“АУЫЛ МЕКТЕБІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ: ІЗДЕНІСТЕР, МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ШЕШУ ЖОЛДАРЫ”

тақырыбындағы ХҒПК

(I бөлім)

МНПК “РЕАЛИИ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ”

(I часть)

International scientific and practical conference

“THE REALITIES OF A RURAL SCHOOL: PROBLEMS, SEARCHES AND SOLUTIONS”

(I part)

Павлодар облысы, 2024 жыл

Ауыл мектебінің қазіргі жағдайы: ізденістер, мәселелері мен шешу жолдары» тақырыбындағы
халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары.
Қазақстан. Павлодар қ. 30.01.2024 ж.

Материалы международной научно - практической конференции
«Реалии сельской школы:проблемы,поиски и пути решения»
Казахстан, г. Павлодар, 30 января 2024 года.

Құрастырғандар: Н.С.Жантурина, Л.С.Серикбаева, Н.Н.Жолдыбаева, Б.З.Айтимова, Б.М.Солтанова, Р.Т.Сулейман, Н.Т. Сулейменова. Павлодар облысы білім беру басқармасының «Білім беруді және тәрбиелеуді дамытудың инновациялық орталығы» КММ әдіскерлері.

Шығарылымға жауапты: М.Г.Садыкова, Н.Т. Сулейменова, Павлодар облысы білім беру басқармасының «Білім беруді және тәрбиелеуді дамытудың инновациялық орталығы» КММ әдіскерлері.

Мақалалар жинағы «Ауыл мектебінің қазіргі жағдайы: ізденістер, мәселелері мен шешу жолдары» тақырыбындағы халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының баяндамалары негізінде дайындалды.

Жинақ материалдары басшыларға, әдістемелік қызметкерлерге, мектепке дейінгі және жалпы білім беру ұйымдарының педагогтеріне пайдалы болуы мүмкін.

Мақалалар түпнұсқа мәтіндер болып табылады, оларда авторлық мазмұн, стиль және грамматика сақталған. Жіберілген дәлсіздіктер мен қателіктер үшін редакция жауапты емес.

Сборник статей подготовлен на основе докладов международной научно - практической конференции «Реалии сельской школы:проблемы,поиски и пути решения».

Материалы сборника могут быть полезны руководителям,методическим работникам, педагогам дошкольных и общеобразовательных организаций.

Статьи являются оригинальными текстами, в них сохранены авторское содержание, стиль и грамматика. За допущенные неточности и ошибки редакция ответственности не несет.

The collection of articles was prepared on the basis of reports from the international scientific and practical conference «Realities of a rural school: problems, searches and solutions».

The materials in the collection may be useful to directors, teaching staff, and teachers of preschool and general education organizations.

Articles are original texts, they retain the author's content, style and grammar. The editors are not responsible for any inaccuracies or errors.

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІ КӨРІНІСІ – СЕРІКТЕСТІК ҚҰРУ

Нурбаева Райгуль Кайратовна,
басшының оқу-тәрбие іс жөніндегі орынбасары.
Павлодар облысы Білім беру басқармасы
«Дарынды қыз балаларға арналған
«БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» лицей-интернаты» КММ
raigul-1987@mail.ru

Аннотация: Мақалада «Қала-Ауыл» жобасы негізінде қала мен ауыл мектептері арасындағы білім сапасының алшақтығын азайту үшін лицей мен Ертіс ауданы білім бөлімі арасында меморандум негізінде атқарылған жұмыстар туралы сөз қозғалды. «БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» лицейінің ауданның білім әлеуетін жоғарылату мақсатында жүргізілген жұмыстардың нәтижесі сараланды.
Аннотация: В статье говорится о работе по проекту Город-село, проводимой на основе меморандума между лицеем и Иртышским районом, по сокращению разрыва в качестве образования между городскими и сельскими школами. С целью улучшения образования района рассматривается результаты проводимой работы лицея «БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» совместно с отделом образования Иртышского района.
Annotation: The article talked about the work carried out on the basis of the memorandum between the lyceum and the Irtysh district to reduce the gap in the quality of education between urban and rural schools in the workshop "City-Village". In order to improve the education of the district, the results of the work carried out by the lyceum "BILIM-INNOVATION" together with the education department of the Irtysh district are considered.
Түйінді сөздер: серіктестік, жоба, ауыл, қала, инновация, шеберлік сағаттар, әдістеме, интеллектуалдық бағыт.
Ключевые слова: партнерство, проект, село, город, инновация, мастер-классы, методология, интеллектуальное направление.
Keywords: partnership, project, village, city, innovation, master classes, methodology, intellectual direction.

Білім беру жүйесінің ілгері дамуына септігін тигізетін бірден бір көрінісі - серіктестік құру. Серіктестік негізінде екі немесе бірнеше білім беру ұйымдары арасында келісім құрылып, өзара тәжірибе алмасу мен белгілі бір нәтижелерге қол жеткізу көзделеді. Қазіргі таңда қалалық және ауылдық мектептері арасында білім беруде алшақтықты азайту мақсатында серіктестік құрылуының маңызы зор еді. Дәл осындай серіктестік Павлодар облысының мамандырылған мектептер мен облыс аудандарының мектептері арасында құрылған болатын.

«Қала-Ауыл» жобасы Павлодар облысының білім беру басқармасының 2019 жылғы 11 қыркүйектегі № 2–02/409 «Өзара іс-қимыл және кәсіби қолдау туралы» бұйрығын іске асыруға бағытталған, «Қала-Ауыл» инновациялық өңірлік жобасы әзірленді және қазіргі уақытта жүзеге асырылуда. Жобаның мақсаты: қала мен ауыл мектептері арасындағы білім сапасының алшақтығын азайту үшін Павлодар облысының ауылдық жерлеріндегі мамандандырылған мектептер мен білім беру ұйымдарының кәсіби өзара әрекеттестігі мен ынтымақтастығы моделін әзірлеу және енгізу. Жоба аясында облыстық мамандандырылған мектептерге патронаж жүзеге асырылуда.

«Қала-Ауыл» инновациялық жобасына қатыса отырып, Павлодар облысындағы 12 мамандандырылған мектеп 2019 жылдың қараша айынан бастап Павлодар облысының ауылдық округтеріндегі білім беру ұйымдарының оқу үдерісіне озық тәжірибелерін енгізуде. Жобаға облыстағы 282 мектеп пен 4000 мұғалім қатысты.

Павлодар облысының білім беру басқармасы «Дарынды қыз арналған «БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» лицей-интернаты» КММ 2019 жылдан бастап Ертіс ауданы арасында

серіктестікті жүзеге асыру мақсатында меморандум құрылды. Меморандум негізінде дарынды балаларға аналған мектеп және аудан мектептерінің арасында серіктестік құрылып, әр түрлі әдістемелік, оқу-танымдық іс-шаралар жүргізілді. Жыл сайын меморандум құрылып, бір оқу жылына жоспар құрылады. Сол жоспардың негізінде мектепте немесе аудан орталығында педагогикалық құрам бірлесе әр-түрлі жұмыстарды жүзеге асырады. Негізгі бағыт – оқушылардың интеллектуалдық әлеуетін дамыту, оқу-тәрбие саласында аудан мектептеріне қолдау көрсету. Сонымен қатар лицейдің инновациялық жобаларын Ертіс ауданының мектептеріне тәжірибе негізінде тарату.

Серіктестік негізінде Павлодар облысының білім беру басқармасы Білім беру дамытудың Инновациялық орталығымен бірлесе отырып келесі жұмыстар атқарылды:

Ертіс ауданына онлайн семинарлар топтамасы өткізілді (күзгі мектеп, қысқы мектеп, жазғы мектеп). Онлайн семинарда лицейдің пән мұғалімдері облыс мектептерінің ұстаздарына шеберлік сағаттар өткізді. Мәселен, мектепте зерттеу жұмыстарын жүргізу жолдары, жаратылыстану сабақтарында жаңа технологияларды қолдану, оқушыларды олимпиадаларға дайындау ерекшеліктері сияқты т.б. тақырыптарда лицей ұстаздары тәжірибе таратты (Сурет 1).

Сурет 1

Ауыл-қала жобасы негізінде ауыл мектептерінің білім сапасын көтеру мақсатында ауданның пән мұғалімдеріне мемлекеттік емтихандарға, ҰБТ-ға, олимпиадаға дайындық тақырыптарында аудан орталығында мектеп ұстаздары үшін шеберлік сағаттар ұйымдастырылды. Шеберлік сағаттардың негізгі мақсаты – пән мұғалімдеріне оқушыларды мемлекеттік емтихандарға, ҰБТ-ға, олимпиадаға дайындық жұмыстары бойынша әдістемелік көмек көрсету. Сонымен қатар лицей пән мұғалімдері аудан орталығына барып, мектептерде оқушыларға мемлекеттік емтихандарға, ҰБТ-ға дайындық сабақтарын жүргізді (Сурет 2).

Сурет 2

Аудан мектептерінің оқу ісінің меңгерушілеріне мектепті басқару, мектепішілік бақылау бойынша семинарлар (мектепте, ауданның мектебінде) жүргізілді. Сонымен қатар мектеп басшыларына мен орынбасарларына мен

Лицейде ағылшын тілі тереңдетіліп оқылатындықтан, Ертіс ауданына ағылшын тілінде оқытатын сабақтар бойынша әдістемелік көмек көрсетілді. Сонымен қатар мектеп ұстаздары ауданның жаратылыстану-математикалық сабақтар бойынша CLIL әдістемесімен ашық сабақтар өткізді (Сурет 3).

Сурет 3

2022-2023 оқу жылында Ертіс ауданы білім беру мекемелерімен өзара әрекеттестік және кәсіби қолдау жұмысын жалғастыру мақсатымен бірлескен отырыс нәтижесінде жұмыс жоспары талқыланып бекітілді. Қазан айында лицейіміздің ЖМБ мұғалімдері олимпиадаға дайындықтар жасау мақсатымен тапсырмалар базасы әзірленіп, аудан мұғалімдеріне жіберілді.

Аудан оқушыларына интеллектуалдық брейн рейн ойыны, ағылшын тілі олипиадасы өткізіліп, робототехника жарысы бойынша лицей ұстаздары төрағалық етті.

2023 жылдың 6 сәуір күні «Дарынды қыз балаларға арналған «БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» лицей-интернаты» КММ-нің ұйымдастыруымен, Ертіс ауданы мектептерінің 5-6 сынып оқушыларына арасында «Brain Rain» ойыны өткізілген болатын. «Brain Rain» ойынына мектептердің 5-6 сынып оқушылары, құрамында кемінде 4-6 адамнан тұратын 1 команда қатысты .

Ойынның мақсаты оқушылардың ой-өрісін, талдау, бағалай білу дағдыларын, ізденімпаздық әрекетін дамыту, зияткерлік, танымдық қызығушылықтарын арттыру .

2023 жылдың 30 наурыз күні «Дарынды қыз балаларға арналған «БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» лицей-интернаты» КММ-нің ұйымдастыруымен Ертіс ауданының білім беру ұйымдарының 7-9 сынып оқушылары арасында ағылшын тілінде “Be Genius” жарысын өткізді. Жарыстың мақсаты оқушылардың маңызды мәселелерді бірлесе талқылап, өзара бірлесу арқылы мәселелердің креативті шешімін табуға жағдай жасау.

“Be Genius” жарысына мамандандырылған мектептердің 7-9 сынып оқушылары, құрамында 3 адамнан тұратын 2 команда қатысты .

Жарыс XXI-ғасырдың дағдыларын дамытатын негізгі 5 бағыттан тұрды: Debates (Дебат, командалық қатысу); English Proficiency Test (ағылшын тілін меңгеру емтихандары, командалық қатысу); Creative Writing (шығармашылық емтиханы, жеке қатысу); Spelling Bee (емле сайысы, жеке қатысу); Public Speaking (көпшілік алдында сөйлеу өнері, жеке қатысу).

Ойын 2 бағыттағы командалық жарыс болып, қалғанына оқушылар жеке-жеке қатысып, өз білімдерін ортаға салды. Финалда жеке қатысқан оқушылардың ұпайы жалпы ұпайға қосылып, «Ең үздік» номинациялары анықталады және командалық орын берілді.

ЖМБ бағытындағы пән мұғалімдеріне арналған CLIL әдістемесімен интеграцияланған ашық сабақтар өткізілді. Сонымен қатар инклюзиялық оқыту және «Мамандықтар атласы» негізінде шеберлік сағаттар өткізілген. Ауданның жас

мамандарына «Жаңашыл мектепке жас ұстаз» конкурсына арналған әдістемелік көмек көрсетіледі.

«БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» қорының 30-жылдығы «30 жыл - 30 жыл мұғалім» жобасы аясында, сонымен қатар «Ауыл-қала» жобасы меморандумы негізінде Ертіс ауданының басшылары, тәрбие ісінің меңгерушілеріне, пән мұғалімдеріне лицейде «Құндылықтарға негізделген білім беру» атты семинар өткізілді. Семинар бағдарламасында басшының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Дюсембаева Г.Б. «Құндылық негізінде мектеп» жобасымен таныстырса, басшының қоғамдық істер жөніндегі орынбасары Бахара Л. «Оқушы-мектеп-ата-ана үштігі» тақырыбында баяндама жасады. Жаратылыстану-математика пән мұғалімдері Есмакаева Г.Б., Аскарова Г.А., Касымова Р.А., Тастанбекова Т.К. ашық сабақ, шеберлік сағаттарын өткізді. Шеберлік сағатарында сабақта оқушылардың функционалдық сауаттылықтарын арттыру үшін халықаралық PISA, TIMS тапсырмаларын орындау, STEM лабораториялық жұмыстарын жүргізді. Құндылықтар негізінде оқыту жаңа заманның талабына сай тұлғаның жалпы мәдениетін қалыптастыру, қоғам өміріне бейімдеу, кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдауға және меңгеруге, салауатты өмір дағдыларын негіз жасауға бағыттайды.

Қорытындылай келек, серіктестік нәтижесінде аудан мектептерінің тәриеленушілері түрлі сайыстар мен олимпиадаларда жүлделі орын алып жетістіктерге қол жеткізді. Жаңа 2022-2023 оқу жылының басынан бастап аудан есебінде түрлі республикалық, облыстық және аудандық байқаулардың 96 жеңімпазы мен 133 жүлдегері бар. Ең жарқын жеңістердің қатарында №4 Ертіс мектебінің оқушысы Анель Дусюнбаеваның жетістігі - "Республикалық балалар оқулары" республикалық байқауының жүлдегері. Әсіресе, №2 Ертіс мектебінің оқушысы Аяжан Бекниязова мен Ұзынсу мектебінің оқушысы Мадина Бакирова, "Тәуелсіздік ұланы" біржолғы ақшалай сыйлығының 50 айлық есеп көрсеткіш мөлшерінде лауреаттарын атап өткім келеді. № 4 Ертіс мектебінің оқушысы Аманжол Аңсар - "Республикалық балалар оқулары" республикалық байқауы облыстық кезеңінің жүлдегері , сондай-ақ "Менің кіші Отаным" атты V республикалық жас тарихшылар байқауының жүлдегері.

Шоқан Уәлиханов атындағы мектептің оқушысы Тәттігүл Қасым "Мағжан оқулары" республикалық байқауы облыстық кезеңінің жүлдегері атанды. Ұзынсу мектебінің оқушылары Ерсұлтан Жакупов пен Мадина Бакирова "Жыл оқушысы" республикалық байқауы облыстық кезеңінің жүлдегерлері болып табылады. № 4 Ертіс мектебінің оқушысы Минеля Имангалиева және Ұзынсу мектебінің оқушысы Алия Мукушева - 8-10 сынып оқушылары арасында облыстық "Жас экорепортер" атты экологиялық байқауының жүлдегерлері. Иса Байзақов атындағы мектептің оқушысы Айым Жарылқапова - "Ақберен" республикалық байқауының I дәрежелі дипломының иегері. 12 оқушы 2-7 сынып оқушылары арасында "Зерде" республикалық зерттеу жобалары мен шығармашылық жұмыстар байқауының жүлдегерлері. 4 оқушы 9-11 сынып оқушылары арасындағы III облыстық гуманитарлық олимпиаданың жеңімпаздары мен жүлдегерлері болып табылады. 6 оқушы облыстық "Жас Ұлан" әскери-спорттық ойынының жүлдегерлері атанды. 5 оқушы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің 30 жылдығына арналған "Жас Ұлан" облыстық әскери-патриоттық ойынының жүлдегерлері. "Ертіс" КТК ресми лигасы және "Ертіс-Премьер" КТК ашық лигасы чемпионатының финалында - №3 Ертіс мектебінің "Гастроном" КТК командасы "Чемпион" атағының жеңімпазы және иегері атанды, сондай-ақ "Вице-чемпион" атағының жүлдегері және иегері "Село которого нет" атты Қоскөл мектебінің командасы болды. Балаларды және олардың тәлімгерлерін құттықтаймыз және одан әрі сәттілік тілейміз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы .
2.www.ertis-edu.gov.kz

ПОЛИЛИНГВАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Бексултанова Гулзада Азимкановна
кандидат филологических наук, доцент Международный университет Кыргызстана, Кыргызстан, Бишкек. Декан Восточного кампуса НОУ УНПК «МУК»
gulsadab@bk.ru

Аннотация: Современная образовательная ситуация в Кыргызстане требует не только новых моделей культурно-ориентированного образования, но и внедрения инновационных парадигм в практику учебных заведений. Современные педагогические реалии предполагают учет этнокультурного фактора в образовании, а также создание условий для освоения культуры других народов и развития толерантных отношений между представителями различных этносов, конфессий и рас. В связи с этим, проблема полилингвального образования становится в настоящее время актуальной и требует системного подхода.
Ключевые слова: иностранные языки, полилингвальная личность, билингвизм, процессы глобализации, языковая обстановка, мультилингвизм, языковая политика.
Abstract: The modern educational situation in Kyrgyzstan requires not only new models of culturally oriented education, but also the introduction of innovative paradigms into the practice of educational institutions. Modern pedagogical realities require taking into account the ethnocultural factor in education, as well as creating conditions for mastering the culture of other peoples and developing tolerant relations between representatives of different ethnic groups, religions and races. In this regard, the problem of multilingual education is currently becoming relevant and requires a systematic approach.
Key words: foreign languages, multilingual personality, bilingualism, globalization processes, language situation, multilingualism, language policy.

Состояние языковой обстановки в обществе отражает его социально-экономические и культурные условия. Эта обстановка формируется под воздействием исторически сложившихся обстоятельств и несет в себе элементы будущего развития. Коммуникативные отношения, связанные с языковой обстановкой, вытекают из предшествующих периодов и служат неким континуумом в процессе социокультурной эволюции.

В реальной жизни многоязычие (мультилингвизм, полилингвизм) – довольно редкое явление, чаще в литературе освещается вопрос двуязычия (билингвизм). Необходимость би- и полилингвального образования для Кыргызстана объясняется, в первую очередь, стремлением государства предоставить своим гражданам возможность "свободной интеграции в глобальные процессы развития". Это подчеркивает важность языка в качестве средства, обеспечивающего доступ к мировым образовательным ресурсам. Кроме того, в условиях поликультурного развития одной из ключевых задач становится использование образовательных возможностей билингвальной среды для освоения третьего (а возможно, и четвертого и так далее) языка [4, 126].

По праву можно сказать, что в нашей стране процесс внедрения многоязычного образования идет достаточно активно. Выходят в свет основные положения нашего государства в области образования и воспитания, где реализация многоязычного образования стоит одним из приоритетных пунктов, а также прилагаются рекомендации по его практической реализации, как в образовательных учреждениях, так и во внеучебных детских организациях. Подтверждением этого является «Концепция развития образования в Кыргызской Республике на 2021-2030 гг.» [2021].

Вопрос би- и полилингвального образования всегда оставался важным в Кыргызстане. Например, в «Национальной стратегии развития Кыргызской Республики на 2018-2040 годы» [5] отмечается высокая важность формирования обучающей среды с использованием нескольких языков. Определенный фундамент в освоении иностранного языка должен быть заложен с самого раннего возраста обучающихся, включая дошкольное и школьное образование, так как именно в этот период, когда ребенок еще не перегружен избыточной информацией, способен усваивать знания на долгосрочной основе.

В последние десятилетия обучение языкам в школах, включая кыргызский (государственный), русский (официальный) и другие, претерпело значительные изменения. Подчеркивается личностно-развивающая функция языка, а также коммуникативно-развивающая духовно-нравственная направленность. Образование и развитие речи школьников сливаются в единый процесс, а категория "языковое образование" требует более широкого трактования. Языковое образование рассматривается как лингвометодическая категория, обладающая дидактическими чертами, а также как аспект готовности ученика к полноценной речевой деятельности. Языковое образование является процессом и результатом познавательной деятельности, направленной на овладение основами теории языка для целей коммуникации, речевого, умственного и эстетического развития, а также освоения культуры народа – носителя данного языка. Мы видим полилингвальный аспект современной цивилизации как мощную гуманистическую парадигму для межкультурного диалога, основанного на принципах педагогики толерантности. Как известно, знание иностранного языка предполагает и знание культуры, и истории изучаемого языка, что является одним из успешных составляющих развития толерантности, многовекторности подготовленных специалистов.

Рассматривая проблему полилингвизма, нельзя обойти стороной проблему билингвизма. Нельзя не отметить, тот факт, что образование в Кыргызстане с момента получения независимости строится на двух языках: на кыргызском (государственный язык) и на русском (официальный язык). Но, как отмечает З.Дербишева: «коммуникативное и функциональное пространство русского языка сокращается из года в год. В сельских регионах республики русский язык интенсивно исчезает. Русскоязычных школ в регионах почти не осталось. Не отмечается в последние годы роста количества школ, ведущих обучение на русском языке в столице Кыргызстана г. Бишкеке. В большинстве городских школ функционируют лишь классы с русским языком обучения. И такого рода смешанных школ в городах становится все меньше и меньше» [2, 72]. Растущее количество школ с смешанными языками обучения указывает на высокий спрос у местного населения, которое осознает значительные преимущества обучения детей на двух языках. Однако следует отметить, что современные школы с смешанными языками обучения в Кыргызстане не могут быть билингвальными по ряду причин. Билингвальное образование, как известно, предполагает использование двух языков в учебном процессе, где один из них является родным, а другой – контактным и относится к мировым языкам. Важно при этом различать между языком как объектом изучения и языком как средством обучения. В настоящее время наиболее востребованной моделью обучения в системе школьного образования Кыргызстана, учитывая современную языковую ситуацию, является билингвальная модель с использованием кыргызского и русского языков. При таком подходе эффективно осуществляется усвоение государственного киргизского языка в необходимом объеме, а также официального русского языка в качестве второго важного компонента успешной адаптации в русскоязычном пространстве. Безусловно, основной этап освоения родного и второго языков приходится на период получения среднего общего образования. В высших учебных заведениях образование все также продолжает строиться на двух языках. Это объясняется в большей мере, тем, что учебные материалы больше доступны на русском языке.

Хотя в последние годы поощряются научные публикации на кыргызском языке.

Тем временем, роль билингвизма в образовании широко обсуждается в различных областях науки, таких как политология, психология и лингвистика. Сформирован вывод о том, что билингвизм становится основной тенденцией в языковом развитии современного общества [7]. Это в значительной степени обусловлено внедрением информационных технологий в образование, обеспечивающих абсолютную доступность информации для качественного обучения. Обычно для доступа к информации необходимо владеть одним из мировых языков, и для Кыргызстана это прежде всего русский язык. Согласно наблюдениям, русский язык в Кыргызстане, благодаря своим функциональным возможностям, служит не только в сфере науки и образования, но и выступает основным средством обучения иностранным языкам, выполняя метаязыковую функцию.

Это объясняется тем, что подготовка учебной литературы для изучения иностранного языка (например, английского, корейского, китайского) на киргизском языке практически не осуществляется. Все образовательные центры, предоставляющие обучение иностранным языкам в Кыргызстане, используют российские учебники и электронные ресурсы на русском языке. Занятия, как правило, также проводятся на русском языке. Как отмечает А. Молдомамбетова: «несомненно, существует активная работа по внедрению учебников на кыргызском языке в сфере школьного образования. Например, с 2018 года в школах Кыргызстана уроки английского языка проводятся с использованием отечественных учебников на родном языке («Англис тили 3 класс» Н. Э. Цуканова, А. Г. Фатнева, Г. Д. Назарбекова; «Англис тили 4 класс» Н.Э. Цуканова, А. Г. Фатнева, А. А. Жолчиева и др.). Однако эта инициатива на данный момент ограничивается предметными учебниками, и поиск соответствующей дополнительной литературы на кыргызском языке все еще представляет определенные трудности» [4, 128]. В свете этих обстоятельств для жителей Кыргызстана владение русским языком приобретает не только значение как условие успешной адаптации в русскоязычном пространстве, но также становится неотъемлемым инструментом для изучения других языков.

В Кыргызстане в последние годы предпринимаются хорошие шаги в сторону улучшения ситуации с преподаванием иностранных языков в школах. Так, коллегия Министерства образования и науки КР одобрила в 2017году введение изменений в базисный учебный план по увеличению часов английского языка. Если ранее, английский язык преподавался в школах по два часа в неделю, то было предложено добавить еще три часа в пятых классах.

В 2019г. в 7-х классах было увеличено количество часов на изучение иностранных языков с двух до трех часов. По данным Министерства образования и науки КР, ведомство планомерно увеличивает часы на изучение иностранного языка с 2017 года: пятиклассникам подняли до 5 часов, шестиклассникам — до 4 [6]. Несмотря на такие шаги, предпринятые Министерством образования и науки Кыргызской Республики в последние годы, все еще остаются проблемы в качестве преподавания и обучения языкам в средних общеобразовательных учреждениях и вузах Кыргызской Республики. Причинами этого могут быть: недостаток квалифицированных учителей в регионах, перегруженность классов, а также недостаток учебных материалов. Сказывается также социально-экономическая ситуация в регионах, где молодым специалистам не создаются должные условия для работы в школах. В школах отдаленных регионов Кыргызстана работают в основном специалисты предпенсионного и пенсионного возраста. Программа «Депозит молодого учителя», которая была разработана Министерством образования и науки КР не оправдала те ожидания, которые возлагались на нее. Молодой специалист, обладающий навыками нескольких иностранных языков, отправится трудоустроиться за границей в поисках более перспективной карьеры.

Необходимо отметить рост интереса детей к английскому языку. По данным Посольства США в Кыргызской Республике с 1993 года работали более 1 250 волонтеров

Корпуса Мира в рамках программы Преподавания английского языка как иностранного (TEFL), реализуемой в сотрудничестве с Министерством образования и науки Кыргызской Республики. Волонтеры Корпуса Мира работают в Кыргызской Республике по приглашению Правительства Кыргызской Республики на основании соглашения, подписанного в 1992 году. Кыргызская Республика является первой страной, принявшей волонтеров в регионе Европы, Средиземноморья и Азии (EMA). В течение двух лет с момента приезда волонтеры работают с местными учителями английского языка в средних школах во всех регионах Кыргызской Республики, повышая потенциал местных учителей английского языка и обучая английскому языку учащихся. [6]

Повышенный интерес молодежи к изучению иностранных языков объясняется, прежде всего, распространением географической мобильности населения в современном обществе. В настоящее время все больше жителей Кыргызстана направляются в различные страны (Европу, Азию, Америку, Южную Корею и др.) с целью поиска работы, получения образования, осуществления бизнес-проектов и других целей. Если ранее основным направлением миграции была Россия, и изучение русского языка в этом контексте служило целью обучения, то в современных условиях с расширением географии перемещения людей русский язык становится активным инструментом для изучения других иностранных языков.

Учитывая вышеупомянутые факторы и сложившуюся языковую ситуацию в Кыргызстане, связанную с активным продвижением государственного языка во всех сферах социальной жизни, ключевой задачей становится не только усиление роли одного языка, а скорее попытка гармонизировать сосуществование двух основных языков. Это включает в себя регулирование оптимального участия каждого из языков в основных сферах общения.

Для каждой социально-экономической формации характерны уникальные условия языковых контактов и взаимодействий. Эти условия могут проявляться в различных формах существования языков, в наличии двуязычия или многоязычия. Кроме того, языковая обстановка оказывает влияние на общественные отношения и может воздействовать на структуру и динамику общества в целом. Понимание языковой обстановки в контексте социально-экономических и культурных реалий помогает более полно осмыслить и проанализировать языковые динамики в обществе, а также предвидеть их будущее развитие. Уровень многоязычного образования непосредственно зависит от качества образования и воспитания, предоставляемого педагогами в учебных заведениях. Исследования Ш.С. Демисенова и С.С. Севостьянова подчеркивают, что сфера высшего образования играет ключевую роль в обществе, оказывая направленное воздействие на процессы социализации личности, ее профессиональной адаптации и становления [1]. Для достижения этой цели необходимо осуществить тщательную и эффективную организацию подготовки педагогических кадров.

ЛИТЕРАТУРА

1. Демисенова, Ш.С. Особенности поликультурного образования студентов педагогических вузов [Текст]. / Ш.С. Демисенова, С.С. Севостьянова // Вестник КарГУ. – Караганда, 2010.

2. Дербишева З.К. Билингвальное и полилингвальное образование в контексте языковой ситуации в Кыргызстане. Вестник РУДН (№5) 2016г. https://journals.rudn.ru/polylinguality/article/view/13012

3. Концепция развития образования в Кыргызской Республике на 2021-2030 гг. https://edu.gov.kg/media/files/118d4b79-d6ea-4648-9c1c-56280444e7fd.pdf

4. Молдомамбетова А.С. Билингвальное образование в кыргызстане как основа формирования полилингвальной личности. Вестник БГУ№1(63) 2023г.-С. 124-130

5. Национальная стратегия развития Кыргызской Республики на 2018-2040 годы http:// www.stat.kg/ru/nsur/ (дата обращения: 25.01.2024)

ТАБЫСТЫ МЕКТЕП ЖҮЙЕСІН ҚҰРУДАҒЫ ТИІМДІ ЖОБАЛАР

Койшиманова Нурила Сейсембаевна
Жамбыл облысы Меркі ауданы, Мұхтар Әуезов атындағы жалпы орта білім беретін мектеп-лицейі
1974_nurila@mail.ru

Аннотация: Бұл баяндамада қазіргі табысты мектеп жүйесін құрудағы тиімді жобаларды енгізудің өзекті мәселелері қаралады. Мектептегі білім сапасын, баланың дарындылығын, педагогтардың кәсіби құзыреттіліктерін арттырудағы нәтижелі басқару үлгілері бойынша тиімді жобаларға ұсыныстар беріледі.
Түйін сөздер: көшбасшы басшы, шығармашыл педагог, талантты оқушы, табысты мектеп, тиімді жобалар, мектептің даму бағыты

Қазақстандық білім беру жүйесі әлемдік білім беру кеңістігіне енді. Бұл оқу-тәрбие үдерісінің білім саласындағы біршама өзгерістеріне байланысты: білім беру парадигмасының өзгеруі, білім мазмұнын жаңарту, жаңа ұстанымдар мен қарым-қатынастың пайда болуы. Білім беру жүйесіндегі өзгерістер құбылмалы жағдайда өз бетімен, шығармашылық тұрғыдан әрекет етуге қабілетті көшбасшы басшыларға деген сұранысты негіздеді. Мектеп директоры - бүкіл мектепке өзгеріс енгізуді басқарудағы негізгі көшбасшы. Сондықтан, кошбасшылық – бұл мектеп директорлары барлық оқушылардың табысты оқып, жоғары нәтижелерге қол жеткізуін қамтамасыз ете отырып, оқыту туралы ортақ ұстаным қалыптастыру жұмысына жетекшілік ететін, мықты ұйымдастырушылық миссиясы бар және оқушылардың үлгеріміне үлкен үміт артылатын интерактивті үдеріс. Өзіміз мекеме басшыры ретінде кәсіби тұрғыдан өспесек, табысты мектеп жүйесін құра алмаймыз. Себебі, қазіргі уақытта Қазақстанның білім беру жүйесіндегі жүргізіліп жатқан білім мазмұнын жаңартуға негізделген реформаның өзектілігіне келсек, мектеп директоры - бүкіл мектепке өзгеріс енгізуді басқарудағы негізгі көшбасшы. Басқару белгісіздікті, сенімсіздікті шектеп, алауыздықты азайтатын, тұрақтылықты нығайтып, болашақты болжауға мүмкіндік беретін жүйені құру.

В.А.Сластенинннің басшылығымен жасалған «Педагогика» оқу құралында басқару қызметінің жүйесі (педагогикалық талдау (ПТ),мақсат қою және жоспарлау(МҚЖ), ұйымдастыру(Ұ), бақылау(Б), реттеу(Р), коррекциялау(К)) мынадай өзара әрекеттестік байланыста қарастырылады (кесте-1).

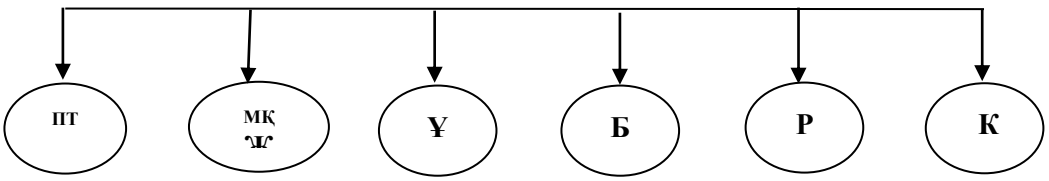

Кесте 1 - Басқару қызметі жүйесінің циклограммасы

Менің пайымдауымша, басқару қызметі жүйесін осылайша педагогикалық талдаумен, коррекциялаумен толықтыру және педагогикалық талдауды соңғы орынға қалдырмай жетекші орынға шығару өте тиімді болып саналады.

Мектептің басқару жүйесінің құрылымы жеке тұлғаның қайталанбас даралығының дамуына, шығармашылық бастама алуына жағдай жасайды.

Соның бірі «Тиімді жобалар». Бұл жобалар арқылы баланың, педагогтін, ата-ананың дамуын жетілдіруге және жұмысына эвалюация жасауға, табысты мектеп жүйесін құрудағы келесі қадамды айқындауға бағытталған. Сонымен бірге енгізілген жобалар толыққанды нәтижесін көру мақсатында қажеттілікті, бақылау мәдениетін, мектептің дамуына мониторинг жүргізуді, кәсіби даму және жеке тұлғалық – кәсіби ахуал мәселелерін қарастыруды көздей отырып мектептің даму позициясы айқындалады.

Табысты мектеп жүйесін құрудағы тиімді жобалар позициясы:

- Жоспар мен іс әрекет (стратегияны құру, ресурстарды бөлу, жоспарды жүзеге асыру);
- Сыни көзқарас (ақпарат жинау, деректерді талдау, шешім қабылдау);
- Жаңа қадамдар (жұмыс тәсілдерін айқындау, жобаларды енгізу, мәселені шешудің жолдарын іздеу).

Сонымен қатар, жобалардың тақырыптары (жобаның атауы) оның негізгі идеясын көрсетуі керек. Маңыздысы, жобаны жасау кезінде алдымен мәселе туындауы керек, содан кейін жобаның тақырыбы анықталады. Енді осы табысты мектеп жүйесін құрудағы тиімді жобаларға тоқталап кетсек.

«Лицей сапасы» жобасы. Ғылымға негізделген жүйелі бағдарлама бойынша теориялық, практикалық іске қабілетті, еңбекке баулу, дүниетанымын кеңейту және баланың бойындағы бар қабілетін кемеліне келтіріп жан-жақты тұлға тәрбиелеу, оқуға деген құзыреттілігін дамыта отырып, білім сапасын арттыруды көзейтін жоба.

«Дара бала» жобасы. Жобаны дамыту негізіндегі негізгі идея дарынсыз, демек, табиғатынан дарынды емес адамдар болмайды, шебер әсер ету арқылы осы дарындылықты дамытып, дарынды балаларды тәрбиелеуге болады. Дарындылық табыста, кез келген әрекетте көрінеді, сондықтан баланың дарындылығын дамытуға қолайлы ортада дамуы маңызды. Балаға оның қайталанбас және көп нәрсеге қабілетті екендігіне сенім беру керек - бұл ең алдымен дарындылықты көру үшін маңызды қадам. Көріп, жоғалтпау және дамуға тырысу, дұрыс бағытта бағыттау. Ең бастысы, бұл, ең алдымен, баланың өзіне, оның ата-анасына, тәлімгерлеріне қажет деп шешіп, оған жан-жақты көмек көрсету. Осындай мақсат, міндеттерді көздеген «Дара бала» жобасы, әр баланың қажеттілігін ескере отырып кіші жобалардан тұрады: «Қуыршақ театры», «Кіші мектеп олимпиадасы». Сонымен қатар «Auezov LIVE», «TEDx» , «Оқырмандар» клубтары ашылық жұмыстары жандандырылды.

«Үштік одақ» мектеп, колледж, жоғарғы оқу орындарымен тығыз байланысты нығайта отырып, білім алушылардың өмірлік дағдысын қалыптастыру. Яғни бұл жоба арқылы баланың қызығушылықтары мен бейімдіктері анықталады, мамандық таңдауы және кәсіби өзін-өзі анықтау,ғылыми жоба, авторлық бағдарлама жұмыстарын тереңірек зерттеуге мүмкіндік алдық.

«Үздіктен үйрен» жобасы, озық тәжірибелі мұғалімдердің кәсіптік шеберлігін көтеру және білім беру үрдісін жаңашаландыру, мұғалімдердің инновациялық ізденістерін дамытуға ынталандыру, жас маманның кәсіби құзыреттілігін, жоғары кәсіби идеяларын, әдістемелік дағдыларын қалыптастыруды көзейді. «Үздіктен үйрен» жобасының аумағында кіші жоба бар, «Үздік зерттеуші топ». Бұл кіші жоба

«Цифрлы мектеп-лицей» жобасы аясында, оқу-тәрбие үдерісінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды тиімді пайдалану арқылы ұстаздардың және білім алушылардың ақпараттық құзіреттілігін қалыптастыру жұмыстары атқарылуда.

«Экологиялық білім» жобасы, мектеп-лицей жағдайында оқушылардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру, отандық, шетелдік тәжірибесін анықтау арқылы оқушылардың экологиялық сауаттылығын арттыру, мектеп қабырғасында экологиялық алаңдар ұйымдастыру, ЖОО, Шаруа қожалықтары мен білім беру платформалары, экологиялық қорлармен бірлескен жұмыстар сапасын арттыруды жүзеге асыруда.

Тиімді жобалардың мазмұнының ұсына отырып мұғалімдердің кәсіби қызметінде жастардың функционалдық сауаттылығы, көп мәдениетті тәрбие, үш тілді білім беру, ақпараттық технологияларды пайдалану процесі артып отырғаны байқалады. Қазіргі Қазақстандық балалар мен жастарда сапалы білім алу уәжінің өсуі, әлеуметтік белсенділігінің артуы, жаңа кәсіптерді және ақпараттық-коммуникативтік технологияларды меңгеруге ұмтылысы, коммуникативтілік, мәдениетаралық қарым-қатынасты жандандыру сияқты жаңа позитивті трендтер пайда болды. Өз елінің тарихына, мәдениетіне және дәстүрлеріне, халқының мәдени мұрасына қызығушылықтарының

артуы негізінде ұлттық өзіндік сана өскен. Сондықтанда табысты мектеп жүйесін құруда тиімді жобалар бүгінгі күнін сұранысы мен қажеттілігі. Осындай қажеттіліктен туындаған жобаларды жүзеге асыру арқылы мектептің табысты болу аумағы айқындалады. Басқарушылық «Табысты мектеп» моделіде әзірленді

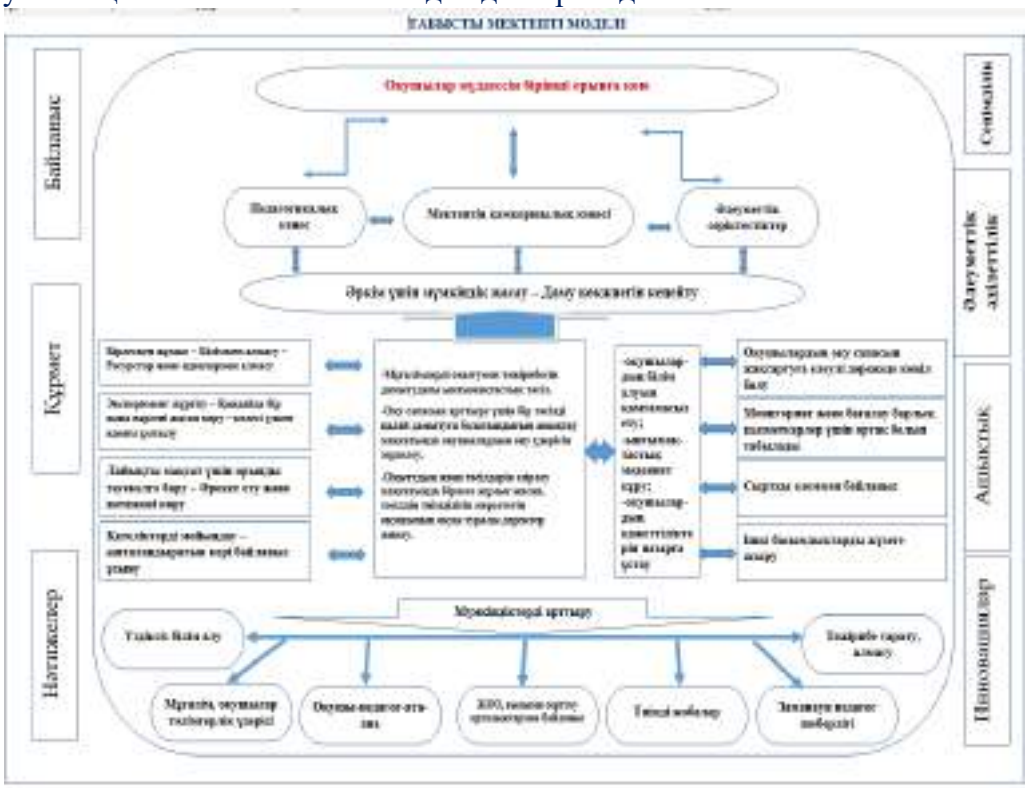

Қорыта келгенде, «Табысты мектеп жүйесін құрудағы тиімді жобалар» зерттеу тақырыбым аясында атқарылған жұмыстардың алғашқы нәтижелерін «SWOT» талдауымен талдаймын.

Күшті

➢ «Табысты мектеп жүйесін құрудағы тиімді жобалар» мектептін даму жоспарына сай әзірленген, нақты даму бағытын көрсетеді;

➢ Оқушының, педагогтың, ата-ананың қажеттіліктерін қанағаттандыруға мүмкіндік берді;

➢ Табысты мектеп жүйесін құруда үлесін қосады;

➢ Педагог атқаратын жұмыстарына баға, кері байланыс алу, сапалы деректер жинау бойынша толық ақпараттармен қамтылды;

➢ Мектептегі жобалар аясында атқарылған жұмыстарға нәтижесі бойынша, оқу-тәрбие үдерісі бағаланасы .

Әлсіз

Жобаларды ұйымдастыруда педагогтарға қосымша жұмыс;

Мүмкіндік

➢ Жаһандық өзгерістер мен әлемдік трендтерді мектеп мұғалімдерінің кәсіби өсуіне тиімді пайдалану;

➢ Оқушылардың «Табысты аймақ» аланың жетілдіру;

➢ «Табысты мектеп» жүйесінің мүмкіндіктерінің кеңейуі.

Қауіптері

«Тиімді жобалардың» ұйымдастыруда кәжетті қаражат.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Басшыларға арналған Нұсқаулық.- «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2021

2. Педагогический менеджмент и современное управление школой. Монография.- Алматы, Ғылым, 2001.- 136 стр.
3. Основы управления школой /учебное пособие/. – Алматы, Ғылым, 2002.- 222 стр.
4. Басқарудың ұйымдастыру қызметі. - Алматы, 2004. -116 бет.
5. Мектепішілік басқаруды ұйымдастыру құрылымы. - Алматы, 2018. 154 бет.
6. Новые подходы к организации методической работы в школе.- Алматы, 2020.- 95 стр. (в соавторстве с А.Т.Керимбаевой).

АДАПТАЦИЯ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА

Новицкий Евгений Станиславович
Государственное учреждение образования: Кольчунская средняя школа, Ошмянского района, Гродненской области, Беларусь.
srkol@oshorb.by

Аннотация: В докладе раскрываются основные аспекты деятельности учреждения по работе с молодыми педагогами, способы и методы их становления в профессии, работы педагогических групп и их роль в комплектовании учреждения молодыми специалистами.
Ключевые слова: молодые специалисты, наставничество, педагогические группы, портфолио, закрепляемость.

Ключевым звеном в управлении школой являются кадры. Работа с педагогами в учреждении наиболее эффективна, если она организована как целостная система. Ее успех зависит от заинтересованности педагогов в профессиональном развитии, от удовлетворенности коллектива организацией образовательного процесса. Чем больше удовлетворен учитель своей работой, тем больше он заинтересован в совершенствовании своего мастерства.

Основными направлениями системы работы с молодыми кадрами в нашем учреждении являются:

- создание условий для непрерывного профессионального мастерства педагога;
- подготовка педагогов к активному участию в инновационной деятельности;
- создание условий для изучения, обобщения и распространения передового педагогического опыта;
- информационное и материально-техническое обеспечение образовательного процесса;
- анализ, координация и коррекция работы педагогов по проблемам образовательной деятельности.

Наша школа размещена в сельской местности, в 6 км. от районного центра г. Ошмяны, Гродненской области. Педагогический коллектив небольшой и состоит из 18 замечательных преподавателей. Учебный процесс организован для 115 учащихся. С учетом этого фактора каждый педагог максимально нагружен как учебными часами, так и рядом обязанностей необходимых для функционирования учреждения, поэтому даже молодые специалисты с первых дней работы максимально погружаются в учебный процесс и через практику получают необходимый опыт.

Администрация нашего учреждения имеет большой опыт работы с молодыми специалистами и целенаправленно ведет с ними работу. Поскольку последнее время мы преимущественно комплектуемся бывшими выпускниками (почему ими и за счет чего об этом будет чуть ниже) нашей школы, то психологический портрет и основные качества молодого педагога нам известны, что изрядно упрощает работу по этому направлению.

Какие же я, как руководитель, выделяю основные элементы кадровой работы с молодыми педагогами:

- подбор и расстановка кадров;
- обучение и развитие кадров;
- компенсация за выполненную работу;
- создание условий на рабочем месте.

Молодые специалисты приходят после ВУЗа хорошо подготовлены теоретически, но зачастую они не знают, как применить свои знания на практике, не владеют многообразием приёмов, методов и форм обучения. Одной из важнейших задач методической работы является организация профессиональной адаптации молодого педагога. Решить эту проблему помогает система наставничества, как одна из эффективных форм передачи лучшего педагогического опыта. Приказом директора назначаются наставники, закреплённые за молодыми специалистами. Каждый наставник и молодой специалист разрабатывают планы работы, по которым работают на протяжении учебного года. Наставник играет важную роль в становлении специалиста. Уже с первого рабочего месяца молодые педагоги с помощью наставника подбирают себе тему самообразования, над которой будут работать под их руководством. Наши молодые специалисты создают портфолио, куда вносят педагогические находки, достижения, разработки уроков, мероприятий, различные памятки. Это даёт возможность увидеть динамику роста и помогает при сдаче на категорию.

В нашем учреждении образования проводятся семинары – практикумы, мастер-классы опытных учителей, круглые столы, индивидуальные психологические и методические консультации для молодых специалистов. На этих занятиях мы знакомим с организацией современного урока, методикой проведения самоанализа урока, факторами, влияющими на качество преподавания, с организацией работы по предотвращению неуспеваемости, с современными педагогическими технологиями [1, с. 123].

Начинаем работу с молодыми специалистами с анкетирования, консультирования, психологических тренингов, затем посещаем уроки. Посетив несколько из них, предлагаем проанализировать урок. Все замечания даются как рекомендации. На каждом уроке молодого специалиста находим то, за что можно похвалить.

С первых дней работы в школе важно внушить молодому специалисту, что первое условие успешного урока – чёткое, научно обоснованное, убедительное объяснение. Этим искусством – учить на уроке – и нужно овладеть учителю с первых шагов его преподавательской деятельности.

Как результат уже каждый молодой педагог имеет успехи в различных региональных конкурсах, олимпиадах, научной деятельности как со своими учениками, так и лично. Учащиеся с удовольствием посещают их уроки. Сами молодые педагоги спустя первые годы работы и в дальнейшем остаются работать в нашем учреждении. За последние 3 года закрепляемость молодых специалистов составляет 100%.

Сейчас обратимся к статистке, по которой можно проследить основные принципы и подходы комплектования кадрами. Средний возраст коллектива 31.8 лет. Из них до 30 лет – 9 педагогов, до 45лет – 6 педагогов, старше 45лет - 3 педагога. Категорийный уровень: высшая категория - 2, первая - 8, вторая - 4, без категории – 4. 12 из 18 педагогов(67%) проживают в том же населенном пункте, где и размещено само учреждение. 10 из 18 педагогов выпускники школы, 3 из 3 членов администрации также являются выпускниками школы.

Таким образом, анализируя статистические данные, можно проследить, что наш коллектив очень молодой и большинство педагогов – выпускники нашего учреждения, что нетипично для большинства школ нашего района. За счет чего мы этого добились?

Мой стаж работы руководителем на данный момент составляет 9 лет. Со временем я понял, что грамотного, креативного и с большим желанием работать педагога просто так

не найти, каждое учреждение держится за таких специалистов и создает условия для их работы. Вывод был сделан один – их необходимо растить самим. Как же мы это делаем.

Важное формирование будущих кадров у нас закладывается в учреждении через профориентацию, начиная с младших классов. Ежедневно учащиеся видят перед собою пример нашей работы, различные мероприятия, повседневную деятельность. И все это имеет свой результат. Ежегодно выпускники нашего учреждения становятся студентами высших и средних учебных заведений педагогической направленности.

Видя все это, по инициативе администрации, управление образования Ошмянского райисполкома на базе нашей школы открыло профильные группы педагогической направленности.

Начиная с 2020 года, в нашей школе начали работать педагогические классы и уже на данный момент мы подготовили 2 выпуска. Открывается педагогическая группа на базе 10 класса. Срок обучения 2 года. Критерии отбора: средний бал не ниже 7; отметки по профильным предметам (у нас белорусский язык и история Беларуси) не ниже 8. На протяжении 10 и 11 класса наряду с предметами ведется факультатив «Введение в педагогическую жизнь», где ребята знакомятся с основами педагогики. Учащиеся педагогического класса активно участвуют в повседневной жизни школы, в воспитательных и учебных мероприятиях. Успешно представляют нашу школу и район на региональных конкурсах педагогических классов, занимают призовые места, получают опыт (рис.1).

Рис.1

В дальнейшем из выпускников педагогических групп высокий процент поступления на педагогические специальности.

2022 год 6 из 7 учащихся, 2023 год 9 из 9 выпускников педагогической группы поступили на педагогические специальности.

Общая статистика поступления на педагогические специальности за последние 5 лет по учреждению:

2019 учебный год - 5 (3 целевые направления)
2020 учебный год - 3 (2 целевые направления)
2021 учебный год - 3 (3 целевые направления)
2022 учебный год - 7 (6 целевые направления)
2023 учебный год - 9 (8 целевые направления)

Итого, за последние 5 лет, 27 поступивших выпускников школы на педагогические специальности, из них 22 воспользовались целевыми направлениями, а это значит, они

гарантировано вернутся работать в наш район и нашу школу. К примеру, в некоторых районах Гродненской области количество поступивших на педагогические специальности по целевым договорам в разы меньше, чем в нашей школе.

На данный момент наши выпускники обучаются фактически по всем специальностям, которые представлены в системе образования, что позволит при надобности закрыть в будущем любую потребность в кадрах по учреждению. Закрепляемость молодых специалистов по учреждению за последние 3 года

2021 – 100%

2022 – 100%

2023 – 100%

Ряд молодых специалистов уже показали достойные результаты в своей педагогической деятельности и заявили о себе на районном и областном уровне. Ковгер С.С. учитель начальных классов показала высокие результаты по итогам работы с педклассами и принесла призовые места на уровне области. Лобачевская П.А. готовит призеров олимпиад, дружит с информационными технологиями, призер конкурса «Компьютер. Образование. Интернет», участвует в международных проектах по разработке веб-квестов, организованными педагогическими университетами. Дорняк Е.П. подготовила призеров районных олимпиад и конкурсов, член сборной района по волейболу. Хотелось бы отметить, хоть он и не педагог, нашего шеф-повара Лакота А.М., который у нас работает 3 год. Благодаря своей грамотной работе внес размеренность и спокойствие на пищеблоке.

Среди опытных педагогов, которые давно заявили о себе в системе образования и являются примером для молодых, хотелось бы отметить Матвейчик Е.И., Авсюкевич Н.М., Лыскойть С.Э., Демскую С.М., Новицкую О.С., Герасим Ю.Т.

На любой работе только на одном энтузиазме далеко не уедешь, поэтому администрацией учреждения создаются максимально комфортные условия как в технологическом плане, так и в бытовом. За счет высокой нагрузки и небольшого количества педагогов в нашем учреждении самая высокая средняя заработная плата.

Таким образом, работа с педагогическими кадрами – важнейшая составляющая системы управления учреждения и строится в соответствии со стратегическими целями образовательной организации и корректируется ее тактическими целями. Работа с кадрами не только формируется под влиянием администрации учреждения, но и зависит от уровня развития учреждения. По состоянию кадровой политики вполне можно судить о том, на каком этапе своего развития находится образовательная организация Школа – живой организм, чутко реагирующий на все изменения, происходящие в обществе, поэтому для устойчивого и эффективного развития необходимы постоянные организационные изменения и движение вперед.

ЛИТЕРАТУРА

1. Введение в педагогическую деятельность / А.С. Роботова [и др.]. – М.: Академия, 2002.
2. Глинский, А.А. Кто и что формирует имидж педагога современной школы? / А.А. Глинский // Народная асвета. – 2012. – № 9. – С. 20–26.
3. Мацкевич С.А. Менеджмент в системе образования: теория и практика инновационной подготовки / С.А. Мацкевич; науч.ред. А.Н. Мирошниченко – Минск: И.П. Логвинов, 2011.
4. Савостенок П.Н. Управление персоналом в системе образования: учебн.пособие /Акад.последиплом.образования. – 3-е изд. – Мн., 2004.

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ В УРОЧНОЙ И ВНЕКЛАССНОЙ РАБОТЕ

Турганалиева Динара Турганалиевна
директор средней общеобразовательной школы- лицея № 2 имени Н.С.Баранова Ысык-Атинского района Чуйской области (Кыргызстан)
novopokrovka_2@mail.ru

Аннотация. В докладе показана системная работа по развитию творческих способностей учащихся. Цели и задачи школы по данному направлению. Уделено внимание на развитие кадрового потенциала школ и применение различных современных технологий на уроках, с целью повышения качества обучения.
Ключевые слова: качество, образование, способности, самообразование, интеграция,гуманизация,эффективность.

Развитие творческих способностей человека является одной из важнейших проблем общества. Особую актуальность данная проблема приобретает в последние десятилетия в связи с социально-экономическими преобразованиями в стране. Изменения, происходящие в жизни общества, связанные с новыми рыночными отношениями, ориентируют систему образования на подготовку подрастающего поколения, способного к самоопределению в быстро меняющемся, динамичном мире.

Наша школа работает в 2023-2024 учебном году по теме «Формирование стойкого интереса к знаниям, вооружение учащихся знаниями, развитие творческой личности».

Педагогический коллектив осуществляет свою деятельность, ставя перед собой следующие цели:

1. Создание адаптивной, разноуровневой школы развития, ориентированной на конкретную личность.

2. Гуманизация, дифференциация и интеграция учебно-воспитательной работы по основным направлениям деятельности школы:

а) в области содержания;

б) в области педагогических технологий;

в) в области управления;

г) работа школы в режиме развития.

Концепция

средней общеобразовательной школы-лицей№ 2 имени Н.С.Баранова

Цели:

1.Обеспечение основного и полного образования учащихся с учетом потребности и возможности личности.

2.Обеспечение чувства психологической защищенности, формирование начал личности, развитие индивидуальности через обучение и воспитание каждого ребенка.

Задачами образования в школе является:

1.Развитие творческой индивидуальности.

2.Высокий уровень самооценки.

3.Творчество.

4.Развитие духовной и художественной – эстетической культуры личности.

5.Создание материально-технической базы, соответствующей современным требованиям к образовательному процессу.

В реализации обозначенных задач, школа исходит из следующих принципов:

-дифференциация учебно-воспитательного процесса (как ориентации на индивидуальность);

-гуманизация (через содержательный компонент, микроклимат, систему отношений, технологию).

-организация воспитывающей среды.

Главный метод образования - поисковая работа учащихся, как индивидуальное творчество.

Модель школы: адаптивная (обучающая всех детей микроучастков).

Лозунг школы: «Не рядом, не над, а вместе».

Способ общения: понимание, признание, принятие личности ребенка.

Стратегия школы: стратегия локальных измерений (улучшение, рационализации отдельных участков, в целом – шаг в развитии).

Тактика: сотрудничество, партнерство, совместный творческий поиск.

Позиции учителя: исходить из интересов ребенка, его возможностей и перспектив развития.

Предполагаемый результат: развитие способностей, творчество на основе полученных знаний о мире, разнообразие способов деятельности, опыта эмоционально - ценностных отношений.

Модель строится на основе двух принципов: дифференциации и гуманизации. Принцип дифференциации - основа «адаптивности системы образования к уровням и особенностям развитие и подготовки обучающихся, воспитанников» и представляет собой широкий спектр учебно – организационных мероприятий:

1.Выявление индивидуальных характеристик учащихся (комплексная диагностика).

2.Расширение социальной и коммуникативной компетентности учащихся, способствующие его личному росту через сознание соответствующих условий образование (содержание, методы, формы, темп и режим обучение).

Принцип гуманизации предполагает утверждение ценностей общекультурного наследия человечества: внимание к историческим ценностям, вклад человека в развитие мировой культуры и культуры нашего края.

Проблема гуманизации – это проблема взаимоотношений в школе на всех уровнях: учитель – ученик, ученик – ученик, учитель – учитель, в основе которых лежит нравственный категорический императив.

Принцип гуманизации в содержательном плане реализуется за счет изучения дополнительных предметов (уроки развитие речи, уроки творчества и т.д., а также через адаптивные технологии, в основе которых – индивидуальное творчество (активные методы обучения, деловые игры, поисковая работа на уроке и вне, исследовательский дух школы).

В воспитательном плане принцип гуманизации реализуется в поисках и внедрении воспитательных технологий, помогающих личности осознать себя.

В наше время перед школой встала задача развития творческой активности учащихся, формирования у них умения самостоятельно приобретать и применять знания. В этой связи в настоящее время внимание педагогов акцентируется на поиске и реализации эффективных путей развития творческих способностей учащихся. В современной школе творческое развитие личности, развитие культуры мышления и интеллекта - побочный процесс, зависящий от активности самого учащегося, а не от действий педагога. В связи с этим остро встал вопрос об организации активной познавательной и созидательной деятельности учащихся, способствующей накоплению творческого опыта младших школьников, как основы, без которой самореализация личности на последующих этапах непрерывного образования становится малоэффективной.

Актуальность диктует вопрос о разработке креативных технологий обучения, развития и воспитания подрастающего поколения. Но как этого добиться? Какие проблемы могут встать на пути к цели? В чём особенности творческого воспитания? Деятельность нашей школы направлена на решение этих вопросов.

Инфраструктура школ непрерывно обновляется, внедряются современные образовательные технологии. Например, ещё несколько лет назад ученики привычно решали уравнения на меловой доске, а сегодня в нашей школе есть 10 интерактивных досок, имеются проекторы . Педагоги могут выводить на экран любые видео, изображения, слайды презентаций. Прививая любовь к творчеству, развивая пространственное мышление и интерес к инновациям, педагоги с малых лет развивают в детях инженерные компетенции, способные в будущем сделать из них поколение инженеров будущего. Повышение учебной мотивации является средством повышения познавательного интереса обучающихся, а в целом качества обучения. Эффективность знаний зависит от того, как эти знания подаются, какие технологии используются. Применяя современные инновационные технологии, учитель создает ситуацию успеха для каждого обучающегося. При использовании инноваций учитель сам осуществляет саморазвитие своих компетенций в различных сферах образования, следовательно, отвечает всем требованиям настоящего времени.

Применение инноваций на уроках физики, математики, географии, химии преимущественно осуществляется с помощью информационных технологий, с использованием Интернет ресурсов, локальной сети школы, интерактивной доски в кабинете и умений всё это использовать на благо изучения предметов. На уроках используем такие программы : Power point, Quizizz, Kahoot, Zipgrade и Igrauma. Использование информационных технологий позволяет активизировать познавательный интерес учащихся, развивает творческий потенциал учащихся, стимулирует умственную деятельность.

В нашей школе работают творческие учителя, которые принимают участие во всех конкурсах и проектах.

-Ибраимова Зарина Анарбековна приняла участие в районном конкурсе «Учитель года 23», заняла 1 место.В этом году аким нашего района Осмонов Алмаз Абдилакович для мотивации учителей за первое место в конкурсе подарил автомобиль и эту машину выиграла наша учительница Ибраимова З.А.

-Усубалиев Дуйшон Алидинович занял 2 место в республиканском конкурсе среди классных руководителей.

Учителя начальных Классов Канюка Е.В., Кузнецова И.С., Данько Е.В., Славская О.В. приняли участие в апробации уроков « Основы здоровой жизни» и награждены ноутбуками.

Творческую личность можно и обязательно нужно развивать не только на уроках, но и на внеурочных, внеклассных, досуговых мероприятиях. Школьникам абсолютно необходимы события, потрясающие их воображение. Это могут быть балы с карнавальными костюмами при свечах, вечера «безумных» идей, рыцарские турниры, состязания острословов, соревнования, музыкальные ринги, фольклорные праздники, хит-парады, акции, конкурсы моды и привлечение детей к посещению кружков и курсов.

В нашей школе проводятся кружки :

-учебные: «Юный программист», Ментальная арифметика,

-бисероплетение, вязание, изделия из войлока, Юный художник

-спортивные кружки: баскетбол, волейбол, вольная борьба, шахматы, таэквондо,

-музыкальные: комуз, ооз комуз, вокальная студия, танцевальная группа «Виктории».

Наша танцевальная группа «Виктори » признана как лучший шоу-балет , неоднократно занимали призовые места в международных соревнованиях.

Спортсмены школы участвуют не только в соревнованиях в Кыргызстане, но и за рубежом, Исаев Рамазан занял 3 место на чемпионате Азии по боксу, Шумаков Дмитрий участвует в соревнованиях по хоккею в Болгарии, Сторожевых Артур чемпион Кыргызстана по таэквондо, имеет черный пояс, Покидько Дарья- 2 место по спортивной гимнастике на соревнованиях в Казахстане-кандидат в мастера спорта и многие другие.

Курсы по начальной профессиональной подготовке проводятся по следующим направлениям:

-курс повара ,

-курс парикмахера,

- курс маникюра,

-курс кройки и шитья,

- курс валеологии,

- курс сборки корпусной мебели.

Ребята учатся два года, сдают зимнюю и летнюю сессии, по теоретическим и практическим вопросам, получают сертификат с присвоением выбранной профессии. Занятия на курсах помогают определиться с выбором профессии, получить навыки, которые детям нужны будут в жизни. Все занятия проводятся бесплатно , в свободное от занятий время.

Школа по-гречески буквально – «досуг». До Каменского так и было – школой считалось не учебное заведение, не помещение или место, а свободные от обязанностей занятия. Эти внеурочные занятия предназначались для самопознания, поиска себя, приобретения чувственного опыта. Случайно или нет, мудрые греки, внесшие в сокровищницу культуры людей огромный вклад, назвали так учебное заведение для детей. Полагаю не случайно.

Наша сельская школа отличается от других школ тем, что в ней работает творческий коллектив, который вкладывает в развитие детей не только свои знания и умения, но и свою душу. Наши дети получают развитие по всем направлениям и выходят из школы активными, творческими людьми , с выбранной профессией. Большинство выпускников нашей школы не уступая детям из городских школ получают в образование не только в Кыргызстане ,но и за рубежом: это Россия, Турция, Чехия, Китай.

УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТТЕ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН БАСҚАРУ
QUALITY MANAGEMENT OF EDUCATION IN PEDAGOGICAL MANAGEMENT

Габдуллина Анара Адиетовна
Комплекс «Школа-ясли-детский сад» Амангелді»,
ЗКО, Таскалинский район, п.Амангелді
adietovna@mail.ru

Аннотация: В докладе дан обзор на управление качеством образования а педагогическом менеджменте, а также приведены примеры из учебно-воспитательного процесса конкретной школы. Показаны различия в работе сельских и городских школ и пути их решения. Уделено внимание на развитие кадрового потенциала школ и применение различных современных технологий на уроках, с целью повышения качества обучения.
Ключевые слова**:** педагогический менеджмент, качество образования, лидерство, внутришкольный контроль, мониторинг

Уважаемые коллеги, ученые и гости данного мероприятия, вашему вниманию предлагаются некоторые размышления по вопросу «Управление качеством образования в педагогическом менеджменте» с ракурса реалий сельской школы...

Начнем с определений понятий «качество образования», «педагогический менеджмент» – как бы банально и заезженно нашему слуху они ни звучали…

Безусловно, качество образования – это, во-первых, общегосударственная задача – от качества образования зависят устойчивое социально-экономическое, политическое развитие страны и благополучие граждан, во-вторых, качество образования - это многогранный процесс, включающий в себя оценку, анализ и улучшение всех аспектов образовательного процесса, это комплексная характеристика образовательной деятельности и подготовки обучающегося, выражающая степень их соответствия государственным образовательным стандартам и требованиям. Именно школа несет ответственность за выполнение образовательных программ. А педагогический менеджмент, в свою очередь, фокусируется на организации и оптимизации образовательных ресурсов для достижения высших стандартов или качества обучения - то есть, педагогический менеджмент – это метод управления работой школы и эффективная организация учебно-воспитательной работы.

В рамках заявленной темы хотелось бы обратить внимание на отдельные аспекты вопроса качества образования в сельских школах, поскольку существует объективная проблема разрыва в качестве обучения между городскими и сельскими школами. Исходя из этих данных реалий, мы и выстраиваем педагогический менеджмент нашей организации: на педагогических советах, рабочих совещаниях постоянно рассматриваем, решаем вопросы механизмов повышения качества обучения и сокращение разницы в подготовке наших учащихся. Соответственно разрабатываем комплекс образовательно-воспитательных мер, направленных на достижение учащимися результатов в олимпиадах городского, областного, республиканского масштабов, на успешные показатели ЕНТ, на многостороннюю, качественную подготовку и переподготовку педагогических кадров и многое другое.

Естественно, что в связи с развитием новой парадигмы образования и теории управления педагогический менеджмент постоянно обновляется. И сегодня в школах очень важно правильно выстроить организацию учебно-воспитательной работы: это грамотно составленные планы, вовремя проведенный мониторинг, систематический внутришкольный контроль. Несомненно, все это как единое звено, является движущими силами качественного образования. Как руководитель организации в своей работе я стараюсь придерживаться принципов разделенного лидерства, которое основывается на возложении лидерских полномочий на других коллег с целью внедрения культуры корпоративного лидерства. Разделенное лидерство включает в себя стратегическое лидерство – это вид лидерства, помогающий реализовать цели и позиции организации для ее успешной работы, при котором разрабатываются основные стратегии, направления развития, необходимые ресурсы и наиболее эффективные подходы коллективных достижений. Здесь важно правильно распределить задачи и обязанности между членами коллектива, чтобы каждый мог качественно выполнять свою работу и в то же время работать в команде, что, безусловно, расширяет возможности педагогического менеджмента и повышает качество школьного образования.

На сегодня в управлении качеством образования выделяются следующие ключевые факторы – умение учащихся применить полученные знания в жизни, а также способность педагога увлечь детей своим предметом. И, если все фигуры образовательного процесса устремлены качественно выполнять свою работу, то будут развитие и результат. На примере своей школы хочу отметить, что учителя, применяющие на своих уроках современные цифровые технологии, имеют больше достижений и свободу выбора в решении широкого спектра педагогических задач. Использование современных технологий на уроках позволяют им внедрять новые методики обучения, что, безусловно, повышает мотивацию и образовательные результаты учащихся – у таких учителей дети занимают призовые места на различных интеллектуальных конкурсах, смотрах районного, областного масштаба. Учитель, готовя ученика к конкурсам, сам становится той движущей силой, которая влияет на качество образования.

Основные составляющие управления качеством образования -планирование образовательных программ, контроль за их выполнением и постоянный мониторинг обучения -. Систематическая оценка и анализ результатов помогают выявить успешные методы и определить области, требующие дополнительного внимания. Как уже выше говорилось, без четко продуманного и правильно составленного плана, не будет качественного образовательного процесса. Поэтому в нашем педколлективе одно из главных требований – это грамотное планирование, а именно система внутришкольного контроля, которая за последний год претерпела много изменений. После каждого посещения урока, да и любого планового мероприятия, мы учимся всесторонне и качественно проводить анализ, чтобы в дальнейшем ошибки, которые были допущены – не повторялись вновь. И, конечно, постоянно ведем мониторинг обучения учащихся, чтобы видеть реальную картину. В сельских школах немного легче проводить эту работу, так как нет большого количества учащихся, как в городских школах, но это не говорит о

том, что можно ослабить мониторинговую работу. В конце учебного года наша школа составляет анализ своей работы за год, после каждого направления деятельности проводим SWOT-анализ, который отчетливо показывает нам наши проблемы и пути их решения.

Также в управлении качеством образования большую роль играет профессиональное развитие педагогов.

Успешное образование невозможно без компетентных и мотивированных педагогов. Постоянная профессиональная подготовка и переподготовка, обмен опытом и внедрение инноваций в преподавательскую практику являются ключевыми элементами повышения качества образования. Уровень подготовки сельских учителей сегодня ничем не отличается от городских учителей: они также обучаются на курсах повышения, проходят достаточно онлайн-курсов, внедряют в свою работу новые технологии. В нашей школе второй год внедряется тренд проектно-ориентированного обучения. Методические объединения учителей работают над проектной деятельностью, связанной с их предметами. Данная проектная работа значительно расширила возможности для повышения качества обучения, так как здесь задействованы и учителя, и ученики, которые занимаются поисковой, исследовательской деятельностью. Каждое методическое объединение исследует определенное тематическое направление – темы проектов каждый год меняются, если виден прогресс. Например, в прошлом учебном году все пять методических объединений работали над разными темами, итогом стал конкурс на лучший проект, где учителя представили свои достижения и результаты. В этом учебном году мы продолжаем реализацию проектно-ориентированного обучения, так как он дает значимые результаты в поднятии качества образования.

Вместе с тем необходимо отметить и слабые позиции сельских школ – это низкий процент публикации методических материалов, что свидетельствует о слабой научно-методической подготовке, что также отражается на качестве обучения. Поэтому почти на каждом методическом заседании, педагогических советах эта проблема не сходит с повестки.

В вопросах предоставления качественного обучения немаловажным является использование ученической обратной связи - она помогает выявить сильные и слабые стороны образовательного процесса. Внимание к мнению обучающихся позволяет адаптировать методики обучения и сделать их более эффективными. Педагоги нашей школы на своих уроках активно применяют обратную связь от учащихся, без которой современный урок будет неполным. Обратная связь позволяет учителю понять – правильно ли ученик понял тему, на что нужно обратить внимание в следующий раз. Сегодняших школьников можно заинтересовать лишь новыми, интересными, мотивационными методиками, поэтому учителям необходимо постоянно обновлять свои знания в сфере современных технологий. Безусловно, все перечисленные факторы сказываются на качестве обучения. В нашей школе отдельные учителя применяют цифровые платформы «LearningApps», «Quizlet», «wordwall», «kahoot» - их уроки, несомненно, вызывают живой, искренний интерес у учащихся, поскольку цифровые образовательные ресурсы помогают учителю за короткое время выстроить многоплановый и эффективный урок, а учащимся - успешно усвоить новый учебный материал. К сожалению, из-за отсутствия качественного интернета пока не все сельские школы имеют возможность широко использовать такие инновационные интерактивные методики.

Говоря о современных вызовах качества педагогического менеджмента, нельзя забывать и о международных стандартах. Сравнение образовательных систем с международными стандартами становятся все более востребованными, а также предполагают необходимость адаптации и внедрения лучших мировых практик. В современной школе для повышения качества образования необходимо проведение постоянного мониторинга состояния, тенденций перспективного развития, объективной и адекватной оценки образовательных достижений учащихся. В данный момент усилия

нашего коллектива направлены на подготовку к внешним оценкам учебных достижений МОДО, ЕНТ, а также на выполнение заданий материалов международных исследований Pisa, Pirls, Timss, чтобы наши школьники могли быть готовы к такого рода исследованиям.

Современное образование находится в постоянном изменении, следовательно, необходимы гибкие и инновационные подходы в управлении качеством образования, направленные на активное внедрение новых методик, на развитие критического мышления, творческого подхода и готовности к изменениям.

Таким образом, управление качеством образования - это не просто стратегия, но эта большая ответственность перед будущим поколением. Систематический мониторинг, постоянное совершенствование и адаптация к новым вызовам - вот путь к обеспечению высокого качества образования для каждой личности будь то в городской или сельской школе. Возникающие проблемы в сельской школе решаемы и решаются государством - следовательно, большой разницы в управлении качеством образования быть не должно.

ЛИТЕРАТУРА

1. Львов Л.В. Педагогический менеджмент : учебное пособие. - Челябинск: ЧГАУ, ЮУНОЦ РАО, 2008.
2. «Педагогикалық менеджмент» Ш.Х.Курманалина, С.М.Бахишева, Н.Н.Дәулеткалиева, Н.Ж.Архыматаева. Оқу құралы. – Астана 2018 ж.
3. Хмоленко И.Н. Международный научный журнал «ВЕСТНИК НАУКИ» № 6 (51)

БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДАҒЫ КӨПТІЛДІЛІК: АУЫЛ МЕКТЕБІНДЕГІ ҚИЫНДЫҚТАР МЕН БОЛАШАҚ
ПОЛИЯЗЫЧИЕ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ
MULTILINGUALISM IN BIOLOGY LESSONS: CHALLENGES AND PROSPECTS IN RURAL SCHOOLS

Кубасова Елена Владимировна
Россия, Новосирская обл. БМУ СОШ № 112
kubassov73@gmail.com
Чайковская Елена Леонидовна
Казахстан, Павлодарская обл., КГУ «Школа-лицей имени А.Шамкенова»
elena.cha75@mail.ru

Аннотация: Статья представляет собой детальное исследование интегрированного курса «Биология на английском языке» с учетом особенностей сельской школьной среды в Казахстане, а также обозначает пути решения вызовов, с которыми сталкиваются учащиеся и преподаватели.
Ключевые слова: полиязычье,уроки биологии и английского языка,вызовы, сельская школа,образовательные стратегии

В современном образовании акцент ставится не только на освоение предметных знаний, но и на разностороннем развитии личности, включая владение иностранными языками. Сегодня очень важно затронуть одну важную компетентность, умение говорить на иностранном языке в предметной области, в частности на уроках биологии. В этом контексте возникает необходимость интегрировать изучение английского языка с предметами базового образования, чтобы подготовить учеников к успешному взаимодействию в мировом образовательном и научном пространстве.

Итак, перед нами встала идея. Как сделать, чтобы ученики смогли представить учебный материал на иностранном языке? Одним из ответов на этот вопрос стала разработка авторской программы и учебно-методического комплекса "Биология на английском языке" для 5 класса. Данная программа была создана с учетом современных требований к образованию, а также с учетом особенностей обучения в сельской школе.

Этот инновационный продукт прошел апробацию и продемонстрировал высокие результаты. Он не только соответствует всем стандартам образования, но и получил высокую оценку на уровне республики. Более того, "Биология на английском языке" вошла в перечень рекомендуемых программ Министерства Образования и Науки Республики Казахстан.

Цель данного курса - не просто изучение биологии и английского языка по отдельности, а их взаимосвязанное развитие. Поднимая стандарты обучения, программа стремится к повышению коммуникативной компетенции учащихся и формированию предметных умений и навыков через интеграцию английского языка и биологии. Этот подход не только расширяет кругозор школьников, но и способствует развитию их критического мышления и умения применять полученные знания в практической деятельности.

Таким образом, внедрение полиязычья на уроках биологии в сельской школе представляет собой не только вызов, но и перспективу для развития образования. Это шаг вперед в обеспечении качественного и современного обучения, которое открывает перед учениками новые горизонты и возможности в их будущем образовательном и профессиональном пути.

Задачи курса

1.Создание условий для творческой самореализации и саморазвития школьников:

- Поощрение и развитие творческих способностей учащихся в процессе изучения биологии на английском языке.
- Предоставление возможностей для индивидуальных и групповых исследовательских проектов с использованием языковых навыков.

2.Формирование лексических навыков в применении научной терминологии:

- Обучение учащихся использовать специализированную лексику в области биологии на английском языке.
- Проведение систематических упражнений и заданий для закрепления терминологии в практических сценариях.

3.Осмысление учащимися практической значимости изучения английского языка:

- Поддержка осознанности учеников относительно применения английского языка в повседневной жизни и будущей профессиональной деятельности.
- Связывание изучаемого материала с реальными сценариями использования английского языка в сфере биологии и науки.

4.Способствование реализации программы «Сакральная география Республики Казахстан» в условиях преподавания биологии:

- Интеграция учебного материала с программой географии для формирования комплексного взгляда на природные явления и экосистемы.
- Организация практических мероприятий, направленных на изучение и сохранение биологического разнообразия в конкретных регионах Казахстана.

5.Развитие функциональной грамотности школьников через использование ресурсов электронной программы

- Обучение учащихся эффективному использованию электронных ресурсов для обогащения лексического запаса и обучения специфическим навыкам.

Данный интегрированный курс английского языка и биологии ориентирован на школьников средней ступени обучения (11-13 лет). В контексте обновленного содержания образования, включая переход к двуязычию, представляется целесообразным внедрение

интеграции уроков биологии и английского языка, особенно тем, которые предполагают выход на продвинутый биологический уровень, требующий владения английским языком.

Личностно-ориентированный подход к обучению иностранному языку в рамках данного курса предоставляет пропедевтику для более глубокого изучения предметов в старших классах. Этот подход способствует особенному развитию интересов, индивидуальных особенностей и реальных возможностей учащихся.

В основе курса лежит принцип спирального овладения знаниями, соответствуя обновленному содержанию среднего образования. Курс разделен на восемь блоков, в каждом из которых представлены четыре темы. Начиная с пятого класса, темы рассматриваются на примере растительных организмов. Затем, в шестом классе, эти же блоки тем рассматриваются уже на примере животных организмов, а в седьмом классе – на примере организма человека.

Более того, темы курса параллельны изучаемым в рамках курса естествознания и биологии в соответствующих классах. Таким образом, осуществляется не только углубленное изучение биологических процессов, но и эффективная межпредметная связь. Интеграция предметов научной области "Естествознание" стимулирует интерес учащихся, делая учебный процесс более целостным и осмысленным, что является ключевым фактором в их образовательном опыте.

Перспективы данной программы –возможность использования в школах с государственным языком обучения. (так как она не привязана к языку обучения) Данная модель курса адаптирована для использования в условиях сельских школ ,МКШ РК.

Учебно-методический комплекс «Биология на английском языке» как средство реализации программы ,состоит из следующих компонентов:

- рабочая тетрадь
- сборник контрольных измерителей с ключами
- аудио словарь
- видео –ресурсы

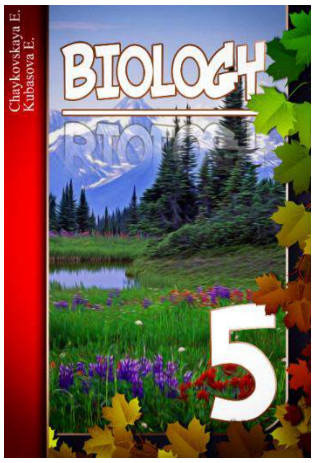

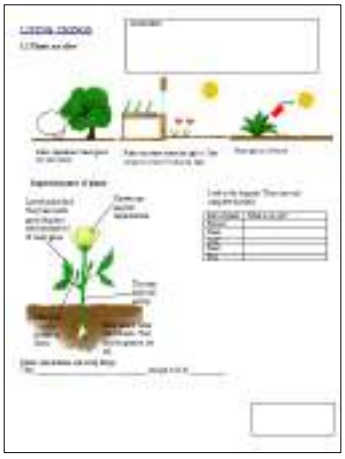

В рабочей тетради предлагаются различные типы заданий: разноуровневые вопросы, работа с графическими органайзерами , что способствует формированию умений работать с учебной информацией, несущей личную значимость , повышению интереса учащихся к предмету, укреплению предметно-языковых знаний. Выполнение заданий поможет сформировать у учеников определенные практические навыки, развить память, логическое мышление и творческие способности.Контрольные измерители представлены различного типа заданиями высоко и низкого характера по таксономии Блума, снабжены ключами к ним .Аудио словарь разбит по каждому блоку, представлен аудио файлом и транскрипцией терминов, используемых в теме.Видео материал сопровождает каждую тему в блоках, предоставляя учащимся возможность прослушать и просмотреть новый

материал, перед выполнением заданий в рабочей тетради .Таким образом, темы усваиваются при использовании всех анализаторов запоминания:зрительного,слухового, кинестического ,речевого.

С помощью данного комплекса педагог имеет возможность отслеживать динамику развития навыков учащихся при работе с различными учебно-информационными источниками и давать объективную оценку полученных знаний, умений по предмету, уровень формирования познавательной мотивации при самостоятельном овладении темой.

Электронное приложение « Биология на английском языке»

Данное приложение является логическим продолжением работы начатой в 2018 году.

https://previewer.adalo.com/dabeff06-4a56-4e0d-b363-baab89c34fb3

Целью разработки электронной программы - создание учебного ресурса, который обеспечивает систематизированный и интересный способ изучения основных концепций биологии на уровне, доступном учащимся данного возраста.

Использование современных образовательных технологий:

- Интеграция мультимедийных материалов для более наглядного представления информации.
- Создание интерактивных заданий и тестов для активного участия учащихся.

Электронные приложения по биологии обладают рядом преимуществ,которые способствуют более эффективному и интересному обучению.

1. Интерактивность: Электронные приложения позволяют создавать интерактивные задания,что способствует более глубокому пониманию материала.
2. Визуализация: Использование графики,анимаций и видеоматериалов позволяет наглядно представлять сложные процессы,что облегчает их восприятие
3. Доступность к ресурсам: учебные приложения включают в себя разнообразные источники информации.
4. Индивидуализация обучения: Электронные приложения позволяют адаптировать материалы к уровню знаний и темпу обучения каждого учащегося,поддерживая более эффективный процесс индивидуализации обучения.
5. Формативная оценка: встроенные задания в реальном времени позволяют оценить знания учащихся и корректировать учебный процесс
6. Мобильность: возможность использования электронных приложений на мобильных устройствах обеспечивает доступ к учебному материалу в любое время и в любом месте,что удобно для учащихся.
7. В отличии от традиционных учебников,электронные приложения могут обновляться и дополняться новой информацией,обеспечивая актуальность содержания.
8. Экологическая эффективность: замена традиционных бумажных источников информации способствует экономии бумаги и других ресурсов,снижая негативное воздействие на окружающую среду.

ОСОБЕННОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СЕЛЬСКОМ СОЦИУМЕ
АУЫЛДЫҚ ҚОҒАМДАҒЫ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
FEATURES OF THE ACTIVITY OF A PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION IN A RURAL SOCIETY

Серикбаева Лазат Сайлаубаевна
методист Инновационного центра развития образования
Павлодарской области
serikbayeva.lyazzat@list.ru

Аннотация: Мақала ауылдық жерлердегі әлеуметтік-аумақтық қауымдастықтарға жататын мектеп жасына дейінгі балалардың әлеуметтену ерекшеліктерін ашуға арналған. Автор қазіргі әлеуметтік-мәдени көзқарастың ерекшеліктерін, білім беру шындығына көзқарастың өзгеруін және оның әлеуметтік практикадағы рөлін талдады. Білім беру-бұл ауылдық қоғамның қарым-қатынасын, балалардың әлеуметтенуін шешудің құралы, баланың қоғамға алғашқы бейімделуін, оның әлеуметтенуін және дамып келе жатқан тұлғаның өзін-өзі дамытуын анықтайды.
Аннотация: Статья посвящена раскрытию особенностей социализации детей дошкольного возраста, относящихся к социально-территориальным общностям сельской местности. Автором проанализированы особенности современного социокультурного подхода, изменение взглядов на образовательную действительность и ее роль в социальной практике. Образование предстает инструментом решения коммуникации сельского социума, социализацию детей, определяющей первичную адаптацию ребенка в социуме, его социализацию и саморазвитие формирующейся личности.
Аннотация: The article is devoted to the disclosure of the features of the socialization of preschool children belonging to the socio-territorial communities of rural areas. The author analyzes the features of the modern socio-cultural approach, changing views on educational reality and its role in social practice. Education appears as a tool for solving the communication of rural society, the socialization of children, which determines the primary adaptation of a child in society, his socialization and self-development of an emerging personality.
Ключевые слова: сельский социум, социализация, факторы, качество образования, социокультурная среда.

Доступное и качественное дошкольное образование входит в перечень целей устойчивого развития ООН. Государственная политика в системе дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан направлена на обеспечение доступности и создание равных стартовых возможностей для получения качественного образования для детей из разных социальных групп и слоев населения. Сегодня дошкольная организация — это:

- место, где не только ухаживают и присматривают за ребенком, а в первую очередь и в большей степени создаются комфортные и безопасные условия, развивающая образовательная среда для удовлетворения всесторонних потребностей детей;
- партнер семьи в вопросах здорового, интеллектуального, нравственного, эмоционального и социального развития детей;
- территория радости и благополучия детей, где каждый педагог — друг и помощник в их развитии.

Заявленные подходы должны стать основополагающими в деятельности дошкольных организаций в том числе и расположенных и в сельской зоне.

Современный социокультурный подход означает изменение взгляда на образовательную действительность и ее роль в социальной практике. Образование предстает инструментом решения жизненных проблем сообществ, ресурсом улучшения качества жизни людей.

Именно в социокультурной среде оформляются нормы, правила, механизмы, регулирующие качество человеческой жизни, возникает потребность в прозрачных институциональных формах участия граждан в образовательной политике и управлении. Вовлечение разных социальных групп и отдельных людей в решение ключевых вопросов образования помогает их осознанному выбору пути развития.

Необходимыми механизмами социокультурного подхода являются:

- анализ социокультурной ситуации (оформление типологии районов и карты социокультурных проблем, культурно-образовательных приоритетов и имеющихся ресурсов);
- оформление местного образовательного заказа и инициация общественного участия людей в управлении образованием;
- оформление образовательных программ и нормативно подкрепленных общественных договоров;

Таким образом, большое внимание уделяется созданию условий для самореализации личности ребенка, гармонизации его внутреннего мира с внешним миром в социокультурной среде.

В современных условиях социальное партнерство становится объективно необходимым условием воспитания и обучения подрастающего поколения. выделяют главные направления деятельности субъектов социального партнерства и дают следующую трактовку данного понятия «социальное партнерство это «особый тип взаимодействия образовательных организаций со всеми субъектами рынка труда, его институтами, территориальными органами управления, нацеленный на максимальное согласование и реализацию интересов всех участников этого процесса».

Из данного определения следует, что главная цель социального партнерства – это согласование и реализации интересов всех взаимодействующих сторон и основной механизм ее достижения – особый тип взаимодействия, опирающихся на принципы равноправия сторон, двусторонние обязательства в области качества обучения и воспитания воспитанников.

Дошкольная образовательная организация и в сельской зоне как социальный институт успешно ведет сотрудничество с родителями. Безусловно, весомый вклад в работу ДО вносят родители. Вместе с ними проходят все спортивные мероприятия, утренники, дни открытых дверей, смотры-конкурсы и др. Родители – первые помощники и активные участники педагогического процесса.

Взаимодействие ДО с другими учреждениями и организациями обеспечивает:

формирование единого образовательного пространства через реализации интересов всех взаимодействующих сторон.

- При этом данные направления решаются путем:

оформление образовательных программ и нормативно подкрепленных общественных договоров;

- организации работы с социальными партнёрами;
- организации экскурсий, посещений, встреч;
- участие в конкурсах, выставках, совместных мероприятиях.

Актуальность:

- поиск новых действенных путей сотрудничества, расширение связей с социумом для повышения конкурентоспособности учреждения;

- создание условий для самореализации личности в современной социокультурной среде;

Цель:

- создание единого образовательного пространства с социальными партнерами, внедрение эффективных педагогических технологий, обеспечивающих широкий выбор оптимальных методов и условий всестороннего развития детей.

Задачи:

- формирование социального заказа населения;
- повышение роли родителей в воспитании здоровой, нравственной, гуманной, всесторонне развитой личности;
- создание условий для самореализации личности в современной социокультурной среде.

Методология:

- теоретический анализ философской, педагогической, психологической литературы, материалов и публикаций педагогической печати, моделирование;
- эмпирические методы: педагогический эксперимент, анкетирование, тестирование,

Этапы реализации:

На первом этапе необходимо определить типологии районов и карты социокультурных проблем, культурно-образовательных приоритетов и имеющихся ресурсов); анализ психолого-педагогической, методической литературы; определение задач и цели исследования.

На втором этапе следует оформить местный образовательный заказ и инициировать общественное участие людей в управлении образованием; реализовать программы совместной деятельности родителей, педагогов, социальных партнеров.

На третьем этапе осуществляется целенаправленная и поэтапная реализация программы работы, проводится тестирование и анкетирование воспитателей ДО и представителей социума; определены содержание, формы и методы совместной деятельности ДОУ с социальными партнерами, анализ и обобщение полученных результатов, распространения опыта работы педагогов.

Специфика содержания работы с социальными партнерами

Организация	Форма работы	Срок
ЦРБ «Детская поликлиника»	Визуальное знакомство с поликлиникой; медосмотр детей, диспансеризация, выявления патологий и лечения детей, специфическая профилактика заболеваний,	В течение года
СОШ	Экскурсии в школу, в школьную библиотеку, «дни открытых дверей»,	В течение года
Детская библиотека	Экскурсия в библиотеку, беседы, участие в конкурсах, смотрах, чтениях.	Ежемесячно
Детская музыкальная школа	Экскурсия в библиотеку, курс бесед и концертов для дошкольников	Ежеквартально
«Станция юных натуралистов»	Экскурсия в библиотеку, курс бесед, знакомство с животными, наблюдения за растениями, цветами, развлечения подвижные, экологические игры,мини-доклады.	Ежемесячно
Клубы по интересам	Беседы, игры, рассматривание иллюстраций, развлечение, досуг. Самореализация, преемственность в развитии творческих способностей детей и взрослых.	Ежемесячно
Культурно-	Знакомство со спортивными сооружениями	В течение года

спортивный Комплекс, ДЮСШ	села, спортивным оборудованием и инвентарём	
Культурно-досуговый центр	Эмоциональное раскрытие, развитие навыки сценической культуры	В течение года
Краеведческий музей	Формирование представления о назначении музея, знакомство с историей края	В течение года
Музей «Славы»	Экскурсии, формирование патриотизма	В течение года
Картинная галерея	Посещение выставок произведений народного декоративно-прикладного искусства, детского творчества	В течение года

ЛИТЕРАТУРА

1. Проект Национального доклада: «Качественное образование, доступное каждому»
2. Воробьева Д. А. Аспект человеческого капитала в сельском социуме//NOMOTHETIKA: Философия. Социология. Право. - №12 (52). Т. 5. 2018. - С. 68-71.
3. Гурьянова М.П. Место жительства: пространство социально-педагогических преобразований. Образование и наука. - № 19(10), 2019. – С. 128-147.
4. Жигимонт С. Н. Особенности социализации дошкольников, относящихся к разным социально-территориальным общностям городской и сельской местности // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2019. – Т. 13. – С. 1981–1985.
5. Мустаева Ф.А. Социализация личности ребенка в городской и сельской семье// Электронный научный журнал «А серия: гуманитарные науки»/. – №4, 2020. – С. 1-10.
6. Нечаева И.В. Социокультурные аспекты интеграции сельского социума.

«ҚАЗАҚ ТІЛІ ӘЛЕМІНЕ САЯХАТ» ГЕЙМИФИКАЦИЯСЫ, ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМЫТУ РЕСУРСЫ
ГЕЙМИФИКАЦИЯ, КАК РЕСУРС РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ ПЕДАГОГОВ «ҚАЗАҚ ТІЛІ ӘЛЕМІНЕ САЯХАТ»
GAMIFICATION, AS A RESOURCE FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE TEACHERS «KAZAKH TILI ALEMI SAYAKHAT»

Сәкен Ақерке Жанабайқызы
Қарағанды облысы білім басқармасы Осакаров ауданының білім бөлімінің «Балдырған» бөбекжайы» КМҚК
akerke.saken.96@mail.ru

Аннотация: осы мақалада мектепке дейінгі ұйымның оқу процесінде «геймификация» (ойын, ойын ойнау) технологиясын қолдану туралы айтылады. Бұл оқу тиімділігін арттыру және білім беру процесіне қатысуды арттыру мақсатында ойын емес кеңістікте компьютерлік ойындарға, «ойын ойлауға» тән тәсілдерді қолдануды білдіреді.
Түйінді сөздер: геймификация, лидерборд, технология, рейтингтер, ұпайлар, рейтинг, квест.

Әр педагогтың мектепке дейінгі ұйымдағы білім беру кеңістігін жоспарлау және ұйымдастыру кезінде белсенді, мүдделі қатысушы болуы үшін не істеу керек? зерттеу іс-әрекеті және жаңа білім беру процесінде рефлексия жасау қабілетін қалыптастыру?

Мектепке дейінгі ұйым басшысының екі ғана жолы бар: барлығын сол күйінде қалдыру, ал екінші нұсқа – педагогтармен қарым-қатынас жасаудың жаңа нұсқаларын қолданып көру. Сандық білім беру технологиясы – геймификация (геймификация)

менеджер үшін «өмір желісі» бола алады. Қазіргі уақытта балабақша тәрбиешілері ақпараттық технологиялар арқылы білім беру үдерісіне геймификация элементтерін көбірек енгізуде.

Биылдан бастап біз бұл технологияны балалармен де, педагогтермен де жұмыста қолданып келе жатырмыз, бүгін біз мемлекеттік тілді үйренуде геймификация жұмысын көрсеткіміз келеді.

«Геймификация» термині нені білдіреді? Геймификация (ағылшын тілінің gamification сөзінен шыққан) – аудиторияны қызықтыру және мәселелерді шешу үшін ойынды ойлау мен ойын динамикасын пайдалану процесі. Яғни, бұл ойын элементтерін ойыннан тыс пайдалану, ойын элементтері нақты мақсаттарға жету үшін қолданылатын процесс.

Біздің мектепке дейінгі ұйымдағы геймификацияның негізгі мақсаты – педагогтар мен тәрбиеленушілердің ынтасын арттыру, олардың оқу-тәрбие процесіне араласуы мен қатысуы.

Геймификация элементтері:

- ұпайлар – тапсырмаларды немесе белгілі бір әрекеттерді орындағаны үшін алынған марапаттар;
- төсбелгілер – процеске қатысушылардың белсенділігін өлшеуге және олардың жетістіктерін анықтауға арналған виртуалды марапаттар;
- рейтингтер – қатысушылардың табыстылығын көрсететін көрсеткіштер;
- деңгейлер – қатысушылар процесте өз әрекеттері арқылы қол жеткізе алатын мәртебелер;
- көшбасшылар тақтасы - орындалатын көшбасшылар тақтасы;
- интерактивті элементтер – процесті визуализациялау элементтерінің барлық түрлері; тақырыптық ақпараттық өнімдер болып табылады;
- ойын деңгейлері, бонустар, ресурстар жинағы, ынталандыру парағы.[1]

Оқытуды ойынға айналдырудың бірнеше практикалық тәсілдері:

- Көңіл көтеріңіз. Ойынды енгізу арқылы оқуды қызықты етіңіз, яғни оқу мақсаттарын кездейсоқ қолдайтын ойын сәттерін дамытыңыз.
- Марапаттау. Шеберлікті қажет ететін нәрселерді орындау арқылы алуға болатын ойын түрінде оқытуда осындай сыйлық ұсыныңыз.
- Идеяларды жүзеге асыру. Идеяларды нақты және қол жетімді ету арқылы өмірге әкеліңіз.
- Тәжірибені ынталандырыңыз. Геймификацияланған оқытуда сіз білуге және жасауға болатын барлық нәрселер туралы сөйлесуге деген ұмтылысқа қарсы тұруыңыз керек. Тәрбиеленушілер материалдың көп бөлігін өздері білуі керек.
- Тәуелсіздікке шақырыңыз. Оқуды тек даналықпен бөлісу арқылы емес, тәрбиеленушілерге өз қателіктерінен, басқаша айтқанда, өз тәжірибелерінен үйренуге мүмкіндік беру арқылы ойнаңыз.
- Рөлдік ойындарды қолданыңыз. Ойында қатысушы ойдан шығарылған жағдайда белгілі бір рөл атқарады және оның кейіпкерінің атынан әрекет етеді. Рөлдік ойын барысында балалар өздерінің білімдері мен дағдыларын пайдаланады және оларды ерекше жағдайларда есептерді шешу үшін қолдануды үйренеді.
- Бәсекелестікті ынталандырыңыз. Геймификацияланған білім берудің қатысушылары қарсылас болып табылады, сондықтан оларға өздерін жақсы көрсету жеткіліксіз, олар қарсылас тараптан гөрі жақсы әрекет етуі керек.
- Ситуациялық оқытуды қолданыңыз. Сіз оқытуды нақты өмір контекстіне немесе шындықтың қолайлы нұсқасына орналастыру арқылы ойнай аласыз.Бір-бірімен байланысты және әрқайсысы бірін-бірі толықтыра отырып, оқу процесінде қолданудың екі саласын ажыратуға болады.

1. Виртуалды кеңістіктен тыс компьютерлік ойынды (мультфильм кейіпкерін) енгізу.

2. Ұйымдастырылған немесе ойын әрекетінде АКТ (Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар) технологияларын қолдану. [2,б.15]

Геймификация мазмұнының сипаттамасы

Бүкіл геймификация квест бөлмесі 5 бекеттен өтеді. Әр командаға маршрут картасы беріледі, сол бойынша қатысушылар қозғалады.

Орындалған тапсырмалардың нәтижелері бойынша команда командирі ынталандыру парағына ұпайларды қояды. Ойынның соңында ұпай саны есептеліп, жеңімпаз топ анықталады.

Ойынға 3 адамнан тұратын педагогтерден құралған екі команда қатысады, әр команданың өз эмблемасы мен аты бар.

Мектепке дейінгі ұйым педагогтарымен өткізілген «Геймификация «Қазақ тілі әлеміне Саяхат» педагогтарының кәсіби құзіреттілігін дамыту ресурсы ретінде» іс-шарасы қызықты шытырман оқиға ретінде әзірленді, оның міндеті мемлекеттің білім деңгейін тексеру болып табылады. әріптестер арасында тілді меңгеру, сонымен қатар оны зерттеу үшін балалармен жұмыс істеудің қызықты формаларын көрсету. Барлығы шытырман оқиғалы ойынға 5 ойын бекеті кірді:

* «Қазақстан бойынша саяхат» бірінші бекет
* «Окавока» екінші бекет
* «Ежелгі әлем» үшінші бекет
* Төртінші бекет «кел қайтала»
* Бесінші бекет «ойын-сауық конструкторы»

Бастапқыда командалар бір уақытта әр команда жүруі керек болатын маршрут парақтарын алды. Әрбір ойын тапсырмасы үшін команда қиындық деңгейлерінің бірін таңдайды:

1 деңгей жеңіл, оны орындау үшін команда 3 ұпай алады немесе 2 деңгей қиын, ол үшін команда 5 ұпай алады. Қиындықтың бірінші деңгейін таңдаған командаға қосымша тапсырма ұсынылады, оны орындау үшін команда 1 ұпай алады. Барлық тапсырмалар бүктелген қағазда жазылған, командалардың капитандары әр тапсырманың алдында қағазды шығарады, осылайша олар қандай деңгейдегі тапсырмаларды орындайтынын анықтайды.

Ойын процесі команда барлық бекеттерден өтіп, мәреге жеткенше жалғасады. Квест ойынының жеңімпазы ең көп ұпай жинайтын команда болады, оны марапаттау күтеді.

Бірінші бекет «Қазақстан бойынша саяхат»

Ойынның бірінші кезеңінде педагогтерді ашық ауада серуендеу ойыны арқылы Қазақстан Республикасы бойынша қызықты серуенге шығу ұсынылды. Ойын барысында ұстаздар еліміздің көрікті жерлерімен, мәдени мұраларымен танысты.

Бірінші деңгей тапсырмалары: - Ойын барысында қазақ тілінде ұпай сақталатын суреттерді қолданбай, ойын алаңы бойынша мәреге тезірек жету.

Екінші деңгей тапсырмалары: Ойын барысында қазақ тілінде ұпай сақталатын суреттерді пайдаланып, ойын алаңы арқылы мәреге тезірек жету. Егер текше басқа түсті ойын алаңына түссе, команда онда көрсетілген тапсырманы орындауы керек.

Қосымша тапсырма: Ойын алаңында бейнеленген Қазақстанның көрікті жерлерінің бірі туралы айтып беру.

Екінші бекет «Окавока»

Екінші тапсырмада педагогтерге «Окавока» ойыны ұсынылды, ол тоқыма алаңы бар оқу ойыны, оның ішінде суреттер мен сұрақтары бар карточкалар жинағы.

Тапсырманың мазмұны: қатысушылар кезекпен карталарды шығарып, оны барлығына көрсетеді және ойын алаңында бейнеленген нысанды мүмкіндігінше тез табады. Алаңда суретті бірінші тапқан адам картаны өзіне алады, ең көп карта жинаған топ жеңеді.

1-деңгейлік тапсырма: Ойын алаңындағы картада көрсетілген затты тезірек тауып, қазақша атау

2-деңгейлік тапсырмалар: Ойын алаңындағы картада бейнеленген затты тауып көрсету және оны қазақша атау, сонымен қатар оның сипаттау қасиеттерін ата (Қайсысы? Қайсысы?)

Қосымша тапсырма: Педагогтер ойын алаңында жұмбақтың жауабын табады

Үшінші бекет «Ежелгі әлем» «Ежелгі әлем» атты үшінші тапсырмада педагогтерге конферттегі хабарламаны ашу үшін «Шифрлаушы» ойын жаттығуын қолдану ұсынылады. Әрбір "жартас кескініне" белгілі бір әріп сәйкес келеді (кілт тапсырмада берілген).

1-деңгейлік тапсырма: Тіл туралы мақал-мәтелді шешу

2-деңгейлік тапсырма: Тіл туралы тақпақтың мазмұнын ашу

Қосымша тапсырма: Билгоу тақтасында ырғақты жаттығу

Төртінші бекет «Кел, қайтала»

«Кел, қайталаңыз» тапсырмасы команда құру түріне, яғни команда құру мен ұжымның бірлігіне негізделген. Тапсырманы орындау үшін командалардың әрқайсысы жүргізушінің нұсқауларын мұқият тыңдайды және қателеспейді.

Жүргізушінің нұсқаулары келесідей:

алма – алға

қарбыз – артқа

шие – айналу

1-деңгейлік тапсырма: педагогтер жүргізушінің нұсқауларын ретімен орындайды

2-деңгей: педагогтер жетекшінің нұсқауларын ретімен орындайды.

Қосымша тапсырма: педагогтерге тапсырмалары бар қосымша карточкалар ұсынылады.

- шие бейнеленген карточкалары бар педагогтер орындарын ауыстыруы керек;
- алма бейнеленген карточкалары бар педагогтер бір-бірімен қол алысып амандасуы керек;
- қарбыз бейнеленген карточкалары бар педагогтер күлкілі құттықтаулар көрсетуі керек.

Бесінші бекет «ойын-сауық конструкторы»

Балабақшадағы күнделікті заттарды (ойыншықтар, кеңсе тауарлары, тұрмыстық заттар) әртүрлі мақсаттарда пайдалануға болады. Біздің балабақшада Біз «ойын-сауық конструкторы» ойын-сауық құралын ойлап таптық, ол тәрбиеленушілердің бұрыннан бар білімдерін бекітуге мүмкіндік береді, енді біз онымен танысуды ұсынамыз.

1 деңгейдегі тапсырмалар:

- Бұл тапсырмада педагогтерге «жануарлар мен олардың күшіктері» тақырыбында дизайнердің бөлшектерін біріктіру ұсынылады

2 деңгейдегі тапсырмалар:

- Екінші тапсырмада қатысушы педагогтер конструктордың бөлшектерінен ұсыныс жасауы керек.

Қосымша тапсырма:

Қосымша тапсырмада топ мүшелері «суретті жина» тапсырмасын орындайды және оны атаңыз.

Шара соңында геймификацияның қорытындысы шығарылды, яғни маршрут парағында ұпайлар есептелді. Олар жеңімпаз дипломымен және естелік сыйлықтармен марапатталды. Барлық қалған қатысушылар сертификаттар мен тақырыптық магниттерге ие болды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. https://www.maam.ru/detskijsad/geimifikacija-v-doshkolnom obrazovani.html

2.Никитин, С. И. Геймификация, игрофикация, играизация в образовательном процессе / С. И. Никитин. // Молодой учёный. – 2016. – № 9 (113). – С. 1159-1162.

ҰЛТТЫҚ АСЫҚ ОЙЫНДАРЫ АРҚЫЛЫ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ НАВЫКОВ ДОШКОЛЬНИКОВ ЧЕРЕЗ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПОДВИЖНЫЕ ИГРЫ
THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE SKILLS OF PRESCHOOLERS THROUGH NATIONAL OUTDOOR GAMES»

Гульжанат Ертаевна Тулкина
«Қазан жалпы орта білім беру мектебі»КММ жанындағы «Гүлдер» шағын орталығы, Павлодар облысы
tulkina-1978@mail.ru

КІРІСПЕ

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев ұстаздарға арналған сөзінде «Ұлттық құндылыққа қанып өскен өреннің танымы терең,ділі берік болады» дегендей, ұмытылып бара жатқан ұлттық құндылықтарымызды ұлықтап, көздің қарашығындай сақтап, өсіп келе жатөан ұрпаққа аманат ету-біздің парызымыз. Кеңес дәуірі кезінде ұлтқа тән барлық қайнарлардың көзі тығындалып , бірте-бірте ізі өшкен кез болды. Сондай саланың бірі қазақтың ұлттық ойындары. Кейінен қазақ халқы тарихи кезеңге қадам басып, тәуелсіздігіміз төрге шаққан кезде, жоғалған жаухарларымыз да орала бастады. Ұзақ ғасырлық көш-керуен арқылы жалғасын тапқан, асық ойындарының тәрбиелік мәні зор.

Атамыз қазақ кейінгі ұрпақтың қамын ойлауды мақсат ете отырып балаларының азамат болып қалыптасуына мән берген. «Баланы жастан»- деген қағиданы ескере отырып , бала тәрбиесінде дене шынықтыру мақсатында ұлттық ойындарды дамытып отырған. Қазақ халқының ұлттық ойындары – ерлікті,өжеттілікті, шапшаңдықты және т.б. қасиеттерді қажет етеді. Қазақтың ұлттық ойындары тек сауықтық жағынан ғана емес сонымен қатар,ол-спорт, ол-өнер, ол- тәжірибелік маңызы бар тәрбие құралы. Қазіргі кезде осы ойындарды жаңғыртып қана қоймай, асықты түрлендіріп жаңаша мазмұнда ойын түрлерін жасап, санауға, есепттер шығаруға, түстерді ажыратуға, қол моторикасын дамытуға қолданудамыз. Балалардың қолына икемді, қабылдауға жеңіл, әсерлі дидактикалық асық ойындарына қызығушылық жоғары болды.

Мақсаты:

Қазақ халқының ұлттық бағыттағы ойындарымен таныстыра отырып, оны бүгінге күнге лайықты етіп қолдану. Жаңа бағыттағы ойындар арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың логикалық ойлау,есте сақтау қабілеттерін, интелектуалды дамуын шыңдап дамыту.Ойын кезінде саусақ қол моторикасын дамыта отырып ептілікке, шапшаңдыққа, тез ойлауға,ұйымшылдыққа тәрбиелеу.«Рухани жаңғыру» бағдарламасында Отан сүйгіштіктің негізі ретінде туған жерге, ата-дәстүрге, ұлттық құндылықтарға мән беру қажеттілігін үйрету.

Міндеттері:

1) Зейін, ес, ойлау қабілеттерін дамыту;

2) Балалардың сөз қорларын байыту,сөйлем құрастыра білуге үйрету.Тілін ұстартуға, ой-өрісін кеңейтуге батылдыққа, ептілікке баулу;

3) Түстерді ажыратуға, көп – біреу ұғымдарын меңгеруге үйрету,санау қабілеттерін жетілдіру, кеңістік бағыттарын ажырат,уақытты бағдарлау, пішіндерді айыра білу дағдыларын, математикалық логикасын қалыптастыру;

4) Дене күшін жетілдіруге, ерік-жігерін шыңдай түсуге, қол моторикасын дамыта отырып, мергендікке баулу, мүсінді түзетуге бағыттау;

5) Еңбексүйгіштікке,достыққа, жолдастыққа, қайраттылыққа тәрбиелеу;

Ұлттық ойындарды жанұя тәрбиесінен бастап, түрлі күнделікті іс-әрекет барысында, тәрбиелік шараларда қосымша материал ретінде пайдаланып, ұлттық ойындарымызға жаңа мазмұн беріп, жаңа заман талабына сай заманауи үлгіде, бала

қауіпсіздігін ескере отырып, түрлі материалдарды пайдаланып дайындап, қолданып және де басқа да әріптестерімізбен бөлісіп келеміз.

Асық ату – біріншіден, ол бір-бірін достасу-сыйласуға,бір-бірін қадірлеуге ұйымшылдыққа, тәртіпке үйретсе, екіншіден көз мергендігіне, қол ептілігіне, жылдамдыққа, бәсекелестікке үйреткен.Халқымыздың өзінің тұрмыс-тіршілігін мал шаруашылығымен байланыстыра отырып, малдың кішкентай сүйекшесі асықты да тиімді қолдана білген. Яғни, асық табиғи нәрсе. Оны ешкім қолдан жасап жатпайды. Бір нәрсенің дайын екенің білдіретін «Сақадай сай » сөз тіркесі де осыны білдірсе керек. Малды жаратқан кезде, асықты ырымдап, балам ойнайды, «бала дүниеге келеді» деп әжелеріміз жинаған. «Хан талапай», «Омпы»,«Үштабан»,«Хан асық », «Асық ату » сияқты алғашқы ойындар осылайша пайда болған.

Жалпы асықпен ойналатын ойындар – мектеп жасына дейінгі балалар үшін өте қызықты. Бұл ойын кезінде балаларды жұптық, топтық, ұжымдық жұмыстарға тарту арқылы олардың қарым-қатынасын нығайта түседі. Себебі кішкентай балалар өмірінің алғашқы күндерінен бастап –ақ олар әрдайым біреумен немесе бір жерде өзара әрекеттестікте болғанды ұнатады. Түрі бойынша олар әр түрлі болып келеді. Оларды қолдануда шешілетін тапсырмалар да сан қилылығымен балаларды қызықтырады. Баланың қол моторикасын дамытып қана қоймай, ақыл-ой қабілетін, логикалық ойлау қабілетін ұшқырлауға септігін тигізеді. Логикалық ойлау қабілеті жан-жақты дамиды.Сөздік қарым-қатынасы өрбиді. Достық, ұжымшылдыққа тәрбиеленеді.

Ұлттық асық ойындарын қолдануда балалардың жас ерекшелігі мен олардың қызығушылығы, мүмкіндіктерін ескере отырып жаңа ойын түрін дайындап, балаларға үйретудемін. Әр ойын кезінде балалардыі қабілеттері мен қарқынын ескере отырып жұптастырып, 4-5 баладан топтарға бөліп немесе жеке балаларға дайындалған ойындарымыз да бар. Бұл ойын түрлері тәрбиешінің нұсқауымен түсіндіріліп, балаларға қолдау көрсетіле отырып ойналады.

«Асық ілмек» ойыны.

Ойын мақсаты: Балаларды санауға,түстерді ажыратуға үйрету, алған білімдерін ойын арқылы пысықтау, ойнай отырып ойлауға, зейінділікке дағдыландыру, қол моторикасы үйлесімділігін жетілдіру, шыдамдылыққа тәрбиелеу,танымдық дағдыларын дамыту.

Ойын шарты: Үстел үстіндегі ойын алаңында түрлі-түсті асықтар орналасқан.

Балалар ілмегі бар таяқша арқылы, асықтарды жан-жағындағы түстерге орналастырады. Сары асықтарды іліп, сары түске орналстырады.Қызыл асықтарды қызыл түске орналастырады. Іліп алған асықтарын түстері бойынша санайды. Ойын ортаңғы, ересек, мектеп алды топтарына арналған.

«Түрлі түсті таяқшалар» ойыны

Ойын мақсаты:Түрлі – түсті асықтар орналасқан таяқшалармен бала логикалы ойлауға үйренеді және алдында тұрған мәселелерді шығармашылды шешеді. Баланың ойлау қабілетін, танымдық белсенділігін, шығармашылық қиялын дамытуға көмектеседі.Түрлі сұрақтарға қисынды жауап беруге, кез-келген өмірлік жағдайларда креативті ойлауға үйренеді.

Ойын шарты:Ойынға қатысушы балалар бір-бірден таяқшаларды алып,онда орналасқан асықтардың түсі бойынша алдарындағы тақтаға орналастырады.Ойын ермектік,жеке жұмыс, «миға шабуыл» үшін ересек,мектепалды топтарында ұйымдастыруға болады.

«Асықтарды түсіне қарай орналастыр» ойыны.

Ойын мақсаты:Түстерді ажырату,сәйкесінше орналастыру және санау арқылы баланың танымдық дағдыларын дамыту.Достық сыйластық қарым-қатынасқа тәрбиелеу.

Ойын шарты:Балалар ұжыммен шеңбер бойы 7 түсті асықты түсіне қарай ұяшықтан енгізе отырып

атау,дәлдікке,мергендікке тәрбиелеу.

«Сен білесің бе?»

Ойын мақсаты:Балаларға ұлттық құндылылық, ұлттық салт-дәстүрлерді айтқызы отырып ұлтжандылыққа тәрбиелеу.

Ойын шарты:4 топқа асық түсіне бөле отырып,жасырынған асық астындағы суреттерді атау.Жасырынған суреттерде ұлттық тағамдар,ұлттық ойындар,ұлттық салт-дәстүр,ұлттық құндылықтарға байланысты суреттер жасырылынған.Әр топ өз асық түсіне байланысты жасырылынған асықтарды таңдай отырып,жауап береді.

«Бірлік» асықты ойыны.

Ойын мақсаты:балалардың қарым-қатынасын нығайтып,танымдық қабілеттерін жетілдіру.Шапшаңдыққа,ептілікке,шыдамдылыққа баулу.Балалардың қөніл-күйлерін көтеріп,еркін эмоцияларын шығаруға ықпал жасау.Командамен жұмыс жасауға дағдыландыру.

Ойын шарты:Балалар шеңберге тұрып,арнайы ілгіш арқылы асықтарды іліп алып,ыдысқа жинайды.Ыдысқа жинап жатқан асықтардың түсін,санын айтады.Ойын атына сәйкес, бірлесіп жасаған әрекеттін, нәтижесі болатынын мақсатқа жетудің жолы-ауызбіршілік, ұйымшылдық екенін түсіндіреді.Ойынды тренинг ретіндеата-аналармен, педагогтармен ойнауға өте қолайлы.

«Асық доминосы» үстел-үсті ойыны

Ойын мақсаты:Асықтардың жүрестері арқылы балаларды байқампаз,зейінді болуға дағдыландыру, түстері мен тұру қалыптарын ажырату арқылы танымдық қабілеттерін қалыптастыру, ойынның жүрісіне сәйкес логикалық ойлауға, тапқырлық көрсетуге баулу. Достыққа, сыйластық қарым-қатынастарына тәрбиелеу, бәсекелестік қабілеттілікке икемді болуға баулу.

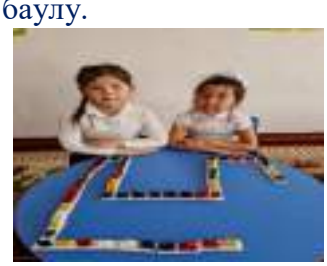

Ойын шарты: Асық доминосы дәстүрлі доминоның негізінде жасалған.

Педагогтың көмегімен 2 бала бір-біріне қарама-қарсы ойнайды. Асықтың түсімен, тұру қалпымен сәйкестендіріп, «жүріс» жасалады. Мысалы түсі көк тәйкі асыққа, дәл сондай асық жасайды.2 жақтан қойылып отырады.

Әрбір 2 асықтан орналасқан бөліктерді түсі мен тұрасына қарай қойған кезде соңында осылайша, көрініс шығады. Мән беріп қарасаңыз, түсімен де,тұрпатымен де сәйкес келеді. Баланың қиялын, логикасын дамытуда ерекше ойын.

«Асықты кубизм » ойыны.

Ойын мақсаты: Асықтардың түсін ажырата отырып, ойлау қабілетін жетілдіру. Ойын арқылы танымдық қызығушылықтарын дамыту

Ойын шарты:Балалар түсті асықты кубизмді лақтыра отырып, сол түске қарай адымдай жүре отырып, мәреге жету.

«Түсіне қарай қағып ал» ойыны

Ойын мақсаты: Балалар түстері бірдей ұқсас асықтарды табуға үйрету, сөйлеу қабілетін дамыту, тыңдай білуге тәрбиелеу. Түстерді ажыратуға, санауға білімдерін пысықтау. Қол моторикасын дамыту.

Ойын шарты: Балаларды ортаға шығарып дорбалардың түсіне қарай шашылған асықтарды тез жинайды Бұл ойын арқылы балалардың ой өрісі артады. Танымдық қабілеттері қалыптасады.

«Кемпірқосақ»ойыны

Ойын мақсаты:Балалардың қиялын дамытып, зейінін шоғырландыру.Табандылыққа, шыдамдылыққа, бастаған ісісн аяғына дейін жеткізуге тәрбиелеу.Балалардың ұсақ қол моторикасын дамыта отырып,сөздік қорын молайту. Команда да ойнауға дағдыландыру. Жасқаншақтық, ұялшақтық қасиеттерден арылту, достарын табұға қолайлы жағдай жасау арқылы санауды үйрету.

Ойын шарты:

Балалар бұл жұмбақтың шешуін табыңдаршы, қане ойланайық,ия.Ортада күн күлімдеп тұр,жаңбыр жауып басылғаннан кейін күнде жарқырайды. Әрине кемпірқосақ!Сендер жұмбақтың шешуін дұрыс таптындар.Енді күнді ортаға алып,балалар дөңгеленіп отырып,асықтарды тандап, түсіне сәйкес жіпке тіземіз.Кемпірқосақта неше түс бар екен? Қане, кімнің асығы қандай түсті?Неше асық тіздік?

Балалар толық жауаппен жеңіл сұрақтарға жауап беруге тырысады. Психолог балаларға атын атап,жеке жұмыс жасап отырады. Барлығымыз 7 түсті асықтарды тіздік.

«Асықты стрелка бағытымен орналастыр» логикалық ойын

Ойын мақсаты: Стрелка бағыттары бойынша, асықтарды орналастырып,баланың зейінділігін, байқампаздығын жетілдіру арқылы, ақыл-ойын, таным көкжиегін дамыту.

Ойын шарты:Жоғарыдағыдай дайын карточкалар таратылып берліліп, асықтарды стрелка бығыты бойынша орналастырады. Қызыл асықтың тұсында стрелка жоғары бағытты көрсетіп тұр, ендеше қызыл асықтардың бәрі жоғары көрсетіп тұрған стрелкасы бар ұяшықтарға орналастырылуы тиіс. Жасыл асықта стрелка онға қарай бағытталған, жасыл асықтар сол бағыттағы ұяшықтарға орналасады.Ойын сол ретімен жалғаса береді.

«Қөп және біреу» ойыны.

Ойын мақсаты: Балаларды ұлттық ойын құралы – асықпен ойната отырып,тапсырманы орындауға қызықтыру.Біреу және көп ұғымдарын меңгерту.Байқампаздыққа баулу.

Ойын шарты:

1-нұсқасы:Балалардың алдында үлкен асық берілген, соның түсіне сәйкес кішкентай асықтарды орналастыру керек. Үлкен асықтар қасына сондай түстес кіші асықтарды жинаймыз.Салыстыру дағдыларын қалыптастырады.

2-нұсқасы.Үлкен және кіші ұғымын ажырату.Үлкен асық және кішкене асықты көрсете отырып,ойнату.Үлкен асықтар қасына сондай түстес кіші асықтарды жинаймыз.Салыстыру дағдыларын қалыптастырады.

«Асыққа дейін жылдам жет»

Ойын мақсаты: Жылдамдыққа, ептілікке баулу, қол қимылы арқылы бұлшық еттерінің жұмысын жасақсарту,лентаны тез ширату арқылы асыққа жетуге ұмтылу. Ойын барысында бәсекелестік қабілетін арттыру.Лентаны ұқыпты орауға, ойын ережесін бұзбай ойнауға дағдыландыру.

Ойын барысы: Лента керіліп, оның қақ ортасына ірі мал асығы өткізіледі, ал лентаның екі жағына екі бала тұрып, берілген комнда бойынша лентаны орай бастайды.Ептілігімен асыққа тез жеткен бала, жеңімпаз атанады. Ұтысқа жеткен бала, басқа баламен әрі қарай ойнай береді.

Күтілетін нәтиже:

Баланың шығармашылық әлеуметін дамытады. Ойлау қабілетін дамытат,бейнелі және аналитикалық ойлау дағдысын қалыптастырады. Жады мен бақылағыштықты жатықтырады. Ой-өрісін дамыта отырып шапшаң шешім қабылдап, жан-жақты ойлауға үйренеді.Мектеп жасына дейінгі балалардың оқу-тәрбие жұмыстарында қазақтың ұлттық ойындарын тиімді қолдана отырып, балалардың ойлау қабілеттерін, тілін дамыту, ой-өрісін кеңейтеді,ұсақ қол моторикасын дамытады.Түстерді ажыратады, саану дағдыларын,логикалық ойлау қабілеттерін арттырады,кеңістікті,уақытты,пішіндер мен көлемді бағдарлай алады. Алдына қойған мақсатқа жете білуге,сенімділік және жеңіске деген талпынысын топтық қарым-қатынасын қалыптастырады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Мектепке дейінгі білім» журналы №4(52) 2014 жылғы, 12- бет.
2. Е.Сағындықов «Қазақтың ұлттық ойындары» еңбегі.
3. «Асық ойыны ережесі» Ж.С.Сабыржанова, Е.Б.Нарымбаев, А.Қ.Кургамбаев 2011 жыл.

«ТҮСПЕН ӘСЕР ЕТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ» АРҚЫЛЫ АУЫЛ БАЛАБАҚШАЛАРЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ДЕНСАУЛЫҚТАРЫН НЫҒАЙТУ
«ТЕХНОЛОГИЯ ВОЗДЕЙСТВИЯ ЦВЕТА» ДЛЯ УКРЕПЛЕНИЯ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ В СЕЛЬСКИХ ДЕТСКИХ САДАХ
«TECHNOLOGY OF COLOUR'S IMPACT» TO IMPROVE THE CHILDREN'S HEALTH IN RURAL KINDERGARTENS

Саликова Акку Аскеновна
Білім беру ұйымы: «Айнагүл» бөбекжай-бақшасы МКҚК,
Пресновка селосы, Солтүстік Қазақстан облысы, Қазақстан
salikova.akku@mail.ru

Аннотация: Бізді қоршаған әлем қандай да бір түспен боялған. Түс баланың ағзасына ерекше пайдалы әсер етеді. Түстің қуат пен тыныштық беретін және емдік қасиеті бар. Менің мақалам іс-әрекетімнің және балалардың психо-эмоционалды жағдайына әсерін талдау нәтижесі.
Аннотация: Цвет вокруг нас. Цвет оказывает особое благотворное влияние на организм ребенка. Свойства цвета исцеляют, дают энергию и успокоение.
Данная статья является результатом моей деятельности и анализом влияния на психо-эмоциональное состояние детей.
Annotation: Colours are all around us. Colour has a special beneficial effect on the child's body. Colours have healing, energizing and calming qualities.
This article is the result of my work and the analysis of the impact on the psycho-emotional state of children.
Түйін сөздер: Түс терапиясы, хромотерапия, түс психологиясы, арт-терапия, технология, тәрбие процесі, эмоция.
Ключевые слова: Цветотерапия, хромотерапия, психология цвета, арт-терапия, технология, воспитательный процесс, эмоция.
Keywords: Colour therapy, chromotherapy, phychology of colour, arttherapy, technology, educational process, emotion.

Бүгінде балалардың денсаулығын сақтау проблемалары ерекше өзектілікке ие болуда, өйткені оның жай-күйінің нашарлау үрдісі барған сайын арта түсуде. Мектепке дейінгі балалық шақтағы балалар алатын танымдық ақпарат көлемі үнемі өсіп келеді. Сәйкесінше, ақыл-ой жүктемесі де артуда. Ал, бұл көп жағдайда шамадан тыс шаршауға әкеледі, балалардың денсаулығына кері әсерін тигізеді. Жыл сайын эмоционалды тұрақсыз, жиі ауыратын, физикалық жағынан әлсіз және ерекше білім беруді қажет ететін балалар саны артып келеді.

Мектепке дейінгі мекеменің басты міндеттерінің бірі - тәрбиеленушілердің ақыл-ой қабілетінің жоғары деңгейі сақталып қана қоймай, олардың денсаулығын нығайтатын білім беру процесін ұйымдастыру.

Базалық бағдарлама білім беру – тәрбие процесіне балалардың физикалық, коммуникативтік, танымдық және зияткерлік, әлеуметтік- эмоционалдық дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін және зерттеу іс-әрекетін қалыптастыру барысында қамтамасыз ететін әртүрлі нысандарда сауықтыруды жүргізуге мүмкіндік беретін денсаулық сақтайтын технологияларды енгізуге ерекше назар аударады. Балабақша жағдайында тәрбиешілер инновациялық және денсаулық сақтау сипатындағы әртүрлі сауықтыру және профилактикалық технологияларды енгізе алады. Бұл ретте балалардың жеке ерекшеліктерін ескеру маңызды. Жұмысты талдау, бақылау нәтижелері заман талабына сай жаңа, әрі тиімді әдістерді қолдану қажеттілігі туралы қорытындыға әкелді. Менің назарым түс әсер ету технологиясына түсті. Сондықтан тәрбиешінің жұмысы дәстүрлі әдістерді қолданумен шектелмеуі керек, ол ерекше және шығармашылық ойлай

алатын мектеп жасына дейінгі баланың әлеуметтік – жеке қасиеттерін тәрбиелеу үшін дамушы сипаттағы жаңалықтарға бағытталуы керек.

Мектепке дейінгі кезең баланың сенсорлық дамуының қарқынды кезеңі болып табылады. Әдебиет деректерін зерделеу және жеке бақылаулар мен зерттеулердің нәтижесінде мектепке дейінгі жастағы балалардың интеллектуалды және эмоционалды дамуын ынталандыруда түрлі – түсті құралдар тиімді екені дәлелденіп отыр. Түспен әсер ету технологиясы мектеп жасына дейінгі балаларды емдеп, қалпына келтірудегі - ең қауіпсіз әдіс.

XX ғасырда түс туралы ғылым жаңа күшке ие бола бастады. Әлбетте, бұл ғылымның тәжірибесі қазіргі кезде ең көп таралған АҚШ, Еуропа елдерінде белсенді дами бастады. Қазіргі заманғы емдеу әдістерін пайдаланып жүрген көптеген дәрігерлер де түс әсер ету технологиясының принциптерін қолдануда. Жоғары деңгейде жүргізілген зерттеулер бойынша, түс әсер ету технологиясымен науқас адамдарды емдеу туралы бірнеше кітаптар жазылған. Түс терапиясы - бұл организмнің биологиялық белсенді аймақтарының әрқайсысы түстердің біріне әсер етуіне негізделген дәрі-дәрмексіз емдеу әдісі: түспен әсер ету көру органына, ал ол арқылы және көру анализаторы арқылы нерв жүйесіне оң әсер етеді. Белгілі бір түстің әсері функционалдық бұзылудың себебі болып табылатын энергетикалық блокаданы алып тастайды.

Түс терапиясын (хромотерапияны) шебер қолданған жағдайда түс жас ерекшелігіне қарамастан адамдарға оң әсер етеді.

Бала мен түс бір-бірімен тығыз байланысты. Бала әлемді ашық түстермен қабылдайды. Сондықтан, түспен әсер ету технологиясы – кез-келген жағдайда арнайы «құтқарушы» құрал деп айтсам артық болмас. Мақсатым ойын және ұйымдастырылған іс-әрекет барысында осы технология арқылы балалардың физикалық, коммуникативтік, танымдық және зияткерлік, әлеуметтік- эмоционалдық дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін және зерттеу іс-әрекет белсенділіктерін қалыптастыру.

«Түстің әсер ету технологиясы» арқылы баланың психо-эмоционалдық жағдайын белгілі бір түстермен түзетуге болатынына көзім жетті. Балалар өте сезімтал және бақылағыш болғандықтан топта жайлылық пен жылулық атмосферасын жеткізетін заттық – кеңістіктік дамытушы ортасын құрдым. Сонымен қатар, топтағы балаларға арналған қанық түсті дидактикалық материалдар қол жетімді.

Мен өз жұмысымды түстерді қабылдау мен түс сезімін дамытуға бағытталған қарапайым ойындардан бастадым. Мысалы «Сиқырлы көзілдірік» ойыны. Бұл ойын қоршаған әлемді әртүрлі түстермен қарастыруға, түс ассоциацияларын дамытуға, тыныштандыруға, позитивті көңіл-күй орнатуға, сөйлеу тілі мен қиялын дамытуға бағытталған.

«Түрлі-түсті жаңбыр» әдісі. Түрлі-түсті атлас ленталардан жасалған шатыр түрінде ұсынылатын ойын. Жылы түстерден суық түстерге дейін реңктері бойынша таңдалған атлас ленталар жауын ағысына ұқсап, тігінен төмен түседі. Балалар шатырда жасырынып, қалаған түсін таңдай алады, ленталарды қолдарымен сипай алады.

«Таңғажайып жамылғы» жаттығуы – түрлі-түсті капрон матадан жасалған жамылғылар. Балалар таңғажайып жамылғыны оранып, олардың арасынан қоршаған кеңістікті қарап тамашалайды. Бұл жаттығу елеулі терапиялық әсер береді және түс ассоциацияларын дамытады, баланы тыныштандырып, жағымды әсер қалдырады және қиялын дамытады. Түс кеңістігін ауыстыру мектепке дейінгі баланың эмоционалдық жағдайына жақсы әсерін тигізеді. Мысалы, ашулы немесе көңіл-күйі жоқ балаға сиқырлы түстер еліне баруды ұсынып, көңілін табуға болады.

«Түстер әлеміне саяхат» ұйымдастырылған іс-әрекетінде балалар белгілі бір түсті өз бетінше таңдады. Балалар күні бойы таңдаған түсін топтық безендіруден, киім

элементтерінен, ойыншықтардан, майлықтардан іздеп, белгілі бір түсті заттар көрмесін жасады. Көп түстермен шамадан тыс жүктемеу үшін, балаларға барлық қою реңкті заттарды 1-2 сағатқа, ал нәзік жағымды реңкті заттарды күні бойы ұсынып отырдым.

Сонымен қатар «Түстер күні» қызықты тәжірибесін енгіздім. Балалардың өздері белгілі бір түсті таңдады сол түспен танысып, қарастырды және күні бойы сол түске арналған суреттер салып ойнады, таңдалған түстерден ғимараттар құрастырды. Бұл ретте ата-аналармен алдын-ала жұмыс жүргізілді. Белгіленген түс туралы келісіп, сол түске байланысты киіндіріп жіберуді сұрадым. Ата-аналар бірден қуана келісіп, ұсынысымды жақсы қабылдап, қолдау көрсетті.

«Ауа көпіршігі бағанындағы» «Алтын балық» жаттығуы барысында балалар бағанның жанында тұрып, әрқайсысы түсіне қарай балықты таңдап, ауаның әсерінен балықтардың көтерілуін және құлауын бақылады. Осы жаттығу барысында балалар жағымды эмоциялармен қуаттанды, коммуникативтік дағдылары дамып, көру және тактильді анализаторлары нығая түсті, түстерді қабылдап, релаксациялық әсер алды.

Фибро-оптикалық модулі бар «Аспалы бұлттағы» «Түрлі-түсті найзағай» жаттығуы балалардың визуалды және тактильді сезімдерін ынталандырып, жүйке-психикалық және эмоционалдық стрессті жеңілдетуге көмектесті. Аспалы бұлттан жауған сиқырлы жаңбыр барлық қорқыныштарды, реніштер мен уайымдарды жуып тастайды деп елестететуге болады және бұлт астында отырып, бала қиялдап, армандайды.

«Жұлдызды аспан» сәнді еден кілемшесіндегі «Жұлдызды ұста» жаттығуы кинестетикалық қабылдауды, қиялды, есте сақтауды, ойлауды, жалпы моториканы, кеңістікті бағдарлауды дамытады. Балалардың назарын «Жұлдызды аспан» сенсорлық еден кілемшесіне аударып, «Елестетіп көрейікші, жұлдыз ағып түсті, біз оны ұстап алуымыз керек. Әркім өзінің қиялындағы жұлдызын көрсетілген жерде «ұстап алуы» керек, балалар барынша ұстау қимылдарын жасады.

«Тамшы» релаксация креслосындағы «Күміс қырау» релаксация жаттығуы барысында балалардың психоэмоционалдық жағдайды қалыпқа келеді. Дененің қисық сызықтарына сәйкес ыңғайлы пішінді алатын релаксация креслосына отырып немесе жатып, бала демалады, қиялдайды және не болып жатқанын бақылайды. Креслоның беті онымен байланыста болатын дене бөліктерін тактильді ынталандыруға ықпал етеді. (3 сурет)

«Құрғақ бассейндегі» «Экскаватор» жаттығуы. Бұл жаттығу іш бұлшықеттерін, аяқтарды, буындардың қозғалғыштығын күшейтеді. Түрлі-түсті доптар салынған бассейнде аяқты созып, арқамен жатады. Таңдалған түстегі допты аяқтарымен алады.

«Түсті судың құпиясы» жаттығуы кезінде түрлі-түсті сумен танымдық ойындар ойнаймыз, ең алдымен мөлдір суды бутылканы шайқау арқылы түсін өзгертеміз. Не пайда болғанын анықтаймыз. Жаңа қасиеттерге ие болған су, балаларды таң қалдырып, үлкен қуаныш сыйлады.

«Көңіл-күй жақтауы» жаттығуын күнделікті қолдануға болады. Яғни, таңертең балалар шеңберге жиналып, бір-бірімен амандасады, өз көңіл-күйлеріне сәйкес әр бала белгілі бір жақтау түсін таңдап, өзін сол жақтауға орналастырады. Күні бойы ол көңіл-күйі өзгерген жағдайда өзін басқа жақтауға ауыстыра алады. Бұл мен үшін балалармен жеке жұмысты түзетуге, бір нәрсеге ренжіген балаға көбірек көңіл бөлуге тамаша мүмкіндік. Менің міндетім-балаларға үйге жақсы көңіл-күймен барып, балабақшаға қуанышпен келу үшін қолайлы жағдай жасау. (4 сурет)

Біздер ауылда тұрғандықтан табиғи таза өнім тастар, асық, құммен ойындарды көп ойнатамыз. Сол ойындардың бірегейіне тоқтала кетсем:

«Арт терапия» түрлі-түсті құммен сурет салу барысында балалардың ұсақ қол моторикасы дамиды, қиялындағы суретті бейнелеп үйренеді. Құмдағы қызықты ойынның бірі «Құмды анимация». Түрлі-түсті құмнан сурет салу кезінде балалар «құмды илеу», «құю», «сүрту» тәсілдерін қолданады. Шығармашылық кезінде дизайнды өзгерту процесі үнемі жүреді. Түрлі-түсті құммен динамикалық сурет салу эмоционалды стрессті жеңілдетеді, өз шығармашылығын көрсетуге, қиялды дамытуға және өзін-өзі бағалауды арттыруға көмектеседі.

Марблс тастарымен «Тастармен әшекейле» жаттығуы. Ойын барысында балалардың фантазиясы дамиды. Сонымен қатар «Сиқырлы тастар», «Оңаша әңгіме» сенсорлық ойындарын ойнатамын. Бұл ойындар арқылы балалар түстерді қабылдап, релаксациялық әсер алды.

Асық терапиясы бойынша түрлі-түсті асықтармен «Түрлі-түсті асықтарды орналастыр» ойынын ойнаттым. Ойын арқылы кеңістікті бағдарлай білу, логикалық ойлауды, сатылай қалыптастырып, шығармашылық тұрғыда ойлауды дамытады, шыдамдылық, сабырлыққа, бірлескен әрекетті қолдана білуге тәрбиелейді.

Осылайша, түс терапиясы технологиясымен жұмыс істеу үшін мен келесі қорытындылар жасадым, түспен жұмыс істеу кезінде балалардың көпшілігі ашық, қанық түстерді таңдады, яғни қалыпты дамуды көрсетеді. Ақ, қара түсті екі бала таңдады, бұл олардың тұйық екендігін және жалғыздығын көрсетті. Осы екі баламен жеке жұмыс істеу арқылы көптеген мәселелерді шешуіме көмектесті.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мария Бриль. Исцеляющий цвет. Цветотерапия. С чего начать. «Вектор», 2009
2. Крестовская К.А. Целебные силы цвета, или цветотерапия в нашей жизни. «Феникс», 2006
3. Саймон и Сью Лилли. Сила цвета и цветотерапия. «Диля», 2006
4. Гоникман Э.И.Лечебная радуга камня. Каменная цветотерапия. Издательский дом МСП, 2000

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ЗАМАНАУИ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМЫТУ
ПРИМЕНЕИЕ СОВРЕМЕННЫХ ИГР ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧИ ДЕТЕЙ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ
USE OF MODERN GAMES FOR SPEECH DEVELOPMENT IN PRESCHOOL INSTITUTIONS

Сапарова Замира Ақылбекқызы
«Балерке» бөбекжай-балабақшасы» МКҚК Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Көкпекті ауданы, Көкпекті ауылы.
sadik_balerke@mail.ru

Балалардың тілін дамыту және қалыптастыру мектепке дейінгі білім берудің негізгі міндеттерінің бірі. Формирование правильной речи является одной из основных задач дошкольного образования. Formation of correct speech is one of the main tasks of preschool education.

Түйінді сөздер: тілді дамыту, заманауи ойын технологиясы, дамыту, ойын.

Ойын – балалардың ынтасын арттыратын құрал. Ойын эстетикалық тәрбие - құралы ретінде де кеңінен пайдаланылады, өйткені балалар өздерін қоршаған дүниені бейне арқылы көрсетеді. Көптеген ойындардың мазмұнына таныс әндер, билер ,

тақпақтар, жұмбақтар енгізіледі. Осының бәрі тәрбиешіге балалардың эстетикалық әсерленуін тереңдетуге мүмкіндік береді.

Ойын сонымен балаларды жан-жақты тәрбиелеу және дамыту құралы болып табылады. Бала ойын арқылы күш- жігерін жаттықтырып, қоршаған заттар мен құбылыстардың ақиқат сырын ұғынып, еңбек дағдысына үйрене бастайды, яғни болашақ қайраткердің тәрбие жолы, тәлімдік өнегесі ойыннан басталады. Баланы тек дене жағынан жетілдіретін қимыл-қозғалыс, іс-әрекет қана емес, оларды ой еңбегіне баулу, таным түсінігін дамытып, дұрыс көзқарасқа тәрбиелеудің құралы ойын болып табылады.

Ойын процесінде сөйлеу қарым-қатынасы үлкен роль атқарады. Сөйлесе жүріп балалар бір-бірімен келіседі, сондай-ақ өзара түсінісу мен достықтың, қайнаған өмірдің қайсыбір фактілері мен құбылыстарына бірдей көзқарастың пайда болуына және дамуына көмектеседі.

Мектепке дейінгі білім беру саласының басты міндеттерінің бірі-өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбие беру үрдісіне заманауи ойындар енгізу. Әрине бұл үшін мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуымен дамуына педагогтардың заманауи инновациялық технологияларды қолдана білу сауаттылығына да байланысты.

Менің өзімнің іс тәжірибемде тілді дамытуды негізгі үш кезеңге бөліп қарастырдым:

- Ұсақ қол моторикасы;
- Нейрожаттығу, артикуляциялық жаттығу;
- Ертегі, сұрақ – жауап.

1.Ұсақ қол моторикасы термині- саусақтар қозғалысы және қолдың буындарын үйлестіру дегенді білдіреді. Ұсақ моториканы дамытудың маңыздылығы неде? Адамның бас миында саусақ қимылына және сөйлеуге жауап беретін орталықтар өте жақын орналасқан. Ұсақ моторикаға әсер ете және оны белсендіре отырып, көрші орналасқан сөйлеуге жауап беретін орталықты да дамыта аламыз. Ұсақ моториканың қимылдары мен қолдың икемдігі бас миының құрылымының даму деңгейін көрсетеді. Осыдан келіп қол қимылдарын басқара білу туады.

Қолдың ұсақ моторикасының дамуы үшін «Тас тақта», «Марблс тастары», «Сиқырлы таяқшалар», «Түстеріне қарай қой», «Сиқырлы қобдиша», «Құстарды тамақтандырайық», «Геоборд», «Тізбесін жалғастыр», «Түймелерін тап», «Ғажайып пішіндер», «Шыршаны ойыншықтармен безендіреміз» және т.б. ойындар баланы ой-өрісін кеңейтуге,өз бетімен ойланып,заттар мен құбылыстардың сипатталуына,баламасына қарай олардың атын табуға,сөздік қорын молайтуға үлкен септігін тигізеді.

Қолдан ұсақ-түйек заттарды жасау — балалардың ең жақсы көретін шығармашылық жұмыстары. Мұндай жұмыс балалардың қиялдарын, ойлары мен бармақтарының ұсақ моторикасын дамытады. Ұсақ қол моториканы дамыту әдістемесі мұндай жағдайда өте тиімді. Бала тілін дамыту үшін сөйлеу органы ғана емес сондай –ақ, ұсақ қол моторикасын да дамыту қажет.

Атақты педогог В.А.Сухомлинскийдің сөзімен айтқанда, «Ойынсыз ақыл-ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес».

Ойын арқылы баланың рухани сезімі жасампаз өмірімен ұштасып,өзін қоршаған дүние туралы түсінік алады.

Күнделікті топта баланы ойынға қызықтыра отырып оқу-іс әрекеті кезіндегі тілдік қарым-қатынаста қолдана білуге жаттықтыру.Баланы өжеттілікке,шапшаңдылыққа,ептілікке,батылдыққа,байсалдыққа,тапқырлыққа үйрететін де ойын.

Нәтижесінде**:**

- ✓ Сөздік қоры дамиды;
- ✓ Шығармашылық қабілеттері дамиды;

✓ Логикалық ойлау, есту және көру қабілеттері дамиды.

2. Нейрожаттығу және артикуляциялық жаттығулар. Нейрожаттығулар ми қабыршығының оң және сол жақ бөліктерін дамыта отырып, баланың сөйлеу тілін, математикалық қабілетін, ынтасын, зейінін, қиялын, есту және тыңдау қабілеттерін дамуына әрекет етеді. Бұл ойындар арқылы балалардың тілдік сөйлеу байланысы жақсарады, балалардың танымдық және сөйлеу іс-әрекеттеріне деген қызығушылығын арттырады.

Дұрыс сөйлеу тілін қалыптастыруда алдымен дыбыстарды қоюымыз қажет. Сол себепті дайындық кезеңі ретінде ауыз қуысына жаттығулар жасалып тілді жаттықтырамыз. Ол балалардың дыбыстарды дұрыс айта білуіне көмектесетін жаттығу түрі.

Нәтижесінде:

✓ Мидың оң жақ және сол жақ жарты шарларының үйлесімді жұмыс істеуін жақсартады;

✓ Ұсақ және ірі моториканы дамытады;

✓ Ақпаратты тез қабылдап, қорытуға көмектеседі;

✓ Зейінді шоғырландырады;

✓ Есте сақтау қабілетін арттырады;

✓ Сөйлеу тілі аппаратының бұлшық еттерін шынықтыратын;

✓ Оның мүшелерінің қимыл –қозғалысын толық жетілдіреді;

3. Ертегілер(сұрақ – жауап). Мектеп жасына дейінгі балаларды адамгершілікке тәрбиелеудің маңызы зор. Кішкентай сәбилеріміз ата - анасының, тәрбиешісінің, достарының мінезінен, жүріс - тұрысынан, сөйлеген сөзінен, істеген ісінен үлгі алуға тырысады. Бала бойына адамгершілік қасиеттерді ойын, салт - дәстүр, мақал - мәтелдер, ертегілер, жұмбақтар, айтыс өлеңдер арқылы сіңіру ата - ана мен тәрбиешілердің басты міндеті.

Демек, жас баланың ойлау, есту, сөйлеу, көру, есте сақтау қабілеттерін дамытуда халық ауыз әдебиетінің үлгілерінің алатын орын ерекше. Солардың ішінде көп тараған үлгілерінің бірі «ертегілер».

Ертегінің тәрбиелік мәні зор. Ол сәбидің қиялына қанат бітіріп, бойындағы игі қасиеттердің қалыптасуына жол бастайды.Ертегілер- халқымыздың тұрмыс- салтын, арман- үмітін, өткен өмірін кеңінен танытатын ауыз әдебиеті үлгілерінің көлемді саласының бірі. Ертегілердің білім мен тәрбие беру саласында маңызы өте зор. Мектеп жасына дейінгі балаларға ертегілерді оқып беру арқылы адамгершілікке тәрбиелеуге болады. Әрбір ертегіні оқып беріп, таныстыру арқылы танымдық қабілеттерін арттыруға болады. Балабақшадағы жоғарғы топтарда өткізілетін әрбір ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерінде ертегілерді негізгі динамикалық қозғаушы күш яғни дидактикалық көрнекіліктер ретінде пайдалануға болады.

Бүлдіршіндер өте әсершіл келеді. Естіген ертегі мазмұнын есте сақтап, әділдікке сену, біреуге жақсылық жасау, көмектесу сияқты қасиеттерге ие. Балаға күнделікті жылы дауыспен айтқан ертегі, жұмбақ, жаңылтпаш, күлдіргі әңгімелер сәбидің жан дүниесіне әсер етіп, ізгі қасиеттерін дамытып, ақыл - ойын жетілдіреді. Ертегі арқылы еңбекке, шыншыл болуға, туған жерін сүюге, батыр да батыл болуға тәрбиелеу – біздің басты міндетіміз. Ертегі тыңдау арқылы бала оған еліктейді, өзі де ертегінің басқа түрін, ойлап шығарады. Түйсік қабілеттері дамиды. Кішкентайынан ертегі тыңдап өскен бала ақылды, зерек, терең ойлы, зейінді болып өседі. Ертегі жаңа өскін балауса буынның сана - сезімін оятып, ақыл - есін дамытып, адамгершілікке тәрбиелейді

Нәтижесінде**:**

Қорытындылай келе, ертегінің атқаратын қызметі кең, ол әрі тәрбиелік, көркем – эстетикалық, әдеби қазына. Сонымен қатар, ертегіні сахналау, рөлге бөліп ойнау барысында, балалардың сөйлеу тілі, ой-өрісі кеңейеді. Баланың сөздік қоры молайып, тілі дамып, еркін өз ойын айтуға дағлынады.

Сөзімді түйіндей келе, балабақша балаларының тілін дамытуда түрлі заманауи ойын әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану, әр баланың жас ерекшелігіне қарай жүргізілетін жұмыс түрлерін талдап кезең – кезеңмен осы бағытта жүрсек атқарылатын игі іс-шаралардың нәтижесіз қалмайтындығының айқын дәлелі деп санаймын.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Бастауыш мектеп журналы». №7, 2015 ж
2. «Отбасы және балабақша журналы». 2017 ж
3. Атемаскина Ю. В. Современные педагогические технологии в ДОУ: учебно методическое пособие / Ю. В. Атемаскина. М.: Детство-Пресс, 2012 г
4. Тимофеева Е. Г. Консультация для педагогов «Современные игровые технологии в развитии речи дошкольников». 2017 г.

ОСНОВА ОБРАЗОВАНИЯ — ПРОЧНЫЕ ЗНАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Жолдыбаева Нагима Назымбековна
методист Инновационного центра развития образования

Аннотация: Білім мен ғылымның негізі — бастауыш сынып оқушыларының берік білімі Бастауыш мектеп-бұл оқушының жеке басын, оның дағдылары мен дағдыларын қалыптастырудың бірінші кезеңі. Мұғалім оқушыларға білім беріп қана қоймай, әр оқушының бойында ең жақсы халықтық дәстүрлерге сәйкес келетін адамгершілік қасиеттерді қалыптастыруы керек.

Аннотация: Основа образования и науки — прочные знания младших школьников Начальная школа — это первый этап формирования личности ученика, его умений и навыков. И учитель должен не только дать учащимся знания, но и сформировать у каждого школьника нравственные качества характера, соответствующие лучшим народным традициям.

Annotation:The foundation of education and science is the solid knowledge of primary school children. Primary school is the first stage in the formation of a student's personality, his skills and abilities. And the teacher should not only give students knowledge, but also form moral qualities of character in each student, corresponding to the best national traditions.

Ключевые слова: основа образования и науки, прочные знания младших школьников, причины в снижении показателей показатели успешного обучения

Основа образования и науки — прочные знания младших школьников. Начальная школа — это первый этап формирования личности ученика, его умений и навыков. И учитель должен не только дать учащимся знания, но и сформировать у каждого школьника нравственные качества характера, соответствующие лучшим народным традициям.

Учебная зрелость как показатель результата обучения включает в себя обученность, мотивацию, устойчивость к обучению, коммуникабельность, социальный статус ученика в классе.

Предполагаемые причины в снижении показателей по основным предметам могут быть следующие:

- в усложнении учебного материала, в связи с этим многие обучающиеся испытали значительные затруднения в его усвоении
- в психологических особенностях возраста обучающихся

- проблема состоит не только в том, чтобы вооружить учеников знаниями, но и в том, чтобы сформировать у них приемы, способы, умения учебно-познавательной деятельности, без которых усвоение новых знаний невозможно

- низкий уровень подготовленности к обучению младших школьников, несформированность учебных умений и навыков не всегда позволяют добиваться высоких результатов и нужного качества знаний.

Задачи:

1. Повышать качество обучения и преподавания.
2. Обеспечить усвоение учащимися обязательного ГОСО НО.
3. В качестве основного образовательного результата школы рассматривать не только предметные знания, но и ключевые компетентности и способности учащихся.
4. Гарантировать преемственность образовательных программ всех уровней.
5. Формировать позитивную мотивацию учащихся к учебной деятельности.
6. Обеспечить социально-педагогические отношения, сохраняющие физическое, психическое и социальное здоровье учащихся.
7. Совершенствовать работу с мотивированными и одаренными детьми;
8. Внести коррективы в систему планирования и методики преподавания с целью реализации принципа формирования прочных знаний и использовании знаний на практике, в обыденной жизни.

Понимая, из каких составляющих складывается учебная деятельность, для повышения качества образования, учитель должен управлять:

• целеполаганием учащихся;
• мотивацией их деятельности;
• формированием умений учащихся;
• созданием обратных связей «учитель – ученик»;
• созданием проблемных ситуаций;
• комфортным самочувствием всех участников образовательного процесса.

Общие рекомендации:

1. Продолжить работу по эффективной организации методической части уроков с целью развития интереса к получению знаний и повышения уровня мотивации к обучению у большинства учащихся начальной школы;
2. Концентрировать усилия школы, учащихся и их родителей на получение прочных знаний по усвоению программы, а не оценок.
3. Повышать качество преподавания, стремясь к преобладанию деятельностных методов и активных технологий обучения, использовать ИКТ технологии, информационное пространство учителей.
4. Создавать условия на уроках и во внеурочной деятельности для обучения учащихся начальной школы самоконтролю, самооценке своей деятельности через рефлексию и самоанализ на всех этапах учебных занятий.
5. Создавать условия в организации обучения к самостоятельной деятельности в привычных и новых условиях деятельности обучающихся.
6. Планировать организацию учебной деятельности с целью формирования способностей и умений обучающихся ставить себе цели и задачи учебной деятельности, анализировать результаты своей деятельности.
7. Осуществлять связь с родителями для развития высокого уровня заинтересованности родителей в уровне знаний учащихся и способах их применения в ходе выполнения формативных и суммативных работ.
8. Использовать новые технологии обучения, ИКТ- технологии;
9. Проводить регулярно мониторинг сохранения психического здоровья учащихся;
10. Проводить научно-методическую работу педагогов на более высоком уровне через участие всех педагогов начальной школы в транслировании своего профессионального опыта.

11. Продолжить создавать условия для успешного выполнения ГОСО, НО с целью обеспечения прочных знаний и развития способностей учащихся.

Все вышеназванные рекомендации определяют основные направления деятельности начальной школы:

Общие показатели успешного обучения:

1. Качество успеваемости – качество знаний, умений, навыков.

2. Интерес к обучению, мотив ответственности, высокая мотивация достижения успеха, социально- нравственные ориентации.

3. Бесстрессовое обучение, особенно в кризисные периоды развития.

4. Стабильность здоровья обучающихся.

5. Удовлетворённость учителя своей работой.

Для того чтобы успешно решать вопросы управления качеством образования, необходимо помнить, что образование – это процесс целостного развития растущего человека. При этом необходимо учитывать факторы, влияющие на развитие личности:

1. Генетические факторы. Генетическая природа человека, как наиболее древняя и консервативная, в наименьшей степени поддаётся изменениям и, как правило, играет доминирующую роль.

2. Социально-экономические факторы.

3. Психолого-педагогические факторы, которые создают или не создают среду развития человека (престижность высоких результатов).

4. Личностно-деятельностные факторы, которые влияют на социально-психологические новообразования в личности школьника, в формировании личностной и духовной зрелости растущего человека.

5. Результаты, которые характеризуют все виды зрелости растущего человека на каждой ступени обучения: обученность, мотивация, творческие способности, здоровье, духовно- нравственное развитие (потенциал личности).

Методическая работа в начальной школе:

-следование традициям и внедрение новации;

-повышение компетентности учителя;

-освоение и внедрение в работу новейших информационных технологий;

-определение причин типичных затруднений школьников и их коррекция;

-выявление уровня сформированности системы качества знаний учащихся;

-накопление и фиксирование индивидуальных достижений школьников путём оформления портфолио;

-организация проектной деятельности, позволяющей развивать творческие способности учащихся.

Целевые направления:

-совершенствование организации учебного процесса и повышение результатов обучения;

-создание условий для повышения мотивации к обучению, саморазвитию, -самостоятельности в принятии решений;

-обеспечение учебно-воспитательного процесса на современном уровне;

-создание условий для удовлетворения образовательных потребностей ребенка;

-совершенствование системы воспитательной работы как средства повышения качества образования;

-обеспечение физического развития учащихся, использование здоровьесберегающих технологий;

-совершенствование материально-технической базы школы.

Задачи:

-обобщение и внедрение в практику достижений передового педагогического опыта;

-формирование установок на освоение современных педагогических технологий, подходов, обеспечивающих подготовку качественно нового младшего школьника;

-создание единой системы урочной и внеурочной деятельности учителей и учеников, -направленной на разностороннее развитие образовательного процесса;

-организация взаимодействия учителей начальных классов, психолога, логопеда и родителей с целью изучения и развития индивидуальных способностей обучающихся.

Задача учителя – создать благоприятные условия в классе для коллективной работы и умело управлять этим процессом.

Технологии и методики, применяемые в начальной школе:

-технология личностно-ориентированного образования;

-технология уровневой дифференциации;

-технология игрового обучения;

-технология системно-деятельностного подхода (проблемное обучение);

-проектная деятельность;

-исследовательская деятельность;

-технология сотрудничества;

-здоровьесберегающие технологии;

-информационно-коммуникационные технологии.

При оценке знаний мы учитываем следующие качественные показатели:

-глубина - соответствие изученным теоретическим обобщениям;

-осознанность - соответствие требуемым в программе умениям применять полученную информацию;

-полнота – соответствие объёму программы и информации учебника.

Повышение учебной мотивации – это учить детей так, чтобы им захотелось учиться

ЛИТЕРАТУРА

1. Слагаемые успешности преподавания и обучения в начальной школе. Выводы по материалам педагогического исследования «Мотивация к обучению младших школьников. https://infourok.ru/prezentaciya-materialov-issledovaniya-slagaemye-uspeshnosti-prepodavaniya-i-obucheniya-v-nachalnoj-shkole-6247369.html
2. https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/materialy-mo/2014/01/29/rol-nachalnoy-shkoly-v-dalneyshey-zhizni-uchenika
3. http://uch.znate.ru/docs/3533/index-5153-1.html
4. https://co1858.ru/roditelyam/rol-shkoly-v-vospitanii-detej.html

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ МОТИВАЦИИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА

Кушубаева Б.Ж.
НАО ППУ высший колледж им. М. Канапьянова, город Павлодар,
Kushubaevabotagoz@rambler.ua

Аннотация: на сегодняшний день мотивация является главной движущей силой в поведении и деятельности человека, а также в процессе формирования будущего профессионала. Проблема мотивации учебной деятельности относится к числу базовых проблем начального обучения. Такой ее статус объясняется, с одной стороны, тем, что главной психологической характеристикой любой деятельности, в том числе и обучения, является ее мотив.

Ключевые слова: мотивация, профессии, обучения, профессиональная грамотность, учебный процесс, школьное обучение, студент.

Управление мотивацией учения позволяет управлять и учебным процессом, что представляется весьма важным для достижения его успешности. Поэтому особенно важным становится вопрос о мотивах учебно-профессиональной деятельности студентов. Мотивы являются мобильной системой, на которую можно влиять. Даже если выбор будущей профессии студентом был сделан не вполне самостоятельно и недостаточно осознанно, то, целенаправленно формируя устойчивую систему мотивов деятельности, можно помочь будущему специалисту в профессиональной адаптации и профессиональном становлении. Эффективность учебного процесса прямо связана с тем, насколько высока мотивация овладения будущей профессией. На формирование профессиональных намерений оказывают влияние социально психологические особенности молодых людей, их интересы, способности, отношение к труду, прошлый опыт, социальное окружение, межличностные отношения. Ориентация продолжение образования может быть обусловлена уровнем притязаний, самооценкой, а также стремлением добиться успеха. В основе стремления к успеху может лежать особое свойство личности — желание испытать себя или утвердить ценность своей личности или желание добиться социально значимого результата, стремление создать что-то нужное для людей. Юношеский максимализм также оказывает большое влияние на профессиональные устремления молодежи. Молодежь не признает того, что кажется ей серым, обыденным, и к выбору профессии молодой человек может подходить с самой высокой меркой.

Ориентация на продолжение обучения у выпускника школы во многом обусловлена еще и инерцией опыта. Дело в том, что учение для школьника является привычным видом деятельности. Поэтому колледж для него ближе и понятнее, и он представляет себе процесс обучения в учебном заведении более ясно, чем работу в цехе или на строительной площадке. Это вполне естественно, так как школьнику, десять лет просидевшему над книгами, трудно оценить все то, что выходит за пределы его непосредственного опыта и за рамки учебного процесса. Поэтому он чаще всего выбирает ту деятельность, к которой чувствует себя способным именно сейчас, то есть учение. К концу школьного обучения учащиеся в своем большинстве имеют вполне объективные мотивы для продолжения учебы. Они рассчитывают получить знания, профессиональную подготовку, образование и диплом. Но при этом очевидно, что многие руководствуются формальными мотивами, не имеющими непосредственной установки на учебу. Хотя основной причиной поступления в коллдеж является интерес к выбранной профессии, не менее важным является фактор зарплаты и престижа. Учебная мотивация складывается из оценки студентами различных аспектов учебного процесса, его содержания, форм, способов организации с точки зрения их личных индивидуальных потребностей и целей, которые могут совпадать или не совпадать с целями обучения.

Для студентов колледжа в обучении наиболее значимыми являются мотивы обеспечения успешности профессиональной деятельности и желание стать высококвалифицированным специалистом. Эти мотивы занимают два первых места. На третьем месте разместился мотив получения диплома. Мотивы, касающиеся непосредственно обучения, мыслительной деятельности, личностного роста и получения интеллектуального удовлетворения занимают последние позиции. Студенты среднего специального учебного заведения в своем обучении руководствуются в первую очередь мотивами профессионального становления.

Менее значимым для них является прагматический мотив, что, по всей видимости, связано с меньшей престижностью среднего специального образования. Кроме того, студенты колледжа практически не руководствуются мотивами получения и углубления знаний, получения интеллектуального удовлетворения, развития своих способностей и

навыков. Среди тех студентов, которые поступили в колледжи, многие еще не решили окончательно, кем они хотели бы стать.

Причиной этого является несоответствие между тем представлением о профессии, которое приводит выпускников школы в колледж, и реальным, фактическим содержанием данной профессии. Случайность профессионального самоопределения может привести к сложным переживаниям, разочарованиям в выбранной профессии и тяжелым внутренним конфликтам. Ожидание большей по сравнению со школой свободы и слабое осознание своей ответственности за учебу в сочетании с ожидаемой усложненностью материала не способствуют успешности обучения.

Здесь наблюдается явное расхождение между реальным образовательным процессом и мифологичностью представлений школьников как об обучении в колледже, так и о работе по выбранной специальности. Понятно, что подобное расхождение приводит к возникновению разнообразных проблем в дальнейшей жизни. Существуют следующие разновидности учебной мотивации студентов: профессиональные мотивы (получить профессию), познавательные мотивы (приобрести новые знания и получить удовлетворение от самого процесса познания), прагматические мотивы (иметь более высокий заработок), социальные мотивы (принести пользу обществу), мотивы социального и личностного престижа (утвердить себя и занять в будущем определенное положение в обществе и в определенном ближайшем социальном окружении). Психологические особенности учебной деятельности студентов меняются в процессе обучения в колледже. Первый курс характеризуется высокими уровневыми показателями профессиональных и учебных ценностей, которые выступают в роли мотивов, управляющих учебной деятельностью студентов. Вместе с тем профессиональные ценности и ценности учения несколько идеализированы, так как обусловлены скорее пониманием их общественного значения, чем личностным смыслом. На втором и третьем курсе наблюдается общее снижение интенсивности всех мотивационных компонентов, а также разрушением их иерархической системы.

Профессиональные и познавательные мотивы перестают управлять учебной работой студентов, вследствие чего в этот период заметно снижаются их учебная активность и успешность, образуется так называемый «синдром разочарования». Третий и четвертый курсы характеризуются тем, что на фоне сниженных уровневых показателей растет степень осознания и интеграции различных форм мотивации обучения в единую целостную систему, структурированную по уровню их обобщенности. Если на младших курсах отношение к профессии оказывало влияние на активность и результативность учебной работы в основном опосредованно, то есть через профессиональную и познавательную мотивацию, то на четвертом курсе удовлетворенность профессией прямо связана с эффективностью учебной деятельности студентов.

В студенческом возрасте нередки разочарования в профессиональном и жизненном выборе, несоответствие ожиданий и представлений о профессии и реальностью ее освоения. У тех юношей и девушек, кто выбрал профессию не вполне продуманно, в дальнейшем часто возникают трудности: один не справляется с учебой, другой разочаровывается в специальности, третий сомневается в правильности выбора вуза. И.С. Кон утверждает, что к старшим курсам число студентов, которые не удовлетворены избранной специальностью, не сокращается, а растет. Это может объясняться разными причинами, в том числе уровнем преподавания в конкретном колледже, обнаружением теневых сторон будущей специальности, которых школьник не видел. Студенческий период, давая время молодому человеку на осмысление важнейших вопросов выбора собственного жизненного пути, может стимулировать его развитие и тем самым снизить остроту протекания последующих жизненных кризисов, но может и содействовать закреплению инфантильной позиции, страху перед будущей взрослой жизнью и собственной самостоятельностью. В связи с этим одной из главных задач

профессионального обучения является профессиональная грамотность, компетентность и личностное развитие молодых людей.

ЛИТЕРАТУРА

1. Жданова Л.Г. Психологические проблемы периода молодости: учебно-методическое пособие. Самара: ПГСГА, : монография. М.: Просвещение, 1982.
3. Практикум по возрастной психологии: сборник, под ред. Л.А. Головей, Е.Ф. Рыбалко. СПб.: Речь, 2001, стр 303.
4. Реан А.А. Социальная педагогическая психология: учебное пособие. СПб.: Питер, 1999.
5. Якунин В.А. Педагогическая психология: учебное пособие. СПб. : Изд-во Михайлова В.А.: Полиус, 1998.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫН ОРЫНДАУ КЕЗІНДЕ МОТИВАЦИЯЛЫҚ КОМПОНЕНТТІ ПАЙДАЛАНУ
USING THE MOTIVATIONAL COMPONENT WHILE WRITING ASSIGNMENTS FOR SUMMATIVE ASSESSMENT IN PRIMARY SCHOOL
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МОТИВАЦИОННОГО КОМПОНЕНТА ПРИ СОСТАВЛЕНИИ ЗАДАНИЙ ДЛЯ СУММАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

И.Е. Колесникова
п. Сарыколь, Костанайская область
ir.kolesnikova2010@mail.ru

Аннотация: Мақалада бастауыш сыныптарда жиынтық бағалау нәтижелерінің төмендеу себептері туралы мәселе көтеріледі. Критериалды бағалау жүйесіне мотивациялық компонентті енгізу арқылы мәселені шешу жолдары қарастырылады. Жиынтық бағалау үшін элемент құрастырушысын құру бойынша ұсыныстар ұсынылады.
Түйінді сөздер:мотивация,жиынтық бағалау,бастауыш мектеп
The article considers the question about the reasons of the decrease of the results of summative assessment in primary school. The ways of solving the problem through the introduction of a motivational component into the criteria assessment system are considered. Recommendations for creating a task constructor for summative assessment are offered.
Keywords: motivation, summative assessment, primary school
В статье поднимается вопрос о причинах снижения результатов суммативного оценивания в начальной школе. Рассматриваются пути решения проблемы через внедрение мотивационного компонента в систему критериального оценивания. Предлагаются рекомендации по созданию конструктора заданий для суммативного оценивания.
Ключевые слова: мотивация, суммативное оценивание, начальная школа

Процесс мотивации для младших школьников – важная составляющая обучения. Мотивация по сути психофизиологический процесс, управляющий поведением человека, задающий его направленность, организацию, активность и устойчивость.

В последнее время понятие «мотивация» настолько часто звучит в педагогической среде, что потеряло свою функциональную значимость. Все педагоги знают, что мотивационная составляющая – актуальный инструмент процесса преподавания и обучения. Однако на практике используют довольно редко. И в этом ошибка. Мотивация

напрямую связана с желанием ученика, которое, непременно, должно реализоваться. Особенно если речь идёт об учащихся начальной школы.

Педагоги ставят на порядок выше теоретическую составляющую, используя в практике преподавания и обучения лекции, демонстрации, механическое заучивание, упраздняя тем самым нестандартные формы и методы работы с информацией, которые обеспечивают устойчивый интерес к учебной деятельности. Аналогичная ситуация и с нестандартными методами контроля.

Успех или неуспех обучающихся сегодня регламентируется суммативными работами (СОР и СОЧ). Суммативное оценивание проводится для предоставления учителям, обучающимся и родителям информации о прогрессе обучающихся по завершении разделов/сквозных тем учебных программ и определенного учебного периода (четверть/триместр, учебный год, уровень среднего образования) с выставлением баллов и оценок. Это позволяет определять и фиксировать уровень усвоения содержания учебной программы за определенный период [3].

Многочисленные исследования процесса суммативного оценивания в разрезе разных классов начальной школы показали в большинстве случаев невысокие результаты. Причиной данных показателей (по материалам ряда исследований) ученики называют отсутствие интереса, страх за низкий балл.

Почему не интересно?

- Задания отрабатываются на уроках подготовки к СОР/СОЧ. Это при контроле притупляет интерес, снижая мотивационную потребность.
- Задания однообразные, неинтересные.
- Задания суммативных работ общего пользования (составлены не на конкретную группу, а взято из широкой сети, которыми обмениваются в педагогических чатах)

Почему страшно?

- Непонятные формулировки в заданиях. Ученик не понимает, как нужно сделать.
- Страх получить низкий балл.

Как исправить?

В своих книгах Амонашвили призывает педагогов применять методы, которые мотивируют детей к учению, вызывают интерес. «…В науке говорят, что слова для детей прозрачны, как стекло, через которое видны предметы. А само стекло? Его не видно! А я возьму и «покрашу» это стекло в темный цвет, чтобы сквозь него не было ничего видно. Тогда ребенок приостановит свой поток речи, откроет для себя многоцветную действительность и начнет обогащать, совершенствовать, шлифовать свою речь…» [1]. В данном случае учитель использует мотивационный компонент.

Ученикам интересно изучать то, что им на самом деле интересно. Мотивация для человека как топливо для автомобиля. Без нее не происходит никаких позитивных изменений. Но если мотивация - это топливо, то где можно ей заправиться? Все ли виды этого топлива одинаково влияют на…наших детей? Как научиться «заправлять» ребенка правильно, экологично, так чтобы в конечном итоге ребенок научился сам управлять своим маршрутом? [4]. Ответ очевиден. Необходимо образовательное пространство вокруг ученика создавать с учётом его мотивационных потребностей. А для этого нужно изучить спрос, выяснить, что ребёнок любит. И на этих предпочтениях построить задания.

Исследования показали, что младший школьник любит:

- смотреть мультфильмы
- играть в компьютерные игры
- проходить квесты
- рисовать, изобретать, исследовать, делать опыты [5].

Использование данных предпочтений ребёнка позволит «скучный», «страшный», «неинтересный» процесс суммативного оценивания сделать захватывающим квест-

соревнованием, что по сути будет мотивировать его не только в разрезе процедуры суммативного оценивания, но и для обучения в целом.

По материалам исследования была разработана конкретная система использования мотивационного компонента в заданиях для суммативного оценивания.

1. Принцип «обучение с увлечением»

Чтобы обеспечить мотивационную потребность обучающихся при выполнении заданий суммативного оценивания, необходимо «скучный» СОР сделать «оживлённым». Для этого конструктор заданий должен представлять форму квеста. Квест - это игра с сюжетной линией, которая заключается в решении заданий разного уровня (от простого к сложному).

Слово «квест» происходит от англ. quest – «поиск, искомый предмет, поиск приключений», т. е. означает целенаправленный поиск; наряду с этим смыслом применяется для обозначения определенного типа компьютерных и реальных игр. Рациональность данной технологии представлена следующими характеристиками:

- квест разрабатывается под конкретный педагогический замысел, в основе его содержания лежат ценностные ориентации, целевые установки на конкретный ожидаемый результат;
- функционирование квестов предусматривает взаимосвязанную деятельность педагога и обучающегося на гуманистической основе;
- технологическая цепочка педагогических действий выстраивается строго в соответствии с поставленной целью и должна гарантировать всем обучающимся достижение ожидаемого результата с учётом индивидуально-личностных особенностей; [2].

При выполнении суммативной работы ученик будет понимать, что для прохождения квеста нужны конкретные теоретические знания и практические навыки, которые он должен получить на уроке. Это будет его максимально мотивировать при изучении новой информации и практической деятельности в урочном пространстве.

Квест в суммативных работах, аналогично, предполагает уровневую дифференциацию. Работа делится на три блока согласно уровням мыслительных навыков по таксономии Блума.

1 блок – Знание-понимание – 1,2,3 задания (45 %)

2 блок – Применение 1, 2 задания (35 %)

3 блок – Навыки высокого порядка 1 задание (20 %)

Предлагаемая дифференционная модель построена на материалах таксономии Блума и модели МОДО.

Каждый блок визуально представлен в работе. Ученик должен видеть переход от одного уровня (блока) к другому. Для того чтобы ученик свободно ориентировался в понятиях конструктора задания, необходимо отработать навык работы с квестами, объяснить особенности каждого блока. Специфику квест-заданий можно отработать на уроках, построенных в форме уроков-квестов. Обучающийся должен понять, что переходить от уровня к уровню можно только последовательно, что материал квест-конструктора расположен в процессе возрастания дидактико-методической задачи.

Важным условием при разработке квеста является конкретизация целевых установок, чёткий инструктаж. Формулировки заданий должны быть ясными, лаконичными, недвусмысленными. При разработке заданий также следует определить оптимальный тайм-менеджмент в зависимости от сложности и объёма заданий.

2. Использование в заданиях образы героев мультфильмов, фильмов, компьютерных игр (сюжетов, ситуаций).

Герои мультфильмов, сказок, популярных игр становятся героями учебных заданий. Ученик воспринимает героев, проявляя эмпатию. Он старается помочь любимому герою, выполняя задание, тем самым демонстрируя уровень достижения поставленных целей обучения. Подбор героев должен предусматривать этическую

фильтрацию во избежание нарушения духовно-нравственного компонента и возрастного ценза. Одним из важных условий для разработчика суммативных работ: при введении игрового аспекта соблюдать умеренность и рациональность (важно не заигрываться, а сфокусироваться на образовательной составляющей).

3. Исключение однообразных заданий.

Чтобы решить проблему «однообразности» заданий, необходимо планировать в суммативных работах разные типы заданий. Типология заданий предусматривает две группы: задание закрытого и открытого типов.

Виды заданий закрытого типа:

- задания с выбором одного правильного ответа;
- задания с выбором нескольких правильных ответов
- определение соответствий
- установление последовательности
- определение истинности / ложности

Виды заданий открытого типа:

- задания с кратким ответом
- задания с развёрнутым ответом

Конструктор заданий для суммативного оценивания должен предусматривать разнообразные типы исходя из целевого ориентира теоретической или практической составляющей (рис. 1). Педагог планирует задание в зависимости от цели обучения.

4. Направленность иллюстративного материала.

Чтобы обеспечить прозрачность результатов выполнения суммативных работ, необходимо решить проблему, когда ученики негласно вмешиваются в процесс выполнения суммативной работы, помогают или мешают друг другу. Эта проблема возникает из-за разной скорости выполнения работ обучающимися. Та категория учащихся, которая быстро выполнит работу, как правило, в поиске занятия для себя, начинает вести беседу с одноклассниками, помогая им выполнить работу, либо отвлекая их.

Для решения данной проблемы в суммативной работе сюжетные или предметные иллюстрации с изображениями героев нужно представлять в виде раскрасок (рис. 2).

(рис. 2)

Когда ученик выполнит полностью работу и проведёт самопроверку, он сообщает об этом учителю. Учитель предлагает ему раскрасить иллюстрации. Кроме того, данный приём помогает снизить уровень тревожности детей во время процедуры суммативного оценивания. Следует отметить, что раскрашиванию подлежат только мотивационные блоки, иллюстрации научного плана или фактологический материал даются в цветовом варианте первоначально. Они редактированию не подлежат.

Разработка подобных суммативных работ для педагога – процесс трудоёмкий, требующий тщательного отбора не только учебного материала, но и фильтрации развлекательного контента.

При реализации данной системы следует помнить:

- Суммативная работа должна основываться на нормативно-правовых актах образования Республики Казахстан.
- Материалы должны соответствовать принципу научности.
- Использование мотивационного компонента должно быть рациональным во избежание инфантилизации «заигрывания».

Исследования показали, что использование мотивационного компонента в СОР и СОЧ позволило значительно повысить качество выполнения заданий. Ученики с радостью идут на урок суммативного оценивания, ожидая очередной сюрприз в виде квеста.

ЛИТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети!: Пособие для учителя/ Предисловие Петровского, Москва: 1983.
2. Игумнова Е. А. Квест-технология в образовании : учеб. пособие /Е. А. Игумнова, И. В. Радецкая ; Забайкал. гос. ун-т. – Чита : ЗабГУ, 2016.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ
ФОРМИРОВАНИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ ПОСРЕДСТВОМ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИГР
FORMATION OF READING LITERACY OF STUDENTS IN PRIMARY CLASSES THROUGH DIDACTIC GAMES

Разина Асемгуль Каскырбаевна
КГУ «Шалдайская средняя общеобразовательная школа» отдела образования Щербактинского района,управления образования Павлодарской области
asemgul.razina1979@mail.ru

Аннотация: Функционалдық сауаттылық-адамның сыртқы ортамен қарым-қатынас жасау, оған тез бейімделу қабілеті. Мектептің маңызды міндеті - сауатты адамдарды қалыптастыру. Функционалдық сауаттылықтың негізі бастауыш мектепте қаланады.
Функционалдық сауаттылық адам қызметінің, қарым-қатынастың және әлеуметтік қатынастардың әртүрлі салаларындағы өмірлік міндеттердің барынша кең ауқымын шешу үшін алған барлық білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын пайдалану қабілеті ретінде қарастырылады.
Аннотация: Функциональная грамотность-способность человека взаимодействовать с внешней средой, быстро адаптироваться к ней. Важнейшая задача школы-формирование грамотных людей. Основы функциональной грамотности закладываются в начальной школе. Функциональная грамотность рассматривается как способность использовать все полученные знания, умения и навыки для решения максимально широкого круга жизненных задач в различных сферах деятельности человека, общения и социальных отношений.
::: Functional literacy is a person's ability to interact with the external environment and quickly adapt to it. The most important task of the school is the formation of literate people. The foundations of functional literacy are laid in primary school. Functional literacy is considered as the ability to use all acquired knowledge, skills and abilities to solve the widest possible range of life tasks in various fields of human activity, communication and social relations.

Кілт сөздер: Функционалдық сауаттылық, оқу сауаттылығы,жеке тұлға,саналы адам,дағды,қоршаған орта,логика.

Функционалды сауатты тұлға-бұл әлемде бағдарланған және қоғамдық құндылықтарға, үміттер мен мүдделерге сәйкес әрекет ететін адам. Функционалды сауатты тұлғаның негізгі белгілері: бұл тәуелсіз, адамдар арасында өмір сүруді білетін және білетін, белгілі бір қасиеттерге, негізгі құзыреттерге ие адам. Функционалдық сауаттылықтың құрамдас бөліктері: мәліметтерді, ережелерді, принциптерді білу; өмірдің әртүрлі салаларындағы стандартты мәселелерді шешудің танымдық негізін құрайтын жалпы ұғымдар мен дағдыларды игеру; өзгеретін әлемге бейімделу қабілеті; жанжалдарды шешу, ақпаратпен жұмыс істеу; іскерлік хат алмасуды жүргізу; қазіргі әлемнің құндылықтары мен нормаларын бағдарлауға дайын болу; өмірлік қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өмірдің ерекшеліктерін қабылдау; саналы таңдау негізінде білім деңгейін арттыру. [1]

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыруды қамтамасыз ету үшін біз мұғалімдерге арнайы белсенді, дамытушы білім беру технологияларын қолдануымыз керек, мысалы: ұйымдастырушылық, интеллектуалдық және басқа дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндік беретін жаңа білімді игерудің проблемалық-диалогтық технологиясы, оның ішінде оқу қызметін өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігі; ең маңыздыларының дамуына жағдай жасайтын дұрыс оқу іс-әрекетінің түрін қалыптастыру технологиясы. коммуникативті дағдылар; жобалау қызметінің технологиясы; білім беру міндеті балалардың іс-әрекетін қоздыратын жағдайларды ұйымдастыру болып табылатын "оқу жағдайлары" негізінде оқыту; оқытудың деңгейлік саралануы, оны пайдалану мұғалімнің оқушылармен өзара әрекеттесу стиліне белгілі бір өзгерістер енгізеді (оқушы-бұл шешім қабылдауға құқығы бар серіктес, мысалы, оның білімінің мазмұны, оның деңгейі туралы мұғалімнің басты міндеті мен міндеті – балаға өзі қабылдаған шешімді қабылдауға және орындауға көмектесу; ақпараттық және коммуникациялық технологиялар, оларды пайдалану салыстыру және жалпылау, талдау және синтез сияқты маңызды интеллектуалды дағдылардың негізін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Функционалдық сауаттылықтың әртүрлі түрлердағды,і бөлінді: компьютерлік, ақпараттық, құқықтық, коммуникативтік, тілдік, тұрмыстық.

Логикалық сауаттылықты қалыптастыруға ерекше мән беріледі. Математика сабақтарының басты міндеті-ауызша логикалық ойлауды дамыту. Функционалды (математикалық) сауаттылықты қалыптастыра отырып, математикалық білімді оқушының жеке тәжірибесі мен қажеттіліктеріне байланысты біліммен, дағдылармен және дағдылармен толтыру қажет, осылайша ол нақты шындық объектілеріне қатысты өнімді және саналы қызметті жүзеге асыра алады. Сабақтарда біз мақсаттар қоюға және оларға жету үшін іс-шараларды жоспарлауға, қол жетімді дереккөздерді (анықтамалықтар, оқулықтар, сөздіктер, БАҚ) пайдалана отырып, қажетті ақпаратты алуға,оны беруге үйретуіміз керек. Балалар өз пікірлерін айта білуі және дәлелді түрде қорғай білуі керек екенін ұмытпаңыз. Сабақ барысында математикалық терминдерді сауатты қолдана білу. Өзін-өзі бақылау және өзара бақылау дағдыларын қалыптастыру.

Демек, функционалды математикалық сауаттылық математикалық ақпаратты табу және түсіндіру, әртүрлі өмірлік жағдайларда математикалық есептерді шешу дағдыларын қамтиды. Ақпарат сызбалар, сандар, математикалық таңбалар, формулалар, диаграммалар, карталар, кестелер, мәтін түрінде ұсынылуы мүмкін, сонымен қатар материалды визуализациялаудың техникалық тәсілдері арқылы көрсетілуі мүмкін. Бұл мінез-құлық математикалық ақпаратты қолдану арқылы нақты өмірдегі мәселелерді шешу дағдыларын қамтиды, оның ішінде: сандар мен сандар.

Математикалық сауаттылықтың үш компоненті: ақпаратты табу және таңдау мүмкіндігі; арифметикалық әрекеттерді орындау және оларды нақты есептерді шешу үшін

қолдану; деректерді түсіндіру, бағалау және талдау. Шынайы өмірде барлық үш шеберлік тобы бір уақытта қатыса алады.

Математикалық сауаттылықты меңгерген оқушылар:

* қоршаған шындықта туындайтын және математика арқылы шешілуі мүмкін мәселелерді тану;

* бұл мәселелерді математика тілінде тұжырымдау;

* математикалық фактілер мен әдістерді қолдану арқылы мәселелерді шешу;

* қолданылған шешім әдістерін талдау;

* қойылған проблеманы ескере отырып, алынған нәтижелерді түсіндіру;

* шешім нәтижелерін тұжырымдау және жазу.

Егер ақыл-ой әрекеттерін қалыптастыру бойынша мақсатты, жүйелі жұмыс жасалмаса, онда оқытудың дамушы әсері шамалы және өздігінен қалыптасады. Егер біз ақыл-ой әрекеттерінің мысалдарын қалыптастыруға назар аударатын болсақ және осы әдістерді қолдана отырып, оқу процесін ұйымдастыратын болсақ, онда сіз баланың дамуында да, оның білімін игеруде де, оның дағдылары мен дағдыларын қалыптастыруда да жоғары нәтижелерге қол жеткізе аласыз.

Атақты математик Джордж Поя: "математиканы меңгеру нені білдіреді? Бұл стандартты ғана емес, сонымен қатар белгілі ойлау тәуелсіздігін , парасаттылықты, өзіндік ерекшелікті, тапқырлықты қажет ететін мәселелерді шеше білу". Шынында да, кез-келген тапсырмада логикалық ойлауды дамытуға үлкен мүмкіндіктер бар. Бұл жағдайда ең үлкен нәтижеге математика сабақтарында ойын технологиясын қолдану нәтижесінде қол жеткізуге болады.

Қазіргі педагогикада ойын, дидактикалық ойын тақырып ұғымын және тіпті оқу пәнінің бөлімін игеру үшін тәуелсіз технология ретінде, сондай-ақ жалпы технологияның элементі ретінде қолданылады.

Ойын-бұл менің жұмыстағы таптырмас көмекшім, ол оқушылардың оқу материалына деген қызығушылығы, мектепке деген оң көзқарасы, зейіні, ойлауы сияқты қасиеттерін қалыптастырады. Ойын барысында оқушылар түрлі жаттығулар жасап, жаңа білім алып, өткен материалды қайталайды. Ойын оқушыларды іздеу шарттарына қояды, жеңіске деген қызығушылықты оятады, демек балалар тез, тапқыр болуға, ойын ережелерін сақтай отырып, тапсырмаларды нақты орындауға тырысады. Ойында оқушылар жолдастарына көмек көрсетуді, басқалардың пікірі мен мүдделерімен санасуды, өз тілектерін ұстауды үйренеді.

Балалардың бірлескен іс-әрекетінде іс-әрекеттерді үйлестіруді, құрдастарына мейірімді қарым-қатынас көрсетуді, ортақ мақсатқа жету үшін жеке тілектерден бас тартуды қажет ететін жағдайлар туындайды. Сабаққа ойындар мен ойын сәттерін қосу Оқу процесін қызықты етеді, балалардың көңіл-күйін көтереді, оқу материалын игеруді жеңілдетеді. Ойынның мақсатына, тақырыбына және сипатына байланысты мен сабақтың әртүрлі кезеңдерінде ойын сәтін қосамын. Төменде бастауыш сынып оқушыларының функционалды математикалық сауаттылығын дамытуға ықпал ететін математика сабақтарында қолданылатын бірқатар жұмыстар келтірілген. [4]

1. Тапсырма бойынша жұмыс.

Көптеген студенттер қайта талдаудан кейін ғана мәселені шешу жоспарын біледі. Бұл математикадан берік білім алудың жолы.

2. Есептерді әртүрлі тәсілдермен шешу.

Тапсырмаларды әртүрлі тәсілдермен шешуге аз көңіл бөлінеді, негізінен уақыттың жетіспеуіне байланысты. Бірақ бұл дағды жеткілікті жоғары математикалық дамуды көрсетеді.

3. Есепте сипатталған жағдайды ұсыну және оны модельдеу:

а) сегменттердің көмегімен.

Бақа қонақтарды қарсы алды. Түлкі аюдан бұрын, Қасқыр қояннан кейін, аю қояннан бұрын, қырық қасқырдан кейін келді.

Кім бәрінен бұрын келді? Кім бәрінен кеш келді? Қонақтар қандай тәртіппен келді? (сегментте белгілеу)

б) сурет арқылы.

Төсекте 6 тышқан отырды. Оларға тағы 3 жүгірді. Мысық жасырынып, біреуін ұстап алды. Бақшада қанша тышқан қалды?

в) сызба арқылы.

Мен балалардың назарын міндетті түрде ұсынылуы керек және жіберіп алуға болатын бөлшектерге аударамын.

4. Тапсырма мәтінін маңызды бөліктерге бөлу.

5. Жетіспейтін немесе артық деректермен есептерді шешу.

Жетіспейтін және артық деректермен жұмыс істеу балаларда ізделетін және деректер арасындағы байланысты жақсы түсіну әдетін қалыптастырады.

Тапсырма: бірінші түймедақ букетінде. Бұл екінші букетке қарағанда 12 Ромашка көп. Екі букетте қанша түймедақ бар?

6. Оқушылардың тапсырмаларды өз бетінше құрастыруы.

1) сөздерді қолдану: бірнеше, бірнеше бірлікке аз, бірнеше есе, бірнеше есе аз;

2) оны шешудің осы жоспары бойынша,

3) іс-әрекеттер мен жауап;

4) өрнек бойынша және т. б.

Тәжірибе көрсеткендей, функционалдық сауаттылықты дамытудың тиімді әдістерінің бірі құзыреттілікке бағытталған тапсырма болып табылады. Сонымен қатар, практикалық мазмұндағы есептерді шешу математиканы оқуға деген қызығушылықты оятуға бағытталған. Мұндай тапсырмалар білім мен дағдыларға негізделген және жинақталған білімді практикалық іс-әрекетте қолдана білуді талап етеді. Сабақтар оқушылардың логикалық, алгоритмдік, кеңістіктік ойлауын, зейінін дамытуға бағытталған. Тапсырмалар шығармашылық сипатта болады. Олар объектіні әртүрлі көзқарастардан қарауға мүмкіндік береді, талдауға, синтездеуге, бағалауға үйретеді, зейінді тәрбиелейді, оқушылардың танымдық қызығушылығы мен белсенділігін дамытуға ықпал етеді. [5]

Математикалық жұмбақтар, басқатырғыштар, сиқырлы және сиқырлы квадраттар, математикалық жұмбақтар, өлеңдер, ойындар түріндегі ойын-сауық материалы ойлау процестерін белсендіруге көмектеседі, танымдық белсенділікті, байқауды, зейінді, есте сақтауды дамытады, зерттелгенге қызығушылықты сақтайды. Сабақтарда белсенді іздеу жағдайларын құру, өзіңіздің "ашылуыңызды" жасауға мүмкіндік беру, ойлаудың өзіндік жолдарымен танысу, зерттеу қызметінің қарапайым дағдыларын игеру студенттерге өз мүмкіндіктерін іске асыруға, тәуелсіз танымдық іс-әрекеттің қабілеттерін дамытуға, өз қабілеттеріне сенімділік алуға мүмкіндік береді. [6]

Осылайша, функционалдық сауаттылықты, атап айтқанда, білім алушылардың математикалық сауаттылығын қалыптастыру бойынша міндеттерді білім берудің базалық деңгейінің оқу мазмұны мен әртүрлі өмірлік жағдайларда қолданылатын қолданбалы математикалық дағдыларды жетілдіруге бағытталған қосымша курстардың оңтайлы үйлесуі жағдайында жүзеге асыруға болады. Бағдарламалардың инвариантты және вариативті бөліктерінің мазмұны бір-бірін толықтырады, бұл нәтижені қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Қоғамдық-гуманитарлық цикл пәндерін меңгеру кезінде негізгі мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру ерекшеліктері."Әдістемелік құрал. - Астана: ұлттық білім академиясы. И. Алтынсарин, 2013. - 40 б.

2. Хижнякова о. н. бастауыш мектептегі заманауи білім беру технологиялары. – Б. 2006.

3. Тихомирова л. Ф., Басов а. в. логикалық ойлауды дамыту. Ярославль. Гринго. 1995.

4. Тихомирова л. Ф. әр күнге арналған жаттығулар: бастауыш сынып оқушыларына арналған Логика. Ярославль. Даму Академиясы. 2007
5. Мұғаліммен әңгімелер. Оқыту әдістемесі: төрт жазғы бастауыш мектептің бірінші сыныбы./ Ред.Л. Е. Журова. - 2-ші басылым., қайта өңдеу. және қосымша. - М. Вентана-Графф, 2002.
6. Ойындар-оқыту, тренинг, бос уақыт. / Ред.В. В. Петрусинский. - М.: "Академия" баспа орталығы, 2004. - 238 б.

ФОРМИРОВАНИЕ ОБЪЕКТИВНОЙ САМООЦЕНКИ ПОСРЕДСТВОМ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНИК ФОРМИРУЮЩЕГО ОЦЕНИВАНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Е.В. Стогова
Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Иртышская средняя общеобразовательная школа Омского муниципального района Омской области» Омская область
katya.bloh@mail.ru

Аннотация. Данная статья раскрывает в себе опыт применения формирующего оценивания учителя начальных классов. Автором представлена практика применения техник формирующего оценивания, направленная на развитие объективной самооценки у обучающихся.
Ключевые слова: самооценка, формирующее оценивание, оценивание.

В настоящее время формирование объективной самооценки ребенка является острой проблемой современной педагогики. Именно в школе, когда ребенок оценивает свою работу, он начинает оценивать свои возможности и сравнивать себя с окружающими людьми. Формирование объективной самооценки начинается уже с раннего школьного возраста, поэтому в школе ребенка необходимо учить воспринимать самого себя, видеть свои неудачи и достижения. Основным направлением развития самооценки младшего школьника является становление рефлексивной самооценки, то есть когда ребенок имеет представление о своих знаниях и незнаниях, какими возможностями он обладает, и какие ограничения для него существуют. Самооценка ребенка зависит от школьной системы оценочных взаимоотношений. Когда педагог придерживается основных правил безопасности в обращении с детской самооценкой, то именно тогда данная система может дать положительную динамику.

Именно поэтому учитель должен подходить к оцениванию с особой осторожностью для обеспечения конструктивной обратной связи для всех субъектов образовательного процесса. Формирующее оценивание помогает учителю узнать стадию продвижения каждого конкретного обучающегося в определённой области и помогает определить степень понимания учебного материала. Формирующее оценивание – это оценивание, нацеленное на выявление индивидуальных достижений конкретно каждого ученика. Формирующим оно названо потому, что направлено на оценивание каждого ученика отдельно и решает пробелы в освоении именно тех элементов образовательного процесса, которые необходимо либо восполнить. Либо наоборот, учитель видит те элементы содержания, которые восприняты учеником наиболее успешно.

Существуют большое множество вариантов использования техник формирующего оценивания. Я представлю те техники, которые были апробированы мною на уроках и являются наиболее успешными в практическом применении учителя начальных классов.

Применение данных техник представлю на примере урока «Окружающего мира» во 2 классе по теме «Строение тела человека».

Первый прием «Формулирование планируемых результатов деятельности обучающихся как критериев оценки». Обучающиеся вместе с учителем формулируют планируемые результаты деятельности как критерии оценки в ходе диалога и т.д. [1, с.28]. В ходе изучения любой темы и выполнения всех планируемых результатов деятельности, обучающиеся отмечают для себя затруднения и выстраивают дальнейший путь продвижения (таблица 1).

Таблица 1. Формулирование планируемых результатов деятельности обучающихся как критериев оценки

Лист достижений Тема: Строение тела человека			
ФИ	Знаю названия частей внешнего строения тела человека	Знаю названия частей внутреннего строения тела человека	Умею определять на теле человека места расположения внутренних органов

Еще одна техника, которая помогают учителю увидеть общую картину класса и индивидуальную самооценку каждого ребенка, это техника «Кулачок-ладошка». Применение данной техники помогает провести рефлексию деятельности, как на определенном этапе, так и в конце урока [1, с.32]. Данную технику я применяла для оценки задания, в котором детям нужно было собрать модель-аппликацию внутреннего строения человека (таблица 2):

Перспектива использования техник формирующего оценивания состоит в том, чтобы сделать их средством, позволяющим определить, как учитель и ученики продвигаются к реализации поставленных учебных целей и задач. Стратегическое применение формирующего оценивания позволяет обучающимся сформировать навыки самостоятельного обучения и объективную самооценку.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бысик, Н.В. Я – эффективный учитель: как мотивировать к учебе и повысить успешность «слабых» учащихся: учебно-методическое пособие / Составители: Н.В. Бысик, В.С. Евтюхова, М.А. Пинская. – М.: Университетская книга, 2017. – 164 с.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ ҮШІН ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕМЕЛЕРДІ ҚОЛДАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ПРИЕМОВ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ
USING MODERN TECHNIQUES TO DEVELOP FUNCTIONAL LITERACY IN PRIMARY SCHOOL

Ю.В.Артемьева
КГУ «Кишкенекольская средняя школа №2 с пришкольным интернатом» Северо-казахстанская область, Уалихановский район, с. Кишкенеколь yuliya-artemeva-81@mail.ru

Андапта Мақалада функционалдық сауаттылық түсінігі және оның құрамдас бөліктері қарастырылады. Бастауыш мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын

дамытуға ықпал ететін заманауи әдістемелер, сондай-ақ олардың бастауыш мектепте практикалық қолданылуы сипатталған. Бұл мұғалімнің балаларды қалай қызықтырып, баурап алатынын және олардың іс-әрекетінің маңыздылығын көрсете алатынын айтады.
Түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, білім, дамыту әдістері, практикалық қолдану.
Аннотация В статье рассматривается понятие функциональная грамотность и ее составляющие. Описаны современные приемы, способствующие развитию функциональной грамотности у младших школьников, а также применение их на практике в начальной школе. Рассказывается, как учитель может заинтересовать и увлечь детей, показать значимость их деятельности.
Annotation The article discusses the concept of functional literacy and its components. Modern techniques that promote the development of functional literacy in primary schoolchildren are described, as well as their practical application in primary school. It tells how a teacher can interest and captivate children and show the significance of their activities.
Key words: functional literacy, knowledge, development techniques, practical application.
Ключевые слова: функциональная грамотность, знания, приемы развития, применение на практике.

В современном мире, где все так быстротечно и инновационное, для эффективного обучения подростаюещего поколения, необходимо переосмысление педагогических подходов. Целью современной школы является создание условий для развития функционально-грамотной личности, применяя для этого новые подходы в обучении.

Перед учителем начальных классов стоит цель не только научить детей правильно решать задачи, а также учить их делать выводы, самостоятельно добывать нужную информацию. Формирование функциональной грамотности школьника, вот одна из главных задач для учителя школы.

Как утверждает А.А.Леонтьев: «Функционально грамотный человек - это человек, способный использовать все постоянно приобретаемые в течение жизни знания, умения и навыки для решения максимально широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений».

Функциональная грамотность - это умение применять в жизни знания и навыки, полученные в школе, уровень образованности, который может быть, достигнут за время школьного обучения, предполагающий способность решать жизненные задачи в различных ее сферах, способность человека вступать в отношения с внешней средой, максимально быстро адаптироваться и жить в ней.

Способность давать оценку ситуации и использовать полученные знания на практике не формируется за один урок, процесс повышения функциональной грамотности логично встроен в учебную программу нескольких лет.

Школьник с развитой функциональной грамотностью отличается тем, что :

-успешно решает разные бытовые проблемы;

-умеет общаться и находить выход в разнообразных социальных ситуациях;

-использует базовые навыки чтения и письма для построения коммуникаций;

выстраивает межпредметные связи, когда один и тот же факт или явление изучается, а затем и оценивается с разных сторон.

Для младшего школьника - это добываю, применяю, оцениваю, готов к саморазвитию.

Функциональная грамотность помогает людям, в том числе, и детям младшего школьного возраста, использовать имеющийся запас информации и применять его на практике для решения сложных проблем в жизни. Она опирается на реальные навыки и знания о мире, помогая человеку самостоятельно мыслить вне рамок.

На формировании функциональной грамотности ребенка, безусловно, влияет ежедневная работа учителя на уроке, образовательные технологии, которые он выбирает

в соответствии их возрастным особенностям, связь с семьёй обучающегося, вовлечение детей в продуктивную деятельность на уроках и возможность применения полученных знаний и умений в повседневной жизни. Этот навык сегодня совершенно необходим учащимся для того, чтобы он чувствовал себя уверенно в обществе. Именно эти качества сегодня должен воспитывать в детях современный педагог.

Для развития функциональной грамотности необходимо использовать различные педагогические технологии:

- проблемно-диалогическая освоения новых знаний;
- формирования типа правильной читательской деятельности;
- проектной деятельности;
- обучение на основе «учебных ситуаций»;
- уровневая дифференциация обучения;
- информационные и коммуникационные;
- оценивания учебных достижений учащихся и др

Для того чтобы определить уровень функциональной грамотности учеников, нужно дать обучающимся нетипичные задания, в которых предлагается рассмотреть некоторые проблемы из реальной жизни. Одним из важных условий в заданиях на формирование функциональной грамотности является наличие контекста. Контекст задания – это особенности и элементы окружающего мира, ситуации связанные с разнообразными аспектами окружающей жизни.

Основными составляющими функциональной грамотности являются:

-математическая грамотность;

-читательская грамотность;

-естественнонаучная грамотность;

-финансовая грамотность;

-глобальные компетенции;

-креативное мышление.

Читательская грамотность – способность человека понимать, использовать, оценивать тексты, размышлять о них и заниматься чтением для того, чтобы достигать своих целей, расширять свои знания и возможности. Участвовать в социальной жизни. В современном обществе умение работать с информацией(читать становится важнейшим условием успешности). Поэтому развитию осознанного чтения необходимо уделять большое внимание , особенно в начальной школе.

Приемы развития читательской грамотности:

1.Проект «Читающая школа»

Проект поддержки и развития чтения, применяя различные формы и методы, который способствует развитию читательских навыков младших школьников.

Например, учащимся отводиться определенное количество времени для прочтение определенного текста. После прочтения дети рассказывают о прочитанном, подпирают иллюстрации к тексту, определяя их последовательность, инсценируют.

2.Приём «Добавь следующее»

Приём интерактивного обучения. Используется для активизации полученных ранее знаний, на развитие памяти, умение слышать и слушать соучеников, учителя. Ученик называет термин, понятие, ключевое слово из определения, передает эстафету следующему. Принявший эстафету повторяет то, что произнес предыдущий выступающий, добавляет свое и передает следующему участнику.

Дети придумывают слова на тему «Учебные вещи» 1. Учебник. 2. Учебник, указка. 3. 2. Учебник, указка, тетрадь и т.д. Первое время детям под силу назвать по порядку только несколько слов, в конце года - в 2 раза больше слов.

3.Приём «Синквейн»

Универсальный и эффективный приём, который создаёт, повышает и усиливает успех методов обучения учащихся. Данный прием можно использовать на всех уроках.

Сказка (сущ.). (Сказка - ложь, да в ней - намёк)

Волшебная, бытовая (два прилаг.).

Читать, пересказывать, учить. (три глагола).

Фантазия. (одно сущ. - синоним первого сущ.).

4. Тренинги для развития быстрого чтения.

Чтение «Вверх ногами», «Чтение с решеткой», «Круговое чтение», «Смешанное чтение» и др.

4. Прием «Живые буквы»

Учитель дает группе слово, по сигналу учителя, дети берут буквы и выстраиваются в нужном порядке. Делят его на слоги, называют ударный слог, можно сделать звуковой анализ слова.

6. Нестандартные тексты (инструкции, афиши, объявления и др.)

Приём «Афиша, билет, объявление» Данный приём можно использовать на уроках литературного чтения, математики, изобразительного искусства, технологии, музыки.

7. Прием «Морфологический ящик». Универсальный приём, используется на всех уроках. На уроках литературного чтения помогает составить портрет персонажа. Данный приём является толчком к исследовательской работе учеников начальных классов.

Имя сказочного героя	Баба-Яга
Где живет?	В лесах, в избушке –на – курьих ножках
Волшебные свойства	Колдовать
Что умеет делать?	Летать на метле, летать в ступе, превращать
На кого похож?	На старушку
С кем дружит?	Леший, Кощей Бессмертный, Кикимора
В каких сказках встречается?	?

Математическая грамотность-это способность индивидуума проводить математические рассуждения и формулировать, применять, интерпретировать математику для решения проблем в разнообразных

контекстах реального мира.

1. Приём «Верно-неверно»

После прочтения задачи учитель предлагает рассмотреть рисунки (краткую запись, схему).Задача учащихся выбрать из предложенного верное, а затем определить верно или неверно выполнено решение задачи.

При работе над задачей можно использовать различные приемы (объяснение готового решения, решение разными способами, продолжить решение и т.д)

2.Приём «Найди ошибку».

Сказочные герои выполняли задания нужно проверить, не допустили ли он ошибки. Например: учитель показывает краткие записи задач и решения, которые записали сказочные герои. Ученики проверяют решения, указывают на ошибки и исправляют их.

3.Прием «Морфологический ящик»

Этот прием на уроках математики помогает решать логические задачи. Например: У Маши три куклы: с рыжими, светлыми и чёрными волосами. Маша назвала их: Белянка, Лисичка и Чернушка, но так, что цвет волос и имя не совпадают. Как зовут каждую куклу, если кукла со светлыми волосами – Чернушка?

Куклы	Цвет волос		
	Светлые	Рыжие	Черные
Белянка	-	+	-
Чернушка	+	-	-
Лисичка	-	-	+

4. Приём "Шаг за шагом"

Приём интерактивного обучения. Используется для активизации полученных ранее знаний. Ученики, шагая к доске, на каждый шаг называют термин, понятие, явление и т.д. Например, при повторение состава чисел, таблицы умножения, правила нахождения неизвестного компонента.

Естественнонаучная грамотность - способность человека осваивать и использовать естественнонаучные знания для распознания и постановки вопросов, для освоения новых знаний и умения использовать их в дальнейшее жизни.

Приемы развития естественнонаучной грамотности:

1.Приём «Хорошо - плохо»

Приём направлен на активизацию мыслительной деятельности обучающихся на уроке, формирование представления о том, как устроено противоречие. Формирует познавательные умений: обучающиеся осознанно и произвольно строят речевые высказывания в устной форме; устанавливают причинно-следственные связи; строят логические цепочки рассуждений и приводят доказательства.

Например, на уроке естествознания учитель задает ситуацию:

Тема «Природные явления». Одним из природных явлений является дождь

- Найдите плюсы или минусы данного явления.

Класс делится на 2 команды. Одна ищет плюсы, другая ищет минусы.

- Хорошо, когда идёт дождь, потому что…….

- Плохо, когда идёт дождь, потому что……

2.Приём «Да-нет».

Учитель загадывает предмет, понятие, литературного героя, историческую личность и т.д., дети пытаются найти ответ (Кто или что это?), задавая любые уточняющие вопросы, на которые можно ответить лишь ДА или НЕТ. Например, использование приема на уроке естествознания , при изучении темы «Животные»

Попробуйте отгадать, животного, какого класса загадала, для этого задавайте сои вопросы.

У этого животного есть крылья? (Нет)

Эти животные умеют плавать? (Да)

Тело покрыто шерстью? (Нет)

Эти животные откладывают яйца? (Да)

У этих животных сухая кожа с чешуйками? (Да

3.Приём «Пазл»

Данный прием ориентирован на те же правила, что и детская игра, только вместо картинок учащимися собирается текст на определенную тему, а в качестве «фрагментов-пазлов» используются карточки с отдельными пунктами готового плана – характеристики героя или отрывками из текста. Метод «Пазл» универсален.

Этот прием применяется с целью понимание и усвоение новой темы, приобретение практических умений и навыков смыслового чтения; запоминание и длительное хранение в памяти учащихся необходимой учебной информации; обучение составлению алгоритма (плана) характеристики образа героя.

Например, на уроке естествознания при изучении темы «Растения» во 2 классе с помощью карточек – пазлов , опираясь на знание текста по данной теме подбирают картинку-часть растения , название части растения и его назначение.

4.Приём “Создай паспорт”.

Суть приёма в том, что дети самостоятельно знакомятся с материалом. Осмысление прочитанного помогает в составлении обобщённой характеристики изучаемого явления по определенному плану.

Урок «Естествознания во 4 классе по теме « Полезные ископаемые». Работая в группах, ребята самостоятельно читают текст, выделяют главное и составляют паспорт полезного ископаемого по плану:

1. Имя 2. Автор (создатель) 3. Прописка (где живет) 4.Внешний вид.

5. Личные качества(свойства) 6. Использование

Данный приём может быть использован для создания характеристик на уроках литературного чтения, русского языка, математике.

Используя данные приемы на своих уроках, учитель способствует развитию функциональной грамотности младших школьников. Все приемы помогают улучшить восприятие учебного материала, вызывают интерес у учащихся. Через игру, через взаимодействие с одноклассниками ребенок не только узнает новый материал, но и имеет представление от том , где и как эти знания можно использовать в повседневной жизни.

Формирования и развития функциональной грамотности можно сравнить с садом и садовником. За каждым садом нужен уход, забота. внимание, чтоб он рос и расцветал. Так и школьнику, который приходит каждый раз на урок , нужны познания , умения и мастерство учителя. Если педагог спланировано, отчетливо, обдуманно применяет инновационные педагогические технологические процессы, то он как тот садовник, ухаживая за своим садом, сможет восхищаться результатом своей работы. То есть увидит что взрастил интеллектуальных, эффективных, мощных , способных с саморазвитию людей. Как без заботы и внимания сад зачахнет, так и без грамотной компетентной работы учителя нельзя добиться развития функциональной грамотности младшего школьника.

ЛИТЕРАТУРА

1.«Функциональная грамотность младшего школьника»
Виноградова Н.Ф., Хомякова И.С., Рыдзе О.А., Издательство «Просвещение/Вьентана - Граф», 20218г.
2.«Читательская грамотность. Литературное чтение.Развитие.Диагностика» Для 1-2 и 3 классов.
А.И.Макарова, О.Я.Шугаева, Ю.А.Есауленко Издательство «Просвещение»
3. . «Математическая грамотность. Математика. Развитие.Диагностика» Для 1-2 и 3 классов.,О.А. Рыдзе Издательство «Просвещение», 2018 год
4. https://urok.1sept.ru/articles/688028
5. https://gr-school.edu.yar.ru/funktsionalnaya_gramotnost__33.html
6. «Развитие читательского интереса младших школьников»
Ниталимова Л.В., Семенова С.Н. – М.: Ментор, - 2007. - №1

ГЕЙМИФИКАЦИЯ БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ҚҰРАЛЫ
ГЕЙМИФИКАЦИЯ КАК ИНТЕРАКТИВНОЕ СРЕДСТВО ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ
GAMIFICATION AS AN INTERACTIVE LEARNING TOOL IN PRIMARY SCHOOL

Б. Ж. Мәрен
ГУ «Отдел образования района Аққулы» Управление образования Павлодарской области
Balzhik.93@list.ru

Білім берудегі геймификация-бұл оқу процесінде ойын элементтерін пайдалану. Оны ойынмен шатастырмаңыз: геймификация ең алдымен нәтижеге жетуге бағытталған. Мұғалімге сабақта материалды ұзақ және қызықсыз түсіндірмей, оны ойын түрінде жеткізу әлдеқайда ыңғайлы.

Кілтті сөздер: Геймификация, интерактивті презентациялар, цифрлық ресурстар, білім беру платформалары.
Геймификация в образовании – это использование игровых элементов в процессе обучения. Не путайте это с игрой: геймификация – это прежде всего получение результата. Преподавателю удобнее передать материал в игровой форме, а не объяснять его долго и нудно.
Ключевые слова: геймификация, интерактивные презентации, цифровые ресурсы, образовательные платформы.
Gamification in education is the use of game elements in the learning process. Don’t confuse this with a game: gamification is primarily about getting results. It is more convenient for the teacher to convey the material in a playful way, rather than explain it long and tediously.
Keywords: gamification, interactive presentations, digital resources, educational platforms.

Білім беру жүйесінің қазіргі жағдайлары мұғалімде ұтқырлық, шығармашылық, тәжірибеге бағдарлану және т.б. сияқты қасиеттердің болуын білдіреді. Бірақ, мүмкін, цифрландыру дәуірінде мұғалімнің табысты жұмысының ең қажетті шарттарының бірі ақпараттық мәдениеттің жоғары деңгейі болып табылады. Сандық оқыту-бұл студенттерге көмектесетін және нақты нәтиже беретін оқу тәжірибесі. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану оқу процесінің міндетті бөлігіне айналды. Геймификация сияқты технология оқуды қызықты етуге көмектеседі.

Геймификация дегеніміз ақпаратты ойын арқылы жеткізу әдісі. Ақпараттық технологиялардағы геймификация–компьютерлік ойындарға тән әдістерді қолдану, оқытудың тиімділігін арттыру, оқушыларды ынталандыру және білім беру үдерісіне қатысуды арттыру, қолданбалы міндеттерді шешуге тұрақты қызығушылықты қалыптастыру мақсатында қолданбалы бағдарламаларды пайдалану.

Неліктен білімге ойын қажет? Оқу–бұл жұмыс. Ойын–тәтті дәм. Ойын арқылы оқытамыз, балалар сабаққа қуана-қуана оралуы үшін қызықты және жағымды. Адамдар эмоцияны тудыратын нәрсені жақсы есте сақтайды. Оң немесе теріс–кез келген күшті әсер қалдыратын заттар жадта терең із қалдырады. Ойын барысында балалар күтпеген жерден ашылады. Ойын арқылы олардың шынайы тілектері мен мүмкіндіктері түсінікті болады. Мысалы, тыныш білімге деген құштарлығы жоқ бала, ойын барысында керемет қабілеттіжәне жақсы стратег болып шығуы мүмкін. Ойын арқылы білімге құштарлығы оянып, өзін-өзі бағалауы артады, нәтижесінде оқушы білімге ұмтылады.

Геймификация технологияны қолдану сабақ мазмұнын кеңейтуге мүмкіндік береді. Нәтижесінде бастауыш мектеп оқушыларында шаршағыштық сезімі төмендеп оқу үдерісі еркін түрде және тез өтіп кетеді. Бала шығармашыл, бастамашыл болады, оқу үдерісінің жақсы өтуіне ықпал ететін танымдық қабілеттер (ойлау, қабылдау, көңіл аудару, жадыда сақтау, киял) іске қосады. Балада білім алуға көмекші құрал ретінде компьютерді пайдалануға деген қажеттілік қалыптасады.

Ақпараттық технологиялардағы геймификация – компьютерлік ойындарға тән әдістерді қолдану, оқытудың тиімділігін арттыру, оқушыларды ынталандыру және білім беру үдерісіне қатысуды арттыру, қолданбалы міндеттерді шешуге тұрақты қызығушылықты қалыптастыру мақсатында қолданбалы бағдарламаларды пайдалану.

Қазіргі кезде геймификация цифрлық ұрпақтың мінез-құлықтарының нақты модельдерін көтермелеу және ынталандыруды арттырудың танымал тактикасы болып отыр. Көптеген білім беру бағдарламаларында ол мұғалімдерге оқытудың мақсаттарына жетуіне және оқушылардың күн сайын өсіп келе жатқан мұқтаждықтарын қанағаттандыру арасындағы тепе-теңдікті теңестіруге көмектеседі.

Геймификацияның мақсаты оқушылардың пәнге деген қызығушылығын тудырып, оқуды рахаттана отырып жалғастыруға шабыттандырудың бір әдісі болып табылады. Білім беру контекстінде оқушылардың өз қалауларымен сабаққа қатысуы, оқу тапсырмаларына назар аударуы және бастаманы да өзінің беруі геймификацияға әлеуетті әсер етеді.

Геймерлер – ойындарда және мәселелерді шешуде өздерінің шексіз уақыттарын жібереді, ал зерттеушілер мен мұғалімдер сыныптың мотивациясын арттыру мақсатында бейне ойындарды қолданудың тиімділігін және оны ұтымды пайдаланудың жолдарын зерттейді.

Ойын – айналадағы дүниені тану тәсілі.

Ойынның сюжеті, мазмұны – бұл оның жанды тұлғасын құрайды, ойын әрекеттерінің, балалардың өзара қарым–қатынастарының дамуын, көпжақтылығын және өзара байланысын анықтайды.

Сабақ процесінде геймификацияны қолданған кезде қызығушылықты арттырады, ынталандырады, білім беру кеңістігінде бәсекелестікті арттырады. Геймификация процесінде оқушылар белсенді, бұл өз кезегінде білімді тиімді меңгеруге және білімді нығайтуға ықпал етеді. Тіпті күрделі тақырыптың өзін де оқушы қызықты әрі жеңіл түрде қабылдайды

Информатика пәнінде геймификацияны қолдану үшін әр түрлі қолданбалармен жұмыс жасауға болады. Мысалы Kahoot joyteka.com superkid.online/т.б.

joyteka.com квест ойыны — оқушылардың қызығушылығын арттыратын платформа. Оқушылар белгілі бір заттарды іздеу арқылы жасырынған сұрақтарға жауап береді. Бұл платформа оқушылардың логикалық ойлауын дамытады

Kahoot – мобильді құрылғыларда дұрыс жауабы бар онлайн викторина құруға мүмкіндік беретін сервис. Сервис арқылы құрылған бір викторинаға жалпы саны 30-ға дейін оқушы қатыса алады. Веб сервис оқушының әр тақырып бойынша білімін бекітуге, тексеруге мүмкіндік береді.

Викторинаны жүргізу барысында оқушылар арасында байқау ұйымдастыруға болады. Қорытындысында оқушылардың жинаған ұпайын берген жауабының дұрыс, бұрыстығын көрсетеді. Сонымен қатар, қашықтан оқыту мақсатында да қолдануға болады. Құрылған тестті әлеуметтік желілер арқылы немесе электронды пошта арқылы сілтемесін жіберіп, басқа әріптестермен бөлісуге болады.

Жалпы және орта білім беретін ұйымдарда Kahoot бағдарламасын қондыру арқылы мектеп оқушыларымен жұмыс жасау өте қолайлы әрі тиімді. Оқытушы заман талабына сай тестілеу жүйесін меңгере алады, ал әрбір оқушының сабаққа деген қызығушылығы мен ынтасы арта түседі. Бұл бағдарламаны пайдаланудың екі тиімді жағы бар: біріншіден оқытушы мен оқушылар арасында тығыз байланыс орнайды, екіншіден оқушылар арасында бәсекелестік туындап, тиімді шешу жолдарын ұсынып, жаңа мәліметтер мен тақырыпты толық ашуға қызығушылығы оянады

Superkid.online бұл , бұл қазіргі уақытта 14 түрлі үлгіні қамтитын технология. Оқушылар орындаған тапсырмаларды автоматты түрде тексеретін шаблондар; түймені басу арқылы үлестірмелі материалдарды алуға мүмкіндік беретін шаблондар.

Жұмыс істеу қағидаты барынша қарапайым. Оқушыға тапсырмада көрсетілген бекітуді дұрыс немесе бұрыс таңдау ұсынылады.

Пайдалану нұсқалары:

Үй тапсырмалары

Сабақтағы тапсырмалар

Тексеру тестілері

Бұл платформа орта буын және бастауыш сыныптар үшін өте қолайлы

Кез келген заттар үшін жарамды

Пайдалану оңай

Оффлайн сабақтар мен онлайн сабақтар үшін ыңғайлы

Жауаптарды егжей-тегжейлі талдау. Сілтемеде сіз кесте түрінде ақпарат аласыз:

Тапсырманы орындаған барлық адамдардың тізімі

Әрбір оқушы тапсырманы орындаған уақыт

Әр оқушы қанша балл жинады

Сіз сынып немесе топ нәтижелері бойынша талдау аласыз.

Қорытынды

Жоғарыда баяндалған жағдайлардан түйіндегенім: Ойын барысында оқушылар өзара пікір алмасады, оқу материалдарын жылдам және жақсырақ игереді, қиындықтарды бірге шешеді. Мұндай жағдайда, барлық балалар алға жылжиды, білімдері терең балалардың тежелмеуін, білімі төмен балалардың алға ұмтылуына мүмкіндік береді.

АҚТ технологияны қолдану мұғалімге және оқушыға не береді? –деген сұрақ туындайды.

Болашақта мұғалімдердің еңбектері өз сабақтарында АҚТ пайдалану арқылы жеңілдейді, өйткені сабақты өткізу ақпараттандыру арқылы жүргізіледі. Олар: интерактивті сабақтар, сабақ презентациясы және басқа түрлері.

Microsoft PowerPoint – Microsoft Office-тің құрамындағы, презентациялық материалдар дайындауға арналған программа. Бұл программа кодоскоптарға және 35 мм-лік мөлдір қабыршақтарға (пленка) арналған слайдтар, қағазда үлестірілетін материалдар, компьютер экранында анимациялық көріністерді бейнелей алатын презентациялар дайындау мүмкіндігін береді. Дайын болған презентациядағы мәтіндерді өз ыңғайымызға қарай өзгертіп, арнайы эффектілер қосып,көркемдеу элементтерін қолдана аламыз

«Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер–бүгінгі мектеп оқушылары, мұғалім оларға қалай, білім берсе, Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан, ұстазға жүктелетін міндет ауыр», -деп Елбасымыз атап өткендей, заман талабына үн қосатын ұлттың ұлылығын паш етер білімді ұрпақ тәрбиелеудегі еңбегіміз табысты болғай.

МЕКТЕПТІ БАСҚАРУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСІ
СОВРЕМЕННЫЙ МЕТОД УПРАВЛЕНИЯ В ШКОЛЕ

Айтимова Баян Зейнуллиевна
Павлодар облысы білім беру басқармасының, «Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы» КММ, Павлодар, Қазақстан
bayan_aytimova@mail.ru

Аннотация: Қазіргі мектеп – бүгінгі күн шындығымен бетпе-бет келген мектеп: білім алушылар бүгінгі күн қандай болса, сол қалпында қабылдайды, олардың бүгінгі мақсаттары, құндылықтары мен қызығушылығы, жұмысқа өте қабілетті және өмір мен жұмыс жағдайларының өзгермелілігіне қарамастан бейімделуге қабілетті мұғалімдермен жұмыс істейді.
Түйін сөздер: менеджмент, мектеп, басқару, басқару ұстанымы, ұжымды басқару, педагогикалық жүйе.
Аннотация: Современная школа – это школа, которая сталкивается с реалиями сегодняшнего дня: обучающиеся воспринимают то, что есть сегодня, как есть, их сегодняшние цели, ценности и интересы, работают с учителями, которые очень способны к работе и способны адаптироваться, несмотря на изменчивость жизни и условий труда.
Ключевые слова: менеджмент, школа, управление, управленческая позиция, управление коллективом, педагогическая система.

Бәсекеге қабілетті маман дайындауда, кәсіби білім берудің сапасын арттыру барысында білім беруде инновациялық технологиялар мен жаңашыл оқыту әдістерін қолданудың маңызы ерекше. Қазіргі кездегі саяси-экономикалық, әлеуметтік, рухани-мәдени өзгерістер адам өмірінің барлық саласына өзінің әсерін тигізді. Адамдардың құндылықтары мен қызығушылықтары да басқаша сипат алды. Білімге деген сұраныс та өсуде. Қоғамның дамуына қарай ғылым мен техниканың деңгейі де, оны басқару жүйесі де өзгеріп отыратыны белгілі. Осыған орай, педагогикалық қызметтің мазмұны жаңарып,

жаңа мақсат, жаңа көзқарас, жаңа шешімдер мен жаңа мүмкіншіліктерді қажет етуде. Еліміздің экономикасына енгізілген нарықтық қатынас жалпы білім берудің тәсілдерін және оқыту әдісін түбегейлі өзгертті.

Заманауи білім беру процесінде жалпы білім беретін мектеп жағдайында модернизациялау қоғам мен мемлекет үшін жеке тұлғаны дамытудың перспективалық қажеттіліктері айқындала тусуде. [1]

Қоғам талабына байланысты мектептегі басқару жүйесі де үлкен өзгерістерге ие болды.

Сондықтан да, басқарушыға жаңа талаптар мен міндеттер қойылып, олардың ұстанатын қағидалары да жаңаша ұсынылды. Сондай-ақ, басқару ісіне әлеуметтік серіктестік тұрғысынан келу көзделуде. Яғни, басқарушы, басқарылушы, ата-ана, оқушылар араласуда. Бұл дегеніміз қазіргі адамдардың педагогикалық білімдерінің болуын қажет етеді.

Бүгінгі заман талабына сай озық білім мен адамгершілік мұраттарына негізделген ізгілікті тәлім-тәрбие беру ісін жүйелі ұйымдастыра білу де өте маңызды. Білім беру жүйесіндегі жаңа сапалық деңгейге жету мақсатындағы жоспарланған өзгерістері, ғылым мен техниканың дамуы және тұлғаның өзін-өзі дамытуға қабілеттілігі бүгінгі таңда бәсекелестік жағдайында басты фактор ретінде қарастырылуда. Қазақстанның білім беру саласындағы бұл жүйелі өзгерістер жаһандану кезеңіндегі болып отырған жаңа бастамалармен үндестікте дамуда.

Басқару жүйесі жауапкершілікті талап етеді. Менеджмент процесі- бұл басқарудағы қызметкерлердің әлеуметтік - экономикалық жүйеде мақсатқа жетуге бағытталған, белгілі технология бойынша жүзеге асатын іс-әрекеттерінің үздіксіз реттілігі және жиынтығы. Менеджмент ұғымы алғаш бизнес саласында пайда болғанымен, бүгінгі күні фирманы, корпорацияны басқару ғана емес, оның қолдану аясы ұлғаюда. Менеджменттің теориялық негізі барлық салада оның ішінде білім саласын басқаруда да қолданылады.

«Менеджмент» ең алдымен, кәсіби басқарушылық базалық білімі сипатындағы жаңа типтегі басшы ретінде түсіндіріледі. Бірлескен еңбекті ұйымдастыру мен реттеудің ең қарапайым және алғашқы түрлері алғашқы қауымдық құрылыс кезеңдерінде болды. Білім менеджменті ретінде мектепті басқаруда бүгінгі таңда оқушыларды оқыту мен тәрбиелеуде, әлеуметтік және тұлғалық дамытуда маңызды нәтижелерге қол жеткізу үшін педагогикалық үдеріске қатысушылардың қызметін нақтылау және дұрыс басқару мәселесі тұр. [4]

Басшы педагогикалық ұжымның жұмысын бақылап, оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыру мен басқаруда педагогиканың ғылыми негіздерін жеткілікті деңгейде меңгергенде ғана, педагогикалық міндеттерді тиімді шеше алады. Педагогикалық жүйені нәтижелі басқару үшін басқару мәдениеті қажет. Педагогикалық менеджменттің негізі тұлғаны сапалы оқыту мен тәрбиелеуге тікелей қатысты. Сол себепті, білім беру ұйымын тиімді басқару үшін басшыға мектептің басқару-педагогикалық қызметінде функционалды процесті сауатты жүзеге асыру маңызды. Ғылыми зерттеулерде педагогикалық менеджменттің теориясы басқарудың принциптері, әдістері, ұйымдастырушылық формалары мен технологиялық әдістерінің жиынтығы деп сипатталады. Педагогикалық менеджментте адамдармен қарым-қатынас өнері, ерекше басқарушылық шеберлік және ұйымдастырушылық қабілеті ерекше маңызды болып табылады. Ендеше, мектепті басқару теориясының объектісі – барлық құрамды элементтерімен алынған жүйе. Басқарудағы ғылыми іс-әрекеттің амал-тәсілдері – ғылымның нақты бір объектісін зерттеуде қолданылатын тәсілдер мен әдістер, мектептерді басқару бойынша білім беру тәжірибесін қортындылап талдау, ғылыми болжамдар жасау, оларды тәжірибеде тексеру. Білім берудегі инновациялық үрдістің нәтижесі оқу прцесінде жаңалықтарды қолдану болып табылады. Білім беру жүйесіндегі жаңа технология білім беру мақсатына жаңалықтар енгізу, жаңа мазмұнды жаңа тәсілдер

мен тәжірибелер негізінде жаңа педагогикалық жүйені енгізу мектепті басқарудың жаңа технологияларын табу және оны дамыту болып табылады.[5]

Басқару теориясының нәтижесі – практикалық іс-әрекетте жүзеге асырылатын заңдар, принциптер, ережелер, тұжырымдар. Мектеп басшыларына басқарушылық қызметте оқу-тәрбие процесін және оқу сапасы үшін үлкен жауапкершілік жүктеледі. Оқу-тәрбие процесін тиімді орындаумен бірге әдістемелік жұмыстар да басқару арқылы іске асырылады.

Педагогикалық жүйелерді басқаруда менеджмент келесі деңгейлерді қамтиды:

- мұғалімнің іс-әрекетін басқару;
- оқушының іс-әрекетін басқару.

Педагогикалық менеджменттің негізгі міндеттері :

- Жаңа бағытта мақсаттар мен міндеттерді қою; процесті жоспарлау;
- ұжымның жоғары мотивациясын қамтамасыз ету;
- процесті бақылау және үйлестіру;
- нәтижелерді талдау.

Менеджменттің іскерлік түрлері:

Педагогтың теориялық дайындығына:

- талдау жасай алу іскерлігі;
- болжау іскерлігі;
- жобалау іскерлігі;
- рефлексивті іскерлік.

Аналитикалық іскерлік :

- педагогикалық құбылыстарды талдай алу;
- зерттейтін құбылыстарға сәйкес педагогикалық теорияларды, заңдылықтарды анықтау;
- педагогикалық құбылыстарды дұрыс болжай алу;
- негізгі педагогикалық міндеттерді құрастыру;
- міндеттерді тиімді шешу жолдарын анықтау.

Болжау іскерлігі:

- білім беру процесін басқарумен байланысты және ол басқару субъектісі мен күтілетін нәтижеге бағытталады.
- педагогикалық болжау педагогикалық процестің логикасы мен мәні туралы нақты білімге негізделеді.

Болжау іскерлігі құралады:

- білім берудің мақсаты мен міндеттерін анықтау;
- оларға жету үшін әдістерді таңдау;
- мүмкін болатын кедергілерді білу, оларды жою жолын білу;
- білім беру процесіне қатысушылардың уақыты мен күтілетін шығындарды болжау;
- білім беру процесіне қатысушылардың өзара әсерлесу мазмұнын жоспарлау.

Болжау іскерлігі болжау объектісіне байланысты үш топқа бөлінеді:

1) ұжымның дамуын болжау;
2) тұлға дамуын болжау;
3) педагогикалық процесті болжау.

Басқарудағы жаңалықтар мен инновациялар білім беруді дамытудағы аса үлкен маңызға ие бағыттар:

1) әлеуметтік орта мен мектептің өзін жаңа сипаттағы басқару қажеттіліктерінің объективті күрделенуі;
2) мектептегі басқару іс- әрекетіне қойылатын талаптардың күшеюі;
3) мектептегі тиімді басқарудың жаңа жағдайындағы мүмкіндіктерінің пайда болуы;
4) мектепішілік басқару жүйесінің дамуы.

Инновациялық қызметтің негізгі функциялары:

- заман талабына білім сапасын арттыруға сай мақсатты өзгерту;
- білім беру мазмұнына өзгеріс енгізу;
- оқытудың жаңа тәсілін сабаққа енгізу;
- оқытудың жаңа моделін жасау;
- оқытудың жаңа әдіс- тәсілдерін үйрену; [7]

Басқару жүйесіне арналған Д.Карнегидің 10 ережесі:

1. Әңгімелесушінің қадір–қасиетін мойындау мен мадақтаудан бастаңыз;
2. Басқалардың қатесін тура емес, жанама түрде айтыңыз. Тура сынаудың нәтижесі жоқ, ол қорғануға әкеледі;
3. Алдымен өз қатеңіз туралы айтыңыз, артынан басқаларды сынаңыз;
4. Бұйрық бергеннен гөрі сұраңыз;
5. Адамның өз абыройын сақтауға мүмкіндік беріңіз;
6. Мақтауға жомарт болыңыз;
7. Адамдарға өзін қорғауға және сақтауға ұмтылатын беделін жасаңыз;
8. Мадақтаңыз, қателікті түзетуге болатынын көрсетіңіз;
9. Сізге керектіні орындау жағымды болатын жағдай жасаңыз;
10. Адамдарға өз келбетін сақтауға мүмкіндік жасаңыз.[6]

Менеджмент тұрғысынан басқарудың ерекшелігі - нақты адамдармен қарым-қатынас, оларды тұлғалық әрекеттерге тартудың ізгіліктік және демократиялық жолдары. Осы сипаттағы мотивация арқылы басқару адам баласының өзіндік мүмкіндіктерін түгелдей іске қосып, оны жүзеге асыру үшін өз қажеттігін қалыптастырады.

1. Басқару мазмұны оқушылар мен мұғалімдердің тұлғалық мүмкіндіктерін дамытуды көздейді.
2. Басқарудың барлық тетіктеріне оқушы, мұғалім, тәрбиеші, ата- аналардың араласуы арқылы олардың субъектілік белсенділігі, жауапкершіліктері арттырылады.
3. Басқару үрдісінде оқу-тәрбие процесі бірлікте қарастырылады.[3]

Мектепті басқарудың мақсаты мен мазмұны, оның арнайы және жалпы қызметі, әдістері, формалары және құралдары қоғамдағы әлеуметтік заңдар мен заңдылықтардың, сондай-ақ экономикалық заңдардың тікелей ықпалымен қалыптасады. Мектептің қызмет етуінің негізгі мақсаты – тұлға бойында, өзіне де, қоғамға да қажетті белгілі қасиеттерді қалыптастыру, сондықтан да осы жүйені басқаруда әлеуметтік-психологиялық, педагогикалық аспектінің ерекше рөл атқаратынын естен шығармаған жөн.[7]

Мектепті басқару теориясының нысанасы – барлық құрамды элементтерімен алынған жүйе. Практиканың нысанасы – мектептің әртүрлі құрамдық топтарының іс-әрекеті (ұжым, пән бірлестіктері, үйірмелер, жеке субъект).[2]

Практикалық басқару іс-әрекетінің амал-тәсілдері – басқару әдістері. Басқарудағы ғылыми іс-әрекеттің амал-тәсілдері – ғылымның нақты бір нысанасын зерттеуде қолданылатын жолдар, тәсіл, амалдар: мектептерді басқару бойынша білім беру ұйымдарының жұмыс тәжірибесін қорытындылап талдау, ғылыми болжамдар жасау, оларды эксперименталды тексеру.

Қазіргі таңда нарық талабына сай терең білім беру жүйесінің ерекшелігі – тек біліммен қаруландырып қана қоймай, өздігінен білім алуды дамыта отырып, үздіксіз білім алу мен өз бетінше ізденуіне қажеттілік тудыру. Сондықтан да, қоғамымыздың әлеуметтік-экономикалық және саяси құрылымының түпкілікті жаңаруына байланысты, білім беру жүйесіне сапаны арттыруда өзгеше тұжырымдама жасап, жаңаша талап қоюды қажет етеді. Педагогикалық талаптар сапасы: - басқару талаптары;

- кадрлық талаптар;
- оқу- әдістемелік талаптар;
- психологиялық талаптар;
- санитарлық-гигиеналақ талаптар.

Білім беру үдерісі сапасы бойынша:

- білім беру үдерісі мазмұнының сапасы;
- білім беру технологияларының сапасы.

Білімді реформалау жағдайында, аса маңызды шешуді қажет ететін міндет мектеп оқушыларының білім сапасын жетілдіру, тәрбиелеу және дамыту болып табылады. Баланың бойында көшбасшылық қасиетін ашу мұғалімдер мен ата-ананың құзырында. Білім беру жүйесінде осы кезде қолданылып жүрген жаңартылған оқу бағдарламаларының негізінде қолданылатын интербелсенді әдістер бала бойына көшбасшылық қасиетін қалыптастыруға мүмкіндік береді. [6]

Білім сапасын арттыруда ынталандыру ұғымының да мәні зор. Ынталандыру адамды қызығушылықпен жұмыс істеуге адамдарға тәртіп пен қызмет етуге ықпал ету жүйесі. Ынталандыру ұғымының категориялары: құлшыныс, уәж, ықпал етуші күш. Ынталандыру арқылы ұжымдағы адамдар да: қайсарлық, қажырлылық, күш-жігер механизмі, жауапкершілік, іске берілгендік, адалдық, қуаныш т.б. пайда болады. Нәтижелі жұмыс барысында еңбек етуге ыңғайлы орта қалыптасады. Жұмыс нәтижелері бойынша - ұжымда шығармашылық өсу; ұйымның мақсаты, жоспары, болашақ бастамалардың тууы, ұжымда бірге шешім қабылдау, өз жұмысының пайдасын сезіну; жауапкершілікті сезіну, бәсекелестікке дайын болу, кәсіби құзыреттілігін жетілдіру байқалады. Дидактиканың негізгі категориясы, яғни, білім беру, оқыту, оқыту принциптері, оқыту үдерісі, мақсат, міндет, мазмұны негізінде қалай оқытамыз? Кімді оқытамыз? Оқу үдерісін қалай ұйымдастыруға болады? Нәтижені қалай бағалаймыз? Не үшін оқимыз? деген мәселе бүгін де өзекті болып табылады. Сол себепті мұғалімнің кәсіби дамуы оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерімен қатар оның өз білімі мен ұстанымының, көзқарастарының жиынтығынан тұруы тиіс. Бүгінгі педагогты кәсіби біліктіліктің, өз - өзін дамытудың жаңа сатысына жеткізу үшін оларды дамыту жолдары да түбегейлі өзгеруі тиіс. Ол өзгерістер:

Мектептің білім беру іс-әрекеттері сапасын бағалау өлшемдері:

1) басқару сапасы;
2) ресурстық қамтамасыз ету;
3) оқу бағдарламалары мен оқу жоспарының сапасы;
4) білім алушылардың жетістіктері;
5) педагогикалық ұжымның ынтымақтастығы;
6) мектептің психологиялық ахуал, т.б Сондықтан да заман талабына сай ұйымдастырудың даму стратегиясының мүмкіндігін арттыратын басқаруға қабілетті көшбасшы қажет. [5]

Педагогикалық жүйе дербес дамитын және тұтас басқарылатын бірнеше компоненттерден құралады. Педагогикалық жүйені басқару бір жағынан, оның тұтастығын сақтаса, екінші жағынан, оның жекелеген компоненттеріне ықпал жасауға, өзгертуге мүмкіндік береді. Жүйенің мақсаты оның мазмұнын айқындайды, ол мазмұн көп түрлі және оны іске асыру әдістері де сан алуан. Басқа жүйелер сияқты педагогикалық жүйе де алынған нәтижелердің деңгейімен сипатталады. Мектеп менеджері қызметі адамға бағытталған және ол өз қызметін осы адамдар арқылы жүзеге асырады. Адамдармен жұмыс – адамзат қызметінің ең күрделі де қиын түрі. Педагогикалық ұжымды психологиялық-педагогикалық білімсіз басқару мүмкін емес: қарым-қатынас психологиясы, тұлға психологиясы, жас ерекшелік психологиясы, педагогикалық психология, педагогика, білім философиясы.[2] Жоғарыда айтылғандар бойынша, білім берудегі инновациялық технологияларды болжау мен ұйымдастыруды білетін, өз ісінің маманы болып табылатын мектеп менеджерлерін даярлау мәселесі еліміздегі білім беру реформаларының тиімділігін қамтамасыз етудің басты ресурстарының бірі болуда деген қорытынды жасауға болады.

Сонымен қатар, жалпы білім беретін мектептің білім сапасын тиімді басқару үшін отандық және шетелдік тәжірибемен танысу қажет. Қазіргі мектептердің білім сапасын басқару жүйесін тиімді ұйымдастыру жолға қойылса, мектептің білім сапасы артып

мұғалімдердің шығармашылықпен жұмыс істеуіне жағдай жасалады, ол білім алушылардың құзіреттілігін дамытуға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. 2007 жыл 27 шілде - http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1100000487
2. Лазарев В.С. Управления образованием на пороге новой эпохи // Педагогика. – 1995. - №5. – С.12-18.
3. Поташник М.М., Лазарев В.С. Управления современной школой в вопросах ответах – М.: Новая школа, 1997. – 350 с.
4. Нарибаев К.Н., Аганина К.Ж., Утебаева Н.М. Менеджмент в сфере образования. Образовательная программа. – Алматы, 2021. – 50 с.
5. Жайтапова А.А. Вопросы теории и практики управления профессиональным развитием педагогических кадров // Образование. – 2020. - №5. – с. 106-108.

ТІРЕК МЕКТЕПТЕРІНІҢ МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН БОЛАШАҒЫ
ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ И БУДУЩЕЕ ОПОРНЫХ ШКОЛ

Усербаев Султан Мыктыбекович
Жамбыл облысы, Байзақ ауданы, Қазақстан, Дихан тірек мектебі
userbaev@mail.ru

Аңдатпа: Бұл баяндамада қоғамда өскелең ұрпақтың білім деңгейі мен сапасына және тірек мектептерінің бүгінгі жағдайы мен келешегі туралы мәселе қарастырылған. Жас жеткіншектің қазір алған білімі ертең ел игілігі үшін кәдеге жарайтыны талассыз ақиқат. Бүгінгі таңда еліміздің даласы мен қаласындағы орта білім сапасының алшақтап тұрғандығы айқын. Сол бір алшақтықты қысқарту туралы да сөз қозғалған.
Аннотация: В данном докладе рассматривается вопрос уровня и качества образования подрастающего поколения в обществе, а также нынешнее положение и будущее опорных школ. Неоспоримый факт: знания, полученные молодым человеком сегодня, завтра пригодятся на благо страны. Сегодня очевидно, что существует разница между качеством среднего образования в деревне и городе. Также шли разговоры о сокращении этого разрыва.
Annotation: This report examines the issue of the level and quality of education of the younger generation in society, as well as the current situation and future of core schools. An indisputable fact: the knowledge acquired by a young person today and tomorrow will benefit the country. Today it is obvious that there is a difference between the quality of secondary education in rural and urban areas. There is also talk of closing this gap

Бүгінде еліміздегі шалғай ауылдардағы мектептердің білім сапасын көтеру, ауыл балаларының шығармашылық қабілетін арттыру және олардың әлеуметтенуіне жағдай жасау мақсатында еліміздің барлық өңірінде тірек мектептер ашылып, өз жұмыстарын жүргізуде. Қала мен ауыл мектептерінің білім сапасындағы алшақтықты жоюды негізге ала отырып, білім беруді жан-жақты дамыту көзделуде. Соның ішінде бірыңғай сандық технологиялар арқылы озық білім беру жүйелері қалыптастырылып, үздік тәжірибелерді тарату, жаңа инновациялық идеялардың еліміздің барлық педагогтеріне қол жетімділігін қамтамасыз ету, осы арқылы үздіксіз білім беру қарқынды қолға алынуда. Осының негізінде ауыл мектептерінің материалдық – техникалық базасын нығайту, педагогтердің пәндер бойынша қоғамдастық құра отырып, бір ортаға шоғырландыру және нәтижеге бағытталған тәжірибе бөлісу алаңын құруға бағытталған тірек мектептердің жұмысы жүйеленіп келеді.

Тірек мектебінің жұмысы 3 кезеңде (сессия) іске асады. Олар күзгі «Тағайындаушы сессия», қыстық «Оқу сессиясы», көктемдегі «Қорытынды сессиясы». Тірек мектебі сессия уақытында негізгі екі блокты қамти отырып, жұмыс атқарады. Олар:

1. Оқу блогы (теориялық білім мен практикалық білімді ұштастыру).

2. Даму блогы (оқушылардың әлеуметтенуі, шығармашылық қабілеттерін дамыту).

Оқу блогында тәжірибелі ұстаздар сабақтағы білім мазмұнының басымдығын практикалық жұмыстарға береді. Білім алу процесінде сабақ жоспарлары зертханалық жұмыстарға және білімнің ғылымилығына негізделіп құрылады. Даму блогында ауыл балаларының шығармашылық қабілеттері ескеріліп, арнайы сауалнамалар арқылы шығармашалық үйірмелерге топтастырылады.

Бүгінде Диқан тірек мектебінде үш (М.Әуезов атындағы мектеп, Ә.Жанқұлиев атындағы мектеп, Еңбек мектептері) магниттік мектептермен бірлесіп жұмыс жүргізеді. Әр сессия барысында білім сапасын анықтау мақсатында кіру және шығу тесттері алынады. Бұл тестілеудің мақсаты берілетін білімнің сапалылығын анықтау. Сонымен қатар әр сессия барысында оқу, даму блогтарында түрлі тақырыптарда ғылыми жобалар шеруі, шығармашылық фестивалдер және тағы басқа оқушыладың білім сапасының артуына және әлеуметтенуіне әсер ететін түрлі іс-шаралар тұрақты түрде өткізіліп келеді.

Мемлекет тарапынан білім саласына қолдау үздіксіз жүргізілуде. Білімді қолдау – болашаққа жасалған жақсы инвестиция. Бүгінде білім жүйесі уақытыпен таласып өзгеріс үстінде. Білім саласында жүргізіліп жатқан реформаның басты мақсаты ой-өрісі дамыған, жан-жақты, шығармашылық деңгейде кызмет ет алатын, дүниетанымы биік, бәсекеге қабілетті, сыни ойлай алатын жеке тұлға тәрбиелеу. Ғаламдану өркениетімен қазіргі заманғы әлемде бәсекелестік жағдайына тез бейімделу қабілеті тұрақты дамудың ең маңызды факторы болып табылады.

Әлем елдеріндегі білім беру жүйесінің құрылымы түрліше. Әлем білім беру жүйесі ерекшеліктеріне қарай даму үстінде. Себебі кез келген елдің бәсекелестік мүмкіншіліктері көбіне білім беру жүйесінің жай-күйімен анықталатын мемлекеттің әлеуметтік капиталының дамуына тәуелді.

Білім деңгейінің жоғарылығымен танылған мемлекеттер ғаламдану үдерісіне сәйкес реформалар жүргізуде. Бұл бағытта біздің еліміз де қалыс қалған жоқ. Білім саласының дамуы жолында түрлі реформаларды іске асырып, бірнеше эксперименттер жүргізілді. Оның ішінде сәтті шыққаны да, сәттсіз нәтиже көрсеткені де жоқ емес. Білім беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол үнемі жаңаны табатын өнер. Қай салада болмасын тәжірибе жүргізбей нәтиже көру мүмкін емес. Осындай тәжірибе алаңының бірі – білім саласындағы тірек мектептер. Бес жылдық эксперимент алаңы жұмыс істеген кезеңде ресурсттық орталықтарға қолдаулар көрініс тауып жататын. Бүгінде бұл демеу бәсеңдеді. Жалпы еліміздегі шалғай ауылдардағы шағын мектептердің мәселесін шешуде және білім алушылардың білім сапасын көтеру олардың әлеуметтенуінің шағын орта да болса да қалыптасуы, ауыл мектептеріндегі «мұғалім жалғыздығы» ұғымын жоюда тірек мектебі таптырмас жоба. Бірақ, ол бүгінде материалдық тұрғыда және әдістемелік қодауды қажет етеді. Он жылдан астам үздіксіз жұмыс жүргізіліп келе жатқан тірек мектептеріне ең бірінші заңмен статус берілу керек.

Өзіндік штаттық кесте, өзіндік талап – ережесі және қадамдық даму бағдарламасы. Бүгінде бұл жоба жетілдіруді қажет етіп тұрғанын айтпасқа болмайды. Егер біз болашақта шалғай ауылдардағы мектептердің мәселесін болжайтын болсақ, оны тірек мектептерсіз елестету мүмкін емес. Себебі, материалдық тұрғыда да, білім көрсеткіштері тұрғысынан да, ұстаздардың бір ортаға шоғырланып, тәжірибе бөлісуі үшін де бұл маңызды шешім.

Ресурстық орталықтарда нені жетілдіру керек, неге басымдық беруілуі қажет?

- Үздіксіз материалдық-техникалық базаны жетілдіру. Оның ішінде зертханалық кабинеттердің жабдықталуымен қолданысқа қажетті зерттеу құралдарымен толықтыру.
- Оқу кабинеттерінің электронды жабдықталуы.
- Штаттық бірліктерді көбейту арқылы балалардың тұлғалық дамуы үшін секциялар санын арттыру.
- Тірек мектебі ұстаздарының біліктілігін арттырудың ғылымилығына басымдық бере отырып, арнайы тереңдетілген оқыту семинарларын жүйелі ұйымдастыру.
- Тірек мектебінің жұмысын жан-жақты үйлестіру үшін жоспарлы түрде әдістемелік қолдау жұмыстарын күшейту.
- Мүмкіндікке қарай сессиялар кезінде білім алушылардың білім алуын оңтайландыру және шығармашылықпен еркін айналысуына мүмкіндік беру үшін жатақханамен қамтамасыз ету.

Бір сөзінде мемлекет басшысы Қ.К.Тоқаев «Дамыған 30 елдің қатарында болғымыз келсе, бірінші кезекте, сол 30 елдегі білім беру стандарттарын негізге алуымыз керек» деген болатын. Осы ретте ауыл мектептерінің білім сапасын қала мектептерімен теңестіруде тірек мектептерінің дамыту жобасы маңызды шешім. Әлемдік білім жүйесі өзгеріп, бүгінгі жаңалық ертең ескіге айналып жатқанда білім жүйесін үздіксіз қолдау және дамыту уақыт талабы. Ауыл мектебі қарапайым болғанымен талай тұлғалардың алтын ұясы. Жастайынан еңбекке арласқан ауыл балаларының дүниетанымы, ойлау қабілеті ұлттық тамырдан нәр алады. Мұндай ортада ер жеткен адамның таланты мен қабілеті де жыл санап шыңдалып, ашыла береді.

Сондықтан тамыры тереңдегі ауыл мектептерінің ұйытқысы болған тірек мектептерін қолдау – болашаққа жарқын қадам екеніне сенімдімін.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Басшыға арналған нұсқаулық пшо 2017
2. Методическая деятельность опорной школы: задачи, функции, содержание и условия результативности (Статья)
3. Функциональная грамотность школьников как фактор качества образования

«ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ АУЫЛДЫҚ МЕКТЕПТЕРІНІҢ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУ» ЖОБАСЫНЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛУЫ
РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОЕКТА «РАЗВИТИЕ ПОТЕНЦИАЛА МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ СЕЛЬКИХ ШКОЛ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Әнеш Жұлдыз Мұратқалиқызы
Ақтөбе облыстық әдістемелік орталығы, Ақтөбе қаласы, Қазақстан
aneshovazhuldiz@mail.ru

Аннотация: Мақалада шағын жинақты мектептерде цифрлық шешімдерді енгізу арқылы білім беру сапасы мен оқыту тиімділігін арттыру, материалдық-техникалық базаны

нығайту, педагогтерді кәсіби дамыту мақсатында ұйымдастырылып отырған пилоттық жобаның жүзеге асырылуы баяндалған.
В статье изложена реализация пилотного проекта, организованного с целью повышения качества образования и эффективности обучения, укрепления материально-технической базы, профессионального развития педагогов путем внедрения цифровых решений в малокомплектных школах.
The article describes the implementation of a pilot project organized to improve the quality of education and the effectiveness of training, strengthen the material and technical base, and professional development of teachers through the introduction of digital solutions in small schools.
Түйін сөздер: ауыл мектебі, білім сапасы, цифрлық технология, модель, шағын жинақты мектеп, тірек мектебі, магниттік мектеп
Ключевые слова: сельская школа, качество образования, цифровые технологии, модель, малокомплектная школа, опорная школа, магнитная школа
Keywords: rural school, quality of education, digital technologies, model, small school, support school, magnetic school

Білім саласын дамыту, балалардың білім алуына жағдай жасау – Ақтөбе облысы үшін қашан да ең басты стратегиялық міндеттердің қатарында.

Оның ішінде тұрғылықты жеріне қарамастан, сапалы білім алу үшін балаларға тең мүмкіндіктер жасау, қала мен ауыл арасындағы білім сапасының алшақтығын жоюдың ақтөбелік моделі қалыптасқан. Ауыл мектептерінің әлеуетін көтеру, білім сапасын арттыру адами капиталдың ауылдық жерлерден кетуін бәсеңдетіп қана қоймай, тұтас елдің тұрақты дамуына негіз болады. Сондықтан өңірде ауыл мектептерінің күшті және әлсіз жақтары талданып, білім сапасын теңестіру, әдістемелік қолдау көрсету, педагог кадрлардың сапасын көтеру мақсатында жаңа шешімдер қабылданып отыр.

Облыс мектептерінің **50%-ы** шағын жинақты, облыстағы барлық оқушының **9%-ы** ауыл мектебінде оқиды.

Ауыл мектептерін қолдау, ауыл балаларының білім сапасын арттыру үшін Ақтөбеден бастау алған «Білім ALL» жобасы – ауылды дамытуға бағытталған ауқымды жобалардың бірі. Жобаның мәні Ақтөбе қаласындағы 10 жетекші мектепте жұмыс істейтін облыстың үздік мұғалімдері шағын жинақты мектептердің оқушыларын 5 негізгі пән (алгебра, физика, химия, биология, ағылшын пәндері) бойынша онлайн режимде оқытады. Сабақтар мектепте өтеді, мектеп оқушыларының жанында тәртіпті бақылайтын және материалды игеруге көмектесетін мұғалімдері болады.

«БІЛІМ ALL» жобасына іріктеліп алынған педагогтердің барлығы да – үздік, білікті, тәжірибелі педагогтер. Олардың арасында «Үздік педагог» республикалық байқауының жеңімпаздары, облыстың үздік мұғалімдері, сондай-ақ біліктілік санаты бойынша педагог-шебер деңгейіне жеткен ұстаздар бар. Олардың шәкірттері облыстық, республикалық, тіпті халықаралық білім бәйгелерінің жүлдегерлері мен жеңімпаздары. Жобаға қатысушы мұғалімдердің дені – облыстық мамандандырылған мектеп-лицейлердің педагогтері. Бұл білім шаңырақтарында білім алуға ықыласты қаланың да, ауылдың да баласы көп. Дегенмен онда қабылданатын орын саны шектеулі. Жобаның мақсаты – ауыл балаларына осы үздік ұстаздардан білім алуы үшін мүмкіндік жасау, қала мен ауыл мектептері арасындағы білім сапасындағы алшақтықты жою, ауылдық мектептерді табысты мектептерге айналдыру, тең мүмкіндікті қамтамасыз ету, ШЖМ педагогтерінің тапшылығын виртуалды педагогтер есебінен толықтыру.

Жобаның әлеуметтік тиімділігі:

✓ ШЖМ білім алушыларын оқыту мен тәрбиелеу сапасы айтарлықтай артады, ал білім алушылар болашақта бәсекеге қабілетті болады;

✓ Дұрыс және тиімді құрастырылған оқу бағдарламасы, кәсіби іріктелген нысандар негізінде толық білім ала алады;

- ✓ Ауыл мектептері арасындағы бәсекелестік қалыптасады;
- ✓ Ауыл мектептеріндегі кадрлық ресурстың тапшылығы мәселесі шешіледі.

Ақтөбе облысында 2023-2024 оқу жылынан бастап «Цифрлық технологияларды қолдана отырып, Ақтөбе облысының шағын жинақты ауылдық мектептерінің әлеуетін дамыту» пилоттық жобасын іске асыру басталды.

Мұндағы мақсат – шағын жинақты мектептерде цифрлық шешімдерді енгізу арқылы білім беру сапасы мен оқыту тиімділігін арттыру, материалдық-техникалық базаны нығайту, педагогтерді кәсіби дамыту. Ауыл мектептері онлайн форматта оқыту үшін жаңартылған цифрлық кабинеттермен және зертханалық жұмыстарды жүргізу үшін ғылым кабинеттерімен жабдықталуда.

Жоба аясында мектептерді дамытудың 4 моделі іске асырылады, оның ішінде стриминг, онлайн оқыту, тірек және магниттік мектептер кешенін құру, сондай-ақ цифрлық шешімдерді пайдалану модельдері бар.

1 модель. «Стриминг» моделінде республикалық жобаға енген 89 және облыстан қосымша 21 шағын жинақты мектеп қамтылған. Оқушыларға облыстағы 18 жетекші мектептердің 5 пән бойынша 36 үздік виртуалды педагогтері (математика пәнінен – 9, физика пәнінен – 6, химия пәнінен – 7, биология пәнінен – 7, ағылшын тілі пәнінен – 7) сабақ беруде.

2-3 модель. Жобаның «Шағын жинақты мектептерде тірек мектебінің сабағы» моделі бойынша 12 жетекші тірек және оларға бекітілген 36 шағын жинақты магниттік мектептер қатысуда. Шағын жинақты мектеп оқушыларына математика, физика, химия, биология және ағылшын тілі пәндерінен 129 пән мұғалімі (тірек мектебінен - 105, мамандардың жетіспеушілігіне байланысты магниттік мектептен - 24) таңдалынды. Барлығы 6-11 сыныптар аралығында 1504 оқушы қамтылып отыр.

4 модель. «Интернетсіз ШЖМ-де цифрлық шешімдерді пайдалана отырып, офлайн сабақтар өткізу» моделіне облыстың Мұғалжар, Байғанин, Шалқар аудандарынан 9 шағын жинақты мектептері енді. Бұл мектептерде 5 пән бойынша 55 мұғалім, 309 оқушы қамтылды.

«Қазақстан халқына», білім беруді тұрақты дамыту қорлары, ҚР Оқу-ағарту министрлігі және Ақтөбе облысының әкімдігі – ауыл мектебін қолдауға арналған инновациялық жобаның бастамашылары болып табылады.

Жобаны Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы әдістемелік сүйемелдеуде.

Пилоттық жоба барысында мұғалімдер цифрлық технологияларды, онлайн коммуникацияларды үйренеді, сонымен қатар онлайн ресурстарды пайдалану бойынша білімдерін жетілдіреді. 1000-ға жуық өңірдің ауыл педагогтері бірегей білім мен дағдыларға ие болады. Олар шағын жинақты мектеп оқушыларына сапалы білім беру бағытында жұмыстанады. Жоба аясында шағын жинақты мектептер арнайы «Цифрлық технология», «Ғылым кабинеттерімен» жабдықталады. «BilimLand», «Daryn Online», «AmanSultan», «Roqed Science» секілді цифрлық білім беру платформалары, «Алматыкітап» баспасының TopIQ.kz электрондық оқулықтар платформасы тегін қолдау көрсетуде.

Ақтөбе облыстық әдістемелік орталығы жоба бастау алғаннан бастап әдістемелік көмек көрсету жұмыстарын бастады.

«Цифрлық технологияларды пайдалана отырып, Ақтөбе облысының шағын жинақты ауылдық мектептерінің әлеуетін дамыту» жобасы аясында «Шағын жинақты мектептерде тірек мектебінің сабағы» моделінің жүзеге асуы бойынша әдістемелік көмек көрсету мақсатында қыркүйек айынан бастап семинар кеңестер, әдістемелік күндер, онлайн жиындар жоспарлы өтуде.

Сондай-ақ, жоба аясында ағымдағы жылдың тамыз айында біліктілік арттыру курстарынан өткен шағын жинақты мектеп педагогтеріне Ақтөбе облысы бойынша «Өрлеу» БАҰО филиалының тренерлері курстан кейінгі қолдау жұмыстарын жүргізуде.

Филиал тренерлері ШЖМ педагогтерінің сабақтарына қатысып, сабаққа қатысу қорытындысы бойынша педагогтерге кері байланыс беруде.

Әдістемелік көмек беру барысында сабақ үрдісінде платформалардың қолданылуы, тірек мектебі және магниттік мектептердің бірлескен жұмыс жоспарының жүзеге асуы, қысқа мерзімді сабақ жоспарының бірлесіп құрылуы туралы мәселелер талқылануда. Сонымен қатар 4 модель бойынша ұйымдастырылып отырған сабақтарға 60 педагог тарапынан бақылау жасалып отыр. Бүгінге дейін аталған сабақтардың кестесі құрылып, зум платформасы арқылы өткізіліп отырған болатын. III оқу тоқсанынан бастап «ШЖМ – те тірек мектебінің сабағы» моделі бойынша «Білім класс» платформасына толықтай көшірілді. Бұл платформада 12 аудан және 36 магниттік мектеп қамтылды.

Жобаны сәтті жүзеге асыру арқылы виртуалды білім беру нәтижесінде оқушылардың білім сапасын арттыру, шағын жинақты мектеп мұғалімдерінің цифрлық оқулықтары мен электронды ресурстарды қолдану белсенділіктерін арттыру күтілуде.

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІН ҚОЛДАУ МЕН ДАМЫТУДАҒЫ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТЫҢ РӨЛІ

Кашкымбекова Толкын Карыбековна
«Қарқаралы қаласының Мәди Бәпиұлы атындағы №44 жалпы білім беретін тірек мектеп (Ресурстық орталық) жанындағы интернат» Қарағанды облысы, Қарқаралы қаласы, Қазақстан
Tolkina_1985@mail.ru

Аннотация: жұмыста Қазақстанның ауылдық білім беру жүйесіндегі ресурстық орталықтардың пайда болуы мен дамуына талдау жүргізілді, цифрландыру жағдайында олардың трансформациялану үрдістері анықталды.
Түйінді сөздер: ресурстық орталықтар, ауыл мектептері, инновациялар, даму, цифрландыру, сапа, білім беру.
Аннотация: В работе проведен анализ возникновения и развития ресурсных центров в системе сельского образования Казахстана, выявлены тенденции их трансформации в условиях цифровизации.
Ключевые слова: ресурсные центры, сельские школы, инновации, развитие, цифровизация, качество, образование.
Abstract: The paper analyzes the emergence and development of resource centers in the rural education system of Kazakhstan, identifies trends in their transformation in the context of digitalization.
Keywords: resource centers, rural schools, innovation, development, digitalization, quality, education.

Қазақстанның ауылдық білім беру жүйесінде ресурстық орталықтар маңызды рөл атқарады. Олардың қызметі ресурстар мен мүмкіндіктерді шоғырландыру арқылы шалғай ауылдардағы балаларға сапалы білім беруге бағытталған. Елімізде алғашқы ресурстық орталықтардың ашылғанына да жиырма жылдан астам уақыт өтті. Осы уақыт ішінде олардың жұмысы алға басып, бай тәжірибе жинақталды.

Дегенмен, бүгінде қала мектептерінен бәсекелестіктің артуынан ресурстық орталықтардың алдында жаңа міндеттер тұр. Сонымен қатар, ауыл мектептерін дамыту үшін жаңа технологиялық мүмкіндіктер пайда болуда, атап айтсақ, онлайн білім беру, цифрлық платформалар, қашықтықтан өзара әрекеттесу.

Ресурстық орталықтар ауылдық жерлерде сапалы білім беру миссиясын жалғастыру үшін оларды қалыптасқан дәстүрлерді де, соңғы технологияларды да ескере

отырып жаңғырту қажет. Бұл жаңғырту білім беруді басқаруға, мазмұны мен әдістеріне, сондай-ақ ресурстық орталықтар мен ауыл мектептері арасындағы қарым-қатынасқа қатысты болуы керек.

Бұл жұмыста ресурстық орталықтарды жоғары сапалы ауылдық елді мекендерді қамтамасыз етудің шын мәнінде тиімді механизміне айналдыру үшін Қазақстандағы ресурстық орталықтардың қалыптасу жолын талдауға, олардың қазіргі жағдайын бағалауға және қажетті қайта құрудың негізгі бағыттарын белгілеуге әрекет жасалуда. Жұмыс нормативтік-құқықтық базаны талдауға, статистикалық мәліметтерге, отандық және шетелдік ғалымдардың зерттеу нәтижелеріне, сондай-ақ автордың жеке бақылауларына негізделген [1].

Қазақстанда алғашқы ресурстық орталықтар 1990 жылдардың соңы – 2000 жылдардың басында құрыла бастады. Бұл, әсіресе, ауылдық жерлерде мектептегі білімнің қолжетімділігі мен сапасын арттыруға бағытталған жаңа білім беру саясатын әзірлеуге байланысты болды.

Ол уақытта ауыл мектептерінің қала мектептерінен артта қалу мәселесі өткір тұрды. Бір жағынан шағын жинақталған мектептерде білікті педагогикалық кадрлар, заманауи құрал-жабдықтар, оқу құралдары жетіспеді. Екінші жағынан, ауыл тұрғындарының, әсіресе жастардың қалаларға кетуі орын алып, жағдайды одан әрі қиындата түсті.

Ауыл мектептерінің қолданыстағы жүйесін жоймай, олардағы білім сапасын айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік беретін түбегейлі шешім талап етілді. Бұл шешім ресурстық орталықтарды – ірі тірек мектептерін құру болды, олардың негізінде қоршалған шағын жинақты мектептер үшін білім беру ресурстары шоғырланды.

Алғашқы ресурстық орталықтар, әдетте, аудандағы ірі орта мектептердің негізінде құрылды. Олардың міндеттеріне ауылдық салалық мектептерді кешенді әдістемелік, ұйымдастырушылық және техникалық тұрғыдан қамтамасыз ету кірді. Ол үшін ресурстық орталықтарда үздік оқу-материалдық база жинақталып, тәжірибелі ұстаздар мен басшылар шоғырландырылды.

Алғашқы ресурстық орталықтардың тәжірибесі өте табысты болып шықты. Олар қарапайым ауыл мектептеріне қарағанда жоғары сапалы білім берумен қатар, ауылдағы педагогикалық кадрлардың сақталуына да ықпал етті. Сонымен қатар, олардың аймақтағы бүкіл білім беру жүйесін үйлестірудегі рөлі айқын болды [2].

Алғашқы ресурстық орталықтардың жетістігі 2000 жылдары Қазақстанда ауылдық білім беруді ұйымдастырудың бұл формасының кең таралуына әкелді. Халықаралық ұйымдардың (ЮНИСЕФ, БҰҰДБ, Дүниежүзілік банк) қолдауымен республиканың көптеген аймақтарында ресурстық орталықтар ашылды. 2000 жылдардың соңына қарай олар Қазақстанның барлық дерлік аймағында жұмыс істеп үлгерді.

Соңғы екі онжылдықта ресурстық орталықтар ауылдық білім беру жүйесінің тиімді ұйымдастыру үлгісі ретінде өзін дәлелдеді. Олар шағын жинақталған мектептердің қолданыстағы инфрақұрылымын бұзбай, оның сапасын айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік берді. Ал бүгінде ресурстық орталықтардың алдында заманауи IT-технологияларды енгізу мен білім беруді цифрландыруға байланысты жаңа міндеттер тұр. Оларды шешу дәстүрлі ресурстық орталық үлгісін өзгертуді талап етеді.

Қазақстанда алғашқы ресурстық орталықтарды құрумен, қатар олардың жұмыс істеуінің нормативтік-құқықтық базасы да қалыптасты. 2001 жылы ресурстық орталықтар қызметінің алғашқы үлгілік ережелері бекітілді. Олар ресурстық орталықтардың негізгі міндеттерін, функцияларын, құқықтары мен міндеттерін анықтады.

Осы Ережелерге сәйкес Ресурстық орталықтар ауылдық шағын жинақты мектептердің оқушылары үшін сапалы жалпы орта білім алуда тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету мақсатында құрылды. Осы мақсатты орындау үшін ресурстық орталықтарға бірқатар функциялар жүктелді [3].

Біріншіден, тірек мектептер мен филиал мектептерінің оқушылары үшін күндізгі және сырттай оқу үдерісін ұйымдастыру. Ол үшін ресурстық орталықтар оқытудың әртүрлі нысандарын: күндізгі сабақтарды, сессияларды, қашықтықтан оқытуды пайдалануға құқылы болды.

Екіншіден, тұрақты жұмыс істейтін семинарлар, біліктілікті арттыру курстары, тағылымдамалар және т.б. ұйымдастыру арқылы филиал-мектептерде білім беру процесін әдістемелік және ақпараттық қамтамасыз ету.

Үшіншіден, мектеп-филиалдарды педагогикалық кадрлармен толықтыру, олардың қызметін бақылау. Ресурстық орталықтар ауылдық мектептерде кадрларды іріктеу және орналастыру, мұғалімдердің жүктемесін реттеу құқығына ие болды.

Бұдан басқа, ресурстық орталықтарды қаржыландыру және материалдық-техникалық қамтамасыз ету нормалары, олардың жергілікті білім беруді басқару органдарымен өзара іс-қимыл жасау тәртібі заңнамалық түрде бекітілді.

Кейінгі жылдары ресурстық орталықтардың жұмыс істеуінің құқықтық негіздері Қазақстанның білім беру жүйесін реформалауға байланысты бірқатар өзгерістерге ұшырады. Бірақ алғашқы типтік ережелерге енгізілген негізгі қағидалар сақталды.

Ресурстық орталықтар әлі де ауыл мектептеріне қатысты үйлестіруші және ресурстық функцияны орындайды, оларды білікті кадрлармен, оқу-әдістемелік материалдармен, мұғалімдердің біліктілігін арттыру мүмкіндіктерімен қамтамасыз етеді. Сонымен бірге оқу процесін ұйымдастырудың формалары кеңейіп, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар белсенді қолданыла бастады [4].

Дамудың оң динамикасына қарамастан, ресурстық орталықтар олардың жұмысының тиімділігін шектейтін бірқатар мәселелерге тап болады. Мұндай мәселелерге мыналар жатады:

- Ауылдық жерлерден кадрлардың кетуі. Атқарылған іс-шараларға қарамастан, мектептерді педагогикалық кадрлармен, әсіресе тапшы мамандармен (шет тілдері, физика, информатика және т.б.) жабдықтау мәселесі өткір болып қала береді.

- Ауылдық жерлерде әлсіз цифрлық инфрақұрылым. Деректер арналары, интернет жылдамдығы жеткіліксіз дамыған, онлайн қызметтер мен платформаларды пайдалану мүмкіндігі шектеулі. Бұл it-ді білім беру процесін кеңінен енгізуге кедергі келтіреді.

Сонымен қатар, көп нәрсе ресурстық орталықтардың өз қызметін ұйымдастырудың жаңа тәсілдерін табу қабілетіне байланысты.

Ресурстық орталықтардың өз тиімділігін одан әрі дамыту және арттыруда әлеуеті зор екенін атап өту керек. Бұған келесі шаралар ықпал етуі мүмкін:

- Білім беру бағдарламаларының спектрін кеңейту, оның ішінде бейіндік оқыту, техникалық, жаратылыстану, креативті бағыттар бойынша қосымша білім беру бағдарламалары. Бұл ресурстық орталықтардың бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

- Қаржыны, кадрларды, оқу процесін басқару жөніндегі директорлардың кеңейтілген өкілеттіктері бар "автономды мектеп" моделін енгізу. Бұл қолда бар ресурстарды тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

- Қазіргі заманғы заңнама, экономика, менеджмент негізінде Ресурстық орталықтардың әкімшілік-басқару персоналын қайта даярлау. Бұл білікті басшылықты қамтамасыз етеді [5].

Осылайша, бірқатар проблемаларға қарамастан, ресурстық орталықтардың қуатты даму мүмкіндігі бар. Олардың тиімді қызметі ауылдық жерлерде сапалы білім алуға қол жетімділікті қамтамасыз ету үшін өте маңызды.

«Қарқаралы қаласы Мәди Бәпиұлы атындағы №44 жалпы білім беретін тірек мектеп ресурстық орталық жанындағы интернат» коммуналдық мемлекеттік мекемесінде құрылған.

Оқыту мен тәрбиелеу бірлігінің, білім берудің мазмұнын жетілдірумен бірге, білім алушыларға сапалы білім беру мақсатында, оның ішінде қашықтықтан оқыту форматындағы ерекшеліктер, тиімді сабақ жоспарлау, оқытудың әдіс-тәсілдерін қолдануға

бағытталған әдістемелік көмек көрсетіліп отырады. Сабақты, іс-әрекетті зерттеу бойынша магниттік мектеп ұстаздарымен үздіксіз вебинарлар, семинарлар, коучингтер ұйымдастырылуда. Сабақта түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану тақырыбында шебер сабақтар өткізіледі.

Оқушыларды өз еркімен мамандық таңдауға дайындайтын шаралардың бірі – мамандыққа бағыттау. Сессия жұмысы мектеп оқушыларын мамандыққа деген қызығушылықтарын қалыптастыру арқылы, кәсіби мамандықты таңдауға көмектесу және әр мамандық бойынша қабілеттіліктерін анықтау мақсатында Мыңжасар Әдекенов атындағы Қарқаралы ауылшаруашылық колледжінің және Мемлекеттік Ұлттық табиғи паркі мекемесінің мамандарының шебер-сыныптарымен жалғасады. Мамандыққа бағыттау бірнеше маңызды мәселелерді шешеді. Соның бірі - түлектердің халық шаруашылығына қажетті мамандықтарды таңдауына да ықпал етеді.

Мекеме арасындағы сабақтастық негіздемесі: Ауыл мектебінің балаларын салауатты өмір салтына ынталандыру, жан–жақты дамуын қамтасыз ету, олардың денсаулығын дене тәрбиесі және спорт құралдары арқылы нығайту мен сақтау мақсатында сессияға келген білім алушылар арасында түрлі спорттық жарыстар өткізіледі.

Сонымен қатар, сессия аралық кезінде магниттік мектептерде шығармашылықпен жұмыс атқаратын мұғалімдердің озық педагогикалық іс-тәжірибелерін насихаттау мақсатында жыл бойына жоспар жасалып, магниттік мектептер арасында шебер сыныптар семинары өткізіледі.

«Оқуға құштар мектеп» кітап оқуды дәріптеуге арналған жоба аясындағы магниттік мектептермен біріккен жылдық жоспар құрылып, сол жоспар бойынша жұмыстар атқарылуда. Бұл іс-шараның басты мақсаты: Қазақ әдебиетінің қазыналы туындыларын насихаттау, оқу мәдениетін қолдау және дамыту, жастарды рухани және патриоттық тәрбиеге баулу болып табылады. Осы орайда сессияға келген уақыттарда және онлайн форматта магниттік мектеп оқушыларымен түрлі шаралар ұйымдастырылып отырады.

Қарқаралы Мемлекеттік Ұлттық табиғи паркі мекемесі және тірек мектебінің ұйымдастыруымен жылда магниттік мектеп білім алушылары арасында экологиялық байқау өткізіледі. Байқаудың мақсаты: қаламыздың өзекті мәселелерін шешу және экологиялық қала құру болып табылады. Балалар мен жастардың қызығушылығын ояту, рухани жаңару – ұлттық сананың кемелденуіне үлес қосу. Білім алушыларға ғылыми жұмыс, экотеатр, эковест сынды форматта түрлі шаралар ұйымдастырылып отырады.

Сондай-ақ, Қарқаралы ауданы таулы-орманды аймақ болғандықтан, туған жерімізді қорғау, табиғатын аялау мақсатында өрт шалған орманның орнына қарағай көшеттерін қайта отырғызу жұмыстарына қатысады. Ресурстық орталыққа қарасты магниттік мектептердің білім алушылары Қарқаралы орманшылығы аумағындағы орман питомнигінен орман көшеттерін күтіп-баптау жұмыстарын тәжірибелік тұрғыда көреді. Мамандар білім алушыларға көшеттерді сақтау жұмыстарын көрсетіп, атқарылған жұмыстарымен таныстырады. Бұндағы мақсат – болашақ ұрпақтың санасына табиғатқа, туған жерге деген сүйспеншіліктерін ояту.

Әр сессия соңында ұлттық құндылыққа бағытталған тағлымы мен тәрбиесі мол концерттік бағдарлама өткізіледі. Бұл шараны тірек мектебі мен магниттік мектеп оқушылары бірлесе өткізіледі.

Осындай жұмыстардың арқасында ауыл балаларының белсенділіктері артып, түрлі облыстық, республикалық байқауларға қатысып, жүлделі орындар иеленуде.

Ресурстық орталық облыстық «Ауылшаруашылыққа қадам» жобасы аясында Агросынып жұмысын жүргізіп отыр. Агросынып білім алушылары жылыжай маңында өскен көкөністер мен жемістерді жинап алу жұмыстарына жұмылдырылып, мал дәрігерлерінің практикалық сабақтарына қатыстырылды және егінді жинау бойынша жұмыстарына қатыстырылады. Агросынып жобасының мақсаты – білім алушылардың ауыл шаруашылық мамандықтарына кәсіби қызығушылықтарын анықтау және қолдау

үшін жағдай жасау, оларды ауылдық жердегі өмірге және еңбекке бағыттау болып табылады. Бұл жоба агротехникалық сауаттылықты арттыруға, оқушылардың зерттеу жұмысына белсенді қатысуына, болашақ агроөнеркәсіп мамандарын дайындауға көмектеседі.

Заманауи ресурстық орталықтарды трансформациялаудың негізгі бағыты – оқу үдерісін жан-жақты цифрландыру. Ол ресурстық орталықтар қызметінің барлық салаларына цифрлық технологияларды кеңінен енгізуді көздейді.

Ең алдымен оқу процесінің өзі цифрландыруға жатады – цифрлық оқу материалдарын, онлайн платформаларды, виртуалды зертханалар мен тренажерларды пайдалана отырып, мектеп пәндерін оқыту.

Ол үшін ресурстық орталықтардың барлық оқу кабинеттері заманауи құрал-жабдықтармен – компьютерлермен, интерактивті тақталармен және панельдермен, мультимедиялық проекторлармен жабдықталуы тиіс. Сонымен қатар, ресурстық орталықты ғана емес, оның қарамағындағы ауыл мектептерін де жоғары жылдамдықты интернетпен қамтамасыз ету қажет. Бұл қашықтықтан оқытудың онлайн технологияларын пайдалануға мүмкіндік береді.

Тағы бір маңызды бағыт – цифрлық құжат айналымын енгізу, ол ресурстық орталықты басқарудың барлық процестерін барынша ашық әрі тиімді етеді. Бұл білім беру құжаттамасына да, бизнес есебіне де қатысты. Құжаттарға қол жеткізуді жалғыз қорғалған порталдар арқылы жүзеге асыруға болады.

Білім беру үдерісін басқарудың цифрлық жүйелерін енгізу де үлкен мүмкіндіктерге жол ашады. Автоматтандыру әртүрлі салаларда жүзеге асырылуы мүмкін:

- оқу процесін жоспарлау;
- оқу қызметін бақылау және талдау;
- мұғалімдердің жүктемесін ескере отырып, кесте құру;
- контингентті, сабаққа қатысуды есепке алу;
- оқушылар мен ата-аналарды хабардар ету және т.б.

Мұндай жүйелерді енгізу ресурстық орталық пен салалық мектептердегі бүкіл оқу үдерісін басқаруды айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік береді. Менеджерлер мен мұғалімдер әдеттегі операциялардан босатылып, жағдай туралы толық талданған ақпаратқа қол жеткізе алады.

Осылайша, жан-жақты цифрландыру ресурстық орталықтардың жұмысын түбегейлі өзгертуі керек – оны заманауи басқару және оқыту технологияларын пайдалануға негізделген транспарентті, интеграцияланған ету керек. Бұл цифрлық экономикадағы білім сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін өте маңызды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Жалпы білім беру ұйымдарын оқу-әдістемелік және ақпараттық қамтамасыз ету ресурстық орталықтары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы: Республика Білім және ғылым министрінің бұйрығы. Қазақстан 2001 жылғы 17 шілдедегі No 801 // adilet.zan.kz. URL: http://adilet.zan.kz/rus/docs/V01000959_ (кіру күні: 08.01.2024).
2. Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы // online.zakon.kz: ақпарат. құқықтық портал. URL мекенжайы: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30332971#pos=0;0 (қол жетімділік күні: 22.01.2023).
3. Бектұрова Ж.Қ. Ресурстық орталықтар: олардың ауылдық шағын жинақты мектептердегі білім мазмұнын жаңартудағы рөлі // Қарағанды университетінің хабаршысы. Педагогика сериясы. 2017. No 4. 17-21 б.
4. Қазақстандағы ауыл мектептерінің ресурстық орталықтары / Қ.Құсайынов, Т.Сағынова, С.Қалиев; жалпы астында ред. Сағынова Т. - Алматы: Ұлағат, 2006. – 144 б.

РЕСУРСТЫҚ МЕКТЕПТЕРДЕГІ MICROSOFT: ОҚЫТУДАҒЫ ЖАҢА ТӘСІЛДЕР
МАЙКРОСОФТ В РЕСУРСНЫХ ШКОЛАХ: НОВЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ

Закирин Думан Кайратович
методист, КГУ «Методический центр» КГУ «Управление образования акимата Северо-Казахстанской области»
duman.zakirin@inbox.ru

Аңдатпа: Бұл мақалада Microsoft технологияларын ресурстық мектептерге енгізу және оқытудың жаңа тәсілдері талқыланады. Ол Microsoft корпорациясының технологияларды пайдалана отырып, бірегей оқу тәжірибесін дамытуға мектептерге қалай көмектесетінін зерттейді. Сондай-ақ мақалада бұл тәсілдің артықшылықтары, соның ішінде жекелендірілген оқыту мүмкіндіктері, оқушылардың ынтасын арттыру және оқу нәтижелерін жақсарту сипатталған.
Аннотация: Данная статья обсуждает внедрение технологий Майкрософт в ресурсных школах и новые подходы к обучению. В ней рассматривается, как компания Майкрософт помогает школьным учреждениям разрабатывать уникальные программы обучения с использованием современных технологий. Статья также описывает выгоды такого подхода, включая возможности индивидуального обучения, повышение мотивации учащихся и улучшение их учебных результатов.
Annotation: This article discusses the implementation of Microsoft technologies in resource schools and new approaches to teaching. It explores how Microsoft is helping schools develop unique learning experiences using technology. The article also describes the benefits of this approach, including opportunities for personalized learning, increased student motivation, and improved learning outcomes.
Түйінді сөздер: Microsoft, ресурстық мектептер, магниттік мектептер, жаңа тәсілдер, оқыту, жобалар.
Ключевые слова: Майкрософт, ресурсные школы, магнитные школы, новые подходы, обучение, проекты.
Keywords: Microsoft, resource schools, magnet schools, new approaches, training, projects.

Совокупность результатов научно-методической работы Методического центра Северо-Казахстанской области нашла отражение в работе образовательных проектов, среди них: «Білім сараптамасы», «Бірлестік», «Тірек», «Қолдау», «Серіктестер» и других. Проекты реализуются на областном уровне, их деятельность строится на постоянном мониторинге образовательного пространства области.

Выявление проблемных мест позволяет нам методистам центра вносить коррективы в планирование методической помощи.

Одним из направлений моей работы является методическое сопровождение работы ресурных центров области. С 2021 – 2022 учебного года данные объединения объединены в Ассоциацию ресурных центров области. Планирование деятельности ассоциации учитывает особенности деятельности сельской малокомплектной школы, которые обусловлены тем, что педагогам приходится решать весьма специфичные и сложные проблемы, поэтому особую актуальность представляет развитие таких организаций образования на основе модернизации содержательного, управленческого и ресурсного аспектов.

Появление школ с малым контингентом обучающихся с совмещенными класс-комплектами и с характерной формой организации учебных занятий связано с сокращением сети школ из-за оттока населения из сел с неразвитой инфраструктурой, несоответствия контингента школьников гарантированному нормативу, дефицита

педагогических кадров, что приводит к реорганизации сети школ из средних в основные, из основных в начальные школы.

Сопоставление сельских и городских школ показывает существенную разницу в обеспеченности материально-технической базы, инфраструктуры, финансирования, а главное, отсутствие в кадровом составе высококвалифицированных учителей, что влияет на общеобразовательную подготовку, что, на мой взгляд, и является причиной «разрыва» между уровнем образования села и города.

В Северо-Казахстанской области число малокомплектных школ от общего числа преобладает. К 2022-2023 учебному году их число составило 77 %, поэтому поиск и разработка эффективных инновационных путей функционирования МКШ становится одной из важнейших задач Методического центра.

У сельской школы с малым количеством учащихся есть свои характерные особенности, которые обусловлена тем, что учителю приходится решать очень специфичные проблемы: как организовать учебный процесс в разновозрастной группе, где ведется обучение школьников из разных классов и по разным образовательным учебным программам; как проводить занятия по нескольким предметам, не имея при этом базового образования по некоторым из них; какие выбрать формы и методы обучения и воспитания в классном коллективе, где обучаются несколько учеников; как организовать внеурочную деятельность всех детей в различных объединениях и группах разновозрастного состава.

Учитель, работающий в таких сложных обстоятельствах, должен обладать рядом дополнительных профессиональных компетенций.

Как организовать в условиях Центра эффективное методическое сопровождение профессиональной готовности учителя к работе в малокомплектной школе?

Поиск ответа на поставленный вопрос показал, что положительным и результативным откликом станет реализация Центром программы по формированию профессиональной готовности учителя к работе в МКШ, так как анализ условий модернизации сельских школ области, которые в большинстве своем мы причисляем к малым школам, показал, что здесь особую значимость приобретает повышение уровня профессионализма педагогов.

Дистанционное взаимодействие методической службы с педагогами расширило горизонты возможностей.

Возможности такого формата коммуникации с учителями, в том числе из удаленных школ, что особенно актуально для нашего региона, расширили и функции методического сопровождения учителя, поэтому в план работы Центра включена, работа предметных ассоциации, различные мероприятия и обучающие мастер-классы в онлайн режиме, в том числе на республиканском и международном уровне.

Дистанционный формат взаимодействия дает положительные результаты, особенно для постоянного обмена опытом без больших материальных затрат. Поэтому считаем актуальным обучение педагогов цифровым технологиям. Такая работа в Центре велась.

НАО им. И. Алтынсарина в декабре 2022 года заключено соглашение с кампанией Майкрософт по подготовке виртуальных педагогов для сельских школ СКО. Целью данного проекта является подготовка виртуальных педагогов и их ассистентов в области для привлечения данных педагогов к работе по продвижению виртуального обучения в масштабах страны и реализации проектов «Цифровой учитель», «Комплекс «Опорная школа (ресурсный центр) – магнитные школы», «Внедрение инновационных способов преподавания отдельных предметов в сельских опорных и малокомплектных школах Северо-Казахстанской области» в 2023-2024 учебном году.

В Северо-Казахстанской области для обучения по Майкрософт определены 8 опорных и 17 магнитных школ. Составлены списки из числа учителей математики, физики, химии, биологии, географии и английского языка в количестве 107 педагогов и IT- специалистов Методического центра и районных отделов образования. По внедрению пилотного проекта MICROSOFT, по плану в апреле месяце было организовано

практическое обучение заместителей директоров магнитных и опорных школ по формированию команды и развитию навыков, умений управления командой, необходимых для эффективной работы школы. Так же практическое обучение педагогов магнитных и опорных школ. Темами обучения стали: Введение в MS Teams: основные функции и возможности, организация и планирование встреч и совещаний в MS Teams, взаимодействие с учащимися и родителями в MS Teams, работа с файлами и документами в MS Teams. Использование интегрированных приложений в MS Teams. Работа с аудио и видеоконференциями в MS Teams. Интеграция MS Teams с другими сервисами и приложениями работы с образованием.

Наши педагоги обладают умением использовать IT технологии в учебном процессе, данный проект позволяет педагогам систематизировать работу и дает возможность использовать все IT приложения на одной платформе Майкрософт. Данный проект готовиться к масштабированию на 2023-2024, 2024-2025 у.г. отобраны 40 школ по скорости интернета и разделены на три этапа. Создана проектная группа, в составе 26 педагогов. Педагоги 1 этапа прошли обучения и получили сертификаты.

Так же в нашей области для обеспечения равного доступа учащихся к качественным образовательным услугам с 2012 года функционирует сеть ресурсных центров 28 единиц, к ним прикреплены 67 магнитных школ, в которых обучается около 500 учащихся.

В октябре, ноябре текущего года были посещены ресурсные центры, и мы увидели не эффективное использование финансирование, выделенное на подвоз детей и пребывание детей не с полным днем, показал не полную социализацию детей в учебных сессиях.

В связи с данной ситуацией мы предложили отменить сессионное обучение и перевести поэтапно школы, где имеются вакансии педагогов и позволяет скорость интернета (от 20 Мбит\с) на проект Майкрософт Казахстан - таких школ 18, реорганизовать ресурсные центры в Центры повышения компетенции педагогов.

Данный областной проект вошел в Дорожную карту развития образования Северо-Казахстанской области.

Возможности проекта помогут учителям и учащимся малокомплектных школ поднять свой уровень образованости, через включение в большой образовательный процесс.

ЛИТЕРАТУРА

1. Национальный проект Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021 года №726 «Образованная нация «Качественное образование»;

2. Концепция развития малокомплектных школ в РК-[Электронный ресурс]- https://pandia.ru/text/80/528/28822.php

3. Дорожная карта развития образования Северо-Казахстаской области.

МАГНИТТІК МЕКТЕПТЕРДІҢ ЗАМАНАУИ ДАМУЫ ҮШІН РЕСУРС ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ТАБЫСТЫЛЫҒЫ
РЕНТАБЕЛЬНОСТЬ РЕСУРСНОГО ЦЕНТРА ДЛЯ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ МАГНИТНЫХ ШКОЛ

Сарсенова Айнур Токтаровна
Павлодар облысының білім беру басқармасы, Ертіс ауданы Білім беру бөлімінің, «№4 Ертіс жалпы орта білім беру мектебі» КММ
sars_doni@mail.ru

Аннотация: Баяндамада Ресурстық орталық магниттік мектеп оқушыларының табысты оқуына жағдай жасалған. 11 - сынып оқушылары үшін базалық мектепте сессиялық сабақтар ұйымдастырылған. Сессия кезеңінде білім алушылардың жобалау және ғылыми-зерттеу жұмыстарына көп көңіл бөлінген.
Аннотация: В докладе Ресурсный центр обеспечивает условия для успешной учебы учащихся магнитных школ. В школе для учащихся 11 классов организуются сессионные занятия. В ходе сессии большое внимание было уделено проектно-исследовательской работе учеников.
Annotation: In the report the Resource Center provides conditions for successful learning for magnetic school of students. The school organized sessional classes for 11th grade students. During the session much attention was paid to the design and research work of students.
Түйін сөздер: Базалық және бейіндік оқытуды толық дерлік жүзеге асыру.
Ключевые слова: Полная реализация базовых и профильных обучения.
Keywords: Full realization of basic and profile training

Павлодар облысы Ертіс ауданы, «№4 Ертіс жалпы орта білім беру мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің базасында облыстық білім басқармасының «Ресурстық орталық құру туралы» бұйрығының негізінде ресурстық орталық ашылған болатын. Осы ресурстық орталыққа қарасты магниттік мектептер болып Қарақұдық, Қызылқақ, Сілеті, Майқоныр, Қараағаш ЖОББМ мектептері бекітілген. (22 - 120 км арақашықтық)

Ресурс орталығы болғандықтан шағын жинақты мектептерді дамыту біздің мақсатымыз. Шағын жинақты мектеп - бұл параллель сыныптары жоқ оқушылар саны аз, сыныптарда балалар саны толық емес екені бәрімізге мәлім.

Бүгінгі күні ресурстық орталық жүйелі түрде жұмысын жүргізіп келеді. Жалпы ресурстық орталық - шағын жинақты мектеп оқушыларына базалық және бейіндік оқыту мен тәрбиелеу негізінде олардың қабілеттерін, жеке бейінділік ерекшеліктерін ескеріп сапалы білім беруді қамтамасыз етеді.

Білім беру сапасына әртүрлі факторлар әсер етеді және ең маңыздыларының бірі - мектептің материалдық-техникалық базасының деңгейі және осы ресурстарды ұтымды пайдалану.

Айта кетерлік 2022-2023 оқу жылында «Қазақстан халқына» әлеуметтік қоры және «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымымен бірлесіп, «Білім беруді тұрақты дамыту қоры» қоғамдық қорының бастамасы бойынша «Ауылдық жерлерде тірек мектептердің әлеуетін дамыту» жобасын іске асыру аясында мектебіміздің материалдық базасы түбегейлі өзгеріп 100% жаңартылып, материалдық жағынан, оқу - құрал жабдықтарымен қамтамасыз етілді. Бұл жобаның мақсаты еліміздің ең мықты мектептерімен тығыз серіктестікте ауыл мектептерінің тиімділігін арттыру, сондай-ақ педагогтердің кәсіби дамуында және ауыл мектептерін материалдық-техникалық жабдықтауда тең жағдайлар жасау есебінен қала мен ауылдық жерлер арасындағы білім беру сапасының алшақтығын қысқартуға жәрдемдесу болып табылады.

Яғни мектептке жаңа STEAM зертханасы, әрбір кабинетке 3D панель, химия, физика, биология кабинеттеріне зертханалық жұмыс үшін тиімді құрылғылар әкелінді, информатика кабинеті робототехника құралымен қамтамасыз етіліп, теле студтио, арт студио, кітапхана, технология кабинеті заманауи құралдармен, тігін маншиналарымен жабдықталды.

Бұл материалдық техникалық базаның жаңартылуы ресурстық орталықтың магниттік мектептермен жұмысының одан әрі тиімділігіне септігін тигізді.

Жұмыс барысында ресурстық орталық магниттік мектептермен оқу-тәрбие үрдісі бойынша жоспарлар, ресурстық орталықтың жұмыс регламенті мен күн тәртібі бекітіліп, сабақ кестесі дайындалып, сабақ беретін пән мұғалімдері анықталынды.

Жоғарыда аталған магниттік мектептердің 10 – 11 сыныптары бойынша күзгі, қысқы сессияда 40 оқушы, көктемгі сессияда 45 оқушы қамтылды. Сессия кезеңінде химия, биология, математика, Қазақстан тарихы, қазақ тілі және ағылшын тілі пәндері оқытылды. Сабақ беру кезінде тірек мектебінің мұғалімдері қамтылды.

Ресурстың алғашқы күнінен бастап мектеп психологы Б.Тукбергенова ресурстық орталық оқушыларының сессия кезіндегі ой-пікірлерін білу, пәнге деген қызығушылықтарын, көңіл-күйін анықтау мақсатында психологиялық ахуалдарын көтеру үшін тренингтер өткізіп, түрлі тақырыпта сауалнамалар алынып нәтижелеріне талдау жасалынып отырды. Бұл қорытындылар оқушылардың көңіл-күйлерін, ресурстық орталықтың жұмысына, сабақ барысына деген көзқарастарын көрсетеді, болашақтағы жұмысты қалай өзгертуге болатынына бағыт береді.

Жалпы ресурстық орталық оқушыларына жақсы жағдай жасалынды. Өйткені мектептің материалдық-техникалық базасы жаңа заман талабына сай жабдықталуы, мектептің «Ауылдық жерлерде тірек мектептердің әлеуетін дамыту» жобасын іске асыру аясында қайта жаңғыртудан өтуі ресурс жұмысына оңтайлы әсер етті.

Сонымен бірге Павлодар облысы білім беру басқармасының «Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы» ең негізгі әдістемелік көмек беру орталығы ретінде іс шараларды жоспарды түрде өткізіп, табысты педагогикалық қызметте әдістемелік тәжірибе арқылы ресурс орталықтарындағы магниттік мектептер педагогтерінің кәсіби деңгейі мен педагогикалық шеберлігін үздіксіз арттыру үшін үнемі жұмыс жасауда.

Жыл сайын ресурс орталықтарының білім сапасын бақылап конкурстар өткізілуде. Нәтижесінде мектебіміз «Үздік Ресурс орталығы» конкурсқа қатысып облыста 3 орын иеленді.

Павлодар облысы білім беру басқармасының «Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы» өткен жылдың сәуір айында мектебімізде «Табысты тәжірибелер панорамасы» тақырыбында облыстық семинар өткізді. Семинарға облыстың барлық аудандарынан 60 тан аса мұғалімдер қатысты. Бағдарлама бойынша 10 мұғалім өз тәжірибелерімен бөлісіп, мектептен директордың ғылыми жоба жөніндегі орынбасары Жаканова А.Ш. "Ресурстық орталық - шағын жинақты мектеп жағдайында білім беру сапасын қамтамасыз ету құралы" тақырыбында баяндама оқыды.

Семинар барысында алға қойылған мақсат жүзеге асырылды. Қатысушылар ресурстық мектептер арасында жұмыс тәжірибесімен алмасу үшін мұндай шаралардың тиімділігі туралы айттып, семинар қорытындысы бойынша магниттік мектептің педагогтері ізденіс, шығармашылық өсу жағдайында жұмыс істейді деген қорытынды жасалды.

Сонымен қатар Павлодар облысы білім басқармасының «Өзара іс-қимыл және кәсіби қолдау туралы» бұйрығына сәйкес «Қала-ауыл» инновациялық жобасын іске асыру аясында дарынды балаларға арналған Білім инновация лицейімен аудан мектептері сабақтастықта жұмыс жасаудамыз. Кәсіби өзара іс-қимылдың жұмыс жоспарына сәйкес семинар, тәжірибе алмасу кезінде мұғалімдер әлемдік трендтерді қалай енгізгені туралы өз әсерлерімен бөлісті. Наурыз айында мектеп ұстаздары «Мұғалімнің кәсіби практикасындағы зерттеулер: тәжірибе және мүмкіндіктер» тоғызыншы аймақтық

конференцияға қатысып, қазақ тілі және әдебиет мұғалімі Жансеитова С.М. 3 орын және математика пән мұғалімі «Таңдау» номенациясында Тукбергенов А.К. жеңіске жетті.

Осылайша ресурстық орталық шағын жинақты мектептердің оқушыларының сапалы білімге қол жеткізулеріне, жан-жақты тәрбие алуларына өзіндік үлес қоса отырып, іс-тәжірибемізді аудан, облыс деңгейінде бұқаралық-ақпарат беттеріне де жариялап келеміз.

Мектебімізде Назарбаев Зияткерлік мектебі педагогтарының қатысуымен өрелі маңызды семинар өтті.

Семинарға магниттік мектептер пән мұғалімдері қатысты. Онда "Оқушыларға бағытталған оқыту әдістері" тақырыбында семинарда шетел педагогы Принслу Нил Мэлвайл Льювис пен ағылшын тілі мұғалімі А.С.Паневина оқушыларда дербес іс-әрекеттер мен дағдыларды қалыптастырудың, ақпаратты өз бетінше игерудің, талдаудың, шешім қабылдаудың, мәселені анықтаудың және оны шешу жолдарын құрудың, келіссөздер мен пікірталастарды жүргізуді үйретудің интерактивті әдістерін көрсетті.

НЗМ мұғалімдері "Математикалық, компьютерлік, жаратылыстану және оқу сауаттылығын дамыту" тақырыбында биология, физика, химия, математика, география, қазақ, орыс және ағылшын тілі пәндері бойынша семинарлар өткізді. Спикерлер осы сабақтарында зертханалық жабдықтарды қолдану тәжірибесімен бөлісті. Семинар жұмысының келесі кезеңінде магниттік мектеп ұстаздары ашық сабақтарға қатысты.

Ресурс орталығының мұғалімдері шағын жинақты мектептерінің мұғалімдеріне үздіксіз әдістемелік көмек көрсетуде. Соның ішінде оқулар, конкурстар, түрлі жоба жұмыстар мен сессияаралық жұмыстар да қамтылып отырады.

Негізгі нәтижелерді атап өтсек Қызылқақ ЖОМ – ің оқушысы Төлеутай Ділдә облыстық «Мұқағали Мақатаев оқуларында» 3 орынға, Жақсылық Ерасыл «Жарқын болашақ» олимпиадасының облыстық кезеңінде 2 орынға ие болды.

Облыстық Ілияс Жансүгіров оқуларынынан Жақсылық Ерасыл – 2 орын, Нышанәліқызы Ақтұлым – 1 орынды иеленді.

Қарақұдық ЖОМ – ң оқушысы Оспанова Арайлым «Мәшһүр Жүсіп оқулары» сайының аудандық, облыстық кезеідерінен өтіп, III республикалық «Мәшһүр Жүсіп оқулары» жүлдегері атанды, облыстық «Махамбет оқуларыны» 3 дәрежелі диплом иегері.

Магниттік мектептеріміздің 11 сынып оқушылары екі жыл қатарынан «Алтын белгі» төс белгісін растауда.

2022 жылы Усина Нұрсая.

2023 жылы Серікбай Сабира, Усин Бөгенбай, Шингисова Дильназ, Жұматай Фариза.

Өткен оқу жылының жетістіктері нәтижесінде Қарақұдық ЖОМ облыс әкімінің «Үздік ауылдық орта білім беру ұйымы» грантының иегері атанып 64,0 млн тенге сертификатын иеленді.

Атқарылған жұмыстар нәтижесінде мектебіміздің оқушылары облыстық, республикалық деңгейде жетістіктер көрсетті. Атай берсек олардың бәрі өте көп.

Жанаберді Асанали – «Ауыл олимпиадасы» информатика пәнінен облыстық кезеңінен 1 орын."Табиғатты аяла" жас өлкетанушылар, экологтар мен зерттеушілері конкурсының " Қазақстанның флорасы мен фаунасының 3D атласы" номинациясында аудандық кезеңінде - 2 орын, облыстық кезеңінің 3 орын жүлдегері.

Имангалиева Минеля - «Ауыл олимпиадасы» информатика пәнінен облыстық кезеңінен -1 орын, жалпы білім пәндер бойынша респбликалық жобалар конкурсы облыстық кезең II орын, 8-10 сынып оқушылары арасында «Жас экорепортер» III орын, «Жыр алыбы - Жамбыл» атты облыстық жас ақындар айтысының жүлдегері III орын, XXIII Сәтбаев оқулары» атты халықаралық конференциясы 1 орын. Биология пәнінен аудандық пән олимпиадасынан 2 орын.

исследования. Проводя экологические акции в природе возникают проблемные вопросы, ответы на которые можно найти при выполнении исследования. Заметили различия в форме листовой пластинки берёзы повислой в разных местах произрастания. Проблемный вопрос – почему? И тема работы «Фитоиндикация загрязнения атмосферного воздуха агрогородка Жупраны методами флуктурирующей ассиметрии листовой пластинки» Заметили, что жители нашей местности в качестве удобрений на своих участках используют разнообразные виды подкормок (солома, трава, минеральные удобрения, пищевые отходы в сыром виде и после термической обработки) и возник вопрос: «А какой вид удобрения способствует урожайности? И вот тема «Анализ взаимосвязи между урожайностью овощных культур, содержанием в них нитратов и видом внесенных удобрений на территории агрогородка Жупраны». Заметили, что на заброшенных полях, возле пустующих домов произрастают определенные виды растений. Вдоль дорог, на опушке леса, возле поля с культурными растениями и на приусадебных участках произрастает золотарник канадский и тема работы «Анализ распространения и видового разнообразия инвазивных растений на территории Ошмянского и Островецкого районов». Практическая значимость – учёт и изучение распространения инвазивных видов и передача полученных данных в районную инспекцию природных ресурсов и в местные сельсоветы для принятия мер борьбы с инвазивными растениями. Автором на базе платформы ArcGISOnline (ESRIInc.) по лицензии для школ были самостоятельно разработаны веб-гис приложения для сбора полевых данных и интерактивная электронная карта распространения инвазивных видов растений в Ошмянском (Жупранский сельсовет) и Островецком (Ворнянский сельсовет) районах. Карта доступна любому заинтересованному пользователю, размещена на сайте учреждения образования, сайте Управления образования Ошмянского райисполкома и в Инстограмм (https://arcg.is/PaGjy). Создан гербарий из 104 образцов сосудистых растений и передан в Гербарий Института экспериментальной ботаники НАН Беларуси, зарегистрирован в международной базе данных «The Index Herbariorum» под названием MSK. Практические результаты исследования отмечены сертификатом коллектора (декабрь, 2023 г.).

В 2019 году учащиеся стали участниками Международного проекта «Предотвращение загрязнения природных водоёмов через просвещение общественности», который поддерживался Коалицией Чистая Балтика. Главная задача первой информационной конкурс - кампании «Здоровые реки – здоровыя мы – здоровое море» - привлечь внимание местных жителей и представителей власти к проблеме загрязнения водных ресурсов, снижению уровня грунтовых вод. Наша экологическая деятельность осуществлялась через информирование населения о качестве воды в природных водоёмах и колодцах, при проверке на нитраты с использованием тест-полоски Merckoquant® NitrateTest, фильтрование воды на содержание микропластика в реке Ошмянка, пробы отправляли на кафедру биологии БГУ, выявление истоков рек и инвентаризация водных объектов в окрестностях учреждения образования (по заданию ЦНИИКИВР) – установлено 10 координат заброшенных родников. Приняты первые шаги по замене полиэтиленовых пакетов на тканевые сумки, обложек для книг на бумажные или тканевые, пластиковых линеек на деревянные, одноразовые стаканы на многоразовые. Ведь экология планеты начинается с малых шагов, которые нам по силам. По итогам юные экологи Жупранской СШ были награждены дипломом II степени и ценными подарками. В качестве спонсорской помощи ребята получили набор тестовVISOCOLORSCHOOL, Macherey-Nagel, 933100 для определения качества воды на определение нитритов, фосфатов, pH, аммония и жесткости воды, в результате исследовали воду по сезонам и общее количество исследованных колодцев -164. Результаты исследований занесены на республиканский сайт Водного контроля (www.watercontrol.by) со всеми характеристиками. И появилась новая тема исследовательской работы «Изучение сезонной динамики уровня химических показателей в источниках нецентрализованного водоснабжения агрогородка Жупраны и деревни Лустишки Ошмянского района». Вторая

информационная кампания «Лекарствам не место в воде и еде!». Главная цель – информирование населения о вреде просроченных лекарств и организация сбора просроченных лекарств. Наши юные экологи организовали сбор просроченных лекарств, проверку аптечек домашних и автомобильных, создали видеоролики о вреде просроченных лекарств, которые размещены в сети Интернет (https://vk.com/video464221208_456239026;https://lyl.su/EaW; https://vm.tiktok.com/ZMeSSxwouTikTok/). За первый год односельчане принесли 11 килограмм фармацевтических отходов, а за второй — уже 14,5 килограмм. По результатам кампании – конкурса «Не место лекарствам в воде и еде!» у нас диплом победителя и четырёхместная палатка. При организации экскурсионного похода и во время проведении акции «Чистый лес – чистый воздух» заметили, что листовые пластинки дикорастущих растений повреждены, особенно липа мелколистная, клен остролистный, вяз гладкий и возникла тема исследовательской работы «Определение типов повреждений листовых пластинок травянистых и древесно-кустарниковых растений на территории Ошмянского и Сморгонского районов». Автором на базе платформы ArcGISOnline (ESRIInc.) по лицензии для школ были самостоятельно разработаны веб-гис приложения для сбора полевых данных и интерактивная электронная карта распространения инфекционных болезней растений в Ошмянском (Жупранский сельсовет) и Сморгонском (Сольский сельсовет) районах. Карта доступна любому заинтересованному пользователю, размещена на сайте учреждения образования (https://zhuprany.schools.by/m/) и Инстограмм.

Итак, среди различных видов исследовательской деятельности можем установить следующие основные ее типы:

1. Тип практической работы, когда перед детьми стоит цель «сделать что-нибудь». Например, собрать листья берёзы для исследования, найти места произрастания инвазивных растений, отобрать пробы воды, произвести посев семян однолетних растений, и т.п.

2. «Узнать что-нибудь» — тип познавательной работы, когда дети разрешают тот или иной вопрос. Например, узнать, проследить, уровень грунтовых вод в колодцах; узнать, как нужно пересаживать цветы; посмотреть, какие площади занимают инвазивные растения; узнать, какой вид удобрения способствует урожайности овощных культур, и т. п.

3. Тип художественно-изобразительной деятельности, когда дети воплощают свои впечатления в те или иные образы и формы. Например, рисуют, что видели во время исследования, рассказывают о этапах и результатах исследования перед аудиторией; составляют таблицы, отображают выводы в графиках, диаграммах.

4. «Научиться чему-нибудь» – тип тренировочной деятельности – установка детей на самостоятельное приобретение тех или иных навыков, умений, на дальнейшее продвижение и усовершенствование в них. Например, научиться работать во времени, в команде; научиться работать с литературой; научиться аккуратно и по соответствующему плану выполнять задания, научиться перескакивать через препятствия и др.

Хочется отметить, что процесс вовлечения школьников в исследовательскую деятельность идет в Жупранской СШ непрерывно, на всех этапах работы. То, что ученик взялся за написание работы, еще не означает, что он благополучно доведет дело до конца, а потом захочет начать новое исследование. Большое значение для успешной работы ученика имеет помощь родителей. Работая вместе с детьми, родители больше времени проводят с ними. Они становятся ближе к ним, лучше понимают проблемы своих детей. В результате совместной проектно-исследовательской деятельности дети узнают много нового о своих родителях, восполняют дефицит общения со взрослыми.

Интерес надо поддерживать постоянно. Для этого мы участвуем в конкурсах разного уровня, во внешних мероприятиях. Но, конечно, нельзя ограничиваться рамками школы и района. Вот уже на протяжении двадцати лет мы ежегодно являемся победителями республиканских и международных научных конференций для учащихся.

Такие мероприятия интересны по многим причинам. Прежде всего, это оценка работы членами жюри, советы экспертов, которые помогают повысить свои исследовательские компетенции не только школьнику, но и его наставнику. Это опыт публичного выступления, развитие умения отвечать на вопросы, иногда достаточно каверзные. Это сильные соперники, у которых есть чему поучиться. Это общение со сверстниками, которые разделяют твои интересы и увлечения. Поскольку такие конференции проводятся в основном в крупных городах, это еще и экскурсии, а значит — новые знания, впечатления и профессиональное самоопределение. Активность школьников с каждым годом возрастает, количество учеников, принимавших участие в конкурсах, увеличивается, все из них награждены дипломами победителей. Увеличивается и количество республиканских и международных конкурсов, в которых принимали участие наши юные исследователи (рисунок 1).

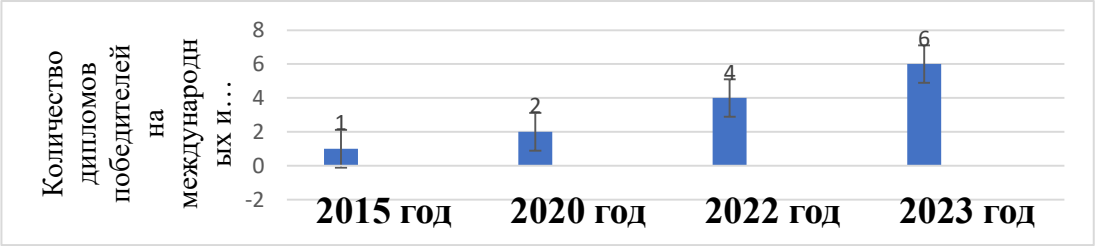

Рисунок 1. Результативность участия в международных и республиканских конференциях

Поскольку участие в таких конференциях стало нашей традицией, мы рассматриваем их как достойный итог исследовательской деятельности. Двое учеников Жупранской СШ стали обладателями премий специального фонда Президента Республики Беларусь по социальной поддержке одаренных учащихся и студентов (Мастеница Вадим – 2015 год, Суходольская Арина – 2020 год). Садовская Надежда – победитель четырёх республиканских конференций и пяти международных, лауреат областной премии имени А.И.Дубко. Суходольская Арина третий год проходит обучение в Национальном детском технопарке и в декабре 2023 года прошла обучение в российском Национальном детском технопарке и образовательном центре «Сириус» г. Сочи. Ежегодно юные исследователи являются обладателями районной премии «Надзея Ашмяншчыны». Волк Татьяна и Юхневич Арина продолжили научную деятельность в ВУЗ, а Суровец (Волк) Татьяна и на первом рабочем месте. Татьяна включена в банк данных одаренной молодёжи Республики Беларусь. Обладатель премий специального фонда Президента Республики Беларусь по социальной поддержке одаренных учащихся и студентов, именной стипендии имени Ф.Скорины. В настоящее время является аспирантом республиканского предприятия «Научно-практический центр гигиены» на соискание учёной степени кандидата медицинских наук по специальности – гигиена (медицинские науки).

Моя работа направлена на создание здоровье сберегающей среды, повышение мотивационной сферы учащихся на уроках биологии и химии, расширение кругозора школьников, формирование устойчивого интереса к биологическим и химическим наукам, формирование экологической культуры школьников и выбору профессии (таблица 1).

Таблица 1. Процентное соотношение поступивших на химико-биологический профиль от общего количества учащихся, поступивших в ВУЗы.

2006, 2007, 2008, 2011, 2014, 2018, 2019 годы	2001, 2005, 2012, 2013, 2015, 2020, 2023 годы
60%-100% - химико -биологический профиль	50% - химико-биологический профиль

Опытам своей работы я делилась:

1. На страницах «Настаўніцкай газеты» 2009, 2012, 2017, 2019, 2020, 2022 годы.
2. На страницах журнала "Народная асвета" 2014 №6, 2018 (№10, №11) годы.

3. На страницах журнала “Биология и химия” 2015 №7; № 8 2017 годы

4.Сборник материалов республиканской научно-практической конференции “Формирование экологической культуры личности как педагогическое взаимодействие: опыт и перспективы развития”, г. Минск, 2012 год.

5. На страницах научно-методического журнала “Исследователь” №3, г.Москва, 2020 год.

6. Сборник материалов Международной научно-практической конференции “Модернизация профессиональной подготовки специалистов в области естественнонаучного образования” , г. Минск, 2020 год.

7. Сборник материалов научно-практической конференции “Экология в профессиях”, г.Сморгонь, 2021 год.

8. На сайте www.ecoidea.by, в разделе «Я могу» и в теме «Вода».

ЛИТЕРАТУРА

1. Кошель, Н.Н. Экопарадигма как методологическая база непрерывного образования / Н.Н.Кошель // Адукацыя и выхаванне. – 2009. - №6. – С.7-16
2. Рубинштейн, С.Л. Основы общей психологии / С.Л.Рубинштейн // Мастера психологии. – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – 340 с.
3. Савегнкова, А.И. Учимся, исследуя-исследуя, учимся / А.И. Савегнкова. – Одинцово, 2012. – 128 с.

«ТАБЫСТЫ 50 МЕКТЕП» ЖОБАСЫ

Нәдірбеков Нұрлан Еркінбекұлы
«Алматы облысының білім басқармасы» ММ «Облыстық әдістемелік орталығы» КММ Қонаев, Қазақстан
Nadirbekn9393@mail.ru

Аннотация: Алматы облысының ауыл мектептеріне «Білім-инновация» лицейлерінің тәжірибесін енгізу бойынша «Білім-инновация» Халықаралық қоғамдық қорымен бірлескен «Табысты 50 мектеп» жобасын іске асыруда

Түйін сөздер: Білім беру технологиялары – сапалы білім берудің кепілі, ауыл мектептеріндегі білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, өмірге бейімділігін дамыту.

Алматы облысының білім басқармасы «Білім-инновация» лицейлерінің 30 жылдық тәжірибесіне сүйене отырып, «Білім-инновация» Халықаралық қоғамдық қорымен бірлескен «Табысты 50 мектеп» жобасын іске асыруда.

Бұл жобаның мақсаты - өңірдің педагогикалық кадрларының кәсіби әлеуетін арттыру, құндылықтар негізінде білім беру философиясын қалыптастыру және дамыту үшін жағдай жасау.

Жобаны іске асыру 3 кезеңді қамытыды:

1 кезең - Стратегиялық секциялар

2 кезең - Біліктілікті арттыру

3 кезең - Тәлімгерлік

Жобаның басты бағыттарының бірі – білім саласын дамыту, білім сапаны арттыру және жаратылыстану-математикалық циклдағы пән кабинеттерінің материалдық техникалық базасын нығайту.

Аталған жоба аясында а. ж. 12 маусымынан бастап 3847 педагог «XXI ғасырдағы білім беру негіздері», ағылшын тілі және жаратылыстану циклі (химия, биология, физика,

информатика) және құндылықтарға негізделген білім беру тақырыптарындағы біліктілікті арттыру курстарына қамтылды. Бүгінгі күні 50 мектеп басшысы Астана қаласында басқарушылық білім беру туры курстарынан өтуде. Сонымен қатар, олимпиадалық қозғалысты дамыту бағытында ауыл мектепбінен 50 дарынды оқушы Астана қаласында оқып, пәндік құзыреттіліктерін жетілдірді. Осы аталған курстар аяқталғаннан кейін курс өткізген тренерлердің және әдістемелік орталық әдіскерлерінің қатысуымен тәлімгерлік жұмыстар жүргізіліп, пән мұғалімдерінің сабақтарына қатысу, өзара тәжірибе алмасу және әдістемелік көмек ұсыну жұмыстары жүргізіледі.

Аталаған жоба аясында а. ж. 20 қыркүйек - 11 қазан аралығында 4-11 сыныптарының білім алушыларынан негізгі пәндер бойынша тест жұмыстары алынды. Тестілеуге 425 мектеп толығымен қамтылды. 4-11 сынып оқушыларының жалпы – 225 177. Тестке қатысқан оқушылар саны – 210 613, ол 93,5%-ды құрайды.

Қорыта айтқанда, 4-11 сыныптар бойынша оқушылардың білім сапасы 54,8%. Бұл облыстың білім сапасынан 11,6%-ға төмен (66,4%).

Соынмен қатар, 5-14 желтоқсан аралығында 4-11 сыныптарының білім алушыларынан негізгі пәндер бойынша екінші тест жұмыстары алынды. Тестілеуге 425 мектеп толығымен қамтылды. 4-11 сынып оқушыларының жалпы – 225 177. Тестке қатысқан оқушылар саны – 201 235, ол 89,3%-ды құрайды.

Қорыта айтқанда, 4-11 сыныптар бойынша оқушылардың білім сапасы 54,8%, ал екінші тест қорытындысы бойынша 59,3%-ды құрайды. Бұл бірінші тест қорытындысынан 4,3%-ға жоғары.

Тест қорытындысын ата-аналар, сынып жетекші мен мектеп басшылары да edutest.kz сайтындағы жеке кабинетінен бақылай алады. Қорытындысы бойынша мектептерде қиындық туғызған тақырыптар бойынша іс-шара жоспары жасалынып, олқылықардың орнын толтыру жұмыстары қолға алынды және қиындық туғызған тақырыптар бойынша «Білім-инновация» Халықаралық қоғамдық қоры тарапынан оқушыларға арналған онлайн сабақтар жүргізіледі.

Сонымен қатар, а. ж. 9 қазанында және 5 қаңтар күні «Табысты 50 мектеп» жобасына енгізілген мектептер бойынша 256 математика, физика, химия, биология пәндері мұғалімдерінен диагностикалық тест жұмыстары алынды.

Жоба аясында 50 мектептің 3 оқу кабинеттері (физика, химия, биология) жабдықталды.

«EduMax» ЖШС «Табысты 50 мектеп» жобасы аясында 2024 жылдың 22-26 қаңтар күндері зертханалық құрал-жабдықтарға байланысты мұғалімдерге нұсқаулық жасау мақсатында кестеге сәйкес бір күндік оқыту семинарын өткізді.

Оқыту семинарына физика пәні бойынша – 108, Химия пәні бойынша – 117, биология пәні бойынша 184, жалпы 409 педагог қатысты.

МЕДИАТЕКА: ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДЫ ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ АЛАҢЫ
МЕДИАТЕКА: ПЛОЩАДКА ДЛЯ ЭФФЕКТИВНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ
MEDIA LIBRARY: A PLATFORM FOR EFFECTIVE ORGANIZATION OF DISTANCE LEARNING

Кусбекова Ардана Канатовна
«Б. Амалбеков атындағы тірек мектебі (ресурстық орталық) КММ»,
Жаңаарқа ауданы, Ұлытау облысы, Қазақстан
ardana_2401@mail.ru

Аңдатпа: Медиатека: қашықтықтан оқытуды тиімді ұйымдастыру алаңы. Медиатеканың мақсаты: Қашықтықтан оқыту жағдайында мұғалімдердің АКТ сауаттылығын арттыру; Өзара тәжірибе алмасу арқылы педагогтар бір-біріне көмек көрсету; Үй жағдайында өздігінен білім алу. Сонымен қатар, медиатека арқылы оқушылар коммуникативті, эстетикалық, сөйлеу мәдениетін дамытады.
Аннотация: Медиатека: площадка эффективной организации дистанционного обучения. Цель медиатеки: повышение ИКТ-грамотности учителей в условиях дистанционного обучения; оказание помощи педагогам друг другу через обмен опытом; самообразование на дому. Кроме того, через медиатеку учащиеся развивают коммуникативную, эстетическую, речевую культуру.
Annotation: Media library: a platform for effective organization of distance learning. The purpose of the media library: to increase the ICT literacy of teachers in the context of distance learning; to help teachers to each other through the exchange of experience; self-education at home. In addition, through the media library, students develop a communicative, aesthetic, and speech culture.
Түйін сөздер: медиатека, телестудия, АКТ, асар, ақпараттық құрыреттілік, кәсіптік бағдар.

2019 жылы бүкіл әлемді дүр сілкіндірген пандемия жағдайында қашықтықтан білім беруді қалай жүзеге асырамыз? - мәселесі бәрімізде болған шығар. Осы орайда оқушыларға қалай білім береміз? Білім берудегі олқылықтарды қалай жоямыз? – деген сұрақтарға жауап іздей бастады. Осы мәселелерді шешу мақсатында мектебімізде «Асар» жобасы бастау алды. «Асар» жобасы аясында оқушыларға, ата-аналарға көмек ретінде «Медиатека» кабинеті ашылды.

Мақсаты
- Асар жобасы аясында мұғалімдердің АКТ сауаттылығын арттыру;
- Өзара тәжірибе алмасу арқылы педагогтар бір-біріне көмек көрсету;
- Үй жағында өздігінен білім алу.

Күтілетін нәтиже
- Білім сапасын арттыруға көмекші құрал болады;
- Оқушылар өздігінен білім алады;
- Мектептің бейне қоры толады.

Медиа ұғымына тоқталайық. Медианың не екенін анықтаудың бірнеше жолы бар. Бұл термин «коммуникацияның, ақпараттың немесе газет, радио, телевизия арнасының

немесе тәсілінің бірі» дегенді білдіреді. «Медиа» деген сөз ағылшын тілінен енгізілген. Ол «бұқаралық ақпарат құралдары» деген мағынаны береді. Телевизия, радио, газет және интернет секілді ұғымдардың жиынтығын білдіреді. media – сөзі латынның medium сөзінің көпше түрі. Бұқаралық ақпарат көздерінен бөлек «субстанция» деген мағынасы бар. Сонымен қатар, магнит ленталар, дисктер секілді ақпарат тасымалдаушылар да осылай аталады. Интернет көптеген адамдар үшін негізгі бұқаралық ақпарат және коммуникация құралы. Интернет те медиаға жатады.[1] Медиатека кабинетінің алғашқы түрі қарапайым қолда бар дүниелермен жабдықталған (ұялы телефон, жарық, тақта). Осы орайда қарапайым медиатекада телесабақтар түсіріле бастап, мектептің ютуб каналында жарияланып отырды. Мұғалімдерге ыңғайлы болуы үшін телесабақ құрылымы, презентация жасау шаблоны берілді.

Телесабақ құрылымы:

1. Сабақтың тақырыбы;
2. Сабақтың мақсаты;
3. Жаңа сабақ;
4. Тапсырмалар;
5. Тапсырма жауаптары;
6. Тест болса сұрақтар жеке бетте болу керек;
7. Сабақтың қорытындысы.

Медиатеканың мүмкіндігі неде?

- Ақпараттық құзыреттілік сауаттылығы дамиды;
- Қашықтықтан білім беру жағдайында құрал ретінде қолданылады.
- Мұғалімдердің іс-тәжірибелері электронды форматта тасымалданады, толықтырылады.
- Серіктес мектептердің оқушыларына зертханалық жұмыстарды бейне сабақ түрінде таныстырады.
- Оқушыларға кәсіптік бағдар беруде /журналистика, өнер, кино/ саласында қызығушылықтарын арттырады.

Телесабақ түсірілу барысында мұғалімдердің дикциясына, мимикаға және көрерменмен байланысқа аса мән берілді. Жоғарыда көрсетілген талаптар негізінде мектептің бейнеқоры сабақтармен толықтырылды. Қазіргі таңда ютуб каналымызда телесабақтар, воркшоптар, мұғалімдердің іс-тәжірибелері, өткізген іс-шаралары және оқушылардың түсірген бейнематериалдары жарияланған.

2023-2024 оқу жылында «Ауылдық жерлерде тірек мектептерінің әлеуетін арттыру» жобасы бойынша қаржыландырылған мектептің жаңа модификацияланған кабинеттерімен қоса мектеп телестудиясы кабинеті берілді. Медиатека жұмысы жаңа телестудияда.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Медиа және ақпараттық сауаттылық бойынша мұғалімдерге арналған ресурстық кітап» Авторлары: Иманқұлов М., Усупбаева А., Текімбаева А., Данилова Н., Штурхетский С. Кожобекова Б.

МЕКТЕПТЕГІ БУЛЛИНГ ӘЛЕУМЕТТІК-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕ РЕТІНДЕ
БУЛЛИНГ, КАК СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМАЕРДІҢ
BULLYING AS A SOCIO-PEDAGOGICAL PROBLEM

Кошанова Меруерт Кайратовна
Қарғанады қаласы, «Мағжан Жұмабаев атындағы гимназия» КММ педагог-психологы

«Буллинг» қазіргі таңда ауыл да, қаллалы мектептерде де тіпті, шет ел мектептеріндегі орын алып жатқан мәселелердің бірі.

ЮНИСЕФ мәліметтеріне сәйкес, әлемдегі 150 миллион бала мектепте немесе оның айналасында құрдастары тарапынан зорлық-зомбылыққа ұшырайды екен.

ҚР ДСМ Қоғамдық денсаулық сақтау ұлттық орталығы баспасөз қызметінің ақпараты бойынша 11-15 жастағы әрбір бесінші қазақстандық жасөспірім ай сайын буллингтің құрбаны немесе қатысушысы болып отыр. Осы жағдайға қатысу көбінесе ұлдар арасында ең көп таралған.

2018 жылы ұлттық қоғамдық денсаулық сақтау орталығының (ҚР ДМ ҰОЗО) «денсаулыққа қатысты мектеп жасындағы балалардың тәртібі"» «Health behaviour in school-aged children» (HBSC) зерттеу тобы Жасөспірімдер арасындағы денсаулық пен әл-ауқат көрсеткіштерін зерттеу үшін қазақстандық оқушылар арасында сауалнама жүргізді. [2]

ҰОЗО зерттеу тобы ғалымдарының пікірінше, буллинг құрбандарының да, буллердің де психикалық жағынан денсаулықтарында ақаулары бар екендігі анықталған.

Белгілі болғандай, 11-15 жастағы жасөспірімдердің 17%-ы мектепте айына бір рет буллинг/айдап салудың құрбаны болған. Буллингтің құрбандары ауылдықтарымен салыстырғанда қала оқушылары арасында жиі болады.

Буллинг (bulling) - өзін жеке дара, басқа адам тарапынан немесе топ ішінде қорғай алмайтын жағдайдағы психологиялық немесе физикалық қысым, зорлық-зомбылық, прессинг, менсінбеу, қорқыту.

Бүгінгі күні білім беру ұйымдарына буллинг проблемасын пысықтау және жою жауапкершілігі жүктеледі. Бұл білім алушылардың психологиялық денсаулығын сақтауға, білім берудің жоғары сапасын, білім алушылардың рухани-адамгершілік тәрбиесі мен дамуын қамтамасыз ететін, сондай-ақ білім алушылардың физикалық және әлеуметтік денсаулығын сақтауға және нығайтуға кепілдік беретін қолайлы дамытушы білім беру ортасын құруға мүмкіндік береді.

Білім беру ұйымдарындағы зорлық - зомбылықтың сипаты мен табиғаты әртүрлі, бір мезеттік қорлау түрінде, немесе жүйелі түрде кемсіту және айдап салу (буллинг) түрінде де көрінеді. Зорлық - зомбылық физикалық және ауызша болуы мүмкін, зорлық - зомбылық әрекеттері мен жыныстық сипаттағы сөз айтуларда білдірілуі, айқын немесе айқын көрінбейтін гендерлік сипатқа бағытталған, материалдық пайдаға ұмтылу (бопсалау және заттар мен ақшаны тартып алу) сипатта көрінеді және барлық тартылған тараптарға әрқашан психологиялық жарақат келтіреді.

Мектептегі айдап салу (буллинг) – белгілі бір балаға бағытталған қайталанатын агрессия, оның құрамында мәжбүрлеу мен қорқыту белгілері бар, кейде мұғалімдер тарапынан нақты немесе жасырын түрде қолдаулар болуы мүмкін фактор.

Мектептегі айдап салу әртүрлі нысандарда пайда болуы мүмкін: физикалық және психологиялық агрессия, айқын қудалау және нашар қарым-қатынастың жасырын көрінісі.

Буллингтің жасырын түрлеріне елемеу, бойкот (толық қарсылық білдіру) жасау, қарым-қатынастан шығару, әртүрлі манипуляциялар, теріс пікірлер мен өсектерді әдейі

тарату және т.б. - баланың өзін қорғансыз сезінетіні, балалардың тобынан шығарылғандығы, жалпы қабылданбаған теріс ортаны құру жатады.

Жүйелі зорлық-зомбылық - айдап салу немесе буллинг ерекше қауіпті. Оқушыға қысым бір адам (оқушы немесе мұғалім), сондай-ақ бір топ тұлғалар да көрсетуі мүмкін.

Ұялы байланыс пен интернеттің таралуымен және жасөспірімдердің әлеуметтік желілердегі белсенділігінің артуымен қазіргі заманғы коммуникациялық технологияларды - кибербуллингті қолдана отырып, қорқытудың жаңа түрі пайда болды.

Буллинг түрлері

Түрлері	Сипаттамасы
Вербалы буллинг	Сөзбен қорлау, қорқыту және дәлелсіз ауыр сөздер көмегімен қорлау.
Физикалық буллинг	Физикалық агрессивті үрей тудыру көмегімен физикалық қорқыту немесе буллинг сипаттамасы бірнеше рет қайталанатын соққылар, тепкі, аяқтан шалу, бұғаттау, итеру және қажетсіз немесе өрескел түрде жанасу.
Әлеуметтік-психологиялық буллинг	Психологиялық зорлық-зомбылық дегеніміз адамның қадір-қасиетін кемсітуге, елемеуге, бас тартуға, бақылауға немесе әлеуметтік оқшаулауға бағытталған әдейі вербалдық және мінез-құлық әрекеттерінің жиынтығы. Психологиялық зорлық-зомбылық адамның өзін-өзі бағалауы мен өзін-өзі құрметтеуге нұқсан келтіретін, келемеждеу (лақап аттар беру) оны қоғамдастық тарапынан қабылдамайтынына сендіретін, оның жеке басын құнсыздандыратын, қарым-қатынастан бас тарту, топқа, ойынға, спорттық сабаққа немесе басқа да іс-шараға әдейі қатыстырмау, сондай-ақ қорлау, дөрекі және кемсітетін сөздер арқылы көрінуі мүмкін.
Экономикалық	Бопсалау - физикалық күшпен жазалау, қандай да бір мәліметтерді жария ету, ақшаны, заттарды мәжбүрлеумен талап ету. Мұндай әрекеттер жәбірленушіге тек материалдық ғана емес, сонымен қатар физикалық және моральдық зиян келтіреді.
Кибербуллинг	Кибер қорқыту біреуді әлеуметтік желілерде, электрондық пошта немесе хабарламалар арқылы қорлайтын сөздерді, жалған сөздерді және өсек-өтірік сөздерді пайдалана отырып айыптау болып табылады. Секс, нәсілшіл және басқа да ұқсас хабарламалар тікелей балаға бағытталмаған болса да, ол қауіпті атмосфераны туғызады. Кибербуллингтің зорлық-зомбылықтың басқа түрлерінен айырмашылығы, бұл ренжітушіге өзін аноним ретінде сақтауға және сол арқылы өз әрекеттері үшін жауапкершіліктен қашуға мүмкіндік береді.

Айта кету керек, кейбір балалар бір мезгілде бірнеше зорлық- зомбылықтың құрбандары болып табылады. Мысалы, бала зорлық-зомбылықты үй жағдайында және мектепте де қосымша көруі мүмкін

Буллингтің пайда болу себептерінің келесі топтары

Педагогикалық	Білім беруде, коммуникативтік, тәртіптік және мектептегі жалпы бейімделмеу ретінде. Сынып микроклиматы. Академиялық үлгерімнің төмендігі немесе жұмыссыздықтың жоғары деңгейі. Мұғалім позициясы: мұғалімдер тарапынан оқушылардың жеке басын мазақ ету мен кемсітуге жол беретін жағдай негізінде де балалар қорлау мен айдап салуға көбірек ұшырайды.
Психологиялық	Қауіпті мінез-құлық: Буллер деп аталатын агрессордың және құрбанның тұлғасы, басқаларды қорлауға немесе жарақаттауға ұмтылуы өзінің толық емес сезімінен туындайды. Бала басқаларға билік жүргізе алатындығын сезінеді. Жыныстық жетілу: қандағы гормональды өзгерістер кезінде тестостерон мен адреналин артады. Бұл агрессияның артуына әкеледі, біреуді азаптауға құмарлық пайда болады.
Әлеуметтік	Қоғамда агрессивті мінез-құлықты насихаттау және көтермелеу басым: теледидарда, интернетте, компьютерлік ойындарда
Отбасылық	Ата-ана махаббаты мен назардың жетіспеушілігі, ата-аналар тарапынан физикалық және вербалды агрессия болады. Үйде оны ұрып немесе ұрысатын ата - анасына бала қарсы тұра алмайды. Бірақ мектепте шамадан тыс бақылаудың әсерінен құрдастарының арасында ол күш көрсетеді. Сондай-ақ күрделі отбасылық жағдай, тиісті тәрбиенің жоқтығы бала мен ата-ананың арасындағы байланыстың төмен болуына алып келеді.

Буллингке қатысушылар

Буллинг туралы айтқанда, әдетте олар балалар арасындағы оқшауланған қақтығыстарды емес, мектеп ішіндегі қалыптасқан қатынастар деп ойлайды. Бұл қарым - қатынаста әрқашан жәбірленуші болады (қорланған бала); бұл балаға белсенді агрессияны көрсететін балалар тобы бар (әдетте мұндай топта жиналатын көшбасшы балалар болады); қорлауға тікелей қатыспайтын куәгерлер мен жанашырлар бар, бірақ оның орнына келмеу үшін балалар жәбірленушіні қолдаудан қорқады.

Буллинг қатысушыларының психологиялық бейнесі

Агрессор /буллер	Өзін-өзі бағалауы төмен жасөспірім, ол басқаларды кемсіту есебінен көтерілуге тырысады; Қандай жолмен болса да көзге түсуге ұмтылады; Агрессивті, қатыгез, үстемдік пен манипуляцияға бейім; Отбасында және балалар мен ата-ана аралық қатынастарындағы қиындықтары бар. Агрессорлар жайсыз отбасылардың балалары да, материалдық жағдайы жоғары отбасылардың балалары да болуы мүмкін. Агрессорлар кімге қатысты зорлық-зомбылық көрсетуді таңдайды. Олар зорлық-зомбылықты қашан және қайда жасауды мұқият ойластырады. Олар өз әрекетін қалаған уақытында тоқтатуы мүмкін.

Құрбан	Көп жағдайда өзіне сенімсіз, гиперэмоционалдық, ренжігіш, тұйық, шешімін таба алмайтын, үрейлі балалар құрбандар болады. Олар өзін - өзі ақтауға бейім және жиі шабуылдарды лайықты деп санайды. Мұғалімдердің «жақсы көретін» немесе керісінше (аластатылған) қоғамдық топтардан тыс қалған балалар, кез-келген физикалық және психологиялық ерекшеліктері бар, интеллект деңгейі төмен және оқудағы қиындықтары бар балалар да қауіп-қатерге ұшырайды. Психологтер барлық зардап шеккендерге тән ерекшеліктерді көрсетеді – ол зардап шеккендерге айдап салуға агрессивті түрде мүлдем қарсы тұру мүмкіндігінің болмауы.
Бақылаушылар	Қысым жағдайына тартылған жасөспірімдер мен балалар. Олар соққыға қалуға немесе жаңа құрбанға айналуына қарамастан зардап шегушіні қорғауға немесе кикілжіңге араласпай пассивті көзқарас ұстанады, сондай-ақ бақылаушы белсенді түрде агрессорға қолдау көрсетіп соған да қосылуы мүмкін.
Қорғаушы	Құрбанның жағында тұрған және оны агрессиядан қорғауға тырысатын жасөспірім.

Балалар арасында айдап салуға деген теріс көзқарас кең таралғанына қарамастан, кіші және кіші жасөспірім балалардың аз ғана бөлігі шамамен 35-40%-ы шабуылдаушы немесе қудалаушыларға қолдаушы, шамамен 25-30%-ы сырттан келген куәгерлерге қатысты құрдастарымен қарым - қатынасын көрсетеді және қорғаушы ретінде қызмет етеді.

Буллингтің құрбандары келесі себептерге байланысты өздері туралы көп жағдайда хабарламайды:

- ✓ кінә және ұят сезімі,
- ✓ өз атына деген айыптаудан қорқыныш,
- ✓ жарақат келтіруші тарапынан кек алудан қорқыныш,
- ✓ жалғыздық қорқынышы,
- ✓ көмек сұрауға болатын ұйымдарға сенімсіздік (жағымсыз тәжірибе),
- ✓ салдар алдындағы қорқыныш ("Егер мен бұл туралы айтсам, не болады"),
- ✓ жария болудан қорқуы (оқушы құпия түрде орындауға мәжбүр болуы), отбасын қорғау («ұрысты үйден шығармау» талпынысы),
- ✓ серіктеске/ ренжітушіге қатысты шыдамдылық,
- ✓ өз эмоциялары мен агрессиялары алдындағы қорқыныш,
- ✓ жағдайдың күрделілік дәрежесін азайту ("бәрі артта қалды, қорқынышты еш нәрсе болған жоқ"), жағдайдың күрделілігін жоққа шығару.

Буллинг (қысым) құрбандары үшін салдарының сипаттамасы:

Баланың жүріс-тұрысында буллинг немесе қысымға ұшырағандығын сипаттайтын белгілер болуы мүмкін. Үлкендер осы белгілерді білуі тиіс және оған назар аударуы қажет:

- ✓ бала мектепке жағымсыз көзқарас танытады, себебі мектепке бармауға кез келген мүмкіндік табады;
- ✓ бала мектепке баруға қорқады немесе мектептен кетіп қалады, өзін мектепке апарып немесе алып кетуін талап етеді,
- ✓ сыныптастары мен мектеп туралы ештеңе айтпайды,
- ✓ мектептен жабырқаулы оралады,
- ✓ себептен себепсіз жылайды, ұйқы мен тәбеттің бұзылуы,
- ✓ себепсіз жарақат пен көгерулер пайда болады,
- ✓ тұрақты стресс салдарынан бір іске шоғырлана алмайды,
- ✓ сабақ босатады,
- ✓ мазасыздық немесе сенімсіздік көрсетеді,

- ✓ оқшауланады, өз-өзін бағалауы тұрақты түрде төмендейді,
- ✓ Кекештенеді, өз өзіне қол жұмсауға әрекет жасайды немесе қорқытады,
- ✓ үйден қашады, т
- ✓ үнде жылайды немесе түнгі қорқыныш сезінеді және т.б. жоғарыда айтығандарға қандайда бір сылтау айтады.

Зардап шеккен баламен әңгіме өткізу бойынша ұсыныстар

Зорлық-зомбылықтан және реніштен зардап шеккен оқушылармен психолог және әлеуметтік педагог оңалту шараларын жүргізеді: әңгімелесу, психокоррекция, психологиялық және оқыту тренингтері.

Төменде буллинг жағдайында қалай жұмыс істеу қажет деген сұраққа ұсыныстар мен алгоритмдер келтіріледі.

1. Әлімжеттілік қарым-қатынас туралы ақпарат жинау қажет:

- кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылық және (немесе) елемеу фактілері ата-аналар (заңды өкілдері) тарапынан баланың негізгі мұқтаждықтары;
- әлімжеттілік қарым-қатынастың ұзақтығы, тұрақтылығы және ауырлығы;
- әлімжеттілік қарым-қатынасты анықтау мән-жайлары (кім және қандай жағдайда көмек сұраған);
- бала мен оның ортасының орын алған жағдайға қатынасы;
- баланың жақын ортасынан әлімжеттілік қарым-қатынас фактілері туралы кім білгенін; егер шағымдар болса, нәтижесіне қарай, қандай қолдау көрсетілді;
- баланың өзекті эмоционалдық және физикалық жағдайы; бала оның өмірі мен денсаулығына тікелей қауіп төндіреді деп санай ма?

Ең бастысы бала қоқаң лоққы туралы хабарлама жасаған кезде назар аудару қажет:

1. тыныштықты сақтау;
2. сенімді орнату;
3. әңгімені мұқият тыңдау, шыдамдылық көрсету, өз эмоцияңызды ұстауға тырысу;
4. балаға онымен болған оқиға оның кінәсі емес деп айту;
5. баланы оның қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін барлық мүмкіндіктерді жасайтыныңызға сендіру.

2. Агрессорлар тобының әрбір мүшесімен міндетті түрде әңгімелесіп, олардан болған жайтты сипаттайтын немесе осыған ұқсас жағдай туралы баяндалған жазбаша түсінік алу (буллинг – бұл бірнеше кикілжің немесе қақтығыстар, бұл жүйе бір баланы басқалардың қорлауы болып табылатындығын ұмытпаған абзал). Болған жайтты түсіндіру үшін сурет салу техникаларын қолдануға болады, яғни балаға нақты не болғанын, кім қатысқанын, қалай көрінгенін сурет салуды ұсынуға болады.

3. Ренжіткіштер тобының әрбір мүшесіне оның мінез-құлық ережелерін бұзғанын түсіндіру және жасалған әрекеті үшін жауапкершілік жолдарын көрсету қажет. Егер ренжітуші бұл әзіл болды деп мәлімдесе, бұл жағдайды талқылау кезінде оның назарын бұл күрделі мәселе екендігін түсіндіру. Ал егер ренжіткіштің әрекеті ойын формасымен сипатталса, балалардың тағы қайсысы осындай "ойынға" қатысқанын анықтап алу керек.

4. Куәгерлер тобын жинап, оның әрбір мүшесіне олардың қандай жағдайға куәгер болғанын, олардың осы кездегі рөлі қандай екенін, буллингтің барлық қатысушыларына деген көзқарасын айтып беруді ұсыну.

5. Балалардың ата-аналарымен немесе ренжіткіштердің және құрбан болған балалардың туыстарымен әңгіме жүргізу, кәмелетке толмағандар тарапынан осындай мінез-құлықтың ықтимал себептері мен салдарын түсіндіру, сондай-ақ онымен одан әрі жұмыс істеу нысандары туралы ақпараттандыру мақсатында балалардың жазбаша түсініктемелерін көрсету;

6. Барлық қатысушылармен алдағы жұмыс жоспарларын құру:

Алдын алу іс-шараларының жоспары кәмелетке толмағандардың барлық тобы үшін жасалуы тиіс:

- құрбандармен – буллинг деңгейінің күрделігіне қарай жеке дара оңалту жоспары;

- ренжіткіштермен - түзету жұмысының жоспары;

- куәгерлермен - куәлардың буллингке тартылу дәрежесіне және ондағы рөлдеріне байланысты түзету немесе оңалту жұмыстарының жоспары;

Оқыту шаралары: құрбандар жағдайына түсетін балаларды психологиялық қорғану әдістеріне, ал агрессор-балаларды ашуды басқару әдістеріне үйрету.

Мәселенің ауқымдылығы мен күрделілігіне қарамастан, білім беру жүйесі зорлық-зомбылықтың алдын алу үшін үлкен мүмкіндіктерге ие. Оның кәсіби және ұйымдастырушылық ресурсы, оның әлеуметтік ықпал ету саласы тұлғааралық қарым-қатынаста және бірлескен қызметте зорлық-зомбылықты болдырмау және өзара сыйлауға негізделген мінез-құлық моделін қалыптастыру мақсатында білім беру процесінің барлық қатысушыларына кешенді және жүйелі ықпал етуді жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Буллингтің алдын алу бойынша әдістемелік ұнымыдардың авторы, ұсынымда сынып жетекшілер мен педагог-психологтарға арналған алдын алу шаралары мен ұсыныстар мен кеңестер берілген.

Баланы жәбірлеудің (буллингтің) профилактикасы қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 21 желтоқсандағы № 506 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 21 желтоқсанда № 31180 болып тіркелді.

Ескерту. Кіріспе жаңа редакцияда – ҚР Оқу-ағарту министрінің 29.06.2023 (алғашқы ресми жарияланғаннан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) № 186 бұйрығымен.

Буллингтің анықталған жағдайдағы жұмыс алгоритімімен қысқаша таныстыру. Бұл бұйрықта балалның оқу мен тірбие процесіне қатысушылардың ден қою тәртібі мен жауапқа тарту қарастырылған. Ден қоюдың алгоритмі берілген.

КІК (КДН) баланың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау және қалпына келтіру, кәмелетке толмағандар арасында құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және жою, кәмелетке толмағандарды зорлық-зомбылық пен қатыгез қарым-қатынастан қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асырады, "Кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның қызметі туралы үлгілік ережені бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 11 маусымдағы № 789 қаулысына сәйкес (Нормативтік құқықтық актілерді

мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 9123 болып тіркелген).

Оқу-тәрбие процесі кезеңінде білім беру ұйымдары педагогтерінің тарапынан балаға (балаларға) қатысты жәбірлеу (буллинг)

"Педагогикалық әдептің кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 11 мамырдағы № 190 (Нормативтік бұйрығымен құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 20619 болып тіркелген) бекітілген Педагогикалық әдеп жөніндегі кеңестің жұмысын ұйымдастырудың үлгілік қағидаларына сәйкес қаралады.

ИНТЕРАКЦИЯ – КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ УСПЕШНОГО УЧЕНИКА

Андрющенко Дарья Николаевна
учитель физики, магистр физики КГУ «Средняя общеобразовательная школа с гимназическими классам» отдела образования Щербактинского района, управления образования Павлодарской области

Интеракция - это непосредственное взаимодействие и взаимовлияние определенной группы людей в ходе общения. Именно это укладывается в основу интерактивного метода обучения.

В современном мире мы не можем представить себя без сотовых телефонов, планшетов, компьютеров. Это стало неотъемлемой частью нашей жизни и жизни наших детей, наших учеников. Так почему же мы не можем применять это на благо обучения? Тем более, что современное образование рассчитано на инклюзивное образование, что способствует успешности обучения учащихся.

На просторах интернета очень много различных платформ, приложений и, конечно, обучающих ресурсов. Из этого океана знаний, хотела бы предложить Вам те, которыми пользуюсь сама для применения способа интеракции в преподавании физики в сельской школе.

Одно из приложений, благодаря которому можно провести тестирование учащихся различными способами: в виде самого простого тестирования, на время, в виде соревнования. Достаточно зайти на онлайн приложение и создать тест, который учащимся распространяется или в виде ссылки и в виде кода. Результаты высвечиваются и у учащихся, и у преподавателя, что помогает самооцениванию и оцениванию учащихся. Можно создать несколько тестов с разным уровнем обучения.

Phet Colorado – это свободный образовательный ресурс, в котором присутствует не только образовательные конспекты, но и виртуальная лаборатория по основным предметам, таким как физика, биология, химия. В предмете физика данная виртуальная лаборатория не заменима, так в современной школе собственная лаборатория также есть, но не всегда есть необходимое оборудование. Этот ресурс позволяет работать и в группе, и самостоятельно, создавая индивидуальное обучение.

Gamma App является онлайн приложением для создания презентаций, основанным на работе Искусственного интеллекта. Вам достаточно написать только тему презентации и Вам тут же искусственный интеллект предложит план Вашей презентации, где Вы можете подкорректировать, изменить, убрать или, наоборот, добавить необходимую тему. После этого Вам предложит готовую презентацию, хоть в виде текста, хоть в виде картинок, или же смешанную, возможно даже вставка предложенных видео. Моя презентация для данной международной конференции была также создана с помощью этого приложения. Использовать это приложение могут и учащиеся, что позволит выразить свою индивидуальность. У нас по физике есть темы для самостоятельного изучения. Успешно мои учащиеся используют данное приложение.

В нашей школе был эксперимент по внедрению физической терминологии на английском языке. В этот период мы сотрудничали с ИНеУ горда Павлодар, с магистром филологии и преподавателем Каулиной Н. Это приложение Hyperpheysics. Это приложение выстраивает из слов древо терминов на английском языке. Хорошо помогает для закрепления материала. Также использовалось приложение Physicsclassroom. Это целый клад различных топиков по физике, интерактивных заданий, тестов и мультимедий. В нашей работе это очень помогло для достижения интеракции в формировании успешного ученика. Из первого выпуска к нам в школу вернулась ученика в роли учителя английского языка, которая сама теперь ведет курс внедрения физической терминологии на английском языке.

Для закрепления знаний и получения формативного оценивания хорошо использовать приложение LearningApps. В этом приложении можно использовать готовые задания, и создавать самим. Формы заданий могут быть самими различными: и в форме кроссворда, и в форме викторина, пазлов, игр: найди пару, висилицы, и много других форм. Можно использовать для соревнования скачки, что способствует соперничеству и выработки стремления к успешности учащихся.

Сейчас очень много приложений на сотовых телефонах. Также есть приложение, которое помогает создать онлайн приложения для сотового телефона. Приложение называется Mit App Invertor. В нем можно создавать приложения разного характера, что позволит учащимся самим определить траекторию своего развития. Данные приложения в нашей школе мы используем часто.

КОМАНДНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ МЕТОД TEAM BASED LEARNING (TBL) НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Касаткина Т.Н.
КГУ «Песчанская СОШ №2» района Тереңкөл, с. Песчаное

Сегодня одной из педагогических задач является внедрение в образовательную среду таких форм и методов обучения, которые помогут развить в учениках творческие способности, а также навыки критического мышления. В своей работе я использую ряд технологий и методов обучения. Одним из методов обучения, реализуемый мною в педагогической деятельности является «Командно-ориентированный метод (TBL)» - это активное обучение, которое подразумевает замену пассивного обучения на активное путем разделения учеников на команды. Данный метод можно использовать в классах как с большим количеством учеников, так и с меньшим числом учащихся. Метод основывается на работу в малых группах, где ученикам предоставляется возможность сначала изучить учебный материал, затем последовательно применить полученные знания, умения и навыки в команде. Работа включает в себя, как индивидуальную, так и командную работу, а также своевременную обратную связь. В рамках данной методики на занятиях, которые я планирую, в классе формируются несколько малых групп.

TBL, как правило, характеризуется тремя основными составляющими:

- высокая степень самостоятельной подготовки учащихся;

-большая часть учебного времени посвящена выполнению командных практических заданий, основанных на принятии решений;

- индивидуальные или командные проверочные тесты.

Целью выбора командно-ориентированного метода Team Based Learning(TBL) заключается в активизации и развитии командно – ориентированной работы на уроках истории и позволяет формировать у обучающихся ценностно-смысловые компетенции. В ходе обучения решаются следующие задачи:

– Прежде всего – это обучение с удовольствием;
– Обеспечение усвоения обучаемыми учебного материала;
– Развитие у учащихся навыков межличностного и командного взаимодействия;
– Развитие критического мышления и использование полученных знаний на практике.

При этом, необходимо учитывать 4 ключевых принципа TBL

1) Формирование группы

Группа должна быть правильно сформирована с учетом индивидуальных особенностей учащихся(разноуровневая). Спикер делит команды на подгруппы, так,

чтобы учащиеся были в одной подгруппе с различными способностями и навыками, создает постоянные группы.

2) Ответственность

Учащиеся должны быть ответственны за индивидуальную подготовку к уроку, за участие в выполнении командных заданий, за участие в работе группы. В данной ситуации система оценивания способна стимулировать ответственность к работе.

3) Качество и эффективность дифференцированных заданий

Интересные, но сложные задания требуют командной работы порой для принятия простых, многогранных решений и представления анализа или вывода по данной теме.

4) Своевременная обратная связь

Необходимо учесть и своевременную обратную связь на каждом этапе. Обратная связь информирует группу о качестве их подготовки. Внутри и межгрупповые обсуждения во время выполнения заданий представляют широкие возможности для обратной связи.

Обучение на основе командной работы строится с учетом учащихся разных способностей и возможностей. При этом ставятся четкие в максимальной степени, цели для команд, также своевременная аргументированная взаимная обратная связь и анализ, либо вывод, который позволяет сравнивать суждения и принятые решения относительно других групп.

(Рассказываю о применении метода на уроках)

По каким параметрам проходит оценивание? Прежде всего это подготовка к урокам, сосредоточенная на изучении информации и выявлении проблемных вопросов. При этом необходимо использовать различные источники информации, исторические документы, а также утверждения, подкрепленные соответствующими ссылками. Далее оцениваем групповые навыки, которые включают в себя активное участие каждого в обсуждении, оказывающего помощь товарищу по команде, инициатор, охотно выполняющего задания в группе. Оцениваем коммуникативные навыки и навыки предоставления обратной связи – демонстрируя высокий уровень самоанализа, предоставляя конструктивную и объективную обратную связь в доброжелательной манере, принятие обратной связи без оппозиции. Оценивая навыки критического мышления и эффективного обучения, необходимо учитывание участия учащихся в генерировании гипотез, умение привести уместные примеры из жизни, формулирование проблемных вопросов и пути их решения, демонстрация постоянного интереса к изучаемому материалу, умение критически оценивать информацию делать заключения, объяснять и обосновывать утверждения, делать выводы.

Таким образом, данный метод используется с целью активизации и развития командной работы на уроках истории и позволяет в полной мере формировать у обучающихся навыки критического мышления. Однако, когда используется командно-ориентированное обучение, процесс обучения становится более интересным, так как учащиеся сами находят решение проблемы. Это развивает креативность мышления учащихся.

Общие результаты показывают, что ученики очень позитивно воспринимают и активно работают по данному методу, что позволит в дальнейшем прийти к получению положительных результатов.

«ҚАЛА-АУЫЛ» ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБАСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАҒЫ ЖАҢА КӨЗҚАРАС
A NEW PERSPECTIVE IN THE IMPLEMENTATION OF THE INNOVATION PROJECT «CITY-VILLAGE»
НОВЫЙ РАКУРС В РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОГО ПРОЕКТА «ГОРОД-СЕЛУ»

Р.Т. Сулейман
методист КГУ «Инновационный центр развития образования» управления образования Павлодарской области

Аннотация: Облыстың білім беру ұйымдарының кәсіби өзара іс-қимыл тетігін құру: қалалық және ауылдық білім алушылар арасындағы білім беру сапасындағы алшақтықты қысқартудың нақты тетіктерін әзірлеу және енгізу, білім алушылардың тең мүмкіндіктерін қамтамасыз ету үшін педагогикалық ұжымдардың күш-жігерін біріктіру, білім беру ортасында көшбасшылықты қалыптастыру.
Түйін сөздер: білім сапасы, кәсіби ынтымақтастық, желілік өзара іс-қимыл, білім берудегі көшбасшылық.
Создание механизма профессионального взаимодействия организаций образования области: разработка и внедрение реальных механизмов сокращения разрыва в качестве образования между городскими и сельскими обучающимися, объединение усилий педагогических коллективов для обеспечения равных возможностей обучающимся, формирование лидерства в образовательной среде.
Ключевые слова: качество образования, профессиональное сотрудничество, сетевое взаимодействие, лидерство в образовании.
Annotation
Creation of a mechanism for professional interaction of educational organizations in the region: identification of professional needs, development and implementation of real mechanisms for reducing the gap in the quality of education between urban and rural students, combining the efforts of teaching staff to ensure equal opportunities for students, developing leadership in the educational environment.
Key words: quality of education, professional cooperation, networking, leadership in education.

Профессиональное взаимодействие специализированных школ и организаций образования сельских районов Павлодарской области началось с сентября 2019 года. Приказом управления образования Павлодарской области от 11 сентября 2019 года за № 2-02/409 «О взаимодействии и профессиональной поддержке» разработан и реализуется инновационный проект «Город-селу» (паспорт проекта утверждён 14.11.2019 г.), согласно которому 12 специализированных школ шефствуют над 12 сельскими районами (к 2023 году в проекте участвуют 268 сельских школ).

Целью проекта является: сокращение разрыва в качестве обучения между городскими и сельскими школами, практическая помощь специализированных школ в комплексном решении задач по повышению качества образования.

Инновационным центром развития образования Павлодарской области осуществляется деятельность по реализации следующих задач:

- формирование модели консалтинга для оказания методической, информационной, консультационной поддержки педагогов;
- учебно – методическая, информационная и консультативная поддержка администрации и педагогического коллектива школ, организующих социальное партнерство и профессиональное взаимодействие с применением инновационных образовательных технологий.

Одним из существенных результатов трёхлетнего взаимодействия специализированных школ и организаций образования районов является возросшее масштабирование трансляции передового опыта педагогических коллективов, отдельных педагогов, а также творческих групп, в том числе по выявлению и сопровождению развития детской одаренности.

. Благодаря плодотворному сотрудничеству результативность участия в предметных олимпиадах, соревнованиях научных проектов обучающихся сельских районов на уровне области возросла на 12% в 2020 году, на 16% в 2021 году, на 24% в 2022 году, на 25,5% в отчётном году.

С целью повышения качества проводимого профессионального взаимодействия усилен акцент на работу точечную проблемо ориентированную работу с ресурсными центрами.

Справочно: в Павлодарской области из 356 школ области 212 являются малокомплектными. Доля МКШ в общей численности - 60%. В области функционирует 19 РЦ (опорных школ), к ним прикреплены 63 магнитные малокомплектные школы, в которых обучаются 9-11 классы по профилям, выбранным самими обучающимися, кроме того, в дистанционном формате ведется работа с обучающимися 7-8 классов.

В ОСО сельских районов благодаря взаимовыгодному консалтингу качество образования с 2019-2020 по 2022-2023 учебный год находится в пределах 62-64,7 %: в 6 сельских районах наблюдается положительная динамика, в 5 районах (из 12)- стабильная.

За последние три года в 18 конкурсах и олимпиадах приняли участие 6296 педагогических работников, сельских среди них 54,7 %.

С 2021 года в 5 конкурсах, проводивших республиканский тур, педагоги области завоевали 9 призовых мест (в дистанционном формате). В 2022, 2023 годах педагогами области в конкурсах республиканского уровня «Лучший педагог», «Лучший ресурсный центр», «Фестиваль педагогических идей», «Лучшая авторская работа» завоёвано 21 призовое место. Центром организована целенаправленная работа по формированию положительного имиджа педагога в обществе, создаются благоприятные условия для проявления педагогического мастерства. На конец 2023 года учительством Павлодарской области заработано 29 мест в конкурсе «Лучший педагог» (в том числе 2 воспитателями дошкольного образования). За последние три года завоёвано педагогами области в международных конкурсах всего 11 призовых мест: I место – 3, II место – 4, III место – 3, номинация – 1. В республиканских конкурсах всего 150 мест: I место – 39, II место – 62, III место – 49 , номинации – 42. В 19 ежегодных конкурсах и олимпиадах за три года приняло участие 4296 педагогических работников (37,2 %).

Профессиональное партнёрство в 2022-2023 учебном году начало приобретать ожидаемые черты. Организации образования сельских районов стали проводить, так называемые, мероприятия обратной связи.

С 2020 года специализированными школами для педагогов и обучающихся подшефных школ были организованы колоссальное количество открытых уроков, семинаров, проблемно-ориентированных консультаций и многое другое. Ответная методическая активность сельских организаций образования свидетельствует о практической значимости работы, проведённой в течении предыдущих лет. Можно утверждать, что формируется уникальная и эффективная система образования как благоприятная среда для интеллектуального, нравственного и физического развития сельских детей

Совершенствованию управленческой культуры уделяется центральное место. Инновационным центром развития образования Павлодарской области осуществляется планомерное методическое сопровождение вопросов организации эффективного менеджмента современной школы. Задача обеспечения эффективного менеджмента решается в нескольких направлениях:

- создание условий, способствующих обеспечению качества образования посредством повышения профессиональной компетентности педагогов и решения инновационных проблем образовательного процесса через постоянно действующие мероприятия предметных ассоциаций, творческих групп;

- организация работы Школ молодого руководителя «Точка роста», молодого завуча «Leadership» с опытом работы от 0 до 3 лет;

- постоянный консалтинг по вопросам совершенствования учебно-воспитательного процесса, в том числе по устранению пробелов в знаниях и навыков обучающегося, через еженедельные методические часы в онлайн формате;

- постоянно действующий чат «Школы молодого руководителя» по принципу «Вопрос-ответ» (горячая линия 24/7).

Резюмируя выше сказанное, следует отметить: наряду с традиционными методами в практической деятельности педагогов специализированные школы предлагают современные технологии: дебаты, стратегии смыслового чтения, сопровождение учёными научных проектов, методы развития гибких навыков учителей, единые предметные дни.

В 2022-2023 учебном году проведена консалтинговая работа по осуществлению информационного и аналитического сопровождения реализуемого проекта и методическими кабинетами отделов образования районов.

Очевидна положительная динамика роста методического и профессионального мастерства педагогов, о чем свидетельствуют следующие факты:

- активизировалась работа большинства педагогов школ области по обобщению и распространению педагогического опыта, возросло желание поделиться педагогическими и методическими находками;

- учителя совершенствуют навыки самоанализа своей профессиональной деятельности, в том числе исследования урока;

-пополняются методические копилки учителей, в том числе малокомплектных школ.

Опыт эффективного сотрудничества представлен на международной конференции «Качество образования в сельской школе: реалии, проблемы, пути решения» (январь 2022 г.), на республиканском педагогическом Курултае «Жалпыұлтық құндылықтар негізінде білім беру және тәрбиелеу» (октябрь 2022 г.), республиканском телемост - смарт форуме «Эффективные педагогические практики в процессе профессионального сотрудничества» (декабрь 2022 г.), Международной конференции имени К. Сатпаева (апрель 2023 г.), республиканской научно-практической конференции «Новый вектор развития образования: стратегии и перспективы» (август 2023г.), в эфире областного телевидения и «Халықрадио», в сборнике НАО...

В 2023 году с целью стимулирования профессионального взаимодействия специализированных и сельских школ Павлодарской области в рамках реализации областного инновационного проекта «Город-селу», направленного на сокращение разрыва в качестве обучения, учреждена премия «За вклад в реализацию проекта «Город-селу» имени Полякова Александра Владимировича». Учредителем именной премии является Поляков Владимир Александрович-руководитель ТОО «Победа» Щербактинского района Павлодарской области. Четыре профессиональных дуэта, представившие лучшие практики профессионального сотрудничества на республиканской научно-практической конференции, удостоены именной премии:

- в номинации «Лучшая практика профессионального взаимодействия»

КГУ «Гимназия № 3 для одарённых детей» и методический кабинет отдела образования Павлодарского района Павлодарской области;

- в номинации «Эффективное командообразование»

КГУ "Областная казахская гимназия-интернат для одаренных детей имени Ыбырая Алтынсарина» и методический кабинет отдела образования района Актоғай Павлодарской области;

-в номинации «Прорыв года»

КГУ "Областной многопрофильный лицей-интернат для одаренных детей" и методический кабинет отдела образования района Аққулы Павлодарской области;

-в номинации «Прорыв года» КГУ «Специализированная школа «Жас дарын» для одаренных детей" и методический кабинет отдела образования Баянаульского района Павлодарской области.

В 2024 году в реализации проекта «Город-селу» изменён ракурс сотрудничества на:

- формирование инновационной направленности в деятельности организаций образования сельских районов, проявляющейся в систематическом изучении, обобщении и распространении педагогического опыта, в работе по внедрению достижений педагогической науки и практики;

- включение теоретических и практических вопросов по функциональной грамотности (читательской, математической, естественно-научной, финансовой, креативному мышлению) в двусторонние планы профессионального взаимодействия;

- оказание методической поддержки сельским школам, имеющим соответствующую материально-техническую базу, получить статус организации дополнительного образования и комьюнити-центров.

В этой связи участниками проекта «Город-селу» разработаны рекомендации на ближайшую перспективу**:**

1. Продолжить совершенствовать работу по использованию в образовательном процессе современных методов, форм, средств обучения, современных образовательных технологий для получения наилучших результатов в педагогической и ученической работе.
2. Обеспечивать рост профессиональной компетентности учителя в едином образовательном пространстве.
3. Осуществлять мониторинг процесса и результатов профессионального взаимодействия.
4. Продолжить изучение и распространение передового педагогического опыта учителей посредством участия педагогических работников в конкурсах профессионального мастерства, в профессиональных интернет-сообществах.

АУЫЛДЫҚ ЖӘНЕ ҚАЛАЛЫҚ ҚАУЫМДАСТЫҚТАР МЕН МЕКТЕП: ҚАЛЫПТАСУ ЖӘНЕ ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСУ ПРИНЦИПТЕРІ, ҰҚСАСТЫҚТАР МЕН АЙЫРМАШЫЛЫҚТАР

СЕЛЬСКИЕ И ГОРОДСКИЕ СООБЩЕСТВА И ШКОЛА: ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ, СХОДСТВА И РАЗЛИЧИЯ

RURAL AND URBAN COMMUNITIES AND SCHOOLS: PRINCIPLES OF FORMATION AND INTERACTION, SIMILARITIES AND DIFFERENCES

Н. Н. Костикова
руководитель социальных и образовательных проектов SETL GROUP

А.В. Голубицкий
директор «Школа будущего», эксперт образовательных проектов SETL GROUP

Дерексіз: Мақалада мектептер мен жергілікті қоғамдастықтың өзара әрекеттесуінің ауылдық және қалалық жағдайлары арасындағы проблемалар мен тәуекелдер, ұқсастықтар мен айырмашылықтар қарастырылады, қоршаған аумақты дамыту үшін мектептің рөлін күшейту бастамасының көздері және нақты сәтті мысалдар талданады.
Аннотация: В статье рассматривают проблемы и риски, сходства и различия между сельскими и городскими условиями взаимодействия школ и местного сообщества, анализируются источники инициативы усиления роли школы для развития окружающей территории и конкретные успешные примеры.
Abstract: The article examines the problems and risks, similarities and differences between rural and urban conditions of interaction between schools and the local community, analyzes the sources of initiatives to strengthen the role of schools for the development of the surrounding area and specific successful examples.
Түйін сөздер: жергілікті қоғамдастық, ауылдық және қалалық мектептер
Ключевые слова: местное сообщество, сельские и городские школы
Keywords: local community, rural and urban schools

В эпиграф статьи вынесено высказывание великого польского педагога Януша Корчака, который подчеркивал важность учета внешнего по отношению к школе контекста. Кроме того, школа может занимать проактивную позицию, сама влиять на общество.

Отвечая на современные вызовы, школа должна стать не только местом обучения детей, но и центром развития территории вокруг себя, площадкой встречи и общения разных поколений, пространством общественного договора, точкой формирования ценностей всего местного сообщества. Однако в последнее время школа всё больше отдаляется и закрывается от общества и этому есть несколько причин.

1. Появление относительно новых угроз: распространения наркотиков и психотропных веществ, скулшутинг, буллинг не только учеников, но и учителей, рост террористической опасности;

2. Распространение негативной информации в социальных сетях и СМИ;

3.Снижение уровня доверия в обществе в целом, агрессивная, часто потребительская позиция родителей. Это явление усилилось во время пандемии ковид-19 и вынужденного дистанционного образования;

4. Усиление полицейского давления: контрольные и надзорные органы часто ведут себя формально и агрессивно по отношению к школе;

5. Недооценка со стороны учителей и администрации школ значимости взаимодействия с обществом и нехватка опыта открытости.

Растущая закрытость школы становиться препятствием для эффективного

взаимодействия системы образования и местного сообщества, формирует атмосферу взаимного недоверия, не позволяет выстроить обратную связь и, в конечном итоге, снижает образовательный потенциал школы и может отражаться на образовательных результатах школьников.

Не смотря на описанные выше проблемы, целый ряд школ понимают свою ответственность за развитие территории вокруг, воспринимают возможности окружающей территории как важный ресурс развития школы и поэтому выстраивают эффективную систему взаимодействия школы и местного сообщества. Такие примеры есть как в городской местности, так и в сельской, при этом можно выделить ряд общих черт и отличий. Кроме того, особенностями обладают школы городских окраин и новых микрорайонов.

Специфика формирования сообществ в сельской местности обусловлена их относительной закрытостью и обособленностью. На селе, как правило, многие жители хорошо знакомы друг с другом, знают по именам, постоянно пересекаются вне школы. Одним из первых, кто описал важность совместной работы семьи и школы стал Василий Александрович Сухомлинский. В книге «Сердце отдаю детям» он указывает на то, что «Семья – это та первичная среда, где человек должен учиться творить добро», подчеркивает важность выстраивания совместной работы семьи и школы. В Павлышской школе, где Сухомлинский работал директором, был создан родительский университет, целью которого являлось повышение педагогической культуры родителей, и их активное участие в учебно-воспитательном процессе. Рядом с сельской школой Василия Александровича не было образовательных и культурных центров, поэтому он сделал ставку на литературное творчество, наблюдение за окружающей природой и взаимодействие с семьёй. Школа стала не только источником развития для родителей, но основой для укрепления семьи. Каждый ребенок, приходя в первый класс, высаживал яблоню, а затем первое яблоко, выращенное своими руками, нес самым дорогим для него людям – родителям.

В настоящее время многие сельские школы продолжают традиции, заложенные В.А. Сухомлинским, и развивают тесное сотрудничество с местным сообществом на селе. Таким современным примером можно считать школу в поселке Борское (Калининградская область, Россия), где значительную роль играет Управляющий совет, куда входят ученики, родители и учителя. Совет принимает многие решения, связанные с режимом работы школы, привлечением ресурсов для её развития.

В тоже время важно отметить, что такое тесное взаимодействие школы и местного сообщества в сельской местности несет и свои риски формирования так называемого островного менталитета, когда все ресурсы для развития школьников ограничиваются ближайшей территорией. Существуют примеры успешного преодоления такого эффекта за счет создания сообщества сельских школ. Такое сообщество есть в Республике Карелия (Ассоциация общественно активных школ), в Алтайском крае (Школы здоровья Алтайского края), в Калининградской области (Ассоциация сельских инновационных школ). Опишем подробнее опыт Ассоциации сельских инновационных школ (АСИШ).

В сентябре 2007 года 4 сельские школы из разных муниципалитетов подписали соглашение о сотрудничестве, давая началу принципиально новой организации Ассоциации сельских инновационных школ Калининградской области. Трудно было найти более непохожих по числу учеников и традициям школ, но их всех объединяли географическое расположение (в сельской местности), открытость и воля к сотрудничеству, а также желание развиваться инновационно, доказать, что сельская школа не лучше и не хуже городской. Она просто другая. Директоров и учителей задевало отношение к сельской школе как к социальному инвалиду, которому нужно проявить сочувствие и сострадание. Даже в то, довольно тревожное, время, когда сельские школы стали активно объединять и закрывать, участники ассоциации не создавали «профсоюз против закрытия малокомплектных учреждений», а начинали «движение за развитие

уникальных сельских школ».

Итак, сельские, но (и) инновационные. Словосочетание не самое распространенное в педагогических и тем более общественно-политических СМИ. Важным этапом вступления в ассоциацию была не самопровозглашенная инновационность, а обязательная внешняя экспертиза программы или проекта школы. Среди школ-учредителей АСИШ были победители Приоритетного национального проекта «Образование», участники федеральной рабочей группы А.А. Пинского по внедрению общественно-государственного управления в школе и других крупных проектов.

Неслучайно, что в Калининградской области именно сельские школы первыми образовали ассоциацию. Крупные школы в многонаселенных городах чаще являются самодостаточными, с точки зрения ресурсной оснащенности, особенно в условиях НПФ, когда «богатство» школы определяется количеством учеников. Важно отметить, что совокупное число учеников в 4-х школах составило более 1000, что превышает возможности многих городских школ.

Стало очевидным, что даже простое приглашение на традиционные образовательные события друг друга дает серьезный синергетический эффект, когда 1+1 это не 2, а 3 и более. Если коллектив школы затрачивает ресурсы на одно мероприятие, то ученики и учителя получают четыре, при этом растет качество проводимых мероприятий (когда есть гости всегда хочется сделать лучше), все участники получают неформальную экспертизу форм и методов организации школьной жизни.

Довольно быстро школы перешли к собственно сетевым образовательным событиям. Традиционным стал фестиваль социальных проектов, зимняя школа общественных управляющих, летний лагерь по государственно-общественному управлению с участием членов управляющих советов школ-участниц АСИШ.

Постепенно внутренних средств для развития организации стало не хватать. И тут очень вовремя министерством образования Калининградской области было инициировано создание Фонда поддержки местных инициатив для школ, реализующих проекты вместе с местными сообществами. Появился и ряд других региональных грантовых возможностей, включая конкурс «Школ – СУПЕРШИК». Может показаться странным, но ассоциация, возникшая вопреки логике конкуренции школ при нормативно-подушевом финансировании, лишь усилилась с появлением конкурсного грантового распределения средств.

Школы просто договорились подавать на каждый конкурс заявку только от одной из школ-участниц Ассоциации, не конкурировать между собой, а поддерживать и выступать бенефициарами проекта могли все другие школы. Если отбросить директорские амбиции, то какая разница, через какую бухгалтерию пойдут средства, скажем, на организацию фестиваля социальных проектов, если в заявке указана равная возможность участия учеников и педагогов всех школ участников АСИШ? С экспертной точки зрения при прочих равных условиях заявка, поданная Ассоциацией школ из разных муниципалитетов, выглядит намного сильнее описания проекта отдельной (даже очень крупной) школой, ведь предполагаемые положительные результаты и эффекты появятся сразу в нескольких учреждениях. За 5 лет совместного файндрайзинга было привлечено более 40 млн. рублей на развитие материально-технической базы отдельных школ, создание ресурсного центра АСИШ в школе пос. Борское (Гвардейский район) и проведение совместных мероприятий. Тут важно отметить еще один парадокс. При всем при этом ассоциация сохранила независимость в самоуправлении и определении стратегии развития. Партнерские отношения возникли и с Калининградским областным институтом развития образования, специалисты которого часто оказывали методическую поддержку во время проведения сетевых образовательных событий по запросу ассоциации. Но постепенно опыт школ-участниц ассоциаций рос, и в настоящее время они включены руководством института в качестве площадки в рамках федеральных программ переподготовки управленческих и педагогических кадров из других регионов России

Переходя к описанию формирования и развития сообществ вокруг городских школ, важно отметить, что само понятие «сообщество» более размыто по сравнению с сельскими поселениями, так, даже в условиях малого города действуют, как правило, несколько школ, территории на которых проживают родители учеников менее обособлены. Другими отличительными особенностями сообществ в условиях города является большая численность и меньшая сплоченность.

Интересным примером тесного взаимодействия местных жителей и школы является школа в Лицей №1 г. Альметьевск в Республике Татарстан Российской Федерации. В результате реконструкции школы жители получили доступ к столярной и слесарной мастерской, где могут всей семьей реализовывать свои потребности.

Не менее интересен опыт High Tech Academy из Алматы (Казахстан), которая не только обучение школьников, но соединила внутри здания Центр дополнительного образования и комьюнити-центр. Идею руководители школы подсмотрели в Финляндии. Для каждого местного жителя оформляется специальная клубная карта, которая обеспечивает доступ в центр спорта и искусств Budokan. После окончания уроков Budokan открывает двери для всех желающих.

Похожий принцип формирования и поддержки сообщества реализовали в Гимназии Корифей (Екатеринбург, Россия), где школа выступила не только источником ресурсов, но и объединила родителей. Была выпущена карта, дающая право на скидки во всех магазинах и сфере услуг, где работают родители гимназии. Родители и выпускники собрали средства для открытия эндаумент-фонда, вырученные средства направляются на развитие гимназии.

Работают с местным сообществом и крупных мегаполисах. Группа компаний «А101» завершила строительство школы № 2070 «Энергия» в составе жилого комплекса «Скандинавия» в Новой Москве. Концепция застройщика А101 изначально предполагала тесную взаимосвязь с сообществом, поэтому у школы нет забора. Каждый житель квартала вправе пользоваться уличной школьной инфраструктурой (стадионом, площадками, беговыми дорожками). Подобного рода архитектурная доступность создает условия для взаимодействия с местными жителями.

Инженерный корпус в Совхозе им. Ленина в Москве изначально создавался под запросы местного сообщества. Проектировщики школы решали задачу сообщества по созданию внутри Совхоза школы, которая бы была передовой, технологичной и не уступала самым громким столичным проектам ни по качеству образования, ни по качеству инфраструктуры и сервиса. Это привело в итоге к огромному количеству желающих влиться в сообщество Совхоза и получать все преимущества, которые имеют его жители.

Частная «Новая школа» проектировалась с функцией местного культурного центра, с разнообразными мероприятиями (культурно-досуговыми, спортивными, научными) не только для детей, но и для родителей, профессионального и местного сообщества. Эта концепция вывела Новую школу на ведущие позиции не только в Москве, но и в России.

Школы, расположенные на окраине крупного города, или в поселках недалеко от города, как и типичные сельских территории часто обладают более значительным потенциалом для развития отношений с сообществом по сравнению с центром города. Таким примером можно считать «Школу будущего» (Калининградская область, Россия). Уже на стадии создания школы ученики и их родители включились в сопроектирование среды и содержания. В здание школы переехали Школа искусств им. Дунаевских, поселковая библиотека. Внутри открылись филиалы спортивных школ, детско-юношеского центра, дошкольное отделение, клуб бабушек «Голубка».

В настоящее время SETL GROUP, одним из крупнейших застройщиков России, проектируется сеть новых школ (Петербургский Лицей «СЭТЛ»), в которых входная группа преобразовывается в комьюнити-центр – площадку для взаимодействия местного сообщества и школы. Отличительной особенностью этого центра будет разнообразие

оказываемых услуг (лекционный зал, спортивный и тренажерный залы, кафе, коворкинг, ремонтные мастерские, копи-центр и др.). Это связано с тем, что в новых микрорайонах многие сервисы недоступны и школа долгое время будет являться единственным ресурсным местом для жителей. По содержанию также будет реализован подход, который можно считать инновационным – в комьюнити-центре основными сотрудниками будут школьники и их родители. Центр станет местом для детско-взрослых стартапов и драйвером развития территории в целом.

Выводы**.**

1. На сельских территориях взаимодействие школы и местного сообщество происходит теснее и выступает при активной и осознанной позиции администрации одним из важнейших ресурсов по отношению к развитию школьников.

2. Частота и качество взаимодействия сообщество-школа возрастает на периферии городов и в новых районах, чем в сложившихся. Вероятно, это связано с энергией, которая аккумулируется естественным образом - все вокруг строится, все на подъеме и открыто новому. В старых районах сложно набрать необходимый энергетический импульс для старта и продолжения новых проектов.

3. Драйвером развития взаимодействия школы и сообщества могут выступать застройщики (школа «Энергия»), местное сообщество и руководитель местного предприятия (Инженерный корпус 548 школы), в случае «Новой школы», «Школы будущего», сельских школах - учредители и руководство самой школы.

4. Можно отметить разные схемы и направленность взаимодействия школы и сообщества. В случае внешней для школы инициативы – взаимодействие более тяготеет к инфраструктурному формату, когда именно общее пользование школьной инфраструктурой является базой для выстраивания отношений между школой и местными жителями. Тогда как в ситуации внутришкольной инициативы – взаимодействие получается более сложным, развернутым и многообразным, поскольку строится не на инфраструктурной, а на программной базе. Оно включает в себя и событийное и образовательное, культурно-досуговое и даже производственное и промышленное взаимодействие.

ЛИТЕРАТУРА

1. Голубицкий Алексей Викторович Сетевое взаимодействие в системе общего образования в формате требований ФГОС // Вестник КГПУ им. В.П. Астафьева. 2016. №4 (38).
2. Лобок Александр Михайлович Сеть как парадигмально новый тип межшкольного взаимодействия // Народное образование. 2014. №3 (1436)
3. Сухомлинский В. Сердце отдаю детям. - М., 1979.

ЖЕТЕКШІ МЕКТЕПТІҢ ЖЕЛІЛІК ҚАУЫМДАСТЫҒЫ - МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ДАМУЫНЫҢ ТИІМДІ НЫСАНЫ
СЕТЕВОЕ СООБЩЕСТВО ВЕДУЩЕЙ ШКОЛЫ - ЭФФЕКТИВНАЯ ФОРМА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ УЧИТЕЛЕЙ
THE NETWORK COMMUNITY OF THE LEADING SCHOOL IS AN EFFECTIVE FORM OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS

Н. К. Евтушенко
ГУ «Отдел образования Узункольского района» Управления образования акимата Костанайской области, с. Узунколь, Казахстан
nata.stich@mail.ru

Аннотация: Кәсіби шеберлікті арттырудың тиімді әдісі - жетекші және оларға бекітілген серіктес мектептердің желілік өзара әрекеттесуіндегі әріптестермен кәсіби қарым-қатынас болып табылады. Мақалада желілік өзара әрекеттесуді ұйымдастырудың кейбір мәселелері қарастырылған.
Аннотация: Действенным способом повышения профессионализма является профессиональное общение с коллегами в сетевом взаимодействии ведущих и прикрепленным к ним партнерских школ. В статье рассмотрены некоторые вопросы организации сетевого взаимодействия.
Abstract: An effective way to improve professionalism is professional communication with colleagues in the network interaction of leading and attached partner schools. The article discusses some questions of organizing network interaction.
Түйінді сөздер: кәсіби даму, жетекші мектеп, желілік қоғамдастық.
Ключевые слова: профессиональное развитие, ведущая школа, сетевое сообщество.
Keywords: professional development, leading school, network community.

В настоящее время – время обновления содержания образования, время изменения роли педагога и требований к нему, как никогда остро стоит вопрос о важности профессионального развития учителя.

Профессиональное развитие учителя – это рост, становление, интеграция и реализация в педагогическом труде профессионально значимых личностных качеств и способностей, профессиональных знаний и умений [1], это процесс непрерывного совершенствования профессиональных компетенций для эффективного решения актуальных профессиональных задач посредством расширения знаниевой основы, коррекции умений, формирования ценностного к ним отношения и приобретения позитивного опыта применения освоенных знаний и умений в их единстве [2].

Форм, способствующих профессиональному росту учителей, существует очень много: курсы повышения квалификации и посткурсовая поддержка, семинары, форумы, конкурсы профессионального мастерства, проектная деятельность, работа в методических объединениях, ассоциациях учителей-предметников, творческих группах, повышение или подтверждение своей квалификационной категории и др. Одной из эффективных форм профессионального роста является взаимодействие в сетевом сообществе ведущих школ.

С 2016 года в Узункольском районе начали свою работу три ведущих школы поддержки обновления содержания среднего образования, сегодня их шесть.

На примере ведущей школы КГУ «Узункольская общеобразовательная школа №1 отдела образования Узункольского района» Управления образования акимата Костанайской области в с. Узунколь мы можем рассмотреть опыт организации сетевого взаимодействия ведущих и партнерских школ.

На начальном этапе организации сетевого сообщества методической службой отдела образования была оказана помощь в построении этого самого сообщества. После разъяснительной работы, в каждой школе района был создан методический актив ведущей

школы или методический актив партнерской школы соответственно, в который вошли педагоги, прошедшие курсы повышения квалификации по программам: «Школьные координаторы по критериальному оцениванию», «Рефлексия в практике», «Разработка и экспертиза заданий для оценивания по предметам», «Исследования в практике учителя», а также в методический актив вошли самые активные и вовлеченные в инновационные процессы учителя, возможно, не проходившие курсы повышения квалификации по вышеназванным программам. В обязательном порядке в методический актив были включены руководитель школы, заместитель руководителя по учебно-воспитательной работе и координатор. Таким образом был упрощен процесс создания сетевого сообщества и положено начало их взаимодействию.

Работа ведущей школы планировалась в три этапа.

Первый этап – «Ведущая школа учит Партнёрские». В течение первых нескольких лет команда сертифицированных учителей ВШ проводила обучающие мероприятия для педагогов партнерских школ, направленные на изучение семи модулей Кембриджской программы, помощь при переходе на обновлённое содержание среднего образования, а также внедрении подхода Lesson Study. В 2016-2019 годах во время перехода на обновленное содержание образования именно команда сертифицированных учителей ведущей школы оказала методическое сопровождение, разъясняя новые подходы и методы обучения и воспитания, особенности принципиально новой системы критериального оценивания учебных достижений обучающихся.

На втором этапе «Партнёрские школы в действии» - партнерские школы демонстрировали практическое применение полученных знаний от ВШ. Каждая из прикрепленных партнерских школ провела семинар для сетевого сообщества.

В настоящее время реализуется третий этап - «Учимся друг у друга» в сочетании очных и дистанционных форм работы, что способствует непрерывному профессиональному образованию всех членов сетевого сообщества.

С целью оказания поддержки ведущим школам для эффективной организации работы и определения направлений работы на предстоящий год методическим кабинетом отдела образования проведено исследование «Изучение взаимодействия ведущих школ с партнерскими школами».

Одним из этапов исследования являлось анкетирование учителей партнерских школ. Посредством Google формы были предложены некоторые вопросы.

На вопрос «Какие мероприятия, направленные на повышение профессиональной компетентности педагогов, проведенные ведущей школой в течение уч. года оказались полезными для Вас?» большинство респондентов ответили: семинары, вебинары, мастер-классы, а наибольшее количество ответов - обмен опытом по Lesson Study.

Ответы участников опроса свидетельствуют о том, что педагогов интересуют практико-ориентированные формы проведения мероприятий и педагогический подход Lesson Study.

Были предложены и такие вопросы: «Что бы Вы хотели изменить в совместной деятельности ведущих школ с партнерскими школами?» и «Каким опытом работы Вы бы могли поделиться с коллегами в следующем учебном году?», «Какую практическую помощь и в каких вопросах Вы хотели бы получить от ведущей школы?».

Выявленные предложения и запросы коллег, как и потенциал партнерских школ были переданы администрации и координаторам ВШ, которые учтены при очередном планировании работы.

В заключении следует отметить, что ежедневная кропотливая работа команды лидеров ведущих школ основана лишь на энтузиазме, самоответственности и понимании важности проводимой работы.

Эффективное взаимодействие профессионального сообщества учителей, способствующее профессиональному росту, возможно при согласованных действиях

всех участников сетевого сообщества: органа управления образованием, администрации школ как ведущих, так и партнерских и каждого неравнодушного педагога.

Профессиональное развитие - это не процесс, который учителя могут выполнить сами. Он требует руководства экспертов. Он должен учиться на успешном опыте экспертов и изучать методы преподавания других отличных учителей [3]. В современных условиях сетевое сообщество предоставляет широкие возможности для самосовершенствования. Как написала Е. Н. Куксо в книге «Десять эффективных способов улучшения качества преподавания в школе»: «Когда хотя бы один учитель загорается педагогической идеей, эффект расходится по всей организации, как круги по воде после падения камня. При этом в сетях, где существует много прочных связей между учителями, изменения распространяются быстрее и проще».

ЛИТЕРАТУРА

1. Митина Л. М. Психология труда и профессионального развития учителя. - М.: Академия, 2004. - 320 с.
2. Педагогика [Текст] / В.А. Сластёнин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. — М.: Школа-Пресс, 2000. — 512 с.
3. Ли Яцзюань. Профессиональное развитие педагога в условиях цифровизации образования / Ли Яцзюань // Профессиональное образование и общество. – 2021. – № 3(39). – С. 208-212. – EDN ITPCRR.

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-СЕТЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВЕДУЩИХ ШКОЛ В ФОРМАТЕ «ГОРОД – СЕЛО» «LESSON STUDY»: ОПЫТ ГОРОДСКИХ И СЕЛЬСКИХ ШКОЛ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Д.А. Суртубаева, А.А.Анафина
Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области, г.Караганда, «Основная школа им. А. Байтурсынулы» Бухар-Жырауский район, e-mail: dianastbaeva@mail.ru

Аннотация: В статье представлены результаты совместного исследования урока городской и сельской школ по предмету «литературное чтение».
Ключевые слова: лидерство, исследование урока, наблюдение, серия последовательных уроков.
Abstract: The article presents the results of a joint study of a lesson of urban and rural schools on the subject of «literary reading».
Keywords: leadership, lesson study, observation, a series of consecutive lessons
Аннотация: Мақалада "әдеби оқу"пәні бойынша қалалық және ауылдық мектептердің сабағын бірлесіп зерттеу нәтижелері келтірілген.
Түйін сөздер: көшбасшылық, Сабақты зерттеу, бақылау, дәйекті сабақтар сериясы.

Повышение качества среднего образования – один из приоритетов Национального проекта «Качественное образование «Образованная нация», утвержденной Постановлением Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021года №726, на 2021-2025 годы. В Национальном проекте нашли свое продолжение такие вопросы, как «охват детей дошкольным воспитанием и обучением, сокращение разрыва в качестве обучения между городскими и сельскими школами, строительство школ для решения проблем дефицита ученических мест, создание безопасной и комфортной образовательной среды и другие…» [1, с.5].

Построение эффективной модели сетевого взаимодействия педагогов городских и сельских школ на основе современных технологий, имеет основу повышения качества образования и развитие ключевых компетенций, обучающихся и педагогов региона. Совместная работа в данном направлении создаёт открытое и многовекторное участие организаций образования, педагогов в процессе обновления содержания образования. А также может включать совместное научно-методическое сопровождение инновационных проектов в массовой образовательной практике и распространение передового педагогического опыта лучших педагогов городских и сельских школ в открытом информационном пространстве, что может иметь масштабный формат и в условиях дистанционного профессионального общения.

Как найти свой эффективный путь обучения и преподавания, направленного на повышение качества знаний, где приоритетом, является готовность учащихся к практическому использованию имеющихся знаний. Являясь сельской школой часто можно услышать, что возможности во многих школах города превосходят, чем в сельских школах. Но остановимся на том, что мы выполняем одинаковую работу - преподаем и обучаем детей. Но все же возникают вопросы, в чем превосходят школы города? Где может учитель сельской школы увидеть лучший опыт для улучшения своей практики преподавания и обучения? Как мотивировать учителей заниматься исследованием урока для того, чтобы повысит свой профессионализм и развить лидерские качества?

Исследование лидерства проводилось К. Левиным, Р. Уайтом. Данные исследований позволили конкретизировать понятия: лидер, лидерство, стиль лидерства и т.д.

Особый вклад по изучению личности в коллективе внес А.С. Макаренко и его идеи позволили разработать концепцию воспитания коллектива и личности (А.А. Бодалев, Л.И. Новикова) и коллективной творческой деятельности (И.П. Иванов).

На современном этапе школе нужны учителя с лидерскими качествами, которые способны управлять процессом развития лидерства в классе. И роль исследователя собственной профессиональной деятельности в фокус-группах это один из мотивов проявления его лидерских качеств [3, с.6].

По этой причине, одним из возможностей нахождения ответов на выше обозначенные вопросы стало организация и проведение совместной исследовательской деятельности педагогов школ через LESSON STUDY (коллаборативный педагогический подход, направленный на совершенствование знаний в области учительской практики [2, с. 275]). Ведь на сегодняшний день «Исследование урока» позволяет решать ряд ключевых задач всего учебного процесса и будет содействовать распространению передового педагогического опыта лучших педагогов городских и сельских школ.

Выбор КГУ «Гимназия имени Шакарима» был не случаен, так как и ранее осуществлялось взаимодействие двух Ведущих школ в рамках посткурсового сопровождения педагогов, прошедших уровневые курсы, когда гимназия имени Шакарима являлась компетентностным центром. Ведущая школа «ОШ им. А.Байтурсынулы» принимала активное участие во многих мероприятиях, проводимых данной гимназией в условиях внедрения обновления среднего образования. На сегодняшний день мы обратились к коллегам с предложением продолжить сотрудничество в узком направлении, но в актуальном на сегодняшний день, как «Исследование урока» в начальных классах. Коллеги проявили большой интерес и поддержку в реализации данного исследования, следствием которого стало заключение совместного договора о сотрудничестве в рамках «Исследование в действии. Исследование урока» в формате «Город - село». Именно такое взаимодействие учителей начальных классов ведущих школ даст возможность обменяться профессиональным опытом в исследовательской работе по принципу «равный - равному», сможет наладить горизонтальные связи между коллегами для повышения исследовательской культуры

учителей начальных классов обеих школ и возможно даст положительный результат на повышение качества знаний учащихся.

Проведя большую работу на организационном этапе согласно плану работы по исследованию, а именно: формирование фокус-группы, изучение теоретического материала по «Исследованию урока, проведения ряда встреч с тренерами по «Lesson Study» УМЦ РО Карагандинской области, филиала ЦПМ города Караганды, мы перешли к практической части нашего сотрудничества, т.е. на этап реализации «Исследования урока».

Совместное исследование ориентировано на повышение читательской компетентности младшего школьника в рамках проекта «Читающая школа». Ведь ни для кого не секрет, что осознанное чтение является основой умения учащихся эффективно учиться, работать с информацией, креативно мыслить, распознавать эмоции, намерения, мотивацию, желания свои и других людей и управлять ими, что так же важно сегодня для подрастающего поколения [2, с.84].

Большой интерес к проведению исследования проявили учителя начальных классов, работающие во вторых классах, это определило площадку проведения совместной работы и посещение уроков учителей обоих школ по предмету «литературное чтение». Анализ по исследованию (диаграмма 1, 2).

Диаграмма 1

Диаграмма 2

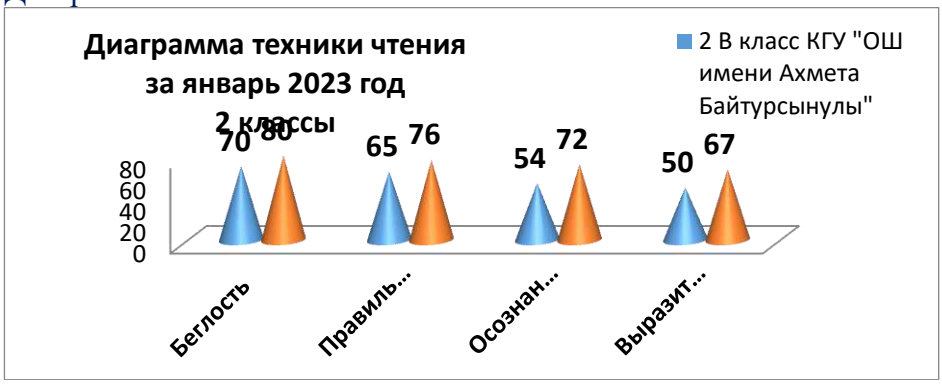

Результаты наблюдения через взаимопосещение уроков коллег, анкетирование второклассников и результаты качества выполнения заданий по формативному оцениванию на начальном этапе у большинства учащихся 2 «А» и 2 «В» классов КГУ «ОШ им. А. Байтурсынулы», а также 2 «А» и 2 Е» классов КГУ «Гимназия им. Шакарима», дали возможность определить фокус–группе проблему исследования урока. Это низкий уровень понимания прочитанного некоторыми учащимися, неумение работать с содержанием текста, трудности с составлением вопросов по прочитанному и поиску ответов по тексту у большинства второклассников. К тому же среди успешных учащихся имеются стеснительные дети, которые в большинстве случаев не уверены в себе или в своих ответах. Наши наблюдения до исследования показали, что основной проблемой учащихся все же остается проблема невнимательного чтения предложенных заданий, низкий уровень ориентирования в тексте, поиск ответов на вопросы из содержания текста.

Результаты диагностики на начало исследования дало фокус-группе возможность определить исследовательскую тему: «Какие виды работы с текстом могут способствовать развитию навыков осознанного чтения учащихся» (диаграмма 3).

Диаграмма 3

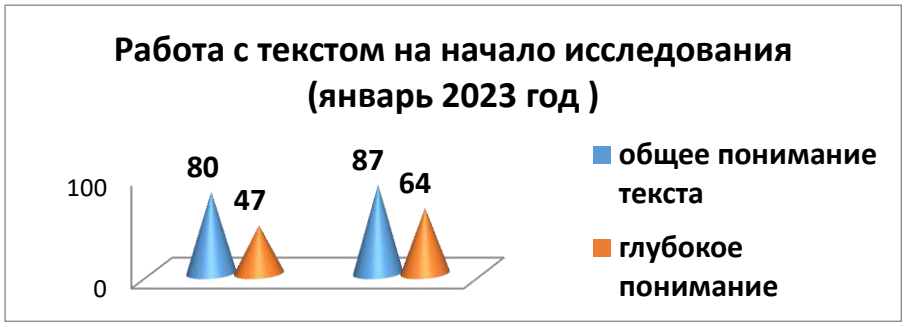

Планирование и проведение серии исследовательских уроков было направлено на подбор инструментов, которые возможно будут способствовать развитию навыков понимания учащимися прочитанного и смогут научить второклассников правильно задавать простые вопросы по содержанию текста [3, с.45]. Проведено 12 циклов «Исследование урока» в двух школах во вторых классах по предмету «Литературное чтение» с казахским и русским зыками обучения. В ходе исследовательских уроков применялись ряд методов и приемов работы с текстом, направленные на понимание содержания текста учащимися, на развитие навыков нахождения ответов на вопросы по тексту, на умение составлять простые вопросы, находить информацию из различных источников, выполнение заданий творческого характера, ориентированных на развитие мыслительных навыков высокого порядка. Также применялись задания, направленные на развитие функциональной грамотности второклассника через чтение по ролям, инсценирование отрывков произведения. Данная работа находится на этапе внедрения исследования. Завершилась первая фаза трех последовательных исследовательских уроков, промежуточные результаты которого мы отразили на листах наблюдения за учащимися А.В.С.

Работая над темой, мы пришли к выводу, что при подборе методов и приемов работы с текстом и ее системном использовании на уроках в большинстве случаев дает эффективный результат, то есть оказывает положительное влияние на развитие навыков работы с текстом, о чем свидетельствуют работы детей и высказывания учащихся о заданиях, которые они выполняли в ходе серии последовательных уроков через такие методы работы с текстом, как работа с деформированными текстами, составление простых вопросов по прочитанному, определение и выделение в тесте реплик героев для подготовки к чтению по ролям и инсценированию отрывка из произведения, которое подкреплялось проведением в форме парной работы и введением всех видов оценивания в ходе урока. Представленная форма ведения рефлексивного журнала, помогла нам увидеть сложившую картину успешности наблюдаемых учеников, понять, на сколько наши подопечные чувствуются себя комфортно, справляются с заданиями, предоставляют обратную связь при интервьюировании.

По итогам проведенного исследования, мы определили для себя необходимость:

- продолжения работы по поиску и определению эффективных методов и приемов работы с текстом;
- проведения сравнительного анализа результатов успешности учащихся по выполнению суммативного оценивания за раздел и четверть;
- проведения мастер- класса для педагогов школ–партнеров;
- представления опыта совместного исследования на областной конкурс «Lesson Study» УМЦ РО Карагандинской области;
- написания статей, участие в семинарах-практикумах, конференциях по обмену опытом.

ЛИТЕРАТУРА

1. Национальный проект «Качественное образование «Образованная нация», утвержденная Постановлением Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021года №726, на 2021-2025 годы
2. Аманова С.Е. Лидерство учителя в обучении на практике. https://studopedia.ru/10_244294_zabolevaniya-tsentralnoy-nervnoy-sistemi.html
3. LESSON STUDY BOX – набор методических ресурсов для реализации подхода Исследование урока в школе – Астана, www.cpm.kz – 2018г

ЖЕЛІЛІК АБАЙ МЕКТЕПТЕРІ – КӘСІБИ ДАМУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТЕТІГІ

Казиева Багда Адилхановна
Павлодар облысы әкімдігі, Павлодар облысы білім беру басқармасының «Дарынды балаларға арналған Абай атындағы гимназия КММ, директор орынбасары

Қазіргі Қазақстанның заманауи білім беру жүйесінің өте маңызды мақсаттарының бірі – ешқандай әлеуметтік не экономикалық жағдайы, не тұрғылықты мекеніне қарамастан, ел тарапынан, білім саясаты тарапынан берілетін мүмдіктердің балалардың барлығына бірдей мүмкіндікпен қамтамасыз ету болып табылатындығын ескерсек, сол мүмкіндікке тікелей ықпалдастық танытатын бірден-бір тетік – барлық әсер етуші қауымдастықтың бірігуі десек, артық айтқанымыз емес. Қолымыздағы жылдың басты құжаты «Баршаға қолжетімді сапалы білім» Ұлттық баяндамасы да осы мүмкіндіктің маңыздылығын көрсетеді. Онда: «Мектеп – балалар білім алып, оқуын тәмамдаған соң аттестат беретін мекеме ғана емес, бүгінгі мектеп – жергілікті қауымдастықпен, ата-анамен, қоғамдық бірлестіктермен, қосымша білім беретін мекемелермен, бизнес және өзге де құрылымдармен ықпалдастық орнататын орын», – делінген.

Желілік бағыттың бір тетігі ретінде Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың «Семей тезистерінде» айтқан гуманитарлық бағыттағы «Абай мектептерін» ашу туралы тапсырмасына сәйкес 12 облыс, 3 қаладан мамандандырылған «Абай мектептері» желісі ашылды 2020-2021оқу жылында бастау алды. Аталған мектептердің орталық базасы Абай атындағы Республикалық мамандандырылған дарынды балаларға арналған қазақ тілі мен әдебиетін тереңдете оқытатын орта мектеп-интернаты тарапынан оқу-әдістемелік кешен даярлау, тәжірибе тарату жұмыстары жүзеге асырылуда.

«Абай мектептері» үшін «Қазақ тілі» және «Қазақ әдебиеті», «Абайтану» пәндері бойынша жаңа үлгілік оқу бағдарламалары, тереңдетілген оқу бағдарламасы әзірленіп, бекітілді (ҚР БҒМ 2020 жылғы «27» қарашадағы №496 бұйрығы). Бағдарламамен бүгінгі таңда мектебімізде қамтылған 5-8 сыныптар, барлық саны - бес сынып, себебі 2020 жылы мектепке жаңадан қабылданған екі сыныптан бастау алған гимназия сыныптары қамтылған.

«Абай мектептері» желісінің оқушылары қазақ тілін жетік білумен қатар, әдеби сөйлеп, сауатты жазып, шешендік, ақындық, журналистік қырларын да танытуы тиіс. Оқушылардың гуманитарлық, лингвистикалық білімдерін толықтырып, тереңдете түсу мақсатында танымдық-теориялық бағыттағы («Сөз мәдениеті», «Мәтін талдау», «Медиасауаттылық», «Журналистика негіздері», «Әдебиеттануға кіріспе», «Ұлы дала даналығы», «Когнитивті лингвистика», «Академиялық жазылым», «Әлем әдебиеті»), тарих және дипломатия бағытындағы («Мәдени мұра» курсы, «Әлемдік мәдениет», «Дипломатия негіздері»), шығармашылық бағыттағы («Шешендік сөз өнері», «Айтыс

өнері», «Поэзия әлемі», «Домбыра», «Дебат», «Вокал», «Сәндік қолданбалы өнер») бейіндік пәндер вариативтік компонентегі таңдау бойынша пәндер есебінен жүргізіледі.

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы және Абай атындағы РММИ мұғалімдері, әдіскерлері бірлесіп «Абай мектептері желісін дамытудың тұжырымдамалық негіздері» әдістемелік жинағын жасады. «Абай мектептері» үшін әлеуметтік желілерден парақшалары, «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Абайтану» пәндері мен бейіндік пәндер бағдарламалары, жүйелі түрде ұйымдастырылатын республикалық ғылыми-практикалық конференциялар мен ғалымдар дәрістері, шеберлік сабақтары, «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», «Абайтану» пәндерін оқыту ерекшеліктері» тақырыбында 72 сағаттық онлайн курсы, тақырыптық вебинарлар мұғалім кәсіби дамуы мен өз тәжірибесін республикалық деңгейде жетілдіруіне үлкен мүмкіндік берді. Сондай ақ аталған шаралар негізінде мұғалімдер өз тәжірибесін арттыру ғана емес, оны облыстық көлемде ашуына мүмкіндік беретін желі облыстағы Абай есімімен аталатын мектеп ұстаздарына, ұжымына жеткізу мүмкіндігі қоса берілді. Бұл өз кезегінде мұғалімдер тек қатысып қана қоймай, оны жетілдірудің,и дамытудың жүгін көрсетеді. Сондықтан 2021 жылы облысымыздағы 5 аудан мен 2 қалада орналасқан 7 Абай мектептерінің желілік қауымдастығын құрылды. Олар: «Дарынды балаларға арналған Абай атындағы гимназия» және Павлодар облысы аумағында орналасқан Павлодар облысы білім беру басқармасына қарасты Абай атындағы мектептер: Ақтоғай ауданы білім беру бөлімінің «Абай атындағы жалпы орта білім беру мектебі», Шарбақты ауданы білім беру бөлімінің «Абай Құнанбаев атындағы жалпы орта білім беру мектебі», Екібастұз қаласы білім беру бөлімінің «Абай Құнанбаев атындағы №2 жалпы орта білім беру мектебі», Екібастұз қаласы білім беру бөлімінің «28 Абай атындағы жалпы орта білім беру мектебі», Аққулы ауданы білім беру бөлімінің «Абай атындағы негізгі жалпы орта білім беру мектебі, Ертіс ауданы білім беру бөлімінің «Абай жалпы орта білім беру мектебі», Железин ауданы білім беру бөлімінің «Абай негізгі жалпы білім беру мектебі» бірге алғанда «Облыстық желілік Абай мектептері барысында» тараптар арасында білім мен тәрбие, тәжірибе алмасу байланыс нығайту ұзақ мерзімді серіктестікті бекіту әрі кеңейту мақсатында Меморандум жасалды және бүгінгі таңда тағы да екі мектеп қосылды: Ақсу қаласы білім беру бөлімінің Абай атындағы мектебі және Успен ауданындағы Абай атындағы орта білім беру мектебі. Ынтымақтастықты дамыту басыңқы бағыттары қатарында үлкен міндет: Желілік қауымдастықта бірлескен жұмыс үшін, соның ішінде мүдде, бағыттары – Абай тұжырымдамасына бағытталған ұйым ретінде, байланыстар орнатып, өзара алмасулар үшін жағымды жағдайлар жасау;

1) бірлескен жобалар мен бағдарламаларды енгізуге және қоғамдық маңызды іс-шараларды (симпозиумдар, конференциялар, семинарлар, тренингтер, фестивальдер, форумдар, брифингтер, көрмелер, сайыстар, кездесулер, зияткерлік ойындар) өткізуге ықпал ету;

2) тұрақты түрде ақпарат алмасу, Қазақстанның білім беру, ғылым және мәдениет мекемелерінің, жастар ұйымдарының өкілдерімен байланыстарды кеңейту.

– тараптардың кез келгені ұйымдастырған конференцияларға, семинарларға, форумдарға және басқа да іс-шараларға өкілдерінің қатысуымен қызметтің сәйкес салалары бойынша жинақтаған тәжірибелерімен және білімдерімен алмасуы;

– білім, ғылым және мәдениет саласындағы өзара қызығушылық тудыратын ақпараттармен алмасу.

– өзара қызығушылық танытатын мәселелерді шешуде тараптарға мүмкіндік беру.

“Оқыту қоғамдастығында жүріп жататын ақпарат алмасу үдерісі мұғалімдердің тәжірибесі мен жұмысының мазмұнын арттырып, оған тартылған адамдарды өзара тығыз байланыстырып, олардың сырт көзге көрінбейтін, күнделікті жұмысына түр береді” деген Энн Либерман пікірін басшылыққа ала отырып, жыл сайын қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдеріне арналған «Р.А. Молдабекова форумы», екі жылда бір рет өткізілетін «Р.Тоқтаров форумы», оқу жылы бойы өткізілген барлық бағыт мұғалімдеріне арналған шеберлік сағаттар, вебинарлар мен ашық сабақтар және екіжақты мұғалімдердің басын

қосу үшін жаслған дуэт сабақтар мұғалімдердің әрі әдістемелік, әрі өзін өзі дамыту, әрі кәсіби қолдау көрсетудің жаңа көрінісін беретін сұранысқа ие бастама болып отыр. Бұл арқылы біз

- «Тақырып мен мақсатты үйлестіру және әдіс таңдау»;
- Сабақ үстінде «ПЕД+» бағытын ұстану, ортақ шешімге келу, қолдау таныту;
- Оқу сауаттылығына арналған тапсырмаларды бірлесіп жасау және оны оқушылардың түсінуі үшін сабақтағы бірлестік, бірін бірін толықтыру
- Саралап оқытудың жүйелі жүзеге асуына жағдай жасау;
- Жаңа технологияны қолданудың үлгісін көрсету сынды бірнеше мәселелерді қарастыра аламыз.

Мектептердің желілік қоғамдастықтары үздіксіз бірлескен жұмыстар мен бірлескен зерттеулер арқылы ересектерге толыққанды және келешегі зор білім алуға мүмкіндік береді. Олар жаңа әдістемелердің жекелеген мектептерден тысқары таралуына мүмкіндік беру арқылы мұғалімдерге және мектептің басқа қызметкерлеріне педагогикалық әдістемелерді зерделеу мен жетілдіру мақсатында оқуға және бірлесе жұмыс істеуге жағдай жасайдығына көзіміз жетіп отыр.

«Еліміздің балалары мен жастарының білім сапасын жақсарту бойынша бірігіп, бірлесіп диалог және қолдау форматында жұмыс істеуге келісетін кез келді. Алдағы онжылдықта жастар мен балаларды сапалы білім берумен қамтамасыз ету мәселесі ұлттық идеяға айналуы тиіс» деп Ұлттық баяндамада көрсетілгеніндей, қолдау мен диалогке құрылған желілік арқасында дәстүрлі шаралар дүниеге келді:

Жыл сайын облыстық «Абай желілік мектептері» арасында дәстүрлі 7-8 оқушыларына арналған «З. Қожахметова атындағы география пәнінен олимпиадасы» өткізіліп келеді. Бұл тек білім додасы ғана емес, дарынды балаларды қолдаудың ерекше жүйесі. «Ертіс дарыны» АҒТО мен бекітілген шараға демеушілік жасап отырған Қазақ ССР оқу-ағарту ісінің үздігі, Қазақстан Республикасының мәдениет қайраткері, «Парасат» орденінің иегері, Қазақстан халқы Ассамблеясының қоғамық «Бірлік» алтын медалі, «Облыс алдында сіңірген еңбегі үшін» медалінің иегері З. Қожахметова ұрпақтары.

Ынтымақтастықтағы мектептер «Gymnasium live» кездесулері аясындағы кәсіпке бағдарлау бағытында онлайн, офлайн кездесулер, «Ғалым сағаты» тақырыбында пәнді оқыту жолдары, шығарма талдау, әдебиеттерді таңдау, ғылыми жоба дайындау, Абайтану мәселелері қарастырылып, ғалымдардан пәнді жүйелі оқытудың оңтайлы әдістері қарастырылды. «Тәуелсіздікке сый» эсселер жинағы шығармаларын ұсынды, Ертіс-Баян өңірінің жас ақын-жазушыларымен кездесу ұйымдастырылып, авторлар қолтаңбасы мен кітаптары сыйға тартылды. «Алтын сандық» кітап сыйлау кеші, өткізілді. Мұғалімдер қауымына арналған «Пед+» кешіне, «Әдістемелік бенефис» шараларына онлайн, офлайн жүйеде қатысты. Қажеттігіне қарай мұғалімдермен жеке-кеңес жүргізіледі. Жыл бойы каникул кезінде негізгі пәндер бойынша вебинар сұхбаттар мен шеберлік сағаттары жүргізілуі арқылы мектеп мұғалімініңі де, қоғамдастықтағы пән мұғалідерінің кәсіби шыңдалуына жол ашып отыр.

Оқушылардың кітап оқуға құштарлығын арттыру мақсатында «Кітапfest» оқыған шығармаларын жарналамалау жобасы аясында бірнеше рет онлайн жүйеде ұйымдастырылды. Рухани әлем арқылы оқушылардың тілін байытуға әсер еттік деп ойлаймыз. Қазақ тілі мен әдебиеті апталығы ұйымдастырылып, ашық сабақтар ұйымдастырылды. Ыбырай Алтынсариннің 180 жылдық мерейтойына орай «Ы.Алтынсарин әңгімелеріне саяхат» сахналық қойылымы, «Сөз сыры» ойыны, «Кітаптalk» оқыған шығармалары бойынша пікір бөлісу, «Қатесіз жазылған өнімді қолдайық» акциясы, «Жеңіс жырын жырлайық» Жамбыл Жабаев шығармашылығына арналған зияткерлік ойыны, Ахмет Байтұрсынов шығармаларына зияткерлік ойыны өткізілді.

Желілік қауымдастық аясында инновациялық өсу мен аналитикалық серпіліс алуға мүмкіндік болады деген сенім бар, себебі, ағымдағы оқу жылында мектебіміз мұрындық

болған «Желілік Абай мектептері» арасындағы III Республикалық «Іші –алтын, сырты күміс сөз жақсысы...» шешендік өнер байқауы мектеп ұжымының жан жақты танылуына мүмкіндік берді:

- байқауға қатысатын баланы баптау мүмкіндігі, ұжым мұғалімдері арасындағы сауатты бәсекелестік пен білімді сынау;
- республикалық көлемде гуманитарлық сайыс алаңын құрастыру және мектеп тәжірибесін тарату;
- Педагогикалық дуэт арқылы ой қозғау, пікір алмасу, сындарлы педагогикалық идеяларды ортаға салу;
- Мәдени әрі педагогикалық этика әдептерінің ұжымдық сынақ түрінде шыңдалуы.

Сонымен біздің қоғамдастық не береді?

- Абай мектептері желісі Абай мектептерінің өзіндік тәжірибе базасын даму траекториясын құруға мүмкіндік береді.
- Абай мектептері – сапалы білім мен бірегей өзіндік озық дәстүрі бар тәрбие мектебіне айналады.
- Бір жүйеде жұмыс жасайтын Абай мектептерінің желісін құру арқылы орта білім беруді дамыту, қала мектептері мен ауыл мектептерінің арасындағы алшақтықты жою, орта білім берудің бірегей брендін қалыптастыру.

Ұлттық бағдарламада айтылған бірден бір нысан: «Мектеп білімі аясында ұлттық бірегейлікті жүзеге асыру, бұл қазақ тілін білу, мәдени шараларға қатысу, Қазақстанның мәдени, тарихи және интеллектуалдық мұрасын меңгеру мен қамқор болу, құрмет көрсету, қонақжайлық секілді ұлттық құндылықтарды сақтаудан көрінеді», деп көрсетілген, олай болса, Абай желілік мектептерінде берілетін бағыт та, бағдар да аталған нысанға сай келеді, ең бастысы, алған бағыттан айнымай, жұмысты жұмылдыра отырып, нақты брендті қалыптастыру уақыттың еншісінде болып отыр. Себебі, Абай атындағы мектептердің тұжырымдамасы Абай философиясына негілделген, тұлғаның қалыптасуы үшін ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүректі бірдей ұстау, толық адам тұлғасына жұмыс жасау.

ӘДЕБИЕТТТЕР

1. «Баршаға қолжетімді сапалы білім» Ұлттық баяндама, Астана, 2023, 15-25 бет.
2. «Біртұтас тәрбие бағдарламасы»
3. «Педагог кәсіптік стандарты»
4. «Павлодар облысы «Желілік Абай мектептері»» меморандумы.

ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ ОРЫС ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ МҰҒАЛІМІНІҢ БІЛІМ БЕРУ ҚЫЗМЕТІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘЖІРИБЕ РЕТІНДЕ

СЕТЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ПРАКТИКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

NETWORKING AS AN INNOVATIVE PRACTICE IN THE EDUCATIONAL ACTIVITIES OF A TEACHER OF RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE

Е.Л. Тюменцева

КГУ «СОШ 39 инновационного типа с гимназическими классами» города Павлодар elena_64_19@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада мұғалімнің кәсіби дамуының және қазіргі білім беру ортасындағы желілік өзара әрекеттесудің маңыздылығы қарастырылады. Автор білім

берудегі тұрақты өзгерістер жағдайында желілер шеңберіндегі өзара іс-қимыл ұйымдар мен кәсіпқойлар арасында білім мен тәжірибе алмасуға ықпал ететінін атап көрсетеді.
В данной статье рассматривается важность профессионального развития педагога и сетевого взаимодействия в современной образовательной среде. Автор подчеркивает, что в условиях постоянных изменений в образовании взаимодействие в рамках сетей способствует обмену знаниями и опытом между организациями и профессионалами.
This article examines the importance of professional development of a teacher and networking in a modern educational environment. The author emphasizes that in the context of constant changes in education, interaction within networks facilitates the exchange of knowledge and experience between organizations and professionals.
Түйінді сөздер: желілік байланыс, білім беру, инновация, кәсіби даму, байланыс, модельдер, тәжірибе.
Ключевые слова: Сетевое взаимодействие, образование, инновация, профессиональное развитие, коммуникация, модели, опыт.
Keywords: Networking, education, innovation, professional development, communication, models, experience.

Профессиональное развитие педагога представляет собой постоянный процесс обучения и совершенствования своих профессиональных навыков и знаний.

Одним из ключевых аспектов развития педагога является повышение его компетенций. Учитель должен быть в курсе последних методик и инноваций в образовании, быть в состоянии применять новые технологии в своей практике и продвигать активное и эффективное обучение.

Сетевое взаимодействие играет важную роль в профессиональном развитии педагога. С помощью интернет-сообществ он получает информацию о последних тенденциях в образовании, посещает онлайн-семинары и вебинары, участвует в профессиональных обсуждениях с коллегами из других регионов и стран. Такое взаимодействие позволяет обмениваться опытом и лучшими практиками, расширяя свои знания и навыки.

Понятие и сущность сетевого взаимодействия в образовательной деятельности найдем в определении: «Сетевое взаимодействие - это система связей, позволяющих разрабатывать, апробировать и предлагать профессиональному педагогическому сообществу инновационные модели содержания образования и управления системой образования; это способ деятельности по совместному использованию ресурсов» [1, с. 34].

Следовательно, значение сетевого взаимодействия в образовании – это взаимодействие между образовательными учреждениями, методическими объединениями, педагогами и даже обучающимися.

Первая ступень подобной коммуникации давно и прочно вошла в образовательную деятельность: семинары, круглые столы, конференции, дискуссии и встречи по обмену опытом и проблемным вопросам, дни партнерского взаимодействия. Сетевое взаимодействие образовательных учреждений сегодня становится современной высокоэффективной инновационной технологией, которая позволяет образовательным учреждениям не только выживать, но и динамично развиваться. Важно заметить, что при сетевом взаимодействии происходит не только распространение инновационных разработок, а также идет процесс диалога между нашим образовательным учреждением и школами и процесс отражения в них опыта друг друга, отображение того развития, которое происходят в системе образования в целом.

Инновации в условиях образовательной сети приобретают эволюционный характер, что связано с непрерывным обменом информацией и опытом, и отсутствием обязательного внедрения. Опыт участников сети оказывается востребованным не только в качестве примера для подражания, а также в качестве индикатора или зеркала, которое позволяет увидеть уровень собственного опыта и дополнить его чем-то новым,

способствующим эффективности дальнейшей работы. У участников сети наблюдается потребность друг в друге, в общении равных по статусу специалистов и учреждений.

Вторая ступень развития сетевого взаимодействия школ - экспериментальных площадок – организация взаимодействия и распространения передового опыта на основе Internet - технологий. Это взаимодействие, которое имеет большие преимущества перед другими способами, поскольку в данном случае инновационный опыт школы доступен широкому кругу пользователей интернет - сети.

Опыт нашего учебного заведения в рамках экспериментальной работы освещается на сайте, гам же размещены материалы Программы реализации экспериментальной площадки 2016 года «Реализация полиязычного образования через интеграцию предметов», инновационной площадки 2019 года «Школа языковых возможностей. Опыт работы по образовательному проекту «Школа языковых возможностей» в целях реализации послания Президента Республики Казахстан К.Ж.Токаева от 2 сентября 2019 года в контексте выравнивания образовательных возможностей между городскими и сельскими школами, отражен в профессиональном (научно-методическом) журнале «Педагогикалық Альманах» и на сайте размещения журнала https://orleu-edu.kz/pavlodar-page/.

Сетевое взаимодействие – это система связей, позволяющих разрабатывать, апробировать и предлагать профессиональному педагогическому сообществу инновационные модели содержания образования и управления системой образования.

Инновационные практики сетевого взаимодействия в образовательной деятельности учителя русского языка и литературы:

-создание и использование специализированных образовательных онлайн-платформ, позволяющие учителю проводить уроки и занятия в виртуальной среде;

-создание и использование образовательных онлайн-платформ, где ученики могут получать доступ к дополнительным материалам, учебным пособиям, тестам, заданиям и другим ресурсам для самостоятельной работы;

-организация и проведение вебинаров и онлайн-конференций на которых можно обмениваться опытом, задавать вопросы и обсуждать актуальные проблемы и темы.

- использование социальных сетей, блогов и форумов для общения с учениками, где они могут задавать вопросы, делиться своими трудностями, получать обратную связь и обсуждать литературные произведения.

- использование онлайн-инструментов для оценивания и контроля успеваемости учеников, таких как электронные тесты или онлайн-дневники для записи результатов и отчетности;

- создание и использование мультимедийных материалов, таких как видео уроки, аудиозаписи и интерактивные задания;

Организация сетевых проектов и коллаборативной работы основана на эффективном взаимодействии и координации участников проекта через сетевые инструменты и технологии. Это позволяет объединить усилия и ресурсы различных участников проекта.

Организация сетевых проектов и коллаборативной работы требует согласованности, координации и эффективного взаимодействия. Правильная организация и использование сетевых инструментов позволяют достичь успешных результатов и повысить производительность работы нашей команды.

О таком опыте взаимодействия с коллегами и экспертами через сеть под руководством Тулькубековой Мадины Хамитовны, заместителя руководителя КГУ «СОШ № 39 инновационного типа с гимназическими классами г.Павлодара», хочу поделиться в данной статье. Профессиональное развитие каждого члена педагогического коллектива нашей школы реализуется согласно основным принципам организации сетевых проектов и коллаборативной работы, через сотрудничество с различными образовательными центрами от районного до международного уровней: «Өрлеу», Центром педагогического мастерства, Инновационным центром развития образования

Павлодарской области, филиалом Гете – института в городе Павлодаре. «С 2019 года в нашей школе осуществляется интеграция не только предметов ЕМЦ и английского языка, но и по другим направлениям с обязательной интеграцией языков.

Соответственно, эту интеграцию, но уже всего учебно-воспитательного процесса, мы внесли в Программу развития школы на 2020 – 2025 гг. Таким образом, командная работа, а точнее, Team-teaching, осуществляется и в урочной, и во внеурочной деятельности. В результате нашей работы на Ученом совете НЦПК «Өрлеу» в ноябре 2019 года утверждена республиканская инновационная площадка «Школа языковых возможностей», которая объединяет в себе два основных направления работы школы – реализацию полиязычного образования через интеграцию предметов.

Большой опыт педагоги школы приобрели в результате сотрудничества с Назарбаев Интеллектуальной школой химико – биологического направления города Павлодара в рамках пилотного проекта по апробации новых образовательных программ. За эти годы нами накоплен свой собственный педагогический опыт по командному преподаванию, который в настоящее время транслируем.

В 2019 – 2020 учебном году на базе СОШ № 39 совместно с НЦПК «Өрлеу» создан образовательный проект «Школа языковых возможностей» в целях реализации послания Президента Республики Казахстан К.Ж. Токаева от 2 сентября 2019 года в контексте выравнивания качества образования между городскими и сельскими школами.

Этот инновационный проект дает возможность педагогам реализовывать свои творческие идеи, делиться опытом, учиться у коллег. Педагоги СОШ №39 демонстрируют сельским коллегам технологии командного обучения. В 2019 – 2020 учебном году мы сотрудничали с 5 школами Павлодарского района (Розовка, Ямышево, Кеменгер, Зангар, Чернорецк). В 2021 - 2022 учебном году проект расширился территориально – в него вошли школы с. Ефремовка, Заря, Мичурино, Маралды, Луганск, Рождественка, Пресное.

В 2022 – 2023 учебном году в проект вошли школы Железинского района. Нами проведены мастер-классы, практические семинары и коучинговые занятия для руководителей школ, их заместителей и учителей. Необходимо отметить, что экспериментальная площадка затронула работу малокомплектных школ, профессионального становления молодых специалистов, распространения передового опыта их наставников. Работа в команде осуществляется не только на уроках, но и на факультативных занятиях и при проведении воспитательных мероприятий.» [2, с. 5,6]. Существенным отличием является использование на данных уроках краеведческого (регионального) материала.

Теперь остановлюсь на преимуществах использования сетевого взаимодействия в образовательной деятельности учителя русского языка и литературы. Учителя МО русского языка и литературы также задействованы в проекте «Школа языковых возможностей», осуществляя реализацию Team-teaching - командного преподавания. Педагоги вовлечены в процесс планирования и управления проектом, начиная с семинара по изучению технологии командного преподавания, что позволяет объединить различные точки зрения и опыт участников для достижения лучших результатов. «Затем – онлайн и офлайн работа (взаимопосещение уроков, в том числе онлайн), консультации, изучение литературы, проектирование и разработка командных уроков). Первый этап разработки уроков – изучение учебных программ, среднесрочного планирования, поиск смежных тем по разным предметам. Следующий этап –совместная разработка урока. Это, наверное, самый сложный этап – найти «свое место» на уроке, определить свою роль. Затем-проведение командных уроков на базе сельских школ.» [2, с. 6]

Организация сетевого проекта согласована, координирована и эффективна во взаимодействии. Очевидно, что правильная организация и использование сетевых инструментов позволяют достичь успешных результатов и повысить производительность работы команды. Как отмечает Тулькубекова М.Х в своей аналитической статье : «В ходе совместного обсуждения решается множество вопросов, возникающих при разработке и

проведении подобных уроков. Также диалоговые площадки помогают «стереть» границы между городом и селом. Следует отметить положительные отзывы сельчан о совместной работе, положительную мотивацию наших педагогов к таким урокам. Необходимо отметить, что таким образом повышается профессиональный уровень учителей не только сельских, но и городских школ.» [2, с. 6]

Учителя школы совместно с методистами Инновационного центра, городского отдела образования, районного отдела образования осуществляют наблюдение уроков и их дальнейший анализ, что позволяет выявить сильные и слабые стороны работы, а также сделать выводы для будущих проектов.

Сетевое взаимодействие позволяет и учащимся активно общаться не только с учителем, но и с другими учениками из разных регионов или стран, что способствует развитию коммуникативных навыков. Это помогает им развивать критическое мышление и аргументированно высказываться. В процессе сетевого взаимодействия у учащихся возникает необходимость работать над своей грамотностью и эффективным использованием русского языка. Они вынуждены формулировать свои мысли ясно и точно, что способствует развитию навыков письма и ораторского искусства. Языковеды активно используют онлайн-ресурсы и платформы для обучения, которые предлагают интерактивные упражнения, задания, игры и тесты, специально разработанные для изучения русского языка и литературы. Это делает процесс обучения более интересным и мотивирующим для учащихся.

Сетевое взаимодействие открывает доступ к различным электронным книгам, статьям, ресурсам, аудио- и видеоматериалам, которые предметники избирательно используют для более глубокого изучения русского языка и литературы. Кроме того, использование сети позволяет учащимся получать обратную связь от учителя и других учеников по своим работам и заданиям, что помогает им улучшать свои навыки и развиваться.

Таким образом, расширение образовательных возможностей и обеспечение доступности материалов в образовательной деятельности учителя русского языка и литературы является важным шагом для повышения качества образования и развития учащихся. Это позволит им лучше усваивать знания, развивать свои навыки и интересы, а также быть успешными и активными гражданами.

Сетевое взаимодействие – инновационная практика, которая играет важную роль в современном мире. Она дает возможность создавать и поддерживать эффективные сети контактов и партнерств, а это способствует обмену информацией, ресурсами и опытом.

Взаимодействие в рамках сетей способствует обмену знаниями и опытом между организациями и профессионалами, позволяет создавать новые идеи, разрабатывать новые продукты и услуги, адаптироваться к изменениям и предлагать уникальные решения проектов.

Сетевое взаимодействие-эффективный инструмент для инновационного развития образования и профессионального совершенствования педагога.

ЛИТЕРАТУРА

1. АА Симонова, текст научной статьи по специальности «Науки об образовании», 2018.
2. Тулькубекова М.Х. «TEAM-TEACHING образовательном процессе инновационной школы», Педагогический Альманах №5 (91) - 2023 [2, с.5, 6]
3. Андреева Н.К., Андреева Э.В. Инновационная деятельность в учебном процессе: учебное пособие. – М.: ТЦ Сфера, 2013.
4. Крымская И.Н. Инновационная деятельность педагогического коллектива: теория и методика. – М.: Учитель, 2016.
5. Баранова О.Н. Сетевое взаимодействие в образовательной деятельности учителя: теория и практика. – М.: Педагогическое общество России, 2015.

THE QUALITY TRAINING OF THE TEACHING STAFF, IN THE SPIRIT OF THE NEW TENDENCIES, FOR THE EDUCATION OF THE NEW GENERATION - MISSION, STRATEGY AND RESPONSIBILITY FOR THE FUTURE OF THE NATION

Дончева Юлия Георгиевна
Русенски университет им. А. Канчева, Русе, Република България
jdoncheva@uni-ruse.bg

Abstract: the child's preparation for life, for adequate interaction with the social and natural environment, begins with the family and the kindergarten. At this stage of development, it takes its first steps in the development of the socialization of the intellect. From these "first steps", to a large extent, his adaptation throughout his life path depends. The student bench, in pedagogical higher education institutions, are the "first steps" of future teachers, in whose hands we will then entrust the future of the nation. So, preparing the best possible pedagogical personnel, knowing their mission and responsibility, we will be calm that those who "lead the future by the hand" are fully worthy.
Key words: students - future teachers, quality education, university, new generations, new tendencies

Introduction. The child's personality is that basic system in which self-awareness as a process (and its products) as well as personal, personal, creative, cognitive abilities are its leading structural components for self-affirmation, for the so-called "I"-identity. In this sense, the life of each person is a series of continuous discoveries related to receiving, processing and transmitting new knowledge about oneself and the surrounding world. "In the English language, 1 l unit h (I - I) is always written with a capital letter! This is an orthographic norm, but on reflection we may find that there is another context, we think. "I" is the unique individual separated from the whole, from the group. "I" is the personal identity of the individual, etc. "I" manifests itself both in its individual and group manifestations in order to stand out (inscribe) or depersonalize itself from the others" [4, p. 18].

Exhibition. In the period of preschool age, the child's memory develops and becomes a process with dominant functions. Neither before nor after this period did it memorize with such ease an extremely varied material. It is no coincidence that John Locke, a famous English empiricist, built his ethical and pedagogical views on the fact that the child's soul is a tabula rasa (clean slate) on which everything from experience and acquired knowledge is written. It is a fact that changes in the child's psyche occur as a result of his activity, which is carried out or assimilated at the given stage. As a preparatory stage/stage (integrative transition) to school in kindergarten, his teacher has to overcome serious challenges related to strengthening both physical and mental health of children. Because the formation of social behavior is a condition for orientation and successful adaptation of the child's personality. In this complex activity are also the problems related to the preparation of adolescents for life - the socialization of children and their adaptation. Here, work on diagnostics, the development of cognitive processes, which are the basis of personal development, as part of the socialization of the intellect, acquires special importance. About the socialization of the intellect, in her book "Socialization of the Intellect", A. Nakova says: "...by linking the internal process of development of intellectual structures with the effects of the social environment and confirming the understanding of the socialization of the intellect as a dependence on the formation and development of the intellectual structures of the specific social environment, of the specific forms of social relations in which the child is included during the different periods of his development" [8, p. 119]. They (periods) can be and are most characteristic of each age stage - games with objects in early childhood, role-playing games in preschool and educational activity in primary school age.

Learning activity. For better efficiency, the new age imposes and already has new rules of teaching in the classroom (in the hall, author's note) [by 5, 6, 7]. In confirmation are the words of

N. Vitanova: "Traditionally, in the learning process, the teacher is the one who determines the forms, methods and means of didactic interaction. This implies the use and application of adequate didactic approaches, organizational forms and methods to activate the students' cognitive activity. Modern learners thrive in a dynamic and stimulus-rich environment. Electronic media, computer games and the rich book market provoke cognitive interests every day with their exciting attractiveness" [2].

The teacher/educator is constantly looking for and finding that educational environment and technologies that are developmental for his/her students. In this regard, we cannot but agree with Il. Petkova, who presents data about the Bulgarian teacher based on a comprehensive monographic study with a general, national sample: "Today, the Bulgarian teacher is faced with a number of challenges that can be structured in several directions: public, caused by the development of technologies (in a global plan) and the new path of development of our country (nationally); normative management, resulting from the changes in the legal framework, the new powers, but also duties attributed to the leading pedagogical staff; professional-personal, resulting from the new roles and competencies, and changes in the age characteristics of adolescents" [10, p. 215].

The situation in the field of higher education is identical. The university lecturer should apply high technology in his presentations/lectures and seminars/practical exercises. It should involve the students' activity, show flexibility, mobility, individual approach, practically applicable methods, forms, approaches and concepts adequate to his study discipline. As R. Neminska says: "Important priorities in higher education are the strengthening of the individual approach, the development of the creative abilities of future specialists through their independent activity and active forms of work. Independent work is an essential element of students' academic preparation. It is an effective means of ensuring the conscious and permanent formation of knowledge and skills. The systematic implementation of independent work by students contributes to the development of cognitive abilities and interests" [9].

The so-called "digital generation" demands and imposes its inevitable changes in the overall interaction of the learner → educated. The activities that are applied, that are practiced are a criterion for self-assessment and assessment of abilities. According to V. Voinohovska: "...there is a strict correlation between the existential experience of success and higher levels of self-esteem and ability assessment. Experience in various competitions, contests, high academic success is considered significant, which increases the academic self-concept of adolescents and avoids the phenomenon of "learned helplessness". Thus, the juniors with outstanding achievers internalize the attribution of effort and the understanding of ability as competence. The internal (personal commitment to the activity, experience of pleasure from doing it) and external motivation (parental methods for imposing a better professional rhythm, practices that activate perfectionism and discipline at work, approval from friends and teachers" [13].

The more and more varied activities children and students participate in, the more their successes multiply, the more their self-esteem, self-esteem and life experience (the so-called experience) is solidified. William James has already expressed this attitude in the following way: Self-esteem = Success / Claims (ie, self-esteem is equal to success divided by claims), and claims are our goals that we set for ourselves. If we achieve our goals, we achieve success, and from there our self-esteem increases. We start to believe in our own strength, we have the motivation to start acting because we believe that we can do it [1, 3].

Julian Rother (the social integration of cognitive processes is considered in the conceptual models of Julian Rother and Albert Bandura) describes that for some people there is a constant feeling that everything that happens to them does not depend on them, but is caused by something, which is beyond them. Others believe that what happens depends on them, on their efforts and abilities. If we believe that we can control our lives from within - through ability and effort - we have an internal locus of control. Locus of control – the way I perceive myself to be in control of my life. Internal - from efforts and abilities, external - from chance or under the influence of external forces.

Here I will present an example to colleagues from Iraq [2, 11] of teaching English in inclusive education:

Visual Impairment Disabilities Challenges in Learning English as a Foreign Language. Challenges of Teaching English as a foreign language to the Visually Impaired.

Teachers' Challenges:

- teacher may not be familiar with accessible formats, such as Braille
- Understanding the background
- Understanding degree of the blindness
- Technological help lack of trainings among teachers
- inaccessibility of school environment
- inflexible financial statement.

Learners' Challenges:

- learner may have low self-esteem
- learner may have low motivation
- learner may feel that literacy is impossible
- learner may not be familiar with accessible formats, such as Braille
- learner may feel disconnected from peers
- learner is unable to read gestures and body language
- teacher may have to modify own materials
- female learners could not and never attend the courses we made
- there are no school in the city for the visual impair.

Environmental Challenges:

- Financial and other school guidelines should be designed flexibly to address the special needs of students with disabilities
- Special facilitates free from architectural barriers
- Special equipment and materials
- Resource centre
- Availability and use of optical instruments and non-optical instruments.

What has been said so far can, of course, be supplemented, expanded and enriched. We must always consider the fact that generations change, methods, means, forms of learning and teaching are not and should not be static, but extremely dynamic, current and modern.

Conclusion. Modern learners thrive in a dynamic and stimulus-rich environment. This implies the use and application of adequate didactic approaches, organizational forms and methods to activate their cognitive activity.

Children and students must believe that they can cope with the tasks set, that they have the necessary qualities, abilities, knowledge, skills, competences, supported at the beginning by their teachers and educators, so that their "wings" can be strong. To overcome their helplessness, to have the courage to start acting with their own strength to achieve the set goals towards the realization of the success. To be able to "fly", to pass this ability on to others and others, from generation to generation! It is in this (and of course in many other things) that the mission, strategy, duty and responsibility of the children's teacher and the university teacher consists.

LITERATURE

[1] Al-Obaydi, L. H. & Pikhart, M. (2022a). A Qualitative Evaluation of the Impact of Online Visually-Based L2 Acquisition on College Students' Risk-Taking, Motivation, and Anxiety. Language Related Research. 13 (5) pp. 281-301. https://doi.org/10.52547/LRR.13.5.10.

[2] Al-Obaydi, L. H., Doncheva, J., & Nashruddin, N. (2021). EFL College Students' Self-esteem and its Correlation to their Attitudes towards Inclusive Education. Воспитание/Vospitanie-Journal of Educational Sciences, Theory and Practice, 16(1), 27-34.

[3] Al-Obaydi, L. H., Jawad, Z. A. & Rahman, F. (2022b). Class-home Connection Using Communication Technology and its Impact on Anxiety Reduction and Academic Performance. Al-Adab Journal – (1) Vol. (141) P. 53-66. DOI: https://doi.org/10.31973/aj.v1i141.3615.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ ОРИЕНТИРЫ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА

Ахмедиева Ляззат Кайратовна
заместитель руководителя «Инновационного центра развития образования» управления образования Павлодарской области

Профессия педагога в современном мире не теряет своей актуальности и значимости. Образование и воспитание подрастающего поколения является приоритетной задачей государства. На прошедшем в августе текущего года II республиканском форуме «Жас ұстаз: табысқа апарар жол» министр просвещения Г.Б. Бейсембаев сказал: «Хотелось бы поблагодарить Вас за то, что вы выбрали путь учителя и добросовестно служите этой сфере. Я уверен, что вы справитесь с стоящими перед вами великими задачами и внесете большой вклад в стремительное развитие сферы образования нашей страны».

В век поступательного проникновения во все сферы жизни общества искусственного интеллекта очень важно, чтобы рядом с нашими детьми и подростками работали дисциплинированные и старательные молодые педагоги, открытые к новым знаниям, готовые адаптироваться к меняющимся реалиям. Поэтому наши граждане должны овладеть навыками, необходимыми в условиях нового времени. Это очень важная задача. Раньше говорили «диплом прокормит тебя всю жизнь». Сегодня же актуален принцип «получай образование всю жизнь!». Сейчас для работодателей главное – не диплом или сертификат. Они ценят прежде всего дисциплинированных и старательных молодых специалистов, открытых к новым знаниям, готовых адаптироваться к меняющимся реалиям. Поэтому каждый педагог должен постоянно учиться.

Ежегодно общеобразовательные школы области пополняются молодыми педагогами. На начало учебного в области работают 1047 молодых педагогов со стажем работ до 3 лет. Из них до 1 года - 375 педагогов, среди них в школах МКШ- 138 молодых педагогов.

С целью обеспечения условия для успешной адаптации, самоутверждения, раскрытия творческих способностей и повышения профессиональной компетентности на сегодняшний день за молодыми специалистами закреплены наставники из числа опытных педагогов-мастеров, педагогов-исследователей. Поддержка специалиста профессионала просто необходима начинающему педагогу. Наставничество оплачивается. В области созданы и действуют Школы молодого педагога, Школы наставников, клуб «ПроЛС», развита система менторства, имеется электронная база, ведется мониторинг профессионального развития молодого специалиста, изучается и обобщается положительный опыт работы наставников. В рамках данных мероприятий оказывается адресная помощь молодым педагогам в организации эффективного взаимодействия со всеми субъектами педагогического процесса, формировании их профессиональной компетентности.

Эффективность системной работы с молодыми педагогами показывают результаты их участия в профессиональных конкурсах и олимпиадах областного и республиканского уровней, что за 3 года составляет 57,3%.

На республиканской педагогической олимпиаде «Талантливый педагог – одаренным детям», в областном этапе только в этом году приняли участие 105 молодых педагогов области. Растет и число участников до 3 лет в республиканском конкурсе «Жаңа мектепке – жаңашыл ұстаз». Ярким примером технологии сотрудничества, способствующей самореализации молодых педагогов до 1 года и формированию у них необходимых навыков в практической деятельности с помощью опытных наставников является областной конкурс «Педагогический дуэт», который ориентирован на формирование культуры командной работы педагога-наставника и молодого педагога.

Ежегодно проводится межрегиональный форум для молодых специалистов. Форум

стал площадкой для активного обсуждения существующих проблем и перспектив, дала молодым педагогам уникальные возможности для самореализации, поиска и воплощения в жизнь новых идей.

Систематическая целенаправленная работа по организации обратной связи «молодой педагог – наставник» помогает обмениваться опытом и мнениями, найти ответы на профессиональные вопросы.

Наша главная цель – объединить молодых педагогов для того, чтобы оказать им профессиональную методическую и практическую помощь для их профессионального развития, помочь стать успешными, создать пространство, где они могли бы реализовать себя. Помните, что профессиональное развитие - это постоянный процесс, и каждый опыт приносит ценные уроки. Оставайтесь всегда открытыми для инноваций, открытыми для сотрудничества.

ЖАС ПЕДАГОГ – ЖАҢА БУЫН

Дүйсенғали Талшын Нұрланқызы
Жетісу облысы Панфилов ауданы Аққұдық ауылы «Ш.Байбатшаев атындағы орта мектеп» КММ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Жастардың бүгінгі міндеті — оқу, білім, тәрбие жұмыстары.
Жастарбүгін сөзден іске көшетін заман.
Білімсіз істің реті болмайды.
Сондықтан, жастардың жалпы назары мектепке аударылуы керек.
Ғани Мұратбаев

Аннотация: Баяндамада Қазақстанның ауылдық мектептеріндегі білім беру сын-қатерлерін талқылау, мұғалімдердің, жас мамандардың жетіспеушілігі, ресурстарға қолжетімділіктің шектелуі қарастырылады. Жас педагогтардың инновациялардағы және білімберу ортасын жақсартудағы рөлі ерекше атап өтіледі.
Түйінді сөздер: педагогика, білім беру мәселелері, ШЖМ, білім беру ресурстары, жас педагогтар, оқытудағы инновациялар, мектеп жағдайлары.

Жас маманның кәсіби және тұлғалық дамуы - білім беру үдерісіндегі маңызды жұмыстардың бірі. Білім беруде нәтижеге жету оңай жұмыс емес. Білім беру міндеті білім сапасын көтеруді мақсат етіп қояды. Педагог алға қойған мақсатқа жету үшін үнемі шығармашылықпен жұмыс жасап, педагогикалық құзыреттілігін дамытып отыруы қажет[1].

Мұғалім болып мектеп табалдырығын аттағаннан бастап өмір бойы білім алу, өмір бойы үйрену бұрынғыдан артпаса, кемімейді. Соның ішінде әріптестеріңнен үйрену, тәжірибе арқылы үйрену мықты құралың болады. Жас маман болып мектебімізге келген мұғалімдерімізге педагогикалық та, психологиялық та, әдістемелік те қолдау көрсету сол ұжымның ішіндегі тәжірибелі ұстаздарға жүктелген аса жауапты міндет.

Қазіргі таңда мектепке келген жас мамандар жаңа технологияны жақсы меңгергенімен, теориялық білімі жақсы болғанымен әдістемелік және психологиялық жағынан қолдауды қажет етеді.

Менің университет қабырғасынан шығып, диплом алып, жас маман ретінде мектепке орналасып, оқушыларға білім мен тәрбие беріп бастағанда түйсінгенім, мұғалім мен мұғалім сабақтастығы. Бұл сол мектептегі тәжірибелі ұстаздардың жас мамандардың бойына тұлғалық ерекшелік қасиеттерімен бірге ұстаз ретіндегі педагогикалық ұстанымдар мен біліктілік, білімділіктің сіңіп қалыптасуына ықпал етуі. Олардың шығармашылық шеберліктерінің артуы мен жан – жақты дамуына көмек қолдарын

созуымен қатар, өз үлестерін қосуы. Олардың ұстаз тұлғасы ретінде қалыптасуы және бар тәжірибесінің іс жүзінде іске асырылуы үшін жан – жақты жағдай жасауы. Осындай педагогикалық өсу үшін тәжірибелі ұстаздар тарапынан әдістемелік көмек беруі. «Ұстаз – жас маман» арасындағы қарым-қатынас әріптестік бағытта қарастырылуы. Әр жас маман үшін тәжірибелі ұстаз бекітіліп, әдістеме бірлестік жетекшілері жас мамандар және жұмысқа жаңа орналасқан мұғалімдермен жұмыс жасауы да жас мамандардың өзін дамытып, білім беруде тәжірибе жинақтауына мол үлесін тигізуде. Біршама педагогтардың жоғары сапалы сабақтарына қатысып, тәжірибесімен бөлісуі жас маманнның білімінің сапасы жоғарылауына, пәнге деген, мектепке деген қызығушылықтың артуына алып келеді деп есептеймін.

Бүгінгі таңда қазақ мектептері жаһандық өзгерістерге ұшырауда, оның негізгі мақсаты мұғалімнен оқушыға білім, білік пен дағдыларды репродуктивті түрде беру ғана емес, оқушының оқу мәселесін өз бетінше қою, оны шешу алгоритмін тұжырымдау, процесті бақылау және нәтижені бағалау, бір сөзбен айтқанда, үйренуге үйрету қабілеттерін қалыптастыру және дамыту болып отыр. Қазіргі білім жеке тұлғаның өзіне де, қоғамға да қажет қабілеттерін дамытуға бағытталған. Осыған байланысты бұқаралық ақпаратқұралдарында ауылдық шағын жинақталған мектептер мәселесі жиі талқыланады. Ауылдық мектептердегі оқыту сапасы қалалық мектептерге қарағанда төмен болмауы тиіс.

Қазақстандағы ауыл мектебінің қазіргі жағдайы бірқатар проблемалар үшін оңтайлы шешімдерді іздеудің тоғысында тұр. Білікті мұғалімдердің жетіспеушілігі, заманауи білім беру технологияларының қол жетімсіздігі, жаңартылған оқу бағдарламаларына қол жетімділіктің шектелуі және шектеулі қаржылық ресурстар басты міндеттер болып табылады. Осыған қарамастан, ауыл мектептерін дамыту кадрларды даярлау және оқыту бағытындағы күш-жігер, заманауи білім беру технологияларына қол жеткізуді қамтамасыз ету, сондай-ақ жергілікті жердің ерекшелігі мен жергілікті қоғамдастықтың қажеттіліктерін ескеретін икемді білім беру бағдарламаларын құру арқылы қамтамасыз етілуі мүмкін. Жергілікті ұйымдармен серіктестік және мемлекеттік қолдау сонымен қатар қосымша ресурстар мен оқу мүмкіндіктеріне қол жеткізуді қамтамасыз ете отырып, ауыл мектептерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Ауыл мектептеріне жас мамандарды тарту басты міндеттердің бірі болуы керек[2].

Қазақстанда, ҚР Статистика агенттігінің кейінгі жылдардағы мәліметтері бойынша, 7 958 мыңнан астам жалпы білім беретін мектеп бар, оның 76,5% - ы ауылдық, ал 55,4%-ы аз – жиынтық, шағын жинақталған мектептер [1]. Шағын жинақталған мектептер (ШЖМ) - бұл балалардың аз болуына байланысты әр түрлі жастағы балалардың бір сыныбында оқуды біріктіретін мектептер. Жалпы білім беретін мектептерде шамамен 2,6 млн. оқушы оқиды, ШЖМ – де - оның 16% - ы (423,5 мың бала). ШЖМ-де барлық мұғалімдердің 25,4% - ы сабақ береді[3].

Қазақстанда ШЖМ таралуы осы мектептердің өзекті мәселелерін бүкіл білім беру жүйесінің алдыңғы қатарына шығарады. Бұл зерттеу - республиканың әрі қарайғы білім беру саясатын қалыптастыру процесіне үлес қосу әрекеті, сонымен қатар ауыл мектебіне ғана емес, бүкіл білім беру жүйесіне қатысты.

ШЖМ-де білім алуға тең емес қол жетімділік, ең алдымен, кәсіби емес кадрлармен, әлсіз әдістемелік және материалдық-техникалық базамен, коммуникация құралдарының нашарлығымен, қалдық қаржыландырумен сипатталады, дегенмен шағын жинақталған мектепте бір оқушыға жұмсалатын шығындар қалалық мектепке қарағанда 3,5 есе жоғары болып келеді.

Қазіргі уақытта шағын жинақталған мектептер саны артуда. Олардың санының өсуі ауылдық жерлерде де, қалалық жерлерде де байқалады. Ауылдық жерлерде жергілікті халықтың ауылдардан қалаларғақоныс аударуы есебінен деп білеміз.

ШЖМ-дегі мұғалімдердің жұмысының өзіндік ерекшеліктері бар және ең алдымен, бұл бір сыныптағы екі параллельді біріктіру. Жүктеме болмаған жағдайда, сыныптардың

аз санына сәйкес - мұғалімдер, әдетте, бірнеше пәндерді жүргізеді. Сыныптағы оқушылардың санының аз болуы, оқытуда қолданылатын әдіс-тәсілдердің де әр түрлі болуын қажет етеді. Себебі, бір сыныпта отырған оқушылардың оқитын пәні мен орындайтын жұмыс көлемі жеке даму жоспары бойынша әр түрлі. Мұндай жағдайда мұғалімнің жұмысы арнайы дайындықты қажет етеді.

Ауылдық мектептердің 12, 8% - и және ШЖМ-нің 23,7% - ы қалалық мектептермен салыстырғандаақпараттандыру және компьютерлендіру бойынша ғаламторды қолдана алу жағынан тең емес.

Кейбір ауылдық мектептер мектеп ғимараттарының нашар жағдайы, қажетті оқу орындарының болмауы немесе көлікке қолжетімділіктің болмауы сияқты оқу жағдайларының жеткіліксіздігімен күресуде.

Көптеген ауылдық жерлердегі шағын жинақталған мектептер апатты жағдайда, немесе жедел күрделі жөндеуді қажет етеді. Жарақтандырылуы бойынша республиканың әрбір үшінші мектебінде химия, физика, биология, математика және т.б. пәндік кабинеттер, мамандандырылған зертханалар мен спорт залдары болмай жатады.

Көптеген шалғай ауылдық жерлердегі мектептер мұғалімдердің тапшылығына тап болады. Оның басты себебі жас маманның жұмыс істеуіне мотивацияның жоқтығынан және қызықтырушылықтың жеткіліксіздігінен деп санауға болады. Дегенмен де, жас маман үшін әлеуметтік пакеттер беріледі, тұрғын үй беріледі және көтерме ақы төленеді, ШЖМ-де жұмыс істегені үшін қосымша ақы төленеді. Қазіргі таңда шағын жинақталған мектеп мұғалімдері, мектептердің салалары мен түрлеріне қарамастан, үнемі біліктілікті арттыру курсынан өтіп отырады, бұл білім беру жүйесіндегі оң өзгеріс әрі сапалы білім берудің басымдықтары. Сонымен қатар, қазіргі уақытта қалалық мектептердің мұғалімдері де, ауылдық мектеп мұғалімдері де өздерін қайта даярлаудың жаңа мүмкіндіктерін өте жақсы пайдалануда. Шағын жинақталған мектептердің мұғалімдерінің біліктілікті арттыру курстарынан өтулеріне мүмкіндіктері өте жоғары әрі тиімді жағыдайлар жасалған. Авторлық, инновациялық курстар онлайн түрде де, оффлайн түрде де өткізіледі. Сондықтан да, жас мамандар ауылдық жерлерде жұмыс істей отырып, әр түрлі курстардан, қайта дапярлау курстарынан, біліктілікті арттыру курстарынан да өтіп, өздерін дамыта алады. Бұл курстар жас мамандар үшін өте маңызды. Жас мұғалімдер өздерінің энергиясы, инновациялық тәсілдері мен бейімделгіштігі арқасында оқу бағдарламалары мен оқыту әдістемелеріне жаңа идеялар әкеледі, бұл оқу процесінің әртүрлілігіне және оның сапасын арттыруға ықпал етеді.

Жас мамандар жергілікті қоғамдастықпен белсенді қарым-қатынас жасай алады, оның қажеттіліктері мен мәдени ерекшеліктерін оқу процесіне біріктіреді. Олардың оқу бағдарламаларын жергілікті ортаның ерекшеліктеріне бейімдеудің бірегей мүмкіндігі бар, олар неғұрлым сәйкес және мақсатты курстар жасайды. Сонымен қатар, жас педагогтар заманауи білім беру технологияларын қолдануға дайын, бұл оларға шектеулі ресурстарға қарамастан инновацияларды енгізуге және оқытудың жаңа түрлерін жасауға мүмкіндік береді. Алайда, жас маман тарапына айтылатын сын да, мін де көп. Ол үшін педагог мамандығын тағдаған болашақ ұстаз білімін ұштап, өзін-өзі дамытумен қатар, төзімді бола білу керек деп есептеймін. Адам мұғалім мамандығына кездейсоқ келмеуі керек. Бұл мамандықты жүрегімен қалап, сүйіп келу керек. Олай болмаса, күнделікті жұмыс тек күнкөріс қамы үшін болып қалады. Сонда ғана одан мықты маман шығады. Үлкен мақсатпен келгенде ғана мамандыққа адал болып, соңына дейін қызмет ете аласыз. Жүрегімен қалап келгенде ғана мұғалім өзінің кәсіби имиджін қалыптастырады. Сонда қоғамның да, ата-ананың да, оқушының да алдында мәртебесі үстем болады. Мұғалімдердің әлеуметтік желідегі белсенділігі артып келеді. Мұғалім блогтары бар, цифрландыруды да игеріп жатыр. Телеарналарда да білім беру саласы бойынша бағдарламалар бар. Мұғалім жан-жақты болуы керек. Соның ішінде медиақұзіреттілік өте маңызды деп ойлаймын. Мұғалім қоғамдық пікірге үн қоса алатын, соңғы жаңалықтардан хабардар, оқушыға не ұсынуға болатынын білетін, білім берудегі цифрлық

бағдарламаларды игерген болуы керек. Медиа дамып тұрған заманда кез келген ресурс арқылы білім бере алу маңызды. Сонымен қатар онлайн, офлайн форматтарды қатар игеруі тиіс. Яғни заманауи мұғалім кез келген жағдайға тез икемделіп ұтқырлық танытуы керек. Қазір өзгермелі заман. Ғаламда түрлі өзгерістер болып жатыр. Олар міндетті түрде білім беру саласына әсер етпей қоймайды. Білім беру саласы бұл өзгерістерден тысқары қала алмайды. Мұндағы мұғалімнің міндеті - сол өзгерістерді білім беру процесіне енгізу, оқушыларды жаһандануға дайын тұлға етіп тәрбиелеу. Осы сипаттардың барлығы заманауи ұстаздың бейнесін танытады деп ойлаймын.

«Ұстаздық еткен жалықпас үйретуден балаға» – деп Абай атамыз айтқан осынау қастерлі мамандықтың иесі атанғаныма 3 жыл болды. Қиыны мен жеңілі, қызығы мен қуанышы мол болған еңбек жолымды «Шабдан Байбатшаев атындағы орта мектептен» бастадым.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі болу — ең ардақты мамандық иесі деп ойлаймын. Әлемде ең қасиетті тілің мен тарихыңа, ұлтың мен әдебиетіңе жетер еш байлық жоқ. Әрбір тіл маманының парызы шәкірттерінің жанына ұлт намысы, ел мүддесі деген киелі ұғымдарды ұялата отырып, саналарында жаңғырту. Сөзімнің дәлелі ретінде атқарып жатқан жұмыстарым мен шәкірттерімнің жетістіктері дәлел. «Жетісу дарыны» облыстық дарынды балалар мен талантты жастарды анықтау және қолдау оқу – әдістемелік орталығының ұйымдастыруымен Бейсен Құранбек атындағы олимпиада аясында өткен «Mi Battle» интеллектуалды ойынына қатысып алғыс хатпен мараппатталдым. «Қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша тілдік дағдыларға негізделген амалдар» тақырыбындағы облыстық шеберлік сынып жұмысына белсене қатысып озық тәжірибе бөліскені және жоғарғы педагогикалық шеберлігі мен жан жақты тұлға қалыптастырудағы толағай табыстары үшін «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығының құрмет грамотасымен марапатталдым. «Жаңа мектепке -жаңашыл ұстаз» аудандық сайысына қатысып жүлделі II орынды иелендім. Жас мамандардың біліктілігін арттырып педагогикалық шеберлігін шыңдау, өз кәсібіне деген сүйіспеншілігін ояту және оларды ынталандыру мақсатында "ЖАС МАМАН- 2023" мектепшілік байқауының бас жүлде иегері аттандым. «Тағылым» республикалық ғылыми әдістемелік журналына Доспамбет жырау «Қоғалы көлдер, қом сулар» өлеңі тақырыбында іс -тәжірибе тараттым. Халықаралық басылымға іс тәжірибе тараттым.

Мен мектепте білім нәрін сусындатып қана қоймай қоғамдық жұмыстарды да белсене алып жүрген жас маманмын. Атап айтар болсам, «Еркеназ» қыздар ұйымының жетекшісімін. Қыздардың бойына инабаттылық қасиеттерін дарыту басты мақсатым. Ойларын тиянақты жеткізуге баулып, шешендігі мен ұшқырлығын шыңдауда «Ұшқын ой» дебат үйірмесінің жұмысын жүргізудемін. Үйірмеге қатысушы оқушыларымның пікір сайыс алаңында емін -еркін сөз жарыстыра алу үшін күшімді аянбай төгемін. Өз ойларын еркін жеткізе алатын, білімді, алған білімдерін өмірде қолдана алатын оқушыларды жетілдіру менің қолымда. Шәкірттерімнің эстетикалық әлемін байытуда өнердің де алатын орыны бар екені сөзсіз. Оған «Қызғалдақ» би үйірмесін айтсам артық етпес, үйірмеде мектеп оқушы қыздары тәлім алуда.

21 ғасырдағы әлемдік өркениетке нық қадам басқан Тәуелсіз Қазақстанның болашақ ұрпағына сапалы білім мен саналы тәрбие беруді өзімнің ұстаздық ұстанымым деп санаймын. Жас маманға қойылар талап та күшті, жасалып жатқан жақсылықтар одан да керемет. Мен ұстаздар ұстаханасынан қанатым қатайып шыққан жас маманмын. Менің атам да, апам да, аға, әпкелерім де ұлағатты ұстаз ретінде адал еңбек еткен.Менің атам осыдан 45 жыл бұрын Қазақстан мұғалімдерінің 5-съезіне шақырту алған құрметті адам. Бүгін мен өмірден өткен ұстаз атамның жолын жалғастырып, арада неше жыл өткенде съездге шақырту алғанымды зор мәртебе санаймын. Съездден алған әсерім ұшан- теңіз. Өз алдыма биік мақсаттар қойып, сол мақсатқа жету жолдармен жұмыс жүргізуім керек екенін ұғындым.

Сонымен, жас мұғалімдер қала мектебі болса да, ауыл мектептері болса да дамытуда шешуші рөл атқарады. Олардың өзгерістер енгізу, жағдайларға бейімделу және жергілікті қоғамдастықпен жұмыс істеу мүмкіндіктері оларды білім беруді жақсартуда және Қазақстанның ауылдық жерлерінде болашақ ұрпақ үшін қолайлы білім беру ортасын құруда таптырмас маман иесіне айналдырады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Жусупова Ж.А. Ж Педагогикалық шеберлік: Оқулық. Алматы, 2011.- 316 бет.
2. Кертаева Ғ. М. «Рахат» мектебі: жаңа ғасырға – жаңа мектеп. Павлодар, 2015. – 297 б.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЕНСОРНЫХ ИГР, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СЕНСОМОТОРНЫХ ФУНКЦИЙ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С РАССТРОЙСТВАМИ АУТИСТИЧЕСКОГО СПЕКТРА

Манатов Аслан Айтжанович
педагог-психолог КГУ «ОШ им. Н.Крупской г. Державинск отдела образования по Жаркаинскому району»

Аннотация: сенсорлық-моторлық функциялар балалардың өмірлік жағдайларға бейімделуге қажетті дағдыларын қалыптастырады. Сенсорлық-моторлық функцияларды дамыту аутизм спектрі бұзылған балалардың жалпы психикалық дамуы үшін керек.
Аннотация: определяется тем, что сенсомоторные функции формируют необходимые важные для жизни навыки у детей. Развитие сенсомоторных функций необходимо для общего психического развития ребенкам с расстройствами аутистического спектра.
Abstract: It is determined by the fact that sensorimotor functions form the necessary life-important skills in children. The development of sensorimotor functions is necessary for the overall mental development of children with autism spectrum disorders.
Тірек сөздер: сенсорлық-моторлық даму, аутизм, аутизм спектрінің бұзылысы, сенсорлық ойындар, бастауыш мектеп жасы.
Ключевые слова: сенсомоторное развитие, аутизм, расстройства аутистического спектра, сенсорные игры, младший школьный возраст.
Keywords: sensorimotor development, autism, autism spectrum disorders, sensory games, primary school age.

Термин «аутизм» (от греческого «autos» - сам) был введен известным швейцарским психиатром Е. Блейлером (E.Bleuler) в начале XX века.Изначально под аутизмом понималось отгороженность от мира, уход в себя [1].

Позднее, в 1943 г. американским клиницистом Л. Каннером (L.Kanner) был выделен «синдром раннего детского аутизма» как особый клинический синдром с типичным нарушением психического развития. Наиболее характерными чертами данного синдрома являются: аутизм как таковой, стереотипность в поведении, особая характерная задержка и нарушение развития речи, раннее проявление указанных расстройств [2]. Выделенные Л. Каннером критерии долгое время являлись основой для понимания аутизма и его диагностики.

Сходное состояние было описано австрийским педиатром Г. Аспергером (H. Asperger) в 1944 г. Г. Аспергер квалифицировал описанные им проявления как «аутистическую психопатию».

Вопросами определения аутизма в зарубежной психиатрии занимались С.С.

Мнухин, В.М. Башина, В.П. Осипов, В.Е. Каган, В.В. Ковалев и др.

Среди работ психологов и педагогов наибольшее распространение получили труды В.В. Лебединского, К.С. Лебединской, М.К. Бардышевской, О.С. Никольской, Е.Р. Баенской, М.М. Либлинг.

По мнению С.С. Мнухина, клинические проявления аутизма связаны с поражением определенных структур головного мозга. Представители московской школы (В.М. Башина, М.С. Вроно, К.С. Лебединская) рассматривали аутизм как явление шизофренного круга. Благодаря работам К.С. Лебединской, В.В. Лебединского детский аутизм стал рассматриваться как нарушение психического развития, в структуре которого особое место занимают эмоциональные нарушения [3].

Несмотря на неоценимый вклад ученых в разработку данной проблемы, явление аутизма до сих пор недостаточно изучено, нет единого мнения о причинах возникновения аутистических расстройств и данное направление является актуальным.

На сегодняшний момент, все большее распространение получает термин «расстройства аутистического спектра», под которым принято понимать триаду симптомов: нарушения в сфере социального взаимодействия, нарушения коммуникации (способности к общению), а также стереотипность поведения. Учеными признается первазивный характернарушений при расстройствах аутистического спектра.

Для детей с аутизмом характерны нарушения социального развития, особые нарушения речевого развития (эхолалии, мутизм, отсутствие речи от первого лица и др.), гипер- или гипосензитивность к сенсорным стимулам, своеобразное развитие мышления и другие особенности. Учеными подчеркивается характерная для аутизма неравномерность и парциальность. Специфика нарушений при аутизме определяет особые образовательные потребности данной категории детей, заключающиеся в особой организации пространства, в постепенном введении в новую ситуацию, в пошаговом предъявления новой информации и т.д. Вследствие этого возникает необходимость специального психолого-педагогического сопровождения детей, имеющих расстройства аутистического спектра, предусматривающего создание специальных условий для их обучения и воспитания, своевременность оказания им коррекционной помощи.

Развитие и совершенствование сенсомоторных функций у детей младшего школьного возраста является главным стимулом развития центральной нервной системы, всех психических процессов.

Современная система образования и воспитания детей, требует изменения требований к содержанию и характеру начального образования. Это определяет необходимость совершенствования развития ребенка

Важной особенностью в процессе психолого-педагогического сопровождения в начальной школе является факт, что младший школьный возраст является сензитивным для формирования мотивов учения, развития устойчивых познавательных потребностей и интересов, что требует определённой готовности. Одним из показателей интеллектуальной готовности к школьному обучению является уровень сформированности сенсомоторных функций. Дети младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра испытывают такие трудности в обучении как: сложности в логическом рассуждении, недостаточно развиты память, внимание, связная речь, также педагоги замечают, что возникают трудности в овладении навыками письма. Сенсомоторные действия у детей младшего школьного возраста нужно и необходимо развивать.

Определение «игра» подразумевает под собой методприёма и усовершенствования навыков людьми.

Игровая деятельность – это активность, направленная на осуществление правил и условий игры и игровых заданий.

Важность игры заключается в следующем:

- благодаря игре реализуются условия для формирования интеллекта;

-формируется способность ребёнка образовывать системы обобщённых типичных образов и явлений, мысленно преобразовывать их.

Сенсорные игры – это вид деятельности, при которой ребёнок учится воспринимать этот мир путём расширения сенсорных ощущений (координация, перцепция, зрение, обоняние, вкусовые ощущения), направленная на адаптацию к условиям окружающей ребёнка среды. Игры базируются на широком спектре разнообразия ощущений: дифференциация цветовых ощущений, сочетается с ощущением себя в пространстве, что лежит в основе формирования кинетического праксиса. В зрительной модальности используются глазодвигательные и цветодифференциальные игры (обучающийся концентрирует своё внимание на предмете определённого цвета, обозначая его характеристики), что влияет на уровень произвольного внимания; слуховой модальности (дифференциация природных шумов, музыкальных инструментов, формирования темпо- ритмических паттернов), что влияет на развитие речи; обонятельная модальность характеризуется играми на различение бытовых запахов, что в последствии влияет на развитие уровня памяти. Осуществление таких игр можно реализовывать в знакомых для ребёнка условиях, а их вариативность безгранична. С помощью такого типа игр в доступной для ребенка с расстройствами аутистического спектра можно развить все сенсорные сферы, которые будут являться базисом для формирования высших психических функций. Данный способ является экологичным для клинической картины ребенка с РАС [4].

Далее опишем сенсорные игры, которые можно использовать для психолого-педагогического сопровождения.

Вариантивность сенсорных игр:

-сенсорные игры, направленные на слуховое восприятие, обонятельных ощущений (трубочки-гармошки, различные вкусовые банки: запах корицы, мяты, лаванды, кофе);

-сенсорные игры, направленные на развитие тактильных ощущение (различные терапевтические мячи, шнуровки, игры в сухом бассейне, например поиск предметов);

-сенсорные игры, направленные на вкусовые ощущения и цветовосприятие (находим и пробуем, сравниваем различные по вкусу продукты, нахождение предметов по определённому цвету).

На базе общеобразовательной школы имени Надежды Крупской г.Державинск отдела образования по Жаркаинскому району (Республика Казахстан) функционирует ресурсный кабинет поддержки инклюзивного образования для проведения коррекционно-развивающих занятий. Благодаря такому помещению занятия для формирования сенсомоторных навыков у детей младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра проходили успешно.

Работая третий год в сельской школе мне, как молодому педагогу приходится сталкиваться с таким направлением в своей практической деятельности. Мною изучены зарубежные опыты и работы в области аутистического спектра и делюсь своим опытом на областных и республиканских площадках.

Также, мною разработана коррекционно-развивающая программа, которая направлена на решение актуальной задачи, так как у детей младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра наблюдается задержанное и нарушенное развитие сенсомоторных функций. Это проявляется в том, что у детей младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра наблюдается следующие особенности в развитии: задержка в становлении моторных функций, повышенный (пониженный) тонус в мышцах, неловкость движений, несогласованность функций обеих рук, затруднения в действиях с мелкими предметами, синкинезии и так далее.

Нарушения сенсомоторных функций приводят к тому, что у ребенка младшего школьного возраста с расстройствами аутистического спектра затруднен процесс освоения навыков изобразительной и трудовой деятельности, выполнения физических упражнений, освоения навыка письма. В дальнейшем это может оказать влияние на

социализацию ребенка с расстройствами аутистического спектра и его возможность самостоятельной жизни в современном обществе.

Программа предназначена для проведения коррекционно – развивающей работы с детьми в возрасте 7–9 лет, имеющие расстройства аутистического спектра.

Программа состоит из следующих разделов:

- развитие моторных навыков, слухового восприятия, обонятельных ощущений.
- формирование зрительного восприятия, вкусовых ощущений эмоциональное восприятие.
- формирование и развитие целенаправленных функций, избирательности, освоение отдельных операций.
- развитие моторной сферы, вкусовых ощущений; представлений овеличине предметов.
- развитие моторных навыков; развитие слуха и цветовосприятия.
- развитие моторной сферы;
- развитие слуха и тактильных ощущений.

В ходе апробации было проведено 68 коррекционно-развивающих занятий. Для получения более эффективного результата коррекционно-развивающие занятия проводились в индивидуальной и групповой форме.

Все занятия, предусмотренные составленной программой, проводились два раза в неделю, в первую половину дня. Иногда ученик сталкивался с небольшими трудностями: не сразу понимал инструкцию к выполнению, отвлекался от выполнения задания, расстраивался, когда что-нибудь не получалось.

В течение апробации программы были использованы следующие формы работы: упражнения, игры, Упражнения реализовывались в игровой форме, потому что для детей младшего школьного возраста срасстройствами аутистического спектра необходимо яркое оформление в формировании сенсомоторных функций.

Таким образом, можно сделать вывод, что формирование сенсомоторных функций необходимо для интеллектуального становления детей с расстройствами аутистического спектра младшего школьного возраста. При не усвоении базовых сенсомоторных функций можно столкнуться с трудностями в обучении и развитии, так как онтогенетически сенсомоторные функции являются базой для формирования высших психических функций.

ЛИТЕРАТУРА

1.Пичугина Ю. А., Сумароков А. А., Салмина А. Б. Клиническая характеристика детей с заболеваниями аутистического спектра // Сибирское медицинское обозрение. 2009. № 6. С. 74-79.

2.Фесенко Ю. А., Шигашов Д. Ю. Ранний детский аутизм: медикосоиальная проблема // Здоровье – основа человеческого потенциала: проблемы и пути их решения. 2013. № 1. С. 271-273.

3.Тиганов А. С., Башина В. М. Современные подходы к пониманию аутизма в детстве // Журнал неврологии и психиатрии. 2005. Т. 8. С. 4-13.

4. Богдашина О. Роль различий сенсорного восприятия в аутизме: краткий обзор научных исследований прошлых лет и современности // Вестник КГПУ им. В. П. Астафьева. 2013. № 4 (26). С.14-22.

5.Метиева Л. А., Удалова Э. Я. Сенсорное воспитание детей с отклонениями в развитии. М., 2008. 215 с.

6. Серебряков Н. В. Коррекционно-развивающая работа с детьми раннего и младшего дошкольного. СПб., 2005. 310 с.

7. Соколов Н. В. Особенности психомоторного развития у детей с ранним детским аутизмом // Смоленский медицинский альманах. 2015. № 1. С. 109-109.

ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН МЕКТЕПТЕРДЕ ГЕОГРАФИЯНЫ ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Кішкене Мұратбек Серікұлы
Павлодар ауданы, Достық НОМ география пәнің мұғалімі

Мақсат: шағын жинақталға мектептерде оқытудың заманауи әдістері, география сабақтарында практикалық және зерттеу жұмыстарын қолдану.

«География» оқу пәнінің мақсаты-білім алушыларға қолжетімді географиялық түсініктерді және оларды күнделікті өмірде біліктерін қалыптастыру.

Негізгі мандеттер:

- Білім алушыларға айналадағы әлемнің табиғи объектілері мен территориялық әркелкілігін хабарлау.
- Жеке табиғи құбылыстар арасындағы, адам мен табиғат арасындағы байланысты түсіндіру.
- Табиғатқа диалектикалық-материалистік көзқарастарын қалыптастыру
- Табиғатты және табиғи құбылыстарды жүйелі бақылау
- Білім алушылардың табиғатты қорғау сезімдерін тәрбиелеу.
- Білім алушылардың көрнекі-бейнелік және сөз-логикалық ойлауын дамытуға, сөздік қорын кеңейтуге байланысты сөйлеуін дамытуға себепкер болу.

Ақпараттық –комуникациялық технологиялар (бұдан әрі- АКТ) білім беру, дамыту және түзету міндеттерін шешуге қажетті оқу шарттарын «салып бітіруге» көмектесе отырып, педагог тәсілдерінің жиынтығын кеңейтеді.

Сабақтарда АКТ-ны қолдану төмендегі мақсаттарда ұсынылады:

1. Үздіксіз бақылаудан күрделі және жасырын таным объектілерін үлгілеу арқылы білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын артыру.
2. Шынайы режимдегі және мерзімі ұзартылған уақыттағы зерделенетін табиғи құбылыстарды білім алушылардың талдауы үшін қосымша визуалды динамикалық сүйеніштерді құру.

АКТ-ны қолдану менің географияны оқыту процесін жекешелендіруге, сабақта жұмыс мазмұнына арттырып, оқушыларымның таным әрекетін белсендіруге мүмкіндік береді.

Өткен 2023жылдың 5 қазан күні мемлекет басшысы «Білім мен ғылым – табысқа жетудің ең басты кілті. Өскелең ұрпаққа тағылымды тәрбие және озық білім беру – өте маңызды міндет» деген болатын сонымен қатар ел басшысы өз сөзінде ауыл мен қала мектептеріндегі сапасының теңсіздігін жою туралы да тілге тие кеткен болатын.

Жалпы қортындылай келе шағын жинақталған мектептерде географияны ерекше өткізу үшін платформаларды қолданып қана қоймай сонымен қатар тәжірибелік жұмыстарға қоса далалық зерттеу жұмыстарында жүйелі өткізіп отыру өз нәтижесін көрсетедідегім келеді.

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫ НЕГІЗІНДЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЯЛАНҒАН ТҮРЛІ ГЕЙМИФИКАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ

Нәметқұл Құралай Мұратбекқызы
Жамбыл облысы, Меркі ауданы «Мұхтар Әуезов атындағы ЖОББ мектеп-лицейі» КММ ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Аннотация: Ағылшын тілін оқыту барысында 4 дағдыны қалыптастыру және грамматикалық тапсырмаларды жасау барысында оқушылардың жеке қызығушылығын ескеруіміз қажет. Оқушылардың функционалды сауаттылығы мен сыни ойлау қабілеттерін, тіл байлығын, сөйлеу мәдениетін арттыру мақсатында оқушылар арасында танымал ойын түрлерін және өзге де ойын форматындағы методиканы сабақ процесіне ұтымды енгізу арқылы білім сапасын арттыра аламыз.
Түйін сөздер: ағылшын тілі, дағды, функционалды сауаттылық, ойын, методика,қабілет, білім сапасы.

Негізгі бөлім

Double Jeopardy

Мақсаты:

1. Оқушының материалды қаншалықты деңгейде меңгергенін тексеру.
2. Оқушының өз-өзін бағалауға, өзіне сыни тұрғыда қарауға дағдыландыру.
3. Сыни ойлау қабілетін және сөйлеу дағдысын дамыту.

Жаңашылдығы:

1. Интерактивті ойынды сабақ барысында тиімді қолдану.
2. Түрлі бағыттарды қамтуға мүмкіндік береді.
3. Оқушы өзінің білімін бағалайды.
4. Барлық сыныптарда, әртүрлі жастағы оқушыларға қолдануға болады.

Double Jeopardy ойынын рефлексия үшін пайдалануға болады. Бұл офйын жасөспірімдер арасында танымал интерактивті Double Jeopardy ойынының өзгертілген нұсқасы. Бұл үшін жоғарыда көрсетілген түрлі бағандарға сәйкес сұрақтар ілінеді. Әр сұрақ әртүрлі шкала негізінде бағаланады. Балл жоғарылаған сайын сұрақтар да қиындайды. Оқушы өзінің сенімді болған ұяшығындағы сұрақты таңдап, жауап береді. Бұл оқушы үшін де өзін бағалауға, өз білім деңгейін тексеруге таптырмайтын әдіс. Және мұғалім де оқушының таңдап тұрған бағаны мен сұрақ деңгейіне қарай, оның берілген материалды қаншалықты деңгейде меңгергенін байқайды. Сұраққа жауап беру барысында оқушы жазылым, оқылым, айтылым дағдыларын қатар пайдалана алады. Бұл оқушыға жан-жақтылықты, ізденімпаздық пен шығармашылықты үйретеді.

Card game

Мақсаты:

1. Оқушының лексикалық сөз байлығын кеңейту.
2. Сөздер мен сөз тіркестерін, идиомалар мен мақал-мәтелдерді еркін әрі жылдам үйренуге жол ашу.

Жаңашылдығы:

1. Әр жастағы оқушылар мен кез-келген тақырыпта қолдануға, қалауынша түрлендіруге болады.
2. Ойын барысы қызық болғандықтан, оқушы қосымша ізденуге, ұтуға тырысады.

3.Сөздер мен тіркестер оңай жатталады.

Бұл әдіс үшін қарапайым ойын карталары қолданылады. Өте тиімді әрі қызықты

әдіс тәсілді дайындау жолы да өте оңай. Сөз тіркестерін 2 ге бөліп, екі түрлі картаға жабыстырамыз. Мысалы: «Read a book» тіркесіндегі «read» және «a book» сөздерін 2ге бөліп жазамыз. Бір бума сөздер жазылған картаны топқа таратып беріп, кәдімгі карта ойнағандай ойнату керек. Оқушы сөз жазылған картаны ортаға тастағанда, келесі оқушы оған жарасатын тіркес сөзді тауып, картаны «басу» қажет. Олай болмаса картаны тастаған адам оны қайта «көтереді».

Sentence auction

Мақсаты:

1. Грамматикалық және оқылым бойынша берілген тапсырмаларды жеңіл анализдеу қабілетін дамыту.

2. Оқушылардың сыни ойлау және жазу дағдыларын оқу дағыдысымен қатар дамыту.

3. Өзара бәсекелестік негізінде оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру.

Жаңашылдығы:

1. Барлық жастағы оқушыларға түрлендіре қолдануға болады.

2. Оқушы сауаты тексеріледі.

3. Жылдамдық пен дұрыс жауап іздеуде топтық жұмыста белсенділік танытады.

Sentence auction ойыны барысында доллар купюралары дайындалады. 1000 доллар «ақшаны» 2 топқа теңдей бөліп беру керек. (оқушы саны мен топ санына байланысты сомма өзгеруі мүмкін). Оқушыларды 2 топқа бөліп қате жазылған қағазды көрсетеді. Оқушылар қағазды белгілі бір соммаға сатып алады. Жылдам қатені жөндеп, қағазды жоғары көрсетеді. Егер екі топтың да жауабы дұрыс болса, ақша 2 тең бөлікке бөлінеді. Егер бір топтыкы ғана дұрыс болған жағдайда, барлық ақша сол топқа беріледі. Қате болған жағдайда ақша мұғалімде қалады.

School bus passengers

Мақсаты:

1. Оқушылардың топта белсенді және сапалы жұмыс істеу қабілетін арттыру.

2. Шығармашыл және сыни тұрғыдан ойлау қабілеттін дамыту.

Жаңашылдығы:

1. Барлық сыныптарда әр түрлі тақырыптар үшін түрлендіре қолдануға болады.

2. Өзара бәсекелстік пен ұжымдық келісімділікті арттырады.

3. Оқушылар жылдам ойланып, дұрыс жауап беруге тырысады.

School bus passengers ойыны топтық жұмысқа негізделген. Жекелей түрде де ойнатуға болады. Оқушыларға сұрақ не сөйлем оқылады. Жауабын білетін немесе сөйлемге сай сипаттама айта алатын топ мүшесі бірінші болып орнынан тұрып «I am a passenger!» деп айтуы тиіс. Содан соң жауап береді. Жауабы дұрыс болса, мұғалім оған автобусқа билет береді. Әр сұраққа бір билет. Осылайша қай топта билет саны көбірек болса, сол топ автобусқа «мінеді». Бірақ қате берілген жауап үшін бір «штраф» беріліп, бір билет күйіп отырады.

Human&Thing

Мақсаты:

1. Оқушылардың лексикалық сөз байлығын кеңейту.

2. Сыни тұрғыдан ойлау, жазу қабілеттерін дамыту.

3. Топтық жұмыста оқушы белсенділігін арттыру. Сапалы жауаптарға бағыттау.

Жаңашылдығы:

1. Сергіту сәтін тиімді пайдалануға болады.

2. Оқушының өздігінен ізденуге талпындырады.

3. Сөздік қоры молаяды.

Бұл ойын балалардың жиі ойнап жүрген «Адам және Зат» ойынының ағылшын тіліне түрлендірілген эквиваленті. Бұл ойын үшін жоғарыда көрсетілген секілді кесте беріледі. Топтар мұғалім берген әріптерге басталатын бағандарға сай сөздерді жазады. 2 топтың сөздері сай келмеуі тиіс. Әр ерекше жауапқа 10балл, қайталанған бірдей жауапқа 5 балл, бос баған үшін 0 балл беріледі.

Run, rabbit, run!!!

Мақсаты:

1. Оқушының тыңдалым және сөйлеу дағдыларын дамыту.
2. Сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамыту.
3. Өзара бәсекелестік негізінде оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру.

Жаңашылдығы:

1. Барлық жастағы оқушылар үшін қолдануға болады.
2. Топтық бәсекелестікті арттырады.

Бұл әдісті қолдану үшін мұғалім тақтаға үлкен кестені іледі. Ол жерде бірнеше текшеден тұратын квадрат бейнеленеді. Квадрат ортасынан 8 текше ерекше белгіленіп тұрады. Бұл «кіру зонасы» деп аталады. Текшенің дәл ортасында қоян орналасады. Топтардың мақсаты өз тастарын қоянға жеткізу, яғни «қоянды ұстау». Екі топта екі түрлі тас болады. Мұғалім сұрақ қойғанда берілген әрбір дұрыс жауап үшін тас текшелермен алға жылжиды. Қате жауап үшін артқа жылжиды. Қай топтық тасы бірінші болып қоянға жететін болса, сол топ жеңімпаз атанады.

Ескерту: қоян орнына арнайы сыйлықтар, шоколад, кубоктар, марапат құралдарын қоюға болады.

Chips for games/ «Фишки» ойыны

Мақсаты:

1. Оқушылармен сабақ барысында жаңа сөздер мен сөз тіркестерін қаншалықты сапалы жаттағанын бағалау.
2. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыту.
3. Ақпаратты ағылшын тілінде жылдам қабылдап жауап беруге баулу.

Жаңашылдығы:

1. Сергіту сәтіне немесе өткен сабақ сөздерін қызықты қайталауға мүмкіндік береді
2. Оқушы жылдам қозғалып, жылдам оқып, «фишкадағы» сөзді аударады
3. Бастауыш және орта буын оқушыларына арналған тәсіл.

Бұл бастауыш және орта буын (5-6 сынып оқушылары) арасында әруақыт танымал «фишка» ойынының баламасы. Әсіресе сабаққа қызығушылығы төмен және осы іспеттес ойындарға әуес оқушылардың оқу процесіне, жалпы айтқанда, жаңа сөздерді үйренуге деген қызығушылығын оятуға тамаша әдіс болып саналады. Ойын барысына «фишкалар» дайындалады. Олардың арғы бетінде қайталауға қажетті сөздер (сөз тіркестері, мақалдар,идиомалар) жазылады. Оқушы шығып, ойын фишкаларын жылдам аударып, жазылған сөзді жылдам аударуы тиіс. Дұрыс аударған сөзі жазылған фишканы ұтып алады. Осылайша тоқсан соңында кімде қанша фишка болғанын санап, үздіктерді анықтауға болады. Бұл үшін аталған әдісті тоқсан бойына ұйымдастырып отыру керек.

«Word by numbers»/ «Сан арқылы сөздер»

Мақсаты:

1. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін арттыру.
2. Жан-жақты жауаптар үшін лексикалық қорды байыту.
3. Орфографияға назар аударту.

Жаңашылдығы:

1. Сабақты болжатуда түрліше пайдалануға болады.
2. Оқушы сөздік қорын байытуға, жаңа сөздерді мейлінше көбірек меңгеруге тырысады.
3. Кез-келген жастағы оқушылармен жұмыста жеңілдете немесе күрделендіре пайдалануға болады.

«Word by numbers» ойынын «миға шабуыл/brainstorming» кезеңінде пайдалануға болады. Оқушылардың жас ерекшеліктері мен қызығушылықтарына орай түрлі болжамды сұрақтар немесе жұмбақтар жасыруға болады. Әр сұрақтың жауабы санаталатын сөздердің жекелеген әріптері белгілі бір сандармен белгіленеді. Сабақ тақырыбына қажетті сандар жоғарыда көрсетіліп тұрады. Оқушылар әр жұмбақты шешкен сайын әр санның астарында жасырулы тұрған әріптерді тауып, тақырыпты құрап шығады.

English memes for brainstorming, dialogue making and creative project work making . Миға шабуыл, диалог жасауға және креативті жобалар жасауда ағылшын тілінде мемдерді пайдалану

Мақсаты:

1. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін арттыру.
2. Жан-жақты жауаптар үшін лексикалық қорды байыту.
3. Орфографияға назар аударту.
4. Өмірлік жағдайда жиі қолданылатын лексикон: жаргон сөздер, аббревиатуралар, неологизмдер т.б. оқушылардың функционалды сауаттылығын арттыруда ұтымды қолдану.

Жаңашылдығы:

1. Сабақты болжатуда қызықты әдіс ретінде түрліше пайдалануға болады.
2. Оқушы сөздік қорын байытуға, жаңа сөздерді мейлінше көбірек меңгеруге тырысады. Ішкі эмоцияларын, қиял әлемін, шығармашылық қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді.
3. Кез-келген жастағы оқушылармен жұмыста жеңілдете немесе күрделендіре пайдалануға болады: диалог құрау, пікір білдіру, суреттерді тақырыппен байланыстыруда креативті ойлау, креативті жобалар жасау т.б.

Миға шабуыл мақсатында көңілді мемдерді ұсынуға болады.

Brainstorming

-Please, read this meme and predict the theme of today's lesson?

Theme of the lesson: Advantages and disadvantages of using phone

-Please, read this funny meme and try to guess the theme of today's lesson?

Theme of the lesson: Travelling

Мемдер көбіне өте көңілді суреттермен сипатталады. Онда қолданылған сипаттаулар, пікірлер оқушылардың функционалды сауаттылығын арттыруға пайдасын

тигізеді. Сонымен қатар, мемді оқушылар өздігінен де жасай алады, бұл оқушылардың креативті ойлау қабілетін және функционалды сауаттылығын арттырады. Диалог және монолог құрауда мемдерді шексіз интерпретацияда қолдануға болады. Бұл үшін оқушыларға бос қимаулгі ұсына аламыз.

Hidden picture - Скрытая картина-Жасырын сурет

Мақсаты:

1. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамыту.
2. Жан-жақты ойлау мен сөйлеу дағдыларына машықтандыру.
3. Оқушының сөздік қорын молайту.

Жаңашылдығы:

1. Сабақтың әр түрлі кезеңдерінде түрлендіре қолдануға болады;
2. Сурет, сөйлем, сөз, сөз тіркестері т. б. бірліктерді жасыру және табу мақсатында қолданады.
3. Бастауыш және орта буын сыныптарына арналған.

Hidden picture әдісінде қолдан тігілген сөмке іспеттес дидактикалық материал қолданылады. Оның беті қатпарлы, бірнеше бөлікке бөлінген. Әр бөлігі ашылып, жабылады. Brainstorming/сабаққа кірігу немесе тақырыпты болжату мақсатында қолдануға болады. Яғни, жаңа тақырыпқа байланысты сурет не белгіні осы жасырын сурет дидактикалық материалының ішіне салып, бір бөлігін ғана ағытып, «What is it? What do you see? Can you give me some examples?» деген түрлі сұрақтар арқылы баланың не көргенін, неге ұқсатқанын сұраймыз. Оқушылар өз болжамдарына сай бірнеше нұсқаларды ұсынады. Бұл орайда сыни ойлау және сөйлеу дағдылары қатар дамиды. Орта буын сыныптары үшін күрделі құрмалас сөйлемдердің бір жартысын көрсетіп, екінші жартысын болжатуға болады. Грамматикалық және лексикалық бірліктер мен құрылымдарды жасыруға болады.

Ойындарды шетел тілін үйретуде пайдалану оны меңгеруде кездесетін грамматикалық және лексикалық қиындықтарды жеңіл игеруге септігін тигізеді. Ал ойын құрастыруда, жаңашыл дүние ойлап табуда біз шабытты қайдан аламыз? Әрине, оқушылардың ортақ қызығушылықтарын ескере отырып, жаңа дүниелерді жасауға шабыттанамыз. [2] Цифрлы емес ойын түрлері қолданысқа өте жеңіл, көпреттік қолданысқа жарайтын әрі өте қызықты болып саналады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Биджиева С.Х., Урусова Ф.А.-А. Геймификация образования: проблемы использования и перспективы развития // Мир науки. Педагогика и психология. 2020. №4.
2. Цветкова А.В. Использование технологий геймификации при формировании профессиональных навыков будущего специалиста на уроках иностранного языка в вузе // МНКО. 2022. №1 (92).

SOFT SKILLS МҰҒАЛІМНІҢ ҚАЖЕТТІ ҚҰЗЫРЕТТЕРІ РЕТІНДЕ

Сулейменова Надира Туяковна
Павлодар облысының білім беру басқармасы
«Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы» КММ әдіскері

Ғылым мен білім беруді дамыту әлеуметтік-экономикалық жаңғыртудың, экономиканың және кез келген мемлекеттің бәсекеге қабілеттілігіне қол жеткізудің маңызды басым міндеті болып табылады. Әлемдік білім берудің стратегиялық

бағыттарының бірі оқытудың дәстүрлі стилін еңсеру және сапалы білім алуды қамтамасыз ететін білім берудің жаңа дамытушы, сындарлы моделіне көшу міндеті болып табылады.

Қазіргі Қазақстанға жаңа формациядағы педагогтар қажет. Бұл педагог-әдіскер, педагог-тәлімгер, цифрлық педагог сияқты педагогтар. Бүгінгі таңда жаңа технологияларды іздеуді өз бетінше жүзеге асыра алатын, өз қызметін талдай алатын, уақыт талаптарына сәйкес білім беру процесінің стратегиясын құра алатын, жоспарды тиімді жүзеге асыра алатын, стандартты емес міндеттерді шеше алатын, өзінің кәсіби қызметін саналы түрде өлшеп, дамыта алатын оқытушы сұранысқа ие. Мамандықтың беделін көтеру, мұғалімдердің үздіксіз дамуы үшін барлық жағдайларды жасау қажет.

Тиімді қызмет үшін кәсіби қосымша білім мен дағдылар маңызды: бұл қарым-қатынас жасау, командада жұмыс істеу, өз қызметін жоспарлау, ақпаратпен жұмыс істеу қабілеті, стресске төзімділік, шығармашылық, жауапкершілік және қазіргі әлемде "soft" деп аталатын көптеген басқа қасиеттер skills " дағдылары.

Жұмсақ дағдылар дегеніміз не?, Жұмсақ дағдылар ("жұмсақ"," икемді " дағдылар) — жұмыс процесіне сәтті қатысуға, жоғары еңбек өнімділігіне жауап беретін және өтпелі, яғни белгілі бір пәндік саламен байланысты емес мамандандырылмаған, кәсіби емес дағдылар кешені.

Softskills ТОП-10 –заманауи мұғалімге қысқаша сипаттама берейік.

1.Уақытты басқару. Дәлірек айтқанда, қызметтің тиімділігін арттыруға бағытталған білім, принциптер мен әдістер кешені. Олар көп уақытты өткізуге, аз уақыт жұмсауға және өз қызметінде жақсы нәтижелерге қол жеткізуге көмектеседі.

2. Тиімді қарым - қатынас-тыңдауды, сендіруді және дәлелдеуді үйрену, ата-аналармен қарым-қатынас орнату және қолдау, "келіссөздер" жүргізу, презентациялар, көпшілік алдында сөйлеу. Қарым-қатынас арқылы мұғалім оқушылардың мінез-құлқы мен іс-әрекетін ұйымдастырады, олардың жұмысы мен іс-әрекеттерін бағалайды, болып жатқан оқиғалар туралы хабарлайды, теріс қылықтар туралы тиісті алаңдаушылық туғызады, қиындықтарды жеңуге, өз мүмкіндіктеріне деген сенімін жоғалтпауға көмектеседі.

3.Эмоционалды интеллект-бұл эмоцияларды тану, басқа адамдардың ниеттерін, мотивациялары мен тілектерін түсіну және практикалық мәселелерді шешу үшін басқа адамдардың эмоцияларын басқару қабілеті

4.Қақтығыстарды басқару-дағдарыстық жағдайды сәтті жеңуге мүмкіндік беретін жаңа құзырет. Дауды адамгершілікпен шеше білу тиімді жұмыс қарым-қатынасын сақтауға, іскерлік ахуалды қолдауға, сенімдеріңізді реніштер мен өзара шағымдарсыз қорғауға көмектеседі

5.Командада жұмыс істей білу.

6.Стрессті басқару-психиканың жай-күйін басқару, стресстің пайда болуын болдырмау немесе кем дегенде оның денсаулыққа әсерін азайту мүмкіндігі.

7. Кәсіби имиджді сақтау, оның ішінде сыртқы көріністерде (киім кию үлгісі, сөйлеу манерасы, сөз саптауы жатады).

8.Сыни тұрғыдан ойлау-ақпаратты іздеу және талдау, шешім қабылдау қабілеті. күшті және әлсіз жақтарын анықтау, балама шешімдерді, қорытындылар мен мәселелерге көзқарастарды табу үшін логиканы пайдалану. Сыни тұрғыдан ойлау мәселені немесе белгілі бір жағдайды әртүрлі қырынан қарастыруға және дұрыс шешім қабылдауға көмектеседі

9. Жұмыстың бөлшектеріне/элементтеріне назар аудару-бөлшектерді басқарады, дұрыстығын қадағалайды, дәл, ұқыпты.

Біз мұғалімнің жеке құзыреттерін қарастырдық (soft skills). Ол қандай дағдылар мен әдістерге ие болуы керек. Бүгін біз сондай – ақ кәсіби дағдыларды қарастырамыз (hard skills − қатаң дағдылар) - білім беру процесінде өте маңызды, бірақ оқыту әдістемесімен байланысты емес мұғалімнің дағдылары.

1. Оқу процесінде жайлы психологиялық орта құра білу

Ыңғайлы орта ынтымақтастық атмосферасын құруға, оқушылармен қарым-қатынас пен өзара түсіністік қалыптастыруға мүмкіндік береді.

2. Бүкіл сынып оқу процесіне қатысатындай етіп сабақты ұйымдастыра білу

Бала оқуға қызығушылық танытатын кеңістікті дұрыс құру үшін мұғалім қандай мақсатта сабақ өткізетінін немесе сыныптан тыс іс-шара ұйымдастыратынын, сондай-ақ қандай мақсатта және қандай құралдарды қолданатынын жоспарлауы.

Ата-аналармен қарым-қатынастан басқа, басқа мұғалімдермен және қызметкерлермен қарым-қатынасты сақтау қажет: әріптестердің сабақтарына қатысу, Бірлескен сабақтар өткізу, бірге іс-шаралар ұйымдастыру, бірлескен сабақтарда жаңа технологияларды қолдану, жалпы жоспарды ескере отырып стратегиялар мен оқу материалдарын таңдау. Өзара көмек өте маңызды.

Оқытуға қажетті құзыреттерге ие болу өте маңызды.

Егер мұғалім балалар мен жасөспірімдерге нағыз тәлімгер болу идеясына құмар болса және өз ісінің маманы болуға ұмтылса, онда бәрі оның қолында.

ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ АУЫЛ МЕКТЕБІ МЕН КОЛЛЕДЖДЕР АРАСЫНДА САБАҚТАСТЫҚТЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДІҢ ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ

Абилова Х.Ж.
Жаратылыс тану ғылымдарының магистры, Б.Ахметов ат.жоғары педагогикалық колледжінің әдіскері, Павлодар қаласы, Қазақстан

Аңдатпа: Бірізділік қағидалары мен интербелсенділік тәсілдерін физиканы оқытудағы маңызын ашу, жетілдіру:

- сабақтастықпен интербелсенділікті зерттеген еңбектермен танысу және зерттеулерге теориялық жалпылама жасау;
- ғылыми сараптамалар жасау барысында бірізділік қағидаларымен интербелсенділікті күнделікті қолдану негізінде кездесетін қиындықтарды анықтау;

Кілт сөздер: сабақтастық, интерактивтілік, бірізділік, оқыту технологиясы, муьтимедиа, ақпараттандыру, модельдеу.

Оқушының жан-жақты тұлға ретінде қалыптасуын бүгінгі мектеп толыққанды қамтамасыз ете алмауда. Бұл олқылықтың орнын жою үшін мектептерде оқыту әдістемесін бірізділікпен жалғасқан сабақтастықты, ақпарат ағынын қабылдауда технология таңдау мәселесін жаңаша жолға қойып, ізденіске түсу қажет .

Оқу үдерісінде бірізділікпен білім беру, интербелсенді технологиямен астарласып жататындығы белгілі. Бұл мәселелерге А. А. Абдуғадыров, Г.Б.Ахметова, В. С. Гершунский, М.И. Жалдак, Г.Б.Камалова, Ж.Қ.Нұрбековалар және т.б. зерттеу жұмыстарын жүргізді. Дегенмен, физика саласында білім беруді ақпараттандыру арқылы оқыту сапасын арттыру факторы ретінде әдістемелік жүйені дамыту мәселесі жетілдіруді қажет етеді.

Біздің елімізде білім беру деңгейінің бірізділігін қамтамасыз ететін мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру жүйесі құрылған.

Физика саласында білім беруді интербелсенді оқыту технологиясына еліміздегі, шетелдердегі даму тенденцияларына ғылыми-теориялық талдау;

Жасалған оқытудың әдістемелік жүйесі жоғары оқу орындарында физика саласында білім

беруде біріздiлікті сақтау мақсатында, мазмұнына, әдістеріне, ұйымдастыру формаларына, оқыту құралдарына және ақпараттық құзыреттілігі - базалық және пәндік құзыреттіліктеріне жауап береді;

Физика саласында білім беруде біріздiліктің педагогикалық шарттары: оқу үдерісіне

ақпараттық коммуникациялық, интербелсенді технологияларды енгізу арқылы оқытушы қызметін кезең-кезеңімен түрлендіруді іске асыру; біртұтас ақпараттық білім беру интернет-ортасы болуын қамтамасыз ету; оқытушы мен студенттердің ақпараттық құзыреттілігін мақсатты түрде қалыптастыру;

Физика саласында білім беруді ақпараттандыруды дамытуға бағытталған білім мазмұны

ақпараттық құзыреттілік қалыптастыруға негіз болады; атап айтқанда:

- «Физика» пәні саласын интербелсенді технология арқылы ақпараттандыруға бағытталған курстың типтік және жұмыс бағдарламалары, біріздiлікті сақтайды;
- физикадан білім беру үдерісін ақпараттандыруға бейімделген зертханалық жұмыстар жүйесі, интербелсенді әдістермен жүзеге асырылады;
- вариативті практикалық және шығармашылық тапсырмалар жүйесі;
- оқу-әдістемелік кешенді оқу үдерісінде пайдалануға арналған әдістемелік нұсқаулар.

Жалпыға бірдей білім берудегі физиканың орны

Қазіргі заманда білім берудегі басты міндет оқушыға іргелі білім беру емес, оның өмірде әлеуметтік бейімделуіне қажет шарттардың орындалуымен бірге өзін-өзі дамытуға дайындығы болып табылады. Бұл бағытта интербелсенді білім беру технологиясы үлкен көмек көрсетеді, мемлекеттік стратегиялық бағдарламаларда оларды кеңінен қолдану туралы баса айтылған.

Осы мәселені шешуде Білім туралы Заң сөзсіз негіздемелік құжат. Білім беру жүйесінде «оқытудың жаңа технологияларын, оның ішінде кәсіптік білім беру бағдарламаларының қоғам мен еңбек нарығының өзгеріп отыратын қажеттеріне тез бейімделуіне ықпал ететін кредиттік, қашықтан оқыту, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу және тиімді пайдалану» [2] міндеті қойылған.

Мұғалім біріздiлікті сақтау үшін бала бойында мета-сананы – қалай оқу керектігін үйренуді, тұлға ретінде дамуына мән беріп, ықпал етеді. Қазіргі заманда оқушының өзгермелі өмірге дайын тұлға болып шығуы – басты мақсат. Ақпараттық технология мүмкіндіктеріне талдау жаса отыра, мында бас педагогикалық элементті, құрал ретінде айырып айтуға болады:

– интербелсенділік
– мультимедиа
– модельдеу
– коммуникативтік
– өндірістік [18].

Интербелсенділік – электронды білім беру ресурсының ең негізгі оқу құралы болып табылады [19].

Мультимедиа нысандарды көзбен-көргендей қабылдауға көмектеседі, интербелсенділік ойлау мен шешім қабылдау мүмкіндігін береді, ал модельдеу зерттеу нысаны мен үрдістеріне тән реакция қалыптастырады (нысанның сапасы, түрі мен түсінің өзгерісінің визуалды көрінісі арқылы).

Өнімділік – оқушының оқу үрдісі барысында қолданған түрлі ресурстар арқылы нәтижеге қол жеткізуі. Бұл – оқу құралының ішіндегі оқу үрдісінің тиімділігін арттыратын ең маңызды әрі тиімді тәсілі, білім алушының өз бетімен жұмыс істеуіне берілетін жаңа мүмкіндік.

Білім алушының өздік шығармашылықпен жұмыс жасауына, ізденуіне, қажетті материалдарды іріктеп, жинақтауына, оны тиімді қолдануына жасалған жағдай. Атап айтар болсақ:

• жаңа ақпараттарды қолдануға;
• жаңа оқу материалын білуге;
• лабораториялық және практикалық жұмыстарды орындауға;
• виртуалды лабораторияда модельдерді талдау мен құруға;
• оқу үрдісінде «жеке» өнімін: реферат, жоба және т.б. құрастыруға;
• баяндамалар мен презентациялар дайындауға;
• байқау, олимпиада, интеллектуалды сайыстарға дайындалуға;
• оқу-зерттеу жұмыстарын орындауға;
• аралық және ағымдық бақылауға арналған тестілеу жүргізуге ықпалын тигізеді.

Сонымен, физиканы оқыту әдістемесінің дамуындағы бірізділік пен интербелсенді технология заман талабына сай, сапалы білімді қамтамасыз ететін әдістеме ретінде кенінен пайдаланулада. Халықаралық білім кеңістігіне қосылудағы негізгі бағдар – бәсекеге қабылетті жеке тұлға ретінде қалыптастыру. Бұл міндеттерді жүзеге асыру оқу үдерісінің мазмұнын жаңа әдіснамалық тұрғыдан қайта қарауды талап етеді. Ол үшін білім мазмұнын заманауи озық білім технологияларымен жетілдіру қажет. Сонда халықаралық білім кеңістігімен ықпалдастыру – білім беру үдерісін жаңаша ұйымдастырудың жолы болып табылады. Жаңа білім жүйесінде электронды білім беру технологияларын құру және пайдалану жаңғыртудың ең тиімді тәсілі болып табылады.

Біздің елімізде де білім беру қоғамда болып жатқан әлеуметтік-экономикалық өзгерістерге сәйкес білімдермен дағдылардың қосымша көлемін алу үшін олардың өмір бойы білім алу қажеттілігін қанағаттандыруға бағытталған. Қазіргі заман талабына сай қорытындыны «Бірізділіктің бастауыш және орта буын сыныптары арасындағы дидактикалық жетістікке жету – шарты» атты еңбегінде Н.А. Цирулик берген [2].

Жаратылыстану салалары бойынша алатын білім оқушылардың техника мен қоршаған орта құрылымы мен қасиеттерін тануына, дүниетанымын қалыптастыруға, мамандыққа даярлау негіз болады.

Физика курсы оқушылар бойында адам мен техника және табиғат туралы біртұтас түсінік қалыптастыруда өзінің маңызды міндеттерін атқарып келеді. Алайда оның жеке пән ретіндегі мүмкіндіктерінің шектеулі екендігін білеміз. Оқытудың белгілі бір кезеңінде табиғат құбылыстарын, техникалық феномендерді тереңірек пәнаралық негізде, жалпы теориялық тұрғыда зерттеп қарастырудың қажеттігі туады.

Академик Б.Т. Лихачев бірізділікті өткенмен, бүгінгі және болашақ арасындағы байланыстың орнығуы, үздіксіз оқудағы білім, білік, дағдының жоғары ғылыми-тәжірбиелік негізде қалыптасуы деп баға береді [2].

Барлық зерттеуші педагогтар бірізділікті, сабақтастықты оқытудағы білімді дамыту деп есептейді. Өткен материалды келесі сыныпта оқығанда есте сақтау.

Сабақтастықты дидактикалық тұрғыдан қарастырғанда соңғы алған білімнің жалғасы ретінде білімді, дағдыны және біліктілікті арттыру керек. Бірізділік – үздіксіз, терең білім, қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Физиканы оқытудағы негізгі екі проблема:

1) Көптеген физикалық құбылыстарды физика кабинетінде демонстрация жасау мүмкін емес. Олар: микроәлем құбылыстары, тез өтетін процесстер, не кабинетте жоқ приборлармен, құрал-жабдықтармен жасалатын тәжірбиелер. Ал, компьютер осындай құбылыстардың моделін жасап, оқушыға ойша көзге елестету мүмкіндігін береді. Процесстің қалай жүрып жақанын, оның кейбір шарттарының өзгеруіне, сондай-ақ оқу матерниалын тез игеруге оңтайлы жағдай туғызады.

2) Физика – эксперименттік ғылым. Зертханалық жұмыссыз оқу, білу мүмкін емес. Өкінішке орай зертханалық жабдықтар кешені күрделі лабороториялық жұмыстарды, ғылыми-зерттеу әдістерді пайдалануға сай емес, оған қазіргі заманғы жабдықтар талап

етіледі. Осы жағдайдан шығуда АКТ көп көмегі тиеді. Күрделі зертханалық жұмыстарды орындап, оқушының, не студенттің өз қалауы бойынша көрген құбылыстарға талдау жасауға, өзгерістерді бақыдауға соған сәйкес қорытынды, нәтиже шығаруға болады.

Құбылыс жайында не білу керек:

1. Құбылыстың сыртқы белгілері.
2. Құбылыс өтуге қажетті шарттар.
3. Құбылыстың мәнісі және оның өту механизмі, яғни қазіргі ғылыми теориялар негізінде құбылысты түсіндіру керек.
4. Құбылыстың анықтамасы.
5. Берілген (қарастырылып отырған) құбылыстың басқа құбылыстармен байланысы.
6. Құбылыстың сандық сипаттамалары (құбылысты сипаттайтын шамалар, шамалар арасындағы байланыс, байланысты өрнектейтін формулалар).
7. Құбылыстың практикада қолданылуы.
8. Құбылыстың зиянды әсерінен сақтандыру амалдары.

Шамалар жайында не білуі керек:

1. Берілген шамалар қандай құбылысты немесе денелердің қандай қасиетін сипаттайды.
2. Шаманың анықтамасы.
3. Анықтайтын формула (туынды шама үшін берілген шаманың басқа шамалармен байланысын өрнектейтін формула).
4. Бұл қандай шама-скалярлық па, әлде векторлық па.
5. Берілген шаманың өлшем бірлігі.
6. Шаманы өлшеу амалдары.

Заң жөнінде не білу керек:

1. Заң қандай құбылыстар (процестер) арасындағы немесе қандай шамалар арасындағы байланысты кескіндейді.
2. Заңның тұжырымдамасы.
3. Заңнын математикалық өрнегі.
4. Заңнын дұрыстығын растайтын тәжіриелер.
5. Заңның практикада (іс жүзінде) ескерілуі және қолданылуы.
6. Заңның қолдану аясы.

Теория жайында не білу керек:

1. Теория жасауға негіз болған тәжірибелік деректер (теорияның эмпириялық негізі).
2. Теорияның негізгі ұғымдары.
3. Теорияның негізгі баптары (принциптері).
4. Теорияның математикалық аппараты (негізгі теңдеулері).
5. Берілген осы теориямен түсіндірілетін құбылыстар.
6. Теория болжап айтатын құбылыстар және денелердің (бөлшектердің) қасиеттері.

Құралмен танысудың жалпылама жоспары:

1. Құралдың міндеті.
2. Құрал қалай жұмыс істейді?
3. Құралдың құрылысы (құрамдас бөліктері және оларлың байланысы)
4. Құралды пайдалану ережесі.
5. Құралдың қолданылу аясы.

Интербелсенділікті қолданудың түрлері мен әдісі

Физика сабағында интербелсенділікті енгізу үшін мына интербелсенді технологияларды пайдалануаға болады:

– Ұжымдық ойлау әрекеті
– Ойын сабақтары
– Эвристикалық технология

– Сын тұрғысынан ойлау технологич
– Жобалау технология
– Мультимедиалық технология

Интербелсенді технологиясын қолданудың негізгі түрлері:

1) Интербелсенді сабақ
2) Ойын арқылы оқыту
3) Пікірталас сабағы
4) Топпен оқыту
5) Жобалау әдісі
6) Интерактивті тақтаны қолдану

Интербелсенді әдістерді ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдана отырып пайдалануда әртүрлі мақсат қоюға болады және сабақтың әр кезеңінде міндеттерді айқындап, қол жеткізугі болады:

– көрнекілікті пайдалану
– мұғалім бағыттаушы, оқушы білімді өздігінен алады
– бақылау сұрақтарын қоя білу, диагностика жасау
– шығармашылық – ізденушілік жұмыстар жасау
– виртуалдық зертханалық жұмыстар
– әртүрлі дамыту бағдарламаларын пайдалану
– ақпараттық-анықтамалық жүйені пайдалану
– оқушыларды жобалау технологиясына үйрету
– қашықтық оқыту
– ресурстық қорларды өздігінен пайдалану (интернет, қосымша ғылыми әдебиет, баспасөз).

Физиканы оқытудағы негізгі әдістің бірі – зертханалық әдіс. Ол оқушының өздігінен ізденуіне, эксперимент жасап, зерттеу жүргізуіне мүмкіндік береді. Ақпараттық технологияны пайдалану өз кезегінде оқушы белсенділігін арттырады, ол үнсіз бақылаушыдан, ізденуші – зерттеуші, өз қолымен жасап, қорытынды жасап, баға беретін талдаушыға айналады. Ғылыми негізге сүйенген гипотеза жасайды, шешу жолдарын анықтайды, керек құрал-жабдықты таңдайды. Бұл – оқушының шығармашылық қабілетін дамытады, танымдық ой-өрісін кеңейтеді. Зертханалық жұмыста пайдаланылатын компьютерлік технологиялар екі функция атқарады:

1) компьютер арқылы зертханалық жұмыс жасау
2) зертханалық жұмыс парақтарын пайдаланып нәтижені өңдеу

Компьютерді пайдаланып өткізетін сабаққа мұғалім тыңғылықты, мұқият дайындалуы керек, ол компьютерлік бағдарламаның мүмкіндігін, оқу бағдарламасына салу, уақыт тиімділігін, сонда ғана оқу жоспарын өз уақытында орындау мүмкіндігіне ие болады.

Бірақ, мына жайттар естен шықпауы тиіс:

– Еш компьютер мұғалімді алмастыра алмайды. Тек мұғалім ғана өз жүрек жылуы, сөз мәнері, білімімен оқушыны еңбекке, ой еңбегіне баули алады.

– Компьютерді пайдаланып сабақ өткізуде мұғалімнің алдын-ала дайындық деңгейі жоғары, компьютерлік қолдау талапқа сай болуы керек.

– Эксперименттің компьютерлік үлгісін, қолмен, шынайы жасау мүмкіндігі жоқ жағдайда ғана пайдалануға болады.

– Әр сабақта үнемі, ұзақ компьютерді пайдалану санитарлық талаптың бұзылуына әкеледі, денсаулыққа кері әсерін тигізеді.

Бірізділікті интербелсенді әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып физика пәнінен мектептен колледж арасында сапалы байланыс, білім мазмұнында сабақтастық сақталуы үшін оқыту мен оқудың күрделілігіне оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдерді қолдану арқылы тиімді шешуге болады. Тақырыптардың байланыста берілуі, мектептен кейін қайталау, не бір орында тоқырау болмай тақырыптар желісі қарапайымнан күрделіге ауысып,

оқушының бұрынғы алған білімі астарласа жүзеге асуы тиіс. Дәстүрлі оқытудан алынған механикалық есте сақтау, үстірт білім алу жағдайларын да ұжымды пайдалануға болады, бірақ мән-мағынасы ескерілмей, терең меңгерілмей, жай ғана жатталғандықтан, керексіз болып, оқушы оны өмірде тиімді пайдалана алмайды. Интербелсенді әдістердің мақсаты – оқушының, студенттің пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін кез келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету. Сонымен қатар, физиканы оқытудағы басты назарда – физикалық есептер болып табылады. Физикалық есептерді шығару физикалық түсінікті кеңейтіп, физикалық ойлау жүйесін реттейді, пәнаралық, пәнішілік сабақтастық жүзеге асады. Бірақ, мектептерде есеп шығаруда толық білім беру қорлары пайдаға аспайды, яғни физикалық есептердің ғылымилығы, есепті шығару барысында ықшамдау, елестету, ойлау операциялары жүзеге асады, дидактикалық талаптардың орындалуы, есептеу шапшыңдығы, өткен білімді пайдалану жүзеге асады. Мысалы, «А және Б пунктінен бір-біріне қарсы екі велошабандозшы, екеуі де бірдей 15 км/сағ. жылдыамдықпен жүріп келеді. Екеуінің бір-бірінен ара-қашықтығы 300 км қалғанда «А» пунктінен шыққан велошабандозшының иығынан ұшқан маса 20 км/сағ. жылдамдықпен «Б» пунктінен шыққан велошабандозшыға қарсы ұшады да, онымен «А» велошабандозға қарағанда ерте түседі. Бұндай ұшу маршрутына қызыққан маса екі велошабандозшының бірінен екіншісіне кезек ұшып жүре береді, осылайша екі велошабандозшы кезкенше екі аралықта ұшады». Сонда масаның жүрген жолы қандай? Қандай жол жүріп өтті, есеп қарапайым болып көрінгенмен, шығару жолы күрдеоі. Екі велошабандозшының бір-біріне жақындауы екеуінің біреуімен байланысты санақ жүйесінде берілсе, масаның жолы желмен байланысты санақ жүйесінде берілген. Есептің бірінші бөлімін тез шығарса, екінші бөлімі қиындық туғызады. Себебі, шығарушылар велошабандозшымен байланысты қарастырады. Бұл есептің шешімі – методологиялық, әдіснамалық қағида-салыстырмалылық принципіне сүйенгенде ғана шығады, бұл жерде күрделі есептеу, талқылау керек емес, физикалық түсінік-түйсік қажет.

Физика пәнін оқытудағы сабақтасытықпен біріздiлік қағидаларын сақтауда интербелсенді әдістерді пайдалану оқыту мақсатымен міндеттеріне сай болуы, білім мазмұнына сәйкес болуы шарт. Қазіргі қарқында даму жағдайында физиканы ерте оқыту, оз оқыту, тереңдетіп оқыту қоғам, әлеуметтік топ – ата-ана, оқушылар сұранысына сай жүргізілуде. Білім берудің әр сатысында теория мен практиканың ұштасуы, физикалық түсінік, білім, дағды, білік қалыптастыруда сабақтастық проблемасы, мазмұнға сай шешілуі керек. Бұл зерттеу жұмысында біріздiлік немесе сабақтастыққа қағида ретінде түсініктеме беріледі, солай қарастырылды. Бұрынғы, не алдынғы сатыда алынған білімнің заңды жалғасы келесі білім сатысында мазмұнды ашып, білім алу жүйесінің сапалы, тұрақты дамуын қамтамасыз етсе, әр білім сатысында сана мен танымдық өзгеріс – жүйелі дамуды берсе, онла біріздiлік қағидасының, сабақтастық үдерісінің нәтижесі жоғары болмақ; білім беру тиімділігі артып, кез келген жетілдіру стартегиясы үшін ең маңыздысы жай ғана құрылымдық өзгеріс емес, оқытуды жақсарту мақсаты орындалады.

Тізбекті реттілікпен берілген бағдарлама мазмұны деңгейін жоғарлата отырып, басқа пәндермен сабақтастықта жүзеге асырылады. Физикалық білім беруде физикалық түсінік қалыптастыру да біріздiлікті сақтау, физикалық түсінік, физикалық білім және дағды оқулық арқылы жүзеге асады

Мұғалім, оқытушы интербелсенді әдістерді қолдану арқылы осы пәнді жетілдіреді, ғаламтор желісі арқылы қолжетіміді көптеген модельдеулер бар, оны баламалы шарттардың және іс-әрекет жоспарларының болжамды шынайы әсерлерін көрсету үшін қолданады. Оқыту біріздiлігі мектеппен колледж білім беруде бірлескен жағдайда мына жетістіктерге жетеді:

– Оқу оқушы, студент үшін ақпаратты игеретін және өздері игерген мәліметті бұған дейін меңгерген білімдерімен байланыстыратын, сабақтастықтың белсенді үдерісі болып табылады.

– Оқу тапсырмаларды орындау үшін механикалық есте сақтау және қайталауды емес, өзара белсенді, ақпараттарыд өңдеу және қорытуын талап етеді.

Бірізділікпен, сабақтастық қағидасының осындай бірлескен ортада тиімділі артады, оқушылар әлеуметтік және эмоционалдық тұрғыдан да дамиды, олар да әр түрлі көзқарасты тыңдап, өз идеяларын айтып, қорғау дағдысы қалыптасады. Сонымен қатар, бірлескен оқу жағдайында басқа тұжырымдарға күмәнмен қарауға және талқылауға белсенді қатысуға мүмкіндік алады. Білім берудегі сабақтастық – теориялық және тәжірбиелік білімдерді қолданған кезде, анықтаушы фактор ретінде оқыту үдерісінің мазмұны, әдістемесі, технологиясы саласындағы біліммен дағды қалыптастыру шарты болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Филатова Л.О. Преемственность общего среднего и вузовского образования // Педагогика. - 2004. - № 8. - С. 63-69.
2. Стеденкова Н. А. О проблеме обеспечения преемственности образовательных программ в системе непрерывного образования // Қазақстан кәсіпкері. - 2007. - № 3. - С. 33-34.
3. Андреев А. Н. Проблема оценивания качества образования при переходе от средней к высшей школе // Среднее профессиональное образование. - 2003. - № - С. 19-21.
4. Бельгибаева С. А. Использование возможностей flash в создании интерактивных элементов электронных обучающих средств // ПМУ хабаршысы=Вестник ПГУ. Сер. Физико-математическая. - 2007. - № 3. - С. 54-5.
5. Мажитова Л. Х. Информационно-деятельностное обучение физике в техническом университете // Алматы энергетика және байланыс университетінің хабаршысы=Вестник АУЭС. - 2013. - № 4. - С. 86-91.
6. Масырова Р. Р. Использование технологии интерактивного обучения в современной школе // Білім берудегі менеджмент=Менеджмент в образовании. - 2011. - №3. - С. 78-81.

EMBRACING CHANGE: THE NEW GENERATION OF YOUNG TEACHERS

A.A.Ismurzinova
Higher pedagogical college named after B.Ahmetov, Pavlodar, Kazakkhstan
Ismuraliya@mail.ru

Аннотация: В этой статье исследуется преобразующее влияние нового поколения молодых учителей в сфере образования. В ней подчеркивается их использование технологий, акцент на инклюзивности и приверженность созданию динамичной среды обучения, ориентированной на учащихся.

Ключевые слова: молодые учителя, трансформация образования, технологический подход, инновационные методы обучения, культурная осведомленность, адаптация в образовании, обучение, ориентированное на учащихся.

Аңдатпа: Бұл мақалада жас мұғалімдердің жаңа буынының білім беру саласындағы трансформациялық әсері зерттелген. Бұл олардың технологияларды қолдануына, инклюзивтілікке баса назар аударуына және оқушыларға бағытталған динамикалық оқу ортасын құруға деген ұмтылысына баса назар аударады.

Түйінді сөздер: жас мұғалімдер, білім беруді трансформациялау, технологиялық тәсіл, оқытудың инновациялық әдістері, мәдени хабардарлық, білім берудегі бейімделу, студентке бағытталған оқыту.

Annotation: This article explores the transformative impact of the new generation of young teachers in the field of education. The article delves into how these educators are reshaping traditional teaching practices. It highlights their use of technology, emphasis on inclusivity, and commitment to fostering a dynamic and student-centric learning environment.
Key words: Young teachers, education transformation, tech-savvy approach, innovative teaching methods, cultural awareness, adaptability in education, student-centric learning.

In the ever-evolving landscape of education, the emergence of a new generation of young teachers brings forth a breath of fresh air and innovation. These educators, born and raised in the digital age, come equipped with a unique set of skills, perspectives, and a passion for transforming traditional teaching methods. As the torch passes to these individuals, the education system witnesses a dynamic shift towards creativity, adaptability, and a student-centric approach[1,53].

Tech-Savvy and Digital Literacy:

One of the defining characteristics of the new generation of teachers is their innate familiarity with technology. Growing up in a world immersed in digital advancements, these educators effortlessly integrate technology into their teaching methods. From interactive presentations to virtual learning environments, they leverage digital tools to create engaging and interactive lessons that resonate with today's tech-savvy students [2,182].

Collaboration and Networking:

Young teachers, often products of a collaborative and interconnected world, understand the value of networking and collaboration. They readily embrace teamwork, both within and outside the school environment. This collaborative spirit extends beyond the classroom, as these educators actively seek out professional development opportunities, engage in online communities, and share resources with their peers. This interconnectedness enriches the teaching profession, fostering a culture of continuous learning and improvement [3].

Innovative Teaching Methods:

Gone are the days of rote memorization and one-size-fits-all teaching approaches. The new generation of teachers introduces innovative and personalized methods that cater to diverse learning styles. Incorporating project-based learning, gamification, and real-world applications, they strive to make lessons more relevant and meaningful. This approach not only enhances student engagement but also cultivates critical thinking skills essential for success in the 21st century [4].

Cultural Awareness and Inclusivity:

Young teachers, raised in an era that values diversity and inclusion, bring a heightened awareness of cultural differences to the classroom. They are attuned to the importance of creating inclusive learning environments that celebrate diversity. By integrating diverse perspectives into their curriculum, these educators promote empathy, understanding, and respect among their students [5].

Adaptability in a Changing World:

The education landscape is continually evolving, and young teachers, being adaptable by nature, are well-suited to navigate the challenges of change. Whether it's the incorporation of new teaching methodologies, adapting to remote learning environments, or addressing the impact of global events, these educators exhibit resilience and a willingness to embrace change. Their adaptability serves as an inspiration to both students and colleagues alike [6].

As the torchbearers of the education system, young teachers represent a promising future for the field. Their tech-savvy approach, collaborative mindset, innovative teaching methods, cultural awareness, and adaptability contribute to the evolution of education. Embracing the strengths of this new generation ensures that our classrooms remain dynamic spaces of learning, preparing students for the challenges and opportunities of the ever-changing world. The future of education is in capable hands as these young teachers lead the way towards a brighter, more inclusive, and innovative tomorrow [7].

BIBLIOGRAPHY

1.How to speed up the professional development of a teacher. Experience of working with young teachers. / / Rural school. M.-2002. — No. 4.

2.Лапчик М.П. Подготовка педагогических кадров в условиях информатизации образования.М.БИНОМ-2013

3.Эл.ресурс Что такое нетворкинг простыми словами? https://lenta.ru/articles/2023/07/13/networking/?ysclid=lrt6t0dqru650528796

4.Статья "Инновационные методы обучения" (multiurok.ru)

5.Сайлауова, Айбану (2020). Реализация инклюзивного общества в Казахстане. Как успешно внедряется инклюзивное общество в Казахстане?.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА ТАНЫМАЛ ТЕХНОЛОГИЯЛАР
НОВЫЕ ПОПУЛЯРНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБРАЗОВАНИИ
NEW POPULAR TECHNOLOGIES IN EDUCATION

Ахметова Гульмира Кабатаевна
Б.Ахметов атындағы жоғары педагогикалық колледжі, Павлодар қ.Қазақстан
gulya_2987@mail.ru

Аннотация: В данной статье рассматриваются популярные технологии в образовании. Автор описывает основные популярные технологии как: виртульная реальность, искусственный интеллект, мобильные приложения. Цифровые технологии доказали свою эффективность в образовательной среде, и в настоящее время инновации в педагогике уже стали основным трендом. Изучение новых технологий становится необходимостью.
Ключевые слова: популярные технологии, виртуальная реальность искусственный интеллект, мобильные приложения.
This article discusses popular technologies in education. The author describes the main popular technologies as: virtual reality, artificial intelligence, mobile applications. Digital technologies have proven their effectiveness in the educational environment, and currently innovations in pedagogy have already become the main trend. Learning new technologies is becoming a necessity.
Key words: popular technologies, virtual reality, artificial intelligence, mobile applications.

Ақпараттық дәуір адамзат бұрын-соңды көрмеген деректер мен мәліметтерге қол жетімділікті, қарапайым қарым-қатынас пен өзара байланыстың тиімді жолдарын ашты. Соңғы екі онжылдықта технологияның қарқынды дамып келе жатқаны сонша, білім беру жүйесі олардың шексіз әлеуетін тиімді түрде қолдана бастады. Интернет-ресурстар мұғалімдердің пайдалануы үшін тамаша ақпараттық қор болып табылады, ол көптеген мәселелерді шеше алады және оқыту мен оқуды жеңілдетеді.

Білім берудегі жаңа технологиялар Қазақстандағы білім ортасына, білім беру жүйесіне өзгерістер енгізуде. Цифрлық технологиялардың қарқынды дамуын ескере отырып, мектептер мен басқа да білім беру мекемелері оқытудың жаңа инновациялық әдістерін қолдануға дайын болуы керек. Сарапшылар білім беру процесін жақсарту үшін ең жаңа технологияларды қолдануға көп көңіл бөлінеді деп болжайды. Бұл жағдайда дәстүрлі әдістерді жаңа құралдармен үйлестіру маңызды.

Қазіргі таңда білім берудегі жаңа технологиялар қандай ?

Виртуалды шындық

Виртуалды шындық-бұл білім беруде танымал бола бастаған технология. Бұл студенттерге сыныптан шықпай-ақ мәлімет алуға және өз дағдыларын сынап көруге мүмкіндік беретін орта құруға жағдай жасайды. Мысалы, виртуалды шындық

студенттерге күрделі математикалық ұғымдарды түсінуге немесе жаңа жабдықпен жұмыс істеуге үйретуге көмектеседі.

Виртуалды шындық терминін алғаш рет 1989 жылы Джарон Ланьер енгізген. Кең мағынада виртуалды шындық дегеніміз қосымша ақпарат алу үшін құрылған белгілі бір коммуникативті орта. Виртуалды шындық арнайы техникалық жабдықты қажет етеді, мысалы: виртуалды көзілдірік, виртуалды дулыға немесе кеңістіктік дисплей. Сонымен қатар виртуалды шындық технологиясын пайдалану үшін смартфондар немесе планшеттер сияқты электронды гаджеттер де қатысуы мүмкін.

Виртуалды шындық білім беруде маңызды рөл атқарады, оқытудың жаңа мүмкіндіктерін ұсынады және оқу материалын тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Білім беруде виртуалды шындықты пайдаланудың басты артықшылықтарының бірі-иммерсивті оқу тәжірибесін құру мүмкіндігі. VR технологиясының көмегімен студенттер виртуалды ортаға ене алады, бұл оларға нақты өмірде жасау қиын немесе мүмкін емес объектілермен және жағдайлармен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді. Бұл студенттерге оқу материалын жақсы түсінуге көмектеседі, кейде тіпті есте сақтаудың жоғары үлесін қамтамасыз етеді [1] .

Білім беруде VR технологиясын қолданудың мысалы ретінде әлемдік мұражай немесе шет елдік көрнекі жерлерге сырттай саяхат болуы мүмкін. Экскурсия кезінде мектеп оқушылары көрмені немесе көрнекі жерді аралап, заттарды, адамдарды, көшелерді көруге мүмкіндік алады. Виртуалды шындықта оқушылар объектілермен өзара әрекеттесе алады, көзқарастарын өзгерте алады және нақты өмірге қарағанда егжей-тегжейлі көре алады.

Ал VR learn English-лексиканы үйренудің виртуалды құралы. Мұнда виртуалды шындық дулығасының көмегімен оқушылар пәтерде қозғала алады және осы сөздердің дұрыс айтылуын тыңдай отырып, шет тіліндегі объектілердің аттарын көре алады. Мысалы: тоңазытқыш, айна, есік және басқалар.

Жоғарыда айтылғандай, білім беру саласында виртуалды шындықтың бірқатар қосымшалары бар, олар әлі де даму немесе пысықтау сатысында. Бұл бейнефильмге толық ену ойындары, 360° бейнематериалдағы нақты актердің сөйлеуін жазу, онымен диалог жүргізуге болады. Бұл жобаларды іске асыру қаншалықты табысты болатынын болашақ көрсетеді.

Білім беруде виртуалды шындықты пайдалану дәстүрлі әдістерге қарағанда әлдеқайда қызықты және тиімді. VR оқу материалына тереңірек енуге ықпал етеді, сондықтан оны қолдану қазіргі білім беру жүйесінде оңтайлы бола алады.

Жасанды интеллект

Білім беруде белсенді қолданыла бастаған тағы бір технология-жасанды интеллект. Бұл мұғалімдерге әр оқушының жеке қажеттіліктерін анықтау арқылы оқуды жекелендіруге көмектеседі. Сонымен қатар, жасанды интеллект бағалау процесін объективті және дәл етуге көмектеседі.

Жасанды интеллекттің кейбір мүмкіндіктері:

Білім беруде жасанды интеллектті қолданудың бір мысалы-білім беру процесін жекелендіруге және әр оқушының қажеттіліктері мен білім деңгейін ескеруге мүмкіндік беретін бейімделген білім беру платформалары. Жасанды интеллект үлкен көлемдегі деректерге сүйене отырып, әр оқушы үшін бірегей сабақтар мен тапсырмаларды автоматты түрде жасай алады.

Сондай-ақ, жасанды интеллект оқытудың ең тиімді әдістерін таңдау және жақсы нәтижеге жету үшін оқушылар тобының оңтайлы мөлшерін анықтау үшін қолданыла алады.

Сонымен қатар, жасанды интеллект көмегімен тапсырмалар мен тесттерді тексеру процесін автоматтандыруға болады, бұл мұғалімдерге оқушылармен қарым-қатынас жасауға, материалды қосымша түсіндіруге және жеке жұмысқа көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді.

Табиғи тілді өңдеу алгоритмдерін (NLP) пайдалана отырып, жасанды интеллектке негізделген тілдерді үйрену платформалары ағылшын тілін меңгеру деңгейін арттыруға көмектеседі. Бұл платформалар тілдің құрылымы мен контекстін талдау және түсіну үшін машиналық оқыту алгоритмдерін пайдаланады, бұл сізге жекелендірілген және жаңа оқу тәжірибесін беруге мүмкіндік береді [2] .

Келесі платформалар , AI технологиясы ағылшын тілін үйренуге көмектесе алады:

•Duolingo және Babbel-тіл үйренуге арналған қосымшалар. Мысалы, Duolingo және Babbel сияқты қосымшалар оқушының үлгерімін талдау және нақты қажеттіліктеріне бейімделген кері байланыс пен жаттығуларды қамтамасыз ету үшін AI алгоритмдерін пайдаланады.

•Speech linga және Pimsleur-сөйлеуді тану. Жасанды интеллектке негізделген сөйлеуді тану технологиясы айтылым мен сөйлеу дағдыларын жақсартуға көмектеседі.

•Kuki және Replica-Чатботтар. Чатботтар ағылшын тілін үйренушілерге сөйлесу тәжірибесін ұсына алады. Kuki және Replica сияқты чатботтар оқушымен сөйлесіп, кері байланыс пен тілді жақсарту бойынша ұсыныстар бере алады. Тіпті ChatGPT-те әйгілі OpenAI чатботымен сөйлесуге болады.

•Tandem - бұл тіл алмасу қосымшасы оқушыға сөйлеу тәжірибесі үшін ағылшын тілінде сөйлейтін адамды таңдайды. Бұл қосымшалар оқушының қызығушылықтары мен тіл үйрену мақсаттарына негізделген үйлесімді серіктестерді табу үшін AI алгоритмдерін пайдаланады.

Алайда, жасанды интеллект мұғалімді толығымен алмастыра алмайтындығын және оның жұмысына қосымша ретінде қарастырылуы керек екенін ескеру қажет. Жасанды интеллектке негізделген тілдерді үйренуге арналған платформалар — бұл тілдерді үйренудің жаңа және қызықты әдістері. Олардың тіл үйренуді қол жетімді, жекелендірілген және қызықты ету мүмкіндігі бар. Дегенмен, сіз бұл құралдарды мұғаліммен оқыту, басқа оқушылармен тәжірибе жасау және тілдік ортаға ену сияқты дәстүрлі әдістермен пайдаланған жөн.

Мобильді қосымшалар

Мобильді қосымшалар-бұл білім беруде танымал бола бастаған тағы бір құрал. Олар студенттерге пәндерді компьютерден алыс жерде де үйренуге мүмкіндік береді және білім деңгейін жеңіл әрі қызықты түрде арттыруға көмектеседі.

Quizlet қосымшасы - ол әртүрлі тақырыптар бойынша сөздік қорын үйренуге бағытталған. Оның үлкен ерекшелігі-өз модульдеріңізді жасау және оларды достарыңызбен немесе сыныптастарыңызбен бөлісу мүмкіндігі.

Practice English Grammar қосымшасы. Бұл қосымша ағылшын тілінің грамматикасын үйренуге бағытталған.

Busuu-12 шет тілінде қол жетімді қосымша: ағылшын, неміс, француз және т. б. бұл қосымша лексика мен грамматиканы үйренуге және диалогтық сөйлеуді жақсартуға бағытталған.

EWA қосымшасы-бұл оқу мен ойын-сауық қатар жүретін платформа. Бұл қосымшада сөздер мен сөз тіркестерін, сондай-ақ грамматиканы зерттеу сериалдардың қиындыларын қолдану арқылы жүзеге асырылады. Жай қарапайым кесінділер емес, қазіргі жасөспірімдер мен жастар оңай қабылдайтын жаңашыл форматтағы сериалдар үзінділері қолданылады. Оқушы бірден сүйікті сериалдың немесе фильмнің кейіпкері айтқан фразаны қолданғысы келеді [3].

Көріп отырғанымыздай, қосымшалардың әртүрлі түрлері бар. Алайда, олардың көпшілігі сөйлеу әрекетінің тек бір түрін дамытуға арналған: грамматика немесе лексика. Жоғарыда аталған мобильді қосымшалар тілдің барлық төрт аспектісін дамытуға үлес қосады.

Цифрлық технологиялар білім беру ортасында өзінің тиімділігін дәлелдеді және қазіргі уақытта педагогикадағы инновациялар негізгі трендке айналды. Жаңа

технологияларды зерделеу қажеттілікке ғана емес, сонымен қатар оқу орындары үшін маңызды бәсекелестік ерекшелікке айналады.

Білім берудегі инновациялық технологиялар оқу процестерін айтарлықтай жақсартады. Олар оқытуды интерактивті және қызықты етеді, ал оқушылар оқытудың жаңа және инновациялық әдістеріне қол жеткізе алады. Заманауи технологияларды кеңінен қолданатын заманауи білім беру процесі білім алушыларға табысты болашақ үшін барлық қажетті білім мен дағдыларды беруге мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Бойченко И.В. Лежанкин А.В. Дополненная реальность: состояние, проблемы и пути рещения//2010-1(21), часть 2. С.161-165

2. Есионова Е.Ю. Искусственный интеллект как альтернативный ресурс для изучения иностранного языка // Гуманитарные и социальные науки.219.№3 с.11

3.Сергеева М. Э. Новые информационные технологии в обучении английскому языку // Педагог. - 2005. - № 2. - с .162-166

АУЫЛ ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЖЕКЕ ҚАСИЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ ТӘРБИЕЛЕУ ҮШІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ

Фарида Байбосинова Бакытовна
Атырау облысы Қызылқоға ауданы №75 бастауыш мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

«Сабақ беру-үйреншікті жай ғана
шеберлік емес,ол үнемі жаңадан
жаңаны табатын өнер»
Ж.Аймауытов

Аннотация. Ақпараттық технологиялар және мектептегі білім беруді жетілдірудің әртүрлі инновациялық тәсілдері білім алушылардың жеке даму процестеріне де әсер етеді. Білім алудағы қажеттіліктерді күнделікті сабақта қолдану.Сапалы оқытудың озық технологияларын тиімді пайдалану арқылы оқушылардың оқуға сауаттылығын дамыту. Мұндай технологияларды жүзеге асыру оқушылардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруға үлкен үлес қосуға мүмкіндік береді. Оқыту мен тәрбиелеу тұрғысынан мектептегі білім берудегі проблемалар және оларды жеңу жолдары талқыланады

Түйінді сөздер**:** білім беруді ақпараттандыру, жеке қасиеттер, тәрбие, оқушылар, инновациялар.

Ауыл мектептерінде жаңа технологияны қолдану мақсаты- оқытуды ізгілендіру,яғни оқу құралдары оқушылардың өздігінен танымдық іс-әрекетін жүргізе алатындай болуы керек.Жаңа педагогикалық технология түрлері өте көп.Шапшаңдылық дағдыларын ұйымдастыра отырып,оқушылардың құзіреттілігін арттыру арқылы шығармашылықтарын дамыту.Балаларды шығармашылыққа баулу.Сын тұрғысынан ойлау дегеніміз-сабақта немесе сынып сағаттарында қызығушылығын арттыра отырып,өз ойынды еркін және зерттей талпындырып тұжырым жасау.

Бұл жағдайда мектептерде білім беруді ақпараттандырудың заманауи құралдары кіретін әртүрлі педагогикалық және технологиялық инновацияларды енгізу өскелең ұрпақты тиімді тәрбиелеу тәсілдерінің дамуына әсер ете алмайды.

Сыни ойлауды қалыптастыру, проблемаларды шешу дағдылары, ақпараттық технологияларды қолдану, өзін-өзі бағалау және топта жұмыс істеу үшін қажетті компоненттер кірді.Бірлескен және инновациялық қызметке, , технологияларды көруге, кері байланысты тиімді пайдалануға және объективті өзін-өзі бағалауға дайындықты қалыптастыру білім беру жүйесінің басшы персоналын даярлау мен қайта даярлаудың нысанасы болуға тиіс.. [1]. Білім алушылардың тұлғалық дамуы бағытында білім беру жүйесінің инновациялық дамуын қиындататын негізгі проблемалардың қатарына зерттеушілері әрбір ұсынылған өзгеріс шын мәнінде оқыту мен тәрбиелеу сапасын арттыруға әкелмейтінін жатқызады. [2]: — білім алушылардың өзара іс — қимылын көтермелей отырып және олардың тәрбиесіне ықпал ете отырып, оқытуды негізгі қызмет түрі ретінде қарастыру; — оқыту мен тәрбиелеу кезінде білім алушылардың бірлескен іс-әрекетіне сүйену;

Ақпараттандыру құралдарының жаңашылдығы мен қолданылуы мектеп оқушыларымен оқу және тәрбие жұмысының мазмұнын жаңарту кезінде айқын көрінеді. Білім беру бағдарламаларын қалыптастыру тәсілдерін, мысалы, құзыреттілік тәсіл арқылы өзгертуге болады. [6]. Бұл төрт компонент инновациялық даму шеңберінде педагогикалық ядроға біріктіріледі, өйткені бұл білім алушылар мұғалімдермен өзара әрекеттеседі, ал бұл өзара әрекеттесу білім беру мазмұны мен оны игеруде қолданылатын материалдық және басқа ресурстарға негізделген.

Латын тіліндегі Инновация (innovatis: in – in, novus – жаңа) жаңаның белгілі бір салаға енуін, оған енуін және осы саладағы бірқатар өзгерістердің пайда болуын білдіреді. Демек, инновация, бір жағынан, жаңарту, іске асыру, енгізу процесі, ал екінші жағынан – инновацияны белгілі бір тәжірибеге айналдыру әрекеті. [1]

Білім берудегі инновация теориясы-бұл ғылыми-педагогикалық білімнің жаңа саласы. Инновация теориясының пәні инновацияны дамыту, дамыту және интеграциялауды зерттеу болып табылады. Білім берудегі инновациялар теориясы-бұл білім беру жүйесіндегі инновациялық процесс, инновациялық қызмет, жаңашылдық және инновациялық процестер жүретін инновациялық орта.

Инновациялық қызмет-бұл білім берудің белгілі бір деңгейінде инновациялық процесті қамтамасыз ету бойынша жүргізілетін іс-шаралар жүйесінен басқа ештеңе емес. Білім берудегі инновациялар жаңа идеялар мен қағидаттардың шығармашылық дамуы ретінде көрінеді, бұл оқшауланған жағдайларда олардың бейімделуі мен қолданылуына жағдай жасайтын типтік жобаларға айналады.

Инновациялық оқыту-бұл қазіргі мәдениет пен әлеуметтік ортадағы инновациялық өзгерістерді ынталандыратын оқыту. Ол әрбір жеке адам мен тұтастай қоғам алдында туындайтын проблемалық жағдайларға белсенді реакция ретінде әрекет етеді. Ол тек "оқитын адамды" ғана емес, сонымен бірге "белсенді адамды"да дайындауға арналған. Сонымен қатар, инновациялық процесте оқытуды қолдаудың барлық элементтері бар, мәселе репродуктивті және өнімді, белсенді және шығармашылық компоненттер арасындағы қатынасты анықтау болып табылады.

Инновациялық оқыту-бұл оқу процесінде зерттеу, оқу-ойын, модельдеу және басқа да іс-әрекеттерді жасауға және қолдануға байланысты шығармашылық процесс. Білім беру мәселелерін шешу педагогтарды кәсіби даярлаудан басталатыны анық Қазіргі заманғы мұғалім тек "өз" пәнін үйретіп қана қоймай, сонымен қатар инновациялық технологияларды қолдана білуі және оларды белгілі бір білім беру саласында шығармашылықпен қолдана білуі керек.

[1, с. 42]. Өзін-өзі, оның шығармашылығын жандандыру, өзін-өзі тану және шығармашылық мотивтер мұғалімнің іс-әрекетінде маңыздылыққа ие болады, бұл мұғалімнің шығармашылығын көрсетуге мүмкіндік береді. Инновацияның маңызды шарты-қарым-қатынаста жаңа жағдай жасау, ол өзіне, өзінің тәуелсіз маңыздылығына және педагогика ғылымына жаңа көзқарас қалыптастыру қабілетімен байланысты..

Сөзім дәлелді болу үшін өз тәжірбиеме келейін.Биылғы оқу жылында Ұлттық құндылықтарды:Ұлттық мүдде,Ар-ұят,Талап .Тәрбиенеің мақсаты мен міндеттері бойынша жұмыстар жүргізіліп жатыр.Ойы жүйрік ,ақылы жетік,бәсекеге қабілетті,өзгерістерге бейім,жеке тұлғаны тек қана мұғалім қалыптастыра алады.

Тақырыптың өзектілігі

Біздің заманымыздың ерекшелігі-білім берудегі инновациялық процестерді жандандыру. Білім беру парадигмасының ауысуы орын алуда: басқа мазмұн, басқа тәсілдер, құқық, көзқарас, мінез-құлық, басқа педагогикалық менталитет ұсынылады. Мұның бәрі білім беру жүйесінде инновациялық процестердің дамуын көрсетеді.

Инновациялық инновациялар жалпы білім беру жүйесі ретінде қосымша білім беруге де әсер етті. (заманауи білім). педагогикалық ұғымдарды білу), әдіснамалық (педагогикалық құбылыстарды зерттеудің жалпы принциптерін білу, оқыту мен тәрбиелеудің әлеуметтену заңдылықтары) және технологиялық (дәстүрлі ғана емес, сонымен қатар инновациялық білім беру технологияларын да білу).

Бүгінгі таңда шындық-бұл кәсіби тұрғыда үнемі өсіп отыру қажет. Аттестаттаудың жаңа нысаны мұғалімге де осындай талаптар қояды. Лауазымдық міндеттері және кәсіби стандарт.

"Инновациялық қызмет"ұғымын қарастырыңыз

Барлық мұғалімдер бұл тұжырымдамада екі негізгі компонентті көреді: бұл алдыңғы тұжырымдамамен салыстырғанда жаңа нәрсе, және бұл жаңа білім беру сапасын жақсартуға бағытталған. Жалпы, анықтаманың мәні өте дұрыс көрсетілген. Қазіргі мағынада инновация-бұл "бір нәрсенің жаңа формаларының немесе элементтерінің көрінісі, сондай-ақ жаңадан пайда болған форма, элемент". Инновацияның синонимі - "инновация"ұғымы.

"Инновация тек инновацияны құру мен таратуды ғана емес, сонымен бірге осы инновациялармен байланысты өзгерістерді, іс-әрекеттің өзгеруін, ойлау стилін де білдіреді".

Немесе пайдалы, прогрессивті, позитивті, заманауи, озық.

Өз тәжірбиеме келетін болсам Интерактивті әдістер қолданамыз.Биылғы оқу жылынды Ұлттық құндылықпен жұмыс жасап,нәтижесін көріп жатырмын.Мектебімізде «Ата-аналарды қолдау» орталығы ашылып. Түрлі жұмыстар,іс-шаралар атқарылды.Атап айтқанда:дөңгелек үстел (пікірталас,пікірсайыс),мимиға шабулы (брейнстом),іскерлік және рөлдік ойындар, «case-stdy» (нақты жағдайларды талдау,ситуациялық талдау),шебер сабақ,тренинг,тренингтік жаттығу,үзіліс кезіндегі қызықты ойындар ұйымдастырылуда.Жұмыстың мақсаты:қатысушылардың пікірін құрметтеу,мейірімді болу,ұқыпты,жауапты болу, сөйлеушінің сөзін бөлмеу,өзара әрекеттесуге ашық болу,қызығушылықты таныту,топпен ережелерді сақтауға оқушыларды қалыптастыру . «Кей-стади» , лабиринт,жарты дауысты талқылау,ыстық орындық,Шульманның үш көмекшісі, т.б әдіс-тәсілдер қолданылып жұмыс барысы қызықты ұйымдастырылды.

Мұғалімнің инновациялық қызметінің негізгі белгілері:

- жаңа идеялар мен идеяларды жинауға және шығаруға, ең бастысы - оларды практикалық түрде жобалауға және модельдеуге шығармашылық қабілет;
- жеке тұлғаның толеранттылығына, ойлау икемділігі мен панорамасына негізделген өз идеяларынан өзгеше жаңа адамға ашықтығы;
- мәдени-эстетикалық даму және білім;
- өз қызметін жетілдіруге дайындығы, осы дайындықты қамтамасыз ететін ішкі құралдар мен әдістердің болуы;
- дамыған инновациялық сана (дәстүрлі қызметпен салыстырғанда инновациялық қызметтің құндылығы, инновациялық қажеттіліктер, инновациялық мінез-құлықты ынталандыру).
- Қазіргі білім беру жүйесіндегі қандай жағдайлар мұғалімнің инновациялық қызметінің қажеттілігін анықтайды?

- болып жатқан әлеуметтік-экономикалық қайта құрулар;
- білім беру мазмұнын ізгілендіруді күшейту;
- педагогикалық жаңалықтарды игеру және қолдану фактісіне педагогтер қарым-қатынасы сипатының өзгеруі;
- оқу орындарының бәсекеге қабілеттілігінің нақты жағдайын қалыптастыратын нарықтық қатынастарға енуі.
- Педагогтың инновациялық қызметі:
- мұғалімнің осы іс-әрекетке жеке дайындығы деңгейінен, мұғалімнің жеке педагогикалық қызметін жетілдіруге бағытталуын анықтайтын қасиеттер жиынтығы:
- жеке (жұмысқа қабілеттілік, шығармашылыққа дайындық, жоғары эмоционалды мәртебе);
- арнайы (жаңа технологияларды білу, оқытудың жаңа әдістерін меңгеру, кемшіліктердің себептерін талдау және анықтау, білім берудің өзекті мәселелерін табу және оларды шешудің тиімді тәсілдерін іске асыру).
- нақты білім беру мекемесінде бар жағдайлар:
- қаржылық қызығушылық: қосымша төлемдер, сыйлықақылар;
- қолайлы моральдық-психологиялық микроклимат және шығармашылық атмосфера;
- инновациялық технологиялар туралы ақпарат алуға көмек.

Шын мәнінде, оның жаңалығы әрқашан салыстырмалы. Инновация міндетті түрде жаңа нәрсе емес, бірақ міндетті түрде ең жақсы нәрсе және оны өздігінен көрсетуге болады.

Мұғалімнің инновациялық идеяларының көзі:

- мұғалімнің өзі үшін күтпеген оқиға (сәттілік, сәтсіздік, іс-әрекеттің дамуына серпін ретінде);
- әр түрлі сәйкессіздіктер (балалардың мінез-құлқының шынайы себептері, олардың сұраныстары, тілектері және мұғалімнің практикалық әрекеттері арасында);
- педагогикалық үдерістің қажеттіліктері (Әдістемедегі әлсіз жерлер, жаңа идеяларды іздеу);
- балалардың құндылықтары мен көзқарастарындағы өзгерістер (қарым-қатынас пен кәсіби мінез-құлықтың жаңа түрлерін іздеуге әкеледі) және т. б.

Педагогтың инновациялық қызметінің мазмұны:

1. Білім беру процесінде жаңа әдістерді, әдістемелерді, құралдарды, технологияларды енгізу, пайдалану.
2. Авторлық бағдарламалар, әдістемелер, технологиялар, жобалар, әдістемелік өнімдер әзірлеу.
3. Оқу сабақтарын инновациялық формада өткізу.
4. Қалалық деңгейде шеберлік сабақтарын өткізу
5. Жобалау-зерттеу немесе тәжірибелік-эксперименттік қызметке қатысу.

Инновациялық қызметті жүзеге асыру үшін мұғалім жеке-дара жұмыс істей алады немесе мұғалімдер топтарға қосыла алады:

- Белгілі бір тақырып немесе қызмет бағыты бойынша МҰ;
- проблемалық (шығармашылық) топтар, онда әртүрлі бағыттағы педагогтар білім беру процесін ұйымдастыру және жүзеге асыру бойынша белгілі бір міндеттер үшін біріктіріледі.

Педагогикалық инновациялардың түрлері

Идеологиялық инновациялар

Пәнішілік инновациялар

Жалпы әдістемелік инновациялар

әкімшілік инновациялар

- бұл сананың жаңаруы, уақыт ағымдары барлық басқа инновациялардың негізгі негізі болып табылады, өйткені негізгі жаңартулардың қажеттілігі мен маңыздылығын түсінбестен, жаңартуға тікелей кірісу мүмкін емес. -

бұл оны жүзеге асырудың ерекшелігіне байланысты объект ішінде жүзеге асырылатын инновациялар

(технологияларды игеру, авторлық әдістемелік әзірлемелерді жасау) - бұл педагогикалық практикаға табиғаты бойынша әмбебап дәстүрлі емес педагогикалық технологияларды енгізу, өйткені оларды кез-келген пән саласында қолдануға болады (білім алушылар үшін шығармашылық тапсырмаларды әзірлеу, зерттеу және жобалау қызметі және т. б.) - бұл әр түрлі деңгейдегі менеджерлер қабылдайтын шешімдер, сайып келгенде, білім беру қызметінің барлық субъектілерінің тиімді жұмыс істеуіне ықпал етеді.

Біріктірілген сабақтар-бұл бір тақырыптың айналасында бірнеше пәндердің материалдары біріктірілген сабақтар. Мұндай сабақтың ерекшелігі - материалдың үлкен ақпараттық сыйымдылығы ойын-сауық, қызықты ойын түрінде өтеді.

Жобалау технологиялары-шығармашылық жобалармен жұмыс (ақпараттық-практикалық-бағытталған зерттеу, шығармашылық және т. б.)

Зерттеу және практикалық жұмыс-бастапқы көздерден ақпарат алу

Оқыту арқылы оқыту-бұл балалар мұғалімнің көмегімен сабақтар дайындап, өткізетін оқыту әдісі

Жұптық оқыту технологиясы-бір бала екіншісіне үйретеді.

Шағын топтарда жұмыс істеу-ең танымал стратегиялардың бірі, өйткені барлық білім алушыларға (соның ішінде ұялшақ) жұмысқа қатысуға, ынтымақтастық, тұлғааралық қарым-қатынас дағдыларын қолдануға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, Жаңа технологияның тиімді әдіс-тәсілдерін ұрпақтың бойына сіңірте білу.Жаңа технологияның тиімділігі сол,оқушы: мақсат қоюға үйренеді,есте сақтау қабілеттері дамиды.басқалармен бірігіп жұмыс жасайды,кітаппен жұмыс жасауға үйренеді,қатарынан қалмауға тырысады,дарынды оқушылардың өз қабілеттері дамиды,әлсіздер ниет білдіріп,сенімсіздіктен арылады,күшті сыныптарда оқуға деген ынта артады,өздігінен жұмыс істеуге дағдыланады.

Мұғалім Жүйелі тапсырма беруге ұмтылады,оқушыны жан-жақты танып біледі,оқушылардың өзара әрекеттесуіне жол ашады,оқушыларға шығармашылық еркіндік беріледі.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Беляев М.И., Умятнин В. М., Григорьев С. Г., Гриншкун В. В., Демкин В. П., Зимин А. М., Краснова Г. А. және т. б. білім беру электрондық басылымдарын құру тұжырымдамасының негіздері // электрондық білім беру басылымдары мен ресурстарын дамытудың негізгі бағыттары. М.: RMC, 2002. 24-50 бет.

2. Григорьев С.Г., Гриншкун В. В. педагогикалық университеттің магистратурасында білім беруді ақпараттандыру саласындағы мұғалімдерді даярлаудың мақсаттары, мазмұны және ерекшеліктері // Мәскеу қалалық педагогикалық университетінің хабаршысы. "Информатика және білім беруді ақпараттандыру" сериясы. 2013. № 1 (25). 10-18 бет.

3. Гриншкун В. В. ақпараттандыру мұғалімдерді даярлау жүйесін жетілдірудің маңызды құрамдас бөлігі ретінде / / Мәскеу қалалық педагогикалық университетінің хабаршысы. "Информатика және білім беруді ақпараттандыру" сериясы. 2014. № 1 (27). 15-21 бет.

ОСНОВНЫЕ ПАРАМЕТРЫ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Джумауглова Амина Казьякберовна
директор КГУ «Урыльская средняя школа» Катон-Карагайского района, ВКО
Sch_uryl@mail.ru

Аннотация: В данной статье рассматриваются основные параметры управления качеством образования в организациях образования так же статья рассматривает профессиональный и карьерный рост педагога, основные факторы развития педагогических и профессиональных компетенции, стратегии развития навыков, возможности повышения квалификации и роль самообразования а также практические рекомендации для достижения успеха в данной сфере.
Ключевые слова: качество образования, самообразование, предметные компетенции, проектная деятельность, управление качеством образования

На сегодняшний день ориентация образовательного пространства нашего государства на качественное образование – это веление времени. Развитие образовательной политики в области качества образования выпускника происходит под влиянием различных внешних и внутренних факторов. Одной из внешних факторов следует отметить модернизацию казахстанской системы образования. Среди внутренних факторов развития школы ведущими являются потребности обучающегося, родителей и педагогов. Родители и учащиеся видят качественное образование в создании условий для максимальной самореализации и развитии индивидуальных особенностей личности выпускника. Педагоги испытывают потребность в саморазвитии и самореализации. Подготовка конкурентоспособного и востребованного на рынке труда специалиста требует большого педагогического мастерства. Педагогическое мастерство- это и есть то орудие профессиональной самореализации педагога, необходимый меч знании который становится неотьемлимой частью не только его профессии, но и его жизни [1]

Анализ ситуации побудил управленческую команду выстраивать современное образовательное пространство школы на основе личностно-ориентированного образования и компетентностного подхода. Развитие образовательной среды в школе проходит в контексте синергетического подхода к управлению. Акцент деятельности управленческой команды школы поставлена на развитие проектов развития школы в рамках стратегического плана развития школы.

Следует отметить, что организация развития школы через проектирование позволяет адекватно и своевременно реагировать на изменения внешних и внутренних факторов функционирования школьного пространства:

1. Проект «Общественные организации в повышение качества образования»

Ориентир на качество образования всегда требует качественно нового подхода к управлению образовательным процессом в школе. В чем же выражается качественно новый подход к управлению образовательным процессом в сегодняшней школе?

Следует отметить, что организация развития школы через общественные организации, созданные в школе, которые позволяет адекватно и своевременно реагировать на изменения внешних и внутренних факторов функционирования школьного пространства: творческая группа педагогов школы, управляющий совет в лице администрации школы, попечительский совет школы, родительский комитет школы.

а) Творческая группа педагогов школы: (рис 1-2)

Участвуют в разработке и реализации мероприятии по реализации программы качественного образования в школе.

Участвуют в разработке методики оценки качества образования.

Участвуют в разработке системы показателей и параметров оценочных процедур.

Обеспечивают проведение в школе контрольно-оценочных процедур, мониторинговых, социологических и статистических исследований по вопросам качества образования.

Организуют систему мониторинга качества образования в школе,

осуществляет сбор, обработку, хранение и представление информации о состоянии и динамике развития школы, анализируют результаты оценки качества образования.

Организуют изучение информационных запросов основных пользователей системы оценки качества образования школы.

б) Администрации школы

Осуществляет политику в сфере образования, обеспечивающую учет особенностей школы, направленных на сохранение и развитие единого образовательного пространства школы.

Координирует функционирование системы оценки качества образования на уровне школы в соответствии с требованиями ГОСО.

Координируют работу различных структур, деятельность которых связана с вопросами оценки качества образования

Устанавливает и утверждает порядок, периодичность проведения мониторинговых исследований.

Анализирует результаты оценки качества образования.

Организует прохождение процедуры лицензирования на ведение образовательной деятельности школы, проведение процедуры государственной аттестации школы.

Принимает управленческие решения по совершенствованию качества образования на основе анализа результатов

в) Попечительский совет школы

На сегодняшний день Попечительский совет является одной из форм коллегиального управления школы, оказывающий содействие в реализации уставных целей школы. Основной целью деятельности Попечительского совета является улучшение качества обучения и воспитания деятельности всех участников образовательного процесса.

Г) Родительский комитет школы.

Огромную роль в сотрудничестве школы и родителей играет родительский комитет От того, насколько слаженно и ответственно подходит к своей деятельности родительский комитет, зависит атмосфера в школе, взаимоотношения родителей друг с другом, общение взрослых и детей..

2. Проект «Повышение квалификации и профессиональное развитие педагогов»

а) Профессиональная компетентность педагога- необходимое условие повышения качества образования

Человеку становится все труднее справляться с изменениями в окружающем его мире и темпами этих изменений. В связи с этим повышение профессиональной компетентности любого специалиста, а особенно учителя, приобретает глубокий смысл.

Все изменения которые происходят в сфере казахстанского образования ставят перед собой задачу социализации любого человека, продуктивной адаптации его в окружающем мире, чем вызывают необходимость постановки вопроса обеспечения качественным образованием, получения полного социально интегрированного результата.[2]

Готовность к переменам, мобильность, способность к нестандартным действиям, ответственность и самостоятельность в принятии решений - все эти характеристики деятельности успешного профессионала в полной мере относятся и к педагогу. Гарантом достижения поставленных целей является прогнозирующий результаты своей деятельности и моделирующий образовательный процесс педагог.[2]

На сегодняшний день существует множество форм и приемов, способствующие определению профессиональной компетенции учителя. (рис) Приложение 1 показывает

определение профессиональных компетенции педагогов нашей школы по 15 критериям компетенции учителя:

№	Критерии компетентности	Показатели		
		Часто	Иногда	Никогда
1	Применение ИКТ в образовательном процессе	2	1	0
2	Использование различных информационных ресурсов (интернет сайты)	2	1	0
3	Использование дистанционных технологий обучения учащихся	2	1	0
4	Использование разных форм обучения (в том числе дистанционной, электронной, сетевой) для самообразования педагога	2	1	0
5	Выступления на семинарах, круглых столах, проведение мастер-классов, проведение занятий, открытых уроков	2	1	0
6	Повышение квалификации	2	1	0
7	Организация проектно-исследовательской или опытно-экспериментальной деятельности и/или участие в ней	2	1	0
8	Публикации различного уровня	2	1	0
9	Участие в профессиональных конкурсах	2	1	0
10	Учет личностных особенностей, потребностей и интересов участников образовательного процесса.	2	1	0
11	Организация обучающихся для достижения социально-значимых результатов (грамоты, благодарности)	2	1	0
12	Учет эмоционального состояние партнеров по общению в процессе межличностного взаимодействия	2	1	0
13	Наличие достижений педагога (грамоты, дипломы, благодарности и т.д.)	2	1	0
14	Наличие навыков взаимодействия с коллегами, способность управлять своим поведением, контролировать свои эмоции	2	1	0
15	Создание условий для сохранения и укрепления здоровья обучающихся	2	1	0

Критерии и показатели оценки компетентности педагогов

Для оценки критериев и показателей компетентности педагогов предлагаю вам методику, которая включает в себя критерии компетентности, в котором участвовало 37 педагогов школы. В методике определения самооценки критериев и показателей профессиональной компетентности педагогов рассматриваются такие критерии, как ИКТ-компетентность, методическая компетентность, коммуникативная компетентность, всего 15 критериев компетентности.[4]

По результатам теста определите свой уровень педагогических компетенций:

• Уровень I. (15-20 баллов) базовый уровень показали 19 педагогов. Он предполагает умение решать задачи, связанные со знанием предмета и методикой преподавания предмета, в рамках программ, умеет привести примеры из реального педагогического опыта.

• Уровень II. (21-25 баллов) повышенный уровень показали12 педагогов. Он означает умение решать задачи, связанные со знанием предмета и методикой преподавания предмета, в рамках программ в измененной ситуации, умеет привести соответствующие примеры из реальной практики.

• Уровень III. (26-30 баллов) высокий уровень показали 6 педагогов школы. Преподаватель умеет решать задачи, связанные со знанием предмета и методикой преподавания предмета, в рамках программ в ситуации неопределенности условий задачи, умеет привести соответствующие примеры из реальной жизни.

б) Самообразование педагога.

Составляющие процесса самообразования педагога:

- Изучать и внедрять новые педагогические технологии, формы, методы и приёмы обучения.
- Посещать уроки коллег и участвовать в обмене опытом.

Периодически проводить самоанализ своей профессиональной деятельности.

- Совершенствовать свои знания в области классической и современной психологии и педагогики.
- Систематически интересоваться событиями современной экономической, политической и культурной жизни.
- Повышать уровень своей эрудиции, правовой и общей культуры.

Все это может реализоваться через следующие виды деятельности, которые и составляют процесс самообразования.

Виды деятельности, составляющие процесс самообразования.

- систематический просмотр определённых телепередач;
- чтение конкретных педагогических периодических изданий, чтение методической, педагогической и предметной литературы;
- обзор в Интернете информации по преподаваемому предмету, педагогике, психологии, педагогических технологиям;
- решение задач, упражнений, тестов, кроссвордов и других заданий по своему предмету повышенной сложности или нестандартной формы;
- посещение семинаров, тренингов, конференций, уроков коллег;
- дискуссии, совещания, обмен опытом с коллегами;
- изучение современных психологических методик в процессе интерактивных тренингов;
- систематическое прохождение курсов повышения квалификации;
- проведение открытых уроков для анализа со стороны коллег;
- организация кружковой и внеклассной деятельности по предмету;
- изучение информационно-компьютерных технологий;
- посещение предметных выставок и проведение тематических экскурсий по предмету;
- ведение здорового образа жизни, занятия спортом, физическими упражнениями.

3. Проект «Работа с одаренными детьми»

Работа с одаренными детьми выстраивается на основе предположения о двух уровнях развития способностей человека: репродуктивном, когда он усваивает знания, овладевает деятельностью и осуществляет её по предложенному образцу, и творческом, когда он создаёт новое, оригинальное. Система работы с одаренными учащимися выстроена таким образом, чтобы способствовать развитию их способностей последовательно от одного уровня к другому.

Учащиеся повышают свой уровень знаний в предметных кружках, действующих проектах школы(всего в школе 26 проектов).

Ежегодно лучшие ученики школы занимают призовые места в районных, областных и республиканских турах олимпиад, интеллектуальных конкурсов. 25–30% детей участвуют международной лингвистической игре «Русский медвежонок», математической игре «Кенгуру», дистанционных конкурсах , “British Bulldog”,

Развитие творческих способностей учащихся происходит в проектно-исследовательской деятельности и в системе дополнительного образования. (Приложение)

Таким образом, благодаря изменению системы управления школой, создана развивающая среда, которая представляет собой единое образовательное пространство, построенное на принципах личностно-ориентированного обучения и деятельностном подходе.[3]

Основные параметры управленческих действий при управлении качеством образования предложенные выше предполагает: сбор информации (мониторинг качества образования), проблемно-ориентированный анализ информации, целеполагание, мотивация кадров на достижение поставленных целей, диагностика ресурсов и условий их реализации, прогнозирование, программирование, планирование, организация деятельности, контроль, коррекция и регулирование деятельности, оценка результатов[3]

Таким образом в настоящее время резко повысился спрос на квалифицированную, творчески мыслящую, конкурентоспособную личность педагога, способную воспитывать личность в современном, динамично меняющемся мире.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бахвалова ЛВ «Педагогическое мастерство» Учебное пособие. Минск Изд РИПО 2019
2. Панфилова ОИ «Повышение профессиональных компетенции педагогов в области воспитания в процессе педагогической деятельности: Изд Молодой учитель 2016
3. Поташник ММ «Качество образования: Проблемы и технологии управления» М Пед общество России 2002
4. Шишков ЕЕ, Кальней ВА «Мониторинг качества образования в школе» М 1999

АУЫЛ МЕКТЕБІ: ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Кудайбергенов Осиет Бейсенович
Аягоз ауданы білім бөлімінің «С. Ғаббасов атындағы ЖОББМ» КММ-нің тарих пәнінің мұғалімі
Osiet68@mail.ru

Түйінді сөздер: жалпы білім беру, ауыл мектебі, электрондық білім беру ресурстары, жеке мұғалім.

Аннотация: Мақалада Қазақстанның ауылдық жерлеріндегі білім беруді модернизациялау және дамыту мәселелері қарастырылады. Автор ауылдың ғылыми - білім беру және әлеуметтік-мәдени орталығына айналуға қабілетті ауыл мектебінің әлеуметтік-білім беру әлеуетін ашады. Шағын жинақталған мектептерде білім беру сапасын арттыру мәселесін шешу үшін оның мазмұнын оқушылардың жеке қажеттіліктеріне бейімдеуге мүмкіндік беретін арнайы электрондық контент әзірлеу ұсынылады.

Қазіргі уақытта Қазақстанның білім беру жүйесі реформалау кезеңінен өтіп жатыр: Білім беру ұйымдарының құрылымы өзгеруде, білім беру стандарттары жаңартылуда, инновациялық білім беру бағдарламалары әзірленуде, оқыту мен тәрбиелеудің жаңа технологиялары қолданылуда. Қазақстан аймақтарының білім беру кеңістігіне инновациялар кеңінен енгізілуде. Алайда, жалпы білім беру жүйесінің маңызды құрылымдық элементі - ауыл мектебі - бұл процестен тыс. Мұның себебі ауыл қоғамының ерекшелігіне, ауылдың әлеуметтік - экономикалық әлеуетіне, құндылық бағдарлары мен басымдықтарының өзгеруіне және білім беру ресурстарының жеткіліксіздігіне байланысты шешілмеген проблемалардың тұтас кешені болып табылады. Ауыл мектебінің сыныптардың аздығымен байланысты балалардың қарым-қатынасының тар шеңбері сияқты айрықша ерекшеліктері; білім алушылардың көркемдік, музыкалық қабілеттерін дамыту, әртүрлі спорт түрлерімен айналысу үшін шектеулі мүмкіндіктері;

әлсіз оқу-материалдық база ауылдардың жалпы білім беру ұйымдарының әлеуетін толық көлемде іске асыруға мүмкіндік бермейді, бұл, тиісінше, қолданыстағы жағдайларда білім алушыларды толыққанды педагогикалық сүйемелдеуді қамтамасыз етуге кедергі болып табылады. Сондықтан білім беру жүйесінің алдында білім берудің барлық деңгейлерінде оқу және тәрбие жұмысының сапасын жетілдіру мақсатында ауыл мектебін басқарудың оңтайлы моделін анықтау міндеті тұр.

Мектептің тиімді қызметін қамтамасыз ету басымдықтардың бірі болып табылады. Ауылдың экономикалық және әлеуметтік мәселелерін шешу ауыл мектептерінің қазіргі түлектерінің қатысуынсыз мүмкін емес. Олар дамыған агроөнеркәсіптік өндіріс пен инфрақұрылым құрып, ауылдық жерлерде халықтың өмір сүру деңгейін арттыруы керек. Ауыл мектебінің, оның ішінде шағын жинақты мектептің болуы мен дамуы мәселесі - бұл баланың білім алу құқығы мәселесі ғана емес, сонымен қатар аймақтағы адами әлеует пен ауыл өндірісін арттыру мәселесі.

Ауыл мектебі оқушылардың дамуы үшін ғана емес, өңірдің тиімді әлеуметтік-экономикалық дамуы үшін де бірегей ресурс болып табылады. Ауылдағы мектеп көптеген әлеуметтік-педагогикалық функцияларды орындайды. Жалғыз білім беру ұйымы және көбінесе жалғыз қоғамдық әлеуметтік пункт бола отырып, ол негізгі және қосымша білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру алаңына, мәдени-бұқаралық және қоғамдық-саяси оқиғалардың орталығына, жиналыстар, сайланбалы іс-шаралар, кездесулер және т.б. өтетін орынға айналады, яғни адами ресурстардың интеграторы болып табылады. Мектептің қызметі ауылдың әлеуметтік капиталын қалыптастыруға ықпал етеді, сонымен қатар өндірістік, экономикалық, мәдени және т. б. негізге ала отырып, жалпы білім беретін ұйымның өзін жаңартуға көмектеседі.

Сонымен қатар, аймақтың әлеуметтік-экономикалық әлеуеті, өз кезегінде, мектептің материалдық-техникалық жағдайын анықтайды және оқушының жеке басын және жалпы оқу қауымдастығын дамытуға алғышарттар жасайды. Аймақтың әлеуметтік - экономикалық әлеуеті неғұрлым жоғары болса, мектептің балаларды қоғамның әлеуметтік және мәдени өміріне интеграциялау мүмкіндігі соғұрлым көп болады, өйткені бұл жағдайда ақпараттық кеңістік кеңейеді, мәдени құндылықтар қол жетімді болады және мектеп ұжымының әлеуметтік өмірі бай болады.

Ауыл мектебінің даму перспективалары қоғамның әлеуметтік тапсырысын және жалпы білім беретін ұйымның ішкі әлеуетін жүйелі талдау барысында ашылады. Негізгі бағдарлы мақсат - білім беру процесін оқушылардың жеке ерекшеліктеріне бейімдеу, мектепті дамытудың оңтайлы жағдайларын қамтамасыз ету, баламалы әдістемелерді, оқытудың цифрлық технологияларын қосымша енгізу, білім, білік пен дағдыларды игеру деңгейін диагностикалау, сондай-ақ білім алушылардың жалпы дамуы үшін жағдай жасау есебінен оқушылардың оқу іс-әрекетін ғылыми-педагогикалық сүйемелдеу.

Кез-келген білім беру жүйесінің тиімділігінің негізгі критерийі білім сапасы болып саналады, оның дәстүрлі көрсеткіштері елімізде түлектерді мемлекеттік қорытынды аттестаттаудың нәтижелері болып табылады. Әрине, аймақтың тиімді дамуына оның білім беру жүйесінің ерекшелігі айтарлықтай әсер етеді. Сондықтан өңірде ірі мәдени, ғылыми-білім беру орталықтарынан аумақтық қашықтықта орналасқан және ресурстық қамтамасыз етілуі жеткіліксіз ауылдық мектептердің басым болуы білім беру сапасын жалпы бағалауға кері әсерін тигізеді.

Білім беру ұйымдарын ресурстық қамтамасыз ету, отбасының қаржылық және әлеуметтік әл-ауқаты, мұғалімнің біліктілігі және оның қоғамдағы еңбегін тану. Сонымен, жан басына шаққандағы қаржыландыру деңгейі жоғары аймақтар (бұл мектептің әлеуетін анықтайтын мемлекеттік қаржыландыру мөлшері, ал мұғалімдердің жалақысының мөлшері оларды жақсы педагогикалық қызметке ынталандырады) емтиханның жоғары баллдарын көрсетеді.

Мұғалімнің жалақысы жалпы білім беру сапасына айтарлықтай әсер етеді деген сарапшылармен келісуге болмайды. Алайда, тәжірибе көрсеткендей, мұғалімді қаржылық

ынталандыру оның кәсіби қызметінің тиімділігін арттырудың жалғыз шарасы емес. Мұғалімдердің (әсіресе жастардың) мотивация деңгейін төмендететін маңызды фактор мансаптық өсу перспективасының және кәсіби және жеке даму мүмкіндіктерінің болмауы болып табылады.

Өкінішке орай, мұғалім мамандығы мансап сатысын құруды көздемейді. Университет түлегі өзінің кәсіби жолын мұғалім ретінде бастайды және әдетте, сол мәртебеде зейнетке шығады. Мансаптық өсудің мүмкін нұсқалары директордың орынбасары және (сирек) директор лауазымдарымен шектеледі. Сонымен қатар, мұғалім өзінің еңбек қызметінде үнемі қатаң нормативтік шеңберде болады: ол өз бетінше шешім қабылдау мүмкіндігінен айырылады, кәсіби міндеттерді орындау құралдарын таңдауда шектеулі, ақырында бюрократиялық кедергілер мен көптеген ережелермен әлеуметтік қысымға ұшырайды. Бұл жағдай кәсіби және жеке өсу перспективаларын көрмейтін талантты және өршіл жастарды қорқытады.

Ауылдық жерлердегі жалпы білім беру сапасына білім беру процесінің педагогикалық тиімділігін төмендететін бірқатар факторлар әсер ететіні анық, олардың ішінде ең маңыздылары:

- Интернеттің төмен жылдамдығына, қашықтықтан білім беруді дамыту үшін жалпы білім беру ұйымдарының техникалық жарақтандырылуының жеткіліксіздігіне байланысты ауыл мектептерінің ақпараттық қанықтылығының төмендігі;
- білім алушылардың жеке жұмысы үшін ғылыми, оқу және әдістемелік әдебиеттердің тапшылығы;
- ауыл мектебінің ірі мәдени, ғылыми орталықтардан, жоғары оқу орындарынан, технопарктерден, қосымша білім беру ұйымдарынан және оқушылардың мүдделері мен таланттарын дамытуға жеке қолдау көрсетуге болатын басқа да мекемелерден аумақтық қашықтығы;
- педагогикалық құрамның үнемі өзгеруіне, оқу жүктемесінің болмауына байланысты, мұғалімді бір уақытта бірнеше оқу пәндері бойынша педагогикалық қызметті жүзеге асыруға мәжбүрлейтін, көбінесе тиісті білім болмаған жағдайда, оқушылардың оқу және зерттеу қызметін педагогикалық қолдаудың сапасы жеткіліксіз;
- мәдени дамуды, демалысты және бос уақытты ұйымдастыру үшін инфрақұрылымның жетіспеушілігінен туындаған ауыл халқының және ауылдық отбасының білім және мәдени деңгейінің төмендігі;
- ауылдық мектепте оны ұйымдастырудың ерекшеліктерін ескеретін білім беру процесін заманауи сапалы ғылыми және бағдарламалық-әдістемелік сүйемелдеудің болмауы.
- білім беру сапасын арттыру, жалпы білім беру ұйымдарын дамыту, мұғалімдерді әлеуметтік және әдістемелік қолдау мәселелерінде муниципалды білім беру органдары мен ауылдық мектептердің өзара іс-қимылының тиімділігін жоғалтқан нысандарын пайдалану.

Жүргізілген талдау ауыл мектептерін ақпараттық технологиялар құралдарымен жеткіліксіз қамтамасыз етуді және сонымен бірге қолда бар электрондық ресурстарды тиімсіз пайдалануды көрсетті.

Түлектерді даярлауда білім парадигмасы басым, оқыту ескірген және тиімсіз әдістерді пайдалана отырып, дәстүрлі негізде құрылады. Мұғалімдер әр оқушымен жеке жұмыс жасау, оқушыларды цифрлық экономика жағдайында қызметке дайындау үшін жеткілікті құзыреттілікке және қажетті технологияларға ие емес. Электрондық білім берудің әлеуеті іс жүзінде пайдаланылмайды.

Соған қарамастан, ауыл мектебі қазіргі қоғамның талаптарына жауап беретін тұлғаның қалыптасуы мен дамуы үшін қиындықтарды еңсеріп, жағдай жасай алады, бәсекеге қабілетті, әлеуметтік өмірдің әртүрлі салаларында сұранысқа ие бола алады. Сонымен қатар, ол балалардың, жастардың және ересектердің білім алуы мен жан-жақты дамуына жағдай жасайтын ауылдың әлеуметтік-мәдени орталығы бола алады. Бірақ бұл үшін, ең алдымен, жұмыс істейтін мұғалімдердің педагогикалық қызметінің сапасын

арттыру және оқушылардың оқу іс-әрекетін педагогикалық қолдауды даралау бойынша шаралар қабылдануы керек. Мұндай шараларды іске асырудың тиімді тетігі арнайы құрылған техникалық платформасы бар және білім беру мазмұнын оқушылардың қабылдауы мен ойлау ерекшеліктеріне бейімдеуге және сол арқылы әрбір оқушыға жеке білім беру траекториясын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін әзірленген бағдарламалық-әдістемелік сүйемелдеуі бар электрондық білім беру болуы мүмкін.

Білім беру практикасы бүгінде мұғалімге және оның кәсіби қызметіне жаңа талаптар қояды. Білім беру жүйелерін жобалау қабілеті, оқыту мен тәрбиелеудің инновациялық технологияларының кешенін еркін меңгеру, педагогикалық ұтқырлық және әрбір балаға жеке білім беру траекториясын іске асыру мүмкіндігін қамтамасыз етуге дайын болу басымдыққа айналады. Сондықтан қазіргі заманғы мектепке (әсіресе ауылдық мектепке) жаңа буын мұғалімі қажет, оның дайындығы жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің дәстүрлі форматына сәйкес келмейді.

Мұның бәрі жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру процесін мазмұнды қайта форматтау, білім беру процесінің білім беру бағытынан педагогтердің құзыреттілігін дамытуға көшу, яғни олардың белгісіздік жағдайында кәсіби қызметке дайындығы, білім алушылармен жұмыста жобалық әдістерді қолдану қажеттілігін көрсетеді. Мұғалімнің құзыреттілігі дағдылар кешенінің болуымен бағалануы керек экономика мен өндірістің талаптарына жауап беретін білім беру процесінің мәні мен мазмұндық-технологиялық негіздері туралы заманауи білімнің мазмұнын қамтитын кәсіби және әлеуметтік міндеттерді шешу. Қазіргі мұғалімнің кәсіби қызметіне қойылатын маңызды талап-оның ақпараттық құзыреттілігі.

Электрондық оқыту және білім беру қатынастарына қатысушылардың өзара іс-қимылының желілік форматы білім беру субъектілері алдында жаңа мүмкіндіктер ашады және сапалы өзге де білім беру орталарын, жүйелері мен технологияларын әзірлеу үшін алғышарттар жасайды. Айта кету керек, білім берудегі инновациялар жаңа экономикалық шындықтармен қатар дамиды, бұл нақты өндірістік қызмет процесінде ақпараттық құзыреттіліктерді жетілдіруге мүмкіндік береді. Сондықтан білім беру жүйесінің алдына кәсіби деңгейде құзыреттілігін меңгерген мұғалімді қалыптастырудың өзекті міндеті қойылады. Мұғалімдер цифрлық техниканы дидактикалық мақсатта пайдалану дағдыларын ғана емес, сонымен қатар балаларды цифрлық экономика жағдайында өмірге дайындау дағдыларын да меңгеруі керек.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, практик-мұғалімдерді қайта даярлау және цифрлық технологиялардың барлық ресурстарын пайдалана отырып, білім алушылардың оқу іс-әрекетін және педагогикалық қызметті ұйымдастыру құралдарын тиімді қолдана алатын болашақ түлектерді оқыту бойынша үлкен жұмыс күтіп тұрғаны анық; оқушының цифрлық портфолиосын және өзінің педагогикалық қызметін қалыптастыру; желілік коммуникациялық жобаларда білім беру субъектілерінің жұмысын ұйымдастыру.

Мұғалімдердің педагогикалық іс-әрекетінің тәжірибесін зерделеу барысында көптеген ауылдық мектептерде, әсіресе шағын жинақты мектептерде тек негізгі ақпараттық технологиялар қолданылатыны анықталды: мәтіндік, графикалық, сандық редакторларда жұмыс істеу; деректерді іздеу, сақтау және сұрыптау технологиялары; желілік ақпараттық технологиялар; мультимедиялық технологиялар. Бұл әдетте арнайы жабдықталған компьютерлік сыныптарда жұмыс істейтін информатика мұғалімдері.

Ауылдағы білім беру жүйесі өзінің мазмұны мен функционалдылығымен уақыт талаптарына сәйкес келуі керек, яғни білім алушылардың өз қалауы мен мүмкіндіктері негізінде білім беру траекториясын құра алуы үшін қолайлы жағдайларды қамтамасыз етуі керек. Ауыл мектебін білім беру орталығына айналдыру және жастарды табысты өмір сүруге практикалық дайындау аграрлық сектордың тұрақты экономикалық және әлеуметтік даму қажеттіліктеріне, балалардың білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыру қажеттілігіне байланысты. Ауыл мектебі көпфункционалдылығымен ерекшеленетіні

кездейсоқ емес: жалпы және орта білім беру міндеттерін шешеді, ауыл шаруашылығы саласында кәсіптік бағдар беру жұмысын жүргізеді, отбасыларға әлеуметтік-мәдени және әлеуметтік-педагогикалық қолдауды қамтамасыз етеді және т.б. ауылдық жерлерде педагогикалық қызметкерлер контингентін сақтау және жас мамандарды тарту есебінен кадрлық әлеуетті дамыту маңызды міндет болып қала береді. Осыған байланысты ауыл мектебінің дамуы мен оның болашағы ауылдың сақталуы мен дамуымен тығыз байланысты екені белгілі болды. Сондықтан әлеуметтік-психологиялық, мәдени-ағартушылық және педагогикалық шаралардың бірлігі ретінде кешенді тәсіл ғана ауылдың жандануына, демек, ауыл мектебінің әлеуетін сақтауға және дамытуға ықпал етеді.

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫДАМДЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

А.Қ.Рысбекова

педагогика ғылымдарының кандидаты.,доцент м.а

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан

Түйіндеме: Жастардың шыдамдылығын қалыптастыру бүгінгі таңдағы педагогика ғылымының ең көкейкесті мәселесі. Шыдамдылық – бұл көркем бейненің бірлігі. Бұл тек моральдық міндет қана емес, сонымен қатар саяси және құқықтық қажеттілік Жоғары сынып оқушыларының шыдамдылығын қалыптастырудың негізгі бағыты – оларды бүгінгі қоғамның ең маңызды құндылығы деп баяндалады.

Кілтсөздер: Шыдамдылық , білім, білік, дағды, деңгей,жоғары сынып оқушылары.

Аннотация: Формирование терпения и выдержки у молодежи является важнейшей задачей работы педагогической науки. Терпение есть единство образа в этом художественном вступлении. Психодраматика. Это не только моральный долг, но и политический догматизм, и юридическая необходимость. Описано основное общероссийское направление формирования терпения старшеклассников - важнейшей ценности человека в современном обществе.

Ключевые слова: Терпение, знание, религиозное знание, мастерство, уровень, возможность старшеклассников

Annotation: The formation of patience and endurance in youth is the most important task of pedagogical science. Patience is the unity of the image in this artistic introduction. Psychodramatics. This is not only a moral duty, but also political dogmatism and legal necessity. The main all-Russian direction of formation of tolerance of high school students is described - the most important human value in modern society.

Keywords: Patience, knowledge, religious knowledge, skill, level, opportunity high school students

Еліміз өз тәуелсіздігін алғаннан бастап мемлекеттік саясатта келешек ұрпақтың денсаулығы және бала тәрбиесі негізгі мәселе болып жүр. Қазақстан Республикасы Ата заңының 27 бабының, 2-тармағында «Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбилеу ата-ананың құқығы әрі парызы» делінсе [1].«Бала тәрбиелеу - болашаққа үлкен инвестиция» деуінде үлкен мән жатыр. Сонымен бірге білімді, сауатты адам ғана келешек тізгінін қолына ала алады деген [2]. Оқушылардың шыдамдылығын қалыптастырудың

негізгі бағыты – оларды бүгінгі қоғамның ең маңызды құндылығы ретінде танып, өз еркімен шешім қабылдай алатын жеке тұлға ретінде қалыптастыру. Оқушылардың шыдамдылығын қалыптастыру мен дамыту бағытында мектептегі оқу-тәрбие үрдісінің маңызы өте зор. Бұл жағдайда тәрбиені . Оқушылардың шыдамдылығын қалыптастыру мақсатына бағыттау қажеттігі айқындала түседі.Сондықтан жастардың шыдамдылығын, төзімділігін қалыптастыру бүгінгі таңдағы педагогика ғылымының ең көкейкесті мәселесі болып отыр.Қазіргі кезеңде Қазақстан үшін азаматтар бойындағы өзіндік қасиеттерге нұқсан келтірмей жаңа қасиеттерді, дербестікті таңдау мен мобильді шешім қабылдау жағдайындағы жауапкершілікті қарым-қатынас орнатуға, қоғамдағы тиімділікті арттыруға әсер ететін білім, білік, дағдыларды ұлттық мәдениет аясында қалыптастыру өзекті мәселесі тұр. Білім беру жүйесі арқылы ғана оқыту мен тәрбиелеудегі жеке тұлғаға бағытталған жұмыс нәтижесінде жоғары сынып оқушыларының белсенді өмірлік ұстанымын және олардың әлеуметтік міндеттерінің төзімділік деңгейлерін көтеру дағдыларын қалыптастырады. Толеранттық – бұл шындыққа деген белсенді қатынас. Ол адамның жан-жақты құқықтары мен еркіндіктерін қабылдау негізінде қалыптасады» Мектеп оқушыларының шыдамдылығын қалыптастырудың негізгі бағыты – оларды бүгінгі қоғамның ең маңызды құндылығы ретінде танып, өз еркімен шешім қабылдай алатын жеке тұлға ретінде қалыптастыру. Мектеп оқушыларының шыдамдылығын қалыптастыру мен дамыту бағытында мектептегі оқу-тәрбие үрдісінің маңызы өте зор. Бұл жағдайда тәрбиені оқушылардың шыдамдылығын қалыптастыру мақсатына бағыттау қажеттігі айқындала түседі.Тарихқа көз жіберетін болсақ, жасөспірімдерді әлеуметтендіру мәселесі ғұлама ойшылдардың еңбектеріне арқау болып келгені мәлім. Сондықтан, бұл идеяларды, қазақ педагогикалық ғылымының, халықтық білім берудің, белсенді әрекетінің қалыптасу ерекшеліктерін тәрбиелеу мен білім берудің қазіргі кезеңінде қарастырып өткен өте маңызды. Қазіргі уақытта шыдамдылықты қалыптастыру мәселесіне ерекше көңіл бөлініп отыр. Ол көптеген себептермен түсіндіріледі: XXI ғасырда адамзат куә болып отырған, бүкіл әлем бойынша ашық шыдамдылық санының көбеюі, әлемдік қауымдастық алдында түрған негізгі мәселерердің ішінен алдыңғы қатарға шыдамдылық мәселесін қояды. Төзімділік , шыдамдылық – бұл көркем бейненің бірлігі. Бұл тек моральдық міндет қана емес, бұл сонымен қатар саяси және құқықтық қажеттілік. Шыдамдылық бірлікке жетуге мүмкіндік береді және соғыс мәдениетінен бірлік мәдениетіне дейін жетуге мүмкіндік береді. Шыдамдылық – бұл шындыққа деген белсенді қатынас. Ол адамның жан-жақты құқықтары мен еркіндіктерін қабылдау негізінде қалыптасады» [3].Сонымен қатар декларацияда «Шыдамдылықтың алдын алудың тиімді әдісі – тәрбие» деп көрсетілген. Төзімділік бұл адами көқарастардың, рухани көзқарастардың, идеялық және діни көзқарастардың менің ұстанымдарыма теріс болса да құрметтеймін деген және субъекттер арасында сыйластықты, кішіпейілділікті, мейірбандықта білдіреді. Осы тұста біз толеранттылықтың екі мағыналы ұғым: елдер, этностар, діндер, жеке адамдардың өзара шапағат жасауында деп түсінеміз.Білім беру саласында «төзімділік» пен «менталитет» ұғымдары өзара байланысты, өйткені ол адам мен әлеуметтің ментальдық ерекшеліктерін қалыптастырады. Шыдамдылытың анықтамалары бүгінгі таңда ұлтаралық толерантты қарым-қатынас мәдениетіне тәрбиелеудің, адамгершілік тәрбие берудің, жеке тұлғаның адами көзқарастарын қалыптастырудағы қажеттілік екендігіне назар аударады. Шыдамдылық ұғымының негізгі мазмұны қоғамдық тұрмыстың жан-жақтылығын түйсіну, жеке тұлғаға сыйластықпен қарау, өзге адамдардың көзқарастарына, түсінігі мен сеніміне және т.б.жеке ерекшеліктеріне төзімділікті,шыдамдылықты таныта білу; өрескелдік, жауласу және күш көрсетуді мейілінше болдырмау болып табылады [4]. Сонымен, шыдамдылық

(төзімділік) - бұл жекелік, қоғамдық сипаттама, ол арқылы дүние жүзі мен әлеуметтік орта көп жақты екендігі ұғынылады, осыдан келіп, бұл дүниеге көзқарастар да әртүрлі болады және өз пікіріне, көзқарастарына,қылығына сай келмейтіндерге төзімділік, шыдамдылық таныту. Бұл ұғым жоғарыда айтылғандай, ғұлама қазақ ойшылдарының еңбектерінде тікелей мағынада көрсетілмегенімен, гуманизм, мәдени сабақтастық идеялары арқылы көрінеді. Мектеп оқушысы оқу іс-әрекеті субъекті ретінде өзі орналасқан дамудың әлеуметтік ситуациясының ерекшелігіне сай, осы іс-әрекеттің сапалық жаңа мазмұнымен сипатталады. Біріншіден, тұлғалық мәнді құндылықтары бар оқу пәндеріндегі білімдерді игеруге деген ішкі танымдық мотивтермен қатар кең әлеуметтік және сырттық жеке тұлғалық мотивтер де көрінеді, олардың ішінде жетістікке жету мотиві бірінші орын алады. Оқу, білімдерді игеруге бағытталған іс-әрекет ретінде көп нәрселерді сипаттамайды, көптеген үйренушілер үшін негізгі ішкі мотив ретінде нәтижеге бағдарлану болып табылады [5]. Мектеп оқушысының оқу іс-әрекетінің негізгі пәні, яғни ол бағытталған нәрсе даралық тәжірибені, оны кеңейту, толықтыру, жаңа ақпаратты енгізу есебінен, құрылымдық ұйымдастыру, комлекстеу, жүйелеу болып табылады. Өз бетіншеліктің, шешімдерге деген шығармашылық келістердің дамуы, осындай шешімдерді қабылдай алу іскерлігі, бар нәрселерді талдау жасау және оларды сындарлы конструктивтіұғыну сондай-ақ жоғары сынып оқушысының оқу іс-әрекетінің мазмұнынын құрайды. Мектеп оқушыларында оқу іс-әрекетінің ерекше формасы қалыптасады. Ол, саналы түсінілген немесе әлі де түсініліп жатқандар контексінде зерттеулер, талдау элементтерін кәсіби бағыттылыққа, тұлғалық өзін-өзі анықтауға қажетті ретінде жүргізуді қамтиды. Төзімділік , шыдамдылық басқаларға теңдік пен құрмет сезімін танытуды және үстемдік пен зорлық-зомбылықтан бас тартуды қамтиды: бұл ашықтық пен еркін ойлаудың қасиеті, бұл әлем мен әлеуметтік орта көп өлшемді екенін түсінетін жеке немесе әлеуметтік сипат. Әлем басқаша болып табылады және оны біртектілікке немесе біреудің пайдасына шешуге болмайды[6]. Шыдамдылық мінез-құлықты ынталандыру нәтижесінде, адамдарға төзімділікпен қарау тұрақты мотивациясы қалыптасып, балалардың агрессиялық әрекеттеріне тосқауыл болуы қажет. Бірақ, ең алдымен, біз балалардың толеранттылық әрекеттерін және толерантты шешімдерін мақулдаумыз туралы айтуымыз керек. Ынталандыру әртүрлі нұсқаларда жүзеге асырылуы мүмкін. Бала өзінің мінез-құлқын оңды түрде өзгерткен кезде қолдайтын көзқарас, қотермелейтін сөздер. Әртүрлі ұлттық және әлеуметтік топтардың өкілдерінің өзара әрекеттесуі және бірлескен жұмыс ұйымдастыруы төзімділік мінез-құлықты ынталандырады. Шыдамдылық мінез-құлықты ынталандыру әдістерін қолдану балада белсенділікті, өз-өзіне сенімділікті, табандылықты дамытуды, мақсатқа жету үшін қиындықтарды женуді болжайды; өзін ұстай білу қабілетін қалыптастыру (өзін-өзі ұстау, өзін-өзі бақылау); тәуелсіз мінез-құлық дағдыларын жетілдіру және т.б. Қорыта келгенде біз, жоғары сынып оқушыларының төзімділігі дегеніміз жалпы білім беретін мектеп оқу-тәрбие үдерісінде сенімділік, басқаға құрмет, ынтымақ, шыдамдылық сезімі негізінде мұғалім мен оқушы арасындағы белсенді ізгіліктік қарым-қатынастағы «шебер серіктес» болып табылатын және өзара байланыс үшін жағымды «позитивті» қатынас ұйымдастыра білетін, мәдениеке ие жеке тұлғаны айтамыз.мінез-құлықты ынталандыру әдістері мыналарды қамтиды: көтермелеу, моральдық санкция, бәсекелестік, қызығушылықты ынталандыру [7]. Шыдамдылық мінез-құлықты жүзеге асыруда мінез-құлықтық саласында моральдық және ерік-жігерге ұмтылу қажет: батылдық, қайсарлық, моральдық мұраларды сақтаудағы ұстамдылық. Ынталандыру әдісі жасөспірімге басқа адамдарға деген көзқарастарын дұрыс бағалай білуге көмектеседі, яғни өз қажеттіліктерін білуге, өзінің мінез-құлқының мағынасын

түсіну, тиісті себептерді және оларға сәйкес мақсаттарды таңдауға көмектеседі.Қазіргі заманғы педагогикалық практикада адамға әсер етудің психологиялық әдістері күнен күнге кеңінен қолданылады. Бұл әдістерге әлеуметтік белсенді оқыту әдістері жатады. Төзімділік мінез-құлықтың эмоционалды және мінез-құлық компоненттерін дамыту құралы ретінде моральдық таңдауларды пайдалану тиімді болып табылады. Әрбір таңдау арқылы адамның төзімсіз қарым-қатынасын анықтауға болады. Мектеп оқушысы өзінің қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өзін-өзі тану, өзін-өзі жетілдіру, өзін-өзі анықтау, өзін-өзі сәйкестендіру және ойында деген қолайлы жағдайлар іздеуге және табуға тырысады. Ойын ортасы жасөспірім үшін де тартымды болады. Ойын - тәжірибе платформасы, онда бала өз тәжірибесін, өмір туралы, адамдар туралы жиналған ақпараттарын тексереді. Ойынның тәрбие беру үшін бір қатар маңызды ерекшеліктерге ие. Оушының дене, эмоционалдық және ақыл-ойының шаршауын жояды. Ойын алаңы – мұғалімнің әртүрлі әлеуметтік жағдайларды модельдеу мүмкіндігі бар ерекше орын. Және мұны жасөспірімдер де төзімділікті дамыту үшін қолдануға болады. Ойын баланы заманауи әлемдегі мәселелерге үнілуге, этносаралық, конфессияаралық және халықаралық қатынастардың күрделілігін ойындағы ролге кіру арқылы көріп, сезінуге мүмкіндік береді. Осылайша, ойында оның айналасындағы әлемге қатысты өзінің ұстанымының түбегейлі өзгеруі мүмкін. Онда ұстанымның өзгеру ықтималдылығы және өз көзқарастарын реттеуге арналған механизм бар[8]. Мектеп оқушылырының шыдамдылық мінез-құлқын қалыптастыру процесінде «тәрбиеші тәрбиеленуші (жасөспірім) - ата-анасы - мұғалімдер» жүйесі ұсынылған. Оқушылармен жұмыс істеудің негізгі түрлері: сабақ, сынып сағаты, тәрбие сағаттары негізінде сабақтан тыс жұмыстар, ұжымдық шығармашылық істер.Тәрбие сағаттары жасөспірімдердің төзімділік мінез-құлқын қалыптастыруға бағытталған үдерісі болып табылады. Оқу үдерісінің элементі ретінде тақырыптық сабақ білім беру, тәрбиелеу және дамыту функцияларын орындайды. Ұжымдық шығармашылық іс-әрекеттер - «шығармашылықпен және қарым-қатынаспен, арман мен өмір қуаныштарға толы жарқын еңбек және ойынды ұйымдастыру тәсілімен қатар негізгі тәрбие әдісі» . Оқу үдерісі үздіксіз білім беру іс-әрекетінің тізбегінен тұрады. Шын мәнінде, оқушылармен жұмыс істеудің барлық түрлері (тренинг, сабақ, тақырыптық сабақтар) тәрбие беру ісінің үздіксіз тізбегі болып табылады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1 Қазақстан Республикасының Конституциясы (Ата Заңы). Астана. 30 тамыз, 1995

2 Соколова Э. Образование- путь к культуре мира и толерантности // Народное образование.- 2002.- №2.- С. 111-113.

3 Сексенбаева Л.И. Педагогические условия формирования культуры межнационального общения учащихся, проживающих вне своей национальной государственности.- Алматы, 2000. – С. 45

4Картбаева Ж.Ж.Психолого-педагогические исследование коммуникативной толерантности у школьников//Вестник Евразийского гуманитарного института.-Астана, 2007.№2-С.206-210.

5 Педагогика:Қазақша және орысша түсіндірме терминологиялық сөздік//Ғыл. жет.жасаған және жалпы ред.басқарған проф. Ш.К.Беркімбаева, проф.А.Қ.Құсайынов.- Алматы;ROND &Абаспасы, 2007.-248б.

6 Абсатова М.А. Поликультурная компетентность старшеклассников: методология, теория, практика формирования- Алматы, -388с.

7Убниязова Ш.А. Оқыту үдерісінде интеграция негізінде

оқушылардың толеранттылығын қалыптастыру: Дис. …канд. пед. ғыл. –Алматы, 2013 -56-100 б.
8 Шаяхметова М.Н. Болашақ педагогтардың этникалық толеранттылығын қалыптастыру: Дис. Алматы 2009. -54-65 б.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Утениязова Айзада Берсаидовна
Солтүстік Қазақстан облысы, Айыртау ауданы, Имантау ауылы
«Имантау орта мектебі» КММ
auteniyazova@list.ru

Аңдатпа: Бастауыш сыныптарда инновациялық технологияны пайдалана отырып, тиімді тәсілдерді қолдану арқылы білім сапасын арттырамыз. Білім алушылар алған білімдерін пайдалана отырып, өз көзқарасын білдіруге, талдауға, өзінің және өзгенің әрекетіне баға беруге дағдыланады.
Аннотация: Повышение качества знаний в начальной школе через использование инновационных методов обучения. Обучающийся способен выражать свою точку зрения, оценивать свои действия и действия одноклассников, а также может использовать полученные знания в жизни.
Annotation: We will improve the quality of education in primary school through the use of innovative technologies and effective approaches. Students, using the knowledqe gained, are used to express their point of view, analyze, evaluate their own and other people's actions.
Түйін сөздер: білім сапасы, инновациялық технология, тиімді тәсілдер, сыни ойлау.

Қазіргі таңда мемлекетімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдегі озық мемлекеттер қатарына ену болып табылады. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас пайда болды. Осы өзгерістерді қабылдап, оны жас ұрпаққа жеткізу әрине бұл мұғалімнің іс-әрекеті. Әсіресе бастауыш сынып мұғалімі өте жан-жақты білімді әмбебап ұстаз болуы тиіс. Соның ішінде жасөспірімдердің тілін таба білетін, олардың жұмысын ұйымдастыра алатын, өзіне талап қоя білетін, ата-анамен тығыз ынтымақтастықта еңбек ете алатын болуы керек. Мұғалімнің ең басты мәселесі білім алушының өз тәжірибесіне сүйене отырып, түрлі мәселелерді өздігінен шешу қабілетін дамыту. Сондықтан келешекте өмірде қажет болатын белгілі бір дағдыларды дамыту үшін бастауыш мектептен бастап қалыптастыру қажет.

Сабақта оқушының жеке басын қалыптастыру процесі нақты өмірмен байланысты материалға негізделуі керек, тек осы жағдайда ғана оқыту мәнді және тиімді болады. Сабақтың тиімді болу шарттарының бірі – білім алушылардың бойында базалық құндылықтарды қалыптастыру [1,10 бет].

Әдістемелік нұсқау хатта көрсетілгендей бүгінгі таңда білім алушылардың оқу-тәрбие үдерісінде түрлі инновациялық педагогикалық технологияларды қолдану қажет. Инновациялық педагогикалық технологияларды пайдалана отырып, әрбір сабағым қызықты әрі тиімді өту үшін әртүрлі әдіс-тәсілдерді орамды пайдаланамын. Кез келген әдіс-тәсілдерді алмай, іріктеп, алдымда отырған оқушылардың қабылдауына, ықылас құштарлығына қарай қолданамын және білім алушылардың дене дамуы мен эмоционалдық жағдайын қолдауға, олардың мүдделері мен жеке ерекшеліктерін ескеріп отырамын.

Сабақта белсенді және бірлескен жұмыс жасатамын. Жеке, жұптық және топтық жұмыстар жүргіземін. Әрбір білім алушының деңгейіне қарай тапсырмалар

ұйымдастырамын. Сол тапсырмалар арқылы оқушыны сыни тұрғыдан ойлануды қажет ететін тапсырмалар дайындаймын. Осындай тапсырмаларды жүзеге асыру мақсатында түрлі мультемедиялық технологияларды, интерактивті тақтаны қолданамын. Қазақ тілі сабағында тірек сызба, сюжетті сурет, әр түрлі өмірмен байланысты жағдаяттар немесе оқиға желісін ретімен баяндауға және әңгімені әрі қарай өрбітуге және өз ойларын ауызша ғана емес жазбаша түрде де жауап берулерін үйретемін. Жаңа сабақты түсіндіру барысында Wordwall программасын жиі қолданамын (http://wordwall.net/resorce/58226181). Онда әр түрлі тапсырмалар дайындауға болады. Қазақ тілі сабағында септіктерді өткенде learningapps программасындағы тапсырмаларды орындаған кезде оқушылар қызыға отырып орындады және естерінде қалды

(https://learningapps.org/view1334431).

Септіктерді өтіп болғаннан кейін қорытындылап, бағалау кезінде ZipGraide праграммасы арқылы бағаладым. Бұл әдіс уақытты үнемдейді әрі оқушыларды тез бағалай аласың.

Қазақ тілінде сөз таптарын үйрету барысында «Ең-ең» әдісін қолдануға болады. Осы әдіс тақырыптың ерекше көңіл аударатын түйінді ойын, айрықша белгілерін есте сақтауға ықпал етеді. Ол үшін әр топ берілген тапсырма бойынша өз нұсқаларын ұсынады, неғұрлым нанымды шыққаны жеңімпаз аталады. Алдын ала дайын тіркестер ұсынылады, сол бойынша ойды толықтырып, сөйлем құрау керек.

1 сурет

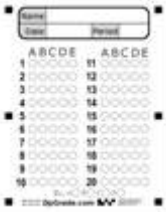

2 сурет

☺ ең түрлі-түсті сөз табы (сын есім);

☺ ең жақсы санай алатын сөз табы (сан есім);

☺ ең көп ат қоятын сөз табы (зат есім);

☺ ең көп қимылдайтын сөз табы (етістік);[2,72б]

ТВ шоу көбінесе айтылым, тыңдалым дағдыларын дамытуға негізделеді. Ол теледидарда жиі жүргізілетін пікірталастар желісі бойынша ұйымдастырылады. Ойын барысында жүргізуші түрлі кейіпкерлермен тақырыпты талқылайды. Кейіпкерлердің рөлі алдын ала айқындалады. 4-6 оқушы бүкіл аудиторияның алдына шығып, ұсынылған мәселе бойынша өз ойларын жария қылады. Ал жүргізуші үнемі олардың көзқарастарының қарама-қарсы жақтарына назар аударып, пікір-талас жүргізеді. Әрқайсысы өз ойларын дәлелдеуге тырысып, қарсы пікірлерге дау айтады. Аудитория тыңдайды. Соңында жүргізуші талқыны қорытындылап, ортақ шешім табуға тырысады. Бұл әдіс қатысушылардан ұтқырлықты, тақырыпты терең меңгеруді талап етеді.

Әрине бұл технологиялардың бәрін бір пән сабақтарында қамту мүмкін емес. Сондықтан, мектептегі әрбір пәнді ұтымды меңгертуде оқыту технологиясын таңдап, іріктеу және оны іс-әрекеттік тұрғыда жетілдіру арқылы оқушының әрекеті-технологияны қабылдауы, оған деген ынтасы, құштарлығына мұғалім тарапынан көңіл бөлінуі тиіс. Қазіргі кезде заман талабына сай технологияларды қолдану аясы ауысып отырады. Ең бастысы технологияларды тиімді, жүйелі қолдану керек.

Қорытындылай келе, «Қазақстан-2030» атты еліміздің стратегиялық бағдарламасында ең негізгісі- білімді жастар тәрбиелеу. Олардың деңгейін көтеру. Сондықтан ұстаздар қауымына үлкен міндет жүктелген. Оқытуда инновациялық технологияларын пайдалану қабілеттерін арттыру арқылы ақпараттық коммуникативтік құзіреттерін қалыптастыру болып саналады. Жаңа педагогикалық технология баланың жеке тұлға ретінде дамуы үшін маңызы зор. Ал осы жаңа технологияны үйретуші, жүйелі

қолданушы ол-мұғалім. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интелектуалды, кәсіптік адамгершілік, рухани азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үлгісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Сабақта қолданылатын әдістер көмегімен жеке тұлға ретінде жан-жақты дамыған, шығармашылық ойлау білімі меңгеріледі. Шәкіртіміздің білімін шыңдау, қабілетті, дарынды тұлға дайындау-біздің алдағы жауапкершілікті міндетіміздің бірі болып табылады. Сондықтан тынбай, жалықпай, үнемі шығармашылықпен іздене жүріп, білімді ұрпақ тәрбиелеуге әрбір ұстаз міндетті.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «2023-2024 оқу жылында Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарындағы оқу-тәрбие процесінің ерекшеліктері туралы» әдістемелік нұсқау хат. – Астана: Ы. Алтынсарина атындағы ҰБА, 2023. – 104 б.
2. С. Симбаева Белсенді оқу мен оқытуда қолданылатын әдістер: әдістемелік құрал./құраст. С. Симбаева.– Нұр-Сұлтан: «Тұран- Астана» университетінің баспаханасы, - 2019.- 133 б.
3. Әлімов Асхат. Интербелсенді әдістер Оқу құралы. – Алматы: баспасы, 2009.
4.Тойбазарова Н.А. Интербелсенді оқыту технологиясы. Оқу құралы.–Нұр-Сұлтан:«Тұран-Астана»унив.баспасы, 2019.–89б.

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СТАРШИХ КЛАССАХ

Тасыбаева Г.А.
магистр, преподаватель русского языка и литературы Высшего педагогического колледжа им. Б.Ахметова, города Павлодар

Аннотация: Интернет-ресурстарды пайдалану мүмкіндіктері орасан зор. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) студенттер мен оқытушыларға қажетті кез келген ақпаратты алуға жағдай жасайды. Білім беру интернет ресурстары мұғалімге бірқатар дидактикалық міндеттерді шешуге көмектеседі: ғаламдық желі материалдарын пайдалана отырып, жоғары сынып оқушыларының жазу дағдыларын жетілдіру; сөздік қорын толықтыру; мектеп оқушыларында ағылшын тілін үйренуге тұрақты мотивацияны қалыптастыру.
Аннотация: Возможности использования Интернет-ресурсов огромны. Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) создают условия для получения любой необходимой учащимся и учителям информации. Образовательные Интернет-ресурсы помогают учителю решить целый ряд дидактических задач: совершенствовать умения письменной речи старшеклассников, используя материалы глобальной сети; пополнять словарный запас; формировать у школьников устойчивую мотивацию к изучению английского языка.
Annotation: The possibilities of using Internet resources are enormous. Information and communication technologies (ICT) create conditions for obtaining any information necessary for students and teachers. Educational Internet resources help the teacher to solve a number of didactic tasks: to improve the writing skills of high school students using the materials of the global network; replenish vocabulary; to form in schoolchildren a stable motivation for learning English.
Кілт сөздер: АКТ, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, веб сайт, Цифрлық білім беру ресурстары, білім беру ортасы, инновациялар, ақпараттық

Ключевые слова: ИКТ, информационно-коммуникационные технологии, веб-сайт, цифровые образовательные ресурсы, образовательная среда, инновации, информационные
Key words: ICT, information and communication technologies, website, digital educational resources, educational environment, innovations, information

Еще несколько десятилетий назад человечество обходилось без компьютеров, телевизоров, сотовой и мобильной связи. Сегодня трудно себе представить нашу жизнь без этих средств коммуникаций, которые работают на основной ресурс современного общества – на информацию. Для систематизации процессов сбора, обработки, передачи и хранения огромного объема информации в настоящее время разработаны специальные информационно-коммуникационные технологии (ИКТ). Под словом технологии мы подразумеваем методы и способы достижения определенного результата. В контексте рассматриваемого термина - это совокупность методов и способов сбора, обработки, передачи и хранения информации. А определение информационно-коммуникационные – это характеристики объекта, к которым применяются эти технологии.

Дословно «Коммуникация – это связь» (от лат. «communication»), т.е. процесс связи, обмена. Значит, информационно-коммуникационный процесс – это процесс обмена информацией. Английская версия аббревиатуры – ICT от «information and communication technologies». Более частое употребляемое сокращение IT - «ай-ти», так называют устоявшуюся форму обозначения сферы. В настоящее время под IT-технологиями принято обозначать целый комплекс дисциплин и сферы человеческой деловой активности. И действительно, IT-технологии предполагают формирование, сохранение, контроль над данными и обработку информации.

Границы современных информационно-коммуникационных технологий расширились, когда неожиданно мир столкнулся с такой проблемой, как пандемия COVID-19. Во всем мире все учебные заведения, начиная со школ и заканчивая вузами, перешли на дистанционное обучение (ДО). В онлайн режиме проходили семинары, занятия, кураторские часы, экзамены, защита магистерских диссертаций.

Пройдя все этапы дистанционного обучения, можно отметить: плюсов в этом формате обучения больше. Во-первых, это самостоятельная форма обучения, информационные технологии в дистанционном обучении являются ведущим средством. Во-вторых, преимуществом дистанционного обучения является доступность, которая позволяет не ограничивать себя в образовательных потребностях.

В-третьих, надо отметить гибкость дистанционного обучения. В процессе обучения большую часть материала студент осваивает самостоятельно. А это значит, что учащийся может самостоятельно планировать время, место и продолжительность занятий.

Не менее важный положительный момент дистанционного обучения – это обучение в индивидуальном темпе, при котором скорость изучения устанавливается самим учащимся в зависимости от его личных обстоятельств и потребностей. Мобильность – это еще один плюс. Она является эффективной реализацией обратной связи между преподавателем и студентом. Это еще и один из основных требований и оснований успешности процесса обучения [1, с. 26].

Говоря о плюсах дистанционного обучения, нельзя не упомянуть такое свойство, как технологичность. Она выражается в использовании в образовательном процессе новейших достижений информационных и телекоммуникационных технологий.

В дистанционном обучении есть место и творчеству. Здесь подразумевается то, что в процессе обучения создаются комфортные условия для творческого самовыражения обучаемого. Важно очень взвешено подходить к выбору платформы обучения с учетом разных технических средств у учащихся и вариативности в скорости сети Интернет.

Преимущества цифрового комплекса по изучению языка заключаются в следующем:

- ориентированность на самостоятельную, а также и на групповую работу;

- освоение словаря из самых употребляемых слов;
- наличие большой коллекции хорошо зарекомендовавших себя электронных учебно-методических комплектов;
- комбинированность сайта — содержание включает тематические дидактические материалы, упражнения для тренировки и контроля знаний;
- мобильность сайта благодаря использованию его на телефоне.

Сайт по изучению языка позволяет не только освоить основы языка, но и дополнительно углублять знания.

Почему нужно выбрать программу сайт?

Современный сайт, ориентированный для учащихся разной возрастной категории, включает в себя неограниченные ресурсы, потенциал для развития и совершенствования своих навыков и знаний по русскому языку.

Ресурс есть на сайте Павлодарского Высшего педагогического колледжа имени Б. Ахметова. Это позволяет учащимся разной категории проходить обучение, переподготовку, повышать уровень языковых знаний, умений и навыков. Следовательно, получать результат.

Большая электронная библиотека сайта помогает сделать изучение языка более интересным и познавательным процессом. Студенты имеют возможность расширять свой кругозор за счет дополнительной литературы, различных таблиц, схем и наглядного материала .

Разумеется, в организации дистанционного обучения есть и достоинства, и недостатки. Платформа Zoom — это сервис для проведения видеоконференций и онлайн-обучения. Необходимо скачать программу, чтобы использовать ее. Бесплатная учетная запись позволяет проводить видеоконференцию длительностью 40 минут, что вносит свои ограничения в длительность урока.

Zoom отлично зарекомендовал себя, подходит для индивидуальных и групповых занятий, школьники и студенты могут заходить как с компьютера, так и с планшета с телефоном. К видеоконференции может подключиться любой, имеющий ссылку, или идентификатор конференции. Мероприятие можно запланировать заранее, а также сделать повторяющуюся ссылку, то есть для постоянного урока в определенное время можно сделать одну и ту же ссылку для входа.

Основными достоинства данной платформы является качественный уровень связи, видео и аудиосвязь с каждым участником. У организатора есть возможность выключать и включать микрофон, а также выключать видео и запрашивать включение видео у всех участников. Можно войти в конференцию как участник с правами только для просмотра. Демонстрацию экрана можно поставить на паузу. В платформу встроена интерактивная доска, можно легко и быстро переключаться с демонстрации экрана на доску. Есть чат, в котором можно писать сообщения, передавать файлы всем или выбрать одного студента. Чат можно настроить на автоматическое сохранение или сохранять вручную при каждой конференции Можно производить запись урока, как на компьютер, так и на облако. Удобно, что можно настроить автовключение записи, а также ставить ее на паузу.

В качестве недостатков можно указать следующие: фиксированная длительность видеоконференции — 40 минут Ограниченные возможности интерактивной доски при использовании бесплатной версии. Невозможность выведение одновременно в одном поле интерактивной доски и видеоизображения. Сложность отладки двусторонней работы на интерактивной доске. Наиболее удобной платформой является интерактивная доска на сайте idroo.com. Для ее использования нет необходимости в скачивании и установке, достаточно просто зарегистрироваться. В качестве видеоконференции может быть использован ресурс - скайп или WhatsApp.

Учащиеся используют ИКТ для выполнения проектных заданий и письменных работ. Выполняя письменные проекты по различным темам, учащиеся могут представить

их на электронном носителе, а также отправить учителю по электронной почте или оставить сообщение на персональной странице учителя в Интернет.

Одной из возможностей использования информационно-комму-никационных технологий на уроке является подготовка и проведение интегрированных уроков. Преподаватель может провести урок иностранного языка в компьютерном классе, подготовив для этого мультимедийную презентацию с ярким видеорядом (иллюстрациями, видеоклипами, звуком). Такую презентацию учитель может подготовить сам или поручить создание презентации учащимся. Эта презентация может быть использована во время проведения разных форм уроков или как мультимедийное пособие для самостоятельной работы учеников при подготовке к уроку.

Темы для презентаций могут быть самые различные. Например, старшеклассникам можно предложить создать презентацию на темы "Город будущего", "Место, где я буду жить", "Страна, в которой мечтаю побывать". Содержательный урок на тему «Traveling around America», то есть «Путешествие по Америке» презентовала учитель школы-гимназии №14 г.Талдыкоргана Еспанова Г.М. Школьники сделали свои выступления яркими за счет использования мультимедийных средств, Интернета (4, с 14)

Преподаватель же, в свою очередь может подготовить мультимедийную презентацию при объяснении какого-либо грамматического материала, представляющий сложность для обучающихся.

В заключение, рассмотрим самой передовой "Hoy-Xay" - использование в обучении иностранному языку программного обучения, позволяющего полностью "окунуться" в процесс обучения. Она носит название ICLE - Interactive Collaborative Learning Environment. ICLE - первый в мире программный продукт, который дает возможность изучения иностранных языков в совместной трехмерной окружающей среде в реальном времени. ICLE интегрирует самую последнюю технологию наушников с трехмерной средой, разработанную специально для обучения иностранным языкам в различных уровнях. ICLE использует Multimedia компьютеры, подключенные к локальной сети или к ISDN.

Обучение проходит в четырех 3D уровнях (зал, офис, спальная комната и прихожая). Каждый уровень имеет ряд трехмерных моделей, сопровождающиеся звуками. Эти звуки издаются на русском языке, другие звуки могут быть импортированы или созданы пользователем [38, с. 134].

Можно сделать вывод, что способы структурирования обучения языку с применением информационно-коммуникационных технологий полностью зависят от того, какие мотивы движут преподавателем, использующим ИКТ в образовании. Представляется, что использование компьютеров при преподавании русского языка в старшей школе оправдано лишь в единственном случае: если внедряемые в учебный процесс информационно-коммуникационные технологии являются средством облегчения ученического труда.

Использование ИКТ при обучении позволяет добиться развития творческих способностей учащихся и усвоения ими знаний на высоком уровне осмысления и интерпретации [В развитии современных информационно-коммуникационных технологий огромную роль играют профессионалы - «ИТ-специалисты», задействованные в этой области. В настоящее время рынок IT-технологий активно расширяется. Его ключевая особенность – отсутствие формальных географических границ [2, с. 30]. Для сферы ИКТ время и расстояние имеют минимальное значение – важна лишь скорость передачи данных, во многом сравнимая со скоростью протекающего по проводам электрического тока. Сфера IT-технологий была четко определена и в терминологии, одобренной ЮНЕСКО. В соответствии с таким подходом, под ИКТ принято понимать дисциплины, связанные между собой и касающиеся техники, науки, инженерии. Они помогают сделать труд максимально эффективным.

В рамках этой области исследуются новые методики повышения результативности всех задач и рабочих процессов. В первую очередь, область информационно-коммуникационных технологий направлена на улучшение условий труда занятых обработкой информационных баз людей, а также занимается вопросами, связанными с обеспечением сохранности данных. ИКТ предполагает применение наиболее современных организационных методов, технических возможностей, позволяющих обеспечить взаимодействие между персоналом и оборудованием. ИКТ – это практическое применение техники и возможностей. Также это комплекс социальных проблем, связанных с аспектами культуры и экономики.

Преподаватель русского языка Азимбаева Б. считает, что конечной целью обучения иностранным языкам является обучение свободному ориентированию в иноязычной среде и умению адекватно реагировать в различных ситуациях, то есть общению. Новые взгляды на результат обучения способствовали появлению новых технологий и отказу от устаревших. Сегодня новые методики с использованием Интернет-ресурсов противопоставляются традиционному обучению иностранным языкам. Понятие традиционный ассоциируется в первую очередь с заучиванием правил и выполнением языковых упражнений, то есть "с разговорами О языке вместо общения НА языке”. Многие учителя до сих пор убеждены, что «словарный запас + необходимые структуры = язык», и это лежит в основе процесса обучения. Но ведь язык - это не математика (хоть и языковые структуры есть не что иное, как формулы, необходимые для запоминания) и не просто интеллектуальная субстанция. Интеллект не вступит в действие без определенной мотивации и редко функционирует без элемента эмоций, а именно этих составляющих часто не хватает в методическом материале. Чтобы научить общению на иностранном языке, нужно создать реальные, настоящие жизненные ситуации (т.е. то, что называется принципом аутентичности общения), которые будут стимулировать изучение материала и вырабатывать адекватное поведение. Эту ошибку пытаются исправить новые технологии, в частности Интернет (5, с.4).

МОН РК проработал вопрос модернизации интернет-платформ. Проведена большая работа по контентному обеспечению и подготовке телевизионных уроков.

Создание и развитие информационного общества (ИО) предполагает широкое применение информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в образовании, что определяется рядом факторов. «Во-первых, внедрение ИКТ в образование существенным образом ускоряет передачу знаний и накопленного технологического и социального опыта человечества не только от поколения к поколению, но и от одного человека другому.

Во-вторых, современные ИКТ, повышая качество обучения и образования, позволяют человеку успешнее и быстрее адаптироваться к окружающей среде. Это дает каждому человеку возможность получать необходимые знания, как сегодня, так и в будущем [3, с.31].

В-третьих, активное и эффективное внедрение этих технологий в образование является важным фактором создания системы образования, отвечающей требованиям ИО и процессу реформирования традиционной системы образования в свете требований современного индустриального общества.

Следует отметить, применение компьютеров в образовании привело к появлению нового поколения информационных образовательных технологий, которые позволили повысить качество обучения, создать новые средства воспитательного воздействия, более эффективно взаимодействовать педагогам и обучаемым с вычислительной техникой. По мнению многих специалистов, новые информационные образовательные технологии на основе компьютерных средств позволяют повысить эффективность занятий на 20-30%.

ЛИТЕРАТУРА

1. Пискунова, И. В. Реализация дистанционного обучения в период мировой пандемии на платформе idroo.com / Молодой ученый. — 2020. № 14 (304). С. 26-27. — URL: https://moluch.ru/archive/304/68586/
2. Балагурова Н. December 15, 2017. О том, что это такое IT-технологии, https://www.syl.ru/article/365444/it-tehnologii---chto-eto-takoe-i-gde-primenyayutsya-informatsionnyie-tehnologii
3. Агентство «Бизнес-Пресс». «Всемирный доклад по коммуникации и информации 1999 – 2000 годы», подготовленный ЮНЕСКО. .
4. Еспанова Г.М. Traveling around America. Grade: 9. Мугалим.kz – Шет тили. Иностранный язык. Республиканская учебно-методическая газета. №8 (13), 2011. С.14
5. Азимбаева Б.Н. Особенности использования ИКТ технологий в обучении иностранному языку в сельской школе. Интернет-журнал «Просвещение». Республиканский информационно-методический центр.

USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH

Mukanova Bahytzhamal Tasbulatovna
a teacher of English, Master of humanitarian.
Pedagogical higher College named after B.Akhmetov Pavlodar , Kazakhstan
bmukanovab.t@yandex.ru

Аннотация: This article outlines a new use for information and communication technologies that enables to show teachers how to improve teaching and motivate students to have more informed and profitable access to teachers' knowledge and skills.
Key words: technology, encourage, activity, effective, behaviour, game, skills.
Аннотация: В этой статье описывается новое использование информационных и коммуникационных технологий, которое позволяет показать учителям, как улучшить преподавание, и мотивировать учащихся иметь более информированный и выгодный доступ к знаниям и навыкам учителей.
Ключевые слова: технология, поощрение, деятельность, результативность, поведение, игра, навыки.
Аннотация: Бұл мақалада студенттерге мұғалімдерге оқытуды жақсарту жолын көрсетуге және студенттерді мұғалімдердің білімі мен дағдыларына неғұрлым ақпараттандырылған және тиімді қол жеткізуге ынталандыруға мүмкіндік беретін ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың жаңа қолданылуы сипатталған.
Негізгі сөздер: технология, ынталандыру, белсенділік, тиімділік, мінез-құлық, ойын, дағдылар.

The world is changing and to keep up with the rapid transformation in the field of pedagogy, our country needs to adapt quickly to high foreign standards. Therefore, the new generation needs to be trained according to the improved plan, using modern technologies and innovations. In order to know English to the necessary extent, you should pay attention to effective ways of learning it.

At the present stage of development of education along with traditional methods and techniques, interactive learning is becoming increasingly popular.

Game technology is one of the unique forms of learning that allows you to make monotonous activities of students much more fascinating.

Games provide a context for involving students into practice. Students need a lot of practice to learn important vocabulary and other English structures. However, students need to be interested in it (and let's be honest, countless pages of a book or exercise textbook aren't always very attractive). With riddles, charades, quiz, or others games, students are willing to use vocabulary and structure by repeatedly getting needed practice.

Without a doubt, one of the biggest challenges facing teachers today, is being able to keep their students interested and focused. Traditional teaching methods only encourage passive engagement, such as learning by rote, or copying down notes as a teacher speaks. Even if a student successfully retains the facts that they have been told in the classroom, their behaviour in real life situations remains 'untested'.

Game is a type of activity in the conditions of situations which are directed on reconstruction and assimilation of public experience in which self-government develops and improves.

As you know, the game is the main activity of preschool children. It is also important in secondary school education, and even in adult can be enjoyed using game technology. Scientists believe that the game not only helps to effectively learn the necessary material, but also «heal the soul» of the child.

For game-based learning to be effective, students work towards a goal, choosing actions and experiencing the consequences of those actions along the way. They make mistakes in a risk-free setting and, through experiment; they actively learn and practice the right way to do things. These learned behaviours and thought processes can be easily transferred from the simulated world to real life. Game-based learning platforms draw the individual into virtual environments that look and feel familiar and relevant. This in itself is motivational, as it allows us to quickly see and understand the connection between the learning experience and our real-life work.

These learned behaviors and thought processes can easily be translated from the virtual world into real life. Game learning platforms move a person into a virtual environment in which he feels comfortable. This in itself is motivating as it allows us to quickly see and understand the connection between the learning experience and our real work.

Using games in the classroom allows teachers to reach out to a new generation of students with an environment they are familiar with. They satisfy their fundamental need to learn by providing fun, participation, motivation, ego satisfaction, adrenaline, creativity, social interaction and emotions during the learning process.

From a teacher's point of view, game-based learning allows unfamiliar and challenging topics to be presented in an informal and less intimidating way without losing the influence of key ideas. The ability of teachers to compare the students' answers and the results obtained in the result of the game is extremely valuable: it facilitates the analysis of performance, understanding and knowledge on the subject, from which they can learn the specific needs of their students [1. 3 p.].

Secondary school age is characterized by brightness and immediacy of perception, ease of entry into the images. Children are easily involved in any activity, especially in the game, independently organized in a group game, continue to play with objects, toys. The game environment transforms the position of the teacher, who balances the role of the organizer, assistant and accomplice of the common action.

Students with elementary level are extremely hard to completely focus on the educational process, so they start talking and don't pay attention. And the using of only oral speech, retelling of educational material and writing long rules on the board only aggravate the situation. Using the game in this case is the best solution, as the child learns and practices the necessary material, directing energy and strength in the right direction.

There are countless skills that students can develop through play: critical thinking skills, creative, teamwork, acting and sports. During the game, students form positive memories of learning.

Information and communication technologies are currently being used in education to assist students to learn more effectively by providing teachers with access to a wide range of new pedagogy. These technologies are also being used to enable teachers to do administrative tasks more efficiently. This paper outlines a new use for information and communication technologies that offers something different. This new use enables students to show teachers how to improve teaching and, in doing this, it enables students to have more informed and more profitable access to teachers' knowledge and skills. The paper suggests that, although problematic in application, this approach may represent a 'quantum leap' in educational effectiveness [2. 3 p.].

Teaching English in Kazakhstan has entered a new era with the introduction of English language learning in secondary school. There is an obvious paradigm shift from a structural audio-linguistic approach to a global approach to language education through activity education in secondary school. Currently, an increasing number of teachers, educators and researchers are starting to learn the language with younger students. New textbooks are being developed and teacher training programmes at the secondary and secondary levels are being funded by both national and local authorities. Research into English language teaching in secondary school and teacher training is urgently needed to provide better understanding to inform and improve practice [3. 3 p.].

The importance of gaming technologies is increasing in the context of multiculturalism and multilingualism in Kazakhstan. Despite many positive aspects of standardization of early English language teaching in Kazakhstan, many problems still remain unsolved.

Teaching English is the focus of attention in many countries, as English is considered a key competence in the information society. Therefore, many countries focus on teaching English to children in the early stages of schooling, which can contribute to the formation of both competent citizens and competitive professionals. This requires new teaching approaches and new teaching materials for secondary school.

Students with different styles of learning: ICT can provide diverse options for taking in and processing information, making sense of ideas, and expressing learning. Over 87% of students learn best through visual and tactile modalities, and ICT can help these students ‘experience’ the information instead of just reading and hearing it. Mobile devices can also offer programmes (“apps”) that provide extra support to students with special needs, with features such as simplified screens and instructions, consistent placement of menus and control features, graphics combined with text, audio feedback, ability to set pace and level of difficulty, appropriate and unambiguous feedback, and easy error correction [4. 3 p.].

REFERENCES

1.Https://www.independentschoolsportal.org/blog/game-based-learning-effective-teaching-driven-by-play.

2.Mervyn Flecknoe. (2010)«How can ICT Help us to Improve Education?», Pages 271-279.

3.Zhetpisbayeva A., Shelestova T.Y. Early English language teaching as a problem of pedagogical science and practice of education in Kazakhstan, Vestnik of Karaganda University «Pedagogics», 2014, 4(76), p. 148–153.

4.Https://learningportal.iiep.unesco.org/en/issue-briefs/improve-learning/curriculum-and-materials/information-and-communication-technology-ict

СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КАЗАХСТАНЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР
MODERN EDUCATION IN KAZAKHSTAN AND INNOVATIVE METHODS

Махамбетова Г.И.
Педагогический высший колледж имени Б.Ахметова, г.Павлодар
e-mail: makhambetova-26@mail.ru

Аннотация: Современное общество все больше выдвигает определенные требования к системе образования, к уровню его качества. В статье рассмотрены существующие проблемы образованияв Казахстане, рассмотрены инновационные методы их решения, а также рассмотрены пути взаимодействия образовательного процесса с практикой.
Ключевые слова: инновационное образование, интерактивные методы, функции науки.
Аннотация: Қазіргі қоғам білім беру жүйесіне, оның сапа деңгейіне белгілі бір талаптар қояды. Мақалада Қазақстандағы білім берудің қазіргі мәселелері, оларды шешудің инновациялық әдістері, сондай-ақ білім беру процесінің практикамен өзара іс-қимыл жолдары қарастырылған.
Кілтті сөздер: инновациялық білім беру, интерактивті әдістер, ғылым функциялары, білім беру институты.
Annotation: Modern society is increasingly putting forward certain requirements for the education system, to the level of its quality. The article examines the existing problems of education in Kazakhstan, considers innovative methods of solving them, and also considers ways of interaction of the educational process with practice.
Keywords: innovative education, interactive methods, functions of science.

Процветание какой-либо страны, ее место в мировом сообществе напрямую зависит от становления, направления развития национальной системы образования. В Послании Президента Республики Казахстан Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана, глубоко осознавая будущее нашего народа, заявил, что «В целом перед казахстанским образованием и наукой стоит масштабная, неотложная задача-не просто поспевать за новыми веяниями, а быть на шаг впереди, генерировать тренды» [1].

Современный этап развития общества предполагает создание и применение принципиально новых методов получения образования. В первую очередь, это обусловлено переходом от индустриального этапа развития общества к информационному. Новые эффективные подходы появились и в научной среде, где также используются новые разработки.

Одной из главных проблем среднего специального образования является нехватка молодых специалистов и старение преподавательского состава. На смену старшему поколению должны приходить молодые педагоги, приносящие в процесс обучения новые современные методы обучения. В итоге страдает качество образования. «Старые» кадры уже не хотят менять свое отношение к образовательному процессу, не хотят повышать свою квалификацию в части применения современных инновационных методов обучения.

Проблемы образования также имеют место быть из-за того, что система образования нацелена на выпуск специалистов, получающих больше теоретическое образование, чем практическое. Этим отличается наша система образования от многих европейских систем, в частности, от системы образования в Финляндии, которая считается одной из лучших в мире. Главное отличие образовательных учреждений Финляндии – это большое количество практических занятий, которые вводятся с самого начала обучения. Проблемно-ориентированное обучение славится своими инновационными методами обучения, которые основаны на дискуссиях, совместной

работе в группах, самостоятельном поиске информации. К сожалению, в большинстве наших колледжей до сих пор больше присутствует авторитарный метод обучения.

И все же проблемы в системе образования наших учебных заведений определяются не столько государственной политикой, сколько нежеланием многих преподавательских составов внедрять в обучающий процесс новые технологии, да и сами обучающиеся не всегда проявляют желание самостоятельно учиться. Это происходит из-за отсутствия стимулов и понимания пользы от знаний, которые они получают.

Одним из перспективных решений выхода из сложившейся ситуации в системе образования и науки должно быть предоставление возможности объединения теории и практических навыков у обучающихся. Эффективность этого слияния будет достигнута только при поддержке государства. Без должного финансирования невозможно говорить о реализации перспективных знаний и проектов.

В последние годы Казахстан находится в поиске той системы образования, которая будет оптимальна для общества. Проводится большое количество реформ, но, к сожалению, эти преобразования пока не позволяют в полной мере решить проблемы, стоящие перед нами в системе образования.

Что касается самих учебных заведений, то одним из направлений в решении проблемы может стать умение образовательными учреждениями своевременно реагировать на изменения, происходящие в экономике. И в первую очередь, это может быть достигнуто более широким внедрением инновационных методов обучения, таких как метода портфолио, метода проблемного изложения, метода проектов и проблемно-поискового метода, а также внедрением дистанционного обучения [2, с. 82].

Остановимся немного подробнее на существующих методах инновационного обучения. Ими являются:

Метод портфолио (Performance Portfolio or Portfolic Assessment) – современная образовательная технология, которая использует метод оценивания результатов образовательной и профессиональной деятельности.

Метод проблемного изложения – метод, когда преподаватель, используя различные источники и средства ставит проблему, формулирует познавательную задачу, а затем, сравнивая точки зрения, различные подходы, показывает способ решения поставленной задачи.

Метод проектов – система обучения, при которой обучающиеся приобретают знания и умения в процессе планирования и выполнения практических заданий-проектов.

Проблемно-поисковые методы (усвоение знаний, выработка умений и навыков) осуществляются в процессе поисковой или исследовательской деятельности обучаемых; реализуется через методы обучения, представленные в ключе постановки и разрешения проблемной ситуации.

Наиболее эффективными видами проведения практических занятий являются такие занятия инновационного типа, как проведение диспутов, тренингов, игровых ситуаций, разыгрывание ролей и т. п., творческих заданий (самостоятельное исследование, эссе), методов «круглого стола», т.е. так называемых интерактивных методов.

Остановимся также на вопросе взаимодействия образования и науки.

Наука всегда играла и играет ключевую роль в современном обществе. Она является основополагающим показателем уровня его экономического, социального, культурного и образовательного развития.

Наука обладает определенными функциями, которые непосредственно влияют на современное общество. Такими функциями являются:

1. Познавательная функция. Задачей данной функции является познание законов мира и их закономерностей, познание природы, общества и человека.

2. Мировоззренческая функция. Главной ее целью является разработка научного мировоззрения, исследование отношений человека к миру, изучение философии мироздания.

3. Технико-технологическая функция. Главной ее целью является возможность использования инноваций, новых технологий и др., полученных в научных изысканиях, в производстве.
4. Культурная функция. Достижения науки должны осуществляться через культуру, систему образования.

Рассмотрим немного подробнее, как функции науки взаимодействуют с институтом образования. Как правило, благодаря институту образования передаются из поколения в поколение определенные культурные ценности (научные знания, морали, ценности и нормы, правила поведения, опыт и др.). У молодого поколения благодаря институту образования формируются определенные ценностные ориентации, понятия морали, религии, идеологии. Значительна социальная роль науки в образовании. Талантливая молодежь стала принимать гораздо большее значение в современном мире. Создаются наиболее благоприятные условия для развития их деятельности и предоставляется возможность реализации их творческих проектов. Ведь одним из важных показателей социального статуса человека является уровень его образования. В процессе научных изысканий, открытий происходит развитие человека как личности. Колледжи все чаще начинают работать совместно со школами и детскими садами. Научные разработки, которые проводятся в средне-специальных учебных заведениях, все чаще находят свое применение на школьных площадках. Взаимодействие между наукой и образованием создает ускорение научно-технического прогресса. Образовательные учреждения становятся научно-исследовательскими центрами, выполняющими теоретические исследования, экспериментальные разработки. Они становятся своего рода базой для повышения качества выпускаемых специалистов.

Приоритетом текущего экономического развития общества является взятый курс на кардинальную модернизацию экономики, который требует от современных образовательных учреждений определенного вклада в этот развивающийся процесс. Поэтому требуется не только подготовка кадров с новыми возможными компетенциями, но и формирование новых инновационных идей и технологий. Подготовка новых кадров невозможна без привлечения преподавателей в исследования и без привлечения обучающихся для участия в таких работах. Такое участие вызовет необходимость получения новых знаний для последующего их применения.

Новые подходы к развитию научной деятельности требуют значительных изменений в деятельности казахстанских средне-специальных учебных заведений. Реальной частью работы всех преподавателей и обучающихся должно стать участие в научных исследованиях и разработках. Это будет выгодно как самим преподавателям, так и обучающимся. Первые будут идти в ногу со временем и помимо теоретических знаний овладевать и практическими навыками, а у вторых появится возможность увидеть свою будущую специальность, получить конкретный опыт работы, освоить практические навыки. Этим самым произойдет повышение качественного уровня подготовки специалистов для последующей их работы в образовательных учреждениях. Наверно сразу возникает вопрос: каким образом должны взаимодействовать между собой образование и практику? Нужно большее количество учебных часов отдавать под практические занятия обучающихся. Нужно привлекать специалистов-практиков для работы в учебных заведениях. Нужно предоставлять обучающимся возможность написания курсовых, дипломных работ на базе конкретного образовательного учреждения.

Инновации в образовании – это то, что должно привести к повышению качества образования. Именно при помощи внедрения инноваций в процесс образования можно будет достичь большего взаимодействия между обучающимися и организациями, заинтересованными в получении специалистов, владеющих не только теоретическими знаниями, но и практическими навыками. Но, любая система образования должна подстраиваться, в первую очередь, под экономические условия своего государства.

Действующая система образования нуждается в обновлении, и к этому нас подталкивают следующие факты, происходящие в обществе:

1. Несоответствие потенциала научной базы реальным потребностям страны;
2. Демографический кризис;
3. Отрицательная динамика технологического роста в стране;
4. Экономическая ситуация.

Однако, хотим сразу подчеркнуть, что перечисленные выше факторы, диктующие необходимость перемен в средне-специальные образовательные учрежденья, не обозначают ее полную несостоятельность и непривлекательность. Интерес к нашей системе средне-специального образования повысится, если мы не будем копировать западные страны, а будем организовывать, развивать и модернизировать с учетом всех наработок свою систему образования. Именно ориентация колледжей на образовательные потребности страны позволит ей сохранить право на существование и даст конкурентное преимущество в мире.

ЛИТЕРАТУРА

1. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана от 1 сентября 2021г.
2. Беспалова В.В. Перспективы внедрения дистанционного обучения на рынке образовательных услуг в сфере подготовки кадров для организации производства / В.В. Беспалова, О.А. Полянская // Организатор производства. – 2015. – №4 (67). – С. 82–85.
3. Будущее образования: глобальная повестка // Агентство стратегических инициатив. – Сколково, 2015.
4. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы-http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900000988

ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ НЕГІЗГЕ АЛА ОТЫРЫП ТІЛ ИГЕРТУ МӘСЕЛЕСІ
ПРОБЛЕМЫ ИЗУЧЕНИЯ ЯЗЫКА НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ ИСПОЛЬЗУЯ ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ
PROBLEMS OF LANGUAGE LEARNING BASED ON NATIONAL VALUES USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Тастемирова Назипа Эксановна
Б. Ахметов атындағы жоғары педагогикалық колледжі ШЖҚ КМК
Павлодар, Қазақстан
t.nazipa@mail.ru

Аннотация:
Мақала мемлекеттік тілді емес топтарда қазақ тілін тиімді игерту мәселесі қарастырылады, тіл игеруді қызықты ететін нақты әдістер тізбегі сипатталады. Білім беру платформаларын оңтайлы қолдана білу жетістікке жетудің жолы екендігі көрсетіледі.
Статья посвящена проблеме изучения государственного языка. В статье указаны конкретные методы, которые помогают делать процесс изучения увлекательным. Изучение языка через образовательные платформы также один из эффективных приемов в изучении языка.
The article is devoted to the problem of learning the state language in groups with non-Kazakh language of instruction.The article points out specific methods that help make language learning

engaging.Language learning through educational platforms is also one of the effective techniques

Түйін сөздер: тіл игеру, тыңдалым, оқылым, айтылым, тиімді, дағды, білім; изучение языка, слушание, чтение, говорение, эффективный, навык, знание; study, hearing, reading, speaking, effective, skill, knowledge.

Қазақ тілін оқыту бағдарламасында жазылған жаңа білім мазмұнының ғылыми-әдістемелік негізі ана тілінің ерекшелігіне сай сараланып, оқушылардың лингвистикалық дүниетанымын қалыптастыруға бағытталған әдістемелік жүйе құрайды. Мемлекеттік тілді оқыту әдістемесі-қазақ тілін оқытудың тиімді жолдары мен тәсілдерін, яғни қазақша дұрыс сөйлеу, сауатты жазу дағдыларын игертудің әдіс-тәсілдерін анықтайды. [1.12б.]

Сонымен бірге заманауи технологияларды қолдану барысында ұлттық құндылықтарды негізге ала отырып тіл игерту де өзекті мәселелердің бірі. Қазақ тілі мен қазақ әдебиеті сабақтарында қазақ халқының ұлттық мұраларын танып білетін, елін, жерін сүйетін, отаншыл, адамгершілік қасиеті мол, қазақ халқының ұлттық салт-дәстүрін білетін, оны қастерлейтін тұлға қалыптастыру да негізгі міндеттердің бірі. [2.112б.]

Осы міндеттерді жүзеге асырубарысында қазақ халқының киіз үйі мен ұлттық киімдері, ою–өрнегі мен құрақ көрпелері, салт-дәстүрі мен әдет-ғұрыптары, әндері мен күйлері арқылы қазақ емес ұлт өкілдеріне тіл игерту қызықты, тиімді болары сөзсіз.

Киіз үй - қазақ халқының табиғатын, мінезі мен тіршілік ету болмысын танытатын ең негізгі ұлттық құндылықтарының бірі.

Орыс аудиториясында осы киіз үйдің бөлшектері мен жабдықтарын құрау арқылы мәтінмен жұмыс жасау бойынша бірнеше цикл сабақтар жүйесі жоспарланады. Ол шаңырақ көтеруден бастап, киіз үйдің ішіндегі жиһаздар мен заттарды жинақтаумен жалғасады.

Жаңа тақырыпты игерту сабағында жаңа ақпаратты игерту барысында «Aktiv Inspire», «Lapps», «Kahut», «Answergarden», «Jamboard»,«Miro»және басқа да оқыту платформаларын қолдану тіл игеруге деген қызығушылықты арттырады.

Тіл игеруде маңызды оқу дағдыларының түрі – тыңдалым дағдысы.Тыңдалым оқылым сияқты рецептивті дағдылар қатарына жатады. Тыңдалым дегеніміз тілге сай әрекет ету, яғни тілдің дыбыстық мағынасын түсіну. Ол үшін біз контекстіні, тілді және ғалам туралы біліміміздi пайдаланамыз. Тыңдалым ауызекі сөйлеу тілін қамтығандықтан, оның тілі жазба тілден өзгеше болып келеді.

Тыңдалым түрлері:

Әңгімелесу (диалог), әңгімелер (оқиға), хабарландыру, әндер, нұсқау, лекция және жарнама және т.б. Тыңдалым дағдылары бірнеше ішкі дағдылардан тұрады:

1. Мазмұнын түсіну үшін тыңдау – жалпы мазмұнын, идеясын түсіну үшін тыңдау.
2. Нақты ақпараттарды алу үшін тыңдау - тыңдалымдағы қажетті ақпараттарды алу үшін тыңдау (Мысалы, теміржол вокзалында өзіңізге қажет уақытты немесе пойызды білу үшін сол ақпаратты ғана тыңдайсыз, басқа ақпаратты қажет қылмайсыз).
3. Детальді түрде тыңдау- әрбір сөздің мағынасын түсіну үшін әрбір сөзін зер салып тыңдау, түсіну (Мысалы, маңызды жаңалықтарды айтып жатырған кезде оны дұрыс түсіну үшін әрбір сөзін мұқият тыңдап шығасыз).
4. Сөйлеушінің қарым-қатынасын анықтау үшін тыңдау – сөйлеушінің көңіл-күйін не айтқысы келіп отырғанын түсіну үшін тыңдау.
5. Интенсивті тыңдалым – сөйлеу барысындағы сөйлемдердің грамматикалық құрылымын, белгілі бір тақырыпқа арналған сөздерді талқылау үшін тыңдау. Мұндағы мақсат – оқушылардың тілді дұрыс қолдана білудегі білімін арттыру. Мысалы, белгілі бір грамматикалық тақырыптарды өткен кезде тыңдалымды пайдалану, бірақ бұл жерде басқа дағдыларды араластырмайсыз.
6. Экстенсивті тыңдалым - үлкен көлемді мақала немесе шығармаларды (роман, әңгіме) тыңдау.

Тыңдалымға арналған сабақ жүйесі төмендегідей ұсынылады:

➢ Тыңдалым алдындағы тапсырма: тақырыпты таныстыру; тыңдалымдағы маңызды сөздерді үйрету; тақырыпқа қатысты сұрақтар құра отырып, сол тақырыптағы оқушы білімін қозғау.

➢ Тыңдалым тапсырмасы: әртүрлі тыңдалым дағдыларын қалыптастыруға арналған жаттығулар тобы; олар жалпы мазмұнын түсінуден бастап, детальді түсінуге бағытталады.

➢ Тыңдалымнан кейінгі тапсырма: тыңдалымдағы тақырып туралы сұрақтардан тұрады және ол сұрақтарға өз көзқарастарын білдіре отырып, тәжірибелерімен байланыстыра отырып жауап берулері тиіс. Сонымен қатар сұрақтар жауап беру барысында тыңдалымдағы сөздерді пайдалана алатындай құрылуы қажет.

Тыңдалым дағдысына байланысты білім алушыларға келесі тапсырмаларды ұсынуға болады:

Тыңдалым сұрақтары

Жалпы мазмұнын түсінуге арналған сұрақтар.

Аудиоматериалды алғаш рет тыңдайды.

Нақты мәлімет алуға арналған сұрақтар.

Аудиоматериалды екінші рет тыңдайды.

Талқылауға арналған сұрақтар.

Шаңырақ- киіз үйдің негізгі бөлшегі. Қазақ үшін қасиетті ұғым. Сабақта қазақы атмосфера тудыру, жанға жайлы жағдай жасау мақсатында шаңырақ туралы қазақ әндерін тыңдатып, осы әндегі негізгі тірек сөз шаңырақ екенін білім алушылар табады. Осылайша «шаңырақ көтеріледі». Оқытушы тақтаға, экранға шаңырақ суретін шығарып қояды. Бұл кезеңде келесі әндерді қолдану ұсынылады.

Әр сабақта әртүрлі ән тыңдалады:

1. А. Рахметов. Н. Мирманов «Шаңырақ».
2. Е. Көшербаев, А. Сеитов «Қара шаңырақ».
3. М. Омаров «Шаңырақ» тсс.

Алғашқы сабақта Т. Тоғжанов, Y. Ерниязов, А. Рахметовтардың «Шаңырақ» әнін тыңдатып толық киіз үймен таныстырып шығуға болады. Әнді тыңдау барысында мәтіннің ішінен киіз үйдің бөлшектер атауы да, қазақ табиғатына тиесілі түсініктер де (шаңырақ, төр, босаға, уық, кереге, керу, кие) игеріледі.

Айтылым тілдік төрт дағдының бірі және ол жазылым сияқты продуктивті дағдылар қатарына жатады. Яғни тілді қабылдап үйренуден гөрі оны қолдану, сөйлеу көрініс тауып отырады. Қарапайым тілмен айтқанда, айтылым дегеніміз – өзге адамдармен қарым-қатынасқа түсу барысында ойымызды жеткізу үшін тілдік бірліктерді қолдану.

Айтылым дағдысында оқытушы келесі әрекеттерді жиі қолданады және олар бұл дағдының қаншалықты өнімді болуына әсерін тигізеді. Оларға бірнәрсені түсінбеген жағдайда түсіндіріп беруді өтіну, сөйлеген сөзін бақылау және өзін-өзі түзетіп отыру, пікірталасқа қатысу, сөйлеу барысында қажетті стильді қолдану, дилогқа қатысу (әңгімеге араласу), адамдармен сәлемдесу, сөйлеу сөзін жоспарлау (презентация жасау барысында), жест, мимиканы қолдану, ақпаратты сұрау немесе айту, грамматикалық тұлғаларды қолдану, сөз және сөйлем екпінін қолдану, сөйлеуші сөзін аяқтаған кезде, кезек алып сөз бастау, оқиғаларды баяндап беру, тілді сауатты қолдану, сөйлемді қайта құрастыру (перифраза), яғни бірнәрсені айтып берудің басқа жолын қарастыру, сөйлеушінің сөзін бөлу, сөйлеу барысында кідіріс жасап отыру т.с.с.[5. 21б.]

Музыка арқылы оқушылардың назарын сабаққа аударып алғаннан кейін, жаңа сабақтың тақырыбын ашу мақсатында игерілетін мәтін мазмұны мен тақырыбы бойынша сұрақтар қою, оларға жауап беру «Сәттілік доңғалағы» («Колесо фортуны») арқылы жұмыс жасау ұсынылады. «Сәттілік доңғалағы» ұяшықтарының орнына киіз үйдің уықтары алынады. Дөңгелене орналасқан әр «уықта» тапсырма жазылып, ол айналып,

межеге келген уық тапсырмасы орындатылып, шаңыраққа «бекітіледі». Осылайша, шаңырақ пен уықтар байланысып, келесі кезекте керегелер тұрғызылады. Бұл кезеңде «WORD WALL»платформасы қолданылады.https://wordwall.net/ru/resource/65899218

Бұл жұмыс түрлері арқылы оқушылардың айтылым дағдыларын дамыту мақсаты көзделеді.

Мемлекеттік тілде оқымайтын топтардағы белсенді оқу дағдыларының мейлінше маңыздыларының бірі – оқылым дағдысы.

Оқылым өте күрделі, жан–жақты үрдіс. Оқылым кезінде бірнеше танымдық, коммуникативтік міндеттер шешімін табады. Олар: түсіну (жалпы, толық, сыни), нақты ақпаратты табу, мәтін мазмұнын интерпретациялау және т. б. Мәтінді оқу барысында қабылдау, тану, түсіну, мағынаны түсіну, қорытындылау сияқты әрекеттер жүзеге асады. Оқылым үш кезеңді қамтиды.

1. Мәтінді оқу, мазмұнын түсіну.
2. Мәтіннің мағынасын, ондағы айтпақ ойды анықтау.[4. 67б]
3. Мәтінде айтылған ойға байланысты өз оймен көзқарастың пайда болуы.

Мәтінді оқу, мазмұнын түсіну кезеңінде қабылдау, сөздер мағынасын анықтау, сәйкестіктерді табу, деректерді білу, мазмұнды баяндау, мазмұндау сияқты оқылым әрекеттері жүзеге асырылады.

Мәтіннің мағынасын, ондағы айтпақ ойды анықтау кезеңінде қабылдаған ақпаратты тәртіпке келтіру, түсіндіру, салыстыру, анализ, жалпылау, жеке өз тәжірибемен сәйкестендіру әрекеттері жүзеге асырылады.

Мәтінде айтылған ойға байланысты өз ойы мен көзқарасының пайда болу кезеңіндежорамал жасау, өз пікірлерін білдіру, жобалау, мәтіннен алған білімді өмірде қолдану әрекеттері жүзеге асырылады. Оқылым дағдысына байланысты мәтіндегі ақпарат түрлері, оларды игеру жолдары, оқылымның түрлері, оқылымға байланысты тапсырмалар түрлері сан алуан болуы мүмкін. Қосымша №3

Кез келген мәтінде әрине оқырман өзіне қандай да бір ақпарат алады. Мәтінде берілетін ақпараттардың келесі түрлері болады:

- Деректі ақпарат
- Концептуалды (мәтіндегі негізгі ой)
- Астарлы ақпарат

Деректі және концептуалды ақпарат кез келген мәтінде болады да, астарлы ақпарат тек көркем мәтінде кездеседі. Көркем мәтінде астарлы ақпарат көріктеуіш құралдар арқылы беріледі.

Белсенді оқу дағдыларының келесі маңыздысының бірі - жазылым дағдысы.

Жазылым продуктивті дағдылар қатарына жатады. Яғни продуктивті дағды дегеніміз - тілді қолданып сөйлеу немесе жазу. Қарапайым тілмен айтқанда, жазылым хабарды қағаз бетіне түсіруді қамтамасыз етеді.

Жазылым түрлеріне мыналарды жатқызуға болады: тізім жасау, құттықтау қағазы, электрондық хат, күнделік, хабарлама, эссе, әңгімелер және т. б.Әр жазылым түрлеріне өзіне тән ерекшеліктері болады. Тіл үйренушілер осы ерекшеліктерді меңгерулері тиіс.

Жазылымның ішкі дағдыларын екі топқа бөлуге болады. Біріншісі - сауаттылық, екіншісі - ойды жеткізе білу.

Сауаттылыққа қатысты дағдылар:

- орфограяфиялық қатесіз жазу;
- әріптерді дұрыс және қосып жаза білу; пунктуацияны дұрыс қолдану; қағаз бетіне дұрыс орналастыра білу;
- сөздерді дұрыс таңдай білу; грамматиканы дұрыс қолдану; сөйлемдерді дұрыс байланыстыра білу; абзацты (жаңа азат жолдан басталған, бір идеяға ғана негізделген көлемділеу жазылым бөлігі) дұрыс ұйымдастыра білу.[1.34 б.]

Идеяны жеткізе білуге қатысты дағдылар:

- стильді дұрыс таңдай білу; идеяларды жүйелі ұйымдастыра білу;

- мәтін түрлерінің ерекшеліктерін қолдана білу және мағынасын жеткізе білуде қажетті функцияларды пайдалана білу.

Функцияларға баяндау, шағымдану, өтініш білдіру, алғыс айту, қысқарту жатады.

Мемлекеттік тілді емес топтарда тіл игерту негізінен мәтінмен жұмыс жасау арқылы жүзеге асырылады. Осы ретте «Сын тұрғысынан ойлау» технологиясының бірнеше стратегияларын қолдануға болады. Мысалы, «Жигсо» әдісі арқылы жұмыс жасатып, ең соңында толық киіз үйдің керегесі жинақталады. Осылайша, әр топ өз киіз үйінің толық қаңқасын құрады. Киіз үй керегесінің әр қанаты мәтіннің бір бөлшегі ретінде алынып, топтағы әр қосалқы топқа мәтіннің бір бөлігі беріліп, жұмыс жасалады. [3.99-107 б.]

Осы тектес сабақтарда сабақтың бекіту кезеңінде «Edpuzze» платформасы арқылы тақырыпқа сай не бір әнді, музыканы, күйді, не бір ертегіні тыңдату, визуалды бейнебаянды көру, сұрақтарға жауап беру арқылы мәтін мазмұнын қосымша пысықтауға болады. https://youtu.be/ng2AZ48Lgbo?si=Enl2izhhlv-AlFjM. Бұл іс әрекетті орындау барысында тіл игерушілер бірнеше белсенді дағдыларын дамытады. Атап айтсақ: тыңдалым (бейнені көру, тыңдау, түсіну), жазылым (сұрақтарға жазбаша жауап беру).[6.32-35б]

Мәтінмен жұмыс жасаудың келесі сабақтарында киіз үйдің сықырлауығы, үй ішіндегі жиһаздар мен құрақ көрпелер де тіл игерту барысында қолданыла алады. Мысалы құрақ көрпенің жеке бөлшектерін, оюларын немесе сықырлауықты «Сын тұрғысынан ойлау» технологиясының «Мозаика», «Пазлдар», «О-Х» стратегияларындағы бөлшектердің орнына қолданылса, қазақы сандықтың өзін «Қара жәшік»стратегиясындағы жәшіктің орнына қолдану тиімді болары сөзсіз. Тіл игерушілер сұрақтарға жауап бере отырып, оқылым және айтылым әрекетін белсенді орындайды.

Мысалы: Құрақ көрпенің құрақтарын келесі тапсырмаларды беру арқылы жинақтаймыз: «Сөйлемдерді басқаша құру, сөйлемдегі сөздердің орнына синоним сөздерді қолдану, басы берілген сөйлемдерді аяқтап айту, дұрыс берілмеген сөйлемдерді түзету» т.с.с. Бұл тапсырмаларды орындау арқылы киіз үйдің ішіндегі жабдықтарды «түгендету» барысында білім алушылардың киіз үй туралы танымдары кеңейеді.

Қазақтың ұлттық өлшемдерін бағалау барысында қолдана отырып, тіл игерушілерде қазақтың өлшем бірліктері туралы ой–танымдарын қалыптастырамыз. https://www.soyle.kz/article/view?id=345

Әлемдік тәжірибе бойынша тілді тиімді меңгерту төрт дағды арқылы жүзеге асырылады. Оқылым, тыңдалым, жазылым және айтылым дағдылары коммуникативтік дағдылар болып табылады. Аталған дағдылардың әрқайсысының өзіне тән ішкі дағдылары мен оны үйрету жолдары, яғни ерекшеліктері бар. Сабақты аталған дағдылар ерекшілігін ескеріп құру, тілді тиімді меңгеруге септігін тигізеді. Коммуникативті дағдыларды басшылыққа алып оқыту функционалды сауаттылықты қалыптастыруға мүмкіндік береді. Грамматикалық білім тілдік төрт дағдыны қалыптастыру барысында жүзеге асып отырады. Оқушының әдеби тіл нормаларын дұрыс және орынды қолдана білуіне үлкен мән беріледі. Ал лексикалық тақырыптар белгілі бір тақырыптар аясында оқушылардың сөздік қорын байыта отырып, сөздердің мағынасын түсінуге, мақсатқа сай орынды қолдануын жүзеге асырады.

Қорытындылай келе, қазақ тілін оқыту әдістемесі қазақ тіл білімінде оқытылатын тіл салалаларына негізделген және тілді игеру барысында білім алушылардың сөзді дұрыс айту, сауатты жазу дағдысын қалыптастыруға көңіл бөлінеді. Сондықтан тілді игеру барысында белсенді оқу дағдыларын қалыптастыру бағытында мейлінше сапалы, нәтижелі жұмыс жасалса, соғырлұм білім алушы берілген білімді жете түсініп, ойын жүйелі, дұрыс айтып, қатесіз сауатты жаза алады. Қазақ тілін оқыту әдістері, амалдары мен жолдары тілді оқыту әдістемесінде тілдік дағдыларға қарай белгіленеді. Мемлекеттік тілді игеру, ол тілде еркін сөйлеу, жергілікті ұлттың салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпын танып білу, қадірлеу болашақ Қазақстан азаматтарының негізгі парызының бірі деп қарастырсақ,

оқу орындарындағы қазақ тілі оқытушыларының осы бағыттағы жұмысы тікелей нәтижеге жұмыс жасайды деп есептейміз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Адамбаева Ж. «Орыс мектептерінде қазақ тілін оқытудың кейбір мәселелері» 1993
2. Маслова В.А. Лингвокультурология. – М.: Академия, 2001. – 208 б.
3. Муханбекқызы Л., Наралиева Р.Т. Поиск и исследований инновационных приоритетов в преподавании казахского языка в полиязычной сфере. М., 2016. – С. 134-157
4. Наралиева Р.Т. Қазақ тілін шет тілі ретінде оқытудың инновациялық әдістемесі. – Алматы:Қазақ университеті, 2019.-130 б.
5. ҚосымоваГ., Рахметов Р., Юсуп А. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы: Атамұра, 2007. -65 б.
6. Рождественская Л., Логвина И. Формирование навыков функционального чтения. Пособие для учителя. М., 2013. – С. 57

АУЫЛ МЕКТЕБІНІҢ ПРОБЛЕМАЛАРЫ МЕН ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Узбекова Айнаш Сапаровна
Аягоз ауданы білім бөлімінің «С. Ғаббасов атындағы ЖОББМ» КММ-нің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі
Ainash_uzbekova@mail.ru

Түйінді сөздер: білім беру, ауыл мектебі, педагог кадрлар, ұлттық тәрбие.

Аннотация: Мақалада ауыл мектептері қазіргі білім беру контекстінде кездесетін өзекті мәселелер қарастырылады. Ол қаржыландырудың жетіспеушілігі, білікті мұғалімдердің жетіспеушілігі, заманауи техникалық базаның болмауы және жан-жақты білім берудің шектеулі мүмкіндіктері сияқты факторларды талдайды. Бұл проблемаларды шешу ауылдық жерлерде тұратын балаларға сапалы білім берудегі маңызды қадам болып табылады және жалпы қоғамның дамуына ықпал етеді.

Кез-келген мемлекеттің өркениеттілігі онда өмір сүретін халықтың өнегелілігімен бағаланады, ал өркениеттіліктің негізі мектепте қаланып, мектепте өркен жаяды. Ел тізгінін ұстаған басшыларымыз Үкіметтің кеңейтілген отырысында сөйлеген сөзінде: «Мектеп туралы мәселенің көтеріліп жатқаны өте дұрыс. Мектеп әлеуметтік мәселелердің ішіндегі ең өзектісі» деген пікірді айта келе, әсіресе ауыл мектебін өркендетуге, ауыл мектебінің жағдайын жақсартуға баса көңіл бөлу қажет екеніне мән береді. Осы тұрғыдан қарағанда, еліміздегі мектептердің, оның ішінде ауыл мектептерінің жұмысын жандандыру, ондағы тәрбие процесінің сапасын жетілдіру, жасөспірімдерге ұлттық, өнегелілік негізде тәрбиелеу бүгінгі күннің басты көкейтесті мәселесіне айналып отыр.

Ауыл мектептері әрбір адам, отбасы, ауыл қоғамдастықтары өмірінде маңызды роль атқарады.

Белгілі ғалымдардың айтуы бойынша «Ауыл мектебі - ауылда болып жатқан барлық әлеуметтік-экономикалық үрдістердің белсенді аймағы болып табылады. Ол ауылшаруашылық өндірістерінің кадрларын дайындап, өз оқушыларын еңбекке баулып, туған жердегі жұмысқа сүйіспеншілігін тәрбиелейді».

«Ашығын айтар болсақ ауыл мектебі дегеніміз – қазақ мектебі. Ол еліміздің білім жүйесінің түп қазығы. Қаймағы бұзылмаған ұлттық тәлім мен тәрбиенің қара шаңырағы. Осы тұрғыдан келер болсақ, сол ұлттық тәрбиені қазіргі заманға сай ілім мен білімге

ұштастыра жүргіземіз десек, ауыл мектебінің жағдайын жасау – кезек күттірмейтін мәселе.

Қазіргі кезде білім беру ісінде жеке тұлғаны жан-жақты жетілдіріп, танымдық іс-әрекеті мен ой-санасын дамытып, қалыптастыру барысында білім берудің ұлттық, педагогикалық, психологиялық негізін айқындай керек.

Елімізде болып жатқан әлеуметтік, экономикалық, саяси-мәдени өзгерістерге байланысты оқу-тәрбие үрдісін ұлттық сипатта ұйымдастыру- өмір талабы. Әр халықтың ұлттық-тарихи дәстүрі, оның адамзаттық білім берудегі мәдениеті мен диалетикалы білімі осы оқу-тәрбие үрдісіне тікелей байланысты. Қазақ халқы – елін, жерін . оның табиғи, мәдени байлығын, өнері мен тілін, тарихын, салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпын сақтап, қорғап, рухани-адамгершілік тағылымдарын ұрпағына мұра етіп қалдырған. Сондықтан оқу-тәрбие үрдісінде қолданылатын бағдарламалар, оқулықтар, дидактикалық материалдар, ұлттық психологиялық ерекшеліктер ескеріле отырып жасалуы керек.

Ата-бабаларымыз ұлан-байтақ елін, байлыққа толы жерін ғасырлар бойы қорғап, халқының бостандығы мен тәуелсіздігі үшін ел қамын ойлаған батырларын, халқының сөзін сөйлеп, ел қамын жеген білімпаз шешендері мен билерін мақтан еткен. Шежіреге толы Отанымызды қорғау, шешен де өткір тілімізді, дәстүрімізді сақтау, оны зерттеп, білу -азаматтық парыз. Әр ұлттың өзіне тән ғасырлар бойы қалыптасып, ұрпақтан-ұрпаққа жалғасын тауып келген ұлттық, психологиялық ерекшеліктің болғаны. Сондықтан барлық халықтың мақсаты - өзінің ұрпағына тәрбие беруде күнделікті айналысатын шаруашылығын, шұғылданатын кәсібін, ұлттық психологиялық арнада ұйымдастырып және рухани-адамгершілік тәрбиесімен ұштастыра білген.

Ауыл мектебі тек білім беру мекемесі ғана емес, көбінесе жас ұрпақты адамгершілікке тәрбиелеу орталығы болып табылады. Бірақ, соған қарамастан, ауыл мектебінің қоршауында мемлекеттің білім беру мекемесі мен педагогикалық білім беру кадрларының алдына қойған мақсаттары мен міндеттерін толық іске асыруға мүмкіндік бермейтін мәселелер жоқ емес.

«Ауылдық өмір салты - бұл жеке тұлғаның нақты психологиялық тәжірибесінің қайнар көзі, оның ерекшелігі мұғалімнің кәсіби саласындағы өзін-өзі анықтауында айқын көрінеді».

Елде болып жатқан әлеуметтік-экономикалық өзгерістер ауыл мектебінің қызметінде елеулі өзгерістерге алып келді, оның қазіргі жағдайы мен жұмыс деңгейі оның кенттің, ауылдың, ауылдың өміршеңдігінің, сақталуы мен дамуының басты факторы болып табылатындығымен анықталады. Қазіргі уақытта елімізде жалпы білім беретін мектептердің жалпы санының көбі ауылдық. Білім туралы заңға сәйкес білім беру стандарты ауылдық және қалалық мектептер үшін бірдей сақталуы керек. Оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру және ауылдық мектепте ұстау негізінен оның жұмыс істеу ерекшелігін және ауыл мұғалімінің кәсіби қызметін дамыту перспективаларын анықтайтын субъективті және объективті факторлар кешенімен анықталады.

Ауылдық жерлердегі жалпы білім беру сапасына білім беру процесінің педагогикалық тиімділігін төмендететін факторлар:

- Интернеттің төмен жылдамдығына, қашықтықтан білім беруді дамыту үшін жалпы білім беру ұйымдарының техникалық жарақтандырылуының жеткіліксіздігіне байланысты ауыл мектептерінің ақпараттық қанықтылығының төмендігі;

- білім алушылардың жеке жұмысы үшін ғылыми, оқу және әдістемелік әдебиеттердің тапшылығы;

- ауыл мектебінің ірі мәдени, ғылыми орталықтардан, жоғары оқу орындарынан, қосымша білім беру ұйымдарынан және оқушылардың мүдделері мен таланттарын дамытуға жеке қолдау көрсетуге болатын басқа да мекемелерден аумақтық қашықтығы;

- педагогикалық құрамның үнемі өзгеруіне, оқу жүктемесінің болмауына байланысты, мұғалімді бір уақытта бірнеше оқу пәндері бойынша педагогикалық қызметті

жүзеге асыруға мәжбүрлейтін, көбінесе тиісті білім болмаған жағдайда, оқушылардың оқу және зерттеу қызметін педагогикалық қолдаудың сапасы жеткіліксіз.

Келесі маңызды мәселе-ауылдық педагогикалық кадрлар мәселесі. Еліміздегі білім басқармаларының мәліметтері бойынша, қазіргі уақытта ауылдық мектептерді педагогикалық кадрлармен қамтамасыз ету өткір және қиын шешілетін мәселелердің бірі болып қала береді. Ауыл мектебіне әлі де білікті мамандар қажет. Бұрын қалыптасқан педагогикалық ұжым зейнеткерлік жасқа дейінгі немесе зейнеткерлікке шыққан жастың жартысынан көбі. Ауыл мектебі кадрлық аштықты бастан кешіруде. Болашақ ұрпақты дамыту мен тәрбиелеуге жан мен күш жұмсауға дайын белсенді өмірлік ұстанымы бар мамандардың жетіспеушілігі-бұл негізгі мәселе.

Бірақ педагогикалық университеттер мен колледждердің түлектеріне мемлекеттік сұраныс жыл сайын өзекті бола бермейді. Бюджеттік орындар қысқаруда.

Осылайша, ауылдағы жоғары білікті мамандардың тапшылығы еңсерілмеді: ауыл мектебінде қызметі тәрбие үдерісімен байланысты мұғалімдер, педагогтар (әлеуметтік педагогтар, практикалық психологтар, логопедтер, қосымша білім беру педагогтары) әлі де жетіспейді.

Қазіргі жағдайды талдау кейбір тенденцияларды анықтауға мүмкіндік берді: «ауыл педагогикалық кадрларының үздіксіз «қартаюы». Жалпы зейнеткерлік жастағы мұғалімдер саны артып келеді (жылына шамамен 1%), 20 жылдан астам тәжірибесі бар мұғалімдер санының тұрақты өсуі байқалады. Егер оқу жылында мұндай педагогтардың саны 40% болса, оқу жылында-55%, яғни педагогикалық құрамның жартысына жуығы (зейнеткерлік жасқа дейінгі көрсеткіш)

Зейнеткерлік жастағы мұғалімдер зейнетақымен қамсыздандыру деңгейінің төмендігіне байланысты еңбек қызметін жалғастыруға мәжбүр, ал жас мамандар қолданыстағы жалақы деңгейіне және ауылдық жерлерде қанағаттанарлық өмір сүру жағдайларының болмауына қанағаттанбайды.

Педагогтердің жоғары оқу орнынан кейінгі даярлығын дамыту қазіргі педагогиканың негізгі проблемаларының бірі болып табылады. Алайда, ғылыми әдебиеттерде ауыл мұғалімінің кәсіби құзыреттілігін дамыту мәселесі жеткілікті түрде дамымаған.

Әр мұғалім өз кәсібіне жан салады және оның қандай мінезіне, жеке ерекшеліктеріне, өз ісіне деген көзқарасына байланысты ол мамандыққа тән мүмкіндіктерді көріп, аша алады. Біздің ойымызша, жұмыс орындарында біліктілікті арттыру курстарын іске асыру ауыл мектебі педагогінің білім беруде инновациялық технологияларды қолдануға дайындығын қалыптастыруға бағытталған.

Сонымен қатар, ауыл мектебінің дамуына ықпал ететін факторларды да атап өткен жөн:

- бұл қалада оқушыларды оқыту мен тәрбиелеуді дараландыру, олардың шығармашылық әлеуетін дамыту үшін кеңірек мүмкіндіктердің болуы;
- балалардың өнімді және әлеуметтік маңызы бар еңбекке қатысуы. Мектептің ауыл өмірімен тығыз байланысы;
- мұғалімнің ерекше жағдайы, көбінесе психолог, әлеуметтанушы, кеңесші функцияларын біріктіреді және қиын өмірлік жағдайларда оқушылар мен олардың ата-аналарына көмек көрсетеді;
- ауыл тұрғындарының мұғалімге ерекше құрметпен қарау дәстүрі;
- бұл ауыл мектебінің оқушыға жеке көзқарасын жүзеге асыруға бағытталған бағыты.

Ауылдық және шағын мектептерде білім беру сапасын арттыру проблемасы жалпы білім беретін мекемелердің материалдық-техникалық, кадрлық, қаржылық және басқару ресурстары шоғырланатын, кооперацияланатын ресурстық орталықтар құру есебінен ауылдық орта мектептерді ірілендіруден басқа, оқытудың нақты әдістерін енгізу, оқушылардың жеке өзіндік жұмысы үшін оқу пәндері бойынша дидактикалық база құру

арқылы сәтті шешілуі мүмкін. Өз кезегінде білім беруді басқарудың барлық деңгейлерінде күш-жігерді біріктіру ауыл мектебін дамытуда оң нәтижелерге тиімді қол жеткізуге ықпал ететін болады.

РАЗВИВАЮЩИЕ ИГРЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ

Макульбекова Гульжайнат Аманжол
Учитель казахского языка КГКП «Дошкольная гимназия №42 города Павлодара»

Ключевые слова: игра, дети, детский сад, память, внимание.

Огромная роль в развитии и воспитании ребенка принадлежит игре - важнейшему виду детской деятельности. Она является эффективным средством формирования личности дошкольника, его морально - волевых качеств, в игре реализуется потребность воздействия на мир. Всемирно известный педагог В.А. Сухомлинский подчеркивал, что «игра - это огромное светлое окно, через которое в духовный мир ребенка вливается живительный поток представлений, понятий об окружающем мире. Игра - это искра, зажигающая огонек пытливости и любознательности».

Развивающие игры для детей дошкольного возраста весьма многообразны по своему содержанию, организации и характеру. Но все они направлены на развитие следующих интеллектуальных качеств: память (в особенности зрительная), внимание, умение находить закономерности и зависимости, ошибки или недостатки, умение систематизировать и классифицировать материал, воображение и пространственное представление, способность к комбинированию, способность предугадывать результаты своих действий. Развивающие игры для детей дошкольного возраста отличаются тем, что содержат в себе готовую игровую задачу, предлагаемую детям, правила и игровой материал. Все это обусловливается целью игры, т. е. тем, для чего она создана.

Цель детской игры имеет 2 аспекта**:** воспитательный, это способы сотрудничества, отношение к другим людям и формы общения, которые надлежит привить детям и познавательный, то чему следует научить дошкольников, какие способы операции с предметами намереваемся им передать.

Цель развивающей игры - формирование конкретных психических процессов и способностей детей. Главное в развивающих играх – последовательность всех этапов развития (принцип от простого к сложному). В каждой игре следует опираться на то, что уже умеют и любят делать дошкольники. Например, детям 3-х лет нравится бегать и прыгать. Используя эти способности можно создавать новые игры, в основе которых будет новая последовательность этих движений, с постепенным усложнением.

Развивающие игры для детей дошкольного возраста разделяют на 9 видов:

1) игры, сближающие детей с взрослыми и друг с другом. Способствуют укреплению взаимоотношений между детьми и взрослыми;

2) игры, формирующие нравственно-волевые качества личности. Способствуют воспитанию у детей самоконтроля, выдержки, способности преодолевать робость, умение соблюдать правила;

3) игры, развивающие направленное слуховое восприятие. Формируют умение прислушиваться к окружающим звукам, воспринимать их и различать, узнавать либо находить на слух источники звука;

4) игры на развитие целенаправленного восприятия цвета. Развивают умение различать и называть цвета, различать тоны цветов путем сравнения образца с разными предметами;

5) игры на развитие восприятия формы. Формируют способность узнавать знакомые предметы по форме на ощупь, различать геометрические фигуры;

6) игры на развитие восприятия качеств величины. Учат различать и сравнивать объекты по величине;

7) игры для развития целенаправленного внимания. Формируют целенаправленность, устойчивость и сосредоточенность внимания;

8) игры на развитие речи и мышления. Закрепляют уже достигнутый уровень развития мышления и речи, а также развивают эти два процесса в необходимом единстве;

9) игры на развитие памяти (особенно зрительной). Способствуют развитию целенаправленного, осмысленного запоминания и припоминания объектов. Развивающие игры подбираются и с учетом возраста дошкольников. Для детей младшего дошкольного возраста это больше подвижные, спортивные игры, на развитие коммуникации, пальчиковые, дидактические. Для детей среднего и старшего дошкольного возраста преобладают ролевые игры, сюжетные, настольные,

Особенность развивающей игры состоит в том, что она является активной и осмысленной для дошкольников деятельностью, в которую они добровольно и с охотой включаются. Новый опыт, полученный в игре, становится личным достоянием, т.к. теперь малыши его с легкостью применяют и в других ситуациях, поэтому необходимость закрепления новых знаний отпадает.

Продолжительность развивающих игр в течение суток не должна превышать часа для детишек 5-6 лет и получаса для детишек младше 4 лет. Это связано со способностью концентрировать внимание. Если развивающее занятие будет длиться дольше, то единственным его результатом станет утомление ребенка. Кроме того, в течение занятия следует менять род деятельности. Внимательный родитель или воспитатель должен заканчивать занятие чуть раньше, чем малыш устанет. При соблюдении этих простых правил уроки получатся интересными и будут приносить радость и взрослому и ребенку.

Основной принцип развивающих игр – совмещение игры и обучения. В процессе занятий стимулируется умственная активность ребенка, происходит плавный переход от игр-забав к играм-задачам, постепенно усложняются условия игры.

Подбирая развивающие игры, необходимо учитывать психологические особенности каждого ребенка. Тогда занятия принесут максимум пользы. Если малыш замкнут, застенчив, не умеет налаживать дружеское общение со сверстниками, то для него будут очень полезны игры-хороводы, а также разнообразные сюжетные игры, требующие взаимодействия. Если малыш наоборот расторможен, беспокоен, находится в постоянном движении, если ему трудно управлять своей активностью, то игры, требующие четкого соблюдения правил, будут давать наибольшую пользу, стимулируя к концентрации внимания и собранности. Детишки, подверженные разнообразным страхам, нуждаются в повышении самооценки, развитии уверенности в своих силах, им необходима постоянная поддержка, положительная оценка их успехов, пусть даже незначительных.

Игра – наиболее эффективное средство в работе над разнообразными детскими проблемами, помогающее развить необходимые для дальнейшей учебы в школе навыки.

Один из таких навыков – умение логически мыслить, сопоставлять, выстраивать причинно – следственные связи. Логическое мышление – высшая стадия развития мышления малыша. Вопрос: зачем логическое мышление маленькому ребенку? Дело в том, что каждый возрастной этап формирует свой ” пласт” на фундаменте которого осуществляется переход к следующему возрастному этапу.

Умение “действовать в уме” очень пригодится, когда ребенок дорастет до школьных лет. Оно помогает при решении разнообразных задач, при выполнении упражнений. Очевидно, что отсутствие этого навыка может немало навредить

психическому и физическому здоровью ребенка. А его наличие сэкономит немало сил и времени как самому ученику, так и его родителям.

Владение логическими операциями значительно повышает уровень внимательности, развивает привычку к ясному и четкому мышлению, вырабатывает умение выделять суть проблемы. Ребенок с хорошо развитым логическим мышлением учится легко и получает радость и удовлетворение от самого процесса обучения.Будущие успехи ребенка закладываются еще в раннем детстве. Помочь ему – это и ответственность и радость.

ЛИТЕРАТУРА

1.Аникеева Н.П.Воспитание игрой.- М., 1997.
2. Богуславская, З. М., Смирнова, Е. О. Развивающие игры для детей младшего дошкольного возраста. М., 1991.
3. Бондаренко, А. К., Матусик, А. И. Воспитание детей в игре. - М., 1983., 1966, № 6.

ИГРА В ДОШКОЛЬНОМ ДЕТСТВЕ КАК СОЦИОКУЛЬТУРНАЯ ПРАКТИКА

Сушина Кунсулу Сатыбалдиновна
воспитатель КГКП «Ясли-сад №86 города Павлодара»
физкультурно-оздоровительный центр «BABY LAND»

Аннотация. Статья посвящена актуализации, разносторонней трактовке игры как современного средства социализации дошкольников. Особое внимание в статье уделено влиянию игры на качество воспитания и образования детей в детском саду. В исследовании, предпринятом автором, игра рассматривается как наиболее эффективная форма социализации детей дошкольного возраста.
Ключевые слова: игра, дошкольный возраст, социализация, воспитание.

«...Дайте же детям играть, пока игра их радует, влечет к себе
и вместе с тем приносит им громадную пользу!»
Е.А. Покровский

Детство – уникальный, самоценный период становления личности, имеющий ярко выраженную специфику возрастного развития, требующий особого психолого-педагогического сопровождения и условий [1].

Очень важное значение в жизни ребенка играет период дошкольного детства. В этот период вырабатываются навыки и привычки правильного поведения, складывается характер. Это период приобретения первоначальных знаний об окружающем мире, формирования определенного отношения к труду, к людям, период приобщения ребенка к познанию окружающей жизни, начала его социализации.

Главной целью социализации является становление основ ценностного отношения к элементам социальной культуры: толерантного – к людям разных национальностей, возрастным ценностям, бережного и уважительного отношения к собственным этническим ценностям и достояниям истории, гуманного – к людям, природе, окружающему миру. Кроме того, важный момент социализации – умение ребенка строить сотрудничество со сверстниками и взрослыми, умение в новой нестандартной ситуации не бояться ее, а находить решение, ориентироваться на те социальные знания, которые дети получают в процессе воспитания в детском саду.

Высокая восприимчивость детей дошкольного возраста, легкое усвоение знаний и умений создают благоприятные возможности для успешного воспитания и образования.

На этапах значительных социальных преобразований, социально-экономических реформ сложившиеся представления о человеке и способах его образования подвергаются строгой проверке, которая обусловлена необходимостью приведения в соответствие используемого содержания образования представлениям об идеале человека, особенностях реализации им социальных, культурных, профессиональных функций.

Не является исключением и сегодняшнее время, когда прежние представления о человеке и его социокультурном становлении подвергаются пересмотру и объективной ревизии. С 01.01.2014 года вступил в силу ФГОС ДО – Федеральный государственный стандарт дошкольного образования – документ, который обязаны реализовывать все дошкольные образовательные организации.

В связи с этим очень важно не упустить из виду те верные и давно внедренные практикой дошкольного образования «инструменты прикосновения к личности ребенка» (А.С. Макаренко), способы освоения им социокультурного опыта предшествующих поколений, которые давно вошли в список эффективных средств образования, стали весомыми союзниками детского сада и воспитателя в формировании личности ребенка. К числу таких средств принадлежит игра.

Очень серьезное требование стандарта – обязательное использование игровой формы деятельности в детском саду; новый документ ставит игру во главу угла. Кроме того, стандарт утверждает основные принципы дошкольного образования, одним из которых является «создание благоприятной социальной ситуации развития каждого ребенка в соответствии с его возрастными и индивидуальными особенностями». Игра в данном случае может выступать как форма социализации ребенка, так как игры детей - самая свободная, естественная форма проявления их деятельности, в которой осознается, изучается окружающий мир.

Несмотря на изменения в мире, обществе и семье, дошкольники остаются детьми, они любят играть. Дети играют, потому что развиваются, и развиваются, потому что играют. Не зря дошкольный возраст называют возрастом игры, поскольку именно игра – ведущая деятельность данного периода детства, первая ступень деятельности ребенка-дошкольника.

Игра — многогранное понятие. Она означает занятие, отдых, развлечение, соревнование, упражнение, тренинг, включает в себя многие стороны других видов деятельности, в процессе которых осуществляется воспитание и самовоспитание, развитие и саморазвитие. Вместе с тем, игра является самостоятельным видом развивающей деятельности детей разных возрастов, принципом и способом их жизнедеятельности, методом познания ребенка и методом организации его жизни и неигровой деятельности.

Игра социальна по свое природе. Социализирующие возможности игры обусловлены: во-первых, освоением ролевых, а через них и социальных функций - организатора, лидера, инициатора, стратега, исполнителя; во-вторых, познанием ребенком социально-одобряемых норм и правил бытия; в-третьих, постижением ценностно-смысловых жизненных ориентиров; в-четвертых, усвоением социального опыта, культуры прошлого, настоящего и будущего.

Игра является важнейшей областью общения детей, в ней решаются вопросы межличностных отношений, совместимости, партнерства, дружбы, товарищества, поиск ребенком себя в коллективах сверстников и в целом в обществе.

Факт повышения роли игры как ведущего вида деятельности дошкольника и отведение ей преобладающей роли, несомненно, положителен. Значение игры трудно переоценить.

Выдающийся советский педагог А. С. Макаренко так обозначил значение детских игр: «Игра имеет большое значение в жизни ребенка, имеет тоже значение, какое у

взрослого имеет деятельность, работа, служба. Каков ребенок в игре, таким во многом он будет в работе. Поэтому воспитание будущего деятеля происходит, прежде всего, в игре».

Философ Йохан Хейзинга писал: «В игре ребенок – творец и субъект собственной деятельности. Именно в игре формируются ум и чувства, способность к творчеству в предметной сфере и общении. Игра является универсальным средством формирования взаимоотношений взрослых с ребенком и детей между собой».

Нельзя не согласиться с высказыванием польского педагога, писателя, общественного деятеля Я. Корчака, который говорил: «Игра – это возможность отыскать себя в обществе, себя в человечестве, себя во Вселенной».

Игры у детей дошкольного возраста бывают очень разнообразными. Существует несколько классификаций игр. Традиционно различают игры подвижные, ролевые, настольные и дидактические. На протяжении дошкольного детства формы и виды игр меняются и усложняются.

В младшем дошкольном возрасте основное содержание игры составляет воспроизведение предметных действий людей, которые направлены на партнера или на развитие сюжета.

В среднем дошкольном возрасте главным содержанием игры выступают отношения между людьми. Действия выполняются не ради них самих, а ради о пределенного отношения к другим в соответствии со взятой на себя ролью (4-5 лет – возраст максимального расцвета ролевой игры).

В старшем дошкольном возрасте сутью игры становится выполнение правил, вытекающих из взятой на себя роли. Игровые действия сокращаются, обобщаются и приобретают условный характер. Ролевая игра постепенно сменяется игрой с правилами.

Задача воспитателя состоит в том, чтобы сосредоточить внимание играющих на таких целях, которые вызывали бы общность чувств и действий, способствовали установлению между детьми отношений, основанных на дружбе, справедливости, взаимной ответственности [6].

Важнейшее условие успешного руководства играми – умение завоевать доверие детей, устанавливать с ними контакт. Это достигается только в том случае, если педагог относится к игре с искренним интересом, понимает замыслы детей, их переживания. В игре раскрываются особенности каждого ребенка, его интересы, хорошие и дурные черты характера. Наблюдения за детьми в процессе этого вида деятельности дают педагогу богатый материал для изучения своих воспитанников, помогают найти правильный подход к каждому ребенку [5].

После изучения и анализа большого количества материала по данной проблеме, мной была составлена и апробирована на практике система игр для детей старшего дошкольного возраста. Опыт работы показал, что любая правильно составленная и проведенная игра благоприятствует социализации детей. Но наиболее результативна для социализации ребенка сюжетно-ролевая игра, поскольку в ней на первом месте стоят отношения между людьми. Дети берут на себя роли взрослых и в специально создаваемых игровых условиях воспроизводят их деятельность. Таким образом, игра выступает как способ моделирования отношений и становится методом усвоения социального опыта.

Крайне эффективен и интересен в этом плане цикл групповых занятий, знакомящий детей с профессиями взрослых. Беседы, наблюдения, экскурсии за пределы группы (на кухню детского сада, в медицинский кабинет, пожарную часть, на почту, в магазин и др.) способствовали накоплению знаний, которые затем переносились детьми в игру.

Некоторых детей очень увлекла профессия врача, и они решили стать врачами, когда вырастут, других заинтересовала работа пожарного - они включали спец. сигналы за рулем пожарной машины, разматывали пожарные рукава, примеряли боевую одежду пожарных. Дети проявляли деятельную активность, интерес к профессиям и начинали им подражать.

Для усиления эмоционального воздействия применяла художественную литературу, оформила специальный игровой центр, который оснастила разнообразными атрибутами по игровым зонам: «Школа», «Больница», «Магазин», «Салон красоты», «Почта», «Ферма». Все это способствовало большему пониманию ребенком мира взрослых и его социализации.

Безусловно, в настоящее время содержание игр изменилось, наряду с сюжетно-ролевыми играми дети выбирают компьютерные игры, игры с современными головоломками, конструкторами. Специалисты констатируют, что в связи с этим в системе образования назрела необходимость специальных комплексных программ в сфере игры [3]. Тем не мене, факт использования игры, как наиболее эффективной формы социализации ребенка в воспитательном процессе, на сегодняшний день является осознанным и необходимым. Правильно проведенная и организованная игра является важным средством социализации дошкольника, если воспитатели соблюдают определенные педагогические условия: владеют системой знаний об игре; методически правильно руководят игрой; правильно подбирают игрушки с учетом возраста ребенка; правильно подбирают игры с учетом возраста ребенка.

ЛИТЕРАТУРА

1. Вопросы детской психологии / Л.С. Выготский. – Санкт-Петербург: Союз, 2004.
2. Каким быть дошкольному детству? // Современное дошкольное образование. Теория и практика. – 2013. №4. – С.4–7.
3. Программа развития учреждения дополнительного образования детей: технология и опыт разработки. – М., 2002.
4. Ретюнских JI. Т. Философия игры. М., 2002
5. Скоролупова О.А., Логинова, Л. В. Играем? Играем!!! Педагогическое руководство играми детей дошкольного возраста. – М.: Издательство «Скрипторий», 2009. – 110 с.
6. Успевай с детьми 2013 №08 Журнал для воспитателей.
7. Шлаков С.А. Игры учащихся. М., 2006.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ОҚЫТУДА БЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРДІ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ ЖОЛДАРЫ

Баянбаева Асем Бекмуханбетоавна
«Көктөбе жалпы орта білім беру мектебі» КММ
Павлодар облысы, Қазақстан

Аннотация: Мақалада бастауыш сынып оқушыларының белсенділігін арттыруға арналған белсенді әдістері мен тәсілдерді қысқа мерзімді жоспарда жүйелі ұйымдастыру мен ұтымды қолдану турасында қарастырылған.
Аннотация: В статье активный метод и подход, направленные на совершенствование деятельности учащихся младших классов, обобщены в краткосрочном плане в виде системной организации и рационального использования.
Summary: In the article, the active method and approach aimed at improving the activity of elementary school students is summarized in a short-term plan in the form of systematic organization and rational use.
Түйінді сөздер: инновация, ақпараттық технологиялар, техника, қашықтықтан оқыту, платформалар.
Ключевые слова: инновации, информационные технологии, техники, дистанционного обучения, платформы.
Keywords: innovations, information technologies, techniques, distance learning, platforms.

Бұл жұмысымда білім мазмұнын жаңарту жағдайында дамыған елдердің білім беру жүйесіндегі ең маңызды мәселелердің бірі оқытуды ақпараттандыру, яғни оқу процесінде ақпараттық инновациялық технологияларды пайдалану болып табылатындығы көрсетілген. Ақпараттық технологияларды қолдану – оқушылардың білім сапасын арттырудың һәм танымын жан-жақты дамытудың басты құралы екені қарастырылған.

Қазіргі кезеңде білім және ғылым саласындағы бастауыш пәндерін оқытуда инновациялық педагогикалық технологиялар өзекті болып, педагогикалық технологиялар ұғымы оқушыларды оқыту мен тәрбиелеуде кеңінен қолданылатын технологиялардың біріне айналды. Қазіргі қоғамдағы маңызды міндеттердің бірі ақпараттандыруда, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану саласында педагог – біліктілігін арттыру болды. Әрбір мұғалім яғни өзіміз заманауи тәрбие мен таным саласындағы жаңа тенденцияларды игеріп қана қоймай, сонымен қатар оларды практикада қолдана отырып, білімі мен дағдыларын үнемі жетілдіріп отыруы керек.

Оқушының бастауыш сынып пәндерін ғана емес жалпы пәндерді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету болып табылады. Ақпараттандыруды қолдана отырып, әдіс-тәсілдерді қолдану оқушыға нақты білім беруді мақсат тұтқан мұғалімнің өз сабақтарын оқушының идеясы мен білім-біліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыруын талап етеді. Мұндай міндеттер оқушылардың оқыған тақырып бойынша білімдерін өз деңгейінде көрсетіп, кейбір болжамдар бойынша өз ойларын жеткізе алатындай, пікір- көзқарастарын нақтылап, жаңа ұғым-түсініктерін дамытуға орайластырылып құрылады. Осы технологияны сабақта қолдану барысында мұғалім жекелеген оқушылардың сабақ тақырыбын қабылдау ерекшеліктерін түсінуге ұмтылу, оқушылардың білім түсініктерін жетілдіру немесе жақсарту мақсатында олармен жұмыс жүргізу қажеттігін ұтымды және кейбір оқушылардың тақырыпты өзіне оңтайлы бірегей тәсілдермен меңгеретіндігін жете түсінуі сынды басымдықтарға ие болады.

Қазіргі уақытта оқыту парадигмасы өзгерді. Білім беру мазмұны жаңартылып, жаңаша көзқарас пайда болды. Осыған байланысты мұғалімдердің алдында оқыту әдістерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды игеру, оларды тиімді пайдалану міндеті тұр. Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы-бұл болашақ ұрпақтың заманауи талаптарына сай келетін жаңа бағдарлама[1].

Қазақстан Республикасында білім берудің 2020-2025 жылдарда дамытудың мемлекеттік бағдарламасында бала кезден бастап, ересек жасқа дейін адамның біліміне жасалған инвестициялар экономика мен қоғам өміріне елеулі өзгерістер енгізетіндігін әлемдік тәжірибеде дәлелдеп берген делінген.

Оқу-тәрбиелеу үдерісінің тиімділігі оны ұйымдастырудың (немесе ұйымдастыру түрлері) алуан түрлерін қолдану өнеріне тәуелді болады. «Оқытуды ұйымдастыру түрлері – бұл мұғалім мен оқушының өзара әрекетінің ерекшеліктері, басқару мен өзін-өзі басқарудың ара қатынасы, оқыту орны мен уақыты ерекшеліктері, оқушылардың саны, оқытудың мақсаты, мазмұны, әдісі, құралы мен нәтижелері көзқарасы тұрғысынан оқыту үдерісінің толыққанды жүйелік сипаттамасы» [2]. Оқытуды ұйымдастыру түрлерінің жіктемесінің көптеген әдістері бар.

Кез келген инновациялық үрдістің нысаны – оқушы. Оқушы білімін дамытуда жаңа технологияның орны ерекше. «Техника», «технология», «оқыту технологиясы», «білім беру технологиясы», «педагогикалық технология» дегенді қалай түсінеміз? «Техника» терминінің екі мағынасы бар: бірі – өндіріс құралдарының жиынтығы болса, екіншісі – бір істі орындағанда қолданылатын тәсілдер жиынтығы. Білім беру саласындағы технологиялық идеялар, оқытуды технологияландыру туралы ойды ерте кезде Я.А. Каменский айтқан.

Қашықтықтан оқыту жағдайында педагогтардың жұмыс жасау дағдылары мен IT-құзырлылығын дамыту технологиялары: ZOOM стриминг платформасын пайдалану

арқылы онлайн сабақтарын ұйымдастыру технологиясы, онлайн сабақтарды өткізу үшін «YouTube» платформасын қолдану технологиясы, GoogleClassRoom платформасы арқылы виртуалды класс жұмысын ұйымдастыру технологиясы, білімді бақылау мен тексеру үшін Google-құжат, Padlet, ClassTime көпфункционалдық қосымшаларын қолдану технологиясы, GoogleDrive, Mail.ruDisk бұлттық сервистерін қолдану әдістемесі, цифрлық білім беру ресурстарын жасауға қолданылатын талаптар мен оны жасау әдістемесі, Class tools, Learning Apps және т.б. программалық құралдар арқылы цифрлық білім ресурстарын атап кетсек болады.

Бастауыш сынып пәндерінде кері байланыс орнату үшін қолданылатын сервистер:

Direct Poll	Оқушылардан бүгінгі өтілген сабақ бойынша сауалнама жасап алуға, рефлексивті дауыс беруге болатын сервис түрі
Quiziz	Тақырыптарға сай викториналар жасауға болады. Мұғалім әр оқушы бойынша статистика жүргізуге болады.
Google FORM	Бұл сервистің көмегімен бастауыш сынып пәндерінде бойынша тест, кері байланыс формасын және сауалнаманы жасауға болады.

Білім беру барысында бейнежазбаларды дайындау құрылғылары.

Оқу іс –әрекетін қалай пайдалы, қызықты етіп өткізуге болады?

Мектепті тәмамдап шыққан оқушы бүгін алған білімнің пайдасы, жаңалығы туралы айта алаын дәрежеде оқыту мен тәрбие міндетін қалай ұйымдастыруға болады? Бүгінгі күн талабына сәйкес болып, жаңа кәсіби міндеттерді шешуге дайын болу үшін не істеу керек? Осы сұрақтарды шешудің бір жолы – білім ұяларында инновацияны қолдану, яғни мұғалімнің жаңа қаруы ретінде инновациялық әдіс–тәсілдерді кеңінен пайдалану. Жаңартылған білім беру мазмұнына сәйкес жаңа белсенді әдіс-тәсілдерді қолдананып, формативті бағалауға, кері байланысқа ерекше көңіл аударып келем. Инновациялық әдіс-тәсілдерді ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы қолдану-ұйымдастырылған оқу іс-әрекетті қызықты, эмоционалды байытылған, ашық, көрнекі өткізуге тиімді.

Оқытудың дербес, топтық, даралап оқыту тәсілдері жетерлік. Жекелеген жүйелер мен әдістер ғана емес, барлық дидактикалық мақсаттарды қуаттайтын педагогика ғылымы мен мектеп тәжірибесінің жетістіктерінен туындайтын жаңа технология – уақыт талабы. Жаңа технологиямен оқыту – білімді, алғыр, жан-жақты дарынды, шығармашылық ізденіспен зерттеу жұмысын жүргізе алатын оқушы қалыптастыра отырып, өз ойын еркін жеткізуге үйрету. Тіл – қастерлі, қасиетті ұғым. Ол әрбір адамға ана сүтімен бірге еніп, қалыптасады. Ана тілін сүйген адам туған жерін, елін, Отанын, атамекенін сүйеді. Ал, бұлардың бәрі – адам баласы үшін ең қасиетті ұғымдар.

Сонымен тек бастауыш сынып сабақтарында ғана емес, кез келген, мысалы жаратылыстану, музыка сабақтарында да тиімді, диалогтік оқытудағы орынды ұйымдастырылған рөлдік ойындар оқушыларда танымдық, эмоционалдық, әлеуметтік дағдылардың қалыптасуына, ынтымақтаса отырып жұмыс жасауына зор мүмкіндік береді. Әсіресе, дәл қазіргі уақытта, жаңартылған білім беру мазмұнын енгізу барысында оқушы кең ауқымды дағдыларды практикалық тұрғыда қолдануға жаттығады, функционалды сауатты тұлға болуға тырысады. Сабақтарда сыни тұрғыдан ойлана отырып, өзіндік пікір, көзқарастары қалыптасады, басқаның пікірін тыңдау, қабылдау, өмірмен байланыстыра сөйлеу, достарының ойларымен санасу және оларды сыйлауға үйренеді, бастысы-метатанымы қалыптасады. Яғни, оқушының өз қалауымен оқуға, білім алуға деген құлшынысы оянады. Өз қалауымен үйренген білім өте сіңімді болары сөзсіз.

Мен өзімнің 24 жыл еңбек өтілімнен алған тәжірибем бойынша айтар болсам, ақпараттық технологияларды қолдану - оқушылардың танымын жан-жақты дамытудың

басты құралы екені маған таныс. Мультимедиялық оқулықтарды тиімді қолданып, білім беру қызметін жоғары деңгейде жүзеге асыруға болады. Мұндай оқулықтарды пайдалану, ең алдымен, оқушылардың оқу қызметіне деген қызығушылығын, білімі мен белсенділігін арттырар еді. Мультимедиялық оқулықтар – оқушылар үшін таптырмас құрал. Ақпараттық технологияларды қолдану оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастырады, шығармашылықпен жұмыс істеуге ықпал етеді. Электрондық оқытуда мультимедияны қолдану оқушылардың ақпарат беру және түсіну жылдамдығын арттырып қана қоймай, интуицияны, елестететін ойлауды және басқа да маңызды қасиеттерді дамытады. Интерактивті тақтаны оқушыларға қолданудың көптеген әдістері бар. Бұл презентациялар, интерактивті оқулықтар, графикалық дизайн, бағдарламалық жасақтама орталықтарындағы жобалар. Сонымен, интерактивті оқыту технологиясының басты ерекшелігі – оқушы білім беру процесінің пассивті тыңдаушысы емес, қажетті материалмен тікелей жұмыс жасайтын белсенді қатысушы. Бұл заманауи білім берудің жаңа технологияларының арқасында мүмкін болды. Оқушыларға инновациялық ақпараттық қарым-қатынас технологиясы құралдарын қолданудың мақсаты-оқушының танымдық қызығушылығын қалыптастыру. Яғни, оқушының танымдық қызығушылығының болуы оларға білім беру іс-әрекетінде белсенді, білімінде сапалы болуға, жағымды мінез-құлықты қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Жаңартылған білім беру мазмұны аясында өз тәжірибемде үздіксіз «Сұраққа жетіп ал», «Джигсо» әдісі, «INSERT» әдісі, «Кластер» әдісі , «Өрмекші» әдісі, «Қар кесегі», «Дауыстап ойлау», «Шабадан, еттартқыш, қоқыс жәшігі», «Қара жәшік» ішіндегі жұмыс, «Бес саусақ» т.б әдістерді түрлі методикалық тәсілдерді пайдалана отырып оқытуды жүзеге асырып келемін. Белсенді әдістер бойынша білімді үнемі бүгінгі жас ұрпақ тәрбиеленушілерге меңгертіп отырсақ, балалардың жаңаша көзқарасы дамиды.

Мысалы, оқушының ойлау қабілетін дамыту мақсатында «Миға шабуыл», «Галереяға саяхат», «Кім жылдам?» әдістерін қолдану, бұл оқушының сол сабақтың өн бойында қызығушылығы артады деген тұжырым пайда болды. Сабақ барысында топтық, жұптық, жеке жұмыстарды орындаудың да оқушылар үшін де, мұғалім үшін де маңызы зор. Оқушылар арасында топтық жұмыстарды үздіксіз жасай отырып, сыныпта «сабаққа қатыспай отыру» деген бірте-бірте жойылатындығын байқадым. Топтық жұмыста «Елші әдісі», «Ойлан, жұптас, бөліс», «Айналмалы бекет» әдістері арқылы тапсырмаларды орындату оқушының көпшілік алдында сөйлеу мәдениетін үйрену, өз ойын еркін жеткізе білуге жол ашады. Бұл менің қазақ тілі және әдебиеттік оқу сабақтарында жиі пайдаланатын әдістің бір түрі болып табылып отыр. Сондай-ақ топтасып орындаған жұмыстарын сыныптастарының алдында қорғау оқушының жауапкершілігін арттырады. Жұптық жұмысты орындау барысында «Фишбоун», «Көзілдірік», «Жүйрік болсаң тауып көр» әдістері оқушылардың бір-біріне деген сенімділігі, сыныптасқа деген ізет, құрмет қалыптасады. Мен көбіне жұптық жұмыс орындауда сәйкестендіру, диалог құрау секілді тапсырмаларды ұсынғанды жөн көремін.

Ақпараттандыруды қолдана отырып, әдіс-тәсілдерді қолдану оқушыға нақты білім беруді мақсат тұтқан мұғалімнің өз сабақтарын оқушының идеясы мен білім-біліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыруын талап етеді. Мұндай міндеттер оқушылардың оқыған тақырып бойынша білімдерін өз деңгейінде көрсетіп, кейбір болжамдар бойынша өз ойларын жеткізе алатындай, пікір- көзқарастарын нақтылап, жаңа ұғым-түсініктерін дамытуға орайластырылып құрылады. Осы технологияны сабақта қолдану барысында мұғалім жекелеген оқушылардың сабақ тақырыбын қабылдау ерекшеліктерін түсінуге ұмтылу, оқушылардың білім түсініктерін жетілдіру немесе жақсарту мақсатында олармен жұмыс жүргізу қажеттігін ұтымды және кейбір оқушылардың тақырыпты өзіне оңтайлы бірегей тәсілдермен меңгеретіндігін жете түсінуі сынды басымдықтарға ие болады.

Сабақтың сапасы — мектептің маңызды міндеттерінің бірі. Көпшілік мұғалімдер оқушылардың өздері оқу сабағының сапасына еш қатысы жоқ деген нық сенімде:

«Көбірек қаталдық және тәртіп, көбірек сабақтағы жұмыс, сонда біз жоғарғы сапаны қамтамасыз етеміз». Жоқ, олай болмайды. Бүгінгі білімнің сипаты өзгерген. Қазіргі жылдам, жанталасқан үрдістер, құндылықтардың бағалануы білімді бүкіл өмір бойына түгел алып шығуға мүмкіндік бермейді. Бұл, ендеше, бастауыш сынып пәндерін оқыту үрдісін өзгертуді талап етеді, ол дегеніміз — басты міндет болып білімді игеру әдістемесі тұр деген сөз.

Қорытындылай келе, мұғалім ең алдымен инновация туралы түсінікке ие болуы керек деп келесідегідей ойымды тұжырымдаймын. Қазіргі педагогикадағы инновация – білім беру, тәрбие жұмысына жаңашылдықты енгізу, яғни жаңа әдістер, құралдар, жаңа тұжырымдар жасау және оларды қолдану ретінде анықталады. Инновация құрал және процесс ретінде кез-келген жаңалық енгізу жұмыстарын қамтиды. Біз «Болашақ – жастардікі» дейміз. Расында, алдағы жылдарда елді дамытатын да, сол дамыған дәуірдің жемісін көретін де - жастар. Жастарымыздың білімді, денсаулықтары мықты болып өсулері үшін ғана емес, сонымен қатар, олардың өз елінің шынайы патриоттары болып ержетуі жолында тер төгу бүгінгі аға буын өкілдері ұстаздар қауымы үшін зор міндет жүктеліп отыр. Ұстаздар қауымына нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік дағдылы жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл мұғалім болуын қажет етеді.

Бастауыш сынып пәндерін оқытуда тиімді әдіс-тәсілдерді пайдалану – ұстаздан күнделікті ізденуді талап етеді екен. Сонымен бірге, қай ресурстың, қай стратегияның миға шабуыл жасауға мүмкіндігі мол екендігі туралы ойланып, педагогикалық тұрғыдан дұрыс шешім қабылдап отыру үлкен шеберлікті қажет етеді. Педагог әдіс-тәсілдерімді жетілдіріп, сыни тұрғыдан ойлауды дағдыландыруды дәстүрге айналдырулары қажет. Оқушыларды өмір сүруге икемді біліммен, қажетті дағдылармен және қасиеттерімен қаруландыру – біздің негізгі міндетіміз деп білемін.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.«Білім» бағдарламасы – Астана: 2010
2.Андреев В. И. Педагогика: учебный курс для творческого самораз-вития.
3.Әлімов А. Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері. Алматы 2013

САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ: КӘСІБИ ДАМУ ЖӘНЕ НӘТИЖЕ

Базылбаева Эльмира Егинбаевна
«Жалтыр жалпы орта білім беру мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі, Кеңтүбек ауылы, Май ауданы, Павлодар облысы
elmira_010878@mail.ru

Аңдатпа. Сабақты зерттеу-мұғалімдер тәжірибесі саласындағы білім жетілдіруге бағытталған ынтымақтастық педагогикалық тәсіл. Сабақты зерттеу тәсілі арқылы мұғалімдер кәсіби біліктілігін тұрақты түрде дамытады, өзара бірлеседі және педагогикалық идеялармен бөлісуге қолжетімді ыңғайлы орта құрады. Сабақты зерттеу мақсатының түпкі идеясы мұғалімдердің кәсіби дағдыларын арттыру арқылы оқушылардың білім деңгейлерін көтеру.
Түйінді сөздер. Сабақты зерттеу, кәсіби даму, бақылау әдістері, ADKAR моделі, сабақты жақсарту, мұғалімнің кәсіби дамуы, бірлескен жұмыс.
Аннотация. Исследование урока- педагогический подход, характеризующий особую форму исследования в действии на уроках, направленную на совершенствование знаний в области учительской практики. Благодаря методу изучения урока учителя постоянно развивают свои профессиональные навыки, сотрудничают друг с другом и создают

комфортную среду для обмена педагогическими идеями. Профессиональный рост педагога является одной из актуальных проблем педагогики. А залогом качества образования является профессиональная подготовка и мастерство учителя.
Ключевые слова. Изучение урока, повышение квалификации, методы наблюдения, модель ADKAR, совершенствование урока, повышение квалификации учителя, совместная работа.
Abstract. Lesson research is a pedagogical approach that characterizes a special form of research in action in the classroom, aimed at improving knowledge in the field of teaching practice. Thanks to the lesson learning method, teachers constantly develop their professional skills, collaborate with each other and create a comfortable environment for the exchange of pedagogical ideas. The professional growth of a teacher is one of the urgent problems of pedagogy.
Keywords. Lesson learning, professional development, observation methods, ADKAR model, lesson improvement, teacher professional development, collaboration.

Кәсіби даму-әр маманның өз дағдысы мен біліктілігін арттыруы, кәсіби тұлғалық қасиеттерін жетілдіре отырып сапалы маман болу. Бұл үдеріс өз нәтижесін көрсету үшін әдетке айналып, оны күнделікті жұмыс үдерісінің элементтіне айналдыру өте маңызды. Осындай дағдылар мен үдерістерді үнемі жетілдіріп отыру ұстаздар үшін ең маңызды. Себебі білім бір орында тұрмайды, үздіксіз дамып отырады. Әр күн сайын біз жаңа ашылулар, жаңалықтар оқып көруімізге болады. Сол жаңалықтардың бірі жаңаша тәсіл-Сабақты зерттеу. [1, 7 бет]

Сабақты зерттеу-мұғалімдер тәжірибесі саласындағы білім жетілдіруге бағытталған ынтымақтастық педагогикалық тәсіл. Сабақты зерттеу тәсілі арқылы мұғалімдер кәсіби біліктілігін тұрақты түрде дамытады, өзара бірлеседі және педагогикалық идеялармен бөлісуге қолжетімді ыңғайлы орта құрады.

Мұғалімнің кәсіби өсу-педагогиканың өзекті мәселелерінің бірі. Ал білім сапасының кепілі-мұғалімнің кәсіби дайындығы мен шеберлігі. Оқушылардың білім сапасы мұғалімнің кәсіби даму деңгейіне тікелей тәуелді екені баршаға мәлім. Сабақты зерттеу мақсатының түпкі идеясы мұғалімдердің кәсіби дағдыларын арттыру арқылы оқушылардың білім деңгейлерін көтеру. Сабақта зерттеу үдерісінде мұғалімдердің қауымдастығы өзара әрекеттендіру барысында қарым-қатынасы жақсарады. Тәжірибемен бөлісу, жаңа идеяларды ортаға салу арқылы мұғалімнің кәсіби деңгейінің өсуіне ықпал етеді. Сабақты зерттеу үдерісіне әрбір қатысушысының өзінің сабақ беру тәжірибесіне әріптестерінің бірлесе істеген жұмысының сапасына жауапкершілік езіледі, мұғалімнің көшбасшылық қабілетін артады. Осы тұрғыдан мұғалімнің күнделікті оқыту тәжірибесін зерттеуі ішкі білім алудың аса тиімді тәсілі болып табылады, өйткені олар мұғалімдерді өз тәжірибелеріне терең үңіліп, оған сыни көзбен қарап, өз жетістіктері мен кемшіліктерін талдау негізінде шеберлігін шыңдауға мүмкіндік берді. [2, 78 бет]

Сабақты зерттеу-сабақ тәжірибесін жетілдірудің тиімді жолдарын анықтау үшін, сабақты зерттеу үдерісінде өзгерістерді басқару қажет. Яғни, білім беру үдерісінде кедергілерді диагностикалау, өзгерістерді тиімдірек ету үшін нақты қадамдарды анықтау, жаңаша әрекетке ынталандыратын орта құру, стандартты емес тапсырмаларды шешуге жағдай жасау, Soft skills дамыту.

Оқыту кезінде не болуы керек және шындықта не болатыны арасындағы айырмашылықты көру. Сабақтан кейін мұғалімнің жұмысы емес, оқушыны бақылау нәтижесі талданды. Рефлексия оқушылардың оқу процесіне қалай қатысатыны туралы ақпаратты пайдаланды.

Сабақты зерттеу барысында мұғалімдер оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыратындай етіп жоспарлауды түсініп, сабақтың тиімділігін арттырудың жолдарын айқылдады. Сабақтарына талдау, рефлексия, кері байланыс беру дағдылары жетілдірді.

Зерттеу сабақтарын өткізу мұғалімдерді жұмылдырып, кәсіби шеберліктерін шыңдауға, тәжірибе алмасуға ықпал етті. Әріптестер арасында сенімді қарым-қатынас орнатылды, нәтижеге барлығы жауапты болатын командада жұмыс істеуде үйренді.

Lesson study сабақты зерттеу, мұғалім мен оқушылардың іс-әрекетін сабақ барысында зерттеу болып табылады. Lesson study-дің негізгі мақсаты – білім беру, оқыту, оқу сапасын арттыру және жетілдіру. Lesson study педагогикалық тәсілін іске асыру үшін не істеу қажет? Топ құру, сабақты жоспарлау, оқу процесін бақылау, сабаққа талдау жүргізу. Топ құрудың екі әдісі: пәндік проблемаға байланысты, сыныптық проблемаға байланысты құрылады.

Сабақ жоспарлаудың мақсаты – сабақ беру барысында туындаған қандай да бір өзекті мәселені, теориялық, әдістемелік немесе қарым-қатынас саласындағы проблемаларды шешу. Анықталған проблемаларды шешу мақсатында бірлесе сабақ жоспарлауда зерттеуші мұғалімдер сабақтың мақсатын қою, күтілетін нәтижені айқындау және сабақ құрылымына сәйкес әдіс-тәсілдер, тапсырмалар мен ресурстарды таңдайды. Мұғалімдер кездесулер жасай отырып, берілген ұсыныстар негізінде сабақтарға түзетулер енгізеді және дайын болған сабақ жоспарын барлық топ мүшелеріне таныстырып, сабақ өткізуге ұсынады.

Оқу процесін бақылаудың 4 әдісі:

1. Транскрип әдісі – сабақты бақылаушы мұғалім арнайы бақылау парағына мұғалім мен оқушылардың сөзін жазып алады. Бұл сабақтың мазмұнын анық көрсетуге мүмкіндік береді.
2. Оқушыларды бақылау әдісі – бақылаушы мұғалімдер оқушыларды деңгей бойынша таңдап, барлық әрекетін жазып алады. Бұл оқушылардың қажеттілігін дәл анықтауға көмектеседі.
3. Хронология бойынша бақылау әдісі – бақылаушы мұғалім сабақта сәтті шыққан немесе дамытуды, өзгертуді қажет ететін тұстарды арнайы стикерлерге жазып алады, уақыты бойынша орналастырады. Бұл сабақтың бөлімдеріне дәл баға беруге көмектеседі.
4. Парталардың орналасуы бойынша әдіс – мұғалім мен оқушылардың әрекеттерін сызба түрінде көрсетуге мүмкіндік береді. [3, 78 бет]

Сабақты талдау кезіндегі басты мақсат – мұғалімдердің іс-әрекетін емес, оқушылардың оқу процесін бағалау. Мұғалім сабақты талдау нәтижесінде, «оқушылар оқу мақсатына неліктен қол жеткізді немесе жеткізе алмады?», «қойылған мәселені шешудің тиімді тәсілдері бар ма?» , «сабақты қалай өзгертуге болады?» деген сұрақтармен жұмыстанып, келесі сабақтарын дайындау кезінде жаңа идеялар ала алады.

Сабақтағы іс-әрекетті зерттеу арқылы қандай нәтижеге қол жеткізуге болады?

Lesson study мұғалімдердің бақылау дағдыларын дамытып, қауымдастықта бірлесе жоспарлауға жақсы мүмкіндіктер береді. Оқытудың нәтижесінде оқушылардың қажеттіліктерін барынша қанағаттандыратындай етіп, қалай сабақты жоспарлау керектігін түсінуге көмектеседі. Бұл тәсіл арқылы оқушылардың қаншалықты білім алғандығын анағұрлым әр қырынан анық және егжей-тегжейлі дәлелін көруге болады. Lesson study тәжірибелі мұғалімдермен қатар, жас мамандарға да кәсіби жетілуге көмектеседі. Себебі, бірлесе отырып жоспарлау, бақылау және талдау арқылы оқыту жайлы ортақ пікір қалыптастырамыз.

Lesson study үдерісінде өзгерісті басқару қадамдар:

- Білім беру үдерісінде кедергілерді диагностикалау. Диагностикалау оқытуда қол жеткен табыстардың жолдарымен байланыстыра отырып, оқыту өнімділігінің динамикасын, тенденцияларын қарастыру.
- Өзгерістерді тиімдірек ету үшін қадамдарды анықтау. Өзгерістерді басқару процесіндегі ең маңызды нәрсе - ұйымдағы өзгерістерді қашан және қалай жүзеге асыратыныңызды нақты түсіну. Өзгерістерді басқару – бұл ауқымды өзгерістерді кезең-кезеңімен жүзеге асыру процесі.

- Жаңаша әрекетке ынталандыратын орта құру. Инновацияларды өзгермелі жағдайына ілесу үшін өз өзгерістерін жеделдетудің ең маңызды жолы ретінде қарастыру керек.

Өзгерістерді басқару үшін ADKAR моделіне сәйкес:

Өзгеру қажеттілігін сезіну үшін білім беру үдерісінің диагностикасын өткіздік. Оның ішінде сауалнамалар, мониторинг жүргізілді. Диагностикалау оқытуда қол жеткен табыстардың жолдарымен байланыстыра отырып, оқыту өнімділігінің динамикасын, тенденцияларын қарастырдық. Бұл жерде мұғалімдерге өзгертулер не үшін қажет екенін және өзгерістер болмаған жағдайда қандай ықтимал тәуекелдер болуы мүмкін екенін жеткізу керектігін басты мақсатқа қойдық.

Екінші кезеңде негізгі мәселе мұғалімдердің өзгерістер процесіне қатысуды қалайтындай жағдай жасау болып табылады, яғни олар бұған жеткілікті түрде ынталандырылады. Менеджмент үшін бұл кезең өзгерістердің қажеттілігін түсінуді қамтамасыз етумен салыстырғанда қиынырақ, өйткені бірінші жағдайда міндет тек қызметкерлерге ақпаратты жеткізу болып табылады, ал қалауды «қалыптастыру» басшылықтың тікелей бақылауында емес. Сондықтан, өзгерістерді қолдау үшін, әрине, команда болу керек. Оның құрамына мектеп көшбасшылары (мектеп директорының орынбасалары, мектеп тренерлері, ӘБ жетекшілері) кірді.

Осылайша, қызметкерлер өзгерістердің қажеттілігін біледі және оған қатысуға жеткілікті ынталы. Өзгерістерді сәтті жүзеге асыру үшін қажетті білімді алуға байланысты қалай өзгеруді білу үшін мектепте тренинг, коучинг, әдістемелік отырыстар ұйымдастырылды.

Келесі қадам, өзгерістерді еңгізу барысында оқыту мен оқу үдерісін жақсарту мақсатында LS әдісін пайдалану шешім қабылданды. Оқушыларды оқытуға көңіл аудара отырып, оқытуды жетілдіру және оның сапасын арттыру құралы ретінде мұғалімдерге LS әдісі ұсынылды. Практиканы жетілдіру құралы ретінде LS қалай пайдалануға болатын мұғалімдер топтарының арасында көрсетілді. Мұғалімдердің өзгерістерді жүзеге асыру және қажетті нәтиже деңгейіне жету қабілетімен байланыстырылды.

Өзгеріс нәтижесін бекіту және жалғастыру үшін рефлексия, бағалау және түзету әрекеті жүзеге асырылды. Әрбір мұғалім деңгейінде де, жалпы ұйым деңгейінде де енгізілген өзгерістерді күшейту және қолдау басты міндет болып табылады. Қол жеткізілген нақты нәтижелермен күшейтудің ассоциациясы бұл жерде өте маңызды. Сол үшін өзгерістерді қолдау жүйесін құру шешім қабылданды. Барлық мұғалімдер осы кезеңде қанша тапсырма орындалғанын көре алатындай етіп, атап айтқанда, орындалған тапсырмалары бар виджетке баса назар аударылды.

LS үдерісінде қазіргі жүргізіліп жатқан жаңа форматтағы сабақтарда оң нәтижеге жеті ушін мектебімізде LS кейсі әзірленді. Кейс 3 бағытқа бөлінді.

Бірінші бағыт - нормативті қолдау. Осында мектептің локальды актілері, бұйрықтар, жоспарлар, отырыс хаттамалары жинақталған.

Екінші бағытта – оқу – әдістемелік қолдау. Осында сабақты зерттеу және мұғалімдер тәжірибесіне сабақты зерттеуді енгізу тәжірибесі бойынша ғылыми-әдістемелік әдебиеттер, зерттеу сұрағын құрастыру әдістемесі, LS үдерісінде фокус тобын құру әдісі (пәндік проблемаға байланысты, сыныптық проблемаға байланысты), сабақта бақылау әдістері (транскрипт әдісі, AR әдісі, хронология бойынша бақылау әдісі, мұғалім мен оқушының әрекеттерінің сызба әдісі), LS үдерісінде 3 түрлі мақсат қою әдіснамасы (сабақты зерттеу мақсаттары мектептің қажеттілігіне байланысты өзгереді: бірінші сабақты зерттеудің бір тақырыбына шоғырланады, екінші оқу дағдыларын жетілдіруге бағытталған, үшінші бақылау дағдыларын жетілдіру), коучинг, семинар, тренингтер жинағы.

Үшінші бағыт – диагностика және бақылау. Мында оқу тәжірибесінің нәтижелерін өлшеу үшін:сабақты бақылау парағы, оқушымен сұхбат, бақылаушы чек-парағы, кері байланыс парағы, сарапшы хаттамасы, сабақты өткізген мұғалімнің рефлексиялық

күнделігі, саулнамалар жинағы, А, В,С тобындағы оқушылар мінездемесі, рефлексивті есепті құру әдістемесі жинақталған.

Нәтижелер:

• Мұғалімдердің кәсіби дамуын қолдау жүйесі LS кейсі әзірленді және жұмыс істеуі.

• Педагогикалық тәжірибеде заманауи педагогикалық техникаларды, технологияларды және тәсілдерді қолданатын мұғалімдердің үлес салмағының артуы.

• Тәрбиелік қарым-қатынасқа қатысушылардың оқу қызметінің нәтижелеріне қанағаттану деңгейінің артуы.

• Пән мұғалімінің оқыту сапасын арттыру (Lesson Study) пән бойынша сапа тобының қатысуын, оқушылардың олимпиадаларға, жарыстарға қатысуының артуы.

Қорытындылай келе, зерттеу сабақтарын өткізу мұғалімдерді жұмылдырып, кәсіби шеберліктерін шыңдауға, тәжірибе алмасуға ықпал етті. Әріптер арасында сенімді қарым-қатынас орнатылды, нәтижеге барлығы жауапты болатын командада жұмыс істеуде үйренді. Ең бастысы, балаларды оқуға үйрету!

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектеп тәжірибесіндегі сабақты зерттеу тәсілі. Жаксылыкова Г.Т, Оспанов Е.Т. Нұр-Сұлтан, 2020 ж

2. Мұғалімге арналған үлестірмелі материалдар, 2014, 2015 жж. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы. “Назарбаев Зияткерлік мектептері” ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығының баспасы.

3. «Сабақты зерттеу: Қазақстан мектептерінің тәжірибесі» облыстық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының ЖИНАҒЫ, Павлодар 2021

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА
THE EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN ENGLISH LESSONS

С.М.Ельшебаева
«Көктөбе жалпы орта білім беру мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі, Павлодар облысы, Қазақстан
ysm220785@mail.ru

Аннотация: Ағылшын тілі сабағында заманауи инновациялық технологиялардың ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологиялардың тиімді қолданылуы білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын, пән бойынша білім сапасын арттырумен қатар, ұстаздардың шеберлігін, ізденімпаздығын шыңдауға үлесін қоса алады.

Аннотация: Эффективное использование информационно-коммуникационных технологий как современную инновационную технологию на уроках английского языка может способствовать повышению мастерства и любознательности учителя, а также повышению интереса и качества обучения учащихся по предмету.

Annotation: The effective use of information and communication technologies as a modern innovative technology in English lessons can contribute to improving the teacher's skill and curiosity, as well as increasing the interest and quality of students' learning the subject.

Кілтті сөздер: инновация, сапа, педагог, дағды, игеру, әдіс, интернет желісі, дамыту, үрдіс.

Ключевые слова: инновация, качество, педагог, умения, навыки, освоение, метод, интернет, развитие, процесс.
Keywords: innovation, quality, teacher, skills, mastering, method, Internet, development, process.

Бүгінгі таңда білім беру жүйесінде инновациялық технологиялары білім алушылардың жас ерекшеліктеріне қарай пайдалану, білім алушылардың шығармашылық сапа қасиеттерін дамытып, интеллектуалдық пәрменділігін арттыру мақсатында пайдалануға негізделеді. Білім жүйесіндегі инновация – білім мақсатына жаңашылдықты енгізуді көздейді, оқыту мен тәрбиенің жаңа әдісі мен түрлерін, жаңа мазмұнын әзірлеуге, қолдануға ұстаздар тәжірибелік қорын жинайды.

Білім беру саласындағы инновацияны жасау, игеру және тарату – жаңа білім беру жүйесін қалыптастырады. Бұл икемді, ашық, жеке тұлғалық, жасампаздық білімнің, адамның бүкіл өмір бойы үздіксіз білім алуының жаһандық жүйесі.

Білім беру жүйесіндегі инновациялар ең бірінші келесі жайлар маңызды роль атқаратын жүйешелерден тұрады:

- Технологиялық инновациялар – жаңа білім беру технологиясы;
- Педагогикалық инновациялар – оқыту мен білім берудің жаңа әдістері мен тәсілдері;
- Ұйымдастырушылық инновациялар – жаңа ұйымдастырушылық құрылымдар және білім беру саласындағы жаңа институционалдық формалар;
- Экономикалық инновациялар – білім беру саласындағы жаңа экономикалық механизмдер.

Білім берудің жаңа жүйесі келесі принциптерге негізделген:

1) Білім беру жүйесін дамыту проблемасын тек білім беру жүйесі деңгейінде ғана емес, сонымен қатар, жалпы мәліметтік саясат және халықаралық деңгейде шешу;
2) Білім беру менеджментінде жүйелілік принципін барлық деңгейде жүзеге асыру;
3) Білім беру ұйымдерындағы қаржыландыру мен ұйымдастырудағы мемлекеттік ролін қайта қарау;
4) Білім беру қызметі нарығын дамыту;
5) Білім беру жүйесіндегі әртүрлі әлеуметтік институттардың ролін, бірінші кезекте кәсіпорындар мен отбасының ролін қайта қарау;
6) Оқу орындары мен білім алушылардың білім беру процессін ұйымдаструдағы ролін қайта қарау.

Соңғы онжылдықта қала мен ауыл метептерінің инновациялық ресурстарының қарқынды дамуы қоғамның ақпараттану процесінің дамуына әкеліп соқтырды. Бұл даму процесінің маңызды құралы әр түрлі ақпараттармен жұмыс істеуге жаңа мүмкіндіктер ашатын және үнемі жетіліп отыратын жаңа инновациялық технологиялар болып табылады. Ағылшын тілін оқыту үдерісінде жаңа инновациялық технологияларды пайдалану оқушылардың жаңа тілдік материалды меңгеруі кезіндегі оқу-танымдық әрекетін белсендіруге, пәнге қызығушылығын арттыруға мүмкіндік туғызады. Сонымен қатар, жаңа инновациялық технология құралдарын көрнекілік ретінде де пайдалануға мүмкіндік туады, яғни оқыту үдерісіне алуан түрлі жаттығуларды енгізу, үздіксіз қарым-қатынас барысында оқу үдерісінің жандануын қамтамасыз етеді, осының барлығы оқушылардың оқытылып жатқан материалға жағымды қарым-қатынасының қалыптасуына жол ашады. Бірақ, ауылды жерлерде біраз қиындықтар тууы мүмкін. Оның ішінде интернет желісінің баяу болуы.

Қоғам дамуындағы ақпараттар кеңістігінің кеңеюі және инновациялық технологиялардың орасан зор қарқынмен дамуы және тұлғаның ерекше инновациялық мәдениетінің қалыптасуын қажет етіп отыр. Өмір сүру барысында жаңа инновациялық технологияларды пайдалану үшін төменгі сынып оқушыларынан бастап қалыптасатын жаңаша ойлауды қамтамасыз ету қажеттілігі де бар. Инновациялық қоғамда өмір үріп жатқан қазіргі заман оқушысы үшін компьютер оның өмірінің ажырағысыз бөлігіне

айналуға тиісті. Соңғы жылдары инновациялық технологиялардың шарықтап дамуы және оның оқу үдерісінде қарқынды пайдаланылуы білім беру жүйесіне де бірұатар өзгерістер алып келді. Білім беру жүйесінің ақпараттану жағдайында оқу үдерісінің тиімділігін едәуір жетілдіруге мүмкіндік беретін жаңа инновациялық технологияларды ағылшын тілін оқытуда пайдалану белсенді және табысты қолданылуда. Әсіресе, ол оқушылардың жеке қажеттіліктері мен ерекшеліктерін ескере отырып, жеке тұлғаға бағытталған білім беру жүйесін іске асыру жағдайында, олардың лингвистикалық және коммуникативтік біліктіліктерінің қалыптасуы мен дамуын қамтамасыз етеді.

Инновациялық технологиялардың бірі – ақпараттық-коммуникативтік технология. Бұл бағытта жұмыс жасау үшін қолданылатын арнайы тәсілдер бар. Оның ішінде сабақта интернет желісін, ұялы телефон, копьютер құралдарын қолдану тиімді, себебі бұл педагогке оқушылардың танымдық қызметін жандандыруға, ағылшын тілін үйренуге ынталандыруды арттыруға мүмкіндік береді, оқушылардың тілдік дағдыларын қалыптастыру үшін қосымша жағдайлар жасайды.

Тіл үйрену барысында жаңа технологияларды қолдана отырып, педагогикалық қалыптасқан жазу, тыңдау, түсіну, сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға әбден болады. Ал енді психологиалық жағына келетін болсақ, қазіргі уақыт ағымындағы оқушылардың әрқайсысының үйлерінде әдетте көптеген ойындары бар компьютерлер,ноутбуктар, видеолар мен телевизор бар болғандықтан, олар қоршаған ортаны осындай тәсілмен қабылдауға үйренген. Жаңа технологиялардың мүмкіндіктері оқушыларға оқу бағдарламаларын оқып тіл үйренуде де сәтті қолданылатынын түсіндіруге мүмкіндік беріп, шығармашылық белсенділікті дамытуға, пәнге деген қызығушылықты арттыруға, тыңдау мен сөйлеу дағдыларын үйренуге ең жақсы жағдайларды жасауға әсер етіп, нәтижесінде сапалы білім алуын қамтамасыз етеді.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды ағылшын тілі сабақтарында қолданудың негізгі мақсаты: тілді үйренуге деген мотивацияларының артуы, тілдік компетенцияны дамыту, өзге тілдегі мәтіндерді түсіне білу, сондай-ақ ақпаратты байланысқан және дәйектелген күйінде бере білу, лингвистикалық білім көлемінің артуы, тілін үйреніп жатқан елдің әлеуметтік мәдени құрылымы туралы білімнің толығуы, ағылшын тілін өз бетімен үйренуге даярлық пен қабілеттілікті дамыту.

Әрине қазіргі оқушылар кітапханаға барғанша интернетпен жұмыстануға көбірек қызығушылық танытады, заман талабына сай жеткілікті дәрежеде сандық сауаты бар, өмір жағдайларының барлық аспектілерінде жаңа технологиялардың бар мүмкіндіктерін пайдаланып, оны өмірлік қажеттіліктеріне қарай пайдаланатын ұрпақ тәрбиелеуде АКТ таптырмайтын тәсіл болып қала бермек. Интернетпен жұмыс жасағанда оқушылар белсенді болады, яғни оқушы не айтады деп күтіп отырмай, өздері ізденеді, зерттейді, таңдайды, шешеді, жасайды, жұмыстанады. Оқушы өзіне қажетті ақпаратты таңдап алып, өз бетінше ойланып, шешім қабылдауға дағдыланады. Өз бетінше ізденіп, дұрыс ақпаратты алып, оны өңдеуге үйренеді, компьютерлік сауаттылығы қалыптасады. Қазіргі ақпараттық заманда оқушыларды таңғалдыру мүмкін емес жағдай. Сондықтан, осы кезеңге дейін АКТ-ны қолдану дегенде слайд, презентацияларды қолдану керекпіз деген ұғым қалыптасқан болса, қазір АКТ-ның көптеген мүмкіндіктерін сабақтарда жүзеге асыра отырып, олардың пәнге қызығушылықтарын және нақты білімдерін көрсетпесе де, оған жетуде мол мүмкіндік беретіндігіне мұғалім ретінде көзім жетті. Бұрын оқушылардың ұялы телефондарын сабақта тыныштықты бұзады деп қолдануға тыйым салған болсам, ендігі көзқарасым басқаға өзгерді. Оны ақпаратты іздеу құралы ретінде сабақта пайдаланып, оқушы пікірімен санасу арқылы бірлесіп жұмыс жасауға болатынына көзім жетті. Әр сабағымда ауылды жер болса да ұялы телефондарын, ноутбукті пайдаланып, берілген тапсырманы орындауға кіріседі. Олар телефонды тек байланыс құралы емес, сабаққа да пайдалануға болатынына көздері жетті. Себебі, кітапта жоқ ақпараттарды, электрондық құралдардың көмегі арқылы компьютерде өңдеу, интернет желісінен бейне (видео) арқылы көрсету, оны көшіру мұғалімнің жұмысын да, оқушының қабылдауын да жеңілдетеді деп ойлаймын. Осы

модульде нұсқаулықта берілген подкаст, wiki-беттерімен жұмыстану мен үшінде, оқушы үшін де жаңалық болды. Алдағы уақытта осы жаңалықтарды оқушылармен бірлесе отырып жүзеге асыру қажеттігін ұғындым. Мен өз сабақтарымда АКТ-ның мүмкіндіктерін тиімді қолданып, оқушылардың сабаққа қызығушылығын арттыруға тырыстым. Мысал ретінде тыңдалым үшін youtube.com сайтын пайдаланамын, ағымдағы тақырып бойынша оқушылар мәтінді тыңдау, сөздерді тыңдау және қайталау, қысқаша бейне фильмді тамашалау арқылы түсіну. kahoot.it сайты арқылы мен сабақтарымда рефлексия үшін тиімді пайдаланудамын. Оқушылар ұялы телефондары арқылы сабақта меңгерген материал бойынша тестілеуді ойын түрінде өтіп, ең көп ұпай санын жинаған жеңімпаз анықталады. Бұл білім алушылардың ағылшын тілі пәніне деген қызығушылығын артып, командалық ауызбіршілікті арттырады.

Мазмұндама, хат немес іскери ұсыныстар жазу үшін белгілі талаптары бар. Сабақтарға хаттардан үзінділер жазуды қосамыз. Бұл жаттығулар студенттің жазылыммен қатар ауызша сөйлеуін бекітуге және грамматикалық материалдарды дұрыс қолдана білуіне көмектеседі. Сабақта оқушыға грамматикалық материалдар беру ауызекі сөйлеуде лексикамен бірге беріледі. Сабақтың негізгі шегесі – бұл ауызекі сөйлеу тәжірибесі. Сөздерді, грамматиканы игеру, сөздерде тыңдау арқылы түсінуді дамыту, түрлі материалдады оқы және тыңдау – бұл ауызекі сөйлеу тілін дамытудың платформасы. Білім алушының еркін сөйлеуіне тек практикалық сабақтар көмектеседі. Шетел тілін оқыту әдістері кез келген ғылым үшін дамуы тиіс. Қазіргі оқыту әдістерін бұрынғы әдістермен салыстыру, оларда кезіккен кемшіліктер қайталамау үшін үлкен рөл атқарады. Әдістердің салыстырмалы сипаты сонымен қатар, оқытушының жұмысы үшін де қажетті. Түрлі әдістердің ішінен әдістің ерекшелігі мен өзіндік қасиетін білмей таңдау жасау қиын. Қазіргі кезеңде шетел тілін оқытуға әдісті таңдау сол әдісті қолданатын ұжымның ерекшелігіне байланысты, оқушының жеке қасиеттерін, олардың жастарын, қызығушылығы мен дайындық деңгейін, оқытатын уақыт мерзімін және оқу ғимаратының техникалық жабдықталуына байланысты. Сондықтан ағылшын тілін оқытудың салыстырмалы сипаттамасы бүгінгі күні өзекті мәселе. Бұл сөзсіз түрлі контингенттегі оқушыларғы ағылшын тілін оқытудағы нақты мақсаттың көп жақтылығы, сонымен қатар оқыту шарттарының көпжақтылығы (оқу сағаттарының торы, олардың саны, оқу тобының толығуы).

Оқытудың кез келген жүйесі оқытудың барлық үрдістерінің (мақсаттары, құралдары, материалдары және т,б,) квантталуын ұсынады. Квантталмаса мақсат түзу болмайды, материалдар қолайсыз, шарты оңтайланбайды, ал құралдары ақылға қонымсыз болады. Оқытудың жүйелілігі шетел тілін үйренуші үшін ғана емес ата-аналар, өзге пәндердің оқытушылары үшін де қажетті. Пәнаралық байланыстар шетел тіліне қызықпайтындар үшін қосымша мотивациялық құрал ретінде қолданылады. Оқыту үрдісін жүйелі ұйымдастырға оқу үрдістерінің түрлі деңгейлері жатады:

1. Оқыту сатысының деңгейі (бастауыш, орта, жоғары буындар);
2. Сатылар аралығында анықталатын оқу кезеңдерінің деңгейлері;
3.Кезеңдер деңгейі (лексикалық, грамматикалық дағдыларды қалыптастыру кезеңі, дағдыларды жетілдіру кезеңі, игергенін дамыту кезеңі);
4. Кезеңдер мен кіші кезеңдер ішінде анықталатын оқыту сатысының деңгейі (еліктеушілік), алмастыру, өзгерту, көшіру, қиыстыру). Жүйелілікте тіл оқыту дағдылары (айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым) өзара байланысты біркелкі дамиды. Ең жақсы фактор ол пәнаралық байланыстарды қолдана отырып қосымша қызығушылықты ояту болып табылады. Барлық әдістің негізі белсенді қарым-қатынас қағидасы болып табылады. Оның негізіне түрлі сипаттағы жағдаяттар алынады (әлеуметтік-тұрмыстық жағдаяттан проблемалық жағдаяттарға дейін). Жағдаяттар топпен жұмыс жасағанда (ұжымдық жұмыс), сонымен қатар бұл қағидалар жағымды психологиялық атмосферада, барлығы өзін қолайлы сезініп, өзара түсіністік атмосферасында болғанда және белсенді өзара әрекеттер жасағанда, тек ақпаратпен ғана емес эмоцияларымен бөліскен жағдайда жүзеге асады. Тағы бір педагогтің маңызды сәті оқу үрдісінде оқушының

қызығушылығын арттыратын қосымша мотивациялар жасау болып табылады. Сонымен қатар заманауи әдістерде оқушының өздігінен тану әрекеттері үлкен рөл атқаратынын айта кету керек. Оқушыға дайын материалдар бергеннен гөрі, олар өздері өз бетінше жұмысты көбірек жасауы тиіс, бұл олардың есте сақтауларына да әсер етеді. Барлық әістердің негізгі идеясы бір ол: оқытудың ең күшті тәсілі ол – қарым-қатынас. Заманауи әдістердің көпшілігі қарымқатынастық-бағдарлау болып табылады. Олардың негізгі бір белгілері оқушының шығармашылығы. Атап айтқанда шығармашылық тапсырмалар, бүгінгі күні заманауилықтың белгісі. Олар жұмысты тек ауызша айтумен ғана емес әрекеттердің басқа түрлерімен де жасай алады. Ғалымдар жүргізген сараптама негізінде қазіргі кезеңдегі ағылшын тілін оқыту әдістемесінің даму үдерісіне мыналарды айтуға болады:

- әдістерді, тәсілдерді және оқыту мазмұнын мақсаты мен жоспарланған тілді меңгеру деңгейіне байланысты, оқушылар контингенті мен оқыту шартына қарай саралаудың күшеюі;
- аударма әдістердің қысқару үдерісі;
- оқушылардың өзара әрекеттестік және сөйлеу белсенділігінің артуы; оқу үрдісінде психикалық жағдайды пайдалану;
- оқытуда жаңа техникалық құралдарды қолдану;
- заманауи оқыту жүйесінде түрлі әдістер элементтерін біріктіру. Жалпы бір әдістен гөрі оқушыға сәйкес бірнеше әдістердің жақсы жақтарын біріктіріп қолдану тиімді. Қазіргі сәтте әмбебап әдіс жоқ, кез келген әдістің тиімділігі көптеген факторларға байланысты. Әдістердің даму кезеңінде әдістерді біріктіру арқылы қолданылу өз тиімділігін көрсетуде. Түрлі әдістердің жақсы элементтерін өздеріне жинаған әдістер жиынтығы құрыла бастады деп айтуға болады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мұсырманова О. Жастар руханияты, құндылықтары және тәрбиесі // Т.: «Үкітші», 2000.
2. Педагогикалық қолдану сөздігі / ред. Л.М. Лузина. Псков, 2003 ж.
3. Сайков Б.П. Білім беру мекемесінің ақпараттық кеңістігін ұйымдастыру: практикалық нұсқаулық. М., 2005 ж.
4. Мұсырманова А. Үздіксіз білім беру жүйесінде жастардың рухани мәдениетін қалыптастырудың тұжырымдамалық негіздері // Педагогика мәселелері, 2019. No1 (40).
5. Азимов Э.Г., Вильшинецкая Е.Н Материялы Интернета на уроке английского языка. // Иностранные языки в школе – 2001. – №1. – С.96.
6. Алхазишвили А.А. Основы овладения устной иностранной речью. Аудиовизуальные материалы по иностранным языкам – важное средство интеллектуального развития учащихся. // Методика преподавания иностранных языков в вузе, 1993.

САТЫЛАР АРАСЫНДАҒЫ САБАҚТАСТЫҚТЫ НЫҒАЙТУ-БІЛІМ САПАСЫНЫҢ КЕПІЛІ
УКРЕПЛЕНИЕ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ ЗВЕНО – ГАРАНТИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ
STRENGTHENING COOPERATION BETWEEN DEPARTMENTS - GUARANTEE OF THE QUALITY OF EDUCATION

Заирова Гулжан Сайлаубаевна
Жалтыр жалпы орта білім беру мектебі,
Павлодар облысы, Май ауданы, Қазақстан
guja1@mil,ru

Аңдатпа: Бұл баяндамада мектепке дейінгі мекеме мен мектептің мектепалды даярлық топ және 1-сынып арасындағы сабақтастықты ұйымдастырудың және оқытудағы маңызы қарастырылады. Білім алушылардың бір сатыдан екінші сатыға жайлы ауысуына жағдай жасаудың жолдары.
Түйін сөздер: сабақтастық, сатылы дамыту, ойыннан оқу іс-әрекетіне стресссіз өту.
Аннотация: В данном докладе рассматривается важность организации и педагогической преемственности между дошкольного учреждения, дошкольной группой в школе и 1 классом . Пути создания условий для плавного перехода обучающихся с одного этапа на другой.
Ключевые слова: непрерывность, поэтапное развитие, безстрессовый переход от игр к учебной деятельности.
Abstract: This report examines the importance of organization and pedagogical continuity between a preschool institution, a preschool group in a school and 1st grade. Ways to create conditions for a smooth transition of students from one stage to another.
Keywords: continuity, gradual development, stress-free transition from games to educational activities.

«Баланың ақыл-ой дамуын, қызығушылығын,
қабілетін, бейімін білмей оны оқытуға,
тәрбиелеуге болмайды»
А.А.Сухомлинский

Сабақтастық дегеніміз - баланы белгілі бір мақсатқа жеткізу үшін білім мен тәрбие процесін үздіксіз жалғастыру, яғни, біріншіден, екі буын арасындағы ортақ мақсат-міндеттер, ортақ мазмұндық жүйе, баланы жүйелі сатылы дамыту, бір буыннан екінші буынға неғұрлым сәтті өтуге бағыттау, екіншіден білім берудің әдістемелік жүйесінің әрбір компонентінің үйлесімділігі. Сабақтастықтың негізгі мақсаты – баланы жүйелі, сатылы дамыту, бір буыннан екінші буынға неғұрлым сәтті өтуін ұйымдастыру.

Оқытудағы сабақтастық алдыңғы сатыдағы оқушылардың білім, білік және дағдыларын оқытудың келесі сатысында кеңінен қолдануды және әрі қарай жетілдіру, дамыта түсуді көздейді. Оқытудың осындай тірек нәтижесінен келесі сатыдағы қарастырылатын мәселелер өрбиді. Мектептің жылдық жоспары негізінде жұмыстар ұйымдастырылады. Жоспарда ұйымдастырушылық, оқу-әдістемелік, педагогтермен, ата-аналармен, оқушылармен жұмыстар көрсетілген. Осы жоспар негізінде мектепке дейінгі ұйым мен мектеп арасындағы сабақтастықты іске асыру мақсатында «Қарлығаш» сәбилер бақшасының басшысы мен әдіскері, тәрбиешілері мен мектеп әкімшілігі арасында бірлескен жұмыс жоспары талқыланып, бекітілді.

Мақсаты: Мектепке дейінгі мекеме мен мектептің мектепалды даярлық топ арасындағы сабақтастық пен үздіксіз білімділік, тәрбиелік, оқу-әдістемелік жұмысты қамту. Міндеттері:

- Мектепке дейінгі мекеме мен мектептің мектепалды даярлық топ арасындағы мақсат пен міндеттерді бекіту;
- Әр баланың жеке қабілеттері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жайлы дамытушы қауіпсіз білім беру ортасын құру
- Балалардың ойыннан оқу іс-әрекетіне кедергісіз, стресссіз өтуін жүзеге асыру үшін жағдай жасау.
- Оқу жоспарларының, бастауыш мектептегі білім беру бағдарламаларының және мектепке дейінгі білім беру бағдарламаларының сабақтастығы
- Мектепке қолайлы бейімделуге қажетті жеке қасиеттерін қалыптастыру

Күтілетін нәтижелер:

- қамтамасыз ету үшін қолайлы жағдайлар жасау және дамыту:
- баланың тұлғалық дамуы;
- психикалық және физикалық денсаулықты нығайту;
- қоршаған дүниенің суретін тұтас қабылдау;
- әлеуметтік-адамгершілік нормаларын және мектепте оқуға дайындығын қалыптастыру;
- оқытудың әртүрлі деңгейлерін жеңу.
- Балалар дамуының қол жеткізілген деңгейін диагностикалау әдістерінің бірыңғай жүйесін құру және оның дамуын одан әрі болжау.
- Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында және мектепалды даярлық топта оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру формалары мен оқыту әдістемесін жетілдіру.
- Балалардың оқуға неғұрлым табысты бейімделуін қамтамасыз ету, мектеп жасына дейінгі балалардың оқуға және дамуға деген ұмтылысын сақтау;

Мектепке дейінгі ұйым мен мектеп арасындағы байланыс формаларының сабақтастығын екі өзара байланысты аспектіге бөлуге болады: ақпараттық – ағартушылық және практикалық. Бірінші аспект, мұғалімдер мен тәрбиешілердің оқу - тәрбие жұмысының міндеттерімен өзара танысуын, балабақшаның жоғарғы топтары мен мектептің мектепалды даярлық сыныбының бағдарламалар мазмұнын зерттеуді болжайды. Осы мақсатқа байланысты мынадай формалары мұғалімдер мен тәрбиешілердің біріккен педагогикалық кеңестерінде балалардың мектепке дайындығы мәселесі бойынша қатысуы, дәрістермен өзара алмасуы және т. б. жұмыстарды жүзеге асыру керек.

Екінші, тәжірибелік аспект – бір жағынан мұғалімдердің балабақшада өздерінің болашақ оқушыларымен алдын ала танысу, екінші жағынан, тәрбиешілердің бұрынғы тәрбиеленушілерді бақылап отыруымен бейнеленеді. Берілген мазмұнды жүзеге асыру формалары: мұғалімдердің болашақ оқушылармен танысу үшін балабақшадағы дайындық топтарға жүйелі қатысуы, олардың іс - әрекетін бақылау, балалардың диагностикаларының нәтижелерімен және мінездемелерімен танысу. Жоспарға сәйкес балабақша тәрбиеленушілермен «Әнші балапан» байқауы (1 сурет), «Бала-тілі –бал» айдары, ұйымдастырылған оқу қызметі сабақтары, диагностикалық тест, мектеппен танысу жұмыстары жүргізілді. «Әнші балапан» байқауы мектеп қабырғасында өткізіледі. Бұл байқауға мектепалды даярлық тобы, 1-сынып пен балабақша тәрбиеленушілері қатысады. Байқау негізінде балалардың өнерін тамашалап, өздерін сахнада, көпшілік жерде ұстауын, болашақ оқушылардың икемдері бақыланады. «Бала тілі - бал» айдары арқылы балалардың қызығушылықтары, отбасы, болашақта кім болғысы келеді деген сұрақтар қойылып, жалпы түсініктері анықталады. Ұйымдастырылған жұмыстар арқылы тәрбиеленушілердің оқуға деген ынтасын, қабілетін, бейімін анықтауға бағытталды. Балабақша мен мектептің байланысын орнату үшін, балабақша тәрбиеленушілері мен мектеп оқушыларын бірге дамыту жолымен жүргізілуі керек. Осы аталған барлық шаралар жыл сайын дәстүрлі түрде өткізіледі.

1 сурет

Осы балабақша тәрбиеленушілері 2022-2023 былтырғы оқу жылында мектепалды даярлық сыныбына қабылданды. Екінші тәжірибелік аспект бойынша тәрбиешілердің бұрынғы тәрбиеленушілерді бақылап отыруы мақсатында бұл - былтырғы оқу жылының қыркүйек айында жүргізілген бақылау. Мектепалды даярлық сыныбы мен балабақша арасындағы сабақтастықты қамтамасыз ету мақсатында балабақша тәрбиешілері өз тәрбиеленушілерінің мектепке бейімделуін бақылады.

Сабақтастық жоспарға сәйкес мектепалды даярлық топ балаларына 1-сыныпта қабылдайтын мұғалім, яғни, мен қарапайым математика пәнінен сабақ өткіздім. Оқу бағдарламасына сәйкес тапсырмалар беріліп, пән бойынша білім, білік дағдылары бақыланды (2 сурет).

2 сурет

3 сурет

Мамыр айында жоспарға сәйкес болашақ 1-сынып оқушыларын мектепке дайындығын, оқу бағдарламасын меңгеруін бақылау мақсатында диагностика жүргіздім. Балалардың даму деңгейі, білімі мен біліктілігіне талдау жасалды

(3 сурет).

Тамыз айында «Балақайлар мектебі» ұйымдастырылды. 1-сыныпқа баратын мектепке дейінгі ұйымдарға бармаған балалар үшін «Балақайлар мектебі» арқылы балаларды мектепке дайындау, балалардың жаңа білім беру жағдайларына табысты бейімделуін, ойын әрекетінен оқу әрекетіне біртіндеп көшуін қамтамасыз ету. Балалардың зияткерлік, мотивациялық, эмоционалдық-еріктік дайындығына ықпал ететін және 1-сынып оқушысының табысты бейімделуін қамтамасыз ететін білім беру ортасын құру мақсатында сабақтар өткізілді.

Биылғы оқу жылында мектепалды даярлық тобының тәрбиеленушілері оқушы атанып, 1-сыныпқа қадам басты. Жоғарыда аталып өтілген көптеген жұмыстар негізінде және сабақтастықтың жоспар бойынша жүйелі жүргізілуіне байланысты оқушылардың мектепке бейімделуі жеңіл түрде өтті. Себебі балалар сынып жетекшіні таниды, мұғалім мен оқушы арасында байланыс орнаған. Бүгінгі күнде мектепалды даярлық тобында отырмай бірден 1-сыныпқа қабылданған 4 оқушы бар. Бұл оқушылардың мектепке бейімделуі де сәтті жүзеге асты. Сабақтастық жоспары аясында дәстүрге айналған іс-шаралар арқылы бұл 4 оқушының білім, білік деңгейін, қарапайым қоршаған орта туралы түсініктерінің диагностикасымен таныспын. 4 оқушы да былтырғы жылы мектепке саяхатқа келіп, ұйымдастырылған шараларға қатысып, мектеп туралы түсініктері қалыптасқан.

Осы тұста 1-сынып оқушыларының мектепке бейімделуін бақылау қыркүйек айының 3-4 аптасына жүргізіледі. Бүгінгі күні мектепте бірінші сынып оқушыларының мектепке бейімделуіне психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетудің өзіндік жүйесі

әзірленді, ол бірінші сынып оқушыларының мектепте оқуға әлеуметтік-психологиялық бейімделуі үшін оңтайлы жағдайлар жасауға бағытталған. Оқушыларды сырттай бақылау арқылы оқушылардың «мектеп күйзелісінен» сәтті шығуы, мектепке бейімделуі, оқу әрекетіне табысты кірісуі бақыланды. Мектеп психологі оқушылардың психологиялық тұрғысынан мектепте дайындығын бақылау. Жеке және әлеуметтік дайындығын, интеллектуалды дайындығын бақылау мақсатында әр түрлі әдістемелер арқылы бақылады. Жалпы бақылау қорытындысы бойынша психология ғылымдарының докторы, Леонид Венгердің айтуынша « Мектепке дайын болу оқу, жазу және санау дегенді білдірмейді. Мектепке дайын болу – мұның бәрін үйренуге дайын болу деген сөз». Соның нәтижесінде: мектептегі оқуы – оның «жұмысы» екенін, оқушы болу - өте маңызды екенін түсіну.

Қорыта келгенде, сабақтастық- оқушылардың денсаулығын сақтау, психологиялық дайындығы мен әлеуметтік дайындығы, қолайлы орта құру арқылы тұлғаны дамыту. Сонда білімді, дені сау және рухани дамыған азаматын қалыптастыру, тез өзгеретін әлемде оның табысты болуын қамтамасыз ететін білім алудағы қажеттілігін қанағаттандыру. Сабақтастықтың жүйелі ұйымдастырылуы негізінде білім алушылардың мектепке сәтті әрі жеңіл бейімделуіне жағдай жасаймыз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында 2021-2022 оқу жылында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы» әдістемелік нұсқау хат. Нұр-Сұлтан, 2021жыл
2. https://infourok.ru/ Сабақтастық жұмыстары және оның жүзеге асырылуы.Мақала.
3. https://bilimsite.kz/ Мектеп жасына дейінгілер мен бастауыш сынып арасындағы сабақтастық. Мақала

РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ ТИІМДІЛІГІ

Кабенова Алмагуль Социаловна
«Көктөбе жалпы орта білім беру мектебі » КММ,
Павлодар облысы, Қазақстан

Аннотация: Ресурстық орталық- ШЖМ оқушыларына сапалы білім беру мақсатында қысқа мерзімді сессиялық сабақтар жүргізілетін тірек мектеп.
Аннотация: Ресурсный центр – это опорная школа, на базе которой для учащихся малокомплектных школ проводят краткосрочные сессионные занятия, с целью предоставления качественного образования .
Annotation: The resource center is a support school, on the basis of which short-term sessional classes are held for students of small schools, with the aim of providing quality education.
Түйінді сөздер: Ресурстық орталық, ШЖМ, оқу сессиялары,оқыту блогі,кәсіби блогі, дамыту блогі
Ключевые слова: Ресурсный центр, МКШ,учебный блок,профильный блок, развивающий блок.
Keywords: Resource Center,small school,training block, profile block, development block.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев Қазақстан халқына Жолдауында қала және ауыл мектептері арасындағы білім беру сапасының алшақтап бара жатқанын жеткізген еді.Әрі осы бір түйткілдің негізгі түйіні ретінде ауылдық жерлердегі білікті педагог кадрлардың тапшылығын атап өткен болатын.Ауыл мектептеріндегі мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру шаралары мен оқушылардың білім сапасы мен

үлгерімі қазіргі таңда толғандырып жүрген негізгі мәселелердің бірі.Осы орайда, еліміздің шалғай елді мекендерінде орналасқан мектептердің басым көпшілігі шағын жинақталған мектептер екені анық.

Білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасындағы басты міндеттердің бірі-еліміздегі шағын жинақты мектептер қызметін дамыту болып табылады.

Осы орайда, Май ауданының әкімдігінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 459/12қаулысымен «Көктөбе жалпы орта білім беретін мектеп» мемлекеттік мекемесінің базасында тірек мектебі (ресурстық орталық) ашылған болатын .

Ресурстық орталық арқылы қызмет атқару үшін 4 шағын жинақталған магниттік мектеп ретінде Жалтыр ОМ,Малайсары ОМ, А.Иманов ат.ЛМ, Қазан ОМ бекітілді.

Құрылғаннан бері ресурстық орталық жүйелі түрде жұмыс жүргізіп келеді.

Ресурстық орталық (тірек мектебі) қызметі білім беру жүйесінің негізгі және қосымша модульдерінен құралған. Негізгі бөлімі білім бөлімімен бекітілген оқу жоспарына сәйкес ұйымдастырылады, ал қосымша модульдерге білім беру үрдісін бағыттайтын мониторинг орталығы, медико-психологиялық қызмет,дамытушы блок, ақпарат орталығы енеді.

ШЖМ-тегі оқушылар үшін жылына 3 аралық сессия ұйымдастырылған.Бастапқы сессия, аралық және қорытынды сессия кезеңдерінен тұрады.Оқушылар үш күннен (сессия) тірек мектебінде білім алады, ҰБТ-ге дайындық шаралары жүреді ,әрі онда тест тапсырады. Сессияаралық кезеңде ШЖМ-тердегі оқушыларды оқытуда тірек мектебінің кәсіби шеберлігі мол ұсдаздардың қатысуымен және қашықтықтан оқыту технологияларының қолдануымен жүргізіледі.

Ресурстың алғашқы күнінен бастап мектеп психологы З.С.Оразбаева тарапынан ШЖМ оқушыларымен бейімделу кезеңіндегі жұмыстарды жүргізді, оның ішінде: психология-педагогикалық қолдау көрсету, танымдық біліктерді дамыту , келешек мамандығына байланысты тыңғылықты шешім қабылдау, ұжыммен жұмыс жасау дағдылары ,өз мүмкіншілігін бағалау , оқушылардың жетістіктеріне ,эрудициясына, зейінін анықтау мақсатында түрлі тақырыпта сауалнамалар алынып, нәтижелеріне талдау,сараптама жасалынып отырды.

Сауалнамалар негізінде магниттік мектеп оқушылары үшін ресурстық орталықтарда өткізілетін сабақтар мен шаралар білімдерін толықтыра түсетінін, жаңа білімді алуға деген ынталылығы байқалды. Сессия жұмысының соңында ресурстық орталықтың ұйымдастырылуына көзқарасын анықтау мақсатында оқушылардан шығу парағын толтыру жүргізілді.Нәтижесінде, сұрақтарға оқушылар жағымды көзқарастарын және әр пәнге қатысты қызығушылықтары, бейімділіктері бар екендігін көрсетті.

Сонымен қатар Ресурстық орталықтың жұмысын бағалау мақсатында магниттік мектептердің ата-аналарынан сауалнама өткізілді. Балалары оқып жүрген мектеп ресурстық орталық болып табылатындығын, консультацияларға қатысатындығын, жалпы өткізілетін сабақтарға баласының қатысуына көзқарасын, тірек мектебіндегі өзара оқушылардың бір-бірімен сыйластық қарым-қатынасы, бірлесіп жұмыс істеу ынтымақтастығы жөнінде, келешекте тірек мектебіндегі өткізілетін сабақтарға қатысатындығын білдірді.

Ресурстық орталық Тірек мектебінің жұмыс жоспары ҰБТ –ге дайындау сапасын көтеру болғандықтан оқытуды тиімді ұйымдастыруға ерекше көңіл бөлінген. Сессия жұмысының қандай деңгейде өткенін зерттеп, оның қорытындысы бойынша шешім қабылдау үшін оқыту блогының мониторингі жұмыс жасап, оқушының білім алу барысындағы жетістіктерін жүйелі зерттеп отырады. Білім беру үрдісінде оқу мониторингінің маңызы ерекше. Әрбір сессия кезінде оқу сабақтары, қосымша білім , яғни, дамыту блоктары өз алдына жеке жоспарланады.

Оқыту сессиясы баланың біліміндегі айғақ кемшіліктерді жоюға бағытталған. Сондықтан жұмыс қолданбалы, зертханалық-тәжірибелік сабақтар, ізденіс жұмыстары бағытында ұйымдастырылады.

Сессияаралық кезеңдегі сабақтар теориялық білімді практика түрінде бекітуге арналған блоктар өткізіледі. Бала мұғалімнің басшылығымен тек тәжірибе жасап қана қоймай, өз бетімен жұмыс жасауына, дағдысын қалыптастыруға, талдап-қорытындылауы үшін жоспарланады. Зертханалық жұмыстар баланың қызығушылығын арттырады және біздер үшін өзекті нәрсе.

Сессия кезінде қолданбалы курстардың жүргізілуі- оқушыға да, мұғалімге де ұтымды, оқушыларға болашақ мамандығына бағдар алды дайындықтың, қызығушылығына қарай таңдаудың болуы, белгілі бағыттағы білім, біліктілігін толықтыру, қолданбалы курстар бойынша білім алудың өзгешілігі.Мұғалімдер оқушыға таңдау мүмкіндігін туғызып, пәндер бойынша белгілі бағытта тереңдетіп оқыту жағдайын пайдаланады, оқушыны шығармашылықпен ізденіске баулып, өзінің кәсіби потенциалын толық пайдалануына, кәсіби тұрғыда шындалуына негіз қалыптастырады. Кәсіби блогы бойынша қолданбалы курстар бекітілген кесте бойынша «Молекулалық биология », «Математикалық сауаттылық бойынша күрделі есептер шығару», «Химиядан күрделі есептер шығару» , «Физикадан эксперименттік есептер шығару» , «Генетика және селекция негіздері »тақырыптар аясында сабақтар жүргізіледі.

Осылайша, ресурстық орталық ШЖМ оқушыларының сапалы білімге қол жеткізуін қамтамасыз етіп келеді.Дегеменде, алдағы уақытта ресурстық орталықтың жұмыс сапасын жақсарту үшін мынадай жұмыстарды басшылыққа алу қажет:

-заманауи оқыту технологиясы ретінде қашықтықтан оқыту нысандарын енгізу;

- сессия жұмыстарын өз мектебінде жалғастыру;

-мектептерде ата-аналар серіктестігін құрып, олармен оқу жылы ішінде кемінде үш рет семинарлар, психологиялық тренингтер өткізу.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Планирование учебно-воспитательного процесса в опорной школе (ресурсном центре).Астана 2013
2.Білім беру мекемесі басшыларының анықтамасы.Алматы 2023
3.Инновационный образовательный проект Ресурсного центра.
4.ҚР –ның 2015 жылдарға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы

ҚАЗІРГІ АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ: ТӘЖІРИБЕ ЖӘНЕ БОЛАШАҚТАҒЫ ДАМУЫ

Такибаева Меруерт Сагадатовна
Бастауыш сынып мұғалімі
Павлодар ауданының «Достық негізгі жалпы білім беру мектебі» КММ

Ауыл мектебі - ерекше әлеуметтік-педагогикалық құбылыс. Ол - ауылдың әлеуметтік-мәдени өмірінің орталығы, ауыл білім ордасы барлық тұрғындарын біріктіріп, бүкіл халықтың бос уақытын қамтамасыз етеді және қалалық мектептерге тән емес көптеген әлеуметтік функцияларды өз мойнына алады.

Елімізде барлығы 2 мыңнан астам ауылдық округ пен 6,5 мың¬ға жуық ауыл, ауылды жерде 5 338 мектеп бар.

Бүгінгі күні дамушы елдердің қатарына енбек республимызда жоғарыда аталған 5338 мектебінің шешілмеген мәселелері жетерлік. Оларды шешу жолында атқарылған шаралар да бар, десе де, жоспарланған істер өз нәтижесін толық бере алмайды.

Қазір еліміздегі ауыл білім ордаларының өзектілеріне мектептің материалды-техникалық базаның нашарлығы, педагог кадрларының тапшылығы, өңірлердегі ғаламтор желісінің жылдамдығының төмен болуы немесе мүлдем болмауы жатады. Сонымен бірге, өзекті мәселелер қатарында инфрақұрылым да бар. Мектептердің ғимараттарының көбі өткен ғасырдың ортасында салынғанымен, содан бері күрделі жөндеуден өтпеген, жыл сайынғы косметикалық жөндеу жұмыстарымен ғана шектеліп отыр. Соның кесірінен, мектептерде жылу жүйелері дұрыс істемейді, сыныптарда сапалы жарық қамтамасыз етілмеген, шатырларынан немесе терезелерінен су жиі ағады. Бұның барлығы мұғалімдердің сапалы білім беруіне өз кесірін тигізуде.

Күні бүгін ауылдық аймақтарда балалардың 30%-ы оқиды. Ол - еліміздің экономикасының болашақ 30% адами капиталы. Осы балаларға берілген сапалы білім мен қалыптастырылған құндылықтар - ертеңгі еліміздің қоғамының бейнесі.

Сапалы білім қайдан шығады? Сапалы білім төмендегі бес компоненттен құрады. Олар: оқу бағдарламасы, оқу құралдары, мотивациясы бар білікті ұстаз, білім беру ортасы мен бірге оқитын сыныптастардың ынтасы.

Бірінші мәселеге тоқталсақ, оқу бағдарламасы ауыл мектептерінің мұғалімдерінің бәріне таныс.

Екіншіден, оқу құралдары, оқу ресурстары мен ақпарат. Әрине, бұл тұста қолжетімділікке қатысты ауыл баласының алдына үлкен кедергі тұр. Олар қазір 99 пайыз ақпаратты интернеттен табады. Қалада кітапханалар желісі, музей мен танымдық деңгейді көтеретін орталық көп. Бұл ой-өрісті дамытады. Ал ауыл баласында аталған мүмкіндік шектеулі. Ауылда кітапхана қоры да кедей. Балалар кітап оқу арқылы жетіледі.

Үшінші мәселеде ескерері – мотивация мен энергияны қатар алып, білім мен білігі келіскен мұғалім қай ортада болмасын беделді. Мұндай мұғалімдерді ауылдан жиі кезіктіресіз бе, әлде қаладан ба? Әрине, қаладан. Өйткені ауылдан шыққан баланың өзі де қалаға ұмтылады. Қалада мүмкіндік көп. Қарапайым ғана мысал, ауылда университет жоқ. Ұстаз болу үшін де қалаға бару керек. Оқуын оқып, практикасын да қала мектебінің бірінен өтеді. Артынша сонда жұмыс істеп қалады. Мүмкіндікті көрген соң ауылға қайтқысы келмейді. Ал ауылда мүмкіндік шектеулі. Қала мен ауыл ұстазының жалақысын теңестіре алғанымызбен, мәселе мүмкіндікке келіп тіреледі. Мәселені шешу үшін қаржылай көмек пен ресурстарды қолға алу керек.

Төртіншіден, білім беру ортасына не жатады? Мектеп, сынып және ондағы атмосфера. Пәндік кабинет пен ішіндегі жиһаздар да рөл ойнайды. Бәрі талапқа сай болса, оқушының ынтасы артады.

Бесіншіден, орта адам баласына ерекше әсер етеді. Мысалы, Кембридж бен Гарвардқа әлемнің түкпір-түкпірінен білімді студенттер жиналады. Олардың арасында жүрген ақымағының өзі ортамен араласу арқылы көп нәрсе үйренеді. Бұл да оның сапалы білім алуына жағдай жасайды. Қаланың мектебінде мүмкіндік жоғары болғандықтан, олар бір-бірін дамытуға ықпал етеді. Ауылдың мектебінде олай емес. Ауылдан шықпай, ауылдағы көргенімен шектелсе, дамуын шектейді. Бірақ білікті ұстаз қай жерде болмасын орта қалыптастыра алады. Сондықтан үшінші компонентке баса назар аударған жөн.

Елімізде ауыл мектептерін сапалы біліммен қамтамасыз ету үшін жаңа жобалар ұйымдастырылуды. Олардың бірі - тірек және магнитті мектептер. Оқушының әлеуметтенуі мен сапалы білім алуда тірек мектебінің рөлі зор. Әлеуметті дамыған тұлға әр ортада білім алуға дайын болады, яғни басқа мектепке ауысарда, орта білім мен жоғары білім аларда білім алушының дайындығының іргетасы бола алады.

Ауыл мектептерінің дамуына өз үлесін мамандандырылған мектептер де қосуда. Облысымызда ауыл мектептері дарынды балаларға арналған облыстық мектептердің үздік тәжірибелерін қолданады. Дарынды балаларды оқытатын гимназия, лицейлер ауыл

мектептерімен бірлескен жұмыс жасауда. Олимпиадалық жетістіктерімен облыс атын халықаралық дәрежеге шығарып жүрген білім ордалары ауылдық жерде жұмыс жасайтын педагогтармен өз тәжірибемізді бөлісуде. Бұл да ауыл мектептері болашақ жетістіктеріне бір септігін тигізеріне сенімдіміз.

Атап өтер ауыл мектебінің дамуының тағы бір тетігі – «Жайлы мектеп» жобасы. 2022 жылдың қыркүйегінде Мемлекет басшысы «Жайлы мектеп» ұлттық жобасын әзірлеуді және жүзеге асыруды тапсырды. Қасым-Жомарт Тоқаев әрбір қазақстандық оқушының білім алуы мен жан-жақты дамуы үшін лайықты жағдай жасалуы керектігін атап өтті. Ұлттық жоба апатты мектептерді, үш ауысымда оқытуды және оқушылар орнының тапшылығын жоюға бағытталған. Жоба аясында 740 мың оқушыға арналған жаңа бағыттағы 369 заманауи мектеп салу жоспарлануда. Қалаларда 205, ауылдарда 164 білім беру нысаны салынады.

Ауыл мектептерінің материалдық техникалық базасын нығайтуға «Қазақстан халқына» және «Білім беру саласын тұрақты дамыту» қорларының қолдауымен 5 миллиард теңге бөлінді. 12 тірек мектептің әрқайсысы 250 миллион теңгеге жабдықталды. 134 шағын жинақты мектептің әрқайсысына 8 миллион теңгеге құрал-жабдықтар алынып, ғылым кабинеттері жабдықталды. Соның арқасында шағын жинақты мектептерде білім алушылар жаңа оқу жылында жоғары сапалы жаңа модификациялы оқу кабинеттерімен, жиһаздармен жабдықталған мектептерде білім алуға мүмкіндік алды. Айта кету керек, «Цифрлық технологияларды пайдалана отырып, шағын жинақты ауылдық мектептерінің әлеуетін дамыту» жобасы Қазақстанның 6 облысында қолға алынып жатыр. Дегенмен «Қазақстан халқына» және «Білім беру саласын тұрақты дамыту» қорлары еліміз бойынша қомақты қаржыны тек біздің облысымыздың шағын жинақты мектептері үшін ғана бөліп отыр.

Білім – басты құндылық. Сапалы әрі жоғары білім азаматтардың өмірлік табысының негізгі және маңызды факторы.

Орта білім беруді, атап айтқанда ауыл мектептеріндегі орта білім беретін ұйымдардың жүйелі және айқын модернизациясын жүзеге асыру ауылды дамытуға мүмкіндік беретін негізгі фактор болып табылады.

BABY SKILLS - МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН КӘСІБИ БАСТАУ

Есмагамбетова Айжан Ереновна
Б. Ахметов атындағы жоғары педагогикалық колледжі,
Павлодар, Қазақстан
aizhan_yes69@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада мектепке дейінгі жастағы балаларға ерте кәсіптік бағдар берудің мәні талданып жазылды. Ерте кәсіптік бағдар ұғымының қандай мәнге ие болатыны және қазіргі таңда мектепке дейінгі балалардың дағдыларын әртүрлі әрекеттер арқылы қалыптастыру жолдары қарастырылды.
Аннотация: В данной статье дан анализ значимости ранней профориентации для детей дошкольного возраста. Что лежит в основе понятия ранняя профориентация и как формировать навыки дошкольников посредством различных видов деятельности.
Annotation: This article analyzes the meaning of early profiling for preschool children. What is the meaning of the concept of early profiling and ways of forming the skills of preschool children through various activities were considered.
Түйін сөздер: модель, ерте кәсіптік бағдар, Skills, дағды, Baby Skills

«Қазір Қазақстанда әлемдік білім беру кеңістігіне бағдарланған жаңа білім беру жүйесі қалыптасып жатыр. Бұл үдеріс оқу-тәрбие қызметінің педагогикалық теориясы мен практикасындағы елеулі өзгерістермен қатар жүреді. Жаңа буынның оқу материалдарын дайындаудағы инновациялық тәсілінің, олардың функциялары мен білім беру практикасында қолдану тәсілдерінің өзгеруі – білім беруді жаңғыртудың құрамдас бөліктерінің бірі. Сондықтан, мектепке дейінгі ұйымдардың басты міндеттерінің бірі – мектепке дейінгі тәрбие мен білім берудің заманауи сапасын қамтамасыз ету, оның іргелі және жеке тұлғаның, қоғам мен мемлекеттің өзекті қажеттіліктеріне сәйкес келуі».

Осы тұрғыда Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурызындағы № 137 қаулысымен бекітілген "Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамытудың" моделінің басты міндеттерінің бірі мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың мазмұнын өзгертуге жағдай жасау [1].

Осы орайда тәжірибелі тәрбиешілер мен педагогтар қызметтің әртүрлілігі мен кең таңдауы туралы негізгі білімді мектепке дейінгі мекеменің қабырғасында қалыптастыру керек пікірде.

Қазіргі уақытта мектеп жасына дейінгі балаларды ерте кәсіптік бағдарлау маңызды орын алуда. Мектепке дейінгі баланың мамандықтар әлемі туралы түсінігі қаншалықты алуан түрлі болса, ол үшін бұл әлем соғұрлым жарқын әрі тартымды бола түседі.

Мектеп жасына дейінгі балаларды ересектердің мамандықтарымен таныстыру мәселесіне ғалымдар әртүрлі көзқарастар айтқан. Мектеп жасына дейінгі балаларды ересектердің мамандықтарымен таныстыру мәселесіне әртүрлі көзқарастар бар. С.А.Козлова мен А.Ш.Шахманова балаларды жұмысшылармен таныстыруды, олардың еңбекке деген көзқарасын, мамандықтардың адамдардың қажеттіліктеріне сәйкес пайда болғаны туралы түсінік қалыптастыруды ұсынса (жүкті көтеру, түскі ас дайындау керек),

В.Крулехт пен В.И.Логинова еңбектің мазмұны, әр түрлі мамандық иелерінің іс-әрекетінің өнімдері туралы түсініктерді қалыптастыруға, еңбекке құрметпен қарауға тәрбиелеуге көңіл бөлуді ұсынды. Педагогтар Н.Е.Веракса мен Т.С.Комарова балаларды белгілі бір аймақта жиі кездесетін және кең тараған еңбек түрлерімен таныстыруды ұсынады

Осылайша, педагогтардың еңбектерінде де және қазіргі ғылыми әдебиеттерде де бұл мәселе жан-жақты қарастырылған, мектепке дейінгі жаста ерте кәсіптік бағдар берудің мақсаттылығы дәлелденген, ересектердің мамандықтарына тұрақты қызығушылыққа тәрбиелеудің әртүрлі жолдары мен әдістері анықталған

Балалардың қоршаған ортаға деген қызығушылықтары болашақта мамандық таңдауға негіз бола алады. Сондай-ақ, мектеп жасына дейінгі балаларға алғашқы мамандықтармен танысу және еңбек әрекетіне дағдыландыру Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастыру бағытында қарастырылған [2].

Қызықты мамандық - бұл толыққанды және бақытты өмірдің ажырамас бөлігі, бірақ мамандыққа келген білім алушылар, көбінесе мамандық таңдау жеке мүдделерден емес, ата-ананың талап етуінен немесе достарымен бірге болудан туындайды, өйткені көбі кім болғың келеді немесе осы мамандыққа неге келдің деген сұраққа жауап бере алмайды. Мұның себебі көбінесе мамандықтардың әртүрлі ерекшеліктері туралы хабардар болмауы және кәсіптік бағдар жайлы толыққанды ақпараттардың берілмеуі.

Адамның мамандықтарға карым-қатынасы шамамен 2,5-3 жастан бастап жеке тұлғаны әлеуметтендіру барысында қалыптасады. Дәл осы жаста бала балабақшаға бара бастайды, онда ол әр түрлі мамандықтар мен қызметтер туралы алғашқы білім алады.

3 -6 жасқа дейінгі жас - оқу-тәрбие беру үшін ең қолайлы болып саналады. Бұл кезең еңбекке деген сүйіспеншілікті және жұмыспен қамтудың кез-келген түріне құрметпен қарауды, кәсіптердің негізгі белгілерімен таныстыруды (ойын түрінде),

мектепте оқу кезінде одан әрі дамитын және жетілдірілетін дағдыларды қалыптастыру үшін оңтайлы.

Кәсіптік бағдар дегеніміз не? Бұл әр адамның жеке мүмкіндіктеріне сәйкес келетін мамандықты саналы түрде таңдауға көмектесу үшін оның жеке ерекшеліктерін, қызығушылықтары мен қабілеттерін анықтауға бағытталған іс-әрекеттер жүйесі. «Кәсіптік бағдар беру» термині нені білдіреді?

Кәсіптік бағдар беру мәселесі жалпыға ортақ, өйткені ол соған байланысты қоғамның жағдайы, еңбек нарығының дамуы, халықты жұмыспен қамту, дарындыларды анықтау мүмкіндігі және оларды қызметтің ең қолайлы салаларына бағыттау болып табылады.

Балаларды мамандықтармен таныстыру жұмысының өзектілігі мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының «Әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларын дамыту» аспектілерінің бірі – тұлғаны еңбекке деген жағымды көзқарасты қалыптастыру мақсатына бағытталған [3]. Бұл бүгінде мектепке дейінгі тәрбиеде аз зерттелген бағыт.

Ол балалардың мінезінің, мүдделерінің, бейімділігінің ерекшеліктерін анықтауға және жасөспірімдер жасындағы мамандық түрін таңдауда одан әрі мағыналы қадамдар жасау үшін база құруға көмектесетін біртұтас іс-шаралар жүйесімен ұсынылған. Кәсіптік бағдар берудегі сабақтастықтың бір бөлігі ретінде балабақша біртұтас үздіксіз білім беру жүйесінің бастапқы буыны болып табылады.

Мектепке дейінгі мекеме – мамандықтар туралы негізгі білімдерді қалыптастырудың алғашқы баспалдағы.

Баланы мамандықтар әлемімен таныстыру оның теориялық (пассивті) білімдерін қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар ересектердің жұмысына қосылуға, әртүрлі салалардағы мамандармен қарым-қатынас тәжірибесін алуға мүмкіндік береді. Балалар әртүрлі іс-шаралар туралы қолда бар ақпаратты кеңейтеді және тереңдетеді, белсенді сөздік қорын толықтырады.

Мектепке дейінгі балалар үшін ерте кәсіптік бағдарлаудың негізгі мақсаты баланың мамандық әлеміне эмоционалдық көзқарасын дамыту, оның алдында түрлі қызмет түрлерінде өзін көрсету үшін мүмкіндіктер ашу болып табылады [4].

Егер мұның бәрі сәтті жүзеге асырылса, балаларда тиісті дағдылар қалыптасады, сонымен қатар кез-келген салада еңбекке деген құрмет қалыптасады, ой-өрісі кеңейеді, қабілеттер, хобби және мүдделер анықталады.

Осылайша, мектепке дейінгі ұйымдар тәрбиеленушілерін мамандықтармен таныстырудың басты міндеті - саналы түрде өзін-өзі анықтауға, өз бетінше жоспарлауға, өз еңбек жолын талдауға және іске асыруға дайындау.

- Мектеп жасына дейінгі балаларда әр түрлі мамандықтар туралы негізгі идеяны қалыптастыруға және жұмысқа деген қызығушылықты оятуға көмектесетін кәсіби бағдарланған ортаны модельдеу.

- Әр түрлі жас топтарындағы балаларға алғашқы кәсіптік бағдарлау жүйесін әзірлеу.

- Сәбилерде туған өлке экономикасының салалары, өндірістегі жұмыс процестері, заманауи құрал-жабдықтар туралы негізгі түсініктерді қалыптастыру.

- Балабақша базасында оның тәрбиеленушілерінің кәсіби өзін-өзі бағдарлауға арналған тұтас ақпараттық кеңістік құру

- Мектеп жасына дейінгі балаларды ерте кәсіптік бағдарлау бойынша жұмыс нәтижелілігінің өлшемшарттары мен бағалау жүйесін әзірлеу

- Тәрбиеленушілердің ата аналарымен балалардың әртүрлі қызмет түрлері туралы негізгі түсініктерін, олардың жалпы қоғам үшін және әр адам үшін маңыздылығын, кез-келген мамандықтарға оң көзқарасын қалыптастыру

Тәрбиеленушілермен кәсіби бағдарлау жұмыстары үшін тақырыптық ұйымдастырылған іс-әрекеттер, сюжеттік-рөлдік ойындар, экскурсиялар (нақты және

виртуалды), көрмелерге бару, бақылаулар мен әңгімелесулер арқылы жүргізу ең қолайлы. Олар педагог пен мектепке дейінгі, сондай-ақ балалардың өзара белсенді іс-қимылын болжайды. Мектепке дейінгі жастағы балалардың мамандықтар әлемі және еңбек туралы түсініктері заманауй білім беру технологиялары негізінде қалыптасады.

Мамандықпен танысу барынша мазмұнды және толық болуы тиіс.

- қызмет түрінің атауы;
- жұмыс орындары;
- еңбек құралдары және оған арналған материалдар;
- жұмыс киімі (нысаны);
- қызметкердің міндеттері;
- мінез-құлық сипаттары мен тұлғалық қасиеттері;
- еңбек жемісі және оның адамдарға пайдасы.

Ерте кәсіптік бағдарлау бойынша жұмыс бағыттарының бірі ретінде мектепке дейінгі жастағы балалармен ұйымдастырылатын Baby Skills чемпионаты болып табылады.

SKILLS (білік, дағды, шеберлік) – бұл жұмыс, ойын немесе әлеуметтік дағды. Әдетте бұл термин кәсібилік деңгейін көрсету үшін қолданылады:

Халықаралық WorldSkills чемпионатының бір тармағы BABYSKILLS - бұл мектепке дейінгі және бастауыш мектеп жасындағы балалардың әртүрлі мамандықтар мен қызмет салаларында бастапқы дағдыларды (SKILLS) көп сатылы меңгеру.

- Мектеп жасына дейінгі балаларды әлеуметтендіру, олардың жеке басының қолданбалы өнер, конструктивтік, ойын, шығармашылық, техникалық және өзге де әрекеттер құралдарымен дамуы үшін жағдайлар жасау.

- Мектеп жасына дейінгі балалардың әртүрлі іс-әрекеттер салаларында бастапқы кәсіби дағдыларды игеруі

- Өнімді, ойын, конструктивті әрекеттерде табысты әлеуметтену тәжірибесі

- Балалардың түрлі мамандықтарда өз қабілеттерін көрсету мүмкіндігі, дамудың жеке траекториясы, кәсіби дағдыларды меңгеру процесінде оң тәжірибе алу

Ерте кәсіптік бағдарлау бойынша жұмыс бағыттарының бірі ретінде мектепке дейінгі жастағы балалармен ұйымдастырылатын Baby Skills байқауы 2020-2021 және 2021-2022 оқу жылында Б. Ахметов атындағы жоғары педагогикалық колледжі "Мектепке дейінгі тәрбие" құзыреттілігі бойынша өткізді. Чемпионатқа 5-6 жас аралығындағы мектеп жасына дейінгі балалар қатысты. Бұл чемпионатты өткізу мақсаты - мектеп жасына дейінгі балалардың тәрбиеші мамандығы туралы алғашқы түсініктерін бекітуге, қызығушылықты арттыруға және практикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік беру болып табылады

Чемпионаттың міндеті:

1.Мектеп жасына дейінгі ересек балалардың жұмысшы мамандықтар әлемі туралы түсініктерін байыту;

2.Мектеп жасына дейінгі ересек жастағы балалардың бастапқы кәсіптік сынақтардан өтуі және белгілі бір кәсіпке сәйкес еңбек әрекеттерін меңгеруі үшін жағдай жасау;

3.Мектеп жасына дейінгі балаларда жұмысшы мамандықтарына деген жағымды эмоционалдық көзқарас пен қызығушылықты, әрбір кәсіптің маңыздылығы мен қажеттілігін түсінуді қалыптастыру;

4.Мектеп жасына дейінгі балаларды ересектер еңбегімен таныстыруға байланысты міндеттерді іске асыру бойынша мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының қызметін жүйелеу.

Сайыс тапсырмалары модульдерден тұрды.

Бірінші модульде қатысушылар «Кім болам?» жобасын жүзеге асыру арқылы «Мектепке дейінгі тәрбие» құзіреттілігі туралы қарапайым идеяларды көрсетті.

Екінші модульде қатысушылар ашық аланда қимылды ойын өткізді, онда қатысушы балалармен амандасып, қимыл қозғалыс ережелерін түсіндірді, ойынға атрибуттар мен жабдықтарды дайындады.

Үшінші модульде «Шығармашылық» білім беру бағыты бойынша қатысушылар жапсыру жасау арқылы ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінің үзіндісін дайындап өткізді.

Модуль барысында балаларға мынандай сұрақтар қойылады.

- бұл қандай мамандық;
- осы мамандықты таңдаған адамдар қайда жұмыс істейді;
- осы мамандық иелері қандай әрекеттерді орындайды;
-осы мамандықтағы әрекеттерді орындау үшін қандай құралдар мен арнайы киімдер қажет, оларды қалай пайдалану керек;
- осы мамандық бойынша жұмыс істеу үшін қандай дайындық қажет;
-осы мамандықтағы адамдарға қандай арнайы талаптар қойылады;
- осы мамандықтағы іс-әрекеттерді орындау кезінде қандай қауіпсіздік ережелерін сақтау керек;

Қорыта айтсақ, мектепке дейінгі ұйымдар балаларды мамандықтармен таныстырудың бірінші маңызды сатысы болып табылады, қоршаған орта туралы жалпы ақпарат беріліп, балалардың ой-өрісін кеңейтіп оларда белгілі бір қарапайым тәжірибені қалыптастырады, ерте кәсіптік бағдарлауға ықпал етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 қаулысы
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы, 2022
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы
4. Захаров Н. Н. Профессиональная ориентация дошкольников. – М., 1988.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Уралтаева Аягоз Канатовна
Павлодар облысының білім беруді дамытудың инновациялық орталығы

Қазіргі уақытта баланы мектепке дайындау, белгілі бір дағдыларды игеруге бейімдеу заманымыздың көкейкесті мәселердің бірі болып отыр. Өзара жеке даралық қатынастармен байланысты қиыншылықтар: қарым – қатынастағы өзара әрекет пен өзара түсіну шеңберңнде баланың жеке және іскерлік қасиеті өзара қарым – қатнастардағы өзінің талпынысымен жетудегі табандық кезінде айқындалады. Бала өзіне назар аудартқысы келсе, адамның өзіне ықыласын табу, онымен достық, іскерлік қатынасқа түсуді мақсат тұтуынан байқалады. Біз кейбір балалардың айнала қоршаған адамдарға оларды дұрыс түсінсін деген талпынысының болуын байқаймыз. Егерде бала жағдайдың ондай емес екенін байқаса, қайткен күнде де өзінің мақсатына жетуге ұмтылады.

В настоящее время подготовка ребенка к школе, адаптация к приобретению определенных навыков является одной из актуальных проблем современности. Трудности, связанные с взаимными индивидуальными отношениями: в рамках взаимности и взаимопонимания в отношениях личные и деловые качества ребенка определяются при достижении его стремлениями во взаимоотношениях. Когда ребенок хочет привлечь к

себе внимание, это проявляется в стремлении человека найти к себе благосклонность, вступить с ним в дружеские, деловые отношения. Мы наблюдаем, как некоторые дети пытаются заставить окружающих их людей понять их правильно. Если ребенок заметит, что ситуация не такая, он будет стремиться к достижению своей цели.

Currently, one of the most pressing problems of our time is the preparation of a child for school, adaptation to the acquisition of certain skills. Difficulties associated with mutual individuality: in the framework of interaction and mutual understanding in communication, the personal and business qualities of the child are determined by the success in achieving their own aspirations in relationships. When a child wants to attract attention to himself, it is noticeable that a person has a goal to find attention, to enter into a friendly, business relationship with him. We see that some children have an urge to let the people around them understand them correctly. If the child notices that the situation is not the same, he will strive to achieve his goal every day.

Мектепке дейінгі балаларды тәрбиелеуде маңызды орын алатын іс - әрекет бұл үй жұмысына, еңбегіне баланың қатысуы. 4 – 5 жастан бастап, бала үйде ылғи да істейтін жұмыс жүктелуі тиіс және бұны норма деп қарастыру керек. Бұл баланың жеке даралық дамуына зор ықпал етеді. Үй жұмысы барысында балада мұқияттылық, жауапкершілік, еңбекқорлық және т.б. пайдалы сапалары тәрбиеленеді. Бұл тек қана ата – анасына көмектесу үшін ғана қажет емес, сонымен қатар болашақта еңбекке икемділікті үйрену үшін де қажет.

Мектепке дейінгі кезеңдегі ойын рөлінің өзгеруі жас кезеңіне қарағанда, негізінен балада көптеген пайдалы жеке даралық сапалардың дамуы мен қалыптасу құралының қызметін атқаратынымен байланысты. Мектепке дейінгі баланың ойынында тәрбиелік функциясы баланың әртүрлі қажеттілігін қанағаттандыру құралымен, оның мотивациялық ауқымының даму қызметін атқарады. Ойында баланың жаңадан қызығушылықтары мен іс - әрекеттің жаңа мотивтері пайда болып, бекиді. Мектепке дейінгі баланың ойынына: «Символикалық ойын» бір заттың орнына ұқсас екінші бір затты қойып, оның бастапқы атымен емес, соңғы атымен атаушы ойын түрі және рольдік-сюжеттік ойындар.

Мектепке дейінгі ойын және еңбек іс - әрекет арасындағы ауысулар едәуір келісім шартты болып келеді, өйткені балада бір іс - әрекет түрі байқаусыз жайлап екінші түріне немесе керісінше ауысып отырады. Егер тәрбиелеуші баланың қарым – қатынасында және еңбегінде қандай да бір жеке даралық сапаның жеткіліксіздігін аңғарса, онда ең алдымен баланың ойынын ұйымдастыруда сәйкес сапалардың пайда болуы мен қалыптасуына көңіл бөлу керек. Егер баланың оқуында, қарым – қатынасында және еңбегінде кейбір жеке даралық сапалар байқалса, онда осы сапаларды басқара отырып едәуір күрделі жағдайында жаңа сапаларды құрудың дамуын жоғарылататын ойындарды ұйымдастыруға болады.

Олар - өзін - өзі бағалау, талап ету деңгейі тасқа жетудің қажеттілігі, дербестігі, бастамашылдығын (ынталы бастауы) мойындауға ұмтылысын т. б. Жас кезең - сензитивті кезеңінің бастамасы осы жеке адамнық сапалардың маңызды кешенінің қалыптасуы. Айнала қоршаған адамдармен өздерін салыстыруы көптеген балаларда 3 жасар шамасында нақты бір өзіндік бағалау пайда болады. Ол дұрыс қалыптасса (өте жиі кездесетін жағдайлар, мысалы: баланы асыра мақтау немесе сөгу). баланың психикалық дамуына пайдалы болады. Өзіндік бағалауы «төмен» балалар әдетте өздеріне деген сенімі жоқ, сондықтан табысқа жетуге мүмкіншілігі бар жерде талпынысы аз және күш салуға әрекеттенбейді. Ал өзіндік бағалауы «жоғары» балалар керісінше, өз мүмкіншіліктерін асырып онша күш салмайды. Баланың өзіндік бағалауының дұрыс қалыптасуына 1,5 жастан бастап көңіл бөлу керек.

Егер ересектер баланы тәрбиелеуде оның табысына көңіл бөліп сәтсіздіктерге назар аудармаса, онда балада табысқа жету қажеттілігі көбейіп, тұрақталып, қалыптаса бастайды. Мұндай бала белсенді түрде кез – келген жұмыста осы сапалардың қалыптасуында бірнеше адамгершілік қасиеттері пайда болады, мысалы табандылық, мақсатты бағыттылық, жұмысқа қабілеттілігі, өзіне деген сенімі сондай – ақ

жауапкершілік пен міндет туындайды. Жас кезеңде баланы өнегелік санасын емес, әңгіме өнегелі сезімін қалыптастыру. Өнегелі сезімді құрайтын эмоциялар жүйесі негізінде игілікті, бекзатты сезімдер бар: адалдығы, мейірімділігі, қайырымды – ықыластығы, ақ пейілдігі және т. б. және игіліксіз сезімдер болады: қызғаншақтық, зұлымдық, қатыгездік, дұшпандық, қастық, өшпендік т. б. Өнегелік сезімдердің тууына балада өнегелі пікірдің , қылықтардың қалыптасуы себеп болады, сондықтан дәл осыдан өнегелі тқасиеттерді қалыптастыруды бастау қажет, балада осы кезеңде айналасында қоршаған адамдармен қарым – қатынас жасауға қажеттілігі жоғары дамыған. 3-тен 6 жасқа дейінгі аралықты мектепке дейінгі кезең деп есептейді. Бұл кезде бала алғышқы кезеңмен салыстырғанда тез өсіп, салмағы тез артады. Жоғары жүйке жүйесінің дамуы да жоғарылайды, бойының өсуінде де өзгерістер байқалады. Мысалы, 5 жасында 6-7 см-ге артса, 6 жаста 7-8 см өссе, 7 жасында 10см өседі. Баланың кеуде клеткасының өсуіне байланысты аяғы мен дене пропорциясы өзгереді. Бұлшық еттері дамиды, денесі кішкене кезеңмен салыстырғанда сымбатты бола бастайды. Қимыл қозғалысының дамуы бұлшық етінің дамуына үлкен әсерін тигізеді. Сонымен қатар қанайналым жүйесінің жұмысында да өзгерістер байқалады. Жүрегінің көлемі 4 жас пен 1 жасты салыстырғанда 4-5 есе артады. Сәбилік кезеңмен салыстырғанда қан тамырларының соғуы да жиілейді. 5-6 жаста қан тамырларының соғуы төмендейді, бірақ ересек адаммен салыстырғанда баланың қан тамырының соғуы жиі болады. 7 жасқа келгенде бас миы салмағы артады, яғни 3 жаста 1200 грамм болса, 7 жаста 1250 грамм болады. 3 жасқа дейін баланың екінші сигналдық системасының дамуы психикасының дамуына өзіндік сепігін тигізеді. Өйткені бала құрбы-құрдастарымен, айналасындағы үлкен адамдармен жиі-жиі тілдік қарым-қатынаста болады, бұның өзі баланың логикалық ойлауына ерік сапасы мен есінің, қабылдауы мен қиялының, зейінінің дамуына әсер етеді. Соның нәтижесінде баланың алдыңғы кезеңдермен салытырғанда қоршаған ортамен қарым-қатынасы артып, жас кезеңіне тән өзіндік ерекшелігі қалыптасады.

3 жастан кейінгі кезең сәбилік кезеңнен мектепке дейінгі өту кезеңі деп есептеледі. Осы кезде бала заттармен өз бетінше әрекет етуге талпынады, бірақ әлі де болса үлкендер тарапынан қамқорлық күтеді. Сөйлеуі дұрыс дамып жетілуіне байланысты, сөзі анық емес, түсініксіз болады.

3 жастан жоғары қарай сөздік қоры дамып, өзінің ана тіліндегі барлық сөздерді меңгеріп, түсінеді, тілдік қарым-қатынасы жоғары сатыға көтеріледі. Ойлауы көрнекі амалдық, бейнелік болып, кейбір мәселені өздігінен шешіп ой қорытындысын шығара алады. Баланың санасының мазмұны күрделеніп, 3 жастың соңына қарай мазмұндық рөлдік ойындар ойнайды.

4 жасқа келгенде денесінің бұлшық етінің күші артып, ептілігі, икемділігі, қозғалысқа икемділігі байқалады. Доптың немесе басқа бір заттарды нысанаға лақтырып қағып алуды үйренеді, бірақ көргені мен естігенін ұзақ есінде сақтап, өз мағынасында тез жаңғыртып бере алмайды. Рөлдік ойындарын да күнделікті көріп жүргендерін ғана бейнелейді.

5 жасқа келгенде қимыл-қозғалысының нақты дамуына байланысты, жүру,жүгіру, секіру, қабырғадан өрмелеу, еңбектеу, шаңғы, шана, велосипед тебуді үйренеді. Үлкендермен еркін қарым-қатынас жасауына байланысты баланың грамматикалық сөздік өоры молайып, тәрбиешінің айтқан сөздерін жақсы түсініп, оған өзінің түсінігі бойынша жауап береді. Осы кезде тәрбиешінің тапсырмасын және қарапайым еңьек әрекеттерін де орындайды. Үлкендердің басшылығымен көптеген әдет-дағдыларды меңгеру де бала психикасының дамуына көп ықпалын тигізеді. Ертегі дәне әңгімедегі кейіпкерлерге өзінше баға беріп, талдау жасайды, соның нәтидесінде қиял, ойлау, есте сақтауының дамығандығын байқаймыз. Бала ұжыммен бірігіп, ойнап, еңбек әрекеттерінің нәтижесінде өзінің жасаған жұмысына эмоциялық баға беріп, эстетикалық талғамы артады.Бала 6 жасқа келгенде ерекше қарқынмен дамып, дене бітімі күрделенеді,Барлық органдарының жұмыс істеу қабілеті артады, оқу әрекетін орындағанда да, қағаз-

қарындашпен де еркін әрекет ете алатын болады. 6 жасқа келгенде сөздің тура және жанама мағынасын түсінеді. Бұл жаста ойынның мазмұны күрделеніп, өмірдегі барлық шындықты бейнелеуді көздейді.

Баладың жүйке жүйесінің күшті немесе әлсіздігін өмірдегі мынадай көрсеткіштер дәлелдейді. Оның ұйқысының тыныш болуы, тез ұйықтауы немесе тыныш ұйықтай алмауы, қатты ұйықтауы сол сияқты жүйке жүйесі күшінің жылдам немесе жай қалпына келмеуінен де байқалады. Бала ашыққан кезде өзін қалай ұстайды, оны уақытымен тамақтандырып отырмаса айқайлап жылап немесе көңілсіз, әлде тыныш бола ма соған да байланысты, яғни сыртқы ортаның әсер еткен әр түрлі тітіркендіргіштеріне мидың төзімділігі тепе-теңдігі, бір қалыптылығымен де жауап қайтарады. Жүйке жүйесінің күнделікті өмірдегі негізгі көрсеткіштері ұстамдылық, тұрақтылық, тыныштық, көңіл-күй қалпының өзгеруімен жіне бірден жарқырап қуанып, жабырқап, қайғыруынан байқалады. Сөзі мен қимыл-қозғалысының біркелкі болмауы да осыған мысал бола алады. Жүйке жүйесінің қозғыштығының көрсеткішіне өзін қоршаған ортаға жаңаны тез қабылдап, бағдарлай алуы,өмірдегі өзгерістерге тез бейімделуі, естеліктер мен дағдыларды тез игеруі көпшілік ортада өзін еркін ұстап, жаңа ортаға тез бейімделуі, жан-жақты қабілеттілік әрекетінің бір түрден екінші түрге тез ауысуы, еске тез сақтап, қайта жаңғырта алуы, шапшаң қимылдап тез сөйлеу, сезгітікті пайда болуы мен көрінуі де жүйке жүйесінің қызметіне байланысты. Жүйке жүйесінің әсерлегіштігі сырттан әсер ететін тітіркендіргіштерге жауап беру қабілеттілігінен де көрінеді. Кейбір балаларды ашуланшақ, күгелек, шыдамсыз десек, енді біреулердің қуанғаны да, ренжуі де түсініксіз дейді, Енді біреулерді икемді, етпі десек, оған қарама- қарсы ебедейсіз, олақ, бейімділігі жоқ та балалар бар. Бұл қасиет баланың сыртқы әрекеттердің әсеріне оңай бейімделе алмауынан, көп күш жұмсауынан көрінеді.

Темпераменттің табиғи қарапайым көріністері балалық шақта жақсы байқалады. Бала өскен сайын оның сыртқы ортамен қарым-қатынасы күрделене түседі де, оның айналасындағы үлкендерден алатын әсері де мол болады. Соған байланысты темпераменттің өзгеріске түсетін ерекшкліктері бүркемеленеді.

Темперамент баланың жеке басының реакциясынң негізгі түрі болып келетін қасиет. Балалық шақта сол таза күйінде де кездеседі. Бірте-бірте өмір сүру барысында саналық өзгеріске түсіп отырады. Даму барысында темпераменттің бір белгісінің әлсіреп, екіншісінің күшеюі салдарынан мінез-құлықтың кейбір жақтарының өзгеріске ұшырап отыруы да ықтимал. Даму барысында туындайтын осындай сапалы өзгерістердің осы күрделі үрдісінің бәрі сайып келгенде тұрмыс-салтына әрекеттері мен тәрбиесіне тәуелді. Өйткені өмір жағдайлары темпераментке материалдық негіз болып табылатын жүйке жүйкесі қызметінің өзгешеліктеріне ықпал жасайды. Мысалы бір жағдай психикалық үрдістердің әсерлілігі мен эмоциялық қозуына ағысы мен күшінің дамуына жағдай туғызуы, ал басқа жағдайлыр керісінше психикалық даму қарқынын баяулатып, оның белсенділігін басып, тежеуі мүмкін.

И.П.Павлов шартты рефлекстер әдісі арқылы жоғарғы жүйке қызметінің және жүйке жүйесінің, негізгі қозу және тежелудің заңдылықтарын ашты. Жүйке жүйесінің негізгі күші тепе-теңдік қозғалғыштығы бойынша төрт тип те жиі ұшырасады. Бұлардың үшеуін күшті тип, біреуін әлсіз тип деп атайды. Мысалы күшті типтің біріншісі ұстамсыз тип. Олардың жұмыс істеу қабілеті күшті, қозу тежелу үрдістері бір-бірімен сәйкес келмейді. Қозу типі басым келіп отыратын ерекше қозғалыстағы тип күшті типтің екіншісі ширақ тип. Мұның қозу мен тежелу үрдістері бір-біріне тең келіп тез алмасып отырады. Күшті типтің үшіншісі қозу мен тежелу үрдістері баяу көрініп отырады. Ұстамсыз тип -холерик, сангвениктерде ширақ тип, қозу мен тежелуі тең, қозғалысы баяу – флегматик, жүйке жүйесі әлсіз тип – меланхолик деп анықталған. Бір топтағы немесе сыныптағы балалардың ішінде әртүрлі темперамент типтерінің өкілдері кездеседі. Кеңес психология ғылымының профессоры Вольф Соломонович Мерлин темпераменттің көрінуі туралы сапалы психологиялық қорытынды таблица жасады.

Сангвеник Күшті қозғалғыш тепе-теңдік тип. Реакция туғызу қабілеті жоғары. Кейде әлсіз нәрсеге де, қатты мардымсыз бір нәрсеге де ашуланып қалады. Оның мимикасы қимыл қозғалысы белсенді. Өмір жағдайының өзгеруіне тез бейімделгіш. Өзінің көңілі ауған іс-әрекетіне барлық ынтасымен кіріседі. Іс-әрекеттің бір түрінен екінші түріне тез ауысып, бейімделіп кетеді. Оның бет бейнесінен көңіл-күйі, адамға деген ықылас-сезіміанық көрініп тұрады. Өзінің зейіні тез шоғырланады.Ұшқыр ойлы, өткір тілді, бірақ әлі де түйсінуі өте сезгіш. Жоғарғы табалдырығы төмен жарық тітіркендіргіштер мен дыбысты жақсы ажырата алмайды. Белсенді, күшті, қайратты, батыл, үнемі мен айтамын деп қолын жиі көтеріп отырады. Ол тірбиеге тез үйренеді. Өзінің сезгіш ерік күші жақсы дамыған, өзін көпшілік ортада жақсы ұстайды. Жылдам қимылдайтын, тез сөйлейтін, жаңаны тез қабылдағыш, зейінді, айналасындағылармен тез тіл табысып кететін, көпшілік ортада да өзін еркін көңілді ұстайтын тип.

Холерик Бұл күшті тип. Кез келген ісе барлық күш жігерімен кіріседі. Белсенді бірақ реакция туғызу қабілеті белсенділігіне қарағанда басымырақ. Сондықтан да бетімен кеткен ұстамсыз, шыдамсыз, күйгелек, сангвенник сияқты тез икемделгіш емес.

Флегматик Күшті, тепе-теңдігі бір қалыпты, тыныш тип. Эмоциялық қозу бір қалыпты, жайбарақат, оның жарқырып қуануы да, қайғыруы да қиын. Бүкіл тотағы балалар бір затқа қатты күліп жатса, ол өзінің сабырлы қалпын сақтап қала береді. Тіпті үлкен қолайсыздық пен сәтсіздікке жолықса да өзін байсалды ұстайды. Эмоциялық күйі бет бейнесінен байқалмайды. Қимыл-қозғалысы, сөйлеген сөзі бірқалыпты, қайрат-жігері күшті, жұмысқа қабілеттілігімен ерекшеленеді. Реакция туғызғаннан белсенділігі басымырақ, шыдамды, өзін – өзі ұстай білуімен ерекшеленеді. Тапқырлығы, зеректігі жоғары, зейінін жылдам шоғырландыра алмайды. Икемсіз әрекеттің жаңа түріне үйрену жаңа ортаға бейімделіп күтуі қиын жүзеге асады. Тез тіл табысып кете алмайды. Өз пікірін сыртқа шығарып айтуға да қиналады.

Мелонхолик Әлсіз тип, өте сезімталдығы жоғары, тез жараланғыш, оларды әлсіз тітіркендіргіштер мазалайды. Сондықтан да сәл ұсақ түйектің барлығына қатты мұңаяды немесе ашуланады. Бұлар болмашы нәрсеге көзіне жас алып, жылай алады. Мимикасы, қимыл-қозғалысы мәнерсіз болады, сөйлегнде дауысы естілмейді, жай жылайжы, сирек күледі. Белсенділігі төмен сабақта қолын сирек көтереді. Оның өзінде бір көтеріп, бір түсіріп, өзін-өзі күмәнданып отырады. Қорқақ, жалтақ, ерік күші әлсіз, табансыз жұмсақ қабілетсіз, тез шаршайды. Зейіні ырықсыз, тез ауытқып кетеді, психологиялық шапшаңдығы баяу.

Мектепке дейінгі кезеңде темперамент типтерін ажыратуда жас ерекшеліктерін білудің маңызы зор. Сол сияқты жүйке жүйес қызметі қасиеттерінің тұрақсыздығын да ескеріп, басшылыққа алу керек. Мысалы жүйке жүйесі қызметінің типі адамда іштен туа қалыптасады және оны түгелдей өзгеріске ұшырату неғайбыл. Дегенмен Н.Н.Павлов жүйке жүйесі қызметі типтерінің жекелеген қасиеттерін өзгертуге болатындығын тәжірибе жүзінде дәлелдеген. Мысалы қозу процесі тежелуінен басым, күшті, ұстамсыз типі анықталады. Жаттығу арқылы өзінің тежелу үдерісі күшін біршама арттырып, оны қозу үдерісімен теңестіруге болатындығы дәлелденген. И.П.Павлов күшті қозғалғыш типтерді жаттықтыру арқылы тежелу үдерісінің күшін арттырып, бір-бірімен теңестіруге болады деген қорытындыға келеді.

Кейде ұстамсыз типтің бірнеше варианты болатынын ескеру керек. Өйткені қозу үдерісі шегіне жетіп, тежелуі әлсірейтін тип те болуы мүмкін, немесе екі үдеріс те күшті, бірақ қозуы шамадан тыс келетін тип те ұшырасады. Сөйтіп уақыт өткен жай қайталап отыратын жаттығулар арқылы ұстамсыздықты кейіннен біршама түзетуге болатындығын дәлелдейтін ерекше фактілерді жиі кездестіреміз, яғни жаттаықтыру арқылы нерв жүйесінің әлсіз типін шыныктыруға болады. Баланың қолайлы тәжірибенің нәтижесінде кез келген қиындықты ойдағыдай жеңе алатындығы сөзсіз. Баланың жеке басының дамуя мен қалыптасуына тек жасының өсуі ғана емес, сонымен қатар темпераментінің де ықпалы бар.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының жалпыға міндетті білім беру стандарты Астан-2009
2. Выготский Л.С. Собр соч. Т. 4. Детская психология. Москва, Педагогика, 1984.
3. Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики парапсихологии и опыт применения их в клинике. Москва, 1970

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОРЫС СЫНЫПТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ

Атажанова Балнур Айтбаевна
п.ғ.м., Павлодар облысы білім беру басқармасы
«Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы» КММ әдіскері,
Ы.Алтынсарин атындағы дарынды балаларға арналған
облыстық қазақ гимназия-интернаты қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі,
Павлодар, Қазақстан
balnur1507@mail.ru

Қазақ тілі – кемел тіл. Тілдің кемелдігін көрсететін негізгі белгілердің барлығы да қазақ тілінің құрылым жүйесінен толық табылады. Қазақ тілі – құрылымы мен жүйесі дамыған, сөз байлығы аса мол, ұлттық тіл деңгейіне көтерілген қазақ халқының ұлттық тілі, Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі. Республикада мемлекеттік тіл ретінде қазақ тіліне конституциялық мәртебе беріліп отыр. Әлемдік тәжірибеде тілге мемлекеттік мәртебе екі жағдайда беріледі: бірі – тілдің қоғамдық қызметі шектеулі болғанда, оның мәселесін шешіп, дамыту үшін мемлекеттік қамқорлыққа алу мақсатында, ал екіншісі басым тілдің артықшылығын сақтау үшін беріледі. Мемлекеттік тіліміз – Қазақ тілін өз мәртебесіне сай қоғам өмірінің күллі салаларына енгізу, қолданыс аясын кеңейту бүгінгі күннің өзекті де келелі мәселесі. Тіл білу, тіл меңгеру дегенге белгілі бір тілдің грамматикасы мен сөздік қорын игеру жеткіліксіз. Өйткені сол сөз, сөйлемдердің немесе грамматикалық құрылыстың сөйлеу жағдаятының қай түріне орай қолдана білуді анық түсінігі болуы қажет.

Қазақ тілін оқыту әдістемесі ғылым болып бірден қалыптасқан жоқ. Оның да өзінің тарихи даму жолдары бар. Қазақ халқының тарихында баланы ана тілінде оқыту және оқыту әдісіне көңіл бөлу ұлы ағартушы Ы. Алтынсариннен басталды десек, бүгінгі деңгейге жету жолында басқа да бірқатар ғалымдар бұған елеулі үлес қосты. Ұлы ұстаз қазақ балаларына ана тілін оқытудың жолын, принциптерін, қағидасын, маңызын, жолдарын көрсетіп, әдістеме ғылымының негізін салды, артына мол қалдырды. Халқымыздың біртуар ұлдарының бірі, ағартушы-ұстаз А. Байтұрсынов –қазақ тілін оқыту әдістемесінің іргетасын қалаушы. Ол – қазақ тілін дыбысқа бөліп оқыту арқылы сауаттандыру әдісінің негізін салды. Бұл салада бірнеше әдістемелік мақалалар жазып, соның негізінде 1920 жылы Қазанда «Баяншы» деген атпен әдістемелік кітапша шығарды. Мұнда автор мұғалімдерге «Әліппені» пайдаланудың, сауат ашу әдістерінің жол-жобасын көрсетіп берді. Сөйтіп ғұлама ғалым өзінің алдына жүйелі бағдарлама қойып, бұларды біртіндеп шешуге кірісті. Ол алдымен қазақша сауат аштыруды көздеп «Оқу құралды» жазды, онан соң қазақ тілінің ғылыми грамматикасы «Тіл құралын» ұсынды, тілді дұрыс жұмсай білу тәртібін көздеп «Тіл жұмсарын», төртінші – сауат аштыру, тілді оқытудың әдістемесін жасауды алып, «Баяншыны» жазды.

Қазақстан көп ұлтты мемлекет болғандықтан, осында қалыптасқан тілдік ортаға байланысты тілді үйренушілердің өзі – бастауыш топ, жалғастырушы топ болып бірнеше топқа бөлінеді. Қазіргі кезде жиі қолданыста жүрген оқулықтардың ішінде осы топтарға

пайдаланып жүрген оқудық – Ш. Бектұров пен А. Бектұрованың «Қазақ тілі» оқулығы [6]. 1998 жылы Т. Аяпованың «Қазақ тілі» деп аталатын үш кітаптан тұратын кешенді оқулығы шықты. Кешенді оқулықтың мақсаты – «бүкіл әлемдік ең өзекті және ұтымды оқыту әдістерін қолдана отырып, оқушы білімін тереңдетуге көмектесу және сөйлеуге үйрету».

Қазақ тілін оқытудың барысында мұғалім оқытудың формалары мен мазмұнын, міндеттерін шешуде, әдістемені анықтауда дидактикалық принциптерді басшылыққа алады. Принцип – principim латын сөзі - негіз, алғы бастама деген мағынаны білдіреді. Принцип — белгілі білім жүйесінің түп-негізі, алғы бастамасы, абстрактылы түрдегі ең қысқа жалпылама мазмұны. Ғылыми танымда идея, теория, әдіс сияқты таным түрлерімен өзара байланыста тұжырымдалады. Қазақ тілін оқытудың барлық деңгейлерінде бағдар беретін негізгі жұмыс бағыты осы.

Оқыту әдістемесі - педагогиканың күрделі саласының бірі - дидактика тарауында қаралады. Дидактика (оқыту теориясы) гректің didaktikos - оқытамын деген сөзінен шыққан. Дидактиканың негізгі проблемалары оқу үдерісінің зандылықтарын, принциптерін және оқытудың тиімді әдістемелерін көрсетеді. Ресейлік ғалымдар И.Я. Лернер мен М.Н. Скатин оқыту әдісінің бес түрін көрсетеді:

- түсіндіру-көрнекілік немесе ақпараттық-рецептивтік;
- репродуктивтік;
- проблемалық баяндау;
- ішінара-ізденістік немесе эвристикалық
- зерттеушілік – деп оқытудың бес түрлі әдісіне тоқталған.

Тілді оқытудың ұтымды әдістерін іздестіру ғылымда қатысым әдісін алға шығарды. «Коммуникация» сөзінің негізгі мазмұны жалпы қарым-қатынас, араласу, хабарласу, байланыс деген сияқты мағыналарды білдіре келіп, адамдардың тіл арқылы сөйлесу процесін, тілдесу ерекшеліктерін, тілдің әлеуметтік мәні мен қоғамдық қызметін, адамдар арасындағы қарым-қатынасты, өзара түсінушілікті көрсетеді. Сонымен, «коммуникация» - қарым-қатынас, өзара байланыс деген ұғымды білдіреді.

Қатысымдық әдістің негізгі мақсаты – сөйлеу әрекетінің түрлерін (айтылым, жазылым, тыңдалым, оқылым, тілдесім) меңгерте білу; әдіс оқыту процесіндегі тактиканы емес, стратегияны анықтайды, сондықтан- да ол (әдіс) оқытудың шартына тәуелді болмайды; оқыту әдісінің аумағы өте кең, сондықтан сөйлеу әрекетінің қай түрінде- болсын оқытудың барлық жақтары қамтылады; әдісте барлық қағидалардың басын біріктіретін ең басты, негізгі идея- болады. Басты идея методологиялық рөл атқара келіп, әдістің жүзеге асуы үшін барлық мәселелердің басын біріктіреді. Қазақ тіл білімінде қатысымдық әдістің негізін қалаған профессор Ф.Ш. Оразбаева берген анықтамаға жүгінсек, «Қатысымдық әдіс дегеніміз – оқушы мен оқытушының тікелей қарым-қатынасы арқылы жүзеге асатын; белгілі бір тілде сөйлеу мәнерін қалыптастыратын, тілдік қатынас пен қағидалардың жүйесінен тұратын; тіл үйретудің тиімді жолдарын тоғыстыра келіп, тілді қарым-қатынас құралы ретінде іс жүзінде асыратын әдістің түрі».

Қазақ тілі оқушының қатысымдық біліктілігін дамытумен қатар, олардың қиялын, есте сақтауын жетілдіруге мүмкіндік береді, өзіндік оқу іс-әрекетін, өз бетімен білім алу және оны іске асыру дағдыларын қалыптастырады. Ф.Ш. Оразбаева басқа ұлт өкілдеріне қазақ тілін оқыту барысында қолданылатын қатысымдық әдісті өзіндік принциптер арқылы ажыратады. Олар:

- тіке байланыс;
- адамның жеке қабілетін ескеру;
- сөйлесуге үйретуде жүргізілетін жұмыстардың түрлерін айқындау;
- сатылап даму,
- динамикалық өзгеру;
- өзектілік.

Қатысымдық технология, негізінен:

а) оқу материалын меңгеруге бағытталады;

ә) оқушы тұлғасына бағытталады;

б) оқытушы мен оқушының ынтымақтастығына бағытталады, сол арқылы оқу мақсаты жүзеге асырылады. Қатысымдық әдістің пайдаланудың тиімді жолы – оның тіке байланысқа негізделіп, адаммен – адамның тікелей қарым-қатынасы арқылы тілді үйретуді жүзеге асыруында. Тілді оқытуда үйренуші мен үйретушінің арасында бір-бірімен көзбе-көз кездесу, ауызба-ауыз тілдесу, яғни, тікелей қатынас болмаса, сөйлесім әрекеті де іске аспайды. Тілді үйретуге байланысты қандай бағыт-бағдарды таңдап алу керек, оған қатысты орындалатын жұмыстармен тапсырмалар қандай, оны іске асыруда бұл жұмыс түрлерінің алатын орны мен қызметі қандай дегенді анықтап белгілемей, алға қойған мақсатқа жету мүмкін емес.

Дамыта оқыту жүйесі шығармашылық ойлауға, сапалы дамуға, қиялдауға, есте сақтауға, тіл дамытуға бағытталған. Бұл жүйесінің ерекшелігі: оқығанын пікірсайысқа салу; сабақ құрылымының оңтайлығы; дидактикалық ойындар; өзіндік іс-әрекеттің қарқындылығы; сабақта әр оқушыға өзін-өзі көрсетуге мүмкіндік беретін педагогикалық жағдаят құру. Дамыта оқытуда сабақ құрылымында да өзгешеліктер болады. Оқушының оқу- танымдық әрекетінің психологиялық ерекшеліктеріне байланысты сабақ үш кезеңге сай ұйымдастырылады:

I кезең - мотивациялық-бағдарлау кезең;

II кезең - операционалдық-орындаушылық кезең;

III кезең - рефлексиялық-бағалау кезең.

Мотивациялық-бағдарлау кезеңде оқу міндеттері қойылып, оқушылардың сабаққа қызығушылығын оятатындай тапсырмалар мен жұмыс түрлері ұйымдастырылады. Операционалдық-орындаушылық кезеңде нақты оқу тапсырмаларын орындау арқылы оқушылар жаңа теориялық ұғымды өзара талқылайды, соның негізінде теориялық білімін бекітеді, оны қолдануға үйренеді. Ал рефлексиялық-бағалау кезеңінде оқушының теориялық түсініктерді меңгеруі тексеріледі, түзетулер енгізіліп, қайта қорытындыланады. Дамыта оқыту жүйесінде оқушылардың ойларын жетілдірудің маңызы зор.

Дамыта оқыту технологиясының тұжырымдамасына сай, білім беру барысындағы оқушылардың даму мазмұны, мүмкіндіктері және даму қарқындары олардың оқу іс-әрекеттеріне байланысты анықталады. Өйткені дамыта оқыту процесінде оқушы өзін мұғалім дамытуға міндетті және солай болуы тиіс объект ретінде емес, өзін - өзі дамытуға,өзгертуге қатысатын субъект ретінде орын алады. Оқушы өзінің оқу процесіндегі белсенді субъект ретінде қатысуы ғана дамыта оқыту технологиясын басқа технологиядан басты белгі ретінде ажыратып тұрады. Демек, дамыта оқыту баланы тікелей (субъекті,объекті) жан-жақты дамыта отырып (жеке басын, дүниетанымын, ойлауы, темпі) оқытуға негізделеді.

Дамыта оқытудағы мұғалімнің басты міндетіне жататындар:

- оқу материалдарын оқушыға дайын күйінде көрсету емес, оқушымен бірлесіп,жалпы іс - әрекетті ұйымдастыра отырып, алға қойған міндеттерді түсіндіру, оларды шешудің тәсілдерін, жолдарын іздестіру арқылы өз іс- тәжірибесінде қалай қолданатынына көңіл бөлу;

- оқу әрекетін қалыптастыру, айналадағы дүниемен белсенді әрекеттестік, этикалық, эстетикалық қарым - қатынасқа дайындау, дара тұлғалық адамгершілік нормаларын меңгерту;

- оқу барысында баланың бойындағы дамытуды қалыптастыруды дағдыға айналдыру;

- оқу мен тілдің арасындағы байланыстылыққа аса көңіл бөлу; сөздік қоры мен тілдің арасындағы байланыстылыққа аса көңіл бөлу;

- оқушының сезіміне әсер етіп, логикалық ойын дамыту;

- жалпы оқушының жан-дүниесін дамыту.

Қазақ тілін өзге тілді адамдарға оқытудың ең тиімді жолы – тілдік қатынас заңдылықтарын қолдану екендігін қазақ тілін оқыту әдістемесінде алғаш рет зерттеп, дәлелдеген профессор Ф.Ш. Оразбаева болды. Ғалым қатысым әдісін басшылыққа ала отырып, сөйлесім әрекетінің оқылым, айтылым, тыңдалым, жазылым, тілдесім компоненттерін бір мақсатқа жұмылдыра дамыту арқылы ғана тілді үйренушінің саналы білім алып, сапалы әрекет етуіне мүмкіндік туатынын негіздеді. Қазіргі таңда әлемдік тәжірибеде екінші тілді меңгерту қатысымдық тұлғалардың: сөздің, сөз тіркестерінің, сөйлемнің, мәтіннің үйренуші тілін дамытудағы орны анық белгіленген. Бірақ әр тілдің өзінің табиғи болмысына қарай оларды қолданудың өзіндік ерекшеліктері бар. Қазақ тілін меңгертуде оқушылардың әрбір сөздің мағынасына мән беруіне ерекше көңіл бөлінгені дұрыс. Өйткені сөз – тілдік қатынастың ең маңызды құралы.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Сарыбаев Ш. Орыс мектебінде қазақ тілін оқыту тәжірибесінен. Алматы,1940.
2.Сарыбаев Ш. Методика преподавания казахского языка в русской школе. Алматы, 1943.
3.Бектуров Ш., Бектуров А. Казахский яык. Алматы, Рауан.1994 -240б.
4.И.Я.Лернер, М.Н.Скатин. Дидактика средней школы. Москва, «Просвещение», 1975.
5. Оразбаева Ф. Тілдік қатынас: теориясы мен әдістемесі. –Алматы, 2000. - 256 б.
6.Тұрғынбаева Б.А. Дамыта оқыту технологиялары, Алматы, 2000, 6-бет.
7.Қазақ тілді емес мектептерде тілдерді дамыта оқыту әдістері /Әдістемелік құрал. – Астана, 2013. – 85 б.

ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ ЧЕРЕЗ ВНЕКЛАССНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

СЫНЫПТАН ТЫС ЖҰМЫСТАР АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНДА ҚҰНДЫЛЫҚ БАҒДАРЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

THE FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

А.Д. Калимова*[1], А.А. Жакиенова[2]
Павлодарский педагогический университет имени Әлкей Марғұлан, г. Павлодар, Республика Казахстан
Kargu_asem@mai.ru

Аннотация: В статье рассматривается проблема формирования ценностных ориентаций у младших школьников через внеклассную деятельность. Основными методами в исследовании были контент-анализ текстовых источников, сравнительный анализ, метод моделирования, организация практической и экспериментальной работы, математическая обработка статистических данных.

Авторы уточнили сущность и содержание понятия «ценностные ориентации», выделили его структурные компоненты. В рамках опытно-педагогической работы был выявлен уровень сформированности ценностных ориентаций у младших школьников. Разработаны критерии и показатели для выявления сформированности исследуемого качества. Апробирована технология формирования ценностных ориентаций у младших школьников через внеклассную деятельность. В заключении представлены выводы по результатам исследования.

Ключевые слова: ценность, ценностные ориентации, технология формирования ценностных ориентаций, педагогический процесс начальной школы, внеклассная деятельность.

Аңдатпа: Мақалада сыныптан тыс жұмыстар арқылы бастауыш сынып оқушыларында құндылық бағдарларын қалыптастыру мәселесі қарастырылады. Зерттеудің негізгі әдістері мәтін көздерінің мазмұнын талдау, салыстырмалы талдау, модельдеу әдісі, практикалық және эксперименттік жұмысты ұйымдастыру, статистикалық деректерді математикалық өңдеу болды.
Авторлар «құндылық бағдарлары» ұғымының мәні мен мазмұнын нақтылады, оның құрылымдық компоненттерін анықтады. Тәжірибелік-педагогикалық жұмыс аясында бастауыш сынып оқушыларында құндылық бағдарларының қалыптасу деңгейі анықталды. Зерттелетін сапаның қалыптасуын анықтау үшін критерийлер мен көрсеткіштер жасалды. Сыныптан тыс жұмыстар арқылы бастауыш сынып оқушыларында құндылық бағдарларын қалыптастыру технологиясы сыналды. Қорытындыда зерттеу нәтижелері бойынша қорытындылар ұсынылған.
Түйінді сөздер: құндылық, құндылық бағдарлары, құндылық бағдарларын қалыптастыру технологиясы, бастауыш мектептің педагогикалық процесі, сыныптан тыс жұмыстар.
Abstract: The article deals with the problem of the formation of value orientations in younger schoolchildren through extracurricular activities. The main methods in the study were content analysis of text sources, comparative analysis, modeling method, organization of practical and experimental work, mathematical processing of statistical data.
The authors clarified the essence and content of the concept of «value orientations», identified its structural components. As part of the experimental pedagogical work, the level of formation of value orientations among younger schoolchildren was revealed. Criteria and indicators have been developed to identify the formation of the studied quality. The technology of forming value orientations in younger schoolchildren through extracurricular activities has been tested. In conclusion, the conclusions of the study are presented.
Keywords: value, value orientations, technology of formation of value orientations, pedagogical process of primary school, extracurricular activities.

Введение. В системе образования существуют проблемы, сохраняющие свою актуальность вне зависимости от педагогических условий. К числу таких проблем относится проблема ценностно-ориентированного развития личности младших школьников. Проблема ценностных ориентаций личности обучающихся приобретает особую значимость в духовно-нравственном, социальном, культурном самоопределении младших школьников.

Научно-теоретические подходы к проблеме ценностно-ориентированного развития личности разрабатывались такими философами, психологами, педагогами как: Б.Г. Ананьев, С.Н. Булгаков, А.А. Вербицкий, Л.С. Выготский, В.В. Давыдов, В.П. Зинченко, Н.Б. Крылова, А.Н. Леонтьев, В.Н. Мясищев, С.Л. Рубинштейн, П.А. Флоренский.

Характеристика терминов «ценность» и «ценностные ориентации» представлены во многих исследованиях Р.А. Аббаса, Л.М. Архангельского, Л.П. Буевой, В.А. Василенко, О.Г. Дробницкого, А.Г. Здравомыслова, М.С. Кагана, А.В. Калинина, В.Н. Козлова, И.С. Кона, Т.Н. Мальковской, В.П. Тугаринова, В.А. Ядова.

Закладываемые академическим образованием основы фундаментальных знаний, образуют тот стержень, в котором конденсируется возможность младшим школьникам осознать важность своей роли, как носителей данной культуры, воспринимать и усвоить богатый социально-нравственный опыт [1]. Исходя из этого, необходимо организовать педагогический процесс начальной школы таким образом, чтобы изучаемый материал приобрел для обучающихся личностно значимый смысл, воздействуя не только на развитие интеллектуального мышления, но и на ценностную сферу.

В процессе осознания личностью ценности полученной информации и определения ее значимости для собственного развития и самореализации формируется область познавательных интересов младших школьников. Осмысливая проблему развития

личности младших школьников в процессе приобщения ее к национальной культуре, обратимся к анализу категории понятия «ценностные ориентации».

В.П. Тугаринов выделяет четыре группы ценностей: ценности жизни (жизнь, здоровье, радость жизни, общение с людьми); ценности культуры - материальные (техника, жилище, пища, одежда и пр.), социальные (общественный порядок, мир, безопасность, свобода, равенство, справедливость, человечность) и духовные (образование, наука, искусство) [2].

В работе О.Г. Дробницкого представлены предметные ценности, которые выступают как объекты направленных на них потребностей, и субъективные (ценности сознания или ценностные представления). Первые – объекты наших оценок, а вторые выступают в качестве высших критериев для таких оценок [3].

В аспекте нашего исследования особый интерес представляет исследование Е.И. Николаевой, в котором автором установлено, что эффективность преобразования ценностных ориентаций школьников средствами внеурочной деятельности зависит от ряда факторов, основополагающим при этом является создание системы, обеспечивающей комплексное педагогическое воздействие на личность школьника. Автор считает, что формы и методы внеурочной деятельности должны быть интересны, событийны, новы, ресурсны, что в свою очередь будет эффективно способствовать развитию ценностных ориентаций школьников [4].

Таким образом, вопрос формирования ценностных ориентаций у младших школьников через внеклассную деятельность считается одной из наиболее значимых проблем педагогической науки. Следовательно, задачи по формированию ценностных ориентаций должны быть отражены в содержании начального образования, в частности в возможном внедрении технологии формирования ценностных ориентаций у младших школьников через внеклассную деятельность.

Цель статьи заключается в определении особенностей формирования ценностных ориентаций у младших школьников через внеклассную деятельность.

Методология исследования. Исследование проводилось в 2023-2024 учебном году на базе СОШ № 37 им. Ж. Ташенова, г. Павлодар, Казахстан. Общее количество участников исследования составило 24 младших школьника. Длительность эксперимента составила 2 учебные четверти (период с сентября 2023 - по декабрь 2023 года).

На практическом этапе исследования в начале учебного года было проведено диагностическое исследование обучающихся 3 «Б» класса. Для выявления сформированности ценностных ориентаций у младших школьников мы выделили следующие критерии: познавательный; ценностный; деятельностный.

Познавательный критерий определялся следующими показателями: знание собственной родовой истории; знание о малой Родине; знание об истории, культуре, национальных ценностях своей страны.

Ценностный критерий определялся такими показателями как: осмысление своей роли и места в жизни социума, государства; осмысление Родины как высшей социально значимой, духовно исторической ценности; следование патриотическим принципам, проявление патриотической позиции.

Деятельностный критерий определялся показателями, как: социальная активность личности; умения и навыки использования сформированных ценностных качеств.

Результаты. Ключевым в рамках исследуемой проблемы является понятие «ценностные ориентации», которое определяется как сложная, гибкая, динамичная и развивающаяся структура, обуславливающая деятельность обучающегося в той или иной жизненной ситуации. В определенном временном или возрастном интервале под воздействием различных внешних и внутренних факторов доминирующие, системообразующие элементы указанной системы могут изменяться, вытесняться, мигрировать (Е.В. Бондаревская)[5]; как выражение основных жизненных принципов человека, мировоззренческую и нравственную направленность его интересов, поступков,

намерений, способов построения межличностных отношений (Е.А. Деметьева)[6]; как характеристику личности, так как система ценностных ориентаций человека обусловливает его поведение и выстраиваемые взаимоотношения с другими представителями социума (А.А. Щетина)[7]; как сложный социально-психологический феномен, характеризующий направленность и содержание активности личности, являющийся составной частью системы отношений личности, определяющий общий подход человека к миру, к себе, придающий смысл и направление личностным позициям, поведению, поступкам (Л.Х. Нагоева) [8].

Анализ различных подходов к определению сущности ценностных ориентаций позволил определить его как отражение в сознании человека ценностей, признаваемых им в качестве стратегических жизненных целей и общих мировоззренческих ориентиров, проявляющихся в познавательном, ценностном и деятельностном компонентах.

На основе разработанных нами критериев и показателей, мы провели исходную диагностику среди обучающихся 3 «Б» класса, в количестве 24 человек. Полученные данные представлены в таблице 1.

Оценка результатов уровня сформированности ценностных ориентаций у обучающихся 3 «Б» класса позволяет сделать вывод о том, что уровень сформированности исследуемого качества у большинства младших школьников можно характеризовать как низкий, на среднем и высоком уровне сформированности находится только незначительная часть обучающихся. Следовательно, можно констатировать, что ценностные ориентации младших школьников формируются на недостаточном уровне.

Залогом эффективности процесса формирования ценностных ориентаций у младших школьников является технологический подход к нему. Учитывая это, была разработана технология формирования ценностных ориентаций у младших школьников через внеклассную деятельность. Данная технология графически представлена на рисунке 1.

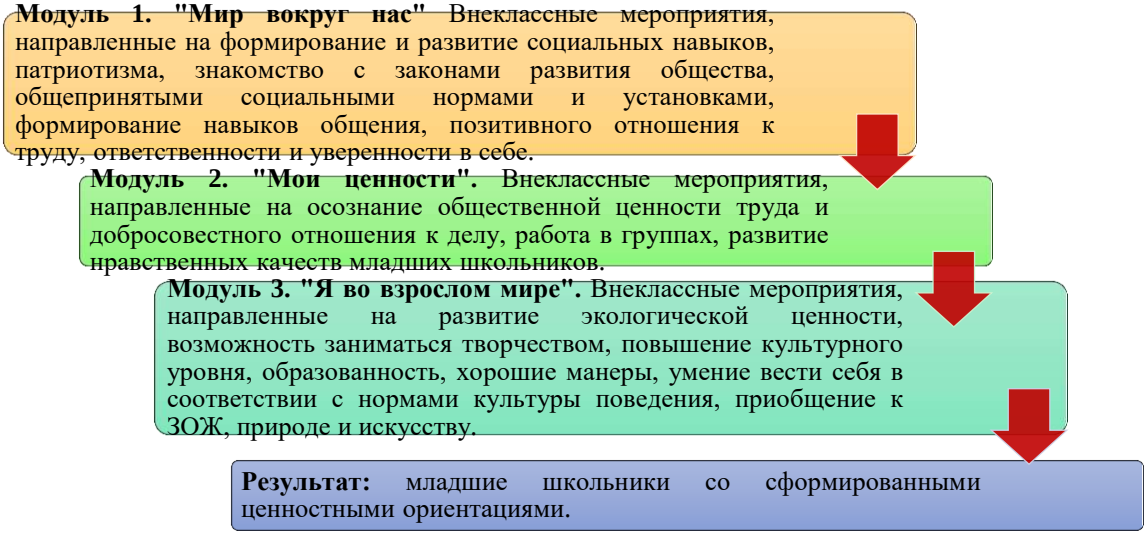

Рисунок 1. Технология формирования ценностных ориентаций у младших школьников через внеклассную деятельность

Согласно рисунку 1, технология предусматривает осуществление трех последовательных этапов (модулей), которые направлены на формирование ценностных ориентаций, основанных на учете востребованной системы ценностей социума и индивидуальной ценностно-ориентировочной системы личности младших школьников. В задачах модулей создавались необходимые условия, при которых обучающиеся развивали индивидуально-личностные и социально-поведенческие умения и навыки, межличностные отношения коммуникативной сферы.

Отметим, что основными методами работы во внеклассной деятельности были: кейс-метод, индивидуальные беседы, тренинги, интерактивные игры, практические

занятия, просмотры видеоматериалов по проблеме, аудиоматериалы, игры-драматизации, групповые занятия и многое другое.

Разработанная нами технология предполагает соблюдение последовательности действий внеклассной деятельности: модуль 1 «Мир вокруг нас»; модуль 2 «Мои ценности»; модуль 3 «Я во взрослом мире». Результатом технологии является – младшие школьники, со сформированными ценностными ориентациями, необходимыми для дальнейшей жизни в обществе.

На контрольном этапе исследования мы определили уровень сформированности ценностных ориентаций у обучающихся 3 «Б» класса. Исследование было проведено в конце 2 четверти, у которых применялась разработанная нами технология формирования ценностных ориентаций через внеклассную деятельность. Выборка составила 24 респондента. Результаты данного этапа исследования представлены в таблице 2.

Таблица 2. Уровни сформированности ценностных ориентаций у обучающихся 3 «Б» класса (после применения технологии)

Таким образом, сравнительный анализ полученных результатов позволяет констатировать о том, что у обучающихся наблюдается повышение уровня сформированности ценностных ориентаций. Данный факт объясняется внедрением в педагогический процесс начальной школы технологии формирования ценностных ориентаций у младших школьников через внеклассную деятельность.

Заключение**.** Обобщение и анализ проведенного исследования позволяет сделать следующие выводы:

- анализ различных подходов к сущности понятия «ценностные ориентации» позволил определить его как отражение в сознании человека ценностей, признаваемых им в качестве стратегических жизненных целей и общих мировоззренческих ориентиров, проявляющихся в познавательном, ценностном и деятельностном компонентах;

- разработанная и апробированная нами технология содержит в себе эффективный ресурс в формировании ценностей и ценностных ориентаций;

- несмотря на многочисленные исследования, посвященные ценностному воспитанию младших школьников, далеко не все аспекты данной комплексной проблемы решены в достаточной мере.

ЛИТЕРАТУРА

1. Брызгалина Е.В., Станченко С.В. Воспитание как образовательный результат: ценностно-ориентированный подход к оцениванию в системе общего образования // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Философия. - 2021. -№ 4. - С. 574-588.
2. Тугаринов В.П. Теория ценностей в марксизме / В.П. Тугаринов. – Л., 1968. – 121 с.
3. Дробницкий О.Г. Мир оживших предметов. – М.: Политиздат, 1967. – 351 с.
4. Николаева Е.И. Философские основы формирования ценностных ориентаций личности школьника // Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Педагогика. – 2014. – № 2. – С. 34-41.
5. Бондаревская Е.В. Ценностные основания личностно ориентированного воспитания / Е.В. Бондаревская // Педагогика. – 1995. – № 4. – С. 29-36.
6. Деметьева Е.А. Формирование ценностных и межличностных ориентаций в студенческом возрасте: теоретические аспекты // Педагогика и психология, 2018. - №1. - С. 54-63.
7. Щетинина А.А. Ценностные ориентации личности в психологии: теоретический аспект // Молодой ученый. - 2022. - № 2 (397). - С. 184-185.
8. Нагоева Л.Х. Ценностные ориентации: понятие и феномен // Новые технологии. - 2011. - №4. – С. 286 – 289.

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ
РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ
DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS IN MATHEMATICS LESSONS

А. А. Рахимбекова
Павлодар облысының білім беру басқармасы, Баянауыл ауданы білім беру бөлімінің «Ш.Айманов атындағы жалпы білім беру мектеп-интернаты» КММ, Павлодар облысы, Баянауыл ауданы, Баянауыл селосы, Қазақстан,
kabira20151124@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада жалпы математикалық – функционалдық сауаттылықтың маңыздылығы, математика сабағында функционалдық сауаттылықты дамыту үшін қолданылатын есептер мен мысалдар көрсетілген.
Аннотация: В этой статье подчеркивается важность общей математической и функциональной грамотности, задач и примеров, используемых для развития функциональной грамотности на уроках математики.
Abstract: This article shows the importance of mathematical and functional literacy in general, problems and examples used to develop functional literacy in mathematics lessons.
Түйін сөздер: математикалық сауаттылық, функционалдық сауаттылық, математика, сабақ, есептер, оқушы.
Ключевые слова: математическая грамотность, функциональная грамотность, математика, урок, задачи, ученик.
Key words: mathematical literacy, functional literacy, mathematics, lesson, reports, student.

Біздің заманымызда математика пәнін оқытуда оқушылардың функционалдық ойлау қабілеті мен шығармашылық тұрғыдағы жұмысын дамытуда өздігінен жұмыс жасаулары және логикалық тапсырмаларды орындаудың маңызы өте зор. Бүгінгі күнде математика пәнін нәтижелі, сапалы оқыту ізденістері – пән мұғалімін толғандырып отырған маңызды мәселелердің бірі.

Функционалдық сауаттылық – адамдардың мәдени, әлеуметтік, саяси және экономикалық қызметтерге белсене араласуы, яғни қазіргі жаңа заман ағымына, ілесіп отыруы, адамның мамандығына, жасына қарамай әрдайым білімін жетілдіріп отыруы.

Математикалық сауаттылық – математикалық сөйлеу және жазу мәдениетіне қоршаған ортаны және олардың заңдылықтарын білу, оны оқып үйренудің, оқушылар дүниенің ғылыми бейнесін меңгеруі. Ой-өрісі, ақыл-санасы кең тұлғаны қалыптастыруда жаратылыстану пәндерінің орны өте маңызды.

Математикалық сауаттылық сөйлеу және жазу мәдениетіне қоршаған ортаны және олардың заңдылықтарын баяндау, оны оқып үйренудің ғылыми бейнесін меңгерудегі басты құралы ретінде екерекше көңіл бөлу қажет. Математикалық сауаттылық оқушылардың математикалық тексті оқуына, жазуына және қайта айтып беруіне, жазылғандар мен айтылғандарды түсіне білуіне ең минимальды талап ретінде қарау қажет.[1]

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 – 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспарына сәйкес 2015 жылы Қазақстанда үшінші рет оқушылардың оқу жетістіктерін сырттай бағалау үшін жаратылыстану бағыты бойынша PISA халықаралық зерттеулері жүргізілді [2]. Оның ішінде математикалық сауаттылық бойынша берілген тапсырмалары да болды. Математикалық сауаттылық – әлемдегі математиканың ролін анықтау және түсіне білу, математикалық тұжырымдарды

дәлелді негіздей білу және қызығушылығы бар, ойлы азаматқа тән қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін математиканы қолдана білу қабілеттіліктерін негізделген қабілет.

Математика пәні міндетті пәндердің бірі болғандықтан оқушылардың даярлығы, математикалық ұғымдарды қолдана білу деңгейлері стандарттан төмен болмауы тиіс. Бірақ оқушылардың қабілеттері мен математикалық білімдері, ол білімдерді қолдану деңгейлері әр түрлі болады. [3].

Сыни тұрғыдан ойлау кезінде, бала өз заманының озық өнегесін санасына сіңіреді, функционалдық сауаттылығы жеткілікті болып, басқаның пікірін тыңдауға дағдыланады және өзі де пікір, ойын айтуға машықтанады. Сыни тұрғыдан ойлау технологиясының тиімділігі математика пәнін оқытуда ерекше орын алатынын атап айтқан жөн. Жаңа технологияларды тиімді пайдалану арқылы математиканы оқытудың мазмұнын сапалы жүзеге асыру тиімді. Математика сабағында оқушылар өз бетінше білу дағдыларын дамыту маңызды іс-әрекеттің бірі. Тапсырмаларды өздігінен тексеріп, қорытынды жасай білетін тұлға қалыптастыру үшін жаңа технологиялар әдістерін кеңінен таңдап, қолдану қажет. Математика сабағында сыни тұрғыдан ойлау технологиясының әртүрлі стратегияларын қолдану, өздігінен жұмыс істеу факторы – есептерді өзі шығара білу. Шапшаңдылық іс-әрекеттерін ұйымдастыра отырып, оқушылардың құзыреттілігін арттыру мақсатында шығармашылықтарын дамыту. Оқу мен жазу арқылы сыни тұрғысынан ойлау технологиясы жаңа заман оқулықтарының талаптарын жүзеге асыруда, оқушылардың білім деңгейін көтеруде, ойларын еркін айтуға, балаларды шығармашылыққа, қысқа уақытта шешім қабылдауға көмектесетін ең тиімді технологияның бірі болып табылады. Бұл технологияны пайдаланатын әр ұстаз өз педагогикалық қызметінде оқушы мен пән мұғалім арасындағы қарым-қатынасқа деген көзқарасының ерекше өзгергенін байқайды. Сын тұрғысынан ойлау әдісі математика сабағында оқушылардың қызығушылықтарын арттыра отырып, өз ойын еркін және дәл тұжырым жасауға үйретеді. Пікір қозғай отырып оқушының өз ойымен өзгелердің ойына сыни тұрғыда қарап көрген-білгенін талдап, реттеп, салыстырып, зерделеп, жүйелеп білмегенін өзі реттеп, дәлелдеп, тұжырымдар жасауға бағыттайды. Өз бетімен және бірлесіп шығармашылық тұжырым жасауға тырысады.

Жаңартылған білім беру мазмұны негізінде сараланған жаттығуларды орындауда жаңа технологияларды, әдістерді қолданудың маңыздылығы көп. Оны айта кетсек, жеке, жұптық немесе топтық жұмыстарда әртүрлі компьютерлік бағдарламаларды қолдануға болады. Теориялық негізін есеп түрінде игеру математикада оқушының ойын жинақтайды, икемділік, терең қызығушылық, жинақылық, жүйелік сияқты қажетті қасиеттерді қалыптастырады. Сонымен қоса, есептер, түрлі жаттығулар, математикалық білім, білік дағды жүйесін қалыптастырудың маңызды құралы, ал есеп шығару — оқу және кәсіптік іс-әрекеттің негізгі түрі. Әрбір есептің өзіне сай әдістемелік мақсаты болады. Сондықтан оқушы есепті шапшаң, оны қатесіз шығаруға, жаттыға түсуге ұмтылуға қарағанда, оны шығармашылықпен шешуге, шешімінен керекті қорытынды жасай алуға тырысуы керек. Математикалық есептердің тәрбиелік мәні де өте зор.

Есеп шығару оқушының бойында төзімділік пен табандылықты қалыптастырады. Керекті шешімді іздеп жазудың, сызудың ықшамдылығы мен мұқияттығын керек етеді. Математикалық ойлаудың ерекше стиліне тәрбиелейді:

— талқылаудың, формальдік-логикалық сұлбасын сақтауға (талдауға, құруға, дәлелдеуге, зерттеуге);

— ойдың ықшамдығына;

-ойлау барысының нақтылығына;

— математикалық символиканы дәл қолдануға.

Есеп шығару, талдау есептер жүйесін құрудың мынадай әдістемелік ерекшеліктерін анықтауға жол ашты:

1. Есеп шығаруды үйретудің дамытушы сипаты;

2. Есеп мазмұнындағы мәліметтердің ғылымилығы;

3. Есепті кәсіби түрде шығара білуді қалыптастыру мен дамытудың жүйелілігі және сабақтастығы;

4. Есеп мазмұнының кәсіби бағыттылығы;

5. Есеп мазмұнында мәселе көтерілуі;

6. Есеп шығаруды үйретудегі саналылық пен мақсаттылық;

Осының барлығында да математикалық ойлаудың негізгі түрдегі жоғары деңгейін қалыптастыру керек.

- Математикалық сауаттылыққа дайындау тиімді болуы үшін: теорияны білу , оны логикамен ұштастыру;
- есепті шығаруда тиімді жағын көруге баулу;
- апта сайын тест тапсырмаларын орындау;
- интернет материалдары арқылы дайындалу;
- түрлі тест орталықтарына қатысу;
- математикалық сайыс сабақ, пән кеші, апталықтарды математиканың даму тарихымен байланыстыру.

Мен өз оқушыларыма әр сабағымда арнайы уақыт бөліп, математикалық сауаттылық тапсырмаларын беріп отырамын. Алдын ала оқушыларға тапсырма беріледі. Оқушы үйден интернет материалдары бойынша есептерді оқып- үйреніп, жазып келеді. Сабақ соңында оқушы дайындалып келген жұмысын басқа оқушыларға үйретеді. Өйткені зетттеулер бойынша мұғалім дайын өнімді бергеннен гөрі, оқушылардың біріне- бірі түсіндіруі нәтижелі болатыны дәлелденген. Сөйтіп жақсы оқитын оқушы мен математикаға қабілеті төмен оқушы арасында ЖАДА орнайды да, баска оқушылар да математикалық сауаттылық тапсырмаларын қызығушылықпен орындап жатқанын байқадым.

Электротехника дүкенінде айфонның бағасы сұраныстың артуына байланысты 25 %-ға қымбаттады. Кейін мереке күндеріне жүргізілген акцияға сай айфонның қымбаттаған бағасынан 10 %-ға арзандатқан. Айфонның соңғы бағасы алғашқы бағасынан неше пайызға артық екенін табыңыз.

Шешуі:

Айфонның алғашқы бағасы –х – 100 %.

1) 100%+25%=125% бөлшекке айналдырсақ 125% :100=1,25

2) 100%-10%=90% бөлшекке айналдырсақ 90% :100=0,25

$x \cdot 1{,}25 \cdot 0{,}9 = 1{,}125x$ $\qquad$ $1{,}125 \cdot 100\% = 112{,}5\%$

112,5%-100%=12,5%

Жауабы: 12,5%

Оқушылардың математикалық сауаттылықтарын арттыру мәселесі бүгінгі таңда мектептеріміздің білім саласында тұрған басты мәселенің бірі болып табылады. Себебі оқушының кез-келген сабаққа деген қызығушылығы болмаса, онда оның алған білімі тұрақты болмайды. Олай болса, «Математиканың қорғаның тек күштілер мен батырлар ғана бұза алады» деген ұранды ұстана отырып, жалықпай, үлкен төзіммен, алдымызға келген шәкірттерге олардың жеке тұлға болып қалыптасуына, жақсы тәрбие, терең білім беру үшін аянбай еңбек ету керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары: / Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы №832 қаулысы // ресми мәтін. Астана: Әділет, 2012. – 14 б.

2. Ұ.Б. Жанасбаева Математикалық сауаттылық Алматы-2019 ж

3. PISA халықаралық зерттеуі /Әдістемелік құрал./ Астана, 2018ж. – 14 б. 5. 4. PISA халықаралық зерттеуі /Әдістемелік құрал./ Өскемен, 2018ж. – 12 б.

ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН МЕКТЕП ЖАҒДАЙЫНДА ХИМИЯ САБАҚТАРЫНДА STEAM-БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ ЖОБА ӘДІСТЕРІН ЕНГІЗУ

ВНЕДРЕНИЕ МЕТОДОВ ПРОЕКТОВ КАК ОСНОВА STEAM-ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ ХИМИИ В УСЛОВИЯХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ

THE INTRODUCTION OF PROJECT METHODS AS THE BASIS OF STEAM - EDUCATION IN CHEMISTRY LESSONS IN A SMALL SCHOOL

Ж. Т. Мынбаева
КГУ «Основная средняя школа села Отрадное отдела образования по Жаркаинскому району управления образования Акмолинской области»
Акмолинская область Жаркаинский район с.Отрадное, Казахстан,
zhanar_mynbayeva@mail.ru

Аннотация. Бұл жұмыста шағын жинақталған, жалпы білім беретін мектепте химия сабақтарында STEAM –білімде жоба әдісетіерін қалай және қандай нәтижелермен қолданылғаны туралы мәліметтер келтірілген; оқушылармен жұмыс жасаудың қандай формалары, әдістері жүргізіліп, оқушының әзірленген жұмыс парақтарына мысалдар келтірілген.
Аннотация. В данной работе приведены сведения о том, как, каким образом и с какими результатами применяли в STEAM-образованиеи метод проектов на уроках химии в малокомплектной, общеобразовательной школе; о том какие формы, методы работы с учащимися были проведены и приведены примеры, разработанных рабочих листов ученика.
Annotation. This article provides information about how, how and with what results the project method was used in STEAM- education in chemistry lessons in a small, comprehensive school; about what forms and methods of working with students were carried out and examples of developed student worksheets are given.
Түйінді сөздер: STEAM-білім беру, STEAM-BOX оқушылар, тәрбиешілер, тиімді, жоба әдісі.
Ключевые слова: STEAM-образование, STEAM-BOX учащиеся, педагоги, эффективные, метод проектов.
Keywords: STEAM - education, STEAM-BOX, students, teachers, effective, project method.

Система образования нашей страны в последние годы претерпевает огромные преобразования. Основным требованием, является развитие конкурентно способной, гармонично развитой, умеющей находить выход из любой ситуации личности. Именно за такими личностями, будущее нашей страны, а это наши ученики. Каждый ученик это будущее нашей страны и мира в целом. Несомненно, обязанность каждого учителя способствовать развитию такой личности. В рамках учебно-образовательного пространства своей деятельности каждый учитель ориентируется на потребности учеников и их родителей; на общественный, экономический спрос. При этом в рамках каждодневных занятий, как в урочное, так и в неурочное время обязательно нужно учитывать потребности учащихся; их индивидуальные и возрастные особенности. В работе каждого учителя главным датчиком является ученик и его родители. Чаще всего, учителя не ориентируют обучение на учеников, а оперируются только своими личными интересами и возможностями, таким образом, ученик, как Личность отходит на второй план и у них пропадает интерес к учебе, они становятся сжатыми, не хотят взаимодействовать при получении знаний. Данная ситуация это именно, то на что обязательно нужно обращение учителя всей работы при обучении учащихся.

Для каждого учителя ярким показателем эффективности стало индивидуально

работать с каждым учеником, так межпредметная связь стала основой для профориентации учащихся, потому, что только благодаря смежному изучению предметов наши ученики будут профориентированы на специальности, требующие межпредметных знаний и умений. Критерием успеха каждого учителя естестве-математического цикла стало то что, он сам изучает свою конкретную ситуацию, поведение, методы, приемы, действия, эффективность и достижения, отрабатывает свои действия с учениками и каждый раз рефлексируя, планирует дальнейшую работу. Сейчас метод проектов, как основа STEAM – образования стало основой для профориентации учащихся: ученики изучая дисциплины, применяя знания получают межпредметные, смежные навыки применения в действительности, так как сейчас в основном на рынке труда востребованы специалисты с двойной и тройной специализацией, это такие специальности, как инженеры-механики, инженеры-химики, инженеры-электрики, инженеры-энергетики, био-технологи, инженеры-программисты, веб-дизайнеры и т.д. Таким образом, ученики через проектную деятельность прорабатывают будущую профессию и профориентируются.

Главный аспект развития образования – равная, доступная возможность всех участников образовательного процесса к образовательным ресурсам и технологиям; максимальное удовлетворение всех учащихся в получении образования, которое способствует обеспечению успеху в быстроменяющемся мире; создание всех условии в общеобразовательных системах для формирования интеллектуально-, духовно- и физически развитого гражданина страны [3]. Поэтому, я, как и любой из наших коллег тщательно планирую каждый урок, конечно же, первым делом согласно методу проектов и инженерного дизайна предполагаю учащемуся реальную, имеющую связь с регионом проблему, контекст, чтоб учащийся с самого начала занятий понимал для чего нужны ему знания и опыт, полученные в результате выполненной работы и как потом он сможет все применить, таким образом, он постарается и справится с заданиями, приложит все усилия, что бы решить проблему [4].

STEAM — образование, основанное на применении междисциплинарного, прикладного подхода и метода проектов, а также на интеграции всех пяти дисциплин в единую схему обучения. STEAM: S – science; T – technology; E – engineering; A – art; M – mathematics или: естественные науки, технология, моделирование, искусство, математика [1]. STEAM – образование предполагает организацию учебной деятельности с учетом интересов и исследовании. Поэтому, STEAM – образование для каждого учащегося в его учебной деятельности означает действенное внимание к каждому, к его индивидуальности, познавательной активности в условиях обновления системы образования по учебным программам, предполагает сочетание различных форм и методов для повышения качества обученности и развития каждого ученика [2].

Например, на уроках химии в 7 классах общеобразовательной, малокомплектной школы в рамках изучения раздела долгосрочного плана: «7.1 А Введение в химию. Чистые вещества и смеси», с учениками решаем проблему: «Охрана окружающей среды и здоровья человека» в рамках контекста: «Комплексное влияние достижений химической науки на окружающую среду и здоровье людей», а именно по методу проектов и инженерного дизайна, ученикам на уроке по теме: «Способы разделения смеси» дается STEAM-BOX (коробочка, для работы на занятии) в котором находятся подручные средства и материалы для очистки воды подручными средствами. В коробке имеются следующие оборудования и материалы: пластиковые бутылки, вата, марля, уголь активированный, песок, мелкие камни, ткань, пакет, галька, бумага, салфетки. Из данного оборудования и материалов ученики создают фильтр для очистки загрязненной воды и применяют способы разделения смеси. Дается рабочий лист ученика фрагмент, которого приводится на рисунке 1, специально разработанный на урок согласно целям урока, по которому ученик выполняет работу в течение учебного занятия.

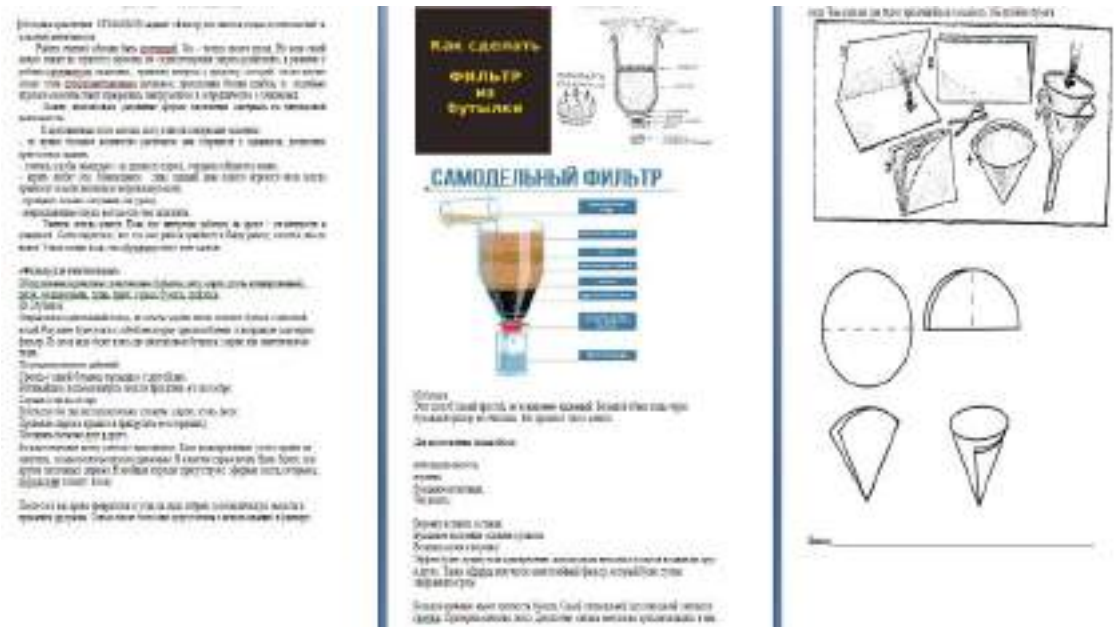

Рисунок 1 – фрагмент рабочего листа урока по теме: «Способы разделения смеси»

Другой пример, ученики 7 класса в рамках изучения раздела долгосрочного плана: «7.2А Атомы. Молекулы. Вещества» решают проблему, связанную с экологическими вопросами и рациональным использованием пластика, а именно давая «вторичную жизнь» ученики создают прототипы химического элемента из подручных средств» в рамках контекста: «Комплексное влияние достижений химической науки на окружающую среду и здоровье людей», а именно по методу проектов и инженерного дизайна, ученикам на уроке по теме: «Состав и строение атома» дается STEAM-BOX (коробочка, для работы на занятии) в котором находятся подручные средства и материалы для создания прототипа химического элемента. В коробке имеются следующие оборудования и материалы: пластиковые бутылки, скотч, клей, пенопласт, проволока, вата, пластилин, шпажки, цветная бумага, салфетки, клей, бруски дерева, нитки (разной толщины). Из данного оборудования и материалов ученики создают прототип химического элемента и при создании модели обязательно учитывают строение химического элемента, количество электронов, нейтронов, протонов и других структурных единиц. Для удобства дается рабочий лист ученика фрагмент, которого приведен на рисунке 2, специально разработанный на урок согласно целям урока, по которому ученик выполняет работу в течение занятия.

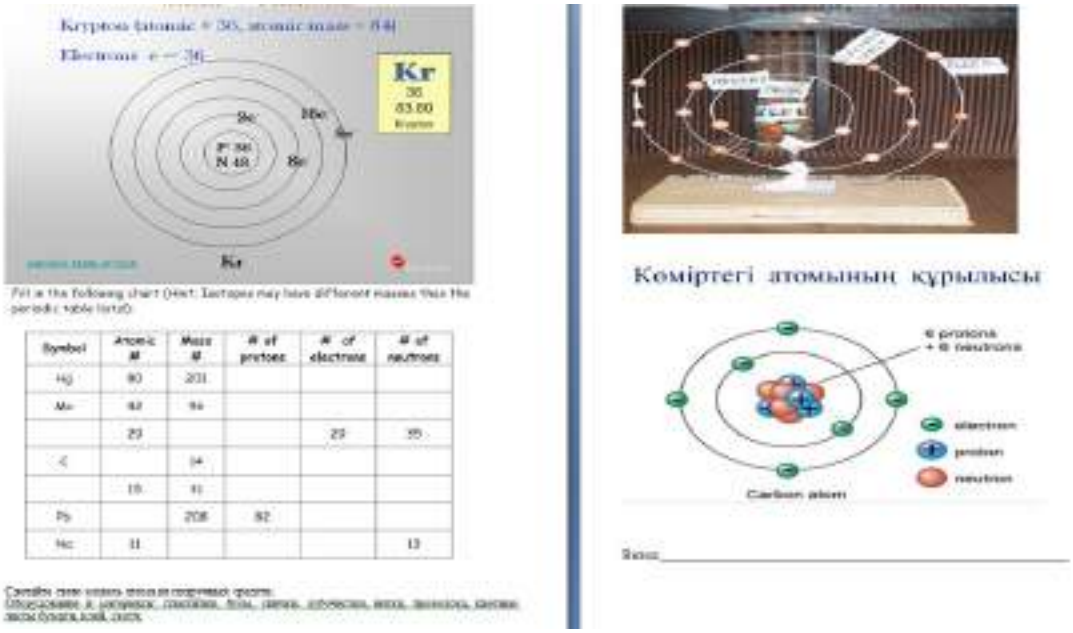

Рисунок 2 – Фрагмент рабочего листа урока по теме: «Состав и строение атома»

Так же, например, на уроках химии в 8 классе в рамках изучения раздела долгосрочного плана: «8.1А Движение электронов в атомах» решают проблему, связанную с экологическими вопросами и рациональным использованием вещей из пластмассы, а именно давая «вторичную жизнь» ученики создают прототипы химического элемента из подручных средств в рамках контекста: «Комплексное влияние достижений химической науки на окружающую среду и здоровье людей», а именно по методу проектов и инженерного дизайна, ученикам на уроке по темам: «Распределение электронов в атомах Энергетические уровни. Движение электронов в атоме» дается STEAM-BOX (коробочка, для работы на занятии) в котором находятся подручные средства и материалы для создания прототипа химического элемента. В коробке имеются следующие оборудования и материалы: скотч, клей, пенопласт, шнурки, проволока, вата, пластилин, шпажки, цветная бумага, салфетки, клей, бруски дерева, нитки (разной толщины). Из данного оборудования и материалов ученики создают прототип химического элемента и при создании модели обязательно учитывают строение химического элемента, количество электронов, нейтронов, протонов и других структурных единиц, распределение электронов по энергетическим уровням. Для удобства дается рабочий лист ученика фрагмент, которого приводится на рисунке 3, специально разработанный на урок согласно целям урока, по которому ученик выполняет работу в течение занятия.

Рисунок 3 – Фрагмент рабочего листа урока по темам: «Распределение электронов в атомах Энергетические уровни. Движение электронов в атоме»

Таким образом, благодаря методу проетов в STEAM-образовании в рамках малокомплектной школы на уроках химии, можно создать комфортные условия для развития гармоничной, развитой личности ученика и по мере выполнения заданий ученик профориентируется, применяет теоретические знания и практические навыки полученные во время занятий, из подручных средств создает визуализированные модели.

И как, правило, исследовательский подход – Инженерный дизайн и метод проектов и правильно подобранный контекст в STEAM - образовании, помогут учащимся, с помощью личного опыта проработать учебные темы, используя личный опыт и полученные ранее знания. Выбираемый нами учителями средний темп работы на уроках оказывается доступным и работоспособным лишь для одной части учеников, а для другой же он слишком быстрый, а вот для третьей излишне замедленный. Поэтому, при работе мы ставим цели на три категории детей: все, в основном и некоторые. Таким образом, учебная цель, поставленная на уроке для одних детей - слишком сложная, а для других -

очень легкий вопрос. Один и тот же учебный материал из учебника учащиеся понимают каждый по своему: одни сразу после первого чтения, другие же после несколько раз повторения, а третьи нуждаются в разъяснении содержания или со стороны учителя или другого учащегося. На занятиях ученики могут выбирать работать в группе или индивидуально. Таким образом, наблюдая за познавательными способностями, психологическими особенностями, а также интеллектуальным и умственным развитием учащихся, в основном учителя приходит к выводу, что наиболее оптимальный выбор использовать STEAM - обучение в учебной деятельности учащихся на уроках естественно-математического цикла, это видно по фотографиям с занятий, приведенных на рисунке 4.

Рисунок 4 – Фотографии с занятий

Таким образом, задачи STEAM – образования:

• разработать инструмент = метод, который бы позволил создать некое единое образовательное пространство, в рамках которого обучающиеся могли бы найти или сгенерировать точки соприкосновения своих темпераментов, менталитетов и умений;

• создать условия, в которых этот инструмент = метод будет работать не ситуативно, здесь и сейчас, а во времени, пролонгировано, да еще в условиях преемственности, то есть в системе, начиная от дошкольного образования и заканчивая профессиональными и высшими учебными заведениями.

Метод проектов применимый в STEAM – образований, дает хорошие результаты, а именно после проведенных анкетировании, выявилось, что всем учащимся нравятся занятия по методу проектов, применяя инженерный дизайн; ученики самостоятельно осознают существующую проблему на занятиях и им комфортно решать ее с помощью исследовательских навыков.

ЛИТЕРАТУРА

1. Анисимова Т.И., Шатунова О.В., Сабирова Ф.М. STEAM-образование как инновационная технология для Индустрии 4.0. Научный диалог. 2018;(11):322-332. https://doi.org/10.24224/2227-1295-2018-11-322-332

2. STEAM-технология в профильном образовании: Сборник материалов дистанционной конференции 15 апреля 2022 г. (под общей редакцией заместителя начальника филиала (по учебной работе), почётного работника общего образования Российской Федерации Войтенко Е.П.; заведующий методическим кабинетом Гладченко Н.Ю.). – Калининград: КНВМУ, 2022. – 100 с

3. Аниськин В.Н., Аниськин С.В., Замара Е.В., Янкевич О.А. Использование дидактического потенциала STEM- и STEAM-технологий в решении задач цифровизации образования // Высшее гуманитарное образование XXI века: проблемы и перспективы: Материалы Четырнадцатой международной научно-практической конференции (Самара, 09-10 октября 2019 г.). Самара: Самарский государственный социально-педагогический университет, 2019. С. 19-24.

4. Юганова Н.А., Шелюховская М.Н. От теории к практике. Виртуальный конструктор STEM-урока [Электронное издание]. – ГБОУ лицей №344 Невского района Санкт-Петербурга, 2020. – 35 с.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Кайржанова Карлыгаш Маратовна
Ұлытау облысы білім басқармасының Жаңаарқа ауданы білім бөлімінің «Е.Шаханов атындағы тірек мектебі (ресурстық орталық) КММ», Жаңаарқа ауданы Ұлытау облысы, Қазақстан
ms.k.karlygash@list.ru

Аннотация: Ағылшын тілін оқытудың белсенді әдіс-тәсіл «SATPIN» арқылы оқушылардың оқылым мен айтылым дағдыларын қалыптастыру
Түйін сөздер: «SATPIN» тиімді әдісін қолдану арқылы , оқушылар оқылым дағдысын жақсарта отырып, сонымен қатар жоғары нәтижеге қол жеткізе алады

Қазіргі уақытта ағылшын тілі халықаралық, жаһандық тілге айналды. Бұл барлық қоғамнан, әсіресе оқушылардың оны жақсы меңгеруін талап етеді. Ағылшын тілін меңгеру үлкен жетістікке жетуді қалайтын оқушылар үшін де маңызды. Көптеген сарапшылар ағылшын тілін екінші тіл ретінде оқытудың шарты туралы өз пікірлерін айтады. Ағылшын тілін екінші тіл ретінде оқытудың деңгейі көптеген факторларға байланысты, мысалы, мұғалімнен, студенттерден немесе олардың екеуінен де тыс, мысалы, құрал-жабдықтар, мұғалім қолданатын тәсілдер, т.б. Ағылшын тілін оқытуда жоғары көрсеткішке әкелетін ол тиімді таңдалған әдіс – тәсілдер. Мұғалім оқу мақсатына жету үшін дұрыс әдісті қолдануы керек.

Әр оқушыны оқуға баулу, жеке жұмыс жасауға әкелетін бұл әрине өзіндік оқу болып табылады. Бүгінгі күні оқу бағдарламасында жоспарға қойылған «Оқуға құштар мектеп» жобасы іске қосылғаны барлығымызға мәлім. Яғни, оқушылардың сауатты оқи алуы - біздің басты мақсат. Білім алуда әрбір әрекет оқылымды қажет етеді. Сол себепті, шет тілін оқуда да фокус оқылым дағдысына қойылуы қажет. Ал дәл осы шараны қолға алу мақсатында, әрі бастауыш оқушылары арасында оқылым балаға қызықты, әрі ойын түрінде енгізу үшін біз оқытушыларға ең тиімді әдістеме қолданғанымыз жөн. Оқу маңызды болып табылады, өйткені ол арқылы бір-бірімен коммуникация құрау, қорытынды жасауды, болжауды, және т.б. қамтитын белсенді дағдыларды іске асырады. SITPAN принципі - бала оларды бірден сөзбен жеткізе алатындай жиілік принципіне сәйкес әріптерді енгізу. Кітапта берілген алфавиттік реттен басқа, әріптерді олардың мәтіндерде кездесетін жиілілігіне қарай үйрету.

SITPAN дегеніміз не?

Оқытушылар ретінде біз оқушыларымыздың ерте білім алуындағы дыбыстық техниканың маңыздылығы туралы жиі естиміз, бірақ ол нені білдіреді және неліктен ол s, i, t, p, a, n дыбыстарынан басталады? Фонетика - әріптердің дыбыстарына және олардың сөздерді жасау үшін біріктірілуіне назар аударатын оқу мен жазудың іргелі тәсілі. s,i,t,p,a,n сияқты нақты әріптерден бастау бұл әдісті жас оқушыларға енгізудің стратегиялық және тиімді жолы болып табылады.

Мектепке әлі оқуға кіріспейтін балаларға оқуды бастау үшін жүйелі фонетика қажет, бірақ бұл кезеңде бүкіл алфавитпен немесе фонема-графема сәйкестіктері мен графема-фонемалық сәйкестіктердің ішкі жиынтығынан дұрыс жұмыс істей алады деп күтуге болмайды. Осылайша, фонетикалық схемалар міндетті түрде графемалар мен фонемаларды енгізу үшін белгілі бір ретті қабылдайды. Әріптер мен дыбыстар схемасы satpin арқылы басталды, яғни сол графемалар және олардың фонемалармен ең жиі сәйкестіктері /s æ t p ɪ n/ және ең көп қолданылатын екі британдық фонетика схемасы сол бастапқы тізбектің нұсқаларын біріктіреді. Неліктен бұл графемалар мен

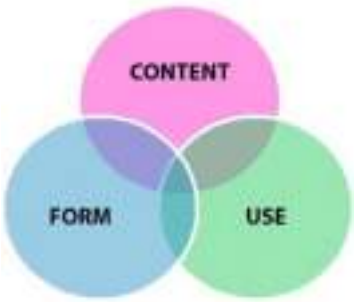

фонемалар? Бұл мақалада сатпин 1960 жылдардағы Ортон-Джиллингем (Orton–Gillingham methods) әдістерінің американдық өкілдері Салли Б. Чайлдс пен Айлетт Роялл Кокстың (Sally B. Childs and Aylett Royall Cox) жұмысында пайда болғанын көрсетеді. Мақалада 1967 жылы Кокстың satpin нұсқасы бар басылымына назар аударылады және оның ғылыми негіздері түсіндіріледі және зерттеледі. Содан кейін біз Кокстың түсінігі британдық сауаттылық схемаларында қай жерде әсер еткенін және фонетикалық материалдардың авторлары басқа әдісті қабылдағанын немесе балама фонетикалық бастапқы нүктелерді ұсынғанын көрсетеміз. Кокстың негіздемесі негізінде жатқан фонетикалық талдау жаңартуды қажет етеді. Бұл орындалғанда, ол да, қайта ашылған бастапқы логика да фонемалар мен графемалардың бастапқы оқыту тізбегіндегі пайдалы өзгерістерді ұсынады.

Фонетиканы бұзу

Фонетика қысқаша Фонетика балаларға сөздерді шешуге көмектесетін құпия код сияқты. Ол әліпбидегі әріптер мен олар білдіретін дыбыстардың арасындағы байланысты үйретеді. Бұл түсінік оқу мен емле үшін өте маңызды.

S.A.T.P.I.N: Фонетиканың бастапқы блоктары

CVC (Дауысты-Дауысты-Дауыссыз)

Үлгі Кіріспе

s, i, t, p, a және n әріптері дауыссыз-дауысты-дауыссыз (CVC) үлгісін енгізуге мүмкіндік береді. Бұл ағылшын тіліндегі көптеген қарапайым сөздердің іргелі құрылымы, бұл балаларға негізгі сөздерді түсінуді және қалыптастыруды жеңілдетеді. s, i, t, p, a және n дыбыстары да айқын және оңай айтылады, бұл оларды ерте фонетика бойынша оқыту үшін өте қолайлы етеді. Бұл әріптердің анық фонетикалық дыбыстары бар, бұл балалардың оларды үйренуін және есте сақтауын жеңілдетеді.

S - бастапқы нүкте «S» әрпі жиі енгізілген алғашқы фонемалардың бірі болып табылады, себебі бұл қарапайым және оңай анықталатын дыбыс. Балалар «sss» дыбысын тез қабылдай алады және оны «sun-күн», «socks-шұлық», «snake-жылан» сияқты сөздермен байланыстырады.

A - Құралдар жинағын кеңейту. Келесі кезекте 'A' болып табылады, бұл тағы бір таныс және оңай ажыратылатын дыбыс. «A» әрпін ерте енгізу балаларға «cat-мысық», «bat-жарқанат», «sat-отыр» сияқты жаңа сөздерді жасауға мүмкіндік береді, олардың сөздік қорлары мен сенімділігін арттырады.

T - Building Bridges 'T' фонетиканы оқыту процесіне әртүрлілік пен тереңдік қосу үшін ойнайды. Бұл қарапайым дыбыс, сондықтан құралдар жинағындағы «S» және «A» арқылы балалар енді «at», «sat», «ten» сияқты сөздерді жасай алады.

P - іргетасты нығайту фонетикалық негізді нығайту үшін «P» дыбысы енгізілген. «S», «A», «T» және «P» арқылы балалар енді «пат», «сап», «нап» сияқты сөздерді құрастыра алады.

I - Кеңейту көкжиектері «Мен» жасалуы мүмкін сөздер ауқымын кеңейту үшін араласады. Балалар енді оқу қабілеттерін одан әрі арттыра отырып, «pin», «pat» және «nap» сияқты сөздерді құра алады.

N – Күрделілікті қосу «N» соңғы енгізілген бастапқы фонемасы балаларға әріп пен дыбыс қатынасын тереңірек түсінуге мүмкіндік беретін «pin», «tan» және «nap» сияқты көбірек сөздерді құрастыруға мүмкіндік береді.

Тізбектің артындағы пайымдау

S, I, T, P, A, N әрпінен бастауды таңдау фонетиканы меңгерудегі нақты және тиімді әдіс. Бұл нақты әріптер мен оларға сәйкес дыбыстар таңдалады, себебі олар: жалпы және тануға,есте сақтауға оңай: S, A, T, P, I және N ағылшын тіліндегі ең жиі қолданылатын әріптердің бірі болып табылады, бұл оларды кіші оқушыларға оңай түсінуге мүмкіндік береді.

Full circle

Resources

- List of words (sat, sit, sip, tip, tap, sap, sat), magnetic whiteboards and letters (s, a, t, p, i), one per pair of children
- List of words (pin, pit, sit, sat, pat, pan, pin), magnetic whiteboards and letters (s, a, t, p, i, n), one per pair of children
- List of words (pot, pod, pad, sad, mad, mat, pat, pot), magnetic whiteboards and letters (p, t, d, m, s, o, a), one per pair of children
- List of words (cat, can, man, map, mop, cop, cap, cat), magnetic whiteboards and letters (c, t, n, m, p, a, o), one per pair of children
- List of words (leg, peg, pet, pat, rat, ran, rag, lag, leg), magnetic whiteboards and letters (l, g, p, t, r, n, e, a), one per pair of children
- List of words (run, bun, but, bit, hit, him, dim, din, sin, sun, run), magnetic whiteboards and letters (r, n, b, t, h, m, s, d, i, u), one per pair of children

Сөз жасауда жан-жақты: Осы әріптерден бастау балаларға оқу саяхатының басында негізгі сөйлемдерді құруға және оқуға мүмкіндік беретін көптеген қарапайым сөздерді жасауға мүмкіндік береді.

Күрделі фонетика үшін құрылыс блоктары: Бұл негізгі дыбыстар оқу және жазу дағдыларын арттыруға әкелетін көбірек дыбыстар мен комбинацияларды біртіндеп енгізу үшін күшті негіз береді.

Ағылшын тілін үйретуді балаларға алдымен SATPIN-ді, өйткені:

1. s, a, t, i, p, n
2. c k, e, h, r, m, d
3. g, o, u, l, f, b
4. ai, j, oa, ie, ee, or
5. z, w, ng, v, oo, oo
6. y, x, ch, sh, th, th
7. qu, ou, oi, ue, er, ar

✓ Олар өте кең таралған дыбыстар және біз оларды балаларға әртүрлі сөздерді араластыруға және сегменттеуге (оқу және жазуды) тезірек үйрету үшін қолданамыз.

✓ Бұл әріптер және одан да маңыздысы олар жасайтын дыбыс көптеген негізгі «дыбысты» сөздерде кездеседі. Сондықтан біз әріп атаулары мен дыбыстарды үйретіп қана қоймай, оларды сөзбен біріктіре аламыз.

✓ SATPIN әріптері біріктірілген кезде бірнеше қарапайым сөздерді оқу және жазу үшін оларды араластырып, сегменттеуге болады – SAT – SIT – PAN – PAT-PIN – TIP – TAP – ANT-SAP т.б.

✓ Егер сіз балаларды әліпби ретімен оқытсаңыз, олар бастапқыда соншалықты қарапайым сөздерді жасай алмайды. Сіз ABCDEF дыбыстарын біріктіретін көп сөзді жасай алмайсыз!

Бастапқы дыбыстарды үйрету тәртібі сіздің мектебіңізге және қолданылатын фонетика бағдарламасына байланысты болады, бірақ ең көп тараған 6 әріп s,i,t,p,a және n болып табылады. Қалған реттілік бойынша ұсыныс – m,d,g,o,c,k,e,r,u,b,h,f,l,j,w,v,x,y,z,q. Кейбір бағдарламалар осы тізбектің соңына қарай бірнеше диграфтарды жиі буын қосылыстарына алынады.

Бастауыш сыныпта ағылшын тілінің әріп дыбыстарын үйрету

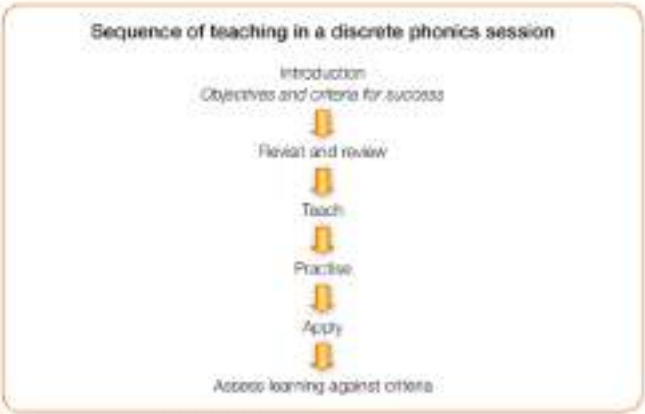

Бұл әдіс әліпбиге қарсы әріпті дыбыстарды үйретеміз деген сөз. Бұл 42 әріптік дыбыстар балалар дұрыс құралдармен ағылшын тілін декодтау үшін қолданатын дыбыстық құрылыс блоктары болып табылады. Сөзді оқығанда олар әріптерді таниды және сәйкес дыбыстарды біріктіреді; сөз жазғанда дыбыстарды анықтап, сәйкес әріптерді жазады. Бұл дағдылар араластыру және сегменттеу деп аталады. Бұл балаларға дыбыстық сөйлеуді меңгеруі керек бес дағдының екеуі:

Әріпті дыбыстарды меңгерту:

Балаларға sh, th, ai, ue сияқты әліпби дыбыстары (1 дыбыс – 1 әріп) мен диграфтардың (1 дыбыс – 2 әріп) қоспасы болып табылатын 42 әріптік дыбыс оқытылады. Көп сенсорлық тәсілді қолдану арқылы әр әріп дыбысы қызықты әрекеттермен, әңгімелермен және әндермен таныстырылады.

Бұл дағдылармен қатар балалар дауысты дыбыстардың негізгі баламалы емлесімен де танысады. Бұл бес дағды балалар грамматиканы оқытудың әр жылы негізін қалады.

Олар өте кең таралған дыбыстар және оларды біріктіргенде бірнеше қарапайым сөздерді оқу және жазу үшін араластырып, сегменттеуге болады – SAT – SIT – PAN – PIN – TIP – TAP т.б. Егер сіз әліпби ретімен үйренсеңіз, бастапқыда қарапайым сөздерді көп құра алмас едіңіз.

Бастауыш сыныпта ағылшын тілінің әріп дыбыстарын үйрету барысында – осы тәсілдің ерекшелігі күніне жиілік бойынша әріп үйретіледі. Балаларды ерте жастан бастап оқуға және жазуға баулитын дәлелденген, көңілді және көп сенсорлы синтетикалық фонетика әдісіне негізделген кешенді жұмыс.

Фонетика – сіздің балаңыздың сауаттылығын дамытудағы маңызды құрал. s,a,t,p,i,n тәсілінен бастау оларды әріптер мен дыбыстардың қызықты әлемімен таныстырудың құрылымдық және тиімді әдісін ұсынады. Сіздің балаңыз дамып келе жатқанда, олар сеніммен және ләззатпен оқу және жазу қабілетін аша отырып, осы негізге сүйенеді. Сонымен, балаларыңызбен фонетикалық саяхатты қабылдаңыз және олардың тілдің сиқырын декодтауын бақылаңыз! «SATPIN» тиімді әдісін қолдану арқылы , оқушылардың оқылым дағдысын жақсартып, сонымен қатар жоғары нәтижеге қол жеткізіңіздер.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Letters and Sounds: Principles and Practice of High Quality Phonics
2. Building_Vocabulary_from_Word_Roots_Level_5
3. Kinder Study Reading 2019

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ СЫНИ ОЙЛАУ ЖҮЙЕСІ
СИСТЕМА КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ ШКОЛЬНИКОВ
SYSTEM OF CRITICAL THINKING IN THE FORMATION OF FUNCTIONAL LITERACY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Ибрагимова Ляйля Пазыловна

Павлодар облысының білім беру басқармасы, Железин ауданы білім беру бөлімінің «Міржақып Дулатұлы атындағы №3 жалпы орта білім беру мектебі» КММ, бастауыш сынып мұғалімі, Павлодар облысы, Қазақстан

ibragimovadyusenbaeva80@mail.ru

Аңдатпа

Бұл мақалада білім мазмұнының жаңартылған шеңберінде бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясын жоспарлауда оқыту мен оқу үдерісінде тиімді жүзеге асуы жан-жақты талданады.

Түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, жиынтық бағалау,сыни ойлау.

Аннотация

В данной статье всесторонне анализируется эффективная реализация технологии развития функциональной грамотности учащихся младших классов в учебный процесс в обновленных рамках содержания образования.

Ключевые слова: функциональная грамотность, суммативное оценивание, критическое мышление.

Annotation

This article comprehensively analyzes the effective implementation of technology for developing functional literacy of primary school students in the educational process within the updated framework of educational content.

Key words: functional literacy, summative assessment, critical thinking.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясын қандай технология арқылы дамиды және оны қысқа мерзімді жоспарлаудың алгоритмі ретінде көрсетіп, оқу мақсаттары негізінде сабақтың сараланған мақсаттарының оқушылардың қажеттіліктеріне орай SMART форматында құрастырылуы мен нәтижелілігі, сәйкесінше жиынтық бағалауда жоғары нәтижеге қол жеткізуі дәлелденеді.

Тақырып мазмұнына сәйкес таңдалған белсенді әдістердің оқушыларды оқуға тартуы, оқу мақсатына жетуіне ықпал етуі, сол арқылы коммуникативтік әрекеттің келесі дағдысына бағытталуы ескерілді. Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясы бұл оқу мен оқытудағы сыни ойлау жүйесі мен және қысқа мерзімді жоспарлаудың педагогикалық үрдістегі табыстылығы болып сараланады.
Ғылым мен техниканың қарыштап дамыған заманында мемлекеттің адами құндылығы қоғамның білімділігіне тәуелді екенін және құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жететінін жаһандық сын-тегеуріндер дәлелдеп келеді.

Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаевтың бастамасымен «100 нақты қадам» Ұлттық жоспарындағы білім беру саласына қатысты5 қадам адам капиталының сапасын көтеруге бағытталғаны баршаға мәлім. Соның ішінде 76-қадамда «12 жылдық білім беруді кезең-кезеңімен енгізу, функционалдық сауаттылықты дамыту үшін мектептегі оқыту стандарттарын жаңарту» басымдықтары білім беру жүйесіне тың серпіліс әкелді [1]. Еліміздің білім беру жүйесінде әлемдік білім кеңістігіндегі

халықаралық стандарт талаптарына сай функционалдық сауаттылықты қалыптастыру құзыреттіліктерін қамтитын білім беру мазмұнының жаңартылған моделіне көшу кезеңкезеңмен іске асырылуда.

Жалпы білім беретін негізгі мектептерде бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясыбойынша оқушының –ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін оқушы қалыптастыру, сондай-ақ нормаларды сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға оқушыларды мұғалім дағдыландыруға үйрету қажет [2]. Қазіргі заман мұғалімі - ол үнемі табысқа ұмтылатын және өз оқушыларының табысқа жетуіне қабілетті кәсіби маман.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясын мен Стронгтің "Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға - мұғалім" деген сөзімен түсіндірер едім. Себебі менің алдымда оқушыларымды оқу мақсаты арқылы күтілетін нәтижеге жетелеу, болашақ өмірге және еңбек етуге тиісті деңгейде даярлап, олардың бойында тілдік және өмірлік маңызы бар адамзаттық дағдыларды қалыптастыру міндеті тұрды. Алғашқы айларда жоспарланған оқу әрекеттері толық жүзеге аспады және пән бойынша академиялық білімді меңгертумен ғана шектелдім де, оқушыларым оқу жетістіктерін анықтайтын жиынтық бағалау тапсырмаларын орындауда біраз ізденісті талап етті. Бұл мәселе мені терең толғантты және ізденіске, бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясын іздеуге және, тығырықтан шығуға жетеледі.

Педагогикалық қызметімде орыс педагогі К.Д.Ушинскийдің «Мұғалім - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім,ал оқуды, ізденуді тоқтатқанда оның мұғалімдігі де жойылады» деген пікірі өмірлік ұстанымыма айналды. Жан-жақты ізденіспен білімім мен білігімді ұштастырып, кәсіби шеберлігімді шыңдап, табысқа ұмтылу, оқушыларымды жетістікке жетелеу басты мақсатым болып табылады. Ал ол үшін бастауыш сынып оқушыларының фунционалдық сауаттылығын дамытудазаманауи білім берудегі оң өзгерістерге бейімделудегі икемділік, инновациялық технологиялар мен оқыту құралын, жаңартылған білім мазмұны негізінде сабақты тиімді, нәтижелі жоспарлауды меңгеру қажеттілігі туындауы - заңдылық.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуда сабақты жоспарлауданбастау қажет. Нақты оқу уақыты барысында мұғалім мен оқушының нәтижеге бағытталған әрекеттерін, оның мақсат, міндеттері мен әдістерін, тапсырмаларын құрастыру. Жаңартылған білім мазмұнындағыбастауыш сынып оқушыларының сауаттылығының бірден-бір көрінісі қысқа мерзімді жоспарлаудың кейбір ерекшеліктерін өзімнің алдыңғы сабақ жоспарыммен салыстыру барысында анықтадым.

Жаңартылған білім мазмұндағы мұғалімнің функционалдық сауаттылығын дамытудың көрінісі қысқа мерзімді жоспарлауда көрініс береді.

Ұзақ мерзімді жоспардан бөлім бойынша қамтылуға тиісті тақырыптар мен мақсаттар жүйесін білу;

Орта мерзімді жоспар мен оқу жоспарынан белгілі бір бөлімдегі нақты ұсынылған сабақ тақырыбынан оқу мақсатын анықтау;

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытужәне сыни ойлау жүйесі – нәтижесі алдын-ала белгісіз шығармашылық, зерттеушілік мәселелерді шешумен тығыз байланысты жұмыс. Мұғалімдердің өз беттерінше ізденулері арқылы зерттеушілік іс-әрекет дағдыларын, ойлаудың зерттеушілік түрін меңгерулеріне, сонымен қатар оқу барысында белсенділік ұстанымдарын қалыптастыруға, функционалдық сауаттылықтарын дамыту шарт. Ұстаздың функционалдық сауаттылығы – бұл педагогикалық іс-әрекетті өзгерту бойынша құндылыққа бағытталған, жан-жақты дәлелденген, талаптарға сай ұйымдастырылған, нақты мақсатты көздейтін кәсіби қызмет. Мұғалімдердің функционалдық сауаттылығын дамытуда жобалық және зерттеу әрекетіне үйрету барысында қойылатын міндеттер төмендегідей болуы мүмкін: – мұғалімдердің функционалдық сауаттылығын дамытуда танымдық қызығушылықтарын дамыту; –

шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру және дамыту; – проблема қою және оны шешудің тәсілдері мен жолдарын табу біліктері мен дағдыларын дамыту; – оқуға және өздігінен ізденуге ынталандыруға жағдай жасау; – білім алушылардың өз әрекеттеріне, қабылдаған шешімдеріне жеке (тұлғалық) жауапкершілік сезімін, өзін-өзі бағалаудың негізін қалау; – тұлғаның бойында коммуникативтік дағдылар қалыптастыру және дамыту; – білімді күнделікті өмірде қолдана білу дағдыларын қалыптастыру, яғни функционалдық сауаттылықтарын дамыту.

XXI ғасырдамұғалімдердің фунционалдық сауаттылығын дамыту бұл шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететін белсенді оқу әдістері мен тәсілдерінің дамуымен байланысты функционалдық сауаттылықты дамытуда Джона Дьюи идеяларына қызығушылық артты. Ол «сын тұрғысынан ойлауды» дамытудың қажеттілігіне назар аудара отырып, оқу материалын белсенді және саналы түрде меңгертуге бағытталған сын тұрғысынан ойлауды қалыптастырудың қағидаттары мен әдістемесін әзірлеп ұсынды:

- көп мәнділікті меңгеру, яғни теориялар мен түсініктердің мән-мағынасын сөздердің, суреттердің және математикалық мәндердің көмегімен жеткізе білу;
- ақпаратты ықшамдай және жалпылап қорыта білу, өз бетінше тиімді және үнемді құрылымдарды, тұжырымдамалық карталар мен схемаларды құруға қабілеттілік;
- нақты, деректіден алшақтап, дерексіз, абстрактылы ойлай білу;
- кез келген құбылыстың негізгі, басты қағидаттарын анықтап, таба білу.

Функционалдық сауаттылықты дамытуда Дьюи идеясын іске асыру тәсілдерінің бірі «жобалау әдісі» бойынша оқыту болды. Қазіргі заманғы педагогикада жобалау әдісі заманауи білім беру жүйесінің компоненттерінің бірі ретінде қолданылуда. Дәстүрлі және инновациялық оқыту әдістерінің тиімді арақатынасы мұғалімнің танымдық және эмоционалдық тұрғыдан дамуына оң ықпал етеді.

Функционалдық сауаттылықты дамытуда пәнаралық және шығармашылықпен кіріктірілген бағдарлы жұмыс түрі болып табылады. Бұл әдіс мұғалімдердің қандай да бір мәселені өздігінен зерделеп, зерттеу нәтижесін көпшілікке таныстырып жариялаудан тұратын оқу-танымдық іс-әрекеттерінің жиынтығын қамтиды. Мұғалімдердің коммуникативтік, күрделі мәселелерді шешу жолындағы ізденістік және өз іс-әрекетіне рефлексия жасай білу қабілеттері дами түседі. Сонымен қатар, мұғалімдердің функционалдық сауаттылығын дамыту жұмыстары пәнаралық байланысты нығайтып, екі немесе одан да көп сабақтар бойынша кіріктірілген сабақтар ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Мұғалімдер өздігінен ізденіп, оларды талдап, дамыту арқылы қорытынды жасап, жаңа нәтиже алуды және оны жариялауды жүзеге асырады.

Қорыта келгенде, сабақтың оқу мақсатына, ойлау дағдыларының деңгейіне сәйкес жоспарланған тиімді деп таңдалған әдіс-тәсілдермен берілген топтық, жұптық, жеке формадағы тапсырмалар белсенді оқу ортасының қалыптасуына, өз бетінше білім алу дағдыларын дамытуға бағытталуы тиіс. Бұған оқуды барынша белсенді, күрделі, қызықты, маңызды ету арқылы қол жеткізуге болады. Жеке және топпен бірлесе жұмыс істеу қабілеті, сын тұрғысынан ойлау дағдылары, сөйлеу мәдениеті қалыптастыру, өмірлік жағдаяттарда оң шешім қабылдау, адамзаттық құндылықтарға баулу - жаңартылған білім мазмұнының соның ішінде функционалдық сауаттылықты дамыту тиімді тұсы екенін атап айтқым келеді. Демек, «функционалдық сауаттылық» табысты оқытуың мәні – мұғалімдердің бойында XXI ғасырда өмірдің барлық саласында табысты болуы үшін қажетті кең ауқымды дағдыларды дарыту болып табылады. Оқушы кез келген ауызша және жазбаша мәтіндерді түсініп оқып, сын тұрғысынан қолдануға, басқалармен әртүрлі тақырып төңірегінде мазмұнды әңгіме жүргізіп, мәтін құра білуге белсенді оқыту мен оқу үдерісінде дағдыланады.

Демек, білім мазмұнының жаңартылған шеңберінде функционалдық сауаттылығын дамыту технологиясы негізінде қысқа мерзімді жоспарды тиімді әзірлеудің табыстылығы оқу бағдарламасының талаптарын орындауға және мұғалімдердің оқу үлгеріміне оң әсер етеді. Жалпы мақаламды қортындылай келе, бастауыш сынып оқушыларының

функционалдық сауаттылығын арттыру және сыни ойлау жүйесін қалыптастыру технологиясы бұл мұғалімнің жан-жақты дамуы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. 100 нақты қадам. Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 20 мамырдағы бағдарламасы// Егемен Қазақстан, 20 мамыр, 2015 жыл № 92 (28570)
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2019 ж.

БИОЛОГИЯ САБАҒЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ
ПОВЫШЕНИЕ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ ЗА СЧЕТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКЕ БИОЛОГИИ
INCREASING STUDENTS' ACTIVITY BY USING NEW TECHNOLOGY IN THE BIOLOGY CLASS

Дженаева Акмарал Гаптуловна
КГУ «Кенжекөл жалпы орта білім беру мектебі» Павлодар қаласы
dzhenayeva79@bk.ru

Аннотация: Бұл мақалада – оқушылардың биология сабағында білімдерін жоғарлату мәселесі қарастырылған. Мақала оқушылардың сабақтағы зейіні мен қызығушылылықтарын арттыруға арналған. Осы қолданылған әдістер арқылы оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтары артады, бір-біріне шынайы көмектесуін қалыптастырады.
Тірек сөздер: технологиялар, сабақта бейнероликтерді қолдану, сабақтағы тест тапсырмалар, мультимедиялық презентациялар, виртуалды зертханалық жұмыс.
Аннотация: В данной статье рассматривается проблема совершенствования знаний учащихся на уроках биологии. Статья призвана повысить внимание и интерес учащихся на занятии. С помощью этих методов повышается интерес учащихся к уроку, у них формируется искренняя помощь друг другу.
Ключевые слова: технологии на уроке биологии, использование видео на уроке, тестовые задания на уроке, мультимедийные презентации, виртуальные лабораторные работы.
Annotation: This article deals with the problem of improving students' knowledge in biology lessons. The article is intended to increase the attention and interest of students in class. With the help of these methods, the students' interest in the lesson increases, they form a genuine helping of each other.
Key words: technologies in the biology class, use of videos in the class, test tasks in the class, multimedia presentations, virtual laboratory work.

Мәселе: оқушыларға білім беруде мотивация беру, ақпараттық технологияларды қолдану. Осы мәселе бойынша білім саласында инновациялық даму ұлтымыздың нанотехнологиясын және биотехнологиясын дамыту. Білімге қызығушылығы жоғары оқушыларды тәрбиелеу. Сабақты тартымды өткізіп, шындығында да өркениетті алдыңғы қатарлы елдердің қатарына қосылудың бір ғана жолы бар десек, олжас ұрпақтың білімді болуы, саналы болуы. Мұғалім шеберлігі – ізденіс нәтижесі. Сондықтан, орыстың ұлы педагог ғалымы К.Д.Ушинскийдің “Мұғалім – өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады”– деген.Оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Алдағы уақытта да заман талабына сай білімді әлемдік деңгейге жеткізудің бірден--

бір жолы, бұл – инновациялық қызмет. Сол үшін әр ұстаздың алдында оқу мазмұнын жаңарту, өзінің шығармашылығын дамыту мен шеберлігін шыңдап, озық технологияны жетік меңгеріп, әр күнгі сабағына тиімді әдіс қолдану.

Тәжірибенің басты идеясы: Биология сабақтарыңда жаңа ақпараттық технологиялардың әрекетін белсендету және шығармашылық іс-әрекетке қатысуға жағдай жасау.

Мұғалімнің жеке жұмысы:

- оқушылардың логикалық ойлау-қабілетін дамытудағы мақсаттарын арттыру;
- биология сабағында өздіктерінен білімдерін топтастыруды оқушыларға үйрету;
- белсенді шығармашылық іс-әрекеттерге оқушыларды қалыптастыру;
- түрлі іс-әрекеттерге оқушыларды қатыстыру негізінде биология пәнінің практикалық бағдарын күшейту;
- сабақта уақытыңда бірлесе жұмыс атқаруды, басқаларға жаны ашуы, бір-біріне шынайы көмектесуін қалыптастыру.

Берілген тәжіребенің жаңашылдығы нақты жағдайларда белгілі оқу тәсілдері, жаңашылдыққа бейімделеу.

Оқу үрдісінде дидактикалық материал молынан жиналған:

- тестілеу тапсырмалары;
- оқушылардың жаңа ақпараттық технологиялардың белсенділігін қалыптастыруға бағытталған сабақтар жүйесі;
- қағаз және электрондық нұсқалардағы жеке кестемелер;
- жаңа ақпараттық технологияларды арттыру үшін әдіс-тәсілдер жиынтығы.

Тәжірибенің технологиясы:

Егер белсенді шығармашылық іс-әрекетке оқушының құштарлығын ынталандырса, әр сабақ нәтижелі болады және оған жетуге жеңіл болады.

Мұғалімнің міндеті: сауатты, белсенді тұлғаны тәрбиелеу мақсатымен оқушылардың танымдық іс-әрекетін белсендету.

- Оқушылардың жаңа ақпараттық технологиялардың әрекетін белсендету биология сабақтарында мүмкіндіктері мол. Мен мұғалім ретінде білім ғана беріп қоймай, сонымен қатар оқушылардың танымдық шығармашылық қабілеттерін дамыту керекпін.

Жұмысымның мақсаты – биология сабақтарыңда оқушылардың ойлау және жаңа ақпараттық технологиялардың әрекеттерін белсендіру арқылы, сабаққа деген ынталары мен қызығушылықтарын арттыру.

Мақсатқа жету жолдары:

- оқушылардың объективті тәжірибесін ашуға септігін көрсететін оқыту әрекетін ұйымдастыруға түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану;
- сыныптың жұмысында әр оқушының қызығушылығын оятатын орта құру;
- оқушыларды сөйлеуге ынталандыру, тапсырмаларды орындауда түрлі тәсілдерді қолдану;
- Оқу үрдісінің тиімділігін өсіруді, әдіс-тәсілдер мен заманауи технологияларды кешенді түрде қолдануда деп білемін.

Нәтижелік:

Оқушылардың сауаттылығын көтеру мақсатымен жаңа ақпараттық технологиялардың әрекеттерін белсендіру қабілетін жеке бағытталған оқыту арқылы арттыруда танымдылық әрекетті қалыптастыру оңтайлы нәтиже береді:

- биология сабағынан сауаттылығы к өтеріледі;
- жыл сайын оқушылар мектепішілік, қалалық олимпиадаларға қатысып, жүлделі орындарды алып жүр, түрлі іс шараларға, сайыстарға қатысып жеңімпаз атаңды (Республикалық олимпиампиадалардаң оқушылар бірінші орыңдар алды - жеңімпаз атаңды);
- Біздің мектептеде оқытудың тиімді жолдары мен әдістәсілдерін іздестіру жұмыстары кең көлемде жүргізіліп келеді. Жас ұрпаққа топтық, ойын, тірек сигналдары,

модульдік тестік жүйе, интерактивті, оқытудың компьютерлік, дамыта оқыту технологиялары бойынша білім беруде.

Wordwall - интерактивті және баспа материалдарын жасауға арналған көп функциялы құрал. Көптеген шаблондар интерактивті және баспа түрінде қол жетімді. Интерактивті жаттығулар Интернетке қол жетімді кез-келген құрылғыда ойнатылады: компьютерде, планшетте, телефонда немесе интерактивті тақтада. WordWall қызметінің артықшылықтарының бірі- бағдарламада көптеген тілдерде түсінікті пайдаланушы интерфейсі бар. Ең жиі пайдаланылатын шаблондар, мысалы, жаттығулар, лексикалық дағдыларын жатқызуға болады. Сонымен қатар ойын үлгілері: "Салыстыру", "толық жазу", "Диаграмма мен этикеткала", "Кездейсоқ картасы", "Кездейсоқ колесо", "Анаграмма", "Құрастыру" жұп, "Виселица", "Сөзжұмбақ" т.б. бар. Үй тапсырмасын жасау үшін Wordwall қызметі мұғалімге бұрыннан жасалған мазмұнды қол жетімді баспа формасына жедел түрлендіруді қолдануды ұсынады. Бұл өте ыңғайлы, өйткені ол мұғалімнің уақытын айтарлықтай үнемдейді.

Flippity – бұл кесте негізінде оқыту үшін әртүрлі интерактивті тапсырмаларды жасауға болатын онлайн қызмет. Функционалдығы бойынша Flippity LearningApps сияқты танымал қызметтерге ұқсас. Flippity интерактивті жұмыстарының ең танымал түрлері: Мәтінді енгізу жаттығуы; Емлені тексеру; Кроссворд; Турнир кестесі; Уақыт шкаласы; Сөздерді іздеу; Бинго. Әр тапсырма үшін құру нұсқаулары, сондай-ақ шаблон мен демо нұсқасы бар. Flippity интерфейсі ағылшын тілінде, бірақ интуитивті интерфейсі бар. Сондай-ақ, сервиспен жұмыс істеу кезінде браузерге салынған автоматты аудармашыны пайдалануға болады, мысалы, мұндай мүмкіндік Google Chrome браузерінде бар. Әр түрлі салаларда қолдануға арналған, Google Classroom сонымен қатар K-12 білім беру жүйесінде және колледж қалашықтарында онлайн оқудың ең жақсы таңдауы болып табылады. Google Classroom негізгі Google қосымшаларын біріктіреді - Google Docs, Sheets, Slides, Gmail және Calendar - мұғалімдер мен студенттердің өзара әрекеттесуін басқару үшін ықшамдалған платформаға біріктіреді. Мұны білу маңызды Google Classroom-тің негізгі мақсаты - тапсырмаларды құруды, бөлісуді және бағалауды жеңілдету. Міне, осылай жұмыс істейді: мұғалімдер оқушылармен Google Classroom-қа шақыратын код немесе сілтеме арқылы бөліседі.

Мұғалімдер содан кейін тапсырмалар туралы ақпараттармен толтырылатын сыныптардың күнтізбесін орната алады және оқушылардың қол жетімділігі үшін дереу жаңартылатын мерзімдер. Мұғалімдер Google Drive-та сынып ішінде әр оқушыға арналған жеке қалталарды жасай алады. Қазіргі заманда білім беру ісінде талап деңгейінен шығу мұғалімнің іздену шеберлігіне тіреледі. Бүгінгі талап оқушыға білім берумен бірге оны білікті түрде қолдана алуына, оны дағдыға жеткізіп қана қоймай баланың ақыл ойын, қабілетін дамытуға, әрекет нәтижесінде белгілі тұжырым жасай алуға үйретуге

негізделеді. Әрине, оқытудың барлық әдістері баланы дамытуға бағытталған. Оқыту мен оқудың жаңаша әдіс-тәсілдерін ойдағыдай меңгерген мұғалім шәкіртін білім алуға қызықтыра алады және жеке іздеуге дағдыландырады. Нәтижесінде оқушы еркін, өзіндік дәлелдемелерін анық жеткізе білетін сенімді, сыни ой пікірі мен көзқарастары дамыған болып қалыптасады. Топтық жұмыс арқылы ой қозғай отырып,өз ойымен өзгелердің ойына сыни қарап, естіген, білгенін топ ішінде талдап, салыстырып, реттеп, сұрыптап, жүйелеп, білмегенін өзі зерттеп, дәлелдеп, тұжырым жасауға бағыттау өз бетімен және бірлесіп шығармашылық жұмыс жасау. Қазіргі оқыту үрдісіне жаңа педагогикалық технологиялар кеңінен енуде.

Оқушыны пәнге қызықтырумен қатар, саналы ойлауға тәрбиелейтін, қоғамдық көзқарастарын қалыптастыра алатын, өзіндік пікірі бар, қоғамдағы болып жатқан түрлі қарамақайшылықтарды түсіне білетін, еркін сөйлеп, өз пікірін ашық айта алатын ойлы ұрпақ тәрбиелеуде сабақтың маңызы зор. Әр мұғалім оқушыға көпқырлы сабақ беретін болған соң, қазіргі жаһандану саясатына сәйкес жаңа технологияны өз ыңғайына, пәніне лайықтап пайдалануы тиіс. Сонымен қатар, сабақтарымда сыни тұрғысынан ойлау технологиясын, жиі қолданамын.

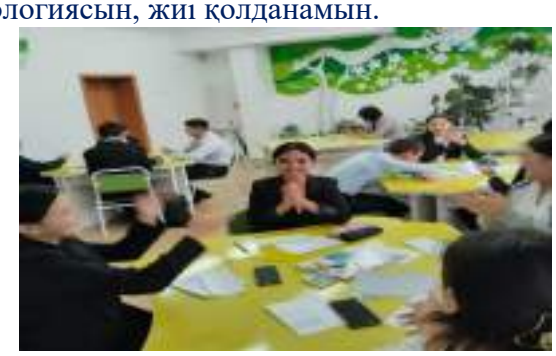

Биология – XXI ғасыр ғылымы. Сондықтан да ол жаңа ақпараттық технологиялармен тығыз байланысты. Қазіргі кездегі білім беру жүйесіндегі негізгі мақсат оқушыға жеке тұлға ретінде қарап оның дамуына көп көңіл бөлуде. Бұл пәнді оқыту мұғалімнен зор міндеттерді талап етеді, өйткені ол бүкіл сыныптың қажеттіліктеріне жауап беруі тиіс. Интерактивті әдіс диалогтік әдіс нәтижесінде сабаққа қатысушылар бір – бірімен байланыса отырып, мәселелерді шешеді. Интерактивті тақта мектеп сыныптарында әр пән бойынша, соның ішінде биологиядан зертханалық сабақтарды өткізгенкезде оның құрылғылары қолданылады. Жоспарланған сабақты тиімді өткізуге көмектеседі, оқушының ой өрісінің дамуына, зерттеулік жұмыстар жүргізуіне ықпал етеді. Бағдарлама соңында мұғалімдер ақпараттық коммуникациялық технологияларды сенімді және сыни тұрғыдан пайдаланушыларға айналады.

Биология сабағында АКТ көмегімен оқыту төмендегі мәселелерді қамтиды:

1) Оқушыларға оқылатын табиғат құбылыстарын толық және дәл ақпаратты бере отырып, оқу сапасын арттыру

2) Оқытудың көркемділігін арттырады, яғни оқушыларға қиын да күрделі материялдарды көрнекі түрде түсіндіруге қол жеткізеді;

3) Оқытудың тиімділігін жоғарылатады және оқу материалын түсіндіру мүмкіндігін арттырады;

4) Оқушылардың көзқарастарын қалыптастыра отырып, олардың білімге құштарлығын,табиғи сұранысын қанағаттандырады.

Интерактивті технологияның ерекшеліктері:

1) Слайдтарда кемшіліктер мен қателер жіберілсе, тез арада түзетуге артады. Басқа пәндермен пәнаралық болады. Сабақтың өнімділігі байланыс орнайды

2) Сабақта көрнекілікті қолдану деңгейі артады.

3) Оқу материалын беру логикасына көп көңіл аударады, бұл оқушылардың білім деңгейіне оң әсерін тигізеді. Компьютерге деген қарым – қатынас өзгереді.

Биология пәнінен сабақ өту барысында интерактивті оқыту технологиясын, яғни белсенді «Естігенді мен ұмытпаймын», «Істеген ісіме жауап беремін» әдістерін қолдану оқушыларды іс-әрекеттеріне дұрыс баға беруге тәрбиелейді.

Менің міндетім – сабақта берілген материалдарды оқушылар толық түсіну үшін, қолайлы жағдай туғызу. Білім беруге түрлі әдістер мен тәсілдер қолданамын.

Қайталау – білімді бекіту үшін қажетті элемент Қаншалықты оқу барысы шынайы болса, соғұрлым білім беру тиімдірек. Ғалымдар жаңа технологияларды көптеп енгізуде. Себебі, жаңа оқыту технологияларын енгізу заман талабына сай білім беру бағыты өзгереді, өздігінен білім ала алатын логикалық пайымдай, талдай, қорытындылай алатын коммуникативті тұлғаны қалыптастыру қажет. Жаңа ақпараттық технологияларды білім беру жүйесінде қолданудың ең маңызды факторы негізгі қозғаушы күші адам, сол себепті білімнің негізгі принциптері іске асырылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мырзабаев А.Б,. «Биологияны оқыту әдістемесі»
2. Валиева М. «Білім беру технологиялары және оларды оқу тәрбие үрдісіне енгізу жолдары». Алматы, 2002.
3. Н.И.Сонин, Ә.Қ.Қисымова «Биология. Тірі организм». Оқулық, А. 2006 4. В.Б. Захаров, С.Г.Мамонтов, Н.И.Сонин, Ә.Қ.Қисымова «Жалпы биология».
5. С.Г.Мамонтов, В.Б.Захаров, Ә.Қ.Қисымова «Биология.Жалпы заңдылықтар». Оқулық
6. Өстемиров К. «Оқыту құралдарын пайдалану негіздері». Алматы, 2002.
7. Н.И.Сонин, М.Р.Сапин, Ә.Қ.Қисымова «Биология. Адам» Оқулық, А.2004
8. Юсупов Б.Ю. «Мұғалімге тән педагогикалық қасиеттер». Алматы. 1999ж.

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУГЕ ӘСЕРІ
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ИЗУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON ENGLISH LANGUAGE LEARNING

Магжанова Айгуль Оразовна
Павлодар қаласының «Әлихан Бөкейхан атындағы лицей-мектебі» КММ, Қазақстан
magzhanova_aigul@mail.ru

Аннотация: Бұл мақала сабақта жасанды интеллект көмегімен ағылшын тілі сабақтарында функционалдық сауаттылықты дамыту туралы зерттеулер жүргізді. Автор тақырып бойынша іздеу және дереккөзге негізделген зерттеулер жүргізді. Іздеу барысында автор Интернеттің ашық деректеріне сүйене отырып, дәлелдер келтірді. Теориялық бөлімнің мәліметтеріне сүйене отырып, практикалық талдау жүргізді.

Abstract: This article is devoted to the study of the development of functional literacy in English lessons using artificial intelligence. In the proposed article, the author conducted a search on the topic based on sources. During the search, the author provides evidence based on open Internet data, etc. Conducts an analysis based on the data of the theoretical section

Аннотация: Данная статья посвящена исследованию развития функциональной грамотности на уроках английского языка с помощью искусственного интеллекта. В предлагаемой статье автор провел поиск по теме на основе источников. В ходе поиска автор приводит доказательства, опираясь на открытые данные интернета и др. Проводит анализ, опираясь на данные теоретического раздела

Түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, жасанды интеллект, тіл, трансформация

Ключевые слова: функциональная грамотность, искусственный интеллект, язык, трансформация
Keywords: functional literacy, artificial intelligence, language, transformation

The modern world is developing so fast, people hear about new technologies every day. One example is bots that help simplify life for all Internet users. Artificial intelligence (AI) is a universal tool that allows people to rethink how we integrate information, analyze data and use the results to improve decision–making – and it is already transforming all areas of life. How artificial intelligence affects English language learning.

Recommending a step forward is to promote new models of digital education and staff development using artificial intelligence so that students have the skills needed in 21st century education. According to researchers Shubehendu and Vijay, these software systems "make decisions that usually require a human level of knowledge" and help people anticipate problems or deal with them as they arise. As such, they work purposefully, intelligently, and adaptively. [1]

How artificial Intelligence is transforming the world

Artificial intelligence algorithms are designed to make decisions, often using real-time data. They are different from passive machines, which are only capable of mechanical or predetermined reactions. Using sensors, digital data or remote input, they combine information from many different sources, instantly analyze the material and act on the basis of the conclusions obtained from these data.

If they discover something that is relevant to a practical task, software developers can use this knowledge to analyze specific problems.Artificial intelligence systems have the ability to learn and adapt as decisions are made.It is the ability to generalize, synthesize, integrate and transfer knowledge, skills and abilities. Since the main purpose of teaching a foreign language is the formation of communicative competence, we can say with confidence that in English lessons the teacher works in all areas of functional literacy development.

Relevance is determined by the fact that modern education fulfills the most important tasks - training, educational work and personal development. The combination of these tasks has become one of the reasons for the transformational processes that have affected the field of education at all levels and in all subject areas.

Ways to improve functional literacy in English lessons based on artificial intelligence.

In the modern world, a foreign language has become an instrument of interaction between society, the role of which is increasing due to the development of international economic, scientific, social and cultural ties. Now, "why do we need a foreign language?" We often face the need to use it in everyday life. In addition, in the modern world, more and more people are starting to travel, which is a great opportunity to learn another culture and at the same time increase their self-esteem.

Functional literacy is one of the central concepts in the modern educational process. A functionally literate person can use all the acquired knowledge, skills and abilities to solve a wide range of life problems in various fields of human activity, communication and social relations.

Based on this, we can identify the following problem: how to organize work in an English lesson for the formation of functional literacy of students in the learning process.Functional literacy can be achieved in various ways during the learning process. However, one of the main components of teaching a foreign language is the interest of students.

For the development of functional literacy, several features of tasks can be distinguished:

* a task set outside the subject area and solved with the help of subject knowledge;
* each of the tasks describes a life situation;
* the context of the tasks is close to the problematic situations that arise in everyday life;
* the situation requires an informed choice of a behavior model;
* The questions are given in simple and understandable language;

* Illustrations, tables, and diagrams are used.

The concept of “functional literacy" first appeared in UNESCO documents in the 60s of the last century and subsequently came into use by researchers. Functional literacy in a broad sense is interpreted as a way of social orientation of an individual, combining the link between education (primarily general education) and multifaceted human activities. In today's rapidly changing world, functional literacy is becoming one of the main factors contributing to people's active participation in social, cultural, political and economic activities, as well as lifelong learning.

Thus, functional literacy is the active participation of people in social, cultural, political and economic activities, i.e. following modern trends in the era of globalization, constantly improving human knowledge, regardless of profession or age. The main goal is the formation of an intellectually, physically and spiritually developed citizen of the Republic of Kazakhstan in secondary schools, his social adaptation in the world. That is, to teach students to effectively apply the knowledge gained at school in life. Leadership qualities are here:

- activity
- creative thinking
- the ability to make decisions
- the ability to choose your profession correctly
- readiness for lifelong learning.

These functional skills are developed within the walls of the school.

A functionally competent person acts in accordance with the values of society, based on the well-established interests of society. Choosing the profession you need today, make the right decision and, knowing the language of modern information technology, adapt to any social environment. In this context, we can formulate the main features of a functionally literate person: he is considered a person who knows how to live in a social environment, who knows how to get along, who has certain qualities and who has common basic and subject competencies.

The main task of a modern school is to form a student's desire to learn at all stages of his life, to give him the opportunity to understand the importance of each step, to teach him to navigate the choice of approaches and sources of knowledge.

Today, the need for high-quality education in the secondary education system is growing. It cannot be otherwise when the competition for survival grows in accordance with the requirements of the time. The introduction of modern technologies and techniques into the educational process, the use of scientific and technological achievements, the modernization and application of advanced models of ethnopedagogy, improving the quality of teaching staff, improving educational work, as well as improving the functional literacy of students have become issues on the agenda.

In order to increase language activity with the formation of students' literacy in teaching English, Internet technologies should become one of the sustainable components of the methodology of teaching English. Such a question is of great importance both for today and for the future. Observing the current development of Internet technologies, we see that social services are becoming more widespread. These are: blog,w iki, Twitter, YouTube, clips, etc. To use them in a large-format system, it is necessary to specifically study the methods of using modern Russian language teaching systems, such as case studies, quest lessons, electronic virtual lessons, distance learning, etc.

Today, artificial intelligence technologies are changing the way we learn English. Language learning platforms based on artificial intelligence using natural language processing (NLP) algorithms help improve English language proficiency. These platforms use machine learning algorithms to analyze and understand the structure and context of a language, providing you with a personalized and novel learning experience.

Here are some examples of platforms on how artificial intelligence technology can help you learn English:

1.Duolingo and Babbel language learning apps. There are many applications for learning a language using artificial intelligence. For example, apps like Duolingo and Babbel use artificial intelligence algorithms to analyze your progress and provide feedback and coaching tailored to your specific needs.

2.Speechling and Pimsleur- speech recognition. Speech recognition technology based on artificial intelligence helps to improve pronunciation and speech skills.

3.Google Translate - English Translation - Artificial intelligence-based language translation tools such as Google Translate can help you understand English text and speech in your native language. This can be especially useful if you are just learning English and need help with basic vocabulary and grammar.

4. Chatbots Kuki and Replika. Chatbots can offer English language learners a communication experience. Chatbots like Kuki and Replika can chat with you and give you feedback and recommendations to improve the language. You can even chat with the famous OpenAI chatbot on ChatGPT!

5.Grammarly - writing skills. The app can help you improve your writing skills, as well as correct grammatical, spelling, and punctuation errors when writing essays, emails, or other written forms of communication.

6.Quizlet- vocabulary replenishment. Vocabulary apps like Quizlet will help you expand your English vocabulary with flashcards, quizzes and games that will help you learn new words and phrases.

7.Tandem - This language exchange app selects an English-speaking person for your communication experience. These apps use artificial intelligence algorithms to find compatible partners based on your interests and language learning goals.

8.ELSA is an application that improves your pronunciation by providing information about accent and intonation. These apps use artificial intelligence algorithms to analyze speech patterns and provide personalized feedback and coaching to achieve perfect pronunciation.

9.ReadTheory is an excellent solution for developing reading skills, offering special short texts and tests to test your understanding. This application uses artificial intelligence algorithms to determine the level of difficulty of the educational material according to your level.

In conclusion, I want to write that new machine intelligences have a very strong impact on English language learning. After all, with the help of new programs, we see how the concept and method of teaching a foreign language is changing in the modern world. Artificial intelligence-based language learning platforms are a new and exciting development in the field of language learning. They are able to make language learning accessible, personalized and fun. However, you should use these tools in combination with traditional methods such as supervised learning, experimentation with other students, and immersion.

In general, after studying this topic, I realized that Artificial Intelligence will not replace people, but people who use And replace people who do not know how to use artificial intelligence, that is, inforgs.

List of modern digital tools

1. MagicSchool.ai – smart assistant
2. ChatGPT – Assistant editor
3. Jeda.ai – online board
4. Tarsia Maker – Tarsia method
5. Conker – creating a quiz
6. Poe – Question-answer
7. AILessonPlan.com – Lesson planning
8. Quiz wizard – creating a test
9. GitMind – smart card
10. Copilot – Lesson planning

LITERATURE

1. Bodrova, A. Yu. Application of modern educational technologies in English lessons to develop functional literacy of students / A. Yu. Bodrova.
2. Voronina, K.V. Formation of functional literacy in English lessons / Young scientist. — 2020.
3. Kuvaldina, E.A. The role of the family in the development of a student's cognitive interests.// Young family of the 21st century: trends, problems and development prospects. – Kirov, 2004.
4. Panfilova E.I. On the issue of developing functional literacy of students in English lessons / Concept: Modern scientific research: current theories and concepts. Issue 3, 2015.
5. Nurakhmetov N.N. The problem of forming a system of functional literacy for productive education // materials of the congress of teachers of chemistry and biology of the Republic of Kazakhstan. - Ust-Kamenogorsk: 2012 (June 28-29). - pp. 21-23.
6. http://www.gm3d.ru/topiki_po_anglijskomu_yazyku/referat_iskustvennyj_intelekt.html
7.https://vc.ru/s/1961240-legend-lingua/747111-obzor-platform-iskusstvennogo-intellekta-ai-dlya-izucheniya-angliyskogo-yazyka

МЕТОДЫ АКТИВИЗАЦИИ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ И ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Шплецер Елена Владимировна
Гимназия имени Гани Муратбаева, с.Сарыкемер, Байзакский район, Жамбылская область, Казахстан, elenasplezer@mail.ru

Аннотация: Одной из основных проблем, стоящих сегодня перед системой образования и общества в целом, является проблема активизации творческого мышления читательской грамотности младших школьников. Данный доклад направлен на использование методов активации творческого мышления и читательской грамотности младших школьников.
Ключевые слова: творческое мышление, читательская грамотность, методы, инновационные технологии, младший школьник.

Психологи утверждают, что развивать творческое начало в детях следует как можно раньше, в противном случае оно может угаснуть. Следовательно, нужна целенаправленная работа по развитию творческого мышления младших школьников с учетом возрастных и индивидуальных способностей. В современной психологии существует две точки зрения на творчество.

1) Всякое мышление является творческим (нетворческого мышления нет) 2)Наиболее распространенное определение творческого мышления основано на характеристике его по продукту. В.Б.С.Э. творчество пределяется как деятельность человека, созидающая новые материальные и духовные ценности, обладающие общественной важностью.

Мышление всегда носит творческий характер, так как оно направлено на открытие новых знаний. (Например: Там, где нет образца, а ученик сам находит что-то новое, пусть субъективно новое (например, способ решения задачи), то здесь выступает творческое мышление.

В качестве основного критерия творчества часто рассматривается – оригинальность мышления – способность давать ответы далеко отклоняющиеся от обычных. Оригинальность выражает степень непохожести, нестандартности, неожиданности предлагаемого решения среди других стандартных решений. Оригинальность рождается из преодоления «правильного», очевидного, общепринятого.

Творческий характер мышления проявляется в таких его качествах как гибкость, оригинальность, беглость, глубина мышления (отсутствие скованности, отсутствие

стереотипности), подвижность. Это все особенности характеризуют творческого человека. Противоположными качествами является инертность, шаблонность, стереотипность, поверхностность мышления. Они очень важны в жизни, так как они позволяют быстро решать стандартные задачи. Однако психологическая инерция очень вредит в творчестве и в развитии творческих способностей. Не обязательно, что высокий уровень развития интеллектуальных способностей предполагает хорошо развитые творческие способности.

Развивать творческие способности ребенка – это значит развивать его воображение. Процесс обучения может проходить с различными приложение сил, познавательной активности и самостоятельности школьников. В одних случаях он носит характер подражательный, в других – поисковый, творческий. Именно характер учебного процесса влияет на его конечный результат – уровень приобретенных знаний, умений и навыков. В теории и практике обучения вопросу развития творческих способностей учащихся пока не уделено нужного внимания, но ясно одно, что развитие творческих способностей учеников не может происходить без постановки и решения самых разнообразных задач. Задача – это начало, исходное звено познавательного, поискового и творческого процесса, только в ней выражается начальное пробуждение мысли. Однако в практике школьного обучения во многих случаях применяются репродуктивные задачи, направляющие ученика на однозначные ответы, не активизирующие его мыслительной деятельности. По данным некоторых исследователей лишь 14% задач вызывают сенсорные продуктивные процессы творческого видения, самостоятельного наблюдения, обращения внимания, скорости охватывания. Среди всего прочего и те задачи, которые улучшают познавательную активность школьников, содержат элементы неизвестности, противоречия – задачи творческого уровня. Из школьной программы известно, что вопросы, требующие рассмотрения чего-либо с необычной стороны, нередко ставят детей в тупик. И это понятно ведь их этому не учили. Между тем еще немецкий педагог Дистервег (последователь) Песталоцци писал, что больше пользы приносит ведение одного и того же предмета с десяти разных сторон, чем изучение десяти различных предметов с одной стороны.

Однозначно, увидеть что-то по новому, не так, как все, и не так, ты видел раньше, - очень не простая задача. Но этому можно научить, если направить процесс обучения на развитие творческих способностей учащихся системой поучительных задач, при решении которых у школьников появляется интерес не только к знаниям и к самому процессу поиска. Не надо готовить творческие задания персонально для наиболее способных учащихся и предлагать их вместо нормальных заданий, которые даются всему классу. Такой принцип индивидуализации ставит детей в неравные условия и делит их на способных и неспособных. Задания творческого характера должны даваться всему классу. При их выполнении оценивается только успех. В каждом ребёнке учитель должен видеть индивидуальность. Американский ученый Розенталь утверждал, что в ситуации, когда педагог ожидает выдающихся успехов у детей, они действительно этих успехов добиваются, даже если раньше считались не очень способными.

Уровень развития творческих способностей зависит от содержания и методов обучения в школе. Используя разнообразные методы обучения, в том числе и игровые, систематически, целенаправленно развивать у детей подвижность и гибкость мышления, учит их рассуждать, не зубрить, а мыслить, самим делать выводы, находить новые оригинальные подходы, доказательство и т.д. Огромное значение для развития творческих способностей является уровень развития внимания, памяти, воображения. Именно эти качества, по данным психологов, являются основной развития продуктивного мышления, творческих способностей учащихся и повышает творческо-поисковую активность.

Различные виды заданий по-разному влияют на развитие мышления учеников. Творческое мышление предполагает осуществление нешаблонных способов действий, умение ставить новые цели. Например:сформулировать вопрос к содержанию текста, картины, задать дополнительный вопрос к отвечающему ученику. Для формирования гибкости мышления на одном уроке решать задачи и примеры различных типов, причем

необходимо разбирать их и обсуждать особенности решения. При решении новой задачи необходимо

сравнивать ее со старыми задачами, выделять в ней новые элементы, которых не было в задачах, решенных раннее. Развитию у учащихся нешаблонного анализа способствуют такие задания, как решение задач с недостающими (или вообще отсутствующими) данными.

С целью развития творческого мышления учителя должны побуждать учащихся и к самостоятельной проверке результатов работы. Ставить перед ним задачи – не сверить свои результаты с ответами учеников, с учебником, со словарем, с образцом учителя, а самостоятельно проверить задачу; кто догадался как надо проверить задачу, какое правило будете использовать при проверке упражнения?

Огромную роль играют вопросы учителя. Например: Какими средствами автору удалось с такой выразительностью описать красоту природы? На уроках чтения необходимо как можно чаще давать школьникам возможность говорить о том, что они чувствовали, переживали во время чтения, говорили о собственном настроении; уметь оценивать поступки героев произведения, отношения автора к описываемым событиям. Оценивая поступки героев прочитанного произведения, ученик должен аргументировать свой ответ.

Для развития творческого мышления можно использовать на уроках русского языка и литературного чтения самые разнообразные методы. Например : подобрать слова сходные или различные по смыслу; продолжить рассказ; составить памятку; придумать сказку, слова, словосочетания; составить предложения со словами, из данных слов, по картине, по схеме, со словосочетанием; распространить предложение; составить рассказ по вопросам, по содержанию текста, по картинкам, на основе собственных впечатлений; нарисовать словесную картинку к рассказу; озаглавить рассказ, части рассказа; стихотворения и т.д. Включение в структуру уроков подобных заданий создаёт возможность вовлечь учащихся в посильную для них творческую деятельность, что является необходимым условием формирования различных творческих качеств мышления школьников. У каждого ученика есть способности и таланты. Дети от природы любознательны и полны желания учиться. Для того чтобы они могли проявить свои дарования нужно правильное руководство.

С раннего возраста в жизни каждого ребенка важное место занимает сказка. Сказка – это не только развлечение, но и отличный способ для того, чтобы развить творческие способности вашего малыша. А для этого нужна всего лишь фантазия, желание подарить ребенку позитивные эмоции, и наши методики. Сказки можно сочинять где угодно, когда угодно и о чем угодно. Существует множество методик, которые позволяют пополнить словарный запас ребенка, закрепить грамматический строй речи, научить выражать эмоции, развить речь и фантазию.

Методы для развития творчества:

Метод первый: «Заканчиваем сказку»

Суть метода заключается в том,что бы ребенок придумал окончание к сказке, которую вы ему расскажите. А его цель: развить логическое мышления, умение правильно заканчивать мысль и осмысливать услышанное.

Для этого, необходимо озвучить начало придуманной вами сказки. Например:«Пошла девочка Танюша в гости к бабушке передать гостинцы от мамы. Шла она долго по лесу. И вдруг оказалось, что она забыла дорогу – заблудилась. Долго бродила Танюша по лесу, пока не встретила зайца. Вот заяц Танюше и говорит…». Пусть ребенок сам продолжит сказку в соответствии со смыслом. Если будут возникать трудности, можно задать ребенку уточняющие вопросы, наблюдая за реакцией ребенка, и побуждая его обдумывать свой ответ. В конце можно даже попросить ребенка проиллюстрировать продолжение истории.

Метод второй: «Рассказ о конкретном персонаже»

Суть метода в придумывании персонажа сказки, определении его характера, поступков, целей и действий. Цель метода: формирование нравственного воспитания ребенка, а также навыков межличностного общения со взрослыми и сверстниками. Любая сказка строится по определенной структуре. В ней есть главный герой, другие люди, препятствия, которые они преодолевают, жизненные уроки, которые персонаж извлекает в итоге. Предложите ребенку придумать собственного персонажа, наделить его мыслями и чувствами. Пусть он создаст герою трудности, и окружающих людей, с которыми он будет взаимодействовать. Ваш малыш должен описать действия главного героя, и результат, к которому герой в итоге придёт. Ребенок должен научиться рассуждать о том, как изменился персонаж в конце его сказки, какие выводы сделал. А затем, придумать собственной сказки.

Метод третий: «Инсценируем сказку»

Суть метода: воплощение сюжета прочитанной или сочиненной сказки, в придумывании образов и костюмов под конкретных сказочных персонажей в соответствии с их характерами. Цель метода: активизации творческого отношения к слову, выработка навыков совмещать сказочный образ с драматическим. Для того чтобы инсценировать сказку, необходимо задействовать группу детей. Подготовить нужные костюмы или куклы. И дать возможность детям самим подумать над характером того или иного персонажа, над декорациями и постановкой сказки. Распределять роли необходимо с учетом индивидуальных особенностей детей и характера самих персонажей сказки.

В первом классе работу по развитию творческих способностей детей я начинаю с общеизвестной сказки «Репка». Сначала проверяю: Все ли её хорошо знают. Для этого прошу всех по очереди говорить только одну фразу из сказки. Уже это вызывает большое оживление.

Посадил Дед репку.

Выросла репка большая-пребольшая! Стал Дед репку тянуть.

Тянет-потянет - вытянуть не может! Позвал Дед Бабку.

Бабка за Дедку, Дедка за репку- тянут-потянут, а вытянуть не могут. Позвала Бабка Внучку и так далее.

В конце урока прошу сочинить новое окончание сказки, предложив вопрос: неужели, вытащив репку, кошка бросилась на мышку, а собака на кошку, внучка с палкой побежала за собакой, а дед с бабкой поругались? Все ребята с удовольствием включаются в работу, и через некоторое время вырисовывается новое окончание: «Вытащив репку, бабка сварила из неё вкусную кашу, и все вместе сели за стол, а мышке потом еще дали кусочек с собой…». Обычно работа со сказкой занимает целый урок.

В дальнейшем на уроке не только читаем и пересказываем, но и учимся составлять свои сказки. Это как раз тот путь, который помогает развитию творческого воображения у детей.

Такие задания способствуют развитию творческого воображения и интереса детей к обучению.

Для активизации творческого мышления учащихся огромную роль играет применение инновационных технологий.

Метод, связанный с самостоятельным поиском и открытием школьниками тех или иных истин – является метод проблемного обучения**.** Суть проблемного обучения заключается в следующем. Перед школьниками ставят проблему, познавательную задачу и ученики при непосредственном участии учителя или самостоятельно исследуют пути и способы его решения. Школьники строят гипотезы, аргументируют, рассуждают, доказывают. Проблемное обучение учат детей мыслить самостоятельно, творчески, формирует у них элементарные навыки исследовательской деятельности.

Развитие творческого мышления при проблемно-диалогическом методе обучения выражается в том, что увеличивается творческая активность детей в форме вопросов. Такое обучение влияет на развитие гибкости мышления детей. Огромное значение для развития поисковой активности имеет познавательная деятельность. А это значит потребность в

новой информации, в новых впечатлениях, это положительные эмоции радости, интереса. Интерес подталкивает школьников к проявлению творчества и инициативы в самостоятельном приобретении знаний.

Кроме того, ваша фантазия не должна ограничиваться предложенными методами. Творите и фантазируйте для своих детей! А они, в свою очередь, будут развивать у себя творческие способности.

Следующий этап работы рассматривает РТВ как необходимую и полноправную часть ТРИЗ. Говоря о целях и задачах РТВ, необходимо отталкиваться от целей ТРИЗ. Приемы РТВ и ТРИЗ широко используются на занятиях. Развития творческого воображения младших школьников предполагает использование в обучении алгоритмических процедур создания творческих продуктов: сочинение загадок (методика А.А. Нестеренко), составление загадок «да – нетка» по литературным произведениям (методика Т.А. Сидорчук) придумывание рассказа по картинке (методика И.Н. Мурашковской) синтез подвижных игр (методика М.С. Гафитулина, С.В. Сычева).

Наряду с формированием навыков творческого мышления и развития управляемого творческого воображения ТРИЗ – педагогика ставит своей целью, воспитание творческой личности, подготовленной к решению проблем в различных сферах деятельности. Ведущим качеством творческой личности по мнению автора теории Г.С. Альтшуллера, является наличие значительной, новой и общественно-полезной («достойной») цели.

Особое значение в ТРИЗ – педагогике придается «встрече с чудом», под которой понимается получение сильного эмоционального впечатления при столкновении с загадкой, тайной, необычным явлением. Удивление, восторг, радость, испытанные при этом, пробуждают любознательность ребенка, оставляяслед на всю жизнь. Следует отметить, что ТРИЗ - педагогика на сегодняшний день во много является практико-ориентированной педагогической системой, теоретические концептуальные положения которой еще разрабатываются. При этом опыт, накопленный в ТРИЗ – педагогике по развитию творческого мышления или воображения, может быть использован для повышения эффективности формирования творческих способностей учащихся, в том числе младшего школьного возраста.

Технология ТРКМ – еще один из методов активизации творческого мышления учащихся.

Современная жизнь диктует свои законы: речь людей становится деловой, даже в ежедневной обстановке, лаконичной, сухой, лишенной образности, яркости. Хорошее владение словом – это искусство, которому нужно учиться не один год. От этого зависит и социальный статус человека и профессиональная карьера. Одним изэффективным методов развития ребенка, который позволяет быстро получить результат, является работа над созданием нерифмованного стихотворения, синквейна. Синквейн с французского языка переводится как «5 строк», пятистрочная строфа стихотворения.

Правила составления синквейна:

Первая строка – одно слово, обычно существительное, отражающее главную идею;

Вторая строка - два слова, прилагательные, описывающие основную мысль; Третья строка – три слова, глаголы, описывающие действия в рамках темы; Четвертая строка – фраза из нескольких слов, выражающая отношение к теме; Пятая строка – слова, связанные с первым, отражающие сущность темы.

Лексические темы, которые усваивают дети, служат темами синквейнов. Они могут быть посвящены человеку (его качествам), явлениям природы, животным, птицам, праздникам и др. Ребенок должен уметь еще и прочитать своё произведение. И как бы плохо или хорошо он это не делал, у него всегда есть желание посидеть в поэтическом кресле и прочитать свое сочинение всемвслух.

Чтение с остановками.

Данная стратегия удачно вписывается в уроки чтения. Материалом для её проведения служит повествовательный текст. В начале урока учащиеся по названию текста

определяют, о чем пойдет речь в произведении. После чтения каждого фрагмента ученики высказывают предположение о дальнейшем развитии сюжета. Данная стратегия способствует выработке у учащихся внимательного отношения к точке зрения другого человека и спокойного отказа от своей, если она недостаточно аргументирована или аргументы оказались не состоятельными. Использование данной технологии, ориентировано на импровизацию, догадку, творчество.

Карта слова.

Создание карты слова требует творческого подхода, учащиеся включаются в творческий процесс. Дается слово, образуется другая словоформа, синоним, антоним, значение слова в словаре, ассоциация, предложение из словаря, свое предложение.

Мозговой штурм.

Позволяет не только активизировать младших школьников и помогает разрешить проблему, но также формирует нестандартное мышление. Такая технология не ставит ребенка в рамки правильных и неправильных ответов. Ученики могут высказывать любое мнение, которое поможет найти выход из затруднительной ситуации. Технология критического мышления и её стратегии обеспечивают развитие мышления, формирование коммуникативных и творческих способностей. Наблюдательность, умение сопоставлять и анализировать, находить связи и зависимости, всё это в совокупности и составляет творческие способности.

Таким образом, воспитание творческой личности предполагает формирование системы ценностей и способностей к её реализации. Для этого необходима целенаправленная работа над определением понятия «система ценностей», анализ различных систем ценностей и поступков в литературных и реальных ситуациях, умение анализировать собственную систему ценностей, формирование понятий «культурная группа», ценностные ориентиры культурной группы; умение отслеживать и оценивать варианты обращения с проблемой, обучение оценке личностных качеств как ресурсов для решения проблемы и саморазвития, владение навыком определения уровня развития объекта деятельности, формирование понятия «творческий коллектив» и умение взаимодействия в творческом коллективе.

Кому нужны творческие способности? Ускорение научно-технического прогресса будет зависеть от количества и качества творчески развитых умов, от их способности обеспечить быстрое развитие науки, техники и производства, от того, что теперь называют повышением интеллектуального потенциала народа.

Есть великая формула «дедушки» космонавтики К.Э. Циолковского, приоткрывшая завесу над тайной рождения творческого ума: «Сначала я открывал истины, известные многим, затем стал открывать истины, известные некоторым, и, наконец, стал открывать истины, никому ещё не известные». Видимо это и есть путь становления творческих способностей, путь развития изобретательского и исследовательского таланта. Наша обязанность- помочь ребёнку встать на это путь.

ЛИТЕРАТУРА

1.Национальный план действий по развитию функциональной грамотности учащихся на 2012-2016/2012 годы Правительства Республики Казахстан. Утверждено постановлением.
Журнал. Начальная школа. Вединяпина В.А., Горшкова, В.В. Читательские интересы младших школьников.
2.Учим успешному чтению. Сост. Т.Г.Галактионова, Е.И.Казакова и др. М.: Просвещение.
3.Козырёва А. С. Виды работы над текстом на уроках чтения. Начальная школа. – 2010.
Кушнир А.М. Как приобщить детей к чтению /А.М.Кушнир//Начальная школа. – 2010.
4.Локалова Н. П. Почему дети не умеют читать и как сформировать у них интерес к чтению. - Начальная школа. – 2009,

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН АРТТЫРУ, НАЗАРЫН АУДАРУДЫҢ ШАРТТАРЫ

ПОВЫШЕНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА, УСЛОВИЯ ТРЕНИРОВКИ ВНИМАНИЯ

IMPROVING THE FUNCTIONAL LITERACY OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN IN KAZAKH LANGUAGE LESSONS, ATTENTION TRAINING CONDITIONS

А.М.Абдрахманова
«Павлодар қаласының Кенжекөл жалпы орта білім беру мектебі» КММ, Павлодар қаласы alma85_09@mail.ru

Аннотация. Бұл мақала қазақ тілі сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын арттыру жолдары мәселесіне арналған. Функционалдық сауаттылық жайлы мәлімет берілген. Функционалдық сауаттылыққа арналған тапсырма түрлері берілген.
Кілт сөздер: функционалдық сауаттылық, құндылық, тапсырма
Аннотация. Данная статья посвящена проблеме повышения функциональной грамотности младших школьников на уроках казахского языка. Представлена информация о функциональной грамотности. Даны виды заданий на функциональную грамотность.
Ключевые слова: функциональная грамотность, ценность, задача
Annotation. This article is devoted to the problem of improving the functional literacy of younger schoolchildren in the Kazakh language lessons. Information about functional literacy is presented. The types of tasks for functional literacy are given.
Keywords: functional literacy, value, task

«Нені үйрету керек және қалай үйрету керек?» деген сұрақтар – жаһандық білім беру кеңістігіне кіруге бағытталған мектептегі білім беру жүйесінде түрлі өзгерістер болып жатқан өзекті мәселелердің бірі. Бұл процестің қаншалықты сәтті, ұтымды болғандығы халықаралық білім беру стандарттарының орындалуын көрсетеді, әрі басты назар функционалдық сауаттылықты қалыптастыруға бағытталған. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру шығармашыл, жауапты, бәсекеге қабілетті тұлғаның қалыптасуының шарты ретінде қарастырылады.

Функционалдық сауаттылық – оқушылардың сыртқы ортамен қарым-қатынас жасау қабілеті, оқушылардың заман талабына сай бейімделуі, олардың қабілеттерін дамыту тетігі, оқушылардың әлеуметтік дағдыларын дамытудың негізі, әлеуметтік-мәдени дамуының өлшемі, білім, білік, дағдыларының құзыреттілікке ұласу жолы.

Осыған орай, мектептегі оқытудың басты мақсаты – оқушылардың пәндік білім мен дағдылардың белгілі бір деңгейіне жетуі емес, үйренген білімдерін практикалық жағдайда ұтымды қолдануға және сол арқылы қоғамға бейімделуге мүмкіндік беретін негізгі құзыреттер жүйесін қалыптастыру. Құзыреттілік – бұл күнделікті, әлеуметтік және кәсіби қызмет түрлерінде тәжірибеге бағытталған білімді қолдану мүмкіндігі ("мен қалай, қайда және қашан қолданамын?").

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығы дегеніміз – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімін сыныптан тыс жерде, күнделікті өмірде тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету. Қазіргі шындық оқушыдан пән бойынша білім мөлшерін иеленіп қана қоймай, оларды әртүрлі жағдайларда сәтті қолдануды талап етеді. Осыған байланысты мұғалім әр сабақта зерттелген материалды жүйелеуге, негізгі білім, білік, дағдыларды қалыптастыруға, орфографиялық қырағылыққа көп мән беруі шарт.

Бала тек көз алдында заттар мен құралдар тұрғанда ғана назар аударып қоймай, оның үнемі зейінді болу жағын қарастыру қажет. Ақпаратты есте сақтап, назарын тұрақталу заңдарын білу және іс жүзінде қолдану қажет [5]:

1) Тілек. Мақсат. (Әр тапсырманы орындауға қызығушылықтың болуы).

2) Эмоционалдылық. Есте сақтау процесіне мүмкіндігінше көңілді, қызықты тапсырмаларды іріктеу қажет.

3) Ассоциация. Суреттерге жүгіну арқылы сіз ақпаратты едәуір кеңейте аласыз, оны оңай және тез есте сақтай алуға болады.

4) Есте сақтау процесі жазумен, сурет салумен, сызбалармен және басқа әрекеттермен жақсы жүреді.

5) шоғырлану.

6) Біздің жадымыз әртүрлілікті жақсы көреді.

7) Логикалық байланыс. Семантикалық тіректерді, кестелерді, топтастыруды, логикалық диаграммалар, графиктер салу қолданған дұрыс.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығы ең алдымен үйден, жанұядан басталады. Себебі өмірдің қалыпты жағдайында бала ең алғашқы білімді отбасынан алады. Оның бойына рухани құндылықтарды қалыптастыру отбасында берілетін тәрбиемен тығыз байланысты.

Осы орайда оқушылардың тілдік сауаттылығын әр түрлі сұрақтармен мәтін, жазба жұмыстар арқылы дамытуды мақсат қылып, жазба жұмысымен айналысуды, сұрақ құрастыруға үйретуді қолға алу қажет деп ойлаймыз. Әдеби, ауызша, жазба тілде сөйлеуге дағдыландыру; оқушыны кері байланыс жасай білуге үйрету; өздігінен ізденіп, алған білімін өмірде қолдана білуге үйрету амалдарын қолдана отырып, оқушылардың еркін жазу икемін дамыту, өздігінен сұрақ құрастыруды, тиісті кері байланыс жасауды, өзіндік оқуға белсенділігі қалыптасады. Бірнеше әдіс-тәсілдерді қарап, солардың ішінде тиімді, сабақта нәтижеге қол жеткізетінді тәжірибеге енгіздік. Жазбаша рефлексияны жасауда мынадай шығармашылық тапсырмалар алдық: эссе жазу, жеделхат, жадынама, нұсқаулық құрастыру, алгоритм бойынша өлең, Синквейн, диалог, сұхбат құру, түрлі тақырыпқа шығарма, әңгіме құрастыру, Еркін жазу стратегиясы, Венн диаграммасы, эмоциялық сұрақтар құрастыру білім беруде тиімді болды. Осындай жазба жұмысы арқылы оқушылар өз ойын еркін жаза алады, қатесіз сауатты жазуға дағдыланады, тапсырманы орындау үшін бірнеше қосымша материалдар іздейді. Қабілеті төмен оқушылар да ізденіске ұмтылғанын байқаймыз.

Ашық сабақтар өткізу барысында оқушылардың тапсырманы орындау, түрлі әрекетке белсенді түрде ат салысу, үрейді жеңу дағды икемдері қалыптасады. Әрі деңгейлік тапсырмаларды сапалы түрде орындауға жұмыстарын бағыттайды. Ашық сабақтарды өткізу үшін үлкен шығармашылық ізденіс пен кәсіби шеберлікті талап етіледі. Сондықтан жаңашыл идеялар мен жаңашыл тәжірибені зерттеп, сабаққа енгізуге тырысу қажет.

Ашық сабақтар үзінділер:

Қазақ тілі пәніне деген қызығушылықтары артады. Осының арқасында түрлі дағдыларды дамытуға мүмкіндік бар:

1. қарым-қатынасқа үйрену;
2. өзара көмек беру, жауапкершіліктің артуы;
3. шығармашылық қабілеттерінің артуы;
4. сабақтың әр құрылымына басты көңіл аударып, түрлі әдістерді сұрыптау;
5. тапсырмаларды деңгей бойынша сұрыптау;
6. әдістемелік жағынан өсу;
7. әр сабақтың егжей-тегжейін қарастыруға үйрену;
8. заман талабына сай түрлі жаңа әдістерді қабылдап, үйренуге дағдылану.

Ең негізгі білім берудің мақсаты – баланың өзін-өзі тану, дамыту, бейімделу, өзін-өзі реттеу, қорғау, тәрбиелеу және өзіндік жеке имиджін қалыптастыру үшін қажетті басқа да механизмдерді құру. Бұған жетудің бір жолы – оқушыларға жұмыс парағын ұсыну. Сабақ барысында оқушыларға мынадай жұмыс парақтары ұсынылады.

Әр тапсырмаларды орындау барысындағы мұғалімнің ролі – инструктор, бақылаушы, серіктес ретінде болды. Балаларға қолдау әдісі арқылы балаларға көмек көрсетілді. Тапсырманың түсініксіз жерлері түсіндірілді. Бұған көмекші сигналды карталарды қолданылады. Егер оқушы қиналса, онда ? белгіні қолдана алады. Менде сұрақ бар, қолдау көрсетуіңіз қажет, маған көмек қажет дегенді білдіреді. ! белгіні оқушы тапсырманы толық орындап болған соң көтереді. Сонда оқушыға келіп, тапсырманы орындалу деңгейін тексеріп, бағалау жүргізіледі.

Бұл жұмыс парағына әр деңгейге байланысты тапсырмалар іріктеліп алынады. Тақырып байланысты, әрі деңгейге сай тапсырмаларды құрастырылады. Жұмыс парағында оқушылар өзін-өзі бағалайды, көңіл-күйін белгілейді, үй тапсырмасын таңдай алады.

Сабақ барысында әр оқушы қалыптастырушы бағалауға байланысты қойылатын талапты да байқап отырады. Тақырыпқа байланысты негізгі түсініктерді, теориялық білімді де көре алады.

Осының арқасында оқушылардың біліктілігінің 3 деңгейін бақылауға болады. Яғни:

1. Қабылдай білу әрекеті бойынша: қайталап айту, қателерін аңғаруы, оқулықтың мазмұнын оқу, оқулықтан мысал келтіру, сыртқы бейнелерін сәйкестендіру, жауапты айта білу, берілген алгоритм бойынша жұмыс істеу.
2. Талдау жасау әрекеті бойынша: әдеттеніп айту, қатені түзету, оқулықтан негізгісін тере білу, өз мысалын келтіру, салыстыру мен толықтыру, айтылған жауапты бағалауы.
3. Шығармашылық әрекеті: қорытынды шығару, жинақтау, қатені түсіндіру, оқулық материалын іріктеуі, мысалдарды қиындық деңгейіне қарай бағалау, проблемасы бар жерді көре білу, сұрақтар қоя білу, кесте құрастыра білу, жаңа ситуацияны бағалау.

Қорытындылай келе, қазақ тілі сабағы барысында оқушылардың танымдық белсенділігін көрсетуі үшін, оқушылардың жеке тұлғалық ерекшеліктерін ескеру мен дамыту, өзіндік оқу іс-әрекетін қамтамасыз ету үшін жағдай жасап, функционалдық сауаттылыққа бағытталған тапсырмаларды көп қолдану қажет екендігіне көз жеткіздік. Таңдалған әдіс-тәсілдермен берілген топтық, жұптық, жеке формадағы тапсырмалар белсенді оқу ортасының қалыптасуына, өз бетінше білім алу дағдыларын дамытуға бағытталуы тиіс. Осының арқасында әр оқушының бойында мынаны байқауға болады:

- оқушылардың өзін-өзі бағалауы, талдауы және өзін-өзі бағалауы тексерілген жұмыстың мазмұнына сәйкестендіреді;
- белсенді іс-әрекет жағдайында пайдаланылған әдісін өздігінен таңдау, талдау жасайды және өзін-өзі бағалайды;
- оқушы берілген қызмет сипаттамалары бойынша оқу іс-әрекетінің нәтижесін бағалайды;
- оқушылардың сабаққа деген ынтасы артады, жұмыс істеу қабілеттері дамиды.

Осылайша тиімді таңдалған әдістемелік тәсілдерді қазақ тілі сабақтарында қолданса, сонда оқушы да, мұғалім де белсенді оқу ортаның мүшесі бола алады деп

есептейміз. Сөз соңында, түрлі қызықты тапсырмалардың арқасында оқушылардың пәнге деген қызығушылықтары артып, рухани сезімдері кеңейіп, функционалдық сауаттылықтарын, соның ішінде оқу сауаттылығын дамытуға көп көңіл бөлуіміз керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының Білім және ғылымды дамытудың 2020 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы
2. К.М. Ушаков «Как сделать школу лучше, или Социальный капитал как приоритет» 161 б. Издательская фирма «Сентябрь», 2017 Москва, 2017
3. Куксо Е.Н. Десять эффективных способов улучшения качества преподавания в школе. — М.: Национальный книжный центр, ИФ «Сентябрь», 2016. — 192 б. — (Библиотека журнала «Директор школы».)
4. К.М. Ушаков «Как сделать школу лучше, или Социальный капитал как приоритет» 161 б. Издательская фирма «Сентябрь», 2017 Москва, 2017
5. Жұмасова К.С. «Психология» оқулығы. «Фолиант» баспасы, Астана 2006ж

ФОРМИРОВАНИЕ ПАТРИОТИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ У УЧАЩЕГОСЯ В ОРГАНИЗАЦИИ ВНЕКЛАССНОЙ РАБОТЫ (НА ПРИМЕРЕ КОМПЛЕКСА МЕРОПРИЯТИЙ, ПРИУРОЧЕННЫХ КО ДНЮ ПОБЕДЫ)

А.Н.Жакупова
КГУ «Средняя школа имени Героя Социалистического Труда Есима Шайкина», СКО, район Шал акына, г.Сергеевка, aidanet.89@mail.ru

Аннотация: Сегодня в обществе слова «патриотизм», «любовь к Родине» вновь обретают высокое значение. Строить здоровое общество и сильное государство может только человек, воспитанный в духе патриотизма.
Ключевые слова: Патриотизм, патриотическое воспитание, урок мужества, патриотическое сознание, классный час, педагогические подходы, историческая память.
Annotation: Today, the words "patriotism" and "love of the Motherland" are regaining their high importance in society. Only a person brought up in the spirit of patriotism can build a healthy society and a strong state.
Аннотация: Бүгінде қоғамда "патриотизм", "Отанға деген сүйіспеншілік" деген сөздер жоғары мәнге ие болып отыр. Патриотизм рухында тәрбиеленген адам ғана салауатты қоғам мен мықты мемлекет құра алады.

Сегодня можно смело утверждать, что мы - казахстанцы, строим новое общество, где ценятся честь, достоинство и труд каждого, где присутствует высокая мораль, этнические стандарты, гражданская позиция и духовная ценность. Именно через патриотическое воспитание мы должны способствовать формированию лучших духовных качеств личности, обеспечить единство и преемственность всех поколений людей. Человек не рождается патриотом, он становится им в ходе воспитания и участия в общественной жизни. Патриотизм является неотъемлемой частью общественного и гражданского сознания, стержнем повседневного поведения, направляющим ориентиром образа жизни.

Современная система образования должна осуществлять подготовку такого выпускника, который бы отвечал потребностям времени и обладал высоким уровнем нравственности. Нашему обществу нужны не только специалисты-профессионалы, но и патриоты. Именно учреждения образования способствуют формированию

гражданской позиции и расширению мировоззрения. Эта работа повседневная, многоплановая и рассчитанная на многие годы вперед. Основополагающим принципом в этом вопросе является конкретно-исторический подход, основывающийся на героической истории нашего народа. [1, стр. 23]

Проблема патриотического воспитания в современных условиях обретает новые характеристики и соответственно новые подходы к её решению как составная часть целостного процесса социальной адаптации, жизненного самоопределения и становления личности. События последнего времени подтвердили, что девальвация духовных ценностей оказала негативное влияние на общественное сознание большинства подростков, резко снизила воспитательное воздействие. Стала более заметной постепенная утрата подростками традиционно казахстанского патриотического сознания, «размытость» «расплывчатость», В общественном сознании получили широкое распространение равнодушие, эгоизм, цинизм, немотивированная агрессивность, неуважительное отношение к государству.

Новое поколение молодёжи вырастает на американских боевиках. Сегодня жизненно важно возродить в казахстанском обществе чувство истинного патриотизма как духовно-нравственную и социальную ценность, сформировать у учащихся граждански активные, социально значимые качества, которые он сможет проявить в созидательном процессе.

В настоящее время наша страна, включившись в мировой процесс глобализации, стремится занять достойное место в ряду наиболее развитых государств. В контексте выхода Казахстана на общемировое рыночное пространство в настоящее время возникла необходимость формирования патриотического сознания как фактора конкурентоспособности страны в мировом сообществе. Воспитание социально-активной личности гражданина и патриота, обладающей чувством национальной гордости, гражданского достоинства, любви к Отечеству, своему народу, невозможно без систематической целенаправленной работы по формированию патриотического сознания у подрастающего поколения в период обучения в общеобразовательной школе.

Вместе с тем в настоящее время мы еще не можем утверждать, что созданная система формирования патриотического сознания у школьников эффективно функционирует. Патриотизм еще не стал в полной мере объединяющей основой общества. Это свидетельствует об актуальности проблемы формирования патриотического сознания у молодого поколения и необходимости продолжения работы, направленной на решение всего комплекса проблем патриотического воспитания.

Ежедневные наблюдения за подрастающим поколением в процессе обучения, изучение круга интересов, запросов, анкетирование с целью выявления положительных идеалов свидетельствуют о низком уровне сформированности патриотического сознания у школьников. Новое поколение демонстрирует поверхностное знание истории Казахстана, национальных обычаев, традиций, культуры, мечтает уехать за границу не только на учебу или работу, но и на постоянное место жительства.

В условиях, когда система воспитания социально-активной личности гражданина и патриота, обладающей чувством национальной гордости, гражданского достоинства, любви к Отечеству, к своему народу недостаточно эффективна, существующие на настоящий момент организационно – педагогические формы мероприятий для формирования патриотического сознания у учащихся в процессе внеклассной работы нуждаются в оценке результативности, систематизации согласно их эффективности, разработке специальной мастерской педагогов, работающих в данном направлении.

Воспитание патриотических чувств у детей - это воспитание любви и уважения к родному дому, школе, улице, на которой он живет, к родному городу; уважение к защитникам Отечества, гордости за мужество воинов, одержавших победу в Великой Отечественной войне. Высокие чувства любви к Родине, преклонение перед памятью о тех, кто отдал за нее жизнь, не возникают сами по себе в сердцах наших детей, их надо

пробуждать.

Одной из эффективных форм методической работы по патриотическому воспитанию, являются классные часы, которые позволяют осуществить поиск и апробацию новых форм воспитательной работы, направленных на формирование казахстанского патриотизма. Классный час - является прямой формой общения классного руководителя с учениками. Он может проходить в форме: воспитательного часа ("За край родной","День Победы") , экскурсии, тематической лекции ("Как это было"), беседы, диспута, встречи с интересными людьми, викторины, дискуссии, интерактивной игры, театральных премьер, конференций.[2, 176 стр.] Классные часы, проводимые в школах, создают условия для воспитания патриотических чувств обучающихся. В среднем звене, они позволяют начать знакомство с историей нашей страны в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 гг.; в старшем закрепить знания, полученные на уроках истории. Классные часы позволяют более эмоционально преподнести материал, использовать стихи, песни военных лет, инсценировки, видеоматериал, приглашение ветеранов.

Готовясь к классному часу учащиеся нередко выполняют предварительный объем работы, заранее собирают: истории о Великой Отечественной Войне, опрашивая дедушек и бабушек, учителей школы , ветеранов войны; эти рассказы можно использовать на классных часах, составлять из этих историй книгу, которую затем можно подарить школьному музею. При подготовке к классным часам заранее проводятся конкурсы рисунков, подготовка презентации (например: "Герои той войны", «Наши земляки в годы ВОВ»). Все это позволяет детям самостоятельно собирать материал о ВОВ, это эффективнее чем готовая информация полученная от учителя.

Одной из форм проведения классных часов является устный журнал. В данном мероприятии можно использовать различные формы работы, в том числе учащиеся могут делиться своими впечатлениями о прочитанных произведениях о войне просмотра кинофильмов, зачитывать собственные сочинения о ВОВ, стихотворения. [3, 77 стр.] Приглашение на такие мероприятия оставшихся в живых ветеранов ВОВ, позволит учащимся осознать на примере очевидцев, те горести которые испытал народ Дети узнают, что победу ковали не только воины на фронте, но и дети и женщины в тылу. Все это способствует укреплению связи и преемственности поколений.

Классные часы в форме беседы - это рассказы о героических подвигах во время Великой Отечественной войны в доступной форме являются одним из самых эффективных средств. Служащих воспитанию у детей патриотических чувств. Неправы те, кто считает, что воспоминания о тяжелом прошлом могут омрачить счастливое детство, кто готов ограждать ребенка от любых жизненных коллизий, могущих вызывать у него переживания. В.А. Сухомлинский писал: «Пусть маленький ребенок задумается над судьбой родной земли, пусть события прошлого предстанут перед ним как истоки настоящего. …Нельзя облагородить детское сердце, если оно не почувствовало не пережило величайшего горя нашей Родины - горя, утраты 22 миллиона жизней, горя страшных мучений, пожаров и разрушений – всего того, о чем наш народ не может ни забыть, ни простить фашистам. Радость бытия не должна быть безмятежной».

Целью классного часа «Герои-казахстанцы на фронтах Великой Отечественной войны», посвященного дню Победы, является воспитание у школьников любви к Родине, чувства гордости за свой народ, уважения к его подвигам и достойным страницам прошлого, закрепление и увеличение объема исторических знаний, воспитание патриотических чувств на примерах героизма, храбрости и мужества нашего народа. Данный классный час содержит презентацию и текстовое описание проведения. Классные час сопровождается литературно-музыкальными композициями с приглашением ветеранов ВОВ ("А песня ходит на войну","Героям Великой победы") [4, 78 стр.] (Приложение 1)

Все дальше в глубь истории уходят героические и трагические события Великой

Отечественной войны, но живут в нашей памяти имена тех, кто ценой своей жизни отстоял честь, свободу и независимость нашей Родины. Время бессильно ослабить память человечества о неизменной стойкости и мужестве нашего народа, о славе тех, кто насмерть стоял у истоков этого ратного и трудового подвига. К сожалению, события последнего времени в политике, экономике и культуре подтверждают очевидность все более заметной утраты нашим обществом традиционного патриотического сознания. Следовательно, значение воспитания патриотизма граждан страны возрастает многократно. Хранитель памяти — это музей. А историческая память важна и необходима во все времена и в любом государстве. Сегодня в Казахстане вопросы патриотического воспитания, исторической памяти вышли на первый план. В современных условиях музей (во всех его разновидностях) остаётся, как и прежде, мощным средством воздействия на человека, источником самосовершенствования. Задача музея – пробуждать в детях и подростках потребность глубже познать историю Отечества из разных источников информации: из знакомства с музейной экспозицией, из книг и фильмов, рассказов ветеранов, экспонатов музея, экскурсий по местам боёв и др.

Методической основой патриотического воспитания школьников средствами музея должны стать новые подходы в понимании патриотизма. Когда школьники узнают о том, что во время Великой Отечественной войны рядом плечом к плечу сражались за Родину люди свыше 100 национальностей, то они начинают понимать цену политическим экстремистским призывам, прикрываемым национальной идеей. К числу неизмеримых ценностей относятся ценности, которые несёт в себе школьный музей. Типы музейных занятий исходят из целевой установки учителя, опыт позволяет представить типы музейных уроков: урок-экскурсия; урок-лекция; урок-исследование; урок-концерт; урок-презентация; урок-беседа; урок внеклассного чтения. В музейной комнате проводятся: Экскурсии для учащихся, уроки мужества, день призывника, встречи с ветеранами, круглые столы, семинары.

Цель музейного урока может быть достигнута только тогда, когда урок организован по своим специфическим законам: в отличие от обычного урока в его традиционной форме музейный урок должен быть организован как совместный поиск, как открытие истины здесь и сейчас, как постижение нравственных законов бытия. На уроках музейного типа нет и не может быть привычных критериев в оценке знаний - здесь допустимо только восприятие, самопостижение, самопознание, а это не подлежит оцениванию вообще. Результативность таких уроков может быть отслежена только путём хорошо продуманных творческих заданий, личностно ориентированных на каждого ученика - индивидуальных, доступных и посильных. Представляется целесообразным все уроки, связанные с Великой Отечественной войной (литература – изучение художественных произведений о войне, истории – люди и эпоха войны и т.п.), проводить в школьном музее с использованием материалов стенда «Боевая слава». Тематика таких уроков обусловливается программой и индивидуальностью учителя. Опыт показывает, что в каждом музее имеется материал, который можно использовать как иллюстрацию (например, к художественному произведению, исторической эпохе и т.д.) и тогда этот материал несёт в себе громадный эмоциональный уровень воздействия. Смешивается «явь», явленная в экспозициях музея, художественный вымысел становится правдой факта, сам факт приобретает подтверждение в реальных событиях близкой территориально для ребенка земли.[4, 2 стр.]

Экскурсия как основная форма музейной работы. Традиционной и самой распространенной формой воспитательной работы музея являются экскурсии. Экскурсия – это коллективный осмотр музея или вне музейного объекта, проводимый по намеченной теме. В ходе экскурсий по музеюподлинные учащиеся видят письма с фронта, фотографии военного времени, военную форму, личные вещи солдат и командиров, газеты и информационные листовки военного времени, а также послевоенные фотографии, воспоминания ветеранов и много других экспонатов. Здесь могут представлены

различные разделы экспозиции посвященные ВОВ: «Ордена Великой Отечественной войны», «Звенит в «Долине смерти» тишина…», «Поисковые будни», «Оружие и боеприпасы Великой Отечественной войны», «Личные вещи солдат».

Добиться воздействия на души детей, заставить их содрогнуться от жестокости мира, воспитать отвращения ко всякой нетерпимости возможно только на эмоциональном уровне, и именно музей представляет для этого неограниченные, неисчерпаемые возможности. Музейные уроки по своему эмоциональному накалу организованы на высоком методическом уровне. В проведении их не может быть мелочей. Важно, чтобы всё было продумано: кого пригласить, какие современные информационные возможности использовать, какие конкретно экспозиции школьного музея задействовать. Особое внимание нужно уделить продумыванию финала урока. В зависимости от типа, темы и целей урока завершающий этап может быть разным. Лучшим финалом можно считать открытый финал - когда возникнет много вопросов, и на них нет однозначного ответа - финал обращен к сердцу каждого ученика.

Празднование дня Победы - огромнейшее событие в жизни не только Казахстана, но и всего прогрессивного человечества, будет широко отмечаться различными мероприятиями: торжественными собраниями, митингами, возложениями венков и гирлянд памяти к Вечному огню, концертами, в том числе, театрализованными мероприятиями, посвященными литературным произведениям военной тематики.

Одна из форм воспитательной работы – урока мужества, играют важную роль в рамках мероприятий посвященных Великой Победе. [5, 341 с.]

Уроки мужества, представляют собой внеклассные мероприятия, интегрирующее в своей идее когнитивную, эмоционально-чувственную, ценностно-смысловую, морально-волевую, деятельностно-рефлексивную стороны личностного опыта. Именно в этой интеграции заключается особенность использования в воспитательной работе данной формы.

Комплексность воздействия на психический мир личности достигается сбалансированным воздействием информации, иллюстративного материла, артефактов, непосредственного контакта с участниками событий, просмотром художественных и документальных фильмов, исполнением песен. [6. 234 стр.] При комплексном использовании исторического иллюстративного материала разница и расхождение между историческим фактом (историческим событием) и его интерпретацией исчезает, а вопрос об особенностях памяти о прошлом может не артикулироваться. Урок может иметь дискуссионную часть, в ходе которой, например, обсуждается героический поступок, историческое событие. Задачи, решаемые при подготовке и проведении уроков мужества: расширение и углубление представлений обучающихся о всемирно-историческом значении и величии роли Великой Победы в сохранении и развитии мировой цивилизации; актуализация путей и средств сохранения и освоения наследия ветеранов как высшей общественной ценности и как социально-исторической памяти; формирование у детей и молодёжи культуры «прочтения» наследия Великой Победы в Великой Отечественной войне, потребности обращаться к урокам прошлого; содействие межпоколенческой консолидации общества в деле духовного, использование опыта старших поколений, героев Великой Отечественной войны, тружеников тыла - людей разных возрастов, национальностей и вероисповедания для формирования человека культуры, гражданина, патриота; воспроизводство в настоящем и будущем идей, идеалов, образов, значений, ценностей, смыслов, традиций, стереотипов, культурно-нравственных ориентиров, проявившихся в войне, в современной общественной жизни; военно-патриотическое воспитание на основе подвига советского народа, примеров выполнения священного долга по защите Родины, образов героизма и самоотверженности; раскрытие форм и граней единства прошлого, настоящего и будущего Казахстана, обеспечение преемственности духовных, культурных и боевых традиций нашего народа и его

Вооруженных Сил; формирование социальной ответственности у молодежи за прошлое, настоящее и будущее Республики Казахстан. [7, 142 стр.]

Подготовительная часть включает в себя: определение цели, условий проведения урока мужества, задач проведения, исходящих из условий проведения. Результатом такой методологической проработки выступает формулировка темы урока мужества. В ходе подготовки необходимо выявить ресурсы, актуализирующие эмоциональный мир участников урока мужества.

При проведении урока мужества находят применение практически все художественные средства, которые используются в культурно-досуговой деятельности. Художественные средства делают ход урока мужества выразительным, эмоционально-насыщенным, интересным и увлекательным, создают возможность для глубокого эмоционального переживания собственных поступков в похожих ситуациях. [8, стр. 45]

Воспитание патриотически ориентированной личности является одной из основных задач современной воспитательно-образовательной системы. Любое государство заинтересовано в том, чтобы большинство граждан, воспитанных в духе патриотизма, безграничной преданности к своему Отечеству обеспечивали поступательное социальное, экономическое, оборонное и культурное развитие и отстаивали общенародные ценности.

Хотелось бы отметить, что патриотизм был и остаётся нравственным и политическим принципом, социальным чувством, содержание которого выражается в любви к своему Отечеству, преданности ему, в гордости за его прошлое и настоящее, стремление и готовности его защитить. Патриотизм - одно из наиболее глубоких чувств, закреплённых веками борьбы за свободу и независимость Родины, поэтому насколько педагог сможет развить в ребёнке данное чувство, настолько будет сплочённым и толерантным в целом наше общество, зависит от самого педагога. Проблемы патриотического воспитания важны, в том числе, и для педагогического самосовершенствования учителя, здесь, несомненно, важен метод личного примера педагогов по патриотическому отношению к Родине и её ценностям.

ЛИТЕРАТУРА

1. Д. Е. Сейтжанов. Журнал «Мастер класса» № 3 2011
2. «Программа патриотического воспитания граждан Республики Казахстан на 2006-2008 годы».
3. Казанцева Т., Жилкова С., Догваль. Интерактивные методы и приемы обучения на уроках истории. История Казахстана: преподавание в школе,2010, № 4.
4. Вяземский Е.Е., Стрелова О.Ю. Методика преподавания истории в школе: Практическое пособие. – М.: Владос, 1999.
5. www.petropavl.kz › Главная › Творческая мастерская
6. Орлов А.С. Красная Армия в 1942-м: от поражений к победам // Россия XXI. - 2002. - №3. С.194-196.
7. Чуйков В.И. Сражение века. — М.: Советская Россия, 1975.
8. http://www.vounb.volgograd.ru/zemlya_volgogradskaya.html - электронный каталог Волгоградской областной универсальной научной библиотеки.

ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЗДІК ҚОРЛАРЫН ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ
СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ИГРУ
WAYS TO DEVELOP CHILDRENS VOCABULARY THROUGH PLAY

Тилеукулова Замира Кенжебековна
Ә.Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицей КММ
Жамбыл облысы Жуалы ауданы Б.Момышұлы ауылы
zamira.kenzhebekovna@mail.ru

Аннотация: Бастауыш сынып оқушыларының сөздік қорын молайту үшін оқытудың әдіс - тәсілдерін тиімді таңдап алу табысқа жетуге негіз болады. Сабақты жас ерекшелігіне қарай ойын түрінде өткізу,баланың ой-өрісін,сөздік қорын дамытады. Білімді,шығармашыл тұлға қалыптасады.
Аннотация: Эффективный выбор методов обучения для пополнения словарного запаса учащихся начальных классов станет основой для успеха. Проводит занятия в игровой форме в зависимости от возраста, развивает у ребенка мышление, словарный запас. Формируется образованная, творческая личность.
Abstract: An effective choice of teaching methods to replenish the vocabulary of primary school students will be the basis for success. Conducts classes in a playful form depending on age, develops thinking in a child, vocabulary. An educated, creative personality is formed.
Түйін сөздер:Сабақ, ойын,сөздік қор,функционал

Егеменді еліміздің талабына сай мемлекеттік тілді меңгеру, оқыту, қазіргі заманға сай білімді де, тәрбиелі ұрпақ тәрбиелеу педагогтар еншісінде.

Мектепте балаларға тәрбие мен білім беру жұмыстарын ұйымдастыруда олардың сөйлеу, тілін дамыту, байланыстырып сөйлеу мәдениетін жетілдіруге, құрастыра сөйлеуге, сөздік қорының молаюына баса көңіл бөлген жөн. Сәбилердің дүниетанымын кеңейтіп, ойын өрістетіп, тіл байлығын жетілдіруде көркем әдебиеттің алатын орны ерекше. Мектепте балаларды дұрыс сөйлей білу мәдениетіне айнала қоршаған ортамен, сондай-ақ көркем әдебиетпен теңестіру арқылы жүзеге асыруға болады. Әрбір ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде дидактикалық ойындарды қолдану арқылы балалардың қиялын шарықтатып, ойлау қабілетін ұштауға болады.

Мектепте тәрбиелеу-оқыту жұмысында балалардың тілін дамыту, сөздік қорларын дамыту, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін қолдану, әрі оны күнделікті іс-әрекет кезіндегі тілдік қарым-қатынаста қолдана білуге жаттықтыру ісіне ерекше мән берілген.

Мектеп кезеңдегі балалармен сөздік жұмысын жүргізу ісі- тіл дамытудың негізгі бір міндеттері болып есептелінеді.

Біз балалармен сөздік жұмысын жүргізе отырып, оларды айналасындағы заттармен таныстырып, атын атай білуге, қасиеті мен сапасын, түр-түсі және пішінін ажырата білуге, өмірдегі, қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы ұғым, түсініктерін дамыта отырып, белсенді түрде тілдік қарым-қатынас жасай білуге үйретеміз.

Мектеп балалардың сөздік қорларын дамыту ісінде мұғалімнің: балалардың сөздік қорларын дамыту; жаңа сөздерді меңгерту; үйренген сөздерін тиянақтап, анықтап, әрі байытып отыру басты міндет саналады.

Осы аталған міндеттерді мұғалім үнемі сөздік жұмысын жүргізуде басшылыққа алып отыруы тиіс. Балалардың сөздік қорын дамытуда ойын, тапсырма, жаттығулардың орны ерекше. Соның ішінде ойын – баланың шын тіршілігі. Ойын арқылы бала айналасындағы нәрседен өзіне қызықтысына ықыласы ауып, таңдап алады. Баланың бір ерекше қасиеті сөйлеуден еш жалықпайды. Ойын бала тілінің дамуына ықпалын тигізіп, таным белсенділігінің дамуына жол ашады. Қай бала болмасын ойынмен өседі, өйткені

бала табиғатының өзі тек ойынмен байланысты. Ойын үстінде бала еш нәрсеге тәуелсіз.Ол өзін еркін ұстайды. Ал еркіндік дегеніміз барлық дамудың баспалдағы, бәрін білуге деген талпынысы мен құлшынысы. Баланың білуге деген құштарлығы, сөйлеуі ойын үстінде қалыптасады.

Сөздік қорды дамыту ісін ұйымдастыру жұмысында ойын сабағы ең негізгі орын алады.Мұғалім бақылау, заттарды қарау, сурет қарау, жұмбақ шешу және құрастыру, саяхат, ойын-сабақтарын ұйымдастыру барысында балалардың сөздік қорларын дамытады.

Арнайы ойын-сабақ және сабақ мазмұнына қарай танымдық, дамытушы ойындарды, тапсырмаларды қолдану, балаларды заттарды бір-бірімен салыстыруға, оларды қасиетіне қарай ажыратуға және оны танып білуге үйретеді. Сөйтіп бала сыныптағы жасына сәйкес бағдарламалық міндетті меңгереді. Ойын ұйымдастыруда мұғалім өзі жетекші бола отырып, балаларды ойнай білуге, ойын ережесін сақтауға, әрі оларды ойната отырып, ойлануға бағыттайды. Заттың атын немесе қасиетін есінде сақтап қалуға жол ашады.Ойынға қызықтыра отырып зейінін, қиялын дамытады.

Сонымен қатар ойын барысында бала үлкендермен, өз құрбыларымен қарым-қатынас жасайды. Әр бала өз жетістігіне қуанып, мәз болады. Сондықтан да ойын-тапсырмаларды таңдауда және іріктеуде балалардың жас және жеке ерекшелігін ескерген жөн.

Мұғалім балалармен ойынды (заттармен, үстел үсті және сөздік ойын) үш түрлі етіп өткізуіне болады.

Заттармен ойналатын ойын ойыншықтарды, табиғи заттарды қолдану арқылы өтіледі. Мысалы: «Дәл осындайды тауып ал», «Салыстыр да, атын ата», «Қай ағаштың жапырағы?», «Бірдей ойыншықты тап», «Қайсысы көп, қайсысы аз?», т.б.

Үстел үсті ойынын ұйымдастыруда домино, лото, суреттер қолданылады. Мысалы: «Суретті құрастыр», «Қандай затқа ұқсайды?», «Қай сурет тығылды?», «Бір сөзбен ата», «Кім байқағыш?», «Қиылған суреттер», «Ұқсасын тап», «4-ші не артық?», «Есіңде сақта».

Ал сөздік ойын арқылы сөзді орынды қолдана білуге, дұрыс жауап айтуға, сөз мағынасын түсінуге, орынды сөйлеуге үйренеді. Мысалы: «Сөз ойла», «Сөз құра», «Жұмбақ ойла», «Жақсы-жаман», «Жалғастыр», «Үш сөз ата».

Сонымен қатар балалардың сөздік қорларын дамыту жұмысына ойындарды қолданумен қатар, «Пішіндер көрмесі», «Өрнекті есіңде сақта», «Қиын жолдар», «Суретті жалғастыр», «Биші адамдар», «Көңілді таяқшалар» тәрізді жаттығу тапсырмаларды да пайдаланып отыру өз нәтижесін берді. Бұл аталған жаттығу, тапсырмалар балалардың сөздік қорын дамыта отырып, таным белсенділіктерін және саусақ бұлшық етін дамытады.

Жалпы ойынды ұйымдастыру ойынды өткізуге әзірлік, ойынды өткізу, ойынды талдау сияқты үш бағытты қамтиды. Ойынға қажетті құрал, заттарды даярлау ойынды өткізуге әзірлік болып табылады.

Балаларды ойынның мазмұнымен таныстыру ойынды өткізу болып табылады. Ойынды талдау, бұл ойынның өз мақсатына жетуі, балалардың белсенділігі және олардың іс-әрекеті болып табылады.

Қорытынды

Сонымен балалардың сөздік қорларын дамытуда ойындарды, тапсырма-жаттығуларды қолдану үлкен нәтиже береді. Ойын арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығын игереді, таным белсенділіктері қалыптаса түсіп, ақыл-ойы өсіп жетіледі, әрі адамгершілік қасиеттер бойына сіңіреді.

- Пәнге деген қызығушылығы артады
- Оқу материалын уақыт көлеміне қарамастан меңгереді.
- Шешімді тез қабылдайтын болады.
- Оқуға деген ынтасы артады
- Кері байланыс жасап,өзін-өзі бағалайды.

Бүгінгі заман талабында білімді ұрпақ тәрбиелеу өте маңызды. Жаңашыл,ойшыл,жаңалыққа жаны құмар бала тәрбиелеу әр ұстаздың алдына қойған мақсат,міндеті. Заманауи маман өз ісіне жаңалық ашуға жаны құмар,ізденпаз болады. Білімді ұрпақ-болашақ кепілі.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Әбиев Ж.Ә. және т.б. «Педагогика» Алматы 2004
2. Л.Омарова «Адамгершілік тәрбиесін қалыптастыру мәселелері» Бастауыш мектеп 2004 №2
3. Е.Дайрабаев А.Дайрабаева «Педагогика пәнінің негіздері» Алматы 2005
4. Ғаббасов С.С. «Халық педагогикасының негіздері» Алматы 1995
5. Тілеубаева Г. «Дәстүрлі отбасы тәрбиесі» Мектеп 2005 №5
6. Ұзақбаева «Тамыры терең тәрбие» Алматы 1995
7. Жарықбаев Қ., Қалиев С. «Қазақ тәлім тәрбиесі» Алматы 1995
8. Қалиев С. «Халық педагогикасының ауыз әдебиетіндегі көрінісі»

МЕКТЕПТЕГІ ТАБЫСТЫ БАСҚАРУ ҚҰРАЛДАРЫ
ИНСТРУМЕНТЫ УСПЕШНОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ШКОЛЕ
SCHOOL SUCCESS MANAGEMENT TOOLS

Ибраимова Ж.Е
КГУ «Мамлютская санаторная средняя школа-интернат», Мамлютка,
uspeh_udasha@mail.ru

Аннотация: Мақалада оқытушының білім беру процесінің менеджері мәртебесіне назар аударылады, ол оқу нәтижесіне байланысты болады. Сыныпты басқарудың тиімді стратегиялары қарастырылады.

Түйінді сөздер: менеджмент, директор, бас мұғалім, оқытушы, құралдар, сабақ, инновациялық әдістер.

Аннотация: В статье акцентируется внимание на учителя в статусе менеджера учебным процессом, от которого зависит результат обучения. Рассматриваются эффективные стратегии управления классом.

Ключевые слова: менеджмент, директор, завуч, учитель, инструментарий, урок, инновационные методы.

Abstract: The article focuses on the teacher in the status of a manager of the educational process, on which the learning outcome depends. Effective classroom management strategies are considered.

Keywords: management, director, head teacher, teacher, tools, lesson, innovative methods.

Говоря о менеджменте в школе, следует начать с директора и завучей по УВР. Куда «голова» с «шеей» повернут, что скажут, как постараются - то и будет. Качество образования зависит от инструментария. В наше современное время не надо ничего объяснять на пальцах, для этого есть средства обучения. Управлять средствами бюджета школы, планировать, что на следующий год приобрести для школы, мотивировать своих работников –вот инструментарий менеджмента руководителя школы и завучей. Именно от них зависит, есть Интернет в школе, будут ли новые компьютеры, сидеть мы будем за старыми или новыми партами, одетыми, как капуста будем сидеть и мерзнуть, или в комфорте заниматься каждый своими функциями.

Что же касаемо уроков, то здесь царь и бог сам учитель. Именно от него зависит, каким будет урок, удастся ли добиться целей урока. Инструментарий в этом деле играет

немаловажную роль. Именно от учителя зависит повысится ли качество знаний в его классах или нет. Чтобы потом говорить о качестве образования в целом по всей школе, а может и по всему району. Учитель должен уметь управлять классом в течение 45 минут, не позволяя отвлечься на другие интересы, потому что сразу нарушится дисциплина, внимание будет перенесено на другой предмет. В этом ему помогают интерактивные методы обучения, инновационные методы обучения, которые мы все и используем. Наш краткосрочный план и есть план управления классом, где мы и используем эти инновационные методы со всеми видами общения, оценивания с помощью средств обучения. Я не буду их перечислять, они есть в копилке у каждого педагога. А вот эффективные стратегии управления классом не будет лишним напомнить.

1. Хвали ученика
2. Проявляй терпение
3. Обсуждай вместе, контактируй
4. Четкий порядок действий
5.Будь гибким
6. Улыбайся

Каждый из нас –творец, менеджер и лидер для своего ученика. Результат нашего труда на 75 процентов зависит только от нас.

ЛИТЕРАТУРА

1. Уткина Е. А. Инновационный менеджмент в современной школе
2. Аникеева Н. П. Психологический климат в коллективе. – М.: Просвещение
3. https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskiy-menedzhment-i-upravlenie-v-sovremennoy-shkole

БІЛІМ БЕРУДІҢ ЖАҺАНДАНУЫ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Тургунбаева Б.А.
педагогика ғылымдарының докторы, профессор
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Алматы қ.
Аширбаева У.Н.
Төле би атындағы №8 гимназия директорының ғылыми – әдістемелік ісі жөніндегі орынбасары
Тараз қ. Қазақстан

Аңдатпа: Мақалада «құндылық», «ұлттық құндылық» ұғымдарының мәні ашылып, мазмұнына сай жіктелген. Мектеп оқушыларын ұлттық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеудің педагогикалық процесте іске асыру жолдары қарастырылған.
Аннотация: В статье раскрыты и соответствует контексту такие понятия как "ценность" "национальная ценность". Рассмотрены пути реализации в педагогическом процессе воспитание у школьников почитания и уважения национальных ценностей.
Abstract: The article reveals and corresponds to the context such concepts as “value” and “national value”. The ways of implementing in the pedagogical process the education of veneration and respect for national values among schoolchildren are considered.
Кілт сөздер: Құндылық, ұлттық құндылық
Ключевые слова: Ценность, национальная ценность
Keywords: Value, national value

Бүгінгі күні жаһандану біздің өміріміздің барлық салаларының даму бағытын анықтайтын процеске айналды. Жаһандық экономика жағдайында өмір сүре білу, тексерілмеген ақпараттың үлкен ағымына дұрыс жауап беру, жаһандық экономика жағдайында бәсекеге қабілетті болу – мұның бәрі бүгінгі білімнің мәнін анықтайды. Үлкен мүмкіндіктермен қатар, жаһандану біздің оқушыларымыздың этникалық, мәдени ерекшеліктерін сақтау үшін кейбір қауіп қатерді төндіруі әбден мүмкін. Сондықтан еліміздедің білім саласындағы қазіргі кездегі жаңғырту үрдістері ең алдымен XXI ғасыр тұлғасы ұлттық және трансұлттық білімдік кеңістіктердегі орны мен роліне, жаһандану жағдайында халықаралық өзара әрекеттестікке дайын болу тұрғысынан жүргізілуде.

Көптеген зерттеушілердің көзқарасы бойынша «жаһандану» ұғымы «өзара тәуелділік», «интеграция немесе кірігушілік» деген мағына береді және халықаралық экономикада, әлеуметтік және саяси салада жүйенің жаңа даму кезеңін сипаттайды [1]. Жаһандық жүйе өте күрделі және алуан түрлі. Оған дамудың әртүрлі деңгейлерінде тұрған, өздерінің ұлттық мәдениеттері мен дәстүрлері, діни идеялары мен нанымдары бар халықтар мен мемлекеттер қатысады. Мұның бәрі адамзат әлі түсінбеген және жаңа шындыққа сәйкес шешуді үйренбеген көптеген жаңа мәселелерді тудырады, жаһандық білім беруді өзекті етеді.

Ғалым В. Лысенконың пайымдауынша, жаһандық білім беру адамға әлемге кіруге, заманға сай өмірдің мәдени, әлеуметтік, экономикалық және басқа да деңгейлеріндегі өзара байланыс жүйесіне үйлесімді енуге көмектесетін маңызды негіздердің бірі болып табылады, оның міндеті әлемді тану мүмкіндігін кеңейту, өз елінің басқа елдермен өзара әрекеттестік механизмдерін, оның әлемдік қоғамдастықтағы алатын орнын түсінуге және әлемге басқа халықтар көзімен қарауды үйренуге ықпал ету болып табылады [2].

Жаһандану бұл тек технологиялар мен ғылыми техникалық жетістіктердің бәсекесі ғана емес, ол отаншылдық сезімі жоғары тұлғалардың арасындағы елдің қадір-қасиетіне жету, халықтың ойындағысын тап басып біліп, орындап отыру барысындағы бәсекелестігі десек те болады.

Әлемнің ешбір мемлекеті басқа мемлекеттермен байланыспай, оқшау дами алмайды. Ол байланыстар: қаржы,өндірістік, әлеуметтік, экономикалық, саяси және білім беру салаларында жүзеге асады. Бұл өз кезегінде ішкі және сыртқы саяси экономикалық, мәдени бағыттағы шекаралар пердесін алып тастайды. Ұлттық оқшауландыруға негізделген ұлттық даму ерекшеліктеріне қауіп төндіреді, сондықтан осы қалыптасып келе жатқан кеңістікке интеграциялану – ұлттық мүдделерді қорғаудың тиімді тәсілі болып келеді. Интеграциядан бас тарту – бұл толыққанды дамудан бас тарту деген сөз. Әлемдік экономикалық кеңістіктің бір бөлігіне айналмай, ешбір қоғам бәсекеге қабілетті бола алмайды. Алайда, мұндай интеграция бірқатар жағдайларда ұлттық ерекшеліктерді жоюға әкелуі де мүмкін, яғни жаһандану ұлттық экономика мен мәдениетімізге үлкен сынақ болып табылады.

Әдебиеттанушы Ш. Елеукенов туған тілін сүюден басталатын махаббат, елжандылықтан адамзатты шексіз құрметтеуге дейін өсетіндігіне тоқтала келе, жасынан туған халқының даналығымен сусындап, оның өсиетінен нәр алып, әдебиетті сүйіп, сол арқылы ұлтжанды азамат болып өсері хақ деген пікір білдіреді [3]. Өз ана тілін жетік білетін, туған елінің тарихын, ұлттық дәстүрлер бен мәдениетімізді ұғындыра отырып, жас ұрпақ байында ұлттық құндылықтарымызды дәріптей, сақтай аламыз. Осылай тәрбиеленген бала әлемнің қай жерінде де қазақ ұлтының баласы екенін таныта алатындығына шүбә келтіруге болмайды.

Бүгінгі таңдағы тәуелсіз еліміздің ең басты мақсаты – дамыған өркениетті елдердің қатарына ену, бүкіл әлемдік білім кеңістігінен орын алу болып табылады. Бұның өзі ұлттық білім беру жүйесінің даму бағыттарын жаңа арнаға, жаңа сапаға жеткізудің қажеттілігін алға тартады. Ұлттық ерекшеліктерімізді сақтаудың негізі тетіктері білім беру және тәрбиелеу үдерісі арқылы жүзеге асады. Бұл жерде мектептердегі атқарылатын жүйелі кешенді жұмыстардың маңызы зор.

Көтеріліп отырған осы тақырып ғылыми-теориялық және тәжірибелік тұрғыдан негіздеуді қажет ететіндігі ескеріліп, Жамбыл облысы білім басқармасының ұйымдастыруымен эксперимент алаңдары құрыла бастады. Атап айтар болсақ, Тараз қаласы Төле би атындағы №8 гимназиясында 2022-2023 оқу жылынан бастап «Қала мектебі жағдайында білім алушылардың жаһандық құзіреттіліктерін қалыптастыру» тақырыбында эксперимент жүргізілуде.

Эксперимент алаңының мақсаты: білім беру мен тәрбиелеу үрдісінде білім алушылардың жаһандық құзыреттіліктерін қалыптастыру моделін құру, тәжірибеге ендіру.

Эксперимент кезеңі 2022-2027 оқу жылдарын қамтиды. Эксперимент алаңы аясында білім алушылардың бойында оқу-тәрбие үрдістері арқылы жаһандық құзіреттіліктерін дамыта отырып ұлттық құндылықтарды қалыптастыру мақсатында бағдарлама, жұмыс жоспарлары даярланып жүзеге асуда.

Жаһандану үдерісінде оқушыларымыздың бойында ұлттық ерекшеліктерімізді сақтау және дамыту мақсатында Төле би атындағы №8 гимназиясында жүйелі жұмыстар іске асырылуда. Ол жұмыстар төмендегі бағыттарда жүргізіледі.

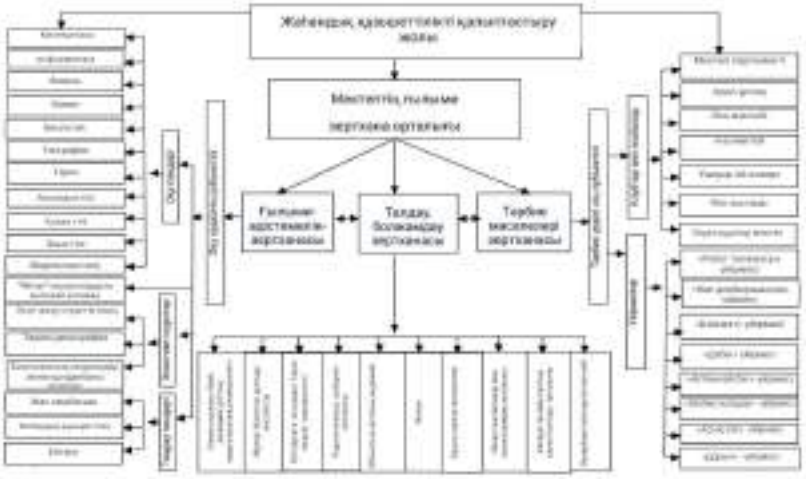

Сурет-1. Білім алушылардың жаһандық құзыреттіліктерін қалыптастырудың моделі.

Осы модельге сәйкес ең алдымен сыныптар бойынша жаһандық құзыреттіліктері қалыптасқан гимназия оқушыларының моделі жасалды. Бұл эксперименттік алаңның соңғы шығатын межесі, алатын нәтижесі болуы.

Сурет-2. Жаһандық құзыреттілігі қалыптасқан оқушы тұлғасының моделі.

Келтіріліп отырған оқушы тұлғасын қалыптастыру оқу бағдарламаларының мазмұнын қайта қарап толықтыру, оқу-тәрбие және оқудан тыс қызметті ұйымдастыру бағдарламаларын әзірлеу және тәсілдері мен ұйымдастыру формаларын жетілдіруді талап етті. Ұжым боп ұйымдастырылатын бұл шараларда тәрбие ортасының мүмкіндіктері ескеріліп, сондай-ақ барлық мүдделі тараптардың: отбасының, білім беру ұйымының, қоғамның кеңінен қатысуы арқылы іске асырылуы ойластырылды.

Тәрбие үдерісінде ұлттық құндылықтарды білім алушылардың бойына сіңіруде әртүрлі жобалар мен клубар жұмысының мәні зор. Бұл ретте, гимназияда «Адал ұрпақ», «Әке мектебі», «Ана мектебі», «Мектеп парламенті», «Жас кәсіпкер», «Ұшқыр ой алаңы», «Жас ақындар», «Түлектер қауымдастығы», «Жас қаламгер», «Жас актерлар», «Жас сарбаз», «Қыз жібек» клубтары жұмыс істейді, сондай-ақ, «Оқуға құштар мектеп», «Бірге оқимыз», «Дәстүр мен ғұрып», «Салауатты гимназия», «Отбасым – бақыт мекенім», «Қайырымды жүрек», «Домбыра-Дастан», «Туған өлке құндылықтары», «Табысты үштік», «Түлектердің жұлдызды күні», «Балалар мен театр», «Ұстаздар әлеміндегі бір есім», «Отандық кино сабағы», «Ата-ананың жұмыс орнындағы бір күн», «Туған жер», «Құқықтық мәдениет» жобалары мен клубтар жұмыстары жүйелі жүргізілді.

Жаһандық әлемге ұлт өкілі болып енуге, ұлттық ерекшеліктерді сақтауға даярлауда оқушыларға қосымша білім берудің маңызды зор. Осыған орай гимназияда «Алтынай» би, «Жас домбырашылар», «Шахмат», «Асық ату», «Тоғызқұмалақ», «Елтану», «Дебат», «Театр-сахна», «Дарын», «Жас тілші» үйірмелері жүреді. Аталған үйірме секциялар жұмысына 1002 білім алушы қатысады.

Шәкірттерге ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеуде мектеп пен ата-аналардың өзара байланысы, балалардың мүддесі үшін ынтымақтастық аса қажет. Осы орайда, гимназиядағы «Әке мектебі», «Ана мектебі» клубтарының аясында тәрбие сағаттарын ата-аналар мектепке келіп өткізеді. Ted форматындағы кездесулер жүргізіледі. Мұндағы мақсат бала тәрбиесіндегі отбасының рөлін арттыру, қазақ баласын «ұят болады», «жаман болады», «обал болады» деген үш-ақ ауыз сөздің мағынасын ұғындыру юолып табылады.

Жалпы қоғамның басты байлығы адам болса, парасатты да тәрбиелі қыздар – қоғамның ортаймайтын ең құнды қазынасы. «Қоғамды тәрбиелеймін десең, қызыңды тәрбиеле» деген қағиданың мәні қаншалықты терең болса, мазмұны да соншалықты салмақты. Жаһандану дәуірінде біздің қоғам үшін қыз тәрбиесіне ерекше назар аударуға тура келеді. Бұған себеп, соңғы кездердегі қоғамда болып жатқан қыздардың келеңсіз іс-әрекеттерін негізге алуға болады. Ата-бабаларымыз аңсаған тәуелсіздігімізге ширек ғасырдан асып, қазақ деген халықтың қандай екенін әлемдік қауымдастыққа жан-жақты танытатын кезеңде өзгенің қаңсығына өзеуремей, халқымызға тән құндылықтарды жаңғыртсақ нұр үстіне нұр болар еді. Өкінішке орай, қазір асылы мен жасығы араласып, сел болып жатқан ақпараттар ағыны ұрпақты баурап, «тәрбиелейтін» құралға айналғаны ешкімге құпия емес. Қыз баланың тәрбиесін қоғам болып қолға алмасақ, келешегіміздің кемел, болашағымыздың жарқын болары екіұдай... Жаһандану дәуірінде біз осы тұстан ұтылмауымыз қажет. Қыздың дұрыс тәрбиесі бұл ұлттың болашағының негізі. Мектебімізде бұл мәселеге де айрықша көңіл бөлінеді.

Жаһандану үдерісінде оқушыларымыздың бойында ұлттық ерекшеліктерімізді сақтау және дамыту білім мазмұны арқылы да жүргізілуі тиіс. Бұл бағытта гимназияда бастауыш сыныптарда «Тіл дамыту», «Әдеп әліппесі», «Әдеп негіздері», «Шешендік өнер», жоғары сыныптарда «Абайтану», «Жас көшбасшы» таңдау курстары жүргізіледі. Мұндағы мақсат тұлғаның ұлттық келбетін анықтайтын өзіндік санасы мен ұлттық құндылықтарға қатынасын көрсететін сенімі, көзқарасы, ұмтылыстары ашық, патриот тұлға тәрбиелеу.

Қорыта келе, жаһандану немесе түбегейлі жаңғыру және жаңа идеялар заманында заманында жас ұрпақтың болашағын баянды ете отырып ұлттық құндылықтары бойында қалыптасқан тұлға етіп тәрбиелеу ең басты қағидамыз болып қала бермек. «Ұлтыңды

тәрбиелеймін десең ұлыңды тәрбиеле, қоғамды тәрбиелеймін десең қызыңды тәрбиеле» деген аз сөздің аясына мәні зор салмақты ойды сыйғызған халқымыздың дана дәстүрімен бүгінгі қоғамның заманауи жастарын тәрбиелеу еліміздің барлық білім беру ұйымдарының алдында тұрған зор міндет деген ойдамыз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Оразбаева К.О. «Жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру» Философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация Алматы, 2016 ж
2. Лысенко В. Философию и практику глобального образования – российской школе // Народное образование, 2008, № 9-10. –10-16с.
3. Ш.Елеукенов, Замандас парасаты. Әдеби сын. Алматы: Санат, 1977 ж.

«ТІРЕК МЕКТЕБІ – МАГНИТТІ МЕКТЕП» ЖОБАСЫНЫҢ НЕГІЗДЕМЕСІ
ОБОСНОВАНИЕ ПРОЕКТА «ОПОРНАЯ ШКОЛА-МАГНИТНАЯ ШКОЛА»
JUSTIFICATION OF THE PROJECT «SUPPORT SCHOOL – MAGNETIC SCHOOL»

Сапаева Каламмпыр Жолдасбековна
Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі
Жамбыл облысы,Жуалы ауданы,Б.Момышұлы ауылы
sapaeva.kalampyr@mai.ru

Аннотация: Баяндамада «Орта білім беру сапасын арттыру: Қазақстанның өңірлері, қалалық және ауылдық мектептері арасындағы оқыту сапасындағы алшақтықты қысқарту қарастырылады.
Аннотация: В докладе рассматривается " повышение качества среднего образования: сокращение разрыва в качестве обучения между регионами, городскими и сельскими школами Казахстана.
Annotation: The report considers "improving the quality of Secondary Education: reducing the gap in the quality of education between the regions, urban and rural schools of Kazakhstan.
Тірек сөздер:Тірек мектебі,магниттік мектептер,жаңа технология, білім.

Қазіргі таңда ауыл мектебінің жағдайы – білім саласындағы өзекті мәселелердің бірі. Сондықтан ауыл мектебі мен қала мектебінің арасындағы білімдегі алшақтықты қысқарту – күн тәртібіндегі өзекті мәселе болып қарастырылып келді. Себебі шалғай елдімекенде орналасқан мектеп білім алушыларына білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарына сай білім алудағы қолжетімсіздік, бала санының аздығы, педагогтердің тапшылығы, мектептің талаптарға сай келмеуі, зертханалық жұмыстарды жүргізуге жабдықталған кабинеттердің қарастырылмауы, МТБ-ның жетіспеушілігі мен аздығы, көбіне жаңартылмауы секілді мәселелердің барлығы – білім сапасын арттыруда өзіндік әсерін тигізері анық.

2007 жылдан басталған елдегі урбанизация мәселесінде ауыл халқының көпшілігі қалаға көшіп, ішкі көші-қон процестерін тудырды. Осының нәтижесінде бір кездері тығыз қоныстанған ауылдар бос қалып, оқушыларсыз қалған мектептер жабыла бастады және жабылу қарқыны тоқтамады.

Шағын жинақты мектептердің жағдайы бойынша әлемдік тәжірибеге сүйенсек, АҚШ, Австралия, Канада мен Польшада ШЖМ мұғалімінің жалақысы қала мектептері мұғалімдерінің жалақысынан 2 есе жоғары. Қашықтан оқыту технологиясы кеңінен қолданылады. АҚШ пен Финляндияда Интернет жоқ, тасымалдау жолға қойылған.

Алайда бұл елдерде оқушы уақытының көпшілігі жолға кететіні белгілі. Австралия мен Швецияда мектептердің кластерлік механизмі (үлкен мектептер – Хаб) қарастырылған. Норвегияда ШЖМ-ның жартысы біріктірілген сыныптардан тұрады. Ресейде ШЖМ-ны жан басына қаржыландыру тиімсіздігі анықталған. Сонымен қатар бастауыш ШЖМ-ны типтерге бөліп қарастырады.

Украинада ШЖМ мұғаліміне ставкалы жүктеме төленеді, жалақысы – 2 есе жоғары және мектепті жабу тек ата-ананың келісімімен жүзеге асырылады. Қарап отырсақ, әлемдік тәжірибеде ауыл мектептерінің жағдайы жасалған. Сондықтан, ауыл мектептерінің жағдайын жақсарту, білімдегі, өңірлер арасындағы алшақтықты қысқарту, шағын жинақты мектеп білім алушыларына виртуалды сабақ өткізуді ұйымдастырып, іске асыру, ортақ қаржыландыру мен басқару жүйесін құру мақсатында 2022-2025 оқу жылында «Тірек мектебі (ресурстық орталық) – магнитті мектептер» кешені» жобасын жүзеге асыру көзделіп отыр.

Ауыл мектептерінің жағдайы мен білім сапасын жақсарту жолында еңбек еткен белгілі ғалым, т.ғ.к., профессор Сәбит Сейітұлы Қонтаев «Тірек мектебі» моделін құру арқылы сапалы білімге қол жеткізуге болатындығын дәлелдеп, идея жүзеге аса бастады. Автордың ойынша «Тірек мектебі (ресурстық орталық)» құрудағы мақсат – ауыл балаларына МЖМББС-ға сәйкес сапалы білім беру механизмін құру».

Міндеттері**:** - педагогтердің біліктілік сапасын арттыру;

- мектептердің МТБ жағдайын жақсарту;
- МЖМББС-ға сәйкес сапалы білім беру;
- жабдықталған кабинеттерде оқушыларға сабақтар өткізу;
- әлеуметтік жағдайды жақсарту (әлеуметтендіру, қарым-қатынас жасау, басқа ортамен араласу және т.б.)
- оқушыларды өмірге бейімдеу (сессияларды ұйымдастыру, пікірталас, дөңгелек үстел және т.б.);
- зертханалық жұмыстарды жабдықталған кабинеттерде өткізу;
- бейіндік және бейіналды пәндерді оқытуды ұйымдастыру;
- ерте кәсіби білім беру;
- ауылдық білім алушыларды дамыту және т.б.

Автордың идеясы бойынша алдағы уақытта жүзеге асыратын мәселелер:

1. Бірыңғай оқу жоспарын сараптамадан өткізу;
2. Шағын жинақты мектептердің критерийін қайта қарау;
3. Мектептердің даму бағдарламасын қайта қарау;
4. Тірек мектептердің көмегін арттыру.

Осылайша профессор С. Қонтаевтың «Тірек мектебі (ресурстық орталық)» идеясы келесі нормативтік құжаттарда көрініс тапты.

«Тірек мектебі – магнитті мектептер» кешені» пилоттық жобасы – білім алуда теңдей мүмкіндікке қол жеткізу бағытында әзірленген жоба. Білімдегі теңсіздіктің негізі орта білім беру жүйесінде қаланады. Білім сапасының алшақтығы мектеп түрлерінің бөлінісінде, негізінен қала мен ауыл мектептерінің арасындағы бөлініс те байқалады.

Бүгінде халықаралық салыстырмалы зерттеу мен білім алушылардың білімін бағалаудың мәліметтері бойынша ауылдық және қалалық мектептер арасындағы алшақтық өсуде. Ауыл мектептеріндегі білім сапасының төмен болуының бір себебі орта білім беруде шағын жинақты мектептердің назардан тыс қалуы мен қаржыландыру мәселесі. Сондықтан осы әдістемелік ұсынымдаманы жазудың басты мақсаттарының бір де – білімдегі алшақтықты қысқарту мәселесінде.

Президент Қ-Ж. Тоқаевтың Қазақстан халқына бірінші, сондай-ақ екінші Жолдауында мектеп оқушылары үшін мүмкіндіктер теңдігін қамтамасыз ету бойынша жүйелі шараларды әзірлеу қажеттілігі баяндалды. 2020 жылғы 1- қыркүйектегі мемлекет басшысы Қ-Ж. Тоқаевтың «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Балаларымыз қай жерде тұрса да, қандай тілде оқыса да сапалы

білім алуы керек… Осыған орай, мемлекет қарапайым мектептерге қолдау көрсетеді. Сонымен бірге бұл қадам қала мен ауыл арасындағы білім беру саласындағы алшақтықты қысқартуға жол ашады», – деді. Осыған орай, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы «Білімді ұлт» сапалы білім беру» Ұлттық жобасын бекіту туралы №726 қаулысының 2-міндеті «Орта білім беру сапасын арттыру: Қазақстанның өңірлері, қалалық және ауылдық мектептері арасындағы оқыту сапасындағы алшақтықты қысқарту (PISA) 3-міндеті «Мектептерді жайлы, қауіпсіз және заманауи білім беру ортасымен қамтамасыз етуді» орындау үшін «Тірек мектебі (ресурстық орталық) – магнитті мектептер» кешені пилоттық жобасын жүзеге асып, биылғы 2023-2024 оқу жылында Жамбыл облысы бойынша 2 мектеп «Білім беруді тұрақты дамыту» қайырымдылық қорының «Ауылдық жерлерде тірек мектептердің әлеуетін дамыту» жобасына енген болатын. Соның бірі мектебіміз Жуалы ауданындағы Әлихан Бөкейхан атындағы №15 мектеп-лицейге қор тарапынан 250 млн теңге бөлініп мектеп-лицейдің материалдық-техникалық базасы толықтай жаңарды. Атап айтқанда, заманауи зертханалармен, TELE-студия, ART-студия, STEM-лаборатория т.б пәндік кабинеттер жабдықталды. «Жаһандану жағдайында ауыл мектеп оқушыларын ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар негізінде тәрбиелеудің психологиялық-педагогикалық шарттары» тақырыбындағы эксперименттік алаң тұжырымдамасы негізінде мақсат-міндеттері айқындалып, Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейіне қарасты магниттік мектептер белгіленді. Олар «№22 Бауыржан Момышұлы атындағы орта мектеп» КММ, «№14 Бейімбет Майлин атындағы орта мектебі» КММ, «№37 Ынтымақ негізгі мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемелері.

Оқу кезеңдері 3 сессияға бөлінді. Әрбір сессия кезінде оқу сабақтары, қосымша білім және тәрбие жұмыстары, яғни, дамыту блогтары өз алдына жеке жоспарланды.

Оқыту сессиясы баланың біліміндегі айғақ кемшіліктерді жоюға бағытталған. Сондықтан жұмыс қолданбалы, зертханалық - тәжірибелік сабақтар, өз бетімен жұмыс жасау және талдау сипатында және өз бетімен білім алу, әлеуметтік және өзін-өзі кәсіби тану бағытындағы негізгі құзыреттіліктерді қалыптастыру бағытында ұйымдастырылды.

Магниттік мектептен келген балалардан Тірек мектебіндегі оқушылармен бірге микротоптар құрылып, оқушы жаңа ортаға бейімделіп, бірлесе жоспарлау, пікір алмасу жұмыстары жүргізілуде. Теориялық білімді практика түрінде ұштастыруына жаңадан ашылған заманауи зертханалармен, TELE-студия, ART-студия, STEM-лаборатория т.б пәндік зертханалар оқушының білім-білік құзыреттілігін дамытуға үлкен себеп болуда. Бала мұғалімнің басшылығымен тек тәжірибе жасап қана қоймай, өз бетімен жұмыс жасауына,ғылыми жобалар жасауға, дағдысын қалыптастыруға, талдап – қорытындылау жұмыстарын дамытуда. Зертханалық жұмыстар оқушылардың қызығушылығын арттырып қоймай, басым көпшілігі химия, физика,информатика, биология пәндеріне деген қызығушылығы артып, аудандық,облыстық, республикалық байқауларға қатысып нәтиже шығаруда.

Атап айтсам 10-сынып оқушысы Базарбек Ерасыл «Robotek Grand Tournament» республикалық турнирінің (екінші) облыстық кезеңінде «X machine»тобы қатысып III - дәрежелі дипломмен марапатталды.

«Robotek Grand Tournament» республикалық чемпионаттың аудандық кезеңінде «Сұрыптаушы робот» санатына қатысып жоғары нәтиже көрсеткен«Robotek» тобы I - дәрежелі дипломмен марапатталды.

Жуалы ауданының 95 жылдығына орай ұйымдастырылған «IT BALAQAI» робототехника бағыты бойынша аудандық жарыстың «Формула 1.1-телефонмен басқару» кезеңінің жеңімпазы «X machine» I-дәрежелі дипломмен, «IT BALAQAI» робототехника бағыты бойынша аудандық жарыстың «Формула 1-лабиринт» кезеңінің жеңімпазы «IT балақай» I- дәрежелі дипломмен марапатталды. Сонымен бірге оқушыларымыз жаратылыстану бағыты бойынша Облыстық «Зерде» ғылыми жоба байқауына қатысып жүлделі II - III орындарды иеленді. 3D модельдеу бойынша оқушылар 3 D өлшем фигураларды принтерді баспаға шығарады, және де лазерлі станокпен де жұмыс жасай алады. Ағаштардан кескіндерді келтіріп әр түрлі дизайнда геометриялық фигуралар, әр түрлі эмблемалар жасауды үйренуде. Алдағы уақытта «Жеті ата» панно туралы жоба жасалуда. Оқушылардың роботқа қызығушылықтары өте жақсы. Оқушылар үйірме жұмыстарында құрастырып қана қоймай, программасын жазып, логикалық ойлауды үйренуде.

Бұл жоба аясында ұстаздарымыз педагогикалық шеберлік орталығында, зияткерлік мектептерінде өз біліктіліктерін арттыруға, семинарларға қатысуға, тәжірибе алмасуға өте үлкен мүмкіндіктер алды. Қараша айында біздің 50 педагог зияткерлік мектептеріне барып, методика алмасып, семинар-сабақтарға қатысып қайтты. Алдағы үш жылда біліктілігін арттырып отыруға мүмкіндік қарастырылды. Қазіргі таңда сол ұстаздарымыз алған тәжірибе алмасуларын өз мектебімізде балаларға білім беру мақсатында жалғастырып жатыр. Сондай-ақ, аудандағы магниттік мектептің мұғалімдеріне тәжірибелерімен бөлісуде. Ал, өзге мектептің оқушылары біздің білім ошаққа келіп, шығармашылығын арттыруға мүмкіндік алып отыр.

Аталған ресурстарды тиімді пайдалану мақсатында тірек мектеп-лицейдің бастамасымен магниттік мектептердің «Мектеп парламенті» білім алушылардың өзін-өзі басқару органдарын дамыту тұжырымдамасын іске асыру, өзара ынтымақтастықты нығайту мақсатында өз құзыреті мен өкілеттігі шеңберінде келісімге қол жеткізіп, 6 баптан тұратын «Мектеп парламенті» өзін-өзі басқару ұйымының мүшелерімен өзара ынтымақтастық меморандумына қол қойылды. Олар Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейіне қарасты магнитік мектептер «№22 Бауыржан Момышұлы атындағы орта мектеп» КММ, «№14 Бейімбет Майлин атындағы орта мектебі» КММ, «№37 Ынтымақ негізгі мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемелері.

Меморандум Қазақстан Республикасы Конституциясының 8-бабына сәйкес мекемелер арасында ынтымақтастық қарым-қатынас жасау, білім алушылардың бойына азаматтық жауапкершілік пен белсенділікті, әлеуметтік құзыреттілік дағдыларын дарыту, шығармашылыққа қабілетті, қоғам мен мемлекетті жетілдіру мүддесіне әрекет ете алатын жоғары мәдениетті азаматтарды тәрбиелеу.

Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейінің «Мектеп парламенті» өзін-өзі басқару ұйымының Президенті Кемел Назым: «Тірек мектеп-лицей ретінде магниттік мектептермен бірлесе отырып білім сапасын арттыру және білім алушылардың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасауда лицей базасындағы ресурстарды тиімді пайдалану мақсатында өзге мектептің Парламенттерімен тығыз қарым-қатынас жасау үшін бүгінгі келісімді ұйымдастырып отырмыз. Келісімде бірнеше мәселер қаралған, мектепаралық байқаулар мен олимпиадаларға, спорттық жарыстарға, конференцияларға белсенді қатысу, мектеп білім алушылары арасында құқық бұзушылықтың алдын алу т.б. Алдағы уақытта мектеп парламенттерімен тығыз жұмыс жасайтын боламыз» - дейді.

Сонымен қатар келісімде ұлттық құндылықтар негізінде мәдени мұраны, әдебиетті, тарихты, этнографияны, ауыз әдебиетінің мол мұралары мен тұрмыс салт-жырларын терең насихаттауда мектеп оқушыларымен бірлескен әр түрлі іс-шаралар, экскурциялық сабақтар жүргізілетін болады. Оқушылардың құқықтары мен мүдделерін қорғауға, құқық бұзушылықтың алдын алу, білім беру ұйымының мүлкін ұқыпты қарауға, әр баланың өзіндік даралық қасиетін көрсетуіне және оның қажеттілігіне, қызығушылығы мен қабілетін жүзеге асыруына мүмкіншілік беру т.б. жұмыстары атқарылатындығы туралы уағдаласты. Меморандумның Тараптар қол қойған күннен бастап күшіне еніп қолданысқа енгізілетіні айқындалды. Магниттік мектептердің өзін-өзі басқару ұйымының мүшелері шара соңында тірек мектеп-лицейдің базасындағы ресурстармен танысып, түрлі бағыттағы үйірме сағаттарына қатысты.

Болашақта тірек мектептің (ро) тәжірибесі оқушылардың заман талабына жылдам бейімделуіне, болашақ кәсіби маман иесі жолындағы жаңа өзгерістерді жағымды қабылдауына, цифрландыру кеңістігін еркін меңгеруге үлес қосарына сенімім мол.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауының «Сапалы білім беру» тарауы
2. 2. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы «Білімді ұлт» сапалы білім беру» Ұлттық жобасын бекіту туралы №726 қаулысы
3. 3. Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты 2022 жылғы 1-қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауының Үшінші бағдар. «Ел болашағына арналған стратегиялық инвестиция» тарауының талаптары
4. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» № 348 бұйрығын.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ТАПСЫРМАЛАР ЖҮЙЕСІ НЕГІЗІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРА ОТЫРЫП ТИІМДІ ОҚЫТУ
ЭФФЕКТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ С ФОРМИРОВАНИЕМ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ НА ОСНОВЕ СИСТЕМЫ ЗАДАНИЙ
EFFECTIVE TEACHING WITH THE FORMATION OF THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF YOUNGER STUDENTS BASED ON A SYSTEM OF TASKS

Мактабаева Асем Абилкасымовна
Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі
Жамбыл облысы,Жуалы ауданы,Б.Момышұлы ауылы
maktabayeva84@mail.ru

Аннотация: Баяндамада бастауыш сынып оқушыларын коммуникативтік құзіреттілігін қалыптастыра отырып тиімді оқытудың жолдары көрсетілген. Бұл ретте бастауыш сынып оқушылары жазба мәтіндерді түсініп, қолданып, оны күнделікті өмірде қолдану білу мүмкіндігі,жолдары,ұсынымдары қарастырылады.
Аннотация: В докладе отражены пути эффективного обучения учащихся начальных классов с формированием их коммуникативной компетенции. При этом рассматриваются возможности, пути, рекомендации учащихся начальных классов понимать и использовать письменные тексты,уметь применять их в повседневной жизни.
Annotation: The report reflects the ways of effective teaching of primary school students the formation of their communicative competence. At the same time, the possibilities, ways, recommendations of primary school students are considered to understand and use written texts, to be able to apply them in everyday life.
Тірек сөздер: коммуникативтілік,құзірет,мәтін, білім,тиімді оқу

Қ.Р мемлекеттік жалпыға міндетті 12 жылдық білім беру стандартында білім беру жүйесінің мақсаттарына байланысты «Білім, білік, дағдылардың негізінде тұлғаның алдына қойған мақсаттарына жету үшін ішкі және сыртқы ресурстарын тиімді пайдалануға дайындығынан көрінетін құзірет – білім берудің негізгі нәтижесі болып табылады» делініп, оқушының

- проблемалық шешімін табу құзіреттілігі;
-ақпараттық құзіреттілік
-коммуникативтік құзіреттілікті меңгеруіне ерекше назер аулдарылған.

Осыған орай, коммуникативтік құзіреттілікті қалыптастыру міндеттеріне қазақ және басқа тілдерде коммуникация құралдарын, топтық қарым-қатынас ережелерін меңгеру,ауызша және жазбаша сөйлеу іскерліктерін игеру т.б жатқызылған.

Жалпы бұл құзіреттіліктердің негізі бастауыш сыныптарда қалыптасатын болғандықтан, қазіргі білім беру қызметкерлерінің алдында тұрған басты міндеттердің бірі – тұлғаның коммуникативтік құзіреттілігін қалыптастырудың теориялық, практикалық шарттарын негіздеу болып табылады. Мәселенің теориялық аспектісіне талдау Б.Т.Ананьев, А.А. Бодалов, А.Н. Леоньев, Б.Р.Ломов, В.Н. Мясищев т.б зерттеулерінде қарым- қатынас орнату тұлғаның белсенділігінің бір формасы ретінде қаралатынын көрсетті. Себебі қарым-қатынас барысында адамзаттың өткен тәжірибелері, құндылықтары,білімі меңгеріліп, адам іс- әрекет субьектісі ретінде қалыптасады. Сондықтан аталған зерттеушілер қарым-қатынасты тұлғаның маңызды даму факторының бірі ретінде қарастырады. [1].

Келесі зерттеушілер тобы қарым-қатынастың 2 қызметін ерекше атап көрсетеді:

а) ақпараттық қарым-қатынастың дамудың қорғаушы күші және негізгі құралы деп

таниды.

ә) бірлескен әрекет- қарым- қатынас нәтижесі адамдардың бірін- бірі түсінуі, бірлесіп әрекет етуі. [2].

Қарым- қатынастың негізгі құралы – тіл. Сондықтан Л.С.Выготский, Л.Р. Лурия, А.А.Леонтьев, Л.А.Чистович т.б педагог, психологтар коммуникативтік қаблетті дамытуды тіл табиғатымен байланыста қарастырады. Аталған зерттеушілер коммуникативтік іс- әрекет ішкі тілек пен сыртқы түрткінің нәтижесінде туындайтынына ерекше көңіл бөледі. А.АЛеонтьевтің пікірінше, адамның негізгі мақсаты- сөйлеу емес, сол сөздің ықпалын пайдалану.

Адамның қарым-қатынас жасау қабілеті психологиялық- педагогикалық әдебиеттерде (Г.М.Андреева, А.Б.Добрович, Н.В.Кузьмина, А. Джекова т.б) комуникативтік қасиет ретінде қарастырылады. Коммуникативтік қасиеттің дамуы арнаулы коммуникативтік іскерліктерді меңгерумен байланысты: қарым-қатынастың құралдарын еркін игеру, қажетті сезімдік ақпаратты бере білу, кері байланыс орнату, әңгімелесушіні тыңдай білу, оның позициясын қабылдау, қарым -қатынасты ұйымдастыру, кез-келген жағдайда қарым-қатынас орнату шеберлігі, әңгімелесушінің ақпаратына талдау жасап, бағалау, оған ықпал ете білу т.б.

Стандартта көрсетілген іскерліктерді қалыптастыру бастауыпп сыныпта оқытудың коммуникативтік бағыттылығына ерекше назар аударып, осы кезеңнің ерекшеліктеріне сәйкес коммуникативтік тапсырмалардың мүмкіндігін пайдаланғанда тиімді жүзеге асады деп есептейміз, төменде бастауыш сыныптарда сабақ және сабақтан тыс уақытта орындауға ұсынылатын коммуникативтік құзіреттілікті қалыптастыру бағытындағы тапсырмалар түрлерін ұсынып отырмын, бұл тапсырмалар коммуникативтік атмосфера туғызып, оқытудың өзін мақсатқа бағытталған қарым- қатынасқа айналдырады.

Жазбаша қарым қатынас құзіреттілігі	-қарапайым сауалнамаларға жауап беру (өзі туралы, өз қызығушылығы, отбасы, ата- аналары т.б) -құттықтау жазу (жаңа жыл, 8 наурыз, 9 мамыр т.б) -хат жазу (шетелдік құрдасына,жақын туысына т.б) -мәтіннің тірек сөздерін табу; -мәтін мазмұнын көрнекілік арқылы беру; -мәтінге жақын мазмұндау; - жоспар құру; -сұрақ дайындау т.б -ұсынылған тақырыпқа шығарма, баяндама т.б жазу; -тақырыпқа сай келетін мақал- мәтел жазу т.б
Көпшілік алдында сөз сөйлеу	Жалғастыр Менің ойымша... Мен... пікірмен келіспеймін, себебі... Мен... пікірмен келісемін, себебі.. Маған.. ұнайды, себебі.. -Берілген роль бойынша қысқаша хабарлама жасау: -кезекші оқушы -хабарландыру (сыныпта, вокзалда,саяхатқа шығар алдында, концертті бастау үшін т.б) •Тақырыпқа хабарлама, баяндама жасау - Кім,не? Қандай? Не істеді? Неге?Не болды? -Оқиғаның болған мерзімі. Орны. Оқиғаның сипаты. Нәтижесі. Әңгімелесу «досы, ауылы, қаласы, иті т.б туралы), •

Диалог	• Этикалық сипаттағы диалогтар -сәлемдесу -өзін- өзі, басқаны таныстыруы; -қоштасу; -күттықтау, тілек айту, оған жауап беру; -әңгімені бастау, аяқтау, оған жауап беру -алғыс білдіру, оған жауап қайтару; -қуаныш, ренішімен бөлісі; -Сұрақ - жауап түріндегі диалог -мақсатты түрде өзіне қажетті ақпарат туралы жан -жақты сұрау; -сұрақ пен хабарды араластыра қолдануы. • Диалогқа тарту; -өтініш жасау; -көмек үсыну; -ақыл, кеңес, ұсыныс айту; -бірлескен әрекетке шақыру, т.б • Пікір алмасу келісу, келіспеу; мақұлдау, сенімсіздік білдіру; -дәлелдеу, Диалог пікірталас, т.б

Жоғарыда аталған үлгідегі тапсырмалар сабақ барысында меңгерілген ақпаратты, мәтінді оқушының өз бетімен тілдік қарым- қатынасқа енгізуіне, олардың тілдік ойлау белсенділігінің артуына ықпалын тигізеді. Тек қана мәтінді меңгеруге арналған тапсырмалар репродуктивтік сипатта болып, оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытпайды.Сондықтан әрбір сабақты жоспарлағанда оқушылардың тілдік - коммуникативтік іскерлігін қалыптастыруға бағыттап,оқытудың коммуникативтік қағидаларын басшылыққа алуы қажет.

«Мектеп курсында ана тіліне байланысты оқытылатын тілдік единицалар: дыбыс, сөз құрамы, сөз, қосымша, сөз тіркестері және сөйлем болып табылады. Сондықтан тіл дамыту осы тілдік единицаларға байланысты үйрету қажет», - дейді әдіскер-ғалым А.Жаппаров.

а) Жаңа сөздер үйрету және осы үйренген сөздерінің, сондай-ақ балалардың бұрыннан сөздік қорында бар сөздердің мағыналарын меңгерту.

Мектепке келген бала тілі бір жақты, тек отбасы, ошақ қасында пайданылатын сөздер ғана болуы мүмкін. Атап айтқанда, оның сөздік қорында ауыспалы мағыналы, жалпылық мәнді және түрлі білім саласында қолданылатын термин сөздер аз кездеседі, кейбіреуінде тіпті кездеспейді де.

Баланың сөздік қоры ең алдымен, сол класта жүргізілетін пән оқулықтары, пайдаланылатын көрнекі құралдар және кластан тыс оқуға арналған көркем әдебиеттермен анықталады.

Балалар жаңа сөздермен тек сыныпта өткізілетін сабақтарда ғана танысып қоймайды, сонымен бірге өз беттерінше кітап оқу, түрлі кластан тыс жүргізілетін жұмыстарға қатысу, кино, театр, саяхатқа бару, радио тыңдау және теледидар бағдарламасын көру нәтижесінде де жаңа сөздер үйреніп, тіл сындырады.Оқушылардың ақпарат, білім көздерінен өз беттерінше игерген сөздерді дұрыс не бұрыс пайдалануы да мұғалімнің міндеті. Бала сөзінде пайда болған жаңа сөз, сөз тіркестердің мән-мағынасын ашып, іс- тәжірибеде пайдаланудың жолын да мұғалім көрсетеді.

Сөз – тілдің негізі. Нақты заттар мен құбылыстар, дерексіз ұғымдар, адамның сезімі мен ниеті сөз арқылы білдіреді. [3].

Сөздік– қоғамның, ұлттың даму деңгейін байқататын белгінің бірі. Сөздігі бай ұлттың рухани байлығы да жоғары болатындығы мәлім, өйткені ғылымы мен

мәдениетінің дамуына қарай сөздікте дамиды. Ендеше, оқушыларды мектептен бастап сөздікті пайдалана білуге үйретудің зор маңызы бар.

Сөздік жұмысы суретпен жүргізілетін жұмыспен мазмұндас. Сөздік жұмыстары барысында оқушылардың дербес ойлауына, кеңірек сөйлеуіне, өз бетінше сөздер таба білуіне көбірек көңіл бөлінеді. Дәлірек айтқанда, сөздік жұмыстарын орындау барысында оқушылардың өз бетінше жұмыс істеу дағдылары қалыптаса бастайды.

Мектептегі сөздік жұмыстарының басты бағыттары;

-әр сыныптағы оқу бағдарламасы бойынша жүргізілетін барлық пән сабақтары арқылы оқушының қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстар туралы түсінігі артып, кеңеюінің нәтижесінде жаңа сөздер мен сөз тіркестерін игерту;

-жаңа сөз тіркестерінің мағынасын түсіндіру;

-грамматиканың салаларын оқытуға байланысты, заттар мен құбылыстарды классификациялауға,топтарға арналған жаттығулар жүргізу;

-лексикалық жаттығулар сөздердің тура және ауыспалы мағыналарын, слинонимді, омонимді, антонимді игертуге арналған жаттығулар;

-көркем әдеби шығармаларды талдау және мазмұндама, шығарма жаздыру.

Мектеп балаларының сөздік қорын анықтау мақсатында тәжірибе жүргіздік.

Сыныпта 23 оқушы болды. Оларға мынадай тапсырмалар берілді:

үш өлеңді жатқа айтып беру; екі-үш ертегіні өз сөздерімен әңгімелеп айту (қазір теледидардан 4-5 жастағы балалар да ертегі айтып жүр);

3. Берілген сөздерге сөйлем құрау.

Нәтижесінде, бірінші тапсырманы орындаған оқушылар саны - 6. Олардың оқыған сөздердің жалпы саны 75-80 болды.Ал кейін қайталап айтқызып саралағанымызда, бұл сөздердің төрттен біріне жуығының мағынасын оқушы түсінбейтін болып шықты.Мысалы;

Шекарада - күзете,
Қас қақпайды ағалар.
Балбыраймыз төсекте
Біз - алаңсыз балалар, -

деген бір шумақ өлеңде үш сөздің мағынасын ажырата алмады.(қарамен жазылған).

Ал екінші берілген тапсырма бойынша балалардың өздері білетін ертегілерін әңгімелету кезіндегі қолданған сөздердің саны өте аз, 45 - 55 сөздің шамасында. Оның есесіне сөз мағыналарын түгелдей дұрыс түсінетіндерін көрсетті.

Осы тапсырма бойынша бір-екі өлең, бір-екі ертегі білетін, бірақ білгендерін толық айтып бере алмайтын оқушылар саны - 12. Бұл балалардың тіліндегі негізгі кемшіліктер - сөздік қорларындағы жиі қолданылатын сөздердің мүлде аздығы, ауызекі сөйлеу мен үй ішіндегі жергілікті сөздердің кездесетіндігі.

Мұндағы басты себеп оқулықтардағы берілген материалдардың бірқатарын бала ұғынбай, құр оқиды, жаттайды, өйткені ондағы көптеген сөздердің мағынасын балалардың толық түсінбеуінде. Бұл әрине, мұғалімдер мен әдіскерлерді ойландыруға тиіс.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының бастауыш білім берудің жалпыға міндетті стандарты, 2012 жыл.
2. Қазақстан Республикасының Білім Ғылым Министрлігі бекіткен бастауыш білім берудің бағдарламасы.
3. Мұғалімдерге арналған қазақ тілі пәніне әдістемелік құрал.

ҚҰЗІРЕТТІЛІКТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ АРҚЫЛЫ ЖАС ҰРПАҚТЫ ТӘРБИЕЛЕУ
ВОСПИТАНИЕ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ ЧЕРЕЗ ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ
EDUCATION OF THE YOUNGER GENERATION THROUGH THE FORMATION OF COMPETENCIES

Молдағалиева Жайна Абайқызы
Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі
Жамбыл облысы,Жуалы ауданы,Б.Момышұлы ауылы
zhainaabaikyzy@gmai,ru

Аннотация: Баяндамада құзіреттеліктерді қалыптастыру арқылы жастарға патриоттық тәрбие берудің жолдары айтылды.Бұл ретте оқушылардың ұжымда жұмыс істеу дағдылары, пікірталас жүргізу, толерантты болу, жанжалдардан аулақ болу , жанжал жағдайынан шығу жолын табу.
Аннотация: В докладе были озвучены пути патриотического воспитания молодежи через формирование компетенций.При этом навыки работы учащихся в коллективе, умение вести дискуссии, быть толерантными, избегать конфликтов , находить выход из конфликтной ситуации.
Annotation: The report outlined the ways of patriotic education of young people through the formation of competencies.At the same time, students' teamwork skills, the ability to conduct discussions, be tolerant, avoid conflicts, and find a way out of a conflict situation.
Тірек сөздер: патриотизм, құзіреттілік, жауапкершілік, отансүйгіштік

Қазақстан Республикасы өзінің тәуелсіз мемлекет бола алатындығын бүкіл әлемге дәлелдеді. Ендігі басты міндет – осы мемелекеттің өркендеп өсуі, халықтың әлеуметтік, экономикалық жағдайын көтеру.

Жастарға патриоттық тәрбие берудің бағдарлы идеяларын бұрынға президент Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «...біздің балаларымыз бен немерелеріміз ... бабалардың игі дәстүрін сақтай отырып қазіргі заманғы нарықтық экономика жағдайында жұмыс істеуге даяр болады. Олар бейбіт, жылдам өркендеу үстіндегі күллі әлемге әйгілі, әрі сыйлы өз елінің патриоттары болады» - деп үміт артып отыр,- деген болатын. [1].

«Қазақстан – 2030 бағдарламасына қатысты Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында «Оқушыларды қазақстандық ұлтжандылыққа, шығармашылық жағынан дамыған жеке тұлға ретінде тәрбиелеу қажет. Бүгіннен бастап ұлттық мінез - құлық, биік талғампаздық, тәкаппарлық, тектілік, білімділік, биік талғам, ұлттық намыс қасиеттерін сіңіріп қалыптастыруымыз керек»,- делінген [2].

Алғашқы әскери дайындық жастарды Отанды қорғауға дайындаудың негізгі құралы болып табылады. Жастарды Қарулы Күштерде қызмет етуге дайындаумен айналысатын мектептердің әскери жетекшілері, біз жас жауынгердің қандай жаңа моральдық, физикалық және психологиялық сынақтарға тап болатынын, оның қандай беріктік шегі – жауынгерлік, моральдық – қазір болуы керек екенін нақты түсінуіміз керек.

Бастапқы әскери дайындық курсы оқу процесінің маңызды құрамдас бөлігі болды және болып қала береді. Кез-келген сабақ сияқты, АӘД сабағы да оқушы үшін де, оқытушы үшін де заманауи, жарқын, бай, есте қаларлық болуы керек. Кезекті сабаққа дайындалып, оның кезеңдерін ойластыра отырып, кез-келген мұғалім сабақтың әдістері мен формаларын, ол қолданатын педагогикалық технологиялардың элементтерін, сабақ процесінде (сабақ циклі) оқушыларда қандай құзыреттіліктерді дамытуды, сабақ

процесінде аудиториямен қарым-қатынас жасау және басқару әдісі қандай болатынын және т.б. алдын-ала ойластырады. Бұл ұғымдардың барлығы сабақтың мақсаттарына және олардан туындайтын сабақтың міндеттеріне бағынады. Сапалы сабақ – бұл сабақ жоспарына енгізілген жақсы ойластырылған сабақ. АӘТД сабағы басқа сабақтармен салыстырғанда өзінің ерекше сипаттамаларына ие, атап айтқанда, мысалы, математика, химия сияқты пәндерден айырмашылығы, ол оқушыға болашақ кәсібінде емес, күнделікті өмірде, қазіргі және болашақта пайдалы болады.

АӘТД пәнінде төменде берілген құзіреттіліктерді оқушы бойына сіңіре отырып жастарға патриоттық тәрбие беріп келемін:

Құндылық-семантикалық құзыреттіліктер. Яғни, сабақтар циклін тыңдай отырып, оқушылар өздері үшін Отан, азаматтық борыш, патриотизм ұғымымен байланысты өмірлік құндылықтар мен басымдықтарды айқындайды. Бұл құзыреттілік тобы оқушының дүниетанымымен, оның қоршаған әлемде өзін-өзі бағдарлауымен, осы әлемдегі мақсатын білумен, өмірдегі рөлі мен мақсатын түсінумен, өмірлік басымдықтарды таңдаумен байланысты. Бұл құзіреттіліктер оқушының оқу және сыныптан тыс жұмыстарында өзін-өзі анықтауын дамытады.

Жалпы мәдени құзыреттілік өмірдің рухани-адамгершілік негіздерін қалыптастырумен байланысты. Бұл құзыреттер Қазақстанның мемлекеттілігінің қалыптасу тарихымен, ҰОС тарихымен және т.б. байланысты сабақтар циклінде де қалыптасады. Бұл белгілі бір оқушының және оның қоршаған ортасының, жалпы адамзаттың рухани-адамгершілік негіздерін қалыптастыру және дамыту. Бұл – отбасылық құндылықтарды, өз халқының мәдени дәстүрлерін бірінші орынға қою. Бұл – оқушыны әртүрлі әлеуметтік және әлеуметтік құбылыстармен таныстыру, ғылым мен діннің адам өміріндегі рөлін түсіну, оқушының әлемнің ғылыми бейнесін оның прогрессивті даму динамикасында игеру тәжірибесі. Жергілікті жергілікті құбылыстардан жалпыадамзаттық ауқымдағы құбылыстарға дейін талдау мүмкіндігі. Бұл құзыреттіліктер тобында тарих, әлеуметтік ғылымдар сияқты ғылымдарға байланысты алғашқы әскери дайындықтың рөлі ерекше көрінеді.

Оқу-танымдық құзыреттіліктер. Бұл құзыреттілік тобы АӘТД сабағында оқушының танымдық іс-әрекетімен байланысты, онда оқушының логикалық іс-әрекетінің элементтері, жалпы білім беру қызметі нақты танымдық объектілермен байланысты. Яғни, оқушы өнімді іс-әрекеттің шығармашылық дағдыларын қалыптастырады; проблемалық жағдайда қойылған ол нақты тәжірибеге, проблемаларды шешудің эвристикалық әдістеріне сүйене отырып, білім алуға, стандартты емес жағдайларда шешім қабылдауға мәжбүр. Оқу-танымдық құзыреттіліктерге мыналар жатады: мақсат қоюды ұйымдастыру, талдау, бағалау, қызметті өзін-өзі бағалау, қызметті жоспарлау, рефлексия.

Ақпараттық құзыреттіліктер. Бұл қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалануға негізделген заманауи құзыреттер, сондай-ақ оқу орындарында бар заманауи техникалық жабдықтарды (интерактивті тақта, дербес компьютер, лингафондық жабдық, принтер, Интернет және т.б.) иелену. Ақпараттық құзыреттіліктер – бұл ақпаратпен жұмыс істеу қабілеті, оны табу, талдау, ең бастысы екіншіден бөлу, жүйелеу, мақсатқа сәйкес өзгерту, оны сақтау және презентация жасау мүмкіндігі. Бұл құзыреттіліктер АӘТД сабақтарында өте маңызды, өйткені олар оқушының қоршаған әлемге қатысты ақпаратқа қатысты іс-әрекетінің дағдыларын қамтамасыз етеді. Яғни, бұл жағдайда біз қайтадан оқушы мен оның айналасындағы әлем арасындағы байланыс болып табылатын АӘД пәнінің қолданбалы рөліне тап боламыз.

Коммуникативті құзыреттіліктер. Коммуникативті құзыреттіліктерді игеру оқушы үшін, оның қазіргі әлемде әлеуметтенуі үшін де маңызды. Коммуникативті құзыреттілік ұғымына мыналар кіреді: ұжымда жұмыс істеу дағдылары, ынтымақтастық қабілеті, тілдерді білу, пікірталас жүргізу, Толерантты болу, жанжалдардан аулақ болу және жанжал жағдайынан шығу жолын табу.

Әлеуметтік-еңбек құзыреттілігі оқушының нақты өмірімен де тығыз байланысты.

Бұл оқушының ел азаматы ретіндегі өзін-өзі тануы, әлеуметтік рөлдерді меңгеруі. Әлеуметтік еңбек құзыреттері отбасылық қатынастар саласында, кәсіптік бағдарлау саласында, экономика және құқық саласында өзін көрсетеді. Студент қазіргі қоғамда өмір сүру үшін ең аз қажетті әлеуметтік белсенділік пен функционалдық сауаттылық дағдыларын меңгереді.

Жеке өзін-өзі жетілдіру құзыреттілігі оқушының физикалық, рухани және интеллектуалдық өзін-өзі дамыту тәсілдерін игеруге бағытталған. Бұл құзыреттердің қалыптасуы оқушының нақты мүдделері мен мүмкіндіктерімен реттеледі, бұл оның үздіксіз өзін-өзі тануынан, қазіргі адамға қажетті жеке қасиеттерін дамытудан, психологиялық сауаттылықты, ойлау мен мінез-құлық мәдениетін қалыптастырудан көрінеді. Бұл құзыреттіліктерге жеке гигиена ережелері, өз денсаулығына қамқорлық, жыныстық сауаттылық, ішкі экологиялық мәдениет жатады. Бұған жеке адамның қауіпсіз өмірінің негіздерімен байланысты қасиеттер жиынтығы кіреді.

Осы құзіреттеліктерді қалыптастыру – әртүрлі жастағы оқушылар арасында патриоттық жұмысты тиімдірек жүргізуге, оларда өз қаласына, өз Республикасына, азаматтық жауапкершілікке деген мақтаныш сезімін тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Бұл олардың әрқайсысы өз Отанының нағыз патриоты болып өсетінін білдіреді.

Қазіргі ғылым мен техниканың қарыштап дамыған кезінде оқу-білімнің, соның ішінде болашағымыз –бүгінгі мектеп оқушысының білімі мен тәрбиесі маңызды мәселе. Еліміздің әлеуметтік экономикасының дамуына өзіндік үлес қоса алатын, өзіндік ой-пікірі бар, жан-жақты дамыған, білімді де білікті тұлғаны дайындап, тәрбиелеу – аса құрметті қоғамдық міндет. Себебі, ел тұтқасын жан-жақты білімді ұрпақ ұстанған шақта ғана өркениет алға дамымақ.

Ұлттық дәстүрге берік, елін, жерін сүйетін азамат тәрбиелеу, оқушылардың бойына ұлтжандылық сезімді қалыптастыру өскелең өмір талабынан туындап отыр.

Қазіргі кезеңде «Қазақстандық отансүйгіштік» ұғымына зор мән берілуде. Көп ұлтты Қазақстан халқының отансүйгіштік сезімін қалыптастыратын – азаматтық келісім, ұлттық бірлік. Егемен еліміздің тәуелсіздігін сақтау ұлттық келісім, ішкі үндесім барша халқымыздың ынтымағы мен өзара жарасымдылығында.

Ұлтжандылық сезім – ұлт рухының деңгейінің айнасы, өлшемі. Азаматтардың отаншылдық сезімі мен өз еліне деген сүйіспеншілігін дамытуды ұлттық қауіпсіздікті сақтаудың негізгі элементтерінің бірі ретінде таниды.

Бүгінгідей демократиялық бағыт ұстанып отырған қоғамда, балалар мен жастардың тағдыры өздеріне, отбасының материалдық ахуалына байланысты болып отырған жағдайда ұлтжандылық сипатын ашып айқындаудың маңызы зор.

Өмір ағымы талап етіп отырған жаңа қоғамға лайықты саналы, білімді, жетілген жеке тұлғаны дайындау бүгінгі мектеп алдында тұрған негізгі міндет. Сондықтан мектептің бастауыш оқыту сатысындағы оқу - тәрбие жұмыстарын жан - жақты толықтырып, халықтық тәлім-тәрбиенің озық үлгілерімен сабақтастырып, бойында еліне, жеріне деген сүйіспеншілік сезімі дамыған азамат тәрбиелеу бүгінгі күн талабының өзекті мәселелерінің бірі болып отыр.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасының берудің жалпыға міндетті стандарты, 2012 жыл.
2.Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы.

БІЛІМ БЕРУДЕ ИНТЕРБЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В ОБРАЗОВАНИИ
THE USE OF INTERACTIVE METHODS IN EDUCATION

Сарманшаева Асия Ыкласовна
Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі
Жамбыл облысы,Жуалы ауданы,Б.Момышұлы ауылы
asi.30.01.91@mail.ru

Аннотация: Берілген материалда күнделікті сабақ процесінде оқушы белсенділігін арттыру үшін қолданатын интерактивті әдістің мәнін түсінуге арналған нұсқаулар, қағидалар айтылған. Ұсынылған нұсқаулар сыныпты басқару идеясын жақсы түсіну үшін практикалық негіз болады.
Аннотация: В данном материале изложены инструкции, принципы для понимания сущности интерактивного метода, который используется учащимися для повышения их активности в процессе ежедневного урока. Предлагаемые рекомендации послужат практической основой для лучшего понимания идеи управления классом.
Annotation: This material contains instructions and principles for understanding the essence of the interactive method, which is used by students to increase their activity during the daily lesson. The proposed recommendations will serve as a practical basis for a better understanding of the idea of classroom management.
Түйін сөздер: сабақ, белсенділік, интерактивті әдіс, сынып, идея.

Елімізде болып жатқан саяси, әлеуметтік, экономикалық және басқа да өзгерістер білім беру жүйесіне әсерін тигізіп жатыр. Бұл өзгерістер еліміздің мектептерінде тек жаңа пәндерді енгізіп қана қоймай, сонымен бірге оқыту әдісін өзгертуді де талап етіп отыр. Бұл әсіресе сынып жұмысына қатысты: сабақ барысында оқушылар белсенді болулары керек.

Егер дәстүрлі оқытуда оқу-тәрбие үрдісінде басыңқы рөл мұғалімде болса, қазір белсенді қызметті оқушы атқарады, оны оқытпайды, ол өзі оқиды.

Дәстүрлі оқытуда мұғалім оқушыға дайын, дұрыс ақпаратты берген, оқушы тек тыңдап, ақпаратты қабылдап отырған. Сабақта көбінесе тиімсіз әдістер қолданылған (лекция, сұрақ-жауап, жаттығулар орындау, т.б.). Қазіргі кезде оқушы өзі ізденіп, өзі оқып, өзі үйренеді. Сабақта проблемалық оқыту іске асырылады (жағдаятты шешу, балаға ой тастау, "миға шабуыл", дебаттар, т.б.). Мұғалім сабақта басқарушылық міндеттер атқарады, оқушыға бағыт- бағдар беріп тұрады. Негізгі көңілді әрбір оқушының жеке мүмкіндіктерін, қабілеттерін, қызығушылықтарын анықтауға бөледі.

Оқушының қызметі көптеген тұлғалық қасиеттеріне карай бағаланады (ойдың дамуы, тіл мәдениеті, дербестігі, ынталылығы, жауапкершілігі, т.б.)Әрбір оқушының дамуы басқа оқушымен емес, өзімен салыстырылады. Оқушыға өзін-өзі бағалауға мүмкіндік беріледі.

Қазіргі әлеуметтік-мәдени жағдайдағы өмір сұранысына сай білімі бар, шығармашылықпен жұмыс жасайтын, өзін-өзі дамытып жетілдіре алатын азамат тәрбиелеу оның өзін белсенді жағдайға қоятын жеке тұлғаға бағытталған оқыту технологияларын тиімді пайдаланумен тікелей байланысты.

Оқушы белсенділігінің әсерін арттыру үшін қолданатын әдістерді - интерактивті әдіс деп атайды. Мен сабақ барысында интерактивті әдістерді пайдаланамын.

Оқыту мен оқудағы интерактивті әдіс, бұл сабақ барысындағы оқушы- оқушы, оқушы-мұғалім арасындағы жоғары деңгейдегі өзара әрекеттер. Мұндай өзара әрекеттер көбіне, ұсынылған шешімнің қаншалықты қажеттілігіне және де мәселелердің қандай жолдармен шешілетін нұсқаларын талқылау формасында жүзеге асырылады.

Интерактивті әдістің мақсаты тек қана ақпарат беру ғана емес, оқушылардың өз

бетімен жауапты табу дағдыларын калыптастырумен байланысты педагогикалық өзара ықпалдастық әрекетіне қатысушылардың мінез-құлық және қызмет үлгілерін өзгерту және жақсарту. Өз әрекетін және серіктесінің әрекетін талдай келе, әрбір қатысушы өз мінез-құлқының үлгісін өзгертеді және оны саналы түрде меңгереді.

Интерактивті процесті ұйымдастырудың жетекші қағидалары:

- ойлау қызметін ұйымдастыру;
- шығарушылық қызметті ұйымдастыру;
- таңдау еркі;
- рефлексияны ұйымдастыру.

Интерактивті әдіс өзара әрекет түрін және кең көлемдегі тапсырмаларды қамтиды. Бірақ қандай әдістемелік тәсілдер болмасын, негізгі білім көздері оқушының өз өміріндегі тәжірибесі болып табылады. Оқыту барысында оқушылармен өзара әрекеттер болады:

-мұғаліммен (яғни оқушы мұғалімнің сұрақтарына жауап бергенде);

-басқа оқушылармен(жұптық жұмыс);

-шағын топта (3-5 оқушы);

-үлкен топта (рөлдік ойындар/дебат, сыныптағы талдау және т.б.);

- оқушылар тобы және тұрғындар (оқушылар әлеуметтік сұрау жүргізеді);

Интерактивті әдіс:

- Оқушының бойында сенімділікке тәрбиелейді;

-Ораторлық мәдениет дағдылары қалыптасады;

- Тыңдау қабілеті қалыптасады;

- Танымдық білімі кеңейеді ;

-Сыни ойлау дағдыларын дамытады

Жоғарыда айтылғандардың бәрі де «оқи алу» деп аталатын идеяны қалыптастырады. Оқи алу — бұл қажетті дағды, негізгі интеллектуалъды тәуелсіздік және де дамып келе жатқан мемлекеттің азаматтары үшін қажет болып табылады

Интерактивті әдістерді пайдалануда:

- оқушылар тек қана ақпарат алып қоймайды, сонымен бірге логикалық түсініктеме берулері керек, неге оның шешу жолы дұрыс немесе басқаларына қарағанда үздік;

-оқушылар идеяны тереңдете жұмыс жасайды, қорытынды құрылымы талқыланатын болады;

-оқушылар мәселені шешкенде өзінің және де басқаның идеясын пайдаланады. Мұндай жалпы білім қоры, жеке оқушының білімінен көп болады;

Интерактивті әдістерді пайдалану оқушының үлкен ұжымда, шағын топта, тіпті, қажет болса, жеке де жұмыс істей білуі үшін қажет. Оның аса маңызды сипаттамалары:

- мұғалім мен оқушыны жұмылдыратын ортақ мақсаттың болуы; оған жетуге ұмтылу, соған деген ортақ құлшыныс, жағымды қызығушылық;
- оқу процесіне қатысушылардың бірлескен оқу еңбегінің жоғары деңгейде ұйымдастырылуы, олардың қызмет нәтижесі үшін ортақ жауапкершілігі;
- оқушылардың қызығушылығын, өзіндік дербестігін, тәжірибелік және интеллектуалдық бастамашылдығын, шығармашылығын ынталандыратын оқыту әдістемесі. Ол мәжбүрлеуді, педагогтардың білімді түсіндіріп беру үстемдігін, оқушылардың тек дайын ақпаратты ғана қабылдауын болдырмайды;
- оқушылардың бір-бірімен өзара ықпалдастығы, олардың іскерлік қатынасы және ортақ еңбектің нәтижесіне деген ұжымдық жауапкершілігі.

Жұппен немесе шағын топтағы өзара әрекеттердің тиімділігі, мынада:

-оқушы, өз көзқарасын сынып алдында айтпаса немесе тек мұғалімге ғана айтса, өз идеясымен шағын топтағы құрдастарымен бөліседі;

-оқушылар өзінің керемет көзқарасынан да басқалардың өз көзқарастары болатынын біледі.

Білім үдерісінің нәтижелі болуы мұғалімдердің оқушы өздігінен меңгеріп, таныта

білген білім-дағдылары мен амал, көзқарастарына зейін қойып, зерделей білген білім модельдері аясында ғана жүзеге асырылады. Білім беру бағдарламасының басында мұғалімдер оқушылар не біледі, оларда қандай қате пайымдаулар бар және бұны қалай түзету дұрыс екенін білу үшін арнайы құралдарды пайдаланады. Қарастырып отырған әдіс оқу үдерісінің басында оқушылардың талқыланатын тақырып туралы шамалы білімі болғанын және осы бастапқы білім жаңа материалды игеру үшін бастау болып табылатынын көрсетті.

Интерактивті әдістерді көп қолданатын мұғалімдер, тек қана мұғалім ақпарат беріп, соңынан жаттығуларды талқылауға салмай берсе, сонымен бірге бар ресурстарды ынталандыру үшін қолданбаса,құрдастарының идеяларымен бөліспесе, онда оқушылар мұғалімнің сөздерін нашар қабылдайды. «Біздің жасағандарымыздың 80% есімізде, тек оқығандарымыздан 20%, ал естігініміздан 10%» деген зерттеуді жиі естіп жүрміз! [1].

Егер мұғалім мен оқушының білімді игеруді бастау нүктесі өзара үйлеспейтін болса, онда оқуда табысқа жету күмәнді болады. Егер білім игеруді бастау нүктесі қолайсыз таңдалынып алынса, онда тіпті ең жақсы оқушылардың өздеріне де алған білімдерін есте сақтау қиындық тудырады, тестіден немесе емтиханнан өткеннен кейін мүлдем ұмытып қалады.

Осыған орай, әр сабақта оқушыларға оқу үдерісінің барлық аспектілеріне белсенді қатысу керек: олар өзінің болжамдары мен сұрақтарын құрастырады, бір-біріне кеңес береді, өз алдына мақсат қояды, алынған нәтижелерді қадағалайды, идеялармен эксперимент жасайды.

Мұғалім оқушылардың зер салып тыңдауын сақтап қалу мақсатында жұмыс үдерісі барынша күрделі және әртүрлі болуын қадағалайды, бұл ретте оларға қойылған міндеттерді орындау үшін қажетті дағдылар мен білімді береді. Оқушылар өзін-өзі ынталандыра алады және осыған орай, оларда ұмтылыс пен қызығушылық пайда болады.

Біз танымдық қабілеттерді интеллектуалдық дағдылардың талаптарына сәйкес топтастыра аламыз. Өте жақсы оқыту бағдарламасында оқушылардың келесі қабілеттерін практикада қолдануды қарастырады:

а) фактілерді есте сақтау (көп күшті қажет етеді);
ә) ұғыну (ұғу);
б) жаңа жағдаяттарда білімді қолдану;
в) сараптама (біз бір нәрсенің құрастыру бөліктерін бөлшектегенде);
г) сұрыптау (біз идеяларды біріктіріп, жаңадан бірдеңе құру);
ғ) бағалау (бір нәрсенің сапасы ретінде пікір жасаймыз). [2].

Қоғамның дамуы осы қабілеттердің барлығын талап етеді, бірақ та идеяларды білу, сұрыптау және бағалау аса маңызды.

Білім алмасу

Диаграммада Нұрсұлтан, Арнұр және Әйгерімнің білімдерінің нақты аймақтары көрсетілген. Біз көріп тұрғандай, олардың көптеген білімдері, дағдылары ортақ болғанымен де, олардың жеке немесе тек екеулері ғана білетіндері бар. Ал топтық жұмыста Нұрсұлтанның ақпараты Арнұр мен Әйгерімнің берілуі мүмкін, немесе керісінше.

Оқушы оқу үдерісіне белсенді қатысқанда ғана материалды терең меңгеруге қол жеткізеді. Мұғалімдер оқушылардың не білетінін және нені жасай алатынын, сондай-ақ олардың қызығушылықтарын, әр оқушының нені жақсы көретінін және не істегісі келетінін түсінуге тырысады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1Жанпейісова М.М. Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде.-

Алматы, 2002. [1].
2.Игры - обучение, тренинг, досуг .../Под ред. В.В.Петрусинского. - М.: Новая школа, 1994.
3.Исаева З.А., Тихомирова В.Т. Обучение для организационного и личного роста. - Алматы: Қазақ университеті, 2003.

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫНДА ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНДЕРІНДЕ САРАЛАП ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ
ЭФФЕКТИВНЫЕ ПУТИ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ КАЗАХСКОМУ ЯЗЫКУ И ЛИТЕРАТУРЕ В ОБНОВЛЕННОМ СОДЕРЖАНИИ ОБРАЗОВАНИЯ
EFFECTIVE WAYS OF DIFFERENTIATED TEACHING OF THE KAZAKH LANGUAGE AND LITERATURE IN THE UPDATED CONTENT OF EDUCATION

Шолахова Аида Дүйсенбекқызы
Әлихан Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицейі
Жамбыл облысы,Жуалы ауданы,Б.Момышұлы ауылы
sholakova.aika@bk.ru

Аннотация: Берілген баяндамада қазақ тілі мен әдебиеті пәндерін саралап оқытудың тиімді жолдары ұсынылды.Саралау әдісінің қолданылу орны, тиімді тұстары ұсынылған. Бұл ретте оқушылардың берілген тапсырмаларды түсініп, қолданып, дұрыс орындау жолдары қарастырылған.
Аннотация: В данном докладе были представлены эффективные пути дифференцированного изучения казахского языка и литературы.Представлены места применения, эффективные моменты метода дифференциации. При этом предусмотрены способы правильного выполнения учащимися поставленных задач.
Annotation: In this report, effective ways of differentiated study of the Kazakh language and literature were presented.The places of application and effective moments of the differentiation method are presented. At the same time, there are ways for students to correctly complete their tasks.
Тірек сөздер: саралау, әдіс, критерий, тапсырма, оқыту

Білім алушыларды оқытудың ең жоғарғы стандарттарын қамтамасыз етуде мұғалімнің қолданатын әдіс-тәсілдерінің маңызы өте зор. Себебі, мұғалімнің пайдаланған тәсілдері оқытудың тиімділігіне елеулі әсер ететіні сөзсіз. Қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәндері бойынша оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардан өздерінің дағдыларды үйренуі туралы өз ойларын білдіріп, талдай әрі қолдана алуды талап етеді. Мұғалім әрқашан оқушылардың өз бетінше білім алуына, шешім қабылдай алатын, ынталы, қызығушылығы басым, жауапкершілігі мол, өз іс-әрекетіне есеп бере алатын жан-жақты қалыптасқан тұлға даярлауды мақсат етеді.

Қазіргі таңда жаңартылған білім мазмұнында қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәндерінің оқу бағдарламаларын жүзеге асыруда қолданылатын тәсілдердің бірі-саралап оқыту.

Саралау – ең алдымен, мұғалімнің белгілі іс-әрекетті іске асыруда қолданылатын ресурстардың ішінен ең керектісін, яғни маңыздысын таңдап алу, содан соң жоспарланған істі асыру кезіндегі білім алушының іс-әрекетін саралау, сол арқылы күтілетін нәтижеге бағыттау. [1].

Саралау сабақты жоспарлаған кезден бастап, жүзеге асады. Олар мынадай:

1.Сабақ тақырыбының оқу мақсатын оқу бағдарламасындағы ұзақ мерзімді жоспардан дұрыс және нақты таңдау. СМАРТ негізде оқу мақсаты тиімді әрі өлшемді, шынайы болуы шарт.

2.Оқу мақсатынан сабақ мақсатын нақтылау, яғни оқушыладың барлығы, көпшілігі , кейбірі орындай алатын мақсаттарды анықтау қажет.

3.Оқу мақсатына сәйкес бағалау критерийлері құрастыру және ойлау дағдыларының деңгейлерін ажырату.

4.Бағалау критерийлеріне сәйкес тапсырларды саралау. Тапсырмалары саралауда білім алушының қажеттілігі мен қабілетіне, жас ерекшеліктері, деңгейлері ескерілуі қажет.

5.Тапсырманы орындауда білім алушының қадамдарын нақтылайтын дескриптор нақты әрі анық берілуі тиіс.

6.Сабақтың соңында білім алушының рефлексиясын ұйымдастыру.

7.Сабақ үдерісінде қолданылатын ақпараттық-коммункациялық құралдар, қалыптастырушы бағалау, ресурстар т.б. жан-жақты сараланып берілуі қажет. [2].

Мұғалім сабақ үдерісін ұйымдастыруда қысқа мерзімді жоспар жасауда білім алушының әрбір әрекетіне мән беруі абзал. Мысалы, 8-сыныптың қазақ әдебиеті пәніндегі Қорқыттың нақыл сөздері. Тарихи және көркемдік ерекшелігі тақырыбын оқытуда жүзеге асатын оқу мақсаты-8.Т/Ж4. Көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану.8.Б/С1. Шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи құндылығына және көркемдік ерекшелігіне баға беру.

Оқу мақсатынан нақтыланған сабақ мақсаттары:

Барлық оқушылар орындай алады:

1.Ойшылдардың нақыл сөздерінің тақырып ерекшеліктері мен идеясын анықтайды, салыстырады;

2.Нақыл сөздердің мәнін ашатын мақал-мәтелдерді табады;

3.Нақыл сөздердің тарихи құндылығына қатысты өз пікірін білдіреді;

4.Нақыл сөздерден теңеу, ассонанс,аллитерация, қайталау түрлерін, эпитетті, психологиялық параллелизмді табады;

5.Нақыл сөздердің негізгі ойын таба отырып, өзойын бір сөйлеммен білдіреді.

Оқушылардың көпшілігі орындай алады:

Нақыл сөздердің мәнін аша отырып ,түйінді ойын 3 сөйлеммен білдіреді.

Кейбір оқушылар орындай алады:

Нақыл сөздердің негізгі ойын тауып, өмірмен байланыстырып, өз көзқарасын ойтолғаумен дәлелдейді.

Ойлау дағдыларының деңгейі: талдау, жинақтау, бағалау.

Оқу мақсатына сәйкес құрастырылған бағалау критерийлері:

1. Қорқыт ата мен Ж.Баласағұнның нақыл сөзердерінің тақырыбы мен идеясын салыстырады;

2. Мақал –мәтелдер мен нақыл сөздерді салыстыра отырып, көркемдігі мен тарихи ерекшелігін анықтайды.

Бағалау критерийіне сәйкес алынған тапсырмалар:

Сабақтың басында Қорқыттың нақыл сөздері негізінде «Отбасы», «Тәрбие», «Құндылық» деген айдармен оқушылар топтастырылады. Содан соң «Поп-корн» әдісі бойынша оқушылар ерекше жылдамдықпен Қорқыт атаның нақыл сөздерін жатқа айтып шығады. Айтқан оқушылар асықпен бағаланады.

Сабақтың ортасында: Тапсырмаларды түрлендіріп беру арқылы саралауда «Кестедегі кесте», «Веннди аграмма», «Екі жақты күнделік» әдістері бойынша топтарға тапсырмалар беріледі. Берілген тапсырмалар сабақ мақсатына сәйкес ұйымдастырылаған. Мысалы, «Кестегеі кесте» әдісі бойынша дереккөзді пайдаланып,Қорқыт ата мен Ж.Баласағұнның нақыл сөздерінің тақырыбы мен идеясын анықтап, салыстырады.

Дескрипторы:

1.Ойшылдардың нақыл сөздер тақырып ерекшеліктерін ажыратады;

Нақыл сөздердің айтпақ ойын анықтап, салыстырады.

Қалыптастырушы бағалау дескриптор арқылы топ бірін-бірі бағалайды. Дескриптор арқылы бағалау білім алушының нақты қадамын ғана емес, қай жерден қателік жібергенін бағамдауда үлесі зор.

Диалог және қолдау көрсету арқылы саралау жұптық жұмыста жүзеге асады. Яғни білім алушыға мұғалім тарапынан жан-жақты қолдау көрсетіліп, сұрақтар қойып, мақсатқа жетуге бағыт-бағдар көрсетіледі. Қорқыттың нақыл сөздерін негізге ала отырып , тарихи құндылығы және көркемдік ерекшелігіне баға беріңдер. Әр жұпқа екі нақыл сөздерден беріледі.

Нақыл сөз	Тарихи құндылығы	Көркемдік ерекшелігі

Дескрипторы:

1.Нақыл сөздердің мағынасына мән бере отырып, түсініп оқиды;

2.Өмірмен байланыстыра отырып, нақыл сөздердің тарихи құндылығына қатысты өз пікірін білдіреді;

3.Нақыл сөздерден теңеу,метафора, ассонанс,аллитерация, қайталау түрлерін, эпитетті табады.

Бұл тапсырма жалпы сыныпқа беріледі. Саралап оқыту тәсілі оқу үдерісін оқушылардың әр түрлі топтарына арнайы бағдарлауды, білім алушылардың жеке қабілеттерін ескеру мақсатында түрлі топтар үшін әр түрлі нысанда ұйымдастыруды мақсат етеді.

«Айтарым бар...» әдісі бойынша Қорқыттың «Анадан өнеге көрмеген қыз жаман, Атадан өнеге алмаған ұл жаман» нақыл сөзін негізге алып, бүгінгі күнгі қызбала мен ұл баланың мінез-құлқы қандай болуы керек? «Ата-ана тәрбиесінің қадірі неде?» өз ойларыңызды жеткізіңіздер.

А деңгей

Нақыл сөзді негізге алып, сұраққа 1сөйлеммен жауап беріңіз.

Дескрипторы:

1.Нақыл сөздерін негізге алады;

2. Өз ойын бір сөйлеммен жеткізеді.

В деңгей

Нақыл сөздердің идеясын анықтап, ойын 3сөйлеммен жеткізіңіз.

Дескрипторы:

1. Нақыл сөздердің негізгі ойын табады;

2.Түйінді ойын 3 сөйлеммен білдіреді.

С деңгей

Нақыл сөздердің идеясына мән бере отырып, өмірмен байланыстырып, ойтолғау жазыңыз.

1.Нақыл сөздердің негізгі ойын табады;

2.Өмірмен байланыстыра отырып, өз ойын дәлелдейді.

Осылайша сабақты жоспарлаудан басталған саралау тәсілі оқу үдерісі кезінде жүзеге асады. Саралау барасында білім алушының қабілеті мен деңгейі анықталса, сонай-ақ уәжі төмен және дарынды оқушымен жұмыс жоспарында іске асыруда тиімді.

Алдағы сабақ жоспарын жоспарлаған кезде де, тапсырманы дайындауда да тиімділігі зор.

Сабақты саралаудың нәтижесіне келсек, брлық білім алушы тапсырманы орындаса да, оладың нәтижелері әр түрлі болады. Мысалы, Қорқыттың «Анадан өнеге көрмеген қыз жаман, Атадан өнеге алмаған ұл жаман» нақыл сөзін негізге алып, бүгінгі күнгі қызбала мен ұл баланың мінез-құлқы қандай болуы керек? «Ата-ана тәрбиесінің қадірі неде?» деген сұраққа төмен деңгейлі білім алушы өз ойын бір ғана сөйлеммен жеткізсе, орта

деңгейлі білім алушы нақыл сөздің идеясын тауып, ойын 3 сөйлеммен жеткізу де мүмкін. Ал қолдауды қажет етпейтін білім алушы нақыл сөздің негізгі ойын анықтап әрі өмірмен байланыстырып ойтолғау жаза алады.

Бағалау:

Білім алушы тапсырманы қай деңгейде орындаса да, бағаланып отырады. Білім алушының қажеттілігіне қарай бағалау мен саралау өзгертіліп отыруы да мүмкін.

Қорыта айтқанда, қазақ тілі мен әдебиетін саралап оқыту – бұл білім алушының білім сапасын ілгерлетуді, әр түрлі қызығушылықтары мен оқудағы артықшылықтарын дамытуды,жеке тұлғаның шығармашыл болып қалыптасуын көздейтін дидактикалық үдеріс.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. И.Қазымбек «Жаңашылдық, жаңа әдіс- оң нәтиже» Қазақ тілі мен әдебиеті журналы № 11.2015ж [1].
2. Н. Қадырқұлова « Жаңаша оқытуға – жаңаша көзқарас» Қазақ тілі мен әдебиеті журналы № 1. 2015ж [2].

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ НЕГІЗДЕРІ
ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА
FUNDAMENTALS OF THE DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS IN THE LESSONS OF THE KAZAKH LANGUAGE

Жанабеков Аскар Жолдобаевич
«Бескөл мектеп-колледжі» ЖСШ
Қызылжар ауданы, Солтүстік Қазақстан облысы
askar.zhanabekova@mail.ru

Аннотация: В статье рассмотрены пути развития функциональной грамотности учащихся при изучении казахского языка. В интеграции в мировое образовательное пространство требование времени - формирование жизнеспособной, устойчивой к изменениям, способной к самовыражению, критически мыслящей личности. Важное место в подготовке таких учащихся занимает повышение их функциональной грамотности. Предусмотрено несколько целей: грамотность чтенияспособность учащихся понимать содержание текста и размышлять над ним, прививать самостоятельные суждения к содержанию текста.

The article discusses the ways of developing functional literacy of students in the study of the Kazakh language. In integration into the global educational space, the requirement of time is the formation of a viable, resistant to change, capable of self-expression, critically thinking personality. An important place in the training of such students is occupied by improving their functional literacy. There are several goals: reading literacy, the ability of students to understand the content of the text and reflect on it, to instill independent judgments to the content of the text.

Кілт сөздер: функционалды сауаттылық, қазақ тілі, мәтінмен жұмыс, құзыреттілік, функциональная грамотность, казахский язык, работа с текстом, компетентность.functional literacy, Kazakh language, work with text, competence.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту - бүгінгі күннің талабы. Функционалдық сауаттылық - тұлғаның сыртқы ортамен қарым- қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым-қатынас жасай алуының

көрсеткіші . «Функционалдық сауаттылық» ұғымы өткен ғасырдың 60-жылдары пайда болды және қолданыла бастады. Жалпы білім беретін орта мектептерде қазақ тілінің оқыту сапасын көтерудің басты міндеті оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, олардың коммуникативтік құзыреттілігін дамытуға негізделеді.

«Құзыреттілік» - оқушының алған білімі мен біліктерін күнделікті өмірде қолдана алуы. «Коммуникация» - қарым-қатынас, өзара байланыс дегенді білдіреді. Қазақ халқының тарихында баланы оқыту және оқыту әдісіне көңіл бөлу ұлы ағартушы Ы. Алтынсариннен бастау алған. Қазақ тілін оқыту - қазіргі заманның талабы және өзекті мәселе болып саналады. Орта мектептегі «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнін оқытудың мақсаты - оқушыларды қазақ халқының көркем әдебиет туындыларымен жүйелі түрде таныстырып, соның негізінде оқушыларға жан-жақты тәрбие беру, қазақ тілінде оқушылардың ауызша және жазбаша сөйлеу тілдерін дамыту, оқыған шығармалардың, мәтіндердің мазмұнын түсіне алуын қамтамасыз ететін тілдік негіз қалыптастыру.

Мектепте қазақ тілін жете білудің маңызы өте зор. Қазақ тілі – мемлекеттік тіл. Тіліміздің грамматикасын, ауызекі сөйлеуге үйрету – қазақ тілінің басты міндеті болып табылады. Тілді үйретуде түрлі көрнекілік құралдарды қолдану, сұрақ-жауап, талдау, жинақтау, ажырату, тақтаға жазу, айтқан ойды мысалдармен дәлелдеу, сөздікпен жұмыс, нақтылы және жалпылама тапсырмалар беріп, шағын шығармашылық жұмыстарды орындату сияқты әдіс-тәсілдер арқылы оқушының сөйлеу дағдысын қалыптастырып, бірін-бірі бағалап, пікір білдіруге дағдыландыруға болады. Осындай жұмыс түрлерін түрлендіріп, жүйелі түрде пайдалану – оқушыларды өз бетімен жұмыс істеп, қорытынды пікір айта білуге жетелейтіні белгілі. Оқу орыс тілінде жүргізілетін оқушылардың қазақ тілінде тілдік қатынас жасау деңгейін жетілдіруде, әсіресе жазылым әрекетін дамыту керек. Сауатты жазу дағдысын қалыптастыру үшін төмендегідей жазба жұмыстары жүргізілуі тиіс.

Мұндай жазба жұмыстарына жататындар: Жазбаша жаттығулар, қысқа мәтіндер, диктанттың түрлері, сөздікпен жұмыс, іс-қағаздарының үлгілері, эссе. Жеке сөйлемдермен жұмыс істеу дағдысы қалыптастырылғаннан кейін оқушыны шағын, қысқа мәтінмен жұмыс істеуге машықтандыру керек. Мәтінді мәнерлеп оқытып, мазмұнын өз сөздерімен жеткізе алуға жетелеген дұрыс.

Тапсырма	Қалыптасатын білік-дағдылар
Мәтінге сәйкес келмейтін ақпаратты таңдаңыз	Берілген ақпараттан керектіні ажырата алады;
Мәтіндегі басты тірек сөздерді табыңыз	Мәтін бойынша толық, негізгі ойды білдіретін мағыналы, маңызды сөздерді іріктейді;
Ақпаратты табады	Берілген ақпаратты саралай алады
Мәтінге нақтырақ тақырып қойыңыз	Мәтіндегі негізгі ойды ажырата алу дағдысын меңгереді.
Мәтіндегі асты сызылған сөздердің мағынасын ашыңыз	Сөз тіркестерін түсініп, күнделікті өмірде қолдана алады.
Мәтін мазмұнына мақал- мәтел сәйкестендіріңіз	Мақалдар мен даналық сөздерді сөйлеу дағдысына сіңіреді.

Оқылым бөлігінің негізгі құрылымын айқындайтын ең басты көрсеткіш – мәтін. Мәтін қызықты, өзекті, күнделікті өмірге сай, түсінікті болғаны дұрыс. Мәтінмен жұмыс жасауды мазмұндаудан бастайық. Кестеде функционалдық оқу сауаттылығы дағдыларының кейбір түрлері – мәтінмен жұмыс жасау көрсетілген. Сондай-ақ, қазақ тілі сабағындағы сөздік қорды дамыту жұмыстары мынадай әдіс-тәсілдер арқылы жүзеге асады. Ол - сұрақ- жауап, диалог, аударма, оқулықпен жұмыс. Көрнекілік әдіс – күнделікті сабақта жүргізілетін әдіс. Ол басқа тілді үйретуде ең нәтижелі және жиі қолданылатын әдістің бірі.

Көрнекілік тақырыпқа сай, көзге тартымды, яғни эстетикалық жағынан жақсы, ірі және екі немесе үш түстен болуы керек. Мысалы: «Ұлттық киімдер» тақырыбын өткен

кезде киімдердің суретін көрсету арқылы немесе сыныпқа киім түрлерін көрсету арқылы жүзеге асыруға болады. Сұрақ-жауап әдісі – балалардыңсөйлеу тілін дамыту үшін маңызды әдістің бірі. Қай сыныпта болсын, сабақтың қай кезеңінде болсын қоюға болады және сұрақтар жас ерекшелігіне байланысты дайындалуы тиіс. Көрнекілік әдістер оқу материалын оқушылардың өз көздерімен көріп , нақтылы түсінулеріне мүмкіндік береді. Бұған демонстрация, иллюстрация тәсілдері жатады. Тәжірибелік әдістердің ішінде ең көп қолданылатыны – жаттығу әдісі. Оқу барысында теориялық ережелер мен қағидаларды қайта пысықтап, тиянақты меңгеру әр түрлі жаттығулар арқылы орындалады. Жаттығудың ауызша түрі оқу материалын ауызша баяндауға дағдылану мақсатын көздейді. Қазақ тілін басқа ұлттарға үйретуде бөлінбейтін екі мақсат бар: танымдық біліктілікті дамыту және тілдік материалды меңгерту. Оқушыларды сөйлеуге машықтандыру жұмысы тілдік материалдан тұратын жаттығулар арқылы жүргізіледі.

Жаттығулардың түрлері:

Грамматикалық: Сөйлем құрау

Лексикалық: Еркін, тұрақты сөз тіркестерімен жұмыс

Фонетикалық: Сөздердің дыбысталуы бойынша жұмыс

Сөйлеу тілін дамытуда диалогтің берері мол. Диалог – сөйлесудің ең негізгі түрі болып саналады. Мақсатты құрылған жағдаяттар арқылы ауызекі сөйлесуге үйрету оқушыларды қызықтырады. Ауызекі сөйлесу жауап алу арқылы жүзеге асады. Грамматикалық материалды және лексикалық тақырыптарды оқытуда тірек-сызбалардың қолданылуы тілді дамытуға әсер етеді. Оқу сауаттылығының негізі - мәтінмен жұмыс істеуді қалыптастыру болып табылады. Тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдыларының ерекшеліктері арқылы іске асады.

Жаңа сөздерді меңгертудің жолдары:

• Сөздерді көрнекі құралдар арқылы меңгерту;

• Жаңа сөздерді контекст арқылы түсіндіру;

• Синонимдер арқылы түсіндіру;

• Антонимдер арқылы түсіндіру;

• Туынды сөздердің жасалуын талдау арқылы түсіндіру.

Осы айтылған әдістерді оқушыларға меңгертудегі интерактивті әдістер: кластер, диаграмма, мақсатты оқылым, сурет, сызбалар т.б. Кластер тәсілін қолдану оқушының танымдық түсінігін кеңейтіп, ойлау мен есте сақтау қабілетін дамытады . Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруда Б.Блум таксономиясы деңгейінде оқу тапсырмаларын орындату арқылы жүзеге асыруға болады.

Күтілетін нәтиже:

• Мағынаны ажырата алады;

• Топпен жұмыс істеу құзыреті артады;

• Көшбасшылық анықталады;

• Білім, білік, дағды деңгейі көтеріледі;

• Өз ойын айтуға төселеді;

• Функционалдық сауаттылығы артады.

Қорытындылай келе, тілді оқушының ойлау дағдысымен тікелей байланыстыра отырып, баланы қысқа әңгімелер түріндегі жаттығулар жұмысына бейімдеу қажеттігін әр мұғлім түсінуі шарт деп ойлаймын. Қазіргі заман талабына сай оқушылардың функционалдық сауаттылығы жоғары болуы тиіс. Ал оқушының функционалдық сауаттылық деңгейін арттыруда оқушыны ойландыру маңызды болып табылады. Сындарлы ойландырудағы маңызды әдістің бірі - кері байланыс. Әр адамның ой-өрісінің, білімінің, мәдениеті мен рухани дүниесінің деңгейі оның жазған жазуынан, сөйлеген сөзінен байқалады. Мемлекеттік тілді жетік білетін адам өзіне де, өзгеге де талап қоя алады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. ҚР Білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы. ҚР Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы №988 қаулысы.
2.Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012- 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары/ҚР 2012ж қаулысы/
3. Оразахынова Н.Б, Кенжебаева Г.М.-«Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру жолдары» ғылыми мақаласы, 2012.

ЖАҢҒЫРУ ЖОЛЫНДАҒЫ ЖАС МАМАНДАР

Кумашева Жаухазын Шафхатовна
С.Торайғыров атындағы Павлодар Мемлекеттік Университеті,
Павлодар, Қазақстан

Аннотация: Педагог – ұлттың жаңа сапасын қалыптастырудағы ең маңызды буын. Білім беру жүйесін жоғары білікті жас мамандармен толықтыру маңызды міндет. Сондықтан ізденімпаз, шығармашыл, жаңашыл, креативті жас мамандарды дайындау және қолдау – қоғам міндеті.
Түйін сөздер: Тәуелсіз Қазақстанның жарқын болашағы – жас мамандардың қолында
Аннотация: Педагог – важнейшее звено формирования нового качества нации. Важная задача – пополнение системы образования высококвалицированными специалистами. Поэтому долг общества – обучать и поддерживать творческих, любознательных, молодых специалистов.
Ключевые слова: Светлое будущее независимого Казахстана – в руках молодых специалистов
Annotation: The teacher is the most important link in process of forming a new quality of our nation. It is extremely important to fully provide the education system with qualified young specialists. Therefore, training and supporting curious, creative, innovative, creative young professionals are responsibility of society.
Keywords: The bright future of Kazakhstan is in the hands of youth

Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы «Біз елді түзеуді бала оқыту ісін түзеуден бастауымыз керек» деген еді. Білім мен ғылым – табысқа жетудің ең басты кілті. Өскелең ұрпаққа тағылымды тәрбие және озық білім беру – өте маңызды міндет.

Қазіргі заманғы білім берудегі мақсатқа жетудің негізі мектептегі оқу – тәрбие үрдісін, оқыту формаларын және әдістерін жаңартуды талап етеді. Сондықтан да әр мұғалімнің шығармашылықпен, ізденімпаздықпен жұмыс жасау – басты міндеті. Жаның қалап, бар ынтаңмен жасаған қызметің – сен үшін ең оңай қызметтердің бірі болмақ. Сондай ерекше мамандықтың бірі – ұстаз болу. Жаңа Қазақстанның болашағы жас ұрпақтың қолында дегенді жиі естиміз, яғни ол дегеніміз еліміздің өркендеуі, дамуы әрқайсымыздың үкілеп отырған үмітіміз жас буынның қолында. Қазақ елінің болашағы жастардың қолында деген сөзде үлкен мән мен мағына жатыр. Демек жас ұрпаққа мектеп табалдырығынан бастап мықты білім мен тәрбие берер болсақ елімізге қосқан үлкен үлес деп білеміз. Сондықтан да Жаңа Қазақстандағы жас педагогтердің рөлі орасан зор деуге болады. Мемлекет басшысының «Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғыру жолы» атты жолдауында атап өтілгендей еліміздің ел болып бұдан ары қалыптасып, жоғары нәтижелерге қол жеткізіп келуі тікелей жас мамандарға байланысты. «Тәрбие тал бесіктен басталады»- деген қанатты сөз бар. Жоғарыда атап кеткенімдей ұлы мұғалім шабыттандырады демекші, әрбір ұстаз алдында отырған шәкіртіне мектеп есігін ашқан күннен бастап тәрбие мен білімді бойына қатар сіңіретін болса ол балалардан болашақта

үлкен үміт күтуге болады.Ұстаздық жолы қиын да қызық жол.Бұл мамандыққа келмей тұрып әрбір жас өзінің мойынында үлкен жауапкершілік пен жүктің тұрғанын білуі тиіс. Сол жауапкершілікті сезініп, осы еліміздің өркендеу жолында бар ынтасы мен күш жігерін салып жұмыс жасайтын болса, осындай педагогтардан білім алған еліміздің жастарынан болашақта елімізге қызмет ететін мықты мамандар шығады деп сеніммен айта аламыз. Жас педагогтар алдынғы буын ағалардың жолын лайықты түрде жалғастырып қазіргі заманның талабына сай еңбек етер болса әрине Қазақстанның болашағы зор деуге болады. Әрбір мемлекеттің болашағы мектебінде шыңдалады. Ертең осы елге ие болып тізгінін ұстар азаматтар бүгінгі мектеп оқушысы.Сондықтан да мемлекет білім ордаларына басар назар аударып, білім алу үшін педагогтар мен білім алушыларға барлық жағдай жасалынған десек артық болмас.

XXI ғасырдың жас педагогі - жас мұғалімі қандай болмақ ? Әрине ең алдымен ұстазға білім мен білік керек. Яғни жаңа заманда жаңашыл ұстаз болуға ұмтылу керек. Сонымен қатар білім алушылардың бойына білімді сіңіріп қана қоймай әр баламен қарым-қатынасқа түсудің өзі өнер, астарында тұнып тұрған философия десек болады. Ұстаздың бойында қандай да бір туындаған кедергілерге төтеп беретін күш - қуаты мықты болуы керек. Ұстаздың міндеті жалпыға ортақ бірдей білім беру ғана емес, білім бере отырып балаларды жасампаздыққа, отансүйгіштікке, адамгершілік пен шығармашылыққа қатар тәрбиелеу.

Мемлекет дамуының басты ресурс көзі - білімді ұрпақ. Халықтық тәрбие тағылымын игерген, білімді, парасатты, денсаулығы мықты, ел болашағын өз бетінше ойлайтын шығармашыл тұлғаны қалыптастыруда ауыл мектебінің үлесі зор.

Ұлтымызды дәріптейтін, рухымызды биіктетіп, ұлттық сенімізді жігерлендіретін ұрпақтың болашағы – ұстаздарға үлкен міндет. Осы мақсатты ұстанған мектеп мұғалімдері кәсіби біліктілігін жаңа бағытта арттырып, білім мазмұнын жаңартып, тиісті әдіс- тәсілдерді қолдануда.

Баланың бойындағы қасиеттерін, оянбай тұрғанын дарынын ашу ол ұстаздың қолында. Мектеп мемлекеттің басты тіреуі болғандықтан жас педагог ретінде мемлекетке, мектепке оның ішінде баланы лайықты түрде тәрбиелеу біздің басты міндетіміз деп білемін. Өткен ғасырларда қазіргі замандағыдай барлық дүние қолжетімді, оңай болған емес сол қиыншылық заманның өзінде білікті ұстаздарымыз көп болған ол кісілердің еңбектерін ерен десек болады. Ал қазір Жаңа Қазақстанда, жаңа заманда жарқын болашаққа жол бастау оңай. Жас педагогтардың жұмыс жасауы үшін түрлі мүмкіндіктер қарастырылған. Демек біз педагог ретінде болашағымыз жарқын болсын десек, жұдырықтай жұмылып сапалы білім үшін жұмыс жасаумыз қажет. Қазіргі таңда оқу бағдарламасына да айтарлықтай өзгерістер енген, баланың тек білімі ғана емес оның тәртібіне, мінез-құлқына сонымен қатар бос уақытын да уайымдастыру қарастырылған. Осы барлығымызға берілген ортақ мүмкіндіктерді жіберіп алмай пайдаланар болсақ, мықты ұрпақ тәрбиелейтін болсақ алынбайтын қамал жоқ. Алдымызда отырған әрбір білім алушыға жеке-жеке көңіл бөліп әр баланың ынтасы мен қызығушылығын арттыру ол мұғалімнің міндеті.Жаңа Қазақстандағы жас педагогтердің рөлі қандай? Осы сауалды оқушыларға қойғанда, білім алушылар өз көзқарастарымен бөліскен болатын. Яғни балалар еркіндікті қалайды бұл біріншіден,екіншіден олар мұғаліммен тығыз қарым-қатынас орнатқысы келеді.Бұл дегеніміз ұстаз балаға еркіндік бере отырып баламен жақсы қарым-қатынас жасай отырып бағыт-бағдар беру,білім нәрін бойларына дарыту.Жас педагогтардың рөлі орасан зор .Жастардың бойында күш-қуат мықты,энергия жетерлік. Оқу бағдарламасына ғана тәуелді болмай,білім алушыларды жан-жақты дамытып,сыр сандықта сақталып жатқан қасиеттерін ашу керек. Түрлі интеллектуалды ойындар арқылы баланың қабілеттерін шыңдау,тимбилдингтер ұйымдастырып олардың шығармашылық шабыттарын оятуға болады. Жаңашыл ұстаздың бойында жаңа идеялар, бала тәрбиелеу жолында жаңа бір қағидаттар болып ,баланың болашақта өзінің мамандығын таңдауға, өзінің тұлға ретінде қалыптасып орнын табу үшін

жол аша білуі керек. Ұстаз ретінде шәкірт тәрбиелеу жолында талмай ,тынбай аянбай еңбек етіп қана жетістікке жетуге болады. Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы «Мектептің жаны – мұғалім. Мұғалім қандай болса, мектеп сондай болмақшы. Яғни , мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көбірек білім алып шықпақшы.Солай болған соң, ең әуелі мектепке керегі-білімді, педагогика, методикадан хабардар жақсы оқыта білетін мұғалім» деген екен.

XXI ғасырда Қазақстанның білім беру жүйесі үлкен өзгерістерге ұшырауда. «Әдіс-TIME» [16] Бүкіл ғаламдану заманында, соның ішінде білім беру саласындағы өзгерістердің орын алуына сай мұғалім алдында тұрған мақсаттар мен міндеттердің салмағы зор болып отыр. Қазіргі мұғалімдер рухани байлықты бойына жинаған, заман ағысына сай біліммен қаруланған ой-өрісі жоғары, зерделі, жан- жақты дамыған маман. Өмірдегі көп мамандықтардың ішінде жан-жақты білімділікті, икемділікті, шеберлікті, ерекше шәкіртжандылықты, мейірімділікті қажет ететін мамандық та – ұстаздық мамандық. Олай дейтінім, мұғалім еңбегі біріншіден, адамзат қоғамы тарихында жинақталған ғылым негіздерінен білім беруге тиіс болса, екіншіден, үнемі шәкірттерімен қарым-қатынаста болып, білсем, үйренсем деген бала арманы мен оның сырлы тағдырына басшылық етуді мойнына алған маман. Бүгінгі ұстаз шәкіртіне ғылым негіздерінен мәлімет беріп қана қоймай, оны дүниежүзілік білім, ақпарат, экономика кеңістігіне шығуға, яғни қатаң бәсеке жағдайында өмір сүруге тәрбиелеуі керек. Ол нағыз ұстаздың ғана қолынан келеді. Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау - әр мұғалімнің борышы.

Ұлы ағылшын ағартушысы Уильям Уорд: «Жай мұғалім хабарлайды, Жақсы мұғалім түсіндіреді, Керемет мұғалім көрсетеді, Ұлы мұғалім шабыттандырады»,- дейді. Білім беру жүйесі мамандардан кәсіби икемділік пен ұтқырлықты, сан қырлы шығармашылық қызмет пен өзін-өзі басқару, өзін-өзі ұйымдастыру жағдайындағы біліктілікті қажет етеді. Өйткені қазіргі жас буын - еліміздің келер күнгі келбеті. Ал, XXI ғасырдың нағыз ұстазы қандай болмақ керек? Әрине, ол өз кәсібінің майталманы, осы мақсатқа рухани күш-жігерін, парасат-қуатын салу керектігі айтпаса да түсінікті. Бұл - әркімнің қолынан келе бермейтін. Ерекше талантты қажет ететін, бай қиялды адамға тән қасиет. Сондай-ақ, ұстаз күнбе- күнгі өзінің көп қырлы еңбегінде мазмұны әр түрлі кездейсоқ жайттардың туындап отыратынын алдын ала сезіп, болжап және оның оң шешімін табуға дайын болуға тиіс.Сондықтан да ұстазды әр баланың жан-дүниесін танып-білуші әрі оны жеке тұлға етіп қалыптастырушы, ел болашағының мүсіншісі деуге болады. Кембридж университетімен бірлесіп республикалық деңгейде педагог кадрларды оқытудың жаңашыл бағдарламасын оқу үрдісінде енгізу арқылы мұғалімнің кәсіби шеберлігін арттыру бастамасы оң өзгерістер әкелді. Бұл бағдарламаның міндеті - Қазақстандық мұғалімдерге педагогикалық тәжірибелерін жетілдіру мен бағалауға көмектесу.

Қазіргі таңда мұғалімнің шеберлігі мен жетістігі – сапалы білім және жақсы тәрбие алған шәкіртінде. Мұғалімнің сабақтағы қолданған әдістері оқушыға әсер етуіне қарай бағаланып, өз талабына сай орындалып отыруы тиіс.

Біздің мектебімізде жүргізіліп жатқан сан салалы жұмыстар қатарында жолға қойылған жүйелі жұмыстың бірі – жас маманмен жұмыс. Жас маманмен жұмыс - жас маманның кәсіби және тұлғалық дамуының қайнар көзі болғандықтан, білім беру үдерісіндегі маңызды жұмыстардың бірі. Білім беруде нәтижеге жету оңай жұмыс емес. Білім беру міндеті білім сапасын көтеруді мақсат етіп қояды. Педагог алға қойған мақсатқа жету үшін үнемі шығармашылықпен жұмыс жасап, педагогикалық құзыреттілігін дамытып отыруы қажет. Жас мұғалімдердің әлеуетінің артуына, шығармашылық дамуына тәжірибелі ұстаздардан тәлімгерлер тағайындалды. Негізгі мақсат – жаңадан бастаған оқытушылардың әдістемелік дағдыларын, үнемі өздігінен даму мен өздігінен жетілуде керек қажеттіліктерін, шығармашылық қызметінің жеке стилін қалыптастыруға жағдай жасауын, білім беру үдерісіне заманауи тәсілдер мен алдыңғы

қатарлы педагогикалық технологияларды енгізуге және ақпараттық-әдіснамалық мәдениеті деңгейін арттыруға көмектесу. Бұл жұмыстар өзінің оң нәтижесін беріп келеді.

Мектебіміздің дене тәрбиесі пәні мұғалімі Ораз Бектас, көркем еңбек пәні мұғалімі Аққерей Райымбек жас мамандар болса да көптеген жетістіктерге қол жеткізіп отыр. Өз пәндері бойынша ізденімапыздықпен жұмыс жасаумен қатар, сынып жетекшілік қызметін атқару арқылы мектебіміздің оқу-тәрбие үрдісіне елеулі үлес қосып отыр.

Жас маман мектебінің жұмысын ұйымдастыру үшін педагогикалық іс-тәжірибесі мол, озат педагог жетекші болып тағайындалатын болса, Ораз Бектастың жетекшісі дене шынықтыру пәні мұғалімі, спорт шеберлігіне үміткер, I санатты республикалық дәрежедегі төреші Мұратов Амангелді жас маманның тәжірибесін шыңдауға көп үлес қосты деп айтуға негіз бар. Оған дәлел Ораз Бектастың жетістіктері:

- Аудандық Ұлттық мектеп лигасы, баскетбол 3х3 (стритбол) III орын;
- Тоғызқұмалақтан 7-8 сынып оқушылары арасында Ұлттық мектеп лигасы, аудандық кезең I орын, облыстық кезеңде III орын;
- Аудандық волейбол жарысында I орын;
- Шайбалы хоккейден аудандық Гимназиадада I орын, облыстық кезеңде III орын
- Тоғызқұмалақтан 7-8 сынып оқушылары арасында Ұлттық мектеп лигасы, аудандық кезең I орын

«Шәкірт жеңісі – ұстаз еңбегінің жемісі», дегендей, ізденімпаз ұстыздың еңбегі бағаланып, облыстық кәсіподақ ұйымының «Құрмет грамотасымен» марапатталды.

Пән мұғалімі болуымен қатар Ораз Бектас 6 ә сыныпқа жетекшілік етуде. Сыныбының оқушыларымен сыныптан тыс шаралар, тәрбиелік шаралар, ата-анамен байланыс жасау т.б. бойынша жүйелі жұмыс жасап келеді. Сол арқылы сыныбының оқушыларының білім, тәрбие, спорт салалары бойынша қол жеткізген жетістіктерінде үлесі зор. Атап айтсақ, Тұрлан Еркеназ «Кенгуру-математика барлығы үшін» зияткерлік сайысында II орын, Тоғызқұмалақтан Ұлттық мектеп лигасының аудандық кезеңінде II орын,

Жұмахан Гүлсая аудандық «Зерде» ғылыми жобалар байқауында III орын, Меңдешова Кәусар аудандық «ProEco» экологиялық жобалар байқауында «Алғыс хат», Құбайдолла Ілияс Тоғызқұмалақтан Ұлттық мектеп лигасының аудандық кезеңінде I орын иеленді.

Шығармашылық ізденіспен жұмыс жасап отырған, болашағынан үлкен үміт күттіретін келесі жас маманымыз – көркем еңбек пәнінің мұғалімі Аққерей Райымбек. Бұл мұғалімге де педагогикалық қызметке ынта-ықыласын ояту, кәсіби тұрғыдан қалыптастыру процесін жеделдету және атқаратын қызметіне байланысты жүктелген міндеттерді өздігінен әрі сапалы етіп орындай білу қабілетін дамыту мақсатында мектебіміздің музыка пәні мұғалімі Хасанова Маржан Әміржанқызы тәлімгер ретінде тағайындалған болатын. Өз ісінің білгірі болғысы келетін, ізденімпаз мұғалімнің қол жеткізген жетістіктері де аз емес. Олар:

- Аязбай Аружан, «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес» сурет тақырыбында байқауы, I орын, М.Сатыбалдиев оқуларының сурет бағамы бойынша аудандық кезеңде I орын, облыстық кезеңде II орын, Махамбет оқуларында иллюстрациялық сурет салу бағамы бойынша «Алғыс хат»;

- Бисенова Айгүл, «Фариза оқулары» байқауының иллюстрациялық сурет салу бағамы бойынша аудандық кезеңде II орын, облыстық кезеңде «Алғыс хат», «Әбіш оқулары» «Әбіш шығармаларынан иллюстрациялық суреттер салу» бағыты аудандық кезеңде I орын, облыстық кезеңде II орын;
- Нұроллаева Майсәруәр, «Әбіш оқулары» «Әбіш шығармаларынан иллюс-трациялық суреттер салу» бағыты аудандық кезеңде III орын;
- Амир Інжу, аудандық «Жасыл оазис» байқауы II орын;
- «Мейірімділік жасауға асығыңыз» аудандық байқауында Құрмет Айнара III орын, Саламатқызы Еркетай «Алғыс хат»;
- Алимжан Мәди, аудандық «Әлем қандай әдемі» шығармашылық байқауында III орын.

Шығармашыл ұстаздың шәкірттерін өнерге үйретіп, тәрбиелеуімен қатар, өз жетістіктері де аз емес. «Қолөнер дауысы» аудандық байқауынан I орын иеленсе, аталған байқаудың облыстық кезеңінде II орын алды. Жас мұғалімдердің облыстық Quiz интеллектуалды ойынында II орын иеленді.

Пән мұғалімі қызметімен бірге сынып жетекшілік міндетін де атқарып жүрген жас маман Райымбектің сыныбының оқушылары да көптеген жетістіктерге қол жеткізуде. Уахит Алтынай Республикалық «Бастау» кешенді олимпиадасында III орын, Айбекқызы Мадина «Алтын сақа» математикалық олимпиадасында III орын иеленді.

Жоғарыда аталған жас мамандармен жұмыс тек тәлімгерлікпен шектеліп қана қоймай, оларды корпоративтік мәдениетке бейімдеу; мектеп ұжымының үздік дәстүрлерін, тәртіп ережелерін сақтауға, ұстаздық міндетті саналы түрде және шығармашылықпен орындауға баулу мақсатында бүкіл мектеп ұжымы қолдау көрсетіп отырады. Атап айтсам, жас маманның іскерлік және адамгершілік қасиеттерін, оның сабақ өткізуге, мектеп ұжымына, оқушылар мен олардың ата – аналарына деген көзқарасын, қарым – қатынасын, әуестіктері мен бейімділіктерін зерттеуге, қызметтің қыр – сырын игеруіне көмектесу мақсатында үнемі қажетті кеңестер беріліп, оқу сабақтары мен сыныптан тыс шараларды жағдайларын бақылау, баға беру бағытында үнемі көмек көрсетіліп отырады. Бүкіл әлем дамуының жаңа ұстанымдары білім беру жүйесінен күн сайынғы экономикалық, әлеуметтік және мәдени өзгерістерге мейлінше бейімделуді талап етіп отыр. Әлем қазіргі күні білім қоғамын, білім экономикасын құруға бағыт алды. («ULT USTAZY») [50] Біздің мемлекетіміз жастарға мол мүмкіндіктерді беріп отыр. «URKER» [44]

Қазақстан елінің болашағы толғандыратын кез-келген білімді азамат үшін азамат болашақ жас дарынның толыққанды білім алуы маңызды болмақ. Осы мақсатта жұмыс атқару бүгінгі күннің заман талабы. («ULT USTAZY») [42]

Жаңа заман тәуелсіз ел мұраты жастардың білімі мен біліктілікке талпынып әрекеттенуін еңбектеніп өсуін талап етіп отыр. Жастар – жердің, елдің иесі, қазақ елінің рухани тәуелсіздігі екенін әрбір жас жүрегімен сезінуі қажет. Ол үшін әр жас мұғалім мамандығын сүйіп, шәкіртін аялап, тәлім- тәрбие беру жолындағы жұмысын адал әрі күнделікті жаңаша серпінмен бастауы қажет. «Әдіс-TIME» [82]

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Әдіс-TIME» педагогикалық ақпараттық-әдістемелік журналы № 1 қыркүйек, 2021 жыл

2. «Әдіс-TIME» педагогикалық ақпараттық-әдістемелік журналы № 4 желтоқсан, 2022 жыл
3. «URKER» әдеби-мәдени, қоғамдық-саяси журналы № 9 (133), қыркүйек, 2019 жыл
4. «ULT USTAZY» Республикалық ғылыми-әдістемелік және педагогикалық журналы № 5 (53) 2018 жыл
5. «ULT USTAZY» Республикалық ғылыми-әдістемелік және педагогикалық журналы № 7 (55) 2018 жыл

ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ: ПРОБЛЕМАЛАР МЕН ШЕШІМДЕР

Иманбалинова Алтын Каиржановна
Павлодар облысы, Железин ауданы білім бөлімінің №1 жалпы орта білім беру мектебі» КММ «Балауса» шағын орталығының тәрбиешісі

Бүгінгі күні мемлекетіміздің өркениетке жету жолындағы өр талабына тұғыр боларлықтай ұрпақ оқыту, тәрбиелеу ісін жаңа сапалық өзгерістер деңгейіне көтеруді талап етіп отыр. Мектеп құрылымында болып жатқан өзгерістер, білім беру мақсаттарының алмасуы, оның дамытушылық сипаттарының бекітілуі, көпнұсқалық оқытуға көшу сияқты мәселелер орындаушылардан шығармашылық бастамалық, жұмыстың жоғары сапасын және кәсібилікті талап етеді. Өмірде дұрыс жол табу үшін адам дұрыс ой түйіп, өздігінен сапалы, дәлелді шешімдер қабылдай білуге үйренуі қажет. Адам бойындағы қабілеттерін дамытып, олардың өшуіне жол бермеу, оның рухани күшін нығайтып, өмірден өз орнын табуға көмектеседі. Өйткені адам туынды ғана емес жаратушы да. Бұл үлкен жауапкершілік артатын күрделі мақсат. Оны шешу үшін ең алдымен оқыту мазмұны жаңартылып, әдіс-тәсілдің озығы өмірге келуі, олар әрбір азаматтың жеке басының қасиеттерін, қабілеттерін дамытып, шығармашылығын, талан-тын ұштайтындай болып ұйымдастырылуы қажет. Сонда ғана мектептерден өз өміріне өзгеріс енгізе алатын, өз бетінше өмір сүру жолдарын таңдай алатын азаматтар тәрбиеленіп шығады.

Білім беру саласында қоғамның жаңа ақпараттық ортасын қалыптастырып қана қоймай, жаңа ортада өмір сүруге және жұмыс істеуге тура келетін адамдар дайындалады және тәрбиеленеді.

Алдымен білім сапасы дегеніміз не, анықтап алайық.

Соңғы онжылдықта білім аналитиктері «сапа» сөзін жиі қайталайды. Сапаны бақылау білім беру мекемелерінің білім берудің негізгі құндылықтары мен идеалдарын сақтауы үшін қажет, яғни шындықты еркін іздеу және білімнің риясыз таралуы.

Еуропада білім беру сапасын академиялық бағалау бойынша комиссия құрылды, конференциялар өтуде. Ресейде адам және білім беру квалиметриясы (өнім сапасын сандық бағалау әдістемесі) бойынша симпозиумдар өтті. Алайда, осыған қарамастан, білім беру сапасының тұжырымдамасы ғана қалыптасатынын мойындауға тура келеді: тәсілдер анықталады, көрсеткіштер, сапа аспектілері қалыптасады, өлшемдер туралы мәселе қойылады.

Сапамен әрдайым айналысып келеді. Жаңа ештеңе жоқ, «жаңа» деген сәнді сөз пайда болды. Алайда, білім өзгереді, сондықтан жаңа контексте құндылықтар мен мақсаттарды үнемі қайта пайымдаудың қажеттілігі пайда болады. Егер белгілі бір жетістіктердің тек оқушылар ғана емес, сонымен қатар оқытушылар да білім беру процесінің қатысушылары ретінде болса, білімді сапалы деп есептеуге болады.

Білім беру кеңістігінде оқытудың мазмұнын өзгертуде оқушыны білім, білік дағдыларын, өсу динамикасын арнайы бағалау өлшемдерімен анықтау тиімді. Түрлі педагогикалық технологияларды тиімді қолданудың нәтижесі сабақ үрдісінің өсуі мен

оқушылар құзіреттілігінің (ақпараттық, мәселені шеше білу, қарым-қатынас) дамуына үлкен үлес тигізетіні анық. Білім сапасы баланың әртүрлі іс-әрекеттерінде білім қолдану мен көп қырлы талдауды меңгеру нәтижесінде көрінеді.

Мектеп оқушыларының жеке тұлғасын, қалыптастырудағы оның рухани әлемін байыту, сабаққа ынтасын, жігерін арттыру, жеке дарындылығын дамыту – бүгінгі күннің мәселесі.

Жоғарыда айтып өткендей қазіргі таңда еліміздегі білім беру жүйесінің ең басты міндеті – білім берудің ұлттық моделіне өту арқылы жас ұрпақтың білім деңгейін халықаралық деңгейге жеткізу. Осы бағытта мұғалімдер алдында оқытудың және тәрбиелеудің жаңа технологияларын қолдана отырып, жеке тұлғаның дамуына қолайлы жағдай туғызу қажеттілігі тұр.

Оқушының жан-жақты дамуына, қазіргі заман талабына сай оқытудың жаңа технологиялар пайдалануды керек етеді. Осы мақсатта сын тұрғысынан ойлау технологиясының ролі өте зор екендігін оқу үрдісіндегі іс-тәжірибе көрсетіп отыр.

Қазіргі заманғы білім беруді реформалау педагогикалық кадрларға жаңа талаптар қояды. Жаңашыл мұғалім өз пәнін жетік білумен қатар, жаңа заман талабына сай озық технологияларды жетік меңгерген, әлемдік стандарттарға сай ілесе білетін, өз тарихы мен танымын жоғалтпаған озық ойлы болуы қажет. Сонымен қатар, қызметінің нәтижелерін болжайтын, еркін және белсенді ойлайтын кадр. Білім беруді жаңғырту тұжырымдамасына сәйкес қазіргі кезеңдегі біліктілікті арттыру жүйесінің басым міндеті педагогтардың кәсіби деңгейін арттыру және қазіргі өмірдің сұраныстарына сәйкес педагогикалық ұжымды қалыптастыру болып табылады. Бүгінгі күні тез өзгеретін әлемде әлеуметтенген тұлғаны тәрбиелеуге қабілетті педагогтың жоғары білікті, шығармашылықпен жұмыс істейтін, әлеуметтік белсенді және бәсекеге қабілетті тұлғасына сұраныс артты.

Ал мұғалімнің қандай қасиеттері педагогтың кәсіби құзыретті екенін және оның құзыреттілік деңгейі инновациялық педагогиканың талаптарына сәйкес келетінін көрсете алады. Мұғалімнің қандай еңбегін кәсіби білікті деп есептеуге болады? Кәсіби-құзыретті болып педагогикалық қызмет, педагогикалық қарым-қатынас, мұғалімнің жеке тұлғасы жүзеге асырылатын, оқушыларды оқыту мен тәрбиелеуде жақсы нәтижелерге қол жеткізетін мұғалімнің еңбегі болып табылады. Кәсіби құзыреттілікті дамыту – бұл мұғалімнің шығармашылық даралығын дамыту, жаңа педагогикалық инновацияларға деген қызығушылықты қалыптастыру. Педагогтардың кәсіби деңгейіне, олардың үздіксіз білім алуға қабілеттілігіне қоғамның әлеуметтік-экономикалық және рухани даму нәтижелері тікелей байланысты.

Педагогикалық ізденіс барысында оқушыларды тәрбиелеу мен оқытуда жаңа әдістемелерді қолдануды оқу үрдісіне енгізудің маңызы ерекше. Сабақтың тиімділігін оқушылардың танымдық қызығушылығын арттыру үшін тақырып материалдарын оқып үйренуде, олардың әртүрлі ізденушілік бағыттағы тапсырмаларды орындауларынан байқауға болады. Оқытудың осындай жаңа әдіс-тәсілдерін пайдалануда мұғалім де, оқушы да табысқа жетіп, білімін шыңдай түседі. Қазіргі кезде мектептің оқу-тәрбие үрдісінде 50-ден астам педагогикалық технологиялардың қолданылып жүргені мәлім. Бұл технологиялардың бәрін бір сабақта қамту мүмкін емес. Сондықтан, мектептегі әрбір пәнді оқыту технологиясын таңдап, іріктеу және оны іс-әрекеттік тұрғыда жетілдіру арқылы оқушының білім жетістіктерін арттыруға болады. Мұнда оқушының әрекеті – технологияны қабылдауы, ынтасы, құштарлығына көңіл бөлінуі тиіс.

«Сабақ беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол үнемі жаңаны табатын өнер» – деп бес арысымыздың бірі Ж. Аймауытов айтқандай, ұстаз әрқашан сабақты қызықты етіп, түрлендіріп өткізіп отыруы тиіс. Сонда оқушылардың пәнге қызығушылығы артып, өз беттерінше ізденіске ұмтылады. Сондай оқушының өз ізденісін тудыру соңғы кездері қатты қолға алынды, үлкен өзгерістерге ие болды.

Еліміздің мәртебесінің биік болуы қоғам мүшелерінің, келешек ел қожасы – жас ұрпақтың белсенділігі мен іскерлігіне тікелей байланысты болмақ.

Бүгінгі таңда мұғалімдер басшылыққа алатын ресурстар, әдістемелік нұсқаулықтар баршылық. «Сол әдіс-тәсілдерді қалай пайдалану керек және қайтсек ол нәтижесін береді?» тағы басқа да сауалдарға шамамыз келгенше жауап беріп көрейік.

«Егер оқытуды біреудің басынан басқаның басына білім тасымалдау деп түсінсек, онда адамды ешнәрсеге де үйретуге болмайды» – деген Платон бір сөзінде.

Сол себепті қазіргі заманауи тәсілдерді енгізе білу мұғалімнің жасампаздық қабілетінің артуына үлкен әсерін тигізері сөзсіз.

Мұғалімнің шығармашылығы дами отырып, оқу үрдісінің сапалылығы артады және оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынас стилі өзгереді, жаңа сатыға көтеріледі.

Жаңа тәсілдерді білім беру үрдісіне енгізу – көзқарасымызды өзгертуге бағытталған үрдіс.

Әлемдік білім беру жүйесі де жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Бұл ұстаным Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында жан-жақты сипатталған: «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу».

Тұлға дамуы оның белсенділігімен тығыз байланысты, өйткені адам бірінші кезекте өз қолымен жасағанды елейді, ескереді, есте сақтайды.

Кеше тұлғаның «миы», «басы», «ақылы», «интеллекті» бірінші орында еді, ал бүгінде адамды бағалауда біз бірінші кезекте оның ішкі дүниесін, рухани ахуалын, адамгершілік қасиеттерін ескереміз. Абайдың «Адам бол» деген рухани қағидасы бүгінде білім игеру жүйесінің басты қағидасына айналып отыр.

Еліміздің мәртебесінің биік болуы қоғам мүшелерінің, келешек ел қожасы – жас ұрпақтың белсенділігі мен іскерлігіне тікелей байланысты болмақ.

Бүгінгі таңда мұғалімдер басшылыққа алатын ресурстар, әдістемелік нұсқаулықтар баршылық. «Сол әдіс-тәсілдерді қалай пайдалану керек және қайтсек ол нәтижесін береді?» тағы басқа да сауалдарға шамамыз келгенше жауап беріп көрейік.

«Егер оқытуды біреудің басынан басқаның басына білім тасымалдау деп түсінсек, онда адамды ешнәрсеге де үйретуге болмайды» – деген Платон бір сөзінде.

Сол себепті қазіргі заманауи тәсілдерді енгізе білу мұғалімнің жасампаздық қабілетінің артуына үлкен әсерін тигізері сөзсіз.

Мұғалімнің шығармашылығы дами отырып, оқу үрдісінің сапалылығы артады және оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынас стилі өзгереді, жаңа сатыға көтеріледі.

Жаңа тәсілдерді білім беру үрдісіне енгізу – көзқарасымызды өзгертуге бағытталған үрдіс.

Әлемдік білім беру жүйесі де жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Бұл ұстаным Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында жан-жақты сипатталған: «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу».

Тұлға дамуы оның белсенділігімен тығыз байланысты, өйткені адам бірінші кезекте өз қолымен жасағанды елейді, ескереді, есте сақтайды.

Кеше тұлғаның «миы», «басы», «ақылы», «интеллекті» бірінші орында еді, ал бүгінде адамды бағалауда біз бірінші кезекте оның ішкі дүниесін, рухани ахуалын, адамгершілік қасиеттерін ескереміз. Абайдың «Адам бол» деген рухани қағидасы бүгінде білім игеру жүйесінің басты қағидасына айналып отыр.

Білім беру реформаларын сапалы жүзеге асыру жолдарын қарастыруда әлем елдерінің, соның ішінде, Жапонияны алатын болсақ, біздің балаларымыздың білім сапасы Жапония елінің білім сапасынан айтарлықтай төмен екендігі анықталған. Олар біздің оқушыларымызға қарағанда едәуір аз пән оқиды. Жапонияда жеке тұлғаның эмоционалдық бет-бейнесін қалыптастыратын пәндер 70%-ды құрайды. Жеке тұлғаның рухани-адамгершілік тәрбиесіне айтарлықтай көп уақыт бөлінеді [2].

Мұғалім мен тұлға арасындағы қарым-қатынаста рухани-адамгершілік байланыс орнатып, ынтымақтастыққа қол жеткізуде Ш. Аманашвили мұғалімдерге мынадай кеңес береді: «Педагогикалық үдерісте баламен тіл табыса білу, яғни балаға өз ойын, талғамын, көңілдегісін айтуға рұқсат беру тәрбиешіден көп шеберлікті талап етеді.

Осынау қарым-қатынаста бала жанының қозғалысымен ынтымақтастық тапқан кезде бала өз бойындағы табиғи дарынын ашады, ал мұғалім өзінің шығармашылық жігер қуатының жемісін көруге мүмкіндік алады.

Басқаша айтқанда, бала шығармашылығы мұғалім шығармашылығымен ұласып кетеді. Мұндай жағдайда мұғалім мен оқушы арасында тұтастық пайда болады» – деп рухани-адамгершілік қай кезде орнығатынын пайымдайды.

Ұстаз үшін нәтижеге жету шәкіртінің білімді болуы ғана емес, білімді өздігінен алуы және алған білімдерін қажетіне қолдану болып табылады. Бүгінгі бала – ертеңгі жаңа әлем. Оқушының дамына әсер етуші әлеуметтік фактор негізінде оқушы, мұғалім, ата-ана, басқа пән мұғалімдері ынтымақтасуы керек.

Заман талабына сай жаңа технология әдістерін үйрету, бағыт-бағдар беруші – мұғалімдер. Оқушылардың жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Осы үрдіспен бәсекеге сай дамыған елдердің қатарына ену ұстаздар қауымына зор міндеттер жүктейтінін ұмытпауымыз керек.

Ы. Алтынсарин: «Мұғалімдік мамандық – бұл адамтану, адамның күрделі және қызықты, шым-шытырағы мол рухани жан дүниесіне үңіле білу. Педагогикалық шеберлік пен педагогикалық өнер, ол – даналықты жүректен ұға білу болып табылады» – деген екен.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Назарбаев Н.Ә. Тарих толқынында. Алматы, 1999.
2. «Қазақстан жолы-2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ« — ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Саметова Алия Жанатовна
Қарағанды облысы Нұра ауданы Абай атындағы Шұбаркөл ЖББМ
mektep-shubarkol@mail.ru

Аннотация: Оқытудың тиімді тәсілдерін сабақта қолдану маңызды. Инновациялық технологияларды оқу үрдісінде қолдану арқылы сапалы білім беруге негіздейміз. Кәсіби құзіреттілігі жоғары ұстаз оқушыларды – сапалы білім мен бәсекелестікке бағыттайды. Нәтижеге бағдарланған жұмыс өз жемісін берді.
Кілт сөздер: оқытудың тиімді тәсілдері, инновациялық технологиялар, оқу үрдісі, кәсіби құзіреттілігі, сапалы білім, бәсекелестікке бағыттайды, нәтижеге бағдарланған.

Елбасымыз «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында Қазақстанның халқына жолдауында ең алдымен, «Білім беру мазмұнын жаңарту», «Үш тілділік», «Латын

әліпбиін енгізу», «Цифрлы Қазақстан» және білім беру жүйесінің рөлі өзгеруге тиіс» делінген. Мақсатқа жету үшін біздің санамыз ісіміздан озық жүруі тиіс, білім беру жүйесінің басты міндеті –өздігінен білім алуға, алған білімін өмірде қолдана білуге, шығармашылыққа бейім, бәсекеге қабілеті, жеке тұлғаны қалыптастыру, дамыту.Жаһандық өзгерістер мен әлемдік трендтер мектептегі білім беру мазмұнының жылдам қарқында жаңаруын талап етеді [1].

Жаңартылған білім беру аясында оқытудың тиімді тәсілдері мен инновациялық технологияларын сабақта қолдану. Міне, бұны қалай жүзеге асыру керек деген сұрақ туындайды.

«Он жыл алдын ойлаған ел-бау өсіреді,

Жүз жыл алдын ойлаған ел-жас ұрпақ өсіреді» деп Қытай ойшылы Конфуций айтқандай, қай заман болмасын адамзат алдында тұрған міндет- ұрпаққа саналы білім беру. Білімнің жаңа мазмұнын жүзеге асыру үшін заман ағымына орай оқу үрдісіне жаңа технологиялар қажетті. Қазіргі таңда білім беруде технологияларды атап айтсақ мыналар.

«Инновация» - бұл нақты қойылған мақсатқа жетуде ойға алынған жаңа нәтиже. Оқу мақсатының жүйесінде берілген мақсаттың негізгі категорияларын пайдалана отырып, педагог өз еңбектерінің нәтижесі туралы ақпарат алуға мүмкіндік алады. Демек, мақсат пен нәтиже – жаңалыққа бет бұрудың кілті.Инновациялық үрдістің негізі – жаңалықтарды қалыптастыру, қолдану, жүзеге асырудың тұтастық қызметі. Кез келген жаңа әдіс жекелік, сондай-ақ уақытша жоспарға жатады. Инновацияны «жаңашыл», «жаңа әдіс», «өзгеріс», «әдістеме», «жаңашылдық», ал инновациялық үрдісті «жаңа әдістеме құралы» деп қарауға болады. Инновация білім деңгейінің көтерілуіне жағдай туғызады.

Инновациялық білім беру – іскерліктің жаңа түрі. Инновациялық қызмет оқу ісін дамытуға, пәндердің мәнін тереңдетуге, мұғалімнің кәсіптік шеберлігін арттыруға басқа жаңа технологияларды енгізуге, пайдалануға және шығармашылық жұмыстар жүргізуге бағытталған. Мұндай технологияларды қолдану - оқытушы ұтады, яғни ол сабақты тиімді ұйымдастыруға көмектеседі, оқушының пәнге деген қызығушылығы артады.

Оқытуды екі түрлі мағынада қарауға болады. Біріншісі – оқу орнында арнайы пәндерді оқыту. Екіншісі - өмірді оқыту, өмірге үйрету. Тәрбиелеу мен оқыту – егіз ұғым. Оқыта отырып тәрбиелейміз, тәрбиелей отырып оқытамыз [4].

Инновациялық технологиялардың педагогикалық негізгі қағидалары:

-білім алушының ізгілік тұрғысынан қарау;

-оқыту мен тәрбиенің бірлігі;

-білім алушының танымдық күшін қалыптастыру және дамыту;

-білім алушының өз бетімен әрекеттену әдістерін меңгерту;

-білім алушының танымдылық және шығармашылық икемділігін дамыту;

-әр оқушыны оның қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне орай оқыту;

-барлық оқушылардың дамуы үшін жүйелі жұмыс істеу.

Қазіргі уақыт жаңалық пен инновация уақыты. Күнделікті өмірде жаңа білім мен жаңалықтармен кездесеміз. Бұған оқыту үрдісі де сәйкес болу керек. Жаңалықты пайдалану оқушының ойлау қабілетін жаңалыққа икемдеп, алдын ала болжам жасауға үйретеді. Инновациялық әдістер бұл белсенді оқыту әдістері. Ақпаратты белсенді түрде сіңірген оқушы жадында өздері айтқанның 80% сақталса, өздері істегеннің 90% қалады.

Инновациялық педагогикалық технологияның негізгі, басты міндеттері мынадай:

- әрбір білім алушының білім алу, даму, басқа да іс-әрекеттерін мақсатты түрде ұйымдастыра білу;

- білім мен білігіне сай келетін бағдар таңдап алатындай дәрежеде тәрбиелеу;

- өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, дамыту;

- аналитикалық ойлау қабілетін дамыту;

- қазіргі экономикалық мәселелерді зерттей білуге үйрету.

Сонымен қатар жоғарыда аталған инновациялық технологияларды мүмкіндігімізше өз пәнімізде қолдансақ, болашақ маман сапалы білім, саналы тәрбие алатынына және мемлекетіміздің өркендеп, өсуіне өз үлестерін қосатындарына сенімдімін [4].

Оқытудың тиімді тәсілдерін сапалы және тиімді түрде жүзеге асыру мұғалімнің кәсіби шеберлігіне тікелей байланысты.Оқытудың тиімді тәсілдері мен инновациялық технологияларын сабақта қолдан сапалы білімге жетеледі. Оқытудың тиімді әдістері мен инновациялық технологияларыжәне ақпараттық коммуникативтік технологияларды тиімді қолдану арқылы оқушының білім сапасын арттыруға мүмкіндік туғыза білдік. Нәтижелі, сапалы оқу үшін жаңа ақпараттық технологияның құралдарымен жұмыс істей білуге үйренді. Оқушылар өздерінің ақпараттық технологияны қаншалықты меңгергенін дәлелдей отырып, цифрлық сауаттылығын арттырды [5].

Оқыту мен оқу үрдісіндетиімді тәсілдер мен инновациялық технологияларарқылы оқушы қабылдауын дамытып, қызығушылығын тудыра білдім. Сабақта инновациялық технологиялардытиімді қолдану арқылы білім алуға қызығушылығы оянып, білім сапалары көтерілді. Сабақта салыстырмалы кестелер, екі жақты күнделік әдісі, инсерт әдістері қолданылды.

1.Жаңа теориялық материалды түсіндіру;

2.Жаңа білім мен дағдыны игеру;

3.Тапсырмалар орындауда шығармашылықпен жұмыс жасау [5].

«Топтық пікірталас» стратегиясы бойынша «Өсімдіктер әлемі» тарауы бойынша мынадай тапсырма беруге болады:

Өз бетінше ойлауға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, тоериялық білімін практикада айналдыра білуге дағдыландыратын тапсырма беруге болады.

«Кластер» стратегиясында тақырыптың тірегі болатын сөзді немесе суретті жазамыз. Сурет бойынша білгенін жазады.

«Кластер» стратегиясына «Жасуша» тақырыбы бойынша суреттер, тірек сызбаларжәне арқылы мәтінмен жұмыс барысында үнсіз оқу, дауыстап оқу, кезекпен оқу, музыка әуенімен оқу, QR штрих код сканерден өткізіп оқу, kitap.kz сайтынан оқу, аудиодан тыңдау.

«Топтастыру»стратегиясы бойынша сабақта алған білімін көрсету, дәлелдеу.

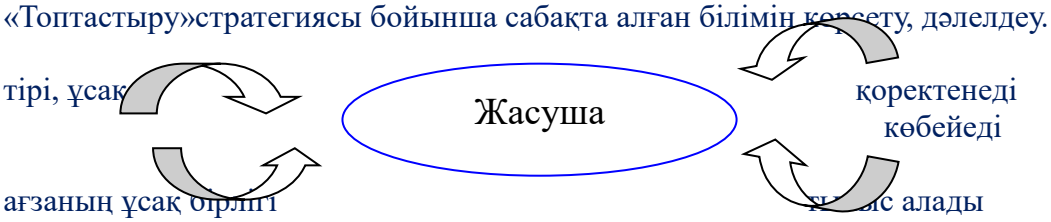

Синквейн стратегиясы: Бес жолды өлең құрастыру: Сабақта өткен тақырыпқа сай «Жасуша» ұғымына бес жолды өлең құрастыру.

- Не? – Жасуша
- Қандай? – тірі, ұсақ.
- Не істейді? – Қоректенеді, тыныс алады, көбейеді..
- Жасуша – ағзаның ұсақ бірлігі
- Түйін сөз – Тірі бөлшек немесе жасушалы ағза. Оқушы осы бір ғана бес жолды тұжырым арқылы жасушаға жан – жақты сипаттама берді. Ол «Синонимге біржасушалы ағза деп алғаным, қарапайым амеба, эвглена, кірпікшелі кебісшенің денелері бір ғана жасушадан тұрады»,- деп дәлелін ұсынды. Осы бағытта қабілетті деп танылған дарынды оқушыларды атап айтуға болады. Олар өздерінің ұшқыр , нақты, өмірмен байланыстыра білген жауаптарымен көзге түсе білді. Осы қабілетті деп танылған балармен жеке жоспар бойынша жұмыс жасаудамын [6].

Дарынды оқушылармен мынадай жеке тапсырмалар түрі жүргізіледі:

- Салыстыру (венн диаграмма)
- Кесте, тірек- сызба (талқылау кестесі, семантикалық карта)
- Биосуреттермен жұмыс (Тірек суреттер символдары)

➢ Зерттеу жобасы (Алгоритм негізінде семантикалық карта)

Аталған әдістер оқушының пікірін ашық жазуға, өз ойын дәлелді түрде жеткізе білуге, шығармашылық қабілетін шыңдауға, зерттеу жұмысын жүргізуге, ойын жинақтауға үйретеді.

Тікелей радиоэфир «РАФТ)Радио жүргізушісі талқыланатын тақырыпты таңдайды. Студия қонақтарына (төрт оқушыға) рөлдік карточка беріліп, олар сол карточкадағы рөлдерін ойнайды. Тыңдаушылар аудиториясы (сыныптағы оқушылар) баға береді, сұрақ қою үшін «қоңырау шалады», ескертпелер жасайды және т.б.

Адасқан әріптер:ашусжа , жрағуырлшаола, ытынс ула одарыжл, ретмісөдік, ытражсоққан. Ытражарадқан, лүг, ысграмаидма, имбайк.

Бұрысын тап" әдісі

Оқушылар «Дәрілік өсімдіктер» тақырыбына байланысты 8 сөйлем жазады. Сөйлемдердің 3 бұрыс, 5 дұрыс (санын әр түрлі алуға болады) етіп береді. Келесі топ мүшелері 8 сөйлемнің ішінде бұрыс жазылған сөйлемдерді табады [7].

Қорыта айтқанда, оқытудың тиімді тәсілдері мен оқу процесінде инновациялық технологияларды сабақта қолдану барысында оқушылардың білім сапасы артты. Оқушының шығармашылық, ізденушілік, зерттеушілік қабілетін арттырып, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етті. Оқушылар оқудың қызықты жеңіл өтетіндігін, ұжымда бірлесіп жұмыс жасауға үйрететіндігін, білімнің тереңдігі, әрі тиянақтылығы артатындығын түсінді. Оқушы өз ой-пікірін ашық еркін айта білді, тіл байлығы артты, бір-бірін тыңдауға үйренді. Сыныпта ынтымақтастық атмосферасы қалыптасады. Жан-жақты дамыған, болашағы айқын, бағдары анық, бәсекеге қабілетті, рухани бай, шығармашылығы жоғары, жеке тұлға болып қалыптасып, білім сапасы көтерілді [8].

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасы жаңартылған білім берудің жалпыға міндетті стандарты. Нормативтік құжаттар, Астана 2016ж.
2.Қазақстан Республикасы 12 жылдық орта білім берудің жалпыға міндетті стандарты. Нормативтік құжаттар, Астана 2016ж.
3. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2006.
4. Қабдықайыров Қ. Инновациялық технологияларды диагностикалау. – А., 2004жыл.
5.Нағымжанова Қ. Инновациялық технологияның құрылымы. – А.:Өркен, 2007
6. Авторы: С.Мирсеитова Оқыту ізденіс ретінде Ізденіс оқыту ретінде оқушылардың сыни тұрғысынан ойлауын дамыту нысандары мен әдістері. Қарағанды 2014 жыл
7. В.С.Кукушкин. Педагогикалық технологиялар. Алматы.2002.
8. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЛАТФОРМ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКА ПИСЬМА И НАВЫКА ГОВОРЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Мизамбаева Алтынай Салимовна
КГУ «Средняя школа имени Героя Социалистического Труда Есима Шайкина» КГУ «Отдел образования района Шал акына» КГУ «Управление образования акимата Северо-Казахстанской области»
Altyn.08@mail.ru

АННОТАЦИЯ: В данной статье рассматриваются эффективное использование платформ искусственного интеллекта для формирования навыка письма и навыка говорения на уроках английского языка. Дается краткое пояснение, что представляет собой платформы искусственного интеллекта на уроке английского языка для улучшения навыков письма и говорения.

Сегодня технология искусственного интеллекта меняет способ изучения английского языка. Платформы для изучения языков на основе искусственного интеллекта с использованием алгоритмов обработки естественного языка (NLP) помогают повысить уровень владения английским языком.

Эти платформы используют алгоритмы машинного обучения для анализа и понимания структуры и контекста языка, что дает вам персонализированный и новый опыт обучения.

Вот несколько примеров платформ о том, как технология ИИ может помочь вам выучить английский язык:

1.Duolingo и Babbel-приложения для изучения языка. Существует множество приложений для изучения языка с использованием искусственного интеллекта. Например, такие приложения, как Duolingo и Babbel, используют алгоритмы искусственного интеллекта для анализа вашего прогресса и предоставления обратной связи и обучения, адаптированных к вашим конкретным потребностям.

2.Speechling и Pimsleur-распознавание речи. Технология распознавания речи, основанная на искусственном интеллекте, помогает улучшить произношение и речевые навыки.

3.Google Translate - перевод с английского-инструменты языкового перевода на основе искусственного интеллекта, такие как Google Translate, могут помочь вам понять английский текст и речь на вашем родном языке. Это может быть особенно полезно, если вы только изучаете английский язык и вам нужна помощь с базовым словарным запасом и грамматикой.

4. Kuki и Replika-чат-боты. Чат-боты могут предложить изучающим английский опыт общения. Чат-боты, такие как Kuki и Replika, могут поговорить с вами и дать вам отзывы и рекомендации по улучшению языка. Вы даже можете поговорить со знаменитым чатботом OpenAI на ChatGPT!

5.Grammarly-навыки письма. Приложение может помочь вам улучшить свои навыки письма, а также исправить грамматические, орфографические и пунктуационные ошибки при написании эссе, электронной почты или других письменных форм общения.

6.Quizlet-пополнение словарного запаса. Словарные приложения, такие как Quizlet, помогают расширить словарный запас английского языка с помощью карточек, викторин и игр, которые позволяют запоминать новые слова и фразы.

7.Tandem - это приложение для языкового обмена выбирает англоговорящего человека для вашего разговорного опыта. Эти приложения используют алгоритмы искусственного интеллекта для поиска совместимых партнеров на основе ваших интересов и целей изучения языка.

8. Twee - Через простой интерфейс Twee вы можете создавать все формы, которые требуются вашим процессам, и определять, какие пользователи могут получить доступ к каждой из них.

В своей практике я рассмотрела много интерфейсов искусственного интеллекта и остановилась на приложение Twee.

Приложение Twee действительно специально созданный инструмент, который использует искусственный интеллект в обучении. Он упрощает обучение английского языка с помощью инструментов для создания интересных заданий. Он также генерирует подсказки для обсуждений, цитаты и задания для письма.

Итак, на сайте представлено 6 разделов, каждый из которых предлагает широкий перечень разнообразных типов заданий:

1. READING: сгенерировать текст на заданную тему, придумать открытые вопросы по тексту, создать тест по тексту с 4 вариантами ответов, T/F – задания, создать диалог на базе вашего текста
2. VOCABULARY: заполнить пропуски, соотнести слово с его определением, сгенерировать предложения с нужным вокабуляром, подбор списка лексики на заданную тему
3. WRITING: придумать разные подтемы в рамках заданной темы, цитаты известных людей по теме
4. SPEAKING: создать диалог на любую тему, придумать вопросы для обсуждения по теме, найти 10 интересных фактов по теме, создать список аргументов “за” и “против” по теме, подбор цитат знаменитостей по теме
5. GRAMMAR: помимо в/у gap-fill – расставить слова в предложении в нужном порядке, раскрыть скобки
6. LISTENING: создать скрипт к любому ролику из YouTube, сгенерировать список вопросов к ролику из YouTube

Следует отметить, что платформы для изучения английского языка на основе искусственного интеллекта-это новое и захватывающее развитие в области изучения языка. У них есть возможность сделать изучение языка доступным, персонализированным и увлекательным.

Также данные платформы дают возможность разработать интересные и креативные задания, которые могут повысить навыки письма и говорения у учащихся.

С целью подтверждения преимущества искуственного интеллекта для развитие навыка письма и говорения на уроках английского языка было проведено анкетирование, где ученикам было предложено ответить на следующие вопросы:

1.Знаете ли вы что такое искуственный интеллект?

2.Пользуетесь ли вы с плаформами искуственного интеллекта?

3.Знакомы ли вы с плаформами искуственного интеллекта?

Проведенное мною анкетирование подтвердило что, действительно, большая часть анкетируемых знают что такое искуственный интеллект. Наибольшое количество учеников пользуются плаформами искуственного интеллекта.

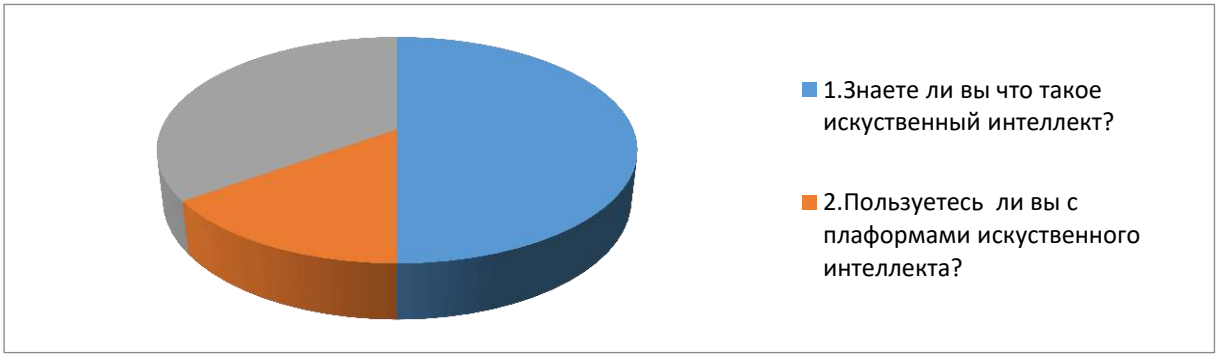

После небольшого эксперемента учащийся 10 класса Лебедев Илья предложил, мне стать его научном руководителем в написании научного проекта. Где занял 3-е место в области. Достижение наших учащихся является высшей наградой для кждого учителя.

Таким образом, правильно применяемые методы и технологии обучения помогают развивать на уроках искусственный интеллект учащихся, а также развивать основные умения и навыки, воспитывать внутреннюю самооценку, повышая учебную мотивацию учащихся. Если учащиеся овладели цифровыми онлайн – инструментами и ресурсами позволяющих эффективно применять усвоенные знания в практической ситуации и успешно использовать на уроке английского языка , значит, учителю удалось решить поставленную задачу по развитию искусственного интеллекта

ЛИТЕРАТУРА

1.Бодрова, А. Ю. Применение современных образовательных технологий на уроках английского языка для формирования функциональной грамотности обучающихся / А. Ю. Бодрова.
2.Воронина, К. В. Формирование функциональной грамотности на уроках английского языка / Молодой ученый. — 2020. — № 5
3.Кувалдина, Е.А. Роль семьи в развитии познавательных интересов школьника.// Молодая семья XXI века: тенденции, проблемы и перспективы развития. – Киров, 2004.

21 ҒАСЫРДЫҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМЫТУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТИІМДІ ТӘСІЛДЕР МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Сапар Мөлдір Даниярбекқызы
«Павлодар облысы білім басқармасының, Железин ауданы білім бөлімінің №1 жалпы орта білім беру мектебі» КММ
«Балауса» шағын орталығының әдіскері

Бастауыш білім беру дегеніміз бұл оқушы санасының ең жылдам дамитын аса құнды, қайталанбас кезеңі болғандықтан да бастауыш мектеп-оқушыны тұлға етіп қалыптастырудың алғашқы баспалдағы екендігі сөзсіз.«Тәуелсіз ел тірегі-білімді ұрпақ», «Ұстазы жақсының ұстанымы жақсы», «Ел болам десең бесігіңді түзе» деген қанатты сөздер ел ертеңі болатын жас ұрпақтың жан-жақты сауатты болуы аса маңызды екендігін дәлелдеп келеді.

Яғни, санасын қалыптастырып, білімге деген құлшынысын оятатын, ертеңге сеніммен қараудың бастамасын беретін бастауыш мектептің мойнына артылған жауапкершілік өте үлкен. Сол бастауыш мектептің асқан жауапкершілігін жүзеге асырушы бірден бір тұлға мұғалімнің өз ісінде инновациялық технологияларды қолдануы оқу үрдісінің сапасын арттырып, қай қырынан алса да тиімділігін танытады. Қазіргі уақыт талабына сай келетіндей инновациялық технологиялдармен жабдықталған мектеп жағдайында білім берудің ұлттық моделіне өту оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, жаңа инновациялық педагогикалық технологияны игерген, педагогикалық жұмыста өзіндік даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл мұғалім болуын қажет етеді. Мемлекеттік білім стандарты деңгейіне оқыту үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді. Сондықтан оқу-тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол салу болып табылады. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көпнұсқалық қағидасы бекітілген, білім мекемелерінің педагогтарына өзіне оңтайлы нұсқаны тиімділігіне қарай пайдалану мұғалімнен үлкен шеберлікті талап етеді, ал бастауыш мектеп оқушыны тұлға етіп

қалыптастырудың алғашқы баспалдағы. Жалпы оқу тәрбиесі үрдісінде педагогикалық жаңалықтарды енгізу төрт кезеңнен тұрады:

1. Жаңа идеяны іздеу (инновацияларды ұйымдастыру, жаңалықтарды іздестіру);
2. Жаңалықтарды ұйымдастыру;
3. Жаңалықтарды енгізу (оқу — тәрбие үрдісінде жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді пайдалану);
4. Жаңалықтарды бекіту

Осы инновациялық технологиларды оқу үрдісіне енгізу нәтижесінде бүгінде мектептегі білім сапасын арттыру үшін:

- әр сабақта интерактивті әдістерін қолдану;
- әр оқушының психологиялық ерекшеліктерін ескеру;
- міндетті деңгейдегі білімді қалыптастыра отырып, мүмкіндік деңгейлерін ашу;
- инновациялық технологияларды сынау арқылы тиімділігін арттыру, мектеп жағдайына бейімдеу керек.

Мектепте жұмыс атқаратын әрбір мұғалімнің алдына қазіргі таңда қойылатын талап өте үлкен болып отыр. Мұғалім өзінің инновациялық іс -әрекетін қалыптастырып, оны меңгеріп, сол жаңа педагогикалық технологияларды оқу-тәрбие үрдісінде жүйелі пайдалану арқылы оқушылардың білім сапасын арттыруы қажет. Сонда ғана жаңа педагогикалық технологияларды меңгерген, өз практикасында қолдану

Бастауыш сынып оқушыларын оқытуда негізінен дамыта оқыту технологисы басшылыққа алынады. Себебі қазіргі оқулықтар дамыта оқыту технологиясы негізінде жазылған. Сондықтан әрбір бастауыш сынып мұғалімі «Дамыта оқыту» технологиясындағы сабақтың құрылымын, әдіснамалық негіздерін толық меңгеріп, өз іс-тәжірибесінде шығармашылықпен қолдана білу тиіс.

Оқу – адамның психикалық дамуының формасы, элементі. Кез келген оқыту белгілі бір мөлшерде адамды дамытады. «Даму» ұғымы сөздікте «... мөлшерлік өзгерістердің белгілі бір өлшем шегінен шығып, сапалық өзгерістерге айналуы» -деп түсіндіріледі. «Даму» ұғымының психологиялық анықтамасы – жаңарту процесі жаңаның өмірге келуі, ескінің жоғалуы деген мағынаны білдіреді. Оқыту мен дамытудың арасында тығыз байланыс бар екенін психология ғылымы жеткілікті дәрежеде дәлелдеп берді деп айтуға болады. Бұл мәселені түбегейлі зерттеп, бала дамуындағы оқытудың рөлін, алар орнын анықтаған көрнекті психолог Л.С Выгодский.

Метеп оқушыларының танымдық қызығушылығын дамытудың негізгі факторы олардың білімі мен дағдыларының дәрежесі ғана емес, сонымен бірге, баланың маңызды психикалық қызметтерін, ақыл –ой жұмысының тәсілдері қалыптастыруға мүмкіндік беретін оқу процесін жолға қою керектігі саналады. Оқушының шығармашылық қабілеті де оның ойлау мен практикалық әрекеттері арқылы ғана дамиды. Ойлауға үйрететін сабақтарды дамыта оқыту сабақтары деп білеміз.

Дамыта оқытуды ұйымдастыру, балаға ақыл-ой әрекетін меңгеруге жағдай жасау деп қарастыру керек. Дамыта оқыту сабақтағы ерекше ахуал, мұғалім мен оқушы арасындағы ерекше қарым-қатынас. Мұғалім бұл жағдайда дайын білімді түсіндіріп қоюшы, бағалаушы емес, танымдық іс-әрекетті ұйымдастыратын ұжымдық істердің ұйытқысы. Тек осындай оқыту ғана баланың интеллектісінің көзін ашып, шығармашылығын дамытады.

Дамыта оқытудың ЕРЕКШЕЛІГІ:

- оқушыларды еріксіз және қыстамай оқыту;
- оқушылардың білім алуға деген қызығушылықтарын дамыту үшін тақырыптарды жаңа бір қырынан қайталауды ұсынып отыру;
- білімнің базалық деңгейінің барлық оқушылар үшін міндеттілігі;
- оқушыға өз деңгейін таңдауға ерік беру;
- оқушыларға берілетін білімнің саралануы;
- оқыту мен тәрбиенің бірлігі.

Дамыта оқытуда баланың ізденушілік – ойлау әрекетін ұйымдастыру басты назарда ұсталады. Ол үшін бала өзінің бұған дейінгі білетін амалдарының - тәсілдерінің жаңа мәселені шешуге жеткіліксіз екенін сезетіндей жағдайда түсуі керек. Содан барып оның білім алуға деген ынта- ықыласы артады, білім алуға әрекеттенеді. Сабақ мұндай жағдайда төмендегідей үш құрамдас бөліктерден тұратын болады.

1.Оқу мақсаттарының қойылуы

2.Оны шешудің жолын бірлесе қарастыруы

3.Шешімнің дұрыстығын дәлелдеу.

Бұл - үшеуі дамыта оқытудың Д.Б. Эльконин -В.В. Давыдов жасаған жүйенің негігі компоненттері.

Оқушы алдында оқу мақсаттарын қоюда ешқандай дайын үлгі берілмейді. Мақсатты шешу, іштей талқылау, сосын жинақтау арқылы жүзеге асыралады. Мұғалім сабақ процесін ұйымдастырушы, бағыттаушы адам рөлінде шешім табылған кезде әркім оның дұрыстығын өзінше дәлелдей білуге үйретіледі. Әр оқушыға өз ойын, пікірін айтуға мүмкіндік беріледі, жауаптар тындалады. Әрине, жауаптар барлық жағдайда дұрыс бола бермес. Дегенімен әр бала жасаған еңбегінің нәтижесім ен бөлісіп, дәлелдеуге талпыныс жасайды, жеке тәжірибесін қорытындылауға үйренеді.

Дамыта оқыту жүйесінде оқушылардың ойларын жетілдірудің маңызы зор.

Біріншіден-дамыта оқытуда білім даяр күйінде берілмейді, оған оқушы өз оқу әрекеті арқылы қол жеткізеді. Сабақтың алғашқы ізденіс кезеңінде жаңа ақпарат жайлы не білетіндіктерін ортаға салып, мәселені өз беттерінше шешуге талпынады. Сөйтіп олар осы мәселе туралы өз білімдерінің жеткіліксіз, таяз екенін сезіну арқылы сабаққа деген қызығушылықтары оянады, ішкі түрткілері пайда болады.

Екіншіден-дамыта оқытуда оқушы жоғары қиындықтағы мәселелерді шеше отырып,, өзінің санасының саңылауларын ашады. Әр оқушының өзінің деңгейіне дамуына қол жеткізе алады. (Жақсы оқушы, жаман оқушы) ұғымның болмауы, балаларды танымдық әрекеттерге ұмтылдырады, құштарлығын арттырады.

Үшіншіден –оқушының жеке басын дамытатын басты құрал – ол өзінің әрекеті. Себепті дамыта оқытудағы оқыту әдістері оқушыны белсенді жұмыс жағдайына қоя отырып, мәселерді, қайшылықтарды шешу мақсатын қояды.

Төртіншіден –дамыта оқыту жүесінің нәтижелі болуы оқушы мен мұғалімнің арасындағы жаңаша қарым – қатынасы арқасында ғана өз жемісін береді. Сол себепті дәстүрлі жүедегі әміршілдік стиь бұл жерде тиімсіз, оқушы – «орындаушы» объект емес. Ол өз пікірін ашық айта, ойын дәлелдей, дәйекткей алатын, сонымен қатар басқаның да ойын тыңдап, көз қарасын құрметтей білуге үйренген жаңа сападағы субъект.

Дамыта оқыту технологиясының нәтижелері:

1.Түрлі әдістерді пайдалану сабақтың нақты мәнін терең ашуға көмектеседі;

2.Оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады;

3.Олардың әрқайсысының деңгейін анықтауға болады;

4.Оқушылардың көбін бағалауға мүмкіндік бар;

5.Оқушыларды ізденіске баулып, өз бетімен жұмыс істеуге үйретеді;

6.Оқушылардың қабілеттері, сөз саптау еркінігі, ұйымшылдығы, шығармашылық белсенділігі артады;

7.Жеке тұлғалық сипатын дамытуға, шығармашылығын шыңдауға, өзіне деген кәсіби сенімін қалыптастырады.

Дамыта оқыту жүйесіндегі сабақтар типологиясы:

1.Педагогикадағы түсіндірмелі-иллюстративті әдісі алмастырады. Бұл әдіс тұлға дамуымен тығыз байланыста.

2.Дамытудың барлық заңдылықтарын ескереді, жеке бастың өзіндік деңгейі мен ерекшелігін сәйкестендіреді.

3.Бала іс-әрекеттің толыққанды субъектісі болып табылады.

4.Бала қоршаған ортамен өзара қатынасқа түсетін дербес субъект рөлі беріледі.

5.Тұлғаның барлық қасиетін тұтас дамытуға негізделген.

6.Баланың жақын даму аймағында жүзеге асады.

Осылайша, дамыта оқыту бойынша сабақ кезеңдерінде оқушылар сабақтың мақсат, міндеттерін өздері анықтайды, проблеманы шешу жолдарын іздестіреді, жаңаны өздері табады, оқушыларға кеңеседі.

Дамыта оқыту жүйесі бойынша сабақтарды даярлау және өткізу этаптары.

1.Әдістемелік іс-әрекет жағдайында мақсат пен міндеттерді меңгеруі. Сабақтың мазмұны. Оқу жағдайларын ескеру. Әдістемелік тәсілдерді қолдану.

2.Келесі сабақтың моделін жоспарлау.

Сабақтың негізгі мақсаттарын анықтау. Сабақтың әр этапында оқушының негізгі іс-әрекеттерін анықтау. Оқушы іс-әрекетін ұйымдастыру әдіс-тәсілдерін таңдау.

3.Сабақты жүргізу.

Әр сабақтағы баланың іс-әрекетін ұйымдастыру. Оқушымен жанама қарым-қатынас. Жұмыс барысын бақылау жұмысы.

4.Рефлексия.

Сабақтың қорытынды бағасы. Мақсатқа жету. Тақырып бойынша өзгерістер еңгізу. Оқыту нәтижесін талдау.

Дамыта оқытудағы мұғалімнің басты міндеті:

-оқу материалдарын оқушыға дайын күйде көрсету емес, оқушымен бірлесіп, жалпы іс-әрекетті ұйымдастыра отырып, алға қойған міндеттерді түсіндіру, оларды шешудің тәсілдерін, жолдарын іздестіру арқылы өз іс- тіжірибесінде қолдануды үйрету.

Қорыта келгенде дамыта оқыту технологиясы оқушы құзіреттілігін дамытуда аса маңызы бар технология.

Педагогикалық үрдісте жаңа технологияларды енгізіп, интерактивті оқытуды пайдалану мұғалімдерді шеберлік жағынан шыңдайтындығына дау тудырмайды. Қазіргі білім беру саласында оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болуы мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интелектуалды, кәсіптік адамгершілік, рухани азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үлгісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Сабақта қолданылатын әдістер көмегімен жеке тұлға ретінде жан-жақты дамыған, шығармашылық ойлау білімі меңгеріледі. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалды, кәсіптік адамгершілік, рухани азаматтық және адами келбетінің қалыптасуына әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үлгісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Сабақта қолданылатын әдістер көмегімен жеке тұлға ретінде жан-жақты дамыған, шығармашылық ойлау білімі меңгеріледі.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Бабаев С.Б.,Оңалбек Ж.К. Жалпы педагогика.Алматы,2007ж.
2.Бұзаубақова К. Жаңа педагогикалық технология. Қазақстан мектебі-2012
3.Тілдік тұлға қалыптастыруда сын тұрғысынан ойлаудың маңызы. Білім-Образование 2007 ж.

АУЫЛ МЕКТЕБІНДЕГІ ОҚУ-ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ, ІЗДЕНІСТЕРІ, ШЕШУ ЖОЛДАРЫ
ПРОБЛЕМЫ, ПОИСКИ, ПУТИ РЕШЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ
PROBLEMS, SEARCHES, WAYS OF SOLVING THE ORGANIZATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES IN RURAL SCHOOLS

Рожкова Жанна Валерьевна
КГУ «Антоновская средняя школа»,СКО,Айыртауский район
zhanna.rozhkova76@mail.ru

Аннотация: Мақалада автор Қазақстан Республикасындағы ауыл мектептерінде жұмыс істеудің қиындықтары туралы айтып, ауыл мектептерінің білім беру жағдайларын қала мектептерімен салыстырады, сондай-ақ бар мәселелерді шешу нұсқаларын мысалдармен келтіреді.
Түйін сөздер: ауыл мектебі, білім сапасы, шешу жолдары, проблемалар, тәжірибе.
Аннотация: В статье автор рассказывает о трудностях работы сельских школ в Республике Казахстан, сравнивает условия обучения сельских школ с городскими, а также приводит примеры вариантов решения существующих проблем.
Ключевые слова: сельская школа, качество образования, пути решения, проблемы, практика.
Annotation: In the article, the author talks about the difficulties of rural schools in the Republic of Kazakhstan, compares the learning conditions of rural schools with urban ones, and also gives examples of solutions to existing problems.
Key words**:** rural school, quality of education, solutions, problems, practice.

Сельская школа является одним из самых многочисленных по количеству и важности элементов современной системы образования .Образование на селе призвано стать генерирующим фактором реформирования аграрного сектора, социального оздоровления жизненного пространства деревни. Оно является определяющим в развитии личности сельского жителя, его социальной защищенности и адаптации к условиям рыночной экономики и демократизации всех сфер жизни [1, с. 3].

Результаты международных исследований PISA и TIMS свидетельствуют о том, что учащиеся из сельской местности демонстрируют наиболее низкие результаты качества образования [2]. Таким образом, необходимо наметить пути развития сельских школ, которые позволят им обеспечивать необходимое качество образования, дадут возможность оставаться конкурентоспособными и иметь дальнейшие перспективы развития.

Бесплатное среднее образование и равный доступ к нему гарантируется законами Казахстана. Сегодня мы являемся свидетелями неравенства во всех сферах казахстанского общества, что приводит к социальному напряжению и конфликтам. Основа для будущего неравенства закладывается в системе школьного образования, что в последующем отражается на экономических возможностях граждан Казахстана. Однако на практике этот принцип не реализуется. Дифференциация в средней школе наблюдается и в финансировании, и в материально-технической базе, и в качестве образования. Наиболее ярко такой разрыв прослеживается между сельскими и городскими школами. Ведь именно там находятся малокомплектные школы. Малокомплектных учебных заведений в Казахстане - сотни. Низкое качество образования, которое получают там ученики, - не единственная проблема. Около десятка детей и несколько учителей на всю школу, где нет ни спортзала, ни столовой, ни мультимедийного оборудования. В малокомплектных школах в полтора-два раза меньше учителей высшей категории, а материально-техническая база оставляет желать лучшего. Отсутствие капитального ремонта,

специализированных кабинетов, низкая скорость интернета отрицательно сказываются на качестве образования. Если во время пандемии учителя городских школ повышали свою квалификацию в режиме онлайн, то учителя в отдаленных сёлах были лишены такой возможности. В такой ситуации сельские школы оказались в аутсайдерах. Конечно, неравенство в школьном образовании было и в советское время, однако не было столь огромного различия в региональном образовании. Было и разделение по качеству образования на сельские и городские, обычные и спецшколы, но опять-таки не было «катастрофического» различия, как в наше время. Тот факт, что сотни тысяч казахстанских школьников не получают достаточно хорошего образования, чтобы успешно конкурировать на рынке труда в будущем, также нанесет ущерб национальной экономике [3].

Согласно статистике системы образования РК в 2022 – 2023 учебном году сеть организаций среднего образования составила 7687 школ с контингентом 3,7 млн обучающихся. Одной из важнейших задач в обеспечении качественного образования являются сокращение разрыва в качестве обучения между городскими и сельскими школами. Сельские школы служат основным центром всего села и местом, где молодежь развивает свои возможности. В этой связи важно увеличить шансы на успех каждого обучающегося в сельской школе, сократить отставание по качеству образования от городских школ.

На качество общего образования в сельской местности влияет целый ряд факторов, снижающих педагогическую результативность образовательного процесса, среди которых наиболее значимыми являются:

-низкая информационная насыщенность сельских школ, обусловленная невысокими скоростями Интернета, недостаточной технической оснащенностью общеобразовательных организаций для развития дистанционного образования;

-дефицит научной, учебной и методической литературы для индивидуальной работы обучающихся;

-территориальная отдаленность сельской школы от крупных культурных, научных центров, вузов, технопарков, организаций дополнительного образования и других учреждений, в которых возможна индивидуальная поддержка развития интересов и талантов школьников;

-недостаточно высокое качество педагогического сопровождения учебной и исследовательской деятельности школьников ввиду постоянной смены педагогического состава, нехватки учебной нагрузки, вынуждающей учителя осуществлять педагогическую деятельность по нескольким учебным предметам одновременно;

-низкий образовательный и культурный уровень сельского населения и сельской семьи, вызванный нехваткой инфраструктуры для организации культурного развития, отдыха и досуга;

-отсутствие современного качественного научно- и программно-методического сопровождения образовательного процесса, учитывающего особенности его организации в сельской школе.

Проведенный анализ показал также недостаточное обеспечение сельских школ средствами информационных технологий и в то же время неэффективное использование имеющихся электронных ресурсов. Ввиду своей территориальной обособленности такие школы информационно ограниченны, в том числе и в вопросах современных требований к образовательному процессу. Практически не используется потенциал электронного образования.

Тем не менее, сельская школа способна преодолеть трудности и создать условия для формирования и развития личности, отвечающей требованиям современного общества, быть конкурентоспособной, востребованной в различных сферах социальной жизни. Более того, она способна стать социально-культурным центром села, аккумулирующим в себе условия для образования и всестороннего развития детей,

молодежи и взрослых. Но для этого, в первую очередь, должны быть приняты меры по повышению качества педагогической деятельности работающих учителей и индивидуализации педагогического сопровождения учебной деятельности школьников.

Что делает государство, чтобы сократить разрыв между сельскими и городскими школами?

Дифференциация между сельскими и городскими школами прослеживается по всем базовым характеристикам учебного процесса. Государство в лице Министерства образования и науки и других органов предпринимают определенные меры по сокращению этого разрыва. По поддержке сельских школ реализуются региональные проекты "Мобильный учитель", "Қамқор жанұя", "Шефство сильных школ над сельскими школами с низкой результативностью", "КӨМЕКTIMES: школа-школе". Активно реализуются проекты в образовании Фонда устойчивого развития сельских территорий

Рекомендации для повышения качества обучения в сельских школах

1. Синхронизация государственных программ. В рамках проекта «Модернизация среднего образования» к 2020 году почти 100% сельских школ должны быть обеспечены интерактивным оборудованием, а для учителей сельских школ, включая малокомплектные школы, будут проведены специальные курсы. Однако в рамках программы «Цифровой Казахстан» планируется, что к этому времени широкополосный интернет будет только у 50% сельских школ. Без широкополосного доступа в интернет данное оборудование будет бесполезным.

2. Тотальная интернетизация сельских школ. Проведение высокоскоростного интернета дорогостоящее мероприятие, но имеет несколько вариантов его подключения (оптоволоконная и телефонная сеть, WiFi-подключение, мобильный интернет, подключение интернета в приграничных территориях с помощью российских провайдеров и др.). Наличие широкополосного интернета позволит решить многие проблемы не только современной сельской школы, но и сельских жителей. Вопросы повышения квалификации учителей могут быть решены без отрыва от основной своей деятельности. Сельские жители могут получать весь спектр электронных услуг, наличие интернета существенно облегчит ведение бизнеса в сельской местности.

3. Пилотный проект по оптимизации сельских населенных пунктов по проекту «Ауыл — Ел бесігі». В рамках этого проекта, планируется, что 6,6 тысяч сельских населенных пунктов сократят и укрупнят до 1,5 тыс. сел. Тем самым, будет решена проблема с неперспективными малокомплектными школами. Хотя это может послужить концентрации в крупных многонаселенных пунктах социально неустроенных слоев населения[4].

Система образования на селе своим содержанием и функционалом должна соответствовать требованиям времени, то есть обеспечивать благоприятные условия для того, чтобы обучающиеся могли выстраивать образовательную траекторию на основе собственных желаний и возможностей.

ЛИТЕРАТУРА

1.Огарков А.А., Коробейникова Л.А. Сельский центр образования как педагогическая система. Вологда, 2002. 222 с.

2. Национальный отчет об итогах международного исследования PISA 2018 в Казахстане.

3.Адильгазинов Г. 3. Особенности организации управления педагогическим процессом в малокомплектной школе. — УстьКаменогорск: Изд-во ВКГУ, 2002. - 267 с.

4.Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы.

ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫ ЖАН-ЖАҚТЫ ДАМЫТУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖОЛДАРЫ.

Текебаева Айганым Тунгышевна
Қарағанды облысы Нұра ауданы Абай атындағы Шұбаркөл ЖББМ
mektep-shubarkol@mail.ru

Мақсаты :

Инновация-жаңа,яғни жаңаша әдістермен технологиялар арқылы баланы дамыта отырып оқуға деген қызығушылығын арттыру.Иновациялық технология сабақта оқу мақсатына жетуге ,баланың өз ойын анық айтып,сабаққа белсенді қатысуына жағдай жасау.

Жұмыстың міндеттері:

- Пән бойынша базалық білімді меңгеру ;
- Алған білімді жүйелеу ;
- Жалпы оқуға деген ынтасын арттыру
- Оқушыларға оқу материалдарымен өздігінен жұмыс істегенде әдістемелік көмек беру.
- Оқушылардың бойында жаңа қасиеттер мен іскерліктерді қалыптастыру

Зерттеудің болжамы:

Жаңартылған білім мазмұны бойынша білім беруде маңызды мәселелерінің бірі: оқушылардың шығармашылық белсенділігін арттыру және білімді өз бетінше алуы және оны қолдана білуі. Бұл мәселелерді шешуі үшін ақпаратқа және саналы еңбекке бейімдеу, ғылым мен мәдениет саласында белсенді қызмет етуге тәрбиелеу қажет.

Күтілетін нәтиже:

✓ Оқыту технологияларын пайдалануда мына жағдайлар еске алынуы қажет.

✓ Қоғамның түлекке қойып отырған талабы;

✓ Таңдалып отырған технологияларды іске асыруға мектептің мүмкіндігі мен нақты жағдайға сәйкестігі;

✓ Жұмыстың жүйелілігі

Тақырыптың өзектілігі: Қазіргі жағдайда жаңартылған біліммен, өзіндік әдіс-тәсілдерді меңгеру ұстазға қойылған заман талабы, әр ұстаз жаңашыл бола отырып, оқушылардың білім сапасын тиімді тәсілдермен арттыруы өзекті мәселеге айналды

Кіріспе

Қазіргі таңда білім беру мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды, білім берудің жаңаша үлгісі қалыптасты.Білім беру бағдарламаларының негізгі мақсаты – білім мазмұнының жаңаруымен қатар,баланың оқуға қызығушылығын арттыра отырып,жан-жақты дамыту.Қәзіргі таңда иновациялық технологияның көптеген түрлері бар.Ал сол әдістермен платформаларды тиімді қолдану оқтушының қолында.

Бүгінгі күні өз бетімен білімді дайын қалпында қабылдамай, оны өздігінен құрастырудың тұлғаны дамытатындығы, өздігімен құрастырылған білімнің есте ұзақ мерзімде сақталатындығы дәлелденіп отыр.

Инновация – педагогикалық процеске оқыту мен тәрбиенің жаңа тұжырымдамаларын, оқу жоспарларын және бағдарламаларын, түрлерін, әдістерін, құралдарын енгізіп, мақсатқа жету.Мен өз сабағымда жаңаша әдістерді интербелсенді әрекеттер арқылы шәкірттер білімді өздігінен меңгереді, үйренеді. Негізгі қағида «не білу» емес, «не жасай білу».

Инновациялық технология:

Мұғалім үшін:

✓ Зерттеуді ынталандыру-Иновациялық технология арқылы оқушының жаңа нәрселерді және олардың ой-өрісін кеңейту құралдарын іздеуге және ашуға ынталандырады.

✓ Мәселені шешу және сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын жетілдіру

Шығармашылық оқыту әдістері оқушылардың өз қарқынымен білім алуға және оқулықтарда жазылған жауаптарды табудың орнына мәселені шешудің жаңа тәсілдерін ойлауға шақыруға мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, жеке немесе топтық жобаларды орындау кезінде оқушыны өз уақыттарын қалай басқаруды, тапсырмаларды бірінші орынға қоюды, қарым-қатынас жасауды, басқалармен жақсы жұмыс істеуді және т.б. үирете аласыз.

✓ Өзін-өзі бағалауды жақсарту – Мұғалімдердің тамаша әдістері арқылы оқушылар не үйренгенін және нені жетіспейтінін түсіне алады.

✓ Сынып бөлмелерін жандандыру – Сыныптарыңыз сіздің дауысыңызға немесе ыңғайсыз үнсіздікке толы болуына жол бермеңіз. Оқытудың инновациялық әдістері оқушыларды қызықтыру үшін әртүрлі нәрсе береді, оларды сөйлеуге және өзара әрекеттесуге ынталандырады.

Оқушы үшін артықышылығы:

- Түрлі әдістерді пайдалану сабақтың нақты мәнін терең ашуға көмектеседі.
- Оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады.
- Олардың әрқайсысының деңгейін анықтай алуға болады.
- Оқушылардың көбін бағалауға мүмкіндік бар.
- Оқушыларды ізденіске баулып,өз бетімен жұмыс істеуге үйретеді
- Оқушылардың қабілеттері, ұйымшылдығы, шығармашылық белсенділігі артады.
- Жеке тұлғалық сипатын дамытуға, шығармашылығын шыңдауда, өзіне деген кәсіби сенімін қалыптастырады.

Педагогикалық үрдісте жаңа технологияларды енгізіп, интерактивті оқытуды пайдалану оқытушыларды шеберлік жағынан шыңдайтынын дау тудырмайды.

Жаңа технологияны меңгеру оқытушының интеллектуалды, кәсіптік адамгершілік, рухани азаматтық және адами келбетінің қалыптасуына әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үлгісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Сабақта қолданылатын әдістер көмегімен жеке тұлға ретінде жан-жақты дамыған, шығармашылық ойлау білімі меңгеріледі.Мен өз іс-тәжірибемде осы тиімділіктерді пайдалана отырып оқытудың басты міндеттерін осылай қарастырдым.

Мұғалім оқыту барысында нелерге мән беруі керек:

❖ Қалай оқыту? Мұғалім өзін-өзі жетілдіріп,жаңаша методикаларды меңгеру қажет деп білемін.

❖ Нені оқыту? Ең бастысы өмірге қажетті білім және адамгершілік қасиетті.

❖ Неге оқыту? Тұлғаның тек білімді болуы бүгінде жеткіліксіз.

Білім беру/алу жүйесінің басты мақсаты-мынандай рефлексиялық қасиеттері бар тұлға қалыптасуға мейлінше тиімді жағдайлар жасау:

Өзіне-өзі есеп беріп, ойлары мен әрекеттерін талдай білетін,

Өзін-өзі бағалай алатын,

Өзінің мүмкіншіліктері мен қабілеттерін жүзеге асырып,өркендей білетін тұлға болуға негіздеп оқыту керек.

«Мұғалімнің білімділігінен гөрі қалай оқытуы маңызды» деп атап өткен Синек Саймонның сөзін негізге ала отырып мұғалім ең алдымен оқытуды тиімді жоспарлай білуі керек.Сондай-ақ мынандай ұстанымы болу керек.

Көз қарасы-жан-жақты.

Тәжірибесі- мол.

Шешімі- нақты болу керек деп білемін.

Оқыту барысында қолданылатын инновациялық технологиялар өз тәжірибемде.

Сонымен мен өз сабағымды инновациялық технология арқылы баланы дамыту үшін интер белсенді жаңаша әдістерді қолданамын.Сіздерге өзімнің іс-тәжірибемде қолданып нәтижеге жетіп жүрген бірнеше иновациялық интер белсенді әдістермен бөлісемін.

«Лездеме» әдісі.

Сіздің топтың екі қалған оқушысына бүгінгі сабақтың негізгі сөздерін түсіндіру үшін сізде бір минут бар:

Конверттен бір сөзді бір рет алу.

Сөздің өзін атамай түсіндіру.

Сөзді тапқан бірінші адам конверттен келесіні таңдайды және қалғандарына түсіндіреді!

Топқа бөлуге арналған әдістер.

Ән шумақтары бойынша топқа бөліну

Мұғалім оқушыларға ел арасында көп тараған немесе оқушылардың сүйіп орындап жүретін әндерінің шумақтары мен қайырмасы(немесе бір тобы құралатындай ән қатарлары) жазылған карточкалар таратып беріледі.Оқушылар сол әнді құрастырып,топқа бөлінеді және бірлесіп осы әнді айтуларына болады.

Мағынасына қарай құрастыру арқылы топқа бөліну

Оқушыларға өлең жолдары,анықтамалар,мәтін немесе мақал-мәтел,жұмбақ,жаңылтпаш сөздерін бөліп,қиып тастап,қиындыларынан сол мақалды,өлеңді,мәтінді не басқа құрастыру арқылы топқа бөлуге болады.Мысалы зат есімнің анықтамасын құрастырғандар бір топ,сын есімнің анықтамасын құрастырғандар бір топ сияқты топтасады.

«Тұрғын және үй» ойыны

Оқушылар екі-екіден қолдарын көтеріп ұстасады,үйдің шатырын жасайды.Шатырдың астына бір оқушы кіріп тұрғын болады.Сәлден соң мұғалімнің нұсқауымен тұрғын екеу болады.Осылай төрт оқушыдан шағын топтар құралады.

Практикалық нәтижелер

Мен өзімнің пәнім бойынша көптеген білім беру ресурстарын қолданамын. Мұғалім сабағын заманға сай,нәтижелі өткізу үшін иновациялық технологияларды жетік меңгеру керек.Сол мақсатта мен мұғалімдерге сабағын нәтижелі жоспарлауға арналған бірнеше әдістерд қысқаша тоқталамын.

Онлайн тақталар.

Атап айтсам мысалы «EDUCAPLAY» ойын платформасы.

https://www.educaplay.com/ интерактивті тапсырмаларды жасауға мүмкіндік беретін

онлайын қызмет.

Платформа сіздерге мынандай мүмкіндік береді:

- Карталар боынша.
- Кроссвордтар.
- Басқатырғыштар.
- Диалог.
- Диктанттар.

«Classroomscreen» платформасы.

Classroomscreen

Classroomscreen - бұл сіздің сабағыңыздың нұсқауларын анық және көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік беретін онлайн құрал . Сыныптағы әрекеттеріңізге қолдау көрсету және студенттердің жұмысқа кірісуіне көмектесу үшін 13-тен астам виджетті таңдаңыз.

Артықшылығы:

Бұл ресурс кері байланыс,таймер,бағдаршам,шу деңгейлері,кездейсоқ атау таңдау,топқа бөлу,стикер құралы,QR код және т.б.әр түрлі виджиттерді қосу мүмкіндіктері бар.Яғни бір сабақты осы бір платформаның көмегімен алып шыға аласыздар.

Бұл платформа ұстаздар мен оқушыларға, студенттерге арналған ойын тапсырмаларын құруға көмекші платформа болып табылады. Мақсаты – оқу мотивациясын арттыру үшін интерактивті және баспа материалдарын жасау болып табылады. Бүгінгі таңда ақпараттық технологияның көмегімен оқу процесін осы платформа арқылы тиімді етуге болады.

Күнделікті сабақ барысында мен осы платформаның өзім жасаған ойын түрлерін көп қолданамын. Бұл платформада қолданған ойын түрлерін ссылка арқылы оқушыларға таратып бір мезетте, немесе үй тапсырмасы ретінде қолдануға болады.

Презентация жасауға арналған платформалар.

Бұл онлайын презентациялар оқушы назарын ұстап тұруы үшін таптырмас құрал.

MagicSlides-презентация жасауға арналған GoogleSlides көмекшісі.

https://magicslide.kz/

Focusky- 3D динамикалық презентациялар.

Genially-презентация жасау құралы.

https://app.genial.ly/migration-onboarding

3D инновациялық технологиялар.

Жаңа инновациялық әдістерді пайдаланудың маңыздылығы неде?

1) Қазіргі уақыт жаңалық пен инновация уақыты. Күнделікті өмірде жаңа білім мен жаңалықтармен кездесеміз. Бұған оқыту үрдісі де сәйкес болу керек.

2) Жаңалықты пайдалану оқушының ойлау қабілетін жаңалыққа икемдеп, алдын ала болжам жасауға үйретеді.

3) Инновациялық әдістер бұл белсенді оқыту әдістері. Ақпаратты белсенді түрде сіңірген оқушы жадында өздері айтқанының 80% сақталса, өздері істегеннің 90% қалады.

Оқушыларды ғылымға дамытудағы ең тиімді MOZAIK EDUCATION қосымшасы

Бұл инновациялық цифрлық білім беру шешімдері. Оқу презентациясының бағдарламалық құралы. Интерактивті дисплей бағдарламалық жасақтамасы дүние жүзіндегі мыңдаған сыныптарда қолданылады. Сандық кітаптар, дәптерлер, интерактивті әрекеттер, сондай-ақ әртүрлі иллюстрациялар, анимациялар және түпнұсқа презентация опциялары сабақтың құралдар жинағын кеңейтеді.

Керемет интерактивті элементтер, сондай-ақ кірістірілген иллюстрация, тәжірибелік және дамытушы қосымшалар оқушылардың қызығушылығын тудырады және оқу материалын оңай меңгеруге көмектеседі.

Сондай-ақ мұнда Жаратылыстану бағытына арналған пәндерге таптырмас көмек.Себебі мұнда вертуалды шындықты көре аласыздар,тіпті ғылыми жабаға материал ретінде ала аласыздар.

Ұялы телефонда немесе планшетте 3D mozaik 3D білім беру қолданбасын жүктеп алыңыз және смартфонда немесе планшетте 1200-ден астам білім беру 3D көріністеріне қол жеткізіңіз. Олар үйде бірегей оқу құралын ұсынады және оқуды қызықты ойынға айналдырады.

Сілтемесі https://www.mozaweb.com/ru/lexikon.php?cmd=getlist&let=3D&sid=KEM

Бұл платформада бірнеше пәндер берілген. 3D бөлімінен кез-келген пәнді таңдап көптеген бейнематериалдарды сабақта қолдануға болады. Ол үшін ең алдымен өзіңіздің электронды поштаңызбен тіркеліп, интернет арқылы тікелей оқушыларыңызға көрсете аласыз.

Сонымен мен тағыда сіздерге пайдалы, 3D платформалар тізімін ұсына кетемін:
https://mergeedu.com/cube Merge cube3D платформасы.
https://www.corinth3d.com/ Corinth 3D платформасы

Қорытынды

Ғылым саласында ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы білім беру процесінде қатты көрініс табады. Бүгінгі таңда білім беру ұйымдарында компьютерлік сыныптардың, мультимедиялық проекторлармен, электронды тақталармен және т. б. бар екендігіне ешкім таң қалмайды. Нәтижесінде мұндай құрылғыларды дұрыс, толық қолдану жаттығу сапасын едәуір жақсарта алады.

Қазіргі кезде компьютер - бұл оқытудың қызықты, жылдам, қарапайым бола алатын және алған білімдерін тереңдетуге мүмкіндік беретін құрал. Информатика және АКТ базалық деңгейде оқудың басым бағыттары болып ақпараттық процестер мен ақпараттық технологиялар табылады.

Әр мұғалім сияқты мен де сабақтарымды тиімді өткізгім келеді. Компьютер білім беру қызметін басқарудың тәсілін айтарлықтай өзгертуге, оқушыларды белгілі бір жағдайға батыруға, оқушыларға белгілі бір көмек формасын сұрауға мүмкіндік береді, оқу материалдарын суреттермен, графиктермен және т. б.

Ақпараттандырылған қоғамның талабына сай мұғалім де, оқушы да жаңаша көзқарасты, терең ойлы болуы керек. Сондықтан заман талабына сай жас ұрпақты көкірегі ояу, ізденімпаз, өзіндік шығармашылық жұмыспен айналыса алатын дәрежеге жеткізуіміз керек.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Оқытудың инновациялық әдістемелері мен технологияларын жоғары оқу орындарында қолдану тәжірибесі. Оқу-әдістемелік құрал. – Құрастырушылар: Тұрғынбаева Б., Әлімов А. Қ. – Алматы, 2011.

2. Бұзаубақова К. Ж. Инновациялық технология. – Алматы, 2009.
3. https://www.airpano.ru
4. http://langscape.umd.edu/map.php
5. s://cronobook.com/
6. https://virtualvacation.us/guess
7. Қойбағарова //Информатиканы оқыту әдістемесі, 1 бөлім, 90б.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ЗАМАНАУИ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМЫТУ
ПРИМЕНЕИЕ СОВРЕМЕННЫХ ИГР ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧИ ДЕТЕЙ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ
USE OF MODERN GAMES FOR SPEECH DEVELOPMENT IN PRESCHOOL INSTITUTIONS

З.А.Сапарова
«Балерке» бөбекжай-балабақшасы» Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Көкпекті ауданы, Көкпекті ауылы sadik_balerke@mail.ru

Балалардың тілін дамыту және қалыптастыру мектепке дейінгі білім берудің негізгі міндеттерінің бірі.

Формирование правильной речи является одной из основных задач дошкольного образования.

Formation of correct speech is one of the main tasks of preschool education.

Түйінді сөздер: тілді дамыту, заманауи ойын технологиясы, дамыту, ойын.

Ойын – балалардың ынтасын арттыратын құрал. Ойын эстетикалық тәрбие -құралы ретінде де кеңінен пайдаланылады, өйткені балалар өздерін қоршаған дүниені бейне арқылы көрсетеді. Көптеген ойындардың мазмұнына таныс әндер, билер , тақпақтар, жұмбақтар енгізіледі. Осының бәрі тәрбиешіге балалардың эстетикалық әсерленуін тереңдетуге мүмкіндік береді.

Ойын сонымен балаларды жан-жақты тәрбиелеу және дамыту құралы болып табылады. Бала ойын арқылы күш- жігерін жаттықтырып, қоршаған заттар мен құбылыстардың ақиқат сырын ұғынып, еңбек дағдысына үйрене бастайды, яғни болашақ қайраткердің тәрбие жолы, тәлімдік өнегесі ойыннан басталады. Баланы тек дене жағынан жетілдіретін қимыл-қозғалыс, іс-әрекет қана емес, оларды ой еңбегіне баулу, таным түсінігін дамытып, дұрыс көзқарасқа тәрбиелеудің құралы ойын болып табылады.

Ойын процесінде сөйлеу қарым-қатынасы үлкен роль атқарады. Сөйлесе жүріп балалар бір-бірімен келіседі, сондай-ақ өзара түсінісу мен достықтың, қайнаған өмірдің қайсыбір фактілері мен құбылыстарына бірдей көзқарастың пайда болуына және дамуына көмектеседі.

Мектепке дейінгі білім беру саласының басты міндеттерінің бірі-өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбие беру үрдісіне заманауи ойындар енгізу. Әрине бұл үшін мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуымен дамуына педагогтардың заманауи инновациялық технологияларды қолдана білу сауаттылығына да байланысты.

Менің өзімнің іс тәжірибемде тілді дамытуды негізгі үш кезеңге бөліп қарастырдым:

- Ұсақ қол моторикасы;
- Нейрожаттығу, артикуляциялық жаттығу;
- Ертегі, сұрақ – жауап.

1.Ұсақ қол моторикасы термині- саусақтар қозғалысы және қолдың буындарын үйлестіру дегенді білдіреді. Ұсақ моториканы дамытудың маңыздылығы неде? Адамның бас миында саусақ қимылына және сөйлеуге жауап беретін орталықтар өте жақын орналасқан. Ұсақ моторикаға әсер ете және оны белсендіре отырып, көрші орналасқан сөйлеуге жауап беретін орталықты да дамыта аламыз. Ұсақ моториканың қимылдары мен қолдың икемдігі бас миының құрылымының даму деңгейін көрсетеді. Осыдан келіп қол қимылдарын басқара білу туады.

Қолдың ұсақ моторикасының дамуы үшін «Тас тақта», «Марблс тастары», «Сиқырлы таяқшалар», «Түстеріне қарай қой», «Сиқырлы қобдиша», «Құстарды тамақтандырайық», «Геоборд», «Тізбесін жалғастыр», «Түймелерін тап», «Ғажайып пішіндер», «Шыршаны ойыншықтармен безендіреміз» және т.б. ойындар баланы ой-өрісін кеңейтуге,өз бетімен ойланып,заттар мен құбылыстардың сипатталуына,баламасына қарай олардың атын табуға,сөздік қорын молайтуға үлкен септігін тигізеді.

Қолдан ұсақ-түйек заттарды жасау — балалардың ең жақсы көретін шығармашылық жұмыстары. Мұндай жұмыс балалардың қиялдарын, ойлары мен бармақтарының ұсақ моторикасын дамытады. Ұсақ қол моториканы дамыту әдістемесі мұндай жағдайда өте тиімді. Бала тілін дамыту үшін сөйлеу органы ғана емес сондай –ақ, ұсақ қол моторикасын да дамыту қажет.

Атақты педогог В.А.Сухомлинскийдің сөзімен айтқанда, «Ойынсыз ақыл-ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуы да мүмкін емес».

Ойын арқылы баланың рухани сезімі жасампаз өмірімен ұштасып,өзін қоршаған дүние туралы түсінік алады.

Күнделікті топта баланы ойынға қызықтыра отырып оқу-іс әрекеті кезіндегі тілдік қарым-қатынаста қолдана білуге жаттықтыру.Баланы өжеттілікке,шапшаңдылыққа,ептілікке,батылдыққа,байсалдыққа,тапқырлыққа үйрететін де ойын.

Нәтижесінде:

- ✓ Сөздік қоры дамиды;
- ✓ Шығармашылық қабілеттері дамиды;
- ✓ Логикалық ойлау, есту және көру қабілеттері дамиды.

2. Нейрожаттығу және артикуляциялық жаттығулар. Нейрожаттығулар ми қабыршығының оң және сол жақ бөліктерін дамыта отырып, баланың сөйлеу тілін, математикалық қабілетін, ынтасын, зейінін, қиялын, есту және тыңдау қабілеттерін дамуына әрекет етеді. Бұл ойындар арқылы балалардың тілдік сөйлеу байланысы жақсарады, балалардың танымдық және сөйлеу іс-әрекеттеріне деген қызығушылығын арттырады.

Дұрыс сөйлеу тілін қалыптастыруда алдымен дыбыстарды қоюымыз қажет. Сол себепті дайындық кезеңі ретінде ауыз қуысына жаттығулар жасалып тілді жаттықтырамыз. Ол балалардың дыбыстарды дұрыс айта білуіне көмектесетін жаттығу түрі.

Нәтижесінде:

- ✓ Мидың оң жақ және сол жақ жарты шарларының үйлесімді жұмыс істеуін жақсартады;
- ✓ Ұсақ және ірі моториканы дамытады;
- ✓ Ақпаратты тез қабылдап, қорытуға көмектеседі;
- ✓ Зейінді шоғырландырады;
- ✓ Есте сақтау қабілетін арттырады;
- ✓ Сөйлеу тілі аппаратының бұлшық еттерін шыныктыратын;
- ✓ Оның мүшелерінің қимыл –қозғалысын толық жетілдіреді;

3. Ертегілер(сұрақ – жауап). Мектеп жасына дейінгі балаларды адамгершілікке тәрбиелеудің маңызы зор. Кішкентай сәбилеріміз ата - анасының, тәрбиешісінің,

достарының мінезінен, жүріс - тұрысынан, сөйлеген сөзінен, істеген ісінен үлгі алуға тырысады. Бала бойына адамгершілік қасиеттерді ойын, салт - дәстүр, мақал - мәтелдер, ертегілер, жұмбақтар, айтыс өлеңдер арқылы сіңіру ата - ана мен тәрбиешілердің басты міндеті.

Демек, жас баланың ойлау, есту, сөйлеу, көру, есте сақтау қабілеттерін дамытуда халық ауыз әдебиетінің үлгілерінің алатын орын ерекше. Солардың ішінде көп тараған үлгілерінің бірі «ертегілер».

Ертегінің тәрбиелік мәні зор. Ол сәбидің қиялына қанат бітіріп, бойындағы игі қасиеттердің қалыптасуына жол бастайды.Ертегілер- халқымыздың тұрмыс- салтын, арман- үмітін, өткен өмірін кеңінен танытатын ауыз әдебиеті үлгілерінің көлемді саласының бірі. Ертегілердің білім мен тәрбие беру саласында маңызы өте зор. Мектеп жасына дейінгі балаларға ертегілерді оқып беру арқылы адамгершілікке тәрбиелеуге болады. Әрбір ертегіні оқып беріп, таныстыру арқылы танымдық қабілеттерін арттыруға болады. Балабақшадағы жоғарғы топтарда өткізілетін әрбір ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерінде ертегілерді негізгі динамикалық қозғаушы күш яғни дидактикалық көрнекіліктер ретінде пайдалануға болады.

Бүлдіршіндер өте әсершіл келеді. Естіген ертегі мазмұнын есте сақтап, әділдікке сену, біреуге жақсылық жасау, көмектесу сияқты қасиеттерге ие. Балаға күнделікті жылы дауыспен айтқан ертегі, жұмбақ, жаңылтпаш, күлдіргі әңгімелер сәбидің жан дүниесіне әсер етіп, ізгі қасиеттерін дамытып, ақыл - ойын жетілдіреді. Ертегі арқылы еңбекке, шыншыл болуға, туған жерін сүюге, батыр да батыл болуға тәрбиелеу – біздің басты міндетіміз. Ертегі тыңдау арқылы бала оған еліктейді, өзі де ертегінің басқа түрін, ойлап шығарады. Түйсік қабілеттері дамиды. Кішкентайынан ертегі тыңдап өскен бала ақылды, зерек, терең ойлы, зейінді болып өседі. Ертегі жаңа өскін балауса буынның сана - сезімін оятып, ақыл - есін дамытып, адамгершілікке тәрбиелейді

Нәтижесінде**:**

Қорытындылай келе, ертегінің атқаратын қызметі кең, ол әрі тәрбиелік, көркем – эстетикалық, әдеби қазына. Сонымен қатар, ертегіні сахналау, рөлге бөліп ойнау барысында, балалардың сөйлеу тілі, ой-өрісі кеңейеді. Баланың сөздік қоры молайып, тілі дамып, еркін өз ойын айтуға дағлынады.

Сөзімді түйіндей келе, балабақша балаларының тілін дамытуда түрлі заманауи ойын әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалану, әр баланың жас ерекшелігіне қарай жүргізілетін жұмыс түрлерін талдап кезең – кезеңмен осы бағытта жүрсек атқарылатын игі іс-шаралардың нәтижесіз қалмайтындығының айқын дәлелі деп санаймын.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.«Бастауыш мектеп журналы». №7, 2015 ж
2.«Отбасы және балабақша журналы». 2017 ж
3.Атемаскина Ю. В. Современные педагогические технологии в ДОУ: учебно-методическое пособие / Ю. В. Атемаскина. М.: Детство-Пресс, 2012 г
4.Тимофеева Е. Г. Консультация для педагогов «Современные игровые технологии в развитии речи дошкольников». 2017 г.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ
РАЗВИТИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ-ТРЕБОВАНИЕ ВРЕМЕНИ
THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL LITERACY IN PRIMARY SCHOOL IS A REQUIREMENT OF THE TIME

Ж.Т.Жанабекова
«Парасат» мектеп-лицейі КММ Қызылжар ауданы, Бескөл а., СҚО
zhanara.zhanabekova@mail.ru

Аннотация: В статье рассмотрены пути развития формирования математической грамотности на уроках математики у учащихся начальных классов. Формирование математической грамотности, способности использовать приобретаемые знания, умения, навыки для решения максимально широкого диапазона жизненных задач - одна из приоритетных задач, стоящих перед учителем.
The article discusses the ways of developing the formation of mathematical literacy in mathematics lessons for primary school students. The formation of mathematical literacy, the ability to use acquired knowledge, skills, and skills to solve life problems is one of the priority tasks facing the teacher.
Кілт сөздер: математикалық сауаттылық, математикалық құзыреттілік, технология. математическая грамотность, математическая компетентность, технологии.mathematical literacy, mathematical competence, technology.

Қазіргі уақытта математикалық сауаттылықты дамыту өзекті болып табылады. 2021-2022 оқу жылына арналған әдістемелік нұсқау хатында білім алушының тұлғалық үйлесімді қалыптасуы, функционалды сауаттылығы мен бәсекеге қабілеттілігінің дамуы ерекше аталып өтті. Бастауыш мектепте көптеген балалар математиканың өмірдегі маңыздылығын түсінбейді, сондықтан, ең белсенді қызығушылық кезеңінде балаға математиканың өмірдегі құндылығын түсінуге көмектесу өте маңызды. Бастауыш сынып оқушыларының математика сабақтарында, қосымша лицей компонеттерінде, факультатив сабақтарында қажетті есептеу дағдылары, мәтіндік есептерді шешуде қарапайым ойлауды жүргізу мүмкіндігі, математикалық сөйлеу мен жазудың бастапқы дағдылары, математикалық мәдениет қалыптасады.

Математикалық мәдениет ұғымына: есептеу мәдениеті, логикалық мәдениет, математикалық сауаттылық кіреді. Математикалық сауаттылық - оқушылардың қоршаған шындықта туындайтын және математика құралдарымен шешуге болатын проблемаларды тану, математика тілінде тұжырымдау, бұл проблемаларды математикалық фактілер мен әдістерді пайдалана отырып шешу, қолданылған 248 шешім әдістерін талдау, қойылған проблеманы ескере отырып, алынған нәтижелерді түсіндіру, шешім нәтижелерін тұжырымдау және жазу қабілеті. Сабақта математикалық сауаттылықты қалыптастыру құралдары: - оқушылардың тапқырлығын, стандартты емес шешімдерді табу қабілетін дамытатын проблемалық оқыту технологиясы; – оқушыларға түрлі жағдайларда бағдарлауға мүмкіндік беретін жобалау технологиясы, - кіші оқушылардың математика сабақтарына қызығушылығын сақтауға мүмкіндік беретін ойын технологиясы. Сабақтың тиімділігін арттыру және оқушылардың математикалық сауаттылығын дамыту жолдарының бірі – сабақ барысында оқушылардың алған білімін баяндауға ынталылығын арттыру. Оқушы назарын аударатын, ойына түрткі болатын математика туралы қызығушылықты материалдар, әртүрлі қызықты тартымды есептер, ойындар сабақ үстінде өзінің орнын табу керек. Мұндай есептер оқушылардың математикаға деген ынта-ықыласын арттырып, есептерді өздігінен шешуге итермелейді, сонымен қатар логикалық ой-өрісін дамытады.

Оқушылардың математикалық сауаттылығының деңгейі математикалық құзыреттіліктің дамуымен бағаланады. Математикалық құзіреттілікті есептеулерді жүргізуді қажет ететін есептер жүйесі, математиканың әртүрлі салаларынан байланыс орнатып, материалды біріктіруді қажет ететін тапсырмалар, фактілер мен әдістерді көбейту арқылы қалыптастыруға болады. Оқушылар алған білімдерін күнделікті өмірде не үшін және қайда пайдалы болатынын түсінуі керек, осы білімді әртүрлі жағдайларда қолдану қажеттілігі мен қабілетіне ие болуы керек. Мысалы, қажетті материалдың құнын, массасын, мөлшерін есептеу, нұсқауларға сәйкес әрекет ете білу және т. б.тұрмыстағы математикалық мәселелерді айыра білу және есептеулерге байланысты жобалар байқауын ұйымдастыра алу болып табылады. Мұндай жобалардың тақырыптары: "Үй пиццасын дайындау құнын есептеу және мейрамхана пиццасының құнымен салыстыру", "Мұражайға бару шығындарының сметасын жасау", "Мектепке (үйірмеге) баруға кететін уақытты есептеу, "Сапарға уақыт пен кететін ақша шығындары" және т.б.. Мұнда педогогтің басты әрекеті мектеп оқушыларының назарын үнемі осы байланысқа аудару керек: "Өмірде сендер осы құбылыстар мен объектілерді қайда кездестіресіңдер?", "Бұл білім немесе дағды сендерге қайда және қалай пайдалы болуы мүмкін?". Сонымен қатар математикалық сауаттылықты қалыптастыруға, ақпаратты түрлендіруге, диаграмма мен кестелер, сызбамен жұмыс істеуге бағытталған символдық мәтіндерді қолданатын тапсырмалар да ықпал етеді. Кестелерде оқушы тапсырманы орындау кезінде қолдануы керек мәліметтер (елдің аудандары, жануарлардың массасы туралы ақпарат және т.б.) бар. Мысалы, кестеде поездардың қозғалыс кестесі көрсетілген және оқушыларға: 1) Белгілі бір маршруттағы поездың нөмірі; 2) Нақты поездың жөнелтілу уақыты; 3) Поезд қалғандарынан бұрын жөнелтілетін қаланы анықтау ұсынылады. Математика сабақтарында балалар ақпаратты берудің, сақтаудың және жүйелеудің ең тиімді формаларының бірі схемалар, графиктер және диаграммалар бола алатындығын біледі. Оқушылар график немесе диаграмма бойынша нақты ақпаратты табуды үйренеді. Мысалы: Айша, Марал, Жанат және Самат жазғы демалыста айтарлықтай өсті. Диаграммада жазда кім және қанша өскені және оқу жылының басында әр баланың өсуі көрсетілген. Мыны сұрақтарға жауап бер: - Балалардың қайсысы бәрінен биік болды? Ең төмені кім? Балалардың қайсысы бірдей ? Айша мен Марал неше сантиметрге бірдей өсті? 249 Сонымен қатар сызба және олардағы ақпаратпен жұмыс практикалық зор маңызға ие. Мысалы, кинотеатр залының диаграммасында әр түрлі билет құны бар орындар әр түрлі түстерменен белгіленеді, ал бос орындар қара түспен боялған. Бес дос бір қатарға отырғысы келеді және ең арзан нұсқаны таңдайды. Олардың орындарын, қатарын және билеттердің құнын анықтаңыз.

Математикалық сауаттылықты қалыптастыру, яғни оқушы іс — әрекетінің, қарым-қатынас пен әлеуметтік қатынастардың әртүрлі салаларында өмірлік міндеттердің кең спектрін шешу үшін өмірде үнемі алған барлық білімді, дағдыларды пайдалану мүмкіндігі, мұғалімнің алдында тұрған басым міндеттердің бірі болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары: / Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы №832 қаулысы // ресми мәтін. Астана: Әділет, 2012. – 14 б.
2. Назарбаев, Н. Ә.: Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам / Н.Ә. Назарбаев // Егемен Қазақстан.
3. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы / Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы №1118 Жарлығы // ресми мәтін. – Астана, 2012. 5. А.Қ.Әлімов.

ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ДАМЫТУ

Баймагамбетова Айнагуль Амангельдыевна
Талапкер ауылы жалпы орта білім беретін мектеп
Ақмола облысы, Целиноград ауданы, Қазақстан
aynagul_baymagambetova@mail.ru

Аңдатпа. Орта мектеп жағдайында білім беру процесін цифрландыру жұмысын жүзеге асыру жолдары, оның білім беруді және ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасын орындау мүмкіндіктері қарастырылған. Цифрлық құралдарды білім беру процесінде қолдануды өзгерту –заман талабы.
Анотация. Предусмотрены пути цифровизации образовательного процесса на примере средней школы, возможности реализации государственной программы развития образования и науки. Изменение использования цифровых инструментов в образовательном процессе – веление времени.
Anotation. Ways of digitalization of the educational process in the case of secondary school, possibilities of implementation of the state program of education and science development are provided. Changing the use of digital tools in the educational process is the need of the hour.
Түйінді сөз: цифрлық сауаттылық – XXI ғасырдың ең маңызды білімі.

Бүгінде еліміздің экономикасының барлық салаларын цифрландыру күн тәртібінің басты тақырыптарының бірі. Осы бағытта басталып жатқан белсенді жұмыстың алғашқы бағыттардың бірі білім беру деп аталады.

Цифрлық сауаттылық - бұл адамның өмірдің барлық салаларында цифрлік технологияларды сенімді, тиімді, сыни және қауіпсіз қолдануға дайындығы және қабілеті. Цифрлік сауаттылық - ақпараттық қоғамдағы қауіпсіздіктің негізі, XXI ғасырдың ең маңызды білімі. Цифрлік сауаттылықты қалыптастыру оқырмандық, математикалық және жаратылыстану сауаттылығымен тең дәрежеде назар аударылуы керек.

Орта мектеп жағдайында білім беру процесін цифрландыру жұмысын жүзеге асыру жолдары қарастырылған. Цифрландыру үрдісі, мінсіз білім беру үрдерісі мен сапасына әсер етеді. Мектептік білім беру процесіне енгізілген жаңа технологиялар мектеп оқушыларын қарапайым лекцияларға қарағанда әлдеқайда көп қызықтыра алады.

Қазақ мектептерін цифрландыруға қатысатын барлық ойшыларға: оқушыларға, олардың ата-аналарына, мұғалімдеріне, білім беру жүйесінің әкімшіліктеріне ыңғайлы және тиімді құралдрды жсауды білдіреді. Сонымен қатар, оқу үдерісін цифрландыру, адамның адамдық қарым-қатынасының оңтайлы теңгерімі және виртуалды ортада нақты және цифрлы әлемді синтездеудің бір түрі болып табылатыны маңызды.

Ақпараттандыру жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Мектептің білім беру саласында ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін интенсификациялау мен модернизациялаудың тиімді тәсілдерін іздестіру жұмыстары жүргізіліп жатыр. Бұл жұмыстардың тиімділігі мен нәтижелілігі бірнеше оқу-әдістемелік, психологиялық-педагогикалық мәлелелердің шешімін ғылыми түрде негіздеуді талап етеді. Осы сұрақпен айналысатын ғалымдар оларды бірнеше бағыттарға бөліп отыр:

- Оқу үрдісіне ақпараттық технологияларды іске асырудың жүйелі ғылыми-әдістемелік жолын анықтау;
- Оқушылардың тәжірибелік іс-әрекетінде ақпараттық технологияларды пайдаланудың әдістемесін жасау;
- Мұғалімдердің ақпараттық технологияларды меңгеруі және оқу үрдісіне пайдалану бойынша кәсіби біліктіліктерін жетілдіру;

- Оқушыларды білім, білік, дағдыны меңгеру үшін ақпараттық технологияларды пайдалануға үйрету;
- Мектептің материалдық-техникалық базасын нығайту.

Цифрлық білім беру ресурстарының сабақты өткізудегі тиімділігі қандай? Атап айтқанда :

- Сабақ барысында дайындалған сандық объектілерді мультимедиялық проектор арқылы демонстрациялау;
- Зертханалық жұмыстарды орындауда электрондық микроскоп, интерактивті модельдерді пайдалану;
- Білімді тексеруде тестілерді қолдану;
- Сабақ үстіндегі оқушылардың жеке зерттеушілік және шығармашылық жұмыстары;

Цифрлық білім беру ресурстарының оқушылардың үй тапсырмасын орындаудағы тиімділігі:

- Үй тапсырмасын орындаудың және оған жауап берудің жаңа формасы арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артады. Қабілеті төмен оқушылардың сабаққа қызығушылығы жоғарыласа, дарынды балалардың оқытудың зерттеушілік-ізденушілік деңгейі көтеріледі;
- Кез-келген уақытта оқушылар өздерінің білімдерін автоматты түрде тексере алады. Сонымен қатар, оқушы өз білімін автоматты түрде бақылау құрылғысы «жақсы», «өте жақсы» бағаларын қойса, қызығушылығы одан әрі жоғарылайды;
- Баяндама, ғылыми жоба, конференция, презентация дайындауда биологиялық объектілердің үлкен жинағы болып табылады. Оқушы сабаққа, сыныптан тыс жұмыстарға қажетті қызықты мәліметтер мен деректер жинақтай алады;
- Энциклопедиялық бағыттағы сұрақтарға жауап ала алады;
- Мультимедиялық анықтамалық –сөздіктер мен анықтауыш –атластарды пайдалану мүмкіншіліктері артады;
- Оқушының өз мүмкіндігі мен материалды меңгеру мен қабылдау ерекшелігін ескере отырып, жаңа білімді оқып үйренеді.

Оқу процесі барысында цифрлық білім ресурстарының көптеген түрлері қазірдің өзінде қолданылып отыр: анимациялар, интерактивті суреттер мен сызбалар. Келешекте интерактивті тапсырмаларды да кеңінен қолдануға болады. Цифрлық білім беру ресурстарының оқушылардың үй тапсырмасын орындаудағы тиімділігі осы.

Электронды оқыту, яғни оқыту барысында цифрлық ресурстарды пайдалану жүйесі ең алдымен оқытушы мен оқушыға үлкен еркіндік береді. Мектебімізде өткен семинарларда басқа да іс-шараларда осы ақпараттық технологияны қолдану дамып келе жатыр. Оған дәлел ретінде облыстық семинар кезінде «Bilim lend» сайтының материалдарын , кюар код арқылы тақырыпты ашу, сабақ барысында тікелей ата-анамен байланысқа шығу, Аймектеп тапсырмаларын орындау жұмыстарын жүзеге асырылды.

Қазіргі таңда біз үшін интерактивті технологиялық әдістің біз үшін пайдасы қандай? Түрлі әдіс-тәсілдер арқылы сабақтың нақты мәнін терең ашуға көмектесетіндігін білдік.

- Біріншіден,әр оқушының білім деңгейін анықтауға мүмкіндік береді;
- Екіншіден, оқушыларды ізденіске баулып, өз бетінше жұмыс істеуге үйретеді;
- Үшіншіден, оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады.
- Төртіншіден, оқушылардың барлығын бағалауға мүмкіндік аламыз.

Сонымен қатар сандық білім беру ресурстары мұғалімді алмастыра алмайды, бірақ мұғалімге қосымша материалдарды ұсынады. Яғни сабақ мазмұнын ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың жаңа мультимедиялы мүмкіндіктерімен толықтыруға, оқушылардың назарын аса маңызды оқу тақырыптарына аударуға, қажет болған жағдайда оқушылардың назарын зерделенген көріністердің ерекшеліктеріне шоғырландыруға, оны көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік береді. Сабақтың мазмұнын

қоғамда болып жатқан өзгерістермен, өмірлік тәжірибелермен, оқушының пәнге деген қызығушылықтарымен және тағы басқа құбылыстармен байланыстырудың қамтамасыз етуге де мүмкіндік береді.

Адам тұлғасын өсіру одан да маңызды шаруа. Қысқасын айтқанда, цифрландырудың сиқырлы әлеміне ену жөніндегі Қазақстанның қазіргі ынта-жігері және ұмтылысы көптеген бағалаулар бойынша жақсы. Дегенмен қол жеткенге қанағат қылудың ешбір реті жоқ. Керісінше, үдерісті одан әрі үдете түсу қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана: 2010ж.
2. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Нурсұлтан: 2020ж.
3. 2017-2021 жылдарға арналған «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы. – Астана: 2017ж.
4. http://nci.kz/ru/content/uchebno-metodicheskie-posobiya-po-ispolzovaniyu-cifrovyh-obrazovatelnyh-resursov-v-uchebnom - сандық білім беру ресурстарының қолданылу әдістемесі.

ПЕДАГОГТЫҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ

Ермекбаева Гүлдана Тлеубаевна
Ұлытау облысы Жаңаарқа ауданы
Е.Шаханов атындағы тірек мектебі (РО) КММ
оқу ісінің меңгерушісі

Қазіргі XXI ғасыр ақпараттық ғасыр, күн санап цифрлық қоғамға ауысып келе жатқанымыз өз алдына. Ұлттық құндылықтарды сақтай отырып, оқушылардың өз заманынының талаптарына жауап бере алатын терең білім мен тәрбие алуы, білім деңгейінің халықаралық стандартқа сай болуына жан-жақты үлес қосуымыз қажет. Шәкіртті бұл деңгейге жеткізу үшін ұстаздың өзі де уақыт талабына сай кәсіби шыңдалу үстінде болатындығы анық.

Қанша уақыт өтсе де, қоғамдық құрылыс өзгерсе де педагог К.Д.Ушинскийдің «Мұғалім - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, ізденуді тоқтатқан кезде оның мұғалімдігі де жойылады»,-деген қанатты сөзі біздің осы ойымызды толығымен жеткізіп тұр. Сол себепті мұғалім өзінің пәнінің мазмұнын жете білуімен қоймай, пән мазмұнын игерудің артықшылықтарын көрсету және т.б. әдіс-тәсілдер арқылы оқушылардың сол пәнге деген қызығушылықтарын арттырып, жан-жақты жеке тұлға ретінде қалыптасуына мұрындық болуы қажет. Ол үшін мұғалімдер өздерінің ұстаз ретіндегі кәсіби шеберліктерін жетілдіріп, жоспарға сай және жоспардан тыс даму жүйесін құруы қажет. Бұл арада ұстаздың біліктілігін арттыруы, оқу, әдістемелік, ғылыми, әлеуметтік тақырыптар бойынша қосымша ізденіс жұмыстарын жүргізуі, озық педагогикалық іс-тәжірибесін таратуы, үйірме, факультатив сабақтарын ұйымдастыруы олардың маман ретінде өсу динамикасын қалыптастырады. Республика көлемінде өткізілетін семинар-конференциялар, дөңгелек үстелдерге қатысу, әдістемелік тақырыппен жұмыс, кәсіби құзыреттілік, өзара сабаққа қатысу, кәсіби шеберлік сайыстары ұстаздардың даму жоспарының өзегін құрап, білім беру саласындағы бәсекелестіктің қайнар көзі болуы қажет деп санаймыз. Сонымен өз пәнінің мазмұнын жетік игерген, оны оқушыларға оқытудың инновациялық жүйелерін іске асырудың әдіс-

тәсілдерін игерген мұғалімдердің заманауи білім дағдыларын игеруі, цифрлық ресурстарды қолдануы, олардың бұл тұрғыда өзара тәжірибе алмасуы және нақты жетістікке қол жеткізе алатын оқушылар тәрбиелеп шығаруы, оқушылардың шығармашылық-әлеуеттік дамуына ықпал етуі қажет. Бұл заманауи, біртұтас білім жүйесін, оқытудың әдістемесін игерген шығармашыл ұстаздың бейнесі деп санаймын. Ағартушы Ыбырай Алтынсарин айтқандай, «Ұстаз – мектептің жүрегі». Ендеше, ұстаздың жан-жақты дамыған, заманауи әдіс-тәсілді меңгерген шығармашыл тұлға болуы білімді, білікті, өз заманының талабына сай жас буынды тәрбиелеп өсіретін мектептердің дамуына үлес қосатындығы анық. Әсіресе, қазіргі таңда шалғай елдімекендерде орналасқан ауыл мектептерінің, ондағы ұстаздардың кәсіби дамуын қалыптастыру үшін перспективалық даму жоспары құрылуы қажет деп санаймыз. Бұндай шалғай өңірдегі мектеп ұстаздарының конференция-семинарларға қатысуы, өзара іс-тәжірибемен бөлісетін шеберлік сыныптарына т.б. қатысуы тиімді ұйымдастырылуы қажет. Сол себепті де «НЗМ», «БИЛ» тәрізді алдыңғы қатарлы мектептермен байланыс орнату қандай маңызды болса, шағын комплектілі мектептер жұмысының жандануына ықпал ету, шалғайда орналасқан елді мекендер, ауыл мектептерімен байланысты нығайту қажет деп ойлаймыз.

Өйткені қазіргі өзгермелі өмір кез келген саланың үздіксіз даму үстінде болуын қажет етеді. Мұғалімдердің шығармашылық ізденісіне мұрындық болу үшін түрлі платформалар арқылы онлайн курстар ұйымдастырылса, мектеп мұғалімдері бұл оқу түріне әрдайым жұмыла кірісетіндігі анық. Мысалы қазіргі мектептерде Lesson Study өткізіледі. Осыған байланысты оқушыларға тілдерді меңгертудің, тілдік құзыреттіліктерін арттырудың, ауызекі және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытудағы және т.б. өзекті мәселелер бойынша мектептегі проблемалы тұстарды анықтау және оны шешуге арналған әдіс-тәсілдерді мектеп мұғалімдерімен бірлесе отырып зерттесе нұр үстіне нұр болар еді деп ойлаймыз. Сол кезде бір мектептің, не бір сыныптың мәселесін шешу қарастырылады.

Ел болашағы зияткерлік әлеуетпен, ғылымның даму деңгейімен, жоғары технологиялармен өлшенетіндігі белгілі. Сол себепті білім беру жүйесі әрдайым қарқынды даму үстінде болып, ұлттық білім берудің үздік дәстүрлерін сақтауға және сонымен бірге білім беру жүйесінің дамуындағы жаһандық тенденцияларды ескеруге, әлемдік нормалар мен стандарттарға сай білім беретін дамудың ерекше инновациялық режиміне өтуі керек. Педагогикадағы инновацияның негізгі бағыттары мен объектілері төмендегідей болып келеді:

- оқу процесінің жаңа үлгілерін жобалау;
- оқытудың жаңа технологияларын қолдану және дамыту;
- педагогикалық кадрларды даярлауды жетілдіру;
- білім беру мен тәрбиелеудің табыстылығын қамтамасыз ету, білім беру үдерісі мен оқушылардың дамуын бақылау;
- жаңа буынның оқулықтары мен оқу-әдістемелік құралдарын әзірлеу.
- инклюзивті білім беруді дамыту. Бұл мәселе төмендегідей нақты қадамдарға сүйене отырып жүргізіледі:

1. ерекше қажеттілігі бар білім алушылармен оқу-тәрбие үдерісін үйлестіру;

4. еліміздегі инкюзивті білім беру жүзеге асырылатын жалпы орта мектептермен байланыс орнату.

Ал ұстаздар тарапынан оқушылардың күнделікті сабақтан өзге қосымша ізденіс жұмыстарын үйлестіруге баса назар аударылуы қажет. Мәселен:

- оқушыларды олимпиадаларға дайындап, қатыстыру сапасын жақсарту;
- мәнерлеп оқу, көркем сөз оқу сайыстарына қатыстыру;
- ғылыми жоба жазуға қалыптастыру арқылы зерттеушілік дағдыларын дамыту;
- оқушыларды сараптамалық, лабораториялық тапсырмаларды орындату арқылы зертханалық жұмыстар жасай білуге қалыптастыру;

• республикалық «Iqanat» олимпиадасы, «Мың бала» олимпиадасы арқылы ауыл оқушыларының білім алуға деген құштарлықтарын арттыру, ауыл балаларының қолжетімді білім алуына мүмкіндіктер туғызу т.б.

Сонымен қазіргі XXI ғасырдағы жаңашылдық ұстаздар жұмысына жаңа леп, жаңа бағыт мен жаңа мақсат-міндеттерді әкеліп отыр. Сондықтан ұстаздардың кәсіби желілік қауымдастығын құру ісі аса өзекті болып саналады. Себебі, цифрлық технологияларды меңгеру, оны тәжірибе жүзінде қолдану ұстаздардың еңбекқорлығы, ізденімпаздығымен қатар, өзара тәжірибе алмасуларына қажеттілік туғызып отыр. Кәсіби желілік қауымдастық қарқынды дамып отырған ақпараттық-коммуникациялық технологиялар әлеуетінің қолданылу аясын кеңейте түспек.

Мұғалімдердің біліктілігін кәсіби қоғамдастық шеңберінде арттыру ісі оларға коучингтер, менторингтер, виртуалды конференциялар, шебер-сыныптар өткізу ісімен ерекшеленеді. Сонымен қатар олимпиадалар, әр түрлі байқаулар өткізу арқылы жаңа білім мен дағдыларды қалыптастыру арқылы оқушылардың тұлғалық болмысын дамытуды көздейді.

Қазіргі таңда әлеуметтік желі құралдары арқылы мұғалімдер желілік қауымдастықта тығыз бірлікте жұмыс жасап, оқытудың инновациялық педагогикалық технологияларын қолдануды меңгеріп, ақпараттық техникалық құралдармен жұмыс жасауда жақсы жетістіктер көрсетіп жүргені белгілі.

Кәсіби желілік қауымдастықтың жұмысын нығайту арқылы ұстаздар арасында инновациялық идеялар алмасу үдерісі жүзеге асады, оқу процесі барысында кездесетін кедергілер мен кейбір мәселелерді бірлесе анықтап, оны шешудің жолдарын іздестіру мүмкіндігіне ие боламыз және желілік қауымдастықтағы ұстаздар жаңа идеяларды талқылап, өз ұсыныстарын жасауына мұрындық болып, озық идеялар насихатталады.

Осындай мақсаттарды жүзеге асыру барысында біздің тарапымыздан да желілік өзара іс-қимыл жүргізуге бағытталған шаралар ұйымдастырылды.

Желілік өзара іс-қимылдан күтілетін нәтиже:

• мұғалімдердің педагогикалық қауымдастықта жұмыс істеу дағдылары қалыптасады;

• басқа мектептермен жағымды іскерлік қарым-қатынас орнап, бірлескен мектепаралық іс- шаралар жүзеге асады;

• мұғалімдердің құзыреттіліктері артып, мектептердің білім сапасы көтеріледі;

• мұғалімдердің оқытудағы жаңа технологияларды пайдалану іс-тәжірбиесі артады;

• қауымдастық аясында ата-аналар мен оқушылардың қажеттіліктеріне қарай жауап беруге мүмкіндік алады;

Желілік өзара іс-қимыл жұмыстарының басымдықтары:

1. Үздіксіз білім беру жүйесін дамыту арқылы педагогикалық ұжымдарда ұстаздардың кәсіби құзыреттіліктерін арттыру.

2. Мұғалімдердің цифрлық сауаттылығын дамыту.

3. педагогтардың жұмыс жүйесіне оқыту мен тәрбиелеудің қашықтық әдістерін енгізу.

4. Табысты идеяларды жүзеге асыруда халықаралық тәжірибелерді бағыт-бағдар ретінде ұстану т.б.

Мектебімізде, яғни «Е.Шаханов атындағы тірек мектебінің (РО)» КММ-нен құралған шығармашылық топ мүшелерінің мұғалімдері қазан айының екінші жұлдызында №135 негізгі орта мектебіне барып, «Білім сапасын арттыру, оқушыларды бейіндік және бейіналды даярлау» мақсатын жүзеге асыру аясында өз іс-тәжірибемізбен бөлісіп, шеберлік, зертханалық сабақтар берілді. Атап айтар болсақ, математика пәнінің мұғалімі Г.А.Ермекова 6- сыныпқа «Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы» тақырыбында шеберлік сабақ өткізді. Сабақ барысында заманауи технологиялар АКТ қолданылып, түрлі әдіс-тәсілдермен жоғары деңгейде өткізілді.

Химия пәні мұғалімі М.М.Дауылбаева 8-сыныпқа «Химиялық реакция типтері» тақырыбында зертханалық сабақ берді. Сабақ барысында оқушылардың Менделеев элементерімен жасалған зертханалық жұмысқа деген қызығушылықтары артып, сабақ өте жоғары дәрежеде өтті.

Физика пәні мұғалімі Г.И.Жаркенова 8-сыныпқа «Отын энергиясы» тақырыбында сабақ беріп, оқушылар физикалық формула мен лабараториялық жұмыстары өте қызықты болғандықтан оқушы назарын аударта білді.

Биология пәні мұғалімі А.М.Сапаров 8-сыныпқа «Жануарлардың басым типтері мен олардың кластары» тақырыбында шебер сабақ жүргізсе, мектебіміздің психологі Л.Тусупова «Кәсіпті таңдауға қажетті дағдылар» тақырыбында 9-сыныптар арасында психологиялық тренинг өткізді.

Информатика пәні мұғалімі А.Солтанғали 7-сыныпқа «REDX роботы негізіндегі «Арқан тартыс» ойыны сабағында роботтарды жандандырып, оқушыларға робот арқылы ойын ойнауға болатыны таңғаларлық әсер етті. 2-4 сынып оқушылары арасында математикалық сауаттылықтарына байланысты есептер шығарып, оқу сауаттылығын қалыптастыру барысында түрлі әдіс-тәсілдермен жұмыстар жүргізілді.

Осы семинар барысында іс-тәжірибемізді бөлісе отырып, өз ойымызды ортаға салып, тәжірибе алмастық. Жалпы қорытындылай келсек, аталған жұмыстардың қайсысы болмасын өзара серіктестігіміздің басты мақсатына яғни оқушылардың білім сапасын арттыруға, тұлғалық қабілеттерін ашуға, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін көтеруге бағытталады.

«Мұғалім өзінің білімнің үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады»,-деп К.Д.Ушинский айтқандай, алдағы уақытта да жалпы мектеп жұмысының жандануы жолында, озық идеялармен іс-тәжірибелерді меңгере отырып, мектебіміздің оқу – тәрбие мазмұнын жақсарту бағытында тынымсыз еңбектеніп, жоғары жетістіктерге қол жеткізетінімізге сенімізміз мол.

Еламан Шаханов атындағы тірек мектебінің ағылшын тілі пәнінің мұғалімі Г.А.Шотанова педагогигалық шеберхана аясында «Педагогтің зерттеу қызметі: Action research және Lesson Study» тақырыбында workshop өткізді. Мақсаты сабақты зерттеу және іс-әрекетті зерттеу тәсілдерінің негізінде мұғалімдердің кәсіби білімін тереңдету және зерттеу дағдыларын дамыту, зерттеу сұрағын құрастыру, айқындау, зерделеу міндеттерін дағдыландыру болып табылады.

«ПЕДАГОГТІҢ ЗЕРТТЕУ ҚЫЗМЕТІ: ACTION RESEARCH ЖӘНЕ LESSON STUDY» ТІКЕЛЕЙ ТРАНСЛЯЦИЯЛАНҒАН WORKSHOP

Г.А.Шотанова
ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Серіктес мектептерге тікелей трансляция жүргізіліп, Жаңаарқа білім бөлімінің әдіскері Ж.Н. Оңғарова, 135 НОМ, 140 НОМ, Ақтау ЖББМ желіде қатысты. Жұмыс барысында зерттеу сұрағын құрастырып, талдау жұмыстары орындалды. Кейс тапсырмаларын мұғалімдер топта зерделеп, ойларымен бөлісті. Кері байланыс жүргізіліп, алдағы уақытта зерттеу жұмыстарын жүргізуге бағыт-бағдар жасалынды. «Мұғалім бәрін өзгерте алады. Мұғалімде премьер министрдің қолындағыдай билік бар»,-деп У.Черчилль айтқандай workshop ойдағыдай өз мәресіне жетті.

Желілік қауымдастықта өткізілген біріккен жұмыстар ұстаз қауымын бір-біріне сенуге, проблемаларымен бөлісуге, басқалардың пікірімен келісуге, бірігіп зерттеу жұмыстарын жүргізуге, ең өзекті ақпаратты, кәсіби кеңес пен көмек алуға, өзіне сенуге,

кәсіби өсуіне ықпал етті. Шынында да, мұғалімдерді оқыта отырып, өзіміз де үйренеміз, үнемі тәжірибе жинақтаймыз, өзімізге баға береміз. Тек мұғалімдердің бірлескен жұмысы, жаңа ойлармен алмасуы оқыту мен оқу тәсілдерінің ықпалын күшейтеді, мұғалімнің кәсіби дамуын жетілдіреді. Болашақта бұл жұмыс әлі де жалғасын табады, себебі, қауымдастық менің және менің әріптестерімнің педагогикалық тәжірибесіне үлкен қолдау мен күш беретіні сөзсіз.

Жүргізіліп жатқан жұмыстар өз нәтижелерін беруде. Мұғалімдер жаңартылған білім беру бағдарламасына сәйкес біліктілік арттыру курстарынан өтіп, әдіс-тәсілдерді игеруде. Бағалау түрлерін, критерийлер құру, топпен, жұппен жұмыс түрлерін, АКТ-ны пайдалануды, кері байланыс жүргізуді меңгерді. Оқыту мен оқу үдерісімен қатар тәрбие жұмыстарын да талапқа сай ұйымдастыру мақсат етілді.

Жалпы алғанда, білім саласындағы бұл жаңашылдық – әлем дамуының бірден-бір сатысы деп білемін. Осы тәсілдерді тиімді пайдалану арқылы құзыретті мұғалім өз тәжірибесін жетілдіре түспек. Құзыретті мұғалімнің міндеті оқушының жеке тұлғалық ерекшелігіне мән беру. Жаңартылған білім беру бағдарламасының нәтижесінде- тәуелсіз, ғылымға қызығушылығы оянған, білім алуға бейім, сенімді, жауапты, сын тұрғысынан ойлай алатын, өзгелермен тіл табыса алатын оқушылар болады деп ойлаймын.

Қорыта келгенде, «Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға – мұғалім», – деп бекер айтылмаған. Бала оқыту жүйесінде мұғалімдерге үлкен міндет жүктелетіні айдан анық. Сол міндетті абыроймен атқару үшін күні-түні іздену, әлемдегі озық әдіс-тәсілдерді барынша мектеп өміріне ендіру – ұстаздар үшін міндет.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының Білім беру туралы заңы. - Астана: Елорда, 2007.
2. Педагог лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілдедегі №338 Бұйрығы.
3. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. – Алматы: ЖШС «Дайыр Баспасы», 2010 ж.

БІЛІМ САПАСЫ: ТАБЫСТЫ МЕНЕДЖМЕНТ (БАСҚАРУ) ҚҰРАЛЫ

Абугалиева Асемгуль Камеловна
«Бүркітті ауылының №20 ЖББМ» КММ-сі, Қарқаралы ауданы ,
Қарағанды облысы, Қазақстан .
aska71ak_71@mail.ru

Аннотация
Бұл мақалада автор білім ұйымындағы жаңа басқарудың менеджмент ретіндегі өзінің жинақталған іс- тәжірибесімен бөліседі.
В данной статье автор делится своей накопленной практикой нового управления в виде менеджмента в образовательной организации.
In this article, the author gives her accumulated experience of new administration in frm jf management in an educational jrganization.

Білім беру жүйесі - әр елдің даму болашағын айқындайтын әлемдік өркен ниетке жетудің негізгі бағыттарын көрсететін құрылым. Қоғамдағы түбегейлі бетбұрыс қазіргі таңда жастармыздың саналы да, сапалы, табысты білім алуына назар аударуда. Білім беру жүйесінің алдында бәсекеге қабілетті, жағдайаттарды өз бетінше шешім қабылдай алатын

тұлғаны қалыптастыруда білім саласын дамыту жолдарын қарастыруда. Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына Жолдауында білім беру мәселесінің маңызды тетіктеріне тоқталып, бұл саланың ұлт сапасын жақсарту ісі екенін айтты. «Ел боламын десең, бесігіңді түзе» деген нақыл сөзін келтіре келе, мектепке дейінгі тәрбие жұмысына басты назар аударып, тәрбиешілер мен ұстаздардың өз дәрежесіне сай бағалануын қадағалау тапсырылды.

Білім беру жүйесінде еліміздің қалалық және ауылдық мектептерінің арасындағы білім сапасын арттыруда білім ұйымының ішкі құрылымын түбегейлі өзгерту қолға алынды. Білім беру жүйесінде жүріп жатқан трансформациялық өзгерістер мұғалімнің ғана емес , білім беру ұйымдарының басшаларының да кәсіби дамуы да назарда. Әлемдік озық педагогикалық тәсілдер мен білім беру тәжірибесі негізінде «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ «Педагогикалық шебер орталығы» жекеменшік мекемесі Қазақстан Республикасының жалпы білім беру ұйымдарның басшыларының біліктілігін арттыру бағдарламасын әзірледі. 2013 жылдан бастап бағдарлама аясында еліміздің қала, ауыл мектеп директорлары өзінің кәсіби білім біліктіліктерін 9 ай бойы арттырды.

Осы курста білім алып, мен өзімінің басшылықта сапалы білімге, сапалық қызметке қол жеткізуде ең бірінші, кезекте мектеп өмірінде нені өзгерткім келетінін, ол өзгерістің не үшін қажет екенін түсіне отырып, білім ұйымының дамуы мен үдерісті басқару, бақылау, тәрбиеленушілер мен білім алушылардың оқуы мен үйренуіне қолайлы орта құра білуде басқарудың жаңа формасына көшу керектігін айқындадым.Бұл үрдісте білім беру жүйесін басқару, мектеп менеджментінің атқаратын рөлінің зор екенін түсіндім.

Менеджмент – бұл басқарудың жаңа формасы.Ол өзінің ролін қоғам өміріндегі басқарумен әлеуметтік мәнін көрсетеді. Нәтижеге бағытталған жұмыстарды шебер жоспарлап, адами қарым - қатынастарды дамытады. [1]

Ағылшын тіліндегі Оксфорд сөздігінде «Менеджмент- тәсіл, адамдармен қарым-қатынас жасау, басқару құралы , өнері » - деп көрсетілген. Неміс авторлары Вернер Зигерт және Лючья Ланг:«Менеджмент – қойылған мақсатқа адамгершілік негізінде, тиімді жетуге мүмкіндік беретін адамдарға басшылық жасау» деп анықтама береді. [1]

Әрине еліміздің білім жүйесін дамытуда, болашақ қамын ойлаған ірі тұлғаларымыздың бірі - Ахмет Байтұрсынұлының : «Білім – бір құрал. Білімі көп адам құралы сай ұста сықылды, не істесе де келістіріп істейді» демекші, құрал шебері ұста ретінде, ісін келістіріп істейтін білім саласының бас тұлғасы - мектеп басшысы. Қазіргі таңда қоғамда болып жатқан саяси және экономикалық өзгерістердің қарқынды дамуында білім саласының мазмұны жаңартылды. Қала мен ауылдың мектептерінің алшақтығын анықтау, білім алушыларымыздың халықаралық білім деңгейінің динамикасын көру мақсатында PISA, TALIS, ICILS халықаралық зерттеулер ауыл мектептерінің де білім сапасын зерттеулеріне қатысып, білім сапасының стандарт деңгейіне сәйкестігін анықтауда.Халықаралық зерттеулер нәтижесінде алғашқы кездерде қазақстандық мектеп жасына дейінгі балалар білімінің жаттанды екені, олардың өз бетімен сыни ойлауларының ақсағаны анықталды. Соның нәтижесінде жаңартылған білім мазмұны осы олқылықтарды түзетуге кірісті. Нәтижесінде бүгінгі балалар өз ойын жеткізуде біршама жетістіктерге жетті. [3]

Алайда қазіргі таңда ауылдық елді мекендерде мектеп жасына дейінгі оқыту мен тәрбиелеуде жалпы орта білім ұйымдарының жанына шағын орталықтарды ашып, білім ұйымының мектеп басшылары бұрын мектеп оқушылармен ұстаздармен, білім ұйымының материалдық - базасын арттырумен айналысса, қазіргі таңда мектеп жасына дейінгі тәрбиемен жұмыс барысын қоса атқару міндеттелді. Бұл екі еселенген жұмыс мектеп жасына дейінгі тәрбие мен жалпы орта білім берудегі оқыту мәселесінің жауаптылығын талап етеді.

Қазіргі таңда мектеп жасына дейінгі балалар тәрбиесі ауылдық жерлерде мектепке дейінгі мекемелердің арнайы бала - бақшалардың тапшылығынан, білім ұйымының

(жалпы орта мектептер) жанынан арнайы мектеп жасына дейінгі шағын орталықтарда 2-5 жасқа дейінгі бөбектіріміз тәрбие алуда. Шағын орталық топтарында балалардың жас ерекшеліктеріне сай оқу іс-әрекетін ұйымдастыру, шығармашылық пен ізденіс арқылы жүзеге асыруда тәрбиешілеріміз жұмыс атқарады. Бұл мәселе бойынша шешімін таппай отырған жағдайлар баршылық.Біріншіден, шағын орталықтардың техникалық-материалдық базасы төмен; екіншіден, балалардың жас ерекшеліктері бойынша топтарды бөліп оқыту толық қарастырылмаған, тәрбиеленушілер аралас топтарда тәрбиеленеді; үшіншіден, балалардың сыртқы аулада ойнау алаңдары жоқтың қасы, ата-аналардың макеттер жасауымен жамалған деп айтуға болады. Мектеп жасына дейінгі балалардың ойнау алаңының стандарт талаптарына сай келмейді. Бірақ білім сапасын арттыруда осы мектеп жасына дейінгі тәрбиеден бастау алып, мектепалды даярлық тобы, одан әрі мектеп оқушысына өтіп отырған балалардың оқу- тәрбиелеу процесіне толығымен мектеп ұжымы кез- келген іс- әрекетінің нәтижелігі арқылы тиімді жолдарды қолдана отырып – командалық жұмыспен мектептің табысты қызметін жасай алады. [2]

Табысты қызметті ұйымдастыру барысында ең алдымен бұрынғы мектеп басшысы мен қазіргі білім ұйымының менеджерінің іс- әрекетін ажыратып, салыстыру керек :

Мектеп диреторы
- талантты
- ұйымдастырушы
- әділетті
- білімді
- ұжымға құрметпен, сеніммен қарайды
- уақытпен санаспайды,
- жұмысты қызу жүргізеді,
- адамдарды қызықтырады жігерлендіреді
- бұйрық пен жоспарды нақты орындайтын тұлға.

Мектеп менеджері
- жоспарды, тәжірибені, өзгерісті өзінен бастайтын адам
- күш жігерді жинайтын, ұжымға демеуші, қозғаушы
- ұйымдастырушылық инфрақұрылымдарды құратын шығармашл топ жетекшісі
- шығармашылық жұмыс жасаушылардың жағдайын жасаушы
- ұжымның сенімін ақтайды
- көшбасшы
- болжаушы
- басқару үдерісінің менеджері
- жоспарға өзгерісті қажет жағдайда енгізіп, жүргізе алатын тұлға.

Бүгінгі жағдайда білім ұйымдарының арасында бәсекелестік қабілетін арттыру жұмысы мектеп жұмысының сапасын басқаруда ең бір тиімді тәсіл деп айта аламын.

1. Әр жылдың басында мектеп басшыларының алдында жаңа міндеттер мен мақсаттар тұрады.
2. Педагогтардың өз ара бәскелестігін арттыру жұмыстары, көшбасшылар немесе «табыс» топтары анықталады.
3. Әр істің даму жоспары құрылып, мақсаттары мен міндеттері айқындалып, күтілетін нәтижелері зерделенеді.
4. «Табыс» тобымен бірлескен жұмыстар, коучинг, әріптестердің өзін-өзі дамыту, зерттеушілік тәсілдері дамиды.
5. Жаңашылдық пен идеялар туындайды. Жұмыс барысының мотивациясы өзгереді.
6. Білім ұйымында ықпалдасқан, сыйласымды атмосфера қалыптасады.

Өзімінің іс - тәжірибемде білім ұйымының дәстүрге енген әдіс- тәсілдерін өзгерту, ұжымды жаңа бастамаларға көтеру мақсатында қандай өзгерістері енгізсем екен?! деген ойлар бірінші мектеп ұжымымен сұхбаттасу арқылы шешімін таптым деп айтуыма болады. Қытайдың дана ойшылы Конфуций айтқандай : «Ескіден қол үзіп, жаңаға қол жеткізгендер ғана мұғалім бола алады» демекші, мектеп әкімшілігі, мұғалімдер өткен

тәжірибесін жаңа бастамамен жаңашыл әдістермен ұштастыра отырып, кәсіби қызығушылықтарын арттырды.Бастаған істің нәтижесін көре алатын, ғылыми зерттеу жұмыстарын таңдай білді. Тәрбиеленушілер мен білім алушыларға – түсіндіріп көрсетуші, берген білімін сұрап талап етуші емес, оқушылардың оқу әрекетін ұйымдастырушы, бағдарлаушы, жетелеуші, кеңесші роліне ауыса алды. Бұл өзгеріс білім сапасының артуына да, білім ұйымының табысты болуына да әкелетініне көзіміз жетті.

Білім беру инновациялық технологиялар қолға алынды:

Оқытудың инновациялық технологиялары	Тәрбиелеудің инновациялық технолгиялары	Басқарудың инновациялық технологиялары
➢ тұлғаға бағытталған ➢ кіріктірілген ➢ ұжымдық әрекет ➢ ақпараттық-коммуникативтік ➢ дамытушылық ➢ модульдік	➢ тұлғаны ерте жастан әлеуметтендіру ➢ білім беру үрдісінің ұлттық құндылықтары ➢ тұлғаның рухани дамуы	➢ психологиялық ахуал ➢ диагностикалық ➢ ақпараттық ➢ заманауй экономикалық

Инновациялық үрдістердің бағыттары мен қызметтерінің кезеңдері құрылды. 1 кезеңде жаңа идеяларды іздеу- мәлімет қорын жинау, педагогтар сұранысын анықтау, алғашқы жағдайды анықтап, мүмкіндіктер мен ресурстардың жан-жақты монитрингісін құру қолға алынса; II кезеңде жаңалықтарды қалыптастыру - туындаған идеяларды, мүмкіндіктерді белгілеу, кезең жұмысын жоспарлау, сынақтан өткізу, қорытындылау, шешім шығару, жүзеге асыру бағдарламасын әзірлеу, инновациялық қызметтің нормативтік- құқықтық базасын жасу; III кезең жаңалықты енгізу - басқару ресурстарын кеңейту, барлық педагогикалық ұжымды инновациялық технология бойынша оқыту, педагогтардың инновациялық қызметін қолдау және ынталандыру. [3]

Осы кезеңдерді жүзеге асыру барысында мектеп командасының көшбасшысы ретінде басқару қажет. Басқару- ұжымның мақсатын анықтап, оны жүзеге асыру үшін қажетті жоспарлау, ұйымдастыру, ынталандыру, талдау және бақылау- бағалау үдерісі.

В.В Сухомлинскийдің айтуынша «Басқару – адамтану, адамның күрделі және қызықты , рухани жандүниесіне үңіле білу. Басқарушылық шеберлік пен басқарушылық өнер - даналықты жүрекпен ұға білу» деген.

Қорыта айтанда, білім ұйымының басқару жұмысының барысында педагогтар коучинг, тәлімгерлік, шеберлік сабақтарды ұйымдастыруы, білім –біліктілігін көтеруге құлшынысының артуы бірден байқалса, ал мектеп оқушыларының сабаққа деген қызығушылықтары артып, сабақ барысында сыни тұрғыдан ойлау, зерттеу әдістері - әрбір баланың танымдық белсенділігін оятқанын, ата-аналармен бірлескен жұмыстардың барысында олардың пікірлерінің құндылығын түсініп, үштік одақ мектеп- оқушы –ата-аналар табысты жұмыстың шешімін бере алды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Менеджмент негіздері» оқулығы. Авторлары : К.Ғ.Ахметов, Е.Н.Сағындықов, Ү.Байжомартов, Б.А.Жүнісов, Ж.Ж.Жұмабаев 2005 жыл.
2. «Қазіргі мектепті басқару» әдістемелік құрал. Авторы С.Ж.Тәуірбекова , 2018 жыл.
3. «Білім сапасын арттырудағы маңызы» 25 қараша 2023 жыл. «Егеменді Қазақстан» газеті.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ
EFFECTIVE APPROACHES AND INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES

Сеитова Зайтуна Нурмухамбетовна
Организация образования: КГУ «Алакольская общеобразовательная средняя школа» Железинского района, Управления образования Павлодарской области
zaytuna2015@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада STEM-технологиялардың көмегімен ғылыми-техникалық құзыреттілікті қалыптастыруға ықпал ететін инновациялық тәсіл қарастырылады. Зерттеу нәтижесінде мен STEM-технологияларды қолдану білім алушылардың болашақ кәсіби қызметінде шығармашылық ойлауды дамытуға, шығармашылық әлеуетті ашуға ықпал етеді деген қорытындыға келдім.
Түйін сөздер: оқыту, STEM технологиялар, шығармашылық белсенділік, шығармашылық потенциал, шығармашылық ойлау, жоба әдісі.
Аннотация: В данной статье рассматривается инновационный подход способствующий формированию научно-технической компетентности с помощью STEM – технологий. В результате проведенного исследования я пришла к выводу, что использование STEM – технологий способствует развитию креативного мышления, раскрытию творческого потенциала, создают условия для творческой деятельности в будущей профессиональной деятельности обучающихся.
Ключевые слова: обучение, STEM-технологии, творческая деятельность, творческий потенциал, креативное мышление, проектный метод.
Annotation: This article deals with an innovative approach that promotes the formation of scientific and technical competence through STEM technologies. By the end of this research I came to the conclusion that the use of STEM technologies contributes to the development of creative thinking, the disclosure of creative potential, and creates conditions for creative activity in the future professional activities of students.
Keywords: education, STEM-technologies, creative activity, creative potential, creative thinking, project method.

Введение. Одна из основных проблем, которая стоит в настоящее время перед учебным заведением – это повышение качества знаний учащихся школы. Современная система обучения направлена на то, чтобы ориентировать человека на стимулы и оценки, получаемые извне, из социума. Проблема формирования логической культуры у учащихся показывает, что современные процессы требуют качественно нового уровня профессиональной подготовки. Отсюда вытекает, что основной задачей школы является помощь обучающемуся в процессе его становления не только как будущего специалиста, но и как личности, обладающей развитой логической культурой мышления. В настоящее время STEM является одним из главных трендов в мировом образовании. Благодаря стремительному развитию технологий появляются новые профессии, повсеместно растет востребованность специалистов.

В современном мире «получение» креативного специалиста – требует хорошего творческого образования! Именно творческое образование предоставляет сегодняшней молодежи реальную возможность всесторонне развивать навыки XXI века, а творческие мероприятия могут служить образцом для инновационного обучения. Креативность стала ключевым фактором развития экономики и общества, и в этом движущая сила всех процессов. Креативность стала решающим фактором конкурентного преимущества.

Сфера образования в Казахстане сталкивается со многими вызовами и, кроме того, должна адаптироваться под современные международные стандарты. Один из таких стандартов — модель STEAM-образования (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics), которая готовит школьников и студентов к реалиям рабочего рынка, где необходимы технические навыки, гибкое мышление и креативность.

В Казахстане STEM-образование активно развивается с 2014 года. Более 1000 школ открыли лаборатории робототехники. В 1700 школах открыты кружки робототехники, которые посещает более 32 000 учеников. В стране открыто около 100 STEM-лабораторий. В Казахстане создают экспериментальные школы, в которых разрабатывают и испытывают новые методы обучения. В школьном возрасте наблюдается усиление потребности в создании собственного мира, стремление к взрослой жизни, бурное развитие воображения, появление спонтанных групповых игр. Игра старшего школьного возраста отличается ориентацией на социальное самоутверждение, юмористическую окраску, розыгрыши, речевые действия, компьютерные и цифровые технологии.

STEM-образование – это современный метод решения образовательных целей образовательной программы. В рамках этого обучения можно проверить знания школьников по предметам и создать метапредметные образовательные результаты, связанные с командной работой и системным мышлением. Они помогают использовать (а значит, максимально эффективно усваивать) материал школьных предметов, таких как физика, математика и программирование, в интересной форме. Формат STEM-обучение помогает заново открыть для себя знакомые предметы по естественным наукам. Деловые игры используются для изучения нового, закрепления материала, развития творческих способностей, развития общеучебных умений, решения сложных задач, которые позволяют учащимся понять и изучить учебный материал с разных позиций.

STEM-подход выстраивается «сверху» как способ соединения, интеграции, построения взаимосвязей между сложившимися науками/учебными дисциплинами для их преподавания учащимся.

В этом контексте STEM-образование имеет два вектора развития:

1. усиление значимости академического изучения учебных дисциплин, объединенных в отдельный блок;

2. интеграция знаний и методов различных дисциплин в решении проектных и исследовательских задач (как повседневных, так и задач развития современной науки и технологий).

Проблема формирования современного стиля мышления, логической культуры у обучающихся при STEM образовании ориентирует учащегося на стимулы и оценки, получаемые извне, из социума. В условиях бурно развивающейся информационной технологии стало возможным более наглядно демонстрировать многие «реальные эксперименты» в реальном времени, применяя знания, полученные на уроках.

В частности, проанализированы эффективность использования STEM образования на уроках физики.

В статье рассмотрены преимущества STEM технологий. Приведены результаты по проведению идентичных уроков в параллельных классах, доказывающие, что новый подход позволяет повысить интерес и познавательную деятельность учащихся. Использование STEM технологий на уроках физики показывает улучшение как в качестве обучения, так и в приобщении учеников к миру науки.

Что такое STEAM образование?

STEM/STEAM подход – это комплексная система подготовки обучающихся на всех уровнях образования, объединив науку, технологию, инженерию, искусство и математику, для развития инженерно-технических знаний и прикладного искусства. Основным принципом обучения является сочетание теории и практики, закрепление пройденного учебного материала посредством выполнения реальных заданий, способных подчеркнуть важность теории, её применимость в жизни или работе, на собственном опыте. Подход на

основе STEM/ STEAM технологий применим как при урочном, так и при внеурочном обучении. При проведении уроков рекомендуется применение проблемно-ориентированного и эвристического обучения, а при внеурочном обучении – проектно- и исследовательско-ориентированного обучения.

Конструирование из подручных материалов, изготовление недорогих проектов в целях развития воображения и актуализации знаний и способностей в области экономики, управления и т.д.

Применение STEM/STEAM подходов в образовательном процессе предусматривает интегрированное обучение в соответствии с определенными темами. По реализации STEM-подхода в обучении предметам естественнонаучного цикла рекомендуется: - применение практических заданий и проектов, включение заданий, требующих знаний различных научных областей. Это поможет обучающимся:

- применять знания на практике и развивать навыки решения реальных проблем;
- использование мультимедийных технологий, интерактивной доски, компьютерных программ, моделирование и т.д., чтобы сделать уроки более интересными и эффективными для обучающихся;
- обучение использованию научных методов, формулированию гипотез, проведению экспериментов и анализу данных. Это поможет развить навыки научной работы и критического мышления;
- обучение использованию технологий в инженерии и дизайне. Это поможет развить навыки в области технологий и инженерии;
- использование методов развития креативности и инноваций.

Задания STEM в целом в большей степени имеют дивергентный, а не конвергентный характер. (Дивергентная задача имеет много правильных ответов и вариантов решений. Такой тип задач направлен на развитие творческого мышления. Конвергентные задачи имеют единственно правильное решение и один способ решения, направлены на освоение общего умения решать задачи.

STEM – это методика обучения учеников, в основе которой лежит интегрированное изучение науки, технологий, инженерии и математики как самых востребованных дисциплин. STEM-технологии в образовании подразумевают не только теоретическое изучение материала, но и практическое применение. Благодаря внедрению STEM - технологий в образование, ученики по всему миру начнут не только изучать теорию, но и тестировать ее на реальных проектах. Это повысит заинтересованность школьников и закрепит полученные знания.

Образование STEM может быть связано со многими положительными аспектами, т. е. с предоставлением возможностей для более высокого уровня мышления и навыков решения проблем учащихся.

Считается, что ученики, изучающие предметы STEM, способны логически мыслить и независимо использовать различные инструменты для решения проблем в сфере инноваций и изобретений. Компетентность в предметах STEM может повлиять на карьеру, повысить производительность и конкурентоспособность в нескольких секторах экономики.

Для достижения эффективности образовательного процесса, в плане развития мотивации, могут использоваться различные технологии, средства и методы.

Мотивация - важнейший аспект структуры учебной деятельности, а для личности, выработанная внутренняя мотивация, есть основной критерий ее сформированности. Она заключается в том, что учащийся получает «удовольствие» от самой деятельности на уроках при обучении наук.

Организация работы на уроке с применением STEM технологий в современной школе помогает решить проблемы, связанные с мотивацией обучения учащихся.

Использование STEM технологии в методике преподавания физики создает создание условий для образования учащихся в соответствии с требованиями времени:

- активизация познавательной деятельности учащихся

Благодаря такому мышлению ученик может легко найти выход из затруднительной ситуации или в нужный момент. Поэтому развитие креативности является важным пунктом для школьного образования, и для тех, кто желает стать успешными.

Урок физики отличает наибольшая приближенность к жизнедеятельности людей, и физика, как никакая другая наука имеет непосредственную практическую направленность. И все же, применяя различные подходы к обучению, сегодняшнего школьника очень сложно заинтересовать и мотивировать к учебе. Существует множество методик, которые можно заполнить новыми видами. В настоящее время в Казахстане обучение проводится по обновленной программе содержания, где основную роль играет не оценка, а мотивация детей к учебе. Здесь важно учитывать ответ каждого отдельного обучающего, и поэтому к каждому заданию прилагаются дескрипторы, в которых приводится ряд требований, что необходимо выполнить обучающемуся.

По этим дескрипторам обучающийся выполняет задания, и по выполненному алгоритму, обучающийся понимает, за что и как получает баллы.

На сегодня идет преобразование содержания урока физики, с использованием интерактивного оборудования, процесс урока стал более интересным и занимательным, так как помимо, видео и презентации мы используем электронные книги, флипчарты тем и показываем виртуальные лабораторные. Новое поколение требует иного подхода и других методик, как показывает практика – традиционные занятия не удовлетворяют потребностям современного обучающегося.

Педагогам рекомендуется планировать уроки, учебные задания, творческие проекты прикладного характера. При этом выполнение заданий и проектов предполагает совместную творческую, исследовательскую деятельность, в ходе которой вырабатывается умение взаимодействовать в команде. Необходимо обратить внимание на важность продукта, полученного в процессе совместной учебной деятельности обучающегося с педагогом и с другими обучающимися.

Что это за урок STEM?

STEM-образование (Science, Technology, Engineering and Mathematics – наука, технологии, инженерия, математика) – это ряд программ и экспериментов, в которых сочетаются естественнонаучные компоненты и инновационные технологии.

STEM расшифровывается как Science, Technology, Engineering, Mathematics - наука, технология, инженерия и математика. Понятие STEM объединяет широкий круг дисциплин, неразрывно связанных друг с другом: математика, физика, химия, биология, астрономия и др.

Во время уроков физики можно не только учить формулы и теории, а с их помощью сконструировать модель моста. Во время строительства ребенок сможет проверить свои расчеты в реальной жизни. Тестирование и проведение экспериментов способствует формированию инженерных навыков. Можно совместить уроки физики и биологии при изучении особенностей света и процесса фотосинтеза.

12 основных шагов по планированию STEM-урока:

1. Необходимо подготовить STEM-урок по теме, которая планируется к изучению, то есть отступ от утвержденной учебной программы нежелателен вследствие ограниченных временных ресурсов.

2. Найти связь выбранной темы с реальной проблемой, существующей в мире и обществе. STEM-уроки затрагивают реальные социальные, экономические и экологические ситуации в локальных и глобальных сообществах.

3. Четко определить проблему, которая будет ставиться перед учащимися на уроке.

4. Составить регламент требований, которые будут предъявляться к проектам, созданным на занятии.

5. Изучить основы инженерного проектирования для планирования занятия. Принципы инженерного проектирования (EDP) обеспечивают организованный подход к

решению задач STEM. Этот процесс состоит из последовательных этапов, начиная от определения проблемы до создания и разработки окончательного ее решения .

6. Составить план урока таким образом, чтобы учащимся было интересно знакомиться с новым материалом для изучения.

7. Занятие по теме должно включать в себя не только подачу нового материала в виде лекции, но и выполнение практических и лабораторных работ, заданий на активизацию мышления.

8. Мозговой штурм – учащиеся предлагают свои идеи по решению поставленной проблемы с учетом критериев и ограничений. Учащиеся должны понимать, что существует несколько вариантов решения проблемы, нет понятия «единственный верный ответ». Именно этот критерий можно назвать основным отличием между обычным экспериментом, проводимым на лабораторных занятиях, и STEM-уроком.

9.Из списка предлагаемых идей выбрать один, который является наиболее подходящим под созданные ранее критерии отбора и создать прототип готового решения.

10. Протестировать созданный прототип и оценить, насколько эффективно он решает поставленную проблему.

11. Обобщить полученные результаты, совместно с группами учащихся принять решение о том, какой из представленных прототипов оказался наиболее эффективным и по каким причинам.

12. Рестайлинг или изменение прототипа, усовершенствование.

STEM-образование внедряется нами с учетом принципов личностного подхода, а содержание образования — постоянно обновляться в соответствии с новыми научными достижениями и требованиями рынка труда. Что такое физика? Физика - это наука, изучающая природу, а если быть точнее, то явления которые в ней происходят.

К этим явлениям относятся:

- электрические явления;
- световые, с помощью которых мы читаем этот текст;
- механические, описывающих движение всего;
- акустические, характеризующие волны;
- магнитные объясняющие притягивания некоторых тел;
- тепловые явления, поддерживающие нашу жизнь

Кроме физики есть и другие интересные науки, которые изучают наш окружающий мир – это биология, география, информатика, математика, химия и биология. А что, если интегрировать все эти предметы и использовать познания в этих разных сферах во благо науки.

Для этого может быть использован STEM подход, включающий себя науки, которые были перечислены и другие технологии и различного направления: инженерия от простых механизмов до сложных конструкций. Ну и конечно же математика - царица всех наук и основа всех основ.

Освоение программирования в среде Arduino IDE и последующее совместное применение программы и датчиков для измерения физических величин в лабораторном практикуме позволяет сформировать у школьников умения, необходимые для инженерных профессий. Полученные с помощью датчиков данные можно анализировать традиционным для физического практикума способом, формируя навык проведения физического эксперимента.

Ниже в таблице 2 представлен анализ проведенных уроков.

Таблица 2 - Анализ STEM и обычного уроков.

STEM урок	Обычный урок
Ученики работают со специальной программой	Ученики работают только с учебником
Знания ученика оцениваются с помощью компьютерной системы и способны	Работа ученика оценивается учителем, а дополнительные задания не

выполнять дополнительные задания	предусматриваются
Стимулирует развитие логического мышления	Логическое мышление остается на прежнем уровне
Человек с развитым мышлением и восприимчивый к новинкам иностранной системы образования	
Будет улучшена способность работать с информационными и коммуникационными инструментами.	

На уроках физики учащиеся должны непросто заучивать теории и формулы, а уметь строить, например, модель ракеты, чтобы воочию могли «увидеть своими глазами» как работают те же законы притяжения.

Конструируя его, дети работают головой и руками, проверяют свои расчеты в реальности. Так они могут уже, сидя за школьной партой, примерить профессии инженера, технолога, экспериментатора.

На STEM уроках применяется платформа Arduino и её аналоги, которые используются и в образовательном процессе, и на курсах робототехники. Плата Arduino подключается к компьютеру или к ноутбуку, также может быть соединена с мобильным телефоном посредством технологии OTG через USB-кабель передачи данных.Полное освоение платформы Arduino требует от учащихся постановки конкретной цели и задач на уроке физики, написания программы в бесплатной среде Arduino IDE –однойиз актуальных языков программирования на основе C/C++.

Освоение программирования в среде Arduino IDE и последующее совместное применение программы и датчиков для измерения физических величин в лабораторном практикуме позволяет сформировать у школьников умения, необходимые для инженерных профессий.

Полученные с помощью датчиков данные можно анализировать традиционным для физического практикума способом, формируя навык проведения физического эксперимента.

Уроки физики с элементами STEM-подхода:

Тема урока/Проблемный вопрос (Интересный факт)	S- science Научный подход, интеграция с другими науками	T- technology Технология	E-engineering Инженерия	M- mathematics Математика
Физика, 9 класс				
Реактивное движение. Сегнерово колесо было изобретено в 1750 году венгерским физиком и	Биология: Роль реактивного движения в жизни растений и животных. Астрономия: Движение ракеты, при котором тело меняет свою скорость за счет отбрасываемой части.	Ученики моделируют пусковую установку для ракеты, делают чертеж, составляют список необходимых материалов, моделируют ракету, инклинометр – прибор для определения	Собирают пусковую установку, модели ракет, инклинометр. Проверяют в действии.	Измеряют, на какую высоту поднимется ракета, какие факторы влияют на дальность полета, что можно изменить для улучшения результата

математиком Яношом Сегнером. Оно состоит из воронки, внизу которой укреплены две горизонтальные трубки с отогнутыми в горизонтальной же плоскости концами. Эти концы открыты, и если заливать воду в воронку, она вытекает через них, и сегнерово колесо начинает вращаться. Действие сегнерова колеса основано на реакции вытекающей струи. По сути, это одна из первых реактивных гидравлических турбин.		высоты полета ракеты		
Физика,7 класс				
Тема урока/Проблемный вопрос (Интересный факт)	S- science	T- technology	E-engineering	M- mathematics
	Научный подход, интеграция с другими науками	Технология	Инженерия	Математика
Опыт Торричелли. Атмосферное давление. Перепады погоды воспринимаются большинством людей как естественное явление. Да, может испортиться настроение в пасмурный день,	География: Атмосфера Земли. Состав атмосферы. Биология: Давление в системе кровообращения человека, влияние давления на самочувствие людей.	Ученики моделируют упрощенную модель прибора для измерения атмосферного давления – бароскоп, манометр	Ученики предлагают способы измерения атмосферного давления. Ученики предлагают способы снижения и повышения артериального давления.	Измерение нормального атмосферного давления. Измерение атмосферного давления в зависимости от высоты.

не более того. Но есть категория людей, которые при смене погоды чувствуют значительное ухудшение общего самочувствия: головные боли, головокружение, упадок сил, ломоту в суставах. Почему? Как погода влияет на самочувствие людей?				
Давление в жидкостях и газах. Закон паскаля. Гидравлические машины Рассмотрите картинки, определите, что их объединяет.	Химия: Строение и свойства жидкостей и газов. Техника: Гидравлические прессы, гидравлические тормоза, гидравлические подъемники.	Ученики моделируют упрощенную модель гидравлической машины, делают чертеж.	Собирают модель гидравлической машины, проверяют ее в работе	Измеряют, какой выигрыш в силе способен произвести гидравлический пресс. от каких величин зависит выигрыш в силе (площадь, высота).

Немало важно в создании STEM-урока играет роль оценивания. Обязательно нужно разработать критерии оценивание. Например: Обоснование актуальности проекта - 2 балла. Логика поэтапного планирования – 2 балла. Целесообразность выбранных технологий, ресурсов, сроков для реализации проекта – 4 балла. Презентация проекта; ответы на вопросы аргументированы – 2 балла.

Заключение

Интеграция STEM — это один из основных трендов в мировом образовании. Воспитывая интерес в области естественных и общественных наук детей, мы значительно повышаем шансы на успех СТЕМ в высших учебных заведениях. Реализация проектной и учебно-исследовательской деятельности с применением междисциплинарного прикладного подхода позволяет создать лучшую основу для освоения важных дисциплин в сфере ИТ-технологий.

Проводить каждый урок, основываясь на интеграции и на проектном обучении вряд ли представляется возможным, потому что такие уроки сложно уместить в стандартные 45 минут, порой в школах попросту отсутствует оборудование, которое нужно бы использовать при реализации какого-то проекта.

Помимо связи предметов с реальной жизнью, этот подход открывает возможность для творчества ученика. При таком подходе проектная деятельность школьников ставит ряд задач, которые необходимо решить. Единственно верного решения нет, ученику дается полная свобода творчества. С помощью подобных заданий ребенок не просто генерирует интересные идеи, но и сразу воплощает их в жизнь. Таким образом, он учится планировать свою деятельность, исходя из поставленной задачи и имеющихся ресурсов, что обязательно пригодится ему в реальной жизни.

Таким образом, использование STEM технологий на уроках физики доказывает их состоятельность в улучшении качества образования, а также в деле привлечения учащихся к миру науки. Тем самым мы способствуем рождению новых талантливых и креативных учеников, способных думать и творить. О STEM образовании нужно знать одну главную вещь – это не просто мода в образовании.

Сейчас это самый реальный и эффективный подход для решения глобальных мировых проблем:

- в экологии, энергетике, медицине, инженерии, строительстве и т.д.

Школа должна как можно скорее внедрить этот подход, поскольку будущее сложно представить без высоко квалифицированных специалистов, умеющих креативно мыслить и принимать правильные решения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Инструктивно – методическое письмо «Об особенностях учебно – воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023-2024 году»
2. НогайбаеваГ.РазвитиеSTEMобразованиявмиреиКазахстане.[Электрон.ресурс]– URL:https:// iac.kz/ru/publishing/razvitie-stem-obrazovaniya-v-mire-i-kazahstane (дата обращения:12.05.2022).
3. STEM-подход в образовании: идеи, методы, практика, перспективы [Электрон.ресурс] – URL: http://edu4future.by/article/rezultaty-issledovaniya-stem-podhod-v-obrazovanii(дата обращения:12.05.2022).
4. С.М. Кусаинова , Б.С. Тантыбаева, А. Абылайхан, Б.К. Шаихова, А.А. Ережепекова «Использование инновационных методов STEM на уроках химии с реализацией межпредметных связей».
5. Никонов Ю.Д. УРОК ФИЗИКИ В ФОРМЕ STEM-ИГРЫ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ФЕДЕРАЛЬНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ // Международный школьный научный вестник. – 2017. – № 5-2. ;
URL: https://school-herald.ru/ru/article/view?id=448
(дата обращения: 30.10.2023).

ИННОВЦИЯЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТ – БҰЛ ЖҮЙ, ЗАМАНАУИ МЕНЕДЖМЕНТ
ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ – ЭТО СИСТЕМНЫЙ, СОВРЕМЕННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ
INNOVATIVE MANAGEMENT IS A SYSTEM, MODERN MANAGEMENT

Кәрімжан Әлішер Тұрарұлы
педагогика ғылымдарының магистрі, мектеп директоры
Жетісу облысы, Кербұлақ ауданы «Шилісу негізгі мектебі» КММ

Аннотация: Мақалада педагогикалық менеджмент – бұл білім беру процесін басқарудың кешенді принципі мен технологиялық тәсілдер, ол тек білім мекемелеріне тиімді басшылықтың творчестволық потенциялын көрсетіп қана қоймай, педагогтар, оқушылар мен тыңдаушыларға да өзіне тән міндеттер ауқымын жүктейді. Кез – келген ғылымда, оның ішінде педагогикада да менджмент сөзінің негізі антропогендік көзқарасты құрайды, оған мына үш талап қойылады

Абстрактный: В статье педагогический менеджмент – это комплексный принцип и технологические методы управления образовательным процессом, который не только показывает творческий потенциал эффективного управления образовательным

учреждением, но и возлагает на преподавателей, студентов и слушателей круг конкретных задач. В любой науке, в том числе и в педагогике, в основе слова «менеджмент» лежит антропогенный подход, к которому предъявляются следующие три требования:

Abstract: In the article, pedagogical management is a complex principle and technological methods of managing the educational process, which not only shows the creative potential of effective management of educational institutions, but also imposes a range of specific tasks on teachers, students and listeners. In any science, including pedagogy, the basis of the word management is the anthropogenic approach, which has the following three requirements

Түйін сөздер: менеджмент, педагогикалық менеджмент, квалиметрия, басқару, инновациялық менеджмент, заманауи менеджмент, инженер.

Ключевые слова: менеджмент, педагогический менеджмент, квалиметрия, менеджмент, инновационный менеджмент, современный менеджмент, инженер.

Key words: management, pedagogical management, qualimetry, management, innovative management, modern management, engineer.

Жаңа ғасыр - ерекше кезең. Бұл кезеңде ғасырлар бойы жинақталған іс-тәжірибемізге, бай мұраларымызға талдау жасалып, жіктеліп, ойларымыз қорытылып нәтижесінде белгілі бір жүйеге келу - өмір талабы. Білім беруді басқару - ұлттық сананы қалыптастыру мен дамытудың мәдени-этностық тілдік мүдделерді қанағаттандырудың, мемлекетіміздің стратегиялық дамуындағы негізгі мәселелердің бірі – жаңа білім кеңістігін құрудың бірден-бір құралы.

Әрбір мемлекеттің болашағы мектебінде шыңдалады. Ертеңгі тәуелсіз мемлекетімізге ие болып, тізгінін ұстар мамандарды – бәсекеге қабілетті кәсіби білікті маман ретінде ғана емес, кәсіби құзырлы маман ретінде дайындау негізгі міндетіміз.

Білім беру сапасы – қоғамдағы білім беру үрдісінің жағдайын, нәтижесін, сондай – ақ жеке тұлғаның кәсіптілігінің қалыптасуын және даму болашағының қажеттілігін анықтайтын әлеуметтік категория. Білім беру сапасы білім беру ұйымдарындағы жастарды оқыту мен тәрбиелеу қызметтерінің әр түрлі көрсеткіштерінің жиынтығын, яғни білім беру мазмұнын, оқыту формасы мен әдістерін, материалдық -техникалық базалары, т.б. бойынша анықталады .

Адам баласы тек білім арқылы ғана дүниені таниды, табиғаттың құпия сырларын дамытады, техниканы өрістетеді, қоғамды ілгері бастырады. Білім арқылы өткен тарихын таниды, оған тағылым алады және болашағын болжап, келешекке бағыт белгілейді . «Бұлақ көрсең көзін аш» -деп дана халқымыз айтқандай осы жастардың көзін ашып, білімін, өмірге көз қарасын дамытып, өмірде өз орнын табуға қатысатын адамдардың бірі – Ұстаз. Осы ғажап жанды адамдардың басын қосып, балаға білім беру, одан парасатты, білімді адам шығаруды тілейтін адамдардың арманын жүзеге асыруға көмектесетін – білім ордалары.

Педагогикалық менеджмент жүйесі басқару мен бақылаудың, дамытудың инновациялық үрдісі. Оның негізгі бағыттары өндірісті әлеуметтік, саяси және рухани процестерді басқарудың жалпы ұстанымдарын, әдістерін белгілейді.

Басқарудағы сапа менеджмент жүйесі арқылы білім мен тәрбие беру үрдісінің сапасын тиімді қалыптастыруға, бәсекеге қабілетті мамандар даярлау үшін инновациялық орта жасауға, әлеуметтік – серіктестікті дамытуға, педагогикалық ұжымды шығармашылық ұжым етіп біріктіруге оқу орнының тұрақты дамуын қамтамасыз етеді.

Педагогика ғылым мен тәжірибеде тұтас педагогикалық процесті басқару ғылыми тұрғыдан қарастырып, оған қатаң ғылыми негізделген сипат беруге деген ұмтылыс күшейе түсуде. Шыныдығында басқару тек техникалық және өндірістік процестерге ғана емес, сонымен бірге педагогика сияқты күрделі әлеуметтік жүйе үшін де қажет.

Жалпы басқару дегенді – шешім қабылдауға бағытталған, белгіленген мақсатқа сәйкес басқару нысанасын ұйымдастыру, қадағалау, реттеу, алынған шынайы ақпарат негізінде талдау жасап, нәтижесінің қорытындысын шығару әрекеті деп түсіндіруге

болады. Басқару нысананы биологиялық, техникалық, әлеуметтік жүйелер болуы мүмкін. Әлеуметтік жүйесінің бірі ауыл, аудан, облыс, мемлекет көлемін қамтитын білім беру жүйесі деп білеміз. Бұл жерде білім жүйесі ретінде ҚР Білім және ғылым министрлігі, облыстық білім департаменттері, аудандық білім бөлімдерін атаймыз. Ал кәсіптік мектеп күрделі қозғалыстағы әлеуметтік жүйе ретіндегі мектепшілік басқарудың нысанасы болады. Біз мектепті басқару немесе оның компоненттері туралы айтқанда олардың жалпы жүйе-кәсіптік мектепті басқарудың бөліктері ретінде қарастырамыз. Ол бөліктерге тұтас педагогикалық, сынып сабақ жүйесі, оқушыларға эстетикалық тәрбие, кәсіптік бағдар беру жүйесі және т.б.

«Менеджмент» термині ағылшын тілінен «manage» деген сөзінен шыққан, яғни «басқару», «меңгеру», «басшылық жасау» деген ұғымдарды береді. Менеджмент сөзінің жалпы түсінігі – басшының алдына қойған мақсаттарға қол жеткізуде, басқа адамдардың еңбектерін, қабілеттерін жұмылдыра білуі. Басқа сөзбен айтқанда менеджмент – ғылым мен адамдарды және әлеуметтік процестерді басқару өнерін біріктіру.

«Менеджер» сөзінің шын мәні басшылықпен бірге «істің мән — жайын жетік білетін маман» деген анықтамаға дәл келетін сияқты. «Педагогика менеджменті» не «Білім саласының менеджері» деген атау қазір жиі қолданылатын болды, өйткені ол білім саласын жетік меңгерумен қатар, қарамағындағылармен кикілжіңсіз тіл табыса жұмыс істей алатын педагогика және психология ғылымдарымен қаруланған маман. Білім беру жүйесінің алдына қойған мақсаты өмір сүріп отырған замандағы адамзаттық өркениеттің прогрестік даму ерекшеліктеріне, қоғамдық – тарихи, саяси — әлеуметтік, экономикалық жағдайларға бейім жеке тұлғаны оқытып, тәрбиелеп шығару. Бүгінгі таңда ақпаратттық кеңістік әлемі дамып кетті. Атап айтқанда, дүниежүзілік интернет желісі, электронды почта, электронды оқулықтар, қашықтан оқыту және білім берудің технологиялары әлемдік өркениетке аяқ басуымыздың көрінісі. Енді «педагогикалық менеджмент», сөзіне анықтама берсек. (Мұны кейде «білім беру менеджменті» деп атап жүр).

Педагогикалық менеджмент – бұл білім беру процесін басқарудың кешенді принципі мен технологиялық тәсілдер, ол тек білім мекемелеріне тиімді басшылықтың творчестволық потенциялын көрсетіп қана қоймай, педагогтар, оқушылар мен тыңдаушыларға да өзіне тән міндеттер ауқымын жүктейді. Кез – келген ғылымда, оның ішінде педагогикада да менджмент сөзінің негізі антропогендік көзқарасты құрайды, оған мына үш талап қойылады:

1. Өз қарамағындағы қызметкерлерге сыйластықпен қарау;
2. Оларға сенім білдіру;
3. Олардың іс — әрекетінде табысқа жету мүмкіндігін жасау.

Антропогендік (грек сөзінен «antropos» — адам деген ұғымды білдіреді). Көзқарас дегеніміз басқару ісінің мақсаттары мен міндеттеріне мәнді түзетулер ендіруді білдіреді. Басқару қызметінің негізгі өзегі болып адамдардың творчестволық мүмкіндігін мейлінше өнімді пайдалану болып табылады. Осыған байланысты менеджменттік стратегиялардың жаңа қызметтерін жүзеге асыруда мына төмендегі базалық негізге арқа сүйейді.

1. Творчестволық топтарды іске тарту арқылы қабылдаған шешімдердің сапасын арттыру
2. Қызметкерлердің жауапкершілік сезімін күшейту.
3. Инженер – педагог қызметкерлер арасында ақпарат жариялылығы мен өзара сенімділікті арттыру арқылы оқу орнында дұрыс ахуал қалыптастыру.
4. Оқытушылар мен өндірістік оқыту шеберлерінің еңбектерін дер кезінде бағалап, олардың шығармашылық идеялары мен инновациялық іс — әрекеттеріне қолдау көрсету.
5. Студенттер мен оқушыларды шешім шығаруға қатыстырып, олардың оған жауапкершілігін арттыру.

Қазіргі заманның білім жүйесінің басты ерекшеліктерінің бірі – мемлекеттік басқарудан мемлекеттік қоғамдық басқаруға өту. Білім беруді мемлекеттік – қоғамдық басқарудың негізгі идеясы – білім проблемаларын шешуде мемлекет пен жұртшылықтың

күш-қуатын біріктіру, мұғалімдер, оқушылар мен ата-аналарға оқу процесінің мазмұны мен түрін ұйымдастыру әдістерін және білім беру мекемелерін таңдауға барынша кең құқық пен еркіндік беру.

Менеджмент сөзін қазақшаға дәл аударатын болсақ , онда «басқа біреу арқылы өз мақсатына жету» болып табылады. Алайда сөзбе-сөз аудару сөздің түпкі төркінін әрқашанда дәл бере бермейді. Күнделікті тұрмыста менеджмент сөзі белгілі бір ұйымдағы барлық адамдардың қызметіне басшылық етумен шұғылданып, өз мақсатына жетуді білдіреді. «Менеджмент» ағылшын сөзі, оның түп төркіні гректің «манус», яғни «қол, күш» деген сөзінен шығып, алғашқы кезде мал бағу саласында, дәлірек айтқанда, ат тізгінін ұстау, меңгеру шеберлігін білдірген. Кейіннен бұл атақ адам қызметінің саласына ауысып, адамдарды басқарудың және ұйымдастырудың ғылыми- практикалық мәнін білдіретін болды. Ағылшын тіліндегі Оксфордт сөздігінде бұл ұғымға мынадай түсінік беріледі: [2]

а) адамдармен қарым – қатынас жасау әдісі, үлгісі;

б) билік және басқару өнері;

в) шеберліктің ерекше түрі және әкімшілік дағды;

г) басқару органы, әкімшілік бөлігі

Бүгінгі таңда қазақстандықтардың алдында тұрған міндеттердің бірі — «Мәңгілік Ел» идеясын жүзеге асыру. Бұл идеяны жүзеге асыру үшін мектептерде мақсатты түрде тәрбие жұмыстарын жүргізу, сонымен қатар барлық оқу пәндерінің тәрбиелік мәнін күшейту қажет. Оқытылатын пәндер рухани-адамгершілік қасиеттері мен білім алушылардың патриоттық сезімдерін қалыптастыруға, қазақстандық отаншылдық пен азаматтық жауапкершілік, ұлттық сана-сезім мен толеранттылық, Қазақстанның этникааралық жағдайда қарым-қатынас жасай білуіне бағытталуы тиіс.

Квалиметрия — ол педагогикалық зертттеудің бір саласы, педагогтың арнайы, кәсіби қасиеттерін диагностикалау мәселелерімен айналысатын ғылым.

Квалиметрияға – педагогикалық зерттеудің, оның мазмұнының пара-метрлерін сипатттау, бағалау, өлшеу кіреді.

Педагогикалық үрдісті басқару – қойылған мақсатқа сәйкес шешім қабылдау, ұйымдастыру, бақылау, басқару объектісін зерттеу, алыған ақпараттарды талдау және қорытындылау іс-әрекеті болып табылады.

Басқару объектісі биологиялық, техникалық, әлеуметтік жүйелер бола алады. Білім беру әлеуметтік жүйеге жатады және елдің, өлкенің, облыстың, қаланың және ауданның аумағында қызмет етеді. Сондықтан басқару субъектілері министрлік, облыстық, қалалық, аудандық білім беру басқармалары болып бөлінеді.[3]

Жалпы білім беретін мектептер күрделі динамикалық жүйе ретінде мектепішілік басқару объектісі болып табылады.

Мектепішілік басқару – тиімді нәтижелерге қол жеткізу мақсатында тұтас педагогикалық үдерістің объективтік заңдылықтарын тануға негізделген оған қатысушылардың мақсатты, саналы өзара әсерлесуі.

Тұтас педагогикалық үдеріс қатысушыларының оны басқарудағы өзара әсерлесуі өзара байланысты: педагогикалық талдау, мақсат қою және жоспарлау, ұйымдастыру, бақылау, реттеу мен түзету тәрізді әрекеттер мен функциялардан тұрады.[1]

Қазіргі білім беру жүйесінің дамудағы бір ерекшелік – білім беру мемлекеттік-қоғамдық басқару болып табылады.

Білім беру жүйесін мемлекеттік басқару сипаты мындай қағидалар принциптер жиынтығымен анықталады:

-білім берудің ізгілік сипатта болуы;

-білім беру жүйесінің ұлттық мәдениеттерді және салт-дәстүрлерді -мемлекеттік тараптардан қорғауы;

- берудің жалпыға бірдейлігі;

-білім берудің зиялылығы;

- білім берудегі еркіндік пен плюрализм;
- білім берудің демократиялық сипатта болуы;

Білім берудің қоғамдық сипаты бірқатар белгілермен анықталады. Мұндай белгілер қатарына мыналар жатады.

Мектеп іс-әрекетін ұжымдық басқару органы – мектеп кеңесі басқарады. Оның атқаратын функциялары мен жұмыс мазмұны жалпы білім беру мекемесінің типтік ережелерінде көрсетіледі.

Педагогикалық үрдістің тиімділігін көрсететін маңызды көрсеткіштер – педагогикалық және оқушылар ұжымдарындағы моральдық-психологиялық климат, ата-аналар мен оқушылардың педагогикалық деңгейлері болып есептеледі.

Білім жүйесі оларға жетекшілік етеді, ал тәрбиеленушілер осы жетекшілік қатынастарды пайдалы ұғымдар ретінде игереді, яғни тәрбиелік қызметтің орындалып жатқаны. Осыдан да басшының, тәрбиешінің, мұғалімнің моральдық, әдептілік кейпіне жоғары талаптар қойылады. Кәсіби іс-әрекетті әрқилы деңгейде бірдей тең басқару – бұл да педагогикалық жүйелерді басқарудың өз алдына ерекшелігі. Өз тұлғасын қалыптастыру барысындағы оқушы іс-әрекетін тәрбиешінің бір өзі басқармайды, бұған бірнеше пән мұғалімдері, сынып жетекшісі және басқа да күнделікті ықпал жасаушы мектептің барша қызметкерлері араласады. Сондай-ақ, мұғалімдердің, сынып басшыларының қызметтеріне мектеп директоры мен директордың оқу, тәрбие және сыныптан тыс жұмыстар бойынша орынбасарлары әкімшілік басқару жүргізеді. Мұғалімдер бір уақытта бірнеше қызмет атқарады. Ол – сынып басшысы, пән мұғалімі, әдістемелік бірлестік мүшесі.[9]

Мектеп көп тарапты байланысқа ие. Оның жұмысы ата-аналармен, қоғамдық ұйымдармен, мемлекеттік мекемелермен қатынастар негізінде атқарылып барады.

Мектеп - мемлекеттік (немесе онымен тығыз байланысқан) құрылым. Отбасы, қоғам, мемлекет араларындағы бірлікті іс-әрекеттердің ұштаса орындалуынан тәрбиенің жалпы мақсаттары іске асып барады. Мұндайда өзара байланыстар міндетті түрде жүйелі басқарымда болуы шарт. Бұл да педагогикалық жүйелерді басқарудың өз ерекшелігі. Білім берудегі мектеп жағдайы «мұғалім-оқушы» қарым-қатынасына тәуелді екенін ескеретін болсақ, білім жүйесін басқарудың келесі ерекшеліктерін де біліп қойған жөн: әртүрлі жас деңгейіндегі балалар бірлестіктеріне басшылық; материалдық ынтадан гөрі моральдық ынтаның басым болуы; басқарушының өз басқарымындағылармен жеке таныс болу қажеттігі, білім саласын басқаратын тұлғаның жоғары дәрежеде білікті, білімді болуы.

Ұлт рухының соғар жүрегі де, қан жүгірер күре тамыры да – ол біздің балаларымыз. Алдымызда отырған әр баланың тағдырына біз жауаптымыз. Білім сапасын арттыру, бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі болып отыр. Осы мәселені шешу – білім беру мазмұнын жаңашаландырумен, оқу үрдісін ұйымдастыру технологиясы мен әдістерін жетілдіру. Сондай-ақ, білім беру мақсаты мен нәтижесіне ерекше мән берумен тығыз байланысты. [11]

Мақсат пен нәтижеге жетуде заман талабана сай ұрпақ тәрбиелеп өсіру-мұғалімнің біліктілігіне байланысты. Қай кезең, қай қоғамда болмасын жеке тұлғаның қалыптасуы ұстаздан басталады. Бүгінгі күні білім саласы түбегейлі өзгерген. Бұл өзгеріс мұғалімнің кәсіби біліміндегі жаңашылдықты талап етеді.

«Ұстаздық ұстаздың ғана қолынан келеді» демекші жаңа технологиямен қаруланған шығармашыл мұғалім бала жүрегіне әрқашан жол таба біледі деп ойлаймын.

Менің қазіргі түйген ойым: бағдарлама аясында жаңаша ойлау, ойлауға сыни тұрғыдан қарау, іс-әрекетті жоспарлау және оның даму барысын эвалюациялау теорияларын меңгере отырып, оқушылардың, мұғалімдердің, мектеп дамуына ықпал ететін басшылардың да осы мақсатты іске асыруда қоян-қолтық бірге жұмыс жасауы ғана нәтижелі іске бастайтынына сенімім мол. Өткені тек шынайы жауапкершілікпен жұмыс жасайтын ортаны қалыптастыру – тиісті нәтижеге жеткізеді.

Тек бірлесіп қана, бүкіл халықтың күш-жігерін біріктіріп қана біз алға баса аламыз. Бірлігі берекелі, тірлігі мерекелі, ынтымағы жарасқан елдің ғана ырысы мен табысы мол болмақ.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Никитина Н.Н., Железнякова О.М., Петухов М.А. Основы профессионально-педагогической деятельности. М.:Мастерство, 2002
2. Симонов В.П. Педагогический менеджмент. М.,2004.

ХИМИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ЖАҢА ТРЕНД

Иманқожа Ақерке Бақытқызы
Жетісу облысы, Көксу ауданы, Т.Исабаев атындағы мектеп жанындағы шағын орталығы бар орта мектеп
akerke_996.kz@mail.ru

Аннотация: Бұл баяндамада жас мұғалімдердің қазіргі қоғамды тәрбиелеудегі рөлінің маңыздылығы айтылады. Баяндамада оқытуда инновациялар мен технологияларды пайдалану, оқыту әдістеріндегі икемділік пен шығармашылық, оқушылармен белсенді әрекеттесу, кәсіби дамуға ұмтылу және оқушылардың жеке тұлғасын қалыптастыруға әсері сияқты негізгі аспектілер қарастырылған.
Аннотация: В докладе рассмотрены такие основные аспекты, как использование инноваций и технологий в обучении, гибкость и креативность методов обучения, активное взаимодействие со учениками, стремление к профессиональному развитию и влияние на формирование личности учеников.
Annotation: This report highlights the importance of the role of young teachers in the education of modern society. The report examines such key aspects as the use of innovation and technology in teaching, flexibility and creativity of teaching methods, active interaction with students, the desire for professional development and the impact on the formation of students' personalities.
Түйін сөздер: педагог, инновация, технология, интеллект, виртуал, платформа , цифрлық технология.

Бүгін мен сіздермен біздің қарқынды дамып келе жатқан білім әлемінде қандай заманауи оқыту әдістері мен инновациялық технологиялар бар екендігі туралы ақпаратпен бөліскім келеді. Оқыту біздің өмірімізде шешуші рөл атқарады және қазіргі қоғамда табысты білім беру үшін озық тәжірибелерді пайдалану маңыздырақ болып отыр. Сіздердің назарларыңызды өскелең ұрпаққа білім берудегі маңыздылығына, атап айтқанда, болашақ оқу үдерісін қалыптастырудағы жас мұғалімдердің рөліне аударғым келеді. Жас педагогтар ретінде біз бірегей қиындықтарға тап болып, білім берудің алға жылжуына елеулі үлес қосуға мүмкіндігіміз бар.

Бүгінгі оқушылар– технологиялық қарқынды даму, жаһандану, әлеуметтік-мәдени өзгерістер жағдайында өсіп келе жатқан бірегей ұрпақ. Міне, бүгінгі оқушыларды сипаттайтын тенденцияның бірі ол- цифрлық сауаттылық. Қазіргі оқушылар өзін-өзі дамытуға және мектептен тыс оқуға жиі қызығушылық танытады. Олар білімдері мен дағдыларын кеңейту үшін онлайн ресурстарға қол жеткізе алады, курстар мен вебинарларға қатыса алады. Оқушылардың цифрлық сауаттылығы жоғары. Олар технологиямен оңай араласады және күнделікті өмірде смартфондарды, планшеттерді және компьютерлерді пайдаланады. Бұл дағды олардың оқу қалауларына да әсер етеді.

Менің педагог статусында жұмыс жасап жүргеніме 2 жылдан асты, мектепте химия пәні бір сарында өтіп жүргендіктен, қазіргі цифрлық заманда оқушыларды белсенді оқыту үшін ақпараттық білім беру ортасын жобалау, зертханалық жұмыс құралдарын пайдалану үлкен уақыт пен қаржылық шығындарды талап ететін күрделі міндет екенін атап өткен жөн. Сол себепті жас маман ретінде менің басты назарға алатын қағидам: білім берудегі негізгі тенденциялардың бірі дәстүрлі лекциялық үлгіден белсенді оқыту әдістеріне көшу болып табылады. Пікірталас, топтық жобалар, тәжірибелік тапсырмалар, шынайы түрде жасалынған VR технологиясын қолдану оқушыларға виртуалды ортада химия эксперименттерін жүргізуге мүмкіндік береді, бұл нақты зертханаларға қол жеткізу шектелген жағдайларда әсіресе пайдалы болуы мүмкін. Сол себепті , әр сабақтыц оқушыларды жалықтырмайтындай, күнделікті сабақтың мақсатына еркін түрде жете алатындай химия сабақтарын құрастыруға тырысамын және маған көмектесетін оқу процесінде ғана емес, заманауи ізденіске ие жасанды интеллектті пайдалану оқытуда трендке айналдыру қажет деп есептеймін.

Жалпы жасанды интеллект (AI) және машиналық оқыту технологиялары білім беруді өзгертеді. Әрбір оқушының білім деңгейіне бейімделген жекелендірілген білім беру бағдарламалары және деректерді талдаудың интеллектуалды жүйелері оқуды оңтайландыруға көмектеседі.

Жасанды интеллект (AI) химиктерге зерттеулер мен тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды тиімдірек ету үшін әртүрлі құралдар мен әдістерді ұсынады. Міне, жасанды интеллект химиктерге көмектесетін бірнеше тәсілдер:

Химиялық қасиеттерді болжау және модельдеу: Жасанды интеллект химиялық әрекеттесулердің дәл үлгілерін жасау және жаңа қосылыстардың қасиеттерін болжау үшін пайдаланылуы мүмкін. Бұл зертханалық зерттеулерге кететін уақыт пен шығынды азайтуға көмектеседі.

Деректердің үлкен көлемін өңдеу және талдау: машиналық оқыту алгоритмдерін пайдалана отырып, AI химиялық деректердің үлкен көлемін тиімді талдай алады, үлгілерді ерекшелей алады және химиктерге құнды ақпарат бере алады.

Рационалды молекулалық дизайн: AI нақты химиялық қасиеттері бар жаңа молекулаларды жасауға көмектеседі. Бұл жаңа препараттар мен материалдарды әзірлеу үшін медициналық және фармацевтикалық зерттеулерде пайдалы.

Зертханалық процестерді автоматтандыру: AI басқаратын роботты жүйелер күнделікті химия эксперименттері мен талдауларын орындай алады, бұл химиктердің шығармашылық зерттеу жұмыстарына уақытын босатады.

Реакцияны таңдау және синтезді оңтайландыру: AI жаңа қосылыстарды синтездеудің ең жақсы бағыттары бойынша ұсыныстар бере алады, сондай-ақ химиялық реакция жағдайларын оңтайландырады.

Жаңа материалдарды ашу: AI энергетика, электроника және басқа салаларда маңызды болып табылатын бірегей қасиеттері бар жаңа материалдарды табуға көмектеседі.

Виртуалды қауіпсіздік сынағы: AI химиялық қосылыстардың қауіпсіздігін және қоршаған ортаға ықтимал әсерін болжау үшін оларды виртуалды түрде сынау үшін қолданылады.

1-сурет

2-сурет

Бұл оқыту жүйесін «Химия және биология пәндерін оқытуда электронды білім беру ресурстарын пайдалану» атты облыстық семинарда іс-тәжірибеммен бөліскен болатынмын. Әріптестердің қызығушылығына қарай, тәжірибе нәтижелі өтті.

Қорыта айтқанда, қазіргі таңда білім беру ортасын қалыптастыруда тиімді оқыту әдістері мен инновациялық технологиялар басты рөл атқарады. Олардың көмегімен біз оқушылардың білімі мен дағдыларын дамытуға көмектесетін икемді, қолжетімді және тартымды білім беру бағдарламаларын жасай аламыз.

Жасанды интеллект химиялық зерттеу процестерін айтарлықтай жылдамдатады және жақсартады, бұл оларды дәлірек, тиімдірек және үнемді етеді.

Оқытудың озық әдістері мен инновациялық технологияларды пайдалана отырып, әрбір оқушының үздік білім алуына мүмкіндік жасау үшін бірлесіп жұмыс жасайық.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Современные открытые уроки химии. 8-9 классы: Е.П. Сгибнева, А.В. Скачков. Москва, Феникс, 2002 г. 320 с.
2. Аликберова Л. Ю. «Занимательная химия». Москва. АСТ – Пресс, 1999 г.
3. [https://ust.kz/word/jasandy_intellekt_juiesin_qoldany_salalary-298341.html]

РЕСУРСТЫҚ МЕКТЕПТІҢ МИССИЯСЫ: ТӘЖІРИБЕ, ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ, ТАБЫС
МИССИЯ РЕСУРСНОЙ ШКОЛЫ: ОПЫТ, СОТРУДНИЧЕСТВО, УСПЕХ
RESOURCE SCHOOL MISSION: EXPERIENCE, COOPERATION, SUCCESS

С. М.Абдулкаримова
КГУ «Средняя школа имени Ракымжана Кошкарбаева», Каратальского района, село Ескельды, salta69@list.ru

Андатпа: Мақалада ауыл мектептерінің білім беру ресурстары шоғырландырылған ресурстық орталықтың оқушыларын оқыту мен тәрбиелеудің сапалы жаңа деңгейін енгізуге бағытталған, мұғалімдерді әдістемелік ұйымдастыруда қолдаудың жаңа формаларын енгізу және жаһандану жағдайында оқушылардың табысты болуы және білім алу қажеттіліктерін қанағаттандыру қызметі қаралады.

Аннотация: В статье рассматривается деятельность ресурсного центра на базе которой, консолидируются образовательные ресурсы сельских школ нацеленная на переход на качественно новую ступень образования и воспитания учащихся, внедряются новые формы организационно-методического сопровождения педагогов и удовлетворение образовательных потребностей учащихся для обеспечения успеха в условиях глобализации.

Annotation: The article examines the activities of the resource center on the basis of which, the educational resources of rural schools are consolidated and aimed at moving to a qualitatively new level of education and upbringing of students, introducing new forms of organizational and methodological support for teachers and meeting the educational needs of students to ensure success in the context of globalization.
Негізгі сөздер: ресурстық орталық; мұғалімдер; білім сапасы; инновациялық технологиялар; желілік қауымдастық; әдістемелік қызмет, сессиялар.
Ключевые слова: ресурсный центр; педагоги; качество образования, инновационные технологии; сетевое сообщества; методические службы, сессии.
Key words: resource center; teachers; the quality of education; innovative technologies; online communities; methodological services, sessions.

Великий педагог - просветитель Ыбрай Алтынсарин писал: «На нашу долю теперь выпало самое ответственное время, когда всё надо ещё создавать, вводить эти нововведения... освещать всё, насколько хватит у нас сил, уменья...» [3,с. 211]. Слова, ставшие девизом просветителей XIX века, актуальны в XXI веке на новом витке развития истории.

Сегодня эффективность системы образования стало определяющим элементом ее конкурентоспособности в динамично меняющемся мире, и для ее обеспечения необходимы постоянное обновление технологий, внедрение инноваций, быстрая адаптация к запросам общества, ведь возможность получить качественное образование является в настоящее время одной из наиболее важных жизненных ценностей. В современных условиях возникает необходимость понимания качества образования как перехода от трансляции знаний учителем к совместному поиску их смысла и ценности, собственной учебной активности учащихся.

Под качеством образования понимается степень соответствия достигнутых результатов социальному заказу и личностным ожиданиям, а также эффективность, рентабельность и доступность образования и функционирует не только на созданных и контролируемых государством стандартах, а учитывает интересы и потребности участников образовательного процесса: учащихся, их родителей, педагогов интересы которых связаны в первую очередь, с личностным развитием, с приобретением социально-значимых компетенции, необходимых для будущего профессионального становления и полноценной жизни.

В модернизационных изменениях системы образования Республики Казахстан особое внимание уделяется сельской школе и ее специфической особенностью является наличие малокомплектных сельских школ. В современных условиях необходимо в сельской школе создать условия для формирования разносторонне развитой конкурентной на рынках образования и труда современной личности сельского школьника.

Учитель в условиях модернизации образования становится ключевой фигурой. К профессиональной компетенции учителя сельской школы относится педагогически целесообразная организация уроков и владение методикой работы с обучающимися с разноуровневой подготовленностью и различными способностями, поэтому от педагога требуется ответственность, умение применять новые методики, мобильность. [1]

Одним из эффективных путей решения проблем сельских малокомплектных школ стало создание опорных школ - ресурсных центров, на базе которых, консолидируются образовательные ресурсы сельских школ называемых магнитными. Школа имени Р.Кошкарбаева, расположенная с селе Ескельды би Каратальского района области Жетысу, уже почти 10 лет выполняет роль опорной школы для близлежащих 5 магнитных сельских школ: средняя школа имени М.Лермонтова, средняя школа села Елтай с МДШО и начальной школой Сарыбулак, неполные средние школы села Ушкомей и села Кокдала. Практика доказывает целесообразность существования ресурсных

центров в сфере образования и для нас большая честь быть причастным к вопросам улучшения казахстанской системы образования.

Миссия ресурсного центра:

-Обеспечение равного доступа к лучшим ресурсам и технологиям для всех обучающихся в образовательном процессе;

-Удовлетворять образовательные потребности учащихся для обеспечения успеха в условиях глобализации;

-Формирование энергичного, разумного, духовно развитого гражданина Республики Казахстан в школе.

Деятельность ресурсного центра ориентирована на создание необходимых условий для перехода на качественно новую ступень образования и воспитания учащихся, формирование и развитие кадрового потенциала, соответствующего современным тенденциям политики образования, поддержка личностного роста педагога, внедрение новых форм организационно-методического сопровождения образовательной деятельности, в том числе в использовании инновационных педагогических технологий, создание целостной системы управления школой, отвечающей требованиям современного общества, повышение заинтересованности всех участников образовательных отношений в совершенствовании образовательной деятельности, организация дистанционного обучения и поддержка сетевой методической службы.

Для эффективности работы ресурсного центра функционируют:

- административно- техническая служба — организация работы центра, подготовка плана работы и отчетных материалов; обеспечение консультационно-технической поддержки школы, организация подвоза учителей и учащихся с магнитных школ в период сессионной работы.

- координационно-методическая служба — повышение квалификации педагогов в области использования информационно- коммуникационных технологий в образовательном процессе; организация необходимых методических консультаций педагогов, координация функционирования созданной методической службы, регулярный мониторинг деятельности; [3]

Для ориентирования деятельности ресурсного центра с магнитными школами были проведены организационно- обучающие семинары со школьными координаторами, ведущими педагогами по составлению единого рабочего плана и созданы сетевые сообщества учителей –предметников: фокус –группы «Табыс» - истории, «Computer science»- информатики, «Береке»- казахского, русского языков, «Фотон»- физики, родительское объединение- «Аяла» и координационного совета сельских школ.

(фото 1) Работа ресурсного центра, стала результативной благодаря эффективному использованию новых информационных технологий, позволяющих преодолевать изолированность отдаленных сельских школ и формировать ученические и жизненно необходимые компетенции.

Для обучения педагогов и школьников из магнитных школ организуются сессии, где тренерами, учителями- уровневиками, опытными учителями проводятся мастер- классы на следующие темы: «Разработка (фото 2) учебных заданий по предметам в соответствии с таксономией Блума», «Развитие диалогового обучения через постановку вопросов высокого порядка», «Улучшение исследовательских навыков учащихся с помощью вопросов высокого порядка», а также коучинги на темы: «Повышение познавательных навыков обучающихся через эффективное использование интерактивных заданий на уроке», «Влияние вопросов высокого порядка на дивергентное мышление учащихся», «Эффективное использование

заданий PISA, PIRLS в развитии функциональной естественно-научной грамотности учащихся», «Развитие критического мышления учащихся через умения задавать открытые вопросы высокого порядка».

На своих уроках учителя мастерски используют методы и приемы технологий критического мышления, проблемного обучения, ИКТ, как например: «Карта памяти», «Ромашка Блума», «Рассуждающее изложение», «Программированные задания», «Велосипедная цепь», «Поиск причин событий», «Четыре предложения», «Перепутанные логические (фото 3) цепочки», «Ботовой журнал», «Галерея», «Диаграмма Венна» часто используются педагогами на уроках при выполнении заданий. Для проверки знаний учащихся, установки обратной связи и проведения рефлексии используются платформы и различные программы Padlet доска, Google Forms, Vascak.cz, QR-код. В результате работы участники образовательного процесса овладевают практическими навыками в рамках (фото 4) профилей, общая информационно - культурная среда для них значительно расширяется. Учителя учат учащихся самостоятельно добывать, анализировать, структурировать и эффективно использовать информацию для максимальной самореализации и полезного участия в общественной жизни. [2]

В апреле месяце 2022-2023 учебного года ресурсным центром был организован семинар на тему: «Семья-счастливая Вселенная» для координаторов, тренеров, учителей и родителей школ Каратальского района с целью способствования формированию положительного психологического настроя родителей в воспитании детей, чувства ответственности. Основываясь на семейных ценностях и принципе счастливой семьи, предложить способы позитивного общения между родителями и детьми.

В ноябре 2023-2024 учебного года была проведена методическая площадка для педагогов опорных и магнитных школ области Жетісу, с целью обмена передовым педагогическим опытом по организации работы ресурсного центра на тему: "Эффективное использование интерактивных заданий на уроке для повышения познавательных навыков обучающихся». Координаторы, тренеры, учителя ресурсного центра и магнитных школ поделились опытом работы и продемонстрировали свои способности успешно сочетать в своей работе как традиционные, так и инновационные образовательные технологии и методы обучения в условиях сельских школ. Образовательная деятельность осуществляется в течение всего учебного года, а не в ограниченные периоды времени, и охватывает весь контингент учащихся независимо от уровня подготовленности.

Ресурсный центр является инновационным образовательным центром и обеспечивает современные формы обучения, где используются эффективные образовательные технологии. Организация деятельности данной научно-методической площадки положительно сказалась на профессиональном развитии педагогов, способствовала раскрытию их творческого потенциала, устанавливается среда профессионального сотрудничества, взаимообмена, стимулируется профессиональный рост учителей и определяется их многофункциональность, а также развитие новой формы организации образовательного процесса в условиях ресурсного центра, возникает необходимость определения роли педагога новой формации. Интегрируется материально-технический и учебно-методический, кадровый потенциал всех входящих в него школ и тем самым обеспечивает полноценное базовое образование на селе. Школьники овладевают качественным знанием по учебным предметам, современными информационными технологиями. А также немало важным фактором является обучение школьников без

отрыва от семьи и привычных условий жизни. В то же время за счет ресурсных центров мы преодолеваем социальную изолированность детей отдаленных сельских населенных пунктов, дефицит культурно-развивающей среды. Школа обеспечивает условия для развития индивидуальности, самореализации каждого ученика, удовлетворения его разнообразных образовательных потребностей, получения качественного образования и в целом успешной социализации ребёнка.

В результате деятельности ресурсного центра наблюдается положительная динамика общеучебных умений и навыков учащихся. Значительно улучшилась учебная мотивация школьников, возрос их интерес к обучению, что проявилось в улучшении учебных показателей.

Проводится SWOT-анализ работы и определены сильные и слабые стороны, возможности и угрозы для развития ресурсной школы.

Сильные стороны	Слабые стороны
1. Повышение качества знания по магнитным школам	1. Удаленность школ друг от друга
2. Высококвалифицированные педагоги: курсы по обновленному содержанию образования -100 %, уровневые курсы – 30 %, тренерские курсы – 30 %	2. Не все учителя 100 % владеют одинаковой компетентностью в проведении оценки и рефлексии
3. Высокий уровень участия в предметных олимпиадах и научных-творческих конкурсах различного уровня – 75 %, призеров - 60%	3.Нехватка высоко-квалифицированных, опытных учителей в магнитных школах
4.Привлечение учителей- лидеров к управленческой деятельности	4. Сбои в организации подвоза учителей и учащихся с магнитных школ во время сессий
5. Организация дистанционных уроков	5. Актовый зал совмещен со столовой
6. Систематизация деятельности ресурсного центра	6. Отсутствие веб-камер в кабинетах для трансляции онлайн уроков (в наличие только в кабинете робототехники)
7. Развитие кадрового потенциала	7. Наличие кабинетов новой модификации
8. Повышение интереса учащихся к учебе, общественной жизни	
9. Организация сетевого сообщества учителей	
10. Высокоскоростное подключение к сети Интернет	
11. Выпуск авторских учебных программ, методических пособий учителями	
12. Участие в республиканских, областных, районных конкурсах, проектах, соревнованиях, олимпиадах.	
13. Достижения учителей и учащихся.	
Возможности	**Угрозы**
1.Поддержка сетевой методической службы	1. Изменение расписания уроков в школах во время проведения сессий ресурсного центра с магнитными школами
2. Повышение качества образования и обучения	2. Нехватка педагогических кадров с школах
3. Повышение компетентности учителей в проведении оценки и рефлексии на уроке	3. Перегрузка участников образовательного процесса урочной и внеурочной деятельностью.

4. Развитие творческих способностей обучающихся и учителей

4. Неготовность родителей и учеников взять на себя ответственность за собственное обучение и воспитание

5. Повышение качества знания обучающихся

Вывод: Обучение в условиях ресурсного центра способствует определению значимости системы обучения в условиях сельской местности, определяет инновационный интерес и пути его внедрения. Позволяет определить цели и направления деятельности каждого участника учебно-воспитательного процесса, изучить, обобщить и расширить инновационно-педагогическую деятельность педагога, разработать практические решения, направленные на реализацию поставленных задач.

Объединение учителей всего ресурсного центра приводит к отношениям, соглашению и успехам, через интересы, потребности, творческое взаимодействие и радость совместного общения, способствуя созданию в коллективе благоприятного психологического климата.

Результативностью работы ресурсного центра является формирование социально-значимых качеств и способностей учащихся, развитие ключевых компетенций, самоконтроль и самооценка учащихся, положительная мотивация учеников к исследовательской деятельности, последовательная и системная работа с одарёнными детьми и ведение здорового образа жизни.

ЛИТЕРАТУРА

1.Концепция развития малокомплектных школ в Республике Казахстан на 2011-2020 годы.
2.Мирсеитова С. "Обучение как поиск и поиск для обучения: формы и методы развития критического мышления обучающихся. Караганды. 2011.
3.Легостаева Л.А. Личность и профессиональная подготовка учителя малокомплектной школы. – М., 1975. – 95 с.
4.Истомин А.В. "Сущность технологии критического мышления",http:// kollegi. kz. Астана 2010.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ӘДІСТЕРІ МЕН ФОРМАЛАРЫ

Хасенова Сандугаш Бауржановна бастауыш сынып мұғалімі
Заирова Бибигуль Бейсенбековна қазақ тілі және әдебиеті пәнінің мұғалімі
Ақсу қаласы, Қызылжар ауылының орта мектебі

Қазақстанда жаңартылған орта білім беруді енгізу бастауыш сыныпта сабақ беретін мұғалімдерінің мойнына қиын әрі жауапты міндет қойды. Мұғалімнің жұмысында әр мұғалім қолдана алатын оқушыларды оқыту әдістерін дамыту және жетілдіру ерекше назар аударды. Әдістерсіз оқытудың мақсаттарына жету, оқу және танымдық іс-әрекеттің мазмұнын жүзеге асыру мүмкін емес. Мұғалімді оқыту әдісі біртіндеп дамып, қоғамның даму талаптарына сәйкес жетілдірілуде.

Қазақстан Республикасының орта білім берудің жаңартылған мазмұны бағдарламасына сәйкес XXI ғасыр оқушысының дағдылары оқушыларға кейінгі өмірде пайдалану үшін тұтас дағдылар кешенін меңгеруге көмектеседі. Бастауыш мектепте білімді игеруде қиындықтарға тап болған оқушылар ынтасын жоғалтады және жаңа оқу материалын үйренуге қызығушылық танытпайды. Оқушылардың осы санатына көмектесу үшін мұғалім жұмыстың жаңа заманауи әдістері мен формаларын игеруге үлкен қажеттілік туды.

Бүгінгі таңда республиканың білімі түбегейлі қайта құрылуда, оқытудың белсенді әдістері енгізілуде, оның барысында оқушылар функционалдық сауаттылықты дербес дамытады, білімді белсенді түрде "алады", құрдастарымен қарым-қатынас жасаудың коммуникативтік дағдыларын дамытуға және проблемаларды шешуге шығармашылықпен қарайды деп болжанады.

Жаңарту шеңберіндегі Бастауыш білім берудің мақсаты-баланың жеке басын дамыту, оның шығармашылық мүмкіндіктерін анықтау, Физикалық және психикалық денсаулығын сақтау.

Оқытудағы жеке тұлғаның белсенділігі мәселесі психологиялық, педагогикалық ғылымда да, білім беру практикасында да өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Бастауыш мектепте жеке қасиеттердің 70% - ы қаланғаны белгілі. Сияқты негізгі дағдылар ғана емес: оқу, жазу, шешім қабылдау, тыңдау және сөйлеу қабілеті баланың өмірінде қажет. Осы күрделі және даулы әлемге қадам басқан әрбір адамға белгілі бір ойлау дағдылары мен жеке қасиеттер қажет. Ең бастысы талдау, салыстыру, бөліп көрсету, мәселені шешу, өзін-өзі жетілдіру қабілеті және барабар өзін-өзі бағалау, жауапты, тәуелсіз болу, жасай білу және ынтымақтастық. Мұғалімнің міндеті-баланың рухани күштерін ашуға көмектесетін оқу процесін құру. Мұғалім бәрін айтып, көрсетіп қана қоймай, оқушыны ойлауға, практикалық іс-әрекет дағдыларын қалыптастыруға үйретуі керек.

Дәстүрлі репродуктивті оқыту, оқушының пассивті бағынышты рөлі мұндай мәселелерді шеше алмайды. Оларды шешу үшін жаңа педагогикалық технологиялар, білім беру процесін ұйымдастырудың тиімді формалары, оқытудың белсенді әдістері қажет.

Белсенді оқыту мұғалімнің пассивті тыңдауынан гөрі оқушылардың көбірек қатысуын талап ететін оқыту мен оқытудың бірқатар тәсілдерін қамтиды. Бұл тәсілдер Оқыту іс-әрекетте бұрынғыдан гөрі көбірек жүреді деген идеяны көрсетеді. [2]

Оқытудың белсенді әдістері-бұл оқу материалын игеру процесінде оқушылардың ақыл-ой және практикалық іс-әрекеттерінің белсенділігі мен әртүрлілігін қамтамасыз ететін әдістер жүйесі.

Оқытудың белсенді әдістері сабақты бастау, мақсаттарды, үміттерді, алаңдаушылықтарды анықтау, оқу материалын таныстыру, өзіндік жұмысты ұйымдастыру, релаксация, қорытындылау әдістеріне бөлінеді. Осы әдістердің әрқайсысы сабақтың белгілі бір кезеңінің нақты міндеттерін тиімді шешуге мүмкіндік береді.

Жұмыстың мақсаты-Бастауыш сыныптарда заманауи мектепте оқыту әдістерін зерттеу.

Тапсырмалар:

* оқыту әдістерінің теориялық негіздерін қарастыру;

* қазіргі мектептегі кейбір оқыту әдістерінің сипаттамаларын зерттеу;

* оларды сабақта қолдануды қарастырыңыз;

Біздің тәжірибемізде қолданылатын кейбір әдістер туралы бүгін айтқымыз келеді.

Сабақтың басталуын ұйымдастырудың белсенді әдістері

"Алақан", "атомдар", "портреттер галереясы", "шынтаққа Сәлем", "көзге Сәлем", "Полиглот", "Шульте Кестесі", "күн мен түн" ойыны, "шыбын-шіркей" сияқты әдістер сабақты тиімді және динамикалық түрде бастауға, қажеттімақты орнатуға, жұмысшыны қамтамасыз етуге көмектеседі сыныптағы көңіл-күй мен жақсы атмосфера.

"Шульте Кестесі" әдісі

Оқушының міндеті - барлық элементтерді дұрыс ретпен атау, оларды көрсеткішпен көрсету немесе қарындашпен сызып тастау ыңғайлы болса.

Бастауыш сынып оқушылары үшін кестелердегі тұрақты жаттығулар көмектеседі:

- жаңа материалды тезірек және берік игеру

- алған білімдерін сыни тұрғыдан бағалауды үйренеді

- ақпаратты есте сақтау тиімдірек

- нақты әрекетке назар аударыңыз

Мақсаттарды, үміттерді, алаңдаушылықтарды анықтаудың белсенді әдістері.

Мұғалім үшін сабаққа мақсаттарды, үміттерді, алаңдаушылықтарды анықтаудың белсенді әдістерін енгізу өте маңызды. "Күту ағашы", "қар ұшқыны", "түрлі-түсті парақтар", "БАҚ", "бағдаршам" сияқты әдістер мұғалімге сыныпты және әр оқушыны жақсы түсінуге мүмкіндік береді, ал алынған материалдар болашақта студенттерге жеке-бағдарланған тәсілді жүзеге асыру үшін қолданылады. Әдістер келесідей. Оқушыларға қағаздан алдын ала кесілген снежинкалар, алма, лимон, түрлі-түсті парақтар таратылады және бүгінгі сабақтан не күтетінін (алғысы келетінін), жалпы оқуды және белгілі бір алаңға, ағашқа және т. б. жазу және бекіту арқылы неден қорқатындығын нақтырақ анықтауға тырысу ұсынылады. қорытынды шығарылады.

"Менің жүрегімде не бар"әдісі

Дайындық: оқушыларға қағаздан кесілген жүректер таратылады.

- Кейде біз бір-бірімізбен қарым-қатынаста "менің жүрегімде оңай" немесе "менің жүрегімде қиын"деген сөздерді естиміз. Кез-келген бизнесті бастағанда, адамның күтуі мен қорқынышы болады. Күту бізге жеңіл, әуе, ал алаңдаушылық ауыр нәрсені еске түсіреді. Сабақта қашан және неге жүрекке қиын, қашан оңай болатынын және оның немен байланысты екенін сізбен бірге анықтайық. Мұны істеу үшін жүректің бір жағына жүрегіңіздің неге ауыр екенін және жүрегіңіздің оңай болуының себептерін жазыңыз.

Сабақ соңында біз осы жүректерге ораламыз және сіздің алаңдаушылығыңыз расталғанын немесе сабақта жайлы және жайлы болғаныңызды білеміз.

Оқу материалын таныстырудың белсенді әдістері

Сабақ барысында мұғалім білім алушыларға жаңа материалды үнемі жеткізіп отыруы керек. "Инфо-болжау", "Кластер", "Миға шабуыл", "қолшатыр", "шыбын-шіркей" сияқты әдістер сізге студенттерді тақырыпқа бағыттауға, оларға жаңа материалмен әрі қарай өз бетінше жұмыс істеу үшін қозғалыстың негізгі бағыттарын ұсынуға мүмкіндік береді.

Мұғалімнің жаңа тақырып туралы әдеттегі ауызша әңгімесінің орнына жаңа материалды ұсынудың келесі әдісін қолдануға болады:

"Инфо-болжау "әдісі" қолшатыр ""шыбын-шіркей"

Мақсаты: жаңа материалды ұсыну, материалды құрылымдау, білім алушылардың назарын жандандыру.

Материал: дайындалған ватман парағы, түрлі-түсті маркерлер.

Өткізу: мұғалім өз хабарламасының тақырыбын атайды. Қабырғаға ватман парағы бекітілген, оның ортасында тақырыптың атауы көрсетілген. Парақтың қалған кеңістігі нөмірленген, бірақ әлі толтырылмаған секторларға бөлінген. 1-сектордан бастап мұғалім секторға тақырып бөлімінің атауын енгізеді, ол қазір хабарлама барысында сөйлесе бастайды. Білім алушыларға баяндамада тақырыптың қандай аспектілері талқылануы мүмкін екендігі туралы ойлану ұсынылады. Содан кейін мұғалім тақырыпты ашады, ал бірінші бөлімнің маңызды сәттері секторға сәйкес келеді (тақырыптар мен негізгі ойларды түрлі түсті маркерлермен жазуға болады). Олар постерге хабарлама барысында енгізіледі. Тақырыптың бірінші бөлімі бойынша материалды баяндауды аяқтағаннан кейін мұғалім тақырыптың екінші бөлімінің атауын екінші секторға енгізеді және т.б.

Презентация соңында мұғалім күткен барлық бөлімдер оларға шынымен әсер етті ме және тақырыптың айтылмаған аспектілері қалды ма деген сұрақ қояды. Презентациядан кейін тақырып бойынша қысқаша талқылау жүргізуге болады және білім алушыларда сұрақтар болған жағдайда мұғалім оларға жауап береді.

Тақырып бойынша өзіндік жұмысты ұйымдастырудың белсенді әдістері

Білім алушылардың өзіндік жұмыс материалдарын ұсыну үшін – "Инфо-карусель", "автобус аялдамасы", "жәрмеңке".

"Автобус аялдамасы"әдісі

Мақсаты: шағын топтарда берілген тақырыпты талқылауды және талдауды үйрену.

Материал: үлкен форматтағы парақтар (ватман, плакат, флипчатқа арналған блокнот), киізден жасалған қаламдар.

Өткізу: қатысушылар сұрақтар саны бойынша топтарға бөлінеді

Топтар аялдамалар бойынша бөлінеді. Әр аялдамада (сыныптың әртүрлі бұрыштарындағы қабырғада немесе үстелде) тақырып бойынша жазылған сұрағы бар үлкен форматтағы парақ бар. Мұғалім топтарға тапсырма береді – параққа сұраққа қатысты жаңа тақырыптың негізгі тұстарын жазу

5 минут ішінде топтарда қойылған мәселелер талқыланады және негізгі ойлар жазылады. Содан кейін топ мұғалімдері сағат тілімен келесі аялдамаға ауысады. Қолда бар жазбалармен танысыңыз және қажет болған жағдайда оларды 3 минут ішінде толықтырыңыз.

Сабақта релаксацияның қалпына келтіретін күші туралы ұмытпаңыз. Ақыр соңында, кейде бірнеше минут шайқауға, көңілді және белсенді демалуға, энергияны қалпына келтіруге жеткілікті. Белсенді әдістер - "физикалық минуттар ""жер, ауа, от және су", "қояндар" және басқалары мұны сыныптан шықпай-ақ жасауға мүмкіндік береді.

"Төрт элемент" жаттығуы.

"Төрт элемент" - жер, су, ауа, от. Егер мен " жер " десем, сіз еңкейіп, қолыңызды еденге тигізесіз. Егер мен "су" десем, сіз қолыңызды алға созып, жүзу қимылдарын жасайсыз. Егер мен " ауа " десем, сіз шұлыққа көтеріліп, қолыңызды жоғары көтересіз, терең дем аласыз. Егер мен "от" десем, сіз қолыңызды шынтақ пен білек буындарында айналдырасыз. Түсінікті ме? Ал қазір жаттығамыз. Қателескен адам қатені түзете алады. Біз бастадық.

Сабақты қорытындылаудың белсенді әдістері.

Сабақты, сабақтан тыс іс-шараны "Түймедақ","Екі жұлдыз және тілек", "өзіңізге хат", "рефлексивті экран", "қорытынды шеңбер", "мен нені ұмытып кеттім?", "Мейрамхана", "комплименттер", "текше", "бағдаршам", "қолшатыр", "Сөйлейтін микрофон"

"Қолшатыр" әдісі , "Сөйлейтін микрофон"

Қолшатырға су тамшыларын (кәмпиттер, таспалар) іліп қоямын.Сіз кәмпиттермен сұрақ картасын қоса аласыз, әр бала сұрақпен кәмпиттерді жұлып алады және сұраққа бірден жауап береді. Қызыл және жасыл ленталармен жұмыс. Егер балалар тақырыптарды түсінсе және сұрақ болмаса, олар қолшатырға жасыл таспаны байлайды, ал егер сұрақтар болса, онда қызғылт сары болады.

Әр техниканың оң және теріс жақтары бар.

+ Белсенді оқыту әдістері көмектеседі:

* АМО оң оқу мотивациясын қалыптастырады;
* білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру;
* барлық оқушыларды білім беру үдерісіне белсенді қатыстырады;
* тәуелсіз қызметті ынталандыру;
* Оқу ақпаратының үлкен көлемін тиімді игеруге көмектеседі;
* білім алушының шығармашылық қабілеттерін, ойлаудың стандарттылығын, коммуникативтік-эмоционалдық саласын дамытады;
* әрбір білім алушының жеке-жеке мүмкіндіктерін ашып, олардың пайда болуы мен дамуы үшін жағдайларды анықтайды.

- Оқытудың белсенді әдістерінің кемшіліктері бар:

Бастауыш сынып балаларының өзіндік ерекшеліктері бар, сондықтан:

* Балалар өздерінің эмоцияларын жеңе алмайды, сондықтан сабақтарда проблемаларды талқылау кезінде өте қолайлы жұмыс шуы пайда болады.
* Әр түрлі пікірлерді тыңдауға қарамастан, егер спикер топта психологиялық тұрғыдан басым болса, сөйлеу кезінде біреудің пікірі басым болуы мүмкін.
* Кейбір қатысушылар үшін топтық жұмыс

Әдістерді оқушыларда пікірталас пен ынтымақтастық мәдениетін дамыта отырып, біртіндеп енгізген дұрыс; бұл әдістерді әр сабақта немесе бір сабақта қолдану міндетті емес.

Оқытудың белсенді әдістерін қолданатын сабақтар тек оқушылар үшін ғана емес, мұғалімдер үшін де қызықты. Бірақ оларды жүйесіз, ойланбастан қолдану жақсы нәтиже бермейді. Сондықтан өз сыныбының жеке ерекшеліктеріне сәйкес авторлық белсенді әдістерді белсенді түрде дамыту және сабаққа енгізу өте маңызды.

Оқытудың белсенді әдістерінің әлемі жарқын, таңғажайып, көп қырлы. Мұғалімдер де, оқушылар да өзін жайлы сезінеді. Осы әлемге кіріп, оның толық иесі болыңыз. Оның құпиялары мен мүмкіндіктерін ашыңыз, оның күшті әлеуетін басқаруды үйреніңіз, жұмысыңызды әлдеқайда қызықты және тиімдірек етіңіз және студенттеріңізді ризашылықпен, табысты және бақытты етіңіз.

Дереккөздердің тізімі:

1. http://www.kazpravda.kz/news/poslanie-prezidenta/poslanie-narodu-kazahstana-prezidenta-respubliki-kazahstan-n-a-nazarbaeva / Президент Н.Ә.Назарбаевтың "Қазақстанның Үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік"атты Қазақстан халқына Жолдауы 7

2. Қазақстан Республикасының орта білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде орыс тілінде оқытатын мектептерде бастауыш сынып пәндері бойынша педагог кадрлардың біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық. "Назарбаев Зияткерлік мектептері" ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015.

3. http://www.moi-universitet.ru / "Менің университетім" білім беру порталы

4. http://www.your-mind.ru/lasta/uprazhnenie-pismo-samomu-sebe / "сіздің көзқарасыңыз"жобасы

5. http://www.trepsy.net/razvit/stat.php?stat=392 тренингтерге арналған психологиялық жаттығулар

6. http//www.edu54.ru Вернер П. Г. Бастауыш мектепте сабақтарда белсенді әдістерді қолдану.

7. http / / www.openclass.KZ Шевелева В. С. оқытудың белсенді әдістері

ҰЛТТЫҚ МЕКТЕП – ҰЛТ КЕЛЕШЕГІ
НАЦИОНАЛЬНАЯ ШКОЛА – БУДУЩЕЕ НАЦИИ
NATIONAL SCHOOL IS THE FUTURE OF THE NATION

Кыдырманова Кенжегуль Сеитгановна
Жетісу облысы, Сарқан ауданы «Қарауылтөбе орта мектебі МДШО» КММ
kengesh777@mail.ru

Аннотация: Қазақтың тағдыры, келешекте ел болуы да мектебінің қандай негізде құрылуына барып тіреледі. Мектебімізді таза һәм берік, өз жанымызға /қазақ жанына үйлесетін негізде құра білсек, келешігіміз үшін тайынбай-ақ серттесуге болады, – дейді қазақтың көрнекті ағартушы ақыны Мағжан Жұмабаев. Қандай халық болса да өзінің өткенін, қайталанбас тарихын, салт-дәстүрін көзінің қарашығындай сақтап, қастерлеп, ұрпақтан-ұрпаққа өсиет етеді. Баяндамада осы орайда ұйымдастырылған мектебіміздегі жобаларымыз құндылықтарға негізделген "Талап, еңбек, терең ой, Қанағат рақым, ойлап

қой",- деп "бес асыл істі" бойға сіңіру керектігін айтады. Абай көзқарасы бойынша, өмірде мақсатқа жеткізетін нәрсе - оқу-білім мен үнемі ізденіс екені баяндалады.
От основания школы зависит судьба будущего, существование страны в будущем. Если мы сможем построить нашу школу на чистой и крепкой основе, совместимой с нашей душой/казахской душой, мы сможем упорно трудиться ради своего будущего, не сдаваясь, – говорит Магжан Жумабаев, выдающийся поэт казахского просвещения. Какой бы это ни был народ, он как зеницу ока хранит и бережет свое прошлое, уникальную историю, традиции и передает их из поколения в поколение. В отчете наши школьные проекты, организованные по этому случаю, основаны на ценностях«Требование, трудолюбие, глубокая мысль, Милосердная благодать, подумай, — говорит он, — надо впитать пять благородных дел». По мнению Абая, сказано, что к цели в жизни ведет образование и постоянный поиск.
The fate of Kazakhs, the existence of a country in the future depends on the foundation of the school. If we can build our school on a basis that is clean and strong, compatible with our soul / the Kazakh soul, we can work hard for our future without giving up, - says Magzhan Zhumabayev, an outstanding poet of Kazakh education. No matter what nation it is, it preserves and cherishes its past, unique history, and traditions like the apple of its eye, and bequeaths them from generation to generation. In the report, it is said that our projects in our school, organized on this occasion, are based on the values of "Demand, hard work, deep thought, Satisfaction, grace, think" and "five noble deeds" should be imbibed. According to Abai's point of view, it is said that what leads to the goal in life is education and constant search.

«Бала тәрбиесі басты байлығың, кешіксең көретінің қайғы-мұң» – деп ұлы Абай атамыз да айтқандай, заманауи ағымның да, уақыттың да иесі – бүгінгі жас ұрпақ. Оның болашағы мен тағылымды тәрбиесі қай заманда да ерекше маңызға ие екені белгілі. Білім мен тәрбие егіз ұғым екенін ескерсек, мектеп талай жастың талантын шыңдап, дара да дана тұлғалалардың түлеп ұшар тұғырлы мекені.

Ұлттық болмысты дәріптеп, ұлттық мінезді қалыптастырып, ұлтжанды тұлғаны тәрбиелейтін білім ордасындағы әрбір ұстаздың жүгі ауыр. Әр мұғалім ұлттық мектептің ерекшелігін, ұстанымын, ортақ мүдде-мақсаттарын жетік танып білгенде ғана дұрыс міндетке жұмыс жасай алатынын ескеріп, ұлттық педагогика мен психологиямен үздіксіз танысып, өздерін дамытуда. Ұлттық мүддеге сай міндетке жұмыс жасауды мақсат еткен ұжым арасында «Ұлттық мектеп мұғалімінің моделі қандай болуы керек?» тақырыбында семинар-тренинг өткізілді. Мектеп мұғалімдері ұлттық педагогикадан Мағжанның ілімдері туралы, ұлттық психологиядан Жүсіпбектің ұстанымдарына негізделген тұжырымдарымен бөлісті. Ахмет, Мағжан, Жүсіпбек, Міржақыптар салған педагогика ізімен ұлттық ұстаным мен ұлттық тәрбиеге негізделген ұлттық мектеп моделін қалыптастыру – басты мақсат.

Барша алаш идеясы, кешегі кесепат заманда сол Әлихан Бөкейхан, Ахмет Байтұрсынұлы, Міржақып Дулатовтардай алаш қайраткерлері саясат сахнасындағы қиянкесті күресте жүрсе де, оқулық жазып, мектептер ашу мен ұстаздық жолды ұмыт қалдырмай, ұлттық тәрбиеге ден қоя білгенін үнемі жадымызда ұран етіп ұстап келеміз.

«Әрбір мектеп нағыз ұлт мектебі болуы үшін екі діңгекке тіреледі. Біреуі – сол елдің тілі, екіншісі – тарихы. Осы екі тараудағы біліммен әрбір мектептің бір ұлтқа тиісті болған пішіні құралады» Бұл сөз – заңғар жазушы Мұхтар Әуезовтің сөзі. Сондықтан ана тілімізді, тарихымызды, ұлтқа қызмет етудің озық үлгісі болған тұлғаларды танып білмей, ұлт мектебін құру мүмкін емес.

Құндылықтарға негізделген білім беру негізінде мақсатымыз:ұлттық құндылықтарды өскелең ұрпақ бойына дарыту, ұлттық болмыс, қазақилық, алаштықтар құрған ұлттық мектепті заманауи тұрғыда жандандыру .

"Талап, еңбек, терең ой, Қанағат рақым, ойлап қой",- деп "бес асыл істі" бойға сіңіру керектігін айтады. Абай көзқарасы бойынша, өмірде мақсатқа жеткізетін нәрсе - оқу-білім мен үнемі ізденіс.

Талап қыл артық білуге, артық білім кітапта деп «Көңіл көкжиегі»жас мамандар жобасын іске асырдық мақсаты: Инновациялық технологиялар арқылы мектептің әдістемелік жұмысын жандандыра отырып, бәсекеге қабілетті, заманауи сұранысқа ие, теориялық білімі, іс-тәжірибелік дағдысы бар, білікті маман даярлау. Қолдау көрсету.Күтілетін нәтиже: Оқытудың инновациялық және ақпараттық-коммуникативтік технологияларын қолдану арқылы білім сапасының көтерілуі. Білім берудің әдіс-тәсілдерін жетік меңгерген, жан-жақты құзыретті педагогтың қалыптасуы. Жас маманмен жұмыс – жас маманның кәсіби және тұлғалық дамуының қайнар көзі болғандықтан, білім беру үдерісіндегі маңызды жұмыстардың бірі. Білім беруде нәтижеге жету оңай жұмыс емес. Білім беру міндеті білім сапасын көтеруді мақсат етіп қояды. Педагог алға қойған мақсатқа жету үшін үнемі шығармашылықпен жұмыс жасап, педагогикалық құзыреттілігін дамытып отыруы қажет.

Мұғалім болып мектеп табалдырығын аттағаннан бастап өмір бойы білім алу, өмір бойы үйрену бұрынғыдан артпаса, кемімейді. Соның ішінде әріптестеріңнен үйрену, тәжірибе арқылы үйрену мықты құралың болады. Жас маман болып мектебімізге келген мұғалімдерімізге педагогикалық та, психологиялық та, әдістемелік те қолдау көрсету сол ұжымның ішіндегі тәжірибелі ұстаздарға жүктелген аса жауапты міндет.

Қазіргі таңда мектепке келген жас мамандар жаңа технологияны жақсы меңгергенімен, теориялық білімі жақсы болғанымен әдістемелік және психологиялық жағынан қолдауды қажет етеді.

Биылғы оқу жылында мектебімізде 3 жас маман жұмыс істейді. Мектеп ұжымы жас маманның ең бірінші ұжымда бейімделе алуына назар аударады. Мектептің жас мамандармен арнайы жұмыс жоспарына сәйкес жүйелі жұмыс жасай отырып, қиындықтардың алдын алып отырады.

Еңбек Адал еңбек, алғыр ой - анық досың біліп қой.

«Экомектеп» жобасы Жүзеге асыру уақыты 3 жыл 2-9 сыныптар

Мақсаты: Табиғи ресурстарды ұтымды пайдалануды; олардың сақталуына қамқорлық жасауды; зерттеуді, табиғатты қорғауды үйренеді.

Міндеттері:

- экологиялық білімді дамыту және туған өлкенің табиғатына мұқият қарау;
- балалардың шығармашылық әлеуетін және іздестіру-зерттеу қасиеттерін дамыту;
- шұғыл экологиялық мәселелерді шешуге бағытталған әлеуметтік қызметті ынталандыру

«Терең ой» «Функционалдық сауаттылық» жобасы 5-10 сыныптарға жобаны іске асыру уақыты 5 жыл

Мақсаты:Оқушылардың білімнің өмірлік маңызын түсінуі, теория мен тәжірибені тығыз байланыстырады, пәнге ынтасын арттырады.

Міндеттері:

1.Оқушының алған теориялық білімдерін практикамен ұштастыра білу.

2. Оқушылардың алған сапалы білімдерін өмірде қолдана білуге үйрету.

3. Кез келген проблемалық ситуациялардың шешімін таба білуге үйрету

4. Оқушыларды ізденіске баулып, өз бетінше жұмыс істеуге үйрету

Күтілетін нәтиже:Білімді тұлғадан, өмір сүруге дайын тұлғаны қалыптастыру

Бүкіл өміріне білім алу тұжырымдамасына «бүкіл өмірі арқылы» білімді қажеттілігіне жарату. Тұжырымдамасына көшу арқылы білім беру көзделген.

ҚАНАҒАТ «Мектепішілік тандем» жобасы

Мақсаты: Мектептер арасында серіктестік орнату

Нәтижесінде: Кәсіби қоғамдастық жұмысы жанданды, даму даңғылы тек бір мектептің шеңберінде қалып қалмауы үшін оқытушы өзінің деңгейін сезінуі үшін сыртқы сарапшының бағасын үнемі назарға алады. Міне, осы тұста мектептер арасындағы серіктестік қатынастың құрылуы педагогтердің өзара тәжірибе алмасып, бір ұстанымда ой

түйістіруіне жақсы әсерін тигізеді. Мектептердің бір-бірімен ауызбіршілікте болуы білім берудегі көп мәселенің шешімін табуға көмектеседі. Жетекші мектептердің өзге мектептермен сәтті серіктестік құруы үшін жылы қарым-қатынас, басшы мен мұғалімдер арасындағы ашықтық, еркіндік, шыншылдық қажет. Сонымен қоса әрбір мектептің ұстанымы мен құндылықтар деңгейінде әрекет ете білуі, командалық жұмысты үйлестіруі, рефлексивті әрі белсенді ортаны құра алуы, көшбасшылық пен бөлінген көшбасшылықтың ерікті түрде жүзеге асуы назарда болатынына осы жоба дәлел.

«Рахым» түлек жобасы МАҚСАТЫ:КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ,ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ. КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕ:ГРАНТ ИЕГЕРЛЕРІН ШЫҒАРУ

Осы орайда жобасы «Туған жер» бағдарламасын түрлендіре түсуге септігін тигізе алатын айрықша жоба деу-ге толық негіз бар.

Мектеп түлектерінің ұшқан ұясы мен туған жеріне деген перзенттік сүйіспеншілігі мен махаббатын тереңдету болып отыр. Аталмыш жоба өңірдегі білім шаңырақтарында түлектер туралы жан-жақты мәліметтер мен деректер жазылған сайттар жасақтаудан бастау алды.

Қазір «оқимын, алдыма қойған мақсатыма жетемін» дейтін жастарымызға мемлекет барлық жағдайды жасап отыр. Жас буынның шығармашылық потенциалын дамытып, оларға мотивация беретін дәл осындай игі жобалардың бірі – «Рахым» деп айтсақ болады. «Жомарт түлек» жобасы бойынша өткен жылы көптеген игілікті істер атқарылған екен. Яғни, өткен жылы ауданда «Түлектер» жобасы бойынша мектеп түлектерін тіркеу, кездесулер ұйымдастырылып, мектептер мен ауданымызды көркейтуге демеушілік көмек көрсету жұмыстары тұрақты түрде дәстүрге айналса деген тілекпен 2 бағытта жкездесі ұйымдастырылып тұрады

1-бағыт бойынша туған жеріне танымал, түрлі салада еңбек етіп жүрген түлектердің табысты өмір жолын жас ұрпаққа насихаттау мақсатында мектеп оқушыларымен мотивациялық кездесулер жоспарланса, 2-бағыт бойынша жомарт түлектер туған өлкесінің әлеуметтік мәселелерін шешу үшін демеушілік көрсетіп, мектеп қабырғасына материалдық базасын жақсартуға өз үлестерін қосу болып табылады.

"Білекке сенген заманда
Ешкімге есе бермедік.
Білімге сенер заманда
Қапы қалып жүрмелік", - деп Абылай хан айтқандай, Абай өлеңдерімен сусындап, білім қуып, талмай еңбек етсек, бәсекелестік қайнап тұрған заманда "мыңды" жеңетінімізге сенімдімін.

Пайдаланылған әдебиеттер: https://qundylyq.kz/ сайты
Құндылықтарға негізделген білім беру жобасы

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚАҒИДАТТАРЫНЫҢ ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ІСІНДЕГІ ӨЗЕКТІЛІГІ
АКТУАЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ПРИНЦИПОВ АХМЕТА БАЙТУРСЫНУЛЫ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ
RELEVANCE OF AKHMET BAITURSYNULY S PEDAGODICAL PRINCIPLES IN MODERN EDUCATION

Мамбетбаева Эльмира Рахимбергеновна
бастауыш сынып мұғаліміЖетісу облысы, Сарқан ауданы, Қарауылтөбе ауылы, Қарауылтөбе орта мектебі
Dasel_71@mail.ru

Аннотация: Мұғалім аталмыш еңбегінде ұлттық мектеп қалыптастыру жолында аянбай еңбек еткен Ахмет Байтұрсынұлының педагогикалық асыл қағидаттарын зерделеп, қазіргі білім беру ісімен сабақтастыра зерттейді. Ұлт ұстазына тән кәсіби педагогикалық ұстанымдардың жаңа заман талаптарымен үндестігіне, өзектілігіне әрі өміршеңдігіне тоқталады. Бір ғасыр бұрынғы оқыту мәселесіндегі әдіс-тәсілдердің заманауи жағдайдағы жаңартылған бағдарламада қолданылуын соны сана, тың бағдарда сараптайды. Бастауыш сынып оқулықтарында кездесетін логикалық тапсырмалардың төлиесі, тасқайнары Ахмет Байтұрсынұлынан, қайраткердің «қисындау» тапсырмаларынан бастау алатынын дәлелдеп, ғылыми талдау жасайды. Математика бағытындағы ойлануға жетелейтін «қара есептердің» де бүгінгі оқытуда балалардың қисынды ойлау дағдысын дамытатындығын ашып көрсетеді.
Сонымен қатар, зерттеуші өз ізденісінде жаңашыл педагогтардың ұсынып жүрген әдістемелерінің негізі Ахмет Байтұрсынұлы еңбектерінде кездесетіндігін айшықтаған. «Ұлттық мектеп» құру ісінің «Ұлт ұстазы» еңбектерін оқып, біліп насихаттаумен жүзеге асатынын атап, өз тәжірибесінде қалай көрініс табатындығын нақты дәлелдей алған
Аннотация: Педагог в данной статье изучает педагогические принципы Ахмета Байтурсынова, который неустанно трудился на пути формирования национальной школы и сопоставляет ее с современной образовательной деятельностью. Оно подчеркивает гармонию, актуальность и жизнеспособность профессионально-педагогических позиций, присущих учителю почти что целой нации при этом учитывая требования нового времени. Анализирует применение методов и приемов в проблеме обучения столетней давности в обновленной программе при современных условиях. Например анализируя логические задания,встречающихся в учебниках начальных классов,Ахмет Байтурсынулы доказывают, что они берут свое начало в задачах «логизация» деятеля, проводя научный анализ. «Простые задачи», ведущие к мышлению математического направления, также показывают, что в сегодняшнем обучении дети развивают навыки логического мышления.
Кроме того, исследователь отметил, что в своих поисках основы методик, предлагаемых педагогами-новаторами, можно найти в трудах Ахмета Байтурсынова. Она отметила, что создание» Национальной школы «осуществляется путем изучения и популяризации трудов» «Учителя нации» и смогла наглядно доказать, как это отразится на его применении на практике.
Annotation: In this work, the teacher studies the pedagogical principles of Akhmet Baitursynov, who worked tirelessly towards the formation of a national school and compares it with modern educational activities. It emphasizes the harmony, relevance and viability of the professional and pedagogical positions inherent in the teacher of almost an entire nation, while taking into account the requirements of modern times. Analyzes the application of methods and techniques in the problem of learning a century ago in an updated program under modern conditions. For example, analyzing logical tasks found in primary school textbooks, Akhmet Baitursynuly proves that they originate in the tasks of "logization" of a figure, conducting a scientific analysis. "Simple tasks"

leading to mathematical thinking also show that in today's education, children develop logical thinking skills.
In addition, the researcher noted that in his search for the basics of the methods offered by innovative teachers, one can find in the works of Akhmet Baitursynov. She noted that the creation of the "National School" is carried out by studying and popularizing the works of the "Teacher of the Nation" and was able to clearly prove how this will affect its application in practice.

Ахмет Байтұрсынұлы – қазақ тілін меңгертудің әдістемесінің негізін қалаған ғалым-әдіскер екендігін бүгінгі ұрпаққа қалдырған әдістемелік мұраларынан белгілі. Ұлы ұстазымыздың өз заманында қарапайым қазақтың сауатын ашқан «Әліппе», «Сауат ашу», «Тілашар» т.б. оқу-құралдары күні бүгінге дейін әдістемелік және тілтанымдық тұрғыдан өз мәнін жоймаған құнды еңбектер екені даусыз. Ғалымның «Әдіс – керекшіліктен шығатын нәрсе. Әдістің жақсы-жаман болмағы жұмсалатын орнының керек қылуына қарай» деген сөздері әрбір педагогқа бұлжымас қағида болары сөзсіз.

Бүгінгі білім беру кеңістігінде шетелдік және отандық әдіскерлер «Сын тұрғысынан ойлау» технологиясы, «Инсерт» стратегиясы сияқты тағы басқа оқытудың түрлі әдістерінің ерекшеліктері мен ұстанымдарын айқындап көтеріп жүр. Өткенге барлап қарасақ, бүгінгі жаңашыл деп табылған оқыту технологияларының Ахмет Байтұрсынұлының жоғарыда аталған еңбектерінен бастау алатынын атап өткен жөн болар. Бұны біз ғалымның өз заманындағы балалар мен ересектердің сауатын ашуға арналған оқу құралдарынан да, шағын мақаларынан да аңғарамыз. Мәселен, Ахмет Байтұрсынұлының бастауыш мектептеріне арналған «Әліпбиі» (Жаңа құрал) оқулығын жазуда көрнекілік, түсініктілік, жүйелілік, өмірмен байланыстылық, т.б. дидактикалық ұстанымдарды, дамыта оқыту идеясын басшылыққа алғанын анық аңғаруға болады. Себебі, автор бұл еңбекте білім белгілі бір жүйемен, ретпен берілуін ескеріп, балаға әлі келетін білімді ғана ұсынған. Баланың ойлау қабілетін дамытумен қатар, оларды іс-әрекетке жаттықтыру қажеттігін де ескерген.

Қазіргі таңда ересектерді оқытатын оқытушылар мен мектеп мұғалімдері жалпы білім берудің ең ұтымды тәсілі ретінде Блум таксомониясын басшылыққа алады. Блум таксомониясының 6 түрлі ережесі кез келген ақпаратты үйретудің ең ұтымды тәсілдері ретінде тәжірибеде дәлелденіп жүр. Себебі Блум таксомониясының

· білу – мағлұматтар мен ақпараттарды еске түсіру;
· түсіну – жаңа идеяны түсіну, ондағы негізгі идеяларды салыстыру, сипаттау;
· қолдану – жаңа білімді түрлі нұсқада пайдалану;
· талдау – дәйектер мен себептерге байланысты ақпаратты тексеру және жіктеу;
· жинақтау – ақпараттарды жүйелеу;
· бағалау – ақпарат бойынша қорытынды жасау және жұмыс сапасын бағалау»

сияқты 6 ережесі сын тұрғысынан ойлауда, яғни ойлау дағдыларын қылыптастыруда, жетілдіруде соны әдістемелердің бірі делінеді.

Бір қызығы, осы Блум таксономиясындағы танымдық үдерісінің ең қарапайымнан бастап күрделіге біртіндеп өту барысы жайында өз заманында сан жылдар бұрын айтылып кеткен А.Байтұрсынұлының еңбектерінен бастау алады. Ағартушы әдіскер «Ана тілінің әдісі» атты мақаласында ана тілін үйрету әдістерін былайша бөледі:

1) Кей әдістердің негізі қосу, жинау болады, барша ол негізді әдістер жалпылау (синтез) немесе жиылыңқы әдіс теп аталады.

2) Кей әдістердің негізі талдау, айыру болады. Ол негізді әдістердің бірі жалқылау (анализ) немесе айырыңқы әдіс деп аталады.

3) Кей әдістің негізінде қосу да, талдау да болады. Ондай әдістер жалқылаулы-жалпылаулы немесе айырыңқы-жиылыңқы деп аталады. Яғни, ғалым үйренушіге дайын ақпаратты бергеннен гөрі, алдына қойылған мәселені зерттеуіне, талдауына және салыстыруына, ой толғауына және бағалауына мүмкіндік беру аса маңызды деп көрсетеді.

Бұл категориялар қазақ тілін оқулықтарын құрастыруда да, сабақ әзірлемелерін жасауда да басшылыққа алған жөн. Мысалы, мен 1-сыныпта осы жеңілден күрделіге әдісін қолданып жүрмінСондай-ақ, Ахмет Байтұрсынұлының бұл еңбегінде қазіргі әдістемеде білім алушының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, дамыту мақсатында сөйлеу әрекеттерінің 4 түрі (жазылым, оқылым, айтылым, тыңдалым) арқылы тілді меңгертудің әдістері жайында ой-пікірлерін де табуға болады. Ғалым «үйретуді» өнер деп бағалайды. «Үйрету өнер болған соң, ана тілін үйрету – бұл да өнер. Олай болса өнерлерде болған сындар мұнда болмақ» – дегені сөзсіз ақиқат. Әдіскер тіл үйретуге мыналарды жатқызады:

1) оқылым – оқу үйрету;
2) жазылым – жазу үйрету;
3) айтылым – сөйлеу үйрету.

Сөйлеу әрекетінің төрт түрі Ахмет Байтұрсынұлының «Оқу құралының» өн бойында кездеседі. Мәселен, оқылым әрекеті буындап оқу, тұтас оқу арқылы; жазылым әрекеті сөздерді буындау, тасымалдау, көшіру, құрастыру, сөзден сөз тудыру арқылы; айтылым әрекеті сұрақтарға жауап беру арқылы; тыңдалым әрекеті жаңылтпаштарды есте сақтап, жатқа жазу арқылы жүзеге асырылады.

Бүгінгі таңда қазақ тілін оқытуда жазбаша тілдегі сөздердің ауызша тілдегі қатынасы ескерілмей жатады. Білім алушылар әріп пен дыбысты ажырата алмай, бір үйлесіммен, бір ырғақпен айтылатын сөз тіркестерін жазба тілдегі нұсқамен айтатын дәрежеге жеткен. Ауызша тіл мен жазба тілдегі норманың арақатынасы жайында Ахмет Байтұрсынұлының екі бөлімнен тұратын «Тіл жұмсары» мен «Оқу құралында» баяндалған. Әдіскер-ғалым өтілген мағлұматтарды ауызекі тіліне жеңіл де қысқа ауызша сауалдармен бекітуді де естен шығармаған. Мысалы, 1) әріп пен дыбыс бір ме? 2) қайсысы көрінеді, қайсысы естіледі ? 3) ұқсас дыбыстардың әріптері ұқсас бола ма?

Ғалым «Жаза білу үшін тілдегі дыбыстарды тани білу керек. Ол дыбыстарға арналған әріптерін тани білу керек. Таныған әріптерін жаза білу керек. Жазған әріптерін дыбысымен атай білу керек» деп әріп пен дыбысты айырудың әдіс-тәсілдерін нақты мысалдармен көрсетеді.

Сонымен қатар қазіргі таңда дәстүрлі оқытудан жаңартылған білім мазмұнына ауысқан білім беру жүйесінде «білім алушылардың алған білімдерін күнделікті өмірде қолдану» қағидасы басшылыққа алынып жүр. Оқытудың бұл жүйесі де Ахмет Байтұрсынұлының «Баулу мектебі» атты мақаласында» баяндалады: «Өлі оқудан» көрі «төте оқу» беретін білім жандырақ. «төте оқудан» гөрі «көрнекі оқу» беретін білім жандырақ, «баулу» беретін білім бәрінен де жандырақ. «Баулу» асылында дағдылышағындағы тіпті «бала оқыту» емес, тіршілік ісіне тігілей түсіру».

Осылайша қазіргі жаңашыл деп танылып жүрген технологиялардың түр түрін ғұлама ағартушының еңбектерінде көрініс табады. Бұдан біз сан жылдар бойы жұртшылыққа ұсынылмай, әділ бағаланбай келген Ахмет Байтұрсынұлының оқу ағарту саласындағы әдістерінің өміршеңдігіне көз жеткізуімізге болады

Кемеңгер Ахмет Байтұрсынұлының өткен ғасыр басында – «Мектептің жаны мұғалім. Мұғалім қандай болса, мектебі һәм сондай болмақшы…әуелі біз елді түзетуді бала оқыту ісін түзетуден бастауымыз керек. Неге десек, болыстық та, билік те, халықтық та оқумен түзеледі. Қазақ ісіндегі неше түрлі кемшіліктің көбі түзелгенде, оқумен түзеледі» – деген ұлағатты ескертпесі бүгінгі заманауи педагогиканың ұлттық білім стратегиясының тұғыры ретінде қабылдануда.

Қалай десек те, Ахмет Байтұрсынұлы – өте күрделі кемеңгер тұлға. Біреу білер, біреу білмес. Ахмет Байтұрсынұлы – алғашқы ғылым және білім министрі болған жан. 1920-1922 ж.ж. Өлкелік Халық Комиссариаты жанындағы Академиялық Орталықтың төрағасы қызметін атқарады. Бұл орталық қазіргі білім министрлігімен тең ұжым. Халық ағарту комиссиариаты жанынан құрылған Академиялық орталықтың (Академцентр)

тұңғыш төрағасы ретінде Қазақ елінің ғылымын академиялық жолмен басқаруды ұйымдастырудың негізін қалады. Ахмет Байтұрсынұлының бастауымен Алашорда қайраткерлері әр салада ғылыми зерттеу жасап, оқулық жазуға кіріседі. Мәселен, М.Жұмабаевқа педагогика, М.Дулатовқа есеп құралын, Х.Досмұхамедұлына сингармонизм жазуды тапсырады. Кейін Х.Досмұхамедұлы медицина, Ж.Аймауытов психология, Әлімхан Ермеков математика ғылымдары бойынша еңбек еткен. Қазақ ғылымында бұл дәуір тіпті "Байтұрсынұлы дәуірі" деп аталған. Осы ойдан қазақтың ғылымы мектеп оқулықтарынан басталады деп айтуға толық негіз бар.

Алаш арысы балаларға білім берудің алғашқы сатысы бастауыш мектеп екендігін айқындап, 1914 жылы «Бастауыш мектеп» атты көлемді мақаласын жариялады. Сауат аштыру әдістерінің жөн – жобсын Ахмет Байтұрсынов «Әліп би астары» атты еңбегінде де көрсетеді. Бастауыш мектеп балаларына арнап жаған оқулықтары «Әліппе», «Әліпбиде» әдіскер -ұстаз тәжірибелілік көрсетеді. Оқушыларға түсінікті болуын көздейді. Әліппені жинап, құрастырып қана қоймай, қалай оқыту жолдарына да талдау жасайды. Оқытқан уақытта сұрақтарды көшіру, жауап жазу, сөз туғызу, оқушы ойын дұрыс жеткізе білу секілді тапсырмаларды көрсеткен. «Оқу құралының» бетінде әріп таңбалары беріліп, төменде сілтеме арқылы хат таныту жолы, сабақ әдісі беріледі. Ахмет Байтұрсынұлы әліппелеріндегі жадығаттардың тілі, алынған мәтіндердің мазмұны, сөйлем құрылымы – бәрі де оқушысының ұғымына жеңіл, баланың жас ерекшеліктерін ескеріле жазылған. «Баяншы» атты әдістемелік нұсқауында балаларға дыбыстарды меңгертуде ауырлық, салмақ түсірмеу жағы баса айтылған. Жеңілден ауырға қарай жүру ұстанымын қатаң ұстауды ескерген. Ахмет Байтұрсыновтың «Оқу құралында»: «Бұл үш харіфті балаларға үйрету үшін әуелі әрбірін бөлек – бөлек бір -бір жапырақ қағазға үлкен етіп жазу. Сонан соң А- дан бастап әрбірін балаларға бөлек – бөлек көрсету. Балалар әрбірін жаңылмайтын болып білген соң, алфбаға қаратып оқыту. Бормен жазатын үлкен тақтай болса, әрбірін бөлек – бөлек тақтайға жазып көрсетсе де болады, – деп жазылған. Сол сияқты 1- сыныпта әрбір әріпті оқушыларға таныстыған кезде біз осы әдісті қолданамыз.

Ермек – еңбек

Бұл тоғыз сөзден: сөйлемдер жасату; жаңытпаш жасату. Сөйлемдер, мәселен: Ор, Ораз! Ораз азар; Ораз,ор! Ораз орар; Оз, Ораз! Аз озар; Ораз, ора! Аз орар. Бұлар екі сөзден жасалғандығысы. Екі сөзден емес, үш сөзден қосып жасауға да болады. Зат суреттері тұтас тұрады, ат жазулары сызық бойымен бөлек – бөлек кесіледі. Олар қарташа үлестіріледі. Заттар аттарымен жабылады. Заты жоқ, тек атын ұстап қалған екеуі сөзді үлесіп алады, жазып шығады.

Сын атына зат аты.

Торы _____	Сары _____
Сынақ _____	Ыстық _____
Қысқа _____	Сатық _____
Қызық _____	Қатар _____

Зат есімді сын есімді оқытқан кезде. Жинақтай айтсақ, Ахмет Байтұрсыновтың «Оқу құралында» туған – туысқан ілікдес, киімдер, ойын – ойыншықтар, тамақтар – сусындар, дене мүшелері, үй саймандары, ыдыс-аяқ, малдар, құстар, малдан басқа төрт аяқтылар, жер түгінің аттары топтап берілген. Оны да бастауыш сынып мұғалімдеріне пайдаланған дұрыс деп санаймыз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. А.Қыдыршаев «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы»
2. Қазақ тілі мен әдебиет журналы «Қазіргі кездегі педагогиканың ерекшелігі»

ӘДІСТЕМЕЛІК ҚЫЗМЕТТЕ БЕНЧМАРКИНГ ӘДІСІН ҚОЛДАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА БЕНЧМАРКИНГА В МЕТОДИЧЕСКОЙ СЛУЖБЕ
USE OF THE BENCHMARKING METHOD IN THE METHODOLOGICAL SERVICE

Нурахметова Гульмира Джунисовна
«Бірлік орта мектебі МДШО» КММ Сарқан ауданы,Жетісу облысы
nurakhmetova-77@mail.ru

Мектепте маркетингтік қызметті ұйымдастыру бүгінгі күннің өзекті мәселесі.Маркетингтік іс әрекеттің негізі мектептің бәсекелестік қабілетін дамыту.Баяндамада әдістемелік қызметті ұйымдастыруда «Бенчмаркинг» әдісін тиімді қолдану жолы ұсынылады.

Организация маркетинговых услуг в школе является одной из приоритетных задач. Основа маркетинговой деятельности заключается в развитии сотрудничества школ.В докладе показана эффективность приема «Бенчмаркинг» в организации методической работы в школе для более успешного и продуктивного соперничества.

The organization of marketing services in schools is one of the priorities today.

The report highlights the methodological aspects of the effective use of the “Bengmarketing” technique in organizing marketing.

Қай салада болмасын ондағы жұмыстың нәтижесі сапамен өлшенеді. Сапалы оқыту және өздігінен оқып білім алуға баулу негізінде ғана оқушылардан парасатты азамат тәрбиелеп шығаруға болады. Сапаны көтерудегі ең өзекті мәселелердің бірі – мұғалімдерді даярлау және кәсіби шыңдау мәселесі болып отыр. Білімнің сапалы болуы тікелей мұғалімге, оның білім дәрежесі мен іздену шеберлігіне байланысты. Қазіргі мектепке шығармашылық ізденіс қабілеті дамыған, жаңа педагогикалық технологияларды жете меңгерген, мамандық шеберлігі қалыптасқан мұғалімдер қажет. Ал мектеп жұмысының тұтас жүйесін қалыптастыру үшін мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін арттырудың негізгі құралы әдістемелік жұмыс болып табылады. Ұстаздың педагогтық шеберлігі мен шығармашылық дамуы әдістемелік жұмыс арқылы жүзеге асырылады.Ауылдық мектеп жағдайында да жаңа әдістерді, оқыту мен тәрбиелеудің тәсілдері мен формаларын нәтижелі және тиімді қолдану арқылы білім сапасын арттыруға бағытталған жұмыстарды ұйымдастырып келеміз.

Қазіргі таңда бәсекеге қабілетті, білімді жастарды тәрбиелеуге ұмтылыс жасауда. Ұстаздың мәртебесі жылдан-жылға артып, оларға жағдай жасалуда.Ұстаздың әр тарапты ізденушілік қасиеті үнемі қозғалыста болуы керек екендігін білсек, инновациялық-технологиялық бағыттағы ізденушілігі де үнемі үрдісте болуы тиіс.Бәсекеге қабілеттілікті арттыратын әдістердің бірі -бенчмаркинг деп білемін.

Бенчмаркинг дегеніміз не? Бенчмаркинг термині тек бір ғана мағынаға ие емес.Ол ағылшынның «benchmark»деген сөзінен шыққан,нақты бір объектідегі белгі немесе көрсеткіш деген мағынаны білдіреді[1].

Бенчмаркинг — өз жұмысын жақсарту үшін бәсекелестердің тиімді жұмыс істеуін үлгіге алу процесі. Бенчмаркинг - қол жетімді көрсеткіштердің салыстырмалы талдауы, тәжірибедегі тиімді жұмысының ең жақсы мысалдарын анықтау және қолдану.

Қазіргі таңда бенчмаркингтің он екі түрі белгілі. Олар:

1. Ішкі бенчмаркинг;
2. Бәсекеге қабілеттілік бенчмаркингі;
3. Қызметтік немесе фукционалдық бенчмаркинг;
4. Процестік бенчмаркинг;
5. Жаһандық бенчмаркинг;

6. Жалпы бенчмаркинг;
7. Шығын бенчмаркингі;
8. Мінездемелік бенчмаркинг;
9. Тұтынушы бенчмаркингі;

Айта кететіні, теория жүзінде бенчмаркингтің сала ерекшелігіне қарай он екі түрі бар болғанымен, тәжірибе жүзінде «ішкі бенчмаркинг», «бәсекеге қабілеттілік бенчмаркингі», «қызметтік бенчмаркинг» және «процестік бенчмаркинг» түрлері басым қолданылады [2].Осылардың ішінен мектептегі жұмысқа мына түрлерін алуға болады:

Ішкі бенчмаркинг . Кәсіпорындағы ұқсас бірліктермен өндірістік бірліктерді салыстыру,яғни мектепішілік тәжірибені өзара салыстыру.

Функционалдық бенчмаркинг . Бір салада жұмыс істейтін әр түрлі ұйымдардың функциялары салыстырылады.Бұл түрінде біздің жағдайда шағын жинақталған мектептер арасынан серіктесті алуға болады.

Бәсекеге қабілеттілікті салыстыру . Бұл өз кәсіпорындарын басқарудың өнімдері мен әдістерін неғұрлым табысты болып табылатындармен салыстыру,яғни аудан көлемінде деп алуға болады.

Бенчмаркинг қандай әдіс?

Әдістің мақсаты:

- Бәсекелес ұйымдардың параметрлерімен өз ұйымының параметрлерін салыстырмалы түрде талдау;
- Өз ұйымының жұмысына басқа ұйымның (оны зерттеген соң) тиімді тәжірибесін енгізу.

Міндеті:

- артықшылықты талдау нысанын анықтау;
- артықшылықты талдау бойынша серіктестіктерді анықтау;
- ақпарат жинау;
- ақпаратты талдау;
- алынған ақпаратты мақсатты қолдану;
- үдеріске бақылау жасау және талдауды жалғастыру.

Мектепте маркетингтік қызметті ұйымдастыру бүгінгі күннің өзекті мәселесі.Ендеше ұсынылып отырған педагогикалық идеяның өзектілігі де осында.

Күтілетін нәтиже:

- Бәсекелестер туралы ақпаратты үнемі жинау және талдау негізінде өзін- өзі үздіксіз жетілдіреді;
- Ынтымақтастық үшін қолайлы климат орнайды;
- Нәтижеге қол жеткізудегі белсенділік;
- Сапаның маңыздылығын түсіну;
- Мектептің бәсекелестік қабілетін дамыту.

Бұл әдіс әр қадамы белгілеген «Бенчмаркинг дөңгелегінен» тұрады(1-сурет).

1-сурет

Жобаның жетістігі іске асырудың әр кезеңінде функциялардың нақты орындалуына байланысты. Мектепте ішкі бенчмаркинг түрін қолданып жатырмын,яғни өз мектебіміздегі тәжірибені талдап,қолдану.

1-қадам – Салыстыру үшін тақырыпты анықтау.

Дөңгелектің бірінші қадамы бойынша мектепте жақсартуға қажетті мәселені анықтау керек.Мен мұғалімдерден сауалнама алдым.Нәтижесінде мектепте жақсартуды қажет ететін мәселені анықтап алдық. Ол- сандық білім беру ресурстарын қолдану. Бүгінде технология дамыған заманда білім саласына өзгерістер енгізу қажеттігі туындап отыр. Оқыту әдістері мен тәсілдерін жаңартып қана қоймай, білімге деген қолжетімділікті арттыру қажет. Қазіргі уақытта ең өзекті мәселенің бірі –сандық білім ресурстарын қолдану. Сандық білім беру ресурстарын қолдану сабақты түрлендіруге, оны мазмұны жағынан қанықтыра түсуге, оқытудың көрнекілігін қамтамасыз етуге, сабақтың қарқынын арттыруға, оқуға деген уәждемені туындатуға, оқушылардың дербес жұмыстарын жаңа ұйымдастырушылық деңгейде басқаруға, оқытудың дараландырылуын арттыруға мүмкіндік береді.

Сандық білім беру ресурстарын пайдалану оқушылардың жеке дербес қызметін жүзеге асыруы үшін, өздігінен білім алу дағдыларын қалыптастыруға, өзін-өзі жетілдіруге қолайлы жағдайлар тудыра алады

Оқушылардың танымдық ой-қабілетінің артуына үлесін қосатын нақты дүние – цифрлық білім беру ресурстары. Цифрлық ақпарат көздеріне: цифрлық білім беру ресурстары, электронды оқулықтар, инновациялық оқу-әдістемелік кешендер, виртуалды зертхана, күрделі құрылымды ақпараттар көзін (цифрлық мұражай, кітапхана, энциклопедия т.б.)[3] жатқызуға болады.

Педагогтың электронды білім беруі бойынша құзырлылығының дамуын сатылы қадамдармен келесідей түрде айқындауға болады деген ойдамын: «компьютерлік минимумды» білік-дағдысы →АКТ құзырлығы →цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану→цифрлық білім беру контентін жасақтау→электронды білім беру жүйесі бойынша кеңес беру. Бұл үрдісті толықтай бір цикл десек, ол циклдің түйіні – педагог өзінің білік-дағдысын кеңес беру арқылы өзге мұғалімге үйретуі.

2-қадам – анықталған тақырып бойынша мектептегі тәжірибелі мұғалімді үлгі ретінде іріктеп алу.Салыстыруға соңғы нүкте ретінде осы тақырыпта мектеп бойынша ең тәжірибелі ұстаз деп география пәнінің мұғалімі А.Н.Матаеваны алдық.

Айгүл Нурсалимовнаның білім беру үдерісінде ЦБР-ды қолданудың негізгі әдістері:біріншіден, жаңа материалды түсіндіргенде немесе жаңа сабақты бекіткенде қолдану әдісі. Бұл жағдайда анимациялық, бейне үзінділер, дыбыстық файлдар, графикалық кескіндерді көрсету сияқты ЦБР-ды пайдаланады.

Екіншіден, оқушының өзіндік оқу іс-әрекетін ұйымдастырғанда. Бұл жағдайда оқу комплексінің барлық материалдары пайдалы болуы мүмкін.

Үшіншіден, ЦБР-ды әртүрлі бақылауларды (кіріс, ағымдық, кесінді, қорытынды) ұйымдастырады. Мұнда бақылау-диагностикасы оқушылардың компьютерлік тестіленуі.

Төртіншіден, ЦБР-ды практикалық жұмыстарды орындау кезінде қолданады.

3-қадам бойынша анықталған мәселе бойынша басқа мұғалімдердің дағдылары туралы материалдар жинадық.

4-қадамда мектеп мұғалімдері мен үлгі ретінде алынған мұғалім туралы ақпараттар салыстырылды,талданды және іске асыру үшін іс- шаралар ұйымдастырылды.Мақсаты қойылып,міндеті айқындалып,жоспар құрдық.Демек бұл кезеңде біз тәжірибе алмасу шеңберінде жұмыс істедік.

5-қадам –практикада тәжірибені пайдалану.

6-қадам –нәтижені зерттеу,бақылау.Бұнда шыққан нәтижеміз мақсатқа сай келді ме,міне осы мәселе бақыланады.Осы үдеріске қатысушылардың әрқайсысы өзін- өзі бақылап бағалайды,коррекция жасайды.

Міне,осылайша «Бенчмаркинг дөңгелегі» арқылы кез келген мәселені жүйелі де сапалы етіп жақсартуға болады.

Қорыта келгенде, осы қызметтің нәтижесі көптеген жаңа идеялар мен шешімдердің тууына әсер етеді. Бұл әдістің тиімділігі кез келген мәселені осы Бенчмаркинг дөңгелегі арқылы жүйелі жүргізсек,сапалы нәтижеге жетеміз.Маркетингтік іс -әрекеттің негізі - мектептің бәсекелестік қабілетін дамыту.Бәсекелестік қабілеті бар мектеп білімге,шығармашылыққа деген қызығушылықты төмендетпейді.

Осындай бағытта жұмыс жасағанда ғана білім беру сапасын арттыруға болады. Неге десеңіз, білім беру сапасының артуы - мұғалімнің және педагогикалық ұжымның идеяларының, оның жұмыс тәсілі мен әдісінің сапалы нәтиже беретін тиімді тәжірибе іспеттес оқу-тәрбие үрдісінде өтетін шығармашылық жұмысының жемісі.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Интернет көзінен алынған дерек: «Бенчмаркинг әдісі – ең үздік бизнес тәжірибелерін қолдану»(https://allrefrs.ru/3-9199.html)

2. Жаксылыкова К.З Бенчмаркинг және көшбасшылық**.** Білім берудегі менеджмент № 2 2019 ж.

3. Абилхасимова, А. Е. Цифрлық білім беру ресурстарын білім беру үдерісінде қолдану Молодой ученый. — 2020. — № 14 (304). — С. 292-295. — URL: https://moluch.ru/archive/304/68503/

АУЫЛДЫҚ ЖЕРЛЕРДЕ МЕКТЕПТЕРДІҢ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ ПОТЕНЦИАЛА ШКОЛ В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ
DEVELOPING THE POTENTIAL OF SCHOOLS IN RURAL AREAS

Тогасова Айгуль Есмуратовна
«Жетісу облыстық білім басқармасы» ММ
«Әдістемелік орталығы» КММ
togasova@mail.ru

Аннотация: Бүгінгі таңда Қазақстанның ауылдық және қалалық мектептері арасында айтарлықтай алшақтық байқалады, ол материалдық-техникалық қамтамасыз етуде, педагогикалық ұжымның сапалы құрамында және білім алушылардың жетістіктерінде көрінеді. Жетісу облысында білім сапасы төмен мектептерді оқытуға көмек көрсетуге бағытталған "Тиімді мектеп" жобасы іске асырылуда.

Аннотация: Сегодня наблюдается значительный разрыв между сельскими и городскими школами Казахстана, который проявляется в материально-техническом обеспечении, качественном составе педагогического коллектива и достижениях обучающихся. В Жетысуской области реализуется проект "Эффективная школа", направленный на оказание помощи в обучении школ с низким качеством образования.
Annotation: Today, there is a significant gap between rural and urban schools in Kazakhstan, which is manifested in material and technical support, the qualitative composition of the teaching staff and the achievements of students. The Effective School project is being implemented in Zhetysu region, aimed at providing assistance in teaching schools with low quality of education.
Түйін сөздер: жоба, «Lesson Study», магниттік мектеп, әдістемелік көмек, жоба

«Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасының екінші міндеті - орта білім беру сапасын арттыру. Атап айтканда, өнірлер, қалалық және ауылдық мектептер арасындағы оқыту сапасындағы алшақтықты азайту.

Қазіргі ауыл мектебінің білім беру процесі білім алушылары қоғамның жаңа жағдайларына тез бейімделу, туындайтын күрделі жағдайлардың оңтайлы және тиімді шешімдерін табу, шығармашылық икемділік көрсету қабілеттерін тәрбиелеу мен дамытуды көздейді. Сондай-ақ, әртүрлі адамдармен тиімді қарым-қатынас орната білу және моральдық адам болып қала білу өте маңызды. Ауыл мектебінің оқушылары қалалық мектептерде оқитын құрдастарынан өте ерекшеленеді. Ауыл мұғалімінің басты міндеттерінің бірі- білім алушылардың тез әрекет етуін және өзгермелі өмірлік жағдайларға бағдарлануын дамыту.

Ауылдық және қалалық мектептер арасындағы білім сапасы, жағдайлардың қолайлылығы, қоғамдық және сараптамалық ортадағы басқа да маңызды критерийлер бойынша алшақтықтың себептері туралы бірнеше рет айтылды, бірақ бұл мәселеде жаңа кіріспе және аспектілер бар ма?

Ауыл мектептерінде білім сапасын арттыруда көптеген проблемалар мен мәселелер кездеседі: ұйымдастыру жұмыстарының жеткіліксіз деңгейде болуы, білім беру ұйымдарында мектепішілік бақылаудың әлсіздігі, инновациялық жобалардың болмауы, педагогтердің сабақты ұйымдастырудағы ынтасының төмен болуы. Осы кедергілерді жеңу мақсатында Жетісу облысында «Тиімді мектеп» жобасы іске асырылуда.

Аталған жобаның мақсаты:

«Білімді ұлт» сапалы білім беру» ұлттық жобасын жүзеге асыруда табысты білім беру ұйымдарының тәжірибесін ұсыну. Ауыл мектептерінің проблемасын шешуде оқыту сапасын тиімді жұмыс істеу режиміне көшіру, мамандырылған білім беру ұйымдарының тәжірибесін тарату болып табылады.

Кедергілерді шешуде мектеп әкімшілігіне мектепішілік бақылауды жоспарлау мен ұйымдастыруда тәжірбиені ұсыну, практикаға еңгізуде қолдау көрсету, ауыл мектептерінде инновациялық жобаларды еңгізуде әдістемелік қолдау көрсету, педагогтерге сабақты ұйымдастыруда тиімді тәжірибелер ұсыну арқылы ынталандыруды қамтамасыз ету, табысты мектептердің озық тәжірибелерін жинақтау, тарату іс-шаралары жоспарланған.

Қазіргі заман талабына сай білім берудің интеграциялық үдерісін дамыту мақсатында шағын жинақты мектептеріне табысты мектептердің қамқорлығымен білім алушылардың білім жетістіктерін көтеруде тәжірибе алмасып, қалалық және ауылдық педагогтердің кәсіби құзыреттілігін, білім алушылардың оқу мотивацияларын арттыруда пікір алмасуда.

Жоба 2019-2020 оқу жылынан бастап жұмыс жүргізуде. Ол облыстың ең табысты және табыстылығы төмен мектептер арасындағы айырмашылықты азайтуға мүмкіндік береді.

Бүгінгі күні бағдарламаның бірлескен іс-шаралар жоспары негізінде магниттік мектептердің шығармашылық топтарының арасында ынтымақтастық орта қалыптастырудың 4-кезеңі іске асырылуда.

Бағдарламаның негізгі міндеттері:

ауыл мектептеріне ақпараттық-әдістемелік көмек көрсету, кеңес беру және тьюторлық сүйемелдеу үшін әдістемелік инфрақұрылым құру;

мектептердің тиімді жұмыс істеудің режиміне көшуін іске асыру және білім беру сапасын арттыру үшін әдістемелік қамтамасыз ету;

ауыл мектептерінде тиімді жұмыс істеу режиміне көшу бағдарламасын іске асыруда мектеп басшыларының дайындығын қамтамасыз ету;

білім беру ұйымдары басшыларының, педагогтардың, желілік қоғамдастықтардың, пәндік (пәнаралық) бірлестіктердің кәсіби қауымдастықтарының кәсіби өзара желісін дамыту;

Осы орайда, шалғай жатқан ауылдарда орналасқан Ескелді, Көксу, Қаратал, Алакөл, Ақсу, Сарқан, Кербұлақ, Панфилов, аудандарындағы жалпы орта білім беру ұйымдарынан 25 магниттік мектептер аймақтарға бөлініп, облыстағы 3 мамандырылған лицейлерге тіркелген. Олар: №20 МЛ, М.Арын ат. №24 МЛ, Талдықорған қаласындағы БИЛ лицейлеріне бекітілді.

Бүгінгі күні лицей педагогтары бекітілген ауыл мектептері педагогтарына онлайн, оффлайн вебинарлар мен семинарлар тізбегін ұсынды. Биылғы оқу жылында жоба аясында тірек мектептер өз тәжірибелері негізінде нақты тақырыптар аясында жұмыстар жүргізді.

Атап айтсақ Талдықорған қаласы Білім –инновация лицейлері құндылыққа негізделген білім беру жұмыстары тәжірибелерін, М.Арын атындағы № 24 МЛ Lesson Study сабақты зерттеу сабақтар тізбегін, семинарлар мен вебинар жұмыстарында тәжірибелерімен бөлісті.

Биылғы оқу жылында М.Арын атындағы №24 МЛ Сабақты зерттеудің қорытынды кезеңін ұсынып Талдықорған қаласындағы ПШО тренерлерімен бірлескен сабақтар тізбегін ұсынды. Талдықорған қаласындағы «Білім-инновация» мамандандырылған лицей-интернаты «Білім беру ұйымында оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру: сапалы білім мен саналы тәрбие беруде инновациялық тәжірибе» тақырыбында семинар өткізіп тіркелген магниттік мектептердің білім алушыларына аталған тірек мектептің оқушылары тарапынан “Bil.talimger” жобасын жүзеге асырудағы жұмыстарын ұсынды. Аталған жобаға магниттік мектептерден 50 ге жуық оқушылар тіркелген.

Бір оқу жылындағы жұмыстың сараптамасының нәтижесінде тірек мектептер түрлі шаралар өткізіп, пән мұғалімдері әдістемелік көмек көрсетіп, педагогтер мен білім алушылармен жүйелі жұмыс жүргізді.

Қазіргі кезде білім беру мақсаттары күрделеніп, оқу ақпаратының мазмұны жаңартуда, педагогикалық коммуникация құралдары және педагогикалық әсер етудің объектісі- оқушылар да айтарлықтай өзгеруде. Осы факторлардың барлығы мұғалімнің педагогикалық кәсіби шеберлігінің деңгейін жоғарлатуды көздейді. Оқу үрдісі жаңартудың басты шарты- кез келген педагогикалық жүйенің тұлғасы болып табылатын мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін арттыру.

Мұғалімдердің қиындық көретін мәселелерін зерттеу мен талдау барысында, оның басты себебі оқушылардың өз бетімен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, оқу үрдісінің ырғағын айқындау мен есепке алуға байланысты болды. Бұл қиындықтар кәсіби педагогикалық даярлықтарының жетіспеуінде жатыр.

Осыған байланысты магниттік мектептер жоба аясында жұмыс бағытын таңдап, жүргізуде. Ауылдық мектептер ауданда жұмыс тәжірибесімен бөлісуге және облыстық деңгейде тәжірибе алмасуға мүмкіндік алады.

Алайда, өткізілген іс-шаралар арасында білім беру сапасын жақсарту, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін ынталандыру үшін «Lesson Study» сабағын зерделеу әдісі ең тиімді болып табылатыны байқалды.

Осындай бағытты № 24 мамандандырылған лицей алды. Магниттік мектептер үшін жұмыстың бірінші кезеңінде «Lesson Study» әдістемесі бойынша семинарлар, вебинарлар және оқыту шеберханалары өткізілді. Зерттеу сұрақтарын құрастырудың бағыттары мен критерийлері берілді. Зерттеу жүргізу кезінде толтырылатын құжаттама, сабақта бақылау түрлері көрсетілді.

Жобаның екінші кезеңінде бірлескен сабақтар өткізілді, міндетті сабақтың талқылауы жүргізілді. Мамандандырылған лицей педагогтері аудандарға барып, ауыл мектептерінің оқушыларымен сабақ өткізді.

Үшінші кезең магниттік мектептерден кері байланыс алуға бағытталған. Яғни, магниттік мектептер өз сабақтары мен тәжірибелерімен бөлісті. Мамандырылған лицей оқушыларына да сабақ жүргізді.

Келесі кезең- магниттік мектептердің оларға бекітілген мектептер үшін барлық іс-шараларды өткізуі.

Жоба аясындағы жоспарланған жұмыстар өз нәтижесін беруде. Алайда өткізілген іс-шаралардың ішіндегі білім сапасын жақсартуға, педагогтердің кәсіби құзіреттілігін ынталандыра отырып жетілдіру үшін ең тиімдісі «Lesson Study» сабақты зерттеу әдісі екені байқалды. Келесы жылға жобаны іске асыруда тірек мектептердің жұмысын зерттеуге бағыттап «Lesson Study» сабақты зерттеу әдісі арқылы ауыл мектептерінің оқушыларының білім сапсын арттыруды іске асыру, педагогтердің кәсіби құзіреттілігін ынталандыруды жетілдіру болып табылады.

Ауыл мектебінде республиканың жергілікті тұрғындары - қазақ ұлтының болашағы, ата-аналары, халықтың арманын жүзеге асыратын жас ұрпақ тәрбиеленіп, өсуде.

Болашақта шағын жинақты мектептердің қабырғалары қаншалықты берік болатыны да біздің еңбегімізге байланысты.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Справочник руководителя образовательного учреждения. № 10 (166) 2020
2. Білім беру ұйымының әдіскері. № 2 (26)- 2017
3.https://www.caravan.kz/articles/razryv-mezhdu-gorodskimi-i-selskimishkolami-v-kazakhstane-pochemu-problema-do-sikh-por-ne-reshena-891101.
4.https://cabar.asia/ru/kazahstan-neravnaya-borba-za-ravenstvo-v-shkole.
5. https://www.dkews.kz/ru/v-strane/306706-kak-v-oblasti-zhetysu-razvivayut-opornye-shkoly.

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЕКТТІ ҚОЛДАНУ

Искакова Динара Сериковна
Ыбырай Алтынсарин атындағы дарынды балаларға арналған облыстық қазақ гимназия - интернаты
iskakovadsds@gmail.com

Annotation: In this article, the author explores the ways in which artificial intelligence (AI) and English language learners interact, as well as its importance in our technological age. Artificial intelligence can be used not only for those who continue to learn English, but also for very beginners using the example of applications such as Twee, Chat GPT, Grammarly. This work in the field of learning foreign languages and computer technologies contributes to the development of the introduction of artificial intelligence in education. Research in the field of AI is conducted

by studying human mental abilities, and then the results of these studies are used as the basis for the development of intelligent programs and systems. One of the main directions of artificial intelligence is the development of computer functions related to human intelligence, such as reasoning, learning and problem solving.
Keywords: Language learning, using artificial intelligence, language acquisition, educational technologies, adaptive language learning, gamified language learning, language learning applications, computer functions.
Аннотация: В этой статье автор исследует способы взаимодействия искусственного интеллекта (ИИ) и изучающих английский язык, а также его важность в наш технологический век. Искусственный интеллект можно использовать не только для тех, кто продолжает изучать английский язык, но и для совсем новичков на примере таких приложений, как Twee, Chat GPT, Grammarly. Данная работа в области изучения иностранных языков и компьютерных технологий способствует развитию внедрения искусственного интеллекта в образовании. Исследования в области ИИ проводятся путем изучения умственных способностей человека, а затем результаты этих исследований используются в качестве основы для разработки интеллектуальных программ и систем. Одним из основных направлений искусственного интеллекта является развитие компьютерных функций, связанных с человеческим интеллектом, таких как рассуждение, обучение и решение проблем.
Ключевые слова: Изучение языка с использованием искусственного интеллекта, овладение языком, образовательные технологии, адаптивное обучение языку, геймифицированное изучение языка, приложения для изучения языка, компьютерные функций
Аннотация: Бұл мақалада автор жасанды интеллект (AI) пен ағылшын тілін үйренушілердің өзара әрекеттесу жолдарын, сондай-ақ оның технологиялық ғасырдағы маңыздылығын зерттейді. Жасанды интеллект тек ағылшын тілін үйренуді жалғастыратындар үшін ғана емес, сонымен қатар Twee, Chat GPT, Grammarly сияқты қосымшалардың мысалында ағылшын тілін үйретуде қызықты тапсырмаларды жасауға үйретеді. Шет тілдері мен компьютерлік технологияларды оқыту саласындағы бұл жұмыс Білім беруде жасанды интеллектті енгізуді дамытуға ықпал етеді. Жасанды интеллект саласындағы зерттеулер адамның ақыл-ой қабілеттерін зерттеу арқылы жүзеге асырылады, содан кейін осы зерттеулердің нәтижелері интеллектуалды бағдарламалар мен жүйелерді дамытудың негізі ретінде қолданылады. Жасанды интеллекттің негізгі бағыттарының бірі-ойлау, оқыту және мәселелерді шешу сияқты адам интеллектімен байланысты компьютерлік функцияларды дамыту.
Түйін сөздер: жасанды интеллектті қолдана отырып тіл үйрену, тілді меңгеру, білім беру технологиялары, тілді бейімдеу, тілді геймификациялау, тілді үйренуге арналған қосымшалар, компьютерлік функциялар.

Since the invention of computers, their ability to perform various tasks has continued to grow exponentially. People develop the power of computer systems by increasing the performance of tasks and reducing the size of computers. The main goal of researchers in the field of artificial intelligence is to create computers or machines as intelligent as humans`.

Artificial intelligence is a way to make a computer, a computer - controlled robot or a program capable of also thinking intelligently like a person. Research in the field of AI is carried out by studying human mental abilities, and then the results of this research are used as a basis for the development of intelligent programs and systems. The development of AI began with the intention to create an intelligence similar to human intelligence in machines

Artificial intelligence is a science and technology based on disciplines such as computer science, psychology, linguistics, mathematics, and mechanical engineering. One of the main directions of artificial intelligence is the development of computer functions related to human intelligence, such as reasoning, learning and problem solving.

Artificial intelligence is the processing of information using a personal computer and modern software. New computer technologies can be used in an ordinary classroom in urban and rural schools, in a comprehensive school, gymnasium, lyceum. They make it possible to implement modern trends in the educational systems of many countries of the world. These are global trends in education. At the same time, until now we have limited ourselves to technologies that are used in a particular lesson, in a particular school, i.e. in a full-time learning system. We have to say that the desire for integration in the field of education, as one of the most pronounced trends, dictates the need to enter a single global educational space. Hence the interest in all countries of the world in new information technologies and, in particular, in artificial intelligence, which opens a window into this global space.

The widespread use of artificial intelligence in various aspects of human activity has not spared the problem of studying. A large number of computer programs for teaching foreign languages have already been created. These problems are discussed in journals published around the world, for example Computer Assisted Language Learning, ReCALL. Every year, a large number of conferences are devoted to the problems of language teaching. The complexity of the task of teaching languages is explained by the fact that any training is a complex task that requires taking into account the data of psychology, pedagogy, methodology, and special properties of the subject being studied. In essence, each training program is a rather complex artificial intelligence system. In recent years, the principle of using computer programs in teaching a foreign language has changed significantly. If it was previously stated that they can be used most effectively within the framework of automated training systems, then with the advent of computers, such programs are increasingly used individually and are selected depending on the purpose of training. However, the principles of building such training programs have remained unchanged in general. They are implemented by performing the following main tasks: theoretical substantiation of the chosen teaching method; creation of a learning technology based on the chosen method; construction of a training program implementing the chosen learning technology. If we consider modern personal computers not just as a means of technical support of the educational process, but as a device capable of performing pedagogical functions that carry specific knowledge and transmit this knowledge in the process of dialogue with the learner, then we can distinguish three ways of generalized use of artificial intelligence in teaching: AI - teacher assistant. In this case, the learning process is built in accordance with the traditional content of education and methods of knowledge transfer from the teacher to the trainees. The training programs used in this case only simulate some tasks, topics, sections of the course being studied and communicate with the student according to a rather rigid scenario. AI is a teacher. With this method, the traditional teaching methodology is also modeled and a rigid learning scenario is built.

AI is a source of knowledge and an "evaluator" of the learner's knowledge. The so-called alternative pedagogy is used here, when the trainee, based on the learning goals and his capabilities, relying on his own experience and knowledge, turns to the computer as a carrier of the knowledge necessary for him or an "evaluator" of the knowledge received by the trainee. This approach is possible both in group and individualized learning within the framework of distance learning. The computer also provides comprehensive (current, milestone, final) control of the educational process. Control, as it is known, is an integral part of the educational process and performs the function of feedback between the student and the teacher. When using a computer to control the quality of students' knowledge, greater objectivity of assessment is also achieved. In addition, computer control can significantly save educational time, since all students' knowledge is checked simultaneously. This allows the teacher to pay more attention to the creative aspects of working with students. Another advantage of AI is the ability to accumulate statistical information during the educational process. Analyzing statistical data (the number of errors, correct /incorrect answers, requests for help, time spent on individual tasks, etc.), the teacher judges the degree and quality of knowledge formation among students. However, along with the advantages of computers, there are also some disadvantages of their use in the educational process. The dialectical nature of pedagogical phenomena consists in the fact that any positive property or quality of an integral

educational process turns into its opposite and becomes extremely undesirable with an immoderate, hypertrophied manifestation that suppresses other, equally important properties. This remark is directly related to the individualization of learning, especially since in the conditions of computerization, the conditions of interaction between the teacher and students, as well as students with each other, change significantly. Already at the first stage of teaching English, in the process of setting goals and objectives of the upcoming cognitive activity of students, the teacher participates indirectly. The direct presentation of tasks to the student is carried out by a computer. Of course, the teacher should take an active part in the preparation of training programs that determine the sequence of actions of the student in solving a particular task. As the analysis of psychological, pedagogical and didactic research shows information and communication technologies of education have the necessary potential for the development of independence and creativity of schoolchildren, access to new sources of educational information, the possibility of using computer modeling. On their basis, it is possible to form a largely new learning environment. Modern educational processes cannot take place without the involvement of a wide range of information resources, without the development of information processing and presentation skills. The use of modern information technologies significantly increases the effectiveness of self-education. This is primarily due to the fact that when working with information recorded in digital (electronic) form, it is easy to organize an automatic search for the necessary data. For example many world-famous encyclopedias and dictionaries have been translated into electronic form, there are a large number of electronic books and textbooks. It shows that the development of AI entails the formation of a fundamentally new educational system that can provide millions of people with high-quality educational services while reducing the unit costs of education. According to the researchers' estimates of the current situation of the use of computers in the educational process, the spontaneous stage of computerization of the education system is coming to an end, AI is becoming the daily routine of pedagogical practice.

A.I. Powered Tools - TWEE

For English Teachers create questions for any YouTube video in just a few seconds. Generate dialogues, stories, letters or articles on any topic and for any level Quickly create multiple choice questions, open questions, and True/False statement. Find interesting discussion questions, facts, and quotes by famous people related to the topic. Brainstorm vocabulary related to the topic and create fill-in-the-gap and open-the-brackets exercises.

Twee is an AI-powered online platform designed to help English teachers quickly and easily create lessons, worksheets, activities and more. It utilizes advanced natural language processing to generate content tailored to your needs.

Twee aims to save teachers time and energy by automating repetitive and time-consuming tasks like creating questions, texts, dialogues, and more for any topic or level.

How Does Twee Work?

Twee leverages state-of-the-art AI algorithms to understand your prompts and generate high-quality educational content.

To use Twee, teachers simply enter a topic, level, and activity type. Twee's AI then instantly creates relevant content that is customized for your needs.

Some examples of what you can generate with Twee:

Reading comprehension texts and questions

Dialogues and role plays

Target vocabulary lists and exercises

Essay and creative writing prompts

Discussion questions

Grammar fill-in-the-blanks

YouTube video questions

And much more!

Key Features and Benefits

Saves Time

Twee reduces lesson planning time from hours to minutes. The AI does the heavy lifting, allowing you to focus on teaching.

Engaging Content

Twee creates interesting and level-appropriate content to motivate students.

Customized Content

The AI generates content tailored to your exact topic, level, and needs.

Variety of Exercises

Twee offers a wide range of activity types to target every skill - reading, writing, listening, speaking, vocab, grammar.

Works for Any Topic

Twee isn't limited by pre-set content. It works for unlimited topics and levels.

Use Cases and Applications

Twee is useful for many different teaching scenarios:

Lesson Planning

Quickly generate entire lessons on any topic you're teaching.

Worksheets

Create customized worksheets for vocabulary, grammar, reading, and more.

Homework

Assign AI-generated homework exercises for extra practice.

Sub Plans

Generate sub plans so your class stays on track when you're absent.

Differentiation

Create activities tailored to students' individual levels and needs.

Assessments

Generate quizzes, tests, and prompts for formative and summative assessments.

Review

Reinforce previously learned material with targeted review activities.

Who is Twee For?

Twee is designed for:

English teachers of all levels - elementary, secondary, university, adult education

ESL, EFL, TEFL teachers

Homeschool parents

Tutors

English teacher trainers and mentors

It saves time for any busy teacher who needs to create customized lessons and activities.

Chat GPT is able to answer questions and generate texts in different languages, including Russian, related to various subject areas. An important feature is the ability to generate on-demand programs in various programming languages.

ChatGPT is a large language model, which was trained using the methods of teaching with a teacher and reinforcement learning.

Grammarly is an online platform based on artificial intelligence to help you communicate in English. Grammarly helps you write in English more effectively and provides recommendations regarding the correctness, clarity, fascination and tone of the message.

This work explores efficacy of apps for learning languages that support AI. We noted that today the theory and practice of learning foreign languages actively uses artificial intelligence (AI) technologies. They quickly provide interactivity, adaptability and personalization of the process of learning foreign languages, capable of incorporating a flipped approach to teaching and learning language, increasing the productivity of students, and are able to evaluate human speech. Nowadays, artificial intelligence can be used to achieve many successes in English classes. They quickly provide interactivity that can include a flipped approach to language teaching and learning, and are able to evaluate human speech. That is why they considered AI as an effective teaching assistant.

REFERENCES

1. Al Fadda, H. (2020). Determining how social media affects learning English: An investigation of mobile applications, Instagram, and snap chat in TESOL classroom. Arab World English Journal, 11(1), 3-11.

2. Alim Al Ayub Ahmed "MALL and EFL Learners' Speaking: Impacts of Duolingo and WhatsApp Applications on Speaking Accuracy and Fluency" Hindawi Education Research International Volume 2022

3. A. M. Turing "Computing machinery and intelligence" Mind, Volume LIX, Issue 236, October 1950, Pages 433–460, https://doi.org/10.1093/mind/LIX.236.433

4. Carvalho, L., Martinez-Maldonado, R., Tsai, Y.-S., Markauskaite, L., & De Laat, M. (2022). How can we design for learning in an AI world?, Computers and Education: Artificial Intelligence, 3, 1–9. https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100053

5. Dale, R. (2021). GPT-3: What's it good for?. Natural Language Engineering, 27(1), 113–118. https://doi.org/10.1017/s1351324920000601

6. David James Woo "Exploring AI-Generated Text in Student Writing: How Does AI Help?" 2022

7. Fenglin Jia, Daner Sun, Qing Ma and Chee-Kit Looi "Developing an AI-Based Learning System for L2 Learners' Authentic and Ubiquitous Learning in English Language" 2022, 14, 15527. https://doi.org/10.3390/su142315527

8. Godwin-Jones, R. (2022). Partnering with AI: Intelligent writing assistance and instructed language learning. Language Learning & Technology, 26(2), 5–24. http://doi.org/10125/73474

9. Henrik Kohler Simonsen "AI Writers in Language Learning" 2021 International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT)

10. Hongzhi Yang and Suna Kyun Sookmyung "The current research trend of artificial intelligence in language learning: A systematic empirical literature review from an activity theory perspective" Australasian Journal of Educational Technology, 2022, 38(5)

11. Hind A. Al Fadda and Rasha M. Alaudan "Effectiveness of Duolingo App in Developing Learner's Vocabulary, Grammar and Pronunciation: A Case Study of a blended TESOL Classroom" Curriculum and Instruction Department (TESOL) College of Education, King Saud University, Riyadh - Saudi Arabia, nternational Journal on Emerging Technologies 11(5): 403-410(2020)

12. John Maurice Gayed "Exploring an AI-based writing Assistant's impact on English language learners" 2022 https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100055

13. Jose Belda-Medina and José Ramón Calvo-Ferrer "Using Chatbots as AI Conversational Partners in Language Learning" Appl. Sci. 2022, 12(17), 8427; https://doi.org/10.3390/app12178427

14. Marcel Pikhart "Intelligent information processing for language education: The use of artificial intelligence in language learning apps" Volume 176, 2020, Pages 1412-1419 https://doi.org/10.1016/j.procs.2020.09.151

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ТИІМДІ ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ЧЕРЕЗ ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ
DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS IN ENGLISH LESSONS THROUGH EFFECTIVE METHODS

Майманова Альмира Акылбековна
Май ауданы, Майтүбек ауылы, «Майтүбек жалпы орта білім беру мектебі» КММ-сі, ағылшын тілі пәні мұғалімі, maimanovy2012@mail.ru

Аңдатпа: Мақалада ауыл мектептеріндегі оқушылардың ағылшын тілі сабағында функционалдық сауаттылығын дамытудағы тиімді тәсілдер түрлері қарастырылған. Мақала авторы өзінің сабағында қолданатын әдіс-тәсілдерді таныстырып, бірнеше түрлеріне тоқталған.
Түйінді сөздер: фунционалдық сауаттылық, тәсілдер, лексикалық қор, грамматикалық тақырып, дамыту, ауылдық жер, шығармашылық қабілет.
Аннотация: В статье рассматриваются эффективные методы функциональной грамотности учащихся сельских школ на уроках английского языка. Автор статьи знакомит с методами, используемые на его занятиях, и останавливается на нескольких типах.
Ключевые слова: функиональная грамотность, методы, словарный запас, грамматическая тема, развивать, сельская местность, творческие спасобности.
Annotation: The article discusses effective methods of functional literacy for rural school students in English lessons. The author of the article introduces the methods used in her classes and dwells on several types.
Key words: functional literacy, methods, lexicon, grammatical theme, develop, countryside, creative skills.

Бүгінгі заман талабына сай бәсекеге қабілетті оқушы тәрбиелеу үшін не қажет деген сұраққа жауап берген кезде, мұғалім оқушылардың функционалдық сауаттылық дамыту қажет деп бірден жауап береді. Жалпы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру дегеніміз – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана алуын қамтамасыз ету.

Мұндағы басшылыққа алынатын сапалар:

- шығармашылық қабілетті дамыту;
- оқушының белсенділігін арттыру;
- кез келген жағдайда тез шешім қабылдай алу;
- болашақ кәсіпті дұрыс таңдай білу;
- үздіксіз білім алу;
- бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеу болып табылады.

Функционалдық сауаттылықтың 7 механизмі бар, олар:

1. білім беру мазмұны (ұлттық стандарт, оқу бағдарламалары);
2. оқыту нысандары мен әдістері;
3. білім алушылардың оқудағы жетістіктерін диагностикалау мен бағалау жүйесі;
4. мектептен тыс, қосымша білім беру бағдарламалары;
5. мектепті басқару моделі (қоғамдық мемлекеттік нысан, мектептердің оқу жоспарын реттеудегі дербестігінің жоғары деңгейі);
6. барлық мүдделі талаптармен әріптестікке негізделген достық қалыптағы білім беру ортасының болуы;
7. ата-аналардың балаларды оқыту мен тәрбиелеу процесіндегі белсенді рөлі [1].

Функционалдық сауаттылықтың екінші механизміне сүйенетін болсам, оқыту процесінде әр түрлі әдістер мен технологияларды қолдану ағылшын тілі пәнінің білім сапасын арттыруға жетелейді. XXI ғасыр талабы – ағылшын тілін жетік меңгеру болып табылады. Сондықтан сабағымда сан алуан тәсілдерді қолданып, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жолдарын қарастырамын. Бұл менің оқыту процесіндегі елеулі өзгерістерге ықпал етеді, ал коммуникативті тәсіл басым тәсілге айналғандықтан, оқушыларым сабақтың алғашқы күндерінен бастап ағылшын тілінде қарым-қатынас жасауға үйренеді.

Ағылшын тілін жаңа технологиялар арқылы оқыту ісі күннен-күнге өзекті болып келеді. Тілді ақпараттық-коммуникативтік технология арқылы оқыту – тіл үйренушінің өз бетімен тіл үйрену қабілеттерін жетілдіруіне игі ықпал ететін тиімді жүйе болып табылады. Еліміз жылдар бойы аңсаған тәуелсіздікке қол жеткізісімен, ағылшын тілі де мемлекетаралық тіл мәртебесіне ие болды. Ендігі кезекте ағылшын тілінің қолданылу аясын кеңейту кезек күттірмес мәселенің бірі болды. Осы орайда, ағылшын тілі пәніне көңіл де, ықылас та жылдан жылға артып, оны оқытудың тиімді әдіс- тәсілдері, технологиялары бойынша зерттеу жұмыстары, оларды тәжірибеге енгізу шаралары қолға алынды. Ағылшын тілін саналы меңгерту, оны өз деңгейінде қажеттілікке айналдыру, бір жылғы мәселе емес, сондықтан ағылшын тілін оқыту ісімен шұғылданатын мамандар арасында туындайтын бір сұрақ: ағылшын тілінде өз ойын ауызша және жазбаша еркін жеткізе алуға қалай үйрету керек? Оқушыны ынталандыру үшін қандай әдіс-тәсілдерді, технологияларды қолданған жөн?

Коммуникативтік сөйлеу әрекетінің қай түрі болса да лексикалық-грамматикалық дайындық деңгейіне сүйенеді. Белсенді сөйлеу әрекетін ұйымдастыруда ауызекі сөйлесу мен мәтін бойынша жұмыс негізгі құрал болып табылады. Сонымен қатар, ақпараттық оқу құралдары (компьютер, аудио-визуалды құралдар) бойынша да оқушылар белсенді коммуникацияға түсе алады. Ауызекі сөйлеу тілін қалыптастыруда сөздер мен сөз тіркестерінің қолданылуын, сөйлем құрастыруды, тұрақты сөз тіркестерін қолдануды, сұрақ қоюдың барлық түрлерін үйрену тиімді. Оқушылардың сөйлеу дағдылары ауызекі сөйлеу жүйесінен, сұраққа қысқа да толық жауап қарастыра алуынан, оқығандарын ауызша да, жазбаша да мазмұндап беретіндей дағды-машықтарынан, шығарма, хат жазу дағдыларынан құралады. Ағылшын тілін оқытуда ең алдымен тәжірибелік мақсат қойылады, оған оқушылардың сөздік қорларын байыту, сауатты жазуға үйрету, сөйлесуге, көргендерін, естігендерін әңгімелеп беруге үйрету қажет. Ал бұл іс-әрекеттерді сауатты да дұрыс жүзеге асыру үшін грамматикалық жұмыс жүргізілуі керек [2].

Ағылшын тілін оқыту процесінде функционалдық сауаттылықты дамытудың әр түрлі жолдары бар. Ал оқытудың негізгі құрамдас бөлігі пәнге деген қызығушылық болып табылады, сондықтан ағылшын тілі сабағымда келесі заманауи педагогикалық технологияларды қолданамын:

- рөлдік ойындар;
- талқылаулар;
- жоба әдісі;
- АКТ қолдану;
- қол моторикасын дамытатын ойындар.

Сабақ барысында қолданылатын тиімді тәсілдерге нақтылай тоқталып кететін болсам:

1. “Сахналық көрініс” тәсілін оқушылардың оқыған мәтінін қаншалықты түсінгенін тексеру мақсатында қолдануға тиімді. Осы тәсіл арқылы оқушы бойындағы шығармашылық қабілеттерді дамытуға, оқушылар арасындағы қарым-қатынасты нығайтуға, лексикалық қорды байытуға және оқу сауаттылығын қалыптастыруға болады.

2. “I can…” ойынын ойнату арқылы бастауыш сынып оқушыларының тыңдалым қабілетін, лексикалық қорының деңгейін, шетел тілін меңгеру қызығушылығын арттыруға болады.

3. “Істық орындық” әдісі арқылы оқушылардың тақырыптық сөздіктің меңгерілу деңгейін тексеруге болады. Осы әдісті сабақтың басында өтілген сөздерді тексеру үшін және сабақтың соңында жаңа сөздердің меңгерілуін тексеру үшін қолдануға тиімді.

4. “What colour is it?” ойыны барысында бастауыш сынып оқушылары бір-бірлеріне қарапайым сұрақтар қойып, жауап беру арқылы өздерінің ағылшын тілінде диалог құрастыру қабілеттерін шыңдайды.

5. “Paint and say” ойын түрін бастауыш сынып оқушыларымен өткізу өте тиімді, себебі олар сурет сала отырып, сөздердің ағылшын тілінде айтылуын еске түсіреді және оларды дауыстап айтады. Осы тәсіл арқылы ағылшын тілін оқытудағы бастапқы буынында лексикалық қорды еркін меңгеру қабілеттер қалыптастырылады.

6. “Write and say” ойын түрін жазылуы күрделі сөздерді есте сақтау мақсатында кез келген сыныпта өткізуге болады. Осы ойын арқылы оқушылар сөздердің жазулы емлесін еске отырып, тақырыптық сөздерді жазады кейін оларды дауыстап айтады.

7. “Role play” әдісі арқылы оқушылар еркін тақырыпта диалог құрастырып, оны сахналайды. Осы әдіс арқылы оқушылардың актерлік шеберліктері, шығармашылық қабілеттері, коммуникативтік дағдылар дамиды.

8. “Monster eats…” ойнын ойнату арқылы бастауыш сынып оқушыларының тыңдау дағдыларын дамытуға тиімді ықпал етіледі. Бұл әдісті сабақтың басында жаңа сөздерді үйрену немесе соңында өтілген сөздерді қайталау мақсатында қолдануға болады.

9. “The present of articles” ойын арқылы грамматикалық тақырыптарды қызықты әрі тиімді меңгеруге болады.

10. “Colours” ойынын бастауыш сынып оқушылар арасында әр түрлі деңгейде және тәсілдер арқылы қолдануға болады. Осы ойынның басты мақсаты мен міндеті, ол оқушылардың тез ойлау қабілетін, қол маторикасын, тілдік лексиканы байыту.

11. “to be in present” ойының басты мақсаты, ол оқушылардың грамматикалық тақырыпты оңай әрі қызықты жолмен меңгеру. Сондықтан ойын ойнау барысында оқушылар сөйлемдерді оқып, көп нүктенің орнына тиісті сөзді қойып, грамматика жағынан дұрыс сөйлем құрастырады.

12. “Parts of the body” ойыны арқылы оқушылар дене мүшелерін тез және тиімді есте сақтай алады, сонымен қатар қол моториканы да дамытуға болады.

13. “Plurals” ойыны – ағылшын тілі грамматпкасын тиімді тәсілмен меңгерту әдісінің бірі болып саналады. Осы ойынды ойнату арқылы оқушылардың зат есімнің көптік жалғауын қаншалықты игергенін тексеруге болады.

Ағылшын тілі сабағында әртүрлі коммуникативті тапсырмаларды орындау бұл процеске ықпал ететіні сөзсіз, өйткені коммуникативті тапсырманы шешу барысында оқушылар әртүрлі қарым-қатынас құралдарын меңгеру қажеттілігін саналы түрде түсінеді. Жұмыстың стандартты емес формалары мен әдістері қолданылатын сабақтар: жеке, жұптық, топтық жұмыс, оқу бағдарламалары, аудио және бейне қосымшалар, әндер, балалар фольклоры ең тиімді болып табылады.

Сабақ – ойын, сабақ – жарыс, рөлдік ойын – шет тілін үйренуге деген ынтасын және өзін-өзі жетілдіруге деген құлшынысын қалыптастыру. Осындай іс-әрекет формалары тұлғалық нәтижелерді қалыптастыруға мүмкіндік береді:

- Коммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру;
- Ерік, мақсаттылық, шығармашылық, бастамашылдық, еңбексүйгіштік, тәртіптілік сияқты қасиеттерді дамыту;

Мектепте ағылшын тілін оқытудың түпкі нәтижесі ретінде қатысымдық, ақпараттық және проблемалардың шешімін табу құзіреттіліктерін қалыптастыруға қол жеткізудің басты тетігі – оқушының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру. Өйткені функционалдық сауаттылық оқушының белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауына пайдалы білім, білік, дағдылардың бірігуінен құралады.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру ағылшын тілін оқытудың тұлғалық-әрекеттік бағдарын күшейту нәтижесінде жүзеге асады. Өйткені сауаттылыққа оқушы өз әрекетінің иесі – субъект дәрежесіне көтерілгенде толық қол жеткізеді.

Ағылшын тілінің оқыту сапасын көтерудің басты шарты ретінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру алынған жағдайда олар әрекеттік бағыт ұстанымына, оқушылардың коммуникативтік құзіреттерінің қалыптасуы ұстанымына, интерактивтік оқыту ұстанымына негізделуі қажет. Сонда ғана функционалдық сауаттылық оқушының ағылшын тілін әлеуметтік сұранымға сай қолдану мүмкіндіктерін арттырады .

Ағылшын тілі сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруда мұғалім оқушының назарын аудару үшін сабақ кезінде әртүрлі тақырыптық, пәнаралық, сыныпаралық байланыс орнатып, қызықты әңгімелерді сахналық көрініс ретінде өтуді ұйымдастыра білуі қажет. Сонымен қатар, түрлі көрнекілік құралдарын қолдану, сұрақ-жауап, талдау, жинақтау, ажырату, тақтаға жазу, айтқан ойды мысалдармен дәлелдеу, сөздікпен жұмыс, проблемалық мәселелерге жауап беру, нақтылы және жалпылама тапсырмалар беріп, шағын шығармашылық жұмыстарды орындату, оқушының бірін-бірі сынауы, өзіндік пікір білдіруі, баяндама жасауы, ғылыми зерттеу жазып қорғауы т.б. алуан түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануы керек. Осындай әдіс-тәсілдерді түрлендіріп, жүйелі түрде пайдалана білген мұғалімнің шәкірттері өз бетімен жұмыс істеуге тез үйренеді.

Ағылшын тілі сабағында функционалдық сауаттылықты арттыруда өз тәжірибемде көп қолданысқа ие-сын тұрғысынан ойлау әдісі. Қазақстанның болашағының жарқын болуына бірден-бір көмекшіміз-сын тұрғысынан ойлауға үйрету.Сын тұрғысынан ойлау оқушының еркін қозғалып,еркін сөйлеуіне, топпен, ұжыммен, жұппен, сондай-ақ оқушының жеке жұмыс жасауына, терең ойлап, тұжырымды жауап беріп, бір-бірін құрметтеп, жұмыла жұмыс істеуге, өз еркімен шешім шығаруға мол мүмкіндік береді. Мен өз сабақтарымда алдымен топқа бөліп, ой қозғап, жаңа тақырыпқа қызықтырып бағыттаймын. Тақырыптың ең құнды мәселелерін анықтауға ұсынамын,салыстыруға, ойларын сыни тұрғыда ойлана отырып жазуды ұсынуға, қорытынды жасай алуға ,сабаққа кері байланыс ұсынуға үйретемін.Ал,мұндай сабақта оқушы топта жұмыс жасауға бейімделеді, мәтінмен өздері танысады,менің пайдаланған жаңа әдіс-тәсілдерім арқылы жаңа сабақты меңгереді, ой қорытып қағаз бетіне түсіреді,ой толғайды, диалогқа түседі, пікір алмасады, сыни ойланып сұрақтарға жауап береді. Яғни, сыни ойлау ақпарат алудан басталып, қаралатын мәселеге байланысты шешім қабылдаудан аяқталады. Сыни тұрғыда ойлауға қалыптасқан оқушының функционалды сауаттылығы да дамып, өзіне анық мақсат пен міндет артады, және өзіне деген сенімділігі пайда болады. Нәтижесінде неғұрлым дамытылған оқушының жеке тұлғасы қалыптасады.

Қортындылай келе, ағылшын тілі сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған білім мазмұнын игерген оқушылардың білімдері мен біліктері өмірлік жағдаяттарда қолдана білуді, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істей білуді және алынған ақпараттарды сыни тұрғыдан бағалай білуді, өзінің болжамдарын ұсыну және зерттеулер жүргізу, өзінің ойын негіздей білуді; іскерлігі мен дағдыларын адами іс-әрекеттердің әртүрлі салаларында, сондай-ақ тұлғааралық қарым-қатынас пен әлеуметтік қатынастарда өмірлік міндеттерді шешу үшін пайдалануды қамтамасыз ететіндігін айтқым келеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Білім шапағаты» республикалық апталық газеті 07.11.2014ж
2. Оразбаева Ф.Ш., Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі. – Алматы, 2000ж

САБАҚ БАРЫСЫНДА ТИІМДІ ӘДІС - ТӘСІЛДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ

Нурмолдина Карлыгаш Кайргельдиновна
«Парасат» мектеп-лицейі КММ Қызылжар ауданы, Бескөл а., СКО

Аннотация: Мақалада әр сабақ тиімді , нәтижелі өту үшін сабақ барысында тиімді әдіс тәсілдерді пайдалану жолдары ұсынылып, қарастырылған.
Аннотация: Актуальность данной работы обусловлена условиями, связанными с изменениями системы образования. Одна из главных задач, которую ставит перед собой каждый учитель на современном этапе - постоянное совершенствование методов и приемов обучения и освоение новых педагогических технологий.
The relevance of this work is due to the conditions, associated with changes in the education system. One of the main tasks, that every teacher sets for himself at the present stage is the constant improvement of teaching methods and techniques and the development of new pedagogical technologies.
Кілт сөздер: тиімді әдіс-тәсілдер, сыни тұрғыдан ойлау, іс-тәжірибе, оқыту үшін бағалау, оқуды бағалау.

Әр сабақтың тиімді әрі нәтижелі өту үшін әр ұстаз өз шығармашылығын дамыту мен ізденіс үстінде болуы керек. Әр мұғалім өз сабағының – көшбасшысы. Көшті қалай бастап алып жүрем десе де өз еркі. Ал көшті дұрыс бағыттай білу ол шеберлігіне байланысты. Яғни қазіргі білім беру саласындағы басты міндет – білім мазмұнына жаңалық енгізудің тиімді жаңа әдістерін іздестіру мен оларды жүзеге асыра алатын жаңашыл мұғалімдерді даярлау.

Біз өз тәжірибемізде сабақта жаңа технологияларды қолдана отырып сапалы, терең білім беруге, сыни ойлау қабілеттерін дамытуға, уақытты тиімді пайлана білуге, кез келген тақырып мазмұнын аша білуге жол сілтейді. Заман талабына сай жан-жақты берілетін ақпарат құралдары көп болғандықтан, оны оқушылар тез түсініп, қабылдай алады. Сыныпта психологиялық ахуал қалыптасады, топ ережесіне бағынуды үйренеді. Оқушылар топпен бірлесе отырып, жұмыс жасайды. Топтағы дарынды оқушылардың көмегі жақсы әсер етеді. Сенімділікпен жұмыс жасайды, бар ынтасымен оқуға беріледі. Оқушылар өз пікірін ашық білдіре алады, ойлау процесін меңгереді, әр түрлі шешімдер айтады. Оқушылардың бір-бірімен қарым-қатынасы жақсарады, рефлексия жасай алады, оқушының мотивациясы жақсарады. Өзіміз көптеген стратегияларды, түрлі педагогикалық тәсілдерді араластырып, қолдану мүмкіндіктерін қалай, қай жағдайда қолдану керектігін меңгертеміз. Осы өзгеру барысында біз көптеген мәселелерді шеше аламыз. Жаңа тәсілдерді меңгерген, жаңашыл ұстаз болу жолында көп еңбектеніп, теориялық – тәжірибелік білімдерді пайдаланып жүрміз.

Жұмыс барысында өз тарапымыздан сабақ қызықты да, тартымды болуы үшін түрлі әдіс - тәсілдерді қолданамыз. Әр сабақта тиімді әдіс - тәсілді пайдалана білсең, оқушыға да, мұғалімге де қызықты және де шәкірттердің пәнге деген қызығушылығын оята білеміз деген оймен өткіземіз. Біздің ойымызша, бұл әдіс - тәсілдерді тиімді пайдалана білсең ғана, оқушы келешекте жоғарғы нәтижеге қол жеткізеді деп білеміз. Білім жолында өз тәжірибемізбен бөлісу мақсатында мектепішілік, аудандық, облыстық семинарларға қатысып, тәжірибемізді одан сайын шыңдай түстік. Мысалы, «Бортты журнал» немесе «Жүк журналы» әдісі - болжам жасау арқылы тақырып бойынша бұрыннан не білемін?, бұл туралы не білуім керек? сұрақтарын талдап, оқушылар жүк журналының болжам бөлімінде берілген сұрақтарға жауап беріп, жаңа ақпарат бөлімін толтырады, жұп болып бір-бірінің жұмыстарын тексереді. Мұғалім оқушылармен бірлесе отырып жұмыс орындайды, оқушылардың кейін жазбаларын пайдалана білулеріне мүмкіндік туғызады.

Оқу және жазу арқылы сыни ойлауды қалыптастыру технологиясының негізі мазмұнды оқыту теориясы болып табылады. Г.А.Скребицкийдің әңгімесінің бірінші сабағында мәтінмен жұмыс жасай отырып, "Ақылдың алты қалпағы"әдісін қолдандық. Сонымен, бұл «Ақылдың алты қалпағы» – Эдвард де Боно әзірлеген әдістеме, ол әртүрлі шешімдердің ішінен ойды бір мәселе төңірегінде шоғырландыруға мүмкіндік беретін қатарласып ойлау үдерісі болып табылады. Басқаша айтқанда, алты түрлі және бір-бірін толықтыратын көзқарастар. Оқушы қалпақты киіп, сол кезде ол оған айтқандай ойлана бастайды. Мұнда әр оқушыға өнер көрсетуге мүмкіндік туады, әркім өз таланттарын, мүмкіндіктерін көрсете алады. Әрбір түстер жекежеке қарастырылады, осылайша артықшылықтарды барынша тиімді пайдалануға болады. Содан кейін түстер біріктіріліп, ең толық, жан-жақты ойлау қабілеті пайда болады.

«Кір жаятын жіп» әдісін үй тапсырмасын тексеру, жаңа сабақты қорыту кезінде, сөздік жұмыс кезінде қолдануға болады. Мысалы, сөйлем, сөйлем түрлері, оның белгілерінен тірек сөздер жаздыру. «Кір жаятын жіпке» тірек сөздер тауып, жіпке іледі.

«Сөре-мәре» әдісінде сабақта, жарыста ұтқан, белсене қатынасқан оқушыларды, бір қатарға тіземіз. Ауызша не жазбаша үлестірме карточкадағы сұрақтарға жауап беруін айтамыз. Бұл әдістің шарты: Білген оқушы бір қадам алға басады, ал қате жауап берген оқушы артқа қадам қояды, үндемесе орнынан қозғалмайды. Осы жерде сұрақ тууы мүмкін:«Не үшін жауап берем деп әрекет еткен оқушы, бірақ жауабы қате оқушылар артқа қадам аттайды, ал «аузын ашпағандардан» жоғары тұрып қалады»,-деп.

Мұндағы мақсат оқушыларды ойланып жауап беруге, «үндемеген үйден бәле құтылатындығын» үйренеді. Көп қадам қойып «алға кеткендерге» «тамаша», ортадағы топқа - «жақсы», артта қалғандарға «тырысамыз» деп айтамыз. Бұл әдісте көп сұрақ беріледі, білген оқушы жауабын беріп алға аттай береді.

«Арқаға сурет салу» әдісінде барлық әрекеттерді үнсіз жасау керек. Оқушылар екі топқа бөлініп, бірінің артынан екіншісі тұрып, сап түзейді. Мұғалім ең артында тұрған оқушыларға бір заттың атауы жазылған қағаз ұсынады (мәселен, алма, алмұрт, жүзім, гүл, кітап т.б). Тапсырма: соңында тұрған оқушы үндемей, алдында тұрған оқушының арқасына әлгі заттың суретін саусағымен салады. Арқасына сурет салынған оқушы алдында тұрғанның арқасына өзінің арқасына салынған затты салады. Суреттер салынып біткеннен кейін мұғалім соңғы оқушыдан арқасына салынған заттың атын сұрап, оны қағазда жазылғанмен салыстырады.Бұл әдісті әріппен,дыбыспен танысқан кезде де пайдаланған тиімді. Әріптің жазылуын есте сақтау үшін өте қолайлы.

Іс-тәжірибемізді талдай келе өзіміздің тәжірибеміз жетіле түскенін, технологияларды меңгеру барысында бірнеше саты жоғары көтерілгенімізді байқадық. Оқушылармен қарым-қатынасымыз, көзқарасымыз өзгерді, әр сабақта бағалау арқылы ынталандырып отырамыз, әр оқушының жауабының дұрыс жақтарын көре білуге, бірден теріске шығармай, оқушының айтайын деген ойын толық түсініп, қабылдай білеміз. Әрбір сабағымызда «Оқыту үшін бағалау және оқуды

бағалау» жүргізуді көздейміз. Оқушылырды «Бағдаршам», «Бұлттар», «Бағалау паракшасы», «Смайликтер», «Құмыра» т.б. арқылы өздерін әділ бағалауға үйретуге тырысамыз.

Қорыта келе, қазіргі кездегі барлық білім берудің жаңа әдіс-тәсілдерінің алдына қоятын басты мақсаты – білім алушының жеке басының дара және дербес ерекшеліктерін ескеріп, олардың өз бетінше ізденуін арттырып, шығармашылығын қалыптастыру болып табылады. Жалпы осы аталған бағдарламаның: оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер, сыни тұрғыдан ойлауға үйрету, оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау, оқыту мен оқуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, талантты және дарынды балаларды оқыту, оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту және оқу, оқытуды басқару және көшбасшылық модульдерін болашақта да барлық өзіміздің сабақтарымызда қолданып, белгілі бір нәтижеге қол жеткізуге тырысамыз. Бұл модульдердің сабақтарда тигізетін пайдалары өте көп. Сабақтарымыз үнемі мазмұнды, нәтижелі, мағыналы, жанжақты, оқушыларға қызықты болсын деп тілейміз.

Алдағы тәжірибемізде жаңа педагогикалық технологиялардың әдіс-тәсілдерін дұрыс таңдап, оларды тиімді пайдаланып, сабақтарымызды түрлендіріп, әрбір сабақтың мақсатына жету үшін жұмысымызды жалғастырамыз. Оқушыларымызға сапалы білім, саналы тәрбие береміз деп ойлаймыз. Яғни қажетті кәсіби құзыреттіліктерді толыққанды меңгерген оқытушы, оқушыны оқытуда, білім алу нәтижесіндегі құзыреттіліктерді сапалы меңгерте алатыны сөзсіз. Сөз соңында ағартушы – ғалым А. Байтұрсыновтың: «Бала оқытуын жақсы білейін деген адам – әуелі балаларға үйрететін нәрселерін өзі жақсы білу керек» - деген сөздерімен түйіндегіміз келеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық (II, III базалық деңгей), 2016 ж.
2. Үлестірмелі материалдар (II, III базалық деңгей), 2016 ж
3. 3. Базарова Т.М. мақала Вестник КАСУ журналы, №12007 ж.
4. Авторлардың әдістемелік құралдары ,2018ж.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ
EFFECTIVE TRAINING METHODS AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Икенова Инабат Амангельдыевна
Е.Шаханов атындағы тірек мектебі (ресурстық орталық)
Ұлытау облысы, Жаңаарқа ауданы.
inabat.ik85@mail.ru

Аннотация: Біздің кәсіби өмірімізде «инновациялар» ұғымы берік орныққан. Бұл сөздің орыс тіліндегі баламасы - жаңашылдық. Бүгін барлық элементтерінде инновациялық құбылыстар анықталады.
Инновациялар - бұл оқытудың жаңа әдістемелері, жаңа білім беру мазмұнын ұйымдастыру тәсілдері, бағалау әдістері білім беру нәтижесі.

В нашей профессиональной жизни прочно утвердилось понятие “инновации”. Русский аналог этому слову – нововведение. Сегодня инновационные явления обнаруживаются во всех элементах педагогического процесса. Инновации в обучении –

это новые методики преподавания, новые способы организации содержания образования, методы оценивания образовательного результата.
In our professional life, the concept of "innovation" is firmly established. The Russian analogue of this word is an innovation. Today, innovative phenomena are found in all elements of the pedagogical process. Innovations in learning are new teaching methods, new ways of organizing the content of education, methods of assessing the educational result.

"Жаңаға ұмтылыссыз өмір болмайды,
даму жоқ, прогресс жоқ ".
В.Г. Белинский

Инновациялық сабақ жаңа білім беру технологиялары негізінде оқу-тәрбие қалыптасқан процесс деген тұрақты пікір бар. Бұл ішінара дұрыс, бірақ жаңа сабақты дамытудағы басты рөл соңғы жылдары білім беру жүйесінде өзгерістер болды [1].

Біріншіден, жаңа ақпарат көлемі ұлғайды. Оның қандай көлемді бөлігі балаларға ұсынылады? қажетті ақпаратты қайда және қалай таңдау керек? мазмұны мен маңыздылығы күн сайын өзгеріп отыра ма? Осы сұрақтар оқушыларды керекті ақпаратты іздеуге үйрету міндетін қалыптастырды. Ақпараттың қандай мақсатта қолданылатынын және таратылатынын айқындау үшін ақпараттың түрін ажырату керек.

Екіншіден, оқытуды ұйымдастыру шарттары өзгерді: білім беру

бағдарламалары, жоспарлары мен оқулықтары; кабинеттерді техникалық құралдармен жабдықтау. Жаңа әлеуметтік-экономикалық талаптарға байланысты

ұйымдастыру құрылымы да өзгерді.

Үшіншіден, мұғалімдерге кәсіби құзыреттілікке қойылатын талаптар өзгерді. Білім беру мазмұнының өзгеруі, жаңа педагогикалық технологияларды және басқа да инновацияларды, эрудиция кеңдігі, ойлау икемділігі, белсенділік пен

шығармашылыққа, талдауға және өзін-өзі талдауға қабілеттілікке, жаңалықтарға дайын болуы қажет.

Қазіргі заманғы мұғалім жаңа оқу ағымында бағдарлана білуі тиіс. Құралдар, өлшемдер, бойынша ұсынылатын өнімдерден ең бастысы, жаңа әдістемені меңгеру қажет. Тек осы негізде ғана инновациялық оқыту құралдарын оқу процесіне, оларды дәстүрлі құралдармен қатар жүйелі түрде пайдалана оқытуға болады [2].

Инновациялық сабақтардың мынадай түрлерін бөліп көрсетеді:

1. Зерттеу сабағы - бұл оқушыларды қоршаған ортаны, заттың немесе құбылысты тану мақсатында өткізіледі.

Зерттеу сабағының мақсаты - оқушылардың тәжірибесін және олардың әлем туралы түсініктерін дамыту және қорыту. Сабақты өткізу негізде - проблеманы, тақырыпты немесе қойылған міндет анықтау. Оқушылар сабақта проблеманың шешімін іздейді, пікір алмасады, мінсіз нұсқаны жасап, эксперимент жасайды

зерделеу үшін ұсыныстар айтады.

2. Топтық технологияға негізделген сабақ - шағын топтардағы нұсқалары бойынша жұмыс. Егер мұғалім ұжымға ойластырылған процесті ұйымдастырса, топтық жұмысты талқылауда әсіресе тиімді. Оқу тапсырмаларын, проблемаларды талқылау процесінің өзі оқушылардың ғылыми фактілерді білім алушылармен кеңесіп,болып жатқан оқиғаларды және олардың пікірлерін тыңдайды. Мұндай жағдай оқу процесін мақсатты түрде жүзеге асыру және өзін-өзі сенімдірек сезінуге көмектеседі. Топтық технология сабақтары диалогтың, әңгімелесудің, пікір алмасудың, бірлескен қызметі.

3. Сараланған оқыту сабақтары - оқушының даму деңгейі және оның базалық білім деңгейі. Мақсаты сараланған оқыту білім алушыға - қабілеттерін дамытуға мүмкіндік беріледі. Мұндай сабақтардың ең кең тараған түрі - сабақ,

бірнеше топтардағы білім алушылардың жұмысын болжайтын

білім деңгейлерімен (оқытудың деңгейлік саралануы) анықталады. Педагог оқу процесін дұрыс ұйымдастыруының негізгі көрсеткіш – оқушылардың білім деңгейі және олардың оқуға қабілеттілігі.

4. Проблемалық сабақтарды құру негізінде оқытуды ұйымдастыру нысаны -

проблемалық жағдай. Мұндай сабақта оқушылардың алдына проблема сұрақ қойылады, олармен бірге проблема анықталады. Проблемалық оқытудың мақсаты - білім алушылар қызметінің танымдық саласын себептік-салдарлық байланыстарды, оқу-жаттығу қиындықтарының үйлесімділігін анықтау

қабілеттілікпен - қиындыққа тап бола отырып, білім алушылар жаңа білім алу қажеттігіне немесе жаңа жағдайда ескілерін қолдану. Тек қана қызықты жұмыс тұрақты еңбектенуді талап етеді. Жеңіл материал қызығушылық тудырмайды.

Мұғалімнің өнері белгісіз оқу материалын оқушылардың өздеріне ашқызу тиіс, себебі белгісіз ойлануды талап етеді.

Проблемалық оқыту - бұл, ең алдымен, қалыптасқан қайшылықтарды шешу тәсілдері арқылы жаңаны таба білуге үйретеді.

Педагогикалық практикада біз келесі сабақ түрлерін қолданамыз:

Сабақ - конференция. Оқушылардың нақты оқытылатын тақырып бойынша әңгіме жүргізу қабілеті арқылы, дәлелдеуді қажет етпейтін материалды меңгеру.

Сабақ-конференция - бұл ақпаратпен алмасу бойынша өзіндік диалогты қамтамасыз етеді. Мұндай сабақ құрылымдық қайталанудың оңтайлы үйлесімді игерудің беріктігі мен мағыналылығын қамтамасыз етеді.

Қойылған тапсырмаларға байланысты сабақтың тақырыбы жеке кіші бөлімдерден тұрады. Осы жұмыстардың барлығы маңызды ақпаратпен қамтамасыз етеді.

Сабақтың бұл түрі мұқият дайындықты талап етеді. Оқушылар оқытушы ұсынған тапсырма бойынша дербес жұмыс істейді, жауап алғысы келетін сұрақтар дайындайды. Осы типтегі сабақты дайындау және өткізу нәтижесінде оқушылардың білімін тереңдетеді, сондай-ақ ой-өрісін кеңейтеді.

Сабақ-сюрприз.

Бұл сабақтың ерекшелігі оқушылардың

оларды қандай тапсырмалар күтіп тұрғанын, ол үшін арнайы

сұрақтары бар дайындалған қораптар, «қара» жәшіктер, конверттер және т.б.

Мұндай сабақтың мақсаты:

· оқушылардың түсініктер туралы білімдерін жалпылау, олардың мағынасын, өзара байланысын көрсету;

· процестердің, құбылыстардың бар білімдері мен түсініктерін анықтау өзінің өмірлік тәжірибесін;

· белсенділікті, дербестікті тәрбиелеу.

Сабақ - аукцион.

Бұл сабақ көрсетілімге баса назар аудара отырып, қайталау-жалпылау ретінде құрылады. Сабақтың мақсаты оқытылған мәселелердің практикалық маңыздылығы анықтау. Сабақ құрылымы мынадай: сәлемдесу; пікірлесу кезінде негізгі сұрақтарды қайталау; тақырыптар; аукцион ережелерін түсіндіру " заттар " сату "; музыкалық үзіліс; "сатуды" жалғастыру"; музыкалық финал; қорытындылары.

Сабақ - аукционды мына түрде құруға болады: демонстрациялық

үстелге импровизацияланған костюмдермен жетекшілер орналасады. Олардың алдында - үлкен сүйреуіш, ал оның айналасында «сатылатын» дөңгелек орналасқан заттар. Жетекші сүйреуішті іске қосады. Тоқтаған көрсеткі

қандай зат сатылатын болады. Сатып алғысы келетін сатып алушылар

осы заттың заттармен, дәлірек айтсақ - өткен заттармен байланысын көрсетуі тиіс

тақырыбы. Кезекпен атайды; екінші жетекші әрбір жауаптан кейін дауыстап

санайды: бір, екі,... үш. «Үш» шотына дейін біреу жеңеді соңғысы жауап береді.

Мектепте көп жыл жұмыс істеген соң, тәжірибе көрсеткендей, оқушының жеке басына беделге қысым көрсетуге, әрқайсысын бірдей «ІСТІ», «КЕРЕК», «МІНДЕТТІ». Қазіргі заманғы сабақ, біздің ойымызша, "ҚАЛАЙ ОЙЛАЙСЫҢ?", "НЕГЕ СОЛАЙ БОЛДЫ?» «ӨЗ КӨЗҚАРАСЫН ҰСЫНА МА?» ҚАНДАЙ ЖОЛДАРМЕН ШЕШІМДЕРДІ ҰСЫНУҒА БОЛА МА?», "СЫНЫПТАСЫҢЫЗҒА КӨМЕКТЕСІҢІЗ" немесе "ӨЗІҢІЗДІҢ ШЕШІМ (ЖОБА, ЗЕРТТЕУ) "және т.б.

ӘДЕБИЕТ

1. Бардовский Г.А. Управление качеством образовательного процесса / Г.А. Бордовский, А.А. Нестеров, С.Ю. Трапицин. - СПб. - 2001.
2. Большаков А.С. Современный менеджмент: теория и практика / А.С. Большаков, В.И. Михайлов. - СПб. : Питер. - 2000.
3. Горб В.Г. Педагогический мониторинг образовательного процесса как фактор повышения его уровня и результатов // Стандарты и мониторинг в образовании. - 2000. — № 5. — 33—37 с.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ – ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ТЕНДЕНЦИЯ БАСПАЛДАҒЫ
ИННОВАЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ-ЛЕСТНИЦА НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ
INNOVATIVE EDUCATION-A LADDER OF NEW EDUCATIONAL TRENDS

Омарова Камшат Сапарбековна
«Талап ауылының №14 ЖББМ» КММ, Ұлытау облысы

Аннотация: Мақалада білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу екендігі сөз болады. Заманауи мұғалім инновациялық технологияларды меңгерген, шығармашыл, кәсіби құзыретті болуы керек екендігі атап көрсетіледі.
В статье подчеркивается, что одной из главных задач системы образования является внедрение новых технологий обучения, информатизация образования, выход в международные глобальные коммуникационные сети. Подчеркивается, что современный учитель должен владеть инновационными технологиями, быть творческим, профессионально компетентным..
The article emphasizes that one of the main tasks of the education system is the introduction of new learning technologies, informatization of education, access to international global communication networks. It is emphasized that a modern teacher should possess innovative technologies, be creative, professionally competent..
Түйінді сөздер: технология, білім, ақпараттық, оқыту, құзыреттілік, мұғалім, инновация

Тәуелсіздік алғалы еліміз экономикалық, саяси, әлеуметтік жағынан біраз белестерді бағындырды. Өз кезеңінде дұрыс таңдалған стратегиялық даму бағдарламалары мен әріптестік келісімдер бүгінгі таңда өз жемісін беріп отыр. Қазақстанды төрткүл дүние танып, Орталық Азияның көшбасшы елі атанып, қазақ елімен әлемнің кез-келген дамыған елі байланыс орнатуға ұмтылды.

Ұлы Абайдың: «Адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озады» - деген сөздері бүгінгі күні ұрпақтың әлемдік ғылыммен прогресс заңдылықтарына сәйкес бәсекеге қабілетті болып қалыптастыру үрдісінде де өзекті болып

отыр [1]. Қазақстандық білім беру жүйесіндегі реформалар мектепке дейінгі тәрбиелеу жүйесі мен жоғары оқу орныңдағы білім беру жүйесін қамтиды.

Білім беру «Қазақстан - 2030» ұзақ мерзімді Стратегиясының маңызды басымдықтарының бірі болып танылды.

Қазақстандағы білім беру реформаларының жалпы мақсаты білім беру жүйесін жаңа әлеуметтік-экономикалық ортаға бейімдеу болып табылады. Қазақстан Президенті республиканы әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына енгізу туралы міндет қойған болатын [2]. Білім беру жүйесін жетілдіру осы мақсатқа қол жеткізуде маңызды рөл атқарады.

Білімді, ғылымды және өндірісті біріктіру, жоғары оқу орнынан кейінгі білімді ғылым мен техниканың қазіргі кезеңдегі жетістіктері негізінде дамыту бүгінгі күнде экономиканы дамытудың басым бағыттарының бірі болып табылады.

Жас дарынды қазақстандықтарға әлемдегі үздік университеттерде білім алуға мүмкіндік беретін «Болашақ» бағдарламасы еліміздегі адам капиталының дамуына қосылған елеулі үлес болды. Білім беру саласы үнемі мемлекеттің басты назарында. Президент Жолдауларында білім беруге ерекше көңіл бөлініп, мемлекет тарапынан кең қолдау тауып отырады. Бүгінгі ақпараттық қоғамда білімділер ғана өз ортасынан оқ бойы озады. Халқы сауатты, білімді ел әлем елдерімен бәсекелесе алады. Сондықтан бүгінгі жас ұрпақ ертеңгі мемлекеттің тірегі.Тәуелсіз елде өмір сүріп, өзінің азат,еркін екенін сезінген ұрпақ, оның маңызы мен құндылығын бағалап, баға жетпес рухани ұлттық мұралардың иесі екенін түсінуі қажет. Оны ұғыну үшін білім қажет. Ал оның сапалы білім алуына Тәуелсіздік кепіл болады.

Әрбір жеке тұлғаның болашағы өз мектебінде шыңдалады. Ертең осы елге ие болып тәуелсіз еліміздің тізгінін ұстар азаматтар – бүгінгі мектеп оқушылары. «Халықты халықпен, адамды адаммен теңестіретін - білім», - деп ұлы жазушымыз М.Әуезов айтқандай [3], елімізді өркениетке апарар жолдың бастауында мектеп тұрады. Мектептегі білім - барша әлем тыныс – тіршілігінің алғашқы іргетасы.

Бүгінгі таңда еліміз егемендік алуымен бірге білім берудің жаңа жүйесі де жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуі - бұл, әрине, оқу-тәрбие үрдісінде елеулі өзгерістердің болуына игі әсерін тигізіп отыр. Жаңа жүйенің жасалуы арқылы білім беру парадигмасы өзгеріп, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Болашақ ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі.

Білім беру жүйесі - сабақтастығы бар білім беру бағдарламалары мен әр түрлі деңгей мен бағыттағы мемлекеттік білім беру стандарттары жүйесінің, оларды әртүрлі ұйымдастыру құқықтық формадағы, типтегі және түрдегі білім беру мекемелерінде іске асырушы тармақтардың, сонымен бірге білім беруді басқару органдары жүйесінің жиыны.

Білім беру жүйесі қоғамның әлеуметтік – экономикалық дамуында жетекші роль атқарады, сондай – ақ оны әрі қарай айқындай түседі. Ал білімнің қалыптасып, дамуының жалпы шарттары философияның негізгі мәселесі – рухтың материяға, сананың болмысқа қатынасы тұрғысынан зерттелетін ілім таным теориясы деп аталады [4].

Қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісінің технологияландыру мәселесін қойып отыр. Оқытудың әртүрлі технологиялары сарапталып, жаңашыл педагогтардың іс – тәжірибесі зерттеліп, мектеп өміріне енгізілуде.

Қазіргі заман талабына сай, әр мұғалім, өз білімін жетілдіріп, ескі бірсарынды сабақтардан гөрі, жаңа талапқа сай инновациялық технологияларды өз сабақтарында күнделікті пайдаланса, сабақ тартымды да, мәнді, қонымды, тиімді болары сөзсіз. Бұл жөнінде Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп атап көрсеткен [5].

Мектеп – үйрететін орта, оның жүрегі - мұғалім. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс - оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау - әр мұғалімнің борышы. Ол өз кәсібін, өз пәнін, барлық шәкіртін, мектебін шексіз сүйетін адам бола білуі керек. «Бала оқытудың жұмысы ширақ, жігерлі, қызу болғаны дұрыс» - дейді Ж.Аймауытов [6].

Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация мұғалімі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті. Жаңа формация мұғалімі табысы, біліктері арқылы қалыптасады, дамиды.

Нарық жағдайындағы мұғалімге қойылатын талаптар: бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі. Осы айтылғандарды жинақтай келіп, жаңа формация мұғалімі – рефлекцияға қабілетті, өзін-өзі жүзеге асыруға талпынған әдіснамалық, зерттеушілік, дидактикалық-әдістемелік, әлеуметтік тұлғалы, коммуникативтілік, ақпараттық және тағы басқа құдыреттіліктердің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани-адамгершілікті, азаматтық жауапты, белсенді, сауатты, шығармашыл тұлға.

Нәтижеге бағытталған білім моделі мен басқарудың жаңа парадигмасы аясында жекелеген ұғымдар мен нормаларды және тиімді педагогикалық технологияларды меңгеру үшін педагогтардың кәсіби мәдениетін дамытуға бағытталған оқу қажеттіліктері туындылап отыр.

Біліктілік арттыру жүйесінде педагогтардың оқу қажеттіліктері нақты білімнің мәнін түсінуге, соның нәтижесінде өзіндік іс- әрекетке енуге және жеке өміріндегі тәжірибені жетілдіру мақсаттарына байланысты қалыптасады. Осы заманғы мұғалім оқуға үлкен потенциалдық мүмкіндіктермен келеді.

Сондықтан олардың функционалдық сауаттылықтарын кәсіби шеберлікпен ұштастыру үшін нәтижеге бағытталған білім беру үлгісінде мақсатты түрде білім беретін, қалыптастыратын, дамытатын андрогогикалық процесс қажет. Басқаша айтқанда ересектерге арналған, жалпы және кәсіби білімнің қажеттілігін дамыту, ғылым, білім мен мәдениет жетістіктері арқылы адамдардың жалпы мәдениеті мен әлеуметтік белсенділікті дамытуға бағытталған танымдық іс-әрекетке ынталандыру үшін білім беру.

Сондықтан бүгінгі күні еліміздің білім жүйесінде оқыту үдерісін тың идеяларға негізделген жаңа мазмұнын қамтамасыз ету міндеті тұр.

Қоғамның назарын педагогикалық білім берудің заманауи трендтеріне аудару, республикадағы білім беру мазмұнын жаңарту міндеттеріне ықпал ететін жетекші халықаралық инновациялық технологияларды таратуға аударуды мақсат еткен .

Заманауи білім беру трендтеріне инновациялық білім беру мен цифрлы Қазақстан жатады.

Елбасымыздың Жолдауында: «Ұлттың бәсекеге қабілеттілігі бірінші кезекте білім деңгейімен айқындалады» - деген байламы [5] жеке адамның құндылығын арттыру, оны дайындайтын оқытушы жауапкершілігінің өсуі, тынымсыз еңбек, сапалы нәтиже деген ұғыммен егіз.

Тәуелсіз ел тірегі білімді ұрпақ десек, жаңа дәуірдің күн тәртібінде тұрған мәселе білім беру, ғылымды дамыту. Сондықтан, қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісін қарқынды түрде технологияландыру мәселесін қойып отыр. Қазіргі кез келген мұғалім оқытудың әдіс тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыруы және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеруі тиіс. Инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында тиімді пайдаланғанда сабақ сапалы әрі қызықты өтетінін бүгінгі күн тәжірибесі көрсетіп отыр.

Ол үшін ең бірінші мұғалімнің ұстанымы мықты болу керек, оқыту үдерісінде қалыптасқан дағды мұғалімнің сыныптағы барлық іс-әрекеттеріне әсер етеді. Мұғалім өз жұмысында арнаулы, пәндік білімдермен ғана шектелмей, педагогика мен

психологияның, тәрбие салаларының қазіргі заманғы жаңашылдықтарын да қамтуы тиіс болғандықтан онан үлкен дайындық (педагогикалық инновацияны қабылдау, бағалау және іске асыруға дайындық) талап етіледі.

“Инновация” ұғымына ғалымдар түрлі анықтамалар берген. Мысалы, Э.Раджерс: “Инновация- нақтылы бір адамға жаңа болып табылатын идея” десе, келесі бір ғалым Майлс “Инновация – арнайы жаңа өзгеріс. Біз одан жүйелі міндеттеріміздің жүзеге асуын, шешімдерін күтеміз», – дейді [7].

«Инновация» ұғымына ғалым Н.Нұрахметов: “Инновация, инновациялық үрдіс деп отырғанымыз – білім беру мекемелерінің жаңалықтарды жасау, меңгеру, қолдану және таратуға байланысты бір бөлек қызметі” деген анықтаманы ұсынады [7].

Жоғарыдағы ғалымдардың инновация жайлы пікірлерін саралай келе, инновация – ол құрал және үдеріс ретінде әлдебір жаңалықты ендіру, жаңашылдық, өзгеріс екендігін, инновация өздігінен пайда болмайды, ол ғылыми ізденістердің, жекелеген мұғалімдер мен тұтас ұжымның озық педагогикалық тәжірбиесі. Бұл процесс стихиялы дамымайтындықтан, ол басқаруды қажет етеді, ал процесті басқару мұғалімнің өз қызметінде әріптестерінің тәжірибесі немесе ғылымдағы жаңа идеялар, әдістемелерді дұрыс таңдап, бағалау және қолдануын қамтамасыз етеді.

Білім берудегі инновациялық процестердің мәнін педагогиканың маңызды екі проблемасы құрайды.

Олар − озық педагогикалық тәжірбиені зерттеу, жинақтау және тарату проблемасы және педагогикалық-психологиялық ғылымдардың жетістігін практикаға енгізу. Оқу-тәрбие үрдісіне жаңа инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу оқушылардың білімге деген қызығушылығын, талпынысын арттырып өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол салады. Озық педагогикалық тәжірибенің негізі болып есептелетін жаңашылдықты зерделеу − педагогикалық тәжірибелерді теориялық талдау және жинақтауға алып баратын баспалдақ іспеттес.

Инновациялық үдеріске жаңалықты жинақтау мен тарату ғана емес, ойлау және осы жаңалыққа қатысты өзгерістер мен қайта құру да жатады. Демек, бұл прогрессивті, озық, заманауи, оң үдеріс. Алайда, білім беру ісіне жаңалықты ендіру үдерісі –мұғалімнің әлеуетіне тікелей байланысты.

Кез келген әдіскер өзінің оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін қолдана алады және үнемі оны сабақ үстінде жетілдіріп отыра алады.

Жаңа инновациялық оқыту технологиясы кәсіптік қызметтің ерекше түрі болып табылады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін педагогикалық аса зор тәжірибені жұмылдыру қажет. Инновация – өз қызметіне шығармашылықпен қарайтын, жеке басының белгілі іскерлік қасиеті бар адамды қажет ететін жұмыс. Шындығында да әрбір педагог жаңа инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалыптастырады.

XXI ғасырда болашақ мамандарды даярлау, олардың кәсіби бейімделуін қалыптастыру мәселелері – кезек күттірмейтін өзекті қоғам талабы. Тәжірибе болашақ педагог-психологтардың жаңа педагогикалық инновациялық технологияларды қолдануға даярлығын қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасауды қажет етіп отырғандығын дәледеп отыр. Болашақ мамандардың жаңа инновациялық педагогикалық технологияларды қолдануға даярлықты қалыптастыру мынадай көрсеткіштерді қажет ететіндігін көрсетті: 1) мотивациялық өлшемдер (танымдық қызығуды қалыптастыру бейнесі жатады). Оған болашақ мамандарды қалыптастыру, құндылық қарым-қатынас, болашақ маманның өзінің кәсіби шеберлігін дамытуға талпынуы, болашақ мамандығын ерекше жақсы көруі, ұрпақ тәрбиесінде ұстаздың жетекші орнын сезінуі, кәсіби жеке біліктілік деңгейін көтеруге бағыттылығы, инновациялық іс-әрекетке ұмтылу әрекеттері кіреді.

2) мазмұндық өлшемдер (болашақ маманның жалпы мәдениеттілік дайындығы мен мәндік әдіснамалық дайындығының деңгейі, мамандығы бойынша білімі, педагогикалық

біртұтас білім жүйесі, біртұтас педагогикалық үрдістің заңдылықтары, мен қозғаушы күштерінің жалпы теориялық білім негіздерімен қарулануы). Оған біртұтас педагогикалық үрдістің теориялық негіздерін және жеке тұлға теориясының ғылыми негіздерін меңгеруі, педагогикалық іс-әрекет теориясының негіздерін білуі, білім алушылардың барлық мүмкіндіктерін пайдаланғанда инновациялық іс-әрекеттің көбіне нәтижелі болатындығын сезіне алуы жатады.

3) бейімділік өлшемдер (болашақ маманның барлық жағдайға бейімделе алу қабілеті жатады). Бейімділік өлшемдері болашақ маманның білімгер мәртебесінен оқытушы, ұстаз мәртебесіне ауысуының ерекшелігін сезіне білуімен бейімділік іс-әрекетті жүзеге асырудың жаңа әдіс-тәсілдерін пайдалана алуларымен ерекшеленеді.

4) танымдық өлшемдері (болашақ маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны жедел тани алуымен, өзін кәсіби жүзеге асырудың нәтижелі әдіс-тәсілдерін пайдалануымен, инновациялық педагогикалық технологияларға қызығушылық танытуы). Оған болашақ маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны біліп тануы, кәсіптік білімін өз тәжірибесінде қолдана білуі, инновациялық педагогикалық технологияларды оқып меңгеруі, үйренуі жатады.

5) іс-әрекеттік өлшемдер (болашақ маманның өзінің кәсіби іс-әрекетінің мақсаты мен міндеттерін анықтай алуы және педагогикалық қарым-қатынастық үрдісті тиімді жүзеге асыра алу). Оған болашақ маманның өз пәнін жете меңгеруі, біртұтас оқу-тәрбие үрдісінің психологиялық, педагогикалық негіздерін білуі, педагогикалық үрдісті жоспарлап, жүзеге асыра алуымен өлшенеді.

6) технологиялық өлшемдер (оқытудың әдістемелік мақсаттары, оқыту үрдісі, оның міндетттерін анықтай алуы, оқытудың нәтижесін болжай алуы және психологиялық-педагогикалық білімдерді меңгеруі). Оған болашақ маманның біртұтас оқу- тәрбие үрдісінде сабақты тиімді ұйымдастыра білуі, оқушылармен ынтымақтастық қарым-қатынасты жүзеге асыра алуы, біртұтас педагогикалық үрдісті диагностикалай алуы және сабақтың нәтижесі жоғары болатындай ең тиімді педагогикалық технологияны таңдай алуы қажет.

7) шығармашылық өлшемдер (шығармашылық ептілікті, шығармашылық белсенділікті болашақ маманның шығармашылық-ізденушіліктерін дамытуға кіргізе алуы). Оған болашақ маманның ғылыми – зерттеу жұмыстарына өзіндік талдау жасай алуы, өз білімін көтеруге, жетілдіруге талпыныстың болуы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдануға өзіндік жаңалықтар, өзгерістер енгізумен және жаңалықты шығармашылықпен қолдана алуымен сипатталады.

Осы аталған көрсеткіштердің әсерінен білім, кәсіп, іскерлік, іс-әрекет [7], игеру, нәтиже құралады. Білім жалпы, кәсіби, техникалық, арнайы білім болып бөлініп кәсіппен ұштасады. Ал кәсіп – мамандық таңдау, мамандықты меңгеру. Білім алып кәсіп иесі болу үшін іскерлік қажет. Іскерлік – оқу, білім, кәсіп, тәжірибе, ізденушілік, өзіндік жұмыс, іс-шаралар, дағдыдан туындайды. Іскер болу үшін іс-әрекетті меңгеру қажет. Барлық үрдіс байланыса орындалуы негізінде нәтиже көрсеткіші пайда болады. Бүгінгі білім беру тенденциясының негізгі және басты, басым мақсатының өзі осы.

Педагог М.Жұмабаев: «Баланы бір затпен таныстырмақшы болсаң сол зат туралы сөйлеп қана қоймай, оны балаға алып келіп көрсет, көрсетіп қана қоймай сол заттың суретін салғыз, әрі суретпен ғана қанағаттанба, балшықтан мүсін жасауға үйрет» - деген пікірінің де астарына зер салар болсақ, ұстаздан үлкен ізденісті қажет ететіндігін аңғарамыз [8],

Ұлы Абайдың «ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» дегендей тәлім-тәрбиесінен жалықпайтын, шығармашылығы мол, еңбекшіл парасатты азамат болуы керек. Өйткені баланы өзіне тартып алатындай шын тәлімгерлігі бар адам ғана ұстаз деген атаққа ие бокады. Елбасының «Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер – бүгінгі мектеп оқушылары. Мұғалім оларды қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан да ұстазға жүкетелетін міндет өте ауыр» [5] - деген пікірінен әрбір ұстаз өзіне

артылған жүктің ауырлығын, оны адал атқару азаматтық парызы екендігін әсте есінен шығармағаны абзал.

Ағылшын ағартушысы Уильям Уорд:

Жай мұғалім – хабарлайды,

Жақсы мұғалім – түсіндіреді.

Керемет мұғалім – көрсетеді,

Ұлы мұғалім – шабыттандырады – дегендей, алдымызда отырған оқушы еліміздің тірегі екендігін назарға ала отырып, болашақта еліміздің болашағы, тірегі болатын шәкірттерімізді шабыттандыру жолында жаңашыл, креативті, шығармашыл, ізденімпаз, еңбекқор ұстаз болуға лайық болайық!

ӘДЕБИЕТТЕР

1.А.Құнанбаев қарасөздері Абай. Энциклопедия. – Алматы: «Қазақ энциклопедиясының» Бас редакциясы, «Атамұра» баспасы, ISBN 5-7667-2949-9

2.«Қазақстанның 2030 жылға дейінгі даму стратегиясын одан әрі іске асыру жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2001 жылғы 4 желтоқсандағы N 735 Жарлығы.

3.Мұхтар Әуезов энциклопедиясы – Алматы, «Атамұра» баспасы, 2011 жыл. ISBN 978-601-282-175-8

4. Б.А.Тұрғынбаева. Мұғалімнің шығармашылық әлеуметін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту.: теория және тәжірибе // Алматы. 2005, 174-бет

5.Н.Ә.Назарбаев., Ел президентінің Қазақстан халқына жолдауы Астана қ., 2012 жылғы 14 желтоқсан.

6. Аймауытов Ж. Шығармалары.- Алматы:1989.

7. Биекенов К., Садырова М. Әлеуметтанудың түсіндірме сөздігі. – Алматы: Сөздік-Словарь, 2007. – 344 бет. ISBN 9965-822-10-7

8. Жұмабаев, М. Мағжан. Педагогика [Текст] : монография / М. Жұмабаев. - Алматы : Ана тілі, 1992. - 154,[2] б.

РЕАЛИИ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ: ПРОБЛЕМЫ, ПОИСКИ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

Сапкиреева Ермек Маратовна
учитель русского языка и литературы КГУ "Волошинская средняя школа" Есильского района
директор школы, педагог-исследователь

Аннотация: жұмыста Қазақстанның ауылдық білім беру жүйесіндегі ресурстық орталықтардың пайда болуы мен дамуына талдау жүргізілді, цифрландыру жағдайында олардың трансформациялану үрдістері анықталды.

Түйінді сөздер: ресурстық орталықтар, ауыл мектептері, инновациялар, даму, цифрландыру, сапа, білім беру.

Аннотация: В работе проведен анализ возникновения и развития ресурсных центров в системе сельского образования Казахстана, выявлены тенденции их трансформации в условиях цифровизации.

Ключевые слова: ресурсные центры, сельские школы, инновации, развитие, цифровизация, качество, образование.

Abstract: The paper analyzes the emergence and development of resource centers in the rural education system of Kazakhstan, identifies trends in their transformation in the context of digitalization.

Keywords: resource centers, rural schools, innovation, development, digitalization, quality, education.

Введение в тематику сельской школы – это погружение в уникальный и многогранный мир, где образование встречает свои особенные вызовы и возможности. Часть, посвященная этой теме, начинается с исторического обзора развития сельских школ в вашем регионе. Здесь важно подчеркнуть, как со временем менялись подходы к образованию в сельской местности, какие трудности и успехи сопровождали этот путь. Особое внимание стоит уделить тому, как исторические события и социально-экономические изменения влияли на развитие сельских школ.

Далее акцентируется внимание на актуальности и специфике образовательной среды в сельской местности. Здесь рассматриваются уникальные аспекты сельских школ, такие как их взаимосвязь с местным сообществом, специфика работы в условиях ограниченных ресурсов и необходимость адаптации к местным реалиям. Важно показать, как сельская школа становится центром образовательной и культурной жизни местности, влияя на формирование учеников и развитие всего сообщества.

В завершение первой части формулируются основная цель и задачи статьи. Целью является всестороннее изучение и анализ ситуации в сельских школах, выявление ключевых проблем и поиск эффективных путей их решения. Задачами становятся детальное рассмотрение как внешних, так и внутренних факторов, влияющих на работу сельских школ, анализ успешных практик и инициатив, которые могут быть адаптированы для улучшения ситуации, а также разработка конкретных рекомендаций для педагогов, администрации школ и местных властей.

Вторая часть нашей статьи посвящена основным проблемам, с которыми сталкиваются сельские школы. Одна из наиболее острых проблем – это недостаток квалифицированных педагогов и сложность их удержания. В Волошинской средней школе, как и во многих других сельских учебных заведениях, наблюдается повышенная текучка кадров. Молодые специалисты часто уезжают в поисках более высокой заработной платы и лучших условий работы, оставляя школы в состоянии постоянной нехватки учителей. Эта ситуация негативно сказывается на качестве образования и стабильности учебного процесса.

Другая значительная проблема – ограниченные материально-технические ресурсы. В сельских школах часто не хватает современного оборудования, учебных материалов и даже подходящих помещений для проведения занятий. Например, во многих школах, подобно Волошинской средней школе, учебные помещения нуждаются в ремонте, а учебные пособия и технологии устаревают. Это создает дополнительные трудности для учителей и учащихся, мешая эффективному образовательному процессу.

Проблема транспортной доступности и безопасности также занимает важное место среди вызовов сельской школы. В зимний период, особенно в отдаленных районах, доставка учеников в школу и обратно может стать настоящим испытанием. Дороги часто оказываются непроходимыми, а транспортные средства – недостаточно надежными и безопасными. Это приводит к участившимся опозданиям или даже к пропускам занятий, что, в свою очередь, влияет на успеваемость и общее благополучие учащихся [1].

Эти проблемы оказывают комплексное негативное влияние на образовательный процесс в сельских школах. Недостаток квалифицированных учителей, ограниченные материальные ресурсы и трудности с транспортом влияют не только на качество образования, но и на мотивацию учеников и учителей. Решение этих проблем требует совместных усилий образовательного сообщества, местных властей и общества в целом. В следующих частях мы рассмотрим возможные пути решения этих проблем и примеры успешных практик, которые могут быть адаптированы для улучшения ситуации в сельских школах.

В третьей части нашей статьи мы переходим к рассмотрению инновационных подходов и стратегий, которые могут помочь решить проблемы, с которыми сталкиваются сельские школы. Одним из ключевых направлений является привлечение молодых специалистов в сельские школьные учреждения. Вопрос удержания квалифицированных учителей в сельских районах стоит особенно остро, и одним из способов решения этой проблемы может стать использование грантов и стипендий.

Идея состоит в том, чтобы создать привлекательные условия для молодых и амбициозных педагогов, которые заинтересованы в развитии своей профессиональной карьеры. Гранты и стипендии могут предоставляться как финансовая поддержка, так и в виде дополнительных возможностей для обучения и профессионального роста. Это может включать в себя специальные программы повышения квалификации, обучение за рубежом или участие в научно-исследовательских проектах.

Примером такого подхода может служить использование местных инициатив для привлечения учителей. В некоторых регионах уже существуют успешные проекты, направленные на стимулирование интереса к работе в сельских школах среди молодых специалистов. Например, можно организовывать специальные мероприятия, на которых молодые учителя могут познакомиться с потенциальными работодателями из сельских районов, узнать о преимуществах работы в них и получить информацию о доступных грантах и стипендиях.

Также важно обратить внимание на создание комфортных условий для жизни в сельской местности. Это может включать в себя доступное жилье для молодых учителей, развитие инфраструктуры и культурных мероприятий в сельских районах. Помимо финансовой поддержки, важно создать такую среду, в которой молодые специалисты будут чувствовать себя нужными и смогут реализовать свой потенциал [2].

В целом, стратегия привлечения молодых учителей в сельские школы через гранты и стипендии может стать важным шагом на пути к улучшению качества образования в сельской местности. Создание привлекательных условий для работы и жизни, а также предоставление возможностей для профессионального и личностного развития могут помочь решить проблему дефицита квалифицированных педагогических кадров в сельских районах.

Продолжая тему инновационных подходов в сельских школах, важно обратить внимание на интеграцию цифровых технологий в учебный процесс. Современный мир предъявляет новые требования к образовательной системе, и цифровизация становится не просто модным трендом, а необходимостью. Внедрение онлайн-обучения в Волошинской средней школе является ярким примером того, как технологии могут изменить образовательный процесс в лучшую сторону, даже в условиях ограниченных ресурсов сельской местности.

Онлайн-обучение открывает широкие возможности как для учителей, так и для учеников. Учителя получают доступ к обширной базе образовательных ресурсов, методикам и курсам повышения квалификации. Для учеников это шанс учиться в более гибком режиме, использовать интерактивные учебные материалы и даже участвовать в онлайн-проектах с учениками из других школ или даже стран. Особенно актуально это становится в условиях затрудненной транспортной доступности, когда погодные условия или другие факторы могут помешать посещению занятий.

Однако не менее важным аспектом развития сельских школ является сотрудничество с местным сообществом и бизнесом. Это может выражаться в различных формах: от организации совместных мероприятий и проектов до привлечения спонсорских средств на развитие учебных заведений. Примером такого сотрудничества могут служить проекты с участием родителей и местных предприятий. Такие инициативы не только способствуют укреплению связей между школой и сообществом, но и обеспечивают дополнительные ресурсы и возможности для учебного заведения.

В Волошинской средней школе, например, могут быть организованы проекты, в которых ученики вместе с родителями и местными предпринимателями работают над созданием новых учебных материалов или улучшением инфраструктуры школы. Это не только помогает решить некоторые материальные проблемы, но и воспитывает у учеников чувство ответственности и вовлеченности в жизнь своей школы и сообщества.

Часть 4 нашей статьи посвящена путям решения и перспективам развития сельской школы, в основе которых лежит государственная поддержка и реализация региональных программ развития. Важность такой поддержки трудно переоценить, поскольку она может кардинально изменить лицо сельского образования, предоставляя необходимые ресурсы для его обновления и модернизации.

Одним из ключевых направлений государственной поддержки являются инвестиционные проекты в образовательную инфраструктуру. Это включает в себя строительство новых школ, ремонт и модернизацию существующих учебных заведений, обновление учебного оборудования и технологий. Такие инвестиции способны не только улучшить условия для обучения и работы, но и существенно повысить привлекательность работы в сельских школах для молодых и амбициозных специалистов [3].

Государственная поддержка может также включать в себя разработку и реализацию специальных образовательных программ, направленных на решение конкретных проблем сельских школ. Это могут быть программы по привлечению и удержанию квалифицированных учителей, развитию цифровой грамотности и интеграции IT-технологий в учебный процесс, а также программы, направленные на повышение доступности и качества образования для учащихся из сельских районов.

Кроме того, важным аспектом государственной поддержки является взаимодействие с местными сообществами и властями. Развитие сельского образования не может быть эффективным без учета местных особенностей и потребностей. В этом контексте государственные органы могут играть роль координатора и посредника, объединяя усилия школ, местных сообществ, бизнеса и образовательных экспертов для создания целостной и эффективной системы образования в сельской местности.

Продолжая тему путей решения и перспектив развития сельской школы, особое внимание следует уделить методам повышения квалификации и мотивации педагогов. Ключевым фактором успеха в образовании является уровень профессионализма и вовлеченности учителей. В этом контексте организация профессиональных семинаров и тренингов играет важную роль. Такие мероприятия предоставляют учителям возможность не только улучшить свои профессиональные навыки, но и обменяться опытом с коллегами, что особенно важно в сельской местности, где педагоги часто работают в условиях изоляции от больших образовательных центров.

Семинары и тренинги могут касаться различных аспектов педагогической деятельности - от методик преподавания и инновационных образовательных технологий до управления классом и психологической поддержки учащихся. Кроме того, такие мероприятия могут стимулировать учителей к собственным исследованиям и экспериментам в области образования, что способствует развитию инновационной и творческой атмосферы в школах.

Переходя к прогнозам и стратегиям адаптации сельской школы к современным вызовам, необходимо уделить внимание разработке долгосрочного плана развития. Волошинская средняя школа может стать примером того, как такой план может быть реализован на практике. Долгосрочный план развития должен учитывать все аспекты школьной деятельности - от образовательных программ и методик преподавания до материально-технического обеспечения и взаимодействия с местным сообществом [4].

Такой план должен быть гибким и адаптируемым, чтобы школа могла оперативно реагировать на изменения в образовательной среде и обществе. Включение в план элементов цифровизации образования, программ повышения квалификации учителей, проектов по развитию инфраструктуры и укреплению связей с местным сообществом

поможет сделать школу более устойчивой к современным вызовам и способствует развитию всесторонне развитых и конкурентоспособных учащихся.

Заключение нашей статьи о реалиях сельской школы подводит итоги всему изложенному материалу, обобщая ключевые идеи и формулируя выводы. Сельская школа – это не просто учебное заведение, это важный социальный институт, играющий ключевую роль в жизни местного сообщества. В условиях сельской местности школа становится центром образования, культуры и даже социализации, формируя будущее не только отдельных учеников, но и всего региона в целом.

Основные проблемы сельских школ, такие как недостаток квалифицированных педагогов, ограниченные материально-технические ресурсы и проблемы транспортной доступности, оказывают значительное влияние на качество и доступность образования в этих районах. Для решения этих проблем требуется комплексный подход, который включает в себя как усилия местных сообществ и властей, так и поддержку на государственном уровне.

Инновационные подходы и методы, такие как интеграция цифровых технологий в учебный процесс, привлечение молодых специалистов через гранты и стипендии, а также развитие сотрудничества с местным сообществом и бизнесом, могут значительно улучшить ситуацию. Они не только способствуют повышению качества образования, но и делают сельские школы более привлекательными для квалифицированных педагогов [5].

Государственная поддержка и региональные программы развития, такие как инвестиционные проекты в образовательную инфраструктуру, играют ключевую роль в обеспечении необходимых ресурсов для сельских школ. Методы повышения квалификации и мотивации педагогов, включая организацию профессиональных семинаров и тренингов, а также разработка долгосрочных планов развития, наподобие того, что был разработан для Волошинской средней школы, помогают создать устойчивую и динамичную образовательную среду.

В заключение, сельская школа - это неотъемлемая и важная часть образовательной системы, требующая особого внимания и поддержки. Решение проблем сельских школ и реализация потенциала этих учебных заведений не только повысят качество образования в регионах, но и способствуют социальному и экономическому развитию всей местности. Это вложение в будущее не только сельской местности, но и всего общества, ведь именно в этих школах формируется следующее поколение граждан, способных внести свой вклад в развитие страны.

ЛИТЕРАТУРА

1. Айтмухамбетова Г.К. Особенности развития сельского образования в Казахстане: история и современность. – Астана: Наука, 2019. – 256 с.
2. Байтасов Т.Б. Инновационные подходы в обучении в сельских школах Казахстана. – Алматы: Білім, 2020. – 198 с.
3. Каримова А.Е. Проблемы и перспективы развития образования в сельской местности. – Нур-Султан: Просвещение, 2021. – 220 с.
4. Мухамеджанова Р.Ш. Методы повышения квалификации педагогов в сельских школах. – Шымкент: Школьник, 2018. – 174 с.
5. Нургалиева К.З. Современные стратегии обучения в сельской школе Казахстана. – Уральск: Педагогика, 2022. – 210 с.

СФЕРЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РОСТА СЕЛЬСКОГО ПЕДАГОГА

М.С.Шумейко
КГУ «СОШ № 2 имени Шапыка Шокина»,
Павлодарская область, село Баянаул, Казахстан
marina.shumeiko@mail.ru

Аннотация: Мақалада қазіргі мектептегі ауыл мұғалімінің кәсіби күйіп қалуымен байланысты мәселенің шешімі қарастырылады. Басылымда автор Пол Майердің педагогикалық практикада "Өмірлік тепе-теңдік дөңгелегі" тиімді техникасын қолдануға ерекше назар аударды.
Аннотация: В статье рассматривается решение проблемы, связанной с профессиональным выгоранием сельского педагога в современной школе. В публикации особое внимание обращено автором на использование эффективной техники «Колесо жизненного баланса» Пола Майера в педагогической практике.
Ключевые слова: «профессиональный рост», «педагогическая лаборатория», «визуальный инструмент», «ресурсы», «приоритеты», «колесо баланса», «педагогическая деятельность».

В современной сельской школе одной из эффективной форм работы с педагогами стала лаборатория профессионального развития сельского педагога. Педагогическая лаборатория – одно из направлений организационной поддержки и стимулирования педагогических инноваций.

Одним из направлений работы педагогической лаборатории является методическая деятельность по разработке авторских программ, учебных пособий и рекомендаций. Ежегодно мы работаем над решением проблемы, связанной с профессиональным выгоранием сельского педагога в современной школе.

Педагогическая деятельность – разноплановая. В работе сельского педагога создается впечатление вечного движения. Но, возможно, при таком движении педагогу доводилось испытывать чувство неудовлетворенности в жизни и работе. Для решения проблем, в том числе, связанных с профилактикой профессионального выгорания, психотерапевт Пол Майер предложил эффективную технику «Колесо жизненного баланса».

Колесо жизненного баланса - это визуальный инструмент, который помогает понять, насколько педагог удовлетворен своей деятельностью, насколько она сбалансирована и найти ресурсы для профессионального роста. Этот инструмент помогает педагогам расставить свои профессиональные приоритеты с помощью рисунка, где основные направления представлены как радиусы круга. Благодаря «Колесу жизненного баланса» можно осознанно работать над изменениями в отдельных сферах профессиональной деятельности.

Для решения проблемы профессионального выгорания сельского педагога в КГУ «СОШ № 2 имени Шапыка Шокина» проводятся ежегодно мастер-классы. В одном из таких мастер-классов «Колесо баланса: сферы роста педагога» приняли участие педагоги-исследователи с большим стажем работы и педагоги, начинающие свой профессиональный путь. Для всех участников мастер-класс был одинаково полезен.

На мастер-классе решались следующие задачи:

1. Разделить педагогическую деятельность на 8 сфер профессионального роста сельского педагога.
2. Выделить приоритетные сферы для совершенствования педагогической практики.
3. Определить направления для изменений педагогической деятельности.

Автор статьи разработал для мастер-класса рабочую тетрадь «Колесо баланса: сферы роста педагога». Рабочая тетрадь включает шаги, благодаря которым педагог самостоятельно может проанализировать, насколько развита каждая сфера профессионального роста и оценить каждую сферу по 10-балльной шкале, закрасив соответствующее количество уровней в каждой сфере. Оценки от 1 до 4 означают, что педагог недоволен этой сферой профессионального роста. Оценки от 5 до 7 означают, что педагог достаточно удовлетворен данной сферой, но, безусловно, можно что-то предпринять, чтобы ее улучшить.Оценки от 8 до 10 означают, что педагог доволен данной сферой. Задача профессионала – сохранить такие показатели. При этом помнить, что улучшение всегда возможно.

Было выделено 8 сфер профессионального роста сельского педагога:

1. Профессиональные навыки.
2. Распространение инновационного опыта и обмен опытом.
3. Членство в профессиональных сообществах.
4.Активизация новых педагогических технологий.
5.Психолого-педагогическая компетентность.
6. Сотрудничество.
7. Самообразование.
8. Творческая активность сельского педагога.

Педагоги на мастер-классе оценили сферы своего профессионального роста, выбрали одну сферу и нашли для этой сферы ресурсы, используя метафорические ассоциативные карты для открытия новых горизонтов «Грани моего «Я», «Источник силы. Многообразие ресурсов».

Благодаря плодотворной работе, педагоги КГУ «СОШ № 2 имени Шапыка Шокина» пришли к выводам, что в рамках педагогической лаборатории можно эффективно решать проблемы, связанные с профессиональным выгоранием сельского педагога в современной школе. Педагогическая лаборатория создает благоприятную среду для профессионального роста педагогических кадров, содействует осуществлению инновационной деятельности.

ЛИТЕРАТУРА

1.Грани моего «Я». Метафорические ассоциативные карты для открытия новых горизонтов: методическое руководство/А.Ю.Гращенкова.- Санкт-Петербург; Москва: Речь, 2022.-32 с.

2.Даулетбаева Г.К. Пути профессионального развития педагога в свете современных преобразований//Международный журнал экспериментального образования. 2015. - №12-4. С.517-518.

3.Источник силы. Многообразие ресурсов: метафорические ассоциативные карты/А.Ю.Гращенкова.- Санкт-Петербург, Москва:Речь,2019.- 80 с.

4.Лебедева Л.Д. Практика арт-терапии: подходы, диагностика, система занятий/ Л.Д. Лебедева. – СПб.: Речь, 2003.

5.Маленькие привычки, большие успехи: 51 вдохновляющая практика, чтобы стать лучшей версией себя/ Онур Карапинар. – Москва: Эксмо,2022.- 336 с.

6.Монина Г.Б., Лютова – Робертс Е.К. Коммуникативный тренинг (педагоги, психологи, родители). – Спб.: Издательство «Речь», 2007. – 224 с.

7.Шумейко М.С. Кинотерапия в работе педагога-психолога с педагогическим коллективом//«Ы.Алтынсарин ізбасарлары» республикалық ғылыми-тәжірибелік журнал - №5 (3), Түркістан қ.: «Инновация» баспа үйі, 2021 ж. б. 54-56

8.Шумейко М.С. Развитие творческой одаренности детей в условиях сельской школы// «Одаренные дети в контексте национальной модели непрерывного образования в Республике Казахстан»: Материалы МНПК. 4-5 мая 2006 г. – Астана, 2006. – с.129-132

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ МОТИВАЦИИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА

Кушубаева Б.Ж.
НАО ППУ Высший Колледж Им. М. Канапьянова
Город Павлодар,
Kushubaevabotagoz@Rambler.Ua

Аннотация: на сегодняшний день мотивация является главной движущей силой в поведении и деятельности человека, а также в процессе формирования будущего профессионала. Проблема мотивации учебной деятельности относится к числу базовых проблем начального обучения. Такой ее статус объясняется, с одной стороны, тем, что главной психологической характеристикой любой деятельности, в том числе и обучения, является ее мотив.
Ключевые слова: мотивация, профессии, обучения, профессиональная грамотность, учебный процесс, школьное обучение, студент.

Управление мотивацией учения позволяет управлять и учебным процессом, что представляется весьма важным для достижения его успешности. Поэтому особенно важным становится вопрос о мотивах учебно-профессиональной деятельности студентов. Мотивы являются мобильной системой, на которую можно влиять. Даже если выбор будущей профессии студентом был сделан не вполне самостоятельно и недостаточно осознанно, то, целенаправленно формируя устойчивую систему мотивов деятельности, можно помочь будущему специалисту в профессиональной адаптации и профессиональном становлении. Эффективность учебного процесса прямо связана с тем, насколько высока мотивация овладения будущей профессией. На формирование профессиональных намерений оказывают влияние социальнопсихологические особенности молодых людей, их интересы, способности, отношение к труду, прошлый опыт, социальное окружение, межличностные отношения. Ориентация продолжение образования может быть обусловлена уровнем притязаний, самооценкой, а также стремлением добиться успеха. В основе стремления к успеху может лежать особое свойство личности — желание испытать себя или утвердить ценность своей личности или желание добиться социально значимого результата, стремление создать что-то нужное для людей. Юношеский максимализм также оказывает большое влияние на профессиональные устремления молодежи. Молодежь не признает того, что кажется ей серым, обыденным, и к выбору профессии молодой человек может подходить с самой высокой меркой. Ориентация на продолжение обучения у выпускника школы во многом обусловлена еще и инерцией опыта. Дело в том, что учение для школьника является привычным видом деятельности. Поэтому колледж для него ближе и понятнее, и он представляет себе процесс обучения в учебном заведении более ясно, чем работу в цехе или на строительной площадке. Это вполне естественно, так как школьнику, десять лет просидевшему над книгами, трудно оценить все то, что выходит за пределы его непосредственного опыта и за рамки учебного процесса. Поэтому он чаще всего выбирает ту деятельность, к которой чувствует себя способным именно сейчас, то есть учение. К концу школьного обучения учащиеся в своем большинстве имеют вполне объективные мотивы для продолжения учебы. Они рассчитывают получить знания, профессиональную подготовку, образование и диплом. Но при этом очевидно, что многие руководствуются формальными мотивами, не имеющими непосредственной установки на учебу. Хотя основной причиной поступления в коллдеж является интерес к выбранной профессии, не менее важным является фактор зарплаты и престижа. Учебная мотивация складывается из оценки студентами различных аспектов учебного процесса, его содержания, форм, способов организации с точки зрения их личных индивидуальных потребностей и целей, которые могут совпадать или не

совпадать с целями обучения. Для студентов колледжа в обучении наиболее значимыми являются мотивы обеспечения успешности профессиональной деятельности и желание стать высококвалифицированным специалистом. Эти мотивы занимают два первых места. На третьем месте разместился мотив получения диплома. Мотивы, касающиеся непосредственно обучения, мыслительной деятельности, личностного роста и получения интеллектуального удовлетворения занимают последние позиции. Студенты среднего специального учебного заведения в своем обучении руководствуются в первую очередь мотивами профессионального становления. Менее значимым для них является прагматический мотив, что, по всей видимости, связано с меньшей престижностью среднего специального образования. Кроме того, студенты колледжа практически не руководствуются мотивами получения и углубления знаний, получения интеллектуального удовлетворения, развития своих способностей и навыков. Среди тех студентов, которые поступили в колледжи, многие еще не решили окончательно, кем они хотели бы стать. Причиной этого является несоответствие между тем представлением о профессии, которое приводит выпускников школы в колледж, и реальным, фактическим содержанием данной профессии. Случайность профессионального самоопределения может привести к сложным переживаниям, разочарованиям в выбранной профессии и тяжелым внутренним конфликтам. Ожидание большей по сравнению со школой свободы и слабое осознание своей ответственности за учебу в сочетании с ожидаемой усложненностью материала не способствуют успешности обучения. Здесь наблюдается явное расхождение между реальным образовательным процессом и мифологичностью представлений школьников как об обучении в колледже, так и о работе по выбранной специальности. Понятно, что подобное расхождение приводит к возникновению разнообразных проблем в дальнейшей жизни. Существуют следующие разновидности учебной мотивации студентов: профессиональные мотивы (получить профессию), познавательные мотивы (приобрести новые знания и получить удовлетворение от самого процесса познания), прагматические мотивы (иметь более высокий заработок), социальные мотивы (принести пользу обществу), мотивы социального и личностного престижа (утвердить себя и занять в будущем определенное положение в обществе и в определенном ближайшем социальном окружении). Психологические особенности учебной деятельности студентов меняются в процессе обучения в колледже. Первый курс характеризуется высокими уровневыми показателями профессиональных и учебных ценностей, которые выступают в роли мотивов, управляющих учебной деятельностью студентов. Вместе с тем профессиональные ценности и ценности учения несколько идеализированы, так как обусловлены скорее пониманием их общественного значения, чем личностным смыслом. На втором и третьем курсе наблюдается общее снижение интенсивности всех мотивационных компонентов, а также разрушением их иерархической системы. Профессиональные и познавательные мотивы перестают управлять учебной работой студентов, вследствие чего в этот период заметно снижаются их учебная активность и успешность, образуется так называемый «синдром разочарования». Третий и четвертый курсы характеризуются тем, что на фоне сниженных уровневых показателей растет степень осознания и интеграции различных форм мотивации обучения в единую целостную систему, структурированную по уровню их обобщенности. Если на младших курсах отношение к профессии оказывало влияние на активность и результативность учебной работы в основном опосредованно, то есть через профессиональную и познавательную мотивацию, то на четвертом курсе удовлетворенность профессией прямо связана с эффективностью учебной деятельности студентов. В студенческом возрасте нередки разочарования в профессиональном и жизненном выборе, несоответствие ожиданий и представлений о профессии и реальностью ее освоения. У тех юношей и девушек, кто выбрал профессию не вполне продуманно, в дальнейшем часто возникают трудности: один не справляется с учебой, другой разочаровывается в специальности, третий сомневается в правильности выбора вуза. И.С. Кон утверждает, что к старшим

курсам число студентов, которые не удовлетворены избранной специальностью, не сокращается, а растет. Это может объясняться разными причинами, в том числе уровнем преподавания в конкретном колледже, обнаружением теневых сторон будущей специальности, которых школьник не видел. Студенческий период, давая время молодому человеку на осмысление важнейших вопросов выбора собственного жизненного пути, может стимулировать его развитие и тем самым снизить остроту протекания последующих жизненных кризисов, но может и содействовать закреплению инфантильной позиции, страху перед будущей взрослой жизнью и собственной самостоятельностью. В связи с этим одной из главных задач профессионального обучения является профессиональная грамотность, компетентность и личностное развитие молодых людей.

ЛИТЕРАТУРА

1. Жданова Л.Г. Психологические проблемы периода молодости: учебно-методическое пособие. Самара: ПГСГА, : монография. М.: Просвещение, 1982.
3. Практикум по возрастной психологии: сборник, под ред. Л.А. Головей, Е.Ф. Рыбалко. СПб.: Речь, 2001, стр 303.
4. Реан А.А. Социальная педагогическая психология: учебное пособие. СПб.: Питер, 1999.
5. Якунин В.А. Педагогическая психология: учебное пособие. СПб. : Изд-во Михайлова В.А.: Полиус, 1998.

ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНЕ ҚАТЫСУШЫЛАРДЫҢ ӨЗАРА ӘРЕКЕТІНІҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ РЕТІНДЕ
ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЁМЫ КАК ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ УЧАСТНИКОВ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА
INTERACTIVE METHODS AND TECHNIQUES AS EFFECTIVE MEANS OF INTERACTION BETWEEN LEARNING PROCESS' MEMBERS

А.Ж.Тенизова
ГУ «Музыкальный колледж-музыкальная школа-интернат для одаренных детей» города Павлодара tenizovaaltynai@mail.ru

Аннотация: в статье раскрывается возможность и необходимость применения интерактивных методов и приёмов в работе учителя для эффективного взаимодействия всех участников учебного процесса. А также на примере урока раскрыты некоторые из приемов активных методов обучения.
Ключевые слова: құзыреттілікке негізделген іс-әрекеттік көзқарас,диалогтік оқыту, тиімді қарым-қатынас, интерактивті әдіс-тәсілдер
компетентностный деятельностный подход, диалоговое обучение, эффективная коммуникация, интерактивные методы и приемы
competence and practice based approach, learning in dialogue, effective communication, interactive methods and techniques

Работая в современной школе, шагая в ногу со временем, учитель задается вопросами:

- Зависит ли успех образовательного процесса от его заинтересованности в положительных и личностно-значимых результатах обучающихся?
- Необходимо ли акцентировать цели обучения на решение задач, направленных на поиск эффективных подходов в обучении, которые ведут учеников к достижению метапредметных результатов, формируют способности применять полученные знания в реальных жизненных условиях.

Ответы на эти вопросы дают возможность учителю создавать такие учебные условия, которые будут формировать жизненный опыт обучающихся в решении познавательных, коммуникативных, организационных, нравственных и других задач, составляющих содержание образования.

Основной принцип компетентностного подхода заключается в развитии у обучающегося способности самостоятельно решать проблемы в различных сферах и видах деятельности на основе собственного опыта. [1]

Понятие «компетентный человек» подразумевает способность быть ответственным за свои решения, быть самостоятельным в постановке задач и их реализации. Обучение на протяжении всей жизни – вот красная ниточка деятельности компетентного человека.

Соответственно, актуальная задача учителя простраивать содержание, способы контроля и методы обучения согласно компетентностному подходу, через организацию деятельностного подхода, а именно «учение через деятельность». На таких уроках ученики выступают в роли заинтересованных участников, которым предстоит применить полученные знания в реальных жизненных ситуациях.

А для этого учителю необходимо иметь в своем арсенале методы, способствующие формированию функционально-грамотной личности обучающегося.

Поэтому, в своей практике использую активные методы обучения в учебном процессе, которые помогают мне заложить основы деятельной личности, которая умеет анализировать, критически мыслить, принимать адекватные решения и имеет навыки эффективного коммуницирования.

Среди активных методов обучения АМО выделяю обучение, погруженное в активное общение- это интерактивное обучение, которое позволяет вовлечь практически всех учеников в процесс познания на уроке. Где идет обмен знаниями, способами деятельности. А также дает эмоциональную защищенность и признание собственной успешности.

На уроках, в рамках интерактивного взаимодействия, ученики погружены в смоделированные жизненные ситуации, которые позволяют им применять полученные знания на практике и дают возможность совместных решений, что учит их работать в команде, проявлять лидерские качества и сопереживать, проявлять эмпатию.

Интерактивное обучение – это диалоговое обучение, которое строится через работу в парах, в группах, презентацию работы в группах и тд. [3]

Оценивая результаты интерактивного обучения, учитель должен учитывать самооценку, взаимооценку участников групповой работы, оценку работы группы, культуру общения, уровень коммуникации в учебном диалоге.

Поиск инновационных технологий образовательного процесса, направленных на активизацию обучаемых, достижение большей результативности обучения, овладение практическими умениями и навыками, предопределил обращение педагогов к интерактивным формам и методам. [2]

Применяя интерактивные методы и приемы на уроках, способствующие развитию самостоятельности учеников, формирую интерес к изучаемому предмету, обогащаю социальный опыт учеников, учу проявлять свою индивидуальность и лидерские качества. А также за счет включения игровых ситуаций ученики комфортно чувствуют себя на уроке.

Методическое объединение начальных классов нашей школы, работая в этом направлении, в рамках посткурсового сопровождения, провело областной семинар для учителей города и района по теме «Применение активных методов обучения на уроках в начальных классах»

Учителя посетили открытые уроки, мастер-классы, коучинги, участвовали в анализе уроков, в обсуждении эффективности использованных методов и приемов, отметили положительное влияние применения интерактивных методов для создания комфортной среды обучения, увидели взаимодействие всех участников урока. Наблюдали за навыками коммуникации детей в парах, в группах, умениями презентовать конечный продукт работы группы.

Семинар прошел продуктивно, было чем поделиться с коллегами и задуматься над эффективностью предложенных приемов и методов интерактивного обучения.

По результатам областного семинара планируется выпустить методический сборник с разработками уроков и мастер-классов в помощь молодым педагогам.

Предлагаю фрагменты планирования урока по русскому языку в 4 классе, в котором раскрываю некоторые приемы интерактивного метода на разных этапах урока: прием «Ладошки», «Лучики солнца», «Найди пару», дидактическая физминутка «Пара или тройка», «Карусель», «Два угла», «Свободный микрофон».

Прием «Ладошки» (создание положительного эмоционального настроя)

- Потрите ладошки.

- Вы почувствовали тепло? (Да).

– Прикоснитесь ладошками друг к другу и передайте свое тепло. Пусть на уроке вам будет так же приятно и уютно!

Данный приём помогает создать позитивные комфортные условия, снять эмоциональное напряжение.

Прием «Лучики солнца» (групповая работа)

Каждая группа собирает свое солнце - дано слово (серединка солнца), надо определить его признаки (лучики)

1. Часть речи
2. Одушевленное или неодушевленное
3. Собственное или нарицательное
4. Род
5. Число
6. Склонение

Солнце без лучей – слова (добро, любовь, душа, сила)

Презентация работы групп (группа озвучивает признаки своего слова)

Работая в группе, учащиеся учатся эффективной коммуникации (не только слушать, но и прислушиваться к мнению всех членов группы), при защите работ – озвучивать коллективное мнение. Ученики других групп осваивают навыки анализа услышанного и увиденного и умение критически оценивать полученную информацию.

Дидактическая физминутка «Пара или тройка» (собираясь в пары или тройки по команде учителя, вспоминают названия, вопросы и слова-помощники падежей)

Такая физминутка позволяет включить не только двигательную деятельность, но и тренирует внимание и память.

Прием «Найди пару» (групповая работа)

- В группе необходимо составить/собрать пословицы из двух частей и определить падежи выделенных слов.

Сила (И.п) птицы в крыльях, а человека в дружбе.

Нет единства - нет силы (Р.п)

Верь не силе (Д.п), а правде.

Силу (В.п) в лавочке не купишь.

Не силой (Т.п) берут, а умением.

Сила не в силе (П.п), а в правде.

Составляют пословицы, определяют падежи

Приём «Карусель» (взаимопроверка работы групп). Этот приём позволяет включить всех учащихся одномоментно во взаимооценивание и оценивание групп, что позволяет учителю экономить время урока, но не в ущерб качеству.

Прием«2угла» (выбрать 1 пословицу и встать возле нее)

1 угол – пословица «Сила есть, ума не надо»

2 угол – пословица «Если нет силы духа, сила мышц тебе не поможет»

Данный приём позволяет учащемуся сделать выбор, опираясь на свой жизненный опыт, то есть включить его в осознанную позицию. Что останется в его памяти как

социальный опыт, потому что, чтобы доказать свой выбор, ученику придется вспомнить случаи из своей жизни, связанные со смыслом пословиц.

Приём «Свободный микрофон» (объяснить свой выбор пословицы)

Данные приёмы интерактивного обучения помогают в создании условий для проявления учащихся как активных самостоятельных критически мыслящих и умеющих эффективно коммуницировать.

Краткосрочное планирование урока прилагается, по ссылке. [4]

ЛИТЕРАТУРА

1. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2023-2024 учебном году»
2. Капранова Е.А. «Интерактивное обучение: концептуальные подходы»,2012г
3. Садыков Т.М. «История развития интерактивных технологий»,2016г.
4. Краткосрочное планирование урока русского языка в 4 классе: https://docs.google.com/file/d/1grWW39gGLC13mHCl2jRypi4Svu2nK8fj/edit?usp=docslist_api&filetype=msword

«STEM IDEA» - ХИМИЯ ЖӘНЕ БИОЛОГИЯДА

Алайдарова Жанат Калдарбековна
Жамбыл облысы Меркі ауданы №5 Ақарал жалпы орта білім беретін мектеп-гимназиясы
zhanat_alaydarova@mail.ru

Аннотация: Ғылыми мақалада оқытудың біріктірілген тәсілі STEM жаңа әдістемесі арқылы оқушылардың химия және биология пәнінен алған білімдерін жетілдіріп, функциональдық сауаттылықтарын арттыруға арналған тапсырмалар берілген.XXI ғасырдың ұрпақтары Z ұрпағы өкілдерін тәрбиелеудегі кездесетін қиыншылықтарды айта келе, бұл бағдарлама арқылы оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастыруға, мотивация қалыптастыруға, оқушылардың қызығушылығы мен қабілеттерін дамытуға көмектесетіндігін дәлелдеген. STEM білім беруде оқушылардың функциональдық сауаттылығын қалыптастыру негіздерін, дамыту мәселесінде жаратылыстану-ғылыми цикл пәндерінің мазмұнын жобалау STEM технологияларымен байланысын көрсету болды.

Түйін сөздер: STEM, IDEA, технология, креативтілік,мотивация, функциональдық, инженерия.

XXI ғасыр адамның санасын жаңаша сатыға көтеріп, үлкен жаңалықтарын ала келді. Әлем біздің айналамызда тез өзгеруде. «Оқыту – бұл бір нәрсені екінші рет үйрену мүмкіндігі» деп Джозеф Хубер айтпақшы, оқыту-бұл шексіз оқуға мүмкіндік деп айтар едім. Біздің әрқайсымыз уақыт трендтерін ұстай отырып, үнемі өз-өзімізді жетілдіріп отыруымыз керек. Креативтілік барлық салаларда жоғары бағаланады, себебі бұл қасиеттің көмегімен көптеген жұмыстарды орындауға, мәселелерді шешуге, әлеуметтік және адамның өзіндік дамуына ықпал ететін инновацияларды басқаруға болады. [1]

XXI ғасырдың жаңа жас буыны өкілдерін тәрбиелеудегі кездесетін қиыншылықтар мен заман талабындағы техника мен әлеуметтік желінің бала тәрбиесіндегі атқаратын рөлін анықтап,заманауи бала тәрбиелеу мен оқытудың әдістерін жаңарту – қоғам үшін басты мәселе болып отыр.Кез келген пәнді оқыту барысында оқушы қызығушылығын арттыруда өзіндік ерекшеліктері болуы керек.STEM сабақ беру әдісін өзге пән немесе ғылым салаларымен біріктіре отырып оқыту үлкен нәтижеге жеткізеді. STEM (science, technology, engineering and mathematics) - жаратылыстану, технология, инженерия және

математика. STEM оқу пәндерін біріктіру үшін қолданылатын кең термин. Сондай-ақ, бұл термин білім беру үдерісіне көзқарасты білдіреді, оған сәйкес білім алудың негізі ғылыми құбылыстарын қарапайым және қол жетімді білім алуды жеңілдетеді және процестерді терең түсінуге көмектеседі. STEM оқыту әдісін негізінде білім алушылар төмендегілерді меңгереді: [2]

Мәселені шешу:шығармашылық, сыни талдау топтық жұмыс,тәуелсіз ойлау

бастама,байланыс, цифрлық сауаттылық.Сондықтан оқушыларда мотивациялық әсер қалыптасады. Теорияға қызығушылығы арта түсіп, оның маңызын түсінеді.Сабаққа қызығушылығы артады.Жобалық зерттеушілік жұмыстарды жоспарлай алады.Жаңа өнертабыстар,құрылғылар жасай алады.Қабілетті және дарынды оқушы ретінде анықталады.Бәсекеге қабілеттілігі артады.Сыни тұрғыдан ойлауды жүзеге асыра алады.Қазіргі уақытта әлемде төртінші технологиялық революция болып жатыр: ақпараттың қарқынды ағыны, жоғары технологиялық инновациялар мен әзірлемелер біздің өміріміздің барлық салаларын өзгертіп жатыр.Қоғам сұранысы да, жеке тұлғаның қызығушылықтары да өзгеріп жатыр.[3] Ғылым, математика, технологиялар және инженерия сияқты басты академиялық салаларда бір мезгілде даму керек, оларды STEM (science, technology, engineering and mathematics) деген бір сөзбен біріктіріп атауға болады.

STEM дегеніміз – оқытудың біріктірілген тәсілі. Яғни, бұл тәсіл аясында академиялық ғылыми-техникалық тұжырымдамалар шынайы өмір контексінде зерттеледі. Мұндай тәсілдің мақсаты – мектеп, қоғам, жұмыс және бүкіл әлем арасында STEM-сауаттылықты дамытуға және әлемдік экономикадағы бәсекеге қабілеттілікке ықпал ететін нық байланыстарды орнату. STEM – оқытудың біріктірілген тәсілі.STEM әлемдік жүйесінің жаңа тренді білім беру робототехникасы болды, ол бағдарламалау және құрастыру дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді, STEM-білім беру – инженерлік шығармашылық пен математика, жаратылыстану ғылымдары мен технологиялардың кіріктірілуі негізінде жоба және пәнаралық амалдарды байланыстыратын жаңаша ойлау және жаңа технологияларға бағытталған ғылымдардың бірігуі.[4]

STEM-білім беру артықшылықтары: сыни тұрғыдан ойлау, ғылыми-техникалық білімді күнделікті өмірде пайдалану, белсенді қарым-қатынас құру және командамен жұмыс жасау, техникалық пәндерге қызығушылықты арттыру, жобаларға креативті және жаңашыл көзқарас, оқу мен карьераның ұштасуы.

STEM-білім берудің мақсаты – оқушылардың білу және істей алу қабілеттерін өнертапқыш шешімдер, зерттеушілік қызметтер және тәжірибелік форматтарда көрсету. STEM-білім беруді енгізу талаптары талантты білім алушыларды іздеу,ерекше дарынды балаларды анықтау, қолдау көрсету болып табылады.

Күтілетін нәтиже – оқушылардың фукционалдық сауаттылықтары, олардың өмірлік және кәсіби перспективалары, өз күштеріне деген сенімділік. STEM-білім берудің үздік педагогтері мақсат тек қана құзыретті жұмыс күшін тәрбиелеу ғана емес, оқушылардың «қатты» және «жұмсақ» дағдыларын қалыптастыру қажеттігін де көреді.Жаратылыстану пәндерін оқыту білім алушыларға білім мен мамандық таңдауды біріктіре отырып, STEM оқыту технологиясын енгізу барысында, оқуға деген бейімділікті анықтау, тұтас жаратылыстану-ғылыми білім алуды; орнықты даму мақсаттарын іске асыру бойынша икемді (Soft skills), кросс-функционалдық дағдыларды және футурологиялық білімді дамытуды қамтамасыз етеді.[6]

STEM- Дүниежүзлік білім беру бағдарламасының жаңа тренді.STEM ағылшын тілінен аударғанда 4 сөздің қосындысы.Олар: ғылым, технология, инженерия және математика.Білім саласы бір орында тұрмайды. STEM саласындағы жаңа тренд Қазақстанға да келіп жетті.STEM қазіргі заман талабына сай нновациялық жобалардың зертханасы деп айтуға болады.Өйткені, STEM қазіргі шет елдерде қарқынды дамып келе жатыр.Сол елдерде дамыған сайын, бәсекеге қабілетті ұрпақ та дамып отыр.Қазақстанда да бәсекеге қабілетті ұрпақты тәрбиелеу әрбір ұстаздың міндеті.Сол арқылы, ғылымға деген қызығушылығын арттыруды көздейді. 2024жылы ғылымға көп көңіл бөлу

жоспарланды. Кез – келген мұғалім кез-келген технологияны, әдіс-тәсілді пайдаланғанда бала үшін тиімдісін іздейді.Оқушы жаратылыстану, физика , география т.б сабақтардан білімін жетілдіру үшін теорияны оқиды.Біреу жақсы түсінсе, біреу өз шамасына қарай түсінеді.Бірақ, осы білімді қалай? қайда? қолданамын деп ойлайды.Бізден сұрайды? біз ертен үлкен болғанда, маман болғанда қолданасың деп айтамыз.Оқушы оны түсінбейді, сол арқылы ол теорияға қызықпайды, теория қиын секілді көрінеді.Оқушы алған білімін, теорияны, формуланы, ережені есінде қанша уақыт сақтай алады. STEM ерекшелігі- бұл пәнаралық байланыс принципі, яғни бірнеше пәнді біріктіре отырып, бірнеше пәндерден алған білімді қоса отырып, жаңа бір қолданбалы зат жасап шығарады. STEM техникасында жұмыс жасау, оны өмірде қолдана алу бала үшін өте маңызды.Бала өзінің жасаған бұйымын , өнімін көру, жасау арқылы мотивациясы артады.Ал егер алған білімін қолданып, бір өнім жасай алмаса, оны не істейді? [3]

STEM мен функционалдық сауаттылықтың айырмашылықтары мен ұқсастықтары:Функционалдық сауаттылық және STEM

Мақсаты- сабақта алған білімін өмірде қолдана алу.Бірақ бір бағыт бойынша жүреді. STEM-ді бөлек пәндерден таңдау курсы ретінде жүргізуге болады. Бірақ ол жеткіліксіз. STEM арқылы оқушы не үйренеді:

- Мотивация алады,-теорияға деген қызығушылығы артады, оның маңызын түсінеді, сабаққа деген қызығушылығы артады, жоба жасай алады,идея ойлап табады алады, жан- жақты болады, дарынды оқушы анықталады,бәсекеге қабілетті болады, сын тұрғысынан ойлай алады, жаңа жоба жасай алу арқылы, Қазақстанға өз пайдасын тигізетін азамат болады. [4]

Даму міндеттері

- Өлшем бойынша бұйым сызбасын құрастыру және модельдеуге үйрету.
- Модельдеу арқылы есте сақтау, ойлау және, шығармашылық қиялын дамыту.
- АКТ тиімді қолдана білу мүмкіндігі артады.
- Технологиялық сауаттылықты қалыптастыру.
-- Стратегиялық ойлауды дамыту.

Қазіргі жаңару кезеңінде біздің қоғамымыздың ілгерілеу процесінде оқушыларды жан-жақты жандандыру, ел өмірінің барлық жақтарын жаңарту проблемаларын күрделендіріп отыр. «STEM IDEA» - химия және биология деп аталатын авторлық бағдарламамда оқытудың біріктірілген тәсілі STEM жаңа әдістемесі арқылы оқушылардың химия және биология пәнінен алған білімдерін жетілдіріп, функциональдық сауаттылықтарын арттыруды көздедім.

Дамуға деген құштарлық шығармашылық пен өзін-өзі көрсетуге деген ұмтылысты ашады, логикалық және кеңістіктік ойлауды дамытады, табандылық пен адалдықты үйретеді, мақсат қоюға және шешім іздеуге үйретеді, оқуға деген қызығушылықты оятады.

Онда оқытудың мазмұны, сондай-ақ жұмыс жағдайларын ескере отырып әдістер көрсетіледі. Бұған оқушылардың саны, олардың қабілеттері, денсаулық жағдайы, ерекшеліктері жатады. Мұғалім осы жағдайлардың барлығын бағалай отырып, өзінің жұмыс бағдарламасында оқушылар үшін оқыту әдістері мен бақылау әдістерін тіркейді.

Бұл бағдарлама арқылы оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастыруға, мотивация қалыптастыруға, оқушылардың қызығушылығы мен қабілеттерін дамытуға көмектеседі.[2]

STEM IDEA» - химия және биологияның нәтижесі арқылы оқушылардың білімін арттыру процесі.Негізгі міндеттері:

Ғылыми-әдістемелік әдебиеттерде және оқыту практикасында мәселенің жай-күйіне талдау жасау болды.

«STEM IDEA» - химия және биология жұмыстарының нәтижесін химия және биология курсымен байланыстыру болып табылады.

«STEM IDEA» - химия және биология жұмыстарының нәтижесі курсының мазмұны фундаментальді химия және биология ғылымдарының заңдары мен принциптердің (сақталу заңдары, сәйкестік пен симметрия принциптері т.б) болуы.

Оқушыға бағдарлану.

Қазіргі білім берудің ең айқын сипаттамаларының бірі-оқушылар, ал мұғалімдер әлі де нұсқаулық болып табылады. Оқу бағдарламалары мен оқыту модельдері оқушылардың бір бөлігіне тікелей бағытталған.

Қызмет негізінде

Мұғалімдер оқу үдерісін өте қызықты құруда. Олар оқушыларды қызықтыратын түрлі іс-шараларды жоспарлайды. Іс-шаралар ғана емес, сонымен қатар оқушылар де осы үлгілер арқылы сыныптағы талқылауларға қатысуға шақырылады. Бұл олардың сенімділігін арттырады және өзара әрекеттесу тәсілін жақсартады.

Интегративті сипат

Қазіргі білім интегративті. Мұғалімдер өз оқушыларын оқытуға бағытталған және сол әрекетті орындау үшін олар әр түрлі тақырыптағы сұрақтарды біріктіреді. Осылайша оқушылар тиімдірек үйренеді.

Ресурстық

Білімді және тапқыр болу-бұл әр түрлі нәрсе. Мұғалімдер бүгінде тапқыр. Олар оқушылардың білімін кеңейтетін ақпаратты жинайды және таратады. Қазіргі білімнен кейінгі мұғалімдер олардың күш-жігерін бағалау үшін тапқыр болуы керек.

Ғылыми жаңалығы: Оқу материалдарының «STEM IDEA» - химия және биология жұмыстарының нәтижесі арқылы оқушылардың жұмысын қолдау болып табылады.

Практикалық маңыздылығы: Ұсынылатын материал химия және биология сабақтарында мұғалімдер және оқушыларға қолдану мүмкіндігін береді.

Теориялық әдіснамалық негіздері мен практикалық негізі: Зерттеу әдістері зерттеу пәнінің ерекшеліктеріне сәйкес таңдап алынды және оқу және әдістемелік әдебиеттерді оқу мен талдаудың теориялық әдістері, отандық және шетелдік практикаға салыстырмалы талдаудан тұрады.

Сабақтың жүргізу әдістері теориялық, таңқаларлық тәжірибелер, интерактивті тақта, компьютер.

Күтілетін нәтиже:

- Зерттеушілік қабілеті дамиды.
- Әртүрлі тиімді тәсілдермен тапсырмаларды орындайды.
- Теориялық білімдерін іс жүзінде қолданады.
- Қажетті нақты тақырыптар бойынша білімдері тереңдейді.
- Есте сақтау қабілеті артады.

Авторлық курстың қысқаша тұжырымдары:

1. «STEM IDEA» - химия және биология жұмыстарының нәтижесі курс мазмұны фундаментальді химия және биология пәндерінің заңдары мен принциптердің (сақталу заңдары, сәйкестік пен симметрия принциптері т.б)

2. «STEM IDEA» - химия және биология жұмыстарының нәтижесін оқытуда көрнекілік принциптерін жүзеге асыру әдістемесін талдау.

Білім өнімі: оқушылардың курс барысындағы танымдық пен жан-жақтылыққа, зерттеушілік іс-әрекеттерінің барысында дайындалатын деректер.

Оқушының оқу өнімі:анықтама, тезистер, талдау, ізденіс жұмыстары, тақырыптар, мәтіндер, ғаламтор деректері, ой қорыту, инновациялық тапсырмаларды нәтижелі талдау.

Жаңартылған білім мазмұны бойынша күтілетін нәтиже:

- еліміздің болашағын жасайтын ұрпақтарымыздың жауапкершілігі мықты, бірлескен жұмыс, ашық көзқарас, мықты білім, жақсы қарым-қатынас, жан-жақты дағдыларды меңгерген ұрпақ.

Мектеп оқушыларына арналған ««STEM IDEA» - химия және биология» авторлық бағдарламасындағы түсінік хатта көрсетілгендей мақсат, міндеттерді жүзеге асыруға бағытталған бағдарлама.

Ал осы тақырыпты игеруде оқу барысында қолданылатын жаңартылған білім берудің әдіс-тәсілдері тақырыптарды толық меңгеруге көмектеседі.

Жаңартылған білім берудің әдіс-тәсілдер арқылы орындалатын әр тапсырма зерттеу жұмыстарын қалыптастырушы бағалау арқылы бағаланады.

Шығармашылығын дамытатын, тақырыпқа сай берілген тапсырмалар оқушылардың дамуын бақылап, мониторинг жасауға көмектеседі.

Оқушы жұмысын бағалауда төмендегідей ерекшеліктерге:

-Оқушының тапсырманы түсініп оқып, тапсырмаларды орындауына;

-Талапқа сай, зерттеу дағдысын игеріп, тапсырмаларын орындап, өз көзқарасын ашық айта білу шеберлігіне;

Тапсырмаларды орындап, берілген қадамдарын толығымен игеруіне;

Шығармашылық пен ізденіс жұмыстарымен айналысуына баса назар аударған жөн.

«STEM IDEA» - химия және биология» бойынша орындалған тапсырмаларды бағалау критерийілері қарастырылған..

3-тапсырма.

STEM талдау. Тақырыбы: Атомдық ядроны қалай анықтай аламыз?

Ақпарат: Периодтық кесте. Д.И.Менделеевтің периодтық кестесі. элементтердің топ бойынша қасиеті. - поиск Яндекса по видео (yandex.kz)

1. Сұраңыз
2. Таныстырыңыз
3. Жоспар
4. Құрыңыз
5. Жақсартыңыз
6. Бөлісіңіз.

STEM тәсілі–бұл оқыту әдісі ғана емес, ол ойлау тәсілі. STEM білім беру

ортасында балалар тек білім алып қоймай, оны қолдануды үйренеді. Сондықтан, олар өсіп, өмірде проблемалармен бетпе-бет келгенде, мысалы үшін қоршаған ортаның ластануы немесе климаттың ғаламдық өзгеруі 9 болсын, олар мұндай күрделі мәселелерді әр түрлі бағыттағы білімге сүйеніп, бірлесіп жұмыс жасау арқылы ғана шешуге болатындығын түсінеді. Бұл жерде тек бір ғана пәннің біліміне сүйену жеткіліксіз. STEM оқу мен білімге басқаша қарауға үйретеді. Тәжірибелік дағдыларды басты назарға ала отырып, оқушылар өздерінің ерік күштерін, шығармашылық қабілеттерін, икемділіктерін дамытады, басқалармен ынтымақтастықта жұмыс жасауды үйренеді. [3]

Қазіргі заманауи мұғалім оқушыларды оқыта отырып, мектеп қабырғасында алған білімдері өзгермелі әлемге бейімделе алуына көмектесетініне сенімді болуы керек. Себебі ертеңгі күнгі жұмыс орны шығармашылық пен инновацияны талап етеді. Әрине, STEM-білім беру бағдарламасынын жүзеге асыру қаржылай мәселелерге алып келеді.Бірақ, білімге салынған инвистиция, ең тиімді инвестиция. [1]

ӘДЕБИЕТТЕР

1. STEM-технология негізінде орта білім беру мазмұнын қайта құрылымдау Нұр-сұлтан: Ы.Алтынсарин атындағы ұлттық білім академиясы. Алтынсарин, 2022 – 120 б.

2. Джусубалиева Д.М. Современное образование: проблемы и пути их решения //Вестник КазНПУимени Абая. Серия: Педагогические науки. – 2019. – № 4(64). – С.7-11.

3. https://www.education.wa.edu.au/what-is-stem

4.Г.Ахметова, А.Мурзалинова. «Преимущества и перспективы STEM-образования» \\ «Білімді ел — Образованная страна» №41 (102) 7 ноября 2017 г

5.Г.Ногайбаева, С.Жумажанова. «Развитие STEM-образования в мире и Казахстане» \\ «Білімді ел — Образованная страна» №20 (57), 25.10.2016ж.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ ҮШІН ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕМЕЛЕРДІ ҚОЛДАНУ. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ПРИЕМОВ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ. USING MODERN TECHNIQUES TO DEVELOP FUNCTIONAL LITERACY IN PRIMARY SCHOOL.

Ю.В.Артемьева
КГУ «Кишкенекольская средняя школа №2 с пришкольным интернатом»
Северо-казахстанская область, Уалихановский район, с .Кишкенеколь
yuliya-artemeva-81@mail.ru

Андапта
Аннотация
Annotation
Мақалада функционалдық сауаттылық түсінігі және оның құрамдас бөліктері қарастырылады. Бастауыш мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуға ықпал ететін заманауи әдістемелер, сондай-ақ олардың бастауыш мектепте практикалық қолданылуы сипатталған. Бұл мұғалімнің балаларды қалай қызықтырып, баурап алатынын және олардың іс-әрекетінің маңыздылығын көрсете алатынын айтады.
Түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, білім, дамыту әдістері, практикалық қолдану.

В статье рассматривается понятие функциональная грамотность и ее составляющие. Описаны современные приемы, способствующие развитию функциональной грамотности у младших школьников, а также применение их на практике в начальной школе. Рассказывается, как учитель может заинтересовать и увлечь детей, показать значимость их деятельности.
Ключевые слова: функциональная грамотность, знания, приемы развития, применение на практике.
The article discusses the concept of functional literacy and its components. Modern techniques that promote the development of functional literacy in primary schoolchildren are described, as well as their practical application in primary school. It tells how a teacher can interest and captivate children and show the significance of their activities.
Key words: functional literacy, knowledge, development techniques, practical application.

В современном мире, где все так быстротечно и инновационо, для эффективного обучения подростаюещего поколения, необходимо переосмысление педагогических подходов. Целью современной школы является создание условий для развития функционально-грамотной личности, применяя для этого новые подходы в обучении.

Перед учителем начальных классов стоит цель не только научить детей правильно решать задачи, а также учить их делать выводы, самостоятельно добывать нужную информацию. Формирование функциональной грамотности школьника, вот одна из главных задач для учителя школы.

Как утверждает А.А.Леонтьев: «Функционально грамотный человек - это человек, способный использовать все постоянно приобретаемые в течение жизни знания, умения и навыки для решения максимально широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений».

Функциональная грамотность - это умение применять в жизни знания и навыки, полученные в школе, уровень образованности, который может быть, достигнут за время школьного обучения, предполагающий способность решать жизненные задачи в различных ее сферах, способность человека вступать в отношения с внешней средой, максимально быстро адаптироваться и жить в ней.

Сущность функциональной грамотности состоит в способности личности самостоятельно осуществлять учебную деятельность и применять приобретенные знания, умения и навыки для решения жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности,

общения и социальных отношений. Способность давать оценку ситуации и использовать полученные знания на практике не формируется за один урок, процесс повышения функциональной грамотности логично встроен в учебную программу нескольких лет.

Школьник с развитой функциональной грамотностью отличается тем, что :

-успешно решает разные бытовые проблемы;

-умеет общаться и находить выход в разнообразных социальных ситуациях;

-использует базовые навыки чтения и письма для построения коммуникаций;

выстраивает межпредметные связи, когда один и тот же факт или явление изучается, а затем и оценивается с разных сторон.

Для младшего школьника - это добываю, применяю, оцениваю, готов к саморазвитию.

Функциональная грамотность помогает людям, в том числе, и детям младшего школьного возраста, использовать имеющийся запас информации и применять его на практике для решения сложных проблем в жизни. Она опирается на реальные навыки и знания о мире, помогая человеку самостоятельно мыслить вне рамок.

На формировании функциональной грамотности ребенка, безусловно, влияет ежедневная работа учителя на уроке, образовательные технологии, которые он выбирает в соответствии их возрастным особенностям, связь с семьёй обучающегося, вовлечение детей в продуктивную деятельность на уроках и возможность применения полученных знаний и умений в повседневной жизни. Этот навык сегодня совершенно необходим учащимся для того, чтобы он чувствовал себя уверенно в обществе. Именно эти качества сегодня должен воспитывать в детях современный педагог.

Для развития функциональной грамотности необходимо использовать различные педагогические технологии:

- проблемно-диалогическая освоения новых знаний;
- формирования типа правильной читательской деятельности;
- проектной деятельности;
- обучение на основе «учебных ситуаций»;
- уровневая дифференциация обучения;
- информационные и коммуникационные;
- оценивания учебных достижений учащихся и др

Для того чтобы определить уровень функциональной грамотности учеников, нужно дать обучающимся нетипичные задания, в которых предлагается рассмотреть некоторые проблемы из реальной жизни. Одним из важных условий в заданиях на формирование функциональной грамотности является наличие контекста. Контекст задания – это особенности и элементы окружающего мира, ситуации связанные с разнообразными аспектами окружающей жизни.

Основными составляющими функциональной грамотности являются:

-математическая грамотность;

-читательская грамотность;

-естественнонаучная грамотность;

-финансовая грамотность;

-глобальные компетенции;

-креативное мышление.

Читательская грамотность – способность человека понимать, использовать, оценивать тексты, размышлять о них и заниматься чтением для того, чтобы достигать своих целей, расширять свои знания и возможности. Участвовать в социальной жизни. В современном обществе умение работать с информацией(читать становится важнейшим условием успешности). Поэтому развитию осознанного чтения необходимо уделять большое внимание , особенно в начальной школе.

Приемы развития читательской грамотности:

1.Проект «Читающая школа»

Проект поддержки и развития чтения, применяя различные формы и методы, который способствует развитию читательских навыков младших школьников.

Например, учащимся отводиться определенное количество времени для прочтение определенного текста. После прочтения дети рассказывают о прочитанном, подпирают иллюстрации к тексту, определяя их последовательность, инсценируют.

2.Приём «Добавь следующее»

Приём интерактивного обучения. Используется для активизации полученных ранее знаний, на развитие памяти, умение слышать и слушать соучеников, учителя. Ученик называет термин, понятие, ключевое слово из определения, передает эстафету следующему. Принявший эстафету повторяет то, что произнес предыдущий выступающий, добавляет свое и передает следующему участнику.

Дети придумывают слова на тему «Учебные вещи» 1. Учебник. 2. Учебник, указка. 3. 2. Учебник, указка, тетрадь и т.д. Первое время детям под силу назвать по порядку только несколько слов, в конце года - в 2 раза больше слов.

3.Приём «Синквейн»

Универсальный и эффективный приём, который создаёт, повышает и усиливает успех методов обучения учащихся.Данный прием можно использовать на всех уроках.

Сказка (сущ.). (Сказка - ложь, да в ней - намёк)
Волшебная, бытовая (два прилаг.).
Читать, пересказывать, учить. (три глагола).
Фантазия. (одно сущ. - синоним первого сущ.).

4. Тренинги для развития быстрого чтения.

Чтение «Вверх ногами», «Чтение с решеткой», «Круговое чтение», «Смешанное чтение» и др.

5.Прием «Живые буквы»

Учитель дает группе слово, по сигналу учителя, дети берут буквы и выстраиваются в нужном порядке. Делят его на слоги, называют ударный слог, можно сделать звуковой анализ слова.

6. Нестандартные тексты (инструкции, афиши, объявления и др.)

Приём «Афиша, билет, объявление» Данный приём можно использовать на уроках литературного чтения, математики, изобразительного искусства, технологии, музыки.

7. Прием «Морфологический ящик». Универсальный приём, используется на всех уроках. На уроках литературного чтения помогает составить портрет персонажа. Данный приём является толчком к исследовательской работе учеников начальных классов.

Имя сказочного героя	Баба-Яга
Где живет?	В лесах, в избушке –на – курьих ножках
Волшебные свойства	Колдовать
Что умеет делать?	Летать на метле, летать в ступе, превращать
На кого похож?	На старушку
С кем дружит?	Леший, Кощей Бессмертный, Кикимора
В каких сказках встречается?	?

Математическая грамотность-это способность индивидуума проводить математические рассуждения и формулировать, применять, интерпретировать математику для решения проблем в разнообразных

контекстах реального мира.

2. Приём «Ложная альтернатива»

Суть приема в том, что внимание слушателя уводится в сторону с помощью альтернативы "или-или", совершенно произвольно выраженной. Ни один из предлагаемых ответов не является верным.

Например, учитель предлагает вразброс обычные загадки и лжезагадки, дети должны их угадывать и указывать их тип. Например:

1. Сколько будет 8 + 4: 11 или 13 ?
2. Что растет не березе - яблоки или груши?
3. В одном метре 1000 и 10 см?
4. Если число 10 увелтчтить на 2 бует 8 или 22?
5. СтолицаКазахстана Алматы или Шымкент??
6. Какие звери живут в Африке - мамонты или динозавры?

3. Приём «Найди ошибку».

Сказочные герои выполняли задания нужно проверить, не допустили ли он ошибки. Например: учитель показывает краткие записи задач и решения, которые записали сказочные герои. Ученики проверяют решения, указывают на ошибки и исправляют их.

4. Прием «Морфологический ящик»

Этот прием на уроках математики помогает решать логические задачи. Например: У Маши три куклы: с рыжими, светлыми и чёрными волосами. Маша назвала их: Белянка, Лисичка и Чернушка, но так, что цвет волос и имя не совпадают. Как зовут каждую куклу, если кукла со светлыми волосами – Чернушка?

Куклы	Цвет волос		
	Светлые	Рыжие	Черные
Белянка	-	+	-
Чернушка	+	-	-
Лисичка	-	-	+

5. Приём "Шаг за шагом"

Приём интерактивного обучения. Используется для активизации полученных ранее знаний. Ученики, шагая к доске, на каждый шаг называют термин, понятие, явление и т.д. Например, при повторение состава чисел, таблицы умножения, правила нахождения неизвестного компонента.

Естественнонаучная грамотность - способность человека осваивать и использовать естественнонаучные знания для распознания и постановки вопросов, для освоения новых знаний и умения использовать их в дальнейшее жизни.

Приемы развития естественнонаучной грамотности:

1.Приём «Хорошо - плохо»

Приём направлен на активизацию мыслительной деятельности обучающихся на уроке, формирование представления о том, как устроено противоречие. Формирует познавательные умений: обучающиеся осознанно и произвольно строят речевые высказывания в устной форме; устанавливают причинно-следственные связи; строят логические цепочки рассуждений и приводят доказательства.

Например, на уроке естествознания учитель задает ситуацию:

Тема «Природные явления». Одним из природных явлений является дождь

- Найдите плюсы или минусы данного явления.

Класс делится на 2 команды. Одна ищет плюсы, другая ищет минусы.

- Хорошо, когда идёт дождь, потому что…….

- Плохо, когда идёт дождь, потому что……

2.Приём «Да-нет».

Учитель загадывает предмет, понятие, литературного героя, историческую личность и т.д., дети пытаются найти ответ (Кто или что это?), задавая любые уточняющие вопросы, на которые можно ответить лишь ДА или НЕТ. Например, использование приема на уроке естествознания , при изучении темы «Животные»

Попробуйте отгадать, животного, какого класса загадала, для этого задавайте сои вопросы.

У этого животного есть крылья? (Нет)

Эти животные умеют плавать? (Да)

Тело покрыто шерстью? (Нет)

Эти животные откладывают яйца? (Да)

У этих животных сухая кожа с чешуйками? (Да

3.Приём «Пазл»

Данный прием ориентирован на те же правила, что и детская игра, только вместо картинок учащимися собирается текст на определенную тему, а в качестве «фрагментов-пазлов» используются карточки с отдельными пунктами готового плана – характеристики героя или отрывками из текста. Метод «Пазл» универсален.

Этот прием применяется с целью понимание и усвоение новой темы, приобретение практических умений и навыков смыслового чтения; запоминание и длительное хранение в памяти учащихся необходимой учебной информации; обучение составлению алгоритма (плана) характеристики образа героя.

Например, на уроке естествознания при изучении темы «Растения» во 2 классе с помощью карточек – пазлов , опираясь на знание текста по данной теме подбирают картинку-часть растения , название части растения и его назначение.

4.Приём “Создай паспорт”.

Суть приёма в том, что дети самостоятельно знакомятся с материалом. Осмысление прочитанного помогает в составлении обобщённой характеристики изучаемого явления по определенному плану.

Урок «Естествознания во 4 классе по теме « Полезные ископаемые». Работая в группах, ребята самостоятельно читают текст, выделяют главное и составляют паспорт полезного ископаемого по плану:

2. Имя 2. Автор (создатель) 3. Прописка (где живет) 4.Внешний вид.

5. Личные качества(свойства) 6. Использование

Данный приём может быть использован для создания характеристик на уроках литературного чтения, русского языка, математике.

Используя данные приемы на своих уроках, учитель способствует развитию функциональной грамотности младших школьников. Все приемы помогают улучшить восприятие учебного материала, вызывают интерес у учащихся. Через игру, через взаимодействие с одноклассниками ребенок не только узнает новый материал, но и имеет представление от том , где и как эти знания можно использовать в повседневной жизни.

Формирования и развития функциональной грамотности можно сравнить с садом и садовником. За каждым садом нужен уход, забота. внимание, чтоб он рос и расцветал. Так и школьнику, который приходит каждый раз на урок , нужны познания , умения и мастерство учителя. Если педагог спланировано, отчетливо, обдуманно применяет инновационные педагогические технологические процессы, то он как тот садовник, ухаживая за своим садом, сможет восхищаться результатом своей работы. То есть увидит что взрастил интеллектуальных, эффективных, мощных , способных с саморазвитию людей. Как без заботы и внимания сад зачахнет, так и без грамотной компетентной работы учителя нельзя добиться развития функциональной грамотности младшего школьника.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧЕНИКОВ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА И КАЗАХСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
DEVELOPMENT OF STUDENTS' FUNCTIONAL LITERACY IN KAZAKH LANGUAGE AND KAZAKH LITERATURE LESSONS

Шайкенова Асем Бейсенбековна
«Дарынды қыз балаларға арналған “Білім-Инновация” лицей-интернаты” КММ,
Павлодар, Қазақстан
asem_shb@mail.ru

Аннотация: Бүгінгі таңда оқушының функционалдық сауаттылығын дамыту - басты мақсат болып отыр. Ал функционалдық сауаттылық деп оқушының алған білімі мен дағдыларын тәжірибеде, күнделікті өмірде қандай да бір практикалық және теориялық проблемаларды шешу үшін қолдана алу қабілетін айтады. Оны дамыту үшін не істеуіміз керек? Бұл баяндамада функционалды сауаттылықтың маңыздылығы, білім беру процесіндегі алатын орны, қазақ тілі және қазақ әдебиеті сабақтарында функционалдық сауаттылықты дамыту үшін қолданылатын түрлі әдіс-тәсілдер көрсетілген.
Аннотация: Сегодня основной целью является развитие функциональной грамотности школьника. Под функциональной грамотностью понимают способность учащегося использовать полученные знания и навыки на практике, в повседневной жизни для решения некоторых практических и теоретических задач. Что нам следует сделать для его развития? В данном докладе показано значение функциональной грамотности, ее место в образовательном процессе, различные методы, используемые для развития функциональной грамотности на уроках казахского языка и казахской литературы.
Annotation:Today the main goal is the development of functional literacy of the student. Functional literacy is understood as the student’s ability to use acquired knowledge and skills in practice, in everyday life, to solve certain practical and theoretical problems. What should we do to develop it? This report shows the importance of functional literacy, its place in the educational process, various methods used to develop functional literacy in the lessons of the Kazakh language and Kazakh literature.
Түйін сөздер: функционалдық сауаттылықты дамыту, күнделікті өмірде қолдана алу, шешім қабылдай алу, әдіс-тәсілдер, технологиялар, оқушылардың қабілеттері, деңгейлері, ұсыныстар.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда оқу бағдарламасындағы әрбір пәннің рөлі зор. Соның ішінде қазақ тілі мен қазақ әдебиетінің алатын орны ерекше. Осы ретте, оқушыға халықтың қоғамдық өмірін, арман-мүддесін танытуда, оларға идеялық-саяси, рухани-адамгершілік, этикалық-эстетикалық т.б. тәлім-тәрбие беруде, дүниеге көзқарасын, мінезін, жалпы мәдениетін қалыптастыруда көркем әдебиетті қуатты құралдардың бірі ретінде пайдалану – әдебиет пәнінің басты мақсаты болып есептелсе, тіліміздің өзіндік қалыптасқан нормаларын, жалпы айтқанда грамматикасын үйрету – қазақ тілінің басты міндеті болып танылады.

Болашақ азамат өз ұлтының асыл мұрасымен сусындау арқылы туған халқының тарихымен, мәдениетімен жете танысып, білімін кеңейтеді. Қазақ тілінің грамматикасын терең меңгерген оқушы, қоғамның кез-келген саласында қиналмай жұмыс істеп, өзінің функционалды сауаттылығын көрсете алады. Жалпы білім беретін орта мектептегі оқушыны жеке тұлға ретінде және оның ұлттық сана-сезімін, өзіндік дүниетанымын, азаматтық ұстанымын, рухани құндылықтарын қалыптастыруға негіз болатын әлемдегі аса бай, мазмұнды, көркемдік деңгейі жоғары әдебиеттердің қатарындағы қазақ әдебиеті

пәнін жүргізудің өзіндік қыры сан қилы. Әдебиет – оқушыға беймәлім өмірді танытатын қуатты құрал. Әдебиет арқылы біз оқушыларға ұлттық болмысымызды, асыл қасиеттерімізді танытамыз. Адамға тәрбие беруші әуелі, ата-ана, сонан соң ұстаз, мектеп, қоршаған орта екені баршамызға белгілі. Өнер, ғылым бар жұртта өскелең ұрпақ тәрбиені ата-анадан да, мектептен де, араласатын ортасынан да, өздері оқып жүрген қазақ әдебиетіндегі түрлі аңыз-ертегілерден де аларына ешкім шүбә келтірмейді. Әдебиет адамға өмірді танытып қана қоймайды, ол адамды тәрбиелейді. Адамның өмірге көзқарасын танытады, мінез-құлқына ықпал етеді, күллі тіршілігіне әсер етеді. Қазақ әдебиетіндегі көркем туындыларды оқыған сайын, өмір сырын, Отан, ерлік, елдік, жақсылық, жамандық секілді ұғымдардың мәнін оқушы терең аңғарады. Олар өнерді сүйетін, одан рухани ләззат ала білетін, көркемдік талғамы бар, адамгершілікті, нәзік сезімді болып өседі. Дөрекілікке, бойкүйездікке, жамандыққа аяқ баспайды.

Бүгінгі күннің оқушысын таң қалдыру, қызықтыру өте қиын. Соған орай қазақ тілі мен әдебиеті сабағында оқушылардың функционалды сауаттылығын дамыту үшін төмендегідей педагогикалық инновациялық технология тәсілдерін қолданамын: зерттеу тәсілдері, миға шабуыл, жобалық іс-шара технологиясы, мәтінмен жұмыс тәсілдері, ұжымдық оқыту тәсілдері, мәтінмен жұмыс, түрлі көрнекілік әдістері, сұрақ-жауап, талдау, жинақтау, ажырату, тақтаға жазу, айтқан ойды мысалдармен дәлелдеу, сөздікпен жұмыс, проблемалық мәселелерге жауап беру, нақтылы және жалпылама тапсырмалар беріп, шағын шығармашылық жұмыстарды орындату, оқушының бірін-бірі сынауы, өзіндік пікір білдіруі, баяндама жасауы, ғылыми зерттеу жазып қорғауы және т.б. алуан түрлі әдіс-тәсілдер. Сонымен қатар олардың қызығушылықтарын ояту үшін сабақ кезінде әртүрлі тақырыптық, пәнаралық, сыныпаралық байланыс орнатып, қызықты әңгімелерді сахналық көрініс ретінде өтуді ұйымдастыруға болады. Осындай әдіс-тәсілдерді түрлендіріп, жүйелі түрде пайдаланып отырсақ, оқушылар өз бетімен жұмыс істеуге, өз ойларын еркін білдіруге тез үйренеді.

Оқушылардың арнайы ереже дәптерлері, сөздіктері, конспектілері, хронологиялық кестелері болғаны абзал. Сонымен бірге, шығармашылық дәптері бөлек болғаны дұрыс. Оған оқушылар өздеріне ұнаған мақал-мәтелдерді, афоризмдерді, шешендік сөздерді де жазып алып жүруге баулу керек. Осы ретте, шығармашылыққа жақын кейбір оқушылар сол дәптерге қысқа әңгіме, мақала, күнделік, пікір жазып үйренуіне мүмкіндік туады.

Функционалдық сауаттылықтың кәдімгі сауаттылықтан айырмашылығы қазақ тілі сабағында оқу, түсіну, қарапайым да қысқа мәтіндер құрып, оны жеткізе алуы – балаға білім деңгейін, әрі қарайғы әлеуметтік қатынастағы біліктілігін, ортамен қарым-қатынасын қамтамасыз ететіндігінде. Аталған технология көлемінде қолданылатын әдістер оқушылардың шығармашылық сұранысын қанағаттандырады, ауызша және жазбаша жұмыс түрлерінде ойын ашық айта алу қабілетін жетілдіреді, оқушылардың ойлау қабілетін жетілдіреді, жалпы алғанда түрлі біліктіліктерінің жетілуіне әсер етеді:

1) Ақпаратты қабылдай алуын жетілдіруге арналаған рефлексиялық қабілетін арттыру үшін мына тәсілді қолданамын: «Білемін – білгім келеді – білдім - үйрендім». «Білемін» кезеңі жұптық жұмысты болжамдайды: сабақ тақырыбы туралы мен не білемін; «Білгім келеді» - мақсаттың қалыптасуы; «Білдім» - ескі және жаңа ақпараттардың бірігуі; «Үйрендім» - жұмыстың нәтижелілігін сезінуі.

2) Мәтін мазмұнын түсінуі, жекелеген ойды таба алуы үшін көбіне пайдаланатын тәсілдерім: «Бөліп оқу», «Белгілеп оқу», «Кластер құрастыру».

3) Біліктілігін дамыту үшін «Қиын да, оңай сұрақтар» тәсілін қолданамын. Оңай сұрақтар бір жақты жауапты, қиын сұрақтар толық жауапты қажет етеді.

4) Ақпаратты шығармашылық түрде пайымдауға көмектесетін жазбаша рефлексия әдістері, яғни:

1. Эссе жазу
2. Жеделхат құрастыру
3. Сұхбат

Сонымен қатар базалық танымдық деңгейін қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар бар:

1) Басталған ойды тізімдегі дұрыс келетін сөздермен аяқтаңыз;

2) Тізбектегі артық сөзді табыңыз;

3) Дұрыс және бұрыс жауаптарды «+» немесе «-» белгісімен анықтаңыз және т.б. осы сияқты түрлі тапсырмалар.

Оқушының білімі мен мүмкіндігін байқай отырып, жеке жұмыс түрлерін жүйелеуде баланың талғам-деңгейін де ескерген жөн. Білімі жоғары деңгейдегілер үшін шығармашылықты талап ететін тапсырмалар ұсынылады, ал төмен деңгейдегілер үшін – логикалық тапсырмалар көптеп беріледі. Құзырлық-анықтамалық тапсырмаларды құрастыру екеуі үшін де жұмыстың бөлінбес бөлшегі болып табылады. Оқушылармен функционалдық сауаттылықты дамыту барысында қазақ тілі мен әдебиеті сабағында келесі тәсілдерді жиі пайдаланамын:

Ауызша байланысқа бағытталған тәсілдер:

Мазмұндаудың түрлері

Оқу сұхбатының түрлері

Рөлдік ойындар

Талқылаулар

Жазбаша байланысқа бағытталған тәсілдер:

Мазмұндама мен шығарма

Аннотация құрастыру

Шығарма сайысына қатысу

Баяндамамның соңында қазақ тілі пәнінен оқушының функционалдық сауаттылығын дамыту мәселесіне мынандай тұжырымдарманы ұсынар едім:

1. Оқушыларға бірінші сабақтан бастап, сөйлесім әрекетінің түрлерін (айтылым, жазылым, тыңдалым, оқылым, тілдесім) меңгерте білу;
2. Оқушылардың алған білімдерін өмірде, кез-келген жағдайда, әлеуметтік ортада қолдана алуға үйрету;
3. Мемлекеттік тілде ауызша, жазбаша қарым-қатынас жасау;
4. Оқушылардың өзгермелі өмірге бейімделуіне үйрету ;
5. Оқушылардың жеке бас қабілеттерін дамытуы;
6. Оқушылардың әлеуметтік-мәдени дағдыларын дамыту ;
7. Қазақ халқының салт –дәстүрі, мәдениеті, тарихын түсіну және құрметтеуге баулу;

Қорыта келгенде, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту – бүгінгі заман талабы. Педагогтің сабақ өту шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастыруы, бұл заман талабынан туындап отырған мәселе. Өз мамандығын толық меңгерген жоғары деңгейлі мұғалімнің алдынан шыққан оқушы – өмір айдынындағы өз жолын адаспай табады, азамат болып қалыптасады. Бұл ұстаз үшін абырой, яғни үмітінің ақталғаны, әрбір мұғалім осыған ұмтылса, ұрпақ алдындағы қарыздың өтелгені. Мұғалім сабағының өн бойындағы негізгі мақсатты, оның негізгі мәнін естен шығармай, әрбір сәтті тиімді пайдаланғанда өз мақсатына жетеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары: / Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы №832 қаулысы // ресми мәтін. Астана: Әділет, 2012. – 14 б.

2. Ұстаз №1 2013ж «Қазақ тілі сабақтарында жаңа технологиялық әдіс-тәсілдер арқылы оқушылардың сауаттылықтарын арттыру» А.С Батыркаирова

3.«Оқушылардың функциональдық сауаттылығын қалыптастыру жолдары» ғылыми мақаласы, Оразахынова Н., Кенжебаева Г. М. , 2012. - 42-47 б.

4.Уикипедия. Ашық энциклопедиясы 2011ж

«САБАҚ ҮРДІСІНДЕТИІМДІ ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ҚОЛДАНУ»
«ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ В ХОДЕ УРОКА»
«EFFECTIVE USE OF DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES DURING THE LESSON»

Файзулина Асем Гарипуллақызы
БҚО, Шыңғырлау ауданы, Тасмола жалпы орта білім беретін мектебі
faizulina95@bk.ru

Аннотация: Қазіргі уақытта білім беру кеңістігінде цифрлық технологияларды қолдану мәселесі өзекті болып отыр. Цифрлық технологиялар-қоғам өмірінің ажырамас бөлігі болып табылады, мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі мен шеберлігінің қалыптасуына кең мүмкіндіктер берсе, ал оқушы үшін сабақтың тиімді және қызықты өтуі маңызды болып саналады.
Абстракт: В настоящее время становится актуальным вопрос использования цифровых технологий в образовательном пространстве. Цифровые технологии являются неотъемлемой частью жизни общества, они предоставляют широкие возможности для формирования профессиональной компетентности и навыков учителя, а для ученика важно провести эффективный и интересный урок.
Annotation: Currently, the issue of using digital technologies in the educational space is becoming relevant. Digital technologies are an integral part of society; they provide ample opportunities for developing the professional competence and skills of a teacher, and it is important for the student to conduct an effective and interesting lesson.
Түйін сөздер: цифрлық технология, білім сапасы, ресурс, әдістер, платформа, сабақ, оқушы.

«XXI ғасыр – білім мен біліктің дәуірі»
Қ.Тоқаев

Оқушылардың білім сапасын көтеру-қазіргі кезде өзекті мәселенің бірі. Балаға дұрыс бағыт-бағдар беруші ата-ана болса, бірі-мұғалім. Осы өркениетке бастар жолдың бастауы-мектеп. Оқыту мен оқудағы жаңа әдіс тәсілдер-оқу бағдарламасының басты мақсаты деп білемін. Әр ұстаз өзін үздіксіз жетілдіріп, үнемі заман ағымына бейімделу арқылы бәсекелестік қабілетін арттыра алады.

Менің де білім берудегі басты мақсатым – сапалы білім мен саналы тәрбие беру, тұлғаның заман талабы мен ағымына сай қалыптасуына ықпал ету.

Ал осы мақсатқа жету үшін сабағымды қалай пайдалы, қызықты етіп өткізуге болады? Мектептен шыққан оқушы бүгін алған білімнің пайдасы, жаңалығы туралы айта алатын дәрежеде оқыту үрдісін қалай ұйымдастыруға болады?

Оқушы болашақ маман ретінде бүгінгі күн талабына сәйкес болып, жаңа кәсіби міндеттерді шешуге дайын болу үшін не істеу керек?

Осы сұрақтарды шешудің бірнеше жолдарын қарастырдым. Кез-келген мұғалімнің жаңа қаруы ретінде цифрлық білім беру платформасын кеңінен пайдалану керек деп ойлаймын.

Қазіргі қоғам цифрландыру қарсаңында тұр, ол адам өмірінің барлық дерлік салаларына әсер етті. Қоғамды цифрландыру процесі білім саласын да айналып өткен жоқ. Күн сайын сандық ресурстар көбейіп келеді, бірақ қазіргі мұғалімнің дайын ресурстарды пайдалана білуі жеткіліксіз. Цифрлық білім беру ортасында тиімді жұмыс істеу үшін,

әсіресе оның дизайны үшін мұғалім жаңа әрекет құралдарын пайдалана отырып, цифрлық білім беру ортасының фрагменттерін жасай білуі керек.

Кез келген мұғалімнің негізгі көмекшісі – цифрлық білім беру құралдары. Мұғалім оларды пайдалана білуі және дайын цифрлық ресурстар мен платформаларды қолдана алу қажет. Ең танымал LMS (Learning Management System): Google Classroom, Canvas, Moodle оқытуды басқару жүйелері.

Сабақ барысында оқушылармен жылдам кері байланысты ұйымдастыруға мүмкіндік беретін викториналар, тесттер мен сауалнамалар, талқылаулар мен тапсырмаларды құру қызметтерін ерекше атап өткен жөн. Мұндай цифрлық құралдарға Kahoot!, LearningApps.org, Quizizz, Plickers және т.б. жатады. [1]

Цифрлық құралдарды тәжірибеде тиімді қолдану үшін оларды оқушылардың іс-әрекет түрлеріне қарай жіктеудің маңызы зор. Мұнда ойындар, тесттер, жаттығулар, бейне, аудио және т.б. қарастырылатын пән болуы керек. Осы түрлерді қанағаттандыратын ресурстарды жасауға болатын құралдар өте маңызды, өйткені оқушылар бір типтегі тапсырмаларды орындауға жиі қызығушылық танытпайды.

Оқушылар үшін әртүрлі интерактивті тапсырмаларды жасауға болатын құралдардың көмегімен оқуға деген мотивацияны айтарлықтай арттыруға болады. Осылайша, ұсынылған классификациялардың арқасында цифрлық құралдардың кез келгенін топтардың біріне жатқызуға болады: редакторлар мен ақпараттың белгілі бір түрлерін (мәтін, графика, бейне, презентациялар және т.б.) жасауға арналған қызметтер; білім алушылардың жергілікті қызметін ұйымдастыру мәселелерін шешу үшін білім беру ресурстарын құру бағдарламалары мен қызметтері; цифрлық білім беру ортасын ұйымдастыруға кешенді тәсіл үшін оқытуды басқару жүйелері.

Айта кету керек, барлық цифрлық білім беру құралдарын пайдалану стандартты бағдарламаларда жұмыс істеу технологияларына негізделген, оны компьютермен жұмыс істейтін әрбір адам пайдалана білуі керек.

Бұл цифрлық білім беру платформаларының негізгі артықшылықтары:

●қол жеткізу еркіндігі: оқушы өз құрылғысынан кез келген жерде оқи алады;

●оқытудың икемділігі: оқу процесін оқушылардың қажеттіліктеріне қарай реттеуге болады;

●заман ағымына ілесе білу: осындай ресурстарды пайдалана отырып оқитын оқушылар да, оны жасайтын мұғалімдер де соңғы технологиялар мен стандарттарға сай өз шеберліктерін үнемі дамытып отырады.

Жалпы білім берудің мемлекеттік стандартының негізгі белгілерінің бірі – белсенділік білім беру парадигмасы, ол өз кезегінде білім беру стандартын жүзеге асыратын мұғалімнің іс-әрекетіндегі түбегейлі өзгерістермен байланысты.

Осы жұмыстың бір бөлігі ретінде Quizlet, StoryVisualizer және Padlet осындай құралдарға айналды. Бұл құралдардың барлық мүмкіндіктері бар.

Интерактивті тапсырмаларды құруға арналған онлайн қызметтермен танысуды ұсынамын:

Олардың көмегімен сабақ кезінде оқушылардың қызығушылығын оятып, зейінін арттыруға болады.

1)LearningApps-Интерактивті сабақтарды құру қызметі: каталогтан сүйікті жаттығуды таңдауға немесе ұсынылған үлгілердің біріне сәйкес өзіңіздің жеке жаттығуыңызды жасауға мүмкіндік береді. «Жұпты тап», «Жіктеу», «Бос орындарды толтыр», «Дұрыс жауапты таңдау арқылы тест», «Суреттерді сұрыптау» тапсырмалары арқылы оқушылар алған білімдерін ойын түрінде бекітеді. Интерактивті тапсырмаларды құру платформасы.

2)Wordwall-сервис интерактивті жаттығулар мен шағын ойындарды жасауға мүмкіндік береді. Тапсырманы жасағаннан кейін оқу мазмұнын сақтау кезінде оны бір рет басу арқылы басқа үлгіге ауыстыруға болатыны ыңғайлы. [2]

7 сыныпқа өткізілген «Табиғатты зертеудің әдістері» сабағымда осы платформаны қолданып, оқушылардан алдыңғы білімді тексердім.

8 сыныпқа өткізілген «Температура. Температураны өлшеу тәсілдері» тақырыбында жаңа білімді бекіту мақсатында қолдандым.

3)Quizizz-Онлайн мәтінді өңдеу қолданбасы: оқуды түсіну сұрақтарын автоматты түрде жасайды. Бағдарлама бірнеше түрдегі интерактивті тапсырмаларды жасайды. Сауалнамалар мен викториналарды құруға арналған қызмет.

«Көп таңдау», «Иә»/«Жоқ» Сұрақтар, «Қысқа жауап» түрінде жасауға негізделеді.

4) Padlet цифрлық материалдарды жинауға және сақтауға көмектеседі - тақталар, веб-беттер жасайды. Жасалған тақтаны оқушылар топтарымен бөлісуге мүмкіндік береді. Тақталарды жеке блогқа енгізуге немесе әлеуметтік желілерде және QR-код арқылы бөлісуге болады.

7-сыныпқа «Механикалық жұмыс және қуат» тақырыбында сабақ туралы рефлексияны осы платформаға дайындадым.

Мұғалім сабақтың тақырыптары бойынша қосымша материалдар жинақтарын жинай алады немесе ұжымдық ми шабуылдарын жүргізе алады.

5) Kahoot онлайн викториналар, тесттер, сауалнамалар, оқу мини-ойындарын ұйымдастыру қызметі. Бұл тапсырмада премиум мөлшерлемесі бойынша сөздерді дұрыс ретпен орналастыру керек.

6)Plickers сауалнама жүргізу және бағалау құралы ретінде қолданылады.

7)Slido аудиториямен жылдам байланысуға арналған.

8)Jamboard платформасы.

Қазіргі білім беру үдерісіне электронды оқыту элементтерін енгізу жаңа әдістемелік ұсыныстар әзірлеуді талап етеді. Оқыту процесінің қарапайымдылығы мен қолжетімділігі мұғалім үшін оны электронды қолдауды ұйымдастыру үшін қажетті құралдарды пайдалану кезінде маңызды. Сондай-ақ, электронды оқыту платформасымен жұмыс істеуге тікелей оқыту күш пен уақыт тұрғысынан аз шығынды қажет ететінін ескеру қажет. Білім беру процесінің барлық қатысушыларының платформада орналастырылған тапсырмаларға ғана емес, электрондық құрылғылар (ұялы телефондар, планшеттер және т.б.) арқылы оқу процесін басқару жүйесіне де қолжетімділігін ескеру қажет.

Қашықтықтан оқыту технологияларын пайдалана отырып, оқу процесін жүзеге асыру үшін заманауи электрондық (цифрлық) білім беру ресурстары пайдаланылады.

Нәтижесінде, барлық цифрлық әзірлемелерді ескере отырып, оқушыларды заманауи оқу үдерісіне шебер қатыстыру мұғалімнің басты міндетіне айналды.

Ғаламдық интернет ресурстары, сонымен қатар әлеуметтік желілер білім беру саласында жеткілікті кең мүмкіндіктер береді, жаңа дағдылар мен білім беруге ықпал етеді.

Білім беру ортасында жиі қолданылатын қызмет түрі: ол Google Docs (мәтін, электрондық кесте, презентациялар түрінде және т.б.) платформасы.

Қазіргі білім беру үрдісінде цифрлық технологияларды қолданбай оқытуды елестету мүмкін емес. Мұндай технологиялар білім беру жүйесінде берік орныққан, бұл өз кезегінде мұғалімге көптеген қызықты және танымдық идеяларды жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Оның міндеті – оқушылардың өзіндік жұмыстарының көлемін арттыру, үйлесімді тұлғаны дамытуға қолдау көрсету. Мұндай оқыту оқуға деген ынтасын арттыруға ғана емес, сонымен қатар оқуға деген қызығушылықты айтарлықтай арттыруға мүмкіндік береді, сонымен қатар коммуникативті дағдыларды қалыптастыруда жақсы нәтиже береді. Оқушылардың мотивациясы салыстырмалы түрде анық және түсінікті болса: олар интерактивті форматта құзыреттіліктерді алуға мүмкіндік беретін құралдар кешенін алады, содан кейін мұғалімдердің электронды оқытуды ұйымдастыру мен өткізуге, сондай-ақ дәстүрлі сабақта қашықтан оқыту технологиясын қолдануына мотивациясы. , біршама түсініксіз және қосымша зерттеуді қажет етеді. [3]

Бір жағынан, оқушылармен өзара әрекеттесу процедурасының айқын жеңілдетілгені байқалады, екінші жағынан, аға буын мұғалімдерінің цифрлық технологияларды қолдануға бейімделуі қиын, сабақты дайындау қалыптасқан ақпараттық құзыреттілік пен білімді қажет етеді.

Сабақта қолданылатын осындай цифрлық білім беру платформалары арқылы оқушылардың сабаққа деген ынтасы, қызығушылығы оянып,көп ізденеді.

Сабақтарды ерекше, жаңа әдіс бағдарламасымен ұйымдастыруым оларға еркін сөйлеп, ойларын ашық жеткізуге, сыншыл көзқараспен ойлауға мүмкіншілік туғызады. Бұл әрине қазіргі қоғамның басты талабы деп ойлаймын.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.«Молодой ученый Қазақстан» Автор: Абилхасимова А.Е. №14 (304) апрель 2020 г.
2.Білім беруді цифрландыру жағдайында болашақ педагогтердің цифрлық білім беру ресустарын пайдалану даярлығын қалыптастыру. Педагогикалық ғылымдар сериясы. №1 (70) 2022
3.«Білім айнасы» журналы. Цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың тиімділігі. 2017 ж.

Қосымша

LearningApps платформасы. 9 сыныпқа арналған «Дененің еркін түсуі. Еркін түсу үдеуі» тақырыбында алдыңғы білімді тексеру мақсатында қолдандым.

Wordwall платформасы. 7-сыныпқа өткізілген «Табиғатты зертеудің әдістері» сабағымда осы платформаны қолданып, оқушылардан алдыңғы білімді тексердім.

8-сыныпқа өткізілген «Температура. Температураны өлшеу тәсілдері» тақырыбында жаңа білімді бекіту мақсатында қолдандым.

Padlet платформасы. 7-сыныпқа «Механикалық жұмыс және қуат» тақырыбында сабақ туралы рефлексияны осы платформаға дайындадым.

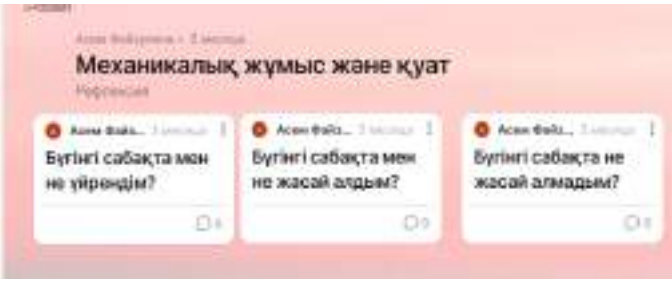

Jamboard платформасы.

7-сыныпқа «Механикалық жұмыс және қуат» тақырыбында жаңа сабақты бекіту барысында осы платформаға тапсырма дайындадым.

«АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНЕ ТИІМДІ ХИМИЯ ПӘНІ САБАҚТАРЫНДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН WEB- ҚОСЫМШАЛАР»

Рахова Акбобек Сериккалиевна
«Тасмола жалпы орта білім беретін мектебі» КММ
Батыс Қазақстан облысы, Шыңғырлау ауданы, Ақбұлақ ауылы
akbobek89_13@mail.ru

Аннотация: Білім қоғамның эволюциясы сияқты тез өзгереді. Бірнеше онжылдықта Интернет біздің өміріміздің бір бөлігі болып табылады, компьютер, планшет, смартфон және әрине Интернет байланысы жоқ үй жоқ. Аз немесе көп жағдайда мектептерде осындай жағдайлар орын алуда, жаңа технологиялардың маңызы арта түсуде, сондықтан мұғалімдер әлеуметтік сұраныс пен оқытуға жауап беру үшін қайта өңделуі керек. Білім беруге арналған мобильді қосымшалар да білім беру революциясы болып табылады. Жаңа заманның ұрпағы телефон мен интернеттің құлағында ойнайды десек болады. Осы қабілетті әр мұғалім өз сабағында қолдана алса сабақ әрине қызықты әрі тартысты өтері сөзсіз.

Аннотация: Образование меняется так же быстро, как развивается общество. В течений несколько десятилетий Интернет стал частью нашей жизни. На данный момент нет такого дома без компьютера, планшета, смартфона и конечно же подключения к Интернету. В той или иной степени такие ситуации происходят в школах. Новые технологии становятся все более важными, поэтому учителей необходимо перерабатывать, чтобы реагировать на социальный запрос и обучение. Мобильные приложения для образования также производят революцию в образовании. Можно сказать, что поколение нового века играет в ушах телефона и Интернета. Если каждый учитель сможет использовать это умение на своем уроке, урок обязательно будет интересным и прогрессивным.

Annotation:Education is changing as quickly as society is evolving. Over the course of several decades, the Internet has become a part of our lives. At the moment, there is no such home without a computer, tablet, smartphone and, of course, an Internet connection. To one degree or another, such situations occur in schools. New technologies are becoming increasingly

important, so teachers need to be redesigned to respond to social demand and learning.Mobile apps for education are also revolutionizing education. We can say that the new century generation plays in the ears of the telephone and the Internet. If every teacher can use this skill in their lesson, the lesson will definitely be interesting and progressive.

Химия сабақтарында қолданылатын веб-қосымшалар әсіресе ауыл мектептері үшін тиімді білім беру құралы бола алады. Бұл қолданбалар шалғайа ймақтардағы оқушыларға сапалы ресурстарға қолжеткізуге мүмкіндік береді. Химия сабақтарында қолданылатын веб-бағдарламалардың ауылдық мектептер үшін өте тиімді болып табылатын бірнеше мүмкіндіктері мен артықшылықтары бар[1]:

1.Қол жетімділік: Веб-қолданбаларға ноутбуктер, планшеттер немесе смартфондар сияқты әртүрлі құрылғыларда қол жеткізуге болады, бұл ауылдық жерлердегі оқушылардың физикалық ресурстардың шектеулерін жеңуге мүмкіндік береді. Бұл қол жетімділік қалалық және ауылдық аймақтардағы білім сапасы арасындағы алшақтықты жоюға көмектеседі.

2.Интерактивті мазмұн: веб-қосымшалар көбінесе виртуалды эксперименттер, модельдеу және мультимедиялық көрсетілімдер сияқты интерактивті элементтерді қамтиды. Бұл мүмкіндіктер оқушыларға абстрактілі ұғымдарды елестетуге және оқу процесіне белсенді қатысуға мүмкіндік береді, бұл химия сабақтарын қызықты әрі тартымды етеді.

3.Нақты уақыттағы кері байланыс: Көптеген веб-қолданбаларда оқушыларға лезде кері байланысты қамтамасыз ететін бағалау құралдары бар, олар нақты уақытта қате түсініктерді анықтауға және түзетуге мүмкіндік береді. Бұл мүмкіндік оқу тәжірибесін жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар мұғалімдерге оқушыларды қашықтан бақылауға және мақсатты нұсқаулар мен қолдау көрсетуге мүмкіндік береді.

4.Өздігінен оқу: веб-қосымшалар көбінесе ауыл мектептеріндегі оқушылар үшін тиімді болатын өздігінен жүретін оқу опцияларын ұсынады. Бұл икемділік оқушыларға өз қарқынымен оқуға мүмкіндік береді, әрі қарай қозғалмас бұрын күрделі ұғымдарды мұқият түсінуін қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, ол әртүрлі оқу қабілеттері бар оқушыларға қызмет етеді, олардың академиялық табысқа жетуіне көмектеседі [1].

5.Ынтымақтастық және коммуникация: Кейбір веб-қолданбалар оқушыларға виртуалды түрде қосылуға және өзара әрекеттесуге мүмкіндік беру арқылы бірлескен оқуды жеңілдетеді. Бұл мүмкіндік әлеуметтік өзара әрекеттесуді жақсартады және оқушылар гегеографиялық оқшауланған болса да, білім мен бөлісуге және күрделі тақырыптарды әріптестерімен талқылауға мүмкіндік береді.

6.Шығынның тиімділігі: Химия сабақтарына арналған веб-қосымшаларды енгізу ауыл мектептері үшін үнемді болуы мүмкін. Олар салыстырмалы оқу тәжірибесін бере отырып, қымбат зертханалық жабдықтарға, химиялық заттарға және оқулықтарға қажеттілікті жояды. Бұл бюджеті шектеулі ауылдық мектептерге өз оқушыларына сапалы химия білімін ұсынуға мүмкіндік береді.

7.Жаңартылған мазмұн: химия саласындағы соңғы жаңалықтар мен жетістіктерді қосу үшін веб-қосымшаларды жүйелі түрде жаңартуға болады. Жаңартылған ресурстарға қол жеткізуде қиындықтарға тап болуы мүмкін ауыл мектептеріндегі оқушылар ағымдағы және нақты ақпараттың үздіксіз қолжетімділігінің пайдасын көреді [2].

ChemSketch – бағдарламасы

Заманауи мұғалім компьютерлік технологияны меңгеруі керек. Әртүрлі бағдарламалық құралдарды қолдану мұғалімге қызықты және сапалы сабақтар өткізуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, қазіргі заманда ақпараттың басым көлемі электронды түрде ұсынылған, сондықтан химия мұғаліміне химиялық формулаларды, реакция теңдеулерін және химиялық процестерді цифрлық бейнелеуде жақсы бағдарламаларды қажет етеді.

Ең көп таралған Word мәтіндік редакторында химиялық мәтінді теруге арналған модульдер жоқ, сондықтан жазу (әсіресе күрделі және органикалық қосылыстар), әсіресе 3D форматында әрқашан белгілі бір қиындықтарды тудырады. IT-технологиялардың даму процесінде бірқатар химиялық мәтіндік редакторлар құрылды.

Химик ғалымдар арасында ең танымалдылыққа Chem Window, ChemDraw, HyperChem, Marvin Sketch және т.б. Кең таралған редакторлардың бірі ChemSketch болып табылады, ол жоғарыдағылардан айырмашылығы тегін, қуатты, қолдануда оңай, әмбебап, Word бағдарламасына біріктірілген [3].

ACD/ChemSketch 12 бейорганикалық және органикалық қосылыстардың әртүрлі формулаларын жазуға, химиялық құрылымдарды модельдеуге, кейбір физикалық және химиялық параметрлерді есептеуге, зертханалық шыны ыдыстар мен жабдықтарды бейнелеуге, 2D және 3D стереоизомерлік формулаларды жасауға, кескіндерді әртүрлі форматта сақтауға мүмкіндік береді. Редакторда дайын формулалар мен фигуралардың жеткілікті үлкен кітапханасы бар, оны пайдаланушы толықтыра алады. Сондықтан бұл бағдарламалық құрал шет елдерде ғалымдар, студенттер және химия пәнінің мұғалімдеріарасында кеңінен қолданылады. Бұл құрал шағын лабораторияда құралдары ескірген немесе жетіспейтін шағын жинақты мектептерге өте пайдалы деп ойлаймын.

Бағдарламалық құралды (ACD/ChemSketch (Тегін бағдарламалық құрал)) Advanced Chemistry Development, Inc. (ACD/Labs). Компанияның http://www.acdlabs.com/resources/freeware веб-сайтында орналастырылған, толығымен тегін. 1995 жылы ACD/ChemDraw бірінші нұсқасы шықты. 2005 жылдың қыркүйегінде ChemSketch-тің ақысыз нұсқасы 500 000, ал 2020 жылы 2 миллион жүктеуге жетті [3].

Бұл бағдарламада «Органикалық химия» бойынша практикалық сабақтарды оқытуда қолдануға болатын формулалар, бірнеше органикалық қосылыстар бар. Мысалы, алкалоидтар, амин қышқылдары, органикалық және бейорганикалық аниондар, ароматты және бициклді қосылыстар, ДНҚ/РНҚ компоненттері, стероидтар, терпендер, көмірсулар – α, β-D-фураноздар; α, β-D-пираноздар, витаминдер және т.б. Жоғарыда аталған заттарды «Үлгілер терезесі» арқылы көрсетуге болады. «Үлгілер» -> «Үлгілер терезесі» мәзірінен немесе жоғарғы панель жолағындағы түймені (1-сурет) немесе «F5» пернелер тіркесімін басу арқылы ашыңыз. Жоғарғы оң жақтағы тізімнен деректер түрін (байланыс түрін немесе кескіндерді) таңдауға болады [2].

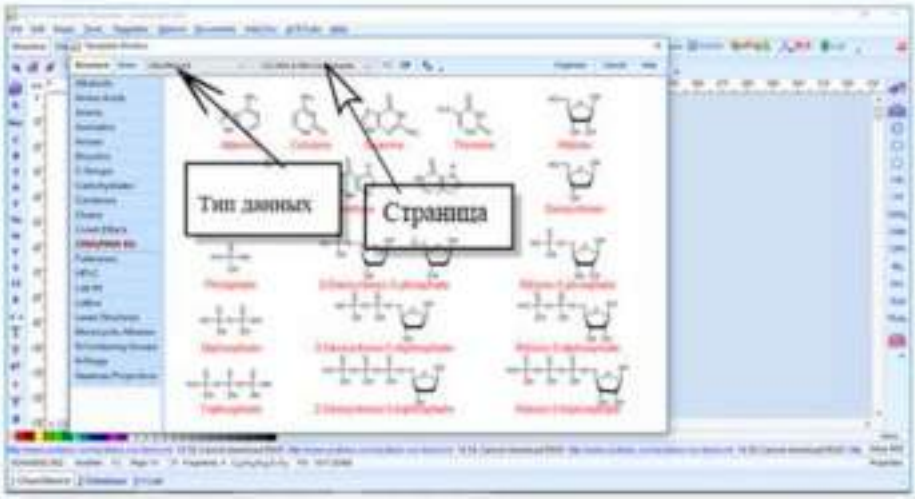

1-сурет

Chemsketch бағдарламалардың бірі ретінде химиялық байланыстың екі немесе үш өлшемді құрылымын көрсету үшін қолданылады. Chemsketch қолданудың артықшылығы – оқушы молекуланың айналуын көре алады және жақсы көрнекілеу үшін түрлі түсті етіп көрсетуге болады. Оқыту барысында оқушылардың органикалық қосылыстарға деген қызығушылығы артады. Chemsketchті оқу процесіне енгізу оқушының үлгерімін жақсартады.

OLABS – онлайн зертханасы

OLabs зертханалық тәжірибелерді интернет арқылы тиімдірек және арзанырақ оқытуға болады деген идеяға негізделген. Зертханаларға қол жеткізе алмайтын немесе жабдықтардың, реагенттердің тапшылығы, қымбат болуына байланысты оқушыларға беруге болады. Бұл оларға жақсырақ жабдықталған мектептердегі оқушылармен бәсекелесуге және цифрлық алшақтық пен географиялық қашықтықты жоюға көмектеседі. Тәжірибелерге кез келген уақытта және кез келген жерде қол жеткізуге болады, бұл физикалық зертханаға қысқа уақыт ішінде қол жеткізу кезінде сезілетін уақыт шектеулерін жеңе алады [4].

Ерекшеліктерге мыналар жатады:

✓ Мазмұн NCERT/CBSE және Мемлекеттік кеңес бағдарламасына сәйкестендірілген.

✓ 9-сыныптан 12-сыныпқа дейін физика, химия, биология зертханалары. 9 және 10-сыныптарға арналған ағылшын тілі және математика сабақтары.

✓ Интерактивті симуляциялар, анимациялар және зертханалық бейнелер.

✓ Эксперимент туралы түсінік [3].

OLabs арқылы тек қана зертханалық емес теориялық та білім алуға болады. Мысалы 2-суретте көрсетілгендей теориялық бөлім арқылы оқушы зерттеу жүргізіп жатырған тақырыбын толық меңгере отырып,процедура бөлімінде құрал-жабдықтармен танысса, анимация бөлімінде видеосын тамашалай алады және симулятор бөлімінде зертханалық жұмысты онлайн сол платформада жасайды, ерітінділердің түсінің өзгеруі анық көрсетіледі

Қорытындылай келе, химия сабақтарында қолданылатын веб-қосымшалар ауыл мектептері үшін бірқатар жеңілдіктер ұсынады. Олар студенттерге сапалы білім беру ресурстарына қол жеткізуге, интерактивті оқыту тәжірибесіне қатысуға, нақты уақытта кері байланыс алуға, өз қарқынымен білім алуға, құрдастарымен бірлесіп жұмыс істеуге және осы саладағы соңғы жаңалықтардан хабардар болуға мүмкіндік береді. Бұл веб-қолданбаларды қолдану шалғайдағы аудандардағы химия білімінің сапасын айтарлықтай арттырып, ауыл мен қала мектептері арасындағы білім айырмашылығын азайтады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінің Ғылым жаршысы / Вестник науки Казахского агротехнического университета им. С.Сейфуллина. – 2013. - №1 (76). – Б. 33-41 «ХИМИЯНЫ ОҚЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ»- Әлімқұлова Э.Ж

2. «ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОГРАММЫ CHEMSKETCH НА ИЗУЧЕНИЕ ОРГАНИЧЕСКОЙ ХИМИИ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ УСПЕВАЕМОСТИ УЧАЩИХСЯ» - // Universum: психология и образование: электрон. научн. журн. Ганиев Б.Ш. [и др.]. 2021. 12(90). URL: https://7universum.com/ru/psy/archive/item/12726 (дата обращения: 17.01.2024).

3. https://www.olabs.edu.in/

«ӘДІСТЕМЕЛІК ДЕСАНТ»- ШЖМ ПЕДАГОГТЕРІНЕ ӘДІСТЕМЕЛІК КӨМЕК КӨРСЕТУДІҢ ЗАМАНАУИ НЫСАНЫ

Кужиева Аида Руслановна
Шыңғырлау ауданының білім беру бөлімі, БҚО, Шыңғырлау ауданы
aida_kuzhieva@mail.ru

Аннотация: Қазіргі кезде білім беру жүйесінде жасалып жатқан реформалар барлық деңгейлердегі білім мазмұнын жаңартуға және өсуден тұрақты даму кезеңіне өтуге

бағытталып, білім беруге қойылатын талаптарды өзгертіп отырғанын жоққа шығару мүмкін емес. Оның ішінде шағын жинақталған мектеп мәселесі өз алдына бөлек әңгіме. Педагогтердің сабақ беру сапасын арттыру және мектептердің бірігуінің рөлі мен маңыздылығы қарастырылған.
Аннотация: Нельзя отрицать, что проводимые в настоящее время реформы в системе образования направлены на обновление содержания образования на всех уровнях и переход от роста к периоду устойчивого развития, изменяя требования к образованию. В том числе и проблема малокомплектной школы. Рассмотрены роль и важность повышения качества преподавания педагогов и интеграции школ.
Abstract: It cannot be denied that the ongoing reforms in the education system are aimed at updating the content of education at all levels and moving from growth to a period of sustainable development, changing the requirements for education. Including the problem of a small school. The role and importance of improving the quality of teaching by teachers and the integration of schools are considered.
Түйін сөздер: әдістемелік десант, әдістемелік көмек, білім сапасы, реформа, әді-тәсіл, көмек көрсеті, әдістемелік қызмет

Қазіргі кезде білім беру жүйесінде жасалып жатқан реформалар барлық деңгейлердегі білім мазмұнын жаңартуға және өсуден тұрақты даму кезеңіне өтуге бағытталып, білім беруге қойылатын талаптарды өзгертіп отырғанын жоққа шығару мүмкін емес. Оның ішінде шағын жинақталған мектеп мәселесі өз алдына бөлек әңгіме. Өйткені, оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыру, мұғалімдердің кәсіби деңгейін көтеру, оқу-әдістемелік және материалдық-техникалық жағынан қамтамасыз ету тұрғысынан алғанда мұндай мектептердің өзіндік қиындықтары бар екені белгілі. Ал, осындай мектепте жұмыс істейтін мұғалімдердің психологиялық-педагогикалық ғылыми білімдерді, оқытудың жаңа әдіс-тәсілдері мен арнайы технологияларын меңгеруі жеткіліксіз дәрежеде қалып отыр. Оған себеп:

- мектептердің шалғайда орналасуы;
- ұстаздардың өз бетінше білімін көтеруіне қажетті оқу-әдістемелік құралдардың жеткіліксіздігі;
- кадрлардың тұрақтамауы;

Оқу үдерісінде инновациялық технологияларды пайдалану сапалы білім беру негізгі шартының бірі болып табылады. Демек, ШЖМ-де бізді қазіргі таңда заман талаптарына, яғни мемлекеттік білім беру стандартының талаптарына сәйкес келетін біздің педагогтеріміздің өткізетін сабағы қызықтырады.

Қараша айынан бастап шағын жинақты мектептерге әдістемелік кабинетте «Әдістемелік десант» ұйымдастырылды.

Әдістемелік десант-ауыл мектептерінің педагогтерінің біліктілігін көтеру мен кәсіби шеберлігін шыңдауға бағытталған әдістемелік көмек көрсету үшін құрылған практикалық кеңес.

Әдістемелік десант мақсаты: мектеп педагогтардың кәсіби әлеуетін дамытуға, оқыту мен үйрету тәжірибесі проблемаларын бірлесе шешуде қолдау көрсету. Ауыл мектептеріне бару-әдіскер мамандардың аудан педагогтерімен, соның ішінде ауыл мектептерінің педагогтерімен тікелей іскер қарым-қатынас жасаудың жалғыз түрі.

Әдістемелік десант қызметі мынадай мәселелерді шешуге көмектеседі:

- ✓ педагог қауымға қарқынды өзгеріп жатқан өмір жағдайында үздіксіз кәсіби дамудың қажеттілігін насихаттау;
- ✓ деңгейлік бағдарламаның түйінді идеяларымен, мазмұнымен таныстыру;
- ✓ инновациялық педагогикалық идеялар арқылы мұғалімнің әдістемелік шыңдалуына жағдай жасау, кәсіби біліктерін жетілдіру;
- ✓ сертификатталған мұғалімдердің тәжірибесін дәріптеу, олардың арасындағы ынтымақтастығын дамыта отырып, қолдау көрсету.

Осы орайда «Әдісемелік десант» мектеп базасында өткізіледі және 2 кезеңнен тұрады:

1 кезең семинар-практикум. Бірінші кезең екі бөлімнен тұрады.

1.1.Мұғалімдердің ашық сабақ берулері. Жаңа заман талабына сай оқушыларға білім беріп, оқу үрдісін тиімді ұйымдастыру, оқытудың жаңа-әдіс тәсілдерін ұтымды қолдану-оқытудың негізгі талабы. Осыған байланысты шағын жинаталған мектептерде аудан мектептерінің сертификатталған мұғалімдері ашық сабақтар көрсетті. Соның ішінде шағын жинақталмаған мектепердің де мұғалімдері біріктірілген сыныптарда ашық сабақтар өткізіп, 2-3 оқушыға немесе 2 біріктірілген сыныпқа сабақ бере отырып, өздеріне жаңа тәжірибе жинады (1-сурет). Шағын жинақталған мектепте сабақ берудің оңай тұстарымен қатар қиын жақтары да бар екенін түсінді. Ал көмек алған мектептің мұғалімдері өздерінің қоржындарын жаңа әдіс-тәсілдермен толықтырып, сабақты тиімді жоспарлау жолдарын үйреніп, жаңа әдістерді қолдана отырып сабақ өткізген басқа мұғаліммен жұмыс барысындағы өз оқушыларының сабаққа қызығушылықпен қатысқанын көріп, тиімділігін түсінді.

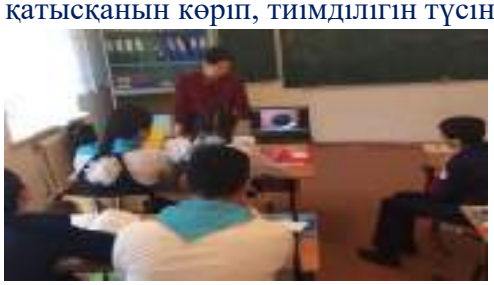

1-сурет

1.2.Коучинг сабақ өткізіледі (1,5 сағат). «Сабақты тиімді жоспарлау» тақырыбында коучинг сабақ өткізіледі. Мұндағы коучинг мақсаты: сабақ үрдісіндегі жаңа әдіс-тәсілдердің оқытудағы маңызын ажырату, белсенді оқыту стратегиялары бойынша тәжірибе алмасу (2-сурет). Әріптестерге коучинг көрсету арқылы қысқа мерзімді сабақ жоспарын құру үлгісі мен сабақта қолданылатын жаңаша әдіс-тәсілдер түрлері таныстырылады.

Семинар барысында педагогтер 4 топқа, яғни I топ-жаратылыстану-математика, II топ-қоғамдық-гуманитарлық, III топ-бастауыш сынып, IV топ-дене шынықтыру және эстетикалық бағыттағы пәндер бойынша бөлінді. Семинарға сонымен аудан мектептерінен келген мұғалімдер мен білім бөлімінің әдіскерлері осы аталған топтарға өз пәндері бойынша бөлініп, аталған мектептің пән мұғалімдеріне көмектесіп отырады.

2-сурет

Коучинг барысында көмек алушы мектептің мұғалімдеріне алдымен сабақты қысқа мерзімді жоспарлаудың жолдары толығымен, мысалдар келтіре отырып таныстырылды. Осыдан кейін әр топқа бір-бірден қысқа-мерзімді сабақ жоспарының үлгісі беріліп, олар біріге отырып өз пәндері бойынша бір сабақты бастан-аяқ кезеңдерін сақтай отырып және жаңа-әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып жоспарлап, құрады. Жоспарды құрғаннан кейін әр топ өз жұмысын ортаға шығып қорғайды.

Сабақ жоспарлау барысында мұғалімдерге сабақтың басында, ортасында және соңында қолданатын әдіс-тәсілдерді жетік білмеуі қиындық тудырды. Осы мәселені шешу мақсатында оларға келесі жұмыс ұсынылды: Әр топқа флипчарт парақтар таратылып, «Зигзаг» әдісі арқылы 5 минут уақыт ішінде сабақтың басында, ортасында, соңында қолданылатын әдістерді жазып шығу тапсырылады. 4 топқа 4 түрлі түсті маркер беріледі.

5 минуттан соң топтардың флиптчаттарын сағат тілі арқылы ауыстыра отырып, бере отырып, топтар басқа топтың жұмыстарына өз әдіс-тәсілдерін енгізе отырып толықтырады. Әр топтың флипчарты өзіне қайтып келген жалғастырылады. Осыдан кейін әр топ ортаға шығып, өздерінің жазған әдіс-тәсілдерін қорғап, сабақ кезеңдерінде қалай пайдалану керек екенін түсіндіреді және басқа топтың қосқан тәсілдерінің ішінде түсінбегендерін, білмейтіндерін, сұрап, талқылап, түсінеді. Семинарда мұғалімдер тапсырманы өздері шешіп, қандай да бір қорытындыға өздері жетіп отырды. Топтық тапсырмаларда мұғалімдерде ортақ проблема болды, өз идеяларымен бөлісті, пікір алмасты. Ойларын талқылап, дәлелдеді. Әр топ бір-біріне сұрақ қоя білді.

Мұғалімдер өз ойын сын тұрғысынан ойлап, дәлелдеуге тырысып, ой-өрісі кеңейіп, еркін ойлай отырып, шығармашылық қабілеттері ұштала түскеніне көзіміз жетті.

2 кезең ашық сабақтар (семинардан кейін 10-15 күннен соң өткізіледі), бастауыш, орта және негізгі мектеп оқушыларына жалпы білім беретін мектебінің пән мұғалімдері жүйелі қызметте ашық сабақтарын өткізеді. Өткізілген сабақтардың қорытындысы бойынша дөңгелек үстел өткізіледі. Педагогтер мен әдіскерлер сабақтарды талдайды. Сабақта қолданылған әдіс-тәсілдердің жүйелілігі мен тиімділігіне баға береді. Олардың сабақтың мақсат міндеттеріне сәйкестігін, жаңа мемлекеттік білім беру стандартының талаптарына сай мұғалімнің педагогикалық әдістерді меңгеруі, өзін-өзі бағалау, талдау барысы талқыланады.

Өз кезегінде интербелсенді оқытуда оқушылар нәтижеге бірлескен қарым-қатынас пен әрекеттесу арқылы жететіндігін біледі. Сондықтан мұндай сабақтарда жағымды психологиялық климат пен өзара сенім ахуалын орнықтырудың маңызы ерекше. Соған орай мұғалім интербелсенді оқыту кезінде білім алушыларды ынталандырып, оларда ішкі мотивацияның пайда болуына және өзара әрекеттесуіне ықпал жасайды.

Десант бұл ұтымды, ұшқыр топ екендігін түсіндік. Өйткені, бұл әдістемелік десанттың атқаратын қызметі педагогтердің жаңа ақпаратты меңгеру, қолдану, ізденушілік, бағалаушылық деңгейінің өсуін әдістемелік қамтамасыз ету, жаңа үлгідегі мұғалімнің алдындағы өзгерген мақсат-міндеттерді талдай білуіне ықпал жасау, үздіксіз білім беру жүйесіндегі оқушының жеке даму траекториясын дамыту жолдарын анықтауға мүмкіндік туғызу, әрбір педагогтың өз көзқарасына сыни тұрғыдан қарауына, жаңалықтар мен болжамдар таба білуіне бағыт беру.

Қорыта айтқанда, дұрыс құрылған жоспар, нәтижелі сабақ, шығармашыл, ізденімпаз ұстаз ұйымдастырған жұмыстың нәтижесінде шәкірт жаңалыққа бейім болып, қазіргі әлеуметтік сұранысқа сай, өздігінен ғылыми ізденістер мен зерттеулер жасайтын, өзін-өзі дамытатын, белсенді әрекетке түсе білетін, тез шешім қабылдайтын, жүйелі түрде өзіне-өзі баға беріп, рефлексия жасап отыратын, мәдениетті, эстетикалық талғамы бар, білімдегі жаңалықтарға қызығушылығы басым, шығармашылықпен өзін-өзі үздіксіз дамытып отыратын жан-жақты тұлға болып қалыптасары анық.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Тұрғынбаева Б.А. Ұстаздық шығармашылық. Алматы, 2007. – 134-155 б.
2. Әлімов А.Қ. Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер. Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014. - 72-84б.
3. Мұғалімге арналған нұсқаулық. I деңгей, 2014.
4. Білім саласын бақылау департаментінің сабақты бағалау өлшемшарттары.

«ТАБЫСТЫ МЕНЕДЖМЕНТТІҢ ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ БІЛІМ САПАСЫНЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ»

Искакова Шарипа Санатовна
Ақтау негізгі білім беретін орта мектебі,
Батыс Қазақстан облысы, Шыңғырлау ауданы
aktaumektep@yandex.kz

Аннотация: Жұмыс тиімділігі мен ресурстық ұтымдылықты арттыру үшін ұтымды ресурстарды пайдалану білім беруде осындай басқару құралын қолдану арқылы мүмкін болады. Жаңартылған білім беру мазмұнындағы әдіс-тәсілдердің тиімділігіне ерекше назар аударылған. Білім алушылардың тұлғалық өсуіне және оқу материалдарын меңгерудің тиімділігін арттыруға ықпал ететін әдіс- тәсілдердің бірі зерттеу жұмыстарының табысты менеджменті болып табылады.
Аннотация: Использование рациональных ресурсов для повышения эффективности труда и ресурсной рациональности возможно при использовании такого инструмента управления в образовании. Особое внимание уделяется эффективности методов в обновленном образовательном контенте. Успешное руководство научно-исследовательской работой является одним из методов, способствующих личностному росту студентов и повышению эффективности усвоения учебного материала.
Аннотация: The use of rational resources to increase work efficiency and resource rationality is possible by using such a management tool in education. Special attention is paid to the effectiveness of the methods in the updated educational content. Successful management of research work is one of the methods that contribute to the personal growth of students and increase the efficiency of learning learning materials.
Түйінді сөздер: менеджмент, білім беру, басқару қызметі, білім беру мекемесі.

Білім беруді друді дамытуға байланысты Қазақстан Республикасының әлемдік білім беру кеңістігіне енуі – білім беру саласындағы өзгерістер, тұрақты дамудың жаңа стратегиялық бағыты, қарқындылығы, қоғамның ашықтығы, жедел ақпараттануы білім ұйымы басшыларының басқаруды жүзеге асыруда да жаңаша көзқарасты және инновациялық қызметті талап етеді. Жаңа ғасырдың талабы да, ғажабы да басқа.Менеджменттің рөлі біздің әлемде жетекші болып табылады, осы модельдің көмегімен қаржылық, материалдық, зияткерлік және басқа ресурстар жаңартылады. Батыс Еуропада басқарушылық білімді барлық дерлік оқытушылар пайдаланады.

XXI ғасырдағы білім беру туралы «Білім беру: әлі ашылмаған қазына» атты ЮНЕСКО жанындағы Халықаралық комиссияда жасалған Жак Делордың баяндамасында қазіргі білім берудің сүйенетін төрт тұғыры бар, олар: «танып үйрену; жасап үйрену, бірлесіп өмір сүруді үйрену, өмір сүруді үйрену» деп белгіленген. Бұлар ғаламдық құзыреттіліктер ретінде анықталып отыр. Жак Делордың айтуынша, олардың бірі – «жасап үйрену деген тек кәсіби біліктілік алу үшін емес, одан әлдеқайда кең мағынадағы, өмірдегі түрлі жағдайлардан жол табатын, басқа адамдармен бірлесе жұмыс жасауға мүмкіндік беретін құзыреттіліктерге ие болу». Қазіргі педагогтарға қажетті сапалар, атап айтқанда, қарым - қатынас жасай алу; адам ресурстарын дамытуға қабілеті; шығармашылық қабілеті; өз бетімен білім ала білуі өзінен өзі қалыптаспайды. Кәсіби дамытуды біліктілігін арттыру курстарында ғана емес, мектепте тиімді ұйымдастыру арқылы рефлексияға қабілетті, өзісіне есеп бере алатын, ізденімпаз ұстазды дамытуға болады.

Мектептің негізгі миссиясы - «Табысты менеджментті мектеп» атағына ие болу болса, табысты оқушы табысты мектепке жетелейтіні сөзсіз. Осы бағытта мектепті дамыту жоспарына сәйкес мектебімізде 2021-2022 оқу жылының, тоқсандық қорытындысының талдауы негізінде 4 сыныптың білім сапасын көтеру мақсатында іс –

әрекеттегі зерттеу сабақтарын өткізу жоспарланды. 2021-2022 оқу жылының 4 тоқсанында 4 сыныпта «Топтық жұмыс жасау арқылы тыңдалым және айтылым дағдыларды дамытуға бола ма?» тақырыбындағы зерттеу сұрақтары бойынша іс-әрекеттегі зерттеу сабақтары орта мерзімді жоспар негізінде тізбектелген сабақтар арқылы өткізілу жоспарланды. Іс-әрекетті зерттеу сабақтарын өткізбес бұрын төмендегідей жоспар негізінде зерттеу қадамдары құрылып, тәжірибе жүзеге асты.

Жоспар

✓ ТМІС сабақтарын өткізуде сыныптың таңдалу себебі

✓ Табысты менеджменттің іс-тәжірибеге енгізілген өзгерістер және пайдаланылған дерек жинау әдістері.

✓ Тәжірибеге өзгерістерді енгізу.

✓ Табысты менеджменттің іс-тәжірибед зерттеу жүргізу үдерісіндегі шектеулер және бұдан кейінгі іс-тәжірибеге жасайтын ықпалы.

✓ Деректерді талдау, қорытындылау және оқытудағы келешек өзгерістерді жоспарлау.

Сабаққа қатыса отырып, А әңгімелесе отырып, сараптап талдау жүргізе отырып тақырыпты таңдадық. Сыныптағы зерттеу тақырыбы: «Топтық жұмыс жасау арқылы тыңдалым және айтылым дағдыларды дамытуға бола ма?». Бұл тақырыптың өзектілігі қазіргі білім беру жүйесіндегі өзгерістердің барлығы оқушылардың функционалдық сауаттылықтарын дамытуға (1-сурет) алып келеді.

Неліктен бұл сынып? Өйткені, мектепішілік бақылау барысында мұғалімнің сабақты дәстүрлі форматта ұсынуы оқушылардың сабаққа қатысу қызығушылығының төмендігін, үнемі ұжымдық жұмысты қолдануы басқа «В», «С» оқушыларының «тасада» қалғанын байқатты. Оқушылар зейіні тұрақсыз, өйткені, берілген нұсқаулар әр тапсырманың жетістік критерийлері, дескрипторлары арқылы көрініс таппаған. Жабық сұрақтарды жиі қолдануы оқушылардың сыни ойлауын тежеп, айтылым дағдысының дамуына кедергі келтіріп отыр.

Оқушылардың көптеген тыңдалым айтылым дағдысы, оқушылардың сыни дағдыларын дамытуда осы әдебиеттік оқу пәнінің (2-сурет) маңызы зор. Пән ерекшелігі мәтіндермен танысып, мәтіннің негізгі түйінін анықтай отырып, өмірлік жағдайлармен байланыстыруда. Сондықтан да, аталған проблемаларды шешу үшін қазақ тілі пәні таңдалды.

1-сурет 2-сурет

Жеке даму, оқыту және тәрбиелеу-білімге тәуелді процестер оқушының қызығушылықтары мен жеке ерекшеліктерін ескереді. Білім беру жүйесінің негізгі аспектілерінің бірінің құрылғысы оқу процесінде жаңа нәрселер мен қабілеттерді кеңейтеді, тасымалдайды, игереді және уақтылы игереді. Белгілі ресурс-бұл білім, сонымен бірге жеке тұлғаны қалыптастыру және процесті тәрбиелеу, соның ішінде оқушыларды бақылау үшін зиянсыз. Білім беруді басқару және оның тиімділігі принциптер мен әдістерден тұрады, олар білім беруде егжей-тегжейлі қарастырылады: Білім беру қызметі сәттілік, қарым-қатынас жеке мүдделер қабілетіне негізделген; мұғалім ұжымда экологиялық таза климатты қамтамасыз етеді (мұғалімдер мен оқушылар

арасында); педагогикалық менеджмент ұйымның кешенді нысаны, принциптері, басқарудың технологиялық әдістері ретінде қарастырылады білім беру процесінің сапасы. Профессор-оқытушылар құрамы білім беру мекемесінде басқару қызметін жүзеге асыратын оқу процесіне жауапты танымдық және білім беру процестерінің менеджерлері болып саналады.

Тәжірибе бөлісуде «ротациялау сабақтары», командалық сабақтар, тақырыптық шебер сыныптар, коучингтер, дөңгелек үстелдер жоспарланып өткізіледі. Білім беру жүйесін құрайтын функциялардың негізгі түрлерін қарастырыңыз: бақылау, жоспарлау, мотивация, және ұйымдастыру. Ішкі функциялар ерекшеленеді:

-Ұйымдастырушылық – орындаушылық;

-Бақылау–диагностикалық;

-ақпараттық – аналитикалық;

-мотивациялық – мақсатты;

-жоспарлы – болжамдық;

- реттеуші – түзету функциялары [3].

Персоналды басқару жүйесінің тиімділігі барлық функциялар мен ішкі функциялардың реттілігімен анықталады, ауысымдылықтың маңыздылығын және жүйенің жұмыс циклінің қалыптасуын атап өту маңызды.

Басқарудың негізгі кезеңдеріне байланысты мыналарды ажырату қажет:

✓ Диагностика және бағалау;

✓ Әр түрлі социологиялық әдістерді қолдана отырып мәліметтер жинау; [1, б. 136]:

✓ Жағдайдың түпкілікті нәтижесі, сондай-ақ жағдайды жақсарту жолдары. Осы кезеңділіктің көмегімен жұмыс нәтижелерін арттыруға және тиімділік деңгейін арттыруға болады.

Жүргізілген іс – әрекеттегі зерттеудің сабақтар топтамасында жеке, жұптық және топтық, ұжымдық жұмыс, «ҚБ тапсырмалары», белсенді әдістер: «серпілген сауал», «галерея шарлау», «жұмыртқа», «ортадағы қалам», «бірге ойлаймыз», «ойлан, жұптас, топтас бөліс», «АКТ қолдану», «постер қорғау», «кері байланыс түрлері», «фишбоун», «өрмекші торы», «кластер» т.с.с. әдістер кеңінен пайдаланылады. Қолданылған әдістер оқушының дамуына, топта және жұпта бірге ақылдасып жұмыс жасауына көмектесті. Тыңдалым және айтылым дағдыларының дамуын «С» деңгейіндегі оқушыларының топтасып, ішінен альфа, бета оқушыларының шығуынан байқауға болады.

Білім беру жүйесінің алдында бірнеше проблемалар тұр, мысалы: сапалы білім беруді енгізу, жоғары санатты мамандарды шығару, экономикалық әлеуметтік саладағы өзгерістер. Айта кету керек, зияткерлік әлеует-білім беру сапасының негізгі көрсеткіші. Білім беру жүйесінде жүргізіліп жатқан реформалар білім беру тиімділігінің сапасына, сапалы қызмет алуға жағдай жасауға, ең бастысы білім беру процесінің тиімділігіне әсер етудің ең күшті деңгейіне ие. Білім беруді басқарудың сапасы, ең алдымен, менеджерге байланысты, бұл көптеген зерттеулерде дәлелденген. Дәл осы фактор мекемедегі білім сапасы арта ма, жоқ па, соған байланысты. білім берудің негізгі жағымсыз факторларының бірі-тек еңбек міндеттерін орындау үшін білім алуға бағытталу, пайдаланбай жеке дамуға мүмкіндік береді. Объект пен субъектіні басқарудың принциптері мен модельдері, қолданылатын формалар мен әдістер басқару механизмдерін жасайды. Білім беру жүйесін басқарудағы проблемалар: тәуелділікті басқару жүйесінің функционалдығы функционалдық құрылымы және ұйымдастырылуы; Мазмұны мен білім беру кеңесі мен мазмұнды басқару арасындағы байланыс, сондай-ақ мектептегі педагогикалық процесті ұйымдастыру тәсілі; қызметті басқаруға жауапты адамның қабілеті мен жауапкершілігі; тиімділік, сабақтастық және қызмет ритағы; ақылды және демократиялық бағдар.

Қорытындылай келе, біздің заманымыздың білім беру саласында менеджмент жұмысты арттыруға, қолданыстағы жүйені дамытуға, сондай-ақ барлық іс-шаралардың қорытындысы бойынша жұмысты талдауға қабілетті екенін атап өткім келеді. Білім беру

саласында менеджментті қолдану қазіргі қоғамға және жалпы оқушының жеке басына әсер ете отырып, менеджменттің принциптері мен әдістерін қолдану арқылы пайдалы әсер етеді. Ата-бабамыз «Оқу инемен құдық қазғандай» демекші, шығармашыл, ізденімпаз, өз ісін риясыз сүйетін ұстаз ғана табысты болады, нәтижеге жетеді. «Табысты ұстаз - табысты оқушыға, табысты оқушы – табысты мектепке», яғни миссиямызға жетелейтіні сөзсіз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Веснин В. Р. менеджмент негіздері: оқулық / В. Р. Веснин. — М.: Даңғыл, 2015. — 320 с.
2.Гончаров М. А. білім берудегі менеджмент негіздері: оқу құралы / М. А. Гончаров. - 3-ші басылым., өшіріңіз. — М.: НОРУС, 2016. — 476 Б.
3.Мескон М. Х. менеджмент негіздері / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф.Хедоури. — М.: Уильямс, 2016. — 672 с.
4.Челнокова Е. А., Коровина Е.А., Агаев Н. Ф. педагогикалық менеджмент мұғалімнің басқару қызметінің түрі ретінде // заманауи ғылымды қажет ететін технологиялар. — 2015.
5.Шипилина Л. А. білім беру мекемесін басқару сапасы және білім берудегі менеджментті кәсібилендіру қажеттілігі. // Сібір педагогикалық журналы. — 2016. — № 10.

«РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТА КОМАНДАЛЫҚ САБАҚТЫҢ ТИІМДІЛІГІ»

Давлетова Жаркынай Сагиндыковна
Л.Қылышев атындағы жалпы орта білім беретін мектебі,
Батыс Қазақстан облысы, Шыңғырлау ауданы
Davletova_zko@mail.ru

Аннотация: Жаңартылған білім беру мазмұнындағы әдіс-тәсілдердің тиімділігіне ерекше назар аударылған. Командалық сабақта белсенді әдіс-тәсілдерді қолданудың қажеттілігімен оқытушылардың кәсіби құзіреттілігін дамытудағы оқытудың тиімді жолдары қарастырылған. Білім алушылардың тұлғалық өсуіне және оқу материалдарын меңгерудің тиімділігін арттыруға ықпал ететін әдіс- тәсілдердің бірі зерттеу жұмыстары болып табылады. Командалық сабақтыңда тиімділігі бар.
Аннотация: Особое внимание уделено эффективности методов и приемов в обновленном содержании образования. С необходимостью применения активных методов и приемов на командном занятии предусмотрены эффективные пути обучения в развитии профессиональной компетентности преподавателей. Одним из методов, способствующих личностному росту обучающихся и повышению эффективности освоения учебного материала, являются исследовательские работы. Имеет эффективность в командной последовательности.
Annotation: Special attention is paid to the effectiveness of methods and techniques in the updated content of education. With the need to apply active methods and techniques in a team lesson, effective learning paths are provided in the development of professional competence of teachers. One of the methods that contribute to the personal growth of students and increase the efficiency of mastering educational material is research work. It has effectiveness in the command sequence.
Түйін сөздер: жаңа технология, командалық оқыту, магниттік мектеп, оқытудың әдіс-тәсілдері

«Бірге жиналу-бастама, бірге болу-ілгерілеу, бірге жұмыс істеу – жетістік» дегендей 2014 жылдан бері Л.Қылышев атындағы ЖОББМ ресурстық мектеп болып

табылады. Жаңатұрмыс негізгі орта білім беретін мектеп магниттік мектеп болып бекітілген. Олар жылына үш сессияға келеді. Сол сессия уақытында әр түрлі практикалық, зертханалық жұмыстар жасайды. Әсіресе химия, биология, физика пәндерінен, мектептің материалдық базасын қолданады.

Мұғалімнің басты мақсаты-оқушыға қажетті білім берумен шектелмей алған білімін керек уақытында қолдана білуге үйрету. Осы мақсатта оқушыға дайын ақпаратты бермей, оны өз бетімен жұмыс істеуге, ізденуге үйрету қажет. Ол үшін әр ұстаз оқытуда білім берудің озық тәсілдерін қолдануы керек [1].

Бір технологияның өзі әр түрлі мұғалімдердің шеберлігіне байланысты әрқилы жүзеге асырылуы мүмкін. Не үшін тиімді? Себебі, биология сабағында озық технологияларды пайдалану - оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруын, оқушының өзін-өзі дамытуын, ойлауын елестету мен есте сақтау белсенділігін, дағдысын білім саласының дамуын қамтамасыз етеді. Оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтарын арттыру, өздігінен білім алуға құштарлығын таныту Әрбір технология өзіндік жаңа әдіс – тәсілдермен ерекшеленеді. Әдіс-тәсілдерді мұғалім ізденісі арқылы оқушы қабілетіне, қабылдау деңгейіне қарай іріктеліп, қолданылады. Тиімді пайдалыларын жетілдіре түседі. Көрнекі педагог В.А. Сухомлинский «Сабақ жасөспірімдердің интеллектуалды өміріне құр ғана сабақ болып қоймас үшін ол қызықты болуы шарт. Осыған қол жеткенде ғана мектеп жасөспірімдер үшін рухани өмірдің түлеген ошағына, мұғалім осы ошақтың құрметті иесі мен сақтаушысына айналады» деп айтқан. Өйткені жай ғана сабақ құнарсыз тағам секілді адам бойына жұқпайды. Қызықты сабақтар мұғалімнің ашқан жаңалығы, өзіндік қолтаңбасы, әдістемелік ізденістері, қолданған әдіс – тәсілдері арқылы ерекшеленіп, шәкірт жүрегінен орын алады. Сабақ үрдісінде пайдаланып жүрген әдіс – тәсілдер оқушылардың оқуға деген ынта – ықыласының, дағды мен ой – өріс, білім – біліктерінің артуымен сипатталары сөзсіз [2]. Оқытудың әдіс-тәсілдерін тиімді таңдап алу оқытуда табысқа жетуге негіз болады, әрі сабақтың тиімділігі мен сапасын барынша арттыруға мүмкіндік береді.

2019 жылдан бері командалық сабақ жүргізіліп келеді. Екі мектептің пән мұғалімдер арасында. Командалық сабақ нәтижесінде магниттік мектеп мұғалімінің практикалық дағдылары артады, тәжірибе жинайды және де сыныпта отыз оқушы болған уақытта екі мұғалімге өте тиімді. Топпен жұмыстың жүргізілу барасын, топтың белсенділігін екі мұғалім бақылай алады. Жұптық жұмыстың орындалуын, біреуі түсіндіріп жатқанда екіншісі тапсырмаларды дұрыс меңгеріп жатырма қарап жүреді.

Командалық жұмыстың алғы шарттарының бірі – бірлесе жоспарлау. «Құлыпқа кілт керек, дағдыға құнт керек» демекші, шебер бола болу үшін ынта мен жігер керек-ау деген байламдамын. Екі білікті, тәжірибелі маман қосылып оқушылар үшін ынтымақтастық ортаны орнатып, оқыту жұмысын ұйымдастырдық.

Біз үнемі өзгеріп тұратын әлемде өмір сүріп жатырмыз, онда жаңа технологиялар қарқынды дамып, ақпарат көлемі артып келеді [3]. Сондықтанда командылық сабақ бір мақсатпен біріктіретін, әрі қарай жұмысқа ынталандыратын, командалық жұмыстың тиімділігін арттыратын орта құруға мүмкіндік береді.

Өзімнің бір сабағыма тоқталатын болсам 6 сыныпқа жаратылыстану пәнінен «Тұрмыстағы химия» тақырыбында командалық сабақ өткіздік. Алдымен бірлесіп жоспар құрдық (1-сурет). Қасымдағы әріптесім жас маман. Қандай әдіс-тәсілдер қолданымыз, жас ерекшелігін қарап қандай тапсырма беретінімізді нақтылып алдық. Әріптесіме көрнекі құралдарды дайындауға берем. Оқушыларға да командалық сабақ қызық,себебі психологиялық ахуал туындайды, күнде көріп жүргеннен мұғалімінен бақса бірігіп берген сабаққа қызығушылығы одан артта түседі. Сабақтың жүргізілі барысын бөліп аламыз. Біреуміз үй тапсырмасын сұрасақ, екншіміз сабақтың мақсатын айқындап жаңа сабақты ашамыз. Қазіргі таңда жаңартылған білім беру мазмұны аясында топпен жұмыстың жүргізілу барасын, топтың белсенділігін мұғалім екіге бөлініп бақылай алады. Жұптық

жұмыстың орындалуын, біреуі түсіндіріп жатқанда екіншісі тапсырмаларды дұрыс меңгеріп жатырма қарап жүреді.

1-сурет

2-сурет

Тақырыпқа байланысты топтық жұмыста зерттеу жұмысын алдық оқушылар белсене қатысып, екі мұғалімге өте тиімді (2-сурет). Топтарды қарап бағыт-бағдар беріп отырады. Үлгермей отырған оқушыларға көмек береді. Сабақ аяғына дейін әр тапсырмаға уақыт берілді, сабақ бекітіліп, кері байланыс жүргізіліп сабақ уақытында аяқталды.

Ресурстық орталықта бірлесе командалық оқытудың артықшылықтарының бірі мыналар болып табылады деп ойлаймын:

- ✓ сыныптарда сабақ беретін мұғалімдер арасында тәжірибемен және идеямен алмасу;
- ✓ оқытудың бірыңғай стратегиясын талқылау;
- ✓ тиімді оқыту мен жоспарлауды жүзеге асыру;
- ✓ мұғалімдерді бір-біріне жақындату;
- ✓ жас мұғалімдерге жұмыста қолдау көрсету;
- ✓ туындаған мәселелерді шешу құралы ретінде қолдану;
- ✓ оқушылардың белсенділігі артады;
- ✓ оқушылар бірлесіп жұмыс жасайды
- ✓ екі мұғалімге командалық сабақ тиімді

Қорыта кетсем, қазіргі заман талабына сай өсіп келе жатқан жеткіншек технологияларды кеңінен пайдалануға бейім екені баршамызға аян. Сондықтан оқушы қызығушылығын, сабақтың тиімділігін арттыру үшін түрлі әдіс-тәсілдерді қолданғанымыз жөн.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Тиімді сұрақтар арқылы оқушылардың ойлау қабілеттерін дамыту әдістемелік ұсыным Г.Б.Төреханова Н.К.Абдрахманова. – Астана «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ ПШО, 2016 жыл, 44 бет

2.Педагогикалық қоғамдастықтағы мұғалім көшбасшылығы. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ ПШО, 2015 жыл, 78 бет

3.Сыныпта сындарлы әңгімені ынталандыратын стратегиялар «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ ПШО, Астана 2016 жыл

РЕСУРСТЫҚ МЕКТЕПТІҢ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ: ҮЗДІК ДӘСТҮРЛЕРДЕН БОЛАШАҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРҒА ДЕЙІН

Бисенгалиева Айкерим Кенесовна
Амангелді негізгі орта мектебі,
Батыс Қазақстан облысы, Шыңғырлау ауданы
aykerim.bisengalieva@mail.ru

Аннотация: Оқу тәрбие үрдісіндегі әдістемелік жұмыстарды жоспарлау мен жүзеге асырудағы тиімді әдіс-бірлескен әрекет. Ортақ мәселені бірлесіп шешу, мақсатты жүзеге асыруда өзара ықпалдастықты қамтамасыз ету арқылы қолайлы орта қалыптасады. Табысты сабақ, тиімді жоспарлау, сапалы нәтиже оқыту мен тәрбиелеу ісіндегі басым бағыт болып табылады. Бірлесекен әрекет сапалы да нәтижелі жұмыстың бастауы болу үшін ұжымдағы ахуал мен өзара сыйластық пен жауапкершілікті қажет етеді.
Аннотация: Эффективным методом планирования и проведения методических работ в учебном процессе являются совместные действия. Благоприятная среда формируется при совместном решении общей проблемы и взаимном сотрудничестве в реализации цели. Успешный урок, эффективное планирование, качественный результат – приоритетные направления в образовании и обучении. Для того чтобы совместные действия стали началом качественной и эффективной работы, необходима атмосфера в коллективе, взаимное уважение и ответственность.
Annotation: An effective method of planning and carrying out methodological work in the educational process is joint action. A favorable environment is formed by jointly solving a common problem and mutual cooperation in achieving the goal. A successful lesson, effective planning, high-quality results are priority areas in education and training. In order for joint actions to become the beginning of high-quality and effective work, a team atmosphere, mutual respect and responsibility are necessary.
Түйінді сөздер: бірлескен әрекет, командалық сабақ, әдістемелік дуэт, бірлескен әрекет, оқу сессиясы, нәтиже, әдіс-тәсіл

Бірлескен әрекет- нәтижелі жұмыстың бастауы

Мектеп — әлеуметтік мәселелердің ішіндегі ең өзектісі. Соның ішінде ауыл мектебінің мәселелесі – қазақтың елдігінің мәселесі. Ауыл мектебінде – қазақ ұлтының болашағы, үміт артқан ертеңі, ата-ана мен халық арманын арқалаған жас жеткіншек – ұрпағы оқып, тәрбиеленуде.

Қазақтың кемел дарын, таңғажайып, талантты ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынов «Елді түзетуді бала оқыту ісін түзетуден бастау керек» деген. Бүгінгі таңда республикадағы ауыл мектебіне тән ерекшелік оның шағын комплектілі болуы. Еліміздегі әлеуметтік-экономикалық жағдай, қала халқының күрт өсуі, миграция тағы сынды жағдайлар шағын комплектілі мектептердің санының өсуіне әкелді [1].

Шағын жинақты мектептер шалғайдағы шағын ауылдық жерлерде адамдарды тұрақтандырудың басты кепілі болып табылады. Өйткені отбасының тұрмыс-тіршілігі мен балаларын оқытып тәрбиелеу үшін, мұндай мектептер барынша мүмкіндік жасауға ұмтылады. Осы орайда, қазіргі қиын жағдайларға қарамастан, бұл типтегі мектептерде оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда кейбір қолайлы жағдайлар бар екендігін де естен шығармауымыз керек.

Батыс Қазақстан облысы, Шыңғырлау ауданы Амангелді негізгі орта мектебіде шағын жинақты мектеп ретінде бүгінгі таңдағы оқушы контингентінің аздығына қарамастан педагог-педагог, педагог-оқушы,педагог-ата-ана сында үштік қарым қатынас және бірлескен әрекет ету арқылы мектептің әдістемелік жұмысын жүзеге асыру басты мақсат болып отыр.

Бірлескен әрекет ету- командалық жұмыстың алғышарты. Олай болса мектептің оқу тәрбие жұмысын жүзеге асыруда командалық жұмысты енгізе отырып оның тиімділігін көріпте жатырмыз.

Командалық жұмыс деген не? Оқыту үрдісіндегі командалық жұмыс не үшін қажет?

«Команда – күш-жігерлерін жалпы мақсатқа қол жеткізу үшін біріктірген топ». Осы анықтамаға өз педагогикалық қызметімізді негіздей отырып, «Бірге жиналу – бастама, бірге болу – ілгерілеу, бірге жұмыс істеу – жетістік» екенін біз мектебіміздегі басты қағидатына айналдырдық деуге де болады [2]. Шағын жинақты мектептер қатарында жетекші мектеп пен магниттік мектеп арасындағы ынтымақтастықты жүзеге асыру, білім сапасын арттыру,мектеп оқушыларының арасында қолайлы орта туғызу мақсатында жүзеге асырылып жатқан әр оқу жылындағы Ащысай МББК ресурстық орталықтың жұмыс жоспарына сай оқу сессиясын ұйымдастыруда бірлесекен әрекет негізгі жолға қойылған. Олай деуге басты себеп сессия барысындағы жетекші мектеп мен магниттік мектеп педагогтарының бірлесіп әрекет етуі, атап айтқанда командалық сабақты бірлесіп жоспарлау мен өткізу, сыныптан тыс тәрбиелік шаралардың мектеп тәлімгерлерінің бірлесіп жоспарлауы өз нәтижесін беріп жүргені ақиқат [3].

1-сурет 2-сурет

Тірек мектеп пен магниттік мектеп арасындағы бірлескен семинар

Ресурстық орталықтың әр оқу сессиясында жетекші мектеп пен магниттік мектеп педагогтары командалық сабақтарын бірлесе жоспарлап, өзара тәжірибе алмасып, тиімді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы табысты сабақтар өткізіледі.

3-сурет

Қазақ тілі мен орыс тілі пәндерінен кіріктірілген командалық сабақ

4-сурет 5-сурет

Ағылшын тілі сабағы Тарих сабағы

6-сурет

«Әдістемелік дуэт» жобасы бойынша бірлескен жұптар жұмысы

Ауыл мектебі – аз ғана шәкіртпен жұмыс жасау барысында кездесетін қиындықтарға қарамастан мектептің алға қойған мақсат пен міндеттерін жүзеге асыру мектептің педагогикалық ұжыммен жүзеге асатыны сөзсіз. Олай болса сол ұжымды ортақ мақсаттқа жұмылдыру мен жұмысты бірлесіп жоспарлау мақсатқа жетудің бірден бір жолы. Командалық сабақ беру, шығармашылық топпен, жұппен жұмыстану ортақ бірлесіп әрекет ету жұмысымыздың жемісі де аз емес. Жас мамандардың өзара тәжірибе алмасып, кәсіби өсуіне ықпал етсе, педагогтардың бірі біріне деген сыйластық пен мәселені бірлесіп шешу, талдау дағдылары қалыптасады.

«Жұмыла көтерген жүк жеңіл» демекші дегендей қандай да істің бірлікте басталып, өз нәтижесін сапалы жағынан көрсетсе, еңбектің еш болмағандығы олай болса «Күш бірлікте»деп әрқашан нақты мақсатты алға қойып бірлікте болайық!

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Жақыпов С.М. Оқыту процесіндегі танымдық іс — әрекет психологиясы. – Алматы: «Алла прима» ЖШС, 2008.

2.Тоқсанбаева Н.Қ. Педагогикалық ұжымдағы қарым-қатынастың психологиялық ерекшеліктері // Әл-Фараби атындағы ҚҰУ хабаршысы, Социология және психология сериясы. №1 – Алматы, 2005.

3.Мұғалімге арналған нұсқаулық: Екінші(негізгі) деңгей /Бакиров К.А., Намысова Г.А., Аушева И.У., Шаримова А.Г., Ғабдоллақызы Б., Байкенова Б.А Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығының баспасы, 2014.-292

THE PERSPECTIVE OF THE COMMUNICATIVE TEACHING METHOD AMONG THE ENGLISH TEACHING METHODS
АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІНІҢ АРАСЫНДА КОММУНИКАТИВТІ ОҚЫТУ ӘДІСІНІҢ ПЕРСПЕКТИВАСЫ
ПЕРСПЕКТИВА КОММУНИКАТИВНОГО МЕТОДА ОБУЧЕНИЯ СРЕДИ МЕТОДОВ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Esra Diner
“BILIM-Innovation” high school for gifted girls, Pavlodar
esradinerkz@gmail.com

Abstract: The methods used in foreign language teaching have been the subject of discussion at every stage. New and different methods have been applied continuously in this process. The deficiency of one has been tried to be eliminated with the other. The majority of the methods used in foreign language education also bring with it the issue of which method to use. In order to apply these methods effectively, it is necessary to know their basic principles, shortcomings

and application methods fully. This study focuses on the characteristics of communicative language teaching, its lack of use and criticism.
Аңдатпа: Шет тілін оқытуда қолданылатын әдістер әр кезеңде талқыланатын тақырып болды. Бұл процесте үнемі жаңа және әртүрлі әдістер қолданылды. Олардың біреуінің кемшілігін екіншісінің көмегімен жоюға тырысты. Шет тілін оқытуда қолданылатын әдістердің көпшілігі қандай әдісті қолдану керектігі туралы сұрақпен бірге келеді. Бұл әдістерді тиімді қолдану үшін олардың негізгі принциптерін, кемшіліктері мен қолдану әдістерін толық білу қажет. Бұл зерттеу коммуникативті тілді оқытудың ерекшеліктеріне, оның жеткіліксіз қолданылуына және сынға алуға бағытталған.
Аннотация: Методы, используемые в обучении иностранному языку, были предметом обсуждения на каждом этапе. В этом процессе постоянно применялись новые и непохожие друг на друга методы. Недостаток одного пытались устранить с помощью другого. Большинство методов, используемых в обучении иностранному языку, также сопряжены с вопросом о том, какой метод использовать. Чтобы эффективно применять эти методы, необходимо полностью знать их основные принципы, недостатки и методы применения. Это исследование сосредоточено на особенностях преподавания коммуникативного языка, его недостаточном использовании и критике.
Key Words: Foreign language education, foreign language teaching method, communicative language teaching
Кілтті сөздер: Шет тілінде білім беру, шет тілін оқыту әдістемесі, тілді коммуникативтік оқыту
Ключевые слова: Образование на иностранном языке, методика преподавания иностранного языка, коммуникативное обучение языку

Introduction

The dictionary meaning of the word method is the way used to achieve a goal, system, process and achieving results by implementing a plan.

This path followed in order for teaching to achieve the set goals needs to be constantly renewed, improved as the needs of individuals are constantly being moved to other dimensions depending on the innovations of the era and the production of knowledge. This requirement constantly keeps in mind the question of how a good method should be.

Methods Used in Foreign Language Teaching

The purpose of the method applied in language teaching is to help the student to learn the target language in the shortest and most reliable way. No method applied until today has been sufficient alone to achieve the goal. There are some techniques are appeared due to lack of understanding the target foreign language. (Memis, 2013: 298) For this reason, many methods applied in the teaching technique have been tried. According to Department of Modern Languages of the Council of Europe some common teaching methods are as follows;

- Grammar-Translation Method
- Direct Method
- Natural Method
- Audio-Lingual Method
- Cognative-Code Method
- Communicative Language Teaching
- Eclectic Method
- and there are also some less common alternative techniques;
- Suggestopedia
- Community Language Learning
- The Silent Way
- Total Physical Response
- Audiovisual Method
- Task-Based Method

- Content-Based Method

Communicative Language Teaching (CLT) is one of the approach of English language teaching methods which focuses on developing students' communicative skills and ability of usage language confident and appropriately. CLT method emerged in 1980s due to demand of usage of second language in real life-situations. People who are effective in the implementation of this method are sociolinguist Hymes, language teaching specialists Henry Widdowson (1978), Christopher Brumfit (1979) and Keith Johnson (1982). In advance Grammar-Translation Method would use to teach non-native English students. Since grammar-translation method was preferred rather than students' communication and interactive skills. The purpose of CLT is focusing on learners could use the target language during the classroom and produce speech in real-life contexts and engage in conversation.

Features of CLT

Since the main goal in this method is the student, the teaching environment, teaching materials and activities are designed for the them. These materials are shown in order for the target language to be functional in everyday life and to reflect the culture of that language.

The teacher's mission is to control students if they are communicating correctly with each other. (Demirel, 2010: 51).

The teacher who applies this method should know both language completely.

If necessary, students and teachers can translate to the mother tongue in a controlled way. (Hengirmen, 2006: 34).

Target language should be used while explaining the activity and also during the homework would be given. (Demirel, 2010: 57).

Grammar and sentence structure are learned during the activity and dialog.

During the activity there are "role plays, games, pair works, interviews, presentations and learning while teaching."

In some dialogues, blank filling is performed. Sentences bel.onging to the same structure are matched oral and written. (Demirel, 2010: 51).

Questions are asked about the student's own life related to the subjects taught to them before. Later, the student is given certain topics and asked to do group work on these topics. (Demirel, 2010: 52).

In order to understand the reading part, unknown words are explained in advance and it is facilitated for students to understand.

Training is given to students to acquire skills such as vocabulary, pronunciation before they are used in natural communication.

Criticism

Putting the grammar rules into CLT method without bringing them forward is seen as a lack of this method. Grammar rules are indispensable for a language to be used more correctly.

The CLT ignores memorization, however this is actually a beneficial technique whether you use it properly. (Hengirmen, 2006: 36).

The lack of content in the course materials and the use of dialogue instead.

During the lesson while students work in pairs teacher cannot catch up correct whole student's mistakes.

This situation makes learning inefficient and also undermines the teacher's authority.

Conclusion

The methods used in foreign language teaching aim to teach the target language in the best way. The constant development of alternatives to these methods shows that there can be no mention of the existence of a single and perfect method. In order for the method to be successful, it is necessary to make it suitable for this method by taking into account factors such as the environment, the language used by the students, in addition to the usage characteristics. It is not possible to teach language, which is in constant development and change along with humanity, by a single and stationary method. For this reason, the method to be used in teaching should adapt to these changes and be in continuous development.

LITERATURE

1. Applying the Communicative Language Teaching Approach
2. https://sanako.com/applying-communicative-language-teaching-approach
3. BRUMFİT, C.J. ve JOHNSON, K., The Communicative Approach To Language Teaching. Oxford University Press, Oxford, 1979.
4. DEMİREL, Özcan, Yabancı Dil Öğretimi. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2010
5. HENGİRMEN, Mehmet, Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi. Engin Yayın Evi, Ankara, 2006.
6. Memiş, M. R. Erdem, M. D. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. Turkish Studies - International Periodical For Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8(9) Summer, 297-318

УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТТЕ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН БАСҚАРУ
QUALITY MANAGEMENT OF EDUCATION IN PEDAGOGICAL MANAGEMENT

Габдуллина Анара Адиетовна
Комплекс «Школа-ясли-детский сад» Амангелді»,
ЗКО, Таскалинский район, п.Амангелді
adietovna@mail.ru

Аннотация: А.А.Габдуллина «Управление качеством образования в педагогическом менеджменте». В докладе дан обзор на управление качеством образования а педагогическом менеджменте, а также приведены примеры из учебно-воспитательного процесса конкретной школы. Показаны различия в работе сельских и городских школ и пути их решения. Уделено внимание на развитие кадрового потенциала школ и применение различных современных технологий на уроках, с целью повышения качества обучения.

Ключевые слова**:** педагогический менеджмент, качество образования, лидерство, внутришкольный контроль, мониторинг

Уважаемые коллеги, ученые и гости данного мероприятия, вашему вниманию предлагаются некоторые размышления по вопросу "Управление качеством образования в педагогическом менеджменте" с ракурса реалий сельской школы...

Начнем с определений понятий "качество образования", «педагогический менеджмент» – как бы банально и заезженно нашему слуху они ни звучали…

Безусловно, качество образования – это, во-первых, общегосударственная задача – от качества образования зависят устойчивое социально-экономическое, политическое развитие страны и благополучие граждан, во-вторых, качество образования - это многогранный процесс, включающий в себя оценку, анализ и улучшение всех аспектов образовательного процесса, это комплексная характеристика образовательной деятельности и подготовки обучающегося, выражающая степень их соответствия государственным образовательным стандартам и требованиям. Именно школа несет ответственность за выполнение образовательных программ. А педагогический менеджмент, в свою очередь, фокусируется на организации и оптимизации образовательных ресурсов для достижения высших стандартов или качества обучения - то

есть, педагогический менеджмент – это метод управления работой школы и эффективная организация учебно-воспитательной работы.

В рамках заявленной темы хотелось бы обратить внимание на отдельные аспекты вопроса качества образования в сельских школах, поскольку существует объективная проблема разрыва в качестве обучения между городскими и сельскими школами. Исходя из этих данных реалий, мы и выстраиваем педагогический менеджмент нашей организации: на педагогических советах, рабочих совещаниях постоянно рассматриваем, решаем вопросы механизмов повышения качества обучения и сокращение разницы в подготовке наших учащихся. Соответственно разрабатываем комплекс образовательно-воспитательных мер, направленных на достижение учащимися результатов в олимпиадах городского, областного, республиканского масштабов, на успешные показатели ЕНТ, на многостороннюю, качественную подготовку и переподготовку педагогических кадров и многое другое.

Естественно, что в связи с развитием новой парадигмы образования и теории управления педагогический менеджмент постоянно обновляется. И сегодня в школах очень важно правильно выстроить организацию учебно-воспитательной работы: это грамотно составленные планы, вовремя проведенный мониторинг, систематический внутришкольный контроль. Несомненно, все это как единое звено, является движущими силами качественного образования. Как руководитель организации в своей работе я стараюсь придерживаться принципов разделенного лидерства, которое основывается на возложении лидерских полномочий на других коллег с целью внедрения культуры корпоративного лидерства. Разделенное лидерство включает в себя стратегическое лидерство – это вид лидерства, помогающий реализовать цели и позиции организации для ее успешной работы, при котором разрабатываются основные стратегии, направления развития, необходимые ресурсы и наиболее эффективные подходы коллективных достижений. Здесь важно правильно распределить задачи и обязанности между членами коллектива, чтобы каждый мог качественно выполнять свою работу и в то же время работать в команде, что, безусловно, расширяет возможности педагогического менеджмента и повышает качество школьного образования.

На сегодня в управлении качеством образования выделяются следующие ключевые факторы – умение учащихся применить полученные знания в жизни, а также способность педагога увлечь детей своим предметом. И, если все фигуры образовательного процесса устремлены качественно выполнять свою работу, то будут развитие и результат. На примере своей школы хочу отметить, что учителя, применяющие на своих уроках современные цифровые технологии, имеют больше достижений и свободу выбора в решении широкого спектра педагогических задач. Использование современных технологий на уроках позволяют им внедрять новые методики обучения, что, безусловно, повышает мотивацию и образовательные результаты учащихся – у таких учителей дети занимают призовые места на различных интеллектуальных конкурсах, смотрах районного, областного масштаба. Учитель, готовя ученика к конкурсам, сам становится той движущей силой, которая влияет на качество образования.

Основные составляющие управления качеством образования -планирование образовательных программ, контроль за их выполнением и постоянный мониторинг обучения -. Систематическая оценка и анализ результатов помогают выявить успешные методы и определить области, требующие дополнительного внимания. Как уже выше говорилось, без четко продуманного и правильно составленного плана, не будет качественного образовательного процесса. Поэтому в нашем педколлективе одно из главных требований – это грамотное планирование, а именно система внутришкольного контроля, которая за последний год претерпела много изменений. После каждого посещения урока, да и любого планового мероприятия, мы учимся всесторонне и качественно проводить анализ, чтобы в дальнейшем ошибки, которые были допущены – не повторялись вновь. И, конечно, постоянно ведем мониторинг обучения учащихся,

чтобы видеть реальную картину. В сельских школах немного легче проводить эту работу, так как нет большого количества учащихся, как в городских школах, но это не говорит о том, что можно ослабить мониторинговую работу. В конце учебного года наша школа составляет анализ своей работы за год, после каждого направления деятельности проводим SWOT-анализ, который отчетливо показывает нам наши проблемы и пути их решения.

Также в управлении качеством образования большую роль играет профессиональное развитие педагогов.

Успешное образование невозможно без компетентных и мотивированных педагогов. Постоянная профессиональная подготовка и переподготовка, обмен опытом и внедрение инноваций в преподавательскую практику являются ключевыми элементами повышения качества образования. Уровень подготовки сельских учителей сегодня ничем не отличается от городских учителей: они также обучаются на курсах повышения, проходят достаточно онлайн-курсов, внедряют в свою работу новые технологии. В нашей школе второй год внедряется тренд проектно-ориентированного обучения. Методические объединения учителей работают над проектной деятельностью, связанной с их предметами. Данная проектная работа значительно расширила возможности для повышения качества обучения, так как здесь задействованы и учителя, и ученики, которые занимаются поисковой, исследовательской деятельностью. Каждое методическое объединение исследует определенное тематическое направление – темы проектов каждый год меняются, если виден прогресс. Например, в прошлом учебном году все пять методических объединений работали над разными темами, итогом стал конкурс на лучший проект, где учителя представили свои достижения и результаты. В этом учебном году мы продолжаем реализацию проектно-ориентированного обучения, так как он дает значимые результаты в поднятии качества образования.

Вместе с тем необходимо отметить и слабые позиции сельских школ – это низкий процент публикации методических материалов, что свидетельствует о слабой научно-методической подготовке, что также отражается на качестве обучения. Поэтому почти на каждом методическом заседании, педагогических советах эта проблема не сходит с повестки.

В вопросах предоставления качественного обучения немаловажным является использование ученической обратной связи - она помогает выявить сильные и слабые стороны образовательного процесса. Внимание к мнению обучающихся позволяет адаптировать методики обучения и сделать их более эффективными. Педагоги нашей школы на своих уроках активно применяют обратную связь от учащихся, без которой современный урок будет неполным. Обратная связь позволяет учителю понять – правильно ли ученик понял тему, на что нужно обратить внимание в следующий раз. Сегодняших школьников можно заинтересовать лишь новыми, интересными, мотивационными методиками, поэтому учителям необходимо постоянно обновлять свои знания в сфере современных технологий. Безусловно, все перечисленные факторы сказываются на качестве обучения. В нашей школе отдельные учителя применяют цифровые платформы «LearningApps», «Quizlet», «wordwall», «kahoot» - их уроки, несомненно, вызывают живой, искренний интерес у учащихся, поскольку цифровые образовательные ресурсы помогают учителю за короткое время выстроить многоплановый и эффективный урок, а учащимся - успешно усвоить новый учебный материал. К сожалению, из-за отсутствия качественного интернета пока не все сельские школы имеют возможность широко использовать такие инновационные интерактивные методики.

Говоря о современных вызовах качества педагогического менеджмента, нельзя забывать и о международных стандартах. Сравнение образовательных систем с международными стандартами становятся все более востребованными, а также предполагают необходимость адаптации и внедрения лучших мировых практик. В

современной школе для повышения качества образования необходимо проведение постоянного мониторинга состояния, тенденций перспективного развития, объективной и адекватной оценки образовательных достижений учащихся. В данный момент усилия нашего коллектива направлены на подготовку к внешним оценкам учебных достижений МОДО, ЕНТ, а также на выполнение заданий материалов международных исследований Pisa, Pirls, Timss, чтобы наши школьники могли быть готовы к такого рода исследованиям.

Современное образование находится в постоянном изменении, следовательно, необходимы гибкие и инновационные подходы в управлении качеством образования, направленные на активное внедрение новых методик, на развитие критического мышления, творческого подхода и готовности к изменениям.

Таким образом, управление качеством образования - это не просто стратегия, но эта большая ответственность перед будущим поколением. Систематический мониторинг, постоянное совершенствование и адаптация к новым вызовам - вот путь к обеспечению высокого качества образования для каждой личности будь то в городской или сельской школе. Возникающие проблемы в сельской школе решаемы и решаются государством - следовательно, большой разницы в управлении качеством образования быть не должно.

ЛИТЕРАТУРА

1. Львов Л.В. Педагогический менеджмент : учебное пособие. - Челябинск: ЧГАУ, ЮУНОЦ РАО, 2008.
2. «Педагогикалық менеджмент» Ш.Х.Курманалина, С.М.Бахишева, Н.Н.Дәулеткалиева, Н.Ж.Архыматаева. Оқу құралы. – Астана 2018 ж.
3. Хмоленко И.Н. Международный научный журнал «ВЕСТНИК НАУКИ» № 6 (51)

ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Хамитова Н.М.
СОШ №25 г.Павлодар, Казахстан
oldina80@mail.ru

Аннотация: В докладе рассматривается использование ЭОРов и ЦОРов на уроках русского языка и литературы. Выбранная тема на сегодня очень актуальна: использование в учебном образовательном процессе цифрового образовательного ресурса позволяет повысить интерес к обучению, позволяет разнообразить формы работы, деятельность учащихся, активизировать внимание, повышает творческий потенциал личности. Использование интернет-ресурсов, веб-сервисов, создание тестов в Google classroom воспитывают интерес к уроку, делают его интереснее. Практическая значимость доклада в том, что предложенные пути могут быть использованы учителями в процессе формирования информационно-коммуникационной компетенции и развития у детей познавательного интереса.
Ключевые слова: цифровые образовательные ресурсы, цифровые технологии, веб-сервисы,дистанционное обучение, WhatsApp, Google classroom, тестирование.

«Учитель живет, пока он учится,
когда он перестает учиться, в нем умирает учитель»"
К. Д. Ушинский

Сегодня мир стремительно меняется, что обусловлено такими факторами, как глобализация, мобильность человеческих ресурсов, гигантские перемены в сфере технологий, доступность и многообразие информации, растущее влияние СМИ, а также

инновации в науке и образовании. Цифровая школа - наше будущее. Современные образовательные технологии позволяют любому учителю добиваться высоких результатов обучения. Диапазон возможностей цифровых технологий гораздо шире и зависит от фантазии, творчества и технической подготовленности учителя. Применение современных технологий в преподавании русского языка и литературы повышает мотивацию современного школьника к занятиям, стимулирует его познавательный интерес и повышает эффективность групповой и самостоятельной работы. Я убедилась, что использование современных образовательных технологий на уроках русского языка и литературы даёт высокие результаты:

- развивает творческие, исследовательские способности учащихся, повышает их активность;
- способствует интенсификации учебно-воспитательного процесса, более осмысленному изучению материала, приобретению навыков самоорганизации, превращению систематических знаний в системные;
- помогает развитию познавательной деятельности учащихся и интереса к предмету;
- развивает у учащихся логическое мышление, значительно повышает уровень рефлексивных действий с изучаемым материалом.

Возможности, которые дают цифровые технологии:

- автоматическая проверка (экономия времени преподавателя, возможность задавать на дом тренировочные диктанты) и др.
- мультимедийность (возможность вставить в учебник звук, видео, что помогает лучше запомнить материал).
- интерактивность (включение в активную работу одновременно всех учеников группы, что даёт экономию времени). Мы работаем в классе и дома.
- совместная работа группы над проектом (возможность совместно создавать документы, презентации, ментальные карты и т.п. исследовательской группой учащихся).
- статистика ошибок (экономия времени ученика при работе со словарём, экономия времени учителя при анализе ошибок).
- разнообразие (возможность быстро генерировать большое и даже бесконечное количество однотипных упражнений – экономия времени учителя, повышение качества образования для ученика).

В настоящее время создано множество различных коллекций цифровых образовательных ресурсов, включающих специально разработанные наборы разнообразных ЦОР, тематические коллекции, инструменты, программные средства для организации учебного процесса.

Чтобы сохранить интерес к предмету и сделать учебно-воспитательный процесс качественным, на уроках русского языка и литературы активно используются информационные образовательные ресурсы.

Цифровые образовательные ресурсы - это представленные в цифровой форме средства с визуальной информацией (фотографии, иллюстрации, схемы), а также средства с аудио- и видеоинформацией, необходимые для организации учебного процесса

Применение цифровых образовательных ресурсов для активизации познавательной деятельности на уроках и для восполнения пробелов учащихся может проводиться на различных этапах урока.

1. Этап актуализации знаний.
2. Этап объяснения нового материала.
3. Этап закрепления и совершенствования знаний, умений.
4. Этап контроля и оценки знаний, умений, навыков.

Использование ЦОР позволяет повысить роль наглядности, дает учащимся более полную и достоверную информацию об изучаемых процессах, включает их в активную работу. На этом этапе формируются УУД (универсальные учебные действия). На уроках закрепления и обобщения полученных знаний для контроля и аттестации учащихся можно

использовать различные тесты. Это тесты, предполагающие ввод ответа в той или иной форме и его автоматическую проверку.

Таким образом, практически на каждом уроке русского языка возможно применение ЦОР. Цифровыми образовательными ресурсами могут пользоваться все участники образовательного процесса: и учителя при подготовке и ведении занятий, и учащиеся на уроках и при выполнении домашних заданий. Для повседневной практической деятельности учителя наиболее значимыми являются такие возможности цифровых средств обучения, как:

- адаптация учебного материала к конкретным условиям обучения, потребностям и способностям обучающихся;
- тиражирование и размещение материалов в сети.

С этой целью при изучении романа А.С.Пушкина «Евгений Онегин» я использовала творческие задания по созданию видеороликов, миниспектакля с участием главных героев. Учащиеся сами подбирали роли, а также место, на фоне которого читали отрывки из поэмы А.С.Пушкина «Евгений Онегин». Учащиеся читали отрывки из поэмы («Письмо Татьяны к Онегину» на русском и казахском языках, «Письмо Онегина к Татьяне»)на фоне прекрасного осеннего пейзажа нашего города. Затем лучшие из них я разместила на сайте школы в Инстаграм.

Таким образом, применение цифровых обучающих средств на уроках обеспечивает:

· экономию времени при объяснении нового материала;

· представление материала в более наглядном, доступном для восприятия виде;

· воздействие на разные системы восприятия учащихся, обеспечивая тем самым лучшее усвоение материала;

· дифференцированный подход к обучению учащихся, имеющих разный уровень готовности восприятия материала;

· постоянный оперативный контроль усвоения материала учащимися.

Это в целом стимулирует разнообразие творческой деятельности учащихся, дает возможность увеличения объема информации, воспитывает навыки самоконтроля, повышает интерес к предмету.

Уроки с использованием ЦОР являются одним из самых важных результатов инновационной работы в образовательном процессе.

Сегодня школа должна не только давать глубокие знания, умения и навыки учащимся, но и учить их мыслить, рассуждать, исследовать, проектировать, способствовать развитию самостоятельной познавательной активности. Безусловно, что эффективен не тот, кто просто много знает, а тот кто владеет инструментами приобретения, организации и применения знаний из различных источников информации.

Мне бы хотелось остановиться на тех ресурсах, которые чаще всего используются на уроке.

Презентация, видеоуроки, объясняющие материал в непринужденной форме, мультимедиа. Использовать их можно и при объяснении нового материала, и при закреплении знаний, и при выполнении творческих заданий и физминуток. Для создания презентаций к уроку не нужны какие-то особые программы, хватит и стандартных средств типа PowerPoint. Существуют интернет-сервисы, которые значительно упрощают процесс создания презентаций и экономят время учителя. Цифровые образовательные ресурсы - это представленные в цифровой форме фотографии, видеофрагменты, звукозаписи, текстовые документы и иные учебные материалы, необходимые для организации учебного процесса. Увеличение умственной нагрузки на уроках заставляет задуматься над тем, как поддержать интерес учащихся к изучаемому предмету, их активность на протяжении всего урока…. А ведь ещё известный педагог К.Д. Ушинский говорил: «…ученье, лишённое всякого интереса…убивает в ученике охоту к учению, без которой он далеко не уйдёт».

Неоценима роль ЦОРов в дистанционном обучении:
- во-первых, усиливает положительную мотивацию обучения, активизирует познавательную деятельность учащихся;
- во-вторых, позволяет проводить уроки на высоком эстетическом и эмоциональном уровне; обеспечивает наглядность, привлечение большого количества дидактического материала;
- в-третьих, повышается объем выполняемой работы на уроке в 1,5-2 раза;
- в-четвертых, расширяется возможность самостоятельной деятельности; формируются навыки исследовательской деятельности;
- в-пятых, обеспечивается доступ к различным справочным системам, электронным библиотекам, другим информационным ресурсам [1, с.55-56].

И если в первое время учителя применяли такие варианты, как BilimLand, Daryn.Online и другие предложенные платформы, то потом появилась возможность разобраться с огромным количеством разнообразных программ и приложений и выбрать самый оптимальный вариант для каждой конкретной школы.

Это могут быть уроки в режиме реального времени, когда с учениками назначается online-встреча через платформы и приложения Zoom, Skype, Google Meet, Discord, Microsoft Teams, Moodle , Google Classroom.

Google Класс — бесплатный веб-сервис, разработанный Google для школ, который призван упростить создание, распространение и оценку заданий безбумажным способом.

Основная цель Google Класс — упростить процесс обмена файлами между учителями и учениками.

Google Класс сочетает в себе Google Диск для создания и распространения заданий, набор сервисов Google для создания документов, презентаций и электронных таблиц, Gmail для общения и Календарь Google для планирования.

Возможности Gogle Класса: создание курсов, заданий и управление ими, работа с оценками в режиме онлайн; добавление материалов к заданиям, например видео YouTube, формы Google, опросы и другие объекты с Диска.

С целью восполнения пробелов в знаниях среди неуспевающих я создала отдельную группу, которым дистанционно посылаю задания в Google classroom. Чем меня привлек Google classroom? Во- первых, это удобная форма оценивания учащихся. Во - вторых, это удобная форма организации урока: к заданию можно прикрепить любой документ, в том числе аудио, видео, включая и собственные записи, например, образцы выполнения устных заданий, презентации, фото, текстовые документы.

Отдельно хочется сказать о тестах, которые я создаю и использую как по темам урока, так и для проведения СОР или СОЧ. Тесты могут быть как с выбором ответа, так и для самостоятельной формулировки ответа (предложением или целым текстом). Они могут проверяться автоматически (выбор ответа) или вручную. После отправки теста ученик может увидеть свою оценку, допущенные ошибки, а учитель помимо ответов каждого ученика может посмотреть общую картину выполнения теста и выполнения отдельных заданий, что очень полезно для анализа усвоения материала.

И конечно, это удобная форма коммуникации через личные комментарии. Ученик может задать вопрос до того, как приступит к выполнению задания, прислать комментарии вместе с заданием, учитель не только поставить отметку, но и прокомментировать ответ учащегося, отметив не только ошибки, но и сильные стороны. Многие ученики на этом не останавливались и что-то уточняли, просили более подробных разъяснений по поводу своих недочетов или ошибок. Таким образом, проявлялась их заинтересованность в учебном процессе, возникала деловая- партнерская коммуникация с учителем.

И наконец, очень удобная система накопления оценок и ее разные модификации: общий журнал, журнал отметок по заданиям, по ученикам, с указанием кто задолжал, кто сдал вовремя, а кто с опозданием.

Это в целом стимулирует разнообразие творческой деятельности учащихся, дает возможность увеличения объема информации, воспитывает навыки самоконтроля, повышает интерес к предмету.

Также в работе можно использовать готовые программные продукты : Интернет – ресурсы, текстовые материалы, тесты, презентации учебного материала, разработанные для уроков и созданные самими обучающимися.

Другой вариант взаимодействия учителя с обучающимися – через предоставление ему учебных материалов через использование возможностей мессенджера WhatsApp. В последнее время появилась новая функция в WhatsApp, когда можно сделать опрос по любой пройденной теме прямо на странице чата класса. Функция «Создать опрос» предусматривает варианты вопросов в виде теста, на которые дети тут же могут дать ответ. Это помогает определить уровень усвоения знаний по теме.

Чтобы сохранить интерес к предмету и сделать учебно-воспитательный процесс качественным, на уроках русского языка и литературы активно используются цифровые информационные технологии.

У учителя есть возможность выбора наиболее подходящих и доступных ему средств ИКТ для организации урока. Например, при подготовке к урокам языка и литературы используются информационно-обучающие средства чаще всего с текстовой информацией (энциклопедии, словари, хрестоматии), при проведении уроков - средства с визуальной информацией (фотографии, иллюстрации, схемы), также добавляются средства с аудио- и видеоинформацией.

Использовать ЦИКТ на уроках можно в различных формах:

1. Анимированные схемы, таблицы. Основная сфера применения – занятия повторительно-обобщающего характера. Это вариант презентации, рекомендуемый при проведении занятий, связанных с систематизацией какого-либо материала. Используя в качестве фонового рисунка изображение, характерное для изучаемой темы, учитель выводит на слайд незаполненную таблицу поэтапно. Эффективные схемы, таблицы даны в коллекции ЭОРов, ЦОРов.
2. Тестирование. Вариант, который также может быть рекомендован при проведении уроков закрепления материалов.
3. Использование учителем при объяснении учебного материала новейшей информации, заимствованной из сети ИНТЕРНЕТ.
4. Интернет-олимпиады.
5. Выполнение творческих и научно-исследовательских работ на персональном компьютере с возможностью проверки этих работ учителем и для дальнейшего использования данного материала в учебном процессе.
6. Компьютерная демонстрация мультимедийного урока или отдельной его части.
7. Защита реферата в виде презентации.
8. Рабочая тетрадь и УМК для самостоятельной работы ученика (пособие для подготовки к ЕНТ, комплекс очень мобильный: его можно постоянно пополнять).
9. «Своя игра». Вариант «игрового» проведения обобщающего урока. Стартовый слайд визуально напоминает табло популярной телеигры. От него происходит переход на слайд с конкретным вопросом. Затем – слайд с правильным, откомментированным ответом.
10. Использование готовых компьютерных программ.

Эти ресурсы можно вводить на любом этапе урока, их также можно давать детям как дополнительный материал. Очень удобно использовать ЭОРы детям, которые по какой-либо причине пропустили уроки. Плюс в использовании ЭОРов – это разновозрастные задания, работа в режиме on-line.

В наши дни огромный выбор ЦОР по русскому языку и литературе. Особое внимание заслуживают мультимедиа-пособия для средней школы Их цель – помочь ученикам освоить курсы на базовом или повышенном уровне, закрепить и систематизировать полученные знания. Применение современных мультимедиа-

технологий, разнообразный иллюстративный материал, нестандартная форма подачи учебного материала стимулирует познавательный интерес и поисково-исследовательскую деятельность учащихся.

Можно сделать вывод, что систематическое и целенаправленное использование ЦОР на уроках русского языка и литературы повышает заинтересованность учащихся в обучении. Следовательно, будет повышаться и качество знаний по предмету.

Использование КТ в педагогической деятельности позволяет повысить степень наглядности при изложении учебного материала, при наличии обратной связи осуществлять коррекцию ошибок при выполнении проверочных или практических работ, его возможности способствуют систематизации, структуризации учебного материала, моделированию учебного процесса и т.д..

Уроки русского языка и литературы с компьютерной поддержкой являются наиболее интересным и важным показателем внедрения ИКТ в учебный процесс. Педагогу необходимо выйти на Youtube канал и в плейлисте найти интересующий предмет. Подготовленные видеоконтенты отличаются четкостью и лаконичностью компоновки материала, красочностью и оригинальностью. Соответствуют возрастным особенностям учащихся. Использовать данные ресурсы можно как на уроках, так и во внеурочное время для закрепления материала или в рамках перевернутого класса для ознакомления с новой темой. Для 1-4 классов продолжительность видеороликов не более 5-7 минут, для 5-11 классов не более 10-12 минут.

Наряду с этим педагоги могут использовать различные образовательные сайты, которые помогут организовать процесс обучения и сделать его более интересным.

При системном применении активных методов обучения и использования ЦОР можно добиться высокой познавательной активности учащихся, усвоения большого объема учебного материала, развития речи, памяти, мышления.

Таким образом, уроки с использованием ЦОР являются одним из самых важных результатов инновационной работы в образовательном процессе.

Как сказал С. Соловейчик: «Учитель - это ученик, навсегда вызванный к доске». Обучая других – учись сам.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Афанасьева О. В. Использование ИКТ в образовательном процессе. - www. pedsovet.org. //Вопросы Интернет-образования, 2011
2. Информационные технологии / Под ред. Трофимова В.В. - М.: Высшее образование, 2011. - 632 с.
3. Малышкина Н.А. Использование ЦОР на уроках русского языка
4. Селевко А.И. Современные образовательные технологии: уч.пособие Г.Селевко.-М.: Народное образование, 1998
5. Электронные образовательные ресурсы нового поколения в вопросах и ответах

«ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР АРҚЫЛЫ ДАРЫНДЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТУ»

Егинбаева Майгуль Сериккаливна
«Май жалпы орта білім беру мектебі»КММ
Мектепалды тәрбиешісі

Аннотация. Біздің жұмысымыздың зерттеу мақсаты-білім беру процесінде оқушылардың патриоттық тәрбиесіне халықтық мәдениет құралдарының әсерін зерттеу. Әдістері. Педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерді талдау, жалпылау, бақылау. Нәтиже. Халық

мәдениетінде оқушыларға патриоттық тәрбие берудің көптеген құралдары бар. Бұл қаражат сабақтарда да, сыныптан тыс бұқаралық іс-шараларда да кеңінен қолданылады. Білім беру процесінде халықтық мәдениет арқылы патриоттық тәрбие адамзат ежелгі заманнан бері жинақтаған және халықтық дәстүрлер мен мәдениетте көрініс тапқан әлеуметтік тарихи тәжірибені игерумен жүреді. Қорытынды. Әлеуметтік және рухани дамудағы ұлтаралық қатынастар мәдениетін тәрбиелеу, дүниетаным патриоттық сезімдерді қалыптастырудың ажырамас элементтері ретінде әрекет етеді.
Түйінді сөздер: патриоттық сезімдер, патриотизм, адамгершілік, діни төзімділік, рухани-адамгершілік бағдарлар, адамгершілік құндылық, патриотизм негіздері.
Annotation. The purpose of the study of our work is to study the influence of folk culture tools on the patriotic education of students in the educational process. Methods. Analysis, generalization, control of pedagogical and methodological literature. Result. In folk culture, there are many means of patriotic education of students. These funds are widely used both in classes and in extracurricular mass events. In the process of Education, patriotic education through folk culture is accompanied by the assimilation of social historical experience accumulated by mankind since ancient times and reflected in folk traditions and culture. Conclusion. Education of the culture of interethnic relations in social and spiritual development, the worldview acts as integral elements of the formation of patriotic feelings.
Key words: patriotic feelings, patriotism, morality, religious tolerance, spiritual and moral orientation, moral values, the basics of patriotism.
Аннотация. Цель исследования нашей работы-изучение влияния средств народной культуры на патриотическое воспитание учащихся в образовательном процессе. Методы. Анализ, обобщение, контроль педагогической и методической литературы. Результат. В народной культуре существует множество средств патриотического воспитания школьников. Эти средства широко используются как на уроках, так и на внеклассных массовых мероприятиях. В образовательном процессе патриотическое воспитание через народную культуру сопровождается усвоением социально-исторического опыта, накопленного человечеством с древних времен и отраженного в народных традициях и культуре. Вывод. Воспитание культуры межнациональных отношений в социальном и духовном развитии, мировоззрение выступают неотъемлемыми элементами формирования патриотических чувств.
Ключевые слова: патриотические чувства, патриотизм, нравственность, религиозная терпимость, духовно-нравственные ориентации, нравственные ценности, основы патриотизма.

Кіріспе

Патриоттық тәрбие Отанға, өз үйіне деген сүйіспеншіліктен көрінетін тұлғаның рухани-адамгершілік, азаматтық және дүниетанымдық қасиеттерін қалыптастыруды ғана емес, сонымен қатар өз халқының, ұлттық мәдениетінің, жерінің дәстүрлерін, құндылықтарын қорғауға және көбейтуге деген ұмтылыс пен шеберлікті қамтиды. Өткеннің көптеген мұғалімдері адамның қалыптасу процесінде патриотизмнің рөлін ашып, оның жан-жақты қалыптастырушы әсерін көрсетті. Мәселен, мысалы, К. Д. Ушинский патриотизм тәрбиенің маңызды міндеті ғана емес, сонымен бірге ең күшті педагогикалық құрал деп санайды: "өзін-өзі сүймейтін адам жоқ сияқты, Отанға деген сүйіспеншілігі жоқ адам да жоқ, және бұл махаббат тәрбиеге адамның жүрегіне сенімді кілт береді". Таңдалған зерттеу тақырыбы Дағыстандағы тұлғаның дамуы мен патриоттық тәрбие бүкіл Солтүстік Кавказдың жаңа әлеуметтік-тарихи тәжірибесін алумен байланысты екенін көрсетеді. Ғасырлық тәжірибе халықтық дәстүрлерде, мәдениетте, әдет-ғұрыптарда, әдет-ғұрыптарда көрініс тапты; рухани мұра ретінде берілетін әдебиет, музыка, өнер. Халық ұлттық дәстүрлердің байлығын білуге міндетті, әйтпесе ол жойылады. Ұлттық дәстүрлер мен мәдениет орасан зор педагогикалық әлеуетке ие және патриоттық сезімді тәрбиелеудің тиімді құралы болып табылады. Қазақстанның аймақтық білім беру мектептері көпұлтты ортада жұмыс істейді және оқушылардың көпұлтты

құрамымен сипатталады. Мұндай жағдайда ұлттық мәдениеттердің рухани байлығына жүгіну қажет, олардың айырмашылығы да, бірыңғай моральдық негізі де бар. Өскелең ұрпақты патриоттық тәрбиелеу туралы айтатын болсақ, жастарды еліміздіңическом өткенінде тәрбиелеу керек, өйткені патриотизмді бірден және мәңгілікке үйрету мүмкін емес. Патриотизм-өз Отанына деген сүйіспеншіліктен, адалдықтан, Отанға қызмет етуге дайын болудан көрінетін адамның жеке басының сапасы. Бұл адамның туған жеріне, тіліне, мәдениетіне және өз халқының ең жақсы дәстүрлеріне деген сүйіспеншілігі. Патриоттық тәрбие-бұл жалпыадамзаттық құндылықтарға: адамның өмірі, денсаулығы, рухани-адамгершілік тәрбиесі, жеке адамның құқықтары мен бостандықтарына негізделген жалпыазаматтық мәдениет пен жалпыазаматтық тәрбиенің бір бөлігі. Ол азаматтық қоғам жағдайында әлеуметтенуге қабілетті, жеке адамның құқықтары мен бостандықтарын құрметтейтін Қазақстанның патриоттарын тәрбиелеуге бағытталған. Патриоттық мінез-құлықтың тұрақты нормаларын тәрбиелеу ұлттық және діни төзімділікте, сондай-ақ басқа халықтарға, тілдерге құрметпен қарауда көрінеді [5].

Отанға, басқа халықтарға, тілдерге, халықтардың мәдениетіне және еліміздің халықтары арасындағы достыққа құрметпен қарау. Зерттеудің мақсаты: – педагогикалық процесс арқылы білім беру мектебіндегі патриоттық тәрбие мәселесінің жай – күйін талдау; - Оқу процесінде және сыныптан тыс жұмыста оқушыларды педагогикалық бақылаудың нәтижелерін сынақтан өткізу; - білім беру мектебінде оқу процесін ұйымдастыру нысандары бойынша халықтық мәдениеттің осы құралдарын жүйелеу. Біз патриоттық тәрбие процесінде халықтық мәдениет құралдарымен патриоттық тәрбие беру процесінде педагогикалық зерттеудің келесі әдістерін қолдандық: - зерттеу мәселесі бойынша ғылыми педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерді зерттеу – - халықтық мәдениет құралдарымен оқушыларға патриоттық тәрбие беру бойынша білім беру мекемелерінің жаңашыл мұғалімдерінің тәжірибесін жинақтау – - халықтық мәдениет құралдарымен патриоттық тәрбиеде оқушыларды педагогикалық бақылау оқу процесін ұйымдастырудың әртүрлі формаларында. Біз білім беру процесінде мектеп оқушыларына патриоттық тәрбие берудегі халықтық мәдениет құралдарының элементтерін ұзарттық. Халықтық мәдениет келесі элементтерден тұрады: ұрпақтың әлеуметтік-тарихи тәжірибесі, халықтық дәстүрлер, мәдениет, әдет-ғұрыптар, әдет-ғұрыптар, әдебиет, музыка, өнер, өз Отанына, туған жеріне, өз халқына деген сүйіспеншілік, жеке адамның бостандығына, ұлттық және діни төзімділікке, басқа халықтарға құрметпен қарау, халық шығармашылығы, халықтық өнер қолөнеріне. Оқушыларды халықтық мәдениетке баулуда халықтық мерекелер мен дәстүрлер үлкен орын алады. Дағыстанның тарихи өткенімен танысу-оқушыларда патриотизмге тәрбиелеу жұмысындағы өте қызықты бағыт.

Қорытынды

Біздің зерттеуімізде халық мәдениеті арқылы оқушылардың патриоттық тәрбиесі қарастырылды. Зерттеу барысында оң нәтижелер атап өтілді: қатыгездік, ашуланшақтық, немқұрайлылық, жауапсыздық, цинизм (адамгершілік пен әдептілік нормаларын елемеу), нигилизм (бәрін жоққа шығару), тарихи өткенге, халықтың героігі мен еңбекаміктеріне құрметсіздік сияқты жағымсыз қасиеттер жойылды. Оқушылардың көпшілігінде тәртіп жақсарды, патриотизмге деген қызығушылық артты, сондай-ақ атаулы оқиғаларға (қала күні, Ауыл күні, Президенттік жарыстар, Президенттік ат жарысы және т. б.), экскурсияларға, жауынгерлік және еңбек даңқы орындарына жорықтарға, сондай-ақ діни қызметкерлер мен жұртшылық өкілдерімен, соғыс ардагерлерімен және т. б. кездесулерге арналған дене шынықтыру-сауықтыру іс-шараларына қызығушылық артты. еңбек. Бұл оқушылардың ұлттық және діни төзімділікке деген оң көзқарасын, басқа халықтарға, тілдерге, дәстүрлер мен мәдениетке құрметпен қарауды қалыптастырудағы белсенділігінің артқанын көрсетеді. Біздің бағдарлама мен іс-шаралар жоспарын іске асыру барысында оң нәтижелер анықталды. Адамның жақсылыққа, әділдікке, ақиқатқа ұмтылуынан, өз халқының ең жақсы дәстүрлері мен құндылықтарын сақтау мен көбейтуден көрінетін тұлғаның рухани-адамгершілік, азаматтық және дүниетанымдық қасиеттерін

қалыптастыруға ерекше орын беріледі. Бақылау барысында мектеп оқушыларын патриоттық тәрбиелеудің әртүрлі құралдарын, формалары мен әдістерін халықтық мәдениет құралдарымен ұштастыра қолдану балалардың патриоттық сезімдерін тәрбиелеуге, патриоттық сананы қалыптастыруға (Отанға, туған жерге, тілге, дәстүрлер мен мәдениетке деген сүйіспеншілік) мүмкіндік беретіні анықталды. Бақылаулар көрсеткендей, мектеп оқушыларының 65% - дан астамы халықтық мәдениеттің көптеген элементтерін: ұлтаралық қарым-қатынас мәдениетін, халықтық моральды, сондай-ақ адамгершілік нормаларын, адаттар мен намусты, әдебиетті, мәдениетті, халық ертегілерін, мақал-мәтелдерді, халық дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарын, әлеуметтік тарихи тәжірибені, халық шығармашылығын, халық көркемөнерін зерттеуге ниет білдірді. Халық мәдениетінің мүдделерінсіз педагогикалық процесте оқушыларды патриоттық тәрбиелеуге бағытталған бірыңғай мемлекеттік саясат пен бағдарламаның болмауы теріс салдарға әкеледі. Педагогикалық процесте ұлттық мәдениеттің әртүрлі элементтерін қолдану патриоттық тәрбиенің тиімділігін арттыруға қабілетті. Көркем қолөнер үлкен рөл атқарады: қолмен тоқу және мата кескіндеме, көркем тігу және кесте тігу, шілтер тоқу, кілем тоқу, сүйек ою, жұмсақ тасты өңдеу, материалды көркем өңдеу және т. б. Еңбекке баулу, ән айту және сурет салу сабақтарында оқушыларға патриоттық тәрбие берудің тиімділігі тексерілді, нәтижесінде қоршаған қоғамға, қоршаған ортаға және еңбеквигігіне деген оң көзқарас пен құрмет қалыптасты.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Әлиева С.Т. 6-7 жастағы балаларды халық шығармашылығының интегративті формалары арқылы патриоттық тәрбиелеу / Дағыстан Республикасының материалында. Реферат. дис. ... канд. пед. ғылымдар. Махачкала, 2004. 18 б.
2. Лосский Н. О. халқының мінезі. М.: Кілт, 1990. 96 б.
3. Миловский А. С. халықтық қолөнер. М., 2004. 56 б.
4. Рустамов А. Ю. дене шынықтыру және спорт құралдарымен жоғары сынып оқушыларына патриоттық тәрбие беру. Дисс. Али канд. пед. ғылымдар. Ростов-на-Дону, 2005. 169 б.
5. Д. В. султеев мектептегі тұлғаның рухани дамуы / мектеп және отбасы: тәрбие мәселелері. М.: olma Press, 2007. 40 с.
6. Тучкова Т. оқушының жеке басының дамуындағы моральдық дәстүрі / / халықтық білім. 2001. № 1. 213-215 ББ.
7. Хотунцев Ю. Л. "Технология" білім беру саласындағы мәдениеті / / Педагогика. 2008. № 1. 57-62 бет.
8. Щуркова Н. тәрбие баланың мәдениетке енуі ретінде. Оқушыны тәрбиелеу бағдарламасы. М.: Ресейдің педагогикалық қоғамы, 1998. 48 б.

«ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕПТЕРДЕ КАДР МӘСЕЛЕСІН ШЕШУ ЖӘНЕ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА «МОБИЛЬДІ МҰҒАЛІМ» ЖОБАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ
ЗНАЧЕНИЕ ПРОЕКТА «МОБИЛЬНЫЙ УЧИТЕЛЬ» В РЕШЕНИИ КАДРОВЫХ ПРОБЛЕМ И ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ ШКОЛАХ
THE IMPORTANCE OF THE «MOBILE TEACHER» PROJECT IN SOLVING THE PERSONNEL PROBLEM AND INCREASING THE LEVEL OF EDUCATION IN SMALL SCHOOLS

Жакаева Асемгул Ескабыловна
БҚО әкімдігі білім басқармасының Теректі ауданының білім беру бөлімінің шағын жинақты мектептер бойынша әдіскері,
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, педагог-зерттеуші
Батыс Қазақстан облысы, Теректі ауданы
zhakaeva.asemgul@mail.ru

Аннотация: Шағын жинақталған мектептерде көптеген мәселелер бар. Солардың бірі және өзектісі - кадрға деген қажеттілік. Осы қажеттіліктің орнын толықтыруда Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы аясында ауылдық мектептердің, өңірлердің білім алушыларының арасындағы білім беру сапасындағы алшақтықты қысқарту, білім жетістіктерінің мүмкіндіктерін теңестіру, шағын жинақты мектептерде оқытуды қолдау және оның сапасын арттыру мақсатында «Мобильді мұғалім» жобасы енгізілді.
Шағын жинақты мектеп мәселесін оңтайлы шешудің тағы бір жолы – бұл жаңа білім беру кеңістігін құру болды. «Мобильді мұғалім» пилоттық жобасы ауданда 2 жыл бойы өз жұмысын жүргізді. Аталған жобаның пайдасы мен тиімділігі мектеп пен оқушы үшін де жоғары болып отыр. Олай деуімнің себебі: шалғай елді мекендерде орналасқан ауыл мектептеріндегі маманға деген қажеттіліктің орнын толтырып, оқушыларға сапалы білім беруге, пәнге қызығушылықтарын арттыруда орны ерекше.
Аннотация: В малокомплектных школах много проблем. Одна из актуальных проблем это - потребность в кадре. В восполнении этой потребности в рамках государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы в целях сокращения разрыва в качестве образования между обучающимися сельских школ, регионов, выравнивания возможностей образовательных достижений, поддержки и повышения качества обучения в малокомплектных школах внедрен проект «Мобильный учитель». Еще одним способом оптимального решения проблемы малокомплектной школы стало создание нового образовательного пространства.
Пилотный проект "Мобильный учитель" уже 2 года ведет свою работу в районе. Преимущества и эффективность данного проекта остаются высокими как для школы, так и для учащихся. Причина, по которой я так говорю: в сельских школах, расположенных в отдаленных населенных пунктах, особое место отводится качественному образованию учащихся, повышению интереса к предмету.
Annotation: There are a lot of problems in small-scale schools. One of them and one of the most relevant is the need for a frame. To meet this need, within the framework of the state program for the development of education and science in the Republic of Qazakhstan for 2020-2025, in order to reduce the gap in the quality of education among students of rural schools, regions, equalize the opportunities for educational achievements, support and improve the quality of teaching in small schools, the Mobile Teacher Project was introduced.
Another way to optimally solve the problem of a small – scale school was the creation of a new educational space.

The pilot project" Mobile teacher " has been operating in the district for 2 years. The benefits and effectiveness of this project are high for both the school and the student. The reason for this is that rural schools located in remote settlements have a special place in filling the need for a specialist, providing students with high-quality education, increasing their interest in the subject.
Аңдатпа: Мақалада шағын жинақты мектептердегі кадр мәселесін шешуде және білім сапасын арттыруда «Мобильді мұғалім» жобасын енгізу, оны тиімді ұйымдастыру жұмыстарын жүргізу жолдары ұсынылып отыр. Аталған мақаламда «Мобильді мұғалім» жобасы аудан мектептерінде қалай жүзеге асырылып жатқандығы, кадрға деген қажеттіліктің орнын қалай толықтырып отырғандығы туралы, оқушылардың пәнге қызығушылығының артқандығы және білім сапасындағы өзгерістер туралы кеңінен айтылады. Қажетті құжаттар тізбесі мен әдістемелік сүйемелдеу жолдары көрсетіледі.

Кіріспе

Қазіргі таңда еліміздің түпкір-түпкірінде орналасқан елді-мекендердегі мектептердің басым көпшілігі – шағын жинақты мектептер. Мұндай мектептер саны жыл сайын өсіп келе жатқаны белгілі. Еліміздің әлеуметтік-экономикалық дамуының ерекшеліктері, ауыл тұрғындарының қалаға көшуі, жастардың ауылда тұрақтамауы шағын жинақты мектептер санының көп болуына әкеліп отыр. Зерттеу бойынша еліміздегі әрбір жетінші оқушы шағын жинақталған мектептерде оқыса, әрбір төртінші мұғалім шағын жинақталған мектептерде сабақ береді.

Бұл көрсеткіш біздің ауданымызда да жыл сайын өсіп келеді. Қазіргі уақытта ауданымыздағы мектептердің басым бөлігін, яғни 77% шағын жинақты мектептер құрайды.

Шағын жинақталған мектептерде көптеген мәселелер бар. Солардың бірі:

- мектептердің материалдық-техникалық базасы нашар;
- арнайы жабдықталған пәндік кабинеттер, зертханалар жоқ;
- біріктірілген сыныптарға арналған арнайы оқулықтар мен оқу-әдістемелік құралдардың болмауы;
- біріктірілген сыныптарда мұғалім бір мезгілде екі сыныпқа қатар сабақ өткізуі (Осыған байланысты әр сыныпқа жаңа сабақты түсіндіру кезінде мұғалім сабақ уақытының белгілі бір бөлігін ғана жұмсай алады. Мұндай біріктірілген сыныптардағы сабақтарды ұйымдастыру кез келген мұғалімнен, әсіресе жас мамандардан шығармашылық ізденісті, кәсіби жоғары шеберлікті талап етеді);
- пән мұғалімдерінің жетіспеуі немесе жүктеменің аздығы салдарынан шағын жинақты мектептерде бір мұғалімнің бірнеше пән бойынша сабақ беруі;
- кадр жетіспеушілігінен маман емес пән мұғалімінің сабақ беруі.

Жоғарыда аталған мәселелердің бірі және өзектісі - кадрға деген қажеттілік. Осы қажеттіліктің орнын толықтыруда Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы аясында ауылдық мектептердің, өңірлердің білім алушыларының арасындағы білім беру сапасындағы алшақтықты қысқарту, білім жетістіктерінің мүмкіндіктерін теңестіру, шағын жинақты мектептерде оқытуды қолдау және оның сапасын арттыру мақсатында «Мобильді мұғалім» жобасы енгізілді.

Шағын жинақты мектеп мәселесін оңтайлы шешудің тағы бір жолы – бұл жаңа білім беру кеңістігін құру болды. Шағын жинақты мектептер мен тірек мектептердің қызметі Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 17 қыркүйектегі №375 бұйрығымен (3-қосымша) бекітілген жалпы білім беру ұйымдарының (бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім беру) түрлері бойынша қызметтің үлгілік қағидаларына және «Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарында оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың 2021-2022 оқу жылындағы ерекшеліктері туралы» әдістемелік нұсқау хатқа, ҚР БҒМ бекіткен тірек мектептердің (ресурс орталығының)

қызметі туралы ережеге және білім беру ұйымының Жарғысына сәйкес жүзеге асырылады.

Қазіргі уақытта ауданымыздағы мектептердің басым бөлігін, яғни 77% шағын жинақты мектептер құрайды. Биылғы оқу жылында 28 шағын жинақты мектеп өз қызметтерін жүргізуде. Оның ішінде орта мектеп - 10, негізгі мектеп – 10, бастауыш мектеп – 8 мектеп. Онда барлығы 1926 оқушы білім алуда. Шағын жинақты мектептердегі сыныптар саны – 274, сынып-комплектілер саны – 253, оның ішінде біріктірілмеген сыныптар саны – 231, біріктірілген сыныптар саны -43 құрайды. 1-4-сыныптар аралығында 27 сынып, 5-9-сыныптар аралығында 16 сынып біріктіріліп оқытылады. Шағын жинақты мектептерде оқу-тәрбие процесі біріктірілген сыныптарда білім алушылардың әртүрлі жастағы оқуын ескере отырып жүргізіледі. Шағын жинақты мектепте әртүрлі жастағы оқыту әдістемелерін қолдану кезінде 1, 2 жас айырмашылығын ескере отырып, екі сыныпты біріктіруге жол берілді.

Сыныптарды біріктіру кезінде оқу сабақтарын ұйымдастырудың жылжымалы кестесі қолданылады. Сонымен қатар ауданымызда 2 тірек мектебі (ресурстық орталық) өз қызметтірін жүргізіп келеді. Магниттік мектептер қатары тірек мектепке (ресурстық орталыққа) қаулы негізінде бекітілді.

Ол үшін материалдық-техникалық базасы мықты толық білім беретін мектептерден ресурстық орталықтар ашылды. Ресурстық мектеп – бұл шағын жинақты мектеп оқушыларының бейімделген, әр деңгейлі, көп сатылы, саралай және терең білім алуына жағдай жасайтын, оқу-тәрбие дамуын бағыттап отыратын ауыл мектебі.

Теректі ауданы әкімдігінің 2012 жылғы 20 тамыздағы «Ақжайық жалпы орта білім беретін мектебі» мемлекеттік мекемесі жанынан тірек мектебін (ресурстық орталық) ашу туралы №276 қаулысы негізінде және Теректі ауданы әкімінің 2017 жылғы 31 қаңтардағы «Ы.Алтынсарин атындағы жалпы орта білім беретін мектебі» мемлекеттік мекемесінен ресурстық орталық ашу туралы №16 қаулысы негізінде ауданда 2 ресурстық орталық өз жұмыстарын жүргізуде. Ақжайық тірек мектебіне Абай жалпы орта білім беретін мектебі мен Еңбек негізгі мектептері бекітілген болса, Ы.Алтынсарин атындағы тірек мектебіне Қызылжар және Қоғалытүбек негізгі мектептері магниттік мектеп болып бекітілді.

Тірек мектеп пен магниттік шағын жинақты мектептің оқу қызметін ресурстық орталық пен магниттік мектептердің бірлескен педагогикалық кеңесінде бекітілген бірыңғай оқу жұмыс жоспары негізінде жүзеге асып келеді. Магниттік мектептердің оқушылары үшін тірек мектептер базасында инварианттық компонент пәндерін оқытуға байланысты:

- бағыттау сессиясы – қазанның бастапқы онкүндігі;
- аралық сессия – ақпанның бірінші онкүндігі;
- қорытынды сессия – сәуірдің үшінші онкүндігінде оқу сессиялары өткізіледі.

Шағын жинақты мектептердің оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда да тірек мектебінің алатын орны ерекше. Осы орайда Ақжайық тірек мектебі облыстық тірек мектептер байқауында үнемі жүлделі орын алып келеді. Биылғы оқу жылында да облыстық «Үздік ресурстық орталық» сырттай байқауына ауданымыздан Ақжайық және Ы.Алтынсарин атындағы тірек мектептері қатысып, байқау қорытындысы бойынша Ақжайық тірек мектебі II орынды еншіледі.

Шағын жинақты мектептерде 582 мұғалім қызмет атқарады. Оның жоғары білімдісі – 455 (78%) және арнаулы орта білімдісі – 127 (21%) құрайды.

Шағын жинақты мектептердегі өзекті мәселе және оны шешу жолдары

Шағын жинақты мектептердегі басты мәселе бұл – маманға деген қажеттілік. 2021 жылдың қаңтар айында ауданымыздағы шағын жинақты мектептерден маман емес мұғалім жүргізетін пән туралы ақпарат жинақтадым. Сол уақытта 10 мектепке маман қажеттілігі нақты анықталды. Әсіресе, география, биология, химия, физика, информатика пәндерінен толық емес жүктемеге мамандар қажет болды.

Жоғарыда аталған мәселені барлық мектепте шешу мүмкін болмады. Олай деуімнің себебі, шалғайда орналасқан ауыл мектебіне толық емес жүктемеге маман келмейтіні бәрімізге белгілі. Дегенмен, облыстық білім басқармасы тарапынан түскен ұсыныс негізінде «Мобильді мұғалім» жобасын ауданның екі мектебіне енгіздік.

«Мобильді мұғалім» пилоттық жобасын енгізу

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы аясында ауылдық мектептердің, өңірлердің білім алушыларының арасындағы білім беру сапасындағы алшақтықты қысқарту, білім жетістіктерінің мүмкіндіктерін теңестіру, шағын жинақты мектептерде оқытуды қолдау және оның сапасын арттыру мақсатында Теректі АБББ-нің 2021 жылғы 1 ақпандағы №136 бұйрығы негізінде «Мобильді мұғалім» жобасы Қоғалытүбек негізгі мектебі мен Талпын негізгі мектептеріне 2021 жылдың 1 ақпанынан бастап енгізілді.

Қоғалытүбек НМ-де биология пәнінен 6 сағатты (7-сынып – 2 сағат, 8-сынып – 2 сағат, 9-сынып – 2 сағат) химия пәнінің мұғалімі (маман емес), география пәнінен 6 сағат сағатты (7-сынып – 2 сағат, 8-сынып – 2 сағат, 9-сынып – 2 сағат) химия пәнінің мұғалімі (маман емес) және Талпын НМ-де география пәнінен 6 сағатты (7-сынып – 2 сағат, 8-сынып – 2 сағат, 9-сынып – 2 сағат) биология пәнінің мұғалімі (маман емес) беріп жүрді.

Осы мәселелерді шешу мақсатында Восход ЖОББМ-нен биология пәнінің мұғалімі Тлегенова Айгуль Сериковна және география пәнінің мұғалімі Наурзов Махат Кажгалиевич Қоғалытүбек НМ-не, Аңқаты ЖОББМ-нен география пәнінің мұғалімі Шарипова Айгуль Амангельдиевна Талпын НМ-не Мобильді мұғалім болып бекітілді.

Восход ЖОББМ-нің биология пәнінің мұғалімі Тлегенова Айгуль Сериковнаға Қоғалытүбек НМ-нен биология пәнінен 6 сағат, география пәнінің мұғалімі Наурзов Махат Кажгалиевичке Қоғалытүбек НМ-нен география пәнінен 6 сағат және Аңқаты ЖОББМ-нің география пәнінің мұғалімі Шарипова Айгуль Амангельдиевнаға Талпын НМ-нен география пәнінен 6 сағат жүктеме жүктелді.

Аталған мұғалімдерге жүктемесіне сәйкес еңбекақы тағайындалып, жол шығындары үшін қосымша жанар жағар май бөлінді. Мектепішілік бұйрықтар шығарылып, сабақ кестелері бекітілді. Мобильді мұғалімдер аталған пәндері бойынша бірден нөлдік білім кесімдерін өткізді. Және сол көрсеткішті тоқсандық білім сапаларымен салыстырып, мониторинг жасалды. Қоғалытүбек НМ бойынша биология пәнінен нөлдік білім кесімі 60% көрсетсе, тоқсандық көрсеткіш 87% көрсетіп, 27% білім сапасы өскен.

География пәні бойынша нөлдік білім кесімі 57,6% болса, тоқсандық 78,5%, салыстырмалы түрде қарасақ 20,9% өскен. Талпын НМ бойынша география пәнінен нөлдік білім кесімі 91,6%, тоқсандық көрсеткіш 100%, білім сапасы 8,4% өскендігін көруге болады. Аталған жоба 2021-2022 оқу жылында да өз жалғасын тапты. «Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарында оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың 2021-2022 оқу жылындағы ерекшеліктері туралы» әдістемелік нұсқау хатындағы шағын жинақты мектептерде оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері бөлімінде «Мобильді мұғалім» жобасына басымдық берілген. Шағын жинақталған мектептерде оқыту сапасын қолдау және арттыру үшін «Мобильді мұғалім» жобасы маңызды болып отыр.

«Мобильді мұғалім» деген кім?

Қазақстан Республикасы Білім және Ғылым министрлігі Ресейдің тәжірибесіне сүйеніп енгізген бұл жоба бойынша пән мұғалімі жетіспейтін, интернеттің сапасыздығынан ұстаздары сапалы контент дайындай алмайтын мектептердің оқушыларын өзге өңірлердің жан-жақты қаруланған «Мобильді мұғалімдері» оқытатын болады. «Мобильді мұғалімдер» карантиндік шектеу болмаған кезде де педагог тапшы елді мекеннің балаларын сапалы біліммен қамтуға мүмкіндік береді.

«Мобильді мұғалім» бірнеше елдімекендердің шағын жинақты мектептерінде бірнеше мектеппен қатар жұмыс жасау сипатындағы педагогикалық қызметті жүзеге

асыратын педагог. «Мобильді мұғалім» жобасына қатысушы педагогтің мақсаты – ШЖМ білім алушыларының сапалы білім беру қызметтеріне қол жеткізуін қамтамасыз ету.

«Мобильді мұғалім» жобасына қатысушы педагогтің негізгі міндеттері:

1) шағын жинақты мектеп білім алушыларының сапалы білім алуына қолжетімділік;

2) ауылдық мектептерде білім беру сапасын арттыру;

3) ауыл мектептерін білікті педагогикалық кадрлармен қамтамасыз ету.

«Мобильді мұғалім» пилоттық жобасын іске асыру облыстық білім басқармаларының бұйрығы және Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы әзірлеген әдістемелік ұсынымдар негізінде инварианттық компоненттің қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттары бойынша сұранысқа ие оқу пәндері бойынша шағын жинақталған мектептер базасында жүзеге асырылады.

«Мобильді мұғалім» пилоттық жобасын жүзеге асыру талаптары:

1) ауданның ауыл мектептерін білікті кадрлармен қамтамасыз ету қажеттілігі;

2) білім беру ұйымы басшыларының жобаға қатысуға келісімі;

3) жобаға қатысуға кемінде үш пән мұғалімінің келісімі;

4) бірнеше елдімекендердің шағын жинақты мектептері мен жол жүру сипатындағы педагогикалық қызметті жүзеге асыруға ниет білдірген педагог арасында бір оқу жылына арналған келісімшарттың болуы;

5) мұғалімнің денсаулығы туралы анықтамасы.

«Мобильді мұғалім» жобасына қатысушы педагогке қойылатын талаптар:

- жоғары педагогикалық білімінің болуы;
- педагогикалық еңбек өтілінің он бес жылдан кем болмауы;
- біліктілік санатының «педагог-зерттеуші», «педагог-шебер» болуы;
- білім алушылардың оқу пәні және сабақтан тыс жұмыстар бойынша оқу жетістіктерінің жоғары нәтижелері.

Осы жерде «Мобильді мұғалімге» қойылатын негізгі талаптардың бірі - педагогикалық еңбек өтілінің он бес жылдан кем болмауы және біліктілік санатының «педагог-зерттеуші», «педагог-шебер» болуы дегенге тоқталғым келіп тұр. Бұл жобамен екі жыл бойы жұмыс жасап келеміз. Байқағанымыз: мектептерде толық жүктемемен жұмыс жасап жүрген тәжірибелі мұғалім ШЖМ-ге барып қосалқы жұмыс жасауға келісе бермейді. Және педагог-зерттеуші немесе педагог-шебер санатындағы мұғалімдер де жоба аясында жұмыс жасауға келіспей жатады.

Осындай кедергілер кездескендіктен 3 жылдан жоғары еңбек өтілі бар, педагог-сарапшы, І санатты мұғалімдерді де жобаға тарттық.

Жобаға қатысушылардың функциялары:

1) «Мобильді мұғалім» жобасына қатысушы педагогтің негізгі қызмет атқаратын мектебі педагогтің жұмыс кестесін ескере отырып, ыңғайлы кесте жасайды және оның қызметін бақылауды жүзеге асырады;

2) «Мобильді мұғалім» жобасына қатысатын педагог жүріп-тұру маршрутын жасайды және мектеп әкімшілігімен келіседі;

3) «Мобильді мұғалімді» келісімшарты бойынша қабылдайтын ауыл мектептері сабақ кестесін құрады, сабақтарды кедергісіз өткізуге жағдай жасайды;

4) Ауыл мектептері қашықтан оқыту қажет болған жағдайда білім алушылар мен мобильді мұғалімді компьютерлермен және әдістемелік материалдармен қамтамасыз етуге ықпал етеді;

5) Ауылдық мектептер «Мобильді мұғалім» жобасына қатысатын педагогтің қызметін бақылауды жүзеге асырады.

Теректі аудандық білім беру бөлімінің 2021 жылғы 31 тамыздағы №453 бұйрығы негізінде Қоғалытүбек НМ-не маман қажеттілігіне байланысты Ы.Алтынсарин ат.ЖОББМ-нен биология пәнінен 6 сағатқа Тлегенова Сауле Мурзалаевна (7-сынып – 2 сағат, 8-сынып – 2 сағат, 9-сынып – 2 сағат) және ағылшын тілі пәнінен 6

сағатқа Тохлиева Улжан Баймуратовна (8-сынып – 3 сағат, 9-сынып – 3 сағат) Мобильді мұғалім болып бекітілді.

Сонымен қатар Теректі АББББ-нің 2021 жылғы 31 тамыздағы №459 бұйрығы негізінде Талпын НМ-не маман қажеттілігіне байланысты Ұзынкөл ЖОББМ-нен география пәнінен 6 сағатқа Артикова Гүлжан Бигалиевна (7-сынып – 2 сағат, 8-сынып – 2 сағат, 9-сынып – 2 сағат) Мобильді мұғалім болып бекітілді. Мектепішілік бұйрықтар шығарылып, сабақ кестелері бекітілді. Мұғалімдердің жол шығындары есептелінді. Мұғалімдерге жүктемесіне сәйкес еңбекақы төленуде. Қоғалытүбек НМ бойынша биология пәнінен нөлдік білім кесімі 60% көрсетсе, I тоқсанда 100% көрсетіп, 40% білім сапасы өскен болса, II тоқсанда 9,6 % төмендеген. Ағылшын тілі пәні бойынша нөлдік білім кесімі 68,5% болса, I тоқсандық білім сапасы 75,5%, салыстырмалы түрде қарасақ 7% өссе, II тоқсан қорытындысында 14,8% пайызға өсіп отыр. Талпын НМ бойынша география пәнінен нөлдік білім кесімі 67%, тоқсандық көрсеткіштер 100%, білім сапасы 33% өскендігін көруге болады.

«Мобильді мұғалім» жобасының мектеп және оқушы үшін тиімділігін байқадық. Атап өтер болсақ:

- Білікті педагогикалық кадрлармен қамтамасыз етілді (маман сабақ берді);
- Аталған мектептерде білім беру сапасы көтерілуде;
- Оқушылардың сапалы білім алуына мүмкіндік туды;
- Оқушылар қосымша жобалармен жұмыстануда;
- Жоба бойынша «Мобильді мұғалім» болып бекітілген мұғалім де іс-тәжірибе жинақтап, кәсіби жетілуіне алып келері анық.

«Мобильді мұғалім» пилоттық жобасы ауданда 2 жыл бойы өз жұмысын жүргізді. Аталған жобаның пайдасы мен тиімділігі мектеп пен оқушы үшін де жоғары болып отыр. Олай деуімнің себебі: шалғай елді мекендерде орналасқан ауыл мектептеріндегі маманға деген қажеттіліктің орнын толтырып, оқушыларға сапалы білім беруге, пәнге қызығушылықтарын арттыруда орны ерекше. Қазіргі уақытта Талпын және Қоғалытүбек мектептеріндегі өзекті мәселе өз шешімін тауып, білікті педагогикалық кадрлармен қамтамасыз етілді. Аталған мектептерде білім беру сапасы көтеріліп, оқушылардың сапалы білім алуына мүмкіндік туды. Сонымен қатар оқушылар қосымша жобалармен жұмыстанса, жоба бойынша «Мобильді мұғалім» болып бекітілген мұғалім де іс-тәжірибе жинақтап, кәсіби жетілуде.

Мобильді мұғалім болып бекітілген ұстаздарымыз да асқан жауапкершілікпен кірісті. Тәжірибелі ұстаздар аз уақыттың ішінде балалармен тез тіл табысып, қосымша жұмыстанып, ашық сабақтар өткізіп, оқушыларға жоба жұмыстарын жүргізуге жетекшілік етті. Жоба аясында жұмыстанып отырған мұғалімдерге барынша жағдай жасалуда. Сабақ кестесі ұстаздардың ыңғайына қарай жасақталып, оқу процесі үздіксіз жүргізіліп отыр.

Аудан көлемінде ұйымдастырылған семинар, шараларда «Мобильді мұғалім» жобасының маңыздылығы, тиімділігі жан-жақты түсіндіріліп келеді. Жобаның ұтымдылығын білгеннен кейін маман қажеттілігіне байланысты көптеген мектептерден сұраныс түсті. Бірақ сұраныстарды қамтамасыз ету бірден мүмкін болмай отыр. Себебі: аз жүктемеге маман табу қиындық туғызуда. Әйтсе де алдағы уақытта да бұл жоба жұмысын жандандыру үшін жұмыстанатын боламыз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы;

2. «Қазақстан республикасының орта білім беру ұйымдарында оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың 2022-2023 оқу жылындағы ерекшеліктері туралы» әдістемелік нұсқау хат;

3. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 17 қыркүйектегі №375 бұйрығы (3-қосымша).

НОВЫЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНИВАНИЮ УРОВНЯ ЯЗЫКОВЫХ ЗНАНИЙ
ТІЛДІК ДЕҢГЕЙЛЕРДІ БАҒАЛАУДЫҢ ЖАҢА ТӘСІЛДЕРІ
NEW APPROACHES TO ASSESSING LANGUAGE LEVELS

Жапарханова К.Б.
КГУ « Ефремовская СОШ» Павлодарского района, Павлодарской области
kulyanda1960@mail.ru

Түйіндеме: дәл осы бағалауға біз көп көңіл бөлеміз. Өзін-өзі реттеу дағдыларының дамуы өзін-өзі бағалау қабілетіне байланысты, сондықтан ол өз бетінше жұмыс істей алады.
Түйін сөздер:бағалау, реттеу, даму, қабілеті, жұмыс
Аннотация: в статье рассматривается необходимость изменения традиционной системы оцнеки знаний учащихся на формативное ,новые подходы предполагают определение возможностей улучшения обучения
Ключевые слова: подходы, оценивание, определение, возможности, самостоятельность
Abstract: It is this assessment that we pay more attention to. The development of self-regulation skills depends on the ability to evaluate , yourself, independently, therefore, this can form the ability to work independently
Keywords: assessment, development, ability, independently, opportunities

Мы привыкли выставлять оценку после изучения материала, и всегда оценивали и поведение на уроке, играло роль субъективное отношение учителя. Новые подходы к оцениванию знаний предполагают определение возможностей улучшения обучения, осуществляется в процессе обучения и направлено на анализ качества общеучебных знаний и умений , коммуникативных навыков, ценностных установок и рефлексии. Именно этому оцениванию мы уделяем больше внимания. От умения оценивать себя самостоятельно зависит развитие навыков саморегуляции, следовательно, это может сформировать умения работать самостоятельно.

Формативное оценивание нацелено на определение индивидуальных достижений каждого ученика, не предполагает сравнения, оценка ориентирована на конкретного ученика, призвана выявить пробелы, бесконечный поток обратной связи, внесение корректив в деятельность учителя и учащихся.

Для достижения учебной самостоятельности особое значение имеет контрольно-оценочная работа. Если ученики видят конкретно критерии к данному заданию, имеются дескрипторы, то ученики с легкостью справятся с заданиями. Например, при изучении темы «Природа зимой» в 5 классе с нерусским языком обучения, даётся критерий и дескриптор:

Критерий: сопоставляет стихотворение с репродукций с картин.

Дескриптор:

-читает стихотворение;

-находит сходство;

- демонстрирует богатство словарного запаса;

-не допускает грамматических и пунктуационных ошибок.

Учащиеся базового уровня читают стихотворение, с помощью карточки - информатора находят сходство

Учащиеся продвинутого уровня читают, находят сходство, допускают незначительные грамматические ошибки

Учащиеся высокого уровня читают, находят сходство, демонстрируют богатство словарного запаса, не допускают ошибок

Применение дескрипторов в 4 классе с нерусским языком обучения , при изучении темы «Мы дети твои, Казахстан!»

Читают стихотворение выразительно.

Дескриптор:

- правильно ставит ударение и четко проговаривает окончание
-соблюдает паузы
-передает настроение
-использует жесты и мимику
- читает выразительно

В классе 8 человек, из них на 100% выполнили -3 , 2 ученика -73%,
2 ученика на – 35%

Учитель принципиально меняет процедуру оценивания и свою позицию в ней, здесь главную роль играет ученик, ученик знает требования к работам разного вида. Учащиеся умеют использовать методы взаимооценивания и самооценивания. По данной методике можно использовать такие формы работы, как: работа в парах, в группах, самостоятельная работа. Для этого заранее раздаются листы оценивания, где учащиеся оценивают по критериям себя, и других учеников, высказывают свои позиции, идет процесс дружелюбного и позитивного оценивания.

При прохождении темы « Что такое Родина?», на этапе актуализации знаний:

Предлагаю ребятам объединиться в группы и разгадать ребусы.

1-я группа –

2-я группа –

Предлагаю подумать и определить тему урока.

Критерий:
-принимает участие в диалоге согласно целям, условиям,
времени и ситуации
-соблюдает речевые нормы.

Дескриптор:
-составляет диалог по заданной теме;
-соблюдает последовательность изложения;
-не допускает речевых ошибок.

Работа проводилась в группах смешанного состава, поэтому с заданиями справились 75% учащихся.

Улучшить процесс обучения возможно при соблюдении условий: обеспечение эффективной обратной связи, учет результатов, способность к самооцениванию. За несколько лет формативного оценивания пришла к выводу, что оценивание:

-должно быть надежным
- должно быть справедливым
- должно быть развивающим
- должно быть своевременным
- должно быть эффективным

Формативное оценивание адаптировано: формы и виды составляются с учётом возрастных особенностей. Например, если в начальной школе стратегии «Большой палец», «Две звезды и желание» дети встречают с удовольствием, то в среднем звене больше нравится стратегия «Интервью», «Трехминутное эссе», «Лови ошибку».

С формативным оцениванием работать очень удобно, потому что оно универсально , можно применять стратегии оценивания на всех этапах урока. Стратегия «Ассоциативный куст» можно использовать при актуализации знаний, стратегия «Корзина идей», «Мозговой штурм» - в начале урока.

Стратегия «Батарея вопросов», «Глоссарий», «Соревнуемся с писателем» эффективны после прочтения текста, учащиеся составляют вопросы, работают со словарем, подбирают иллюстрации.

Например, при закреплении изученного материала в 4 классе с нерусским языком обучения, тема «Символы Казахстана – наша гордость», предлагаю по опорным словам составить предложения

Критерий: составлять предложения.

Дескриптор: составляет предложения по опорным словам.

Учащиеся базового уровня : составляют предложения по опорным словам

Учащиеся продвинутого уровня : составляют неполные предложения

Учащиеся высокого уровня : составляют предложения полные.

На этапе рефлексии используется прием «Дерево успеха»: если на уроке всё было понятно, успел сделать все задания ,ученик «срывает» красное яблоко; если же были недочёты и были трудности с выполнением заданий, то он «срывает» цветочек. И обязательно ведется коррекционная работа «Почему было непонятно?», «Что конкретно вызвало у тебя затруднение?»

Формирующее оценивание предполагает: учителю необходимо научить учащихся принципам самооценки и способам улучшения собственных результатов

Принципы формирующего оценивания: Организованность .Учитель регулярно обеспечивает обратную связь, не оставляет на «потом»,корректировка необходима сразу, тогда обучающийся привыкнет ,что формативная оценка «неформальная», а заслуженная, своевременная.

Следующий принцип: Учащиеся принимают активное участие в процессе формирующего оценивания. Научить оценивать себя и других задача не из легких, требуется время, последовательная работа по включению учащихся в данный процесс.

Третий принцип: Формирующий. Учитель своевременно, дозами меняет техники и приемы формирующего оценивания, учитывая возрастные и индивидуальные особенности использует те, стратегии и приемы, которые необходимы , возможны на данном этапе урока.

Четвертый принцип – оценивание. Учитель осознает, что формирующее оценивание лучше оценочного, традиционного . Учитель осознает необходимость научить учащихся самооценке и умению находить пути улучшения результатов достижений, применяя новые подходы и приемы и стараться не навредить ученику, а помочь в овладении самостоятельными навыками оценивания.

Таким образом, для повышения качества образования необходимо систематическое, целенаправленное использование различных техник формативного оценивания

Сбор данных - обязательный элемент ,учитель должен вести журнал регистрации достижений учащихся.

Анализируя работы, учитель должен выявить отдельных учеников или группы учеников, для которых определенные задания показались сложными, либо некорректно сформулированы задания.

Применение формативного оценивания способствует положительной динамике уровня учебных достижений обучающихся. Обеспечивается более качественное усвоение содержания учебного материала, активизируется учебная мотивация, закладываются основы формирования рефлексивных умений и объективной самооценки.

Инновационные приемы и техники формативного оценивания содействуют поддержанию интереса к процессу учебно-познавательной деятельности и ее результатам, развитию инициативности и самостоятельности у детей.

ЛИТЕРАТУРА

1.Одинцова С.А., Абильдина С.,К., Бейсебаева А.,М. «Новые подходы в обучении: оценивание для обучения //Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований.-2016.-№5-1.С.118-120

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У УЧАЩИХСЯ НА ЗАНЯТИЯХ ШКОЛЬНОГО АРХЕОЛОГИЧЕСКОГО КРУЖКА
АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ҮЙІРМЕ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ
THE DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL LITERACY AMONG STUDENTS IN THE CLASSROOM OF THE SCHOOL ARCHAEOLOGICAL CIRCLE

Исмагамбетова Раушангуль Тулегеновна
СОШ №2 имени Шапыка Шокина
отдела образования Баянаульского района, г.Павлодар, Казахстан
e-mail: ismagambetova76@bk.ru.

Аңдатпа: Мақала мектеп археологиялық үйірмесінің сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, оқушылардың іс-әрекетінің нысандары мен түрлеріне , археологиялық қазбаларға қатысуға, Баянауылдың жартастағы суреттері мен археологиялық ескерткіштерін зерттеуге арналған.
Аннотация: Статья посвящена развитию функциональной грамтности у учащихся на занятиях школьного археологического кружка, формах и видах деятельности учеников , об участие на археологических раскопках, об исследованиях наскальных рисунков и археологических памятников Баянаула.
Abstract: The article is devoted to the development of functional literacy among students in the classroom of the school archaeological circle, the forms and types of students' activities, participation in archaeological excavations, research of rock carvings and archaeological sites of Bayanaul.
Түйінді сөздер: функционалдық сауаттылық, археологиялық ескерткіш, археологиялық үйірме, үңгір суреттері.
Ключевые слова: функциональная грамотность, археологический памятник, археологический кружок, наскальные рисунки.
Keywords: functional literacy, archaeological site, archaeological circle, rock paintings.

Сформировать функциональную грамотность у учащихся на школьных занятиях в урочное и внеурочное время-это необходимое условие для дальнейшего развития современного образования Казахстана. Для улучшения дополнительного образования в сельской школе необходимо ввести пути решения проблемы развития функциональной грамотности у учащихся археологического кружка, который был организован в нашей школе в январе 2016 года.

Как отметил Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаев в своем выступлении на съезде учителей о необходимости устранения неравенства в качестве образования между городскими и сельскими школами, подчеркнул важность развития сельских школ как интелектуальных и общественных центров. (1)

Поэтому мы учителя создаем условия для интелектуального развития наших учащихся, повышаем качества образования, организовывая различные формы деятельности во время стандартных урочных занятий и на занятиях археологического кружка «Алькей Маргулан»

Вопрос о формировании функциональной грамотности интересовал многих педагогов и психологов. Самое распространенное определение функциональной грамотности дал великий российский психолог и лингвист Алексей Алексеевич Леонтьев: «Функциональная грамотность –это способность человека использовать приобретаемые знания для решения широкого диапозона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношениях.» (1)

Функционально грамотный человек сможет быть конкурентным в современной жизни в различных жизненных ситуациях, поэтому формирование функциональной

грамотности у наших учащихся является первостепенной задачей современного учителя в казахстанской школе.

По международным исследованиям PISA фукциональная грамотность состоит из его основных компонентов: математическая, естественнонаучная, читательская грамотность, также были включены дополнительные компоненты: финансовая грамотность, креативное мышление, медиаграмотность и глобальные компетенции. (2)

Умение быть конкурентноспособным, переквалифицироваться и стремиться к высокому уровню образования- это возможно при наличии функционалной гамотности наших выпускников –будущих гражан Казахстана. Конечно ученики нашего археологического кружка не будут археологами, не будут учителями истории, но они смогут выбрать свой правильный личный путь в быстро меняющемся мире, ориентироваться в большом потоке информации и найти достойный выход из положения.

Ученики нашего археологического кружка должны обладать функциональной грамотностью, умеющее видеть проблемы, находить пути их решения и способны учится всю жизнь.

На уроках истории и на занятиях школьного археологического кружка идет процесс формирования читательской грамотности–умение внимательно читать текст, находить нужную информацию, правильно отвечать на задания после текста. Учащимся на занятиях был предложен текст про озеро Торайгыр, после которого нужно было ответить на тестовые вопросы, привести в соответсвие. Ученики хорошо справились с заданием, так как информация хорошо была освещена в тексте.

Также читательская грамотность формируется на уроках истории при выполнении заданий на заполнение таблиц, определение верного ответа, методика «Да-нет-ка», методика «Факт и мнение» , озаглавление текста, вставить пропущенние слова, соотнести и сопоставить, выписывание цитат. В связи с информатизацией образования, некоторые задания на уроке были применены на платформе Google forms.

Затем учащимся было предложено нарисовать новый туристический маршрут от нашей школы к археологическому памятнику - музею под открытым небом «Торайгыр IY». Ученики , обладающее медиаграмотностью, используя приложение ГИС смогли нарисовать маршрут, примерно определить расстояние и время, которое мы потратим на весь наш маршрут, делая остановки на ручье Сарыадыр, на ручье в селе Торайгыр, в музее и в мавзолее великого поэта Султанмахмута Торайгырова. В результате их работы получилось хорошее видео путешествия на автобусе, которое мы реализовали летом, побывав там с учениками археологического кружка.

Для развития естествонаучной грамотности учащимся археологического кружка было предложено задание нарисовать туристический маршрут, используя условные знаки и план местности по Баянаульскому району. Дети правильно определили, какими условными знаками изобразить озеро Сабындыколь и Торайгыр, ручей Сарыадыр и Аулие –булак в селе Торайгыр, трассу-шоссе, памятники и музей, находящиеся на нашем туристическом маршруте.

Также ученики кружка , обладая информационной и читательской грамотностью собирали подробную информацию об археологическом памятнике «Торайгыр IY». Этот памятник тасмолинской культуры раннежелезного века определен как обсерватория, так как в комплексе присутствует культовые объекты: курганы с усами и 4 каменные стеллы, три из которых койтасы и один бугытас: изображение оленей, летящем галопе, олицетворяющих небесную жизнь предков. и неполным изображением тигра, символизирущих земную жизнь а предсавлении наших предков – исседонов на обратной строне стеллы. Поэтому возле этих стелл наши предки раннежелезного века проводоли культовые ритуалы. Наши учащиеся были поражены уровню восприятия наших предков – исседонов, изучая изображения животных на стеллах. Им было интересно что наши предки верили в культ предков, в культ животный и в высший небесный мир.

Участники кружка сделали вывод. Что археолгические факты и памятник «Торайгыр IY»- это важные исторические источники в изучении истории Древнего Казахстана и Древнего Баянаула.

Для развития информационной грамотности помогает работа с археологическими фактами памятника «Торайгыр IY», который состоит из 12 каменных курганов раннежелезного века. В одном из курганов найдены останки воина из племени исседонов, которому предположительно более двух с половиной тысячи лет. Учашиеся кружка сопоставили свои знания о Тасмолинской культуре и курганы самого археолгического памятника, сделали вывод: что курган данного воина относится к третьему виду курганов, где хоронят лошадь и человека в одном кургане. Увидели наяву, что исседоны сооружали курганы с усами, с востока на запад, так как нашим предкам кочевникам необходимо знать направление сторон горизонта.

Результатом нашей поездки была систематизация и сбор информации об этом памятнике, поиск дополнительной информации в библиотеке, читая дополнительную литературу, справочники, поиск информации в интернете, и представили в виде научного проекта «Наскальные рисунки Баянаула», с которым участвовали в исследовательском конкурсе научных пароектов «Зерде » среди 5-7 классов, где ученик 5 класса Тайыр Диар занял первое место на районном уровне.

Также нужно формировать у учащихся коммуникативную грамотность- умением свободно владеть всеми видами речевой деятельностью, самостоятельно изъяснять свои мысли устно и письменно, правильно понимать устную и письменную речь. Это формируется на уроках истории через применение активных форм обучения по методике РАФТ (Роль, аудитория, форма, текст), где ученики излагают в письменной, затем в устной форме свое мнение- текст аудитории в роли и форме выступления, данном задании. Например: на уроке по истории, учащийся в роли Исатая Тайманова обратился Жангир хану с требованием об улучшении положения казахов. Ученики в одном задании смогли осветить роль предводителя восстания Исатая Тайманова, причины восстания, требования об улучшении положения казахов, несправедливость политики Жангир-хана.

Затем коммуникативные навыки помогают нашим ученикам участвовать на школьных дебатах. Учащиеся кружка Штибен Тимур и Кабдулхак Ернар выразили свою активную жизненную позицию по теме дебатов: «Эта палата считает, что в целях воспитания допустимым применение физического наказания». Учащиеся в дебатном турнире приняли резолюцию о недопустимости физического наказания, о необходимости воспитания через собственные примеры и примеры великих людей, о внедрении метода поощрения, с помощью подарков и денег, также введением круга обязанностей и функций, обязательных для всех. Дебаты были жапркими и интересными. Это подтверждает знаменитое изречение: «В споре рождается истина.»

У учеников нашего кружка сформированы деятельностная грамотность – это способность ставить и формулировать цель деятельности, планировать и изменять ее, осуществлять самоконтроль и самоценку. Ярким примером формирования деятельностной грамотности у учеников служит создание исследовательских проектов для участия в конкурсах разного уровня. Хотелось бы отметить наше участие в областном конкурсе экспедиционных проектов, проводимых институтом повышения квалификации педагогических кадров «Өрлеу». Учениками предложены были разные проекты, но самой интересной и малоизученной темой проекта участники кружка решили -экспедиционный туристический проект «Наскальные рисунки Жасыбая». Обладая деятельностной грамотностью, учащиеся приступили к созданию туристического проекта, сформулировали цель нашего исследования, план сбора информации о наскальных рисунках Жасыбая, искали источники информации, планировали поездку на озеро Жасыбай для съемок на месте. Целью нашего проекта: пробудить интерес у туристов и у учащихся к археологическим памятникам Баянаула через создание экскурсионного проекта «Наскальные рисунки Жасыбая».

Две ученицы нашего кружка, поехали к краеведу Баянаульского Национального парка Алтынбеку Курманову, взяли у него интервью, где он дал ценнейшую информацию о наскальных рисунках Жасыбая, о невозможности доступа к петроглифам грота Драйверта из-за пожаров и разрушений, поэтому мы не включили эти рисунки в наш экспедиционный проект. Также из-за весеннего таяния снега и в сильную дождливую погоду ко многим петорглифам Жасыбая подобраться поближе нельзя. Обладая познавательной деятельностью, по своему плану работы над проектом посетили Центральную сельскую библиотеку села Баянаул, составили краткие конспекты о петроглифах Баянаула и Жасыбая, изученные учеными: геологом Драйвертом, археологом Виктором Мерцем, краеведами Лагутиными и другими. (4)

Они записывали всё информацию: датировку петроглифа, техника создания и краски, материалы, которые использовали древние мастера, при создании своих каменных писаниц. Временные рамки наскальных рисунков охватывает разные периоды: начиная от неолита до средневековья. На наскальных рисунках изображены длинные фигуры оленей, мелких козлов, всадников на коне и так далее. Эти изображения говорят о культе животных и об обряде наших предков на удачную охоту. Один петроглиф заинтересовал участников кружка. В маленькой округлой нише есть наскальный рисунок в виде солярного знака, разделенного на четыре части, в центре каждой части обозначена точка, на северо-западном берегу озера Жасыбай, открытые в 1972 году краеведами Алейником и Коробкиным, выполненные красной охрой, датируемые неолитом. Учащиеся кружка сделали вывод: наши предки, рисуя солярный знак, почитали солнце, также этот знак повторен в виде шанырака юрты, блинов, караваев, шелпеков, куполов и других предметов в современной жизни человека. Также дети сравнили изображения солярных знаков на Жасыбае с изображением солнца на флаге и гербе Казахстана, подвели итог о взимосвязи представления наших предков и духовной культуры современного Казахстана.

Собрав весь теоретический материал, мы поехали на озеро Жасыбай для съемок туристического маршрута.Из-за апрельских таяний снег с Баянаульских гор и потоков ручейков, мы не смогли проехать ко всем наскальным рисункам Жасыбая. Мы смогли проехать к петороглифу Бестобе и снять видео на левом берегу ручья, который был обследован в 2007 году, на котором были четко изображены две длинные фигуры оленей, между ними четыре мелкие фигуры горных козлов. (рис 1) Это единственный памятник на территории области с наскальными рисунками в стиле оленьих камней, характерное культовое и идеологическое представление кочевников Северо-Восточной Сарыарки в раннежелезном веке. Ученики кружка были удмвлены сохранностью петроглифов в течение веков из-за техники создания и высокого уровня искусства наших предков. Наш экспедиционный проект на конкурсе было решено представить в виде презентации в MicrosoftPowerPoint из трех слайдов, на втором слайде использовали карту Баянаула, на ней изобразили туристический маршрут с расположением наскальных рисунков Жасыбая с помощью цифр, а петроглифы были расположены по краям карты.

рис.1

рис.2

Формирование коммуникативной грамотности, умение представить себя перед аудиторией для защиты проекта выбрали ученицу 10 класса Нуршаеву Айгерим. Речь для

защиты проекта она подготовила сама.Владея хорошей дикцией, Айгерим красноречиво защитила наш экспедициооный проект «Наскальные рисунки Жасыбая » на областном конкурсе туристических проектов, проведенных Павлодарским филтиалом повышения педагогических кадров «Өрлеу» и занять второе призовое место.

Развитие эстетической грамотности у учащихся кружка – это отношение наших учеников к особенностям национальной и общечеловеческой культуры, к духовно-нравственным основам жизни человека и отдельных народов. Цель нашего проекта пробуждение интереса к археологическим памятникам Баянаула, но туристы некоторые наскальные рисунки эпохи неолита изрисовали своими именами и различными надписями. Поэтому очнень важно знать нашим детям о писаницах Баянаула и думать о сохранности культурного наследия для будущих поколений. Сохранность археологических памятников Баянаула одна из главных задач нашего археологичемского кружка.

Воспитание эстетической и культурной компетенции формирует участие в поездках на археологических раскопках, очищение археологического памятника, проявление к истокам истории и к деятельности наших археологов «Margulancentre», созданного при Павлодарском государственном педагогическом университете.

Также хотелось отметить о сформированности социально-трудовой грамотности-владение знанием и опытом в гражданско-общественной деятельности к бережному отношению к природе и памятникам Баянаула, воспитание гражданской ответственности у молодого поколения за сохранение своего прошлого, чтобы ценить свое настоящее и с уверенностью смотреть в будущее.

Поэтому мы развиваем школьный археологический кружок, готовим с участниками кружка научные проекты, где развиваем функциональную грамотность, необходимую в будущем.Так как современный выпускник должен быть функционально грамотной личностью, самостоятельным, познающим и умеющим жить среди людей человеком.

ЛИТЕРАТУРА

1.О чем говорил Токаев на августовской конференции педагогов в Нур-Султане https://www.nur.kz/politics/power/1811338-o-cem-govoril-tokaev-na-avgustovskoj-konferencii-pedagogov-v-nur-sultane/

2. А.А.Леонтьев «Функционально грамотный человек – это человек». https://topuch.com/a-a-leonteev-funkcionaleno-gramotnij-chelovek-eto-chelovek/index.html

3. Функциональная грамотность - ключевой ориентир для совершенствования качества образования республики Казахстан Горбунова Ж.А., Семыкина И.В. https://articlekz.com/article/34131?ysclid=lgz5csmzq476926747

4. Свод памятников истории и культуры Республики Казахстан «Павлодарская область» - ТОО «Аруна Ltd», 2010

МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ДАМУ БАСЫМДЫҚТАРЫН ТАЛДАУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ.
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ АНАЛИЗА ПРИОРИТЕТОВ РАЗВИТИЯ УЧИТЕЛЕЙ ШКОЛЫ.
EFFECTIVE METHODS FOR ANALYZING SCHOOL TEACHER DEVELOPMENT PRIORITIES

Кабиева Диана Сериковна
Коммунальное Государственное Учреждение «СОШ им.М.Жумабаева» отдела образования Успенского района, управления образования Павлодарской области, село Успенка.
diano4ka.90@mail.ru

Аннотация: Білім беру саласында педагогтардың кәсіби шеберлігін арттыру, бүкіл ұжымның тиімді және үйлесімді жұмысы ұйымның негізгі қызметі болып табылады. Заманауи оқыту мен оқу үрдісі мұғалімдердің құзыреттілік деңгейіне тікелей байланысты. Бұл жұмыста мұғалімдердің кәсіби қажеттіліктерін талдау құралдарының мысалы келтірілген.
В сфере образования основным из направлений деятельности организации образование является развитие профессиональных навыков учителей, эффективная и слаженная работа всего коллектива. Современные процессы преподавания и обучения напрямую зависят от уровня компетенции педагогов. Данная работа показывает пример инструментов для анализа профессиональных потребностей учителей.
In the field of education, the main activity of the organization is the development of professional skills of teachers, effective and coordinated work of the entire team. Modern teaching and learning processes directly depend on the level of competence of teachers. This work provides an example of tools for analyzing the professional needs of teachers.
Түйінді сөздер: Lesson Study, кәсіби дағдыларын дамыту, табысқа жету үшін өлшемдері, бірлескенокқу, көрініс.
Ключевые слова: Lesson Study, критерии успеха, развитие профессиональных навыков, коллаборативное обучение, рефлексия.
Keywords: Lesson Study, development of professional skills, criteria for success, collaborative learning, reflection.

Какой он – современный учитель? Педагог – центральное звено любой организации образования. Уровень инициативности, вовлеченности и компетентности учителей имеют прямое влияние на успешность всейшколы в целом. Ежегодно разрабатывается план работы школы с основными приоритетами развития, одним из которых является развитие профессиональных навыков учителей.

В нашем педагогическом коллективе внедрена методика преподавания посредством реализации подхода исследования урока (Lesson study) [1]. Педагоги работают в фокус – группах. С целью выявления потребностей учителей, нашей группой естественно – математического цикла была разработана анкета на основе Международного исследования преподавания и учения TALIS. Цель данного исследования - определение профессионального уровня учителей. Анализ полученных данных позволит определить проблемные вопросы, существующие у членов педагогического коллектива [2].

Анкета включает в себя разделы: «Профессиональное развитие» (таблица 1 и 2) и «Оценка учителя и обратная связь» (таблица 3).

Таблица 1. Вопросы раздела «Профессиональное развитие»

Принимали ли вы участие в одном из нижеследующих видов профессионального развития в течение последних 18 месяцев, а также как полученные навыки повлияли на ваш педагогический опыт?

	(А)Участие (кол-во/%)		(Б)Влияние (кол-во/%)			
	да	нет	нет	Незначительное	Умеренное	Сильное
а) Курсы/семинары (например, по предметам и методам обучения и/или на другие темы относительно обучения)						
б) Образовательные конференции и семинары (где учителя и/либо исследователи представляют результаты своих исследований, обсуждают проблемы образования)						
в) Программа квалификации (например, программа для получения степени)						
г) Ознакомительные визиты в другие школы						
д) Участие в сетевом сообществе «поиск» учителей, созданном специально для повышения квалификации учителей						
е) Индивидуальные или совместные исследования по интересующим вас темам						
ж) Менторинг и/или наблюдение коллег и коучинг как официальная часть школьных мероприятий						

Анализируя данные ответов на вопросы таблицы 1 можно увидеть количество респондентов, которые прошли курсы/семинары повышения квалификации по предмету за определенный период, отметить полученные навыки и их влияние на развитие педагогической практики и опыта. Также, здесь отражается степень участия в образовательных конференциях и семинарах, ознакомительных визитах. На мероприятиях подобного рода идет активный обмен информацией и опытом, есть возможность пообщаться с представителями других организаций. Взаимодействие такого направления очень эффективно, позволяет реализовать сетевое взаимодействие в образовательной среде.

Касательно программ для получения степени – этот пункт чаще не особенно актуален в коллективах, однако, ориентируясь на опыт ведущих стран в области образования, где степень «магистра» является обязательной, в скором времени и для нас это будет необходимостью.

Пункты Е и Ж показывают степень вовлеченности коллектива в процессе исследования (индивидуальные или совместные) и в официальных мероприятиях школы (менторинг, коучинги).

Таблица 2. Вопросы раздела «Профессиональное развитие»

Думая о собственных потребностях в профессиональном развитии, пожалуйста, укажите, в какой степени у вас есть такие потребности в каждой из перечисленных областей?

	Нет необхо-димости	Низкий уровень необхо-димости	Умеренн ый уровень	Высокий уровень необход имости
а) Содержание и стандарты преподавания по своему основному предмету(ам)				
б) Методика оценивания учеников				
в) Управление работой в классе				
г) Знание и навыки в моей основной предметной области				
д) Знание и понимание обучающей практики (обмен знанием) в моей основной предметной области (ях)				
е) Навыки в области ИКТ для преподавания				
ж) Обучение учащихся со специальными учебными потребностями				
з) Ученическая дисциплина и проблемы поведения				
и) Школьное управление и администрация				
к) Преподавание в межкультурной среде				
л) Консультирование учащихся				

Анализ ответов вопросов таблицы 2 позволит выявить потребность по предложенным пунктам, что поможет в дальнейшем выстроить работу по оказанию методической помощи педагогическому коллективу.

Таблица 3. Вопросы раздела «Оценка учителя и обратная связь»

В какой мере оценки и/или отзывы из нижеперечисленных, полученные в этой школе, непосредственно привели к изменениям или участию в любых из них?

	Без изменений	Небольшие изменения	Средние изменения	Большие изменения
а) Практика классного руководства				
б) Ваши знания и понимание вашего профилирующего предмета				
в) Ваши знания и понимание обучающей практики профилирующего предмета				
г) Разработка или подготовка плана для улучшения преподавания				
д) Ваше обучение учащихся со специальными потребностями в обучении				
е) Ваш подход к решению ученической дисциплины и поведения				
ж) Ваше преподавание учащимся в межкультурной среде				

з) Внимание, которое Вы уделяете улучшению тестовых оценок учеников в вашем преподавании				

В нашей школе процесс взаимодействие в педагогическом коллективе осуществляется посредством проведения мероприятий в рамках оказания методической помощи (семинары, коучинги, тренинги) и через взаимопосещение уроков. Также, в школе организованы фокус - группы Lesson Study. Всё это благоприятно влияет на оценку и обратную связь.

Повышение навыков разработки и подготовки плана урока благоприятно влияет на качество преподавания. Такого рода сотрудничество между коллегами эффективно, даёт положительные изменения, помогает поддержать молодых специалистов. В целом, коллективная работа и взаимопомощь через рекомендации и оценку, плодотворно влияет на педагогическую практику учителей, стимулируя её улучшение.

Анализ данных, полученных по итогам мониторинга результатов исследования TALIS позволит выбрать следующий приоритет для плана развития школы. Позволит осознать членам педагогического коллектива, что для результативного образовательного процесса необходимо иметь коллективный дух, иметь общие цели, всё время саморазвиваться и улучшать свои навыки. Даст стимул для дальнейшего совершенствования профессиональных качеств, построения коллаборации всех участников учебного процесса, поддержания и улучшения внутреннего климата в школе.

ЛИТЕРАТУРА

1. Руководство для учителей по реализации подхода Lessonstudy. Астана 2013г. стр15.
2. OECD (2019), TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners, TALIS, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҰЛТТЫҚ БАСЫМДЫҒЫ: БАЛАЛАР ЖӘНЕ БІЛІМ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПРИОРИТЕТ КАЗАХСТАНА: ДЕТИ И ОБРАЗОВАНИЕ NATIONAL PRIORITIES OF KAZAKHSTAN: CHILDREN AND EDUCATION

Исмаилова Сайда Махсутовна
Түркістан облысы, Сауран ауданы, Жүйнек ауылы
А.Югнаки атындағы жалпы орта мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Аңдатпа: Қазіргі XXI ғасыр ақпараттық технологияның дамыған дәуірі. Осы тұста болашақтың кемелденуі жолында білімді шәкірттеріміз, еліміздің болашағы болмақ. Бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеу үшін, мұғалімнің үздіксіз білімін жетілдіруі сапалы білім кепілі болмақ. Еліміздің дамуы біліммен және бәсекелестікпен алға дамиды. Мұғалімнің рөлі сапалы білім берудің айғағы. Мұғалім үздіксіз білім алып, өз білімін көтеру арқылы шығармашылықпен жұмыс жасап, болашақ жастарды сапалы білім алуға жетелейді.

Аннотация: Современный XXI век-это эпоха развития информационных технологий. На пути к совершенству будущего будут наши образованные ученики, будущее нашей страны. Для воспитания конкурентоспособного поколения непрерывное совершенствование знаний учителя станет залогом качественного образования. Развитие страны развивается вперед со знаниями и конкуренцией. Роль учителя-свидетельство качественного образования. Педагог, получая непрерывное образование и повышая свои

знания, творчески работает и ведет будущую молодежь к получению качественного образования.

Annotation: The modern XXI century is the era of the development of Information Technology. At the same time, the future will be the future of our educated students, the future of our country. For the education of a competitive generation, continuous improvement of the teacher's education will be the key to quality education. The development of our country is promoted by education and competition. The role of the teacher is a testament to quality education. The teacher works creatively by continuing education and improving his knowledge, leading future young people to get a quality education.

Түйін сөз:қоғам, білім,сапа,мұғалім,даму, бәсеке.
Ключевые слова: общество,образование,качество,учитель, развитие, конкуренция.
Keyword: society,education,quality,teacher, development, competition.

Қоғам дамуында білім берудің ең маңызды мәселе екендігі белгілі. Қазіргі кездегі білім берудегі негізгі мақсат-жан-жақты білімді, өмір сүруге бейім, ой-тұлғасы бар адамгершілігі жоғары қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Еліміздің болашағы көркейіп, өркениетті елдер қатарына қосылуы бүгінгі ұрпақ бейнесінен көрінеді. Осыдан барып жас ұрпақтың бойындағы іскерлік қабілетін ашу және оларды шығармашылыққа баулу туындайды.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына кезекті Жолдауында елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына қатысты бірқатар маңызды мәселелерді қозғады. Жаңа Жолдауда білім-ғылым саласы бойынша да көптеген өзекті мәселелер көтерілді. Білім саласына қатысты сөйлеген сөзінде Президент «Біз ұстаздарды қолдау саясатын жалғастыра береміз. Қазіргі жаһандық өзгерістер кезеңінде түлектің білімі еңбек нарығына шыққанға дейін-ақ жеткіліксіз болып қалуы әбден мүмкін. Сондықтан, құзырлы министрліктің алдында оқу бағдарламаларын жаңа жағдайға бейімдеу міндеті тұр. Бұл – кезек күттірмейтін шаруа. Пандемия кезінде қашықтан оқытудың нәтижесі ұлттық телекоммуникация желілерінің тиімділігі төмен екенін көрсетті. Мұндай ахуал негізгі, қарапайым білімнің өзін меңгере алмаған оқушылардың саны артуына әкеп соқты. Тағы бір проблема, нағыз қиындық осы деуге болады, балалар оқуын тастап кетіп жатыр. Өйткені білім алуды қажет деп санамайтын болды. Үкіметке бұл мәселемен, атап айтқанда қашықтан білім беруге қажетті ақпараттық жүйенің сапасын жақсартумен мықтап айналысуды тапсырамын. Біздің білім беру жүйеміз қолжетімді әрі инклюзивті болуға тиіс.Сонымен бірге, жағымды жаңалығымыз да бар. Биыл бірнеше оқушы халықаралық пән олимпиадаларының жеңімпаздары мен жүлдегерлері атанды. Ондай дарынды балаларға жан-жақты қолдау көрсету қажет. Біз оларға жоғары оқу орнына түсу үшін конкурстан тыс гранттар береміз. Бір реттік ақшалай сыйақы да төлейміз. Балалардың ұстаздарын да моральдық және материалдық тұрғыдан ынталандырған жөн. Тұрмысы төмен отбасында өсіп жатқан балаларға орта білім берудің жалпыға міндетті стандарты аясында қолдау көрсету айрықша маңызды. Материалдық қолдау көрсету шараларын «Цифрлы ұстаз» білім беру жобасымен толықтырған жөн. Білім беру жүйесіне жігерлі әрі білікті мамандар қажет. Мұғалімдерді қазіргідей 5 жылда емес, 3 жылда бір рет қайта даярлықтан өткізуіміз керек деп санаймын. Өйткені олар шәкіртінің бойына жаңа білім сіңіре алатындай нағыз ағартушы болуға тиіс. Бұл ретте, ұстаздардың курстан өту үшін өз қалтасынан ақша төлеуіне жол берілмейді. Орта білім беру жүйесіндегі өткір проблеманың бірі – мектептердегі орын тапшылығы. 225 мың оқушыға орын жетіспейді. Шұғыл шара қабылдамасақ, 2025 жылға қарай орын тапшылығы 1 миллионға жетеді. Мен 2025 жылға дейін кемінде 800 мектеп салу туралы тапсырма берген болатынмын. Бүгін оның санын бір мыңға жеткізуді міндеттеймін», - деп баса айтты Қ.Ж. Тоқаев.

Халықаралық олимпиада жеңімпаздарына, оқушыларға конкурссыз грант беру, жетекшілеріне материалдық қолдау көрсету керектігіне назар аударылғаны да маңызды.

Дамыған елдердегі білім беру жүйесінде ерекше маңызды болып табылатын мәселелердің бірі - оқытуды ақпараттандыру, яғни оқу үрдісінде ақпараттық технологияларды пайдалану болып табылады. Қазіргі таңда да елімізде білім беру жүйесінде жаңашылдық қатарына ақпараттық кеңістікті құру еніп, көкейкесті мәселе ретінде күн тәртібінен түспей отырғандығы мәлім.[1]

Ақпараттандыру жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Мектептің білім беру саласында ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін интенсификациялау мен модернизациялаудың тиімді тәсілдерін іздестіру жұмыстары жүргізіліп жатыр. Бұл жұмыстардың тиімділігі мен нәтижелілігі бірнеше оқу-әдістемелік, психологиялық-педагогикалық мәселелердің шешімін ғылыми түрде негіздеуді талап етеді. Оларды бірнеше бағыттарға бөлуге болады:

- оқу үрдісінде ақпараттың технологияларды іске асырудың жүйелі ғылыми-әдістемелік жолын анықтау;
- оқушылардың тәжірибелік іс-әрекетінде ақпараттық технологияларды пайдаланудың әдістемесін жасау;
- мұғалімдердің ақпараттық технологияларды меңгеру және оқу үрдісінде пайдалану бойынша кәсіби біліктерін жетілдіру;
- оқушыларды білім, білік, дағдыны меңгеру үшін ақпараттық технологияларды пайдалануға үйрету;
- мектептің материалдық-техникалық базасын нығайту.[2]

Оқу үрдісінде компьютер оқып-үйрену нысаны ретінде, сонымен бірге оқыту, тәрбиелеу, дамыту мен оқытудың мазмұнын меңгеруді диагностикалау құралы ретінде әрекет етеді. Мұның өзі ақпараттық технологияларды пайдаланудың екі бағыты бар екендігін анықтауға мүмкіндік береді. Бірінші бағыт тұрғысынан алып қарасақ, ақпараттық технологиялар білім, білік, дағдыны игеру үшін қажетті ресурс болып табылып, оқушылардың саналы тәрбие, сапалы білім алуына жағдай жасайды, ал екінші бағыт тұрғысында ақпараттық технологиялар оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыру тиімділігін арттырудың қуатты құралы болып табылады.[3]

Бүгінгі таңда мектептің білім беру жүйесін ақпараттандыру жағдайында өзіндік қайшылықтардың да орын алып отырғанын айту қажет. Мәселен, мектептерде әлі де болса компьютерлердің саны жеткіліксіз, барлық пән мұғалімдерінің бағдарламашылармен тікелей жұмыс істеу мүмкіншілігі шектеулі, автоматтандырылған оқыту бағдарламаларының саны аз, оларды көбейту мәселесі нақты шешімін таппаған, ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы информатикадан басқа пән сабақтары өткізілмейді десе де болады.

Сондықтан білім беруді жаңа сатыға көтеру үшін тек білім мазмұны мен оқыту әдістерін ғана емес, ақпараттық технологияларды кеңінен пайдалану арқылы оқытуды ұйымдастыру формаларын да жетілдіру керек. Мұның өзі мынадай оқу-тәрбие міндеттерін шешуге көмектеседі:

- оқу үрдісін дербестендіру. Мәселен, компьютер оқытуды нақты бір авторлық бағдарлама бойынша жүзеге асыруға мүмкіндік береді;
- нақты әрекетке негізделген кері байланысты қамтамасыз етеді. Мәселен, компьютер арқылы әрбір оқушы өзінің білімін бақылауға, тексеруге және бағалауға мүмкіндік алады;
- материалды меңгеру жылдамдығын арттыруға болады.

Ғылыми педагогикалық-психологиялық әдебиеттерді және мектеп тәжірибесін оқып-үйрену мен талдау негізінде ақпараттық технологияларды мектептің оқу үрдісіне енгізу үшін кешенді ақпараттық білім беру жүйесін құру қажеттілігі туындады. Бұл жүйенің негізін ақпараттық технологиялар құрайды. Енді оқытудың ақпараттық технологияларының мәнін ашып көрсетейік.[4]

1. Компьютерлік және ақпараттық сауаттылық. Компьютерлік сауаттылыққа электронды есептеуіш техникасымен жұмыс істеу білігін жатқызуға болады. Ақпараттық сауаттылың ақпаратты алудың, қайта жасаудың, жеткізудің, сақтаудың және пайдаланудың негізгі ережелерін білуді көздейді.

2. Оқу үрдісінде компьютерді пайдалану оқушылардың өзіндік жұмыстарын ақпараттық-әдістемелік тұрғыдан қамтамасыз етуге де елеулі өзгерістер енгізуге мүмкіндік береді, мұндай жаңашыл өзгерісті оқулықтардан бастауға болады. Мұнда дәстүрлі баспа оқулықтарымен қатар оқу үрдісінде электронды оқулықтарды пайдалану көзделеді.

Электронды оқулықтың автоматтандырылған оқу үрдісі ашық дамитын әдістемелік жүйе екендігі белгілі. Сонымен бірге электронды оқулық оқу ақпаратын тасымалдаудың жаңа құралы болып табылады. Онда оқу ақпараты толық мазмұндалып, әр түрлі қосымшалар, анықтамалық материалдар, бақылау тапсырмалары, ұсынылатын әдебиеттер тізімі және тақырыптық ресурстарға сілтемелер беріледі.

Электронды оқулықтың жетістіктері мыналар болып табылады:

- шұғыл кері байланысты қамтамасыз етеді;
- дәстүрлі оқулықта көп іздеуді қажет ететін тиісті ақпаратты тез табуға көмектеседі;
- гипермәтінді түсіндірмелерді бірнеше рет қарап шығу барысында уақытты анағұрлым үнемдеуге мүмкіндік береді;
- қысқа мәтіндермен қатар көрсетеді, әңгімелейді, жобалайды, т.с.с. (мультимедиа-технологияның мүмкіндігі мен артықшылығы тура осы жерде көрінеді);
- әрбір оқушыға дербестік тұрғыдан қатынас жасауға мүмкіндік беріп, олардың өз бетінше білім алуын қамтамасыз етеді;
- белгілі бір бөлім бойынша білімді тексеруге мүмкіндік туады.

3. Моделдеу. Моделдеу идеясы оқыту үрдісінде жаңа мүмкіндіктер береді. Атап айтқанда, оқу үрдісінде компьютерлік моделдеуді қолдану ойға негізделген болжамдарды тексеруге, сонымен қатар оқушының қоршаған ортамен байланысын анықтап, адамзат санасын жаңа деңгейге көтеруге ықпал етеді, компьютерлік графика адамның айтар ойын белгілі бір графикалық жүйеге келтіріп, адамның шығармашылық болжамын шыңдауға көмектеседі. Бұл моделдеу әдістемесі оқу бағдарламасының сапасын бағалау жолымен оқушылардың шығармашылық қасиеттерін және ғылыми зердесін дамытудың құралы болып табылады.

Компьютер ақпаратпен жұмыс істейді, нысандық жағдайлар жөніндегі мәліметтер модел ретінде оның сөздік, сандық "сипаттамасы" қаралады. Сондықтан да ақпараттық моделді күрделі жүйе ақпаратының көзі ретінде қарауға болады.

4. Компьютерлік оқыту бағдарламалары. Олар интерактивті тәртіппен компьютер арқылы қандай да болсын пәнді оқып-үйренуді көздейтін бағдарламалар болып табылады. Бұл бағдарламаларда теориялық материал мен блоктар болады, олар оқушылардың берілген білім көлемін меңгеруінің сапасын анықтауға мүмкіндік береді.

Сонымен бірге әртүрлі педагогикалық жүйелер мен оқыту технологиялары арасында өзіндік диалогты ұйымдастыру, мектеп оқушыларын оқытудың жаңа формаларын практикада сынап көру, қазіргі жағдайда өткен кезеңнің интегралды педагогикалық жүйелерін пайдалану маңызды.

Мұндай жағдайда мұғалім қазіргі заманғы инновациялық технологиялардың, идеялардың, мектептердің, бағыттардың кең спектрін шарлап, бұрыннан белгілі болған уақытты ысырап етпей, барлық арсеналды, ең алдымен, қазақ тілін, қажет болған жағдайда шетелдік педагогикалық тәжірибені қолдануы керек. Күтілетін нәтижені (жаңашыл қазақ мектебінің қалыптасуы) ескере отырып, оған қол жеткізу үшін шарттар мыналардың болуы екенін есте ұстаған жөн:

1) білім беру технологияларының кең спектріне ие педагогикалық сауатты мамандардың болуы;

2) заманауи педагогикалық технологиялар тек инновациялық мектепте енгізілуі мүмкін. Қазіргі уақытта облыс мектептеріндегі мұғалімдер түрлі педагогикалық жаңалықтарды қолданады. Бұл көптеген ішкі факторларға байланысты, бірақ ұйымның мәдениеті, дәстүрлері мен мәртебесі инновациялардың тәжірибеде дамуы мен енгізілу жылдамдығына үлкен әсер ететіндігін атап өткен жөн.

Инновациялық дамуға кедергі келтіретін технологиялардың ішінде авторитарлық технологияларды атап өткен жөн, мұнда мұғалім білім беру процесінің жалғыз субъектісі, ал оқушы тек «объект», ал баланың жеке басына назар аудармайтын жоғары деңгейдегі дидактоцентрлік технологиялар, білім беруден гөрі білім берудің басымдығына назар аударады, жеке тұлғаны қалыптастырудың маңызды факторлары дидактикалық құралдар болып табылады.

Оқу үрдісінде жаңа технологияларды қолдану арқылы дәстүрлі сабақты өткізбеу білім беру ортасының біркелкілігін және оқу процесінің монотондылығын жояды, оқушылардың іс-әрекет түрлерінің өзгеруіне жағдай жасайды және денсаулықты сақтау қағидаларын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Оқыту технологиясын таңдау пән мазмұнына, сабақтың мақсаттарына, оқушылардың дайындық деңгейіне, олардың оқу қажеттіліктерін қанағаттандыру қабілетіне, оқушылардың жас категориясына және бірқатар нақты сипаттамаларына байланысты.

Мемлекеттік білім беру стандартында белгіленген тәсілдер, талаптар және күтілетін нәтижелер кешенінде барлығы өте тығыз байланысты екенін атап өткім келеді. Егер біз жұмыста маңызды тетіктердің бірін қамтымасақ, онда белгілі бір сапаның нәтижесі шығады, бірақ ол талаптарға сай бола ма? Біздің ойымызша, заманауи білім беру технологиялары негізгі құзіреттіліктердің қалыптасуына ықпал етеді, табиғи сипатта білім алуға мүмкіндік береді, мектепті бала үшін әлеуметтік өмірге қолайлы орынға айналдырады, ал оқу әрекеті - білім беру стандартының ең төменгі деңгейінен бастап шығармашылыққа дейінгі жеке қасиеттерін жүзеге асыру және дамыту құралы.

Қазіргі кезеңде оқушының өз бетімен білімге ие болу барысында оның белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру оқу үдерісіне қойылатын негізгі талаптардың бірі болып табылады. Бұл тәсілдеме пәндік білімді, әлеуметтік және коммуникативтік дағдыларды ғана емес, сонымен бірге өзінің жеке мүдделері мен болашағын сезінуге, сындарлы шешімдер қабылдауына мүмкіндік беретін тұлғалық қасиеттерді де меңгеруге ықпал етеді. Мұғаліммен бірлесіп шығармашылықпен айналысу және серіктес, кеңесші ретінде мұғалімнің қолдауы кезінде оқушының белсенді танымдық қабілеті тұрақты сипатқа ие болады. Соңғы уақытты табысты болу үшін оқушыларға білім қандай қажет болса, дағды да сондай қажет деген ойдың жақтастары көбейіп келеді. Бұл оқушылардың ақпаратты есте сақтап, алған білімдерін ұғынуын, түсінуін және әртүрлі салада қолдана білуін талап етеді.[5]

Білімді дәл осылай қолдану оқушыларға соңғы кезде XXI ғасыр дағдылары деп аталып жүрген кең ауқымды құзыреттіліктерді меңгеруге мүмкіндік береді. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ (2011) білім беру бағдарламаларын әзірлеу барысында оқушылардың бойында қалыптастыру қажет рухани құндылықтар мен дағдылар тізімін құрды:

Рухани құндылықтар	Дағдылар
- шығармашылық және сын тұрғысынан ойлау; - коммуникативтік қабілеттер; - өзгелердің мәдениетіне және көзқарастарына құрметпен қарау; - жауапкершілік; - денсаулық, достық және айналадағыларға қамқорлық көрсету; - өмір бойы оқуға дайын болу.	• сын тұрғысынан ойлау; • білімді шығармашылық тұрғыда қолдана білу қабілеті; • проблемаларды шешу қабілеті; • ғылыми-зерттеу дағдылары; • коммуникативтік дағдылар (тілдік дағдыларды қоса алғанда); • жеке және топпен жұмыс істей білу қабілеті;

	• АКТ саласындағы дағдылар.

Ұлы ағартушы Ахмет Байтұрсыновтың «Жан дүниесінде тіл үйрену басты жұмыс емес, жанама жұмыс болғандықтан, бала әуелі тәжірибеге талпынып, нәрсемен танысып, сонан кейін сол нәрсе туралы сөйлесін, тыңдасын, жазсын, оқысын, тілге үйренсін», — деген сөзі ізденімпаз, жаңаша ұстаздарға арналғандай. Мұны әрбір мұғалім жадында сақтауы тиіс. Білім беру мазмұны өзгертеліп жатқан қазіргі кезеңде заман талабына сай бәсекеге қабілетті тұлғаны дайындау міндетіміз. Жаңартылған бағдарламаның мазмұны жеке тұлғаны өмірге бейімдеу, функционалды сауаттылығын арттыру. Бүгінгі оқушы – ертеңгі маман. Бәсекеге қабілетті маман - креативті ойлай алатын, таптауырынды ойдан алыстаған, кез-келген тақырыпта өзіндік ой-пікірі бар, кез-келген жағдайға сыни тұрғыдан қарап, ұтымды жауап бере алатын адам. Сондықтан біз мектеп табалдырығынан бастап оқушының бойына аталған қасиеттерді сіңіре білуіміз керек.

Білім сапасын арттыру және нәтижеге бағытталған үлгіге беталуы барысында мұғалімдер мемлекеттік стандартта берілген нәтижелерге жетуде кәсіби шеберлікпен меңгерген зерттеу біліктері мен дағдылары нәтижесінде проблеманы шеше алатын, ақпараттық-коммуникативті мәдениеті жоғары тұлғалық-дамытушылық функцияны атқара алатындай болуы керек. Қазіргі заманда мұғалім осы құзыреттілікті меңгере отырып, тек кәсіби икемділікті оңтайландыруды қамтамасыз ету ғана емес, оны іске асыру мүмкіндігін үнемі оқып-үйрену және жасай алуы керек.

Мұғалім тек қана мамандық емес, өмір салты, өйткені бұл мемлекет, қазақстандық қоғам, оқушылар, ата-аналар, өз алдында күнделікті жауапкершілік. Менің ойымша, әлемде бірде-бір мамандық осындай жан-тәнімен беруді, кристалды тазалықты талап етпейді. Күн сайын педагог өзі үшін жаңа, қызықты, өзекті ашуға тиіс. Мұндай педагог өз оқушыларын күн сайын осы жаңалықты ашуға үйретуге міндетті.

Казіргі білім жүйесінде оқушының үлгерімі жоғары болуы үшін, білім деңгейі зияткерлік мектеп оқушыларына теңестірілуі үшін үш одақ ұстаз-бала-ата-ана бірлесіп жұмыс атқаруы қажет. Сөз соңында айтарым, әрбір педагогке өзінің ұстаздық еңбек жолында алдына қойған мақсатын орындап, Отанымыздың гүлденуі үшін қызмет етулеріңізді тілеймін. Балалар үшін әр педагог бұлақтың көзін ашатындай білімді, жоғары дәрежелі болуы керек. Болашағымыз жарқын, өз ісінің жетік маманы, функционалдық сауаттылығы жоғары, зияткер, интелектуалды, логикалық ойлау қабілеті жетік шәкірттерді тәриелеу – заманауи педагогтардың еңбегінің жемісі деп білемін!

«Халыққа тәжірибе-бүгін ғана емес, ертеңге де керек қазына» деп Бауыржан атамыз айтқандай, ата бабамыздың салып кеткен жолын, салт – дәстүрін өзгертіп, жоққа шығаруға біздің қақымыз жоқ.

Өз ойымды «Адамның адамшылығы-ақыл, ғылым, жақсы ата, жақсы ана, жақсы құрбы, жақсы ұстаздан» деген А.Құнанбаевтің сөзімен аяқтаймын.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.С.Т. Мұхамбетжанова, Ж.Ә. Жартынова, Интерактивті жабдықтармен жұмыс жасаудың әдіс-тәсілдері. Алматы, 2008 ж.-301бет

2. Сербин В.В. Технология создания электронных учебно-методических комплексов средствами мультимедиа. — Алматы: Мектеп, 2004. — 260 с.

3.Қисымова.Ә.К.Оқыту технологиялары. - Алматы, 2007 жыл.-270бет

4. Крылова Т.В., Казимирова М.А., Мясникова О.А., Кожевникова Л.Ф. Автоматизированные обучающие системы. Технология подготовки учебного курса к компьютеризации. — Н.Новгород, 2007. — Вып. 6. — С.

5.Соловов А.В. Проектирование компьютерных систем учебного назначения: Учеб. пособие. — Самара: СГАУ, — 138 с.

«НОВЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЁМЫ РАБОТЫ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ»

Лигостаева Наталья Викторовна
Учитель начальных классов, педагог-исследователь,
КГУ «Школа-гимназия города Макинск отдела образования по Буландынскому району управления образования Акмолинской области», г.Макинск, Казахстан.
ligostaeva_natali@mail.ru

Аннотация: Одна из прогрессивных форм обучения в современной школе - исследовательская деятельность. В процессе ее осуществления дети приобретают богатый опыт совместной деятельности. Она позволяет наиболее полно выявлять и развивать как интеллектуальные, так и творческие способности детей.
Ключевые слова: исследовательская деятельность, новые методы и приёмы, интеллектуальные, творческие способности детей, гипотеза, вопросы, наблюдение, экспериментировать, делать умозаключения и выводы, давать определения понятиям, классифицировать

Одной из самых результативных и прогрессивных педагогических технологий является исследовательская технология. Сегодня целью обучения становится не столько овладение определенными знаниями и навыками, сколько развитие наблюдательности, мышления, умения быстро ориентироваться в новых непривычных условиях, условиях требующих сообразительности и специальных исследовательских навыков. Это обстоятельство вызвало к жизни принципиальное новое явление – исследовательское обучение. Речь идёт об исследовательском обучении как о принципиально отличном от других, особом виде обучения. «Развитие и образование ни одному человеку не могут быть даны или сообщены. Всякий, кто желает к ним приобщиться, должен достигнуть этого собственной деятельностью, собственными силами, собственным напряжением». (А.Дистервег).

Научные работы по исследовательской деятельности школьников имеют богатую историю, однако с момента появления в педагогике исследовательского метода основное внимание уделялось учебным исследованиям в естественнонаучной и гуманитарной областях (Б.В.Всесвятский, В.Е.Райков и др.); эти направления исследовательской деятельности школьников продолжают оставаться приоритетными и на сегодняшний день (В.И.Андреев, Л.И.Анциферова, А.В.Леонтович, Л.М.Федоряк, И.Д.Чечель и др.). Истоки подходов к организации учебной исследовательской деятельности можно увидеть в трудах отечественных (В.П.Вахтеров, К.Д.Ушинский, Н.И.Новиков, Л.Н.Толстой, Б.Е.Райков и др.) и зарубежных (Дж.Брунер, А.Дистервег, Дж.Дьюи, И.Песталоцци, С.Френе) и др. педагогов. Проблемы формирования методов познания раскрыты в работах В.П.Ворожилова, В.В.Дмитриенко, А.А.Королькова, А.Н.Кочергина и др. Стараясь выбрать наиболее эффективные формы и методы работы, мы сталкиваемся с вопросами:

- Как симулировать природную потребность ребёнка к новизне?
- Как развивать способность искать новое?
- Как научить видеть проблемы, конструировать гипотезу, задавать вопросы, наблюдать, экспериментировать, делать умозаключения и выводы, давать определения понятиям, классифицировать?
- Как научить правильно, излагать и защищать свои интересы?

Детская потребность в исследовательском поиске обусловлена биологически, ребёнок рождается исследователем. Неутомимая жажда новых впечатлений,

любознательность, постоянное стремление наблюдать и экспериментировать, самостоятельно искать новые сведения о мире рассматриваются как важнейшие черты детского поведения. Именно это внутреннее стремление к исследованию создаёт условия для того, чтобы психическое развитие ребёнка изначально разворачивалось как процесс саморазвития.

Основной его тезис: я знаю, для чего надо то, что я познаю, где и как я могу эти знания применить. Теоретическими исследованиями С.И. Заир-Бека, А.В. Леонтовича, А.Н. Поддьякова, А.И.Савенкова и др. доказано, что ученики начальной школы могут овладеть исследовательскими умениями, именно через исследовательские умения наиболее эффективно развивается мышление. Эти умения способствуют формированию самостоятельной личности младшего школьника, готовой к генерированию новых идей, принятию нетрадиционных решений, способной не только освоить опыт старших поколений, но и обогатить и развить его собственными достижениями.

Важнейшей задачей современной системой образования является формирование таких универсальных учебных действий, которые обеспечивают школьникам умение учиться, способность к саморазвитию и самосовершенствованию.

На мой взгляд, исследовательская технология служит для развития познавательных навыков учащихся, критического мышления, умения самостоятельно конструировать свои знания, ориентироваться в информационном пространстве, т.е. служит основой для формирования универсальных учебных действий.

Цель исследовательской деятельности: стимулировать развитие интеллектуально-творческого потенциала младших школьников через развитие и совершенствование исследовательских способностей и навыков исследовательского поведения, создание условий для формирования и развития исследовательских умений младших школьников.

Что же такое исследовательская деятельность?

Исследовательская деятельность – это деятельность учащихся по исследованию различных объектов с соблюдением процедур и этапов, близких научному исследованию, но адаптированных к уровню познавательных возможностей учащихся. Основным отличием учебной исследовательской деятельности от научной является то, что в результате её учащиеся не производят новые знания, а приобретают навыки исследования как универсального способа освоения действительности. При этом у них развиваются способности к исследовательскому типу мышления, активизируется личностная позиция. Так, И.А.Игошев пишет, что исследовательские умения - это «умения, которые подразумевают Ж. Пиаже, анализируя стадии развития интеллекта, в частности, зависимости владения приемами мышления от возраста человека, отмечал, что ребенок научается оперировать логическими конструкциями мышления к 14-15 годам в условиях стихийного социального опыта. Н.А. Подгорецкая на основе экспериментальных данных показала, что и в интеллекте детей, и в мышлении взрослых, включая людей с высшим образованием, можно найти общие дефекты «демонстрирующие неполноценность стихийно усвоенных логических приемов мышления» [165].самостоятельное выполнение учащимися работы с элементами исследования». [80]

Условия формирования исследовательских умений младших школьников:

1) Целенаправленность и систематичность
2)Мотивированность
3)Творческая среда
4)Психологический комфорт
5)Личность педагога
6)Учёт возрастных особенностей

Так как речь идёт об учащихся младшего школьного возраста, вопрос об учёте их психологических особенностей очень важен.

Обучение исследовательским умениям должно осуществляться на доступном для детского восприятия уровне, само исследование быть посильным, интересным и

полезным. Важно учить детей наблюдать. Для того чтобы наблюдение стало возможным, важно иметь наблюдательность - сплав внимательности и мышления.

Упражнения на развитие внимания и наблюдательности:

Поставить перед детьми какую - либо из любимых ими вещей. Рассмотреть вместе этот предмет внимательно и спокойно. Затем предлагается детям закрыть глаза. Убирается предмет и учитель просит вспомнить и назвать все его детали.

Следующий этап упражнения - рисуем изученную вещь по памяти.

Другой блок заданий - парные картинки, содержащие различия. Хорошую возможность для развития способности к наблюдению и умению анализировать зрительные образы дают задания с намеренно сделанными ошибками Исследование как метод должен использоваться практически на каждом уроке. На уроках учителя используют специальные игры и задания, позволяющие активизировать исследовательскую деятельность ребёнка, помогающие осваивать навыки проведения исследований.

В этой работе я попытаюсь описать те методические приёмы, которые успешно использую в своей практике.

Наглядные методы, практические методы, словесные методы

Разбивка на кластеры, хороший методический приём, формирующий мышление, исследовательские навыки у детей. Кластер - это графическая организация материала, показывающая смысловые поля того или иного понятия. Составление кластера позволяет учащимся свободно и открыто думать по поводу какой-либо темы. Использование кластеров позволяет детям научиться выделять главную идею, основную мысль и находить факты ее подтверждающие.

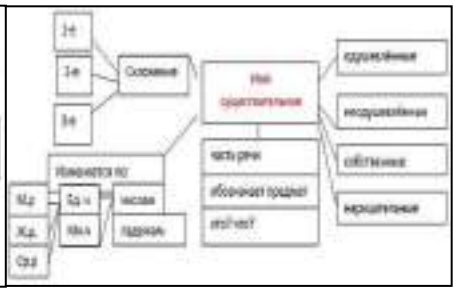

Синквейн (от фр. cinquains, англ. cinquain) — пятистрочная стихотворная форма, возникшая в США в начале XX века под влиянием японской поэзии. Синквейн яркий пример методического приёма, дисциплинирующего мышление ребенка, прививающего ему культуру исследовательского поиска. Это приём одинаково хорошо работает и во втором и в четвёртом классах. Возраст учащихся определяет тему синквейна, но принцип по которому сочиняется это стихотворение понятен уже детям во втором классе. Неизменно написание синквейна вызывает интерес и бурю эмоций у детей.

Человек.

Сильный, умный.

Питается, двигается, дышит.

Способен разговаривать и думать.

Живой организм

Животные.

Милые, красивые.

Прыгают, ходят, веселятся.

Очень интересные создания.

Существа

Важнейшим методическим приёмом исследовательского обучения, я считаю, написание исследовательских работ учащимися. Проводя свое исследование, ребёнок использует все полученные в ходе обучения знания, навыки и умения. исследование проходит в четыре этапа.Выбор темы для исследования Постановка вопросов по теме

исследования Собственно исследование, в ходе которого ответы записывают в дневник исследования и классифицируют. Подведение итогов. В дальнейшем (в течение 2 и 3 классов) к этим этапам добавляются. Выработка гипотезы. Выбор методов исследования. Определение последовательности проведения исследования. Анализ и обобщение полученных материалов, используя известные логические правила и приемы. Защита проекта. Последовательное прохождение этих этапов развивает у детей умение чётко и ясно излагать собственные мысли, знакомит их с сущностью научного исследования. Во время защиты своего исследования ребёнок приобретает умение последовательно излагать каждое положение исследования, быть внимательным к деталям, обеспечивать истинность информации в презентации. Это важный момент презентации. Дети учатся отстаивать свою точку зрения. Зная, что после презентации класс задаст множество вопросов по теме исследования, они заранее готовятся к этому этапу исследовательской работы – защите своего проекта. Защита проекта требует от учеников ещё одного - умения работать с аудиторией. Не на словах, а на деле ребёнок понимает, что нужно делать, чтобы держать внимание своих одноклассников Он учится видеть аудиторию, контролировать её, говорить громко и т. д. Из сказанного выше видно, каким непростым делом становится для ребёнка защита проекта. К защите проекта мы подходим постепенно, весь год, через систему презентаций. «Презентация» как методический приём формирует умения и навыки исследовательского поиска, умение работы с большой аудиторией. Презентация - стала важнейшим методическим приёмом на моих занятиях.. В ходе этого задания ребёнок учится делать презентацию результатов своего поиска, того, что вызывает в нём интерес. Ребенок учится владеть аргументацией, учится излагать материал так, чтобы аудитория его слышала. Так, постепенно дети приобретают культуру исследовательской деятельности.

Все описанные выше методические методы и приёмы, я использую на своих занятиях, когда работаю по программе развития исследовательских способностей школьников. Я работаю с ними уже много лет и вижу результат. Планомерная работа по развитию исследовательских способностей в начальной школе приносит очень хорошие плоды, позволяет детям сохранить любознательность и подняться на новую ступень осмысления мира. Ребята умеют добывать знания из различных источников. Работать в паре и группах, обобщать, анализировать, доказывать, делать выводы. В результате систематического использования на уроках в начальной школе исследовательской работы, ежегодно повышается качество знаний у учащихся моего класса (100% качество и 100% успеваемость на протяжении многих лет). Участие в Международных,Республиканских, областных, городских конкурсах и олимпиадах: «Кенгуру-математика для всех» (1 места), «Ақ- бота» (1,2 места), «Русский медвежонок» (1,2 места), «ПОНИ» (1 места), «Золотое руно» (1,2 места), городские конкурсы и олимпиады по предметам, конкурсы научных проектов « Зерде» (1,2 места) вот уже на протяжении многих лет приносят в копилку нашей школы и района призовые места. Таким образом, проводимая урочная и внеурочная работа позволяет решить задачи развития исследовательских умений младших школьников и овладеть новыми способами добывания знаний. Главное – заинтересовать ребенка, вовлечь в атмосферу исследовательской деятельности, и тогда результат будет закономерен. Анализируя проделанную работу, убеждаешься, что в процессе использования исследовательской деятельности у детей развиваются творческие способности; они учатся мыслить самостоятельно, проявлять инициативу, оригинальность суждений; у них развивается творческое воображение; возникает потребность в самореализации, самовыражении; усиливается положительная мотивация; формируются первичные навыки самостоятельной ориентации в справочной, научно-популярной литературе. Ведущими характеристиками выпускника начальной школы становятся его способность самостоятельно мыслить, анализировать, умение строить высказывания, выдвигать гипотезы, отстаивать выбранную точку зрения; наличие представлений о собственном знании и незнании по обсуждаемому вопросу. Воспитание ученика-

исследователя – это процесс, который открывает широкие возможности для развития активной и творческой личности, способной вести самостоятельный поиск, делать собственные открытия, решать возникающие проблемы, принимать решения и нести ответственность за них.

ЛИТЕРАТУРА

1.Сабирова Э.Г., Закирова В.Г. Формирование исследовательских умений учащихся в информационно-образовательной среде начальной школы.– 2016. – 167 с
2.Дьюи Дж. Психология и педагогика мышления / Пер. с англ. // Под. ред. Ю.С. Рассказова. – М.: Изд-во "Лаборант", 1999. – 192 с.
3.Ильясов И.И. Структура процесса учения. – Издательство 1996. – 201 с
4.Н.А.Семенова. Формирование исследовательских умений младших школьников: Д.кан.пед.наук. 2010.
5.Л.С.Выготский. Мышление и его развитие в детском возрасте. Собр.соч. В 6 т. – Т.2 – М., 2014.
6.А.И.Савенков. Методика исследовательского обучения младших школьников. 2-е изд., испр. и доп. 2019.
7.А.И.Савенков. Содержание и организация исследовательского обучения школьников. М., 2019.
8.Т.Ивочкина. Организация научно-исследовательской деятельности учащихся. Начальное образование. – 2018. – №3.

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ТИІМДІ ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ЧЕРЕЗ ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ
DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS IN ENGLISH LESSONS THROUGH EFFECTIVE METHODS

Майманова Альмира Акылбековна
Май ауданы, Майтүбек ауылы, «Майтүбек жалпы орта білім беру мектебі» КММ-сі, ағылшын тілі пәні мұғалімі, maimanovy2012@mail.ru

Аңдатпа: Мақалада ауыл мектептеріндегі оқушылардың ағылшын тілі сабағында функционалдық сауаттылығын дамытудағы тиімді тәсілдер түрлері қарастырылған. Мақала авторы өзінің сабағында қолданатын әдіс-тәсілдерді таныстырып, бірнеше түрлеріне тоқталған.
Түйінді сөздер: фунционалдық сауаттылық, тәсілдер, лексикалық қор, грамматикалық тақырып, дамыту, ауылдық жер, шығармашылық қабілет.
Аннотация: В статье рассматриваются эффективные методы функциональной грамотности учащихся сельских школ на уроках английского языка. Автор статьи знакомит с методами, используемые на его занятиях, и останавливается на нескольких типах.
Ключевые слова: функциональная грамотность, методы, словарный запас, грамматическая тема, развивать, сельская местность, творческие спасобности.
Annotation: The article discusses effective methods of functional literacy for rural school students in English lessons. The author of the article introduces the methods used in her classes and dwells on several types.
Key words: functional literacy, methods, lexicon, grammatical theme, develop, countryside, creative skills.

Бүгінгі заман талабына сай бәсекеге қабілетті оқушы тәрбиелеу үшін не қажет деген сұраққа жауап берген кезде, мұғалім оқушылардың функционалдық сауаттылық дамыту қажет деп бірден жауап береді. Жалпы оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру дегеніміз – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана алуын қамтамасыз ету.

Мұндағы басшылыққа алынатын сапалар:

- шығармашылық қабілетті дамыту;
- оқушының белсенділігін арттыру;
- кез келген жағдайда тез шешім қабылдай алу;
- болашақ кәсіпті дұрыс таңдай білу;
- үздіксіз білім алу;
- бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеу болып табылады.

Функционалдық сауаттылықтың 7 механизмі бар, олар:

1. білім беру мазмұны (ұлттық стандарт, оқу бағдарламалары);
2. оқыту нысандары мен әдістері;
3. білім алушылардың оқудағы жетістіктерін диагностикалау мен бағалау жүйесі;
4. мектептен тыс, қосымша білім беру бағдарламалары;
5. мектепті басқару моделі (қоғамдық мемлекеттік нысан, мектептердің оқу жоспарын реттеудегі дербестігінің жоғары деңгейі);
6. барлық мүдделі талаптармен әріптестікке негізделген достық қалыптағы білім беру ортасының болуы;
7. ата-аналардың балаларды оқыту мен тәрбиелеу процесіндегі белсенді рөлі [1].

Функционалдық сауаттылықтың екінші механизміне сүйенетін болсам, оқыту процесінде әр түрлі әдістер мен технологияларды қолдану ағылшын тілі пәнінің білім сапасын арттыруға жетелейді. XXI ғасыр талабы – ағылшын тілін жетік меңгеру болып табылады. Сондықтан сабағымда сан алуан тәсілдерді қолданып, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жолдарын қарастырамын. Бұл менің оқыту процесіндегі елеулі өзгерістерге ықпал етеді, ал коммуникативті тәсіл басым тәсілге айналғандықтан, оқушыларым сабақтың алғашқы күндерінен бастап ағылшын тілінде қарым-қатынас жасауға үйренеді.

Ағылшын тілін жаңа технологиялар арқылы оқыту ісі күннен-күнге өзекті болып келеді. Тілді ақпараттық-коммуникативтік технология арқылы оқыту – тіл үйренушінің өз бетімен тіл үйрену қабілеттерін жетілдіруіне игі ықпал ететін тиімді жүйе болып табылады. Еліміз жылдар бойы аңсаған тәуелсіздікке қол жеткізісімен, ағылшын тілі де мемлекетаралық тіл мәртебесіне ие болды. Ендігі кезекте ағылшын тілінің қолданылу аясын кеңейту кезек күттірмес мәселенің бірі болды. Осы орайда, ағылшын тілі пәніне көңіл де, ықылас та жылдан жылға артып, оны оқытудың тиімді әдіс- тәсілдері, технологиялары бойынша зерттеу жұмыстары, оларды тәжірибеге енгізу шаралары қолға алынды. Ағылшын тілін саналы меңгерту, оны өз деңгейінде қажеттілікке айналдыру, бір жылғы мәселе емес, сондықтан ағылшын тілін оқыту ісімен шұғылданатын мамандар арасында туындайтын бір сұрақ: ағылшын тілінде өз ойын ауызша және жазбаша еркін жеткізе алуға қалай үйрету керек? Оқушыны ынталандыру үшін қандай әдіс-тәсілдерді, технологияларды қолданған жөн?

Коммуникативтік сөйлеу әрекетінің қай түрі болса да лексикалық-грамматикалық дайындық деңгейіне сүйенеді. Белсенді сөйлеу әрекетін ұйымдастыруда ауызекі сөйлесу мен мәтін бойынша жұмыс негізгі құрал болып табылады. Сонымен қатар, ақпараттық оқу құралдары (компьютер, аудио-визуалды құралдар) бойынша да оқушылар белсенді коммуникацияға түсе алады. Ауызекі сөйлеу тілін қалыптастыруда сөздер мен сөз тіркестерінің қолданылуын, сөйлем құрастыруды, тұрақты сөз тіркестерін қолдануды, сұрақ қоюдың барлық түрлерін үйрену тиімді. Оқушылардың сөйлеу дағдылары ауызекі сөйлеу жүйесінен, сұраққа қысқа да толық жауап қарастыра алуынан, оқығандарын ауызша да, жазбаша да мазмұндап беретіндей дағды-машықтарынан, шығарма, хат жазу

дағдыларынан құралады. Ағылшын тілін оқытуда ең алдымен тәжірибелік мақсат қойылады, оған оқушылардың сөздік қорларын байыту, сауатты жазуға үйрету, сөйлесуге, көргендерін, естігендерін әңгімелеп беруге үйрету қажет. Ал бұл іс-әрекеттерді сауатты да дұрыс жүзеге асыру үшін грамматикалық жұмыс жүргізілуі керек [2].

Ағылшын тілін оқыту процесінде функционалдық сауаттылықты дамытудың әр түрлі жолдары бар. Ал оқытудың негізгі құрамдас бөлігі пәнге деген қызығушылық болып табылады, сондықтан ағылшын тілі сабағымда келесі заманауи педагогикалық технологияларды қолданамын:

- рөлдік ойындар;
- талқылаулар;
- жоба әдісі;
- АКТ қолдану;
- қол моторикасын дамытатын ойындар.

Сабақ барысында қолданылатын тиімді тәсілдерге нақтылай тоқталып кететін болсам:

1. “Сахналық көрініс” тәсілін оқушылардың оқыған мәтінін қаншалықты түсінгенін тексеру мақсатында қолдануға тиімді. Осы тәсіл арқылы оқушы бойындағы шығармашылық қабілеттерді дамытуға, оқушылар арасындағы қарым-қатынасты нығайтуға, лексикалық қорды байытуға және оқу сауаттылығын қалыптастыруға болады.
2. “I can…” ойынын ойнату арқылы бастауыш сынып оқушыларының тыңдалым қабілетін, лексикалық қорының деңгейін, шетел тілін меңгеру қызығушылығын арттыруға болады.
3. “Ыстық орындық” әдісі арқылы оқушылардың тақырыптық сөздіктің меңгерілу деңгейін тексеруге болады. Осы әдісті сабақтың басында өтілген сөздерді тексеру үшін және сабақтың соңында жаңа сөздердің меңгерілуін тексеру үшін қолдануға тиімді.
4. “What colour is it?” ойыны барысында бастауыш сынып оқушылары бір-бірлеріне қарапайым сұрақтар қойып, жауап беру арқылы өздерінің ағылшын тілінде диалог құрастыру қабілеттерін шыңдайды.
5. “Paint and say” ойын түрін бастауыш сынып оқушыларымен өткізу өте тиімді, себебі олар сурет сала отырып, сөздердің ағылшын тілінде айтылуын еске түсіреді және оларды дауыстап айтады. Осы тәсіл арқылы ағылшын тілін оқытудағы бастапқы буынында лексикалық қорды еркін меңгеру қабілеттер қалыптастырылады.
6. “Write and say” ойын түрін жазылуы күрделі сөздерді есте сақтау мақсатында кез келген сыныпта өткізуге болады. Осы ойын арқылы оқушылар сөздердің жазулы емлесін еске отырып, тақырыптық сөздерді жазады кейін оларды дауыстап айтады.
7. “Role play” әдісі арқылы оқушылар еркін тақырыпта диалог құрастырып, оны сахналайды. Осы әдіс арқылы оқушылардың актерлік шеберліктері, шығармашылық қабілеттері, коммуникативтік дағдылар дамиды.
8. “Monster eats…” ойнын ойнату арқылы бастауыш сынып оқушыларының тыңдау дағдыларын дамытуға тиімді ықпал етіледі. Бұл әдісті сабақтың басында жаңа сөздерді үйрену немесе соңында өтілген сөздерді қайталау мақсатында қолдануға болады.
9. “The present of articles” ойын арқылы грамматикалық тақырыптарды қызықты әрі тиімді меңгеруге болады.
10. “Colours” ойынын бастауыш сынып оқушылар арасында әр түрлі деңгейде және тәсілдер арқылы қолдануға болады. Осы ойынның басты мақсаты мен міндеті, ол оқушылардың тез ойлау қабілетін, қол маторикасын, тілдік лексиканы байыту.
11. “to be in present” ойының басты мақсаты, ол оқушылардың грамматикалық тақырыпты оңай әрі қызықты жолмен меңгеру. Сондықтан ойын ойнау барысында оқушылар сөйлемдерді оқып, көп нүктенің орнына тиісті сөзді қойып, грамматика жағынан дұрыс сөйлем құрастырады.
12. “Parts of the body” ойыны арқылы оқушылар дене мүшелерін тез және тиімді есте сақтай алады, сонымен қатар қол моториканы да дамытуға болады.

13. “Plurals” ойыны – ағылшын тілі грамматпкасын тиімді тәсілмен меңгерту әдісінің бірі болып саналады. Осы ойынды ойнату арқылы оқушылардың зат есімнің көптік жалғауын қаншалықты игергенін тексеруге болады.

Ағылшын тілі сабағында әртүрлі коммуникативті тапсырмаларды орындау бұл процеске ықпал ететіні сөзсіз, өйткені коммуникативті тапсырманы шешу барысында оқушылар әртүрлі қарым-қатынас құралдарын меңгеру қажеттілігін саналы түрде түсінеді. Жұмыстың стандартты емес формалары мен әдістері қолданылатын сабақтар: жеке, жұптық, топтық жұмыс, оқу бағдарламалары, аудио және бейне қосымшалар, әндер, балалар фольклоры ең тиімді болып табылады.

Сабақ – ойын, сабақ – жарыс, рөлдік ойын – шет тілін үйренуге деген ынтасын және өзін-өзі жетілдіруге деген құлшынысын қалыптастыру. Осындай іс-әрекет формалары тұлғалық нәтижелерді қалыптастыруға мүмкіндік береді:

- Коммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру;
- Ерік, мақсаттылық, шығармашылық, бастамашылдық, еңбексүйгіштік, тәртіптілік сияқты қасиеттерді дамыту;

Мектепте ағылшын тілін оқытудың түпкі нәтижесі ретінде қатысымдық, ақпараттық және проблемалардың шешімін табу құзіреттіліктерін қалыптастыруға қол жеткізудің басты тетігі – оқушының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру. Өйткені функционалдық сауаттылық оқушының белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауына пайдалы білім, білік, дағдылардың бірігуінен құралады.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру ағылшын тілін оқытудың тұлғалық-әрекеттік бағдарын күшейту нәтижесінде жүзеге асады. Өйткені сауаттылыққа оқушы өз әрекетінің иесі – субъект дәрежесіне көтерілгенде толық қол жеткізеді.

Ағылшын тілінің оқыту сапасын көтерудің басты шарты ретінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру алынған жағдайда олар әрекеттік бағыт ұстанымына, оқушылардың коммуникативтік құзіреттерінің қалыптасуы ұстанымына, интерактивтік оқыту ұстанымына негізделуі қажет. Сонда ғана функционалдық сауаттылық оқушының ағылшын тілін әлеуметтік сұранымға сай қолдану мүмкіндіктерін арттырады .

Ағылшын тілі сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруда мұғалім оқушының назарын аудару үшін сабақ кезінде әртүрлі тақырыптық, пәнаралық, сыныпаралық байланыс орнатып, қызықты әңгімелерді сахналық көрініс ретінде өтуді ұйымдастыра білуі қажет. Сонымен қатар, түрлі көрнекілік құралдарын қолдану, сұрақ-жауап, талдау, жинақтау, ажырату, тақтаға жазу, айтқан ойды мысалдармен дәлелдеу, сөздікпен жұмыс, проблемалық мәселелерге жауап беру, нақтылы және жалпылама тапсырмалар беріп, шағын шығармашылық жұмыстарды орындату, оқушының бірін-бірі сынауы, өзіндік пікір білдіруі, баяндама жасауы, ғылыми зерттеу жазып қорғауы т.б. алуан түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануы керек. Осындай әдіс-тәсілдерді түрлендіріп, жүйелі түрде пайдалана білген мұғалімнің шәкірттері өз бетімен жұмыс істеуге тез үйренеді.

Ағылшын тілі сабағында функционалдық сауаттылықты арттыруда өз тәжірибемде көп қолданысқа ие-сын тұрғысынан ойлау әдісі. Қазақстанның болашағының жарқын болуына бірден-бір көмекшіміз-сын тұрғысынан ойлауға үйрету.Сын тұрғысынан ойлау оқушының еркін қозғалып,еркін сөйлеуіне, топпен, ұжыммен, жұппен, сондай-ақ оқушының жеке жұмыс жасауына, терең ойлап, тұжырымды жауап беріп, бір-бірін құрметтеп, жұмыла жұмыс істеуге, өз еркімен шешім шығаруға мол мүмкіндік береді. Мен өз сабақтарымда алдымен топқа бөліп, ой қозғап, жаңа тақырыпқа қызықтырып бағыттаймын. Тақырыптың ең құнды мәселелерін анықтауға ұсынамын,салыстыруға, ойларын сыни тұрғыда ойлана отырып жазуды ұсынуға, қорытынды жасай алуға ,сабаққа кері байланыс ұсынуға үйретемін.Ал,мұндай сабақта оқушы топта жұмыс жасауға

бейімделеді, мәтінмен өздері танысады,менің пайдаланған жаңа әдіс-тәсілдерім арқылы жаңа сабақты меңгереді, ой қорытып қағаз бетіне түсіреді,ой толғайды, диалогқа түседі, пікір алмасады, сыни ойланып сұрақтарға жауап береді. Яғни, сыни ойлау ақпарат алудан басталып, қаралатын мәселеге байланысты шешім қабылдаудан аяқталады. Сыни тұрғыда ойлауға қалыптасқан оқушының функционалды сауаттылығы да дамып, өзіне анық мақсат пен міндет артады, және өзіне деген сенімділігі пайда болады. Нәтижесінде неғұрлым дамытылған оқушының жеке тұлғасы қалыптасады.

Қортындылай келе, ағылшын тілі сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған білім мазмұнын игерген оқушылардың білімдері мен біліктері өмірлік жағдаяттарда қолдана білуді, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істей білуді және алынған ақпараттарды сыни тұрғыдан бағалай білуді, өзінің болжамдарын ұсыну және зерттеулер жүргізу, өзінің ойын негіздей білуді; іскерлігі мен дағдыларын адами іс-әрекеттердің әртүрлі салаларында, сондай-ақ тұлғааралық қарым-қатынас пен әлеуметтік қатынастарда өмірлік міндеттерді шешу үшін пайдалануды қамтамасыз ететіндігін айтқым келеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Білім шапағаты» республикалық апталық газеті 07.11.2014ж
2. Оразбаева Ф.Ш., Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі. – Алматы, 2000ж

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕҢГІЗУ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ДЕТЕЙ ПУТЕМ ВВЕДЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
DEVELOPMENT OF CREATIVE POTENTIAL OF CHILDREN THROUGH THE INTRODUCTION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Бейсенова Айымгуль Ихласовна
Қарағанды облысы, Шет ауданы, Ақадыр кенті
«Балбөбек» бөбекжайы» КМҚК, музыка жетекшісі
Beisenova.a@mail.ru

Аннотациялар: Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық дамуын талдауға арналған, сондай-ақ балалардың қабілеттерін тәрбиелеу мен дамытуда үлкен нәтижелерге қол жеткізуге болатын тиімді инновациялық технологияларды сипаттайды. Бұл тақырыпты талдау балабақшалардың заманауи білім беру кеңістігіне инновациялық технологияларды енгізу қажеттілігін көрсетеді.

Түйінді сөздер: шығармашылық даму, динамикалық өзгерістер, инновациялық технологиялар.

Балалардың шығармашылық қабілеттерін тәрбиелеу мақсатты үрдісті білдірсе ғана нәтижелі болады, оның барысында түпкілікті мақсатқа жетуге бағытталған бірқатар жеке педагогикалық міндеттер шешіледі. Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудың қазіргі кезеңінде мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде инновациялық технологиялар қолданылуда. Инновациялық технологиялар – баланың тұлғалық дамуындағы динамикалық өзгерістер арқылы оң нәтижеге жетуге бағытталған әдістер, оқыту әдістері, тәрбие құралдарының жүйесі.

Әрбір тәрбиеші оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың тиімді формаларын үнемі іздейді. Бұл ізденіс инновациялық технологияларды әзірлеуге, сынауға және тәжірибеге енгізуге ықпал ететіні сөзсіз. Балаларды оқытудың инновациялық технологиялары мектеп

жасына дейінгі балалардың шығармашылық әлеуетін дамытудың тиімді құралы болып табылады.

Мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік білім беру стандарты шеңберінде балалардың барлық іс-әрекет түрлерінде шығармашылық қабілеттерін дамытуға көп көңіл бөлінеді:

• Ойын (оның ішінде рөлдік ойын, ережелері бар ойын және басқа да әрекеттер түрлері)
• Коммуникативті (ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас және өзара әрекеттесу)
• Танымдық және зерттеушілік (қоршаған дүние объектілерін зерттеу және олармен тәжірибе жасау)
• Әртүрлі материалдардан, соның ішінде құрылыс жинақтары, модульдер, қағаз, табиғи және басқа материалдардан жасалған құрылыс
• Бейнелеу өнері (сурет салу, модельдеу, аппликация)
• Музыкалық (музыкалық шығармалардың мағынасын қабылдау және түсіну, ән айту, музыкалық-ритмикалық қозғалыс, музыкалық аспаптарда ойнау)
• Қозғалтқыш (негізгі қозғалыстарды меңгеру)
• Театрландырылған қойылым.

Мен өз мақаламда мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық дамуына ықпал ететін жұмысымда қолданылатын инновациялық заманауи технологияларды ұсынамын:

• жоба қызметінің технологиясы;
• TRIZ технологиясы;
• Интеллектуалды карталарды пайдалану технологиясы;
• Театрландырылған ойынды пайдалану технологиясы;
• Мнемотехниканы қолдану технологиясы.

Әрбір технологияның мәнін, нені білдіретінін және қандай мақсаттарды көздейтінін қысқаша қарастырайық.

Үлкен мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін жобалық іс-әрекет технологиясы ең тиімді, өйткені балаға тәжірибе жасауға, алған білімдерін синтездеуге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Жобалық іс-әрекетке тән қасиет – оқу-тәрбие процесін өмірлік жағдаймен байланыстыруға көмектеседі, зерттеу дағдыларын нығайтады, құра білу, жоспарлау және топта жұмыс істеу. Мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс істеу кезінде қолданылатын жобалардың бірнеше түрі бар: рөлдік жобалар (шығармашылық ойындарды пайдалану), зерттеу және шығармашылық жобалар; ақпараттық тәжірибеге бағытталған жобалар.

Шығармашылық бағыты бар тағы бір технологияны ерекше атап өтуге болады. TRIZ технологиясы (өнертапқыштық есептерді шешу теориясы) күрделі материалды мектеп жасына дейінгі балалар үшін оңай және қолжетімді түрде меңгеруге мүмкіндік береді. Бұл технология біздің елімізде 50-жылдары пайда болды, оны орыстың ұлы ғалымы, өнертапқышы, фантаст-жазушы Г. С. Альтшуллер ашқан. Ол TRIZ технологиясының өзіндік идеяларды іздестіру және шығармашыл тұлғаны дамытудың бірегей құралы екенін дәлелдеп, шығармашылыққа үйретуге болатынын және қажет екенін дәлелдеді. Мектепке дейінгі жаста TRIZ технологиясын қолданудың негізгі мақсаты – балаға қуаныш пен шығармашылық жаңалықтарға деген құштарлық сыйлау. Жобалау технологияларын қолдану ТРИЗ технологиясын қолданумен тығыз байланысты болуы маңызды. Шығармашылық жоба бойынша жұмысты ұйымдастырған кезде мектеп жасына дейінгі балаларға зерттеу, тәжірибе жасау және шығармашылық өнімді жасау арқылы шешуге болатын проблемалық тапсырма ұсынылады.

Айта кету керек, шығармашылық ойлауды дамыту үшін Mind Maps қолдану технологиясы сияқты білім беру технологиясын қолдану орын алады. Бұл технологияны атақты психолог Т. Бузан жасаған. Ақыл картасы - алынған ақпаратты есте сақтаудың және жүйелеудің қарапайым және бірегей әдісі. Бұл технологияның көмегімен мектеп

жасына дейінгі балалардың сөйлеу қабілеттерін ғана емес, сонымен қатар шығармашылық қабілеттерін дамытады, сонымен қатар ойлау мен есте сақтауды белсендіреді. Бұл әдіс мектеп жасына дейінгі балалардың жоғары танымдық және шығармашылық белсенділігін қамтамасыз етеді және балалар, ересектер мен құрдастар арасындағы өзара әрекеттесуге ықпал етеді.

Сондай-ақ бала тәрбиесіндегі жаңашыл әдістердің бірі – театрландырылған ойын. Театрлық ойын мектеп жасына дейінгі баланы әлеуметтендірудің тиімді құралы болып табылады, өйткені бұл іс-әрекеттер барысында бала бейресми жағдайда құрдастарымен қарым-қатынас жасаудың қажетті тәжірибесін алады. Сондай-ақ, театрландырылған ойын барысында балалар әртүрлі рөлдерді сомдап, кейіпкерлердің сезімдерімен, тәжірибелерімен танысады. Сонымен, театрландырылған ойын балалардың өзін-өзі таныту тәсілі болып табылады және балалардың ұжымдағы қарым-қатынасына жақсы әсер етеді.

Одан әрі жобаларды жүзеге асыруда мнемотехника сияқты инновациялық технологияны қолданамын. Мнемотехника (немесе мнемотехника) – есте сақтау өнері, ол есте сақтауды жеңілдететін және жасанды ассоциациялар құру арқылы есте сақтау қабілетін арттыратын тәсілдер мен әдістердің жиынтығын білдіреді. Мнемотехниканың алты саласы бар: халықтық, классикалық, педагогикалық, цирк (эстрадалық), спорттық, заманауи. Мнемотехника көп функциялы. Оның негізінде әртүрлі дидактикалық ойындар мен мнемо кестелерді жасауға болады, тек келесі талаптарды сақтау қажет: модель объектінің жалпыланған бейнесін көрсетуі керек; объектінің мәнін ашу; Модель жасау идеясын балаларға түсінікті болу үшін балалармен талқылау керек. Мнемо-кестелерді пайдалану балаларға көрнекі ақпаратты оңай қабылдауға, оны сақтауға және жаңғыртуға мүмкіндік береді деп ойлаймын.

Мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту білім беруде инновациялық технологияларды пайдалану қажеттілігімен алдын ала анықталады. Шығармашылық бағыттылығы айқын: жобалық іс-әрекет технологиясы; TRIZ технологиясы және Intellect-car технологиясы.

Сонымен, білім берудің инновациялық әдістері балалардың шығармашылық әлеуетін дамытудың өте тиімді құралы деп айта аламыз. Инновациялық әдістер – жаңашыл идеялардың кең кеңістігі, ол заман ағымына ілескен жаңа білім беру әдістерін жасауды талап етеді. Бірақ бұл әдістерді қолданудың жан-жақты және нақты даму бағдарламасының болуы өте маңызды. Демек, мектепке дейінгі мекемелердің педагогтары өз жұмысында балаларды тәрбиелеу мен оқытудың жаңа әдістерін қолдануы керек. Осылайша, баланың әлеуетін дамытуға және өз жолын таңдауға көмектесе отырып, біз оның болашақ табысты өмірінің сенімді негізін қалаймыз.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Таубаева Ш.Т., Лактионова С.Н. Педагогическая инноватика как теория и практика нововведений в системе образования: научный фонд и перспективы развития (Книга 1). – Алматы: Научно-издательский центр “Ғылым”,-2001.
2. Н.Бағзыбекова «Білім сапасын арттырудың алғы шарттары» «Қазақстан мектебі» №10, 2013 жыл.
3. Жанпейісова М.М. Технология модульного обучения Актобе. РИПК СО, 1999ж.

ЖАС ПЕДАГОГ-ЖАҢА БУЫН

Зине Дина Қолдашқызы
«Солтүстік Қазақстан облысы әкімдігінің білім басқармасы» КММ
«Қызылжар ауданының білім беру бөлімі» КММ
«Парасат» мектеп-лицейі» КММ
dina.zine@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада жас мұғалімдердің ерекше қасиеттері сипатталады. Баламен қарым-қатынасы және тәжірибелі мұғалімдерен айырмашылығы айтылады. Бүгінгі жас ұстаздар білім беру үдерісіне жаңашылдық пен серпінді әдіс-тәсілдерді енгізіп отырған жаңа буын өкілдері. Жас оқытушылар жоғары технологиялық сауаттылыққа ие, бұл оларға заманауи білім беру технологияларын сәтті біріктіруге мүмкіндік береді.
Түйін сөздер: Жас мұғалім, заманауи технология, интерактивті оқыту, жаңашылдық, сапалы білім, энергия, кәсіби даму.

Иә, жас оқытушылар білім беру процесіне жаңа идеялар, қуат және оқытуға заманауи көзқарас әкелуі мүмкін. Міне, жас оқытушыларға жиі тән және оларды білім берудегі "жаңа ұрпаққа" айналдыратын бірнеше сипаттамалар:

Оқытудағы инновациялар: жас оқытушылар оқу процесін тартымды және тиімді ету үшін жиі жаңа оқыту әдістемелерін, технологияларды және интерактивті тәсілдерді енгізеді.

Икемділік пен бейімделу: олар білім беру ортасындағы өзгерістерге, соның ішінде жаңа стандарттарға, технологияларға және оқу бағдарламаларының талаптарына тез бейімделе алады.

Заманауи технологиялар: Жас оқытушылар әдетте оқытуда заманауи технологияларды қолданумен көбірек таныс және оларды көбінесе өздерінің педагогикалық тәжірибелеріне біріктіреді. [1].

Кәсіби Өсуге ұмтылу: көптеген жас оқытушылар семинарларға қатысу, біліктілікті арттыру курстарына қатысу және оқытудың жаңа тәсілдерін зерттеу арқылы үздіксіз кәсіби дамуға белсенді түрде ұмтылады.

Кері байланысқа ашықтық: Жас оқытушылар өздерінің педагогикалық тәжірибесін жақсарту үшін студенттердің, әріптестердің және басшылықтың кері байланысын жиі қабылдауға дайын.

Ынта мен қуат: олардың ынта-жігері мен энергиясы жұқпалы болуы мүмкін, студенттерді ынталандырады және оң Білім беру ортасын жасайды.

Дегенмен, тәжірибе оқытушының дамуында да маңызды рөл атқаратынын есте ұстаған жөн және жасына қарай көптеген оқытушылар білім беру процесінде баға жетпес құнды тәжірибе жинайды. Жастық пен ынта-жігердің тәжірибе мен даналықпен тамаша үйлесуі күшті оқытушылар тобын құра алады.

Жас мұғалімнің балалармен қарым-қатынасы олардың оқуы мен дамуының маңызды факторы болуы мүмкін. Міне, жас мұғалімдердің балалармен қарым-қатынасын жиі сипаттайтын бірнеше негізгі аспектілер:

Жасқа жақындық және түсіну: жас мұғалімдер, көбінесе, өз студенттеріне жасы жағынан жақынырақ, өз студенттерінің қызығушылықтарын, алаңдаушылықтарын және ортақ тәжірибені оңайырақ түсіне алады. Бұл эмпатикалық өзара әрекеттесуге ықпал ете алады.

Заманауи көзқарас: Кіші мұғалімдер әдетте заманауи үрдістерді, мәдениет пен технологияны жақсы біледі, бұл оларға балалардың шынайы өміріне жақын сабақтарды құруға және оқуды қызықты етуге мүмкіндік береді.

Энергия және динамизм: жас мұғалімдер көбінесе сабақ процесіне қуат пен динамизм әкеледі, бұл сабақтарды оқушылар үшін қызықты және шабыттандыратын болады.

Қарым-қатынасқа ашықтық: жас мұғалімдер студенттермен қарым-қатынасқа ашық болып, достық және сенімді оқу ортасын жасайды.

Қолдау және түсіну: жас мұғалімдер өз оқушыларының алдында тұрған қазіргі қиындықтарды жақсы түсініп, мектеп өміріне бейімделуіне қолдау көрсете алады.

Дегенмен, бұл қасиеттер тек жастарға ғана емес, тәжірибелі мұғалімдерге де тән болуы мүмкін екенін ескерген жөн. Оқушылармен тиімді әрекеттестік жеке тұлғаның ерекшеліктеріне, кәсіби дағдыларына және балалардың белгілі бір тобының қажеттіліктеріне бейімделу қабілетіне байланысты. [2].

Жас мұғалімнің әдістемесі заманауи талаптарға және оқушылардың ерекшеліктеріне бейімделген оқытудың әртүрлі стратегиялары мен тәсілдерін қамтуы мүмкін. Міне, жас мұғалімнің әдістемесінің бірнеше мүмкін элементтері:

Интерактивті оқыту әдістері: Жас мұғалімдер көбінесе топтық тапсырмалар, пікірталас, жобалық жұмыс және оқыту процесінде технологияны пайдалану сияқты оқытудың интерактивті әдістерін қолданғанды жөн көреді.

Оқытудағы технология: Интерактивті тақта, онлайн ресурстар, оқу қолданбалары және мультимедиялық материалдар сияқты заманауи технологияларды біріктіру жас мұғалімнің әдістемесінің маңызды бөлігі болуы мүмкін.

Жеке қажеттіліктерге бейімделу: Жаңа мұғалімдер көбінесе оқу материалдары мен оқытуды әртүрлі оқу стильдері мен өнімділік деңгейлерін ескере отырып, оқушылардың жеке қажеттіліктеріне сәйкес келтіруге тырысады.

Практикалық тәжірибеге баса назар аудару: жас мұғалімдер оқуды практикалық және шынайы өмірде қолдануға болатындай ету үшін сабақтарға практикалық әрекеттерді, сценарийлерді және өмірден алынған мысалдарды қосуға тырысуы мүмкін.

Эмоционалды әл-ауқатқа қолдау көрсету: жас мұғалімдер балалар өздерін жайлы және сенімді сезінетін және олардың эмоционалдық әл-ауқаты шешілетін қолдаушы оқу ортасын құру үшін белсенді жұмыс істей алады.

Сыни тұрғыдан ойлауды дамыту: жас мұғалімдер пікірталастар, проблемаларды шешу және шығармашылық жобалар арқылы оқушылардың сыни ойлауын, талдау дағдыларын және шығармашылық ойлауын дамытуға ықпал ете алады.

Ата-аналармен белсенді әрекеттестік: Жас мұғалімдер ашық қарым-қатынасты сақтай отырып, бірлескен іс-шараларды ұйымдастырып, оларды оқу-тәрбие процесіне тарта отырып, ата-аналармен белсенді қарым-қатынаста болуға ұмтыла алады. [3].

Жас мұғалімнің әдістемесі оның тәжірибесіне, кері байланысына және кәсіби дамуына сәйкес дами алады. Ең бастысы - белгілі бір топ студенттерінің қажеттіліктерін қанағаттандыратын және олардың табысты оқуын қамтамасыз ететін тиімді әдістерді табу.

Тәжірибелі мұғалім:

- Тәжірибесі: Студенттердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және оқу процесіндегі мәселелерді тиімді шешуге мүмкіндік беретін бай тәжірибесі бар.
- Билік: Көп жылдық тәжірибесі мен кәсіби беделіне негізделген әріптестер, студенттер және ата-аналар арасында жоғары беделге ие.
- Тұрақтылық және сенімділік: оқудағы тұрақтылықты қамтамасыз етеді және көбінесе білім беру ортасындағы өзгерістерге тиімді жауап беруге қабілетті.
- Тәлімгерлік: Жас мұғалімдердің тәжірибесі мен білімін жеткізе отырып, оларға тәлімгер бола алады.

Жас мұғалім:

- Жаңашылдық пен ынта: Жаңа идеялар, күш-қуат және жаңашыл оқыту әдістері бар, бұл студенттер үшін сабақтарды қызықты ете алады.
- Заманауи технологиялар: Оқу үрдісінде қазіргі заманғы технологияларды жиі белсендірек пайдаланады және оларды өз әдістемесіне оңай біріктіреді.

➢ Икемділік және бейімделу: икемді және жаңа білім беру талаптары мен өзгерістеріне тезірек бейімделуге бейім.

➢ Эмоциялық әл-ауқатқа баса назар аудару: Көбінесе оқушылардың эмоционалдық әл-ауқатына және қолдау көрсететін оқу ортасын құруға көбірек көңіл бөледі.

➢ Белсенді оқыту: Оқытудың интерактивті әдістерін қолданғанды жөн көреді, оқушыларды белсене қатыстырады.

Жалпы аспектілері:

➢ Кәсіби даму: Тәжірибелі де, жаңадан келген педагогтар да қазіргі білім беру ортасының міндеттерін сәтті шешу үшін үздіксіз кәсіби дамуға ұмтылуы керек.

➢ Теңдестірілген тәсіл: Тиімді педагог студенттер үшін теңдестірілген және тиімді білім беру тәжірибесін жасау үшін тәжірибе мен жастың ең жақсы аспектілерін біріктіре алады.

Тәжірибе де, жастар да тиімділікке кепілдік бермейтінін атап өткен жөн. Ең бастысы – тәрбиешінің өз оқушыларының игілігі үшін озық тәжірибелерді бейімдеу, үйрену және енгізу қабілеті.

Қорытынды бөлім

Қорыта айтқанда, тәжірибелі болсын, жас болсын әрбір ұстаз оқу-тәрбие үрдісіне өзіндік үлесін қосады деп айта аламыз. Тәжірибелі мұғалімдердің терең білімі мен тұрақтылығы сапалы оқытудың маңызды факторы бола алады. Бұл ретте жас ұстаздар өз ісіне тың идеялар, ынта-жігер мен жаңашыл әдіс-тәсілдерді енгізіп, оқыту үдерісінің жан-жақты болуына үлес қосуда.

Тәжірибені де, жастарды да мойындайтын және бағалайтын теңдестірілген көзқарастың маңызды қажеттілігі бар. Ұстаздардың ұрпақтары арасындағы өзара әрекеттестік жылдар бойы жинақталған даналықты заманауи талаптар мен технологияларға жаңа көзқараспен біріктіретін білім беру ортасын құра алады.

Педагогтардың екі түрі де өз рөлдерінде тиімді болу әлеуетіне ие және табыс олардың үздіксіз білім алуға, жаңа қиындықтарға бейімделуге және ең алдымен әрбір оқушыға сапалы білім беруге дайын болуына байланысты.

ӘДЕБИЕТ:

1. Бордовская Н.В. Психология и педагогика: учебник для вузов. Стандарт третьего поколения / Н.В. Бордовская, С.И. Розум. – СПб.: Питер, 2016. – 624 с. 2. Дивногорцева С. Ю. Теоретическая педагогика. В 2-х т. Т.

2. Теория обучения. Управление образовательными системами: учебное пособие / С.Ю. Дивногорцева. – М.: ПСТГУ, 2015. – 262 с.

3. Кибанова А.Я. Психология и педагогика (адаптированный курс для бакалавров) / А.Я. Кибанова. – М.: КноРус, 2017. – 480 с. 4. Кондратьев С.В. Типические особенности педагогического взаимодействия // Вопросы психологии. – №

4. – 2016. – С. 137. Кондратьев С.В. Типические особенности педагогического взаимодействия // Вопросы психологии

5. Шипилина Л.А. Методология и методы психолого-педагогических исследований: учебное пособие для аспирантов и магистрантов по направлению «Педагогика» / Л.А. Шипилина. – М.: Флинта, 2013. – 208 с.

ЕЛ ТІРЕГІ – БІЛІМДІ ҰРПАҚ

Жуманбаева Айгуль Оразовна,
Ақмола облысы бойынша «Өрлеу» кәсіби даму институтының
ЖжГПОӘ кафедрасының аға оқытушысы,
zhumanbaeva68@mail.ru

Мақалада мұғалім мамандығының маңызы көрсетіліп, өсіп келе жатқан жас ұрпақты жауапкершілігі жоғары киелі мамандыққа баулу туралы жазылған. Сонымен қатар жас мамандарға жадынама мен жас маманға қолдау жасап құрған қысқа мерзімді сабақ жоспары берілді.
В статье рассматривается значение профессии учителя и приобщение образованной, талантливой молодежи к великой профессии. Кроме того, молодым специалистам предоставляются памятка и краткосрочный план занятий молодого специалиста.
The article discusses the importance of the teaching profession and the introduction of educated, talented youth to the great profession. In addition, young specialists are provided with a memo and a short-term training plan for a young specialist.
Түйінді сөздер: мұғалім мамандығы, маңызды, жауапты, керемет, жоспар, болашақ.

Мұғалім – сырттай қарапайым болып көрінгенімен, тарихта ең ұлы істердің бірі. Елдің болашағын көркейтіп, рухын биікке көтеретін, жас ұрпақты тәрбиелейтін жуапкершілігі мол киелі мамандық. Ондай мамандық иесінің балаға деген махаббаты мен өз пәніне деген құштарлығы жоғары дәрежеде болуы міндетті. Сонымен қатар өресі биік, сөйлеген сөзі мен ойлаған ойынан ілтипаттылығы мен парасаттылығы, біліктілікке ұштасқан ізденімпаздығы мен адамгершілігі жоғары жайсаң адам болуы керек.

Ахмет Байтұрсынұлы «Біз елді түзеуді бала оқыту ісін түзеуден бастауымыз керек» деген. Ал ол баланы оқытатын жас маманды керемет ұстаз ғылып тәрбиелеу біздің міндетіміз. Ұстаздық жолын мектепте бастаған жас ұстаз жиі адасып қалады. Неден бастау керек? Жоғары оқу орнында алған білім жеткілікті сияқты, бірақ мектеп тәжірибесі жас мұғалімдерге бірден емес, жылдар бойына келетін педагогикалық тәжірибенің жетіспейтінін көрсетеді. Кәсіби еңбек жолының басында жас мұғалім белгілі бір қиындықтарға тап болады. Жаңадан бастаған мұғалім жаңа ұжымға үйренісіп, балалармен жақсы қарым-қатынас орнатуы, сабақта сауатты және эмоционалды сөйлей білуі, балаларды өз пәніне қызықтыруға тырысуы керек. Ал бұл дегеніміз, оқытуды үйрену. Мұғалім балалармен, ата-аналармен, әріптестерімен және мектеп әкімшілігімен жеке қарым-қатынас стилін дамыту өте маңызды міндет.

Бүгінгі жас мамандар – еліміздің ертеңі. Олар Қазақстанның дамуына үлесін қосар азаматтар, болашақ білікті мамандар, өз ісінің шеберелері. Заман талабына сай қызмет еткен жас маманның нағыз майталман маманға айналмауы мүмкін емес. Ол үшін әрине, елбасымыз айтқандай, әрбір жас өз – өздерімен үздіксіз жұмыс істеп, өз білімдерін, кәсіби құзыреттілігін арттыру қажет. [1]

Мағжан Жұмабайұлы «Алты Алаштың баласы бас қосса, төр – мұғалімдікі» деп мұғалімнің дәрежесін жоғары бағалаған. Халқымыз келешектің кілті білімде екенін терең түсінген. Сондықтан білім беру жүйесін жоғары білікті мамандармен толық қамтамасыз ету өте маңызды.

Қазір мұғалімдер үшін, ең бастысы, диплом немесе сертификат қана емес, сонымен қатар іздене алатын, жаңа талапқа икемделетін, үздіксіз оқитын, цифрлық құзіреттілігі жоғары болуы керек. Бүгінгі күннің ұраны «Өмір бойы оқы және үйрен».

Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаевтың айтуынша, тағы бір маңызды міндет – қала мен ауыл мектептеріндегі білім сапасының теңсіздігін жою. Ауыл балаларының білім алу мүмкіндігі шектеулі екені баршаға мәлім. Бұған қажетті құрал-жабдықтың және білікті педагогтердің тапшылығы себеп болып отыр. Ауылдағы білім ошақтарының тең

жартысы – шағын мектептер. Онда барлық пәннің мұғалімі бола бермейді. Бір сыныпта әртүрлі жастағы балалар оқиды. Мұның бәрі – жылдар бойы қордаланған түйткілдер. Оның көбі жұрттың жаппай қалаға көшуіне байланысты туындады. [2] Ал біз осыған қарамастан «Ел тірегі – білімді ұрпақ» деп білімді ұстаздардың көбеюіне қолдаушы болайық.

Қызметін жаңа бастаған мұғалімге ұсыныстар:

– Сабақты жоспарлау барысында сабақ мақсатын алдыңыздағы оқушылардың қажеттілігіне байланысты қойыңыз. Сабақтың соңында оқушылар қандай нәтижеге жету керектігін естен шығармаңыз. Мақсаттан бағалау критерийі құрылады. Бағалау критерийінен мақсатқа жеткізетін тапсырмаларды жас ерекшелігіне байланысты құрастырыңыз. Сабақ барысында сіздің және оқушылардың рефлексиясы өте маңызды екенін ұмытпаңыз.

– Қоңырауда оқушылардан ертерек кабинетке келіңіз, барлығының сабаққа дайын екендігін, жиһаздың дұрыс реттелгенін, тақтаның тазалығын, көрнекі құралдардың дайындалғанын тексеріңіз.

– Оқушылармен мәдениетті және шынайы болыңыз.

– Сабақты белсенді түрде бастаңыз. «Үй тапсырмасын кім орындамады?» деген сұрақты қоймаңыз. Бұл оқушыларды үй тапсырмасын орындамау сөзсіз деп ойлауға үйретеді. Сабақты әр оқушы үнемі жұмыспен айналысатындай етіп жүргізіңіз. Үй тапсырмасын сұрағанда әр-түрлі әдістерді қолданып, қызықтырыңыз.

– Оқушыларды материалдың қызықты мазмұнымен қызықтырып, проблемалық жағдаяттар, жобалар мен эксперименттер жоспарлаңыз. Сабақтың қарқынын бақылап, әркімге өзіне сенуге көмектесіңіз. Бүкіл сыныпты қадағалаңыз. Әсіресе, зейіні тұрақсыз оқушыларға назар аударыңыз. Жұмыс тәртібін бұзу әрекеттерін болдырмаңыз.

– Сабақта бөгде әрекеттерді орындай алатын оқушыларға сұрақтарды жиірек қойыңыз.

– Ынталандыру белгілері кезінде сөзіңізге іскерлік, қызығушылық танытыңыз. Оқушыға жоғары баға алу үшін немен жұмыс істеу керектігін көрсетіңіз.

– Оқушының іс-әрекетін бағалауға ұмытпаңыз, неге олай бағалағаныңызды айтып, жетілдірі жағын да ұмытпаңыз. Тәртіпсіз оқушылардың жұмысындағы жағымды жақтарын байқауға тырысыңыз, бірақ оған аз күш жұмсамаңыз.

– Қоңырау соғылғанда оқушыларды бірден босатыңыз.

– Шамадан тыс әрекеттен аулақ болыңыз.

Мұғалім – мамандық емес, ол – өмір салты. Мұғалімдікінен құрметті мамандық жоқ, оның жұмысынан қиын да жауапты жұмыс жоқ. Қазіргі өмір ырғағы ұстаздан үздіксіз кәсіби өсуді, еңбекке шығармашылық көзқарасты, берілгендікті талап етеді.

«Сабақ беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол – үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер», – деп Жүсіпбек Аймауытов өзінің көрегендігімен бір ғасыр бұрын айтқандай, бүгінгі күні мектебіміздің табалдырығын аттап, өзінің ұстаздық еңбегін бастап оырған білімді жастарымызды көргенде жүрегің қуанышқа толады. Сондықтан да білімді, талантты мектеп түлектерін ең керемет, әрі жауапкершілігі зор мамандыққа баулу керек. Бүгінгі күні педагог мәртебесі көтеріліп жатыр, жалақысы жоғары, мүмкіндігі орасан мамандыққа ер азаматтарды тарту керек. Біздің тарапымыздан, келген жас маманға бағыт бағдар беріп, қолдау көрсету керек. Сабақ жоспарын құру барысында мұқият болыңыз. Әр мұғалім алдындағы оқушыларын елестете отырып сабағын жоспарласа, оқушының қызығушылығын арттыра отырып білімге жетелесе, міне сонда екі жақты қанағаттанушылық болады. «Білекті бірді, білімді мыңды жығады» деген ұлағатты сөздің мағынасы тереңде жатқанын ұмытпайық. Сіздердің назарларыңызға жас маманның қысқа мерзімді жоспары.

Бөлім:	8.1С Металдар белсенділігін салыстыру
Педагогтің аты-жөні:	Иманова Акмарал Усеновна
Күні:	Сыныбы: 8 «А»

Сабақтың тақырыбы:	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі. №3 зертханалық тәжірибе «Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі»
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	8.2.4.4 -қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу 8.2.4.5 -металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
Сабақтың мақсаты:	- Қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; - Металдардың белсенділік қатарындағы заңдылықтарды талқылау; - Қышқылдардың металдармен реакция теңдеулерін құрастыру;
Құндылықтарға баулу:	«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы бойынша «Жалпыға бірдей еңбек қоғамы» құндылығына баулу. Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілікке деген дағдысы қалыптасады.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
С1 кезеңі. Біріктіру 8 минут	Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Барлық сыныппен жұмыс. «Word wall» әдісі. 1. Лити элементінің атомдарының ядро төңірегінде қанша электрон бар? 2. Калий элементінің атомдарының энергетикалық деңгейлерінің сандары қанша? 3. Кальций элементінің атомдарының деңгейлерінде қанша электрондары бар? 4. Ядро заряды дегеніміз ..... 5. Электрон дегеніміз..... 6. Период дегеніміз ..... 7. Топ дегеніміз..... 8. Натрий элементінің электрондық формуласын жазыңыз. 9. Магний атомының барлық электрондар саны қанша? 10. Алюминаий атомының ядро заряды қандай 11. Мырыш атомының энергетикалық деңгейін жазыңыз. 12. Темір атомының сыртқы қабатындағы электрондар саны қанша? 13. Периодтық жүйеде 28 элемнт қандай? 14. 5 период, 4 топ, қосымша топта орналасқан элементті ата.	Мұғаліммен амандасуы Ұяшықтарды таңдау арқылы ауызша сұрақтарға ауызша жауап береді. Жазыңыз деген жауапты тақтаға жазады	Мұғлімнің ауызша бағалауы.	Периодтық жүйе. Интерактивті тақта.

	15. Атомдық массасы 208 тең асыл металл... 16. Мыс атомына сипаттама беріңіз.			
7 минут	Тақтаға 4 оқушыны шығарып Орнында отырғандар Jamboard тақтасына орындайды $4Li + O_2 = 2Li_2O$ литий оттек литий оксиді $2Cu + O_2 = 2CuO$ мыс оттек мыс (II) оксиді $2Na + 2H_2O = 2NaOH + H_2\uparrow$ натрий су натрий гидроксиді сутек $Ca + 2H_2O = Ca(OH)_2 + H_2\uparrow$ кальций су кальций гидроксиді сутек	4 оқушы тақтаға шығып орындайды. Орнында отырған оқушылар тапсырманы жамборт тақтасына орындайды. Дискриптор: - литидің оттегімен әрекеттесуін жазды; - мыстың оттегімен әрекеттесуін жазды; - натрийдің сумен әрекеттесуін жазды; - кальцийдің сумен әрекеттесуін жазды;	Өзін - өзі Дискриптор арқылы бағалауы	Тақтада дұрыс жауапты көрсету
С2 кезеңі. Теория 15 минут	Жаңа тақырыпты ашу. 1.Оқушылар қалай ойлайсыздар «Бүгінгі тақырыбымыз қандай?» Нақтылау үшін барлық сұрақтарды тақтаға тізіп көрсетемін. Лити элементінің атомдарының ядро төңірегінде қанша электрон бар? Калий элементінің атомдарының энергетикалық деңгейлерінің сандары қанша? Кальций элементінің атомдарының деңгейлерінде қанша электрондары бар? Натрий элементінің электрондық формуласын жазыңыз. Магний атомының барлық электрондар саны қанша? Алюминаий атомының ядро заряды	Оқушылар тақырыпты ашуға тырысады.	Оқушылардың алдыңғы тапсырманың жауаптары туралы ойлануы	Интерактивті тақта, презентация

	қандай Мырыш атомының энергетикалық деңгейін жазыңыз. Темір атомының сыртқы қабатындағы электрондар саны қанша? 13.Никель 14.Қалайы 15.Қорғасын 16.Мыс 2. Ал өткен тақырыптан қандай қорытынды шығарып едіңіздер?			
	Сабақтың тақырыбы: Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі. №3 зертханалық тәжірибе «Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі» Сабақтың нәтижесінде СІЗДЕР не білу керексіздер? Әр түрлі металдардың қышқыл ерітінділерімен қалай әрекеттесетінін түсіндіре алуларыңыз керек. Реакция теңдеулерін дұрыс жаза алуларыңыз керек. Зертханалық жұмыс жасау кезінде қауіпсіздік ережесін сақтау керек.	Оқушылардың бүгінгі сабақта нәтижесінде не алу керек туралы ойы. Қауыпсыздық ережелерін тағы бір қайталап өтеді.	Әр оқушының бүгінгі сабақтан не күтетінін анықтау	Тақтаға тақырыпты жазып қою. Қауыпсыздық ережесі.
	Жаңа сабақты зертханалық жұмысты істеп түсіндіру. 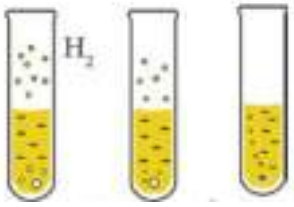 Mg Fe Cu Үш пробиркаға Mg, Fe, Cu металдарын салып, үстінен 2 мл тұз қышқылын құямын. Оқушылар не байқадыңыздар? Бірінші және екінші пробиркадағы реакция жүру жылдамдығы қандай болды? Неге үшінші пробипкада реакция жүрмеді? Өте жақсы, Бекетовтың таблицасынан сіздер не көрдіңіздер?	Оқушылар зертханалық жұмыстың жүруін бақылайды. Дәптерлеріне: Реакция теңдеуін жазады. Қорытынды жасайды, жазады. Бірін- бірі бағалайды. Дискриптор: - реакция теңдеуін жазды; - реакция теңдеуін дұрыс теңестірді; қорытындысын	«Түсті жолақ» әдісі Мұғалімнің кері байланысы	Mg, Fe, Cu металдары, тұз қышқылы, пробиркалар.

	Металдардың электрохимиялық кернеу қатарын оқушылармен бірге талқылаймын 	толық жазды Кестеден металдардың электрохимиялық кернеу қатарын мұғаліммен талқылайды.		Металдардың электрохимиялық кернеу қатары кестесі.
С3 кезеңі. Нақты тәжірибе 10 минут	Топтық жұмыс тақырыптың соңындағы тапсырмаларды орындайды 1топ - а,ә тапсырмаларын; 2 топ – б,в тапсырмаларын; 3 топ - г,ғ таспсырмаларын; **3.** Мына заттардың өзара әрекеттесу реакці а) мырыш пен күкірт қышқылы; ә) алюминий мен оттек; б) магний мен оттек; в) алюминий мен мыс (II) сульфаты; г) кальций мен су; ғ) темір мен су. 4 топ- 1,2 тапсырмалары; 5 топ- 3,4 тапсырмалары; 6 топ- 5,6 тапсырмалары. **4.** Химиялық реакцияларды аяқтап, теңесті $H_2 + Cl_2 =$ $Mg + CuCl_2 =$ $H_3PO_4 + MgO =$ $Zn + FeCl_3 =$ $CaCl_2 + K_3PO_4 =$ $HNO_3 + Ca(OH)_2 =$	Оқушылар төртеуден бір біріне қарап топтық тапсыпманы орындайды. Топтар бірін бірі бағалайды. Топтар басқа топтың тапсырмалары туралы ойланады.	1 топ -6 топ 2 топ- 5 топ 3 топ- 4 топ осы топтар бірін бірі «Сызғыш» әдісі арқылы бағалайды (дұрыс жауаптар беріледі)	
С4 кезеңі. Қорытынды 5 минут	Рефлексия Padlet тақтасына жазыңыздар Маған бүгінгі сабақта …… ұнады. Маған бүгінгі сабақта ……. қиындық тудырды. Мен бүгін …… түсіндім. Мен …… туралы тағы ойлануым керек. Мен тағы білгім келеді……. Үйге тапсырма: 12 параграф, 1, 5 тапсырмалар.	Оқушылар бүгінгі сабақ туралы өз ойларын Padlet тақтасына қорытындылап жазады. 3-4 оқушы ауызша айтады.	Мұғалімнің кері байланысы	

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Президенттің I республикалық педагогтер съезіндегі баяндамасынан.
2. Педагогика. «Қазақ университеті».Қазақ университеті.- Алматы., 2006 ж
3. https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-respublikalyk-pedagogter-sezine-katysty-595143

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР
НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИМЕНЯЕМЫЕ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ
NEW TECHNOLOGIES USED IN PRESCHOL ORGANIZATIONS

Какимова Молдир Кабиденована
Қазақстан, Павлодар облысы, Баянауыл ауданы, «Шадыра жалпы орта білім беру мектебі»КММ
moldir.kakimova.1985@mail.ru

Аннотация: Мектепке дейінгі білім беруді дамытудың қазіргі кезеңі жұмыс тәжірибесіне әртүрлі технологияларды енгізудің жылдам қарқынымен сипатталады. Балабақшада балалардың танымдық қызығушылығын дамыту, заманауи педагогикалық технологиялар арқылы мектепке дейінгі және бастауыш мектепте оқытудың сабақтастығын жүзеге асыру.
Аннотация: Современный этап развития дошкольного образования характеризуется быстрыми темпами внедрения в практику работы различных технологий. Развитие познавательного интереса детей в детском саду, реализация преемственности обучения в дошкольной и начальной школе с помощью современных педагогических технологий.
Annotation: The current stage of development of preschool education is characterized by a rapid pace of introduction of various technologies into work practice.The development of cognitive interest of children in kindergarten, the implementation of the continuity of teaching in preschool and primary school through modern pedagogical technologies.
Түйін сөздер: Мектепке дейінгі білім беру, балабақша, жаңа технологиялар, заманауи педагогикалық технологиялар, әртүрлі балалар, жобалар әдісі, тиімді құрал.

Заман ағымына қарай адамдар өзгереді, яғни ересек адамдар мен бүлдіршін балалар. Әр адам өзінің материалдық, тұрмыстық, альтернативтік қажеттіліктерін өтеу үшін барлық тиімді ресурстарды қолдануға тырысады.Күнделікті өмірде адам барлық салада ақпараттық ресурстарды қолданады. Ақпараттық ресурстарды қолдану адам өмірін жеңілдетеді, әрі кейбір мәселелерді шешудің тиімді құралы. Осы себептерге байланысты қазіргі заманауи ақпараттық кеңістік бізді компьютер, ұялы телефон мүмкіндіктерін жоғары деңгейде қолдана алуымызды талап етеді. Тек қана ересектердің өмірінің қажетті құралы ғана емес, сонымен бірге жас балаларды оқытудың бірден бір тиімді құралы болып табылады. Балабақшаларда балаларға білім мен тәрбие беруде интерактивті технологияларды қолдану енді ғана басталады.Бұл тақырыптың өзектілігі қазіргі қоғамының барлық салаларында болып жатқан өзгерістер білім беру жүйесіне әсер ете алмады. Білім беру мекемелері сөзсіз инновациялық процестерге қосылады. Біз бәріміз уақытпен бірге жүруіміз керек.

Ақпараттық компьютерлік технологиялар (АКТ)

Қазіргі әлемде технология біздің өміріміздің барлық салаларында, соның ішінде білім беруде де кең тарала бастады. Соңғы жылдары интеллектуалды технологиялар кішкентай балалардың оқу процесін жақсарту үшін балабақша сабақтарына көбірек енуде.

Ақпараттық технологияны қолданудың артықшылықтары:

Сабақтағы баланың белсенділігі және мотивация.

Оқу процесіне ойындар, бейнероликтер және тренажерлер сияқты интерактивті элементтерді енгізу арқылы ақпаратты технологиялар балабақша тәрбиеленушілері үшін оқу процесін қызықты ете алады. Бұл олардың оқуға деген ынтасын арттыруға және ақпаратты тиімдірек есте сақтауға ынталандыруға көмектеседі. [1]

Инклюзивті оқыту.

Ақпараттық технологиялар ерекше қажеттіліктері бар оқушылар үшін оқу материалдарының қолжетімділігін жақсарта алады. Мысалы, көру немесе есту қабілеті нашар студенттер дыбыстық сипаттамаларды, субтитрлерді немесе көрнекі құралдарды ұсынатын технологияны пайдалана алады.

Жеке оқыту.

Ақпараттық технологиялар сонымен қатар оқушыларға жеке күшті және әлсіз жақтарына негізделген жеке оқу тәжірибесін беру арқылы жеке оқытуды қамтамасыз ете алады.

Мектепке дейінгі мекемедегі жобалар әдісі

Мектепке дейінгі білім беру мекемесіндегі жобалау қызметі – ересектер мен балалар арасындағы ынтымақтасты қамтамасыз етудің бірегей тәсілі. Бұл тәрбие мен білімге жеке бағдарланған тәсілді жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Мектепке дейінгі білім беру мекемелеріндегі жобалық іс-шаралар мектеп жасына дейінгі балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді, оларды балабақшада болып жатқан барлық іс-шаралардың белсенді қатысушыларына айналдырады. Жобалау объектісі ретінде білім беру бағдарламасы, қойылған мақсаттарға қол жеткізуге ықпал ететін білім беру процесінің факторлары қарастырылады.

Балабақшалардағы жобалық қызметтің мақсаты - әр мектепке дейінгі жастағы балалар үшін жеке білім беру және тәрбие траекторияларын құру. Бұл жастағы балаға негізгі мәселені өз бетінше анықтау, мәселені тұжырымдау, мақсат қою қиын. Сондықтан балалар шығармашылығы тәрбиешінің, ата-ананың қолдауымен бірге жүреді. Аналар мен әкелер кішкентайларға тек ақпарат іздеуге ғана емес, сонымен бірге білім беру процесіне де қосылуға көмектеседі. Мұндай ынтымақтастық ересектер мен балалар арасындағы сенім атмосферасын орнатуға, аналар мен әкелердің сәбиінің жетістігіне қатысуына ықпал етеді. [2]

Балалардың оқу-танымдық іс-әрекетін ұйымдастырудағы ассоциативті карталар

Технологияның мәні:

- ассоциативті ойлауды, қиялды, сөйлеуді дамыту
- нысандар мен қоршаған орта құбылыстары арасындағы байланысты орнату мүмкіндігі арқылы әлемнің тұтас бейнесін қалыптастыру;
- қоршаған ортадағы өзара тәуелділікті түсінуге көмектесу-барлық нәрсенің бәрімен байланысының болуы.

Мнемоника (есте сақтау өнері)

Мектеп жасына дейінгі балалар үшін мнемотехниканың өзектілігі дәл осы жаста балалардың визуалды-бейнелі есте сақтау қабілеті басым болатындығына байланысты. Көбінесе есте сақтау еріксіз жүреді, себебі қандай да бір зат немесе құбылыс баланың көру аймағына енген.Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған мнемотехника есте сақтау процесін жеңілдетуге, ассоциативті ойлау мен қиялды дамытуға, зейінді арттыруға көмектеседі. Сонымен қатар, мұғалімнің сауатты жұмысының нәтижесінде мнемотехника әдістері балалардың сөздік қорын байытуға және үйлесімді сөйлеуді қалыптастыруға әкеледі. [3]

Құм терапиясы

Құммен ойнау баланың жеке қасиеттерін анықтауға, өзін және өзін түсінуге, ойлауды, қиялды, саусақтардың ұсақ моторикасын дамытуға көмектеседі. Құммен жұмыс балаларды өз қиялдарының үлгілерін жасауға, оларды түсінуге және түсіндіруге үйретеді. Сабақтар қарым-қатынастағы қиындықтарды жеңуге көмектеседі, өз ойларын сөзбен жеткізуге, өз іс-әрекеттері мен іс-әрекеттері үшін жауап беруге, өзіне көбірек сенуге, өзін-өзі бағалауды дамытуға, психологиялық жарақаттардан қорқу мен зардаптардан арылуға және өзіне сенуге үйретеді. Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған құм терапиясы баланы өзгерту немесе қайта құру үшін қолданылмайды, бұл оған өзі болуға мүмкіндік береді. Мұндай ойындар өзін-өзі көрсету үшін символдық тіл болып табылады.

Ойыншықтарды манипуляциялау балаға өзіне және басқа адамдарға, болып жатқан оқиғаларға деген көзқарасын білдіруге көмектеседі. [4]

Осылайша, инновациялық технологияларды қолдану оқу-тәрбие және әдістемелік жұмысты жетілдірудің тиімді құралы болып табылады, бұл балалар мен ересектерді оқыту процесін қызықты әрі тиімді етуге мүмкіндік береді. Бұл технологиялар күнделікті өмір, білім берудегі ойындар мен практикалық оқытуды алмастырмаса да, дәстүрлі оқыту әдістерін күшейту арқылы оларды толықтырады. Балабақшада қолданылатын технологиялар кішкентай балаларды ынталандыруға, олардың оқу жоспарын құруға және оған қосылуға мүмкіндік берсе, бұл мұғалімге де, оқушыларға да пайдалы.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. “Білім айнасы” журналы № 5, 2022 жыл
2.”Современный детский сад” журналы № 11, 2019 жыл
3. “Отбасы және балабақша” мектепке дейінгі сәби тәрбиесіне арналған, ғылыми әдістемелік, педагогтік журналының 2023 жыл, №2 наурыз-сәуір
4. “Шамова Т.И. Активизация учения школьников / Т.И. Шамова. М.: Педагогика, 2002г

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРИЁМЫ И МЕТОДЫ ИЗУЧЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ В УСЛОВИЯХ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ
АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ ОРЫС ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІН ОҚУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІС МЕН ТӘСІЛДЕРІ
EFFECTIVE TECHNIQUES AND METHODS FOR STUDYING THE RUSSIAN LANGUAGE AND LITERATURE IN A RURAL SCHOOL

Муглиева Роза Тилесовна
КГУ "Средняя школа имени А.С. Пушкина" отдела образования по Уланскому району УО ВКО
Казахстан, ВКО, Уланский район, село Сагыр.
e-mail: roza30-79@mail.ru

Аннотация: В условиях сельской школы, где образовательные ресурсы и инфраструктура могут быть ограничены, преподавание русского языка и литературы представляет собой особую задачу. Данная статья посвящена выявлению и анализу эффективных приёмов, методов изучения русского языка и литературы в сельской школе.
Білім беру ресурстары мен инфрақұрылымы шектеулі ауылдық мектеп жағдайында орыс тілі мен әдебиетін оқыту ерекше қиындық туғызады. Бұл мақала ауыл мектебінде орыс тілі мен әдебиетін оқытудың тиімді әдістері мен әдістерін анықтауға және талдауға арналған.
In a rural school setting, where educational resources and infrastructure may be limited, teaching Russian language and literature poses a special challenge. This article is devoted to the identification and analysis of effective techniques and methods for studying the Russian language and literature in a rural school.
Ключевые слова: сельская школа, русский язык, литература, эффективные методы, образование, учебные ресурсы.
Түйінді сөздер: ауыл мектебі, орыс тілі, әдебиеті, тиімді әдіс-тәсілдері, білім беру, оқу ресурстары.
Keywords: rural school, Russian language, literature, effective methods, education, educational resources.

Сейчас наблюдается повсеместное расширение образовательных программ в сельских школах по предмету «Русский язык и литература» после длительного периода. Несмотря на достаточно позитивные оценки официального статуса русского языка, в Казахстане ощущается недостаток языковой среды для более эффективного его изучения. Стоит отметить, что в сельских школах нет языковой среды, позволяющей практиковать русский язык в повседневных ситуациях. Согласно государственной программе, цели и задачи обучения русскому языку в школах состоят в следующем: учащиеся должны овладеть достаточными знаниями и навыками русского языка в стандартных жизненных ситуациях, в социальной, экономической и других сферах общения, приобщиться к мировому творческому наследию. Разумеется, для этого необходимо знать и понимать лексику, грамматику, письменную и устную форму речи.

Методика преподавания русского языка, литературы не может быть отделена от возрастной психологии и психологии воспитания. Методика чтения также опирается на теорию литературы, русского языка. Современная методика преподавания литературы, русского языка опирается на ценный опыт учителей языка и литературы прошлого. История методического мышления неразрывно связана с развитием русского общества и русской литературы, с именами известных ученых и художников, писателей и педагогов, которые были первыми авторами учебников, пособий и статей по теории и истории литературы [1]. Не существует единого универсального метода обучения языку. Опыт показывает необходимость сочетания различных методик в зависимости от цели и условий обучения. Предпочтение отдается технологиям, ориентированным на ученика, стимулирующим творческий потенциал и повышающим мотивацию к изучению языка. Сфера изучения языка и литературы призвана помочь учащимся, заинтересованным в достижении максимальной беглости в общении. Содержание обучения языку направлено на формирование и развитие всех компонентов коммуникативной компетенции: языковых навыков на основе лингвистических знаний.

Важнейшим компонентом коммуникативной деятельности является языковая компетенция, основанная на определенном объеме знаний, построении грамматически правильных предложений, понимании нюансов речи. Наиболее удобной и подходящей формой обучения является урок. Это - практическое обучение. Важным условием хорошего урока является реализация какой-то специальной цели, которая была поставлена ранее. Преподавание русского языка, литературы преследует реализацию образовательных, воспитательных и развивающих целей. Решение учебных задач способствует литературному образованию и повышению коммуникативной культуры. Функциями уроков русского языка, литературы являются формирование и развитие мотивационной и эмоциональной сфер личности, ценностных ориентаций, познавательных процессов, наблюдательности, памяти, мышления, языка, воображения и интеллекта.

В системе образования русский язык фактически находится на положении иностранного, поскольку, во-первых, сокращено количество учебных часов, а во-вторых, практически отсутствует русскоязычная среда, особенно в сельской местности. Помимо традиционных уроков русского языка, в общеобразовательных школах используется методика преподавания русского языка на основе литературных произведений. Преподавание русского языка строится по принципу интеграции на основе текстов из русской литературы, при этом объем материала по литературе учителя определяют самостоятельно, так как в программе этот аспект не оговаривается [2]. Интегративный подход дает многомерное понимание реальности и роли русского языка как элемента культуры, мотивирует обучающихся к овладению языком и формированию гуманистического мировоззрения. Преподавание различных жанров русской литературы помогает узнать и понять красоту языка, увидеть практическое применение речи, овладеть определенными языковыми навыками, вспомнить правила, которые ученики изучали на уроках. Оно учит применять русскую речь в практических ситуациях, понимать и

выражать свое мнение, так следует отметить методику «Погружения в язык». Ведь осознанность в рамках данного метода - первое и основное требование к изучению русского языка и литературы. Так, например, чтение должно быть осознанным от начала до конца, от первого до последнего слова, с первых шагов обучения, с первых уроков. Потребность в чтении и понимание прочитанного не могут быть отделены друг от друга. Сознание чтения развивается:

- из точного понимания отдельных слов читаемого текста, употребленных в их прямом значении;
- из точного понимания фраз, так как точное знание отдельных слов раскрывается только в определенном контексте, во фразе;
- из точного понимания значений слов, употребленных в переносном смысле;
- из точного понимания мыслей каждого отдельного предложения;
- из умения усвоить соотношение мыслей в целом произведении.

Поэтому при чтении ученик должен понимать каждое слово, каждую фразу, каждое предложение, чтобы правильно и точно понять основные мысли, выраженные в целом произведении, так как конечной целью чтения является понимание всего произведения. Для молчаливого чтения не существует фиксированного предела скорости. Иными словами, выразительным чтением можно назвать такое, при котором широко используются интонационные средства речи. Первым условием выразительности является правильность и осмысленность чтения. Кроме того, для выразительности чтения используются следующие средства:

- ускорение и замедление темпа (медленный и быстрый);
- усиление и ослабление голоса (громче-тише);
- повышение и понижение тона (выше-ниже);
- использование мимики и жестов в той или иной степени.

Таким образом, общими, постоянно практикуемыми и дополняющими друг друга для этой цели можно считать три приема:

- пример, образец чтения учителя;
- объяснения учителя, как читать, его указания и исправления им ошибок учеников, а также сообщенные им правила чтения;
- практика чтения самими учениками, руководимая и проверяемая учителем [3].

Первым по времени применения и наиболее действенным по сути является метод показа образца чтения самим учителем при обучении русскому языку и литературе. Этот прием в виде образцового чтения учителя должен применяться на всех этапах обучения русскому чтению в сельской школе. Кроме того, объяснения можно сопровождать показом, примером, рисунком - наглядность поможет более глубокому, точному их пониманию. Иногда может потребоваться специальная обработка самого текста для чтения: объяснение или расстановка ударений, выделение подчеркиваний и т.д. Такая обработка текста проводится на доске или на специальном наглядном пособии, подготовленном заранее. Отдельные пояснения учителя, по мере их накопления, обобщаются в виде правил чтения, которые ученики будут выполнять уже осознанно, а не только механически или просто подражая учителю. Так, постепенно овладевая техникой чтения на русском языке, ученики будут накапливать и некоторую теоретическую информацию о правилах русского чтения.

Таким образом, обучение русскому языку, литературе опирается не только на образовательные интересы учащихся, но и на потребность в общении. Правильный выбор лексики, грамотно построенные предложения и коммутативные функции мотивируют учащихся и способствуют общению. Принцип системности позволяет выявить связи между разделами науки о языке. В лингвистике упорядоченная совокупность элементов, выступающих как единое целое. Принцип системности имеет огромное значение для практики преподавания русского языка, литературы. Он позволяет показать логические связи между отдельными компонентами русского языка:

- фонетика;
- графика;
- орфография;
- лексикология;
- фразеология;
- морфология;
- синтаксис.
- пунктуация.

В практике преподавания русского языка в качестве основного текста используются произведения художественной литературы. Ученики учатся создавать разнообразные тексты в соответствии с языковой моделью и типами речи (описание, аргумент, повествование), используя лучшие образцы русской литературы. Принцип создания успешной среды на уроке. Этот прием достигается за счет индивидуального подхода к учащимся, в соответствии с их компетенциями и навыками. Примером такого дифференцированного подхода к учащимся, в зависимости от их компетенции, является достаточно традиционное задание на составление списков «ошибочных» слов по дикции. Затем учащимся предлагается:

- определить, какими частями речи являются эти слова;
- составить предложения;
- сделать несколько спрягаемых слов максимально похожими друг на друга.

Эти задания очень полезны для улучшения орфографии, когда ученики внимательно вглядываются в буквенный состав слов, они запоминают их. В сельской школе у учеников формируются базовые языковые навыки. Никто не может запомнить все возможные варианты употребления слов, правила их сочетаемости, стилистические особенности лексики и идиоматического состава и т.д. Поэтому учащимся необходимо акцентировать внимание на формировании и совершенствовании языковой интуиции, которая дается при рождении каждому, но в разной степени.

Метод исследования, является важным компонентом общей методическо-лучевой системы - это способ взаимодействия преподавателя и учеников, это совокупность приемов их совместной деятельности. В теории и практике преподавания русского языка, литературы нет единой классификации меньших коэффициентов обучения. Некоторые ученые используют классификацию дидактических, в основу которой положены особенности познавательной деятельности учащихся. М.У. Гульшад выделяет пять методов:

- объяснение предметно-иллюстративное,
- репродуктивное,
- метод проблемной декомпозиции,
- частично-поисковый (эвристический),
- исследовательский [4].

В классификации методов обучения на первое место ставятся источники знаний, а на второе - способ организации совместной деятельности местных учителей и учеников. По источникам знаний выделяют следующие методы:

- словесные (источник - живые слои учителя): лекция, беседа, объяснение и анализ языка (язык наблюдения), разбор;
- наглядные: эксперимент, наблюдение; практические: различные виды упражнений.

Отбор материалов для уроков, аудиовизуальных материалов, типы заданий мотивируются стремлением раскрыть сокровища русской лексики и фразеологии, совершенствовать умение выражать все особенности русского языка его языковыми средствами «всеми тонами и оттенками», вызвать восхищение русским языком у учащихся, гордящихся его многообразием, хорошо выражать мысли и чувства на русском языке. Принцип соединения с изучением литературы на русском языке. В практике

преподавания русского языка используются произведения художественной литературы. Учащиеся учатся создавать разнообразные речевые типы языковых моделей: описание, рассуждение, повествование [5]. Этот принцип достигается за счет индивидуального подхода к учащимся, основанного на их компетенциях и умениях. Примером такого дифференцированного подхода к учащимся в зависимости от их компетенций может служить достаточно традиционное задание по написанию списков «легкопроизносимых» слов под диктовку. Затем учащимся предлагается изучить:

- определить, к каким частям речи относятся эти слова;
- составить предложение, включающее это слово;
- составить другие слова на основе этого слова, причем чем больше, тем лучше.

Эти задания очень полезны для совершенствования бдительности, когда ученики вглядываются в алфавитную структуру слов, запоминают их. В этих заданиях наблюдается три уровня сложности: первый - механическое копирование, следующий - анализ - определение, от какой части речи оно произошло, и самый творческий уровень - синтез - создание новых слов в предложении. В сельской школе у учеников формируются базовые навыки. Никто не может запомнить все возможные случаи употребления слов, правила сочетаемости, стилистические особенности лексики и идиоматического состава и т.д. Поэтому больше времени нужно уделять формированию и совершенствованию языковой интуиции, которая дается от рождения, но у разных людей она находится на разном уровне.

В заключении отметим, что приемы и методика преподавания русского языка и литературы - это и процесс изучения языка, его практическое использование. Эта наука помогает преподавать русский язык, литературу как средство общения, а также учитывать различные социальные потребности общества. Методика русского языка, литературы поможет ученикам из сельской школы понять законы, регулирующие формирование у учащихся умений и навыков в области языка, усвоить системы научных понятий грамматики и других разделов науки о языке. Ряд лингвистических наук, таких как фонетика и фонология, лексикология и фразеология, словообразование, грамматика, стилистика и орфография, являются важнейшими основами методики преподавания русского языка, литературы. Метод литературного чтения основан на теории литературы. Этот метод позволяет ученикам развивать теоретические и практические знания в процессе преподавания русского языка, литературы, помогает разобраться в основных понятиях, совершенствовать языковые навыки, также он позволяет ученикам самостоятельно исследовать и оперировать учебной литературой.

ЛИТЕРАТУРА

1. Иванова А.В. Организационно-педагогические условия как факторы качества обучения русскому языку в сельских школах // Вестн. Том. гос. ун-та. - 2022. - 474.
2. Блохина Н.Г., Дриняева О.А. Сельская школа в условиях модернизации образования // Социально-экономические явления и процессы. - 2012. - 2.
3. Иргит О.О. Современные требования к обучению русскому языку как неродному // Вестник Тувинского государственного университета. Педагогические науки. - 2016. - 4.
4. Гульшад М.У. Методика преподавания литературы и русского языка // Academic research in educational sciences. - 2021. - 4.
5. Гостева Ю.Н., Добротина И.Н., Шамчикова В.М. Научно-методическое сопровождение концепции преподавания русского языка и литературы с использованием цифровых образовательных ресурсов // Отечественная и зарубежная педагогика. - 2020. - 1(65).

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫН ОҚЫТУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING THE HISTORY OF KAZAKHSTAN

Мукажанов Азамат Токмадиевич
ШҚО білім басқармасы Ұлан ауданы бойынша білім бөлімінің
«А.С. Пушкин атындағы орта мектебі» КММ,
Қазақстан, ШҚО, Ұлан ауданы, Сағыр ауылы,
e-mail: azamatmukazhanov@mail.ru

Аңдатпа: Зерттеу нысаны қазіргі жағдайда Қазақстан тарихын оқыту бойынша білім беру процесі болып табылады, ал зерттеу пәні - пәнді оқытуда қолданылатын инновациялық технологиялар болып табылады.
Объектом исследования в настоящее время является образовательный процесс преподавания истории Казахстана, а предметом исследования – инновационные технологии, используемые при преподавании предмета.
The object of research is currently the educational process of teaching the history of Kazakhstan, and the subject of research is innovative technologies used in teaching the subject.
Кілт сөздер: инновациялық технологиялар, тарихты оқыту, Қазақстан, білім беру, заманауи тәсілдер, тиімділік, интерактивті әдістер.
Ключевые слова: инновационные технологии, преподавание истории, Казахстан, образование, современные подходы, эффективность, интерактивные методы.
Keywords: innovative technologies, history teaching, Kazakhstan, education, modern approaches, efficiency, interactive methods.

Қазақстан тарихын оқытудағы инновациялық технологиялар білім беру процесінің тиімділігін арттыруға және оқушылардың тарихи оқиғаларды зерттеуге деген қызығушылығын ынталандыруға бағытталған заманауи әдістер мен тәсілдерді білдіреді. Білім беруде инновацияларды енгізу қазіргі қоғамның талаптарына жауап беретін және Қазақстан тарихы туралы белсенді, терең білімді дамытуға ықпал ететін оқыту ортасын құруда шешуші рөл атқарады. Сонымен қатар, жоғары тиімді білім беру жүйесі елдің тұрақты дамуын қамтамасыз етудің басты факторларының бірі болып табылады, ал реформалау процесінің өзі жаңа құқықтық, ғылыми-әдістемелік, қаржылық-материалдық жағдайлар мен кадрлық қамтамасыз етуді құруды талап етеді. Деңгейлік бағдарламалар мазмұнының басым бағыттары мынадай өзекті тақырыптық модульдер айқындалды:

- оқытудағы жаңа тәсілдер;
- сыни тұрғыдан ойлауға үйрету;
- оқытуды бағалау;
- оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану;
- дарынды балаларды оқыту;
- оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту;
- оқытудағы басқару және көшбасшылық [1].

Мектептер қызметінің мазмұны мен ұйымдастырылуындағы, олардың инновациялық бағыты педагогтардың әдіснамалық және технологиялық дайындығындағы өзгерістермен тығыз байланысты. Тарихты оқытуда дамытушылық оқыту технологиясы іздеу және дамыту күйінде - сабақ оқу процесінің негізгі элементі болып қала береді, бірақ оның функциялары, ұйымдастыру формасы әр түрлі болуы мүмкін. Оның негізгі өзгермейтін қасиеттері:

- мақсаттар білімді, дағдыларды хабарлау мен тексеруге ғана емес, сонымен қатар жеке қасиеттердің басқа топтарына да бағынады;

- оқушылардың өзіндік ойлау әрекетіне негізделген сыныптағы полилог;

- мұғалім мен оқушының ынтымақтастығы.

Дамытушылық оқыту тұлғаның танымдық қабілеттерін жетілдіруге ықпал етеді. Оқушылардың дамуы үшін тарихи білім мазмұны, оның сапасы негіз болып табылады. Толық мазмұн, фактілер мен байланыстарға бай (бірақ шамадан тыс жүктеме жоқ), жарқын, эмоционалды презентациямен дамуға тамаша негіз береді. Бір сабақтың әртүрлі нәтижелері болуы мүмкін, бұл оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру қажеттілігін дәлелдейді. Мазмұнның даму мүмкіндіктері қаншалықты пайдаланылатынына байланысты. Басқаша айтқанда, дамыта оқытудың бірінші шарты - оқушылардың танымдық негізі, олардың өнімді ойлау белсенділігі. Жаңа ұрпақ білімнің байлығын барынша толық игере алады және танымдық қабілеттерін тек өзінің белсенді тәуелсіз іс-әрекетінің көмегімен дамыта алады. Егер оқушы тарихи білім алып қана қоймай, сонымен қатар осы білімді алу тәсілдерін игерсе, оқыту ойлауды оңтайлы дамытады. Егер мұғалім оқушыларға дайын қорытынды, баға берсе, бұл механизмі белгісіз біреудің ақыл-ой әрекетінің өнімі. Оқулықпен жұмыс жасау барысында компьютерлік оқулықтарды әзірлеуге қойылатын негізгі талаптарды ескеру қажет:

- оқу материалдарының мазмұны мен деңгейі «Қазақстан тарихы» пәнін оқу үшін қабылданған барлық стандарттарға толық сәйкес келуі тиіс;

- оқу материалдары мазмұны жағынан сапалы ғана емес, сонымен қатар қызықты болуы керек;

- компьютерлік оқулық оқушыға зерттелетін материалдың мәнін түсінуге көмектесіп, оған тарихи процесті түсінудің негізгі тұжырымдамасын тұжырымдауға мүмкіндік беруі қажет.

Айта кету керек, аталған талаптар оларды іс жүзінде жүзеге асыруда белгілі бір қиындықтар мен қайшылықтар тудырады. Бір жағынан, материал логикалық және жақсы құрылымдалған болуы керек, ал екінші жағынан, әр тармақ оқушы үшін мүмкіндігінше түсінікті болуы керек, бұл кейде ұзақ түсіндіруді қажет етеді. Алынған білімді бағалау ұсынылған материалды түсіну және игеру дәрежесіне негізделген, бірақ тарихта көптеген пікірталас мәселелері бар, олар бойынша жалғыз қабылданған көзқарас жоқ. Сонымен, жұмыс барысында оқушы белгілі бір білім алып қана қоймай (оны қарапайым тестілеу арқылы бақылау оңай), сонымен қатар ерекше ойлау стилін қалыптастырып, Қазақстан бойынша тарихи материалды талдап, қорытынды жасай білуі қажет.

Инновациялық технологияларды қолдану барысында оқушыларды өз бетінше қорытынды жасауға және белгілі бір фактілерді, құбылыстарды бағалауға үйрету қажет. Оқу қабілеті танымдық процесті ұйымдастыруды, мұғалімнің жұмыс стилін қалыптастырады. Мұғалімнің презентациясы ойлау, пайымдау (талдау, салыстыру) стандартын көрсетуі керек. Шеберлік әрқашан белгілі бір тарихи материалда қалыптасады [2]. Ақыл-ой жұмысының күрделілігі, ең алдымен, зерттелетін тарихи материал мен тапсырманың мазмұнының күрделілігіне байланысты. Осы қиындықтарды ескермей, ойлауды дамыту бойынша жұмыс жеткілікті тиімді бола алмайды. Бүгінгі таңда білім беру қызметтері нарығында бар компьютерлік оқулықтарда фонограммалар, кинохроника құжаттары, оқу бейнефильмдері және тіпті жұмыс дәптерлері кеңінен қолданылады. Сондықтан болашақта оқу процесіне оқу материалын берудің осы инновациялық әдістерін біртіндеп енгізу жоспарлануда.

Тарихи білімнің мазмұны өте ұтқыр және әрдайым қазіргі заманғы тарих ғылымының іргелі ұғымдары мен мектеп практикасының сұраныстарын көрсетеді. Қазіргі ғылым көптеген жаңа нәрселер әкеледі, алайда ғылыми білімнің ағымы оқу жоспарларының, бағдарламалар мен оқулықтардың «ісінуіне» әкелмеуі керек. Мектептегі тарихи оқытудың мазмұнына органикалық түрде енгізу үшін теориялық материалды

мұқият, ғылыми негізделген түрде таңдау қажет. Осы міндеттерді іске асыру үшін өз қызметін инновациялық білім беру технологияларын қолдану негізінде құру қажет:

- ақпараттық-коммуникативтік, интерактивті оқыту технологиялары;
- сыни ойлауды дамыту технологиялары;
- жобалау технологиясы [3].

Қазіргі оқытуда пассивті, белсенді және интерактивті стратегиялар ерекшеленеді. Осы стратегиялардың шебер үйлесімі оқытудың тиімділігі мен білім беру сапасын қамтамасыз етеді. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар дербес, зерттеу, шығармашылық жұмыс дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді, тұлғаның өзін-өзі көрсетуіне және өзін-өзі дамытуға ықпал етеді. Оқушылар оларды қолдануда жеткілікті жоғары нәтижелер көрсетеді - презентациялар жасайды. Білім беру процесіне ақпараттық-коммуникативтік технологияларды енгізу оқытудың көрнекілігі мен эмоционалдық құрамдас бөлігін күшейтуге мүмкіндік берді, Қазақстан мұражайлары бойынша виртуалды экскурсиялар жүргізуге мүмкіндік берді және т.б.

Заманауи ақпараттық технологияларды қолдану оқушылардың сабақтағы белсенділігін арттырды, оқушылардың танымдық және зерттеу қызметін тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік берді, Сабақтың көрнекілігі мен эмоционалды толықтығын күшейтті, осының бәрі оқушылардың шығармашылық қасиеттерін дамытуға және олардың өзін-өзі жүзеге асыруына ықпал етеді. Интерактивті оқыту технологиялары білім беру іс-әрекетінің субъектілері ретінде оқытушы мен оқушының қарым-қатынасы, өзара әрекеттесу процесінде білімді игеру, дағдыларды қалыптастыру тәсілі ретінде қарастырылады. Қазақстан тарихы сабақтарындағы интерактивті қызмет өзара түсіністікке, өзара іс-қимылға, әрбір қатысушы үшін ортақ, бірақ маңызды міндеттерді бірлесіп шешуге әкелетін диалогтық қарым-қатынасты дамытуды көздейді. Оқытудың интерактивті технологияларында білім алушының рөлдері (әсер ету объектісінің орнына - өзара әрекеттесу субъектісі), сондай-ақ ақпараттың рөлі (ақпарат мақсат емес, іс-әрекеттер мен операцияларды игеру құралы) айтарлықтай өзгереді [4]. Мұндай оқытуды енгізу танымдық, практикалық және шығармашылық қызметті ұйымдастыруға ықпал етеді.

Интерактивті оқытудың арқасында барлық оқушылар таным процесіне қатысады. Олардың білетіндері мен ойлары туралы түсінуге және рефлексиялауға мүмкіндігі бар. Әркім білім, идеялар, іс-әрекет тәсілдерімен алмасу процесінде өзінің ерекше жеке үлесін қосады. Сонымен қатар, бұл жаңа білім алуға ғана емес, сонымен бірге танымдық іс-әрекеттің өзін дамытуға, оны кооперация мен ынтымақтастықтың жоғары формаларына аударуға мүмкіндік беретін мейірімділік пен өзара қолдау атмосферасында болады.

Маңызды заманауи білім беру технологияларының бірі - сыни ойлауды дамыту технологиясы, яғни қалыптасқан идеяларды жоққа шығаратын, өз тәжірибесіне сүйенетін және жаңа идеяларды жобалайтын. Бұл технологияның негізі:

- мәселені қою (оқушылар өз білімдерін өзектендіреді, білім алушыларға жаңа ақпарат алуға қандай да бір мақсат қойылады);
- мәселені жүзеге асыру (оқушылар жаңа ақпарат алады, оны ескісімен салыстырады);
- рефлексия (білім алушылар жаңа білімді бекітеді, зерттелетін материал туралы бастапқы идеяларды өзгертеді, идеяларды қайта қарастырады) [5].

Жобаны іске асыра отырып, білім алушылар оларды іздеу барысында білімді синтездейді, сабақтас пәндер туралы ақпаратты біріктіреді, жоба міндеттерін шешудің тиімді жолдарын іздейді, бір-бірімен байланысады. Бірлескен қызмет іс жүзінде ынтымақтастықтың кең мүмкіндіктерін көрсетеді, оның барысында білім алушылар мақсат қояды, оларға қол жеткізудің оңтайлы құралдарын анықтайды, міндеттерді бөледі, жеке тұлғаның құзыреттілігін жан-жақты көрсетеді (ұжымда жұмыс істей білу, өзін команда мүшесі ретінде сезіну, өз шешімін таңдау үшін жауапкершілікті өз мойнына алу, жауапкершілікті басқалармен бөлісу, қызмет нәтижелерін талдау және т.б.).

Білім беру процесінде заманауи педагогикалық технологияларды және олардың элементтерін пайдалану бойынша жүйелі жұмыс топтардағы тарих бойынша үлгерімнің артуына әкеледі, оқушылар пәндік апталарға белсенді қатысады, олимпиадаларға, пән бойынша ғылыми-практикалық конференцияларға қатысады. Қазіргі заманға жүгінсек, экскурсиялардың виртуалды форматының маңыздылығы мен өзектілігін тексеру қиын емес. Сонымен, тарих сабақтарында виртуалды платформалар оқушыларға әртүрлі дәуірлерге енуге көмектеседі. Оқу процесінің технологиялық жабдықталуы оны әртараптандыруға ғана емес, сонымен қатар оқулықтармен және мәтіндік материалдың басқа түрлерімен монотонды жұмыс жасаудан аулақ бола отырып, көптеген бағыттар бойынша білімді тереңдетуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, мұғалімдердің арнайы бағдарламалық жасақтама мен компьютерлік технологияларды қолдана отырып, виртуалды экскурсияларды өз бетінше құру мүмкіндігі маңызды артықшылық болып табылады. Мысалы, өзіңіздің виртуалды турыңызды құрудың ең ыңғайлы және қол жетімді әдісі - Microsoft Power Point бағдарламасы, бұл құрал қызықты презентациялар жасауға көмектеседі. Виртуалды экскурсиялар жасау үшін қажет нәрсенің бәрі қазір кез-келген мектеп компьютерінде, өйткені ақпараттандыру және цифрландыру процестері Қазақстанның барлық қалаларында барлық жерде болып жатыр. Ең танымал платформалардың бірі – «Google Arts & History». Осылайша, Қазақстан тарияхын оқытуда виртуалды экскурсия келесі артықшылықтарды ұсынады:

1. Қазір жұмыс істемейтін ғимараттарға бару мүмкіндігі.
2. Нақты өмірде қол жеткізу қиын кеңістіктерді визуализациялау құралы.
3. Ауа-райы жағдайлары, физикалық қашықтық және т.б. түріндегі сыртқы факторлардан тәуелсіздік.
4. Виртуалды мұражайға бару нақты экскурсияға тиімді және пайдалы қосымша бола алады, өйткені мультимедиялық бағдарлама кеңістіктік және визуалды бағдарлауды қамтамасыз етеді.

Виртуалды экскурсиялар оқушылар физикалық түрде қатыса алатын және баратын жердің атмосферасын сезіне алатын экскурсияларды алмастыра алмайды, дегенмен дәл қазір виртуалды экскурсиялар оқулықтармен жұмыс істеуден тыс Қазақстан тарихының инновациялық және мотивациялық сабағына мүмкіндік береді, яғни кейбір әртүрлілікті енгізеді: олар куәгерлер мен тарихи оқиғаларға қатысушылар арасындағы жеке байланыс сезімін береді. Мысал ретінде Қазақстанның тарихи тұлғаларының портреттерін жандандыруға қабілетті жаңадан әзірленген нейрожелілерді келтіруге болады, олардың көмегімен атақты тарихи тұлғаларды динамикалық қозғалыстағы құрылғылар экранында көруге болады. Виртуалды экскурсия материалдарын зерделеу шеңберінде оқушыларға әртүрлі белсенділіктерді орындау ұсынылады: картиналар мен олардың атауларын салыстыру тақырыбындағы пікірталас, зерттелетін кезеңмен байланысты тарихи оқиғаларды талдау, сондай-ақ Қазақстан мәдениетінің ерекшеліктеріне қатысты бағалау пайымдауларын қалыптастыру.

Қорытындылай келе, мектепте тарихты оқытуда инновациялық технологияларды қолдану оқу процесін іс жүзінде барлық білім алушылар таным процесіне қатысатындай етіп ұйымдастыруға мүмкіндік беретінін атап өтеміз. Оқу материалын игеру процесінде оқушылардың бірлескен қызметі әркімнің өзінің жеке үлесін қосатынын, білім, идеялар, іс-әрекет тәсілдерімен алмасатынын білдіреді. Бұл өзара қолдау процесінде орын алады, бұл жаңа білім алуға ғана емес, сонымен бірге танымдық белсенділікті дамытуға, оны ынтымақтастықтың жоғары формаларына аударуға мүмкіндік береді. Осылайша, оқушыларды оқытудың инновациялық әдістерінің негізінде кәсіби қызметті түсінуге шығармашылық, инновациялық көзқарасты қалыптастыруға, ойлаудың дербестігін дамытуға, оңтайлы шешім қабылдау қабілетіне көмектесетін белсенді әдістер жатыр. Белсенді оқытудың әртүрлі әдістері оқушылардың оқу-танымдық іс-әрекетке деген қызығушылығын арттыруға ықпал етеді, бұл мотивациялық, шығармашылық оқыту

атмосферасын құруға және сонымен бірге оқу, тәрбие, дамыту міндеттерінің тұтас кешенін шешуге мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТ

1. Суслов А.Ю., Салимгареев М.В., Хамматов Ш.С. Инновационные методы преподавания истории в современной школе // Образование и наука. 2017. – 9(4).
2. Ибраева А.Г. Тарихшы емес мамандықтарда «Қазақстан тарихы» пәнін оқытудың инновациялық әдістері // Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің хабаршысы. – 2020. – 4(1).
3. Абдраманова Г.Б. Инновациялық технологиялардың білім берудегі рөлі / Г.Б. Абдраманова, Г.О. Байзулдаева // Молодой ученый. - 2015. - 7.1(87.1). - 4-6.
4. Бөрібекова Ф.Б., Жанатбекова Н.Ж. Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар: оқулық. – Алматы, 2022.
5. Нұрмағанбет Е.Т., Иманбаев Е.И., Рисбаева Р.Б. Білім беру қызметінің тиімділігін арттырудың инновациялық әдістері, құралдары мен тәсілдері. - Ақтау: Ш. Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университеті, 2020.

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА
DEVELOPMENT OF FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS IN ENGLISH LANGUAGE LESSONS

Ж.К. Мухамединова
«Павлодар облысының білім беру басқармасы Білім беруді дамытудың инновациялық орталығы» КММ, Павлодар қаласы,
zhuldyz.muhamedinova.81@mail.ru

Аңдатпа: Бұл жұмыста ағылшын тілін үйренуде ең тиімді болып табылатын сыни тұрғыдан ойлау технологиясының әдістері мен әдістері қарастырылады, сонымен қатар мұғалімнің осы технологияны тәжірибеде қолдануы келтірілген.
Аннотация: В данной работе рассмотрены методы и приемы технологии Критического мышления, которые являются наиболее эффективными при изучении английского языка, а также приведены примеры использования данной технологии учителем на практике.
Annotation: This work discusses the methods and techniques of Critical Thinking technology, which are the most effective in learning English, and also provides examples of the use of this technology by a teacher in practice
Түйін сөздер: фунционалдық сауаттылық, өзін-өзі бағалау, теориялық білім, ақпарат алу, логикалық ойлау, әдіс-тәсілдер.

«Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Жолдауда мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша бес жылдық ұлттық жоспарды қабылдау жөнінде нақты міндет қойды. Ұлттық жоспардың мақсаты — Қазақстанда білім сапасын жетілдірудегі, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі атқарылатын іс-шаралардың жүйелілігі мен тұтастығын қамтамасыз ету. Еліміз үшін маңызды болып табылатын аталған стратегиялық міндетті шешу жағдайында тұлғаның ең басты функционалдық сапалары белсенділік, шығармашыл тұрғыда ойлауға және шешім қабылдай алуға, кәсіби жолын таңдай алуға қабілеттілік, өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады. Бұл функционалдық

дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады. Функционалдық сауаттылық дегеніміз - адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсене араласуы, яғни бүгінгі жаһандану дәуіріндегі заман ағымына, жасына қарамай ілесіп отыруы, адамның мамандығына, жасына қарамай үнемі білімін жетілдіріп отыруы. Ондағы басты мақсат- жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның әлемде әлеуметтік бейімделуі болып табылады. Функционалдық сауаттылық – адамның сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым-қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады. Қоршаған әлемде және табиғатта болып жатқан құбылыстарды түсіну, салыстыру, талдау, жіктеу, жүйелеу, жалпылау білік, дағдыларын меңгерту мақсаттары көзделгенде ғана оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға болады. Білім алушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру үшін академиялық білім беріп қана қоймай, сын тұрғысынан ойлау, білімін күнделікті өмірде, шынайы жағдайларда пайдалана білу, проблеманы шешу, ғылыми-зерттеу дағдыларын, қарым-қатынас дағдыларын дамыту керек. Сабақтың мақсаттарына жету үшін тілдік дағдыларының төрт түрін түрлі комбинацияда оқылым, тыңдалым, айтылым, жазылым қолдана білу. Ол үшін мына мәселелерге үнемі көңіл бөлу керек: 1.Білім алушыларға тапсырмаларды 6 деңгейлі Блум таксономиясы негізінде құрып, ондағы білу, түсіну, қолданудан гөрі жинақтау, талдау, бағалауға мән беру. 2. Стандарт талаптарына сай берілген тапсырмаларды орындаумен қатар білім алушының өмірде қолдана алатындай тапсырмалар құрастыруға көңіл бөлу. 3. Білім алушының логикалық ойлауын, сыни тұрғыдан ойын жеткізуді жүзеге асыру үшін, білім беруде сабақтың құрылымын өзгерту, яғни оқытудың белсенді стратегияларын қолдану, білім алушының сабаққа деген ынтасын арттыру үшін әр 10 минут сайын жағдаятты өзгертіп отыру. 4. Білім алушыға тапсырма берген кезде оның алгоритмдерін алдын-ала ескерту. 5.Тапсырманы зейін қойып, орындауға және эксперименттік есептер, зертханалық шағын зерттеу жұмыстарын орындата отырып, өзінің орындаған жұмысының дұрыстығына көз жеткізу, өзін-өзі бағалауға үйрету. Осыдай іс-әрекеттерді орындаған жағдайда білім алушыға жоғары деңгейде білімін қалыптастыруға жол ашылады. Пәнді интеллектуалдық және шығармашылық тұрғыда түсініп меңгертуде қазіргі таңдағы оқыту технологияларының стратегияларын пайдалану тиімді болып келеді: «Джиксо-ұжымдық оқыту» стратегиясы, «Дана үкілер» стратегиясы, «Мозайка немесе Ара ұясы» стратегиясы. Мақсаты: Жалпы мәселені жұпта, топта, ұжымда талқылау. Бұл стратегиялар мазмұнды жоғары табыспен меңгеру, оқығанды есте сақтау үшін тиімді. Білім алушының оқуға деген қызығушылығы артады, ұжымда жақсы қарым-қатынас қалыптасады, саналы тәртіп орнайды, өз бетінше ойлауға, ізденуге, нәтижеге жетуге дағдыланады.. Сондай-ақ білім алушылардың оқу материалын тек жаттап қана алмай, оның мән-мағынасын терең түсінуін қамтамасыз ету міндетті боп саналады. Білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда қатысымдық, рөлдік ойын, дара тұлғаға бағдарланған оқыту және сұрақ-жауап әдістері арқылы жүзеге асатын жағдаяттық тапсырмалар, рөлдік ойындар, сұхбаттық тапсырмалар, құзыреттіліктерді қалыптастыратын тапсырмалар арқылы кешенді жүргізудің тиімділігі жоғары болады. Педагог ретінде, жаңа стратегияларды ағылшын тілі сабағында қолдану барысында білім алушының өз бетімен білім алып, алған білімді іс жүзінде дәлелдей алатын және «үндемейтін», «енжар» білім алушының қызығушылығын оятып, оны «сөйлетуге» болатындығын өз тәжірибемнен байқадым. 9-сыныпта ағылшын тілі пәнінен СТО технологиясының әдістерін қолданып,

бірнеше сабақтар өткіздім. Онда ЖИГСО, белгілер әдісі, Венн диаграммасы, бес жолды өлең, топтастыру әдістерін қолдандым және жеке, топтық, рольдік ойын жұмыстар жүргізілді. Үй тапсырмасын «Кім жылдам?», «6 неге сұрақ» ойыны түрінде ұйымдастырып, қай топта сұраққа айтпаған оқушы саны көп, сол жеңіледі. Сабақты жарыс түрінде ұйымдастырып жауап бермей қалған білім алушыны қалдырмай, қайта оның есебін алып, оны сол бала үшін топтың артта қалғанын түйсігіне жаймен жеткізсе, ол оқушы да басқа оқушылардан қалмай жауап беруге тырысатынын және оған топтағы басқа оқушылар міндетті түрде көмектесетініне көз жеткіздім. Сол сияқты инновациялық технологиялардың әдіс -тәсілдерін 8-9 сыныптарда да пайдаланып, жақсы нәтижелерге жетіп жүрмін. Жоғары сыныптар үшін көбіне ЖИГСО стратегиясын қолданамын. ЖИГСО стратегиясын қолдануда мәтіннің көлемі үлкен, күрделі, ғылыми тұрғыда болуы керек. Себебі, қарапайым мәтін болса, оқушылар тәжірибелі топсыз-ақ өздері оқып, тіпті жаттап алып айтып береді. Қандай технологияны пайдаланған кезде де оқушының белсенділігі мақсатқа ұмтылуы, ақпаратты өзі іздеп табуы, шапшаңдығы мен еркіндігі, шығармашылдығы, көңіл күйдің көтеріңкі болуы қамтамасыз етіледі. Сонымен бірге - оқыта үйрету ойындары білім алушыларға білімдерін тереңдетуге, толықтыруға, бекітуге, алған білімдерін өмірде қолдана білуге, ақпарат көздерімен өздіктерінен жұмыс істеуге, ізденуге, әр түрлі жағдайларда дұрыс шешім қабылдауға, қиындықтан алып шығатын жол таңдауға, өмірде өзін бағалай білуге үйретеді. Мысалы, 5 сыныпта «Living things» тақырыбында білім алушыларды бірнеше топқа бөліп, топтарға әр түрлі тақырыптағы лексиканы таратып, атауларын беру. Әр топ әр түрлі суреттер, кестелер, ақпараттар жинап, постер, кластер сызып тақтаға ыңғайлы етіп орналастырып, әр топ өз жинақтаған мәліметтерін қорғайды, басқа топтар тыңдайды. Тақырып туралы қосымша мәліметтер алады. Сонымен қатар сабақта төмендегідей әдіс-тәсілдерді қолдану білім алушылардың сабаққа ынтасын арттыра отырып, білім сапасын жетілдіріп, функционалдық сауаттылықтарын қалыптастыруға зор ықпалын тигізеді деп ойлаймын. Атап айтсам: «Жұптағы ой қозғау», «Аквариум», «Кластерлер», «Ойлан, жұптас, талқыла», «Серпілген сауал», «Еркін жазу», «Сұрақтар шеңбері», «Атаулар туралы үш сұрақ», «Ыстық орындық». Сондай-ақ сабақта ойынды ұйымдастырғанда білім алушылар бір-біріне көмектесетіндей, бір-бірімен бірігетіндей жағдай жасау керек. Сонда сабақ тек білім беру қызметін ғана емес, тәрбиелеу қызметін де атқарады. Мұндай сабақтардың өтілуі нәтижесінде білім алушыларда бір-бірімен сөйлесе білу мәдениеті, тәртіптілік, топқа және бір-біріне жауапкершілік сезімнің болуы, өзін және өзгені бағалау, тыңдау қасиеттері қалыптасады. Ауқымды материалдан қажетті ақпаратты тауып, шешім қабылдауға дағдыланады, сөздік қоры дамиды. Жаңа заман талаптарына сай сабақта өзгеріп, жаңарып отырса, жеткіншектерге оның әсері мен ықпалы болады. Олардың эмоциялық сезім – түйсіктеріне әсер ете білген ізденістердің пайдасы өте көп.

Тілмен байланысты тапсырмалар үшін білім алушыларға сөздерді жіктеуді (сөздерді үйрену үшін жақсы), салыстыруды, есте сақтауды немесе реттеуді (әңгімедегі фактілер, есімдер), себеп пен салдарлық туралы ойлауды және ағы басқасын ұсынуға болады. Бұл сабақтар олардың ойлау дағдыларын белсендіріп қана қоймай, сонымен қатар өте практикалық - оларды сабақтың кез келген сәтінде бейімдей алуға мүмкіндік туғызады. Жоғарыда аталған қадамдарды, мысалы, жоба үшін үлкен нәрсе үшін процесс ретінде орындату. Жобалар сондай-ақ сыныптағы шығармашылық пен ынтымақтастыққа ықпал етеді, өйткені білім алушылар өз ойларын біріктіріп, мағынасын талқылап, мәселелерді шешіп, жобаның соңғы өнімі болатын бір нәрсе жасауы керек. Тағы бір мүмкіндік-сабақты ауыстыру - білім алушыларды сабақ алдында зерттеу жүргізуді және ұсынылған тақырыпқа қолдану үшін өз қорытындыларын ұсынуды және ойластырылған талқылау жүргізуді сұрау.

Білім алушыларды жаңаша ойлауға шақыру жөн: Шығармашылық - бұл жаңа ойлауға және басқаларды бұрын көрмеген қауымдастықтар мен қарым - қатынастарды

көруге қабілеті. Білім алушыларды мұны жасауға ынталандыру арқылы, олардың бойында бұрыннан байқалмаған шығармашылық қабілеттері ашылады.

Түсіну мен құрметтеуді көтермелеу: сыни ойлауды жүзеге асырудың салдарының бірі басқа адамның орнына өзін қоюға және оның ойлары мен сезімдерін түсінуге қабілетті болып табылатын зияткерлік Эмпатияны дамыту болып табылады. Осылайша, білім алушылар әділ, этикалық ойшыл болады. Бұл тұрғыда құрмет ұғымы табиғи түрде дами алады, бірақ оны кез-келген оқу ортасында да көтермелеу керек. Негізгі ой тек ғылым мен фактілер туралы ғана емес: сыни ойлау білім алушыларды интеллектуалды эмпаттар ғана емес, сонымен қатар оларға өз білімін және әр түрлі идеяларға үнемі жүгіну қажеттілігін сезінуге көмектеседі - зерттеулер мен пайымдаулардың көмегімен олар өз міндеттерін тұтастықпен орындауы тиіс.

Педагог ретінде, жаңа стратегияларды ағылшын тілі сабағында қолдану барысында білім алушының өз бетімен білім алып, алған білімді іс жүзінде дәлелдей алатын және «үндемейтін», «енжар» білім алушының қызығушылығын оятып, оны «сөйлетуге» болатындығын өз тәжірибемнен байқадым. 9-сыныпта ағылшын тілі пәнінен СТО технологиясының әдістерін қолданып, бірнеше сабақтар өткіздім. Ақыл-парасаттан көрі сезім түйсігі ұшқыр балаларға көп жағдайда бағдарламалық тақырыптарды тосын тәсілдер арқылы түсіндіру пайдалы. Жаңа педагогикалық технологияларды енгізу – оқыту үрдісінің тиімділігін арттырып қана қоймайды, басқа да көптеген мәселелерді шешеді. Білім алушы мемлекеттік стандартты ғана алып қоймайды, өз қабілетіне қарай таңдау, әрі қарай білімін дамытуға мүмкіндігі болады. Жаңа педагогикалық технологияны пайдалану білім алушылардың сабаққа деген белсенділігін, қызығушылығын, танымдық, ойлау қабілеттерін арттырудың, яғни функционалдық сауаттылықтарын дамытудың бірден-бір көзі. Сонымен, жаңа педагогикалық технологияның әдістерін тиімді пайдалану арқылы «Білімді адам» парадигмасын, «Өзін-өзі дамытатын және әрекетшіл адам» парадигмасына өзгертуге болады. Осы орайда ұлы ұстаз Абайдың: «Адам ата-анадан туғанда есті болып тумайды: естіп, көріп, ұстап, татып ескерсе, дүниедегі жақсы, жаманды таниды-дағы, сондайдан білгені, көргені көп болған адам білімді болады» деген дана сөздерінен адам табиғатының, болмысы мен танымының қалыптасуының өзі осы ізбен жүретінін байқауға болады. Егер оқу үдерісі, балаларға білім, білік, дағдыларды игерту осы ұстанымға негізделсе, нәтижелі болатыны анық деп ойлаймын. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады. Қоршаған әлемде және табиғатта болып жатқан құбылыстарды түсіну, салыстыру, талдау, жіктеу, жүйелеу, жалпылау білік, дағдыларын меңгерту мақсаттары көзделгенде ғана оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға болады. Білім алушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру үшін академиялық білім беріп қана қоймай, сын тұрғысынан ойлау, білімін күнделікті өмірде, шынайы жағдайларда пайдалана білу, проблеманы шешу, ғылыми-зерттеу дағдыларын, қарым-қатынас дағдыларын дамыту керек. Осындай іс-әрекеттерді орындаған жағдайда білім алушыға жоғары деңгейде білімін қалыптастыруға жол ашылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Білім беру мекемелері қызметкерлерін ақпараттық-коммуникациялық технология саласы бойынша біліктілігін көтерудің ғылыми-әдістемелік негіздері» Алматы – 2012 ж.

2. «Биология және салауаттылық негізі » ғылымиәдістемелік журналы.,№5 2014ж
3. «Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-
2016 жылдарға арналған Ұлттық жоспары. Ғылымиәдістемелік журнал №4 2007 ж.
4. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012
2016 жылдарға арналған ұлттық іс қимыл жоспары.
5. Кендиван О.Д. Химияны оқытудағы тәжірибеге бағытталған тапсырмалар.
6. Лобанова Л.И. Химия сабақтарындағы ситуациялық тапсырмалар оқушылардың түйінді құзыреттіліктерін қалыптастыру үлгісі ретінде. rudocs.exdat.com›docs2/index-579437.html

СОДЕРЖАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МОЛОДЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБРАЗОВАНИИ

Мырзаханова Лаура Ауесхановна
Опорная средная школа имени Мукагали Макатева,
Казахстан, Жамбылская обл.,
Шуский район,село Толе би.klem.71@mail.ru

Аннотация: в статье обозначены основные направления развития профессиональных компетенций молодого специалиста в образовании. Автором раскрыты понятия «консультирование молодого специалиста», «поддержка молодого специалиста».
Ключевые слова: модернизация, консультация, технологии, эффективность развития.

Будущее молодого поколения Казахстана зависит от его стремления к знаниям, а не от престижности университета, которые они окончили. Все зависит от человека – захотел ли он воплотить свои знания в жизнь. В настоящее время - это опора на глубокие знания, страна движется к постиндустриальному миру, в котором правит триада «образование - наука - инновации». Осилить их под силу только педагогам новой формации, которые имеют особые мозговые способности.

Одной из ключевых задач модернизации образовательной сферы является реализация идеи непрерывного профессионального образования, целевые функции которой ориентированы на повышение эффективности взаимодействия образовательных звеньев до профессиональной, начальной, средней, высшей профессиональной школы, системы переподготовки и повышения квалификации и послевузовской подготовки специалистов.

Особенности социальных функций и профессиональной деятельности педагогов профессионального обучения обуславливают особую сложность и повышенную значимость формирования профессионализма. Поэтому для данной профессиональной группы проблема формирования профессионализма является особенно актуально.

Проблема формирования профессионализма рассматривается не в совокупности мероприятий по профессиональной подготовке, не в разработке дополнительных форм обучения, а в перестройке системы профессиональной подготовки на основе профессиологического, технологического, систем-ного, личностно-ориентирован ного подходов.

Начинающий учитель требует к себе особого внимания со стороны администрации и педагогического коллектива. Одним из пунктов должностных обязанностей заместителя директора по УВР – организация индивидуальной работы с молодыми специалистами и их наставниками. Особенностью данной работы является то, что ней оптимально соединены аналитико-диагностическая, экспертная, организационно-методическая и консультативная работа. С педагогами обсуждаются вопросы организационного плана, проводятся индивидуальные консультации, связанные с составлением темати ческих планов,

разработкой планов воспитательной работы, оптимизацией выбора методов и средств обучения. Консультативные беседы проводятся по плану ежемесячно, но при необходимости ичаще (по запросу педагога).

В консультативные беседы входят:

- ✓ изучение нормативных документов,
- ✓ урочная и внеурочная деятельность,
- ✓ самоанализ и анализ урока,
- ✓ диагностика результатов обучения,
- ✓ педагогические технологии,
- ✓ формы организации деятельности учащихся на уроке,
- ✓ воспитательная работа (а также любая методическая помощь) .

В современных условиях выпускник вуза, колледжа должен в максимально короткие сроки адаптироваться в новых для него условиях практической деятельности.

Сегодня наставничество заслуживает самого пристального внимания, в нем отражена жизненная необходимость выпускника учебного заведения получить поддержку опытного профессионала, который способен предложить практическую и теоретическую помощь на рабочем месте. Помощьнаставника заключается в оказании помощи по анализу программ, конструированию урока, подборе методического и дидактического оснащения, работе с нормативными документами, соблюдении научной организации труда учителя, корректированию результативности профессиональной деятельности молодого учителя.

По новым стандартам происходит переход от репродуктивного типа обучения, основанного на запоминании и воспроизведении фактов и правил с последующим исполнением инструкций, к формированию способностей поиска и анализа информации, моделирования новых объектов и процессов, отбора оптимальных путей решения задач, самостоятельного планирования познавательных действий и их самооценки.

От стандартов, содержащих образовательный минимум с указанием только предметных результатов, осуществляется переход на новые стандарты: требования о том, какими должны быть школьные программы, какие результаты (предметные, межпредметные,личностные) должны продемонстрировать дети, какие условия должны быть созданы в школе для достижения этих результатов.

Работу по новым технологиям надо начинать сразу, а приобретение профессионального опыта может быть ускорено. Поэтому нужно говорить о:

- ✓ самооценке учащихся и учителя;
- ✓ создании межредметных уроков;
- ✓ создании открытой образовательной среды класса;
- ✓ формировании индивидуального плана повышения квалификации.

У каждого учителя должен быть свой открытый образовательный ресурс, причем его создание надо начинать еще со времени обучения в вузе. Это эффективная среда общения учителя не только с учениками и родителями, но и с другими педагогами района. Положительным фактором становится интеграция с системами дистанционного обучения, в том числе и одаренных детей, идетей с трудностями в обучении.

Уже сейчас некоторые молодые специалисты готовы выходить и выходят с предложениями в области научно-технического творчества, профориентации школьников, развития здоровьесберегающих технологий. Большое распространение в последнее время приобрели проекты по энерго и ресурсосбережению, что вызвано повышением заинтересованности школ в экономии ресурсов. Эти проекты дают большой простор для творчества педагогов, начиная с разработки тематических занятий и заканчивая созданием школьных энергопатрулей.

Учитель должен быть современником ученика с точки зрения используемых технологий. Но и наставник – современник молодого специалиста. Насущным становится вопрос изменения дей- ствующей системы наставничества. Наставничество стало стимулирующим основанием надбавки к заработной плате опытным педагогам,

работающим в образовательных учреждениях рядом с молодым специалистом. Необходимо, чтобы наставник был ИКТ-компетентен, активно участвовал в жизни профессионального сообщества, был современником молодого педагога с точки зрения использования педагогических технологий. Только в этом случае взаимодействие опытных и начинающих коллег можно будет считать успешным.

Сегодня на молодого педагога ложится большая ответственность. Он готов к нововведениям и стремится перенимать передовой педагогический опыт, не скован стереотипами и свободен от шаблонов обучения и воспитания, ИКТ-компетентен и нацелен на достижение ощутимых результатов. Начинающего специалиста системы образования отличают педагогический оптимизм и уверенность в своих силах. Однако желание быть в центре преобразований не всегда соотносится с возможностями молодого педагога. Его эффективному развитию нередко мешают такие проблемы, как трудности в общении со школьниками, коллегами, администрацией, родителями учащихся, завышенные ожидания и не всегда адекватная оценка результатов собственной работы, несоответствие теоретических знаний и их практического применения.

Более необычными являются содержание, средства и формы, что придает развитию необходимое ускорение для приобретения необходимых компетенций. Все зависит от того, какую позицию займет старший педагог наставник.

Выпускник профессионально-педагогического образования должен одинаково уверенно чувствовать себя и в роли педагога (полноценное педагогическое образование), и в роли рабочего (полноценное начальное профессиональное образование). Это различие сфер деятельности специалистов-педагогов убеждает в том, что педагогическое образование и профессионально-педагогическое образование не могут занимать подчиненное положение по отношению друг к другу.

Вопросы повышения качества подготовки будущих педагогов связывается с гуманизацией его содержания, демократизацией процесса подготовки специалистов, с непрерывностью обучения в системе образования в целом, с поиском путей совершенствования профессионально педагогического образования.

Этот динамический процесс сопряжен с пересмотром требований, предъявляемых к мастеру производственного обучения, основу которых составляет подготовка студентов к активной, самостоятельной, творческой деятельности педагога, к самоопределению, к осознанному овладению различными видами деятельности мастера в системе непрерывного профессионального образования. Региональная потребность в специалистах данного профиля, реальный уровень профессионально-педагогического образования свидетельствует о том, что необходим поиск новых форм подготовки кадров.

Адаптация молодого специалиста в системе образования проявляется как на индивидуально-групповом уровне, так и на уровне всего социума. Содержательно адаптация молодого специалиста в системе образования, рассматриваемая с позиции деятельностного подхода, отчасти связана с преодолением и предупреждением разнообразных адаптивных барьеров, противоречий и конфликтных ситуаций, образующихся между молодым специалистом и педагогическим коллективом или администрацией, или молодым специалистом и обучающимися и их родителями. Все многообразие актуальных, индивидуально значимых социальных противоречий и конфликтов варьируется и интерпретируется в круге важнейших личностных проблем: дефицита индивидуальных жизненных ресурсов, проблем индивидуального развития, нарушения социально психологического баланса идентичности личности. Разрешение этих проблем может осуществляться в контексте удачной или неудачной адаптивной деятельности.

Факторы, влияющие на профессионально-функциональную адаптацию, заключают в себя объективную и субъективную стороны. Субъективная сторона профессионально-функциональной адаптации: ценностные ориентации и связанные с ними личные планы молодого специалиста; психологические особенности личности молодого специалиста;

мотивы выбора профессии педагога; уровень квалификации; возможность профессионального роста; профессиональные возможности; удовлетворенность специальностью, условиями профессиональной деятельности; состояние нравственно-психологического климата.

ЛИТЕРАТУРА

1. БолатЖұмынұлы Жаңа буын ғалымы -02.11.2022 . https://dalanews.kz/bilim/83123-zhanga-buyn-galymy
2. Ж.А.Жүсіпова Педагогикалық шеберлік: оқулық Алматы 2011.
3. Канн-Калик В.А. Основы профессионально-педагогического общения.–СПб.:Нева.
4. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – М.: Логос, 2008. – С. 276–280
5. Кристоф А.Л. Адаптация и инновация на работе. – М.: Бизнес Букс, 2007. –151 с.
6. О'Рейл К.Ф. Культура как социальный контроль. – СПб.: Питер, 2003. –103 с.

ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРДЫ ТАРИХ ПӘНІНЕН ОЛИМПИАДАҒА ДАЙЫНДАУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Нугманова Гулдана Максимовна
«Батыс Қазақстан облысы әкімдігі білім басқармасының
Сырым ауданы білім беру бөлімінің
«Қ.Мырзалиев атындағы жалпы орта білім беретін мектебі» ММ
тарих және құқық пәні мұғалімі, педагог-шебер
guldan_n@mail.ru

Түйін сөз: Тарих пән олимпиадасы, дарынды балалармен жұмыс, олимпиадаға дайындау принциптері
Ключевые слова: предметная олимпиада по истории, работа с одаренными детьми, принципы подготовки к Олимпиаде
Keywords: subject Olympiad in history, work with gifted children, principles of preparation for the Olympiad

Аңдатпа: Мақалада дарынды балаларды анықтау, оларға оқытуда жағдай жасаудың тиімді жолдары қарастырылады. Сондай - ақ ерекше қабілетті балалардың өзіндік ерекшеліктерін зерттеп, оларды дамыту мақсатында тапсырмалар жүйесін ұйымдастыру жолдары айтылады.
Аннотация: В статье рассматриваются эффективные способы выявления одаренных детей и создания условий для их воспитания. Также говорится об организации системы заданий с целью изучения возможностей детей с особыми способностями и их развития.
Abstract: The article considers effective ways to identify gifted children and create conditions for their education. The article also tells how to organize a system of tasks for the purpose of studying the characteristics of children with special abilities and developing them.

Бүгінгі таңда Қазақстан үшін дарынды балаларды анықтау, дамыту және қолдау мәселесі өте өзекті. Олардың қабілеттері мен таланттарын ашу және іске асыру қабілеті жоғары бала үшін жеке тұлға ретінде ғана емес, жалпы қоғам үшін де маңызды.

«Дарынды оқушы – ұлт болашағы» десек, әр мемлекеттің болашағы мектебінде шыңдалады. Ал бүгінгі мектепке қандай талап қойылады деген сұраққа жауап бере білсек, Біріншіден, барлық пән бойынша жақсы білім беретін, оқушының функционалды сауаттылығын қылыптастыратын, түлектерін жоғары оқу орындарына оңай түсуіне көмектесетін мектеп. Екіншіден, мектеп қоғам талабына сай жаңашыл білім беруі қажет.

Үшіншіден, мектепте әр баланың жеке қабілеті мен бейімділігі ашылып дамытуы керек деп ойлаймын.

Осы орайда кәсіби жетістікке жалпы және арнайы қабілеттілік, білімділік, шығармашылық арқылы ғана жетуге болады. Сондықтан мектеп мұғалімдерінің алдында тұрған балалардың жеке қабілетін бейімділігін анықтау және оны дамыту, соның негізінде олардың болашағына бағыт беру кезек күттірмейтін білім беру үдерісіндегі мәселе болып қала бермек. Осы аталған мәселенің өзектілігі сонда, жеке тұлғаның дарындылығын дер кезінде анықтап, оған қолдау көрсету бүгінгі күннің басты жұмысы. Атақты Абай атамыз адамды қоршаған орта табиғатының бір бөлігі дей келе, табиғаттың адам баласына берген керемет сыйы туылғаннан білуге, түсінуге деген ұмтылысы деп есептейді. Бірақ бала өсе келе осы қасиетті біртіндеп жоғалта бастайды. Біреулер айналадағы құбылысқа, таңдана, тамашалай қарайды, ал біреулер оны сын көзбен қарап, ой қорытуы, сыни пікірлер айтуы мүмкін. Осы таңдана тамашалай қараған баладан шығармашылық қабілетті танып, оның өзіндік қабілет, бейімділіктерін ашу, мектеп қабырғасынан шығармашылыққа баулу ақыл - ойын дамыту мектеп мұғалімдеріне жүктеледі

Қазіргі білім беру, ғылым, өмір талабы, оқушы талғамы үнемі өсуде. Соған орай әр мұғалім шәкірт жүрегіне жол табарлық, пәніне қызықтырарлық ең тиімді әдістерді қолдануды іздейді, оқыту тәсілдерін жетілдіреді, ғылыми зерттеулер жүргізеді. Өйткені оқушыдан терең білімділікті, ұтымдылықты, ізденімпаздылықты талап ету үшін мұғалімнің тәжірибесі де, білімі де маңызды болып отыр [1].

Сабақ үрдісінде осындай дарынды, талантты оқушыларды анықтау үшін әуелі жоспар құрып алдым:

1 кезең. Ерекше қабілетті оқушыларды анықтау (диагностикалық карталар, әдістемелер, тест, сауалнама)

2 кезең. Оқушы қабілеттілігінің бағытын анықтау; Бірнеше әдістемелердің нәтижесінде оқушылардың қандай бағытқа икем екендері анықталып, қорытындысында мынадай көрсеткіш көрсетті.

Қазақ тілі және әдебиет -70%, Математика-50%, Жаратылыстану-65%, Тарих-75%

3 кезең. Дарынды оқушылардың зияткерлік әлеуетін қалай арттырдым ?

Ой-өрісін дамыта түсу үшін жұмысымды жүйелі жүргізуді бірінші жолға қойдым. (Ізденіс жұмыстарын өз беттерінше ізденіп оқуды ұйымдастыру, дамыту. Проблемалық сұрақтар беріп, оны шешудің жолын тапқызу, сабақта, сабақтан тыс уақытта қосымша жұмыстар беру және сол жұмыстарының қорытындысына қарап отырып, бағытына қарай үйірмелерге қатыстыру болды [3].

Осы өткізген жұмыстарымның қорытындысына қарай мектепішілік және аудандық, облыстық, республикалық конкурстар мен сайыстарға қатыстырып отырамын. (олимпиадалар мәнерлеп оқу, зерттеу жұмыстары т.б). Осындай жүргізген жұмыстарым көптеп саналады. Соның ішінен өз тәжірибемнен 1 жұмыспен бөліскім келіп тұр. Осы оқушылардың ішінен қоғамдық-гуманитарлық бағытына көзқарасы терең байқалған Халиолла Алтынаймен жұмысты жалғастыруды қолға алдым. Себебі, өзіміздің туған жеріміздің тарихын танып білу, оны құрмет тұта білу, оларды зерттеу оқушыны да, өзімді де қызықтырды. Осы бағытта зерттеу жұмысымның тақырыбын «Шахзада Шонанова (Қаратаева)- ату жазасына кесілген қазақ қызы» деп алдым. Бұл жоба ХХ ғасырдың 20-30-шы жылдары саяси қуғын-сүргін кезеңінде ең ауыр жазаға кесілген санаулы қазақ қыздарының бірі, Алаш зиялысы Арон Қаратаевтың қызы – Шахзада Шонановаға арналған

Дарынды оқушыларды сабақта әртүрлі заманауи әдістер арқылы ынталандыруға болады. Қазір заман талабына сай көптеген жаңа платформалар өте көп. Соларды пайдаланып оқушыларды сабаққа ынталандыруға болады. Мысалы, «Leaningapps.com» бағдарламасы. Бұл платформа арқылы оқушыларға квест ойындарын, картадан нысандарды тап, бәйге ,т.б. күрделі тапсырмаларды беруге болады. Мен көбіне бұл

бағдарламада дарынды балаларға картамен жұмыс беремін.Оқушылардың қызығушылықтарын туғызады [4].

Қабілетті оқушылар түгілі денгейі төмен оқушылар қызығып, сабаққа араласа бастайды. Дарынды балаларға бөлек күрделі тапсырмалар, ал деңгейі орташа және төмен оқушыларға жеңіл формада беріледі.

Сондай- ақ «Joiteka» және «word wall» платформалары арқылы да сабақтар өте ерекше, әрі қызықты өтеді. Бұл платформаларда да түрлі ойындар тапсырмалар шаблондары жинақталған. Сонымен қатар мұғалім өздігінен де тапсырмаларды оқушы деңгейіне қарай құрастыра алады.

Смарт технологиялардан бөлек, оқушыларды түрлі әдістермен де қызықтыруға тырысамын. Оқушыларды топқа бөліп, деңгейлеріне байланысты сұрақ – тапсырмалар беріледі. Дарынды оқушыларды сонымен қатар, олимпиадаға, зерттеу жобаларына қатыстырамын. Қатысқан оқушыларымның барлығы нәтижемен оралды. Дарынды оқушыларды осындай түрлі әдістермен оқуға қызықтырып, ынтасын арттыруға болады.

Мектепте әртүрлі білім беру салалары бойынша олимпиада тапсырмаларының банкі құрылды және үнемі толықтырылып отырады. Соңғы жылдары пәндік олимпиадаларға қатысушылар мен жеңімпаздар санының кеңеюін байқауға болады. Үлгерімі нашар оқушылармен жұмыс тиімділігін күшейту үшін жаңа білім беру технологияларын, оқытудың инновациялық нысандары мен әдістерін: жеке – бағдарлы тәсілді (жеке қабілеттердің дамығандығын және оқу еңбегі біліктерінің қалыптасу деңгейін ескере отырып құруды үйрету) және сабақтың барлық кезеңдерінде әртүрлі деңгейлік саралауды пайдалану [5].

Жалпы пәндік олимпиадалар мектеп оқушыларының пәнге деген қызығушылығын тудырумен бірге, олардың білімін бағалаудың әділ жолы болып табылады. Осы орайда, мен олимпиадаға оқушыларды дайындаудағы өзіндік істәжірибемді ортаға салғым келеді.

Тарих сабағында оқушыларға қойылатын талаптар:

біріншіден, үйге берілген тапсырманы оқулық бойынша оқуды;

екіншіден, оқыған материалды тарихи тілмен мүдірмей айтып беруді;

Үшіншіден: тақырыпқа байланысты таблица жасауды, венн диаграмасын сызуды, даталарды жатқа айтуды, тірек схемасын сыза білуді.

Тесттер: балама тест, сәйкестендіру тест, жабық тест мәнжазба жаздыру арқылы, тоқсандық, тақырыптық тапсырмаларды талдау

Олимпиада резервтерін дайындауда ең алдымен оқушының пәнге қабілетін анықтап, бесінші сыныптан бастап дайындаған тиімді нәтиже береді. Дайындық жұмыстары жүйелі түрде, оқушының жас ерекшелігіне сай біртіндеп күрделендіріліп отыруы керек. Әдістемелік тақырыбым: «Жалпы білім беретін мектептердегі дарынды балалардың интелектуалдық қабілеті мен талантын дамыту» болғандықтан сабақта жеке жұмыстар жасауға баса назар аударамын.

Осы жоғарыда айтылған теориялық бөлікті кейбір тапсырмаларын тәжірибе жүзінде былай жүргіземін:

1.Сұрақ-жауап». Мәтінді тыңдатып, бір - біріне сұрақ қояды. Өздерінің жауаптарынан мәтін құрады. Құрастырған мәтіндері мен аудиомәтінді қайта тыңдап, салыстырады.

2. «Мәтінді тыңдап, аяқта». Берілген мәтіннің басын тыңдап, аяғын өзі құрастырып, аяқтайды.

3. «Ассоциация және болжам». Оқушылар топпен, жұппен немесе жеке тапсырма алады. Мәтіннің тақырыбын естігеннен кейін қандай ассоциация пайда болды? Мәтін не туралы болады деп ойлайсыз? деген сұрақтарға жауап беруге тырысады. Бұл мәтінмен атқарылатын жұмыс түрлерінің бір бөлігі ғана. Ал, енді осы мәтіннен кейін оқушылардың өздерімен орындайтын жұмыс түрлерінің кейбіреулеріне тоқталғым келеді.

4..«ПОПС» формуласы

Бірінші сөйлем «Менің ойымша,... »

Екінші сөйлем «Себебі, мен оны былай түсіндіремін … »

Үшінші сөйлем «Оны мен мына фактілермен, мысалдармен дәлелдей аламын... »

Соңғы сөйлем «Осыған байланысты мен мынадай қорытынды шешімге келдім .... ».

5. «Балық қаңқасы». Мәтінді талқылауға арналған жаттығу Орындалу барысы: басы – тақырыптың мәселесі, үстіңгі сүйектері – тақырыптың негізгі түсініктері, астыңғы сүйектері – себептері, құйрығы – мәселенің шешімі. Қаңқадағы жазулар қысқа болу керек, олар тірек сөздерден немесе тақырыптың негізгі ойын ашатын фразалар болуы мүмкін. Осындай және тағы да басқа әдіс тәсілдерді қолдана отырып дарынды, қабілеті бар оқушыларды пәндік олипиадаларға дайындық жұмыстарын жүйелі түрде өткізудемін. Бұл жұмыс түрлері тек тарих сабақтарында ғана емес, қосымша сабақтарда да орындалады. Мектеппен ғана шектелмей, жоғары оқу орындарымен тығыз байланыс жасаудамыз.

Дарындылықты дамыту бойынша дұрыс ұйымдастырылған және жүйелі түрде жүргізілетін іс-әрекет оқушылардың интеллектуалдық өзін-өзі жетілдіруге және өзін-өзі дамытуға деген ұмтылысын дамытады, шығармашылық қабілеттерін дамытады, жобалау және зерттеу іс-әрекеті дағдыларын қалыптастырады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.«Назарбаев Зияткерлік мектептері» Дербес білім беру ұйымының 2020 жылға дейінгі даму Стратегиясы. Астана, 2011.

2. Аубакиров С.А. Қазіргі заманғы мұғалім //Қазақстан мектебі. №6. Алматы, 2005

3.Бахмутский А.Е. Білім сапасын бақылаудың мектеп жүйесі. Псков: АНО «Возрождение» әлеуметтік дизайн орталығы, 2004. - 96 б. Интернет материалдары.

4.Федотова Н.К. Дарынды балалармен жұмыс тәжірибесінен / Н.К. Федотова // Вестник НГУ. Серия: Педагогика / Новосиб мемлекеттік университеті. - 2008. - 9-том, шыға1. Аксенова Е.А. Дарынды балаларды шетелде оқытудағы инновациялық тәсілдер // Эйдос интернет журналы. - 2007 ж.

5.Амосова И.В. Дарынды балалармен жұмыс: тарих пәнінен олимпиадаға дайындық // Мектепте тарихты оқыту. 2007. No 9. Б.51.

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Мамбетова Айжан Нагызхановна
Константинов ЖОББМ КММ математика пәнінің мұғалімі
aiko_chiki@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада математика саласындағы тиімді оқыту әдістері мен инновациялық технологиялар қарастырылады. Ол оқушылардың математиканы меңгеруін және түсінуін жақсартуға көмектесетін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды қамтиды. Мақаланың бірінші бөлімінде оқушылардың математиканы оқу процесіне белсенді қатысуын ынталандыратын оқыту әдістері қарастырылады. Тиімді әдістердің бірі проблемалық оқыту болып табылады, ол оқушыларға математикалық ұғымдарды қолдану арқылы нақты мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауын дамытуға, проблеманы шешуге ықпал етеді. Мақаланың екінші бөлімінде математикалық білім беруді жақсартуға көмектесетін инновациялық технологиялар қарастырылған. Осындай құралдардың бірі – оқушыларға математикалық ұғымдарды визуализациялауға және тәжірибе жасауға мүмкіндік беретін компьютерлік бағдарламалар мен қолданбалар. Мақалада сонымен қатар математиканы үйренуге қосымша мүмкіндіктер туғызатын интерактивті тақталар мен онлайн ресурстарды пайдалану туралы айтылады. Мақаланың қорытынды бөлімінде нәтижелер жинақталып,

математикалық білім беруде ең жақсы нәтижеге жету үшін оқытудың тиімді әдістерін инновациялық технологиялармен ұштастыру қажеттігі көрсетілген. Бұл оқу үдерісін барлық оқушылар үшін қызықты, практикалық және қолжетімді етеді. Бұл тәсіл арқылы оқушылар есеп шығару, сыни тұрғыдан ойлау және математикалық ұғымдарды өмірде қолдануды дамыта алады.
Аннотация: В данной статье рассматриваются эффективные методы обучения и инновационные технологии в области математики. Он включает в себя различные подходы и инструменты, которые помогут учащимся улучшить свое обучение и понимание математики. В первой части статьи рассматриваются методы обучения, поощряющие активное участие учащихся в процессе изучения математики. Одним из эффективных методов является проблемное обучение, которое позволяет учащимся решать реальные проблемы, используя математические концепции. Этот метод способствует развитию у учащихся критического мышления и решения проблем. Вторая часть статьи посвящена инновационным технологиям, которые помогают улучшить математическое образование. Одним из таких инструментов являются компьютерные программы и приложения, которые позволяют учащимся визуализировать математические концепции и экспериментировать с ними. В статье также рассматривается использование интерактивных досок и онлайн-ресурсов для создания дополнительных возможностей изучения математики. В заключительной части статьи подведены итоги и показана необходимость сочетания эффективных методов обучения с инновационными технологиями для достижения наилучших результатов в математическом образовании. Это делает процесс обучения интересным, практичным и доступным для всех студентов. Благодаря этому подходу учащиеся могут развивать умение решать проблемы, критическое мышление и применять математические концепции в реальной жизни.
Abstract: This article discusses effective teaching methods and innovative technologies in the field of mathematics. It includes a variety of approaches and tools to help students improve their learning and understanding of mathematics. The first part of the article deals with teaching methods that encourage active participation of students in the process of learning mathematics. One effective method is problem-based learning, which allows students to solve real problems using mathematical concepts. This method contributes to the development of students' critical thinking and problem solving. The second part of the article deals with innovative technologies that help to improve mathematics education. One such tool is computer programs and applications that allow students to visualize and experiment with mathematical concepts. The article also discusses the use of interactive whiteboards and online resources to create additional opportunities for learning mathematics. The final part of the article summarizes the results and shows the need to combine effective teaching methods with innovative technologies to achieve the best results in mathematics education. This makes the learning process interesting, practical and accessible for all students. Through this approach, students can develop problem-solving, critical thinking, and real-life application of mathematical concepts.
Түйін сөздер: GeoGebra, Wolfram Alpha, платформа, интерактив, гамификация, Khan Academy, Brilliant.org, технология.

Математика сабағында оқытудың тиімді әдістері мен инновациялық технологиялардың маңызы өте зор, өйткені олар оқушылардың дағдыларын, түсінігін және пәнге деген қызығушылығын арттыруға көмектеседі. Тиімді әдістер мен инновациялық технологиялардың кейбір мысалдары:

Интерактивті оқыту платформалары: Математикадан интерактивті сабақтар, тесттер мен тапсырмалар ұсынатын көптеген онлайн платформалар бар. Мұндай платформалар оқушыларға өздігінен білім алуға, материалмен өзара әрекеттесуге және компьютерлік жүйелерден кері байланыс алуға мүмкіндік береді. Кейбіреулер оқушылардың білім деңгейіне негізделген жекелендірілген нұсқаулар мен бейімделу жаттығуларын ұсынады.

Гамификация: Оқу процесінде ойын элементтері мен механикасын қолдану оқушылардың қызығушылығын оятып, математиканы оқуға ынтасын арттыруға көмектеседі. Математикалық ойындар, жарыс тапсырмалары және ойын әрекетінің басқа түрлері логикалық ойлауды, есептер шығаруды және математикалық интуицияны дамытуға ықпал етеді.

Виртуалды және толықтырылған шындық: Виртуалды және толықтырылған шындық технологиялары математикалық ұғымдар мен идеяларды визуализациялауға мүмкіндік береді. Олардың көмегімен оқушылар үш өлшемді объектілерді, функция графиктерін, геометриялық фигураларды және басқа да математикалық объектілерді зерттей алады, бұл материалды жақсы түсінуге және есте сақтауға ықпал етеді.

Ынтымақтастықпен оқыту: Топта жұмыс істеу және математикалық есептерді бірлесіп шешу оқушылардың қарым-қатынас және топтық жұмыс дағдыларын дамытуға және есептерді бірлесіп шешуге үйренуге мүмкіндік береді. Математикада бірлескен оқуды қолдау үшін интерактивті тақталар, онлайн ынтымақтастық платформалары және басқа ақпарат алмасу және бірлесіп жұмыс істеу құралдарын пайдалануға болады.

Бейімделген оқыту: Бейімделетін оқыту технологиялары әрбір оқушының білім деңгейі мен қажеттіліктеріне сәйкес келетін жеке материалдар мен тапсырмаларды беруге мүмкіндік береді. Бұл оқу мен оқуды оңтайландыруға және әртүрлі оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға көмектеседі.[1.45]

Математика сабағында оқытудың тиімді әдістерін және инновациялық технологияларды қолдану оқу үдерісін оқушылар үшін қызықты, қолжетімді және тиімді етеді, түсіну мен үлгерім деңгейін арттыруға ықпал етеді, математика пәнінің берік негізін жасайды. Математика сабағында тиімді оқыту әдістері мен инновациялық технологиялардың мақсаты – математикалық ұғымдарды тереңірек және жан-жақты түсінуді қамтамасыз ету, аналитикалық ойлауды дамыту, математикалық әдістерді қолдану дағдыларын жетілдіру, оқушылардың шығармашылық ойлауын ынталандыру.

Математиканы оқытудың тиімді әдістеріне мыналар жатады:

Жекеленген оқыту: оқушының жеке қажеттіліктеріне бейімделген, олардың білім деңгейі мен жеке оқу қарқынын тиімдірек қарастыруға мүмкіндік беретін тәсіл.

Проблемалық оқыту: нақты әлемдегі жағдайларды шешу немесе есептерді модельдеу үшін математикалық дағдыларды қолдануды талап ететін есептерді шешуге негізделген.

Ынтымақтастықпен оқыту: Оқушылар топпен жұмыс жасап, математикалық есептерді шешеді, ой бөліседі, өз ойларын түсіндіреді, әртүрлі тәсілдерді талқылайды.

Көрнекілігі: Математикалық ұғымдарды және олардың арасындағы байланыстарды көрнекі түрде көрсету үшін графиканы, диаграммаларды, модельдерді және интерактивті қолданбаларды пайдаланады.

Технологияны қолдану: Математиканы оқыту және зерттеу үшін компьютерлік бағдарламаларды, интерактивті тақталарды, планшеттерді және басқа да технологиялық құралдарды пайдалану.

Математиканы оқытуға ықпал ететін инновациялық технологиялар мыналарды қамтуы мүмкін:

Мобильді қолданбалар мен ойындар: оқушыларға математикалық ұғымдарды түсінуге және қолдануға көмектесетін интерактивті қолданбалар мен ойындар жасаңыз.

Виртуалды және толықтырылған шындық: оқушылар математикалық ұғымдарды интерактивті және практикалық түрде зерттей алатын виртуалды орталарды пайдалану.

Жасанды интеллект: әр оқушының деңгейіне бейімделген жекелендірілген білім беру бағдарламаларын жасау үшін жасанды интеллект алгоритмдерін қолдану.

Онлайн платформалар және тренингтер: онлайн платформалар арқылы математикалық материалдарға, бейне сабақтарға, тренингтерге және практикалық тапсырмаларға қолжетімділікті қамтамасыз ету.[2.21]

Осы тиімді оқыту әдістері мен инновациялық технологияларды математикалық білім беруге енгізу оқу үдерісін қызықты, практикалық және нәтижелі етуге көмектеседі және оқушылардың математикалық дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Математиканы оқытуда қолдануға болатын көптеген тиімді оқыту әдістері мен инновациялық технологиялар бар. Міне, олардың кейбіреулері:

Интерактивті оқу материалдары: Интерактивті қолданбаларды, веб-сайттарды және бағдарламалық құралды пайдалану математиканы оқуды қызықтырақ және әсерлі ете алады. Бұл математикалық түсініктерді, анимацияларды, ойын элементтерін және эксперименттер жүргізу мүмкіндігін визуализациялауды қамтуы мүмкін.

Жобалық іс-әрекеттер: оқушыларға нақты әлемдегі есептерді немесе есептерді шешу арқылы математикалық білімдерін практикада қолдануға мүмкіндік береді. Бұған үлгілерді құру, зерттеулер жүргізу, деректерді талдау немесе алгоритмдерді әзірлеу кіреді.

Ынтымақтастықпен оқыту: Бұл тәсілде оқушылар мәселелерді немесе жобаларды бірлесіп шешу үшін топта жұмыс істейді. Бұл оқушылар арасындағы өзара әрекеттестік пен білім алмасуға, сондай-ақ қарым-қатынас пен ынтымақтастық дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Визуализация және модельдеу технологияларын пайдалану: Компьютерлік бағдарламалар мен құралдарды күрделі математикалық ұғымдарды визуализациялау және олардың қалай жұмыс істейтінін жақсы түсіну үшін модельдер жасау үшін пайдалануға болады. Ол оқушыларға абстрактілі және күрделі ұғымдарды елестетуге және талдауға көмектеседі.

Бейімделетін оқыту: Бұл оқу материалдары мен тапсырмалары әр оқушының жеке қажеттіліктері мен білім деңгейіне сәйкестендірілген тәсіл. Мұндай жүйелер тиімді оқыту үшін жекелендірілген тапсырмаларды, ұсыныстарды және кері байланысты қамтамасыз ете алады.

Онлайн курстар мен платформалар: Ақпараттық технологиялардың дамуымен оқушылар математиканы өз қарқынымен және өз қарқынымен оқи алатын көптеген онлайн курстар мен платформалар қолжетімді болды. Бұл жоғары сапалы оқу материалдары мен ресурстарына қол жеткізуге және форумдар мен чаттар арқылы басқа оқушылармен және мұғалімдермен байланысуға мүмкіндік береді.

Ойын элементтері және геймификация: оқу процесіне ойын элементтерін қосу математиканы оқуды қызықтырақ және ынталандырады. Бұл қызығушылықты ояту және математикалық есептерді шешу қабілетін арттыру үшін ойындарды, ұпайларды, жетістіктер мен жарыстарды пайдалануды қамтуы мүмкін.

Оқытудың тиімді әдісі әр оқушы үшін әр түрлі болуы мүмкін екенін ескерген жөн. Сондықтан математиканы оқытудың әдістері мен технологияларын таңдауда оқушының жеке ерекшеліктері мен бейімділігін ескеру маңызды.

Математика сабағында тиімді оқыту әдістері мен инновациялық технологиялардың мысалы компьютерлік бағдарламалар мен интерактивті ресурстарды пайдалану болып табылады.

Мысалы, мұғалімдер өз оқушыларына дәстүрлі оқулықтар мен проблемалық кітаптардың орнына GeoGebra немесе Wolfram Alpha сияқты компьютерлік бағдарламаларды пайдалануды сұрай алады. Бұл бағдарламалар оқушыларға математикалық ұғымдарды елестетуге, графиктер мен графиктермен тәжірибе жасауға, теңдеулерді шешуге және т.б. мүмкіндік береді. Мұндай бағдарламалардың интерактивті мүмкіндіктері мен құралдары математиканы қол жетімді етеді және оқушыларға абстрактілі математикалық идеяларды жақсы түсінуге және қолдануға мүмкіндік береді.[3.66]

Сондай-ақ білім беру бейне курстары, интерактивті математикалық тапсырмалар мен тесттер ұсынатын Khan Academy немесе Brilliant.org сияқты онлайн платформалар бар. Бұл платформалар оқушылардың математиканы оқуға деген қызығушылығын ояту

үшін әзірленген және әр оқушының күшті және әлсіз жақтарына негізделген жекелендірілген ұсыныстар бере алады.[3.33]

Тағы бір тиімді әдіс – математика сабағында ойын элементтерін пайдалану. Логикалық ойлауды, аналитикалық ойлауды және есептерді шешуді дамытуға көмектесетін әртүрлі математикалық ойындар мен басқатырғыштар бар. Мысалы, матч-3 ойынын қосындыларды есептеу және бірдей элементтерді тану дағдыларын жаттықтыруға бейімделуге болады. Математикадан шаршамай жаттығудың көңілді және қызықты тәсілі.

Мұндай әдістер мен технологиялар математиканы оқытуды оқушылар үшін қызықты, қолжетімді және тиімді етуге, шығармашылық ойлауды ынталандыруға және математикалық ұғымдарды түсіну мен меңгеруді жақсартуға көмектеседі.

Қорыта айтқанда, математиканы оқытуда қолдануға болатын бірнеше тиімді оқыту әдістері мен инновациялық технологиялар бар. Олардың оқушыларға материалмен белсенді әрекеттесу және математикалық есептерді шешуге мүмкіндік беретін интерактивті қосымшаларды, онлайн курстарды немесе ойындарды пайдалану. Бұл оқушылардің белсенділігі мен мотивациясын арттыруға көмектеседі. бірлесіп жұмыс істейтін және біліммен бөлісетін топтық жобалар мен тапсырмаларды ұйымдастыру. Бұл коммуникативті және проблемалық дағдыларды дамытуға ықпал етеді, сонымен қатар оқушылардің бір-бірінен үйренуіне мүмкіндік береді.Визуализацияны пайдалану.Интернет-ресурстарды және бағдарламалық құралды пайдалану. Жобалық оқыту. Жеке қажеттіліктерге бейімделу.

Бұл әдістер мен технологиялар оқушыларға күрделі ұғымдарды жақсы түсінуге және математикалық есептерді шешу дағдыларын дамытуға көмектесе отырып, математикалық білім беру сапасын айтарлықтай жақсарта алады. Сондай-ақ олар оқу процесіне белсенді қатысуын ынталандыру арқылы оқушылар үшін оқуды қызықты және тартымды ете алады.

ӘДЕБИЕТ

1.Өмірбаева К. Оқыту процесіндегі инновациялық ізденістер. .
2.Назарбаев Н.Ә. Болашақтың іргесін бірге қалаймыз атты Қазақстан халқына жолдауы.
3.Жусанбаева Г. М. Білім берудегі инновациялықтехнологиялар. Б
4.Өрібекова Ф.Б., Жанатбекова Н.Ж. Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар.

ДАРЫНДЫ ШӘКІРТТІ ТӘРБИЕЛЕУ ҮШІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІН ІСКЕ АСЫРУ

Жумашев Адил Кажибаевич
Тарих пәнінің мұғалімі, педагог- зерттеуші
Қарағанды облысы,
Қарқаралы ауданы,
Қарағайлы кентінің №16 ЖББ мектебі

Аннотация: Білім алушының бойынан дарындылықтың ұшқынын көрсем, «бұлақ көрсең, көзін аш» демекші, бірден дебат ойындарына тартуға тырысамын. Дебат ойындарында кейс технологиясын оңтайлы қолдануға тырысамын. Өйткені пікірсайыс бұл негізгі ережелері бойынша жүргізілетін зияткерлікті, ұтымды ойды, шешендік өнерді, ораторлық қабілет пен ойлау жүйесін дамытатын дарындылар ойыны, ұтымды пікір ұстынылатын жиын деген баға беремін. Жалпы әр елдің болашағы мектеп қабырғасында шыңдалады деп есептеймін.

Кейс технологиясы жалпы білім алушылар үшін зор мүмкіндіктерді беретін әдістердің бірі. Өйткені оқыту процесі барысында кейс технологиясы арқылы білім алушылардың алдына келген мәселенің шешімінің бір немесе бірнеше жолын ұсына алады. Бұл әрине баланың өзіне деген сенімділігін, жауапкершілігін және шығармашылығын арттырады. Жалпы кейс технологиясын роль бойынша ойындар, жоба қорғау сияқты танымдық қабілеттерді ұштайтын жұмыс деп атауға да болады. Білім сапасын көтеріп қана қоймай, мұғалімнің де сабақ уақытын тиімді пайдалануына септігін тигізеді. Сынып ішіндегі тұйық білім алушылардың да ашылуына себеп болады. Әрі қарай жалпы сынып ішіндегі өзара қарым-қатынасты нығайтатын қасиетін де атап кетуге болады. Білім алушылар сабақ барысында өздерінше білім алып қана қоймай, өздерінің позицияларын ұсынып, идеяларымен бөлісіп, өздерінің функционалды сауаттылықтарын дамытуларына да әсер етеді. Бұл технология пән мұғалімінің де жауапкершілігін арттырады. Өйткені өзге ұлттардың мәдени құндылықтарына, тарихи маңызы бар оқиғаларына толерантты көзқараспен қарау дағдыларын қалыптастырады. Белсенді түрде білім алу үшін кейс технологиясының құрылымы зерттеу мен талдаудан тұратынын білу керек.

Шағын топта белсенді жұмыстың нәтижесін көру үшін мұғалім алдын ала жоспарланған тақырыпты жан-жақты зерттеуі қажет. Одан кейін білім алушыларды тақырыпты жетік зерттеулері үшін қызықтыру қажет. Білім алу үшін ресурсты да мықты ұсыну маңызды. Интернет желісі, ғылыми оқулықтар, әдеби шығармалар, тарихи деректер –мұның бәрі де қолжетімді болуы тиіс. Ғылыми әрі әдеби еңбектердің арқасында білім алушының ой өрісі кеңейіп, білім деңгейі шыңдалады. Сабақ барысында кейс технологиясы білім алушылардың білім деңгейлерін көтеріп, алған білімдерін күнделікті өмірде оңтайлы пайдалануларына септігін тигізеді. Тағы да шығармашылық қабілеттері дамып, білім алушылардың басқа да дағдыларын байқауымызға болады. Өз ойын дұрыс жеткізіп, өз пікірін жетік қорғап шыққан баланың өзіндік сенімі мен өзіне берер бағасы да пайда болады. Басқалардың ойымен санасқан баланың ертең коммуникативті қарым-қатынас дағдысы да жоғары деңгейде дамиды. Бүгінгі білім бағдарламасының басты қағидасына тағы білім алушының тұжырымды диалогтік қарым-қатынас құрай алу дағдысының дамуы да кіреді. Өйткені әр пәннің өзіндік жеке терминологиясы болады. Сол пәннің өзіне ғана қатысты термин сөздері арқылы пәннің тақырыптық мазмұнына жету де маңызды роль атқарады. Тақырыптық мазмұнға мән беру арқылы білім алушының тақырыпқа қатысты өзіндік ой-тұжырымы да қалыптасады. Әр тақырыптың мазмұны әртүрлі болғанымен, ойлану, салыстыру, қорытынды жасау, баға беру сияқты дағдылары білім алушының үнемі қайталану арқылы қалыптасуына септігін тигізеді. Кейс технологиясының тағы бір жағымды ерекшелігі кездейсоқ оқиғаны және тарихи күрделі мәселені сәйкестендіру арқылы білім алушының назарына ұсынып, оны әрі қарай қалай дамытатынын көру- мұғалім үшін өте маңызды. Білім алушының қолында бар қаруы – оқулық қана десе, мүмкін оған ол жеткіліксіз болар, сондықтан ол өзінің білім ресурсын, яғни ойлау дағдысын іске қосады. Міне, баланың бар қарым-қабілетін ұштайтын кейс технологиясы да тығырықтан шығу, яғни ситуацияны оңтайлы жаққа шығару демекші өзінің тиімділігін көрсетеді. Білім алушының сабақ барысында белсенді болуына да, яғни физиологиялық жағдайына да әсерін тигізеді. Кейс технологиясы мұғалімнің сыни ойлауын да дамытып, сабақтың жалпы мән-мазмұнын ерекше етіп құруға жан-жақты шығармашылық мүмкіндігін кеңейтуге жағдай жасайды. Қазіргі таңда білім беру мазмұнын жаңарту мұғалімдерден сыныптағы қызметті дұрыс ұйымдастыруды талап етіп отыр. Білім алушыға сабақ барысында өзінің жеке қабілеттерін дамуына септігін тигізетін мұғалім керек. Сондықтан болар, әр мұғалім сабақтарында түрлі технологиялар мен әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалануға тырысады. Өйткені, өзіме тиімді кейс технологиясы дайын білімді беру емес, білім алушы сол әдіс арқылы білімді «инемен құдық қазғандай» болып ізденіс үстінде болады. Бір мәселені шешу ғана емес, сол мәселені шешу барысындағы талпыныс, жігер, ізденіс, шыдамдылық, жаңалыққа құмар, білімпаз қасиеттерін сарп

еткізіп көрсете алады. Әрине бұл дағдылар кейін білім алушының өмірінде де керек болатынын тәжірибеміз көрсетіп отыр.

Кейс технологиясының маңыздылығы білім алушының ізденіс қабілетін шыңдап, оның ақпарат көздерімен қалай дұрыс жұмыс жасауына болатыны жайында бағыт береді. Шығармашылық қабілеті шыңдалған баланың «көзі ашық, көкірегі ояу» болатыны қуантарлық жағдай. Сондықтан «бұлақ көрсең, көзің аш» демекші, әр сабағымызды дұрыс құрылымдап, оңтайлы әдістер арқылы баланың жан-жақты қабілет-дағдыларын дамыту біздің басты борышымыз деп білемін. Әр сабақты алдын ала ойластырып, оның мақсатына жету үшін біздің ғана біліміміз жеткіліксіз, баланың білімі, идеясы, уәжі, пікірі, дәлелі, ұсынысы –бәрінен маңызды. Сабақтың мақсатына жету үшін мұғалім әдістерді рет-ретімен пайдалануы қажет. Баланың қызығушылығы мен назарын да ескеру керек деп есептеймін. Сондықтан кейс технологиясын үйрету үшін көп еңбек пен шыдамдылықты, күрделілікке ұмтылу мен көшбасшылықты ұнататын білім алушыларды дағдыландырып алу керек. Одан кейін өздері өзара құрдастарымен, сыныптастарымен оңтайлы әдістер арқылы оларды оқыта алады, олардың білім алуларына септігін тигізеді. Сонымен кейс технологиясының өзі бірнеше сатылы қадамдардан тұратынын білу маңызды. Басында мұғалім ұсынған тарихи оқиға немесе тарихи жағдайды жан-жақты зерттеуге тырысу, одан кейін оған жетіспейтін ақпаратты жинап, толықтырып, бірден сол тарихи оқиғаға өзіндік, не жұптық, не топтық талқылау жүргізу, өзінің қосар позицияңды ұсыну, сонында бәрі бірігіп ең оңтайлы шешім қабылдау болып табылады.

Білім алушылар үшін кейс әдісінің ең жағымды тұсы – бұл нақты дұрыс жауабының болмауы. Сондықтан болар өз тәжірибеме назар аударсам, сабақ барысында болсын, не дебат ойындарында болсын, не сыныптан тыс шараларда болсын, осы технологияны ұсынсам, балалар бірден қуанатыны байқалады. Кейде сабақ уақытында үлгермей, үй тапсырмасын ретінде әрі қарай жалғастырып, білім алушылар өздерінің позицияларын түрлендіріп алып келуі мүмкін. Бұл әрине баланың білім алуына ынталандырып, олардың қызығушылықтарын арттырғанын байқауымызға болады. Үй тапсырмасы ретінде алып кетсе, онда жетіспейтін құнды тарихи деректерді іздеу, қолда ғана бар ақпаратты дұрыстап өңдеу, оған талдау жасау сияқты тапсырмалар беріледі. Бірақ үнемі бұл әдісті пайдалану – баланың қызығушылығын жоғалтып алмауымыз қажет.

Әр сабақ барысында нәтижеге қол жеткізу үшін білім алушыға ұсынатын білім қоры мен ресурс қолжетімді болуын ескеруімізді ұмытпайық. Әрине қолда бар оқулықты пайдалануы мүмкін, бірақ интернет болмаса немесе мобильді тариф бітіп қалса, онда білім алушының назарына ғылыми журналдар, тарихи деректер мен әдеби шығармалар сияқты ресурстарымызды ұсынамыз. Кейс технологиясы сабақ барысында сонда ғана нәтижелі болмақ. Егер білім алушының назарына ортақ шешімді пысықтауларын ұсынатын болсақ, белгілі бір уақытпен шектемеуіміз қажет. Өйткені әр білім алушының білім алу дағдысы да әр түрлі болмақ. Тіпті қашықтықтан оқыту кезінде де осы әдісті пайдалануға тырыстым. Білім алушының аналитикалық ойлауды дамытуына да әсерін біршама тигізеді. Өйткені аналитикалық ойлау білім алушының алдына келген тапсырмалар тізбегінің, тарихи оқиғалардың шешімін тез табуға, өзіндік логикалық тізбектерді тез құруға, тапсырманы тез әрі оңай, жағымды шешудің жолдарын табуға көп көмегін тигізеді. Бұл аналитикалық ойлау дағдысы кейс құру технологиясы арқылы маңызды сұрақтарға түрлі жауап алу немесе маңызды мәселерді оңтайлы шешуде ғана емес, білім алушылардың жеке өмірлерінде де өте пайдалы. Ойларын жинақтап, өздерінің дәлелдерін келтіре отырып, өз ойларың дәйекті түрде жеткізуді үйренеді. Басқа білім алушының пікірін есту арқылы өзінің пікірімен салыстыру жүреді. Әр білім алушыға деңгейлі сұрақтар қоя отырып, олардың жеке даму дағдыларын да ескеруге тырыстым. Баланың жас ерекшелігі де мұнда ескеріледі. Кейс технологиясы әсіресе жоғары сынып оқушылары арасында өткізу өте оңтайлы. Менің тәжірибемде дебат ойынына қатысатын білім алушылар да кейс технологиясын өте тиімді пайдаланады. Дебат ойынына қатысатын білім алушылар орта буынға өздерінің алған білімдерімен және тәжірибелерімен үнемі

бөлісіп отырады. Олардың өзара білім беру дағдысы да басқа білім алушыларға қатты әсер тигізеді. Яғни құрдастардың арасындағы дәйекті диалог құруы да осы кейс технологиясының құрамдас бөлігі болып табылады. Тәжірибеме сүйенсек, кейс технологиясын үздік пайдаланған білім алушыларым өздерін ғылыми жобаларда да жақсы қырларын байқатты. Атап айтсам, Республикалық «Ар ілімі» басылымының ұйымдастыруымен өткен Алаш қайраткерлері республикалық ғылыми жобалар байқауына қатысушы Әбішева Айдананың «Мұстафа Шоқай» атты ғылыми жобасы үздік бағаланып, Франция астанасы Париж қаласына 9-күндік жолдама шақырту алды. Міне, дебат ойындарындағы кейс технологиясы баланың бойындағы жан-жақты қабілетті дамытады. Қаншама оқу жылдарында шәкірттерім дебат ойындарының жүлдегерлері атанды. Оқушыларым тіпті студенттермен де арпалысқа түскен болаты. Нақтырақ айтсам, 2023 жылдың 25-26 ақпанында Қарағанды медицина университетінің ұйымдастыруымен Қарағанды қаласының 89 жылдығына орай «Мен жастарға сенемін» атты ректор кубогына арналған облыстық пікірсайыс турнирінде 3 орынды оқушыларым Қажыбай Аяжан мен Егінбай Ислам иеленді (1 сурет).

1 сурет

Міне, сабақ барысында қолданылған оңтайлы әдістерім арқылы баланың бойындағы функционалды сауаттылықты дамытатын дағдыларымен бірге «Кешегі талапты шәкірт – бүгінгі күннің жарқын болашағы» деген маңызды қорытындыға келдім.

Кейс технологиясын өзім де былтырғы оқу жылында тиімді пайдаланып облыстық турнирде жүлделі орынға ие болдым. Атап айтсам, 2022 жылдың 4 қараша күні А.Байтұрсынұлының 150 жылдығына орай өткізілген пікірсайыс клубтары жетекшілерінің құрама командалары арасында облыстық турнирінің нәтижесінде 1 орын иелендім. Міне, осындай жетістіктердің негізі сабақ барысында кейс технологиясын дұрыс пайдаланып, оның мүмкіндіктерін көрсетіп, еліміздің біртуар азаматтарын тәрбиелеу жолында екенімізді ұмытпауымыз керек. «Дарынды шәкірт–ұлт болашағы»демекші, Алаштың мұрагерлерін азат елімізде білім әлемінің еркін қырандары екенін дәлелдеуіміз қажет деп санаймын.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Білім беру процесінде кейс технологиясын қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Нұр-Сұлтан 2019 https://ki.sova.ws/public/sova_sko_ki/files/2020/2/28/280220_172507_4-keys-tehnologiyasy.pdf

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРМЕН ҰШТАСҚАН SOFT SKILLS ДАҒДЫЛАРЫ

Серкенова Маржан Ардаққызы
«Май жалпы орта білім беру мектебі» КММ
География пәнінің мұғалімі

Қай заманда болсын жас ұрпақтың өнеге тұтар өзіндік ұлттық тәлім – тәрбиесі болатыны хақ. Егеменді Қазақ мемлекетінің болашақ ұрпақтарының сана – сезімін, ұлттық психологиясын сонау ерте замандағы ата – бабалар салт – дәстүрімен сабақтастыра тәрбиелеу – қазіргі күннің ең өзекті мәселесі.

Қазақ ата – бабаларымыздың ақыл – парасаты дүниежүзілік алдыңғы қатарлы ойлау жүйесімен деңгейлес.

Тегінде ең берекелі, ең парасатты тәжірибе – халық түйген тұжырымдар, ғасырлар бойы зергерлік ұқыптылықпен сұрыпталған үрдістер, дамыған даналық дәстүрлер, ұстаздық ойлар болу керек. Ата – бабаларымыз жасөспірімдерге ұсынар тағылымын бір буыннан екінші буынға толқындай ауыстырып, мирас еткен аса бай ауыз әдебиетіне шоғырландырған. [1, 8 б.].

Ұлттық тәрбие – ғасырлар бойы қалыптасқан ұлттық мәдениетті құрайды. Ол ұлттық тәлім – тәрбиенің негізінде дамып, қалыптасты. Ұлттық тәрбие сол ұлттың мәдениетін дамытудың қозғаушы күші. Әрбір халықтың тарихи тіршілігі мен рухани тәжірибесі бар. Халықтың тұрмыс – тіршілігінде рухани тәжірибелері арқылы қалыптасқан тәрбиелік және дүниетанымдық көзқарастарын біз халық педагогикасы дейміз. Ұлттық тәрбие – халықтың мәдени мұрасы. Халық педагогикасы сол халықтың этностық ерекшеліктеріне байланысты дамып, қалыптасқан.

Ал, ұлттық тәрбие мәселесі – адамзат тарихынан өн бойына ұрпақтан – ұрпаққа жалғасып келе жатқан ұлы мақсат. Бүгінде адамзаттың өркениеттің өзгеше биігіне көтерілген, үшінші мыңжылдыққа қадам басқан кезеңінде де жас мемлекетіміз үшін рухани асыл мұрат болып Қазақстандық патриотизм, азаматтық парыз, тұлға бойындағы ұлттық құндылықтар мен ар тазалығы және тағы басқа қасиеттерді жатқызамыз. [2, 26 б.].

Қазіргі кезде құндылық термині философия, әлеуметтану, мәдениеттану, этика, эстетика, психология, педагогика ғылымдарында кеңінен қарастырылуда. Бұл еңбектерде құндылық ұғымы әр қырынан зерттеліп, оның мәні мен табиғатына, тәлім – тәрбиелік жақтарына жан – жақты көңіл бөлінген.

«Құндылық» ұғымына көптеген авторлар маңыздылығына, мөлшерлігіне, пайдалылығына, қажеттілігіне, мақсатқа лайықтылығы белгілері бойынша сипаттама бере білген.

Р.А.Джанабаева: «Қазақ халық педагогикасындағы патриоттық – ерлік тәрбиесінің ғылыми негіздері» атты еңбегінде, ұлттық құндылыққа қазақ халқы ана тілі, әдебиетті, мәдениетті, өнерді, салт – дәстүр мен ойын, мерекелерді жатқызған. [3].

Педагогикалық сөздікте: «құндылық – адамның ішкі құқы, ізгілігі, адамдармен қарым – қатынасы, іс – әрекет кезіндегі көрсетілетін тұрақтылығы, қайырымдылығы, мейірімділік тәрбиесі», - делінген. [2.5]. Сондықтан біз «құндылық» ұғымын адамды тәрбиелеу үшін оның өмір сүруіне ең керекті, маңызды, қажетті, бағалы дүниелердің жиынтығын құрайтын педагогикалық категория ретінде қарастырамыз.

Әрине, замана ағымы бір орынында тұрмай, жаңашылдық өзінің сипатын байқатып, қоғамдық құндылықтардың маңызын біршама өзгертетіні жасырын емес. Олай болса, ұлттық болмысымызды ұмыт қалдырмай, сонымен қатар тың бастамаларға да барынша қолдау көрсетіп, ұлы көштен қалмағанымыз абзал. Ұлттық құндылықтарды дәріптей отыра, кейіннен тілдік қорға енген «софт скилз» терминіне де тоқталып кеткеніміз жөн. Ағылшын тілінен аударғанда «икемді дағды» деген ұғымды білдіретін аталмыш тіркес бәсекелестікті дамытуға тапсырмас тәсіл деп айтсақ артық айтпағанымыз болар. Икемділік қасиеті аты айтып тұрғандай белгілі бір салаға деген адамдардың қарым-

қабілеті, меңгеру дағдысы және жүзеге асыра білу мүмкіндігі. Қазақта «Көп түкірсе көл»,- деген тамаша мақал бар. Софт скилздің де ең басты ерекшелігі адамдардың топ болып әрекет етіп, алға қойған мақсатқа жүйелей жетуінде. Коммуникациялық, яғни қарым – қатынастың маңызды детальдарына мән беріп, өз дағдыларын жетілдіріп, үздіктер қатарынан көріну. Бұл келешектің еншісіндегі дағдылар оқу – тәрбие үрдісінде қандай қажеттілікке ие болар деген сауал туындауы мүмкін. Айта кетуіміз керек, әр адамның тұлға болып қалыптасуының негізгі іргетасы мектеп қабырғасынан бастау алады. Дәл осы жауапты кезеңде бір оқушылардың бойына қандай игі қасиеттерді сіңіретін болсақ, ол келешекте өзінің көрінісін байқатып, мемлекеттің мерейін үстем ету барысында көп көмегін тигізбек. Қазіргі таңда адамдардың тіл шеберлігі мен өз ойын еркін жеткізуі жобасының дұрыстығын дәлелдеп, жеке көзқарасының болуы аса маңызды қасиеттердің бірі. Сол себепті ұлттық құндылықтардың бір саласы, шешендік өнерді «софт скилз» жобасында сыни ойлау қабілетімен ұштастырып, оқушылардың сауатты сөйлеуіне, сөз саптауына, тіл байлығының мол болуына негіз бола аламыз.

Мен география пәнінен сабақ берсем де, пәнаралық байланыстың маңыздылығын әрқашан басшылыққа аламын. Аталмыш пән тарихпен де, әдебиетпен де, тілмен де, және көптеген сабақтармен салаласып жатқаны жасырын емес. Олай болса, ұлттық құндылықтарды әр кез дәріптей отыра, жаңа әдіс – тәсілдерді барынша ұтымды жүзеге асыра білуге тиіспіз.

Софт скилзді оқушыларға меңгерту арқылы көптеген дағдыларға баулуға болады. Атап айтар болсақ, коммуникациялық, яғни адамдармен дұрыс қарым – қатынас құра білу мәнері. Бұл кез – келген салаға, кез – келген мамандыққа аса қажет. Өз білімін жеткізе білу үшін оқушылардың шебер сөйлеуі маңызды. Сонымен қатар, өз – өзін дұрыс басқара алу қабілеті де аталмыш бағдарламаның басым бағыттарының бірі. Әр адам өзінің пікіріне, көзқарасына берік бола білуі тиіс. Өзіне деген сенімділік пен жауапкершілік - бастаған істі соңына дейін дұрыс жеткізуге үйретіп, оқушылардың өзіндік қасиетінің оң жаққа қалыптасуына түрткі болады.

Маңызды артықшылықтардың біріне оқушылардың ақпаратты меңгеру барысы да кіреді. Қазіргі таңда ақпарат легі толассыз, мөлшері көп, қаншама арналардан берілетіндігін ескерсек, оның қажет тұстарын пайдаға жатаруды меңгеру, өзіне пайдалы тұстарын ажырату аса маңызды. Бұл әсіресе оқушыларды қосымша зерттеу жұмыстарына жұмылдыру кезінде өзінің көп көмегін тигізеді. Ғаламтор айдынындағы ақпараттар мен кітап, журнал бетіндегі мәліметтерді, соңғы жаңалықтарды қаперге ала отыра оқушының өзіне қажет жерлерін таңдап, жүйелі жұмыс жүргізе алуы оның тақырыпты меңгеруінің маңызды алғышарты.

Тағы бір маңызды сәттердің бірі – күйзеліске төзімділік. Ұлттық тәрбиеде қашан да балалардың тәрбиесіне жіті көңіл бөліп, ырымдар мен тыйымдарды қолданып, аталы сөзімен ақыл айтып, тағылымды туындылармен тамаша мысалдар келтірсе, «софт скилз» де оқушылардың психологиялық төзімділігін, жас ерекшелігіне орай мінез- құлық өзгерісін зерттей келе, өскелең ұрпақтың дұрыс жетілуіне жағдай жасалу қажеттігі айтылады. Бұл әрине ұлттық құндылықтар мен софт скилздің арасындағы өз – ара байланысты орнатуға да артық етпейді. Себебі, қазақ қашан да тәрбиеге терең мән беріп, әр адамның дұрыс жетілуін қай кезеңде болсын ұмыт қалдырмаған. Ал, оқушылардың психологиялық дұрыс қалыптасуы аса маңызды мәселелердің бірі. Әсіресе, жасөспірім шақта, оқушылардың ойы, танымдық көзқарасы, талғамы мен қоршаған ортаға деген қызығушылығы өзгеріске ұшырайды. Сол кезде барынша дұрыс бағыт – бағдар беру ұстаздың еншісіндегі қызметтердің бірі.

Қазақ бабаларымыз қыл үстінде, көз ұшында жүрсе де, жолынан қайыс алса да, антынан айнымады, берген сертіне берік болды. «Бас кеспек болса да, тіл кеспек жоқ» деген қағидаға сүйеніп, сөз барымтасын жібермеді. Тебіренткен төзімділік көрсетті, аштыққа да шыдады, оған көптеген ұлағатты сөзі дәлел. Өмірдің суығына тоңды, ыстығына күйді, ұрпақ үшін түн ұйқысын төрт бөлді, қорлық, зорлыққа, атылған оққа

азаматтар өз кеудесін тосып, ұрпағын қорғай оққа ұшып жатты, аналар өз баласын қазақ астына жасырып, өздері өлсе де ұрпағының қамын ойлап кетті. Ондай әрекеттерге баруға мәжбүр еткен жөн – жосық, қағидалар пәрменділігі еді.

Тарихтан байқайтынымыз, Қазақстан жерінде қазақ халқының жоқ болып кетуіне шақ қалғандығы. Еліміз тәуелсіздігін алғаннан бергі ұмыт бола бастаған ұлттық құндылықтарымыз бен тарихымыздың жанданып, жаңа белесте қалыптаса бастауы. Тарихи деректерге сүйенсек, Қазақстандағы полиэтникалық органның құрылуына тарихи оқиғалар ықпалын тигізді. Атап айтсақ: индустриаландыру кезінде жаппай сипат алған миграциялық үдерістер, күштеп ұжымдастыру мен саяси қуған – сүргін науқандары, тұтас халықтарды күштеп қоныс аудары, Ұлы Отан соғысы кезіндегі бейбіт халықты эвакуациялау, тың және тыңайған жерлерді игеру және соғыстан кейін шикізаттық бағытта өндіріс орындарының дамуы. [4, 42 б.]

Әрине, өзге ұлт өкілдерімен қоян – қолтық араласа келе ұлттық құндылықтарымызға жаңа бояма мән кіріп, тұрмыстағы қажеттіліктер біршама өзгеріске түскені жасырын емес. Дегенмен, қаймағы бұзылмаған қазақ халқының құндылығын дәріптеу, атадан балаға мирас ретінде табыстау ешқашан ұмыт қалған емес. Зиялы қауым өкілдерінің өзі жаңашылдықты әр кез басшылыққа ала отыра, өткен күндерге деген құрметін еш ортайтқан емес. Олай болса, біз де тарихи өзгерістерге толы өлкені оқушыларға таныстыру барысында жан – жақты болуға ұмтылғанымыз жөн.

Білім беру барысы асқан ұқыптылық пен мол тәжірибені, өткен мен болашақты байланыстыруды талап етсе, сапалы білім мен саналы тәрбиені сіңіру барысында мүлт кетпегеніміз абзал. Ұлтымыздың ұлт екенін айшықтайтын белгілерге құрмет көрсетіп, қазіргі ұтымды әдіс – тәсілдерді қолдану арқылы өздеріне сенімді, кез – келген іске мығым ұлт ұландарын қалыптастыра аламыз. Икемділік дағдысы қашан да ең қажетті дағдылардың бірі. Олай болса, қатарынан оза шабатын оқушылар қатарын арттырып, кемелденген келешектің іргесін одан әрі нығайтатын жандарды тәрбиелегеніміз жөн. Білімді ұрпағымыз көп болсын!

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Ұлттық психология мен халық тәрбиесі болашақтың бастауы хақында, Оразбекова К.А. Алматы 2000 г.

2.С.Ғаббасов. Халық педагогикасының негіздері. – Алматы, 1995

3.Джанабаева Р.А. Қазақ халық педагогикасындағы патриоттық – ерлік тәрбиесінің ғылыми негіздері. Пед.ғыл.докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайынд.авторефер.- Алматы, 1994. – 42 б.

4.Ботабаева Ә.Е.Қазақстандағы полиэтникалық ортаның жастар тәрбиесінің қалыптасуына ықпалы. //Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Хабаршы ғылыми журнал. № 5. 2016. ж.I бөлім. 505-511 б.

ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ДАМУ МОДЕЛІ СЫРТҚЫ ЖӘНЕ ІШКІ ЖҮЙЕЛЕРДІҢ ИНТЕГРАЦИЯСЫ РЕТІНДЕ
МОДЕЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ КАК ИНТЕГРАЦИЯ ВНЕШНЕЙ И ВНУТРЕННЕЙ СИСТЕМ
MODEL OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS AS INTEGRATION OF EXTERNAL AND INTERNAL SYSTEMS

Р. Б. Смекенова
Павлодар облысының білім беру басқармасы, Баянауыл ауданы білім беру бөлімінің «Үшқұлын жалпы негізгі білім беру мектебі», Павлодар облысы, Баянауыл ауданы, Үшқұлын ауылы, Қазақстан, srb.sh@mail.ru

Аннотация: Бұл мақалада педагог кадрларды үздіксіз кәсіби дамыту тақырыбы қозғалған. Автордың назары мектепте педагогтардың кәсіби дамуын қамтамасыз ету бойынша әдістемелік жұмыс жүйесін ұйымдастыруға аударылды. Жұмыс тәжірибесі келтірілген.
Аннотация: В данной статье затрагивается тема непрерывного профессионального развития педагогических кадров. Особое внимание автора обращено на организацию системы методической работы в школе по обеспечению профессионального развития педагогов. Приведен опыт работы.
Abstract: This article addresses the topic of continuous professional development of teachers. The author's special attention is paid to the organization of a system of methodological work at the school to ensure the professional development of teachers. Work experience is given.
Түйінді сөздер: педагогтың үздіксіз кәсіби дамуы, әдістемелік жұмыс жүйесі.
Ключевые слова: непрерывное профессиональное развитие педагога, система методической работы.
Key words: continuous professional development of the teacher, system of methodological work.

Қазақстанның білім беру саласындағы мемлекеттік саясаты сапалы білім беруге тең қол жеткізуді қамтамасыз етуге бағытталған. Білікті кадрлар сапалы білім берудің құрамдас бөлігі болып табылады.

2023 жылғы 28 наурызда Қазақстан Республикасының Үкіметі «Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 - 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын» бекітті. Тұжырымдама білім беру сапасын кешенді жақсарту жөніндегі іс-шараларды қамтиды. Сондай-ақ педагогтардың үздіксіз кәсіби дамуы проблемасын қояды. [1] Біз бұл міндетті шешу әдістемелік жұмыс жүйесімен анықталады деп есептейміз. Біз үздіксіз кәсіби дамуды тұрақты, құрылымдалған процесс ретінде түсінеміз, оның мақсаты қызметкерлердің кәсіби даярлық деңгейін қолдау және жетілдіру. [2] Педагогтарды аттестаттау ережесіне сәйкес [3] педагогтің кәсіби дамуының мынадай деңгейлерін бөліп көрсетеді (1-сурет).

1-сурет. Педагогтің кәсіби даму деңгейлері

Біліктілік санаттарының деңгейлік құрылымы педагогтің кәсіби даму векторын айқындайды. Педагог құзыреттілігін жетілдіру арқылы педагог-шебер деңгейіне жетеді.

Мектепте біз педагогтардың кәсіби біліктілігін жетілдіруге жағдай жасаймыз.

Әдістемелік жұмыстың міндеті - білім беру саясатының жаңа басымдықтарын іске асыру, педагогтарға кәсібилік деңгейін арттыруға көмек көрсету. Біз педагогтарды диалог пен қолдау форматында оқыту мен оқыту практикасын жақсарту бойынша бірлесіп жұмыс істеу үшін ұйымдастырамыз.

Біздің міндеттерімізді шешу үшін іс-қимыл алгоритмін ұстанамыз.

Жоспарлау үдерісіне педагогтарды тартамыз. Ақыр соңында не алғымыз келетінін анықтау үшін негізгі мәселелерді бірлесіп талқылаймыз. Ағымдағы жағдайды, оның ықтимал проблемаларын бағалаймыз. Мақсаттарды анықтаймыз. Мақсаттарға қалай қол жеткізе алатынымызды талдаймыз. Қажетті ресурстарды анықтаймыз. Жоспар жасаймыз. Прогресті қадағалаймыз. Педагогтің жұмысын бағалау үшін «Педагог» кәсіби стандартының құзыреттілік деңгейіне қойылатын талаптарды пайдаланамыз. Тиімділіктің негізгі көрсеткіштерін белгілейміз.

1. Ағымдағы жағдайды бағалау.
2. Мақсатты анықтау.
3. Мақсаттарға қол жеткізу жолдарын талдау.
4. Қажетті ресурстарды анықтау.
5. Жоспарды жасау.
6. Прогресті бақылау.

Біз педагогтардың кәсіби даму моделін әзірледік.

Модельге мақсатты, мазмұнды және диагностикалық-түзету компоненттері кіреді (2-сурет).

2-сурет. Педагогтің кәсіби даму моделі

Модель, бір жағынан, кәсіби құзыреттілікті зерттеудің құралы болып табылады. Ал екінші жағынан осы құзыреттілікті дамытуға бағытталған әдістемелік қызметтің логикасын көрсетеді.

Педагогтардың үздіксіз кәсіби дамуын оқытудың сыртқы жүйесі - біліктілікті арттыру курстары және ішкі жүйесі - әдістемелік жұмыс жүйесі арқылы іске асырамыз.

Педагогтар біліктілікті арттыру курстарында, сондай-ақ педагогикалық ортада, ұжым ішіндегі өзара іс-қимыл, өз бетінше білім алу, өзара оқу арқылы, сабақтарды зерттеу, модерация, кері байланыс және оқытудың күнделікті практикасын жақсарту

арқылы, сондай-ақ әртүрлі ұйымдарда (мектеп, аудан, облыс) тренингтер, семинарлар және шеберлік сыныптары арқылы кәсіби деңгейін арттырады.

Педагогтармен талқылау арқылы дамудың негізгі бағыттарын анықтаймыз (1-кесте) [4].

1-кесте

Оқу процесін жүзеге асыру.	Оқу процесін жоспарлау және ұйымдастыру.
Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау.	Білім алушылардың білім мазмұнын меңгеру деңгейі мен прогресін бақылау
Оқу-әдістемелік қызметті жүзеге асыру	Оқу-әдістемелік материалдарды дайындау және әзірлеу. Кәсіби дамуды жүзеге асыру. Өз практикасын және әріптестерінің практикасын рефлексиялау. Білім беру процесін зерттеу.

Әдістемелік қызметті білім беруді дамыту стратегияларын ескере отырып, сондай-ақ педагогтардың өзінің қиындықтары мен қажеттіліктері бойынша қалыптастырамыз. Әдістемелік жұмыстың мазмұнын педагогтардың жеке қажеттіліктері мен кәсіби қиындықтарын диагностикалау нәтижелері негізінде анықтаймыз. «Педагог» кәсіби стандартына бағдарланамыз. Үдерісті нәтижеліліктің тұрақты мониторингімен сүйемелдейміз. Мониторинг өзгерістер динамикасын қадағалауға, сондай-ақ одан әрі дамуды болжауға мүмкіндік береді. Мониторингті жоспарды іске асыру процесін жүйелі бақылау негізінде жүргіземіз. Бұл ауытқуларды анықтауға, проблеманың мәнін және оларды жақсарту үшін салаларды анықтауға мүмкіндік береді. Процесті қандай факторлардың жылдамдататынын немесе баяулататынын талдаудамыз. Қажетті нәтижеге сәйкестігін анықтаймыз.

Педагогикалық үрдістің сапасын зерттейміз. Сабақтарға өзара қатысу арқылы педагогтардың қызметін бақылаймыз:

• олар өз жұмысында білім алушылардың шығармашылық (зерттеу) дағдыларын дамытуға бағытталған әдістерді қолдана ма;

• білім алушылар арасындағы, педагог пен білім алушылар арасындағы өзара іс-қимыл қалай құрылған;

• білім алушылардың білім мазмұнын меңгеру деңгейі мен прогресс деңгейін бақылауды қалай ұйымдастырады;

• білім беру ортасы білім алушылардың әлеуетін қаншалықты ашады.

Педагогтардың қандай құзыреттіліктері шынымен де жақсартуды талап ететінін және қайсысының деңгейі жеткілікті жоғары екенін нақты түсіну қажет.

Кәсіби даму - бұл ұзақ мерзімді процесс. Ол алдағы 1-3 жылды немесе 3-5 жылды алуы мүмкін.

Біз «педагог-зерттеуші», «педагог-сарапшы» біліктілік санаттары бар педагогтардың кәсіби әлеуеті мен тәжірибесін пайдаланамыз. Сонымен қатар, бұл педагогтар кәсіби құзыреттерін дамытып, жетілдіреді.

Әдістемелік қызмет педагогтарды сүйемелдеуді ұйымдастырады. Педагогтар әдістемелік, консультациялық көмек, сондай-ақ оқытушылық практикадағы нақты проблемаларды анықтауда қолдау алады. Педагогикалық өзара іс-қимыл арқылы педагогтар өзгерістерді басқару және өздерінің педагогикалық қызметінің мазмұнын бейімдеу білігін қалыптастырады.

Педагогтер біліктілікті арттыру курстарында оқиды және мектеп, аудандық және облыстық әдістемелік іс-шараларға қатысады. Олар жаңа кәсіби білім алып, дағдылар мен құзыреттерді кеңейтеді. Оқыту және тәрбиелеу мақсаттарын іске асыру жөніндегі қызметті жетілдіреді. Зерттейді және рефлексиялайды. Құзыреттерді пайдалану нәтижелерін қадағалайды. Педагогикалық және зерттеу қызметінің нәтижелері бойынша педагогикалық журналдарда мақалалар жариялайды. Авторлық бағдарламаларды жасайды. Оларда оқыту тәжірибесі көрсетіледі.

Біздің педагогтар аудандық және облыстық іс-шараларда кәсіби даму нәтижелерін көрсетіп отыр. Кәсіби шеберлік байқауларына қатысады, сондай-ақ жеңімпаз атанады. Семинарларда әріптестерімен педагогикалық тәжірибесімен бөліседі. Осының барлығы педагогтардың кәсіби қызмет нәтижелерімен, педагогикалық идеялармен алмасу мақсатында шығармашылық әлеуетін көрсетуге мүмкіндік береді. Тәжірибе алмасу және біліктілікті арттыру педагогтардың практикалық қызметін жетілдіреді.

Біздің ұжым - білікті педагогтардың бірыңғай командасы. Бізді ортақ мақсат біріктіреді. Біз мектептің миссиясын түсінеміз және бөлісеміз.

Осылайша, біз білім беру ұйымында педагогтардың үздіксіз кәсіби дамуы педагогтардың қиындықтары мониторингінің нәтижелерін ескере отырып, әдістемелік жұмыстармен және педагогикалық ортадағы өзара іс-қимылды ұйымдастырумен айқындалады деп есептейміз. Бұл әрбір педагогты жеке және жалпы білім беру ұйымын дамытады.

ӘДЕБИЕТ

1. Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 қаулысы
2. Модель руководства по непрерывному профессиональному развитию и передовой практике в этой области. https://www.pempal.org/sites/pempal/files/attachments/Good_Practice_Professional_Development_RUS.pdf
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білімнің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, қосымша білімнің білім беру бағдарламаларын және арнайы оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында жұмыс істейтін педагогтерді және білім және ғылым саласындағы басқа да азаматтық қызметшілерді аттестаттаудан өткізу қағидалары мен шарттарын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 бұйрығы
4. "Педагог" кәсіптік стандартын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің м.а. 2022 жылғы 15 желтоқсандағы № 500 бұйрығы.

ПРОБЛЕМА ИЗУЧЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЦИОНАЛЬНОЙ ШКОЛЕ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Егисинова Гулназ Бахытовна
учитель русского языка и литературы,
Байзакский район, село Сарыкемер, Косы Батыр № 47

Ключевые слова: русский язык как иностранный, младшие школьники, словарный запас, языковая среда, безграмотность, мнемотехника.
Түйінді сөздер: орыс тілі шет тілі ретінде, бастауыш сынып оқушылары, сөздік қоры, тілдік орта, сауатсыздық, мнемотехника.
Keywords: Russian as a foreign language, primary school students, vocabulary, language environment, illiteracy, mnemonics.

Аннотация. Статья посвящена одному из актуальных вопросов преподавания русского языка как иностранного в младших классах сельской местности, где отсутствует языковая среда. В данной работе описывается опыт внедрения нетрадиционных методов обучения русскому языку в начальных классах.

Аңдатпа. Мақала ауылдық жердегі бастауыш сыныптарына орыс тілін шет тілі ретінде оқыту өзекті мәселелердің біріне арналған. Бұл жұмыста бастауыш сыныптарда орыс тілін оқытудың дәстүрлі емес әдістерін енгізу тәжірибесі сипатталған.
Abstract. The article is devoted to one of the topical issues of teaching Russian as a foreign language in the lower grades of rural areas where there is no language environment. This paper describes the experience of introducing non-traditional methods of teaching Russian in primary schools.

Статус русского языка в Казахстане

Язык является обязательным элементом национальной культуры, важнейшим средством формирования и духовного развития личности. В современном Казахстане функционирует более чем 100 языков. Русский язык в Казахстане официально утратил статус государственного языка, но сохранился как язык межнационального общения[1]. Сам по себе русский язык вытеснить невозможно, так как это один из шести мировых языков, на котором говорит более двухсот миллионов человек. Знание русского языка открывает широкие перспективы для человека. Благодаря ему, мы приобщаемся к мировой культуре и науке. Ведь многие современные научные издания и шедевры мировой литературы переведены на русский язык.

Проблемы изучения русского языка как иностранного в условиях казахской школы

Профессиональное обучение в вузах Казахстана осуществляется в основном на двух языках: казахском и русском. Русский язык – обязательный предмет в общеобразовательных школах Казахстана. Государственный стандарт образования РК выдвигает конкретные результативные требования изучения русского языка в школах с казахским языком обучения:

1. В полном объёме использовать коммуникативные функции русского языка.
2. Читать на русском языке.
3. Понимать русскую речь на слух.
4. Писать грамотно на русском языке.

В процессе активной модернизации системы образования возникают некоторые трудности в изучении русского языка как иностранного у младших школьников. Эта проблема стоит особенно остро в сельских школах, где отсутствует языковая среда. Сейчас почти во всех сёлах русскоязычных очень мало, а основная масса говорит только на казахском языке.

Педагоги средних общеобразовательных и специальных школ, преподаватели вузов с тревогой отмечают растущую всеобщую безграмотность обучающихся по русскому языку. Одна из причин – это недостаточная подготовка в начальном звене. Пробелы в обучении русскому языку в младшем и среднем звене приводит к тому, что из-за низкого уровня лексического запаса ученики не могут воспринимать текст на слух, понимать прочитанный текст, отвечать на вопросы и грамотно строить предложения. Учителям начального звена вдвойне тяжело ещё и потому, что учебники издаются авторами так, будто дети уже понимают, уже разговаривают на русском языке. Авторы учебников не учитывают, что школьники начинают изучение русского языка со второго класса без букварного периода. В этот период у учащихся формируется звуко-буквенный анализ и синтез как основа овладения чтением и письмом. Немаловажную роль в качестве знаний учащихся при этом также играет деление класса на подгруппы в начальном звене. К сожалению, в сельских школах отменили деление на подгруппы, что влечет за собой неблагоприятные последствия.

Особенности преподавания русского языка в казахских классах начального звена.

В школу приходят неговорящие на русском языке дети. Задача учителя – обогатить словарный запас учащихся, научить строить свою речь.

Привить учащимся навыки свободного владения русской речью – нелёгкая, но очень важная задача. Чтобы ребенок заговорил, ему нужно переступить языковой и психологический барьер. Важно уже в начальной школе вселить в каждого ребенка

надежду на позитив, чтобы не возникало таких трудностей в старших классах. Задача учителя русского языка в младших классах - пробудить интерес к обучению, активизировать мыслительную деятельность учащихся. [2,с.16]

Как я убедилась на опыте, одним из самых сложных, скучных и длительных видов работы по развитию речи является заучивание новых слов и выражений, а также стихотворений. Ведь именно данная работа дает больше шансов овладеть навыками устной и письменной речи[3]. Только далеко не каждому ученику легко дается запоминание слов и тем более стихотворений. Чтобы облегчить процесс запоминания, я применяю прием мнемотехники на своих уроках. Но, прежде чем использовать данный метод, я провела исследование на его эффективность в начальных классах.

Способы использования мнемотехники на уроках русского языка

Мнемотехника - это система методов и приёмов, облегчающих запоминание, увеличивающих объём памяти путём образования искусственных ассоциаций. Приемы мнемоники эффективно используется в младших классах при заучивании слов и стихотворений, пересказе рассказа и сказок для обогащения словарного запаса и развития речи учащихся[4].

Приемы и способы мнемотехники, облегчающие процесс запоминания

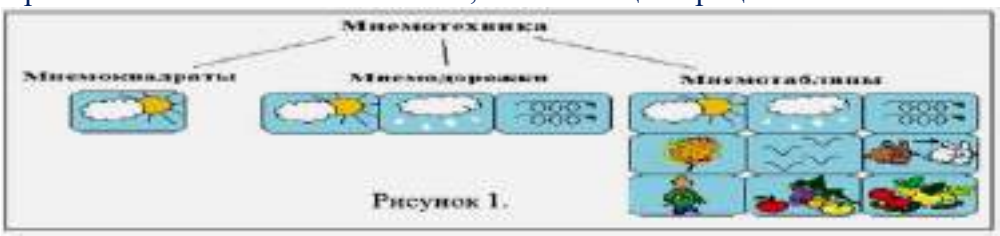

Рисунок 1. Способы ассоциативного изображения информации

Суть мнемотехники заключается в том, что ключевые слова или словосочетания в тексте изображаются в картинках на бумажном листе в текстовой последовательности. Таким образом весь текст или стихотворение зарисовывается схематически.

Примеры использования приемов мнемотехники на уроке русского языка в начальных классах.

«Кто интересуется предметом, у того открыты глаза и уши», - говорил К.Д. Ушинский. Внимание, связанное с интересом, бывает длительным и глубоким. Интересное запоминается легко, быстро и прочно, а знания, усвоенные без интереса, ложатся мертвым грузом, не пригодным к применению.

Для лучшего запоминания словарных слов я использую наглядные карточки. Приведу примеры некоторых из них, которые я применяю на своих уроках.

Рисунок 2. Мнемокарточки для запоминания лексики русского языка.

Рисунок 3. Мнемокарточки для запоминания орфограмм русского языка.

Рисунок 4. Мнемокарточки для запоминания действий и признаков предмета.

Важным этапом при работе над текстом является обучение смысловому чтению. Дети учатся находить ключевые слова в тексте, делать зарисовки к ним и пересказывать текст, опираясь на свои рисунки – мнемодорожки[4].

Рисунок 5. Мнемодорожки для пересказа коротких текстов по картинке.

Рисунок 6. Мнемотаблицы для заучивания стихотворений

Применение приемов мнемотехники на практике.

Чтобы составить мнемотаблицу, дети знакомятся с содержанием текста, разбивают рассказ на части, определяя важные моменты в нем. Делают зарисовки к каждой части рассказа.

Рисунок 7. Составление мнемотаблиц по ключевым моментам в тексте.

Рисунок 8. Пересказ сказок по опорным картинкам.

Рисунок 9. Учим стихотворения с использованием мнемотехники.

Рисунок 10. Пересказ коротких текстов с использованием мнемотехники.

Исследование эффективности используемого приема

Одна из основных задач методики преподавания русского языка на сегодняшний день – повышение грамотности учащихся. Работу по формированию орфографической зоркости необходимо начинать с начальной школы. Основными приемами развития навыков грамотного письма являются словарный диктант и письмо по памяти. Использование приемов мнемотехники позволяет обеспечить быстрое запоминание орфограмм в словах[5]. Для эксперимента на каждом уроке проводились различные орфографические игры с использованием мнемокарточек. Например, для пополнения словарного запаса и отработки орфографической зоркости ребятам предоставляются мнемопазлы со словарными словами. Ученики собирают пазлы и, если все слова правильно подобраны, то должен получиться общий рисунок. Таким образом, автоматически выходит результат работы. Учителю не нужно тратить время на проверку работы, а ученики сразу увидят свои ошибки и исправят их.

Все ребята с увлечением погружались в рабочий процесс, слова запоминались с лёгкостью и без «зубрёжки». Уроки русского языка стали нравиться даже тем, кто недавно считал их скучными и неинтересными. После длительных занятий по новой методике были проведены контрольные диктанты, результаты которых подтвердили эффективность и целесообразность применения мнемотехники для младших школьников.

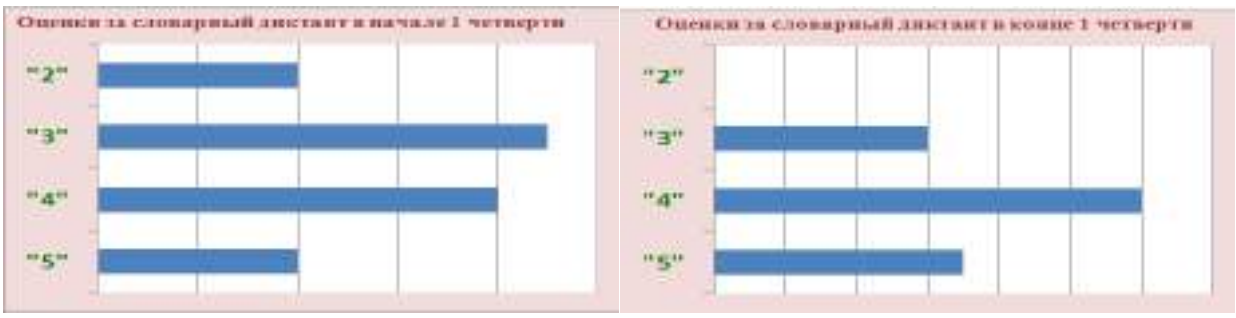

Рисунок 11. Сравнительный анализ словарных диктантов на начало и конец первой четверти.

Вывод исследования

Таким образом, изучение учебного материала с использованием мнемотехники позволяет развивать мыслительную и речевую деятельность учащихся, повысить мотивацию к учебе, способствует быстрому и прочному запоминанию изучаемого материала, развивает орфографическую зоркость. Мониторинг качества знаний слабых учащихся, когда применялись системно мнемоприемы, показывает тенденцию роста успеваемости. Согласитесь, ради подобного результата стоит применять мнемотехнику. Использование приёмов мнемотехники на уроках создаёт атмосферу увлечённости, делает интересным самый скучный материал. Всегда можно найти новые и интересные методы обучения, стимулирующие активный интерес к изучаемому языку, создающие радость в обучении и результате труда.

ЛИТЕРАТУРА

1.Журавлева Е. А. Русский язык в Казахстане: статус, сферы использования и особенности лексической системы // Русский язык, литература, культура в школе и вузе. 11/2008. № 6. С. 48-54

2.Методика школьного курса русского языка. Стычева О.А., 2013. С.1-16

3.Бадамбаева Г.А., Методика обучения русскому языку в начальных классах казахской школы., 2001., С. 235

4.Козаренко В.А. Учебник мнемотехники. Система запоминания «Джордано». Москва, 2007

5.Агафонов В.В. Неправильные правила. Ассоциативный орфографический словарик для начальной школы.- 2 изд., перераб. и доп.-М.:Ювента, 2007.-64 с.

6.Парамонова Л.Г. Легкий способ стать грамотным.- М.: Дельта, 2008.

7.https://multiurok.ru/index.php/blog/gosudarstviennyi-obshchieobiazatiel-nyi-standart-obrazovaniia-riespubliki-kazakhstan-vysshieie-obrazovaniie-iazyki-triiedinstva-kazakhskii-russkii-i-inostrannyi-iazyki.html

8.https://books.google.kz/books?hl=ru&lr=&id=7dJlBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT2&dq=related:1DaZuPlTmOUJ:scholar.google.com/&ots=ZWBLZq9tqE&sig=FvzjVwzzf_9mK7psRFdYp5PI530&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

9.https://search.rsl.ru/ru/record/01007660216

10.https://yandex.kz/search/?text=Сайт+Mnemonikon+(http%3A%2F%2Fwww.mnemotexnika.narod.ru)&clid=2331527&banerid=0500000135%3A5f293fe428d410002112193d&win=449&lr=29515

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ ПРЕДМЕТА «ПОЗНАНИЕ МИРА» В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Кушубаева Б.Ж.
НАО ППУ Высший Колледж Им. М. Канапьянова, Город Павлодар,
Kushubaevabotagoz@Rambler.Ua

Аннотация: на сегодняшний день в нашей стране проводятся реформы, направленные на изучение опыта самых передовых стран мира, а также международных стандартов и их применение в образовании. Сегодня во многих странах мира процесс обучения основан на интегрированной модели обучения STEAM. Согласно этой новой модели, процесс обучения детей организован как путешествие в мир сказок, а не утомительное и формальное преподавание отдельных предметов.
Ключевые слова: познание мира, активные методы обучения, педагогическая технология, активная коммуникация, командная работа, инновационный проект, естественные науки.

В условиях высокой конкуренции во всех сферах жизни повышение качества образования, являющейся движущей силой человеческого развития, является одним из приоритетов в нашей стране. Следовательно, развитие управленческих навыков, компетенций и повышение профессионализма руководителей школ и учителей становится одним из важных условий. Одним из требований, вытекающих из государственной стратегии по развитию образования в Республике Казахстан, является осуществление повышения квалификации учителей инновационными методами, и необходимость создания системы наставничества (менторство) в этой сфере.

Познание мира - это интегративный предмет, помогающий учащимся формировать и улучшать систему знаний, навыков и ценностей, необходимых им для понимания и реализации себя в целом с их биологическими, психологическими, социальными и духовными аспектами. У каждого ученика, изучающего «Познание мира» в начальных классах, имеется свой круг интересов. Однако эти интересы не имеют никакого значения, без научной направленности, то есть интерес остается лишь интересом и, оставаясь в ограниченных рамках, теряет способность реализовываться в жизни. «Познание мира» расширяет сферу индивидуальных интересов и адаптирует их к жизни. Отныне существует потребность в применении интегративного обучения, которое может повлиять на научное и практическое развитие интересов ученика в раннем возрасте. Благодаря интегративному обучению ученик расширяет свои знания, без потери времени. Учащиеся приобретают необходимые для жизни навыки, применяя свои знания по отдельным предметам и межпредметные навыки в реальных жизненных ситуациях с использованием технологий исследования и решения проблем.

Сегодня во многих странах мира процесс обучения основан на интегрированной модели обучения STEAM. Эксперты отмечают, что эта новая модель образования, предназначенная для ступеней общего среднего и полного среднего образования, имеет следующие преимущества:

1. STEAM - это процесс обучения, который сочетает в себе межпредметную интеграцию естественных наук, математики, инженерии, творческих предметов и искусства, а также проектный подход. Это изменение в учебном плане, привело к внеклассным занятиям и отмене вышеупомянутых предметов как обычных, так и индивидуальных. Сегодня очень важно совместное преподавание математики, естественных наук, технологий и изобразительного искусства, так как эти предметы тесно связаны на практике.

2. Применение научных и технических знаний - Применение образовательной модели STEAM предоставляет широкие возможности для демонстрации внедрения научных и технических вопросов в реальной жизни с помощью уроков. На каждом уроке

учащиеся работают над разработкой и развитием современных научных продуктов. Они изучают конкретный проект, детально исследуют механизм его работы, и в результате создают прототип этого продукта. Поскольку процесс основан на практике, обучение наряду с тем, что является интересным, легко усваивается и запоминается. Нестандартный урок, в котором учащиеся участвуют в данной модели, также развивает их коммуникативные навыки, такие как совместное мышление и совместную деятельность над проектами.

3. Программа STEAM развивает у наших учеников критическое мышление и навыки решения проблем, чтобы справиться с трудностями, с которыми они могут столкнуться в жизни как личности. Первая проверка позволяет им обнаружить ошибки в результатах, а каждая последующая проверка дает новые идеи для достижения цели.

4. Повышение уверенности в себе - по мере того, как учащиеся получают разные результаты, строят модели и конструкции, запускают машины, тестируют роботов и электронные игры, они приближаются к цели. Учащиеся улучшают и тестируют свои продукты, затем дорабатывают и тестируют их снова, стремясь к совершенству. В результате учащиеся достигают своих целей, решая проблемы собственными силами.

5. Активная коммуникация и командная работа - Программа STEAM отличается как активными коммуникативными возможностями, так и деятельностью в команде. На этапе обсуждения создается свободная среда для дискуссий и обмена мнениями. Таким образом, они также обладают такими навыками, как организовывать речь и демонстрировать ее.

6. Повышение интереса к техническим и естественным наукам. Основная задача STEAM - создать необходимую среду обучения, чтобы стимулировать интерес учащихся к техническим и естественным наукам. Любовь к работе - основа растущего интереса к учебе. Поскольку занятия в STEAM достаточно увлекательны и динамичны, процесс обучения не бывает скучным для учащихся.

7. Креативный и инновационный (современный) подход к малым и большим проектам - уроки STEAM состоят из шести этапов: вопрос (исследовательский вопрос и конкретное задание), обсуждение, дизайн проектированного (создаваемого) предмета, проверка (тестирование) и разработка. Этот системный проект - основа разработки. Это также наличие и использование различных возможностей, которые являются основой творчества и современности.

Модель «Один день, одна сказка», основанная на программе диплома İB в нашей стране, но созданная как почти малая модель и впервые реализованная в начальной школе в рамках проекта «Здоровое образование - здоровая нация», совместно реализуемого Министерством Образования и Министерством Национальной безопасности сама по себе создает максимальные условия для интегративного обучения предметам, которые будут преподаваться в течение дня. В соответствии с этой новой моделью процесс обучения детей организован как путешествие в мир сказок, а не утомительное, трудное и формальное преподавание отдельных предметов. В этом путешествии учащиеся становятся персонажами сказочного мира, которым предлагается решить задачу, связанную с тем или иным предметом. Следует отметить, что модель урока «Один день, одна сказка» дает серьезную научно-методическую базу для реализации требований по организации обучения.

Таким образом, требование полноты педагогического процесса (образовательная, развивающая, воспитательная) в процессе обучения, мотив каждого рассказа и решение задач по разным предметам, создает достаточные возможности для когнитивного, эмоционального и психомоторного развития учащихся. Хотя урок начинается с рассказа, умелая диагностика учителя исследует исходное состояние их интересов и потребностей, их уровень развития, и весь урок направлен на удовлетворение их интересов и потребностей в обучении и обеспечение развития. Создание подробного представления о сказке, а также видео изображение, картинки персонажей, и другие ресурсы и, конечно

же, наличие здоровой духовной и психологической среды, создает благоприятную среду для учащихся иобеспечивает легкое обучение.

В исследуемом нами тезисе модель «Один урок, одно событие», предложенная для преподавания «Познания мира» в начальных классах, а также разница в качестве экспериментальных уроков, представляет собой уменьшенную версию модели урока «Один день, одна сказка». То есть представленная модель не охватывает один день и все предметы.Эта модель охватывает только один урок и один предмет - «Познание мира».

В результате процесс обучения становится настолько интересным, насколько и полезным. Таким образом, модель «Один урок - одно событие» служит формированию всесторонне развитой личности. В этом отношении предложенная новая модель обучения успешно перекликается с моделью STEAM, которая сегодня широко распространена в мировом образовании.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аруцев А.А., Ермолаев Б.В., Кутателадзе И.О., Слуцкий М. Концепции современного естествознания. С учебное пособие. М. 1999
2. Петросова Р.А., Голов В.П., Сивоглазов В.И., Страут Е.К. Естествознание и основы экологии. Учебное пособие для средних педагогических учебных заведений. М.: Дрофа, 2007, 303 стр.
3. Савченко В.Н., Смагин В.П.. НАЧАЛА СОВРЕМЕННОГО ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ КОНЦЕПЦИИ И ПРИНЦИПЫ. Учебное пособие. Ростов-на-Дону. 2006.
4. Алексеев П. В., Панин А. В. Теория познания » диалектика. М., 1991.
5. Ильин В. В. Теория познания. Введение. Общие проблемы. М., 1994,
6. Руткевич М. II., Лойфман П. Я. Диалектика и теория познания. М., 1994.
7. Философия. Учебное пособие для студентов вузов. / под. ред. Кононович
8. Л. Г., Медведева И. Г./ Ростов на/Дону.: «Феникс», 1998.
9. Бурлакова А. А. Компьютер на уроках в начальных классах. //Начальная школа плюс До и После. – 2007. - №7. – С. 32 – 34.
10. Жадобко Е.Б. Природные зоны нашей страны в познавательных задачах на уроках природоведения. Калининград, 1998г.
11. Суровцева И. В. Добываем знания с помощью компьютера. //Начальная школа плюс До и После. – 2007. - №7. – С. 30 – 32.
12. Федотова О.Н. Окружающий мир 4 класс
13. Яриков В. Г. Информационные технологии на уроках в начальной школе/сост. О. В. Рыбъякова. – Волгоград: Учитель, 2008.
14. Учебник для ступени бакалавра высшего образования. Баку: Наргиз, 2014. 232 с.

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СТАНОВЛЕНИЕ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННЫХ ТРЕБОВАНИЙ К КАЧЕСТВУ ОБРАЗОВАНИЯ

Д.С. Жакупова
Павлодарский государственный университет им. С.Торайгырова, Павлодар, Казахстан
zhakupova.03.dariya@mail.ru

Аннотация: В данной статье содержится материал, определяющий место, роль и функции молодого учителя в системе школьного образования. Также тут предложены факторы, способствующие благоприятному, психологическому климату и успешной организации работы. Особое внимание уделяется на позициях, позволяющих молодому педагогу приобрести опыт, сформироваться как специалист.

Ключевые слова: общеобразовательная школа, педагог, образование, молодой педагог, профессиональные и личностный рост, системный подход, адаптация педагога.

Любой человек, начинающий свой путь в профессии, должен испытывать трудности из-за отсутствия опыта. Но, на мой взгляд, учителям в этом смысле повезло меньше других, так как нам предъявляются жесткие образовательные требования и педагогическое образование не даёт достойной "отправной точки" и, наверное, именно поэтому формирование учителя сложнее, острее, болезненнее, чем представителя любой другой интеллектуальной профессии.

Начальный этап вхождения в педагогическую деятельность отличается своей напряженностью, значимостью для личного и профессионального развития начинающего педагога. От того, как пройдет этот этап, зависит, появится ли новый профессионал, останется ли он в сфере образования или найдет для себя иной вид деятельности. Профессиональное становление является многофакторным и многофункциональным процессом, в ходе которого молодой педагог адаптируется к условиям профессиональной деятельности, идентифицирует себя в качестве профессионала, обладающего специальными качествами; интегрируется в профессиональную среду путем присвоения соответствующих ценностей, норм, традиций [1, С.119].

Современный ритм жизни и постоянная изменчивость её направлений заставляет учителя быть крайне ответственным. Ответственность лежит во всем: начиная с его профессиональных компетенций, с помощью которых он может чему-то научить своих учащихся, до внешнего вида учителя, которым он вольно или невольно прививает определенный вкус подрастающему поколению.

Говоря о профессиональной компетентности, то в этом отношении роль учителя абсолютна и требует постоянного роста как профессионального, так и творческого. Прежде всего мы должны иметь определенную базу знаний, полученных в университете или колледже. Но всего этого на сегодняшний день недостаточно, в силу того, что в образовательном процессе нередко происходит изменения, водятся какие-либо новшества касаемо обучения и воспитания. Соответственно нам, как педагогам, необходимо непрерывно работать над самообразованием, усваивать новые программы, соблюдать требования, которые предписаны учителю, проходить всевозможные курсы повышения квалификации, участвовать в общественной жизни школы, выступать на заседаниях методического объединения, проводить внеклассные мероприятия, открытые уроки. Следует отметить, что первый год работы в школе, молодые педагоги имеют право не проводить открытые уроки, но посещать уроки своих более опытных коллег обязаны. Тем самым мы повышаем свои педагогические компетенции.

Как уже было сказано, к учителю предъявляются высокие требования, которым он должен соответствовать: тактичность, открытость, глубокие знания, творческий подход и любознательность, требовательность и принципиальность, объективность и честность, гуманность, трудолюбие, любовь к детям.

Сталкиваясь с данными требованиями, молодой специалист проходит процесс адаптации и от того, как начинающий педагог сможет приспособиться к новым условиям педагогической деятельности и требованиям, в которых он оказался в качестве дипломированного специалиста, зависит не только его личностный и профессиональный рост, но и качество образования, которое получат обучающиеся.

Адаптация педагога - это важный этап в кадровом менеджменте образовательной организации. Поступая на работу, каждый новичок должен принимать определенные организационные требования: график работы, правила образовательной организации, должностные обязанности, распоряжения администрации и многое другое [2, С. 179-180].

Скорость протекания периода адаптации у каждого педагога различна. Она зависит от личностных и психических особенностей личности и первоначальных условий профессиональной деятельности. В современных условиях молодой педагог, пришедший

в школу, сталкивается с множеством проблем: методические, психологические проблемы, недостаток знаний по предмету, проблемы наставничества.

На профессиональное развитие личности в значительной степени влияют первые годы работы, поскольку именно этот период считается своего рода тем испытательным сроком, который в дальнейшем определяет позиции специалиста в социальной и профессиональной среде, а также является фундаментом для его будущей профессиональной карьеры, который во многом будет определять её успешность. Практика работы с молодыми учителями показывает, что даже высокий уровень готовности к педагогической деятельности не гарантирует быстрой личностной и профессиональной адаптации молодого учителя. Анализ работы с молодыми учителями показывают, что наибольшие сложности у начинающих учителей вызывают вопросы организации урока, дисциплины и порядка, методическая сторона урока, оформление школьной документации, организация работы с родителями обучающихся, осуществление классного руководства. Причиной возникновения проблем можно считать то, что молодой специалист в начале своей работы имеет достаточные знания, но недостаточные умения, поэтому является необходимостью оказание постоянной методической помощи учителям. Чем раньше молодой специалист убедится в правильности выбора профессии, чем меньше прогнозируемых трудностей встретит он, тем более квалифицированным специалистом он может в итоге стать. Практика показывает, что специалист максимально раскрывает свой потенциал только тогда, когда он понимает свою роль в решении общих задач и получает адекватную оценку со стороны коллег. Таким образом, необходимо создавать условия для развития внутренних мотивов педагогического роста, формировать личность педагога с объективным восприятием Я-концепции, способной к самовоспитанию, самообразованию, саморазвитию. Таким образом, профессиональное становление молодого педагога – сложное и многогранное явление психолого-педагогической науки, которое реализуется через организацию самообразования, работу методической службы, работу педагогов-наставников, внедрение дистанционных форм обучение и т.д.

Говоря непосредственно о роли молодого педагога в системе образования, важно отметить, что именно наше мышление несколько отличается от педагогов прошлых лет. Во-первых, нам проще понять и найти подход к современным школьникам, во-вторых, легче все-таки освоить новые технологии и создавать развивающую образовательную среду на их основе. Компьютеры, гаджеты стали неотъемлемой частью жизни современного человека. И их применение сегодня, особенно в системе образования, носит обязательный характер. Поскольку электронные носители содержат в себе учебную, наглядную информацию, тренажеры, средства диагностики и контроля. Существует очень много образовательных платформ, которыми должен пользоваться учитель, к примеру: "РЭШ" - российская электронная школа, якласс, учи.ру, инфо-урок, электронные журналы, новомодные вебинары, ВКС -видеоконференцсвязь, которую, кстати, очень часто стали применять на практике после пандемии, дистанционные курсы повышения квалификации и другие технологии обучения.

Современные же мэтры, педагогического ремесла, в силу различных причин пользуются ими скорее "по принуждению", так как считает, что постсоветское образование было намного лучше, нежели нынешнее и раньше как-то обходились без той самой электронно-вычислительной машины. Либо просто не могут научиться ею пользоваться, возможно в силу своих возрастных особенностей. И тут наша роль, опять-таки как молодых специалистов заключается в том, чтобы помочь своим более опытным коллегам преодолеть эти трудности. Так как в любом другом педагогическом русле они более совершенны, чем мы. У них многолетний опыт преподавания. свои методические находки, знания детской психики.

Кроме того, исходя из собственного наблюдения, я могу сделать вывод, что в организации процесса успешного обучения большое значение имеет и психологический

климат урока, который проявляется в эмоционально-психологическом настрое учителя и учащихся.

Еще одним важнейшим фактором формирования системы педагогических отношений "учитель-ученик" - является внешний вид, который должен соответствовать его профессиональному статусу. Образ учителя должен быть максимально строгим, скромным и вызывать в первую очередь уважение, расположение и доверие учащихся. Работая первый год в этой сфере, я из собственного опыта убедилась, что дети, все-таки обращают внимание на то, как одет учитель и в особенности молодой педагог. Где-то может и пытаются подражать ему в этом. И если мы, будем надевать яркую одежду, джинсы, кроссовки, то и отношение учащегося к нам будет конечно не совсем серьезным.

В заключении можно сделать вывод о важности совершенствования организации работы молодого педагога в системе образования и преодоления трудностей в работе, что, в свою очередь, способствует формированию профессиональной компетентности педагога на качественно новой основе. Кроме того, необходимо иметь, либо выработать в себе следующие профессионально-личностные качества: развитое трудолюбие, бескорыстие, высокое чувство ответственности. И самое главное - любовь к детям!

ЛИТЕРАТУРА

1. Дубовицкий И.Н., Уварова Н.Н. Профессиональное становление молодого педагога как психолого-педагогическая проблема, Мир науки, культуры, образования. № 2 (69) 2018.
2. Халиков, А. К. Требования, предъявляемые к учителю как к личности / А. К. Халиков. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2011. — № 11 (34). — Т. 2.

ИГРА КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ
ОЙЫН - МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУДІҢ БІР ТҮРІ РЕТІНДЕ
GAME AS A FORM OF EDUCATION FOR PRESCHOOLERS

Стригунова Елена Ивановна
КГУ "Средняя школа имени А.С. Пушкина" отдела образования по Уланскому району УО ВКО
с. Сагыр Уланского района ВКО, Казахстан
e-mail: strgunovaelena_1961@mail.ru

Аннотация: Игра - самый любимый вид деятельности ребёнка-дошкольника. Все необходимые умения, знания и навыки наиболее легко и основательно приобретаются в игре, а в дальнейшем, быстрее находят своё практическое применение.
Ойын – мектеп жасына дейінгі баланың ең сүйікті іс-әрекеті. Барлық қажетті дағдылар, білімдер мен дағдылар ойында оңай және мұқият игеріледі және болашақта олар өздерінің практикалық қолданылуын тез табады.
Play is the most favorite activity of a preschool child. All the necessary skills, knowledge and skills are most easily and thoroughly acquired in the game, and in the future, they quickly find their practical application.
Ключевые слова: Образование, игра, воспитание, эффективное средство, программа, обучение, формирование личности.
Түйін сөздер: Білім, ойын, тәрбие, тиімді әдіс, бағдарлама, оқыту, тұлғаның қалыптасуы
Keywords: Education, game, upbringing, effective remedy, program, training, personality formation

Актуальность современных тенденций в развитии дошкольного образования обусловлено высокой значимостью грамотно построенной системы образования .Дошкольное образование в нашей стране существует уже много лет, за время его существования произошло очень много перемен и изменений. Все программы и инструкции по дошкольному составлялись педагогами и детскими психологами, программы проходили многолетние исследования, апробации. На основе этих исследований были созданы современные комплексные программы дошкольного воспитания.

Цель новой программы: создание образовательного пространства с учетом национального калорита и нравственно-духовных ценностей, обучение через игру. Дошкольное образование нельзя рассматривать отдельно от воспитания. В каждом возрасте ребенок решает определенные задачи, ведущей деятельностью должна оставаться игровая и исследовательская деятельность. Игра является эффективным средством формирования личности дошкольника, его морально-волевых качеств. А.С.Макаренко писал: «Игра имеет большое значение в жизни ребенка какое у взрослого имеет деятельность, работа. Каков ребенок в игре, таким во многом он будет в работе. Поэтому воспитание будущего поколения происходит, прежде всего в игре.» Детская игра- это не бесполезное препровождение времени, а умный педагогический прием воспитания. Игра-это работа детей, но мы должны понимать , что сама по себе игра, которая не контролируется воспитателем, не приносит ожидаемых результатов. Игра- это основа будущей профессиональной деятельности.

Патриотическое воспитание- одна из основных задач дошкольного образования. Воспитатель безусловно должен помочь увидеть и полюбить родину и стать патриотом. Дети воспринимают отношение к родине не за счет вывешивания герба ,флага в кабинете, а за объекты которые вокруг них: театр, парикмахерская, библиотека, больница. Через эти игры они проводят исследовательскую деятельность,, понимают значимость профессий, пользы труда приносимых для блага родины. При этом дошколята должны знать и ценить государственную символику. Целенаправленное систематическое руководство игровой деятельностью позволяет значительно расширить круг сведений и представлений детей об окружающем их мире, между отношениями между людьми.

«Детская игра-это не забава» П.Ф.Лесгафт часто повторял это выражение, так как видел в игре форму деятельности, при помощи которой они готовятся к жизненным ситуациям, приобретают определенные навыки и привычки, усваивают социальный опыт, формируют в себе черты характера. Детская игра- это не просто препровождение времени, это своеобразная работа. Детей никто не учит играть, они сами водят кубики по полу, строят башню, дети подражают окружающему их миру и пытаются перенести в этот мир себя. В ходе игры дети всерьез заняты овладением новыми для них сенсорными и моторными навыками. Игра расширяет познания ребенка о себе и о мире, дает ощущение главенства над всеми. Игра-это работа детей ,но игра которая не контролируется воспитателем не принесет ожидаемых результатов. На практике , при работе с детьми надо уделять большое внимание дидактическим , развивающим играм. По мере усложнения программного содержания, видоизменятся игры, а использование наглядного материала позволяет не только разнообразить игру, но и делает ее привлекательной.

У дошкольника одним главных форм обучения является игра и индивидуальное усвоение ребенком различных переживаний. Метод Монтессори позволяет переходить от игры к элементам обучения и работы и наоборот. Этот метод основан на интересах ребенка и стимулирует любопытство, что ведет к успеху в будущем. Благодаря введению элементов в занятия по методу Монтессори у дошкольников появляется принцип свободного выбора - выбор предмета занятий, выбор партнера по игре. Принцип свободного выбора материала- все то, что находится в классе. Принцип свободного выбора на рабочем месте- работать там где им удобно. Принцип свободного выбора рабочего времени - дети сами решают о количестве времени. Принцип свободного выбора

формы работы- работать столько, сколько работа приносит удовольствие. Принцип порядка- навести порядок после игры. Принцип передачи - делятся приобретенными навыками. Принцип самоконтроля - оценивание своей работы. Используя новые методы тенденции современного мира у дошкольников формируются важные качества личности ребенка: самостоятельнось, наблюдательность, находчивость, сообразительность, вырабатывается усидчивость, развиваются конструктивные умения.

Еще одной важной тенденцией является активное использование цифровых технологий в дошкольном образовании. Современные дети растут в мире, где цифровые технологии играют все более значимую роль. Поэтому включение элементов цифрового образования в программу- это подготовка ребенка к жизни в современном мире.

Современное дошкольное образование ставит перед собой задачу развития компетенций , необходимы для успешного функционирования в будущем- это креативное мышление , коммуникативность, умение работать сообща, самостоятельность и т.д. Ведущей ролью в создании этих компетенций играют игровая и исследовательская деятельность. Развивая творчество на занятиях и вне их, воспитатель способствует не только общему психологическому состоянию ребенка, но и созданию фундамента полноценной школьной готовности на основе развития творческих способностей.

ЛИТЕРАТУРА

1. Новоселова С.Л. «Игра дошкольника», 1898 г
2. Жукова О.С. «Энциклопедия развития и обучения дошкольника»,2005 г.
3. Выгодский Л.С. «Игра и ее роль в психологическом развитии ребенка»,2004 г.

«ЖАС БОТАНИК» ҮЙІРМЕСІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫНА ЖОЛ АШУ
ОТКРЫВАЕМ ПУТЬ К НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЕ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ГРУППУ «МОЛОДОЙ БОТАНИК»
WE OPEN THE PATH TO PUPILS' RESEARCH WORK THROUGH THE "YOUNG BOTANIC" GROUP

Тұрсын Ардақ Жемісқанқызы
ШҚО білім басқармасы Ұлан ауданы бойынша білім бөлімінің
«А.С. Пушкин атындағы орта мектебі» КММ,
Қазақстан, ШҚО, Ұлан ауданы, Сағыр ауылы,
e-mail: ardak_2011vko@mail.ru

Аннотация: «Жас ботаник» үйрмесі арқылы оқушылардың биология пәніне деген қызығушылығын арттыру және көптеген мәдени өсімдіктердің ерекшеліктерін жан – жақты зерттей отырып, бақылау арқылы жерсіндіру және күнделікті тұрмыста пайдалану.

Повышение интереса учащихся к биологии с помощью обучения «Жас ботаник» и акклиматизация и повседневное использование в быту путем всестороннего изучения и наблюдения особенностей многих культурных растений.

Increasing students' interest in biology through the "Zhas Botanik" training and acclimatization and everyday use in everyday life through comprehensive study and observation of the characteristics of many cultivated plants.

Түйін сөз: Пекин қырыққабат, органикалық тыңайтқышы, калий тыңайтқышы, тұқым, мәдени өсімдіктер, бау- бақша, жерсіндіру.

Ключевые слова: Пекинская капуста, органические удобрения, калийные удобрения, семена, культурные растения, огород, пересадка.

Keywords: chinese cabbage, organic fertilizers, potash fertilizers, seeds, cultivated plants, vegetable garden, replanting.

Оқушылардың биология пәніне қызығушылығын арттыруда жергілікті, бала күндерінен таныс өсімдіктердің мысалында сабақтарды жүргізу үлкен нәтиже берері хақ.

Мектеп бағдарламасына сай 7-8-сыныптарда өз туған аулын танып білу арқылы ауылдың экологиялық сұрақтарды қарыстыру барысында Сағыр ауылының өсімдіктері туралы пайдаланып, биология пәніне қызығушылығы бар оқушылырмен «Жас ботаник» атты үйірмесін жүргізуге тақырыптық-күнтізбелік жоспар құрылды.

Осы үйрме оқушылардың биология пәніне қызығушылығын арттыруда жергілікті, бала күндерінен таныс өсімдіктердің мысалында сабақтарды жүргізу үлкен нәтиже берері хақ.

Сағыр ауылы Қалбатау жотасының етегінде, оңтүстігін - Майтбас өзенінің аңғары және Сарыжон тауының солтүстік беткейі бойындағы шатқалдың Шөже өзенінің аңғары бойы аралығымен, шығысында Коржынбай тауы мен Алдай шатқалы, батысында Айыртас шоқысының арасында орналасқан. Өз ауылымызда өсімдіктерді өсіру арқылы өсімдік шаруашылығынын арттыру және бұрын кездеспейтін өсімдіктерді жерсіндіру біздің үйірмедегі жас зерттеушілердің басты мақсаты болды (Сурет 1).

Сурет 1. Сағыр ауылы

Қазақстан жері әр түрлі табиғи жағдайдан, орманды далалы, таулы аймақтардан тұрады. Міне осындай ұланғайыр өлкемізде алуан түрлі өсімдіктер өседі. Қай заманда болмасын, адамзат баласы өсімдік өнімдерінің тағамдық жағынан ғана емес, емдік, шипалық жағына да көңіл бөлген. Жер жүзіндегі өсімдіктердің ішінде мәдени өсімдіктер 40% құрайды. Мәдени өсімдіктер қай елден шығарылса сол елдің мәдени орталығына жатады, ал сол мәдени өсімдіктерді шет мемелекеттерден әкеп, жерсіндіріп, өсіріп жатқандары қаншама? соның бірі - Пекин қырыққабаты.

Пекин қырыққабаты алғаш рет мәдениетке Қытайда енгізілді, бұл өте ұзақ уақыт бұрын болған: кейбір мәліметтер бойынша 4000 жыл бұрын, басқалары бойынша дәлірек айтсақ 5500 жыл бұрын. Бұл көкөніс тамақ дайындауда өте кең қолданылады, қуыруға, бұқтыруға жақсы мүмкіндік береді, қырыққабат түрлі сорпаға қосылады, шикі түрінде қолданылады. Қытайдан Пекин қырыққабаты Кореяға, Жапонияға және Оңтүстік-Шығыс Азия елдеріне келді. Еуропада Бейжің қырыққабаты туралы «жақсы» 60 жыл бұрын ғана білген.

Пекин қырыққабатының құрамында К, С, В, РР дәрумені және калий бар, тартрон қышқылы көмірсулардың майға айналуын болдырмайды. Пекин қырыққабаты жүрек-қан тамырлары ауруларымен науқастанған адамдарға көп тұтынуға кеңес беріледі.

Осы Пекин қырыққабатын өсіру бізің жас зерттеушілеріміздің қызығушылығын арттырды. Жас зерттеушылермен бірге көптеген практикалық жұмыс жүргіздік.

Атап айтатын болсақ олар:

№1 зерттеу жұмысы: Топырақты қопсытып органикалық тыңайтқыштар (күл, көң, қара шірік) қопсытылған топыраққа сеуіп, араластырдық. Пекин қырыққабатын күл (калий тыңайтқышы) топырақты тыңайтады және зиянкес жәндіктерден қорғайды. Бір ай болған қырыққабат жапырағына құрғақ күлді елегішке салып алып, септік. Көптеген материалдар қарау арқылы біз шілде айының 1-10 аралығына егілетінін білдік, сол арқылы біз шілде айының 3-ші жұлдызында тұқымды отырғыздық.

Тұқым пекин қырыққабатының «Шанхай» түрін отырғыздық. Пекин қырыққабатының тұқымдарын әдетте өсімдіктер арасында 35 см және қатарлар арасында 40 см (Сурет 2).

Сурет 2. Органикалық тыңайтқыштарды себу.

№2 зерттеу жұмыс: Пекин қырыққабатын оратылуы үшін байлау жұмыстары қыркүйек айында жүргізілді. Пекин қырыққабатын қазан айының ортасында жинап алынады (Сурет 3).

Сурет 3. Пекин қырыққабатының оратылу сәті

№ 3 зерттеу жұмыс**:** Пекин қырыққабатын қысқа сақтаудың екі жолын пайдаланып көрдік.

1.Сақтау үшін алдымен сыртқы қабығынан тазарттық, газетке орап құрғақ жерге орналастырдық. Оралған пекин қырыққабатын аптасына 1 рет ауыстырып отырдық. Себебі, пекин қырыққабатынның кебуін қамтамасыз еттік.

2.Пекин қырыққабатын тамақ орайтын жылтыр қабықпен орап, тоңазытқышта сақтадық. Тоңазытқышта сақтаған пекин қырыққабаты ұзақ сақталмайтына көзіміз жетті (Сурет 4).

Пекин қырыққабатты екі жылдық өсімдік. Тұқымын алу үшін өнімді жинау алдында бір қырыққабатты тамырымен бірге алып, сақтауға қойдық. Келесі көктемде егіп, тұқым алуға бір зерттеу жұмысын жалғастырамыз.

Сурет- 4. Пекин қырыққабатын газетке, жылтыр қабықпен сақтау жолы және тұқым алуға дайындық кезеңі

Сонымен жас зерттеушілермен жасаған жұмысымызды қортындылай келсек:
1. Пекин қырыққабаты өсімдігіне жалпы сипаттама берілді және жан- жақты зерттелді.
2. Пекин қырыққабатының пайдасын зерделеп, өсіру ерекшелігін білдік.
3. Пекин қырыққабатын жергілікті жерге жерсіндірдік және пайдалану аясын кеңейттік.
Ұсыныс:
1. Пекин қырыққабаты адам ағзасына өте пайдалы, сондықтан көптеп азықтық мақсатта тұтыныңыздар;
2. Пекин қырыққабаты өсіру ерекшелігін ескере отырып, жергілікті жерде өсіруге болады, сондықтан бау-бақша мен мектеп үлескісінде өсіріңіздер

Жас зерттеушілер жергілікті жерге мәдени өсімдіктерді жерсіндіру арқылы өсімдіктерінің ерекшелігі мен қасиеттерін биология пәніне деген қызығушылығын арттыра түсті. Нәтижесінде көптеген оқушыларым ғылыми жобалар мен «Зерде» ғылыми жобалар сайысында мектепішілік, аудандық, облыстық кезеңінен жүлделі орындар алып жүр, атап айтатын болсақ

Оқушының аты- жөні	Сыныбы	Тақырыбы	Орыны		
			мектепішілік	ауданы	облыс
Пазылбек Ү	11	Сағыр ауылында кездесетін ақталдың морфологиясы мен анатомиясы	I	I	I
Бақытбек А	9	Сағыр өзенін жағалауында кезедесетін тобылығының ерекшелігі	I	II	
Жеңіс Е	6	Алоэ өсімдігінің емдік қасиеті	I	II	
Жеңіс Е	7	Пекин қырыққабатын жерсіндіру	I	I	
Жеңіс Е	8	Топырақтың құнарлығын қалпына келтіруге биогумус (вермикомпост) қолдану	I	I	

Еліміздің болашақта көркейіп өркениетті елдер қатарына қосылуы бүгінгі ұрпақ бейнесінен көрінеді. Қазіргі кездегі білім беру ісінің негізгі нысаны-жас ұрпақтың біліктілігін ғана қалыптастырып қоймай, олардың бойында ақпаратты өздері іздеп табатын және талдай алатын, сонымен қатар оны ұтымды пайдалана білетін, жылдам өзгеріп жатқан бүгінгі күнге лайықты өмір сүріп, қызмет етуге қабілетті тұлғаны қалыптастыру болып отыр. Міне менің жас зерттеушілерім өздерінің кішкентай зерттеу арқылы ғылыми жаңалық ашуға бейімделіп жатыр. Дарынды да, қабілетті оқушыларды ғылымға баулып, ғылым арқылы егемендігімізді нығайтуға үлес қосайық!

ӘДЕБИЕТ

1. Ж.А.Адаев. Р.Н.Нұрғалиев. Шаңырақ энциклопедиясы.
2. Ж.Жатқанбаев. Өсімдік және адамзат.
3. М.Қожабеков. Дәрілік өсімдіктер. Алматы, «Қазақстан» 1982ж.
4. М.Оспанова, Ж.Лұқпанов. Өсімдік жанға шипа, дертке дауа.
5. В.Г. Пышинский Лечение травами Ленинград «Наука» 1990ж
6. Денсаулық журналы №8 2006 жыл.
7. «Бала би» журналы 2009ж. №10, 13 бет
8. «Ақтөбе» газеті, 2007ж. №4, 5 бет
9. «Қазақстан әйелдері» журналы, 2003 ж.

ШАҒЫН СЫНЫПТАРДА МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ МАТЕМАТИКЕ В МАЛЫХ КЛАССАХ ПОНИН
EFFECTIVE METHODS OF TEACHING MATHEMATICS IN SMALL CLASSES PONIN

Тюлюкпаева Бакыт Секеновна
ШҚО білім басқармасы Ұлан ауданы бойынша білім бөлімінің
«А.С. Пушкин атындағы орта мектебі» КММ,
Қазақстан, ШҚО, Ұлан ауданы, Сағыр ауылы,
e-mail: bakyt_64kz@mail.ru

Аңдатпа: Бұл мақаланың мақсаты шағын сыныптарда математиканы оқуда қолданылатын тиімді әдістер мен тәсілдерді зерттеу болып табылады. Зерттеу нысаны - шағын сыныптардағы білім беру процесі, ал пән - математиканы оқытудың тиімді әдістері.
Цель данной статьи – изучить эффективные методы и подходы, используемые при преподавании математики в небольших классах. Объектом исследования является учебный процесс в малокомплектных классах, а предметом – эффективные методы обучения математике.
The purpose of this article is to explore effective methods and approaches used in teaching mathematics in small classes. The object of the study is the educational process in small classes, and the subject is effective methods of teaching mathematics.
Кілт сөздер: математика, шағын сыныптар, оқыту, тиімді әдістер, оқу материалдары, білім беру процесі, оқу технологиялары.
Ключевые слова: математика, малокомплектные классы, обучение, эффективные методы, учебные материалы, учебный процесс, образовательные технологии.
Key words: mathematics, small classes, teaching, effective methods, educational materials, educational process, educational technologies.

Орта білім берудің заманауи тұжырымдамалары оқу іс-әрекетін қалыптастыру негізінде оқушының жеке басын тәрбиелеу және дамыту мақсатының басымдығынан туындайды. Әрбір білім алушының өзін толық іске асыруы, оқуды қалайтын және білетін ілімнің шынайы субъектісіне айналуы үшін жағдай жасау маңызды. Шағын сыныптарда математиканы оқыту «оқушылардың жеке ерекшеліктеріне қарай өзгермелі» болуы керек. Оқушыларға тиімді тәсілді жүзеге асыру құралдарының бірі оқытуды саралау болып табылады. Қазақстандық педагогика ғылымы мен практикасында осы оқыту технологиясын пайдаланудың оң тәжірибесі жинақталған. Біз бұл тәжірибені, ең алдымен, белгілі қазақстандық ғалым-дидакт Р.Г. Лембергтің есімімен байланыстырамыз. Оның пікірінше, тиімді әдістер екі жақты болуы керек, яғни ол оқушыларды танымдық іс-әрекеттің субъектілері ретінде қарастырды [1]. Сонымен қатар, оқыту әдістері белгілі бір құрылымға ие болуы керек, оның ішінде мұғалім ғана емес, оқушы да меңгеруі қажет бірқатар дәйекті әдістемелік тәсілдер бар.

Оқушылардың типтік жеке айырмашылықтарын ескере отырып сипатталатын оқу-тәрбие процесі сараланған болып саналады. Сараланған тапсырмалар білім алушылардың ойлау және шығармашылық белсенділігін, олардың математиканы оқуға деген қызығушылығын дамытуға бағытталған оқыту мен тәрбиелеудің маңызды құралы болып табылады. Сараланған тапсырманы - «белгілі бір білім алушыға олардың ерекшеліктерін, дайындық деңгейін, жеке басының бағытын ескере отырып бағытталған тапсырманы» деп қарастырамыз. Сабақта оқушылардың ұйымшылдығын арттыруға жалпы сыныптық жұмысты орындау мақсатын даралау ықпал етеді. Бүкіл сыныпқа тапсырма бере отырып, әрбір жеке білім алушының проблемалары мен мүдделері туралы ұмытпау керек, нұсқау

беру кезінде қандай да бір білім алушыларға назар аудару керектігін еске салады. Тапсырмаларды саралау әр оқушының білімін игеруге мүмкіндік береді, бұл оқушыларға уақтылы көмек көрсетуге көмектеседі. Оқыту нәтижелері арқылы қалыптасатын және білім алушылардың іс-әрекеттерінде көрініс табатын қойылған мақсаттарға қол жеткізілгенін анықтау үшін бақылау, рефлексия сияқты деңгейлік саралау жүйесінің құрамдас бөліктері пайдаланылады. Осы технология шеңберінде оқу материалының игерілуін бақылау үнемі жүзеге асырылады. Бұл жағдайда оның әртүрлі формалары қолданылады.

Дифференциацияның тиімді түрлерін іздеу қазіргі уақытта жалғасуда. Бұл жұмыс байыпты эксперименттік тексеруді қажет етеді, өйткені тұлғаның қалыптасуы, адамның өзін қоғамда жүзеге асыру қабілеті дұрыс саралауға байланысты. Адамның танымдық белсенділігі сыртқы және ішкі жағдайлардың өзара әрекеттесуінің өте күрделі процесі болып табылады. Сыртқы жағдайлар тұлғаның танымдық белсенділігін дамытуда шешуші болып табылады, бірақ оқушының санасы дамыған сайын оның қызметінде ішкі жағдайлар үлкен рөл атқарады: тәжірибе, дүниетаным, мүдделер, қажеттіліктер. Білім, білік және дағдыларды игеру барысында оқушылардың танымдық белсенділігі маңызды орын алады. Әдістемелік әдебиеттерді талдау математикадан көп деңгейлі тапсырмалар келесі педагогикалық шарттарды сақтай отырып, оқушыларды оқытуда сараланған тәсілдің тиімді құралы болады деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді:

- тапсырмалардың көлемі мен мазмұны білім алушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып таңдалуы тиіс;
- сабақтың әртүрлі кезеңдерінде қолдану: ауызша санау, жаңа материалды түсіндіру, зерттелген материалды бекіту, білімді бақылау;
- арнайы, сараланған көмекті ұйымдастыру [2].

Тапсырмалар күрделіліктің үш деңгейі бойынша жасалынатын тәсілді қолдану қажет, бұл оқушылардың жеке ерекшеліктеріне, бағдарлама талаптарына, мектеп белгілеу жүйесіне сәйкес танымдық белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді. Тәжірибе көрсеткендей, математикада оқытуды білікті ұйымдастыру оқу процесін жоспарлау мен жүзеге асыруда үлкен уақытты қажет етеді. Сондықтан мұғалімге білім алушылармен сараланған жұмыс үшін көп деңгейлі оқу міндеттерін құрастыру және пайдалану бойынша бұрыннан бар озық тәжірибелермен танысу маңызды. Теориялық алғышарттарды басшылыққа ала отырып, мұғалім математикалық пәндердің әртүрлі тақырыптары бойынша көп деңгейлі есептер шығара алады. Математикадағы оқу міндеттері мақсат және оқу құралы ретінде қарастырылады. Әр оқушының барлық жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқытудағы көп деңгейлі тапсырмалар оқу дағдысын ғана емес, жалпы логикалық ойлау қабілетін дамытуға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, оқытуды жекелендіру үшін ақпараттық технологияларды қолдануға болады. Желіде оқушылардың оқу барысын бақылау оңайырақ. «Оқытушы - компьютер» схемасы оқытуды басқару үшін жақсы жұмыс істейді. Компьютердің көмегімен мұғалім әр оқушыға және жалпы топқа оқу материалын игеру динамикасы туралы ақпарат алады, бұл оқу барысын (оның ішінде жеке) мазмұны, көлемі, қарқыны және басқа аспектілері бойынша уақтылы түзетуге мүмкіндік береді. Математиканы оқытудың дәстүрлі және заманауи әдісі үшін оқушының жеке ерекшеліктерін анықтауға негізделген жеке басының дамуы мен өзін-өзі дамытуын қамтамасыз ететін білім беру басым болды. Қазіргі уақытта математиканы оқытудың заманауи әдісі ретінде тұлғаға бағытталған технология жиі қолданылады. Ол әр оқушының баламалы оқыту формаларын құру арқылы өзінің даму жолын таңдау құқығына негізделген. Сонымен, тұлғаға бағытталған тәсілді көрсететін заманауи педагогикалық технологияларға мыналар жатады:

- ынтымақтастықта оқыту;
- жоба әдісі;
- көп деңгейлі оқыту;

- оқушы портфолиосы;
- интернет-технологиялар;
- дамытушылық оқыту.

Математика сабақтарында ақпараттық-компьютерлік технологияларды қолдану оқушының танымдық қызығушылығын арттырудың жолдары мен құралдарын іздеу мәселесін шешу, сондай-ақ олардың шығармашылық қабілеттерін дамыту қажеттілігімен түсіндіріледі. Оқу процесінде компьютерлік құралдарды қолданған кезде оқушы өзінің жеке қабілеттеріне сүйене отырып, таным процесін құратын іс-әрекеттің орталығы болады. Математикалық объектілермен тәжірибе жасау мүмкіндігі туралы айта отырып, эксперименттің еркіндік дәрежесі (өзгермелі параметрлер) мұғалімге оқушының жұмысын басқару құралы ретінде қызмет ететінін ескеру маңызды. Осылайша, өнімді оқытуды технологияландырудың алғашқы қадамы математикалық ұғымдармен тәжірибе жасау үшін манипуляторлар құруды қарастыруы мүмкін. Мұндай сабақтарды ұйымдастырудың әдістері мен формаларын таңдағанда, ең алдымен, қандай мақсат негізгі болатынын анықтау керек. Егер мұғалім пәнге деген қызығушылықты арттыруды мақсат етсе, онда А.Е. Әбілқасымованың пікірінше ойын-сауық технологияларын қолдану қажет: ойындар, жарыстар [3]. Жаңа материалды әйгілі кейіпкерлердің көмегімен түсіндіруге, сабақты саяхат түрінде ұйымдастыруға болады. Білімді тексеру үшін викториналар, конкурстар мен жарыстарды қолдау керек. Бұл тәсіл оқытудың бастапқы кезеңінде қолайлы: бастауыш мектепте немесе математиканы оқытуда 5-6 сыныптарда.

Жоғары сыныптарда, Ж.М. Нурмухамедова, Д.М. Нурбаева, Л.Д. Жумалиева, Л.Ж. Жансеитова, М.С. Дюсов атап өткендей, веб-квест технологияларын қолдануға болады: бір тапсырманы бірінен соң бірін дәйекті шешу (сызықтық квест), оқушыларға өз таңдауын (шабуыл квестін) жүзеге асыруға мүмкіндік беретін кеңестер тізімін пайдалану, қатысушылардың түпкілікті мәселені шешу үшін әртүрлі тапсырмаларды орындауы (сақиналық квест) [4]. Егер мақсат оқушылардың тәуелсіздігін дамыту болса, онда математика сабағы оқушылардың білімін көрсету алаңы болуы қажет. Бұл жағдайда математика сабағын конференция немесе дау түрінде өткізуге болады. Оқушылар сабақ тақырыбы бойынша материалды өз бетінше іздейді, баяндамалар жасайды, өз көзқарастарын қорғауға тырысады. Мысалы, есепті әртүрлі әдістермен шешкен кезде сынып топтарға бөлінеді. Бір топ есепті арифметикалық, екіншісі графикалық түрде шешеді. Содан кейін талқылау жүргізіледі және әр топ өз шешімін қорғауы керек.

Сонымен қатар, математикалық білімді практикалық қолдану тақырыбында эссе ұйымдастыруға немесе кейіпкерлерге белгілі бір есептеулер жүргізуді қажет ететін әңгіме жазуды ұсынуға болады. Е.О. Алпысбаев атап өткендей, 5-6 сыныпта сабақты ұйымдастырудың қызықты түрі - математикадан зертханалық жұмыс [5]. Біріншіден, зертханалық жұмыстарға қатысу оқушыларды физика және химия бойынша зертханалық жұмыстарға дайындайды, орта мектепте олар үшін міндетті болады. Екіншіден, зертханалық жұмыстар оқушылардың ғылыми дүниетанымын қалыптастырады. Сабақтың басында гипотеза қойылады, оны эксперименттер арқылы растау немесе жоққа шығару керек. Зертханалық жұмыстың мақсаты ретінде орта арифметиканы табу, мектептен үйге барар жолда оқушының орташа жылдамдығын анықтау, бөлменің жарық ауданын анықтау және т. б. қарастыруға болады.

Қазіргі мектепте жобалық қызмет ерекше танымал болды. Жобалау-зерттеу әдісі оқушының ақпаратпен өзіндік жұмысын болжайды, талдау және жалпылау дағдыларын қалыптастырады, презентация мен сөйлеуді дайындауға үйретеді. Мұғалім көшбасшы ретінде әрекет етеді, оқушыны бағыттайды, оған қолдау көрсетеді. Стандартты емес сабақтар қалыптасқан стереотиптерді жеңуге, қарым-қатынастың әдеттегі тәсілдерін өзгертуге, зерттелетін материалды көрнекі етуге бағытталған. Е.О. Алпысбаев атап өткендей, нәтижесінде жаңа материалды тереңірек, эмоционалды қабылдау жүреді, математикалық ақпараттың мәні мен мазмұнын игеру сапасы артады [5]. Дәстүрлі емес сабақтар арқылы жаңа білім беру стандарттары талап ететіндей, жеке, мета-пәндік және

пәндік әмбебап оқу әрекеттерінің дамуын ынталандыруға болады. Сонымен қатар, мектепте стандартты емес сабақтарды қолданудың бірқатар қиындықтары бар. Мұғалім пайдаланылған технологияларды жақсы білуі керек, жоспарланбаған оқиғаларға дайын болуы қажет. Сабақтың өзі қызықты және есте қаларлық болуы маңызды, сондықтан мұғалім оқу материалының мазмұнына, дидактикалық процесті құруға көбірек көңіл бөлуі керек. Бағдарламаны көптеген стандартты емес сабақтармен шамадан тыс жүктеуге болмайды, өйткені бұл оқу пәні мен оқу процесіне деген тұрақты қызығушылықты жоғалтуға әкелуі мүмкін.

Гипотезаларды ұсыну зерттелетін объектілерге қатысты логикалық мәлімдемелер жасау мүмкіндігін білдіреді. Гипотезаларды тексеру мысалдар мен қарсы мысалдардың дизайнымен бірге жүреді. Гипотезаларды тұжырымдау, мысалдар мен қарсы мысалдар жасау құралдарын құру өнімді оқытуды технологияландырудың екінші қадамы деп санауға болады. Өнімді оқыту элементтерін технологияландырудың басты негізі - мәселені шешуді жеке қолдау. Оқушының іздеу іс-әрекеті жағдайында мұғалімнің реакциясын модельдеу - технологияландырудың үшінші қадамы. Біріншісі оқушылардың компьютермен өзара әрекеттесуімен сипатталады. Компьютер тапсырманы анықтайды, дұрыстығын бағалайды және қажетті көмек көрсетеді. Екінші типке компьютер мұғалімге оқу процесін басқаруға көмектеседі, бақылау тапсырмаларының нәтижелерін алады, сонымен қатар компьютер әр түрлі оқушылардың тапсырмаларды шешудегі көрсеткіштерін салыстыра алады, оқушыларға нақты оқу әсерін қолдану бойынша ұсыныстар бере алады. Жалпы білім беретін мектептерде математиканы оқытуда компьютер сабақтың барлық кезеңдерінде, жаңа материалды түсіндіру, бекіту, қайталау, бақылау кезінде қолданылады.

Деңгейлік саралау оқытуды ұйымдастыруды көздейді, онда бір бағдарлама бойынша оқи отырып, оқушылар оны әртүрлі деңгейлерде игеруге мүмкіндік алады: негізгі, жоғары, тереңдетілген. Білімнің базалық деңгейі мектеп курсын одан әрі сапалы меңгеру мүмкіндігін анықтайды. Оқушылардың әртүрлі деңгейдегі тапсырмаларды орындауы маңызды. Бұл шарт білім мен дағдыларды игеру деңгейін бақылаудың жаңа тәсілдерін анықтауда шешуші болып табылады. Базалық деңгейдегі тапсырмаларды орындау оқушыларға «қанағаттанарлық» баға алуға мүмкіндік береді. Негізгі деңгейдегі тапсырмаларды орындау – «жақсы» бағамен, ал жоғары және тереңдетілген деңгейлерді «өте жақсы» бағамен бағалауға болады. Деңгейлік дифференциация режиміндегі математика сабағы деңгейлік мақсатпен сипатталады:

1 деңгей - репродуктивті. Бұл деңгейде оқушылар оқу материалының мазмұнын ажыратады және есте сақтайды, оны сабақтың стандартты талаптарының көлемінде қайталай алады.

2 деңгей - сындарлы. Бұл оқу материалын есте сақтау, оны түсіну және таныс оқу жағдайында қолдана білу деңгейі.

3 деңгей - шығармашылық. Бұл оқу материалын түсіну деңгейі, оны көбейте, таныс және өзгертілген оқу жағдайларында қолдана білу және шығармашылық сипаттағы өз бетінше жұмыс жасау.

Бұл формалардың барлығын математиканы оқытуда жүзеге асыруға болады. Мысалы, 5-сыныпта сан ұғымын зерттегенде когнитивті типтегі сабақ, саяхат түріндегі шығармашылық сабақ, сабақ-конференция өткізуге болады. Математика мұғалімі оқушылардың білімін бақылау кезінде стандартты емес формаларды да қолдана алады:

- математикалық эстафета қарапайым тапсырмаларды қолдана отырып, білім мен дағдыларды тексеруге мүмкіндік береді. Бақылаудың бұл түрі бір команданың мысалдарды дәйекті түрде орындауын қамтиды.

- математикалық диктант сонымен қатар қарапайым тапсырмаларды қолдануды қамтиды және өткен материалды игеру сапасын тексеруге немесе алдыңғы білімді жаңартуға мүмкіндік береді.

- математикалық викторина материалды қайталау үшін қолданылады. Викторина оқушылар топтары үшін де, әр оқушы үшін жеке-жеке өткізілуі мүмкін.

- сабақтың соңында математикалық турнирлер өткізуге болады, онда сабақ тақырыбы бойынша тапсырмалар да, ойын-сауық тапсырмалары да қолданыла алады.

Бақылаудың жеке нысаны ретінде, яғни жекелеген оқушылардың қабілеттері мен мүмкіндіктерін анықтау үшін әртүрлі олимпиадалар мен конкурстар, «кенгуру» түріндегі жарыстар пайдаланылуы мүмкін. Сабақтарды ұйымдастырудағы стандартты емес тәсіл оқушылардың қызығушылығын арттыруға, ұжымда жұмыс істеуге үйретуге, шығармашылық әлеуетті дамытуға, оқушылардың білімін тексеруге, өзіндік іс-әрекетті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Математиканы оқытудың инновациялық әдістерін қолданған кезде мұғалімнің басты міндеті - оқушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастыру. Бұл ретте мұғалім оқу және дидактикалық материалды басшылыққа ала отырып, оқушылардың іс-әрекетін бағыттайды. Мұғалім оқыту, тәрбиелеу міндеттеріне сәйкес олардың әрқайсысының тәуелсіздігі мен шығармашылық белсенділігін арттыру мақсатында оқушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастырудың әртүрлі әдістері мен құралдарының жиынтығын таңдайды.

ӘДЕБИЕТ

1. Ерменбекова С.Г. Современное состояние технологизации обучения математике в школе // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. - 2015. – 43(1).
2. Воистинова Г.Х., Байназарова М.Р. Организация дифференцированного обучения на уроках математики в средней школе // StudNet. - 2021. – 6(2).
3. Әбілқасымова А.Е. Математиканы оқытудың теориясы мен әдістемесі: дидактикалық-әдістемелік негіздері. - Алматы: мектеп, 2021. - 78 б.
4. Нурмухамедова Ж.М., Нурбаева Д.М., Жумалиева Л.Д., Жансеитова Л.Ж., Дюсов М.С. О некоторых вопросах обучения математике в школах и педагогических вузах Казахстана // Актуальные проблемы обучения математике в школе и вузе. - 2016. - 201-207.
5. Алпысбаев Е.О. Математика сабағында қолданылатын тиімді әдіс-тәсілдер // ҚазҰПУ Хабаршы. «Физика-математика ғылымдары» сериясы. - Алматы, 2017. - 1(57). – 5-7.

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Холина Марина Петровна
КГУ «Средняя школа имени Героя Социалистического Труда Есима Шайкина» КГУ «Отдел образования района Шал акына» КГУ «Управление образования акимата Северо-Казахстанской области»
г. Сергеевка, район Шал акына
marina_200769@mail.ru

Аннотация: Мақалада бастауыш мектеп жасындағы балалардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға кедергі келтіретін педагогикалық тапшылықтар қарастырылады. Бастауыш сынып мұғалімінің бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытудағы ықтимал проблемалары мен қиындықтарын жоюға мүмкіндік беретін тапсырмалардың мысалдары келтірілген. Функционалдық сауаттылыққа тікелей қатысы бар мінез-құлықтың негізгі сапасы ретінде бастауыш сынып оқушысының ойлауының тәуелсіздігін дамытуға ерекше назар аударылады.

Аннотация: В статье рассматриваются педагогические дефициты, препятствующие формированию функциональной грамотности детей младшего школьного возраста. Представлены примеры заданий, позволяющих устранять потенциальные проблемы и затруднения учителя начальной школы в развитии функциональной грамотности младших школьников. Особое внимание уделено развитию самостоятельности мышления младшего школьника как основополагающего качества поведения, имеющего прямое отношение к функциональной грамотности.
Annotation: The article discusses pedagogical deficits that hinder the formation of functional literacy of primary school children. Examples of tasks are presented that allow eliminating potential problems and difficulties of primary school teachers in the development of functional literacy of younger schoolchildren. Special attention is paid to the development of the independence of thinking of a junior schoolboy as a fundamental quality of behavior directly related to functional literacy.
Ключевые слова: функциональная грамотность; младшие школьники; начальное общее образование; овладевать осмысленным чтением; метапредметные результаты; учебной и внеучебной деятельности; педагогические приемы устранения трудностей.

Сегодняшняя общеобразовательная школа призвана подготовить детей к реальной жизни завтрашнего дня, поэтому через несколько лет учащиеся должны учитывать, как будут жить и работать, какие тенденции будут ведущими на мировом и отечественном рынке труда. Изменение актуальности профессиональных компетенций свидетельствует о повышенном спросе на специалистов, реализующих модель обучения в течение всей жизни (lifelong learning), готовых выполнять нерутинную высокоинтеллектуальную работу на основе постоянно обновляемых технологий. В настоящее время наша страна заинтересована в том, чтобы школьники обладали не только большим объемом непреложных знаний, но и навыками самовоспитания, ведь чем больше в нашей стране людей, постоянно ориентированных на самообразование, тем короче путь от возникновения технологий к их практической реализации. Однако педагогическая конструкция современного школьного образования постепенно смещается с воспитания на формирование компетентности 21 века, что существенно меняет способы познания, развития умений, рефлексии, контроля, коррекции и оценивания [1].

Среди основных недостатков отечественной системы образования специалисты отмечают низкий уровень умения учащихся овладевать осмысленным чтением и работой с моделями, анализировать, обобщать и интерпретировать информацию, неумение младших школьников выражать свои мысли, точки зрения, когда нет единственно правильного ответа, для обоснования гипотезы решения проблемы в условиях неопределенности. Причиной такого положения можно назвать традицию начальной школы строить и осуществлять учебный процесс на основе репродуктивного подхода, направленного на механическое обновление заученного, но не имеющего смысла программного материала. Около 70 % учебных заданий для младших школьников включают только операции, повторяющие учебный материал [2].

На наш взгляд, наиболее эффективным способом формирования и развития функциональной грамотности является рассмотрение учебной задачи как имитации реального мира; погрузите юного ученика в наиболее подходящие смоделированные ситуации, где ему предстоит самостоятельно принимать сложные решения. Такие упражнения должны помочь младшему школьнику сотрудничать и работать в группе, стратегически решать учебные задачи и задачи, осмысливать победы и неудачи, оценивать свои действия [3].

Подводя краткий обзор понятия «функциональная грамотность», можно утверждать, что данное определение традиционно ассоциируется с сочетанием навыков чтения, письма, арифметики и логического мышления для решения повседневных задач. В настоящее время более уместна обновленная характеристика определения

функциональной грамотности младшего школьника: «функциональная грамотность – это базовые знания человека, которые:

- успешно взаимодействовать с изменяющимся окружающим миром, уметь использовать свои способности для его улучшения;
- уметь решать различные (в том числе нестандартные) учебные и жизненные задачи, иметь устоявшиеся навыки создания алгоритмов основных действий;
- способность создавать общественные отношения в соответствии с морально-этическими ценностями общества, правилами партнерства и сотрудничества;
- комплекс рефлексивных умений, обеспечивающий оценку грамотности человека, стремления к дополнительному образованию, самовоспитанию и духовному развитию; уметь предсказывать свое будущее» [4].

Под функциональной грамотностью часто понимают способность школьников применять свои знания для решения повседневных задач, что имеет смысл в мире постоянно увеличивающегося информационного потока. Успех современного школьника определяется, прежде всего, умением выявлять, анализировать, обобщать информацию, определять ее актуальность и истинность, экстраполировать ее на собственный опыт. Поэтому при оценке достижений своих учеников учитель должен ориентироваться не на параметры объема знаний по предмету, а на метапредметные компетенции, позволяющие ему решать учебные и жизненные задачи.

Целевые учебные задания и упражнения, способствующие формированию функциональной грамотности учащейся молодежи, можно найти в некоторых учебно-методических сборниках. Анализ учебников по математике дает основание говорить о том, что в их содержании содержатся задания, направленные на развитие востребованных в жизни компетенций. Эти задания также направлены на повышение внутренней мотивации, поощрение самостоятельности и содержания в выполнении воспитательной работы. Использование такого скрытого резерва функциональной грамотности учащейся молодежи, как внеаудиторная деятельность, практически отсутствует. Кроме того, следует отметить, что для этой цели могут использоваться занятия по всем пяти обязательным направлениям: общеинтеллектуальному, спортивно-оздоровительному, духовно-нравственному, общекультурно-социальному [5, с. 2]. Важно выделить ряд шагов, позволяющих учителю начальных классов более вдумчиво подходить к оценке учебных задач через призму формирования функциональной грамотности учащихся.

1. Актуализируем внутреннюю мотивацию

Вовремя заданный на этапе целеполагания вопрос «Зачем нам это нужно уметь?» или «Где мы этим сможем воспользоваться в жизни?» позволяет побудить учеников к самостоятельному размышлению о том, что может дать тот или иной навык, умение, знание. Это может стать хорошей основой собственной мотивации младшего школьника к самообразованию.

2. Стимулируем развитие самостоятельности

Всеобъемлющий контроль со стороны родителей и учителей должен уступить место готовности прийти на помощь в нужную минуту, оказать ребенку необходимую поддержку. На наш взгляд, необходимо задавать два вектора в решении этого вопроса. Первый — оценивать усилия обучающегося в достижении поставленной цели, старания в работе над самим собой. Второй — оставлять право на ошибку, что позволит снизить уровень тревожности и преодолеть известный родительский комплекс «идеальной работы».

3. Наполняем привычные задания интересным смыслом

Даже такую рутинную и однообразную механическую работу первоклассника, как написание цифр, всегда можно превратить в увлекательное занятие по украшению спинки сказочного барашка завитушками из цифры «6» или «9». Не менее интересным занятием станет оформление поздравительной открытки для дедушки и бабушки, сделанной своими

руками. Текст в ней необходимо написать так красиво и аккуратно, чтобы они смогли его прочитать, несмотря на плохое зрение.

Новым интересным смыслом может быть наполнено задание, в котором заучивание конкретной истины превращается в самостоятельное и увлекательное исследование [6].

В то же время мы вынуждены признать, что умение участников образовательного общения использовать цифровые технологии является сегодня существенным препятствием для развития функциональной грамотности. Очередная волна пандемии, которая медленно, но, верно, как яркий луч прожектора, переместилась в новую эру дистанционного обучения, показала все недостатки отечественной системы образования. Оставляя без внимания техническую сторону проблемы, отметим, что методическая подготовка учителя еще нуждается в активной корректировке и совершенствовании. Преподаватели при всех своих профессиональных усилиях и трудолюбии не могут поставить на конвейер превращение простого сборника офлайн-уроков в широкий поток увлекательных онлайн-блокбастеров и образовательных инструментов без соответствующей поддержки методистов.

Участники образовательного общения поняли, что в непредсказуемости и неопределенности современного мира учащимся не хватает не только инновационного педагогического дизайна или новой архитектуры урока, но и самого главного. самостоятельность как фундаментальное качество поведения, непосредственно связанное с функциональной грамотностью. Стремление к самообразованию, как известно, возможно лишь в том случае, если ученик может действовать самостоятельно. Дети младшего школьного возраста, уровень самоорганизации которых не слишком высок, нуждаются в особой и уважительной заботе в этом вопросе. Поэтому значительно возрастает роль равноправного партнерства педагогических и родительских объединений в организации надежного обеспечения учебной деятельности младших школьников.

Результат этой важной работы, на наш взгляд, зависит от организации продуманной системы работы учителя и качества учебных заданий, которые можно предложить учащимся для самостоятельной работы. Современный профессиональный педагог может сделать правильный выбор в пользу метапредметных развивающих задач, позволяющих задать необходимый вектор, направленный на формирование и развитие функциональной грамотности учащейся молодежи в рамках учебной и внеучебной деятельности. При этом ему должны помогать как научно-педагогическая общественность, так и квалифицированные издатели учебно-методической литературы.

ЛИТЕРАТУРА

1.Громова, Л.А. Спортивно-оздоровительное направление внеурочной деятельности. 4 класс: учебно-методическое пособие/Л.А.Громова, В. Ф. Красноперова. - Москва: Планета, 2021. -72 с. - (Развивающие задания для школьников). - ISBN 978-5-907281-61-5.

2.Громова, Л.А. Функциональная грамотность учителя при реализации задач национального проекта «Образование» / Л. А. Громова // Кон-ференциум АСОУ: сборник научных трудов и материалов научно-практических конференций. — 2020. — Вып. 2-2.

3.Кулакова, Н. В. Роль лингвистических способностей в становлении функционально грамотной языковой личности / Н. В. Кулакова // Начальная школа. — 2020. — № 3.

4.Минаева, С. С. Математика. 4 класс: учебник: в 2 ч. / С. С. Минаева, Л. О. Рослова. — Москва: Вентана-Граф, 2019. — Ч.1. — 127 с. — (Линия УМК С. С. Минаевой, Л. О. Рословой, О. А. Рыдзе; под ред. В. А. Булычева. 1-4). — ISBN 978-5-360-11244-0.

5.Минаева, С. С. Математика. 4 класс: учебник: в 2 ч. / С. С. Минаева, Л. О. Рослова. — Москва: Вентана-Граф, 2019. — Ч.2. — 146 с. — (Линия УМК С. С. Минаевой, Л. О. Рословой, О. А. Рыдзе; под ред. В. А. Булычева. 1-4). — ISBN 978-5-360-11242-6.

6.Пичугин, С. С. Универсальные учебные действия: как прервать константу неуспешности / С. С. Пичу-гин // Начальная школа. — 2019. — № 7. — С. 42-49.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ

Малгаждарова Асель Мырзабаевна
«Парасат» мектеп-лицейі КММ
Қызылжар ауданы, Бескөл а., СКО

Аннотация: аталмыш мақалада бастауыш сыныпта математикалық сауаттылықты дамыту жолдары арқылы қарастырылған.
Аннотация: В статье рассмотрены пути развития формирования математической грамотности на уроках математики у учащихся начальных классов. Формирование математической грамотности, способности использовать приобретаемые знания, умения, навыки для решения максимально широкого диапазона жизненных задач - одна из приоритетных задач, стоящих перед учителем.
Annotation: The article discusses the ways of developing the formation of mathematical literacy in mathematics lessons for primary school students. The formation of mathematical literacy, the ability to use acquired knowledge, skills, and skills to solve life problems is one of the priority tasks facing the teacher.
Кілт сөздер: математикалық сауаттылық, математикалық құзыреттілік, технология.

Қазіргі уақытта математикалық сауаттылықты дамыту өзекті болып табылады. 2021-2022 оқу жылына арналған әдістемелік нұсқау хатында білім алушының тұлғалық үйлесімді қалыптасуы, функционалды сауаттылығы мен бәсекеге қабілеттілігінің дамуы ерекше аталып өтті. Бастауыш мектепте көптеген балалар математиканың өмірдегі маңыздылығын түсінбейді, сондықтан, ең белсенді қызығушылық кезеңінде балаға математиканың өмірдегі құндылығын түсінуге көмектесу өте маңызды.

Бастауыш сынып оқушыларының математика сабақтарында, қосымша лицей компонеттерінде, факультатив сабақтарында қажетті есептеу дағдылары, мәтіндік есептерді шешуде қарапайым ойлауды жүргізу мүмкіндігі, математикалық сөйлеу мен жазудың бастапқы дағдылары, математикалық мәдениет қалыптасады.

Математикалық мәдениет ұғымына: есептеу мәдениеті, логикалық мәдениет, математикалық сауаттылық кіреді. Математикалық сауаттылық - оқушылардың қоршаған шындықта туындайтын және математика құралдарымен шешуге болатын проблемаларды тану, математика тілінде тұжырымдау, бұл проблемаларды математикалық фактілер мен әдістерді пайдалана отырып шешу, қолданылған шешім әдістерін талдау, қойылған проблеманы ескере отырып, алынған нәтижелерді түсіндіру, шешім нәтижелерін тұжырымдау және жазу қабілеті.

Сабақта математикалық сауаттылықты қалыптастыру құралдары:

- оқушылардың тапқырлығын, стандартты емес шешімдерді табу қабілетін дамытатын проблемалық оқыту технологиясы;
– оқушыларға түрлі жағдайларда бағдарлауға мүмкіндік беретін жобалау технологиясы,
- кіші оқушылардың математика сабақтарына қызығушылығын сақтауға мүмкіндік беретін ойын технологиясы.

Сабақтың тиімділігін арттыру және оқушылардың математикалық сауаттылығын дамыту жолдарының бірі – сабақ барысында оқушылардың алған білімін баяндауға ынталылығын арттыру. Оқушы назарын аударатын, ойына түрткі болатын математика туралы қызығушылықты материалдар, әртүрлі қызықты тартымды есептер, ойындар сабақ үстінде өзінің орнын табу керек. Мұндай есептер оқушылардың математикаға деген ынта-ықыласын арттырып, есептерді өздігінен шешуге итермелейді, сонымен қатар логикалық ой-өрісін дамытады.

Оқушылардың математикалық сауаттылығының деңгейі математикалық құзыреттіліктің дамуымен бағаланады. Математикалық құзіреттілікті есептеулерді жүргізуді қажет ететін есептер жүйесі, математиканың әртүрлі салаларынан байланыс орнатып, материалды біріктіруді қажет ететін тапсырмалар, фактілер мен әдістерді көбейту арқылы қалыптастыруға болады. Оқушылар алған білімдерін күнделікті өмірде не үшін және қайда пайдалы болатынын түсінуі керек, осы білімді әртүрлі жағдайларда қолдану қажеттілігі мен қабілетіне ие болуы керек. Мысалы, қажетті материалдың құнын, массасын, мөлшерін есептеу, нұсқауларға сәйкес әрекет ете білу және т. б.тұрмыстағы математикалық мәселелерді айыра білу және есептеулерге байланысты жобалар байқауын ұйымдастыра алу болып табылады. Мұндай жобалардың тақырыптары: "Үй пиццасын дайындау құнын есептеу және мейрамхана пиццасының құнымен салыстыру", "Мұражайға бару шығындарының сметасын жасау", "Мектепке (үйірмеге) баруға кететін уақытты есептеу, "Сапарға уақыт пен кететін ақша шығындары" және т.б.. Мұнда педогогтің басты әрекеті мектеп оқушыларының назарын үнемі осы байланысқа аудару керек: "Өмірде сендер осы құбылыстар мен объектілерді қайда кездестіресіңдер?", "Бұл білім немесе дағды сендерге қайда және қалай пайдалы болуы мүмкін?". Сонымен қатар математикалық сауаттылықты қалыптастыруға, ақпаратты түрлендіруге, диаграмма мен кестелер, сызбамен жұмыс істеуге бағытталған символдық мәтіндерді қолданатын тапсырмалар да ықпал етеді. Кестелерде оқушы тапсырманы орындау кезінде қолдануы керек мәліметтер (елдің аудандары, жануарлардың массасы туралы ақпарат және т.б.) бар. Мысалы, кестеде поездардың қозғалыс кестесі көрсетілген және оқушыларға:

1. Белгілі бір маршруттағы поездың нөмірі;
2. Нақты поездың жөнелтілу уақыты;
3. Поезд қалғандарынан бұрын жөнелтілетін қаланы анықтау ұсынылады.

Математика сабақтарында балалар ақпаратты берудің, сақтаудың және жүйелеудің ең тиімді формаларының бірі схемалар, графиктер және диаграммалар бола алатындығын біледі. Оқушылар график немесе диаграмма бойынша нақты ақпаратты табуды үйренеді. Мысалы: Айша, Марал, Жанат және Самат жазғы демалыста айтарлықтай өсті. Диаграммада жазда кім және қанша өскені және оқу жылының басында әр баланың өсуі көрсетілген. Мыны сұрақтарға жауап бер: Балалардың қайсысы бәрінен биік болды? Ең төмені кім? Балалардың қайсысы бірдей ? Айша мен Марал неше сантиметрге бірдей өсті?

Сонымен қатар сызба және олардағы ақпаратпен жұмыс практикалық зор маңызға ие. Мысалы, кинотеатр залының диаграммасында әр түрлі билет құны бар орындар әр түрлі түстерменен белгіленеді, ал бос орындар қара түспен боялған. Бес дос бір қатарға отырғысы келеді және ең арзан нұсқаны таңдайды. Олардың орындарын, қатарын және билеттердің құнын анықтаңыз.

Математикалық сауаттылықты қалыптастыру, яғни оқушы іс — әрекетінің, қарым-қатынас пен әлеуметтік қатынастардың әртүрлі салаларында өмірлік міндеттердің кең спектрін шешу үшін өмірде үнемі алған барлық білімді, дағдыларды пайдалану мүмкіндігі, мұғалімнің алдында тұрған басым міндеттердің бірі болып табылады

ӘДЕБИЕТТЕР

1. [Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары: / Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы №832 қаулысы // ресми мәтін. Астана: Әділет, 2012. – 14 б.]
2. [Назарбаев, Н. Ә.: Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам / Н.Ә. Назарбаев // Егемен Қазақстан.]
3. [Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы / Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы №1118 Жарлығы // ресми мәтін. – Астана, 2012. 5. А.Қ.Әлімов.]

LESSON STUDY ТӘСІЛІ – БІЗДІҢ ТӘЖІРИБЕМІЗДЕ

Кожахметова Гульзат Ергалиевна
Павлодар облысының білім бөлімі Екібастұз қаласы білім бөлімінің № 21 орта білім беру мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдері
gulzat75@mail.ru

Аңдатпа. Lesson Study – мұғалім тәжірибесі саласындағы білімді жетілдіруге бағытталған, сабақтағы іс-әрекеттегі зерттеудің ерекше үлгісі болып табылатын педагогикалық тәсіл. Себебі бірлесіп жоспарлау, бірлесіп қадағалау, бірлесіп талдау арқылы біз оқыту туралы бірлескен пікір қалыптастырамыз. Лессон Стади - педагагогикалық тәсіл, яғни балалардың сабаққа қызығушылығын оятады, білім сапасын арттырды.
Анатация. Lesson Study - педагогический подход, направленный на совершенствование знаний в области практики учителя, являющийся уникальным примером исследования в действии на уроке. Потому что через совместное планирование, совместное наблюдение, совместный анализ мы формируем совместное мнение об обучении. Лессон Стади - это педагогический подход, который прививает детям интерес к урокам, повышает качество образования.
Anatation. Lesson Study is a pedagogical approach aimed at improving knowledge in the field of teacher practice, which is a unique example of action research in the classroom. Because through joint planning, joint observation, joint analysis, we form a joint opinion about learning. Lesson Study is a pedagogical approach that instills in children interest in lessons and improves the quality of education.
Түйін сөздер: білімді жетілдіруге бағытталған, бірлескен орта, зерттеу әрекеттері, шығармашылық тапсырмалар, мониринг есептер, зерттеу ресурстары.
Ключевые слова: совместная среда, исследовательская деятельность, творческие задания, мониринговые отчеты, исследовательские ресурсы, направленные на совершенствование знаний.
Key words: collaborative environment, research activities, creative tasks, monitoring reports, research resources aimed at improving knowledge.

Lesson Study – мұғалім тәжірибесі саласындағы білімді жетілдіруге бағытталған, сабақтағы іс-әрекеттегі зерттеудің ерекше үлгісі болып табылатын педагогикалық тәсіл. Себебі бірлесіп жоспарлау, бірлесіп қадағалау, бірлесіп талдау арқылы біз оқыту туралы бірлескен пікір қалыптастырамыз. Бұл жағдайда біз оқыту аспектілерін өзіміздің ұстанымымыз тұрғысынан ғана емес, Lesson Study дайындаған әріптестеріміздің көзімен де қарастырамыз, соның нәтижесінде біз Lesson Study барысында бақылаған нақты сабақты өзіміздің жоспарлаған сабағымызбен салыстырамыз. Бұл біздерге өзіміз әдетте мән бермейтін, елемейтін, әдетте «шеттетіп тастайтын» немесе болжамды білім ретінде сақталып қалатын нәрселерді аңғаруымызға түртті болады. [1,б 49]

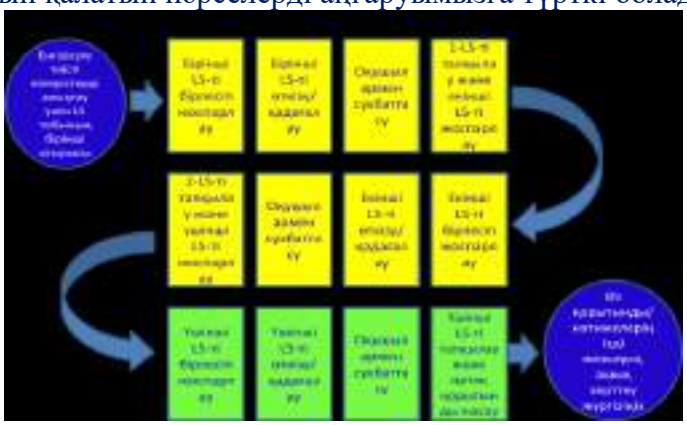

1сурет «Lesson Study тобының отырысының сызбасы»

Біз, қазақ тілі мен әдебиет мұғалімдері, үш циклден тұратын Lesson Studyді басшылыққа алып, зерттеу сабағымызды бірлесе отырып, тәжірибеден өткіздік. Бұл Lesson Studyдің тиімді жері – жасалынған іс-әрекеттің қатып қалған қағидасы жоқ. Негізгі идеясын түсініп, мектептің, оқушының және мұғалімнің мүмкіндіктерін ескере отырып, нәтижеге қол жеткізу үшін қолжетімді, тиімді қадамдар жасауға болатынына көз жеткіздік.

Lesson study – дің басты мақсаты:

Тәжірибеміздің нәтижеін алдымыздағы оқушылардың білім деңгейінің жоғарғы көрсеткіш көрстуінде, яғни, оқушының білім алуына жағдай жасау, көмектесу, топ мүшелерінің кәсіби дамуына ықпал ету.

Зерттеу мынадай кезеңдерден құралды:

Топтар құру

Қатысушылардың рөлдерін белгілеу

Зерттеу тақырыбын анықтау

Зерттеу сұрағын құрастыру

Сабақты бірлесіп жоспарлау

Сабақты қадағалау тәсілдерін таңдау

Зерттеу сабағын өткізу

Сабақтан кейінгі талдау жүргізу

Талдау және рефлексия негізінде қорытынды шығару

Қорытынды негізінде жетілдіруді қажет ететін салаларды анықтау

Нәтижелерді жариялау бөліп алдық.[3,б 52-53]

Зерттеу сабағын жүргізу үшін:

– «Ls - жарқын жол» атты зерттеу тобын құрдық. Зерттеу тобында осы бағдарламаны игерген мұғалімдермен қоса, сынып жетекші және психолог мамандары болды. Зерттейтін сыныпты таңдауда, пән мұғалімдерімен бірлесе ақылдаса отырып, зерттеуге 5«А» сыныбын алдық. Себебі, ол сыныпта қазақ тілі мен әдебиет пәні бойынша білім деңгейі төменгі көрсеткішті көрсетіп отыр.

– Келесі қадам –сыныптың проблемасын анықтау болды. Осы сыныпқа сабақ беретін негізгі пән мұғалімдері сабақтағы проблемаларын Лессон Стади бұрышына жазып, бірнеше проблемалар анықталды. Одан кейін зерттеуші топтың отырысы болды. Отырыстың соңында бірнеше проблемадан ең негізгі проблеманы анықтадық.

Ол қандай негізгі проблема? «Білім баспалдағы әдісі арқылы оқушылардың тілге деген мотивациясын арттыру» – деп алдық.

– «Ls - жарқын жол» атты зерттеу тобы бірігіп, бақыланатын оқушылырды анықтады. Мұнда А оқушысы – сабақты жақсы оқиды, бірақ өзіндегі ақпаратпен бөліспейді. В оқушысы – сабақта үлгерімі ортадан жоғары, тұйық оқушы, белсенділік танытпайды, тек сұрағанда ғана жауап беретін оқушы. Ал С оқушысы – сабаққа қызығушылығы жоқ, ештемеге қызықпайтын оқушы.

– Зерттеу сабағын бастамас бұрын, біздің атқарған жұмыстарымыз қандай болды? 6 «Б» сынып оқушыларының қызығушылығын деңгейін анықтайтын сауалнама алынды.

2. Оқушы үнін ескеру мақсатында олардан сұхбат алынды.

3. Анықталған проблеманы шешу мақсатында «Ол үшін қалай жұмыс жасаймыз?», «Қандай әдіс-тәсілді қолданамыз?» – деген сұрақтар айналасында талқылау жасалынды.

4. Ұсыныстарды және оқушы үнін ескере отырып, қазақ тілі пәнінің мұғалімі Қыдырмоллаева. Бибигул Толегенқызы №1 зерттеу сабағының жоспарын жасап келіп, ұсыныстарды айтылып, қайта жоспарладық.

1. Топ мүшелеріне тапсырмалар берілді. (Сабаққа қажетті ресурстар)

– Зерттеу сабағының оқушыларға әсерін білу үшін, бақылаудағы оқушылардан сұхбат алынды.

– №1 зерттеу сабағыны талдау жүргізілді, бақылаудағы оқушылардың іс-әрекеті талданып, сабақтың сәтті, сәтсіз тұстарын анықтадық та, сәтсіз тұстары бойынша қайта

жоспарлап, зерттелетін 2-ші пән бойынша №2 зерттеу сабағының жоспарын бірлесе құрдық. Әрине, мұнда «оқушы үнін» ескеріп отырдық. Ал оқушыларды бақылауда мұғалімдердің бақылау дағдысы қалыптасқанша бір оқушыны бақылайтын екі бақылаушы болды.

– Осы қадамдар бойынша №3 зерттеу сабағын да бірлесе жоспарлап, №2 зерттеу сабағының сәтсіз тұстарын ескеріп, қайта жоспарлап өткіздік.

Сабақтар барысында қандай әдіс-тәсілдерді қолдандық? Сабақ барысында «Матрицалық талдау», «Бір қадам артқа», «Миға шабуыл», «Қос жазба күнделігі», «Шығармашылыққа баулу», «Гамбургер» , «Сөйлесейік-бірге орындайық-сипаттайық», «Сәйкестендір», «Түрлі-түсті диаграмма», тұжырымдамалық карта құру, «Стоп кадр» әдіс-тәсілдерін қолдандық.[5,б 53-65]

Бақылаудағы оқушылардың білім деңгейін ескеріп, мынадай тапсырмалар берілді.

I топ –«Сөз тапқыштар»

Тапсырма: Мәтінде берілген қанатты сөздерді теріп жазып, тақырыпқа байланысты мақал-мәтел айтыңдар.

II топ – «Ой тапқыштар»

Тапсырма: Әңгімеде автор кейіпкерлерді қалай сипаттады, олардың оброзын қалай ашты, нақты мысалдармен дәлелдеп көрсетіңдер.

III топ –«Тілшілер»

Тыңдалымда берілеген оқиғаны жалғастырыңдар.

Тапсырма:

I V топ «Суретшілер»

Тапсырма: Берілген суреттер бойынша әңгіменің мазмұнына қарай орналастырып, постер қорғау. (сурет, кластер құрастыру, жапсырма т.б)

Сонымен, L.S. зерттеу сабағының тиімділігі:

- Мұғалімдер арасында кәсіби диалогты қалыптастырып, дамытады.
- Ұжымдық мәдениетті қалыптастырады.
- Мұғалімдердің назарын оқушылардың білім қажеттіліктеріне аударады.
- Бағдарламаны, ғылыми тұжырымдамаларды терең түсінуге көмектеседі.
- Мұғалімдер кәсіби педагогикалық білімін дамытады.
- Мұғалімдер сабақты бақылау және кері байланыс беру дағдыларын қалыптастырады.
- Мұғалімдер білімның ғылыми мағынасына түсінеді және зерттеушілерге айналады.
- Оқушының оқуы жақсарады.
- Функционалдық сауаттылығы дамиды.
- Қоғамға қажетті тұлға болып қалыптасады.

Біздің бұрынғы тәжірибемізде сабақ жоспарын бірігіп құру, сабақты бірігіп зерттеу, проблемаларды бірігіп шешу деген болмаған еді. Лессон Стади мұғалімдердің кәсіби біліктілігін көтерудің, білімін жетілдірудің, тәжірибе алмасудың оңтайлы әдісі екеніне көз жеткіздік. [2,б 52]

К. Ушинский: «Мұғалім – өзінің білімін үздіксіз жетілдіріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, ізденуді тоқтатқанда, оның мұғалімдігі де жойылады» дегендей ізденісімізді тоқтатпайық.

Бірге жиналу — бұл бастама,
Бірге болу — бұл ілгерілеу,
Бірге жұмыс істеу — бұл жетістік.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Lesson Study» нұсқаулығы
2. Мектептегі тәжірибе кезеңінде орындауға арналған тапсырмалар Екінші басылым
3.Басшылыққа арналған нұсқаулық. Екінші басылым
4. Үлестірмелі материалдар үшінші апта
5. С.Мирсеитова.Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ДАРЫНДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ОДОРЕННОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ
WAYS TO INCREASE THE GIFTEDNESS OF PRESCHOOLERS

Орынханова Алуа Думановна
ЖШС «Erudit kids» балабақшасы, Абай облысы, Семей қаласы, Қазақстан
orynkhanova.alua@mail.ru

Аннотация: Дарындылық - тума талант, ал соны ары қарай дамыта білу, педагогтің қолында. Егер баланың шығармашылық дарынын байқасаңыз оны тек жалғыз емес, баланың ата-анасымен бірігіп жұмыс істеп дамытса болады. Сол дарындылықты дамытудың бірнеше әдісін осы мақаладан оқи аласыздар.
Аннотация: Одарённость – это врождённый талант, а умение его развивать – дело рук педагога. Если вы заметили у ребёнка творческие способности, то развивать их можно вместе с его родителями, а не в одиночку. В этой статье вы можете узнать о несколькиз способах развития этих способностей.
Annotation: Giftedness is an innate talent, and the ability to develop it is the work of a teacher. If you notice a child's creative abilities, then you can develop them together with his parents, and not alone. In this article, you can learn about several ways to develop these abilities.
Түйін сөз: Дарындылық, ғалымдардың зерттеуі, зияткерлік қабілет, интеллект

"Дарындылық" сөзін бәрі бірдей түсіне бермейді. Егер сіз достарыңыздан сұрасаңыз, онда көптеген анықтамаларды естисіз. Бірақ ғалымдар әлі күнге дейін осы терминнің ең жақсы анықтамасын іздеуді жалғастыруда. Алайда барлық ғалымдар дарындылықты "жоғары интеллект"деп анықтауға болмайды деп келіседі.

Бірақ, егер сіз мұғалімнен сізге дарынды оқушыны сипаттауды сұрасаңыз, онда көп жағдайда ол ең алдымен ақыл-парасаты мен жоғары жетістіктері бар баланы атайды. Әрине, табыстар мен интеллект дарындылықтың барлық негізгі ғылыми модельдерінде бар, оларға алдағы уақытта назар аударамыз, бірақ олар осы тұжырымдаманың көптеген басқа компоненттерінің бір бөлігі ғана. Сонымен қатар, ғылыми модельдер дарындылықтың қай аспектісіне назар аударатындығымен ерекшеленеді. Бір модельдерге сәйкес, дарындылықтың орталық компоненті - туа біткен қабілеттер, ал басқалары қоршаған ортамен өзара әрекеттесуді негізгі буын деп санайды немесе басқа нәрсеге сүйенеді. Бірақ егер интеллект дарындылықтың жалғыз және маңызды құрамдас бөлігі болмаса, онда дарындылық дегеніміз не?

Дарынды бала - ақыл-ой дамуында құрдастарынан едәуір озып кететін немесе ерекше қабілеттерін көрсете білетін балалар (музыкалық, көркемдік және т.б.).

Жұмыстың мақсаты: мектепке дейінгі жастағы дарынды балаларды анықтау.

Міндеттері:

1. дарындылық және дарынды бала түсінігін ашу
2. мектепке дейінгі жастағы дарынды балалардың даму ерекшеліктері.
3. балалардың дарындылығын анықтау әдістемесін зерделеу
4. дарынды балаларды оқытудың, мақсатының қағидаларын талдау

Зерттеу нысаны: дарынды балалар

Осы бақылауларға сүйене отырып, Н.С. Лейтес дарындылықтың пайда болуы туралы келесі гипотезаны алға тартты. Интеллекттің ерте дамуын түсінудің кілті-мұндай балаларда дамудың өте жылдам қарқынына байланысты жақындасу пайда болады, содан кейін балалық шақтың әртүрлі кезеңдерінен келетін жас сезімталдығы, жас дарындылығының қасиеттері уақыт өте келе біріктіріледі. Және бұл, шамасы, біраз

уақытқа, ақыл-ойды дамытудың алғышарттарын екі есе, тіпті бірнеше рет күшейтуге әкеледі! Баланың дарындылығымен А.Панфилов өзінің құрдастарына қарағанда жоғары, басқалармен тең, оқуға деген құлшынысты және айқын шығармашылық көріністерді түсінеді. Дарындылық жеке тұлғаның жүйелі білімі ретінде үйлестіруші, реттеуші, шығармашылық белсенділіктің стимуляторы болып табылады, баланың әлемге, қоршаған ортаға, басқа адамдарға, өзіне жақсы бейімделуіне мүмкіндік беретін шешімдерді табуға көмектеседі. Дарындылық - бұл баланың өмірге бейімделу үшін генетикалық және тәжірибелік алдын-ала анықталған мүмкіндіктерінің өлшемі.

Қабілеттерді дарындылықтың негізі ретінде қарастыратын модельдер, егер жоғары зияткерлік қабілеттер өте ерте жаста айқын көрінсе, онда олар өмір бойы сақталады. Бұл бағыттың ең танымал өкілі – американдық ғалым Льюис М. Терман (1877-1956), Терман дарынды адамдарды зерттеудің пионері болып саналады. Отыз жыл бойы олдарынды балалар тобының дамуын байқады. Отыз жылдан кейін ол әлі де IQ баласында 135тен көп болса, ол өмір бойы жоғары болып қала беретініне сенімді болды. Бірақ 1954 жылы қайтыс болуынан екі жыл бұрын, оның көңілін қалдыратын жағдай, өзінің негізгі болжамының дұрыс емес екендігін анықтады. Оның IQ өмір бойы жоғары болып қалады деген гипотеза ғана емес, сонымен қатар жоғары АЙКЮ өмірдің сәттілігінің кепілі деген тұжырым дұрыс болмады. Ол байқаған көптеген данышпандар өз өмірінде кәсіби және қызықты ештеңеге қол жеткізе алмады. Жоғары интеллект кез келген ерекше жетістікке жетуге кепілдік бермейтіні белгілі болды.

Зерттеушілердің көпшілігі дарындылықты интегративті (жиынтық, жалпы) жеке қасиет деп санайды. Басқаша айтқанда, егер адам дарынды болса, онда ол көптеген қызмет түрлерінде жетістікке жете алады. Тәжірибе көрсеткендей, көрнекті дарынды адамдар бір уақытта әр түрлі салаларда шыңдарға жиі жеткен: Леонардо Да Винчи суретші, инженер және көрнекті натуралист болған; М. В. Ломоносов көрнекті ғалым ғана емес, ақын және суретші болған; А. С. Пушкин өлеңдер мен проза жазды, сонымен қатар өз шығармаларына керемет суреттер жасады, және бұл тізімді ұзақ уақыт жалғастыруға болады.

Бірақ тағы бір көзқарас дамыды: оған сәйкес ешқандай дарындылық жоқ, дарындылық әрқашан белгілі бір қызмет түрімен байланысты, ол әрқашан математикалық, музыкалық, әдеби немесе спорттық және одан әрі шексіз. Қанша қызмет түрі, сонша дарындылық түрлері бар. Қазіргі заманғы мамандардың ең танымал және қабылдаған идеясы-американдық психолог Джозеф Рензуллидің адам әлеуеті туралы тұжырымдамасы.

Оның іліміне сәйкес, дарындылық-бұл үш сипаттаманың үйлесімі:

- зияткерлік қабілеттер (орташа деңгейден асатын);
- өнерлі;
- табандылық (тапсырмаға бағытталған мотивация).

Бір қызығы, бұл теориялық модельдің атауында Дж. Рензулли "дарындылық" терминінің орнына "потенциал"терминін қолданады. Бұл тұжырымдама Дарынды ғана емес, сонымен бірге барлық балаларды тәрбиелеу және оқыту жүйесін дамыту үшін қолданылатын әмбебап схеманың бір түрі екендігінің дәлелі. Бөлінген Дж. Рензулли триадасын автор әдетте мотивацияны, керемет қабілеттерді (ақыл-ойды) және шығармашылықты (шығармашылықты) білдіретін үш өзара қиылысатын шеңбер түрінде ұсынады, бұл осы үш компоненттің өзара әрекеттесу сипатын айтарлықтай анықтайды. Сонымен, дарындылық тек ақыл ғана емес, шығармашылық қана емес, белгілі бір мотивация ғана емес. Бұл барлық үш сипаттаманы қамтитын кешен.

Осы дарындылықты анықтау үшін бірнеше әдістерді қолдана аламыз:

"Перцептивті модельдеу" әдісі перцептивті модельдеу әрекеттерін меңгеру дәрежесін анықтауға бағытталған. Тапсырманы орындау үшін балалар фигураны (шеңбер немесе шаршы) көрсетілген элементтерге көзбен бөлуі керек. Мұны істеу үшін осы

элементтерді олардың кеңістіктік жағдайын, қатынасын және бұрышын өзгерте отырып, ұсыну тұрғысынан біріктіру қажет.

"Схемалау" әдістемесі бейнелі ойлау әрекеттерін меңгеру дәрежесін анықтауға бағытталған. Тапсырмалар осы әдістемесін анықтайды іскерлігі, балаларды кеңістікте әр түрлі формаларды қолдана отырып схематического сурет жолдары (қамтитын бағдарлары және қозғалыс бағыты).

"Жүйелеу" әдістемесі логикалық ойлау саласындағы қабілеттердің даму деңгейін, жүйелеудің күрделі нысандарын игеру деңгейін анықтайды: жіктеу, сериялау және оларды біріктіру. Мәселелерді шешу үшін бала кестеге фигураларды орналастырған кезде осындай кестені құру принципін ескеруі керек: фигураларды пішіні мен өлшемі бойынша жіктеу тіркесімі.

"Мультипликативті классификация" - ж.Пиагеттің баланың бір уақытта жіктеудің екі негізін ескере отырып, материалды жіктеу мүмкіндігін анықтауға бағытталған әдістемесі.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Внатер, В. Помощь в развитии одаренных детей / В. Внатер // Одаренный ребенок. – 2010.
2. Зеленина, Е.Б. Одаренный ребенок: как его воспитывать и обучать? / Е.Б. Зеленина // Народное образование. – 2010. - № 8
3. Савенко, А.И. Одаренные дети в саду и школе / А.И. Савенко – М., Академия, 2000.
4. Ф. Монкс, И.Ипенбург Одаренные дети // 2014

ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС – ҚИМЫЛ
ЛАБОРАТОРИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГА И СЕТЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ
TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT LABORATORY AND NETWORKING

Жамалова Айзада Камалдиновна
Жамбыл облысы Байзақ ауданы Ғани Мұратбаев атындағы гимназиясы
Жамбыл облысы, Қазақстан
aizada74@bk.ru

Аңдатпа: мақалада білім беру жүйесіне қойылатын заманауи талаптар жағдайында педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттырудың маңыздылығы қарастырылған. Әсіресе қоғам мен технологияның қарқынды өзгерістері кезеңінде білім сапасын қамтамасыз етудегі мұғалімнің кәсіби дамуының рөлін талдайды.

Мақалада педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру, кәсіби қайта даярлау, өзін-өзі тәрбиелеу және кәсіби қоғамдастықтарға қатысу сияқты кәсіби өсудің әртүрлі аспектілері қарастырылған. Оқыту дағдыларын дамыту, оқытудың жаңа технологияларына бейімделу және инновациялық әдістерді қолданудың маңыздылығына ерекше назар аударылады.

Мақалада педагог кадрлардың кәсіби өсуін қолдау және ынталандырудағы білім беру ұйымдары басшыларының рөлі де қарастырылған.

Жалпы, мақалада білім сапасын арттыруға мүдделі кез келген адам үшін құнды ақпарат пен ұсыныстар берілген.

Кілт сөздер: білім беру сапасы, маман, кәсіби өсу, жаңартылған бағдарлама

Аннотация: В статье рассматривается важность повышения квалификации педагогических кадров в условиях современных требований к системе образования. Анализируется роль

профессионального развития педагога в обеспечении качества образования, особенно в период быстрых изменений в обществе и технологиях.
В статье рассматриваются различные аспекты профессионального роста, такие как профессиональное развитие педагогических кадров, профессиональная переподготовка, самообразование и участие в профессиональных сообществах. Особое внимание уделяется важности развития педагогических навыков, адаптации к новым технологиям обучения и использованию инновационных методов.
Также в статье рассматривается роль руководителей образовательных организаций в поддержке и стимулировании профессионального роста педагогических кадров.
В целом, в статье представлена ценная информация и предложения для всех, кто заинтересован в повышении качества образования.
Ключевые слова: качество образования, специалист, профессиональный рост, обновленная программа.
Annotation: The article considers the importance of improving the qualifications of pedagogical personnel in the context of modern requirements for the education system. It analyzes the role of teacher's professional development in ensuring the quality of education, especially during the period of rapid changes in society and technology.
The article deals with various aspects of professional growth, such as professional development of teaching staff, professional retraining, self-education and participation in professional communities. Special attention is paid to the importance of developing teaching skills, adapting to new teaching technologies and using innovative methods.
The role of heads of educational organizations in supporting and stimulating the professional growth of teaching staff is also considered in the article.
Overall, the article provides valuable information and suggestions for anyone interested in improving the quality of education.
Key words: quality of education, specialist, professional growth, updated program.

Қазіргі Қазақстанда әлемдік білім беру кеңістігіне бағытталған жаңа білім беру жүйесінің қалыптасуы жүріп жатыр. Бұл процесс оқу-тәрбие процесінің педагогикалық теориясы мен практикасындағы елеулі өзгерістермен қатар жүреді. Бұл жағдайда мұғалім жаңа буынның оқу материалдарын жобалауға заманауи инновациялық тәсілдердің кең спектрін басшылыққа алуы керек. Оқу материалдарының жаңа түрлерін дайындау, олардың функцияларын және білім беру практикасында пайдалану тәсілдерін өзгерту білім беруді жаңғыртудың құрамдас бөліктерінің бірі болып табылады.

Білім беруді сапалы өзгерту мұғалімнің оқу процесіндегі орны мен рөліне деген жаңа көзқарасын, оқушыға деген жаңа көзқарасын қалыптастырмай мүмкін емес. Сондықтан мұғалімнің өзі жаңа өзгерістердің мәнін, білім берудің жаңа сапасының мәні мен жаңа білім беру нәтижелерін түсінуі маңызды. Біздің ойымызша, мұғалімдерді, әдіскерлерді және мектеп басшыларын тиісті даярлаусыз жаңа мектепке көшу уақытынан бұрын болған болар еді, және түбегейлі жаңа мақсаттар мен міндеттерді, оқытудың мазмұны мен технологиясын, бағалаудың жаңа нысанын түсінусіз жаңа теориялық идеяларды іс жүзінде іске асыру дұрыс жүзеге аспас еді. Демек, білім берудің жаңа құзыреттілікке бағдарланған мазмұнын, оқытудың жаңа тәсілдері мен оқыту әдістемесін ескере отырып, педагогтерді қайта даярлауды және олардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыру қажет.[1, 46 б].

Педагогикалық қызметімде орыс педагогі К.Д.Ушинскийдің «Мұғалім құзіреттілігін дамыту - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, ізденуді тоқтатқанда оның мұғалімдігі де жойылады» деген пікірі өмірлік ұстанымыма айналды. Жан-жақты ізденіспен білімім мен білігімді ұштастырып, кәсіби шеберлігімді шыңдап, табысқа ұмтылу, жетістікке жету басты мақсатым болып табылады. Ол үшін заманауи білім берудегі оң өзгерістерге бейімделудегі икемділік, инновациялық

технологиялар мен оқыту құралын, жаңартылған білім мазмұны негізінде жұмысты тиімді, нәтижелі жоспарлауды меңгеру қажеттілігі туындауы - заңдылық.

Жалпы орта білім берудің жаңартылған мазмұны құзыреттілік тәсілге негізделуі тиіс. Білім беру практикасына құзыреттілік тәсілді енгізу және түйінді құзыреттерді дамыту теориясын әзірлеу әлемдік педагогикалық ғылым мен практика үшін барынша өзекті болып отыр. [2, 29 б].

Құзыреттілік-бұл біреудің құзыреті және ол субъектінің өзгеретін жағдайларға бейімделуіне мүмкіндік беретін білім, дағдылар мен дағдылардың жиынтығы ретінде көрінеді. Негізінен, құзыреттілік дегеніміз-белгілі бір жағдайларда әрекет ету және өмір сүру қабілеті. Алайда, білімсіз құзыреттілік болуы мүмкін емес, бірақ білімнің өзі әлі құзырет емес, сонымен қатар құзыреттіліксіз білім көрінбеуі мүмкін. Сондықтан кейбір батыс елдерінің қазіргі заманғы оқыту технологияларында алдымен белгілі бір құзыреттерді қалыптастыру, содан кейін білімді оқыту, содан кейін білім негізінде құзыреттердің көрінісін тексеру міндеті қойылады.

Құзыреттілік ұғымы және құзыреттілікке бағытталған оқыту теориясы мен практикасы батыстың индустриалды дамыған елдерінде (1960) білім берудің ұзақ мерзімді дамуының нәтижесі болып табылады. Білім берудің осындай формаларының пайда болуы болашақ маманға жұмыс орнының әр түрлі және өзгеретін талаптарына тиімді бейімделуге, туындаған мәселелерді икемді және дербес шешуге, ұжымда қолайлы әлеуметтік климат құруға, кәсіби қызметтің жаңа формалары мен әдістерін игеруге мүмкіндік береді, яғни одан әрі оқуға, біліктілігін арттыруға немесе тіпті кәсіби бағдарын өзгертуге қабілетті болу. Бұл "әр түрлі кәсіптердегі адамдарға тез өзгеретін еңбек ұйымдары мен нарықтық сұраныстарға бейімделуге мүмкіндік беретін қасиеттер негізгі біліктілік деп аталды " [3; 257].

Болашақта білім мен дағды оқу процесінде біріктірілуі керек. Ол бір мезгілде оқушыларға іс-әрекеттің құзыреттілігін, өмірлік, құндылық ұстанымдарын, сондай-ақ өзін-өзі реттеуге (дербестікке) байланысты құзыреттілікті беруі тиіс. Құзыреттіліктің қазіргі заманғы тұжырымдамасы білім мен дағдылардан басқа, қазіргі қоғамдағы адамның табысты қызметін, жалпы қоғамның тұрақты дамуы мен өркендеуін және жеке адамның жетістіктерін анықтайтын бірқатар жеке сипаттамаларды — әлеуметтік, эмоционалды, мотивациялық, ерікті қамтиды. "Құзыреттілік" ұғымы білім мен жалпы танымдық қабілеттерден басқа, құндылық бағдарларын да қамтиды, мысалы, оқуға деген ұмтылыс, өз өмірі мен басқалардың өмірі үшін жауапкершілік, табиғат пен қоғамның болашағы және т.б. мұның бәрі нәтиженің жаңа тұжырымдамасына енеді.

Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация мұғалімі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті. Жаңа формация мұғалімі табысы, біліктері арқылы қалыптасады, дамиды. Нарық жағдайындағы мұғалімге қойылатын талаптар : бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі. Еліміздің әлемдік білім кеңістігіне енуге талпынысы, білім беру парадигмасының өзгеріп, жаңа ұлттық модельдің қалыптасуы болашақтың жаңаша ойлайтын, дүниеге көзқарас мәдениеті мен санасы дамыған ұрпағын оқытып, тәрбиелейтін кәсіби құзіреттілігі жоғары мұғалімді талап етіп отыр. Нәтижеге бағдарланған білім беру сапасын арттыруда жаңаша жолдар мен әдістер табуға дағдыланған «Жаңа формация маманы болу – білім беру саласының өзекті мәселелерінің бірі. Білім беруді түрлендіруде, білім процесін реформалауда зерттеуші мұғалім мен көшбасшы мұғалім жаңа формация мұғалімі болып табылады. Бүгінгі күнде экономикалық өсу және азаматтардың әл-ауқаты үшін білімнің айтарлықтай маңызды екенін бүкіл әлем мойындауда. Бүкіл әлемде білім беру жүйелерінің келешек ұрпаққа қандай білім беретіні туралы мәселе қайта қаралуда. Осы мәселе аясында «Балалар XXI ғасырда табысты болу үшін нені үйренуі керек?» және «Оқытудың тиімді әдістері қандай?» деген сияқты негізгі сауалдар туындайды. Бұл сауалдар білім

беру бағдарламасымен және білім беру бағдарламасын жүзеге асыруда пайдаланылатын педагогикалық тәсілдермен тығыз байланысты. Осы заманғы мұғалім оқуға үлкен потенциалдық мүмкіндіктермен келеді. Сондықтан олардың функционалдық сауаттылықтарын кәсіби шеберлікпен ұштастыру үшін нәтижеге бағытталған білім беру үлгісінде мақсатты түрде білім беретін, қалыптастыратын, дамытатын андрогогикалық процесс қажет. Қазіргі кезде табысты болу үшін оқушыларға білім қандай қажет болса, дағды да сондай қажет деген ойдың жақтастары көбейіп келеді. Бұл оқушылардың ақпаратты есте сақтап, алған білімдерін ұғынуын, түсінуін және әртүрлі салада қолдана білуін талап етеді. Білімді дәл осылай қолдану оқушыларға «XXI ғасыр дағдысы» деп жиі айтылып жүрген кең ауқымды құзыреттілікті меңгеруге мүмкіндік береді. Нәтижеге бағытталған жаңаша білім беру тек пәндік білім мен білікке ғана емес, сонымен қатар кең ауқымды дағдылардың қалыптасуына бағытталғаны оның ерекше өзгешелігі болып табылады. Оқыту мақсаттарының құрастырылған жүйесі: білімді функционалдық және шығармашылық қолдану, сын тұрғысынан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, қарым-қатынас жасаудың түрлі тәсілдерін қолдану, топпен және жеке дара жұмыс істей алу, мәселелерді шешу және шешімдер қабылдау сияқты кең ауқымды дағдыларын дамытуға негіз болады. Кең ауқымды дағдылар оқушының мектептегі білім алу тәжірибесінде де, келешекте мектепті бітіргеннен кейінгіде жетістігінің кепілі болып табылады. Бүгін қоғамның білім беруге қойып отырған талаптары мен білім берудің нақты жағдайы арасындағы қарама-қайшылықтарды үздіксіз педагогикалық білім беру жүйесін барлық деңгейінде – кәсіптікке дейін, жоғарғы оқу орнындағы, жоғарғы оқу орнынан кейін де жаңарту негізделген. Қазақстан Республикасының жоғарғы білім беруді дамыту стратегиясының негізгі мақсаты жас ұрпақтың білімі мен тәрбиесінің жоғарғы сапасын қамтамасыз ете алатын жоғарғы оқу орнының ұлттық моделін құру, нәтижеге бағытталған білім беру негізінде кәсіби құзіретті мұғалім қалыптастыру. Мұғалімге өз ісінің маманы болумен қатар, оның бойында баланы жақсы көру, баланың көзқарасы мен пікірін сыйлау, тыңдай білу керек. Білім беруде кәсіби құзырлы маман иесіне жеткен деп мамандығы бойынша өз пәнін жетік білетін, оқушының шығармашылығы мен дарындылығына жағдай жасай алатын, тұлғалық-ізгілік бағыттылығы жоғары, педагогикалық шеберлік пен өзінің іс-қимылын жүйелілікпен атқаруға қабілетті, оқытудың жаңа технологияларын толық меңгерген, отандық, шетелдік тәжірибелерді шығармашылықпен қолдана білетін кәсіби маман педагогті атаймыз. Мұғалімнің кәсіби құзіреттілігі-оның жан-жақты білімінен ұстаздық шеберлігімен, оқытудың жаңа әдістерін меңгерумен өлшенеді. Мұғалім қаншалықты білімді, шығармашыл болса, оның құзыреттілік аясы да соғұрлым кең болмақ.

Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігінің негізгі шарттары:

1.Тұлғааралық және еңбектегі байланыс.

2.Қызметтің экономикалық, әлеуметтік, құқықтық, адамгершілік, психологиялық аспектілерін меңгеруі.

3.Қызметті жаңа жағдайға бейімдеудегі, басқару шешімін қабылдаудағы дайындығы.

4.Практикалық кәсіби тапсырмаларды орындаудағы дайындық әлеуеті

5.Нақты жағдайларға байланысты қандай да бір әдістерді пайдалану біліктілігі.

6.Тиімді шешім қабылдау қабілеті.

Білімді толық игеру үшін оқушылардың ойлау қабілетін дамыту, еркін сөйлеуіне, өз ойын ашық және толық айтуға үйрету, ой-өрісін кеңейту – оқытудың ең басты мақсаты. Әрбір оқушыны өз мүмкіндігіне қарай білім, дағды алатындай етіп оқытуымыз дұрыс.

Жас өркеннің жақсы азамат, білікті тұлға ретінде қалыптасуы мұғалімдердің білімі мен кәсіби шеберлігіне , мемлекет пен халық алдындағы азаматтық парызына деген жауапкершілігіне тікелей қатысты. «Мектептің жүрегі – жақсы мұғалім» деп ұлы даланың дана педагогы Ыбырай Алтынсарин айтқандай, бүкіл мемлекеттің, тұтас ұлттың болашағы – ұстаздардың қолында. Жеке тұлғаның танымдық үрдістерін дамытуда, сондай-ақ, білім,

білік, дағдыны, жалпы дүниетанымын қалыптастыруда оқыту әдістерін, жаңа оқыту технологияларын оқыту үрдісінде тиімді пайдалана білу мұғалім шеберлігіне байланысты. Қазіргі заман талабына сай пәнді оқыту да жаңа тақырыптарды оқушылардың өздеріне меңгере алатындай билік беру, ізгілендіру, түрлендіру, тұлғаға бағытталған білім беру ұстанымдары арқылы жүзеге асырылады.Орта білім беру жүйесінде әлемдік жоғары деңгейге қол жеткізген танымал әдістемелері арасында сындарлы (конструктивті) теориялық оқытуға негізделген тәсіл кең тараған. Мен сындарлы оқыту бойынша жаңа әдіс-тәсілдерімен оқытып жатырмын. Сындарлы оқытудың мақсаты-оқушылардың пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез-келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз етеді..

Нәтижеге бағытталған білім беру жүйесіндегі педагогтің кәсіби құзыреттілігінің теориялық негізін айқындап алу үшін, терминнің дербес анықтамасына тоқталайық.

Психологиялық - педагогикалық әдебиеттердегі ғалымдардың зерттеулеріне қарағанда кәсіби шеберліктің қалыптасуы мен даму үдерісінде екі ұғым: құзыреттілік және құзырет ұғымдары пайдаланылып келеді. Методикалық терминдер сөздігінде” “Құзыреттілік – қандай да бір оқу пәнін оқыту үдерісінде қалыптасатын білім, білік, дағдылар жиынтығы, сонымен қатар, қандай да бір қызметті орындай алу қабілеттілігі”, – делінген. Дұрыс ұйымдастырылған әдістемелік пен оның кәсіби дамуға бағытталған жұмыстары ғана жаңашылдық кепілі болады. Жеке тұлғаның қалыптасуында ең тиімді жол жаңа тұлғаны қамтитын, қабілет білім, икем, дағды, тәжірибе, көзқарас болып табылады. Балаларды жеке тұлға ретінде қалыптастыру, олардың ақыл – ойын жүйелеу, ойлау қабілетін жетілдіру, дәлдікке үйрету, шындыққа тәрбиелеу мақсатында сауаттылыққа баулу – бүгінгі күн талабы.[4, 78 б].

Оқу іс – әрекетті жоспарлағанда мұғалімнің білімділігі, ізденімпаздығы, меңгертуі, педагогикалық шеберлігі аса маңызды. Балалардың оқу іс – әрекет үстінде көңіл – күйін, зейінін, әрекеттерін бақылау, қызығушылығын ояту, белсенділігін арттыру, танымдылығын дамыту үшін пікір алысу, шығармашылық қабілеттерін шыңдау мұғалімге байланысты болмақ.Мұғалім оқушыны жігерлендіруші, қуат беруші. Құзырлылық ұғымы – соңғы жылдары педагогика саласында тұлғаның субъектілік тәжірибесіне ерекше көңіл аудару нәтижесінде ендіріліп отырған ұғым деп көрсеткен К.Құдайбергенова. Құзырлылықтың латын тілінен аудармасы «сомпетенс» белгілі сала бойынша жан – жақты хабардар білгір деген мағынаны қамти отырып, қандай да бір сұрақтар төңірегінде беделді түрде шешім шығара алады дегенді білдіреді» деп көрсетеді. Н.Кузьминаның көзқарасы бойынша, «Құзырлылық дегеніміз – педагогтің басқа бір адамның дамуына негіз бола алатын білімділігі мен абыройлығы». К.Құдайбергенова құзырлылық, нәтижеге бағдарланған жаңа білім беру жүйесінің сапалық критерийі ретінде әлеуметтік және өмірлік көзқарастарды есепке алу қажет» деп жазған. Кәсіби құзыреттіліктің сипаттамасын шебер – мұғалімнің, жаңашыл – мұғалімнің, зерттеуші- мұғалімнің, кәсіби дәрежесіне көтерілген мұғалімдердің жиынтық бейнесі ретінде қарастырады. Бірінші кезекте мұғалімнің «өзіндік жаңалығы» болуы қажет. Ғылым жаңалығын түрлендіруде өз үлесін қосу арқылы жасаған нәтижелі жұмысы, өзіндік іс – әрекет жиынтығы арқылы айтарлықтай нәтижеге қол жеткізу керек.

Мұғалім – оқушылардың жеке тұлғасын дамытуға басымдық беретін, күрделі әлеуметтік-мәдени жағдайларда еркін бағдарлай алатын, шығармашылық процестерді басқара алатын, адам туралы ғылымның жетістіктерін, оның даму заңдылықтарын, компьютерлік оқыту өнерін терең меңгерген жан- жақты дамыған шығармашыл тұлғаны талап етеді. Ал, білім беруде кәсіби құзырлы маман иесіне жеткен деп мамандығы бойынша өз пәнін жетік білетін, оқушының шығармашылығы мен дарындылығының дамуына жағдай жасай алатын, тұлғалық- ізгілілік бағыттылығы жоғары, педагогикалық шеберлік пен өзінің іс- қимылын жүйелілікпен атқаруға қабілетті, оқытудың жаңа технологияларын толық меңгерген және білімдік мониторинг негізінде ақпараттарды тауып, оларды таңдап сараптай алатын, отандық және шетелдік тәжірибелерді

шығармашылықпен қолдана білетін кәсіби маман педагогті айтамыз. Жақсы мұғалім — бұл қай кезде де ең алдымен кәсіби деңгейі жоғары, интеллектуалдық, шығармашылық әлеуеті мол тұлға. Ол оқытудың жаңа технологияларын өмірге ендіруге дайын, оқу-тәрбие ісіне шынайы жанашырлық танытатын қоғамнын ең озық бөлігінін бірі деп есептеледі.

Қорыта келгенде, мұғалім құзіреттілігі бұл жаңартылған білім беру мазмұнында және сабақтың оқу мақсатына, ойлау дағдыларының деңгейіне сәйкес жоспарланған тиімді деп таңдалған әдіс-тәсілдермен берілген топтық, жұптық, жеке формадағы тапсырмалар белсенді оқу ортасының қалыптасуына, өз бетінше білім алу дағдыларын дамытуға бағытталуы тиіс. Бұған оқуды барынша белсенді, күрделі, қызықты, маңызды ету арқылы қол жеткізуге болады. Жеке және топпен бірлесе жұмыс істеу қабілеті, сын тұрғысынан ойлау дағдылары, сөйлеу мәдениеті қалыптастыру, өмірлік жағдаяттарда оң шешім қабылдау, адамзаттық құндылықтарға баулу - жаңартылған білім мазмұнының тиімді тұсы екенін атап айтқым келеді. Демек, «Мұғалім құзіреттілігі» мен үшін әр ұстаз өз пәнін табысты оқытудың мәні – оқушылардың бойында XXI ғасырда өмірдің барлық саласында табысты болуы үшін қажетті кең ауқымды дағдыларды дарыту болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. 100 нақты қадам. Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 20 мамырдағы бағдарламасы// Егемен Қазақстан, 20 мамыр, 2015 жыл № 92 (28570)
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016 ж.
3. 2017-2018 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін ұйымдарында оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы: Әдістемелік нұсқау хат. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2017. – 340 б.
4. Оразбаева Ф. Тіл әлемі. Мақалалар, зерттеулер - Алматы, «Ан Арыс» баспасы, 2009 ж.

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІН ҚОЛДАУ МЕН ДАМЫТУДАҒЫ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТЫҢ РӨЛІ

Кашкымбекова Толкын Карыбековна
«Қарқаралы қаласының Мәди Бәпиұлы атындағы №44 жалпы білім беретін тірек мектеп (Ресурстық орталық) жанындағы интернат» КММ
Қарағанды облысы, Қарқаралы қаласы, Қазақстан
Tolkina_1985@mail.ru

Аннотация: жұмыста Қазақстанның ауылдық білім беру жүйесіндегі ресурстық орталықтардың пайда болуы мен дамуына талдау жүргізілді, цифрландыру жағдайында олардың трансформациялану үрдістері анықталды.

Түйінді сөздер: ресурстық орталықтар, ауыл мектептері, инновациялар, даму, цифрландыру, сапа, білім беру.

Аннотация: В работе проведен анализ возникновения и развития ресурсных центров в системе сельского образования Казахстана, выявлены тенденции их трансформации в условиях цифровизации.

Ключевые слова: ресурсные центры, сельские школы, инновации, развитие, цифровизация, качество, образование.

Abstract: The paper analyzes the emergence and development of resource centers in the rural education system of Kazakhstan, identifies trends in their transformation in the context of digitalization.

Keywords: resource centers, rural schools, innovation, development, digitalization, quality, education.

Қазақстанның ауылдық білім беру жүйесінде ресурстық орталықтар маңызды рөл атқарады. Олардың қызметі ресурстар мен мүмкіндіктерді шоғырландыру арқылы шалғай ауылдардағы балаларға сапалы білім беруге бағытталған. Елімізде алғашқы ресурстық орталықтардың ашылғанына да жиырма жылдан астам уақыт өтті. Осы уақыт ішінде олардың жұмысы алға басып, бай тәжірибе жинақталды.

Дегенмен, бүгінде қала мектептерінен бәсекелестіктің артуынан ресурстық орталықтардың алдында жаңа міндеттер тұр. Сонымен қатар, ауыл мектептерін дамыту үшін жаңа технологиялық мүмкіндіктер пайда болуда, атап айтсақ, онлайн білім беру, цифрлық платформалар, қашықтықтан өзара әрекеттесу.

Ресурстық орталықтар ауылдық жерлерде сапалы білім беру миссиясын жалғастыру үшін оларды қалыптасқан дәстүрлерді де, соңғы технологияларды да ескере отырып жаңғырту қажет. Бұл жаңғырту білім беруді басқаруға, мазмұны мен әдістеріне, сондай-ақ ресурстық орталықтар мен ауыл мектептері арасындағы қарым-қатынасқа қатысты болуы керек.

Бұл жұмыста ресурстық орталықтарды жоғары сапалы ауылдық елді мекендерді қамтамасыз етудің шын мәнінде тиімді механизміне айналдыру үшін Қазақстандағы ресурстық орталықтардың қалыптасу жолын талдауға, олардың қазіргі жағдайын бағалауға және қажетті қайта құрудың негізгі бағыттарын белгілеуге әрекет жасалуда. Жұмыс нормативтік-құқықтық базаны талдауға, статистикалық мәліметтерге, отандық және шетелдік ғалымдардың зерттеу нәтижелеріне, сондай-ақ автордың жеке бақылауларына негізделген [1].

Қазақстанда алғашқы ресурстық орталықтар 1990 жылдардың соңы – 2000 жылдардың басында құрыла бастады. Бұл, әсіресе, ауылдық жерлерде мектептегі білімнің қолжетімділігі мен сапасын арттыруға бағытталған жаңа білім беру саясатын әзірлеуге байланысты болды.

Ол уақытта ауыл мектептерінің қала мектептерінен артта қалу мәселесі өткір тұрды. Бір жағынан шағын жинақталған мектептерде білікті педагогикалық кадрлар, заманауи құрал-жабдықтар, оқу құралдары жетіспеді. Екінші жағынан, ауыл тұрғындарының, әсіресе жастардың қалаларға кетуі орын алып, жағдайды одан әрі қиындата түсті.

Ауыл мектептерінің қолданыстағы жүйесін жоймай, олардағы білім сапасын айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік беретін түбегейлі шешім талап етілді. Бұл шешім ресурстық орталықтарды – ірі тірек мектептерін құру болды, олардың негізінде қоршалған шағын жинақты мектептер үшін білім беру ресурстары шоғырланды.

Алғашқы ресурстық орталықтар, әдетте, аудандағы ірі орта мектептердің негізінде құрылды. Олардың міндеттеріне ауылдық салалық мектептерді кешенді әдістемелік, ұйымдастырушылық және техникалық тұрғыдан қамтамасыз ету кірді. Ол үшін ресурстық орталықтарда үздік оқу-материалдық база жинақталып, тәжірибелі ұстаздар мен басшылар шоғырландырылды.

Алғашқы ресурстық орталықтардың тәжірибесі өте табысты болып шықты. Олар қарапайым ауыл мектептеріне қарағанда жоғары сапалы білім берумен қатар, ауылдағы педагогикалық кадрлардың сақталуына да ықпал етті. Сонымен қатар, олардың аймақтағы бүкіл білім беру жүйесін үйлестірудегі рөлі айқын болды [2].

Алғашқы ресурстық орталықтардың жетістігі 2000 жылдары Қазақстанда ауылдық білім беруді ұйымдастырудың бұл формасының кең таралуына әкелді. Халықаралық ұйымдардың (ЮНИСЕФ, БҰҰДБ, Дүниежүзілік банк) қолдауымен республиканың көптеген аймақтарында ресурстық орталықтар ашылды. 2000 жылдардың соңына қарай олар Қазақстанның барлық дерлік аймағында жұмыс істеп үлгерді.

Соңғы екі онжылдықта ресурстық орталықтар ауылдық білім беру жүйесінің тиімді ұйымдастыру үлгісі ретінде өзін дәлелдеді. Олар шағын жинақталған мектептердің қолданыстағы инфрақұрылымын бұзбай, оның сапасын айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік берді. Ал бүгінде ресурстық орталықтардың алдында заманауи IT-технологияларды енгізу мен білім беруді цифрландыруға байланысты жаңа міндеттер тұр. Оларды шешу дәстүрлі ресурстық орталық үлгісін өзгертуді талап етеді.

Қазақстанда алғашқы ресурстық орталықтарды құрумен, қатар олардың жұмыс істеуінің нормативтік-құқықтық базасы да қалыптасты. 2001 жылы ресурстық орталықтар қызметінің алғашқы үлгілік ережелері бекітілді. Олар ресурстық орталықтардың негізгі міндеттерін, функцияларын, құқықтары мен міндеттерін анықтады.

Осы Ережелерге сәйкес Ресурстық орталықтар ауылдық шағын жинақты мектептердің оқушылары үшін сапалы жалпы орта білім алуда тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету мақсатында құрылды. Осы мақсатты орындау үшін ресурстық орталықтарға бірқатар функциялар жүктелді [3].

Біріншіден, тірек мектептер мен филиал мектептерінің оқушылары үшін күндізгі және сырттай оқу үдерісін ұйымдастыру. Ол үшін ресурстық орталықтар оқытудың әртүрлі нысандарын: күндізгі сабақтарды, сессияларды, қашықтықтан оқытуды пайдалануға құқылы болды.

Екіншіден, тұрақты жұмыс істейтін семинарлар, біліктілікті арттыру курстары, тағылымдамалар және т.б. ұйымдастыру арқылы филиал-мектептерде білім беру процесін әдістемелік және ақпараттық қамтамасыз ету.

Үшіншіден, мектеп-филиалдарды педагогикалық кадрлармен толықтыру, олардың қызметін бақылау. Ресурстық орталықтар ауылдық мектептерде кадрларды іріктеу және орналастыру, мұғалімдердің жүктемесін реттеу құқығына ие болды.

Бұдан басқа, ресурстық орталықтарды қаржыландыру және материалдық-техникалық қамтамасыз ету нормалары, олардың жергілікті білім беруді басқару органдарымен өзара іс-қимыл жасау тәртібі заңнамалық түрде бекітілді.

Кейінгі жылдары ресурстық орталықтардың жұмыс істеуінің құқықтық негіздері Қазақстанның білім беру жүйесін реформалауға байланысты бірқатар өзгерістерге ұшырады. Бірақ алғашқы типтік ережелерге енгізілген негізгі қағидалар сақталды.

Ресурстық орталықтар әлі де ауыл мектептеріне қатысты үйлестіруші және ресурстық функцияны орындайды, оларды білікті кадрлармен, оқу-әдістемелік материалдармен, мұғалімдердің біліктілігін арттыру мүмкіндіктерімен қамтамасыз етеді. Сонымен бірге оқу процесін ұйымдастырудың формалары кеңейіп, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар белсенді қолданыла бастады [4].

Дамудың оң динамикасына қарамастан, ресурстық орталықтар олардың жұмысының тиімділігін шектейтін бірқатар мәселелерге тап болады. Мұндай мәселелерге мыналар жатады:

- Ауылдық жерлерден кадрлардың кетуі. Атқарылған іс-шараларға қарамастан, мектептерді педагогикалық кадрлармен, әсіресе тапшы мамандармен (шет тілдері, физика, информатика және т.б.) жабдықтау мәселесі өткір болып қала береді.

- Ауылдық жерлерде әлсіз цифрлық инфрақұрылым. Деректер арналары, интернет жылдамдығы жеткіліксіз дамыған, онлайн қызметтер мен платформаларды пайдалану мүмкіндігі шектеулі. Бұл it-ді білім беру процесін кеңінен енгізуге кедергі келтіреді.

Сонымен қатар, көп нәрсе ресурстық орталықтардың өз қызметін ұйымдастырудың жаңа тәсілдерін табу қабілетіне байланысты.

Ресурстық орталықтардың өз тиімділігін одан әрі дамыту және арттыруда әлеуеті зор екенін атап өту керек. Бұған келесі шаралар ықпал етуі мүмкін:

- Білім беру бағдарламаларының спектрін кеңейту, оның ішінде бейіндік оқыту, техникалық, жаратылыстану, креативті бағыттар бойынша қосымша білім беру бағдарламалары. Бұл ресурстық орталықтардың бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

- Қаржыны, кадрларды, оқу процесін басқару жөніндегі директорлардың кеңейтілген өкілеттіктері бар "автономды мектеп" моделін енгізу. Бұл қолда бар ресурстарды тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

- Қазіргі заманғы заңнама, экономика, менеджмент негізінде Ресурстық орталықтардың әкімшілік-басқару персоналын қайта даярлау. Бұл білікті басшылықты қамтамасыз етеді [5].

Осылайша, бірқатар проблемаларға қарамастан, ресурстық орталықтардың қуатты даму мүмкіндігі бар. Олардың тиімді қызметі ауылдық жерлерде сапалы білім алуға қол жетімділікті қамтамасыз ету үшін өте маңызды.

«Қарқаралы қаласы Мәди Бәпиұлы атындағы №44 жалпы білім беретін тірек мектеп ресурстық орталық жанындағы интернат» коммуналдық мемлекеттік мекемесінде құрылған ресурстық орталық құрамына Ақжол, Жаңатоған, Аппаз, Бақты, Абыз, Томар, Татан, Қарағаш, Қоянды ауылдарындағы орта және негізгі мектептер магниттік мектеп болып тартылды.

Магниттік мектептерде педагог кадрлардың барлық саны -216. Оның ішінде: 16 педагог-зерттеуші, 73 педагог-сарапшы, 50 педагог-модератор, 77 педагог жұмыс жасайды.

Магниттік мектептерде барлығы - 820 білім алушы, орта мектептерде – 724, негізгі мектептерде - 96 білім алушы тәрбиеленуде. Магниттік мектептердің жылдық білім сапалары +2 пайыздан +6 пайызға дейін өсу динамикасы көруге болады.

Оқыту мен тәрбиелеу бірлігінің, білім берудің мазмұнын жетілдірумен бірге, білім алушыларға сапалы білім беру мақсатында, оның ішінде қашықтықтан оқыту форматындағы ерекшеліктер, тиімді сабақ жоспарлау, оқытудың әдіс-тәсілдерін қолдануға бағытталған әдістемелік көмек көрсетіліп отырады. Сабақты, іс-әрекетті зерттеу бойынша магниттік мектеп ұстаздарымен үздіксіз вебинарлар, семинарлар, коучингтер ұйымдастырылуда. Сабақта түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану тақырыбында шебер сабақтар өткізіледі.

Білім алушылардан онлайн сервистер арқылы және сессияға келгенде білім сапасын тексеру мақсатында кіру және шығу тесттері алынып, білім алушының қажеттілігін ескере отырып, ұлттық бірыңғай тестілеуге дайындық үшін пән мұғалімдері тақырыпқа бағытталған сабақтар әзірлеп, оқушылармен бірлесе жұмыс жасайды.

Әр пән бойынша күнтізбелік жоспарға сай тақырыптарға бағытталған сабақтар өткізеді. Физика, химия, биология пәндерінен практикалық-зертханалық сабақтар ұйымдастрылады. Бұл білім алушылардың білімге деген құштарлығын аша түседі.

Оқушыларды өз еркімен мамандық таңдауға дайындайтын шаралардың бірі – мамандыққа бағыттау. Сессия жұмысы мектеп оқушыларын мамандыққа деген қызығушылықтарын қалыптастыру арқылы, кәсіби мамандықты таңдауға көмектесу және әр мамандық бойынша қабілеттіліктерін анықтау мақсатында Мыңжасар Әдекенов атындағы Қарқаралы ауылшаруашылық колледжінің және Мемлекеттік Ұлттық табиғи паркі мекемесінің мамандарының шебер-сыныптарымен жалғасады. Мамандыққа бағыттау бірнеше маңызды мәселелерді шешеді. Соның бірі - түлектердің халық шаруашылығына қажетті мамандықтарды таңдауына да ықпал етеді.

Мекеме арасындағы сабақтастық негіздемесі: Ауыл мектебінің балаларын салауатты өмір салтына ынталандыру, жан–жақты дамуын қамтасыз ету, олардың денсаулығын дене тәрбиесі және спорт құралдары арқылы нығайту мен сақтау мақсатында сессияға келген білім алушылар арасында түрлі спорттық жарыстар өткізіледі.

Сонымен қатар, сессия аралық кезінде магниттік мектептерде шығармашылықпен жұмыс атқаратын мұғалімдердің озық педагогикалық іс-тәжірибелерін насихаттау мақсатында жыл бойына жоспар жасалып, магниттік мектептер арасында шебер сыныптар семинары өткізіледі.

Облыстық «Оқуға құштар мектеп» кітап оқуды дәріптеуге арналған жоба аясындағы магниттік мектептермен біріккен жылдық жоспар құрылып, сол жоспар

бойынша жұмыстар атқарылуда. Жоспарға сәйкес магниттік мектептер арасында аудандық шаралар өткізілуде. Бұл іс-шараның басты мақсаты: Қазақ әдебиетінің қазыналы туындыларын насихаттау, оқу мәдениетін қолдау және дамыту, жастарды рухани және патриоттық тәрбиеге баулу болып табылады. Осы орайда сессияға келген уақыттарда және онлайн форматта магниттік мектеп оқушыларымен түрлі шаралар ұйымдастырылып отырады.

Қарқаралы Мемлекеттік Ұлттық табиғи паркі мекемесі және тірек мектебінің ұйымдастыруымен жылда магниттік мектеп білім алушылары арасында экологиялық байқау өткізіледі. Байқаудың мақсаты: қаламыздың өзекті мәселелерін шешу және экологиялық қала құру болып табылады. Балалар мен жастардың қызығушылығын ояту, рухани жаңару – ұлттық сананың кемелденуіне үлес қосу. Білім алушыларға ғылыми жұмыс, экотеатр, эковест сынды форматта түрлі шаралар ұйымдастырылып отырады.

Сондай-ақ, Қарқаралы ауданы таулы-орманды аймақ болғандықтан, туған жерімізді қорғау, табиғатын аялау мақсатында өрт шалған орманның орнына қарағай көшеттерін қайта отырғызу жұмыстарына қатысады. Ресурстық орталыққа қарасты магниттік мектептердің білім алушылары Қарқаралы орманшылығы аумағындағы орман питомнигінен орман көшеттерін күтіп-баптау жұмыстарын тәжірибелік тұрғыда көреді. Мамандар білім алушыларға көшеттерді сақтау жұмыстарын көрсетіп, атқарылған жұмыстарымен таныстырады. Бұндағы мақсат – болашақ ұрпақтың санасына табиғатқа, туған жерге деген сүйспеншіліктерін ояту.

Әр сессия соңында ұлттық құндылыққа бағытталған тағлымы мен тәрбиесі мол концерттік бағдарлама өткізіледі. Бұл шараны тірек мектебі мен магниттік мектеп оқушылары бірлесе өткізіледі.

Осындай жұмыстардың арқасында ауыл балаларының белсенділіктері артып, түрлі облыстық, республикалық байқауларға қатысып, жүлделі орындар иеленуде. Мәселен, Бақты ауылының №21 ЖББМ мектебінің білім алушалары Астана қаласында өткен «Маусымашар-2023» фестивалінде жүлдегер атанса, Аппаз ауылының №18 ЖББМ мектеп оқушылары халықаралық «Алаш стар» өнер байқауында жүлдегер атанды. «Айқанат» республикалық олимпиадасына 2 оқушы үздік жүздікке енсе, 1 оқушы Бурабайдағы «Айқанат» мектебіне тегін түрде білім алуға жолдама алды.

Ресурстық орталық облыстық «Ауылшаруашылыққа қадам» жобасы аясында Агросынып жұмысын жүргізіп отыр. Агросынып білім алушылары жылыжай маңында өскен көкөністер мен жемістерді жинап алу жұмыстарына жұмылдырылып, мал дәрігерлерінің практикалық сабақтарына қатыстырылды және егінді жинау бойынша жұмыстарына қатыстырылады. Агросынып жобасының мақсаты – білім алушылардың ауыл шаруашылық мамандықтарына кәсіби қызығушылықтарын анықтау және қолдау үшін жағдай жасау, оларды ауылдық жердегі өмірге және еңбекке бағыттау болып табылады. Бұл жоба агротехникалық сауаттылықты арттыруға, оқушылардың зерттеу жұмысына белсенді қатысуына, болашақ агроөнеркәсіп мамандарын дайындауға көмектеседі.

Заманауи ресурстық орталықтарды трансформациялаудың негізгі бағыты – оқу үдерісін жан-жақты цифрландыру. Ол ресурстық орталықтар қызметінің барлық салаларына цифрлық технологияларды кеңінен енгізуді көздейді.

Ең алдымен оқу процесінің өзі цифрландыруға жатады – цифрлық оқу материалдарын, онлайн платформаларды, виртуалды зертханалар мен тренажерларды пайдалана отырып, мектеп пәндерін оқыту.

Ол үшін ресурстық орталықтардың барлық оқу кабинеттері заманауи құрал-жабдықтармен – компьютерлермен, интерактивті тақталармен және панельдермен, мультимедиялық проекторлармен жабдықталуы тиіс. Сонымен қатар, ресурстық орталықты ғана емес, оның қарамағындағы ауыл мектептерін де жоғары жылдамдықты интернетпен қамтамасыз ету қажет. Бұл қашықтықтан оқытудың онлайн технологияларын пайдалануға мүмкіндік береді.

Тағы бір маңызды бағыт – цифрлық құжат айналымын енгізу, ол ресурстық орталықты басқарудың барлық процестерін барынша ашық әрі тиімді етеді. Бұл білім беру құжаттамасына да, бизнес есебіне де қатысты. Құжаттарға қол жеткізуді жалғыз қорғалған порталдар арқылы жүзеге асыруға болады.

Білім беру үдерісін басқарудың цифрлық жүйелерін енгізу де үлкен мүмкіндіктерге жол ашады. Автоматтандыру әртүрлі салаларда жүзеге асырылуы мүмкін:

- оқу процесін жоспарлау;
- оқу қызметін бақылау және талдау;
- мұғалімдердің жүктемесін ескере отырып, кесте құру;
- контингентті, сабаққа қатысуды есепке алу;
- оқушылар мен ата-аналарды хабардар ету және т.б.

Мұндай жүйелерді енгізу ресурстық орталық пен салалық мектептердегі бүкіл оқу үдерісін басқаруды айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік береді. Менеджерлер мен мұғалімдер әдеттегі операциялардан босатылып, жағдай туралы толық талданған ақпаратқа қол жеткізе алады.

Осылайша, жан-жақты цифрландыру ресурстық орталықтардың жұмысын түбегейлі өзгертуі керек – оны заманауи басқару және оқыту технологияларын пайдалануға негізделген транспарентті, интеграцияланған ету керек. Бұл цифрлық экономикадағы білім сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін өте маңызды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Жалпы білім беру ұйымдарын оқу-әдістемелік және ақпараттық қамтамасыз ету ресурстық орталықтары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы: Республика Білім және ғылым министрінің бұйрығы. Қазақстан 2001 жылғы 17 шілдедегі No 801 // adilet.zan.kz. URL: http://adilet.zan.kz/rus/docs/V01000959_ (кіру күні: 08.01.2024).

2.Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы // online.zakon.kz: ақпарат. құқықтық портал. URL мекенжайы: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30332971#pos=0;0.

3.Бектұрова Ж.Қ. Ресурстық орталықтар: олардың ауылдық шағын жинақты мектептердегі білім мазмұнын жаңартудағы рөлі // Қарағанды университетінің хабаршысы. Педагогика сериясы. 2017. No 4. 17-21 б.

4.Қазақстандағы ауыл мектептерінің ресурстық орталықтары / Қ.Құсайынов, Т.Сағынова, С.Қалиев; жалпы астында ред. Сағынова Т. - Алматы: Ұлағат, 2006. – 144 б.

5.Нұрлыбаева М.Б. Ресурстық орталық – ауылдық шағын жинақты мектептің білім сапасын арттырудың үлгісі // Жас ғалым. 2016. No 6. 537-539 б. URL: https://moluch.ru/archive/110/26754/ (кіру күні: 08.01.2024).\.

ПЕДАГОГТЫҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ

Ермекбаева Гүлдана Тлеубаевна
Ұлытау облысы Жаңаарқа ауданы
Е.Шаханов атындағы тірек мектебі (РО) КММ
оқу ісінің меңгерушісі

Қазіргі XXI ғасыр ақпараттық ғасыр, күн санап цифрлық қоғамға ауысып келе жатқанымыз өз алдына. Ұлттық құндылықтарды сақтай отырып, оқушылардың өз заманынының талаптарына жауап бере алатын терең білім мен тәрбие алуы, білім деңгейінің халықаралық стандартқа сай болуына жан-жақты үлес қосуымыз қажет.

Шәкіртті бұл деңгейге жеткізу үшін ұстаздың өзі де уақыт талабына сай кәсіби шыңдалу үстінде болатындығы анық.

Қанша уақыт өтсе де, қоғамдық құрылыс өзгерсе де педагог К.Д.Ушинскийдің «Мұғалім - өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, ізденуді тоқтатқан кезде оның мұғалімдігі де жойылады»,-деген қанатты сөзі біздің осы ойымызды толығымен жеткізіп тұр. Сол себепті мұғалім өзінің пәнінің мазмұнын жете білуімен қоймай, пән мазмұнын игерудің артықшылықтарын көрсету және т.б. әдіс-тәсілдер арқылы оқушылардың сол пәнге деген қызығушылықтарын арттырып, жан-жақты жеке тұлға ретінде қалыптасуына мұрындық болуы қажет. Ол үшін мұғалімдер өздерінің ұстаз ретіндегі кәсіби шеберліктерін жетілдіріп, жоспарға сай және жоспардан тыс даму жүйесін құруы қажет. Бұл арада ұстаздың біліктілігін арттыруы, оқу, әдістемелік, ғылыми, әлеуметтік тақырыптар бойынша қосымша ізденіс жұмыстарын жүргізуі, озық педагогикалық іс-тәжірибесін таратуы, үйірме, факультатив сабақтарын ұйымдастыруы олардың маман ретінде өсу динамикасын қалыптастырады. Республика көлемінде өткізілетін семинар-конференциялар, дөңгелек үстелдерге қатысу, әдістемелік тақырыппен жұмыс, кәсіби құзыреттілік, өзара сабаққа қатысу, кәсіби шеберлік сайыстары ұстаздардың даму жоспарының өзегін құрап, білім беру саласындағы бәсекелестіктің қайнар көзі болуы қажет деп санаймыз. Сонымен өз пәнінің мазмұнын жетік игерген, оны оқушыларға оқытудың инновациялық жүйелерін іске асырудың әдіс-тәсілдерін игерген мұғалімдердің заманауи білім дағдыларын игеруі, цифрлық ресурстарды қолдануы, олардың бұл тұрғыда өзара тәжірибе алмасуы және нақты жетістікке қол жеткізе алатын оқушылар тәрбиелеп шығаруы, оқушылардың шығармашылық-әлеуеттік дамуына ықпал етуі қажет. Бұл заманауи, біртұтас білім жүйесін, оқытудың әдістемесін игерген шығармашыл ұстаздың бейнесі деп санаймын. Ағартушы Ыбырай Алтынсарин айтқандай, «Ұстаз – мектептің жүрегі». Ендеше, ұстаздың жан-жақты дамыған, заманауи әдіс-тәсілді меңгерген шығармашыл тұлға болуы білімді, білікті, өз заманының талабына сай жас буынды тәрбиелеп өсіретін мектептердің дамуына үлес қосатындығы анық. Әсіресе, қазіргі таңда шалғай елдімекендерде орналасқан ауыл мектептерінің, ондағы ұстаздардың кәсіби дамуын қалыптастыру үшін перспективалық даму жоспары құрылуы қажет деп санаймыз. Бұндай шалғай өңірдегі мектеп ұстаздарының конференция-семинарларға қатысуы, өзара іс-тәжірибемен бөлісетін шеберлік сыныптарына т.б. қатысуы тиімді ұйымдастырылуы қажет. Сол себепті де «НЗМ», «БИЛ» тәрізді алдыңғы қатарлы мектептермен байланыс орнату қандай маңызды болса, шағын комплектілі мектептер жұмысының жандануына ықпал ету, шалғайда орналасқан елді мекендер, ауыл мектептерімен байланысты нығайту қажет деп ойлаймыз.

Өйткені қазіргі өзгермелі өмір кез келген саланың үздіксіз даму үстінде болуын қажет етеді. Мұғалімдердің шығармашылық ізденісіне мұрындық болу үшін түрлі платформалар арқылы онлайн курстар ұйымдастырылса, мектеп мұғалімдері бұл оқу түріне әрдайым жұмыла кірісетіндігі анық. Мысалы қазіргі мектептерде Lesson Study өткізіледі. Осыған байланысты оқушыларға тілдерді меңгертудің, тілдік құзыреттіліктерін арттырудың, ауызекі және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытудағы және т.б. өзекті мәселелер бойынша мектептегі проблемалы тұстарды анықтау және оны шешуге арналған әдіс-тәсілдерді мектеп мұғалімдерімен бірлесе отырып зерттесе нұр үстіне нұр болар еді деп ойлаймыз. Сол кезде бір мектептің, не бір сыныптың мәселесін шешу қарастырылады.

Ел болашағы зияткерлік әлеуетпен, ғылымның даму деңгейімен, жоғары технологиялармен өлшенетіндігі белгілі. Сол себепті білім беру жүйесі әрдайым қарқынды даму үстінде болып, ұлттық білім берудің үздік дәстүрлерін сақтауға және сонымен бірге білім беру жүйесінің дамуындағы жаһандық тенденцияларды ескеруге, әлемдік нормалар мен стандарттарға сай білім беретін дамудың ерекше инновациялық режиміне өтуі керек. Педагогикадағы инновацияның негізгі бағыттары мен объектілері төмендегідей болып келеді:

- оқу процесінің жаңа үлгілерін жобалау;

- оқытудың жаңа технологияларын қолдану және дамыту;
- педагогикалық кадрларды даярлауды жетілдіру;
- білім беру мен тәрбиелеудің табыстылығын қамтамасыз ету, білім беру үдерісі мен оқушылардың дамуын бақылау;
- жаңа буынның оқулықтары мен оқу-әдістемелік құралдарын әзірлеу.
- инклюзивті білім беруді дамыту. Бұл мәселе төмендегідей нақты қадамдарға сүйене отырып жүргізіледі:

1. ерекше қажеттілігі бар білім алушылармен оқу-тәрбие үдерісін үйлестіру;

4. еліміздегі инкюзивті білім беру жүзеге асырылатын жалпы орта мектептермен байланыс орнату.

Ал ұстаздар тарапынан оқушылардың күнделікті сабақтан өзге қосымша ізденіс жұмыстарын үйлестіруге баса назар аударылуы қажет. Мәселен:

- оқушыларды олимпиадаларға дайындап, қатыстыру сапасын жақсарту;
- мәнерлеп оқу, көркем сөз оқу сайыстарына қатыстыру;
- ғылыми жоба жазуға қалыптастыру арқылы зерттеушілік дағдыларын дамыту;
- оқушыларды сараптамалық, лабораториялық тапсырмаларды орындату арқылы зертханалық жұмыстар жасай білуге қалыптастыру;
- республикалық «Iqanat» олимпиадасы, «Мың бала» олимпиадасы арқылы ауыл оқушыларының білім алуға деген құштарлықтарын арттыру, ауыл балаларының қолжетімді білім алуына мүмкіндіктер туғызу т.б.

Сонымен қазіргі XXI ғасырдағы жаңашылдық ұстаздар жұмысына жаңа леп, жаңа бағыт мен жаңа мақсат-міндеттерді әкеліп отыр. Сондықтан ұстаздардың кәсіби желілік қауымдастығын құру ісі аса өзекті болып саналады. Себебі, цифрлық технологияларды меңгеру, оны тәжірибе жүзінде қолдану ұстаздардың еңбекқорлығы, ізденімпаздығымен қатар, өзара тәжірибе алмасуларына қажеттілік туғызып отыр. Кәсіби желілік қауымдастық қарқынды дамып отырған ақпараттық-коммуникациялық технологиялар әлеуетінің қолданылу аясын кеңейте түспек.

Мұғалімдердің біліктілігін кәсіби қоғамдастық шеңберінде арттыру ісі оларға коучингтер, менторингтер, виртуалды конференциялар, шебер-сыныптар өткізу ісімен ерекшеленеді. Сонымен қатар олимпиадалар, әр түрлі байқаулар өткізу арқылы жаңа білім мен дағдыларды қалыптастыру арқылы оқушылардың тұлғалық болмысын дамытуды көздейді.

Қазіргі таңда әлеуметтік желі құралдары арқылы мұғалімдер желілік қауымдастықта тығыз бірлікте жұмыс жасап, оқытудың инновациялық педагогикалық технологияларын қолдануды меңгеріп, ақпараттық техникалық құралдармен жұмыс жасауда жақсы жетістіктер көрсетіп жүргені белгілі.

Кәсіби желілік қауымдастықтың жұмысын нығайту арқылы ұстаздар арасында инновациялық идеялар алмасу үдерісі жүзеге асады, оқу процесі барысында кездесетін кедергілер мен кейбір мәселелерді бірлесе анықтап, оны шешудің жолдарын іздестіру мүмкіндігіне ие боламыз және желілік қауымдастықтағы ұстаздар жаңа идеяларды талқылап, өз ұсыныстарын жасауына мұрындық болып, озық идеялар насихатталады.

Осындай мақсаттарды жүзеге асыру барысында біздің тарапымыздан да желілік өзара іс-қимыл жүргізуге бағытталған шаралар ұйымдастырылды.

Желілік өзара іс-қимылдан күтілетін нәтиже:

- мұғалімдердің педагогикалық қауымдастықта жұмыс істеу дағдылары қалыптасады;
- басқа мектептермен жағымды іскерлік қарым-қатынас орнап, бірлескен мектепаралық іс- шаралар жүзеге асады;
- мұғалімдердің құзыреттіліктері артып, мектептердің білім сапасы көтеріледі;
- мұғалімдердің оқытудағы жаңа технологияларды пайдалану іс-тәжірбиесі артады;

• қауымдастық аясында ата-аналар мен оқушылардың қажеттіліктеріне қарай жауап беруге мүмкіндік алады;

Желілік өзара іс-қимыл жұмыстарының басымдықтары:

5. Үздіксіз білім беру жүйесін дамыту арқылы педагогикалық ұжымдарда ұстаздардың кәсіби құзыреттіліктерін арттыру.

6. Мұғалімдердің цифрлық сауаттылығын дамыту.

7. педагогтардың жұмыс жүйесіне оқыту мен тәрбиелеудің қашықтық әдістерін енгізу.

8. Табысты идеяларды жүзеге асыруда халықаралық тәжірибелерді бағыт-бағдар ретінде ұстану т.б.

Мектебімізде, яғни «Е.Шаханов атындағы тірек мектебінің (РО)» КММ-нен құралған шығармашылық топ мүшелерінің мұғалімдері қазан айының екінші жұлдызында №135 негізгі орта мектебіне барып, «Білім сапасын арттыру, оқушыларды бейіндік және бейіналды даярлау» мақсатын жүзеге асыру аясында өз іс-тәжірибемізбен бөлісіп, шеберлік, зертханалық сабақтар берілді. Атап айтар болсақ, математика пәнінің мұғалімі Г.А.Ермекова 6- сыныпқа «Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы» тақырыбында шеберлік сабақ өткізді. Сабақ барысында заманауи технологиялар АКТ қолданылып, түрлі әдіс-тәсілдермен жоғары деңгейде өткізілді.

Химия пәні мұғалімі М.М.Дауылбаева 8-сыныпқа «Химиялық реакция типтері» тақырыбында зертханалық сабақ берді. Сабақ барысында оқушылардың Менделеев элементерімен жасалған зертханалық жұмысқа деген қызығушылықтары артып, сабақ өте жоғары дәрежеде өтті.

Физика пәні мұғалімі Г.И.Жаркенова 8-сыныпқа «Отын энергиясы» тақырыбында сабақ беріп, оқушылар физикалық формула мен лабараториялық жұмыстары өте қызықты болғандықтан оқушы назарын аударта білді.

Биология пәні мұғалімі А.М.Сапаров 8-сыныпқа «Жануарлардың басым типтері мен олардың кластары» тақырыбында шебер сабақ жүргізсе, мектебіміздің психологі Л.Тусупова «Кәсіпті таңдауға қажетті дағдылар» тақырыбында 9-сыныптар арасында психологиялық тренинг өткізді.

Информатика пәні мұғалімі А.Солтанғали 7-сыныпқа «REDX роботы негізіндегі «Арқан тартыс» ойыны сабағында роботтарды жандандырып, оқушыларға робот арқылы ойын ойнауға болатыны таңғаларлық әсер етті. 2-4 сынып оқушылары арасында математикалық сауаттылықтарына байланысты есептер шығарып, оқу сауаттылығын қалыптастыру барысында түрлі әдіс-тәсілдермен жұмыстар жүргізілді.

Осы семинар барысында іс-тәжірибемізді бөлісе отырып, өз ойымызды ортаға салып, тәжірибе алмастық. Жалпы қорытындылай келсек, аталған жұмыстардың қайсысы болмасын өзара серіктестігіміздің басты мақсатына яғни оқушылардың білім сапасын арттыруға, тұлғалық қабілеттерін ашуға, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін көтеруге бағытталады.

«Мұғалім өзінің білімнің үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады»,-деп К.Д.Ушинский айтқандай, алдағы уақытта да жалпы мектеп жұмысының жандануы жолында, озық идеялармен іс-тәжірибелерді меңгере отырып, мектебіміздің оқу – тәрбие мазмұнын жақсарту бағытында тынымсыз еңбектеніп, жоғары жетістіктерге қол жеткізетінімізге сенімізміз мол.

Еламан Шаханов атындағы тірек мектебінің ағылшын тілі пәнінің мұғалімі Г.А.Шотанова педагогигалық шеберхана аясында «Педагогтің зерттеу қызметі: Action research және Lesson Study» тақырыбында workshop өткізді. Мақсаты сабақты зерттеу және іс-әрекетті зерттеу тәсілдерінің негізінде мұғалімдердің кәсіби білімін тереңдету және зерттеу дағдыларын дамыту, зерттеу сұрағын құрастыру, айқындау, зерделеу міндеттерін дағдыландыру болып табылады.

Серіктес мектептерге тікелей трансляция жүргізіліп, Жаңаарқа білім бөлімінің әдіскері Ж.Н. Оңғарова, 135 НОМ, 140 НОМ, Ақтау ЖББМ желіде қатысты. Жұмыс барысында зерттеу сұрағын құрастырып, талдау жұмыстары орындалды. Кейс тапсырмаларын мұғалімдер топта зерделеп, ойларымен бөлісті. Кері байланыс жүргізіліп, алдағы уақытта зерттеу жұмыстарын жүргізуге бағыт-бағдар жасалынды. «Мұғалім бәрін өзгерте алады. Мұғалімде премьер министрдің қолындағыдай билік бар»,-деп У.Черчилль айтқандай workshop ойдағыдай өз мәресіне жетті.

Желілік қауымдастықта өткізілген біріккен жұмыстар ұстаз қауымын бір-біріне сенуге, проблемаларымен бөлісуге, басқалардың пікірімен келісуге, бірігіп зерттеу жұмыстарын жүргізуге, ең өзекті ақпаратты, кәсіби кеңес пен көмек алуға, өзіне сенуге, кәсіби өсуіне ықпал етті. Шынында да, мұғалімдерді оқыта отырып, өзіміз де үйренеміз, үнемі тәжірибе жинақтаймыз, өзімізге баға береміз. Тек мұғалімдердің бірлескен жұмысы, жаңа ойлармен алмасуы оқыту мен оқу тәсілдерінің ықпалын күшейтеді, мұғалімнің кәсіби дамуын жетілдіреді. Болашақта бұл жұмыс әлі де жалғасын табады, себебі, қауымдастық менің және менің әріптестерімнің педагогикалық тәжірибесіне үлкен қолдау мен күш беретіні сөзсіз.

Жүргізіліп жатқан жұмыстар өз нәтижелерін беруде. Мұғалімдер жаңартылған білім беру бағдарламасына сәйкес біліктілік арттыру курстарынан өтіп, әдіс-тәсілдерді игеруде. Бағалау түрлерін, критерийлер құру, топпен, жұппен жұмыс түрлерін, АКТ-ны пайдалануды, кері байланыс жүргізуді меңгерді. Оқыту мен оқу үдерісімен қатар тәрбие жұмыстарын да талапқа сай ұйымдастыру мақсат етілді.

Жалпы алғанда, білім саласындағы бұл жаңашылдық – әлем дамуының бірден-бір сатысы деп білемін. Осы тәсілдерді тиімді пайдалану арқылы құзыретті мұғалім өз тәжірибесін жетілдіре түспек. Құзыретті мұғалімнің міндеті оқушының жеке тұлғалық ерекшелігіне мән беру. Жаңартылған білім беру бағдарламасының нәтижесінде- тәуелсіз, ғылымға қызығушылығы оянған, білім алуға бейім, сенімді, жауапты, сын тұрғысынан ойлай алатын, өзгелермен тіл табыса алатын оқушылар болады деп ойлаймын.

Қорыта келгенде, «Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға – мұғалім», – деп бекер айтылмаған. Бала оқыту жүйесінде мұғалімдерге үлкен міндет жүктелетіні айдан анық. Сол міндетті абыроймен атқару үшін күні-түні іздену, әлемдегі озық әдіс-тәсілдерді барынша мектеп өміріне ендіру – ұстаздар үшін міндет.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының Білім беру туралы заңы. - Астана: Елорда, 2007.
2. Педагог лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілдедегі №338 Бұйрығы.
3. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. – Алматы: ЖШС «Дайыр Баспасы», 2010 ж.

МЕКТЕПТЕГІ ЦИФРЛАНДЫРУ: БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕССІНЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ БОЙЫНША ПРАКТИКАЛЫҚ ҰСЫНЫСТАР. ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ШКОЛЕ: ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ВНЕДРЕНИЮ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС. DIGITALIZATION AT SCHOOL: PRACTICAL RECOMMENDATIONS FOR THE INTRODUCTION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS.

Стамкулова Дана Абдижапаровна
Жамбыл облысы әкімдігінің Білім басқармасының Байзақ аудандық білім бөлімінің Ғани Мұратбаев атындағы гимназиясы, Жамбыл, Қазақстан
dana.stamkulova@mail.ru

Аннотация: Бұл тақырып мектептердің білім беру процесіне цифрлық технологияларды енгізудің өзекті мәселелерін қарастырады. Қазіргі білім беру тенденциялары мен педагогикалық әдістерді талдау негізінде зерттеу нақты уақыт режимінде оқушылардың білімін бағалау, олардың оқу жетістіктерін қадағалау және мұғалімдер мен оқушылар арасындағы кері байланысты қамтамасыз ету үшін мектептің цифрлық платформасын қалай пайдалануға болатынына назар аударады. Қазіргі білім беруде цифрландыру оқытудың тиімділігі мен сапасына әсер ететін негізгі факторға айналуда. Зерттеу персоналды оқыту, инфрақұрылымды дайындау, білім беру платформаларын таңдау, цифрлық оқу материалдарын жасау, қауіпсіздікті қамтамасыз ету және тиімділікті бақылау сияқты аспектілерді қамтитын мектептерге арналған практикалық ұсыныстарды ұсынады. Осы аспектілерді талдау мектептерде заманауи білім беру ортасын дамыта отырып, цифрлық технологияларды сәтті енгізу үшін нақты қадамдарды ұсынуға мүмкіндік береді.

Данная тема рассматривает актуальные вопросы внедрения цифровых технологий в образовательный процесс школ. Основываясь на анализе современных образовательных трендов и педагогических методик, исследование сфокусировано на том, как цифровая платформа школы может быть использована для оценки знаний учащихся в реальном времени, отслеживания их учебных достижений и обратной связи между учителями и ученикам. В современном образовании цифровизация становится ключевым фактором, влияющим на эффективность и качество обучения. В рамках исследования представлены практические рекомендации для школ, охватывающие такие аспекты, как обучение персонала, подготовка инфраструктуры, выбор образовательных платформ, создание цифровых учебных материалов, обеспечение безопасности и мониторинг эффективности. Анализ этих аспектов позволяет предложить конкретные шаги для успешного внедрения цифровых технологий, способствуя развитию современной образовательной среды в школах.

This topic examines the topical issues of the introduction of digital technologies into the educational process of schools. Based on the analysis of modern educational trends and pedagogical techniques, the study focuses on how the school's digital platform can be used to assess students' knowledge in real time, track their academic achievements and feedback between teachers and students. In modern education, digitalization is becoming a key factor affecting the effectiveness and quality of education. The study provides practical recommendations for schools covering such aspects as staff training, infrastructure preparation, selection of educational platforms, creation of digital educational materials, security and performance monitoring. The analysis of these aspects allows us to propose concrete steps for the successful implementation of digital technologies, contributing to the development of a modern educational environment in schools.

Түйін сөздер: цифрлық мектеп, цифрландыру, цифрлық технологиялар, білім беру платформалары, гимназиялық бақыла, автоматтандыру, тиімділік

Қазіргі таңда жаһандық технологиялық революция білім беру үшін жаңа міндеттер жүктеп қана қоймай, оларды шешуге көмектесетін цифрлық технологияларды да ұсынып отыр.

Қазіргі уақытта, цифрлық технологиялар білім берудің ажырамас бөлігіне айналған кезде, мектептер өз қызметін сәтті цифрландыру міндетіне тап болады.

Өркениет дамуының қозғаушы күші цифрлық экономика мен білім болған кезде, дәстүрлі мектептен цифрлық мектепке көшу қажеттілігі туындап отыр. Біз «Цифрлық мектеп» ұғымын, ең алдымен, технологиялық құбылыс емес, педагогикалық құбылыс ретінде қарастыруымыз қажет. Цифрлық мектеп - білім беруді цифрлық трансформациялаудың нәтижесі болмақ.

Гимназияда білім беруді цифрлық трансформациялау жұмыстары 2016 жылдан бастау алып, 2017-2018 оқу жылында «Цифрлық мектеп» жобасы бекітілді. Аталған жоба 2022 жылы Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы тарапынан ресми түрде бекітілген «Білім сапасын қамтамасыз етуде мектеп жұмысын цифрлық трансформациялаудың ұйымдастыру-педагогикалық шарттары» тақырыбындағы тәжірибелік-эксперименттік алаң жұмысына ұласты.

Бұл баяндамада біз білім беру процесіне цифрлық технологияларды енгізу бойынша практикалық ұсыныстарды қарастырамыз.

12 Ағымдағы жағдайды талдау:

Мектептің қолданыстағы инфрақұрылымы мен технологиялық дайындығын бағалау-алғашқы маңызды қадам. Жабдыққа аудит жүргізу, оның техникалық жарамдылығын анықтау, сондай-ақ мұғалімдер мен оқушылардың цифрлық құралдарды пайдалану қажеттіліктерін анықтау қажет.

13 Қызметкерлерді оқыту:

Мұғалімдерді оқыту табысты цифрландыруда шешуші рөл атқарады. Цифрлық технологияларды пайдалану бойынша тұрақты тренингтер мен біліктілікті арттыру курстары мұғалімдерге оқу үдерісіне инновацияларды сенімді енгізуге көмектеседі.

14 Инфрақұрылымды дайындау

Техникалық базаны жаңарту цифрландырудың маңызды аспектісі болып табылады. Мектепті заманауи компьютерлермен, планшеттермен, интерактивті тақталармен және тұрақты интернет байланысымен қамтамасыз ету цифрлық ресурстарды тиімді пайдалануға негіз болады.

15 Білім беру платформалары мен қосымшаларын таңдау:

Білім беру платформалары мен қосымшалары бойынша ең жақсы тәжірибелерді зерттеу және таңдау маңызды кезеңдер болып табылады. Таңдау мектептің білім беру мақсаттарына сәйкес келуі және мұғалімдер мен оқушыларға заманауи, интерактивті құралдарды ұсынуы керек.

16 Цифрлық оқу материалдарын әзірлеу:

Сапалы цифрлық оқу материалдарын жасау тек техникалық дағдыларды ғана емес, сонымен қатар педагогикалық талантты да қажет етеді. Мұғалімдер оқу процесін байыту үшін әртүрлі мазмұн пішімдерін пайдалануды қолдауы керек.

17 Қауіпсіздік және құпиялылық:

Цифрлық технологияларды енгізу деректердің қауіпсіздігі мен құпиялылығының қатаң саясатын құруды білдіреді. Оқушылар мен қызметкерлерді киберқауіпсіздік ережелеріне үйрету ықтимал қауіптердің алдын алуға көмектеседі.

18 Мониторинг және бағалау:

Аналитикалық жүйелер, сондай-ақ мұғалімдер мен оқушылардың үнемі кері байланысы цифрлық қабылдаудың тиімділігін бағалауда маңызды рөл атқарады. Тұрақты мониторинг түзетулер енгізуге және тәсілдерді жетілдіруге мүмкіндік береді. [1]

Осы ұсыныстардың ішіндегі 4 ұсынысқа тоқтала кетсек: мен сіздермен біздің мектепте оқушылардың гимназиялық тестілеуін өткізу үшін құрылған гимназияның жеке цифрлық платформасы туралы ақпаратпен бөліскім келеді. Бұл бастама бағалау

процестерін жақсартуға, оқытуды дараландыруға және білім беру процесінің тиімділігін арттыруға бағытталған.

Цифрлық платформаны құрудың негізгі мақсаты гимназиялық бақылау сынамасын автоматтандыру болып табылады. Гимназиялық бақылау сынамасын цифрлық платформа арқылы орындау кезінде, оқушыларға онлайн тесттер тапсыру, жауаптарын көру және нәтижелерін көрсету мүмкіндігі бар. Бұл платформала арқылы мүмкіндіктердің кеңейтілуі мен оқушылардың білім деңгейінің бағалануының жетістіктері бар. Цифрлық платформа арқылы гимназиялық бақылау сынамасын орындау кезінде оқушыларға бірнеше аспекттерде көмек көрсететін және оқу процесін жаңа деңгейге алып кететін мүмкіндіктер бар:

1.Онлайн қолжетімділік.Оқушыларға цифрлық платформа арқылы кез келген уақытта, кез келген жерде тесттерді орындау мүмкіндігі беріледі. Олар интернет арқылы ұсынылатын мазмұнды, сұрауларды және тесттің нәтижелерін оқу мүмкіндігін дайындайды.

2.Жеке пайдаланушы интерфейсі: Цифрлық платформалар оқушыларға жеке жетістіктерге ие болуға мүмкіндік береді. Олардың тестті қанағаттандыру, мазмұнды таңдау, қажетті деректерді және оқушылардың нәтижелерін қарау үшін жеке интерфейс бар.

3.Автоматты бақылау және нәтиже анализі: Цифрлық платформалар арқылы орындалатын тесттердің нәтижелері автоматты түрде өңделеді және бақылайды. Оқушыларға жауаптары және жауаптарының деңгейі жайлы кез келген ақпаратты ұсыну мүмкіндігі бар.

1-сурет. Цифрлық платформаның басты беті

Мектеп платформасының артықшылықтары:

Ашық кодтау. Moodle компаниясы платформа жасау үшін ашық кодтарды пайдалануға мүмкіндік береді. Егер программист HTML, CSS, PHP және Javascript тілдерін білетін болса мектеп платформасын жасау кезінде ашық кодтарды өзгерту арқылы қалағанынша мектептің жеке платформасын өзгертіп, сәндей алады.

Қолжетімді баға. Ашық кодтарды Қазақстан Республикасының аумағындағы хостер сайттарға орналастыруға 10 gb орын, 2 ядролық процессор, 1024 gb ОЗУ хостинг тарифіне әрі доменіне айына 3880 тг кетеді. Білімге салынатын инвестиция үшін бұл өте арзан әрі қолжетімді баға

Жеке сайт. Мектеп платформасы жеке хостингтегі платформа болғандықтан, әрі хостингті өзіміздің жеке доменімізге байланыстырған себепті платформа мектептің жеке сайты деп атауымызға толық негіз бар.

Әдістемелік құралдар. Платформада әдістемелік құралдарды жасауға, әрі сол әдістемелерді интерактивті панельден көрсетіп сабақ өтуге болады.

2-сурет.

Басқару тетігі. Әкімші оқушылар мен мұғалімдерді платформаға енгізіп, жеке кабинетін жасап, тест нәтижелері мен сабақ қорытындыларын тексеріп отырады. (3-сурет)

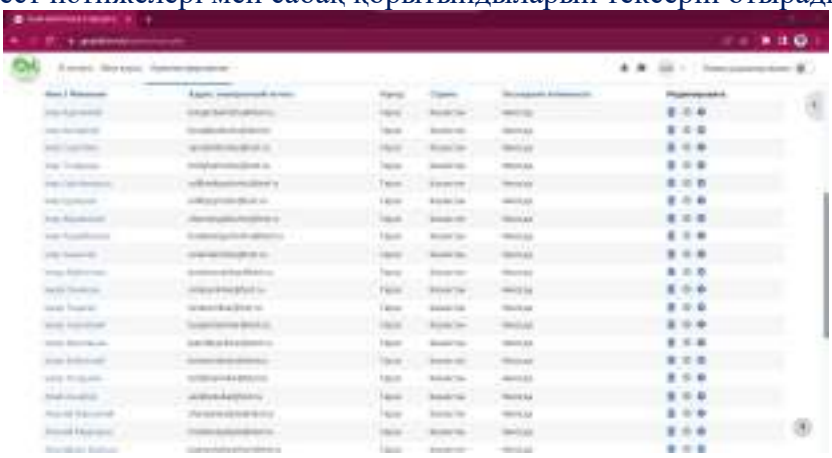

3-сурет.

Оқушының жеке кабинеті. Оқушылардың жеке логині мен паролі бар, сол логин, паролімен жеке кабинетіне кіреді. Оқушылардың жеке кабинеті болған себепті тест тапсырмаларының нәтижесі мен қорытындылары сол оқушының атынан есептеледі.

Сұрақтар базасы. Сұрақтар базасына көптеген сұрақтарды сақтап, жинақтап, санатқа бөліп қоюға болады. Сол сұрақтардан кез-келген уақытта тест тапсырмаларын жасау қолайлы. (4- сурет)

4-сурет

Тест, тест нәтижесі. Тест тапсырмаларының нәтижелерін, қатемен жұмысын результаты бөлімінен көруге болады. MOODLE-дің ерекшелігі тесттің қорытындыларын

алумен қатар, сол қорытындыларды баспаға шығару үшін Excel құжаты түрінде жүктеп ала-аламыз. (5- сурет)

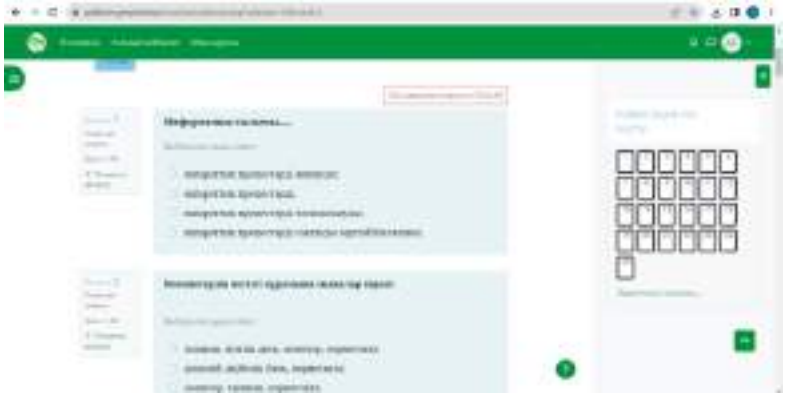

5-сурет

Мектеп платформасы монитордың кез-келген өлшеміне, сондай ақ ұялы телефондар мен планшеттерге де бейімделген.

Бұл платформа арқылы гимназиялық бақылау сынақтарымен қатар келесі сынақтарды онлайн түрде алу жоспарлануда:

-Білім алушылардың білім жетістіктеріне мониторинг (ББЖМ, МОДО) байқау сынақтарын (4, 9 сыныптар)

-Ұлттық біріңғай тестілеу (ҰБТ) дайындық емтихандары (10-11 сыныптар).

Неліктен цифрлық платформа:

1. Оқытуды даралау: Зерттеулер көрсеткендей (Стернберг, 2017), оқытуды даралау әртүрлі оқу стильдері бар оқушылардың материалды жақсы меңгеруіне ықпал етеді.

2. Тиімділік және автоматтандыру: Смит пен Джонсонның (2019) пікірінше, электронды платформалар тестілеуді құру мен бағалаудың автоматтандырылған процесін қамтамасыз ету арқылы мұғалімдерге жүктемені азайтады.

3. Жедел кері байланыс: Рослинг (2018) атап өткендей, тестілеуден кейінгі жедел кері байланыс материалды тереңірек түсінуге және оқушылардың белсенді қатысуына ықпал етеді.

Мектептегі цифрландыру-қазіргі білім берудің ажырамас бөлігі. Талдау, оқыту, инфрақұрылымды дайындау, платформаларды таңдау, материалдарды жасау, қауіпсіздікті қамтамасыз ету және мониторинг бойынша практикалық ұсыныстар мектептерге заманауи және тиімді білім бере отырып, цифрлық технологияларды сәтті енгізуге көмектеседі.[2]

ӘДЕБИЕТ

1. М.И.Надеева, Место и роль цифровых технологии в современном образовании, Казанский педагогический журнал №5, 2019, -С. 14-18

2. Родичева, А. В. Цифровые технологии в современной школе, Молодой ученый. — 2022. — № 4 (399). — С. 365-368.

МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ ҮШІН КӘСІБИ-ЖЕЛІЛІК ҚОҒАМДАСТЫҚТЫҢ МАҢЫЗЫ

Оспанкулов М.З.
Талды ауылының №19 жалпы білім беретін тірек мектебі, Қарқаралы ауданы, Қарағанды облысы, Қазақстан
maks_0810@mail.ru

Аңдатпа: Мақалада мұғалімнің кәсіби дамуы үшін кәсіби-желілік қоғамдастықтың маңызы жайында жазылады.Сонымен бірге мұғалімнің кәсіби дамуы үшін кәсіби-желілік қоғамдастықтар арқылы өткізілетін коучингтер мен психологиялық тренингтердің маңызы туралы айтылады.
В этой статье автор пишет о роли профессионально-сетевого сообщества для професионального развития педагога, о роли коучингов и психологических тренингов, которые проводится через профессионально-сетевые сообщества.
In this article, author writed about the role of professional network communication for professional development of teacher, and the role of coaching and psychological trainings, which is conducted professional network community.
Негізгі сөздер
Кәсіби-желілік қоғамдастық, кәсіби даму
Профессионально-сетевые сообщества, професиональное развитие
Professional network communication, professional development

Жас ұрпаққа сапалы білім мен саналы тәрбие беру және өміріне жолдама алуына барлық жағдай жасау үшін білім беру ісін әлеументтендірудің маңызы зор. Қазіргі уақытта мектеп реформасына көптеген өзгерістер енгізіліп, мектеп ісінің ішкі-сыртқы жүйесі түгелімен өзгеріп келе жатқаны белгілі.

Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2023 жылдың 1 қыркүйектегі халқына Жолдауында «Сапалы орта білім алу – әрбір баланың мызғымас құқығы. Мұндағы ең түйінді сөз - сапа». Сондықтан білім сапасын жақсарту және мұғалімдердің біліктілігін арттыру ауадай қажет» - деген.[1] Сондықтан білім алушылардың білім сапасының жоғары болуы ұстаздардың нынымсыз еңбегінің жемісі.

Қазіргі әлемде болып жатқан қарқынды өзгерістер әлемдік білім беру жүйесін қайта қарау қажет екендігін паш етті. Қарқынды өзгеріп жатқан әлемде білім саласындағы саясаткерлер үшін де, жалпы мектептер үшін де, соның ішінде мұғалімдер үшін де ең басты, маңызды мәселе болып отырғаны: «XXI ғасырда нені оқыту керек?» және де екіншісі- ол да маңызы жағынан біріншіден еш кем емес: «Мұғалімдер оқушыларды XXI ғасырға қалай дайындайды?» [2, 4-5]

Заманауи қоғамның тіршілігінде желілік қоғамдастықтың маңызы күннен күнге артып отыр. Қазіргі заманғы ұйымдар кәсіби қоғамдастықтың білім және инновациялар алмасу үдерісінде маңызды екендігін атап көрсетуде. Сондықтан мектептер арасындағы ынтымақтастық, мектептерде оқитын білім алушылардың ғана емес, барлық балалардың мүддесі үшін мектептердің «Білім алушылар қоғамдастығына» бірігуі уақыт өткен сайын маңыз алуда.[2, 54-55]

Білім беру саласында білім алушылар үшін білім де, дағдылар да тең дәрежеде маңызды деген ортақ ұстаным қалыптасуда. Заманауи тәсілдің ең негізгі ерекшелігі білім алушылардың алған білімдерін жай ғана иеленіп қоймай, оларды орынды жерде қолдана білуіне басты назар аудару болып табылады, ал XXI ғасырда талап етілетін дағдылардың мәні осында. [2,6-7]

Осы орайда кәсіби қоғамдастық көшбасшыларға, практиктер мен мектептерге жүйеде бар барлық білімге, тәжірибелер мен идеяларға жол ашады. Сондықтан кәсіби қоғамдастықтың жақсы идеяларға кеңінен қол жеткізуді қамтамасыз ететіндігі күмән

тудырмайды. Бірақ жүйе көшбасшыларды кәсіби қоғамдастықтың жай ғана тәжірибе алмасуға қарағанда, едәуір іргелі үдерістерді ұсынатындығын атап көрсетеді. Кәсіби-желілік қоғамдастық педагогтерді ынтымақтастырып, жаңа идеялар мен тәжірибелерді шоғырландыру үшін серпінді жағдай жасайды.[3,20-21]

Мектебіміз тірек мектебі болғандықтан маңайымыздағы бекітілген серіктес мектептерге әдістемедік көмек көрсетіп, білім сапасын арттыру мақсатында педагогтердің кәсіби білімдерін жетілдіру үшін жұмыстар жүргізілуде. Осы орайда күзгі, қысқы, көктемгі сессияларда арнайы жоспарға сәйкес шеберлік сабақтары мен білім алушыларға пәндер бойынша модификация кабинеттерінде зертханалық жұмыстар көрсетуден бөлек педагогтердің көшбасшылық қасиеттерін дамыту, бойларына ұлттық құндылықтырды қалыптастыру мақсатында коучингтер мен психологиялық тренингтер ұйымдастырып өткізіледі.

Магниттік мектеп мұғалімдерімен біртұтас команда моделін қалыптастыру және

ұжымда жағымды әлеуметтік-психологиялық климат құру мақсатында «Тимбилдинг немесе 1+1=5» тренинг өтті. Іскерлік ойында мұғалімдер ортақ іс-әрекет негізінде бірін-бірі қолдау көрсетіп, өзара сенім қалыптастырып, топтық ортақ мақсат пен міндетке қол жеткізуге бағытталған және шамадан тыс эмоционалдық стрессті төмендету, конструктивті қарым-қатынасқа кедергі келтіретін әдеттерді жоюға бағытталған жұмыстар жүргізілді. Сонымен бірге «Оқытуды басқару және көшбасшылық» тақырыбында коучинг өтті.

Коучингтің мақсаты **:**Көшбасшы, көшбасшылық туралы ұғымын кеңейту, көшбасшылық қасиеттерін аша білу, бүгінгі қоғамдағы көшбасшының рөлін

анықтап, дәріптеу.

Күтілетін нәтиже:

-Көшбасшы ұғымын біледі.

-Көшбасшылық туралы ұғымы кеңейеді, маңызын түсініп, түрлерімен танысады.

-Қоғамдағы көшбасшының рөлін біледі.

Сонымен бірге оқыту мен оқу үдерісін жақсартуда «Сабақты зерттеу» тәсілінің маңызы тақырыбында коучинг өтті.

Мақсаты: Оқыту мен оқу үдерісін жақсартуда мұғалімдерге «Сабақты зерттеу» тәсілін ұсыну

Күтілетін нәтиже:

- «Сабақты зерттеу» тәсілін үйренеді;
- Өзара серіктестік ортада жоспар құрып көреді;
- Өз тәжірибелеріне қолдануға бағыт-бағдар алады.
- Жұптық, топтық жұмыстың түрлерін жасайды

«Сабақты зерттеу» тәсілі магниттік мектеп мұғалімдері үшін белгілі бір дәрежеде серпіліс болды деуге болады. Белсенді және жаңашыл ұстаздар өз тәжірибесін жетілдіру үшін «Сабақты зерттеуді» ұйымдастыру мен іске асыруды қолға ала отырып, өздерінің мектептеріндегі әріптестерін де осы үдеріске тартылды. Нәтижесінде мұғалімдер сабақты бірлесіп жоспарлауды, сабақты бақылау мен рефлексиялық талқылауды үйретудің маңызы

аса зор болады. Бұл ретте мұғалім үшін психологиялық аспекті те маңызды болады: сабақ жоспарын бірлесе дайындау сабақ беру барысында әріптестердің арасындағы кәсіби қарым-қатынасты бұрынғыдан да жақсартады. Сондықтан «Сабақты зерттеуді» мектеп әкімшілігі тарапынан басшылық-бақылау дұрыс жасалынса оқыту мен оқу жақсаратыны сөзсіз. Сабақты зерттеуде оқу мақсатынан сабақ мақсатын белгілеу, зерттеу сабақтарын жоспарлау, деректерді жинау,

талқылау және қайта қарау үдерістерін мұқият жоспарлау маңызды. Сабақ зерттеудің осы ерекшеліктері білім беруді үздіксіз жетілдіру үшін қажетті білімді, дағдыларды, тұлғааралық ресурстарды және ынтаны арттыратын оқыту тәсілдерінің тиімділігін арттырады. Сабақты зерттеу тәсілін қолданудың мақсаты тек сабақ жоспарын жасауды жетілдірумен шектелмейді, бұл жалпы әлеуетті арттыруға: сыныпта және сыныптан тыс оқыту мен оқуды дамыту үшін қажет білімді, дағдылар мен ынтаны қалыптастыруға бағытталған.

Мұғалімдердің кәсіби дамуын көтеру үшін аудандық, облыстық, республикалық ғылыми-практикалық конференциялар, семинарлар мен вебинарларға қатысуы мектеп ұстаздарының кәсіби өсуіне ықпалын тигізуде.

Мектеп ұстаздарының кәсіби білімінің сәтті жүйелері оқыту көшбасшысы ретінде тәжірибе қоғамдастығы құрылды. Онда өзара тәжірибе алмасып отырғандықтан мұғалімдердің кәсіби даярлығы ұдайы жетіліп отырғанын байқадым. Оның нәтижесін ұстаздардың сабақ беру барысында байқалды.

Бүгінгі таңдағы басты мәселе – жас ұрпақтың сапалы білім алуы. Ғұлама ойшыл Аристотель «Білім алудың тамыры ащы, бірақ жемісі тәтті» деген екен. Білім саласының дамуы көшінен қалмай ілгері жылжу – біздің басты мақсатымыз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Мемлекет басшысы Қ.К.Тоқаевтың халқына Жолдауы. 1 қыркүйек 2023 жыл
2.Мұғалімдерге арналған нұсқаулық, Бірінші (ілгері) деңгей, «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014
3.«Педагогикалық диалог» Ақпараттық-әдістемелік журнал. №4 (10) 2014

ОҚУ ІС- ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ЖҰМЫС ПАРАҚТАРЫН ПАЙДАЛАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РАБОЧИХ ЛИСТОВ, КАК СРЕДСТВО ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
USING WORKSHEETS AS A MEANS OF ORGANIZING LEARNING ACTIVITIES

Лысенкова Оксана Васильевна
учитель начальной школы КГУ «Михайловская средняяобщеобразовательная школа отдела образования Железинского района УО Павлодарской области»
lysenkova.o@inbox.ru

Аннотация: Мақала авторы қазіргі уақытта мұғалімнің алдында тұрған негізгі білім беру міндеттерінің бірі әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істеуге үйрету екеніне назар аударады. Мақалада мұғалім сабақтың әртүрлі кезеңдерінде қолдана алатын сабақта оқушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастырудың өнімді формаларының бірі ретінде жұмыс парақтарын қолдану қарастырылады.
Түйінді сөздер: бастауыш мектеп, жұмыс парағы, тапсырмалар, кері байланыс.
Аннотация: Автор статьи заостряет внимание на том, что одной из основных образовательных задач в настоящее время, которая стоит перед учителем, является обучение работе с различными источниками информации. В статье рассматривается использование рабочих листов, как одна из продуктивных форм организации познавательной деятельности учащихся на уроке, которую учитель может использовать на различных этапах урока.
Ключевые слова: начальная школа, рабочий лист, задания, обратная связь.

Annotation: The author of the article focuses on the fact that one of the main educational tasks currently facing the teacher is learning how to work with various sources of information. The article considers the use of worksheets as one of the productive forms of organizing cognitive activity of students in the lesson, which the teacher can use at various stages of the lesson.
Keywords: elementary school, worksheet, assignments, feedback.

Актуальность данной темы обусловлена тем, что применение рабочих листов на уроках в начальной школе способствует активизации учебного процесса, экономит время учителя и позволяет объективно оценивать знания учащихся.

Цель выбранной темы – исследование дидактического потенциала рабочих листов, как средства обучения в начальной школе.

В связи с поставленной целью, были поставлены следующие задачи:

исследовать основные научные подходы к применению рабочих листов в качестве средства обучения;

проанализировать преимущество рабочих листов на уроках, как одно из условий повышения успеваемости учащихся.

Американский психолог Роберт Ганье выделял 8 когнитивных процессов, которые необходимо пройти любому человеку для того, чтобы запомнить информацию, а именно: привлечения внимания, задачи, прежние знания, новая информация, сопровождение обучения, практика, обратная связь, связь с жизнью. Все эти события обучения целиком содержатся в структуре урока открытия новых знаний. Проанализировав информацию, я пришла к выводу о том, что рабочий лист является таким инструментом, который отражает в себе все когнитивные процессы.

Первые методические разработки по созданию рабочих листов появились ещё в 20 веке и были созданы педагогом-новатором В.Ф. Шаталовым. Выглядели они, как опорные конспекты. Главной целью рабочих листов была четкая структура материала для улучшения восприятия учебных знаний. Первоначально рабочие листы использовались только в старших классах, в настоящее время они очень актуальны и в начальной школе [1].

Необходимость применения рабочих листов на уроках в начальной школе обусловлена тем, что нет тетрадей (особенно, эта проблема знакома учителям сельских школ), а если работать в обычных тетрадях, то на это уйдёт много времени (рис. 1).

У рабочих листов в начальной школе много преимуществ: использование на разных этапах урока, индивидуальный подход (при подготовке к домашнему заданию, при работе с низко мотивированными учащимися, при переходе на дистанционный формат обучения, пропуски занятий по разным причинам). Ещё одно преимущество – аккуратность записей. В красиво оформленном рабочем листе школьники не хотят писать небрежно.[2]. Возможность передать ответственность за процесс и результат обучения ребенку (сообщаем ученику, что сегодня у него есть все инструменты для того, чтобы успешно разобраться с новой темой) (рис.2).

Поэтому для решения перечисленных преимуществ и повышения успеваемости учащихся, педагогу необходимо организовать подачу материала таким образом, чтобы все дети класса смогли освоить материал.

Что же такое рабочий лист в начальной школе? И как он может выглядеть?

Рабочий лист – это специально разработанный учебный ресурс с заданиями, составленный с учётом программного материала и возрастных особенностей учащихся (рис.3). Одни задания в рабочем листе предусмотрены для выполнения по ходу объяснения нового материала, другие – после изучения темы. Данный дидактический

материал способствует продуктивной организации самостоятельной работы, как индивидуально, так и в паре, группе (что способствует социализации обучающихся, формирует коммуникативные компетенции). Помогает активизировать внимание, интерес к предмету у учащихся, а главное – замечательное средство обратной связи.

При разработке рабочих листов большое значение имеет интересное содержание, оформление, чтобы сам вид рабочего листа стимулировал у учащихся заинтересованность к выполнению заданий, но и чтобы не отвлекал внимание на чрезмерную яркость. Таким образом, реализуем принцип наглядности: представленный материал, в форме таблицы, схемы и иллюстраций, запоминается лучше, чем текст из учебника [3].

В своей педагогической практике составляю рабочие листы по предметам математика, русский язык, литературное чтение, познание мира, естествознание и музыка.

Применение рабочих листов по литературному чтению способствует формированию функциональной грамотности: развитию критического мышления, интерпретации текста, установлению причинно-следственных связей, умению анализировать и оценивать поступки героев, ситуации, формированию умения применять два вида речи: устную и письменную, развитие творческих способностей. Согласно современным авторам М.П. Воюшиной, Б.А. Ланину, цель смыслового чтения – максимально точно и полно понять содержание текста, уловить все детали и осмыслить извлечённую информацию [4,5]. Поэтому важно научить читать осмысленно. Когда ребёнок владеет смысловым чтением, то у него развивается как устная речь, так и письменная. Поэтому в начальной школе принято формировать навык смыслового чтения. Задания по произведению должны быть сформулированы так, чтобы отвечая на вопрос, ученик был вынужден многократно перечитывать текст, возвращаться к информации, тем самым осуществляя анализ, синтез, выявление причинно-следственных связей.

Предлагаю образцы моих авторских рабочих листов по литературному чтению во 2-4 классах, которые использую не только я, но и мои коллеги из разных школ в своей работе с учащимися (рис.3).

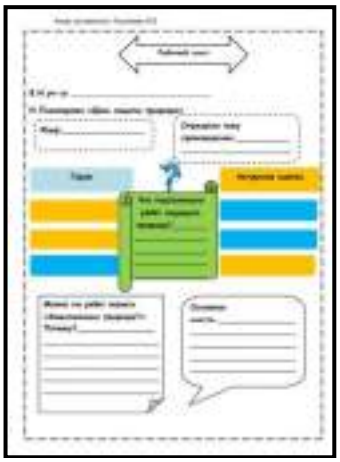

До прочтения произведения знакомлю учащихся с заданиями рабочего листа, с целью помет при чтении для нахождения ответов на вопросы. Что даёт такой приём мне и моим учащимся? Учащиеся стараются максимально точно и полно понять содержание текста, уловить все детали и осмыслить извлечённую информацию. Для меня, как педагога, важен конечный результат – формирование читательской грамотности у учащихся. После прочтения учащиеся выполняют задания, отвечая на простые и сложные вопросы, учатся находить средства художественной выразительности, сравнивать и анализировать героев произведения и их поступки, формируя устную и письменную речь.

Приведу несколько примеров заданий по теме урока литературного чтения в 3 классе (3 четверть): К. Паустовский «Корзина с еловыми шишками».

Задание 1. Найди в тексте сравнения. Запиши.

Задание 2. Выпиши из текста олицетворения.

Задание 3. Найди в тексте описание Дагни маленькой и описание Дагни взрослой. Составь сравнительную характеристику.

Задание 4. Дай оценку поступку композитора.

Задание 5. Какой представлял Дагни композитор, когда писал своё произведение?

Задание 6. Подбери в тексте произведения сюжет к картинке. Запиши.

Таким образом, можно сделать следующий вывод: формирование осознанного и смыслового чтения необходимо на ступени начального образования, так как задача начальной школы сформировать самостоятельное понимание обучающимися читаемых текстов.

На уроке математики целью работы с рабочими листами является формирование умения работать с данными, задания на соответствие, использование уравнений, функций для практической задачи. Рядом с заданием помещается теоретическая информация, которая помогает учащимся не только воспроизвести и повторить правило, но и правильно выполнить его (рис. 4).

Тема: Нахождение площади прямоугольника и квадрата. 3 класс (2 четверть).

Задание1.Отметь, какую формулу используешь для нахождения периметра прямоугольника?

Р=(а+в)х2 ☐ **Р=а х в** ☐ **Р=а + в** ☐

Задание 2.Начерти прямоугольник, длина которого равна 4 см, а ширина 3 см. Найди периметр и площадь прямоугольника.

Тема: Нахождение значений выражений рациональным способом. 2 класс (2 четверть).

Задание 1. Допиши. Чтобы к сумме двух чисел прибавить_____ число, можно к первому числу прибавить сумму_____ и _____ чисел.

Задание 2. Реши удобным способом.

26+35+5+4 7+3+37=13 29+1+46+4 2+8+42+8

Исследование дидактического потенциала рабочих листов, как средства обучения в начальной школе имеет большую значимость: для учителя использование рабочих листов на уроках помогает отследить личностный рост ребёнка, позволяет организовать продуктивную самостоятельную деятельность, активизировать учащихся на любом этапе урока и является замечательным средством обратной связи. Учитель на таком уроке не выполняет главенствующую роль, не является основным вещателем знаний, а становится консультантом, координатором и наблюдателем, тогда как ученики становятся исследователями.

Для ученика помогает разобраться в композиции урока, увидеть от чего и к чему он в процессе учёбы «двигался», насколько продуктивно учился. Что касается минусов рабочих листов, то процесс разработки и подготовки, как урока, так и рабочего листа трудоёмкий, так как необходимо не только подготовить материал по теме с учётом заданий от простого к сложному, но и соблюсти компоненты: структурность, краткость, автономность, образность.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ефимов, Ульянова 2009 – Ефимов В.Д., Ульянова М.А. Личностно-ориентированный подход.
2. Криволап 2005 – Криволап Н.С. Исследовательская работа школьников. Минск: 2005.
3. Ланин Б.А. Методика преподавания литературы: Учебная хрестоматия-практикум: Для студентов высших педагогических учебных заведений/ Б.А. Ланин.- М.: Эксмо, 2017.
4. Методика обучения литературе в начальной школе: учебник для студ. высш. учеб. заведений / под ред. М.П. Воюшиной. – М.: Издательский центр «Академия», 2010-288с.

ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН МЕКТЕП ЖАҒДАЙЫНДА ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ПАЙДАЛАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УСЛОВИЯХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЗНАНИЯ
THE USE OF MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN A SMALL SCHOOL ENVIRONMENT AS A MEANS OF IMPROVING THE QUALITY OF KNOWLEDGE

Жусупова А.А.
учитель казахского языка и литературы
КГУ «Ливановская основная средняя школа отдела образования Камыстинского района» Управление образования акимата Костанайской области, Костанай,
livanovka12345@mail.ru

Андатпа: Бұл мақалада шағын жинақты мектепте қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында заманауи технологияларды қолдану туралы айтылады. Жаңа технологияларды қолдану пәнге деген қызығушылықты қалыптастырады, оқушылардың танымдық және шығармашылық қабілетін белсендіреді.
Аннотация: В этой статье говорится об использовании современных технологий на уроках казахского языка и литературы в малокомплектной школе. Использование новых технологий формирует интерес к предмету, активизирует познавательную и творческую способность учащихся.
Abstract: This article talks about the use of modern technologies in the lessons of the kazakh language and literature in a small school. The use of new technologies generates interest in the subject, activates the cognitive and creative ability of students.
Ключевые слова: современные технологии, МКШ ,инновационные методики, критическое мышление, ИКТ, личность.
Түйінді сөздер: заманауи технологиялар ,ШЖМ, инновациялық әдістер, сыни ойлау, АКТ, тұлға.
Keywords: modern technologies, MCS,innovative techniques, critical thinking, ICT, personality.

Цель профессиональной деятельности учителя – сформировать у школьников способность к успешной социализации в обществе, активной адаптации на рынке труда. Достижению этой цели способствует переход к профильному образованию, поэтому в своей профессиональной деятельности современному учителю необходимо внедрять в преподавание не только традиционные, но и инновационные методики преподавания, повышать квалификацию педагогов, подготавливая таким образом к работе в новых условиях.

Сегодня многие специалисты склоняются к выводу, что в специфике обучения в МКШ есть свои преимущества. Малое количество учеников и небольшая наполняемость классов предоставляет учителю возможность организовать личностно-ориентированный учебно-воспитательный процесс. В небольшом разновозрастном коллективе создаются условия для общения детей разных возрастов друг с другом, воспитания и обучения младших школьников старшими. В малокомплектных школах между учителями и детьми особые, семейные отношения, которые в большой школе организовать очень сложно, а в малой они возникают автоматически.

Но всё же в своей работе мы должны стремиться стимулировать желание учиться, актуализируя полезные мотивы деятельности, структурируя учебный материал, своевременно чередуя различные умственные знания, опираясь на общечеловеческие

потребности (новизну учебного материала, практическую занимательность, противоречивость материала) и возрастные и индивидуальные особенности учащихся.

Казахский язык объективно является одним из сложных дисциплин и вызывает трудности у многих учащихся. В то же время в каждой группе имеется некоторое число учащихся с выраженными способностями к этому предмету. Перед учителем встаёт задача – поиск более гибких форм организации учёбы.

Я тщательно планирую свой урок, учитывая разный возраст учащихся, готовлю на каждый урок раздаточный и наглядный материал, карточки для опроса и закрепления пройденного материала. В ходе урока использую компьютеры с готовыми презентациями, а также тестовые задания, что позволяет заинтересовать и занять учащихся, использовав это время для объяснения материала в другом классе.

Чтобы добиться успеха на уроке при работе с двумя классами, приучаю ребят к самостоятельной работе. Вовлекаю их в сотрудничество, приобщаю к функциям самого учителя, обеспечив высокую мотивацию на уроке: учащиеся совместно планируют предстоящий урок; участвуют в выборе способов работы; сами распределяют между собой роли в процессе изучения и закрепления материала; анализируют прошедший урок, указывают на допущенные ошибки, определяют уровень усвоения нового материала. На своих уроках при организации самостоятельной работы применяю стратегии критического мышления, которые позволяют обучающемуся не только ознакомиться с материалом, но и проанализировать его. Ребятам очень нравится такой метод работы, как «работа с консультантом». Выбирается ученик - консультант, к которому дети обращаются при возникновении трудностей в самостоятельной работе.

Без парной и групповой формы работы в МКШ не обойтись. Они учат ребят сотрудничать: слушать одноклассников и считаться с их мнением.

Педагог малокомплектной школы работает в непростых условиях: ему приходится вести уроки одновременно с учащимися разного возраста, разной обученности и по учебным программам разных классов. Одновременные уроки с двумя классами требуют от учителя наиболее детальной подготовки, грамотной организации учебной работы. Работа с несколькими классами имеет следующие трудности:

1.Учитель вынужден работать непосредственно с классом половину (или менее) урока, а в остальное время проводить самостоятельную работу с детьми;

2. Внимание учителя распределяется между двумя классами;

3. При выполнении самостоятельной работы дети не имеют возможности получить немедленную помощь со стороны учителя, так как учитель в это время занят другим классом;

4. Учащиеся вынуждены работать самостоятельно при наличии помех со стороны другого класса, так как в это время в другом классе может идти беседа, объяснение и т.д.

5. В малокомплектной школе учитель должен ежедневно готовиться к 8, 10 урокам.

При работе в совмещенных классах есть и свои преимущества.

Так как учащихся немного, учителю предоставляется возможность в течение урока опросить каждого ученика, лучше узнать индивидуальные особенности детей, мало затрачивается времени на проверку тетрадей.

Современное время - это время перемен. Сегодня нашей стране необходимы люди, способные принимать нестандартные решения, умеющие творчески мыслить. Наша задача готовить детей к жизни, воспитать и развить в них личность, которая умеет сама добывать знания и применять их в нестандартных ситуациях. Нынешнее образование должно быть направлено на развитие личности человека, раскрытие его возможностей, талантов, становление самосознания, самореализации. Поэтому при подготовке к уроку и во время проведения урока я всё чаще использую информационно- коммуникативные технологии. В школе есть возможность для организации образовательного процесса на новом более качественном уровне.

Использование современных технологий в учебном процессе позволяет активизировать мыслительную деятельность учащихся, способствует развитию речевых навыков, формируются аналитические способности учащихся, повышается качество и прочность полученных знаний.

Задачи, стоящие перед учителем - словесником при применении информационных технологий, предполагают работу с текстом, с художественным словом, с книгой. Учителю казахского языка целесообразно сформировать прочные орфографические и пунктуационные умения и навыки, пополнить словарный запас учащихся.

Использование информационно-коммуникационных технологий эффективно на всех уроках: при изучении нового материала, на повторительно-обобщающих уроках. Электронная техника нужна на всех этапах урока: на этапах орфографической разминки, закрепления новой темы, проведения самостоятельной работы. При этом для ученика техника выполняет функции педагога, рабочего инструмента, объекта обучения.

Уроки литературы должны быть яркими, красочными, с применением огромного иллюстрированного материала, с аудио- и видео- сопровождениями. Компьютерная техника с ее мультимедийными возможностями, позволяет услышать актерское прочтение стихов, прозы и классическую музыку, попасть на заочную экскурсию по местам, связанным с жизнью и творчеством какого-либо писателя. Применение ИКТ позволяет использовать разнообразный иллюстративно-информационный материал.

Проектное обучение развивает личностные качества учащихся: самостоятельность, инициативность, способность к творчеству. В учебный материал урока входит связный текст, являющийся основным стержнем урока, вокруг которого строятся задания и упражнения.

Диалоговые технологии побуждают учащихся искать способы для выражения своих мыслей. Организация уроков-диалогов связана с тем, что диалог на таких уроках может быть двух видов: информационный (когда в процессе восприятия каждый партнер получает новую информацию) и интерпретационный (когда в ходе диалога происходит обмен мнениями, оценка известных обоим партнерам фактов, их интерпретация).

На уроках ученики составляют диалоги на разные темы: «На уроке…», «В больнице …», «В магазине…» и т.д.

Игровые технологии развивают речевые навыки и повышают интерес к предмету, стимулируют деятельность учащихся.

На уроках казахского языка в среднем звене стараюсь часто играть, так как игра является, как известно, одним из самых древних приёмов обучения. Фонетические игры провожу на каждом уроке, так как они тренируют у детей правильное произношение казахских специфических звуков. Использование скороговорок, считалок, загадок, пословиц и поговорок также необходимы на уроках для повышения словарного запаса учащихся. С целью активизации учебной деятельности школьников на уроках применяю лексические игры. Это такие игры, как «Аукцион» (побеждает тот, кто последним называет слово), "Эрудит" (угадать слово по толкованию его лексического значения, объяснить разницу в значении слов). Грамматические игры, целью которых является формирование умений употреблять речевые обороты, содержащие грамматические трудности, так же целесообразно проводить в среднем звене. В игре «Кто быстрее?» - называю слова, а учащиеся записывают к ним синонимы, антонимы, «Мозаика» – с целью восстановления текста, «Назовите одним словом» – нахождение обобщающего слова, «Загадочное письмо» – расшифровка слов и др. Эти игры применимы к ученикам любого возраста. Практически на каждом уроке обращаюсь к технологии развития критического мышления через чтение и письмо (РКМЧП).

Первая стадия – вызова обязательна на каждом уроке. Эта стадия позволяет:

- актуализировать и обобщить имеющиеся у ученика знания по данной теме или проблеме;

- вызвать устойчивый интерес к изучаемой теме, мотивировать ученика к учебной деятельности;
-сформулировать вопросы, на которые хотелось бы получить ответы;

На стадии вызова происходит актуализация имеющихся знаний по объявленной теме, т.е. еще до знакомства с текстом (под текстом понимается и письменный текст, и речь преподавателя, и видеоматериал) ученик начинает размышлять по поводу конкретного материала.

Вторая стадия – осмысление. На стадии осмысления происходит непосредственная работа с текстом. В результате ученики получают новую информацию, соотносят новые и имеющиеся знания, систематизируют полученные данные.

Третья стадия – рефлексия. На стадии рефлексии происходит обобщение информации, возрастает роль письма. Письмо помогает не только разобраться в материале и поразмышлять над прочитанным, но и высказать новые гипотезы.

В технологии РКМЧП используются разные методы и приемы, применяемые как на определенном этапе, так и в качестве стратегии ведения урока в целом. Прием «Корзина идей» позволяет выяснить знание обучающихся по обсуждаемой теме, а прием «Составление кластера», который охватывает большее количество информации, систематизирует имеющиеся знания учащихся. Эти приемы связаны между собой. Кластеры можно использовать на всех этапах урока. Прием «Верные и неверные утверждения» применяю в начале урока. Предлагаю ряд утверждений по определенной теме. Учащиеся выбирают «верные» утверждения, полагаясь на собственную интуицию. Таким образом они настраиваются на изучение новой темы, выделяют ключевые моменты, а элемент соревнования удерживает внимание детей до конца урока. Очень эффективная художественная форма письменной рефлексии - эссе. Это свободное письмо на заданную тему.

Технология развития критического мышления через чтение и письмо эффективна для решения большого спектра проблем в учебном процессе. Она имеет набор особых приемов и стратегий, использование которых позволяет выстроить образовательный процесс так, чтобы организовать самостоятельную и сознательную деятельность учащихся для достижения поставленных учебных целей. РКМЧП позволяет повысить результативность урока в малокомплектной школе. [1.76]

Особое значение в развитии речи учащихся уделяется работе с текстом. В этом виде работы эффективны следующие стратегии: «Толстые» и «тонкие» вопросы; «Горячий стул»; «Только одна минута»; «Трехшаговое интервью»; «Думай! Найди! Делись!»; «Слушающая тройка» и другие. При индивидуальной работе использую приемы: «Фишбоун» (рыбья кость), «Инсерт», «Трехчастный дневник», «Оценочное окно», «Синквейн». Эти стратегии применяются на уроках, мотивируя учащихся к деятельности.

Разработка современных технологий – механизм непрерывный. Разумеется эффективность любой педагогической технологии зависит от личности педагога, грамотной направленности его педагогической деятельности. Задача учителя – помочь ученику увидеть его роль на уроке, перевести учебную деятельность школьника в творческое русло. Уверена, что применение инновационных технологий на всех этапах урока, поможет сделать его действенным, результативным, а процесс получения знаний для учащихся – занимательным и конструктивным.

Таким образом, сочетая традиционные и новые методики преподавания казахского языка в русскоязычной школе малокомплектной школы, учитель имеет возможность привить детям любовь, уважение, знание родного языка. Использование инновационных технологий на уроках казахского языка несомненно позволяет значительно повысить качество обучения предмету.

ЛИТЕРАТУРА
1. Е.А.Козырь. Характеристика приемов технологии РКМЧП.
2. Бахмутский А.Е. Школьные технологии.- М., 2004 г.
3.Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования // Народное образование, 2003 г.

БИОЛОГИЯ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ІЗДЕНУШІЛІК, ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚАБІЛЕТТЕРІН АРТТЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ, НАПРАВЛЕННЫЕ НА ПОВЫШЕНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ НА УРОКЕ БИОЛОГИИ
EFFECTIVE METHODS AIMED AT INCREASING RESEARCH SKILLS OF STUDENTS IN BIOLOGY CLASSES

Адилбекова Самал Сарсенбаевна
Биология пәні мұғалімі
Павлодар облысының білім беру басқарамасы,
Баянауыл ауданы білім беру бөлімінің
«Ш.Айманов атындағы жалпы орта білім беру мектеп-интернаты»КММ
adilbiekova@mail.ru

Аннотация: Еліміздің білім беру саясатындағы көкейкесті мәселелердің бірі мұғалімдердің біліктіліктерін арттыру және шәкірт тәрбиелеуде педагогикалық әдіс-тәсілдерін қолдану болып табылады. Яғни оқушыларға сабақты жаңаша үрдіспен өткізу оқушылардың білім сапасын арттыру, зерттеушілік қабілетін дамыту, олардың өздігінен білім алуға құштарлығын жетілдіруде мұғалім іс-әрекетін жаңаша тиімді ұйымдастыру.
One of the most important issues in the country's educational policy is the improvement of teachers' qualifications and the use of pedagogical methods in teaching students. That is teaching students in a new way, improving the quality education of student, developing research abilities, organizing the teacher’s actions in a new way to increase his desire for self-education
Одним из важнейших вопросов образовательной политики страны является повышение квалификации учителей и использование педагогических методов в обучении учащихся. То есть обучение учащихся по-новому, повышение качества образования учащихся, развитие исследовательских способностей, по-новому организация действий учителя для повышения его стремления к самообразованию.
Түйін сөздер: білім, биология, әдістер, тәсілдер, зерттеушілік, ізденушілік, қабілет, дамыту.
Ключевые слова: знания, биология, методы, исследовательское, поисковое, способное, развивающее.
Keywords: education, biology, methods, methods, research, research, ability, development.

Шынайы еркін тұлғаны тәрбиелеуге, балаларда өз бетінше ойлау, білім алу және қолдану қабілетін қалыптастыруға, қабылданған шешімдерді мұқият қарастыруға және іс-әрекеттерді нақты жоспарлауға, құрамы мен профилі бойынша әр түрлі топтарда тиімді жұмыс істеуге, жаңа байланыстар мен мәдени байланыстарға дайын болуға баса назар аударылады. Бұл білім беру процесіне білім беру қызметін жүргізудің балама нысандары мен әдістерін кеңінен енгізуді талап етеді. Бұл білім беру мекемелерінің білім беру процесінде оқушылардың зерттеу қызметі негізінде әдістер мен тәсілдерді енгізуге негізделген.

Қазіргі заманғы кәсіби мұғалім тек өзі зерттеуші болып қана қоймай, сонымен қатар мектеп оқушыларының ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру қажет. Ол оқушылардың белсенді танымдық қызметін қамтамасыз етуге көмектеседі, күрделі, проблемалық мәселелерді шешуге, білімді өзектендіруге, талдау дағдыларын дамытуға, абстракциялауға, қорытынды жасауға дағдыланады. Оқушыларды дайындау, ұйымдастыру, зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы мұғалім шығармашылық белсенділікті, эмоционалды қабылдауды ынталандырады, оларды ғылыми жұмысқа тартады, туындаған мәселелердің стандартты емес шешімдерін өз бетінше іздеуге үйретеді. Сондықтан қазіргі мектепте оқушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастырудың әдістеріне ерекше назар аудару керек. Соның нәтижесінде оқушылардың зерттеушілік қабілеттерін арттыруға болады.

Мұғалімнің бұл бағыттағы жұмысы өздігінен, жүйесіз болмауы керек. Оқушылардың зерттеу қызметін ұйымдастыратын ойластырылған, қисынды құрылған сабақтар жүйесі ғана күтілетін нәтижелер береді. Тіпті ғылыми таным әдістерімен қаруланған әрбір оқушысы да мәселені анықтап, оны түсініп қана қоймай, сонымен қатар стандартты емес, шығармашылық ерекше шешім ұсына алады. Қазіргі білім беру жүйесінде зерттеу қызметін жеке тұлғаны дамыту құралы ретінде қолдануымыз керек. Баланы ғылыми-зерттеу жұмыстарына дайындау, оның зерттеу дағдыларын қалыптастыру қазіргі заманғы білім берудің маңызды міндетіне айналуда. Бұл өте маңызды, өйткені ең құнды және берік білімді біз өзіміздің ізденістеріміз барысында өз бетінше аламыз.

Білім берудегі оқушылардың ізденушілік, зерттеушілік қабілетін дамытудың негізгі құралы оқытудың зерттеу әдістері болып табылады.

Зерттеу, іздеу қызметі – бұл баланың табиғи жағдайы, ол әлемді білуге бейімделік, айналасындағы қоршаған ортаны тануға деген ұмтылысты қалыптастырады. Мен биология пәнінде оқушылардың зерттеушілік қабілеттер арттыруға аса мән беремін. Бұл тұрғыда бақылау, тәжірибе, эксперимент барысында зерттеу жұмыстарымен қатар ситуациялық, ой қозғайтын тапсырмалар мен ізденістерін арттыратын сұрақтар ұсынамын.

Мен өз тәжірибемнің басты мақсатын: оқушылардың ғылымның әртүрлі салаларына қызығушылық танытатындардың барын анықтау, мектеп оқушыларын іздеу жолына шығару, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін ашу арқылы зерттеушілік қабілеттерін арттыру. Оқушының зерттеушілік қабілетін арттыруда оқыту әдістерінде проблемалық оқыту арқылы да жүзеге асыруға болады көрсету.

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың зерттеушілік қабілетерін арттыру үшін оқыту теориясында әдіс-тәсілді жүзеге асырудың үш деңгейі ерекшеленеді:

- Мұғалім мәселені қояды және оны шешудің стратегиясы мен тактикасын анықтайды, шешімді оқушы өз бетінше табуы керек;
- Мұғалім проблема туғызады, бірақ оқушылар оны шешу әдісін өз бетінше іздейді (бұл деңгейде ұжымдық іздеуге рұқсат етіледі).
- Үшінші - жоғары деңгейде мәселені белгілеу, зерттеу әдістерін іздеу және шешімдерді әзірлеу жұмыстары оқушылардың өз бетінше жүзеге асырылады.

Оқушылардың зерттеу белсенділігін ынталандыру үшін бүкіл сынып немесе балалар тобы бір мәселені зерттеуде жұмыс істеген кезде қызықты сюжеттермен ұжымдық ойындар ретінде өткізуге болады. Ойындар тәуелсіз зерттеулердің бастапқы дағдыларын игеруге мүмкіндік береді. Ойын оқушылардың ой-өрісін кеңейтеді, танымдық қызығушылығын оятады. Ойындарды зерттеу тәжірибесі көрсеткендей, ойын барысында балалар өздігінен ойлау әдетін дамытады, білімге деген ұмтылыс пайда болады. Ойын таным процесін қызықты етуге көмектеседі. Топтарда зерттеу жұмысы кезде балалар дұрыс сөйлеуге, жанашырлық танытуға, досына көмектесуге үйренеді, басқалар алдында жауапкершілікті сезінеді, өз пікірін қорғай білу, басқалардың пікірімен келісу қабілеттерін дамытады. Ендеше мен мақала тақырыбым бойынша биология пәнінің маңыздылығын және осы пән бойынша оқушылардың зерттеу қабілеттерін арттыруға

болатынын, сондай-ақ қабілеттерін дамыту жолында қолданылаты әдіс-тәсілдердің тиімділігін өз тәжірибемде қолданып нәтижеге жетуге боланын әдістерді ұсынғым келеді.

Қандай сабақты бастасақ та ең алдымен сабақты ұйымдастыру немесе өтілетін жаңа тақырыпты ашумен бастаймыз. Биология сабағын ұйымдастыруға тиімді әдістер: «Атаулар туралы үш сұрақ», «Егер ..., онда не болар еді?», «Жыл мезгілдері», «Мозайка». Оқушылардың зерттеушілік қабілеттірінің дамуына сабақ үстінде қолданылатын әдіс-тәсілдер. «Жұппен жұмыс», «Жұптас, бірік, бөліс», «Ойлан, Жұптас, Пікірлес» бұл әдістер жұптасу формасында жүргізіледі. Сонымен бірге топтық, ұжымдық формада «Ой қозғау», «Миға шабуыл», «Веер», «Даналық ағашы», «Түртіп алу», «DEAL», «Қағаздағы сұрақтар» «Ой күмбезі» «Галерия» «Үй салу», «Таразы» «Топтастыру» әдіс-тәсілдері өте тиімді әрі сабақта оқушылардың сабаққа қызығушылығын арттырады.

Қазіргі уақытта ерекше ойлайтын, белсенді, шығармашыл қойылған міндеттерді стандартты емес шеше алатын адамдарға қажеттілік артып келеді. Зерттеу жұмысы - бұл мәселені шешудің маңызды жолдарының бірі. Оқушыларды «зерттеуші» позициясына қоятын мұндай әрекет қазіргі заманғы білім беру жүйелерінде жетекші орын алады. Бастауыш сыныпта зерттеу жұмысы қазір ерекше өзекті, өйткені дәл осы кезеңде оқу іс-әрекеті жетекші болып табылады және дамып келе жатқан тұлғаның негізгі танымдық сипаттамаларының дамуын анықтайды. Осы кезеңде ғылыми білім жүйесін одан әрі игеруді қамтамасыз ететін ойлау формалары дамиды.

Зерттеу – белгісіз, жаңа білімді іздеу процесі, адамның танымдық іс-әрекетінің бір түрі. Биология сабағының негізі – зерттеу, іздену әрекеті. Зерттеу әрекеті іздеу әрекеті негізінде құрылады. Ол мотив ретінде әрекет етеді. Сонымен қатар зерттеу мінез-құлқының өзі сапалы түрде әр түрлі болуы мүмкін. Ол өздігінен сынақтар мен қателіктер арқылы дами алады. Яғни, өз іс-әрекеттерін талдауға, синтезге, алынған нәтижелерге, бағалауға-логикалық болжамға негізделген. Бірақ бұл жағдайда біз зерттеу әрекеті туралы емес, қызметтің нақты түрі – зерттеу қызметі туралы айтуға құқығымыз бар. Зерттеу қызметі іздеу қызметі фактісінің болуымен шектелмейді, сонымен қатар алынған нәтижелерді талдауды, олардың негізінде жағдайдың дамуын бағалауды, болжауды (гипотезаларды құру) қамтиды.

Зерттеу қызметін жүзеге асыру кезінде қажетті әдістер мен тәсілдерді таңдап алу маңызды, мысалы:

- сұрақтар қоя білу;
- проблемаларды көре білу;
- гипотезаларды әзірлеу қабілеті;
- бақылау қабілеті;
- эксперименттер жүргізе білу;
- ұғымдарға анықтама бере білу және басқалар.

Зерттеушілік қабілеттер таным сұрақтан басталады. Мәселе - қиындық, белгісіздік. Мәселелерді табу оңай емес. Проблемаларды көру қабілеті ұзақ уақыт бойы әр түрлі іс-шараларда дамиды, бірақ бұл күрделі мәселені шешуге көмектесетін арнайы әдістер бар.

Гипотеза – бұл мәселені шешудің мүмкін нұсқасы. Гипотезалар проблемаларды шешудің жаңа нұсқаларын табуға мүмкіндік береді. Болжамдардың мәні - олар бізді күнделікті идеялардан тыс қалдырады. Қарапайымнан ақылсыздыққа дейінгі гипотезаларды ұсыну тағы бір маңызды зерттеу әдісі болып табылады.

«Айырмашылықты табу», «айналадағы заттар» әдістері байқау қабілетін дамытуға көмектеседі, бұл көптеген ғылымдарда қолданылатын және күнделікті өмірде қарапайым адам жиі қолданатын ең танымал және қол жетімді зерттеу әдісі.

Эксперимент – зерттеу әдістерінің ішіндегі ең маңыздысы. Бақылаудан айырмашылығы, тек объектілердің қасиеттерін белгілейтін эксперимент адамның объектіге тікелей немесе жанама әсерін болжайды. Эксперименттер ақылға қонымды, яғни тек ақыл-ойда және нақты нысандармен жасалуы мүмкін.

Зерттеу қабілеттерін дамытуда мәселелерді шешу үшін ұғымдарға анықтама беру мүмкіндігі маңызды. Тұжырымдама – логикалық ойлаудың бір түрі. Тұжырымдаманы анықтау дегеніміз – оның нені білдіретінін көрсету, оның мазмұнына кіретін белгілерді анықтау. Балалардың құбылыс, себеп, нәтиже, оқиға, шарттылық, тәуелділік, айырмашылық, ұқсастық, үйлесімділік, мүмкіндік сияқты ұғымдарды игеруі өте маңызды.

Оқыту процесі жас ерекшеліктерін ескере отырып, оқушының зерттеу қабілеттерінің барлық компоненттерін мақсатты түрде кезең-кезеңімен қалыптастыру өте маңызды:

- талдау және бөлу; салыстыру; жалпылау және жүйелеу; ұғымдарды анықтау және түсіндіру: нақтылау, дәлелдеу және теріске шығару, қарама-қайшылықтарды көре білу;
- кітаппен және басқа да ақпарат көздерімен жұмыс істеу дағдылары мен іскерліктері;
- ауызша және жазбаша сөйлеу мәдениетімен байланысты дағдылар;
- арнайы зерттеу дағдылары.

Осы жұмыс аясында біз даму мәселесін қарастырдық оқушылардың оқу іс-әрекетінде зерттеу дағдыларын дамыту. Зерттеу дағдылары бойынша жүйені түсіну оқу жұмысының зияткерлік және практикалық біліктерін, шешім процесінде алынған тәуелсіз бақылаулар, тәжірибелер зерттеу міндеттері. Бастапқы зерттеу қызметі мектеп оқушылардың жалпы дамуына ықпал етеді, сонымен қатар ақыл-ой қызметінің көрсеткіштеріне тікелей әсер ету, жіктеу, жалпылау, барлық мүмкін нұсқаларды таңдау мүмкіндігі өз жұмысының іс-қимыл бағдарламасын жасау; әр түрлі көзқарастағы объект; әр түрлі объектілерді салыстыру; ұсынылған тақырып бойынша тапсырмалар; өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру.

Оқушылардың зерттеу дағдыларына байланысты зияткерлік және практикалық дағдылар ретінде анықталады зерттеу әдістері мен тәсілдерін дербес таңдау және қолдану балаларға қол жетімді материалдар мен оқу кезеңдеріне сәйкес зерттеу. Биология сабағында оқушыларды зерттеу дағдылары бойынша бес топқа бөлуге болады:

1) өз жұмысын ұйымдастыра білу (ұйымдастыру);
2) зерттеуді (ізденіс) жүзеге асырумен байланысты іскерліктер мен білімдер;
3) ақпаратпен, мәтінмен жұмыс істей білу (ақпараттық);
4) өз жұмысының нәтижесін ресімдеу және ұсынуға байланысты дағдылар;
5) өз қызметін талдау және бағалау қызметімен (бағалау).

Зерттеу дағдыларын қалыптастыру және дамыту процесінде оқушылар әртүрлі әдістерді қолдана алады. Нәтижесінде педагогикалық өрісті кеңейту, білімқұмарлықты ынталандыру, танымдық қызығушылық пен белсенділікті арттыру, танымдық белсенділікке оң көзқарас, жағдай жасау табысқа жету.

Зерттеу дағдыларды қалыптастыру үшін сабақтарда танымдық жұмыстар мен түрлі тапсырмаларын белсенді қолданған жөн. Осылайша, зерттеу қызметі жағдайларды қамтамасыз етеді құндылықты, зияткерлік және шығармашылық әлеуетті дамыту үшін, танымдық белсенділікті арттыру, дамыту құралы болып табылады. Оқушылардың пәнге деген қызығушылықғын арттырып, жалпы білім беруді қалыптастыруға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Өтеғұлова Г.Қ. Инновациялық технологиялардың тиімділігі. 2011ж. №5 35-36 б.
2. Оқушыларды зерттеу жұмысына үйрету әдістемесі.
3. С.Ш.Әбенбаев «Сынып жетекшісі» Алматы, «Дарын» 2004. 44-66 б
4. К.Б.Сейташев «Тәрбие теориясы» Алматы, «Мектеп» 1986. 130-136 б
5. О.С.Богданова; В.И.Петрова. «Бастауыш кластардағы тәрбие жұмысының методикасы». Алматы, «Мектеп» 1980.61-62 б.
6. Т.А.Ильина. Педагогика. «Мектеп» бапасы, Алматы 1977. 235-239 б.
7. интернет көздері

ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА БЕЙНЕ ОЙЫНДАРДЫҢ ӘЛЕУЕТІ

Сексенов Нурсултан Рамазанович
тарих пәні мұғалімі
Павлодар облысының білім беру басқармасы. Баянауыл ауданының білім беру бөлімінің «Ш.Айманов атындағы мектеп-интернаты» КММ
Nursultan Seksenov <kazatk@mail.ru>

Аннотация:Бұл баяндама тарихты оқытуда бейне ойындарды орта ретінде пайдалану мүмкіндігін көрсетеді.Соның ішінде “Ойынмен ойнау” қосымша тарихи курс ашу арқылы бейне ойын интеграциясымен тәжірибе жасау аясында тарихты оқытуда,әсіресе белгілі бір ұлт үшін берілген дәуірдің жоғары деңгейге жету үшін қазіргі заманғы әлеуметтік,саяси,экономикалық контекстін қалыптастыру.Сол арқылы оқушы әлемді жобалауды үйренеді.
Түйін сөздер:Тарихты оқыту,бейне ойындар,тәжірибе

Кіріспе

Тарих курсы оқушыға белгілі бір тарихи кезеңдегі оқиғаларға шешімдер шығаруда өзінің жеке бас таңдауынан бұрын сол заманғы тарихи фокусқа сүйене отырып шешімдер мен таңдаулар жасайды.Дәл осы сәт тарих курсының ең қиын аспектілерінің бірі деп айтуға болады.Дегенмен қазіргі заманғы жаңартылған оқу жүйесі тарихи фокустарды үйренуде әлеуметтік,саяси,экономикалық тәжірибелермен тәжірибе жасауға мүмкіндік береді.Тарихты белгілі бір процесс деп қарау барысында виртуалды тарихи кезеңде оқушы сол тарихи дәуірден “аман қалу” барысында сол тарихи кезең туралы түсінігі айтарлықтай жақсарады.

Көптеген бейне ойындар 1980 жылдардың басында белгілі бір тарихи параметр таңдалды (мысалы, Ортағасырлық Еуропа, Крест жорықтары, Жапонияның сингоку кидзай кезеңі)

Бұл тарихи кезеңдер көп жағдайда стратегиялық ойындарда көрсетіледі.Бағыттары кейде экономикалық сонымен қатар милитаристік болуы мүмкін.Мұндай стратегиялық бейне ойындардың белгілі танымал мысалы-Sid Meier ' s Civilization ойындарының ұзақ сериясы [1]. Бұл серияда ойыншы біздің дәуірімізге дейінгі 4000 жылдан бастап қазіргі кезеңге дейінгі белгілі бір ұлтты бақылауға алады.Технологиялық және мәдени дамуында ұлт өмірінің әртүрлі аспектілерін бастан кешіреді. Мысалы:Экспансия, әскери қақтығыс және қалалардың дамуы.

Жоғарыда аталған "тарих процесс ретінде" философиясын ескере отырып, егжей-тегжейлі тарихи модельдері бар бұл стратегиялық ойындарды тарихи курстарда көмекші құрал ретінде пайдалануға болады деп айтуға болады. [2], [3], [4]. Осы ойындарды ойнай отырып, оқушылар

жоғары деңгейге жету үшін осы модельдермен еркін тәжірибе жасай алады. [5]. Қосымша курсты модульдерге бөлу арқылы үш тарихи кезеңді қамтиды: орта ғасырлар,

жаңа заман және қазіргі заман. Әр модуль теориялық сабақтан басталып, ойынмен жалғасады. Әр модульден кейін оқушылар салыстыру арқылы эссе жазып және тарихи дереккөздерді тарихи жағдаймен салыстырады.

Сонымен қатар тарихи курска басқада тарихи стратешиялық ойындарды кіріктіруге болады.Оқушы өзге графиканы көру арқылы қызығушылығы оянады.Мұндай бейне ойындарға Creative Assembly компаниясының Total War сериясы[6], Paradox

Interactive компаниясы (Crusader Kings II, Europa Universalis IV, Hearts of Iron IV) [7], [8], [9]. Соңғы 3 бейне әр түрлі мәдениеттер мен ұлттарды модельдеудегі әмбебаптық

олардың ерекшеліктеріне сүйене отырып жоғары тарихи дәлдіктпен жасалынған.Әр бейне ойын белгілі бір тарихи кезеңге фокус жасайды.Ашып көрсетсек тек ортағасырға арналған Crusader Kings, ерте заманауи және индустриалды дәуірге арналған

Europa Universalis IV (EU4) және) 20 ғасырдың басынан ортасына дейін периодизацияның нақты тұжырымдамасына негізделген Hearts of Iron IV (HoI4)[10]

ҚОСЫМША ТАРИХ КУРСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

Crusader Kings II (CK2)		Europa Universalis IV (EU4)	Hearts of Iron IV (HoI4)
869-1453жылдар		1444-1812жылдар	1910-1948жылдар
Орта ғасырлар		Қайта өрлеу заманынан Бородино шайқасына дейін	Қазіргі заман
Теория	Ойын тәжірибесі		
Модуль қорытындысы			

(1-сурет)

Курстың мазмұны үш негізгі бөлікке бөлінеді: орта ғасырлар, қайта өрлеу заманы және қазіргі заман (1-сурет).

Әр бөлік бірнеше екі апталық модульдерден, мұнда әрбір модуль бір апталық теория және бір апталық ойын тәжірибесінен тұрады.Модуль қорытындысы тәжірибе сеансы өткізіледі.Бірінші бөлікті құрастырып көрсек.

А. Орта Ғасырлар Бөлігі

Бірінші бөлімде біз христиан әлеміне және ислам әлеміне назар аударамыз.

Бірінші теорияда екі діни әлем сипатталады осы екі әлем арасындағы қатынастар (мысалы, Крест жорықтары және Пиреней түбегіндегі әл-Андалус кезеңі). Феодалдық ұқсастықтар мен айырмашылықтарды атап көрсетіледі.Діни құрылымдардағы ерекшеліктер мысалы,Икта жүйесі. Сонымен қатар сунниттік-шииттік алауыздық баяндалады.

Бірінші бөлімнің ойын тәжірибесі сабақтарында біз оқушыларды Crusader Kings ойынымен таныстырамыз және механиканы түсіндіреміз.

869 жыл Пиреней түбегі

Қорытынды

Бұл мақалада мен өз тәжірибеме сүйеніп оқушыларды стратегиялық бейне ойындар ойнату арқылы оқушының тарихты модельдеу өнері сонымен қатар ойын ойнау арқылы тарихи ой қалыптастырамын. Қосымша тарих курсында стратегиялық бейне ойындар тізбесі: Crusader Kings II, Europa Universalis IV және Hearts of Iron IV.

Сабақты ойын ойнау тәжірибесі арқылы оқушының оқу деңгейін айтарлықтай арттыруға болады. Дәстүрлі оқыту жүйесімен салыстырғанда механикамен тәжірибе жасау арқылы әр ойында оқушылар тарихи фактілерді белсенді үйренеді.

Қосымша тарихи курсты күшейту арқылы оқушыда өз Отанының тарихына қызығушылығын оятуға болады.Ал нәтижесін болашақта тарих өзі баяндайды.

ӘДЕБИЕТТЕР

[1] Civilization I-VI, Firaxis Games, https://www.civilization.com/, 2018"

[2] A. M. Wainwright, "Teaching Historical Theory through Video Games," The History Teacher, vol. 47, no. 4, pp. 579-612, August 2014.

[3] J. Pagnotti and W. B. Russell III, "Using Civilization IV to Engage Students in World History Content," The Social Studies, vol. 103, pp. 39-48, 2011.

[4] J. McCall, "Teaching History with Digital Historical Games: An Introduction o the Field and Best Practices," Simulation and Gaming, vol. 47, no. 4, pp. 517-542, 2016.

[5] L. Radetich and E. Jakubowicz, "Using Video Games for Teaching History. Experiences and Challenges," Athens Journal of History, vol. 1, no. 1, pp. 1-14, 2015.

[6] Total War Series, The Creative Assembly, https://www.totalwar.com/, 2018.

[7] Crusader Kings II, Paradox Interactive, www.paradoxplaza.com/crusaderkings-ii/CKCK02GSK-MASTER.html, 2018

[8] Europa Universalis IV, Paradox Interactive, www.paradoxplaza.com/europa-universalis-iv/EUEU04GSKMASTER.html, 2018.

[9] Hearts of Iron IV, Paradox Interactive, www.paradoxplaza.com/hearts-ofiron-iv/HIHI04GSK-MASTER.html, 2018.

[10] G. Koebel, "Simulating the Ages of Man: Periodization in Civilization V and Europa Universalis IV," Loading..., The Journal of the Canadian Game Studies Association, vol. 10, no. 10, pp. 60-76, 2017.

ФИЗИКАНЫ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ДАҒДЫЛАРЫ МЕН ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ. ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ФИЗИКЕ. FEATURES OF THE FORMATION OF NATURAL SCIENCE SKILLS IN THE PROCESS OF TEACHING PHYSICS.

Бейсенбаева Куралай Тулегенкызы

КГУ«Средняя школа имени М.В. Ломоносова» отдела образования по Зайсанскому району управления образования ВКО, город Зайсан, Казахстан, kuka01kz@mail.ru

АННОТАЦИЯ: Мақалада физиканы оқыту процесінде жаратылыстану дағдыларын қалыптастыру, оқушылардың негізгі құзыреттіліктері мен функционалдық сауаттылығын қалыптастыру мәселелері қарастырылады.

В статье рассматриваются вопросы формирования естественнонаучных умений в процессе обучения физике, формирования ключевых компетенций и функциональной грамотности учащихся.

The article examines the issues of the formation of natural science skills in the process of teaching physics, the formation of key competencies and functional literacy of students.

Түйіндісөздер: жаратылыстану сауаттылығы, функционалдық сауаттылық, зерттеу, түлектің құзыреттілігі.

Ключевые слова: естественнонаучная грамотность, функциональная грамотность, исследования, компетенции выпускника.

Keywords: natural science literacy, functional literacy, research, graduate competencies.

Казахстан вошел в мировое образовательное пространство, и стало необходимым

его участие в международных исследованиях, которые в ходе сравнительного исследования позволяют выявить проблемы в национальных системах образования. В настоящее время наиболее значимыми международными сравнительными исследованиями являются PISA, TIMSS, PIRLS. С 2009 года наша страна принимает участие в международном исследовании PISA, оценивающей способности 15-летних учащихся использовать приобретенные в школе знания и опыт для широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности. Важной составной частью этих исследований является развитие функциональной грамотности, одним из основных навыков которой является естественнонаучная грамотность.

Сейчас, когда в мире наблюдается стремительное увеличение потока информации из различных источников, необходимо уметь определять характер информации (первичная, вторичная) и ее практическую значимость для научных исследований. Человек должен обладать не только некоторым фиксированным объемом знаний, умений и навыков, но и уметь ориентироваться в информационном пространстве, быть способным ставить перед собой цель, достигать ее, не ущемляя прав окружающих его людей, уметь оценивать себя и прогнозировать развитие дальнейших событий. Другими словами, в современном обществе сформировались объективные условия, требующие от человека естественнонаучной грамотности на основе сохранения целостности социальной структуры.

Установлено, что предпосылкой развития компетентности является наличие определённого уровня функциональной грамотности (Рисунок1. Структура функциональной грамотности ученика средней школы).

Структура функциональной грамотности ученика средней школы.

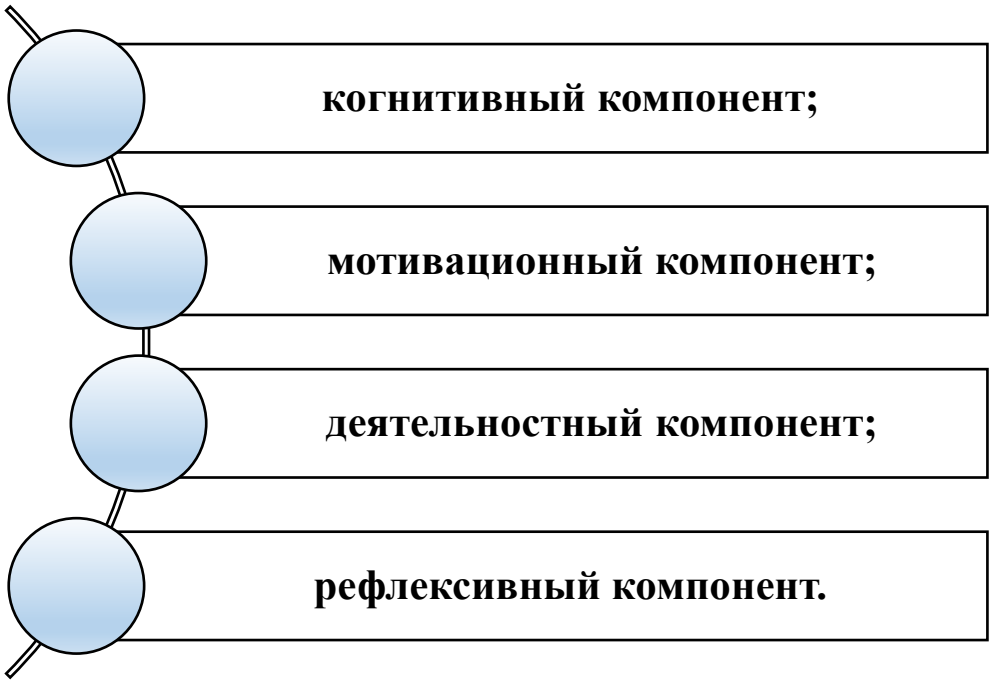

Рисунок 1.Структура функциональной грамотности ученика средней школы.

Развитие функциональной грамотности школьников определяется как одна из приоритетных целей образования в рамках обновления Государственного общеобязательного стандарта образования (ГОСО). При этом результатом развития функциональной грамотности является овладение обучающимися системой ключевых компетенций, позволяющих молодым людям эффективно применять усвоенные знания в практической ситуации и успешно использовать в процессе социальной адаптации. Ключевые компетенции - требование государства к качеству личности выпускника средней школы в виде результатов образования, заявленные в ГОСО и учебных программах (Рисунок2. Ключевые компетенции выпускника средней школы) [1].

Рисунок 2.Ключевые компетенции выпускника средней школы

Выделяют следующие предметные компетенции (в рамках отдельных предметов):

1. Освоенные специфические знания;
2. Навыки в рамках учебного предмета;
3. Умения.

Физика как учебный предмет располагает большими возможностями для развития естественнонаучных умений, проблеме формирования которым, при обучении физике, отводится одно из ведущих мест в современных научно-методических исследованиях.

В процессе обучения и изучения простейших закономерностей функционирования природы как системы, а также влияния человека и техники на природную среду, у учеников развивается технологическая компетенция. Физические знания создают теоретическую основу понимания связей между природой, техникой и технологией. Технологическая компетентность развивается при использовании в учебе технологических, вт.ч. ИКТ средств.

Основной единицей содержания функциональной грамотности является задача. Выделяют три уровня естественнонаучной грамотности:

1й уровень–воспроизведение простых знаний (терминов, фактов, правил), умение приводить примеры явлений и формулировать выводы при помощи основных естественнонаучных понятий.

2й уровень–использование естественнонаучных знаний для объяснения отдельных явлений; выявление вопросов, на которые могла бы ответить наука, определение элементов научного исследования.

3й уровень – объяснение явлений на основе их моделей, анализ результатов проведённых исследований, сравнение данных, научная аргументация своей позиции, оценка различных точек зрения [2].

На своих уроках использую активные методы обучения. Новые стратегии и приемы, апробированные мною на уроках, позволили активизировать деятельность школьников, создать коллаборативную среду, организовать работу в группе, работать с большими объемами информации и расширить кругозор учащихся, проводить как саморефлексию, так и рефлексию деятельности одноклассников. Если раньше я для

закрепления использовала задания на определение предметных знаний учащихся, то теперь стараюсь рассматривать задания, приближенные к жизненным ситуациям, ставить перед учениками вопросы, способствующие развитию естественнонаучной грамотности как предпосылки для развития компетентности, в данном случае-информационно-технологической. Немаловажную роль в моей практике играют и научные проекты детей, где они, исследуя объект, приходят к каким-либо выводам и умозаключениям. Обычно теоретические знания и факты пропускают через призму апробации (проведение опытов, исследований, анализ и синтез полученных результатов) и как следствие–подтверждение или отрицание гипотезы.

Несмотря на то, что новые компьютерные технологии занимают всё большее место в жизни человечества в школе по-прежнему, урок остаётся главной структурной частью учебно-воспитательного процесса. Учебная деятельность ребят сосредоточена на уроке. Уровень знаний учеников определяется содержанием учебных программ, формами и технологиями проведения урока, его практической и теоретической значимостью.

Международное исследование PISA как современная система управления за качеством образования в развитие функциональной грамотности казахстанских школьников является ключевым ориентиром. Результаты участия Казахстана в PISA показывают, что педагоги общеобразовательных школ Республики дают предметные знания, но не учат применять их в реальных, жизненных ситуациях [3].

При детальном анализе пришла к выводу, что первый уровень естественнонаучной грамотности формируется на базе 7-8 классов, так как учащиеся только начинают знакомиться и накапливать опыт в данной отрасли науки (хотя некоторые физические явления дети рассматривают и на уроках познания мира, биологии).

Второй уровень – это уже 9-10 классы. И третий уровень –11класс, учащиеся владеют достаточным количеством знаний и информации, чтобы иметь целостную естественнонаучную картину мира. Но это не значит, что вопросы и задания на формирование умение и знаний первого и второго уровня грамотности надо исключить из старших классов. Наоборот, увеличивается количество вопросов и вариативность использования материала. Научно-технический прогресс неизбежно приводит к возрастанию объема знаний, которые должны быть усвоены в процессе обучения в школе. В дальнейшей жизни знания должны углубляться и пополняться в ходе самостоятельной познавательной деятельности (Рисунок3.Проведение исследований в 7 классе и Рисунок 4.Бортовой журнал по астрономии для 11 класса). В связи с этим совершенствование процесса формирования естественнонаучных умений следует считать приоритетной дидактической задачей.

Считаю, что для развития естественнонаучной грамотности важно включать в материал любой темы физики упражнения на развитие общеучебных умений и навыков (Таблица 1. Используемые упражнения на развитие общеучебных умений и навыков).

Таким образом, эффективность включения вопросов на формирование естественнонаучной грамотности позволяет добиться положительной динамики показателей обучения. Обучение естественным наукам приобретает деятельностный и

творческий подход, учащиеся формируют информационно-технологическую компетентность. У учащихся отмечается более высокий уровень мотивации к дальнейшему обучению, способность использовать естественнонаучные знания для выделения в реальных ситуациях проблем, которые могут быть исследованы и решены с помощью научных методов, для получения выводов, основанных на наблюдениях и экспериментах. В свою очередь, эти выводы необходимы для понимания окружающего мира и тех изменений, которые вносит в него деятельность человека, и как следствие – для принятия соответствующих решений.

Упражнения	Содержание
На формирование знания учебного материала	- необходимо определить истинность предложения, схемы, графика; - найти в тексте параграфа (раздаточного материала) ключевые слова, мысли; - найти дополнительный материал по теме используя различные источники информации, в том числе и интернет; - разбить текст на абзацы и дать заголовок для каждого из них; найти в тексте ошибки;
На формированиепонимания изучаемого материала	- на конкретное понятие, явление, правило – дать комментарий самостоятельно выполненного письменного задания; привести примеры и контрпримеры; - составление открытого или закрытого теста к материалу; установление причинно-следственных связей (Зачем? Почему?); - разворачивание информации (озвучить текстом символьную информацию – схему, таблицу, рисунок); - сворачивание информации (запись известной словесной информации в виде схемы, рисунка, таблицы);
На формированиеумений инавыков	- зная условие задания, установить первичные знания для выполнения задания; - приём выделения из текста полезных и новых знаний; - найти в тексте ошибки и выявить сущность данной ошибки; - дать ответ на вопросы отражающие действие и способ его осуществления (Почему…?, Как …?, Каким образом…?);
На развитие внимания	- продолжить предложенный текст; - сформулировать и задать вопрос по данному тексту; расположить в логическом порядке данный перечень событий, объектов, понятий и т.п.; - уметь найти ошибку в таблице, в схеме, в тексте, в определении;
На развитие мировоззрения	- привести примеры из реальной жизни, которые характеризуются данным свойством, явлениями т.д.; - сформулировать задачу прикладного характера на применение знаний материала;

Таблица1. Используемые упражнения на развитие общеучебных умений и навыков

Именно на уроках физики дети должны узнать о физических процессах, происходящих и в глобальных масштабах (на Земле и околоземном пространстве), и в быту. Основой для формирования в сознании учащихся современной научной картины мира являются знания о физических явлениях и физических законах. Эти знания учащиеся должны получать через физические опыты и лабораторные работы, помогающие наблюдать то или иное физическое явление. Формирование естественнонаучных умений включает рассмотрение разнообразных видов работы учащихся по физике, способствующих формированию комплексного применения знаний и умений по другим естественнонаучным дисциплинам.

ЛИТЕРАТУРА

1. Национальный план действий по формированию функциональной грамотности школьников на 2012-2016 гг /www.edu.gov.kz/fileadmin/user_upload/news/prezentacija_k_vystupleniju_ministra.pptx
2. Гаврилюк В.В. Преодоление функциональной неграмотности и формирование социальной компетентности // Социологическое Исследование 2006. №12.
3. Отчет об участии в международном семинаре «Отличительные особенности ISA и необходимые меры по формированию функциональной грамотности школьников

РАЗВИТИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ 5 КЛАССЫ

Амренова Алия Хамзаевна
КГУ «Школа-Гимназия имени Академика Е.А.Букетова» КГУ «Отдел образования района Шал акына» КГУ «Управление образования акимата Северо-Казахстанской области»
Город Сергеевка
Altyn.08@mail.ru

Аннотация: Работа раскрывает вопросы формирования читательской грамотности на уроках истории и обществознания на примерах личной практики, конкретных тем уроков.
Ключевые слова: читательская грамотность, нахождение и извлечение информации, интеграция информации и интерпретация информации, оценка информации и использование информации

Оценка уровня грамотности и компетенций населения Казахстана свидетельствует о значительном отставании от многих стран мира. Как показывает результаты PISA-2018 год, Казахстан по читательской грамотности отстает от среднего показателя стран ОЭСР на 100 баллов [4, С.12]. Таким образом, среди актуальных проблем казахстанской системы образования особое место занимает читатальская грамотность. Все данные функциональные навыки развиваются на школьном этапе. Потому проблема развития функциональной грамотности, в особенности читательской грамотности являются актуальной на сегодняшний день.

Цель данной статьи заключается в развитии читательской грамотности через использование различных педагогических методов и технологий.

В исследовании PIRLS читательская грамотность понимается как «способность понимать и использовать письменную речь во всем разнообразии ее форм для целей, требуемых обществом и/или ценных для индивида. На основе разнообразных текстов читатели формируют собственные значения. Они читают, чтобы учиться, чтобы участвовать в школьных и внешкольных читательских сообществах, и для удовольствия» [4, С. 32].

Основой составляющую функциональную грамотность, которая может быть сформирована в процессе изучения истории, является читательская грамотность. Под читательской грамотностью понимается способность человека понимать, использовать, оценивать тексты, размышлять о них и заниматься чтением для того, чтобы достигать своих целей, расширять свои знания и возможности, участвовать в социальной жизни» – Концепция исследований PISA [6, с. 15].

Читательская грамотность развивается на основе читательских умений:

В процессе чтения человек не только познает прошлое, настоящее и будущее мира, но и учится думать, анализировать, развивается творчески; таким образом, формируется нравственная и культурная основа его личности[5, с. 22].Для того, чтобы получить реальный результат и иметь возможность проводить анализ исследования приёмов работы с текстом на уроке, проведена серия Lesson Study с учителями истори, где фокусом наблюдения определена результативность приёмов на разных этапах работы с текстом.Что позволило опредилить эффективные приёмы работой с текстом такие как « Жужжащие чтение», «Выделяем по тексту графичкескими символами» , «Синквейн», «Мозговой штурм» «ключевые слова» « Ассоциации» Отобранные приёмы мы систематизировали как более применяемые на всех этапах урока, для развития читательской функциональной грамотности**.**

Процесс развития читательской функциональной грамотности на уроках истории осуществляется на основе развития навыков мышления в виде заданий, проблемных ситуаций, проблемных вопросов.

Задания:

ЦО 2.1 Мировоззрение и религия

5.2.1.2 описывать мировоззрение древних племен

Задание.

ИК3.2 / У1.2.1- У2.2- У3.3- У4.1

Прочитай внимательно текст и ответь на вопросы.

По представлениям саков мир состоял из трех составляющих – небесный мир, подземный мир и земной мир. О религиозных верованиях саков говорит хотя бы головной убор сакского царевича, найденный археологами в Иссыкском кургане. Его конструкция – это солнце, 4 крылатых коня и 4 золотые стрелы, устремленные в небо. Сакский правитель считался избранником богов, т.е. являлся посредником между землей и небом, центром мира. От него зависит земное процветание его подданных. Одной из главных черт религиозного поклонения саков была вера в помощь духов предков. В связи с этим умерших они хоронили на родовых кладбищах, с ними в могилу помещали предметы и имущество, «необходимые» в потусторонней жизни. Потому что верили, что умершие продолжат жить в подземном мире с частью своего имущества и предметами, которыми они пользовались при жизни. Саки хорошо были знакомы с технологией бальзамирования. В погребениях саков часто находят красную краску – символ огня и солнца. Много курганов, подвергшихся обряду сожжения погребений, найдено в Жетысу.

- Каким было представление саков о модели Вселенной?
- Зачем саки клали в могилу вместе с умершим предметы быта и имущество?
- Почему саки иногда сжигали погребения?
- Кому поклонялись оседлые саки? Кому поклонялись кочевые саки?

ЦО 2.2 Искусство и литература

5.2.2.4 определять особенности археологической находки «Золотой человек» из Иссыкского кургана

Задание.

ИК3.4 / У1.1-У2.7-У3.6-У4.1

Прочти учебный текст и ответь на вопросы.

По представлениям саков мир состоял из трех составляющих – небесный мир, подземный мир и земной мир. О религиозных верованиях саков говорит хотя бы головной убор сакского царевича, найденный археологами в Иссыкском кургане. Его конструкция – это солнце, 4 крылатых коня и 4 золотые стрелы, устремленные в небо. Сакский правитель считался избранником богов, т.е. являлся посредником между землей и небом, центром мира. От него зависит земное процветание его подданных. Одной из главных черт религиозного поклонения саков была вера в помощь духов предков. В связи с этим умерших они хоронили на родовых кладбищах, с ними в могилу помещали предметы и имущество, «необходимые» в потусторонней жизни. Потому что верили, что умершие продолжат жить в подземном мире с частью своего имущества и предметами, которыми они пользовались при жизни. Саки хорошо были знакомы с технологией бальзамирования. В погребениях саков часто находят красную краску – символ огня и солнца. Много курганов, подвергшихся обряду сожжения погребений, найдено в Жетысу. Это также связано с культами очищающей силы огня и солнца от злых сил духов.

Докажи, что захороненный в Иссыкском кургане сак поклонялся был представителем кочевых племён.

Данные задания способствуют развитию читательской грамотности, поскольку при выполнении заданий требуется внимательное изучение учебного материал, умение доказывать свою точку зрения. Учащиеся смогут описать данный текст, определить особенности археологической находки «Золотой человек» из Иссыкского кургана. Правильное выполнение данного задания позволяет оценить уровень понимания темы, аналитическую способность ученика при усвоении материала. Для закрепления материал по теме можно использовать «Мозговой штурм», что позволяет стимулировать активность учеников. В ходе работы ученик получат возможность продемонстровать свою знания, а также скорректировать их по средствам коррекции со стороны учителя. Также большое внимание на своих уроках я уделяю развитию мышлению и речи учеников, для этого прекрасно подходит метод ПОПС -формула, который позволяет ученику выразить свое мнение основываясь на аргументации и фактах, что позволяет оценить качественный уровень усвоения знаний учеником. Результаты диагностики читательской функциональной грамотности показали, что содержание текстов, используемых для диагностики, должны соответствовать возрастным особенностям учащихся и находится в сфере их познавательных интересов. При отборе контекста необходимо предусмотреть возможность конструирования заданий, ориентированность на реальные жизненные ситуации. Задания по работе с текстами направлены на проверку умений:

1. Общая ориентация в тексте.
2. Глубокое понимание текста.
3. Оценка и применение информации из текста в учебно-практических задачах.

Таким образом, правильно применяемые методы и технологии обучения помогают развивать на уроках читательскую функциональную грамотность учащихся, а также развивать основные умения и навыки, воспитывать внутреннюю самооценку, повышая учебную мотивацию учащихся. При развитии читательской функциональной грамотности учитель выступает больше в роли организатора самостоятельной активной познавательной деятельности учащихся, компетентным консультантом и помощником в образовательном процессе. Если учащиеся овладели системой предметных ключевых компетенций, позволяющих эффективно применять усвоенные знания в практической ситуации и успешно использовать в процессе социальной адаптации, значит, учителю

удалось решить поставленную задачу по развитию функциональной грамотности школьников, в частности читательской грамотности, которая является основой

ЛИТЕРАТУРА

1.Читательская грамотность школьника (5-9 классы): книга для учителя / О.М. Александрова, М.А. Аристова, И.П. Васильевых и др.; под ред. И.Н. Добротиной. – М.: Вентана-Граф, 2018. – 144 с.
2.Организация экономического сотрудничества и развития https://oecd.org/pisa/data/PISA-2018-draft-frameworks.pdf
3.[Электронный ресурс] // online.zakon.kz [сайт]. — URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=36657965&pos=11;
43#pos=11;-43 (дата обращения: 28.09.2022).
4.Акушева, Н. Г. Развитие функциональной грамотности чтения // Наука, образование, общество: тенденции и перспективы развития: сборник материалов XVII Международной научно-практической конференции. - 2020. - С. 49-51
5.Рудик Г.А. Культура умственного труда, или 101 техника учения. Пособие для учащихся, студентов, педагогов и для всех тех, кто обучается на протяжении всей жизни. Костанай 2018г.
6.Национальный доклад о состоянии и развитии системы образования Республики Казахстан (по итогам 2020 года). - Нур-Султан: Министерство образования и науки Республики Казахстан, АО «Информационно-аналитический центр», 2021

«ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ ИНФОРМАТИКИ ОТ ИССЛЕДОВАНИЯ УРОКА К УЛУЧШЕНИЮ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ»

А.С. Айтказинова
Павлодарская область,г. Экибастуз, КГУ СОШ№21,зам.директора по УР
E-mail: alma_aitkazinova@mail.ru

Аннотация: Өзектілігі. Мақсаты. Қазіргі білім берудің алдында тұрған негізгі міндеттердің бірі жоғары мәдени деңгейі бар, қазіргі әлемде бағдар ала алатын тұлғаны тәрбиелеу болып табылады. Коммуникативтік мәдениеттің жоғары деңгейіне, коммуникативтік құзыреттілікке, қарым-қатынастың дамыған дағдыларына, әсіресе шет тілінде қойылатын талаптар өсті. Осыған байланысты "Информатика"пәні бойынша ҚР Білім беру мазмұны қайта қаралды.
Аннотация: Актуальность. Цель. Одной из основных задач, стоящих перед современным образованием, является воспитание личности с высоким культурным уровнем, умением ориентироваться в современном мире. Возросли требования к высокому уровню коммуникативной культуры, коммуникативной компетенции, развитых навыков общения, в особенности на иностранном языке. В этой связи пересмотрено содержание образования РК по предмету «Информатика».
Abstract: Relevance. Goal. One of the main challenges facing modern education is the education of a person with a high cultural level, the ability to navigate in the modern world. The requirements for a high level of communicative culture, communicative competence, developed communication skills, especially in a foreign language, have increased. In this regard, the content of education in the subject "Informatics" has been revised.
Түйінді сөздер: білім берудің жаңартылған мазмұны, сабақты зерттеу, коммуникативтік құзыреттілік, ақпараттандыру ғасыры, спиральды оқыту түрі.
Ключевые слова: обновленное содержание образования, исследование урока, коммуникативная компетенция, век информатизации, спиральная форма обучения.

Keywords: updated content of education, lesson study, communicative competence, age of Informatization, spiral form of education.

Вникая в слова, сказанные Конфуцием, я все больше убеждаюсь в том, что после каждого урока, которые я провела с начала учебного года, я ловила себя на мысли, что современный учитель должен размышлять над своими проведенными уроками. Иначе учитель никогда не сможет добиться хороших результатов в обучении. Обновление содержания среднего образования является новой вершиной для современных педагогов, которую придется брать штурмом. Ведь перед педагогами стоит важнейшая задача: воспитать и обучить таких учеников, которые смогут адаптироваться и реализовать себя в современном мире. Перед учителями встают проблемы: «Как учить в век информатизации?», «Как повысить качество, как знания, полученные на уроках, помогут ученику стать конкурентоспособной личностью?». Обновление содержания образования в Республике Казахстан ставит перед собой главную цель: совершенствование педагогического мастерства учителей в контексте обновления образовательной программы и внедрение системы критериального оценивания. Данная программа основана на развитие спиральной формы образования, основанной на когнитивной теории Д. Брунера. Спиральная форма обучения предполагает, что повторное рассмотрение материала, который будет усложняться на протяжении всего школьного обучения, дает большее преимущество в развитии современного учащегося, нежели традиционные формы обучения. Так же развитие казахстанских учащихся будет проходить путем внедрения активных форм обучения, в ходе которых предполагается, что учащиеся будут самостоятельно развивать функциональную грамотность, активно «добывать» знания, с огромным желанием развивать коммуникативные навыки общения со сверстниками, и творчески подходить к решению проблем. Задача педагогов в ходе применения обновленной программы, привить учащимся основные человеческие нормы и морали, сформировать толерантность и уважение к другим культурам и точкам зрения, воспитать ответственного, здорового ребенка. Исходя из идей обновленной программы, я поставила для себя главную педагогическую задачу – стать напарником для моих учеников, чтобы направлять их, проживать каждую малейшую ошибку и каждую великую победу в их еще начинающем жизненном пути. Ведь именно в школе мы закладываем детям определенные знания и жизненные навыки, которые они будут применять всю жизнь, это и является моим важнейшим предназначением как учителя. Так же мне хотелось бы, чтобы каждый из моих воспитанников мог добиться больших успехов, и не зависимо кем они станут в будущем, самое важное – чтобы они стали настоящими людьми! Такую задачу легко решить, путем применения эффективных подходов обучения обновленной программы, которые предусматривают всестороннее развитие учащихся, развивая критическое и творческое мышление, навыки в области информационно-коммуникационных технологий, научно – исследовательских навыков, а так же готовность учиться на протяжении всей жизни. Одна из важных задач обновленной программы – «Научить - учиться», учиться на протяжении всей жизни, что будет способствовать развитию новой конкурентоспособной личности [1, с. 51]. Обучаясь на курсах, я приобрела огромный опыт, который позволит мне в дальнейшем пересмотреть приемы и методы своей работы. Ожидаемыми результатами Программы, является сформированность у учеников навыков обучения тому, как учиться и, как следствие, становление их независимыми, увлеченными, уверенными, ответственными личностями с развитым критическим мышлением, проявляющими компетентность, в том числе и в цифровых технологиях. Чтобы этого достичь мне предстояло перестроить себя в первую очередь, изменить свое мышление, направить деятельность учеников в нужное русло. Использование идеи модуля «обучение тому, как обучаться» создание коллаборативной среды, позволило мне с помощью опережающих заданий успешно активизировать детей на учебную деятельность. Такая форма организации начала урока им очень нравится, здесь они могут раскрепоститься и почувствовать себя свободней и в классе создается атмосфера доверия и сотрудничества.

Каждый из нас обладает индивидуальностью, и мы должны общаясь с детьми, учитывать этот факт и создать все условия, чтобы наши ученики чувствовали себя комфортно на любом уроке [1, с. 83]. На уроке информатики ученикам нравится работать на компьютере, приходится строить урок так, чтобы усвоить и теоретический материал и получить навыки на практике. При изучении нового материала использую метод общения, ученики с помощью интернет ресурсов или же учебников находят нужную информацию, выполняют на компьютере задания, далее через диалог учащиеся обмениваются знаниями, получают новую информацию, а также диалог помогает мне узнавать, насколько ребята усвоили пройденный материал, на каком уровне они находятся в процессе своего обучения. Диалог «учитель-ученик», «ученик-ученик» теперь часто встречаются на моих уроках. Потому что такие формы диалога позволяют детям высказывать свои суждения и доводы. Я увидела, что дети активно включаются в данный вид деятельности, и в его процессе могут поделиться различной информацией. На своих уроках я применяю разные формы обучения. Более эфективным метод групповой работы. Почему? Дети сами руководят своей работой, проявляют наибольшую инициативу. Здесь ясно наблюдается работа каждого учащегося. Проявляются лидерские способности. Идет распределение обязанностей, и обмен знаниями. Основной целью групповой работы является развитие мышления учащихся и формирование рефлексивных способностей учащихся. Учащиеся оценивают возможности друг друга, обрабатывают варианты взаимодействия в группе. Они ищут способы решения поставленных перед ними задач. Процесс мышления объединяет групповую работу. Какой вывод я сделала для себя? В дальнейшем я буду организовывать работу в группах, потому что данная форма работы позволяет учащимся выслушивать мнения других, приходить к общему решению, но они не стараются найти легкие пути и готовые ответы, они размышляют, что очень важно для развития логического мышления. Я смогла раскрыть и увидеть способности своих учащихся, которые не обнаружила раньше. Учащиеся, которые раньше боялись отвечать, на нынешний момент стали высказывать свои мысли по пройденным темам. Смело вступают в беседу со своими одноклассниками по той или иной теме. Также я убедилась, что использование диалогического обучения в классе оказывает наибольшее влияние на учеников, которые владели языком на низком уровне. Какой вывод я сделала? В результате этого дети стали грамотно выстраивать свою речь, выражать свои мысли. В ходе диалога у учащихся вырабатываются навыки критического мышления, позволяет ученикам выражать свое понимание темы, помогает осознать и понять на какой стадии находится уровень его интеллектуального развития. С повышением развития обученности учеников, я меняю вид оказываемой поддержки для лучшей мотивации. Здесь я подталкиваю своих учеников к завершению выполнения задания. Можно сказать, что я их поддерживаю. Таким образом, все становится ясным и обучение становится самостоятельным, и учащиеся сами регулируют его. Но нужно отметить что успешность процесса обучения обусловлено мотивацией, социальными и эмоциональными факторами. Стереотип «все дети делятся на способных и неспособных» наверное, исчезает. Раньше в классе в ходе урока я опиралась на «сильных» учеников, а те, у которых была слабая мотивация к обучению просто отсиживались. Теперь я знаю, что каждый ребенок уникален по-своему, только нужно правильно найти к нему подход, чтобы он смог раскрыть себя и показать свои возможности. Сейчас, я в полную силу использую задания которые помогают развивать их умственные и познавательные способности. Также я использую их знания, умения и навыки в работе со слабоуспевающими детьми. Они вступают с ними в диалог, наводящими вопросами пытаются пробудить у них желание говорить, высказывать свою точку зрения. Мои стратегические действия? В дальнейшей педагогической деятельности планирую перейти из традиционного стиля преподавания в учителя – направляющего на обучение. Превратить учащихся из пассивных в активных, глубоко мыслящих, грамотных, полезных для общества. Новый стиль преподавания позволит учащимся раскрыться совсем с другой стороны, убрать закомплексованность,

почувствовать, что они могут внести свои коррективы в ход урока. Более того, каждый учащийся может почувствовать свою вовлечённость в учебный процесс и осознать, что он нужен коллективу. Учитель не должен останавливаться на достигнутом, ему необходимо постоянно совершенствоваться и я полностью соглашусь с высказыванием Д.Дидро «Люди перестают мыслить, когда перестают читать, учитель перестаёт быть учителем, когда перестаёт учиться» [2,с.25].

ЛИТЕРАТУРА:

1. Руководство для учителя. Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2015 г.
2. Глоссарий к уровневым Программам курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан, разработанным Центром педагогического мастерства совместно с Факультетом образования Кембриджского университета: учебнометодическое пособие (2012). Астана Для материалов из Internet:
3. Д.Дидро Цитаты, афоризмы, высказывания https://citaty.info/man/deni-didro

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАУ ЖҰМЫСТАРЫН ЖҮРГІЗУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

ЗНАЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННО-КОНСТРУКТОРСКИХ РАБОТ В РАЗВИТИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ СЕЛЬСКИХ ШКОЛ

THE IMPORTANCE OF INNOVATIVE DESIGN WORKS IN DEVELOPING FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS IN RURAL SCHOOLS

Айтекова Анар Рапильбековна
Юрий Гагарин атындағы мектеп-лицейі
Қазақстан, Жамбыл облысы, Жамбыл ауданы, Аса ауылы
Direktor010101@mail.ru

Аңдатпа: Ауыл мектептерінің қала мектептері арасындағы алшақтықты қысқарту үшін білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда бірнеше инновациялық жобалау жұмыстарын жүргізу мен тиімділіктерін көрсеттім. Сол арқылы алған білімін өмірде қолдана білуге икемдеуге болады.
Аннотация: С целью сокращения разрыва между сельскими школами и городскими школами мною продемонстрирована эффективность нескольких инновационных проектных работ в развитии функциональной грамотности учащихся. Полученные знания можно использовать в жизни.
Abstract: In order to reduce the gap between rural schools and urban schools, I have demonstrated the effectiveness of several innovative design works in developing functional literacy of students. It is possible to use the acquired knowledge in life
Түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, инновациялық жобалар, ауыл мектебі, технологиялар.
Ключевые слова: функциональная грамотность, инновационные проекты, сельская школа, технологии
Keywords: functional literacy, innovative projects, rural school, technologies.

Қоғамның инновациялық дамуының маңызды шарты ең алдымен мемлекеттің инновациялық жобаларды қолдауына тәуелді. Қазақстан Республикасының білім саласында білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша

бағдарламалар қолға алынғалы білім беру ұйымдарында бірнеше түрлі жобалар іске асырылып келеді. Инновациялық жобалау жұмыстарын жүргізу барысында мектептер оқыту мен тәрбиелеудің жаңа технологияларын жасау арқылы, соның нәтижесіне жетуге тырысады. Қазіргі мемлекетіміздің негізгі проблемасы – ол білім алушылардың мектепте алған академиялық білімін өмірлік тәжірибеде пайдалана алмауы. Мұндай проблемадан шығу үшін бірнеше реформалар мен бағдарламалар ұсынылды. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2022-2026 жылдарға арналған тұжырымдамасына сәйкес сапалы білім беруді қамтамасыз етудегі маңызды міндеттердің бірі қалалық және ауылдық мектептер арасындағы оқыту сапасының алшақтығын қысқарту, барлық балаларға тең мүмкіндіктер беру болып табылады [1].

PISA-2021 халықаралық зерттеуінің нәтижелері алынған білім сапасы бойынша қалалық және ауылдық білім алушылар арасында және өңірлік бөлініс бір мезгілде айтарлықтай алшақтық көрсетеді [2]. PISA-2022 зерттеуінің нәтижелері бойынша бұл алшақтық сәл болса да жойылға[3]. Ауылдық мектептерде оқушылардың дарындылығын, қабілеттерін дамытуға және қолдауға жеткілікті деңгейде көңіл бөлінбейді. Оның да бірнеше себептері мен салдарлары бар.

1. Мектептерде инфрақұрылымның дұрыс дамымауы, қаржылық және материалдық ресурстардың , коммуникациялар мен технологиялардың жеткіліксіздігі ;
2. Ауылдық мектептердің олимпиадалық қозғалыстармен аз қамтылуы;
3. Ауыл мектептеріндегі әкімшілік қызметкерлерінің көшбасшылық деңгейлерінің төмен болуы;
4. Ауыл мектептерінде цифрлық білім беру ресурстарына қолжетімділіктің шектеулігі;
5. Ауыл мектептерінде инновациялық жобалау жұмыстарын енгізудің таңсықтығы;
6. Ауыл мектептерінде педагогтердің әдістемелік қоржынының толықсыздығы;
7. Ауыл мектептеріндегі педагогтердің әлеуметтік желілердегі белсенділігінің төмендігі;
8. Ауыл мектептеріне жоғары білікті педагогтерді тартудың қиындығы.

Осындай проблемаларды саралай келе, Жамбыл облысы, Жамбыл ауданы, Аса ауылындағы Юрий Гагарин атындағы мектеп-лицейінде «Мектеп – лицей жағдайында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудың педагогикалық шарттары» тақырыбындағы эксперименттік тәжірибе алаңның жұмысы бастала салысымен тәжірибе алаңының жетекшісі ретінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру үшін мұғалім-оқушы-ата-ана үштігіне арналған бірнеше инновациялық жобаларды апробацияға енгіздім. Мектеп-лицей мұғалімдеріне арналған «Заманауи ұстаз» жобасы аясында функционалдық сауаттылықты қалыптастыруда мектеп-лицейдегі инновациялық үдерістерді жоспарлау, ұйымдастыру және дамыту стратегияларын жүзеге асыру моделін жасадым.

Жобаның мақсаты – білім алушыларға ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды және өзін-өзі белсенді етуге дайын балалардың функционалдық сауаттылығын дамыту үшін қажетті жағдай жасау, сондай-ақ ғылым мен практиканың жетістіктеріне негізделген сапалы білім беру.

Жобаның негізгі бағыттары

1.Педагогтердің әдістемелік қоржынын толықтыру (әдістемелік нұсқаулықтар, авторлық бағдарламалар құрастыру, ғылыми мақалалар жариялау, мектепте ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, коучинг, семинарлар өткізу, мұғалімдердің біліктілігін арттыру);

2.Педагогтердің әлеуметтік желілерде белсенділіктерін арттыру (мектептің Youtube каналын ашу, әрбір мұғалімнің әлеуметтік беттерді белсенді жүргізу барысын қадағалау);

3.Жас мамандар мен әдістемелік көмекті қажет ететін топқа ғылыми-әдістемелік және ақпараттық сүйемелдеуді қамтамасыз ету.

Заманауи ұстаз – ол оқыту мен тәрбиелеу ісінде белгілі жетістіктерге жеткен, қоғамның бір бөлшегі саналатын функционалдық сауатты білім алушыны

қалыптастырушы тұлға. «Заманауи ұстаз» жобасының бірінші бағыты – әдістемелік қоржынды толықтыру. Мектеп-лицей ұжымы әдістемелік қоржынды толықтыру мақсатында бірнеше Республикалық, Халықаралық конференцияларға ғылыми мақалаларын жариялап үлгерді. Авторлық бағдарламаны жасау жолдары мен талапқа сай бөлімдері туралы шебер сыныптар көрсетіліп, нәтижесінде бірнеше жеке және жұптық, топтық формада авторлық бағдарламалар мен әдістемелік нұсқаулықтар жарыққа шығарылуда. Авторлық бағдарламаның инновациялық потенциалы бойынша:

-өнертапқыштық – қолданыстағы бағдараламаларды ішінара жетілдіру жолымен алынған бағдарлама;

-комбинаторлық – бірнеше бағдарламаны біріктіру жолымен алынған бағдарлама;

-толықтырылған – мазмұны бойынша мүлдем жаңа, қолданыстағы оқу бағдарламаларын толықтыратын бағдарлама;

-жаңашыл- парадигмалық негізі, ойы, ұсынылған оқыту технологиясының жаңашылдығымен ерекшеленетін бағдарлама.

Авторлық бағдарламаның өзі қазіргі мектептерде қолданылатындай, өмір сүру уақыты ұзақ болғаны дұрыс. Сондықтан тақырып таңдағанда да өзекті тақырыпты таңдауға ұсыныстар беріледі. Мысалы, мектеп-лицей жағдайында жаратылыстану бағытындағы пәндер тереңдетіліп, кеңейтіліп өтіледі. Оған бағдарлама жасап шығаруға болады. Педагогтер білім алушылардан БЖБ, ТЖБ тек бір нұсқада алып жататын кездер де болады. Сондықтан әртүрлендіру үшін басқа педагогтердің жасаған БЖБ, ТЖБ жинақтарын пайдаланғаны ыңғайлы. Осындай бағыттарда жасалған авторлық бағдарламалар мен нұсқаулықтар, жинақтар өмірлі болатынына сенімдімін.

Педагогтерге Youtube каналдарға өткізілген сабақтар, панорамалық сабақтар, сабақтарында қолданылатын әдістер (психологиялық ахуал қалыптастыру, топқа бөлу әдістері, кері байланысқа арналған, бекітуге арналған, миға шабуыл, рефлексияға арналған, қорытындылауға арналған әдістер, т.б.), төңкерілген сабақтар, білім алушылардың жобалық жұмыстарын салу арқылы каналдарын ресурстық орталыққа айналдыру ұсынылған. Жас мамандар Tik tok каналдарын жүргізеді. Химиктер зертханалық жұмыстарын салса, биологтар оқушылардың жасаған макеттерін салады. Тіл мамандары оқушылардың «Оқуға құштар жобасы» аясында кітап оқып, алған әсерлерінен түсірген видеоны салуда.

Жас мамандар мен әдістемелік көмекті қажет ететін мұғалімдерге бірнеше тақырыптарда шебер сынып, коучингтер өткізуге болады. Оның ішінде «Педагог шығармашылығындағы жобаның маңыздылығы», «Сабақ мақсатына сай оқу әдістерін дұрыс таңдау», «Ғылыми -зерттеу жұмыстарын жүргізу жолдары», «Авторлық бағдарламаның негізгі бөлімдері», «Математика пәнінен функционалдық сауаттылықты қалыптастырушы тапсырмаларды құрастыру» [4], «Функционалдық сауаттылықты қалыптастырушы БЖБ тапсырмаларын құрастыру», «Ғылыми мақала жазуға қойылатын талаптар», «Қазіргі трендтегі цифрлық платформалар» сияқты тақырыптарда шебер сынып, коучинг, семинарлар өткізілді.

Мектеп педагогтарымен бірге мектеп-лицейде білім алушыларға арналған бірнеше жобаларды іске асырудамын. Оның ішінде «Медиа журналистика» жобасы аясында «Талап» арнасын құрдым. Арнаның арнайы логотипі белгіленіп, арнаның символы ретінде экранға шығарылып отырады. Арнада журналист болу арманы бар, сөйлеу, ойлау шеберлігі жоғары білім алушылар мен мобилогроф курстарын оқыған, мобилографияға қызығушылықтары бар, монтаждаушы, бейнеге түсіруші білім алушыларды жинақтадым. Сабақта бір білім алушының математикаға икемі болмағанымен, гуманитарлық салада үлгерімдері жоғары болады, бір білім алушының ешбір сабақтан үлгерімі жақсы болмаса да, видеоға түсіруге, монтаждауға, екеу ара диалогқа, ортаға тез бейімделіп кетуге икемді келеді. Сондықтан бұл арна білім алушының тікелей қабілеті мен дарынына қарай дамытушы тірек деп есептеймін. Арнаға арнайы студия ашып, ішін безендіріп, қажетті аппараттармен қамтамасыз еттім. Арнаның мүшелері апта сайын айдарлар («Q & A»

сұрақ-жауап айдары, «Жаңалықтар» айдары) дайындап көрсетумен қатар, мектеп жаңалықтары мен жетістіктерді де экранға шығарып отырады. Мұнда білім алушылардың тек оқу сауаттылығы ғана емес, математикалық, жаратылыстану, қаржылық, медиасауатылықтары да дамиды.

«Жұлдызды десант» жобасы аясына «Шапағат» еріктілер тобы құрылды. Еріктілер тобының мүшелеріне бірдей форма, бірдей төсбелгілер берілді.Ұйымға мейірімділікке, көмек беруге, үлкенге ізет көрсетуге, қоршаған ортаға жанашырлық танытуға ниетті білім алушыларды қабылдадым. Еріктілердің ең алғашқы жобасы «Қағазды өткіз де, ағашты құтқар» деп аталды. Мектепте мұғалімдер мен білім алушыларға қағазды ұқыптылықпен жинау ұсынылып, макулатураға өткізіп, жинаған қаржыларына мектепке қағаздарды, пластиктерді арнайы сұрыптап жинайтын қоқыс жәшіктерін сатып алып орнатты. Бұл тек білім алушыларды қоршаған ортаны қорғауға тәрбиелеп қана қоймай, сонымен бірге әлеуметтік басқа да іс-шараларда өздерінің ізгі ниеттері мен қабілеттерін ортаға сала алатындай жоба болып отыр. Баланың мейірімділігін, адамгершілік қасиетін, ортаға тез бейімделушілігін дамытуға нағыз бастама деп білемін.

Үшінші жоба «Интеллектум» деп аталады. 9-10 сынып оқушылары арасынан болашақта өзін бастауыш сынып педагогы ретінде көретін ұл-қыздардан топ құрылды. Ол топ 1-2 сыныпта оқу, жазу, ойлау, есептерді шығару үлгерімі нашар білім алушыларға «Сана» оқу-дамыту орталығының оқулықтарымен 3-4 баладан құрылған топқа сабақ өткізу арқылы сауаттылықтарын қалыптастыруға көмек беруде. Жоба арқылы бір жағынан төменгі буын білім алушыларының оқу, жазу, логикалық ойлау дағдыларын қалыптастыруға үлестерін қосса, бір жағынан жоғары буын оқушыларының болашақ мамандық таңдауына тәжірибе жинақтауға мол үлесін тигізеді [5].

Мектеп-лицейдегі инновациялық жобалау модельдерінің негізгі басымдығы – қазіргі заманғы әлеуметтік-мәдени, экономикалық-саяси жағдайда табысты қызмет ете алатын және соған ұмтылатын бренд ұстазды қалыптастыру арқылы маңызды өмірлік ұстанымы мен құндылықтары қалыптасқан, қоғам мен өмірге бейімділігі жоғары, өзі үшін қолайлы салада өзінің шығармашылық және жеке әлеуетін жүзеге асыра алатын белсенді білім алушыларды тәрбиелеп шығаруында [6].

Қорытындылай келе, өмірге бейімсіз деп саналған адамның өзі қоғамға табиғатынан берілген бір дарындылығы мен қабілетімен бейімделіп кете алады. Біз педагогтер баланың көп нәрсеге қабілетті екендігін сендіруден бөлек, оны дамытуға, дұрыс бағытқа бағыттауға, оған жан-жақты көмек көрсетуге тиістіміз.

Қоғам адамнан тұрады, ал адамды тәрбиелеп, болашақ тұлға етіп қалыптастырушы мектеп. Яғни, мемлекеттің дамуы мектеппен тығыз байланысты. Сондықтан, тұлға болып қалыптасатын оқушылардың негізгі құзыреттіліктерін қалыптастыруды қамтамасыз ететін мектептің инновациялық қызметінің құрылымын жетілдіру маңызды болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2022-2026 жылдарға арналған тұжырымдамасы

2.Framework for the Assesment of Creative Thinking in PISA-2021 (in press)

3.https://kz.kursiv.media/2023-12-05/zhrb-pisa-pr/

4.Перминова Л.М.Минимальное поле функциональной грамотности (из опыта С-Петербургской школы)/Педагогика, 1999,-№2.-с.26-29

5.Чиксентмихайи М.Креативтілік. Жаңалықтар мен өнертабыстардың ағыны мен психологиясы. –М:Карьера.Пресс, 2018

6.Компетенции в образовании:опыт проектирования:сб.науч.тр./Под ред.А.В.Хуторского. – М:Научно-внедренческое предприятие «ИНЭК», 2007.-с.327

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ

Адуова Айгуль Тулешовна
Нығыманов атындағы жалпы орта білім беру мектебі,
Жаңабет ауылы, Ақтоғай ауданы, Павлодар облысы
aduova78@mail.ru

Аңдатпа: Мақалада оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруда әдіс тәсілдерді орынды қолдану талданып жазылды. Оқытуда тиімді әдіс-тәсілдерді пайдалану сабақтың жақсы өтуіне септігін тигізеді деп көрсетілген. Оқытудың тиімді тәсілдерін қолданып, жетістікке қол жеткізуге болатыны қарастырылады.
Түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, оқыту әдістері, интерактивті әдіс-тәсілдер.
Аннотация: В статье проанализировано целесообразное использование методических подходов в повышении функциональной грамотности учащихся. Показано, что использование эффективных методов обучения способствует лучшему прохождению занятий. Предполагается, что можно добиться успеха, применяя эффективные подходы к новому обучению.
Ключевые слова: функциональная грамотность, методы обучения, интерактивные методы и приемы.
Abstract: The article analyzes the expedient use of methodological approaches in improving the functional literacy of students. It is shown that the use of effective teaching methods contributes to the better completion of classes. It is assumed that it is possible to achieve success by applying effective approaches to new learning.
Keywords: functional literacy, teaching methods, interactive methods and techniques.

Сындарлы білім беруге бағытталған оқыту мен оқу үдерісінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру ең өзекті мәселеміз болып табылады. Әлемдік білім беру кеңістігіндегі білім саласы дамыған елдер қатарында тереземіз тең тұруы үшін, білім беру әдістерін қайта қарастырып, өзгерістер енгізудің қадамдары жүзеге асырылуда. Қазақстанда білім беру әдістері қайта қаралып, тиімді әдістерді қолдануға мүмкіндіктер жасалып жатыр. Білім беру әдістерінің оқыту үдерісіндегі маңызы зор екені айқын. Біздің білім жүйеміз бұғанға дейін «өмір бойы азық боларлықтай білім беру» идеясын көздесе, енді «өмір бойы өздігімен үйрену» ұстанымына ауысты. Бүгінгі күннің білім беру жүйесіндегі ең негізгісі- үйрену мен үйретудің өзара белсенді әрекеттерге негізделген қарым-қатынас арқылы жүзеге асуы. Оқушыны терең және жүйелі ойлауға, ақпаратты өздігімен түсініп, керектісін таңдап алуға, жаңа түсінікті өздігінен құрастыруға, басқалармен тиімді қарым-қатынас құруға жетелеу – қайта қаралған әдістің нәтижесі деп білемін. Оқу сауаттылығы – жазба мәтіндерді түсіну, өз мақсатына жету үшін оның мазмұнын қолдану, қоғам өміріне белсенді қатысу үшін білімі мен мүмкіншіліктерін дамыту қабілеті.

«Оқу сауаттылығы» термині кең мағынада қарапайым оқу біліктілігін емес, мәліметтерді айқындай білу қабілеттімен анықталады. Мектеп жасындағы балалардың тек оқу техникасын меңгеруі қазіргі таңда қабілеттілік болып есептелмейді. Оқу сауаттылығы туралы түсінік білім алушылардың әртүрлі форматтарда берілген мәтіндерді түсіне білуі, олардың мәні мен мазмұнын түсініп тұжырымдауы және білім алушылардың мектептен тыс уақыттарда, әртүрлі өмірлік жағдаяттарды шешуде оқығанын қолдана білу іс-әрекеттеріндегі қызметтерін бағалауға негізделген.

Оқу сауаттылығы бойынша құрастырылған тапсырмаларда мәтіннің 4 түрі кездеседі. Олар:

1) Тұтас мәтін. Оқиға, құбылыс не зат сипатталады, мазмұндалады, түсіндіріледі немесе нұсқау беріледі.

2) Дискретті мәтін. Кестелер мен сызбалар, графиктер, журналдың не кітаптың мұқабалары, карталар, диаграммалармен беріледі.

3) Аралас мәтін. Сөз және сөзсіз көрсетілген элементтерден тұрады. веб- парағы, толтыруға арналған түрлі кестелер,жарнамалар,мәзірлер,ақпараттық парақшалар журналдар)

4) Құрамдас мәтін. Мағына ғана емес, формат жағынан да әрқайсысы бір-біріне тәуелсіз әртүрлі, яғни бірнеше мәтіндерден құрастырылады.

Білім алушылардың оқыған мәтінін қаншалықты түсінгенін немесе түсінбегенін анықтау үшін мынадай сұрақтар қоюға болады:

1. Оқыған мәтініңізді өз сөзіңізбен баяндап берсеңіз.
2. Мәтінді оқығаныңызды қалай немесе немен дәлелдер едіңіз?
3. Мәтін мазмұнын өзіңізше түсіндіріңіз.
4. Мәтінде берілген ақпараттарды жіктеп айтыңыз?
5. Қысқаша ғана бірнеше сөйлеммен негізгі ойды айтып беріңіз.
6. Мәтінде көтерілген негізгі ойдың басқа құбылыстардан, жағдаяттардан не болмаса ұғымдардан ерекшелігі неде?
7. Мәтіндегі көтерілген мәселеге қарама-қайшы не мәселе болуы мүмкін?
8. Мәтіндегі оқиғаның не құбылыстың әрі қарай өрбуін, оның себебі мен салдарын (нәтижесін) болжап айтыңыз.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда тиімді әдістер өте көп. Мен өз тәжірибемде «Әдебиет үйірмесі» топтық тергеу әдісін жиі қолданамын. Топқа бірігу барысында топ құрамы алты оқушыдан құралса, бұл әдіс өте тиімді. Өйткені, әдетте топтық жұмыс барысында кей оқушылар тасада қалып қалады. Ал бұл әдісте әр топ мүшесіне тиісті міндеттер бөлініп, топтың белсенді оқу ортасын құруына ықпал етеді. Баяндаушы, Қуғыншы, Ізденуші, Сөзтапқыш, Сұрақ құрастырушы, Дәнекер деп әр топ мүшесінің атқаратын қызметі жеке айқындалады.

Бұл әдіс мәтін мазмұнын талдауда өте тиімді болып табылады. Сыныптағы білім алушылардың барлығын шағын топ құрамында қызыға жұмыс жасайды және оларды команда жауапкершілігіне үйретеді. Сонымен қатар материалды жан-жақты ойлау тұрғысынан қарастыруға, түсінуге мүмкіндік береді. Сондайақ мәтін тек материал күйінде қалып қоймай, онымен кеңірек ізденіс жасауға және қол жеткізуге болатын ресурстарды пайдалану дағдысын дамытады. Әдісті жүзеге асырудың тәсілдері:

1-қадам. Мұғалім сынып зерттеу үшін дәлелденген және қызықты мәтін таңдайды (Мұғалім мәтін берместен бұрын, егер ол үй тапсырмасы емес, сабақ уақытында жасалатын жұмыс болса, зерттеу жұмысына қатысты қажеттіліктерді дайындап алуы керек).

2-қадам. Мұғалім сыныпты шағын алты топқа бөледі де мәтінмен таныстырады. Мұғалім құралдардың бастапқы топтамаларымен таныстырады және рөлдерде жқмыс жасау барысында, осы құралдарды қалай пайдалану керектігін түсіндіреді.

3-қадам. Білім алушылар зерттеу құралдарымен танысады. Зерттеу жүргізу бойынша сұрақтар қояды және топтарды рөлдерге бөліп алады.

4-қадам. Білім алушылар ой шақыру және мұғалімнің қатысуымен пікірталас жүргізуге, ақпараттың басқа көздерін пайдалануға құқылы.

5-қадам. Білім алушылар өздерінің зерттеулерін жоспарлайды. Мұғалім оларды аралап жүріп,зерттеулерін өткізу бойынша ұсыныстарын суретке түсіріпберуін сұрай алады.

6-қадам. Білім алушылар зерттеудің бөліктерін мәтінді толық қамту үшін талқылайды.

7-қадам. Білім алушылардың мәтінді зерттеу уақыты бірнеше минутқа, ал кейде бірнеше күнге созылуы мүмкін. Мұғалім сыныпта ортада тұрып, әр білім алушының жауапты рөлі болуын қадағалайды. Топтардың зерттеу жұмысына көмектесе алады.

8-қадам. Топ сыныпқа таныстырылымын жоспарлайды. Олар өздерінің ең маңызды жаңалықтарын көрсетеді. Таныстырылым белсенді және қызықты болуы керек. Сонымен қатар оған топтың барлық мүшелері қатысуы керек

Баяндаушы- оның міндеті өз көзқарасы тұрғысынан немесе өз ойына сүйене отырып, оқиғаның мазмұнын баяндау;

Қуғыншы- мәтіндегі кейіпкерлердің ізін қуып олардың іс әрекеттерінен мінездерінен көз жазбай хабардар болып отырады;

Ізденуші- мәтінге қатысты және онда көтерілген мәселе туралы көптеген ақпарат /кино, көркем әдебиет, әлем әдебиеті, саз өнері, телебағдарламалар тб/;

Сөзтапқыш- мәтіннің тақырыбын, құндылығын, руханилығын ашатын немесе құптайтын афоризмдер мен нақыл сөздерді, мақал мәтелдерді, тұрақты сөз тіркесін, құбылту (троп) мен айшықтау (фигура) түрлерін табу;

Сұрақ құрастырушы- топты сөйлету үшін негізгі оқиғаларды қамтитын немесе әңгіменің жалпы мазмұны бойынша сұрақтар құрастырады.

Дәнекер- мәтінді онда көтерілген идеяларды немесе оқиғаларды бүгінгі шынайы өмірмен байланыстыру

Сонымен қатар «Лоторея» әдісі де өте тиімді. Мәтінді оқып шығуға оның күрделілік дәрежесіне сәйкес уақыт беріледі. Танысып болған соң, кітапты жабуға нұсқау беріледі немесе мәтінді жинап алу керек.

1. ұяшықтан құралатын кесте қиындысы беріледі.

Бөлек қағазға алдын ала мәтіннен үзінділер жазып ұсынып, қиындыларды бос орынға жапсырады.

Жонданғандай	«қыңқ»	Дос
сүйірленген	арлан	тісі
қара ала төбеті	биіктене	қара көк
садақ оғындай	жота жүні үрпиіп	үлкейді

1. Көксерек ... (жасыл)
2. Семіріп … да болды(сары).
3. Бірде-бір ит мұны … көрмейді(қызыл)
4. Үлкен үйдің … алып соқты. (көк)
5. Ешбір уақытта … етіп ауырсынған дыбысын шығарған емес.(жасыл)
6. Жетілмей келе жатқан … ғана(сары)
7. Көксерек … еді.(көк)
8. Сондықтан бұның
9. бойы … береді.(қызыл)
10. Барлық жүні ... (сары)
11. Атылып келе жатқан … үңілген, ... бір бітімі бар.(қызыл)
12. Талаймын деп ит ұмтылса, … тұрып алады..(көк)

Логикалық біріздiлік жүйесімен толық ой шығуы тиіс. Бұдан мәтінді қалай меңгергендері байқалады

«Тарсия» әдісі – оқушының белсенділігін, пәнге құштарлығын, сыни ойлау қабілетін және ізденімпаздығын арттырады, «жасырынып» жатқан қабілеттерін ашуға көмектеседі,өзіне деген сенімділік пайда болады.Оқушы негізгі ұғымдарды еске сақтайды,білім сапасы жақсара түседі,өз сыныптастарымен диалогқа қатысады,бір-біріне қолдау көрсетеді,топта жұмыс жасай білуге дағдыланады , басқаға сын көзбен қарап,тиімді шешім қабылдауына мүмкіндік алады.Оқытуда топтық, жұптық жұмыстарда қолданылады. Тарсия бағдарламасының көмегімен тіктөртбұрышты және үшбұрышты кеспе қағаздардан тұратын әртүрлі пазлдар жасауға болады. Оның қарапайым түрі 6-15 тапсырмадан, күрделі түрі 22-30 тапсырмадан тұрады.

«Тарсия» әдісі. Мәтін мазмұнына сәйкес қағаз қиындыларындағы сұрақтар мен жауаптарды үйлестіре отырып, фигура құрастырады.

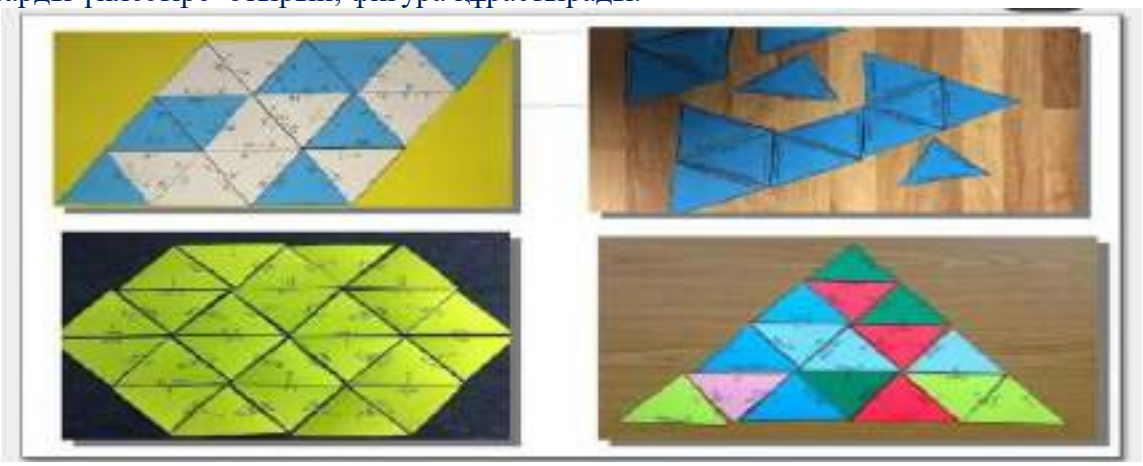

Мысалы: Мәтін мазмұнына сәйкес қағаз қиындыларындағы сұрақтар мен жауаптарды үйлестіре отырып, фигура құрастырыңдар.

«Көксерек» әңгімесі бойынша үлгі:

1.Қасқыр іні ненің арасында орналасқан? (Итмұрынды қалың жыныстың)

2.Жазға салымнан бері ескі інді қанша қасқыр келіп мекен етті? (екі)

3.Індердің орта жерінде нелер шайқалып өсіпті?(екі қалың сасыр)

4.Қасқыр інінде қанша күшік жатты?(жеті)

5.Жеті күшіктің нешеуін көздеріне қарап отырып өлтірді?(бесеуін)

6.Кетерде бұның ең кенжесін алып жүріп, енді біреуін не істеді? (тірсегін қиып қалдырды)

«Себеп-салдар айналмасы» – бұл әдіс-тәсілдер арқылы оқушылар тақырып бойынша тек мәселене көтеріп қана қоймай, оны кеңірек ашуға тырысады. Мәселенің өзектілігі мен туындау себебін, өзінің көзқарасы мен шешу жолдарын анықтайды.« Көксерек» әңгімесі бойынша осы әдісті қолдану тәжірибемде тиімді екеніне көзім жетті.

Мәселенің өзектілігі—адамзаттың табиғатқа жасаған қиянаты

Мәселенің туындау себебі — адамдардың қасқырдың апанына шабуылдауы, бөлтіріктерін өлтіруі

Мәселенің салдары—қасқырдың адамдармен қастасуы, кек қайтаруы

Өмірмен байланысы—Джек Лондонның «Ақ азу» әңгімесімен мазмұн ұқсастығы

Мәселеге қатысты пікірлер – адамзаттың табиғатсыз күні жоқ,

Табиғаттың мұны айтуға тілі жоқ.

Мәселені шешу жолдары— табиғатқа қиянат жасамау.

Жалпы мәтінмен жұмыс барысында әдіс қолдану құрылымы мәтінді толық түсінуге бағытталады. Ұсынылған мәтіннен ақпаратты іздеу және түсінік беру қабілетін көрсетеді. Сонымен қатар артықшылықтары төмендегідей:

- Көтерілген негізгі идеяға назар аударады;
- Мәтіннің маңызды жерлерін тауып оқиды;
- Өз мақсатына жету үшін мәтін мазмұнын қолданады;
- Мәліметтерді айқындай білу қабілеттігі артады;

- Жағдаятқа ерекше назар аударылады;
- Өмірдегі шынайы жағдаймен байланыстырады.

Қорыта келгенде, оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту – бүгінгі заман талабы. Осы орайда, қазақ тілі мен әдебиеті пәнін дұрыс үйрете білу өте маңызды. Педагогтің сабақ өту шеберлігі, яғни шығармашылық пен жауапкершілікті ұштастыруы, бұл заман талабынан туындап отырған мәселе. Өз мамандығын толық меңгерген жоғары деңгейлі оқытушының алдынан шыққан оқушы – өмір айдынындағы өз жолын адаспай табады, азамат болып қалыптасады. Бұл ұстаз үшін абырой, яғни үмітінің ақталғаны, әрбір мұғалім осыған ұмтылса ұрпақ алдындағы қарыздың өтелгені. Мұғалімнің сабағының өн бойындағы негізгі мақсаты, оның негізгі мәнін естен шығармай, әрбір сәтті тиімді пайдаланғанда өз мақсатына жетеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Б.Ш. Кәтенбаева. Тіл ұстарту жұмыстары бойынша әдістемелік нұсқаулар. Алматы «Рауан» 1988 жыл.
2. Н.А.Оразахынова. Әдебиетті сатылай кешенді талдау //әдістемелік құрал, Алматы, 2012 жыл.
3. ҚР БҒМ «Ақпараттық талдау орталығы» АҚ. PISA-2018 / Компьютерлік формат халықаралық зерттеуі құралдары. Астана, 2016 жыл.
4. ҚР БҒМ «Ақпараттық талдау орталығы» АҚ. PISA-2015 Халықаралық зерт теуінің негізгі нәтижелері. Ұлттық есеп. Астана, 2017 жыл.
5. Жалпы орта білім беретін мектептерде оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы /әдістемелік нұсқау хат, Астана, 2022 жыл.

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ.
ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ.
EFFECTIVE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING.

Қойшиева Ақерке Қайратқызы
Педагог – сарапшы
Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы
Жуалы ауданы білім бөлімінің Ә.Бөкейхан атындағы
№15 тірек мектеп - лицейі КММ
Жамбыл облысы, Жуалы ауданы, Б.Момышұлы ауылы, Қазақстан
E-mail: akerke_koishieva@list.ru

Аннотация: Мақалада ағылшын тілін оқытуда инновациялық технологияларды және заманауи әдістерді тиімді қолдану қарастырылған. Ағылшын тілі сабағында инновациялық технологияның қолдану маңыздылығы жазылады. Инфографика жайлы мәлімет беру және оны қалай қолдану қарастырылады.

Түйінді сөздер: оқушы, мұғалім, білім, заманауи, әдістер, инфографика.

Аннотация: В статье рассматривается эффективное использование инновационных технологий и современных методов в обучении английскому языку. На уроках английского языка фиксируется важность применения инновационных технологий. Речь идет о инфографике и о том, как ее использовать.

Ключевые слова: ученик, учитель, образование, современность, методы, инфографика.

Abstract: The article discusses the effective use of innovative technologies and modern methods in teaching English. The importance of using innovative technologies in English lessons is recorded. Information about infographics and how to use them are considered.
Key words: student, teacher, education, modern, methods, infographics.

Қазіргі қоғам сұранысына сай білімді, шығармашылықпен жұмыс жасайтын, өзін-өзі дамытып жетілдіре алатын жеке тұлға тәрбиелеуге аса назар аударылуда. А. Байтұрсынов өзінің «Мектеп деректері» еңбегінде былай деп жазды: «.....Мұғалім қандай болса, мектеп, пән сондай болмақшы. Яғни мұғалім білімді болса, ол мектептен балалар көбірек білім алып шықпақшы. Солай болған соң, ең әуелі мектепке керегі-білімді, педагогика, методикадан хабардар, жақсы оқыта білетін мұғалім». Ал мұғалім қандай болу керек?

- Оқытудың өзектілігін арттыру.

1. Пән арқылы оқыту.
2. Білімді тәжірибемен байланыстыруға ықпал жасау.
3. Балаларды оқуға дағдылау.
4. Ынтымақтастық қатынас бірлескен оқуды ұйымдастыруға көмектеседі.
5. Инновациялық технологияларды пайдалану.
6. Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Білімді оқушы – ертеңгі күннің болашағы, нұры болып саналады. Сондықтан жеке тұлғаның заман талабына сай білімді, тіл меңгерген, дарынды, жан – жақты және щығармашыл болуы шарт болып табылады. Білім шыңынан көрінетін бұл ғасырда оқушылардың дарынды, шығармашыл болуына заманауи әдіс тәсілдердің көмегі мол. Бұдан күтілетін нәтиже – еркін, өзіндік дәлел – уәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни пікір – көзқарастары жүйелі дамыған, сандық технологияларда құзырлылық танытатын жеке тұлға қалыптастыру.

Білім беру – бұл жекеленген құбылыс немесе дағды емес, ол оқушылардың оқуға қабілетін жақсартуға мүмкіндік беретін педагогикалық тетіктердің біртұтас кешені деп айқындалған.Білім беру үрдісін ақпараттандыру – жаңа инновациялық әдістер мен оқыту технологияларын қолдану арқылы, дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу– тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарлатуды көздейді. Бүгінгі күннің талабына сай білім саласында инновациялық технологиялар мен белсенді оқыту әдістерді қолданудың маңызы зор.

Инновация сөзін қазақтың "тапқырлық", "жаңалық" сөздерімен тең мағынада қолдануға рұқсат етіледі. Ағылшынша Innovation көбіне-көп ғылым техниалық тапқырлық пен жаңалық ашуды көрсетеді. Әрине инновацияның қазіргі мағынасы ауқымды, ол көбінесе адамның рухани белсенділі арқылы әуелде болмаған жаңа жоспарлау, жобалау, техника, мәдениет, сауда, және қоғамдық өмір салтын қалыптастыру, ал, тар мағынада тек жаратылыстану ғылымдары мен өндірістік техникада жаңа тапқырлық ашуды көрсетеді. Инновациялық технологиялардың дамуы білімді бағалау және пайдалану жүйесін де уақытылы өзгертіп отыруды талап етеді. Осыған байланысты білім беруде қолданылатын әдіс–тәсілдер, әдістемелер, технологиялар жаңартылып отырады. Мысал үшін, Ұлыбританияда мұғалім мамандығын таңдап алған бүгінгі жастардың, өздерінің болашақ оқушылары сияқты, жеткілікті дәрежеде сандық сауаты бар, себебі ол өмір жағдайларының барлық аспектілерінде жаңа технологияның бар мүмкіндіктерін пайдалана отырып, инновациялық технологиялармен үнемі өзара әрекеттесетін ұрпақ өкіліне жатады. Заманауи білім беруде инновациялық технологиялар оқушыларға ғылыми ұйымдарды түсіндіруде және олардың қабылдауын, түсінуін жеңілдетуге мүмкіндік беріп, мұғалімдерге сабақ беруде маңызды құрал болып отыр. Сондықтан оқыту барысында осы технологияларды ойланып қолдануды қажет етеді.

Ағылшын тілін оқытуда оқушыларды қызықтыру мақсатында, ағылшын тілін түрлі инновациялық технологиялар және әдіс – тәсілдер арқылы сабақты меңгерту үшін

мұғалімдер барын салуда. Ағылшын тілін саналы меңгерту, оны өз деңгейінде қажеттілікке айналдыру, бір жылғы мәселе емес, сондықтан ағылшын тілін оқыту ісімен шұғылданатын мамандар арасында туындайтын бір сұрақ: ағылшын тілінде өз ойын ауызша және жазбаша еркін жеткізе алуға қалай үйрету керек? Оқушыны ынталандыру үшін қандай әдіс-тәсілдерді, технологияларды қолданған жөн?

Білім беру саласында түрлі технологиялар енгізілуде, бірақ олардың ішінен қажеттісін таңдап, сабақтың әр кезеңінде тиімді қолдану басты талап. Мәселе технологияларды кеңінен пайдалану емес, мәселе - тұлғаны нәтижеге бағыттай білім беруде.

Инновациялық технологиялардың көптігіне, олардың түрі мен әдістерінің сан – салалағына қарамастан, әр технологияның элементтері өзара бір – бірімен байланысып кірігеді.

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні, шетел тілін үйретудегі мұғалімнің негізгі мақсаты әртүрлі әдістерді, технологияларды пайдалана отырып оқушылардың тілін дамыту, сөйлеу, жазу іскерліктерін арттыру. Осы жолда мұғалімнің шығармашылық белсенділігі, іскерлігі үлкен көрініс табады.

Мұғалім сабақтың әр минутын тиімді және дұрыс пайдаланғанда ғана көздеген нәтижеге жетеді. Бұл нәтижеге жету үшін мұғалім тіл дамыту жұмыстарын өз деңгейінде ұйымдастыра білуі керек. Оны қандай тиімді жолдармен жүргізуге болады?

Ағылшын тілі сабағында ойын, сұрақ-жауап, өлең сөздерін толықтыру, суретке қарап мәтін құру, карточкаларды қолдану арқылы ауызша сөйлеу дағдысын қалыптастыруға болады. Кейінгі кезде мультимедиалық, гипермәтіндік, желілік және коммуникациялық ақпараттық технологиялардың пайда болуы шетел тілін тиімді оқыту үшін үлкен мүмкіндіктерге жол ашты. Мультимедиалық технологиялар мәтіндік құжаттарға, графикалық суреттер, дыбыс және бейне- көріністерін пайдалануға мүмкіндік береді.

Ағылшын тілі сабағында оқушылардың тілін дамыту, білім-білік дағдыларын қалыптастыру, сөйлеуге деген қызығушылығын, белсенділігін арттыру мақсатында қолданылатын әдістерге төмендегілерді жатқызуға болады:

- Ауызша әдіс;
- Көрнекі әдіс;
- Практикалық әдіс;
- Ойын әдісі;
- Тірек – сызба әдісі.

Осы әдістердің ішінде тірек – сызба әдісі өте жақсы деңгейде дамып келе жатыр. Яғни, оны қазіргі кезде инфографика деп атайды. Инфографика – қабылдау мен түсінуге ыңғайлы болу үшін графика мен мәтінді пайдалана отырып, ақпаратты көрнекі түрде көрсету. Инфографика ақпаратты жылдам және анық жеткізуге, жеңіл түсінуге және оқушылардың назарын аударуға мүмкіндік береді. Инфографика құруға арналған сайттар:

- Canva
- Venngage
- Piktochart
- Easel.ly
- Infogram
- Visme
- Adobe illustrator

Инфографиканы өз тәжірибемде пайдаланып жүрмін. Мысалы ағылшын тілі сабағында 5 сыныпта Абай Құнанбаевтың өмірбаянын тірек – сызба арқылы көрсеткен, бұл оқушыларға өмірбаянды тез меңгеруге көмектесті және үй тапсырмасына танымал жанның өмірбаянын осы тірек – сызба арқылы көрсетіп келу берілді. Оқушылар осылай ағылшын тілінде жеңіл әрі тез берілген тапсырманы меңгеріп орындайды.

Сонымен қатар қазіргі кезде интернет - ресурстарды пайдалануға үлкен мүмкіндік беріп отыр. Сабақта қосымша ретінде түрлі сайттар арқылы балаларды ағылшын тіліне қызығушылығын арттырады. Видеоконфереция ларға, презентацияларға, онлайн тақталарға, конструкторларға, квиз – тесттерге, дидактикалық ойындарға, формативті бағалауға және кері байланысқа арналған түрлі қосымшалар табуға болады. Алайда ғаламтор – оқытудың көмекші техникалық құралы екенін ұмытпауымыз керек және оңтайлы нәтижеге жету үшін сабаққа сауатты түрде біріктіру қажет.

Жалпы ағылшын тілі сабағында инновациялық технологияларды жас ерекшеліктеріне қарай таңдап жұмыс жасалыну керек. Ағылшын тілінде негізгі бес негізгі дағды бар тіл үйренгеннен бастап жасына қарай дами беретін: сөйлеу, айту, оқу, жазу, тыңдау. Ерте жаста тіл үйренуші тек қана тілдік бірліктерді атаса, жыл өте келе сөздерді құрастарып жай сөйлем, жай сөйлемнен құрмалас сөйлемге ауысып отырады. Ағылшын тілін оқытудың негізгі компонентері:

1. Лингвистикалық
2. Әдістемелік
3. Психологиялық

Лингвистикалық компонент : Оқушыларды тіл үйренуге, сөйлеу бірліктері мен тілдік бірліктерді түсіну қағидаттарын қамтыса.

Әдістемелік компонет: Тіл үйреншілердің оқытудың тиімді әдістері мен тәсілдеріне үйрету жолдарын қарастырады.

Психологиялық компонент: Тілдік дағды, тілдік бірліктерді қалаптастыру үдерістерін қамтиды.

Заманауи әдіс – тәсілдерді тиімді пайдалану арқылы ағылшын тілін жақсы меңгертуге болатынын байқаймыз. Осы жерде «Сабақ беру – үйреншікті жәй ғана шеберлік емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер» Ж.Аймауытовтың сөзі дәлел. Бүгінгі таңда мемлекетіміздің білім жүйесінің стратегиялық мақсаты – берген білімді, дағдыларды меңгеретін, бәсекелестік қабілеті мол, шығармашылық бағытта жұмыс істей алатын, ойлау қабілетімен ерекшеленетін жеке тұлға қалыптастыру үшін қолайлы жағдайлар жасау болып табылады.

Оқытудың белсенді әдіс–тәсілдерін қолдану оқушының қызығушылығын арттырып, ойлау жүйесінің дамуына жағдай жасайды. Бұл тәсіл біріншіден, оқушының білімін жетілдіруге ықпал етсе, екіншіден, оқытудағы пайда болған қиындықтарды талқылауды қарастырады. Мектепте креативті оқу– тәрбиелеу аясын қалыптастыру – оқушыға білім беру уәждемесіне және оларды әр түрлі ғылыми жеке жұмыстарға баулиды.

Қорыта айтқанда, оқыту процесінің нәтижелі болуы оқытушының сабақ беру шеберлігіне, сабағын қызғылықты жүргізіп, зейін қойдыра білуіне, оқушылардың өздігінен білім алуға үйренуіне байланысты. Қандай да болмасын жаңа әдіс–тәсілдер әрбір оқушының өз бетімен оқып үйренуіне сенімін ұялатып, ағылшын тілін жетік меңгеруіне, шығармашылықпен жұмыс істеуіне, қорытынды жасай алуына, бәсекеге қабілетті бола білуіне, сөйлеу мәдениетінің өсуіне ықпал етеді, білім сапасын арттырады. Оқыту технологияларын сабақта қолдану оқушылардың білім сапасын арттырып қана қоймайды, олардың жеке тұлға ретінде қалыптасуына әсерін тигізеді. Жаңа әдіс–тәсілдерді мән–мағыналарына, ерекшеліктеріне қарай таңдап қолдана білсек, балаға білім беруде ұтарымыз анық.Жалпы қорыта айтқанда, оқытудың белсенді әдістерін сабақта тиімді қолдану– баланың танымдық белсенділігін, дарындылығын арттырып, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді. Ағылшын тілі сабағында инновациялық технологияларды қолдану оқушылардың таныдық қызметін жандандыруға, ағылшын тілін үйренуе ынталандыруға, тілдік дағдыларын жақсартуға және дамытуға мүмкіндік береді.

Келешек ұрпағымыздың жан–жақты, терең білімді, яғни интеллектаулды деңгейін жоғары болуына қойылатын талап зор. Сондықтан біз мұғалімдер үнемі біліміміздi

жетілдіріп, ізденіс үстінде болуымыз қажет. Сабағымыздың сапасын арттырып, тиімді әдістер пайдаланып, балаларға жеткілікті білім беруде күш – жігерімізді аямайық.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Садуова Ж.Н. Жаңа педагогикалық технологиялар арқылы болашақ мұғалімдердің кәсіби бағыттылығын қалыптастыру
2. Бұзаубақова К.Ж. «Жаңа педагогикалық технологиялар» Тараз 2013 ж.
3. Амандықова Г, Мұхтарова Ш, Баймұқанова Б, Бисенғаоиева А « Шет тілін оқыту әдістемесі: оқу құралыю- 2- ші басылым, Астана : Фолиант 2010ж »
4. Оразбаева Ф.Ш. Тіл әлемі: мақалалар, зерттеулер.-Алматы: Ан-Арыс, 2009 – 368 бет
5. Википедия

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЖАҢҒЫРТУ ЖАҒДАЙЫНДА ШЖМ ДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Утемисова Маргарита Жаманкуловна
«Жамбыл атындағы жалпы білім беретін бастауыш мектеп»КММ
Бастауыш сынып мұғалімі. Педагог -зерттеуші

Аннотация:Ұстаз! Осынау қастерлі де қасиетті атқа лайық мамандар көп болса, Қазақ елінің болашағы жарқын. Тек, ұлтым деген ұстаздар ғана «қараңғы қазақ көгіне, өрмелеп шығып күн болып» (С.Торайғыров), қазақ баласының санасына білім мен тәрбиенің нәрін құйса ғана келешегіміз кемел. Иә, кәсіби білікті, нағыз ұлтжанды ұстаздар ғана намысшыл ұрпақ, білімді оқушы тәрбиелесе, ол – мемлекетшіл тұлға қалыптастырудың алғышарты.
Бұл баяндама негізінде бірнеше өзекті мәселелр қарастырылды және қазіргі мектептегі ұстаз беп оқушы арасындағы қарым қатынас кемел болашаққа деген дұрыс бағыт - бағдар беру жолдары мен қатар инновациялық технологияларды жетік меңгерілуі қарастырылды.Мұғалімнің шығармашылық ізденістерінен туындаған іс-тәжірибелік еңбегінен шәкірттерінің білім алуына жол салған жаңа технологиялық әдіс-тәсілдерді көруге болады.

Тірек сөздер:Ұлағатты ұстаз, мектеп, рухани жаңғыру, саналы білім, адал ұрпақ, білікті маман, жаңа қоғам мектебі.

Ұстаз болу – жүректің батырлығы,
Ұстаз болу – сезімнің ақындығы,
Ұстаз болу – мінездің күн шуағы.

Ұстаздар жайында халқымыздың ұлы батыры, даңықты қолбасшы Бауыржан Момышұлы: «Ұстаздық – ұлық емес, ұлы қызмет. Себебі, ұрпақтарды ұстаз тәрбиелейді. Болашақтың басшысын да, данасын да, ғалымын да, еңбекқор егіншісін де, кеншісін де ұстаз өсіреді … . Өмірге ұрпақ берген аналарды қандай ардақтасақ, сол ұрпақты тәрбиелейтін ұстаздарды да сондай ардақтауға міндеттіміз» – дегендей өз ісіне берілген, жаңалықты жатсынбай қабылдайтын, шәкіртінің жанына нұр сеуіп, өмірде өзі де бақытты болып, өзгелерді де бақытқа жеткізсем деп аянбай тер төгетін ұстаздардың жөні әрқашан бөлек.

Жас ұрпақ-ел тірегі ертеніміздің кепілі. Әрбір ұстаздың міндеті мектеп оқушыларын отан сүйгіштікке, ақыл-ойын жан-жақты дамытуға, ұмтылуға тәрбиелеу. «Қыран-түлегіне қайыспас қанат сыйлайды, ұстаз-шәкіртіне талап сыйлайды» деген халқымыздың қанатты сөзі ұстаз арқылы дарыған талаппен ұрпақтың алысқа ұшатынын меңзеген.

«Еліміздің ертеңі бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздың қолында» деп білім қызметкерлерінің бірінші құрылтайында сөйлеген сөзінде Елбасы айтқандай ұстаздарды өз Отанын шексіз сүйетін, еліміздің болашығына, оның гүлденуіне аянбай үлес қосатын білімді жеткеншектерді даярлау міндеттері күтіп тұр.

Қазіргі танда біздің Республикада білім берудің жаңа жүйесі дайындалып, әлемдік білім беру кеңістігінде енуге батыл қадамдар жасалынуда. Білім берудің мазмұны жаңарып, оларды технологиялық-педагогикалық тұрғыдан жетілдіру қажеттігі туындауда. Білім беру деңгейіндегі озық технологияларды пайдаланудың мақсаты үйрете жүріп, үйрену.

Жоғарыдағы мәселені шешу үшін елімізде бірнеше жоба басталды. Бастапқысы – «Цифрлы Қазақстан». Келешегі бар ауылды елді мекендерді сапалы интернетпен қамтамасыз етуге арналған бағдарламаның жоспарлары қарастырылды. Олар 2020 жылы 1,2 мыңнан астам ауылды кеңжолақты интернетпен қамтуды мақсат етті. Ал бағдарлама сәтімен іске асса, 2025 жылға қарай 4 мыңнан астам ауылдың кеңжолақты интернетке қолы жетеді. Бірлескен жоба нәтижесінде қала мен ауыл мектебі арасындағы айырмашылықты жою – басты мақсаттың бірі. Сонымен бірге бөлінген қаражат есебінен мұғалімдердің біліктілігін арттырып, оқушыларды жан-жақты дайындауға көңіл бөлінеді. Егер бастама жемісін берсе, ауыл мен қаланың ақпараттық, техникалық мүмкіндігі теңеліп, ұстаз бен оқушыға көмек болады. Сондай-ақ «Ауыл – ел бесігі» жобасының байланысын ұмытпау керек. Ауылды, елді мекендерді топтастырып, санын қысқарту шарасы – білім жүйесін көтерудің тұтқасы болуы мүмкін. Сонда кеңжолақты интернетпен қамтамасыз ету, мектеп пен бала саны мәселесін шешуге кішкене болса да септігі тиеді[1].

Бүгінгі кезде жалпы орта білім беретін ШЖМ - жаңа қоғам мектебі, болашақ мектебі, яғни мәдени саналы, халықтық мәдениетке интеграцияланған, жеке бағыттылық, баланың жеке басының дамуына педагогикалық жағдай жасайтын және өзін-өзі тануына көмек көрсететін, физикалық және рухани жағынан экологиялық таза, ізгілендірілген. өмірге, дүниеге тік қарай алатын, қоршаған ортамен жүйелі байланыс түзетін, білімнің жаңа мазмұнымен байланысқан, әлеуметтік өмірге бейімделген, бәсекеге қабілетті жаңа ұрпақ өсіріп, дамытып, жетілдіретін мектеп болуға тиіс.Мектептің дамуы үшін жаңа үлгі, жаңа жобаларқажет. Бұндай жобаларды жасап, жүзеге асыратын әрине мұғалімдер. Осы орайда біздің мектеп ошағында жаңа жобалар жасалып, іске асырылуда.

Инновациялық технологияларды пайдаланудың өзектілігі - ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиеленген, қоршаған ортамен жүйелі байланыс түзетін, білімнің жаңа мазмұнымен байланысқан, әлеуметтік өмірге бейімделген, бәсекеге қабілетті жеке тұлға қалыптасады; мектептегі білімсапасы артады; оқушылар ғылыми - зертханалық жұмыстар жасауға машықтанады, мұғалімдердің біліктілігі артады.

Сондықтандақазіргі егеменді еліміздің білім беру саласын жаңғырту мақсатында ШЖМ-де инновациялық технологияларды пайдалану аса маңызды болып отыр. Бұл мәселенің маңыздылығы – инновациялық технология арқылы оқушылардың бойындағы дарындылық қасиеттерін жан-жақты ашу, соның нәтижесінде болашақта бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны тәрбиелеу қазіргі заман талабы болып табылады. Әрбір мұғалім үнемі ізденіс үстінде жүріп қана жаңа технологияларды пайдалану арқылы дарынды оқушылармен жұмыс жасай алады. Сол кезде ғана алдына қойған мақсат-міндетіне жете алады.

Білім беру қызметтерінің сапасын бақылаудың бірыңғайлығы, педагогикалық құрамның деңгейін сапалы арттыру, педагогикалық білім беру стандарттарын жаңғырту, педагогтердің біліктілігін арттыру орталықтарының түбегейлі жаңа желісі, электрондық оқытуды енгізу, қашықтықтан оқыту түрлерінің артуы – осының барлығы және тағы басқалары, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің айтуынша, білім беру сапасын арттыруға және оның ауылдық және қалалық мектептер арасындағы алшақтықты азайтуға көмектеседі. Мен ауылдық шағын жинақты мектеп оқушысының білім сапасы

қалалық мектепте оқитын оқушының білім сапасынан ерекшеленбеуі тиіс екендігімен келісемін.

Барлық балалар сапалы білім алуға тең құқылы.Білім беру жүйесі уақыттың сын-қатерлеріне жауап беруі, инновацияларды, әлемде туатын жаңа идеяларды сіңіруі тиіс.

Осыған байланысты қазіргі заманғы педагогтың жұмысы оқыту әдіснамасы мен оқыту мазмұнын байыпты қайта қарауға бағытталған.

Бүгінгі таңда бізде заманауи технологиялардың, оқыту әдістерінің алуан түрі бар, бірақ мен өз сөзімде кейс-стади әдісіне тоқталғым келеді.

Білім берудегі кейс-стади әдісі өткен ғасырдың жиырмасыншы жылдарында пайда болды. Оны нақты жағдайларды талдау әдісі деп атауға болады. Бұл нақты экономикалық, әлеуметтік және іскерлік жағдайларды сипаттайтын оқыту әдісі.

Кейс-әдістің міндеттері:

Әлеуметтік ұстанымды жандандыру

Қабілетін дамыту

Әлеуметтік өзгерістердің сын-тегеуріндеріне ден қою,

Стандартты емес жағдайда шешім қабылдаңыз,

Басқалардың пікіріне төзімділік,

Келіссөздер жүргізе білу.

Кейс (кейс) материалдарын талдау барысында білім алушылар жағдайды талдап, проблемалардың мәнін түсініп, ықтимал шешімдерді ұсынуы және олардың ішінен ең жақсысын таңдауы тиіс. Істер нақты нақты материалға негізделген немесе нақты жағдайға жақын. Әдістің мәні өте қарапайым: оқытуды ұйымдастыру үшін нақты жағдайлардың сипаттамалары қолданылады (ағылшынша "case" - жағдай). Оқушыларға нақты өмірлік жағдайды түсіну ұсынылады, оның сипаттамасы бір уақытта кез-келген практикалық мәселені ғана емес, сонымен бірге осы мәселені шешу кезінде игерілуі керек белгілі бір білім кешенін де көрсетеді. Сонымен қатар, мәселенің өзі біржақты шешімдерге ие емес.

Кейс-әдісті қолданудың артықшылықтарының арасында төмендегілер ерекшеленеді:

Оқушылар өз қабілеттерін жүзеге асырып қана қоймай, оларды дамытады.

Теориялық оқыту мен практикалық дағдылардың оңтайлы үйлесімі.

Бұл әдіс оқушының өмірде кездесетін нақты проблемасын модельдеуге мүмкіндік береді.

Дағдарыс жағдайында проблемаларды шешу, мінез-құлық дағдыларын дамытады.

Алайда, осы әдісті қолданумен байланысты тәуекелдерді атап өтуге болмайды, олардың арасында

Кейстермен жұмыс оқушылардың білімін бағалаудың бес балдық жүйесіне нашар бейімделген (ол аралық жұмыс үшін балл жинауға мүмкіндік бермейді).

Білім беру пікірталасын "өмір туралы"әңгімеге ауыстыру. Кейс-әдісті шамадан тыс пайдалану ұқсас мәселелерді шешуге стереотиптік, біржақты көзқарасты қалыптастыруы мүмкін (теориялық "толтырусыз" тәжірибенің мәні аз).

Кейс-әдіс оқытушының ойлау тәсілі, оның өзгеше ойлауға және әрекет етуге, шығармашылық әлеуетін дамытуға мүмкіндік беретін ерекше парадигмасы ретінде көрінеді. Бұған оқу процесін кең демократияландыру және жаңғырту, оқытушыларды босату, оларда прогрессивті ойлау стилін, этика мен педагогикалық іс-әрекеттің мотивациясын қалыптастыру ықпал етеді.

Іс-әрекеттегі әрекеттер сипаттамада берілген, содан кейін оларды түсіну қажет (салдары, тиімділігі) немесе мәселені шешу әдісі ретінде ұсынылуы керек. Бірақ кез-келген жағдайда практикалық іс-қимыл моделін жасау студенттердің кәсіби қасиеттерін қалыптастырудың тиімді құралы болып көрінеді.

Сабақта жаңа технологияларды тиімді пайдалануоқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады, шығармашылық қабілетін дамытады, қоршаған ортаны танымдық зерттеу барысында дидактикалық мақсаттар іс жүзінде асырылады.

Педагогикалық ізденіс барысында оқушыларды тәрбиелеу мен оқытуда жаңа әдістемелерді қолдануды оқу үрдісіне енгізудің маңызы ерекше.Сабақтың тиімділігін оқушылардың танымдық қызуғушылығын арттыру үшін тақырып материалдарын оқып үйренуде, олардың әртүрлі ізденушілік бағыттағы тапсырмаларды орындауларынан байқауға болады.. Оқытудың осындай жаңа әдіс-тәсілдерін пайдалануда мұғалімде, оқушыда табысқа жетіп, білімін шыңдай түседі.

Жас ұрпақтың жаңаша ойлануына, олардың біртұтас дүниетанымының қалыптасуында әлемдік сапа деңгейіндегі білім, білік негіздерін меңгеруіне ықпал ететін жанаша білім мазмұнын құру жалпы білім беру жүйесіндегі өзекті мәселе . Бүгінгі орта білім беру ісіне қойылар талаптар қай кездегіден де күрделі маңызды. Өйткені бізді дамудың жаңа кезеңі күтіп тұр. Сол кезеңге лайық ұлттық санасы жаңғырған жаңа ұрпақ тәрбиелеу міндеті мойынымызда. Барлық кедергілерді жеңу табысқа талпыну өз қолымызда деп білемін. «Оқусыз – білім жоқ, білімсіз күнің жоқ» деген халық даналығы ешқашан мәнін жоғалтпайды.

Әлемдік өркениетке қадам басқан Қазақстанның қоғамдық-саяси, экономикалық, мәдени дамудағы жаңа бастамалар мен түбегейлі өзгерістер білім беру жүйесіне өз әсерін тигізіп, білім деңгейін, оқыту әдіснамасын жетілдіруде тың ізденістер жасауға мүмкіншілік туғызып отырғандықтан алдыма мынадай мақсаттар қойдым.

– жаңа технологияны қолдану арқылы білімнің сапасын көтеру;

– жаңа ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды енгізу арқылы білім беру мазмұнын жаңарту;

– жаңа технологияны қолдану саласы бойынша оқушылардың мамандыққа баулу механизмін құру;

– біздің еліміздегі жинақталған ақпараттық ресурстарға жедел ену;

– мультимедиялық электрондық оқулықтарды пайдалану.

– отандық білім беру жүйелерін біртұтас әлемдік ақпараттық білімдік кеңістікке ену арқылы сабақтастыру және т.б.

Қазіргі кезде жұртшылық арасында XXI ғасырда білімнің жоғары сапалы және әділ болуына ықпал ету үшін білім беру жүйесінде реформа жүргізу қажеттігі туралы ортақ пікір туындап отыр. Сонымен қатар, көптеген елдер сын тұрғысынан ойлауды, қиялды, мәдениетаралық және әлемдік сананы, шығармашылық тәсілдер мен азаматтық борышты дамытуды қоса алғанда, бай білім мен көптеген дағдылардың қалыптасуына қолдау көрсетуге тырысуда. Дегенмен, мектептер деңгейінде оқыту тиімділігін арттырып, оқушылардың білімін тереңдетуге мүмкіндік болғанда ғана, стратегиялар табысты болатыны көпшілікке мәлім. Мақсатымыз әр балаға жоғары сапалы білім беру болу керек. Мұғалімдер оқу жоспарына негізделген, оқушылардың қажеттіліктері ескерілген белгілі бір стратегияларды қолдана алса, оқушылардың білім сапасы арта түседі

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Назарбаев Н. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы http://www.akorda.kz/kz/events/akorda_news/press_conferences/memleket-basshysynyn-bolashakka-bagdar-ruhani-zhangyru-atty-makalasy

2. Назарбаев Н. Ә. Тарих толқынында. — Алматы, «Жібек жолы» баспа үйі, 2010.

3. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев Инновациялар меноқу – білімді жетілдіру арқылы білім экономикасына», 27 мамыр, 2017

4.http://bigox.kz/zhalpy-bilim-beretin-mektepterde-kasibi-bagdar-beruzhumystarynyn-bagyt-bagdary/

5.Кәсіптік бағдар беру проблемалары [Текст] / С.Ғ.Құрымбаев,А.М.Әшімбекова//Орталық Қазақстандағы жоғары педагогикалық білімнің дамуытарихы міндеттері келешегі ҚР Білім беру саласына еңбегі сіңген қызметкері проф. С.Қ Досмағамбетовтың 85 жасқа толуына арналған ғылыми-практикалыкконференция материалдары. 24 қазан. – Қарағанды. – 2013. – С. 280-281 б.

APPLICATION OF THE PROJECT METHOD IN THE ENGLISH CLASSES AS A WAY TO DEVELOP SOFT SKILLS (ON THE EXAMPLE OF USING A PROJECT PLAN DESIGNED BY GET INVOLVED COURSE OF ENGLISH LANGUAGE)

Karpayeva Gulnara
Teacher Of English Language Of Secondary School № 2 Of Zhelezin Region Education Department, Pavlodar District Office Of Education.
AEKA84@MAIL.RU

Abstract: the article discusses the use of the project method in English lessons and the formation of soft skills through its implementation in the lessons. The main aims of implementing the project method in foreign language lessons are to stimulate students to independently search for information and acquire knowledge, establish links with each other to achieve results, develop communication and critical thinking. The purpose of the study is to analyze the specifics of the implementation of the method in a secondary school. Its realization poses the following tasks: analysis of soft skills terminology, identification of features of the method application within the framework of a standard lesson, collection and analysis of problems arising during the implementation of the project method. The article also provides examples of using the project method in foreign language lessons in the example of the Get Involved Method (A2 on the CEFR scale) by Gill Holly and Kate Pickering. In conclusion, recommendations are given on overcoming difficulties in implementing the project method in foreign language lessons at school and on the implementation of the project method based on the results of testing the materials of the Get Involved Method.
Key words: project method, soft skills, critical thinking, communication, English classes, secondary school

Introduction

Research conducted by sociologists and HR companies shows that not only professional skills are important for employers, but also additional knowledge and skills that cannot be obtained at school, institute or university: creativity, responsibility, communication skills of a potential employee, developed emotional intelligence and others. They are called “soft skills”. The relevance of the research topic is due to the need to develop soft skills in the current market situation, which is determined by the requests of employers. Employers place high demands not only on the level of education of potential personnel, but also on their cognitive and emotional-social skills, including the ability to achieve goals, effectively cooperate with other people and manage their emotions. A set of the above skills allows you to successfully cope with the most difficult problems of the XXI century and find non-standard ways to solve them. Thus, human capital determines the economic and social stability of the country. The purpose of the study is to analyze the specifics of the implementation of the method in a secondary school. Its implementation poses the following tasks: analysis of soft skills terminology, identification of features of the method application within the framework of a standard lesson, collection and analysis of problems arising during the implementation of the project method.

Along with the development of subject skills, schoolchildren during their studies should also master a fairly extensive list of meta-subject skills, which include interdisciplinary concepts and universal educational actions (regulatory, cognitive, communicative) mastered by students, use in educational, cognitive and social practice, independence in planning and implementing educational activities and organizing educational cooperation with teachers and peers, building an individual educational trajectory [1].

Here is a list of skills that are supposed to be mastered within the framework of school education:

1. the ability to independently determine the goals of their learning, set and formulate new tasks for themselves in learning and cognitive activity, develop the motives and interests of their cognitive activity;

2. the ability to independently plan ways to achieve goals, including alternative ones, consciously choose the most effective ways to solve educational and cognitive tasks;

3. the ability to correlate their actions with the planned results, to monitor their activities in the process of achieving results, to determine ways of acting within the proposed conditions and requirements, to adjust their actions in accordance with the changing situation;

4. the ability to assess the correctness of the implementation of the educational task, their own solutions;

5. knowledge of the basics of self-control, self-assessment, decision-making and making informed choices in educational and cognitive activities;

6. the ability to define concepts, create generalizations, establish analogies, classify, independently choose the grounds and criteria for classification, establish causal relationships, build logical reasoning, inference (inductive, deductive and by analogy) and draw conclusions that we can observe in the process of teaching grammar;

7. the ability to create, apply and transform signs and symbols, models and schemes for solving educational and cognitive tasks;

8. semantic reading;

9. the ability to organize educational cooperation and joint activities with teachers and peers; to work individually and in a group: to find a common solution and resolve conflicts based on the coordination of positions and taking into account interests; to formulate, argue and defend their opinions, an example is teaching dialogue communication;

10. the ability to consciously use speech means in accordance with the task of communication to express their feelings, thoughts and needs; planning and regulation of their activities; possession of oral and written speech, monologue contextual speech;

11. formation and development of competence in the use of information and communication technologies;

12. formation and development of ecological thinking, the ability to apply it in cognitive, communicative, social practice and professional orientation.

All of the above is part of one general concept of soft skills.

The World Economic Forum identified four competences that can equip today's students to succeed. The skills of collaboration, creativity, communication and critical thinking provide the foundations to be able to adapt and thrive in our changing world. In addition to the 4Cs, social and emotional competences are essential to students' development. [2] Different scientists have studied the problems of "soft" skills at different times, and currently there are many different classifications of soft skills, which can be divided into four main areas:

– basic communication skills that help develop relationships with people, maintain a conversation, and effectively behave in critical situations when communicating with others;

– self-management (self-management) skills: they help to effectively control their condition, time, and processes;

– effective thinking skills: managing processes in the head that help make life and work more systematic;

– management skills that people need at the stage when they become managers of any business processes and entrepreneurs.

Consider the soft skills of students in relation to the subject of English language and define the following:

– ability to analyze, synthesize and evaluate materials in English;

– respect for representatives of other cultures, ability to work in a multicultural environment;

– the ability to organize your time and self-discipline necessary for self-improvement of the language

– the ability to form your point of view on a particular problem and express it in English;

– studying materials and solving problems written in English;

– willingness to experiment, desire to solve new communicative tasks related to learning English;

– the ability to navigate English-language digital content and use software with an English interface.

There are general rules for the development of soft skills:

– take an example from those who have well-developed soft skills;

– develop the ability to find the right way out in conflict and stressful situations, i.e. flexibility, calmness, the ability to find compromises;

– engage in hobbies and creative pursuits, as well as sports;

– music and drawing develop both hemispheres of the brain and give impetus to all intellectual competencies;

– develop logical thinking.

All this can be successfully done within the framework of project work in a team, which allows a student to develop social, leadership and intellectual competencies. The project makes it possible to live a real job in a team where there is a leader, specialists, communicator, innovator and other roles. At each stage of project development, various types of competencies are trained: role allocation (leadership), discussion (social competencies), research (intellectual competencies), project presentation (social competencies). The project method is a comprehensive teaching method that allows you to individualize the learning process, gives the student the opportunity to exercise independence in planning, organizing and controlling their activities.

Materials and methods

The study was conducted in “Secondary school #2” of Zhelezin region education department, Pavlodar district office of education in 7th grade.

To implement the project, we have taken an educational and methodological kit Get involved (A2), which already includes a Project unit, which is an integral part of teaching English within this methodology. Get Involved! is a highly flexible course designed to support a teacher in a variety of teaching and learning scenarios – in the classroom, on the go and in remote learning environments [2].

After completing each unit, students will have to complete project work. Each unit of the project consists of several steps, which are usually performed in 1-2 lessons in school conditions and are the logical conclusion of the topic, allowing to generalize and find practical application of the mastered skills.

As part of our research, we have organized project work on the topic School Life with 7th grade students based on the unit 1 project from Get Involved student book A2 [3]. The goal of the project is to create an ideal timetable for the school. At the preparatory stage of the project, all students were given the task to answer a question “What is an ideal school?” and make a list of ideas for an ideal schedule. As a reference material, the students summarized the studied information from the studentbook, as well as offered their own ideas. At the first step of the project, students also get acquainted with video materials and tools for carrying out project work.

At the second step of the project, students work in groups where they master their collaboration and communication skills. The result of joint work is a compiled list of ideas of an ideal timetable for school.

The third stage of the project involves creating a schedule using the ideas received from working in groups. At the fourth stage, students from different groups present their projects of an ideal timetable. at the end of the presentations, everyone chooses the best option and the project ends with a final reflection.

Results

As a result of the organization and implementation of the project work , the following advantages were identified:

– all students, regardless of their level of language proficiency and preparation, participated in the project;

– the tasks of the project allowed us to pay attention once again to the vocabulary recycling;

– positive changes in group dynamics were noted;

Along with advantages, the following problems were identified:

– under the time constraints of the lesson and the curriculum, it is impossible to organize large-scale project work;

– there is always a problem of division into groups due to the well-established friendly ties between students, as well as different levels of abilities in order to maintain a positive microclimate in the group and there is mutual assistance and support;

Conclusion

In modern trends, the level of development of soft skills is of primary importance than narrow technical (technological) skills of hard skills. Professional skills are important, but those personal qualities that allow us to be disciplined, responsible, a leader, have strategic and multitasking thinking, initiative, organizational skills and much more, these qualities will help students achieve the most effective results in the educational process and further work. If we, as teachers, develop soft skills in children, it will be easier for them to communicate, learn, and exist in society.

One of the most suitable methods for the development of soft skills is the project method, which allows you to take into account almost all the nuances of the formation of such skills and work comprehensively on the development of meta-subject skills. In the article we tried to display the results of the practical application of the project method implemented on the basis of the methodical kit Get Involved.

REFERENCES

1. internet resource: https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1800017669
2. Gill Holly, Kate Pickering. Get Involved! Digital Student’s Book A2/ Macmillan Education Limited, 2021
3. Ursula Mallows. Get Involved! Teacher’s Book A2/ Macmillan Education Limited, 2021

«МҰҒАЛІМДЕРГЕ АРНАЛҒАН AI-КӨМЕКШІЛЕР: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ОҚУ ПРОЦЕСІН ҚАЛАЙ ЖЕҢІЛДЕТЕДІ»
«AI ПОМОЩНИКИ ДЛЯ УЧИТЕЛЯ: КАК ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ МОЖЕТ ОБЛЕГЧИТЬ УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС»
«AI ASSISTANTS FOR THE TEACHER: HOW ARTIFICIAL INTELLIGENCE CAN FACILITATE THE LEARNING PROCESS»

Жолтайұлы Қуандық
«Талшық орта мектебі» КММ
СҚО, Ақжар ауданы, Талшық а, Қазақстан
kzholtay@gmail.com

Аннотация: Бұл мақалада білім беру процесін жеңілдету үшін мұғалімдерге AI көмекшілерін пайдалану талқыланады. Жасанды интеллект (AI) білім беруді жақсартуға және мұғалімдерге жұмыста көмектесуге жаңа мүмкіндіктер ұсынады. Мақалада білім беру ұйымдарында AI көмекшілерін пайдаланудың негізгі принциптері мен мысалдарына шолу жасалады

Түйін сөздер: AI көмекшілер, оқу процесі, жасанды интеллект, білім беру, мұғалімдер

Жасанды интеллект қазіргі білім беру үдерісінде барған сайын маңызды рөл атқара бастады. AI көмекшілері оқу процесін оңтайландыру және мұғалімдерге қолдау көрсету үшін мүмкіндіктердің кең ауқымын ұсынады. Бұл мақалада біз жасанды интеллект мұғалімдердің жұмысын жеңілдетіп, білім сапасын қалай арттыратынын қарастырамыз.

Сондай-ақ жасанды интеллект оқытуды жекелендіруге көмектесе алады, мұғалімдерге әр оқушы үшін жекелендірілген оқу материалдарын әзірлеуге мүмкіндік береді. Бұл оқу процесінің тиімділігін арттырады және білім алушылардың жақсы нәтижелерге жетуіне көмектеседі.

Білім беруде жасанды интеллектті қолданудың тағы бір артықшылығы – деректерді талдауды жүргізу мүмкіндігі. AI жүйелері үлкен көлемдегі ақпаратты өңдей алады және тенденцияларды анықтай алады, бұл мұғалімдерге оқыту әдістерін бейімдеуге және жақсы білім беруге көмектеседі.

Жалпы, жасанды интеллект білім беруді және заманауи оқу процесін жақсарту үшін орасан зор әлеуетке ие. Бұл мұғалімдердің жұмысын айтарлықтай жеңілдетеді, оқытуды жекелендіреді және білім сапасын арттырады.

Бұл зерттеуді жүргізу үшін білім беру саласында AI көмекшілерін пайдалануды егжей-тегжейлі сипаттайтын кең ауқымды ғылыми көздерге мұқият талдау жасалды. Бұл талдау қазіргі зерттеулерді, жарияланымдарды және әртүрлі оқу орындарында AI көмекшілерін пайдалану тәжірибесін зерттеуді қамтиды. Бұл тәсіл бізге білім беру процесін жақсарту үшін AI көмекшілерін пайдаланудың мүмкіндіктері мен артықшылықтары туралы толық түсінік алуға мүмкіндік берді.

Талдау нәтижесінде білім беруде AI көмекшілерін пайдаланудың негізгі принциптері мен мысалдары анықталды. Оқу процесіне AI көмекшілерін енгізу білім беруді айтарлықтай жақсартуға болатыны анықталды. AI көмекшілері мұғалімдерге сабақтарды ұйымдастыруға, тапсырмаларды тексеруге және оқу нәтижелерін талдауға көмектесе алады. Олар студенттердің жеке қажеттіліктеріне бейімделе алады және оқытудың жеке көзқарасын ұсына алады. Сондай-ақ AI көмекшілері оқытуды жекелендіруге көмектесе алады, бұл мұғалімдерге әр оқушы үшін жекелендірілген оқу материалдарын әзірлеуге мүмкіндік береді.

Дегенмен, білім беруде AI көмекшілерін сәтті пайдалану үшін бірнеше факторларды ескеру қажет. Ең алдымен, мұғалімдер AI көмекшілерін пайдалануға дайын және тиісті дағдыларға ие болуы керек. Бұл техникалық және педагогикалық аспектілерді қамтитын тиісті оқыту мен білім беруді талап етеді. Бұған қоса, студенттер деректерінің қауіпсіздігін және олардың жеке ақпаратын қорғауды қамтамасыз ету үшін AI-ның білім берудегі этикалық және құпиялылық салдары қарастырылуы керек.

Зерттеу сонымен қатар AI көмекшілерін оқу процесінде пайдалану білім беру тиімділігінің айтарлықтай артуына әкелетінін көрсетті. AI көмекшілері көптеген күнделікті тапсырмаларды автоматтандырып, мұғалімдердің студенттермен жақсы қарым-қатынас жасау үшін уақытын босатады.

Олар сондай-ақ әрбір оқушының ерекшеліктерін ескере отырып, оларға жақсы нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін оқуға жекелендірілген тәсіл ұсына алады.

Осылайша, білім беруде AI көмекшілерін пайдалану оқу процесін жақсарту және мұғалімдерге қолдау көрсету үшін орасан зор әлеуетке ие. Дегенмен, бұл әлеуетті толық іске асыру үшін AI технологияларын зерттеу мен дамытуды жалғастыру, сондай-ақ оларды қолдануда мұғалімдерге тиісті дайындық пен қолдау көрсету қажет.

Зерттеу көрсеткендей, AI көмекшілерін оқу процесінде пайдалану білім берудің тиімділігін айтарлықтай арттыруға мүмкіндік береді. AI көмекшілері бұрын мұғалімдер тарапынан айтарлықтай күш-жігерді қажет ететін көптеген тапсырмаларды автоматтандыра алады. Олар сондай-ақ оқуға жеке көзқарасты ұсына отырып, студенттердің жеке қажеттіліктеріне бейімделуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, AI көмекшілері студенттерге кез келген уақытта, кез келген жерде қол жеткізе алатын білім беру ресурстарының кең ауқымын ұсына алады. Бұл сыныптан

тыс уақытта білім алуға және әр студентке бейімделген материалдарға бойлауға мүмкіндік береді. Мысалы, AI көмекшілері интерактивті сабақтарды, бейне оқулықтарды, онлайн сынақтарды және студенттерге тақырыпты өз қарқыны мен уақытында меңгеруге мүмкіндік беретін басқа да оқу материалдарын ұсына алады.

Сонымен қатар, AI көмекшілері студенттерге қиын сұрақтарды жеңуге және дағдыларын жақсартуға көмектесу үшін дереу кері байланыс пен кеңестер бере алады. Олар оқушылардың жауаптарын талдай алады және материалды жақсырақ түсінуге көмектесу үшін қосымша жаттығулар немесе түсініктемелер ұсына алады. Бұл студенттерге жеке қолдау мен көмек алуға мүмкіндік береді, бұл әсіресе белгілі бір салаларда күресетіндер үшін пайдалы.

Жалпы, білім беруде AI көмекшілерін пайдалану студенттерге үлкен мүмкіндіктер беріп, жақсы оқу нәтижелеріне қол жеткізуге көмектеседі. Олар мұғалімдерге сабақты тиімдірек ұйымдастыруға, оқу нәтижелерін талдауға және әр оқушының қажеттіліктеріне сәйкес оқытуға мүмкіндік беретін құнды құрал бола алады. AI көмекшілерінің арқасында білім беру процесі студенттер үшін интерактивті және тартымды бола түседі, бұл олардың белсенді қатысуына және оқуға деген ынтасының артуына ықпал етеді.

Дегенмен, білім беруде AI көмекшілерін сәтті енгізу мұғалімдер үшін тиісті дайындық пен білім беруді қажет ететінін ескеру қажет. Мұғалімдер жаңа технологияларды қолдануға дайын және AI жүйелерімен жұмыс істеу үшін қажетті дағдыларға ие болуы керек. Сондықтан мұғалімдерге АИ көмекшілерімен жұмыс істеудің техникалық және педагогикалық аспектілерін меңгеруге көмектесетін арнайы курстар мен тренингтерден өту мүмкіндігін беру маңызды. Сондай-ақ мұғалімдерге AI көмекшілерін өз тәжірибесіне тиімді кіріктіруі үшін оларға қолжетімділік пен қолдауды қамтамасыз ету қажет.

Білім беруде AI көмекшілерін пайдалану қазіргі педагогиканың негізгі тенденцияларының бірі болып табылады. Олар оқу процесін оңтайландыруға және білім сапасын арттыруға кең мүмкіндіктер ұсынады. Дегенмен, максималды тиімділікке қол жеткізу және AI көмекшілерін оқу орындарында сәтті енгізу үшін бірқатар факторларды ескеру қажет.

Біріншіден, AI көмекшілерін сәтті пайдалану мұғалімдерден тиісті дайындық пен білім беруді талап етеді. Мұғалімдер AI жүйелерімен жұмыс істеудің техникалық дағдыларын ғана емес, сонымен қатар білім беруде жасанды интеллект күшін жақсы пайдаланатын принциптер мен әдістерді түсінуі керек. АИ ассистенттерімен жұмыс істеу ерекшеліктерін ескеретін біліктілікті арттыру және оқыту бағдарламаларын әзірлеу мұғалімдерді заманауи білім беру үдерісіне дайындаудың құрамдас бөлігіне айналуда.

Сонымен қатар, білім беруде AI көмекшілерін пайдалану кезінде этикалық ойларды ескеру қажет. Студенттердің деректерінің қауіпсіздігін және олардың жеке мәліметтерін қорғауды қамтамасыз ету маңызды. AI жүйелері жоғары құпиялылық стандарттарына сай болуы және деректерді қауіпсіз сақтау мен өңдеуді қамтамасыз етуі керек. Мұғалімдер мен оқу орындары білім беруде AI көмекшілерін пайдалануды реттейтін ережелер мен ережелерді білуі және сақтауы керек.

AI көмекшілерін пайдаланудың маңызды аспектісі олардың студенттердің жеке қажеттіліктеріне бейімделу қабілеті болып табылады. AI жүйелері оқу деректерін автоматты түрде талдап, жекелендірілген оқу тәжірибесін ұсына алады. Бұл мұғалімдерге әрбір оқушының жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескеретін оқу материалдарын әзірлеуге мүмкіндік береді және оқу үдерісінің тиімді әрі тиімді өтуін қамтамасыз етеді.

AI көмекшілерін пайдалану сонымен қатар деректерді талдау және оқу нәтижелерін бағалау үшін инновациялық мүмкіндіктер ұсынады. AI жүйелері үлкен көлемдегі ақпаратты өңдей алады және тенденцияларды анықтай алады, бұл мұғалімдерге әрбір оқушының оқу жетістіктері мен үлгерімін талдауға және бағалауға көмектеседі. Бұл талдау мұғалімдерге оқыту әдістерін бейімдеуге және жақсырақ, бағытталған білім беруге мүмкіндік береді.

Жалпы алғанда, білім беруде AI көмекшілерін пайдалану оқу процесін жақсарту және мұғалімдерге қолдау көрсету үшін үлкен әлеуетке ие. Дегенмен, бұл әлеуетті толық іске асыру үшін AI технологияларын зерттеу мен дамытуды жалғастыру, сондай-ақ оларды қолдануда мұғалімдерге тиісті дайындық пен қолдау көрсету қажет. Білім берушілердің, әзірлеушілердің және білім беру мекемелерінің бірлескен күш-жігері арқылы ғана ең жақсы нәтижелерге қол жеткізуге және AI көмекшілерін білімді жақсарту үшін тиімді пайдалануға болады.

AI көмекшілері оқу процесін жақсарту және мұғалімдерге қолдау көрсету үшін орасан зор әлеуеті бар қуатты құрал болып табылады. Олар сабақтарды ұйымдастыруды айтарлықтай жеңілдетеді, тапсырмаларды тексеруге және оқу нәтижелерін талдауға көмектеседі. Дегенмен, AI көмекшілерін тиімді пайдалану үшін мұғалімдерді дұрыс оқыту және оқыту қажет.

AI көмекшілері оқу процесін оңтайландыру және оның сапасын жақсарту үшін мүмкіндіктердің кең спектрін ұсынады. Олар күнделікті тапсырмаларды автоматтандырып, мұғалімдердің студенттермен тығыз қарым-қатынаста болу уақытын босатады. Сонымен қатар, AI көмекшілері оқытуға жеке көзқарасты ұсына отырып, әрбір студенттің жеке қажеттіліктері мен білім деңгейіне бейімделе алады. Бұл мұғалімдерге әр оқушы үшін оңтайландырылған оқу материалдарын әзірлеуге мүмкіндік береді және тиімдірек және тиімді білім беру тәжірибесін қамтамасыз етеді.

Оқу процесінде AI көмекшілерін пайдалану білім беру нәтижелерін талдау мен бағалаудың жаңа мүмкіндіктерін ашады. AI көмекшілері үлкен көлемдегі деректерді өңдеп, трендтерді анықтай алады, бұл мұғалімдерге оқыту әдістерін бейімдеуге және жақсырақ, мақсатты білім беруге көмектеседі. AI көмекшілерімен мұғалімдерде оқушылардың үлгерімін талдау және қосымша назар аударуды қажет ететін аймақтарды анықтау үшін қосымша құралдар бар.

Дегенмен, білім беру ұйымдарында AI көмекшілерін сәтті енгізу үшін бірқатар факторларды ескеру қажет. Ең алдымен мұғалімдер жаңа технологияларды қолдануға дайын болуы және АИ жүйелерімен жұмыс істеу үшін қажетті дағдыларға ие болуы керек. Бұл техникалық және педагогикалық аспектілерді қоса алғанда, тиісті дайындық пен дайындықты талап етеді. Мұғалімдерге АИ көмекшілерімен жұмыс істеудің техникалық және әдістемелік ерекшеліктерін меңгеруге көмектесетін арнайы курстар мен тренингтерден өту мүмкіндігін беру маңызды.

Бұған қоса, AI-ның білім берудегі этикалық және құпиялылық салдары қарастырылуы керек. Студенттердің деректерінің қауіпсіздігін және олардың жеке мәліметтерін қорғауды қамтамасыз ету маңызды. AI жүйелері жоғары құпиялылық стандарттарына сай болуы және деректерді қауіпсіз сақтау мен өңдеуді қамтамасыз етуі керек. Мұғалімдер мен оқу орындары білім беруде AI көмекшілерін пайдалануды реттейтін ережелер мен ережелерді білуі және сақтауы керек.

Қорытындылай келе, AI көмекшілері оқу үдерісін жақсартуға және мұғалімдерге қолдау көрсетуге арналған қуатты құрал болып табылады. Олар білім беру тиімділігін айтарлықтай жақсарта алады, оқытуды жекелендіреді және әртүрлі білім беру ресурстарына қолжетімділікті қамтамасыз етеді. Дегенмен, білім берудегі AI ассистенттерінің әлеуетін толық іске асыру үшін AI технологияларын зерттеу мен дамытуды жалғастыру, сондай-ақ мұғалімдерді оларды пайдалануда оқыту және қолдау көрсету қажет. Тәрбиешілердің, әзірлеушілердің және білім беру мекемелерінің бірлескен күш-жігері арқылы ғана ең жақсы нәтижелерге қол жеткізуге және барлық студенттерге сапалы білім беруді қамтамасыз етуге болады

ӘДЕБИЕТ

1. Smith, J. (2020). AI-помощники для учителя: преимущества и вызовы. Журнал образовательных исследований, 25(2), 45-60.

2. Johnson, M. (2019). Применение искусственного интеллекта в образовании: обзор и перспективы. Международный журнал образования и развития, 10(3), 112-130.
3. Johnson, A., & Brown, E. (2019). AI-обучение: улучшение образовательного опыта. Международный журнал искусственного интеллекта в образовании, 12(3), 78-95.
4. Brown, A. (2018). Персонализированное обучение с использованием AI-помощников. Всемирная конференция по инновациям в образовании, 102-115.
5. Garcia, M., & Rodriguez, L. (2018). AI-помощники в классе: кейс-стади. Исследования в области образовательных технологий, 33(1), 112-128.
6. Chen, Q., & Li, X. (2017). Роль AI-помощников в индивидуальном образовании. Журнал искусственного интеллекта в образовании, 20(4), 56-73.
7. Wang, Y., и др. (2016). AI в образовании: возможности и вызовы. Международный журнал образовательных технологий, 19(1), 89-104.

«ЖАҢА ҚАЗАҚСТАН-ЖАҢАШЫЛ ПЕДАГОГ: ПЕДАГОГ МӘРТЕБЕСІҢ КӨТЕРУДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ»

Ахметов Самат Бактагалиевич
«Ы.Алтынсарин атындағы жалпы орта білім беретін мектебі»,
Батыс-Қазақстан облысы,Тасқала ауданы,Тасқала ауылы, Қазақстан
samat_86@inbox.ru

Аннотация: Мұғалім – мамандық болса, ұстаздық адам бойындағы ұлы қасиет. Ұстаз мәртебесінің артуы ең алдымен ұстаз деген есімге қаншалықты лайық болуына байланысты. Бүгінгі жаңа дәуірдің, жаңарған білімнің мұғалімге қояр талабының жүгі ауыр, олар үлгі боларлық бар жақсылық атаулының ең биігінен көрінуі тиіс. Қазіргі уақытта ең басты мәселе педагог мәртебесін көтеру болып тұрғаны баршамызға аян. Осы мәселеге байланысты көптеген өзекті мәселелер көтерілуде. Түптеп келген де бұл мәселенің ең басты күре тамыры ол әрине біздің ұстаздарымыз жайлы.
Түйін сөздер: Өзгермелі қоғамдағы білім жүйесінің ерекшелігі – тек біліммен қаруландырып қана қоймай өздігінен білім алуды дамыта отырып, үздіксіз өз бетінше өрлеуіне мүмкіндік тудыру

«Егер сен болашақтағы өзгерісті көргің келсе – осы өзгерісті өз уақытыңда жаса»
Махатма Ганди

Қазіргі кезеңде әлемде болып жатқан саяси-экономикалық және мәдени-әлеуметтік қайта құрулар әрбір елдің өз халқының рухани мұрасы мен мәдениетін қайта жаңғыртып, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу ұмтылысын айқын аңғартып отыр. Соның ішінде Қазақстанда да қазақ халқының мәдениеті мен рухани өмірін ежелгі дәуірден бастап зерттеп, оның ішінде түркілік мұраны түгендеу ұдайы басшылыққа алынып келеді. Оның басты мысалдарының бірі «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы мен «Рухани жаңғыру», «Ұлы даланың жеті қыры» сияқты республика көлемінде ұйымдастырылып және халықаралық деңгейге көтеріліп жатқан тарихи-мәдени шаралар ел тарихының өткенін түгендеуге мүмкіндік береді. Тарихи және мәдени қайта өрлеу XXI ғасырдағы адамзат қоғамы дамуының негізгі белгісі ретінде қарастырылуы үлкен мәнге ие болып, халықтардың тарихымен қоса мәдениетін түгендейтіні анық.

Сондықтан әр халықтың тарихындағы рухани құндылықтарды ой елегінен өткізіп, бүгінгі күннің жалпы адамзаттық игілігіне айналдыру басты міндет болып табылады. Қазіргі кезеңде әрбір халық өзінің төлтума мәдениетін сақтау үшін ұлттық бірегейлігін, даралығын білдіретін құндылықтар жүйесіне көңіл аударуда, сондықтан оны сақтауға, әрі қарай дамытуға жанталасуда. Шығыстық ділге сәйкес келетін ерекшеліктер мен батыстық

өркениеттік сипаттардың жетістіктерін синтездеу арқылы еліміздің өзгешелігіне сай келетін ұлттық идеяны, құндылықтық бағдарды анықтау мәселесі тұр.

Бұл мақсатқа қоғамды іштей рухани жағынан біріктіру, топтастыру, ешкімді көзқарасына қарап алаламау, сөйтіп, әрбір адамның әлемдегі өзіндік құндылығын бағалау, оны биікке барынша асқақтату сияқты теориялық іргетастарға еліміздегі әлеуметтік қатынастар негізделген жағдайда ғана қол жеткізуге болады. Тарихи үдерістің үздіксіздігін қамтамасыз ететін, рухани сабақтастыққа, бірлікке, ынтымақтастыққа негіз болатын рухани құндылықтар еркіндік пен шығармашылықтың, қайырымдылық пен ізгіліктің арқасында қалыптасады және дамиды. «Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер – бүгінгі мектеп оқушылары, мұғалім оларды қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан ұстазға жүктелетін міндет ауыр», — дей отырып Елбасы айтқандай қазіргі заман мұғалімінен тек өз пәнінің терең білгірі болуды ғана емес, тарихи танымдық, саяси экономикалық білімділік, педагогикалық-психологиялық және ақпараттық сауаттылықты талап етеді.

«Баланы оқытудың мақсаты — оны әрі қарай мұғалімнің көмегінсіз — ақ дамуға қабілетті ету», — дей отырып Эдгард Хабард бүгінгі таңдағы білім берудің мүмкіндіктерін айқындайды. Өзгермелі қоғамдағы білім жүйесінің ерекшелігі – тек біліммен қаруландырып қана қоймай өздігінен білім алуды дамыта отырып, үздіксіз өз бетінше өрлеуіне мүмкіндік тудыру екеніне көз жеткізудеміз. Шығармашыл мұғалімдер білім беруде барынша жоғары жетістіктерге қол жеткізу үшін балаларға қолайлы орта жасауға тырысады. Дарынды және талантты балаларға қатысты міндеттер – білім саласында ойлауды, талқылауды және мұқият жоспарлауды талап ететін едәуір күрделі мәселе. Әртүрлі теориялар мен стратегиялар балаларды оқытудың мазмұнын анықтау үшін тиісті бағдарлама шеңберінде қолданылады. Тәжірибеге жасалған талдау оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруда мектеп бүкіл оқушылар үшін мектеп стандартын күрделендіре отырып, бастауыш буын деңгейінде «жалпы мектептік саясатты» және орта буын деңгейінде «кеңейтілген» мектеп тәсілін құрған жағдайда анағұрлым жоғары нәтижелерге қол жеткізе алатынын көрсетеді. Тарих сабақтарда қойған мақсаттар жүзеге асыру, күтілетін нәтижеге жету жолында тиімді әдіс-тәсілдерді таңдау сабаққа деген қызығушылықты ояту. Дәстүрлі сабақтарда балалар екеуден отырса, енді оларды топтастыру арқылы жұмыс жасау өз нәтижесін беретіні. Бұл жағдайда оқушылар арасында қарым –қатынас нығаяды, жақын арадағы даму аймағы ретінде бір- біріне үйретеді, бірігіп жұмыс жасауды үйренеді. Бұрынғы іс-тәжірибеде талқылауды мұғалім өзі басқарып, оқушылардың нені, қалай айтуына бағыт беріп, оқушылардың ашылуына шектеу қойып отырғаны айқын көрінді. Оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдеріндегі диалог негізінде оқыту, сұрақ қою техникаларын маңызын ескере отыру керек. Мысалы мектебімізде Аудан әкімнің бұйрығымен Ресурс орталық ашылып,шалғай жатқан ауылдардан мектепке оқушылар келді. Осы ресур орталығының мақсатына қысқаша шолу өткенде. Ресурс орталығы бұл аз қамтылған мектептер, интербелсенді тақталары аз немесе мүлдем жоқ,интернет жиелісіне шығуға мүмкіндіктері шектеулі,жалпы айтқанда бұл тірек мектебі мен магниттік мектебі мен бірлесіп жұмыс жасауы. Іс тәжербие алмасып оқушының оқуға деген ынтасын арттыруға негізделген. Сол кезде әрбір мұғалім «Сабағым өз мақсатына жете ме?», «Қандай әдіс тәсілдерін қолдансам екен?», «Жаңа форматты оқыту тиімді болады ма?» осылайша алдарына осы сұрақтарды алға салып сабаққа кірісу міндетті. Алдымен осы оқушылырға сауылнама жүргізіп. Сұрақтар қарапайым: Сіз мұғалім болсаңыз сабақты қалай өткізесіз?, Сабақ сізге ұнады ма? , Сабақтың қандай жері ұнады немесе ұнаған жоқ?. Осы сұрақтарды сауылнамаға жазып оқушылар сабақтың соңында жауап берді. Оқушылардың жауаптары қатты қызықтырды. Осы сауылнаманы өткізген мақсатым сабақтын қай жерін өзгертуім керек, жалпы оқушыларды оқыту процесстің бір бөлігі деп сезіну керек еді. Мен өз тәжербиемде оқушылар жәй ғана тыңдаушылар еді, тек сабақтын бітіуін күтіп отырғаны болды. Оқушылардың берген жауабы :сабақтың үстінде бейнефильмді көрсетемін, сабақ мені шаршатып

жіберді,қызықты емес деген жауаптар мені ойландырды. Неліктен қарапайым қазақ баласына өз тарихын білу қызық емес?, Неліктен оқушы сабақ үстінде шаршап жалығып кетеді?. Әрине ол сабақтың құрлымына қатысып отырмаса ол сабақты меңгермейді, кей бір жерлерін түсінбей алады. Осы оқулықтар болашақта ҰБТ немесе кез келген сынақтан өткен кезде оған қиын,немесе ауыр болады. Осыған түбі кім кінәлі? ,әрине оқытушылар! Осындай жағдайаттар болдырмау үшін әрбір ұстаз өзгеру керек , өзі де, сабақ беру де. Өзгеріс деген не? Не өзгеруім керек , сабақ беру жағдайы немесе өзім мұғалім тұлға ретінде ме?. Өзгеріс байқаған жері, оқушылар сабақ үстінде өздерін еркін ұстап, өз ойларын нақты дәлелдеп, сұрақтарға толық жауаптарын беріп отырды. Дәстүрлі педагогикада топқа бөлу,тренинг өткізу ,оқытуды бағалау кен тарамаған еді. Формативті бағалаудың артықшылығы- оқушыларға тізбектелген сабақтардың бір сабағында білмегендерін келесі сабақтарда үйреніп, жақсы нәтижеге жетуге мүмкіндіктерінің болуы. Бұл - оқушыларға жақсы баға алуға мүмкіндік беріледі деген сөз. Формативті бағалау арқылы оқушылармен кері байланыс жүзеге асырылады, яғни оқушылар білім, түсіну және дағдылары туралы хабарлама беріп отырады. Мұндай бағалау смайликтер, бағдаршам , стиктерге жазу, басбармақпен көрсету, т.б. арқылы жүзеге асырылуы мүмкін. Оқушылар өзін- өзі және өзара бағалауларды жүзеге асыра отырып, бір- бірінің жауаптарына сын көзбен қарауды, өз жұмысын басқалармен салыстырып тұжырымдауды, жіберген қателіктерін түзетуді үйренді. Сабақ берудегі өзгеріс бұл сыни тұрғыдан ойлауға үйрету арқылы баланың жаңа ақпараттар мен идеяларды сыни тұрғыдан ойлай отырып қабылдауын, басқа адамдардың идеяларымен бірден келісе кетпей, күмәнмен қарай білуін және өз пікіріне қатысты таңдау жасай алуын дамыта аламыз.Оқушының өз пікіріне дәйекті дәлелдемелер келтіре отырып, дәлелдеуді және тұжырымдауды үйретеміз. Сыни тұрғыдан ойлау дегеніміз, оқушы алған білім көзін өзі бақылай, талдай, өз тәжірибесіне сүйене отырып тұжырымдай алатын жағдайға жету. Ол үшін балаларды диалог пен дәйектеуге, талқылауға тарту керек. Сонымен қатар сабақтарда оқушылардың сыни ойлауларын шыңдау мақсатында дебат әңгіме, шығармашылық тапсырмалар(сабақтың мағынасын ашу, тарихи оқиғаларды тұжырымдау), постермен жұмыс,«конверт- сұрақ», деңгейлік тапсырмалар сияқты әдіс- тәсілдерді қолдандым.Бұл тапсырмаларды орындату арқылы оқушыларда білім тек кітап көлемімен ғана шектелмей, ауқымды мәліметтер қоры пайда болады. Болашақта сыни тұрғыдан ойлауға үйретудің түрлі әдістерін меңгеріп, сабақтарда кеңінен қолдануды жалғасын табуда. Қазіргі жаһандану заманында білім алуда АКТ-ның көмегін тиімді пайдалану маңызды рөл атқарады. АКТ қолдану арқылы берілген білімді оқушының тереңірек меңгеруін жеңілдететін және сабақты түсіндіруіме көмектесетін құрал ретінде көрінді. Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыту бойынша оқулықтағы жаңа тақырып бойынша жұмыс істеді.

Сонымен сөзімді қорытындылай келе, көшбасшылықты қолдану барысындғы нәтижелерім:оқушының танымдық ізденімпаздығы қалыптасып, мәселелерді терең талдауға үйренді, шығармашылық ой- өрісі артты, ұжымдық ой- пікірлері жетіліп, топ мүшелерінің пікірлерімен ортақ тұғырым жасауға үйренді, мұғалім мен оқушылардың қарым- қатынасы ынтымақтастыққа болып, сенімділіктері артты, оқушы өз ойын еркін айтуға, сөз мәдениетіне үйренді, білімін жүйелі түрде толықтыруға, өз әрекетіне сын тұрғысынан қарауға, тұжырым жасап қорытындылауға үйренді. Елбасымыздың өзі айтқандай, «Еліміздің болашағы ұстаздардың қолында» дегендей, осы бізге ұстаздар қауымына жасалып отырған жағдайды, біз ұстаздар тиімді пайдалана отырып, модульдерді толық меңгеріп, тамырын тереңге жайған егеменді еліміздің, өскелең болашақ ұрпағын тәрбиелеп, елімізді дамыған 50 елдің қатарында көру, бұл әрбір Қазақстандық азаматтың алдындағы ең үлкен борышы деп есептеймін. Болашақта осы мақсаттарды ойға ала отырып, әрбір модульдерді тиімді пайдаланып, осы жолда аянбай еңбек етіп, оқушыларыма адал білім беріп, олардың ертең Қазақстан үшін тер төгіп, адал

қызмет ету жолында оларға бағыт-бағдар беріп көшбасшылық қызмет атқарам деп алдыма үлкен мақсат қойдым, сол мақсатқа жету үшін, ерінбей еңбек етем деген үміттемін.

ӘДЕБИЕТ

1. Сүйіншәлиев Х. VIII-XVIII ғасырлардағы қазақ әдебиеті. – Алматы: Мектеп, 1989.
2. Шәлекенов У.Х. V-XIII ғасырлардағы Баласағұн қаласы. – Алматы: Жібек жолы, 2006.
3. Бартольд В.В. Тюрки: Двенадцать лекций по истории турецких народов Средней Азии. – Алматы: Жалын. – 192 с.
4. Әдеби жәдігерлер. Жиырма томдық. Оқу құралы. – Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2008. – 124 бет. 9. Қазақ философиясы тарихы (ежелгі дәуірден қазіргі заманға дейін) Қазақ философиясының қалыптасуы: ежелгі түркілік дәуір /З.К. Шәукенова және С.Е. Нұрмұратовтың жалпы редакциясымен. – Алматы: ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты, 2014. – 400 б.

ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ИНТЕГРАЦИЯЛАУ

Даулетова К. Т. қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі Педагог-зерттеуші
Павлодар облысының білім беру басқармасы Железин ауданы білім беру бөлімінің «Міржақып Дулатұлы атындағы №3 жалпы орта білім беру мектебі» КММ
dauletovakumisai@mail.ru

Аннотация

Мақала заманауи цифрлық технологиялардың қазақ әдебиетін оқытудың тиімділігіне әсерін зерттейді. Әдебиетті оқыту контекстінде осы технологияларды қолданудың артықшылықтарына ерекше назар аударылады. Зерттеу сонымен қатар цифрлық құралдардың оқушылардың мотивациясына, сыни ойлауды дамытуға және әдеби тәжірибені байытуға әсерін қарастырады.

Түйін сөздер: цифрлық технологиялар, әдебиет, ThingLink

ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ ЛИТЕРАТУРЕ

Аннотация

В статье исследуется влияние современных цифровых технологий на эффективность преподавания казахской литературы. В контексте преподавания литературы особое внимание уделяется преимуществам использования этих технологий. В исследовании также рассматривается влияние цифровых инструментов на мотивацию учащихся, развитие критического мышления и обогащение литературного опыта.

Ключевые слова: цифровые технологии, литература, ThingLink

INTEGRATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES INTO THE PROCESS OF TEACHING LITERATURE

Annotation

The article examines the impact of modern digital technologies on the effectiveness of teaching Kazakh literature. Particular attention is paid to the benefits of using these technologies

in the context of teaching literature. The study also looks at the impact of digital tools on student motivation, the development of critical thinking, and the enrichment of literary experience.

Keywords: digital technologies, literature, ThingLink

Отандық білім беру жүйесін дамытудың қазіргі кезеңінде оның сапасын арттыру басым міндет болып табылады. Бұл әлеуметтік жетілген креативті тұлғаны толыққанды қалыптастырудың негізі болып табылады. Ол үшін оқушылардың сұраныстары мен мүмкіндіктеріне барынша жақындата отырып, мектептегі оқу процесін құру қажет. Қазір педагогикалық ұжымның алдында маңызды міндет тұр – әрбір оқушының өзін-өзі анықтауға, зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін ашуға қолайлы жағдайлар жасау.

Қазіргі мектептердегі оқыту сапасы мұғалімнің жұмыс сапасына байланысты. Мұғалімнің цифрлық сауаттылығы - бұл басқа кәсіптердегідей цифрлық технологияларды күнделікті пайдалану саласындағы негізгі білім, дағдылар мен қалыптасу жүйесі. Мұғалім өз пәні бойынша іргелі білімге ие болып қана қоймай, сонымен қатар оқушыларды қызықтыруға және ынталандыруға көмектесетін интернет-сервистерді, соңғы цифрлық технологияларды, оқыту құралдарын толық меңгеруі тиіс.

Оқушылармен қарым-қатынас барысында мұғалім өз білімін практикада қолдануда әртүрлі дағдыларды дамытады, озық және сұранысқа ие ақпараттық жүйелерді қолдануға тырысып, оқытудың әртүрлі жаңа технологияларын меңгереді. Бұл барлық оқушыларды қолдау мен ынталандыруда маңызды рөл атқаратын мұғалімнің педагогикалық тәжірибесі.

Цифрлық сауаттылық, оның құрамдас бөлігі сияқты медиа сауаттылық - отандық білім берудің мазмұнын цифрлық форматта іске асырудың негізгі талабы. Электроника мен компьютерлік технологияны дамытудың қазіргі кезеңі көпфункционалды оқыту кешендері мен автоматтандырылған оқыту жүйелерін пайдалануға мүмкіндік береді. Оқытуда цифрлық технологияларды пайдаланудың артықшылықтарының бірі олардың оқушыларды оқу процесіне белсенді тарту және басқару әлеуетіне байланысты.

Цифрлық технологияларды оқыту процесіне интеграциялау қазіргі білім берудегі маңызды бағыт болып табылады. Бұл білім сапасын жақсартуға, оқу процесін қызықты әрі тиімді етуге мүмкіндік береді.

Оқу процесіне осындай ресурстарды енгізу арқылы шешілетін міндеттер, олар:

- Сабақта жеке жұмысты ұйымдастыру.
- Интерактивтілікті пайдалану арқылы ресурс пен оқушы арасында кері байланысты жүзеге асыру.
- Деректерді визуализациялау арқылы білімді берік игеру.
- Оқушылардың пәнге деген ынтасын ояту.
- Тақырыпқа қызығушылықты арттыру.

Білім беру мазмұнын құру барысында Canva, Prezi, SlideRocet, VoiceThread және т.б. электронды презентацияларын дайындау бағдарламаларының мүмкіндіктерін тарту оңтайлы. Мысалы, осы презентация Canva онлайн платформасы арқылы жасалған.

MovaviScreenCapture, CamtasiaStudio және т.б. арнайы дыбыстық әсерлер мен музыкалық композициялар жасауға көмектеседі. Оқыту моделін құрастыру барысында интерактивті материалды беру формалары бар әртүрлі жалпыға қол жетімді қосымшаларға жүгіну тиімді.

Инфографиканы жасауға арналған платформалар қысқаша және тексерілген түрде кең материал ұсынуға көмектеседі: Canva, PosterMyWall, Piktochart, DesignCap. Visme сандық қосымшасы курс ақпаратын көрсетуге және теориялық материалды жеткізуді

айтарлықтай жандандыруға көмектеседі. Storybird қосымшасы – алынған ақпаратты қорытындылауға және таңдалған тақырып бойынша өзіңіздің түрлітүсті әңгімелеріңізді жасауға тамаша мүмкіндік болып табылады.

Бейне форматтағы дәрістер мен тәжірибе сабақтарды дайындау барысында түсірілген материалды өңдеуге арналған сандық құралдар кеңінен қолданылады: Movavi, Camtasia, oCamScreenRecorder, iMovie. Thinglink платформасында құрылған курстың аудиоматериалымен бірге жүретін қысқа түйінделген хабарламалар материалдың берілуін түрлендіруге мүмкіндік береді. Қызықты тапсырмалар, динамикалық формалар, ойын жаттығулары, хронологиялық таспаларды H5P қызметі арқылы жасауға болады.

H5P қызметі интерактивті слайдтармен презентациялар жасауға мүмкіндік береді, оған әртүрлі медиа мен интерактивті элементтерді қосуға болады: бірнеше тест нұсқалары, сауалнамалар, интерактивті бейне. Слайдтармен жұмыс істейтін оқушылар оқу материалымен танысып қана қоймай, сонымен қатар бірден тексерілетін әртүрлі интерактивті тапсырмаларды орындайды. Егер де оқушы көп қате жіберсе, ол өз қатесін түзете отырып, тапсырманы қайта орындауға мүмкіндік алады.

Оқушы қызметпен тек сабақта ғана емес, сонымен қатар үйде де жұмыс жасай алады. Бұл оқушыға зерттелген материалды тағы бір рет қайталауға мүмкіндік береді. Мұғалім тапсырмаға сілтемені электронды күнделікке (сайтта, блогта, әлеуметтік желіде) орналастыра алады.

Білімді бақылауға арналған заманауи бағдарламалық пакеттер жауаптарды өз бетінше талдай отырып, тапсырмаларды күрделілік деңгейіне қарай бөліп, тапсырмаларды автоматты түрде жібере отырып, педагогтердің жұмысын едәуір жеңілдетеді. Әртүрлі сұрақтар формаларын құруға және сақтауға қабілетті пайдаланушылар арасында ең көп таралған Google нысандары. OnlineTestPad – бұл әртүрлі тест тапсырмалары мен тапсырмалардың әмбебап дизайнері.

Сапалы білім беру контентін құруға арналған цифрлық сервистер мен құралдар нарығы зерттелді. Интерактивті тапсырмалар, кроссвордтар жасауға арналған сервистер: Quizizz, «Фабрика кроссвордов», Flippity; ментальды карталар: Mindmeister, IBrainstorm, Xmind; онлайн-тақталар: Padlet, Popplet, Twiddla; пікірталас алаңдары: OpenSpace, Unconference, WorldCafé, PechaKucha.

Қазіргі таңда цифрлық технологияның пайда болуымен әдебиетті оқыту қызықты әрі қолжетімді болды. Әдебиетті оқытуда жаңа перспективалар ашатын инновациялық құралдардың бірі - **ThingLink** платформасы. Бұл құралды интерактивті және тереңдетілген әдебиет сабақтарын құру үшін пайдалануға болады. ThingLink - бұл пайдаланушыларға кескіндерге бейне, аудио, мәтіндік сипаттамалар және гиперсілтемелер сияқты әртүрлі мультимедиялық элементтерді қосу арқылы интерактивті кескіндер жасауға мүмкіндік беретін қызмет.

ThingLink-ті электронды парақ немесе интерактивті плакат деуге болады. Платформаға гугл аккаунт арқылы тіркелуге болады.

Бұл платформаның интерфейсі ағылшын немесе орыс тілінде болғандықтан, жұмыс барысында орысша атаулар қолданылуы мүмкін (1-сурет). Тіркелгеннен кейін платформамен жұмысымызды «создать» бөлімінен бастап, «чистый холст» батырмасына басамыз.

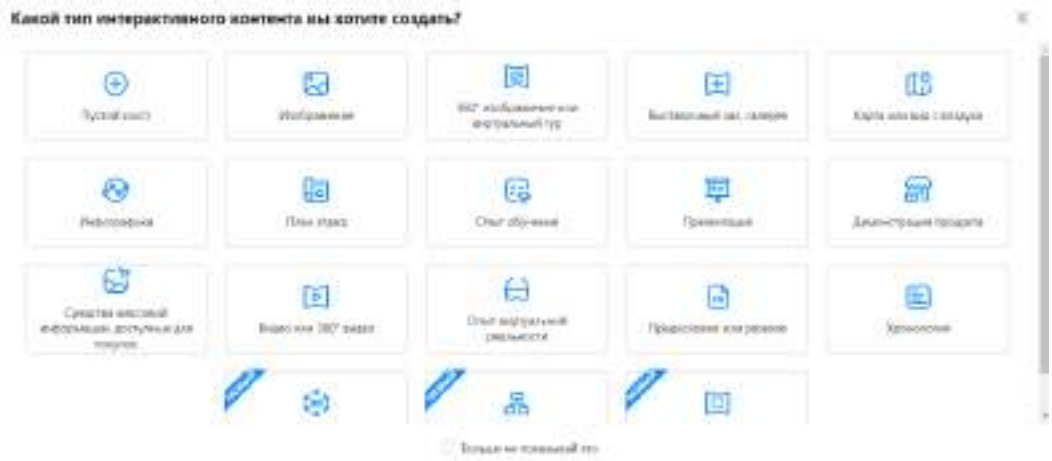

1-сурет. ThingLink платформасының интерфейсі

Жалпы бұл жерге біз парағымыздың бетінде қандай сурет тұру керек, сол суретті жүктейміз. Мен «Махаббат, қызық мол жылдар» романының кітабының парағын алып жүктедім.

Келесі кезеңде «создать тег» деген батырманы басамыз. Бұл жерде біз медиа, текст, басқа сайттардың немесе белгілі бір ақпараттың ссылкасын, немесе сауалнаманы парақ бетіне қоюға болады.

2-сурет. Платформамен жұмыс басы

Біз мысалы сабақ барысында «Махаббат, қызық мол жылдар» романы туралы оқушылардан біраз мәлімет аламыз, бірақ бұл жеткіліксіз жағдайда, біз параққа осы роман туралы жаңа ақпараттар, оның авторы туралы мәлімет қоса аламыз. Ол үшін кез келген жерден керек ақпараттың текстін алып, осы параққа енгізуге болады. Ол үшін «добавить текст и медиа» батырмасын басып (2-сурет), атау беріп, алынған ақпаратты енгізіп, «изменить иконку» батырмасын басамыз. Өзімізге керек иконканы таңдаймыз (3-сурет).

3-сурет. Платформа иконкалары

Тура солайынан бізге параққа ютубтан видеоматериалдар, аудиоматериалдар да қосуға болады. Мысалы, біз бұл параққа «Махаббат, қызық мол жылдар» романына арналып түсірілген телехикаяны тіркедік. Сонымен қатар, романның авторы Әзілхан Нұршайықов туралы бейнематериалды тіркедік.

Нәтижесінде бізде осындай парақ пайда болды (4-сурет). Мұнда әрбір иконкаға белгілі бір ақпарат көзі тіркелген. Мысалы, басқа сайттан алынған тапсырмалар (мысалы, Quizizz), сауалнама және т.б.

4-сурет. Жұмыс нәтижесі

Білім беру контекстінде Thinglink тің Бірнеше артықшылықтары бар:

Интерактивтілік: Thinglink көмегімен мұғалімдер сілтемелер, аудио, видео, мәтіндік түсініктемелер және басқа элементтерді қосу арқылы интерактивті кескіндер мен бейнелер жасай алады. Бұл оқу материалын оқушылар үшін қызықты әрі қызықты етеді.

Ақпаратты визуализациялау: Thinglink суреттерге түсініктемелер мен контекст қосу арқылы күрделі ұғымдар мен ақпаратты визуализациялауға мүмкіндік береді. Бұл визуалды және кинестетикалық оқушыларға материалды жақсы түсінуге көмектеседі.

Қол жетімділік: мұғалімдер кез-келген уақытта және кез-келген жерден қол жетімді ресурстарды жасай алады, бұл әсіресе қашықтықтан оқыту жағдайында немесе үй тапсырмасы үшін өте маңызды.

Оқытуды даралау: Thinglink оқушыларға жеке ресурстар жасауға мүмкіндік береді. Мұғалімдер оқушылардың әртүрлі қабілеттері мен қызығушылықтарын сақтау үшін қосымша материалдар немесе қосымша дереккөздерге сілтемелер қоса алады.

Кері байланыс: суреттердегі түсініктемелер мен белгілер арқылы мұғалімдер материалды тереңірек түсінуге ықпал ететін жеке кері байланыс бере алады.

ЫІнтымақтастық: Thinglink оқушыларға бірлескен жобалар жасауға, түсініктемелер қосуға және пікір алмасуға мүмкіндік беретін бірлескен жұмыс үшін пайдаланылуы мүмкін.

Көпсалалы: Thinglink әртүрлі пәндер мен білім салаларына сәйкес келеді. Оны математикада, әдебиетте, өнерде, ғылымда және басқа да көптеген салаларда қолдануға болады.

Әдеби оқытуда ThinkLink пайдалану сабақтарды қызықты, өзара әрекеттесетін және тереңдетуге бірегей мүмкіндік береді. Бұл құрал классикалық әдеби шығармалар мен заманауи технологиялар арасындағы көпірге айналуда. Оқушыларға мәтінді түсіну мен талдаудың жаңа жолдарын ашады.

Біз әдебиетті оқытудағы жаңа дәуірдің қарсаңында тұрмыз. Мұнда цифрлық технологиялар шабыттандырудың, шығармашылықтың және мәтіндерді терең түсінудің қуатты құралына айналады.

Қорыта айтқанда, бұл жаңа технологияларды қазақ әдебиеті пәнінде қолдану мұғалімге де, оқушыға да өте пайдалы. Себебі осы қосымшалардың арқасында оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы мен ынтасы артады. Сонымен қатар, идеяларды қалыптастырып, ойлау мен қиялды жандандыруға үйретеді және сөйлеу құралдарын өз ойларын білдіру үшін қарым-қатынас міндетіне сәйкес саналы түрде пайдаланады. Оқушылардың шығармашылығын дамытуда мен де осы айтылған технологияларды пайдаланып, оқушының шығармашылық қабілеттерін ашуға тырысудамын. Осыдан оқушылардың әдеби тілде сөйлеу, оқу, жазу білік-дағдыларының жетілуін, оқушылардың сапа көрсеткіштері мен шығармашылыққа құлшыныстарының артқанын байқадым. Қазақстанның болашағы алдымызда отырған мектеп оқушылары. Сондықтан осы оқушыларға жан-жақты білім беру, өз пікірін айтып, дәлелдей алатын, білімді, білікті тұлға тәрбиелеу ұстаздарға жүктеліп отыр.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Дөненқожаева М., Мананбааева Г. Жазылым жұмыстарында оқушылардың тілдік құралдарды қандай тиімді әдістер арқылы меңгертуге болады? Қазақ тілі және әдебиеті: әдістеме. Республикалық ғылыми-әдістемелік журнал. 2019. https://kazadisteme.kz/wp-content/uploads/2021/06/kaz_tili_01_2019-1.pdf
2. Кенжебаева З. С., Садырова М. С., Мухтар Е. С., Момынкулова Ш. О. Использование цифровых технологий в системе дистанционного образования: зарубежный опыт и Казахстан // Вестник Казахского национального университета. Серия Педагогические науки. – 2021. – Т. 67. – № 2. – С. 40-50. – DOI 10.26577/JES. 2021.v67.i2.05.
3. Климова, Е. В. Массовые открытые онлайн-курсы (МООК): плюсы и минусы / Е. В. Климова // Цифровые инструменты в образовании : Электронный сборник статей по материалам Всероссийской научно-практической конференции, Сургут, 02–03 апреля 2021 года. – Сургут: РИО БУ «Сургутский государственный педагогический университет», 2021. – С. 77-78.
4. Клименских М. В., Лебедева Ю. В., Мальцев А. В., Савельев В. В. Психологические факторы эффективного онлайнобучения студентов // Перспективы науки и образования. – 2019. – № 6(42). – С. 312-321. – DOI 10.32744/pse.2019.6.26.
5. Митина Н.А. Современные педагогические технологии как средство интенсификации учебного процесса в высшей школе / Н.А. Митина, Т.Т. Нуржанова // Молодой ученый. – 2014. – №2. – С. 794-797.
6. Зверева Н.А. Применение современных педагогических технологий в среднем профессиональном образовании / Н.А. Зверева // Материалы II международной научной конференции: Инновационные педагогические технологии. – 2015. – С. 161-164.

7. Гуслова М. Н. Инновационные педагогические технологии: учеб. пособие для учреждений СПО / М. Н. Гуслова, 4-е изд., испр. – М.: ИЦ Академия, 2013. – 208 с.

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-СЕТЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВЕДУЩИХ ШКОЛ В ФОРМАТЕ «ГОРОД – СЕЛО» «LESSON STUDY»: ОПЫТ ГОРОДСКИХ И СЕЛЬСКИХ ШКОЛ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Суртубаева Д.А., Анафинаа.А.
Учебно-методический центр развития образования
Карагандинской области, г.Караганда,
«Основная школа им. А. Байтурсынулы»
Бухар-Жырауский район
e-mail: dianastbaeva@mail.ru

Аннотация: В статье представлены результаты совместного исследования урока городской и сельской школ по предмету «литературное чтение».
Ключевые слова: лидерство, исследование урока, наблюдение, серия последовательных уроков.
Abstract: The article presents the results of a joint study of a lesson of urban and rural schools on the subject of «literary reading».
Keywords: leadership, lesson study, observation, a series of consecutive lessons
Аннотация: Мақалада "әдеби оқу"пәні бойынша қалалық және ауылдық мектептердің сабағын бірлесіп зерттеу нәтижелері келтірілген.
Түйін сөздер: көшбасшылық, Сабақты зерттеу, бақылау, дәйекті сабақтар сериясы.

Повышение качества среднего образования – один из приоритетов Национального проекта «Качественное образование «Образованная нация», утвержденной Постановлением Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021года №726, на 2021-2025 годы. В Национальном проекте нашли свое продолжение такие вопросы, как «охват детей дошкольным воспитанием и обучением, сокращение разрыва в качестве обучения между городскими и сельскими школами, строительство школ для решения проблем дефицита ученических мест, создание безопасной и комфортной образовательной среды и другие…» [1, с.5].

Построение эффективной модели сетевого взаимодействия педагогов городских и сельских школ на основе современных технологий, имеет основу повышения качества образования и развитие ключевых компетенций, обучающихся и педагогов региона. Совместная работа в данном направлении создаёт открытое и многовекторное участие организаций образования, педагогов в процессе обновления содержания образования. А также может включать совместное научно-методическое сопровождение инновационных проектов в массовой образовательной практике и распространение передового педагогического опыта лучших педагогов городских и сельских школ в открытом информационном пространстве, что может иметь масштабный формат и в условиях дистанционного профессионального общения.

Как найти свой эффективный путь обучения и преподавания, направленного на повышение качества знаний, где приоритетом, является готовность учащихся к практическому использованию имеющихся знаний. Являясь сельской школой часто можно услышать, что возможности во многих школах города превосходят, чем в сельских школах. Но остановимся на том, что мы выполняем одинаковую работу - преподаем и обучаем детей. Но все же возникают вопросы, в чем превосходят школы города? Где

может учитель сельской школы увидеть лучший опыт для улучшения своей практики преподавания и обучения? Как мотивировать учителей заниматься исследованием урока для того, чтобы повысит свой профессионализм и развить лидерские качества?

Исследование лидерства проводилось К.Левиным, Р.Уайтом. Данные исследований позволили конкретизировать понятия: лидер, лидерство, стиль лидерства и т.д.

Особый вклад по изучению личности в коллективе внес А.С. Макаренко и его идеи позволили разработать концепцию воспитания коллектива и личности (А.А. Бодалев, Л.И. Новикова) и коллективной творческой деятельности (И.П. Иванов).

На современном этапе школе нужны учителя с лидерскими качествами, которые способны управлять процессом развития лидерства в классе. И роль исследователя собственной профессиональной деятельности в фокус-группах это один из мотивов проявления его лидерских качеств [3, с.6].

По этой причине, одним из возможностей нахождения ответов на выше обозначенные вопросы стало организация и проведение совместной исследовательской деятельности педагогов школ через LESSON STUDY (коллаборативный педагогический подход, направленный на совершенствование знаний в области учительской практики [2, с. 275]). Ведь на сегодняшний день «Исследование урока» позволяет решать ряд ключевых задач всего учебного процесса и будет содействовать распространению передового педагогического опыта лучших педагогов городских и сельских школ.

Выбор КГУ «Гимназия имени Шакарима» был не случайное так, как у нас было и ранее взаимодействие двух Ведущих школ в рамках внедрения посткурсового сопровождения педагогов, прошедших уровневые курсы, когда гимназия имени Шакарима являлась компетентностным центром. Ведущая школа «ОШ им. А.Байтурсынулы» принимала активное участие во многих мероприятиях, проводимых данной гимназией в условиях внедрения обновления среднего образования. На сегодняшний день мы обратились к коллегам с предложением продолжить наше сотрудничество в узком направлении, но в актуальном на сегодняшний день, как «Исследование урока» в начальных классах. Коллеги проявили большой интерес и поддержку в реализации данного исследования, следствием которого стало заключение совместного договора о сотрудничестве в рамках «Исследование в действии. Исследование урока» в формате «город - село». Именно такое взаимодействие учителей начальных классов Ведущих школ даст возможность обменяться профессиональным опытом в исследовательской работе по принципу «равный - равному», сможет наладить горизонтальные связи между коллегами для повышения исследовательской культуры учителей начальных классов обеих школ и возможно даст положительный результат на повышение качества знаний учащихся.

Проведя большую работу на организационном этапе, согласно плана работы по исследованию, а именно: формирование фокус-группы, изучение теоретического материала по «Исследованию урока, проведения ряда встреч с тренерами по «Lesson Study» УМЦ РО Карагандинской области, филиала ЦПМ города Караганды, мы перешли к практической части нашего сотрудничества, на этап внедрения «Исследования урока».

Совместное исследование ориентировано на повышение читательской компетентности младшего школьника в рамках проекта «Читающая школа». Ведь ни для кого не секрет, что осознанное чтение является основой умения учащихся эффективно учиться, работать с информацией, креативно мыслить, распознавать эмоции, намерения, мотивацию, желания свои и других людей и управлять ими, что так же важно сегодня для подрастающего поколения [2, с.84].

Большой интерес к проведению исследования проявили учителя начальных классов, работающие во - вторых классах и это определило площадку проведения совместной работы и посещение уроков учителей обоих школ по предмету «литературное чтение». Анализ по исследованию (диаграмма 1, 2).

Диаграмма 1

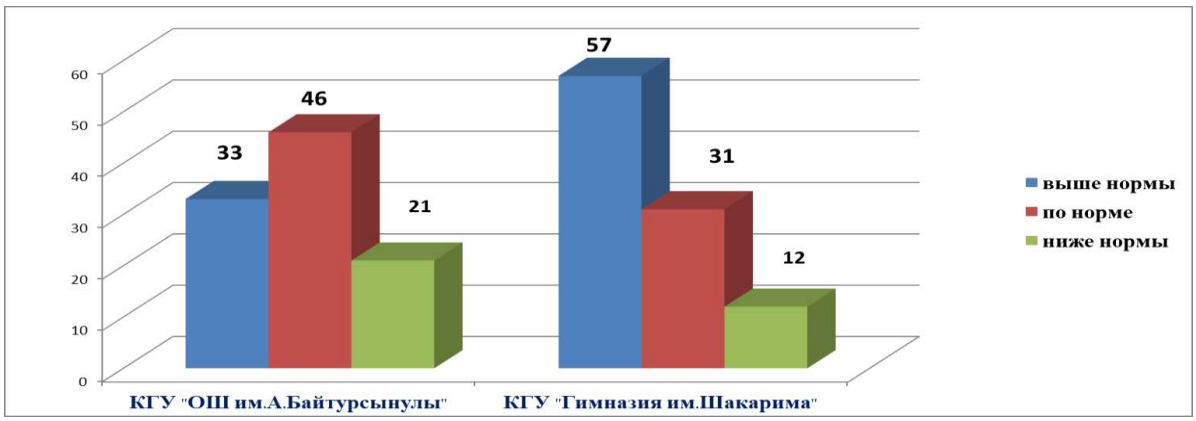

Диаграмма 2

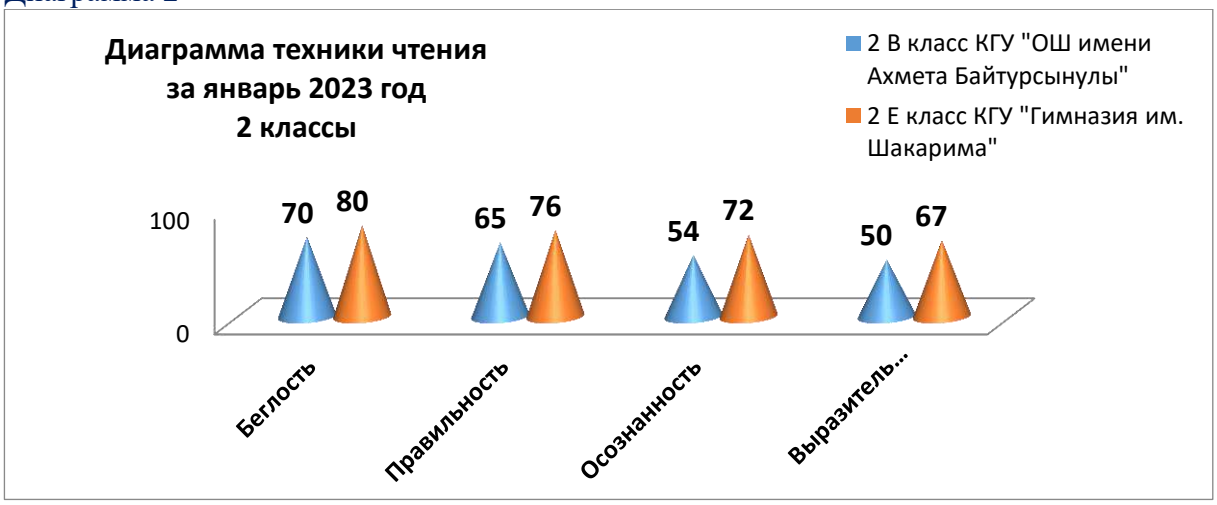

Результаты наблюдения через взаимопосещение уроков коллег, анкетирование второклассников и результаты качества выполнения заданий по формативному оцениванию на начальном этапе у большинства учащихся 2 «А» и 2 «В» классов КГУ «ОШ им. А. Байтурсынулы», а также 2 «А» и 2 Е» классов КГУ «Гимназия им. Шакарима», дали возможность определить фокус–группе проблему исследования урока. Это низкий уровень понимания, прочитанного некоторыми учащимися, не умение работать с содержанием текста, трудности с составлением вопросов по прочитанному и поиску ответов по тексту у большинства второклассников. К тому же среди успешных учащихся имеются и стеснительные дети, которые в большинстве случаев не уверены в себе или в своих ответах. Наши наблюдения до исследования показали, что основной проблемой учащихся все же остается проблема невнимательного чтения предложенных заданий, низкий уровень ориентирования в тексте, поиск ответов на вопросы из содержания текста.

Результаты диагностики на начало исследования дало возможность фокус-группе определить исследовательскую тему: «Какие виды работы с текстом могут способствовать развитию навыков осознанного чтения учащихся» (диаграмма 3).

Диаграмма 3

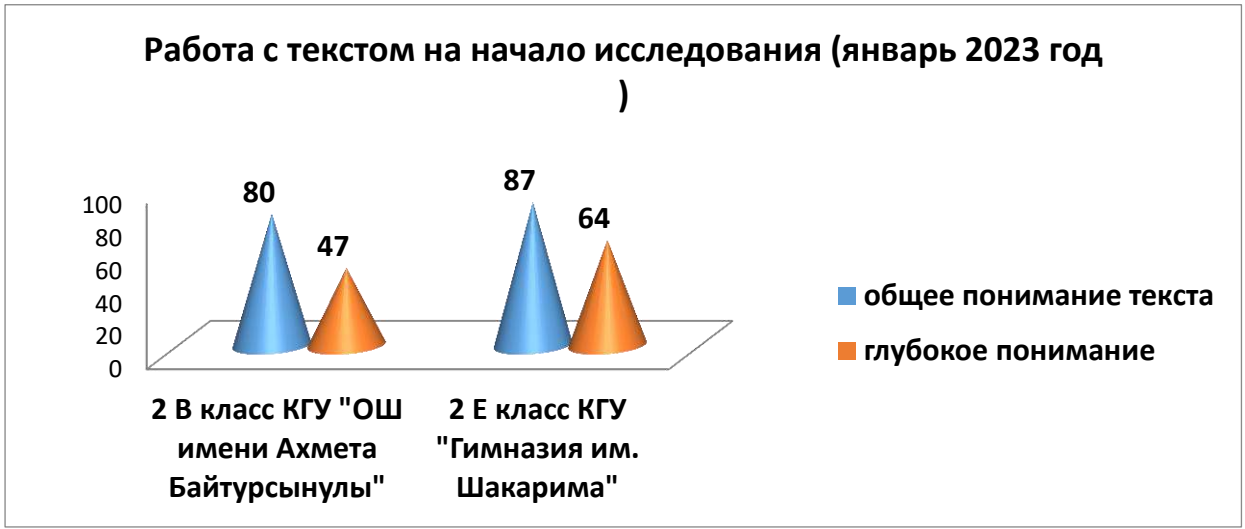

Планирование и проведение серии исследовательских уроков было направлено на подбор инструментов, которые возможно будут способствовать развитию навыков понимания учащимися прочитанного и смогут научить второклассников правильно задавать простые вопросы по содержанию текста [3, с.45]. Проведено 12 циклов «Исследование урока» в двух школах во вторых классах по предмету «литературное чтение» с казахским и русским зыками обучения. В ходе исследовательских уроков применялись ряд методов и приемов работы с текстом, направленные на понимание содержания текста учащимися, на развитие навыков нахождения ответов на вопросы по тексту, на умение составлять простые вопросы, находить информацию из различных источников, выполнение заданий творческого характера, ориентированных на развитие мыслительных навыков высокого порядка. Также применялись задания, направленные на развитие функциональной грамотности второклассника через чтение по ролям, инсценирование отрывков произведения. Данная работа находится на этапе внедрения исследования. Завершилась первая фаза трех последовательных исследовательских уроков, промежуточные результаты которого мы отразили на листах наблюдения за учащимися А.В.С. Работая над темой, мы пришли к выводу, что при подборе методов и приемов работы с текстом и ее системном использовании на уроках в большинстве случаев дает эффективный результат, то есть оказывает положительное влияние на развитие навыков работы с текстом, о чем свидетельствуют работы детей и высказывания учащихся о заданиях, которые они выполняли в ходе серии последовательных уроков через такие методы работы с текстом, как работа с деформированными текстами, составление простых вопросов по прочитанному, определение и выделение в тесте реплик героев для подготовки к чтению по ролям и инсценированию отрывка из произведения, которое подкреплялось проведением в форме парной работы и введением всех видов оценивания в ходе урока. Представленная форма ведения рефлексивного журнала, помогла нам увидеть сложившую картину успешности наблюдаемых учеников, понять, на сколько наши подопечные чувствуются себя комфортно, справляются с заданиями, предоставляют обратную связь при интервьюировании.

По итогам проведенного исследования, мы определили для себя:

- продолжение работы по поиску и определению эффективных методов и приемов работы с текстом;
- проведению сравнительного анализ результатов успешности учащихся по выполнению суммативного оценивания за раздел и четверть;
- проведение мастер- класса для педагогов школ–партнеров;
- представление совместного исследования на областной конкурс «Lesson Study» УМЦ РО Карагандинской области;
- написание статей, участие в семинарах-практикумах, конференциях по обмену опытом.

ЛИТЕРАТУРА

1. Национальный проект «Качественное образование «Образованная нация», утвержденная Постановлением Правительства Республики Казахстан от 12 октября 2021года №726, на 2021-2025 годы
2. Аманова С.Е. Лидерство учителя в обучении на практике. https://studopedia.ru/10_244294_zabolevaniya-tsentralnoy-nervnoy-sistemi.html
3. LESSON STUDY BOX – набор методических ресурсов для реализации подхода Исследование урока в школе – Астана, www.cpm.kz – 2018г

ЗАТТЫҚ ДАМЫТУШЫ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАНЫ ДАМЫТУ
РАЗВИТИЕ РЕБЕНКА ЧЕРЕЗ МАТЕРИАЛЬНО РАЗВИВАЮЩИЕ ИГРЫ
CHILD DEVELOPMENT THROUGH MATERIAL DEVELOPMENT GAMES

Жагипарова Ермек Кабылдиновна
«Шадыра жалпы орта білім беру мектебі» КММ
«Ақбота» шағын орталығы,
Павлодар облысы, Баянауыл ауданы,
Zhagiparovae@mail.ru

Аңдатпа: Аталған баяндамада балалар мекемелерінде заттық-дамытушылық ортаны ұйымдастыру арқылы балалардың танымдық іс-әрекетін қалыптастырып қана қоймай балалардың отаншылдығын, өзінің туған жері үшін мақтаныш сезімін,«шағын отан» туралы түсініктері мен оған деген сүйіспеншілік сезімдерін қалыптастыруға бағытталған көзқарастар мақсатталады.
Аннотация: В данном докладе путем организации физкультурно-развивающей среды в детских учреждениях формируется не только познавательная деятельность детей, но и взгляды, направленные на формирование детского патриотизма, гордости за родную землю, понимания «малой Родины» и чувства любовь к этому.
Abstract: In this report, by organizing a physical and developmental environment in children's institutions, not only the cognitive activities of children are formed, but also the views aimed at forming children's patriotism, pride for their native land, understanding of "small homeland" and feelings of love for it.
Түйін сөз: заттық дамытушылық орта, инновация, модель, сенсорлық, шығармашылық, әлемуттік орта,субъектив
Ключевые слова: материальная развивающая среда, инновация, модель, сенсорная, креативная, глобальная среда, субъективная.
Keywords: material developmental environment, innovation, model, sensory, creative, global environment, subjective

Балалық шақ – адам өміріндегі оның субъективтілігінің қалыптасу болашағын анықтайтын құнды кезең. Мектепке дейінгі жаста іргетас қаланады, ол кейінірек балаға кез келген арнайы білімді сәтті меңгеруге мүмкіндік береді. Балаларда ойын әрекетінде психикалық процестер жақсы қалыптасады. Педагогтардың алдында әрбір баланың мектепке дейінгі балалық шақтағы бақытты және мазмұнды өмір сүруіне мүмкіндік беру міндеті тұр. Ойын баланың мүмкіндіктерінің шегінде оның қажеттіліктері мен сұраныстарын жүзеге асыру тәсілі ретінде түсіндіріледі.

Балабақшаның әр түрлі жас топтарындағы инновациялық тәсіл арқылы заттық-дамытушылық ортаны ұйымдастыра отырып, педагогтар балалардың ойын әрекетін дамытудың кезеңдік ерекшелігін, тәрбиенің жеке тұлғалық- бағытталған моделі қағидасын есте ұстаулары керек. Мектепке дейінгі ұйымдардағы заттық- дамытушылық орта белгілі талаптарға жауап береді: бұл, бәрінен бұрын, баламен тақырыпқа, ойын желісіне, сол немесе басқа ойыншықтарға, ойынның орны мен мерзіміне еркін жету. Сонымен бірге балалар белгілі оқыту бағдарламасы бойынша жұмыс жасайтын мектепке дейінгі ұйымда болатын сол жағдайды және мектепке дейінгі жастағы балалардың жас ерекшеліктерін ескермеуге болмайды. Бұл мектепке дейінгі ұйымда балалармен ойнау құқығын жүзеге асыру үшін жағдайлар құрып, пайдалы ойындардың әр түрлі түрлерін ұйымдастыру үшін оны әмбебап заттық ойындық ортамен жабдықтап, ойын үшін қажетті барынша ыңғайлы күн тәртібіндегі уақыт емес, сонымен бірге ыңғайлы орын бөлу.

Мектепке дейінгі ұйымдардың топтарында заттық-дамытушы ортаны ұйымдастыру кезінде күрделі, көп жоспарлы және жоғары шығармашылық әрекет қажет. Себебі

ойыншықтардың алуан түрлі болуы баланың дамуына негізгі жағдай болып табылмайды. Сондықтан тәрбиешілер топты дұрыс стандартты емес жабдықтай білуі керек.

Біздің ортаның, топтың моделі екі қарапайым мақсатқа негізделді:

1.Балабақша – балалар үшін екінші үй, сондықтан оның ішінде балаларға қуанышты және жайлы болу керек;

2. Балалардың толық және жан-жақты дамуы үшін, ойнауға, демалуға және оқуға арналған ұйымдастырылған орта болу керек.

Кіші топтардың бағдарламаларын талдау нәтижесінде, дидактикалық және ойын материалдарының қандай болу керектігін ойластырып, балаларға олардың жас ерекшелігін ескере отырып, заттық-даму ортасын құру, әсіресе негізгі көңілді, балаларда сенсорикалық қасиеттерінің дамуына бөлу керек.

Балабақшаға алғашқы келген балаларды әдемі, ашық түсті, түрлі-түсті көмекші құралдармен, ойыншықтармен қызықтыру керек. Театр ілгіштен басталса, балабақшада шешінетін жерден басталады. Сондықтанда балаларды балабақшада қарсы алған кезде кіреберістен бастап жайлы болуы керек. Балаларға түрлі-түсті полкаларда орналасқан ашық түсті, жұмсақ, сүйікті т.б. түрлі ойыншықтарды ұсынамыз. Үйдің образын балабақшада бөлменің интерьері қалыптастырады. Үйықтайтың бөлмеге кірген кезде балалар сенсорлы-түрлі түсті жолақтан өтіп, оны дене түйсігі арқылы сезінеді.

Сенсорлы бұрышты ұйымдастыру барысында біріншіден топтық мекеме ішіндегі орналасу орнын анықтау керек. Ол балаларға ыңғайлы жерде орналасуы керек. Бұрышқа сенсомоторлы объектілерді таңдауда ерекше көңіл бөлінеді. Олар балалардың өміріне және денсаулығына қауіпсіз объектілер болуы тиіс. Бұрыш сабақ тақырыбына және қажеттіліктерге байланысты енгізілетін, негізгі және қосымша объектілерден тұрады.

Біздің топтағы сенсорикалық бұрыш келесідей жабдықталған: достық ағашы, үй, жануарлар, көбелектер, құстар, шөп, гүл, күннің көзі салынған қабырға. Бала үйін сағынған кезде алақанын анасының салынған алақанына қоюын сұраймыз, осылай анасымен амандасып, оның жылуын және жақын екенін сезінеді.

Сонымен қатар сенсорлы тәрбие мәселелерін шешу үшін әр-түрлі тақырыпты қосымшалар алынады. Арнайы дайындалған ойыншық-тасбақалардың көмегімен балалар әр-түрлі қосымшалармен жұмыс жасайды. Табиғат мезгілдері құбылыстарымен таныса отырып, спектр түсін атауда, көңіл көтеріп, жаттығады.

Осындай үйдің формасы сияқты «Ковралин» - ойын арқылы оқыту құралы, осы үйге балалар түрлі-түсті жіптер, геометриялық пішіндер, қыстырмалар, жанында түрлі-түсті вагондары жабыстыра алады. Қолдың ұсақ моторикасын дамытып, заттардың қасиеттері, түстері, өлшемдермен таныстырады. [1.2]

Сөйлеу қабілеттерін дамыту үшін – қуыршақтарды, қолғап қуыршақтарды қолданып театр ұйымдастырады, туған күндерде, ерекше күндерде ертегілер ойналады. Бала ерекше қызығатын заттар туралы талдау жасау керек, сонымен қатар баланың, сөздерді дұрыс айтуын, сұрақтарға жауап беруін қадағалау, үйрету.

Көру қасиеттерінің дамуы үшін: түстерді атап, анықтайтын, контрастылы өлшемдерді (үлкен, кіші), формаларды қарастыратын ойындарды ойнау.

Біз келесі дидактикалық ойындарды қолданамыз:

Түске байланысты ойындар	«Кесеге сәйкес келетін қасық таңдау», «Ауа шарлары», «Қуыршақтарға моншақтар мен ойыншықтар таңдау», «Сиқырлы қапшық», «Әдемі қоршау», «Гүлді отырғыз», «Қоңыз адасты» және т.б.
Формаға байланысты ойындар:	«Кез келген затты құрастыр», «Құрлысшы», «Сиқырлы мозайка», «Түрлі-түсті пішіндер» және т.б.
Өлшемге байланысты ойындар	«Сиқырлы көбдиша», «Шарлар», «Құрлысшы», « Затты құрастыр» және т.б.

Қолдың ұсақ моторикасының дамуы үшін	«Моншақ жаса», «Қысқышты сыйла», «Жапырақтарды қой», «Сиқырлы таяқшалар», «Түймелі алаң», «Баулар», «Баланы ора» және т.б.
Құммен, сумен, қармен ойнау	балаларды осы материалдардың қасиеттерімен таныстырамыз (құм шашылады, сулы затты жабыстыруға болады, ыдыстағы суды шәшкелерге құямыз).
Балалардың қозғалу белсенділігін арттыру үшін, әр-түрлі жазу құралдары арқылы түрлі-түсті және қасиеті әр-түрлі заттардың бетіне жазу, қамырдан әр-түрлі заттарды жасауды үйрету.	топ ішінің әр бұрышында әр түрлі материалдан жасалған ойыншықтар орналасқан. Балалар жұмсақ сырғымадан сырғанауды, әр-түрлі көлемдегі доптармен ойнауды, баспалдақтарға міниіп, одан түсуді, гимнастика жасауды, тастармен ойнағанды, суарғанды, арам шөп жұлғанды, ойыншықтарды сүйрегенді жақсы көреді. Балалар бір заттың үстіне отырып жүргенді, сырғанағанды, музыкамен билегенді, қол және аяқ координациясын сақтауды да жақсы көреді. Сонымен қатар әр-түрлі қимылдар жасайтын ойындарды ұнатады: «Допты қуып жет», «Өзен арқылы», «Ұшақтар», «Мені қуып жет», «Қақпаға», «Ақ қоян отыр», «Қайда дауыстайды», «Пойыз» және т.б.
Есту қабілетін дамыту үшін	әр-түрлі дауыс шығаратын ойыншықтар алу керек немесе мультфильмдерде айтылатын әндерді салу керек. Музыкалық қабілетін арттыру үшін, музыкалық аспаптарда ойнаймыз, музыкалы-дидактикалық ойындар ойнаймыз: «Үйде кім тұрады», «Динь-дон», «Қай аспапта ойнағанымды тап» және т.б.
Әр-түрлі дауыстары бас касеталар мен дисктер қолданамыз:	үй жануарларының және құстарының дауыстары, табиғаттың әр-түрлі дауыстары, судың дауысы, жаңбырдың даусы, жапрақтардың қозғалған даусы.
Иіскеу сезімдерін дамыту керек.	Иістер дене мен сана арасындағы байланыс функциясын атқарады. Бірнеше студенттің ішінде белгі иіс сезу орталығынан, эмоциямен басқарылатын мидың белгілі-бір бөлігіне беріледі. Осыған байланысты баланың көңіл күйіне әсер етуге болады; яғни сергітуге немесе тыныштандыруға болады және т.б. Ойындар: «Менің жақсы ұнататын иісім», «Гүлдердің жұпар иісі», «Иісті таны» және т.б.
Ұстап сезіну үшін	әр-түрлі фактурадағы материалдар (тері, жібек, қағаз т.б.), қолға білінетін әріптер мен сандар. Балалар формасы әр-түрлі заттармен ойнағанды жақсы көреді. Ойындар: «Қолмен ұстап біл», «Тауып көрсет», «Затты сипатта» және т.б.

Жұмыс мен жабдықтар процесі:

Ерте жас және кіші топта
1. танымдық ойыншықтар қарапайым пазлдар , қозғалмалы ойыншықтар 2. қимылдық ойындарға қажетті құралдар , жұмсақ модульдер, қауіпсіз табиғи материалдардан жасалған ойыншықтар, дамытушы ойыншықтар, құрастыруға арналған жинақтар, сурет салуға арналған құралдар мен қол еңбегіне арналған құралдар, театрландырылған ойынға арналған жинақтар 3. қуыршақтар, түрлі машиналар, танымдық қызығушылығын жетілдіруге арналған табиғи материалдар, шағын модельдер [2.2]
Ересек және мектепалды даярлық топтарында
1. дамытушы модульдер , күрделі пазлдар, құрастырылатын ойыншықтар 2. сауат ашу, алғашқы математикалық ұғымдарды игеруге ықпал ететін әртүрлі

материалдар, баспа әріптері, сөздер, кестелер, үлкен шрифті кітаптар,
3. боямақтар, сандары бар оқулықтар, сандары мен әріптері бар үстел үсті ойындары, ребустар,оқу құралдары, балалар энциклопедиялары,
4. ғаламшардың жануарлары мен өсімдіктер әлемі, әртүрлі елдердің адамдарының өмірі туралы иллюстрацияланған басылымдар, балалар журналдары, альбомдар, суреттер мен карточкалар. [3.5]

«Денсаулық» білім беру саласы

(1 сурет)

«Қатынас» білім беру саласы

(2 сурет)

«Таным» білім беру саласы

(3 сурет)

«Шығармашылық» білім беру саласы

(4 сурет)

«Әлеумет» білім беру саласы

(5 сурет)

Мақсатты ұйымдастырылған заттық-дамытушы орта баланың үйлесімді дамуы мен тәрбиеленуінде үлкен рөл атқарады. Дұрыс ұйымдастырылған заттық-дамытушы орта балаларда қуаныш сезімін балабақшаға деген жағымды эмоциялық қарым-қатынасты, оған келуге деген тілекті шақырады, жаңа әсерлер және білімдермен байытады, белсенді шығармашылық әрекетті тудырады, мектепке дейінгі балалардың зияткерлік және әлеуметтік дамуына мүмкіндік береді [4.7]

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Данашева А. Заттық-дамытушы ортаның ұйымдастырылу тәртібі // Бастауыш мектеп. — — № 10. — 14 б.
2. Петровский В.А., Кларина Л.М., Смывина Л.А., Стрелкова Л.П. Построение развивающей среды в дошкольном учреждении. — М.: Новая школа, 1993. — 346 с.
3. Нұсқабаев О. Мектеп — жас ұрпақты әлеуметтендіру институты. — Алматы: Қазақстан, 1997. — 156 б.
4. Мудрик А.В. Социализация и смутное время. — М.: Просвещение, 1995. — 250 с.

STEAM ТЕХНОЛОГИЯСЫМЕН ОҚЫТУ – БОЛАШАҚ БИО ЖӘНЕ НАНОТЕХНОЛОГТАРДЫ ОҚЫТУ

Саипов Динмухамет Абибуллаұлы
Түркістан облысы білім беруді дамыту орталығының әдіскері.
Электронды пошта: dimabai1978@mail.ru

Қазіргі техника және технология қарыштап дамып жатқан уақытта білім саласының кез келген конференциясы немесе іс шарасы осы төрт әріптен тұратын «STEAM» технологиясыз өтпейтіні бәрімізге белгілі.

Бұл технология оқу процесінде ұстазға қандай мүмкіндіктерге жол ашады,оқушыға не береді?

S - science, ғылым, T - technology, технология, E - engineering, ағылшын тілінен аударғанда инженерия, A- art M - maths, яғни ғылымдардың төресі – математика.

STEM-оқыту оқушыға ғылыми шығармашылық, әдістер, техникалық қосымшалар, математикалық модельдеу және инженерлік дизайн ілімдерін игере отырып оқытуды ұйымдастырады.

STEM технологиясы бұл балаларымыздың білім сапасын арттырудың жаңа деңгейіне шығуға мүмкіндік беретін инновациялық әдіс.

Оның көмегімен біз экономикалық тәуелсіз және бәсекеге қабілетті ел болуға мүмкіндік беретін прогрессивті кадрлық базаны қалыптастыра аламыз.

Бастауыш сыныптағы STEAM оқыту

Жоғары технологиялар дамыған әлемде өмір сүретін әр баланың дамуына қол жеткізу үшін нені үйреніп,нені үйрету керек?

Әр бала өзін қандай бағыт қызықтыратынын уақытында түсінуі қажет және сол қызығушылығын бастауыш мектептен дамытуы оның жарқын болашағы үшін өте маңызды. Сондықтан қазіргі таңда мұғалімнің алдында жауапты міндет тұр: ол балаға бойындағы интуицияны дамытуды үйрету. Қазіргі кезде ақпарат ағынының жылдамдығы өте жоғары, балаларға арналған цифрлық ойын құралдарының сан алуан түрлері бар. Мұғалім оқу процесін ұйымдастыруда балаларға түсінікті болатын, олардың әртүрлі құзыреттіліктерін дамытуға мүмкіндік беретін құралдарды таңдау керек.Сондай құралдардың бірі LEGO жинағы. LEGO конструкторы оқушыларға білім алуда жетістіктерге жетуге көмектеседі. Мысалы

LEGO Education EV3 жинағын жаратылыстану сабақтарында қолдануға мысалдар келтіреміз

1. Сабақ тақырыбы «Зымырандар қай жерден ұшырылады?»

[3-сынып.Жаратылыстану]. Балаларға тақырыпқа байланысты сөзжұмбақ беріледі. Сөзжұмбақ жауаптарын балалар «Байқоңырға саяхат» жасай отырып жауабын жазады. Артынан мұғалім 5–6 оқушыға немесе жұптаса отырып LEGO конструкторы көмегімен ғарыш айлағындағы кез келген нысанды құрастыруға тапсырма береді.

Тағы бір LEGO жинағын қолданудың қызықты түрі әдебиеттік оқу пәнінде болуы мүмкін. Мысалы, сынып оқушылары Жүсіпбек Аймауытовтың «Қараторғай» [3-сынып.Әдебиеттік оқу] әңгімесін өтуде. Әңгіме мазмұны бойынша LEGO жинағынан биік ағаш басындағы құс ұясын, қараторғайды тіпті құстарға қамқоршысы Қамбар атайдың да мүсінін жасауына болады. Соңынан әңгімелеп видео түсіру арқылы басқа сынып оқушыларына ұсынса болады. Осылайша балалардың әдебиетке деген қызығушылығын арттырады.

Жоғары сыныптағы STEAM оқыту

Біздің өміріміздің тән ерекшелік – қарқынды даму. Біз қазір өмірге келген уақыттан мүлдем өзгеше әлемде өмір сүріп жатырмыз. Өзгерістер қарқыны одан әрі артуда. Бүгінгі мектеп оқушылары: әлі жоқ мамандықтар бойынша жұмыс жасауы, әлі жасалмаған

технологияларды қолдануы, біз тіпті болжай алмайтын мәселелердің шешімін табуы қажет.
Мектептегі білім технологиялардың даму қарқынымен сәйкес жүруі керек деп ойлаймын.

STEAM әдісінің негізгі идеясы – практикалық білімнің теориялық білім сияқты маңызды екенін көрсету. Яғни, оқу барысында біз миымызбен ғана емес, қолымызбен де жұмыс жасауымыз керек. Тек сынып қабырғасында білім алу қарқынды дамып жатқан әлемге ілесуге мүмкіндік бере алмайды. STEAM оқытудың басты ерекшелігі - балалар әртүрлі тақырыптарды оқып-үйрену үшін миын да, қолын да пайдаланады. Білімді өзі іздеп тауып алады десек те болады.

STEAM тәсілін бастауыш сыныпта қолдану балаға не береді

-Математикаға, жаратылыстану ғылымына қызығушылығын оятады.

- Технология, робототехника, дизайн саласында білім алуға көмектеседі.

- Шығармашылық пен коммуникативті дағдыларының дамуына ықпал етеді.

- Баланың әлеуетін ерте анықтауға және өзін-өзі кәсіби тұрғыда анықтауға ықпал етеді.

Оқу үдерісіне STEAM тәсілін енгізудің артықшылықтарының бірі оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін арттыру. Балалар тестілеу мен түрлі тәжірибелер жасау арқылы стандартты емес мәселелердің шешімін табуға үйренеді. Мұның бәрі өмір сүруге бейімдеуге мүмкіндік береді. Қарым-қатынас дағдыларын күшейту. STEAM тәсілін енгізу негізінен топтық жұмысты көздейді. Өйткені, көбінесе балалар өздерінің модельдерін бірлесіп зерттейді және дамытады. Олар мұғаліммен және достарымен диалог құруды үйренеді.

STEAM оқыту - бұл оқу үдерісін, мамандық таңдау мен одан әрі кәсіби өсуді байланыстыратын көпірдің бір түрі. Инновациялық білім беру тұжырымдамасы балаларды кәсіби деңгейде техникалық дамыған әлемде өмір сүруге бейімдеуге мүмкіндік береді.

STEAM оқытудың негізі

STEAM оқытудың негізгі компоненттерін енгізу орта мектептегі дарынды балаларды анықтауға көмектеседі. STEAM - XXI ғасырдың инновациялық технологияларына негізделген жаңа оқыту жүйесі, оның мақсаты оқушыларда ойлаудың жаңа түрін дамыту болып табылады.

STEAM оқытудың дәстүрлі оқытудан айырмашылығы:

1. Балалар өздігінен оқуға көбірек уақыт бөледі, проблемаларды табуға және оларды өздігінен шешуге үйренеді.
2. Балалар бір-бірімен сәтті және сәтсіз оқу тәжірибесімен бөліседі, жобаларда бірлесіп жұмыс істейді және нақты мәселелерді шешеді.

Сайып келгенде, STEAM тәсілі ең алдымен мұғалім берген материалды есте сақтау емес, оқу дағдыларын дамытуға бағытталған. Оның негізіне: жаңа идеяларды құру қабілеті, өздігінен білім алу дағдылары, топтық жұмыс, қателіктерді түзету және нақты мәселелерін шешу.

Біздің оқушыларымыз болашақта тұлға болып қалыптасуы үшін нені және қалай оқыту керек - бұл білім берудің басты идеологиясы. Өмір бойы өз бетінше білім алу дағдыларын қалыптастыру, әр түрлі деңгейдегі өзара әрекеттесуге үйрету, тәуелсіз және сыни ойлауды дамыту - осы және басқа да көптеген қағидалар заманауи білім беру технологияларын дамыту стратегиясын құрайды.

STEAM оқытуды ұйымдастыырудың педагогикалық ұстанымдары

- мақсат қоюды, оқытудың мазмұнын, оның формалары мен әдістерін анықтай отырып, оқу процесінің барлық компоненттерінің өзара байланысын болжау;

- қатаң бекітілген ғылыми заңдардан тұратын ақпаратты көрнекі түрде ұсыну;

- оқушылардың жас ерекшелігіне байланысты білім мазмұны мен формаларының өзара байланысын қамтамасыз ету;

- балаға білім мен тәрбие беруді ұштастыру;

- природосообразности, обеспечивающий воспитание и образование ребенка в соответствии с законами его физического и духовного развития;

- баланы тәрбиелеу мен оқытуда отбасы мен мектеп арасында байланыс орнату.

Сонымен, болашақ озық технологиялар мен техникаларды меңгерген оқушынікі, ал ондай оқушыны қалыптастыру баланың ой-өрісін кеңейте алатын, жаңашыл әдістерді қолдана отырып білімді баланың «миына құйып» бере алатын жаңа форматтағы мұғалімдерге тиесілі.

Болашақ - ұлы «STEAM оқытушылардың» қолында!

«Сіздің қолыңыз сіз білгеннен гөрі көп біледі!

Сіздің ақыл-ойыңыз білмейтін нәрсені сіздің қолыңыз біледі!»

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Әдебиеттік оқу.3-сынып.Алматы кітап баспасы.
2. Жаратылыстану. 3-сынып.Алматы кітап баспасы.
3. Методические рекомендации по внедрению STEM - технологии в образовательную практику. Муниципальный клуб «Учитель года» Советского муниципального района Саратовской области

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ӨЗІН-ӨЗІ РЕФЛЕКСИЯ – ОҚУ НЕГІЗІ
САМОРЕФЛЕКСИЯ – ОСНОВА ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ
SELT-REFLECTION IS THE BASIS OF LEARNING IN MATHEMATICS LESSONS

А.А.Турлубаев
КГУ «Средняя общеобразовательная школа №14»
Павлодар, Казахстан
f-22.5@mail.ru

Аңдатпа: Бұл мақалада математика сабақтарында рефлексия мен өзіндік рефлексияның дамыту қарастырылады. Рефлексияны дамытудың арнайы тәсілдері мен әдістері сипатталған, кейбір ұсыныстар берілген.

Түйінді сөздер: рефлексия, өзін-өзі рефлексия, өзін-өзі бағалау, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі дамыту.

Аннотация: В данной статье рассматривается развитие рефлексии и саморефлексии на уроках математики. Описаны специальные приёмы и методы по развитию рефлексии, даны некоторые рекомендации.

Ключевые слова: рефлексия, саморефлексия, самооценка, самоконтроль, саморазвитие.

Abstract: This article discusses the development of reflection and self-reflection in mathematics lessons. Special techniques and methods for the development of reflection are described, some recommendations are given.

Keywords: reflection, self-reflection, self-esteem, self-control, self-development.

Главной целью современной образовательной концепции является развитие личности, готовой к самообразованию, самовоспитанию и саморазвитию. В связи с этим одной из задач школы является формирование у ребёнка способности к рефлексивному контролю своей деятельности как источника мотива и умения учиться, познавательных интересов и готовности к обучению. Достижение полноценной учебной самостоятельности и ответственности школьника возможно только при соблюдении целого ряда условий. Особо выделим высокий уровень сформированности общих умений

и навыков, и способов деятельности; овладение обязательным минимумом содержания основных предметных знаний, умений и навыков, развитую рефлексию (саморефлексию).

Рефлексия (от позднелат, reflexio - обращение назад) – всякое размышление человека, направленное на анализ самого себя (самоанализ) - собственных состояний, своих поступков и прошедших событий [1, с.107].

Саморефлексия – это способ оценить себя, свои методы работы и то, как ты учишься.

Исходя из определений понятий «рефлексия» и «саморефлексия», мы видим, что эти два понятия взаимосвязаны, и саморефлексия исходит из рефлексии.

Важнейшими этапами учебной деятельности являются самоконтроль, самооценка, рефлексия. Именно овладение этими действиями позволяет учащимся самостоятельно планировать, анализировать, оценивать собственную деятельность, производить её коррекцию, ставить перед собой новые учебные задачи и находить пути их решения. Систематическая работа по формированию этих действий в конечном итоге приводит к повышению уровня владения учебным материалом, к переходу на новую ступень развития. Рефлексия осуществляться не только в конце урока, но и на любом его этапе. Рефлексия направлена на осознание пройденного материала, на сбор в общую систему замеченного, обдуманного, понятого каждым учеником. Её цель не просто уйти с урока с каким-либо зафиксированным результатом, а выстроить смысловую цепочку, сравнить способы и методы, применяемые другими со своими. Исходя из функций рефлексии, предлагается следующая классификация [3]:

1. Рефлексия настроения и эмоционального состояния

Проводится в начале урока (для установления эмоционального контакта учителя с классом) и в конце деятельности.

Методы:

1. карточки с изображением лиц (смайлики): учитель показывает классу схематичные рисунки с изображениями трёх лиц – весёлого, нейтрального и грустного;

2. цветовое изображение настроения: у учащихся по два кружочка: красный и синий. Они показывают кружочки в соответствии с их настроением в начале и в конце урока;

3. рефлексия с помощью карандаша: учащиеся отмечают пальцами на собственном карандаше «уровень» настроения. Вершина – настроение отличное, середина - нейтральное, основание карандаша – хуже некуда.

Данное упражнение проходит ещё интереснее, если учителю быстро передвигаться по кабинету и попросить учащихся показать уровень настроения на своём карандаше.

2. Рефлексия содержания учебного материала

Цель: выяснить, как учащиеся усвоили содержание пройденного материала.

Методы:

– приём незаконченного предложения;

– оценки «приращения» знаний и достижения целей (высказывания «Я не знал, …

– Теперь я знаю, что…»);

– приём «Выбора афоризма»;

– технология критического мышления / приём синквейна (пятистишье);

– рефлексия достижения цели (на доске записываются цели урока и в конце урока проводятся обсуждение их достижения);

– рефлексия отношения к проблеме (теме), взгляд на проблему раньше и сейчас («Моё мнение до и после изучения темы»).

Каждому ученику раздается таблица, в которую надо вписать ответы на пять заданий. После выполнения, проводиться проверка, в результате которой правильные ответы закрашивают в зеленый цвет, не правильные – в красный. Затем ученик поднимает карточку с тем цветом, который преобладает. По карточкам видно кто усвоил тему урока.

3. Рефлексия деятельности

Рефлексивная деятельность нужна для осмысления приемов и способов работы с учебным материалом, поиска наиболее приемлемых.

Учащийся должен не только усвоить содержание материала, но и осмыслить приемы и способы своей работы, уметь выбрать наиболее рациональные.

Вопросы, которые задают себе учащиеся, владеющие рефлексией:

1. Что я делал?
2. С какой целью?
3. Почему я это делаю так?
4. Какой вариант лучше?

Формы такой рефлексии могут быть следующие.

«Волшебная лестница знаний»

Учитель обращается к учащимся с предложением выявить, насколько они усвоили новое знание по «Волшебной лестнице знаний»:

– 1-я ступенька – «испытываю затруднения»;

– 2-я ступенька – «усвоил новые знания, но ещё нужна помощь»;

– 3-я ступенька – «усвоил новые знания и научился применять их».

Цветовое изображение настроения

– красный цвет – «испытываю затруднения»;

– жёлтый цвет – «усвоил новые знания, но применить их затрудняюсь»;

– зелёный цвет – «усвоил новые знания и научился применять их на практике».

Упражнение Метод «Плюс – минус – интересно»

Это упражнение можно сделать как письменно, так и устно, в зависимости от наличия времени. Для письменного выполнения рекомендуется заполнить таблицу из трёх граф (таблица 1).

Таблица 1 – Для метода «Плюс – минус – интересно»

Плюс (+)	Минус (–)	Интересно (!)
Что понравилось мне на уроке: –форма работы и информация, которые вызвали положительные эмоции; –информация, которая может быть ему полезна для достижения целей.	Что не понравилось мне на уроке? – показалось не интересным; – осталось непонятным; – вызвало неприязнь; – информация оказалась для меня не нужной, бесполезной.	Учащиеся вписывают все интересные моменты, о которых узнали на уроке, что бы ещё хотелось узнать по данной теме, вопросы к учителю.

Упражнение Тестовая форма рефлексии

1. Подскажи Незнайке, в каких единицах измеряется площадь:

А) В километрах

Б) В метрах

В) В квадратных единицах.

2. Если сторона квадрата равна 6, чему равна его площадь?

А) 24

Б) 36

В) 12.

3. Если увеличить сторону квадрата в два раза, то во сколько раз изменится площадь?

А) Увеличиться в четыре раза

Б) Уменьшиться в два раза

В) Увеличиться в два раза.

«Лист самоконтроля»

Ведётся на протяжении всего урока (таблица 2).

Таблица 2 – Лист самоконтроля

Фамилия, имя _____

Вид задания	Баллы

Литературно-художественный материал – притча

Шёл мудрец, а навстречу ему три человека, которые под раскаленным солнцем толкали тележки с камнями для строительства. Мудрец остановился и задал каждому по одному вопросу. У первого спросил: «Что ты делал целый день?» И тот ответил ему, что целый день возил эти проклятые камни. У второго мудрец спросил: «А что ты делал целый день?», и тот ответил: «Я добросовестно выполнял свою работу». А третий, услышав вопрос, улыбнулся, радостно ответил: «А я принимал участие в строительстве дома!»

– Ребята! Давайте мы с вами попытаемся оценить каждый свою работу за урок.

– Кто работал так, как первый человек? (Поднимают красные карточки.)

– Кто работал добросовестно? (Поднимают жёлтые карточки.)

– Кто принимал участие в строительстве дома? (Поднимают зелёные карточки.)

«Рефлексивная мишень»

На доске вывешивается мишень, которая делится на сектора. В каждом из секторов записываются параметры – это вопросы рефлексии осуществленной деятельности. Например, оценка содержания, оценка методов и форм проведения урока, оценка своей деятельности, оценка деятельности педагога. Учащийся делает метки в секторах соответственно оценке результата: чем ближе к центру мишени, тем выше результат, на краях мишени оценка ближе к нулю. Затем проводится её краткий анализ.

Графическая рефлексия

Нужно начертить, например, график интереса к работе на уроке.

Рефлексивный экран

Учителю важно не только понять и узнать эмоциональное состояние учащихся в середине учебного занятия, но и то, насколько продуктивным был его урок. Школьники должны оценить свою деятельность на уроке, интересность и полезность форм подачи знаний, увлекательность урока, коллективную работу. Учащиеся по цепочке высказываются одним предложением, выбирая начало фразы из рефлексивного экрана на доске:

1. Я узнал, что...
2. Я понял, что могу...
3. Я научился...
4. Для меня стало новым...
5. Меня заинтересовало...
6. Мне понравилось...
7. У меня получилось...

Приём рефлексии «Одним словом»

Учащимся нужно выбрать 1 слово из 10, которые наиболее точно передают их состояние на уроке:

5. раздражение;
1 увлеченность;
2 радость;
3 удовлетворенность;
4 скука;
5 покой;
6 безразличие;
7 вдохновение;
8 интерес;
9 уверенность.

Приведём примеры предметной рефлексии на уроках математики.

1. На столе находятся треугольник, квадрат и прямоугольник. У каждого учащегося карточки с формулами периметра: «P=4a», «P=2(a+в)», «P=a+в+c». Нужно разложить надписи по соответствующим местам.

2. На доске весят два рисунка: окружность и круг, а у учащихся карточки с надписями «радиус», «диаметр», «площадь», «длина». Нужно разложить карточки под соответствующими рисунками что общего и в чем различие.

3. На столе стоит куб и параллелепипед, у учащихся имеются карточки площади куба и параллелепипеда, объема куба и параллелепипеда: «$S=6a^2$», «S=2(ab+bc+ac)», «V=abc», «$V=a^3$». Нужно расположить рядом с фигурой соответствующую карточку.

Все, что выполняется во время урока по подготовке к рефлексивной деятельности – не цель, а подготовительная работа к сознательной внутренней рефлексии к формированию главных качеств современного ученика: конкурентоспособность, самостоятельность и предприимчивость.

Рефлексия и саморефлексия – важнейшее условие появления у ребёнка стремления к самосовершенствованию, к поиску образцов подражания, в то время как необоснованно высокая самооценка ведёт к самоуспокоенности, нежеланию что-либо изменить в себе. Учащиеся, проявившие при самооценке рефлективность, достигают наиболее высоких уровней интеллектуального, познавательного, личного развития. Они находятся в постоянном поиске – поиске новых знаний, новых способов деятельности и самовыражения, в постоянных поисках себя, в процессе активного строительства своей личности [2, с.143].

Таким образом, рефлексивная деятельность учащихся выступает средством их саморазвития и самосовершенствования. Она представляет собой сложный феномен активного отношения учащихся к освоению собственного опыта, учебной деятельности. Рефлексия может выступать формой теоретической деятельности, способом мышления, раскрывающим цели, содержание, средства, способы собственной деятельности (интеллектуальная рефлексия); отражать внутреннее состояние ребёнка (сенсорная рефлексия); быть средством самопознания.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Кульневич С.В., Лакоценина Т.П. Современный урок. Часть 1. Научно-практическое пособие. - Издательство «Учитель», Ростов-на-Дону. - 2004.

2. Модернизация образовательного процесса в начальной, основной и старшей школе: варианты решения. Рекомендации для опытно-экспериментальной работы школы. /под ред. А.Г. Каспржак и др. – Национальный фонд подготовки кадров. Институт новых технологий образования. – М.: Просвещение. - 2004.

3. Виды рефлексии на уроках. Рефлексия – что это в психологии и других сферах. Что такое рефлексия [Электронный ресурс] https://citionhall.ru/literatura/vidy-refleksii-na-urokah-fiziki-refleksiya-chto-eto-v-psihologii-i-drugih/.

ПРОБЛЕМАЛЫҚ ОҚУ МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗІНДІК БЕЛСЕНДІЛІГІН ҚАЛАЙ АРТТЫРАДЫ
КАК ПРОБЛЕМНОЕ ОБУЧЕНИЕ АКТИВИЗИРУЕТ САМОСТОЯТЕЛЬНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ
HOW PROBLEM-BASED LEARNING INCREASES INDEPENDENT ACTIVITY OF STUDENTS IN MATHEMATICS LESSONS

Турлубаева Бакыт Курмановна
КГУ «Общеобразовательная средняя школа села Жаңа жұлдыз» отдела образования Железинского района, управления образования Павлодарской области, село Жаңа жұлдыз, Казахстан
bakyt005@mail.ru

Аңдатпа: Бұл мақалада проблемалық оқытудың математика сабағында оқушылардың дербес әрекетін қалай белсендіруі қарастырылады. Есептерді шығару, оқушылардың білім сапасын арттыру жолдары баяндалады.
Түйінді сөздер: проблемалық оқыту, проблемалық жағдай, дербес әрекет..
Аннотация: В данной статье рассматривается, как проблемное обучение активизирует самостоятельную деятельность учащихся на уроках математики. Описаны пути решения проблем, повышения качества знаний учащихся.
Ключевые слова: проблемное обучение, проблемная ситуация, самостоятельная деятельность.
Abstract: This article examines how problem-based learning activates students' independent activity in mathematics lessons. The ways of solving problems, improving the quality of students' knowledge are described.
Key words: problem-based learning, problem situation, independent activity.

Знание только тогда знание, когда оно добыто
усилием собственной мысли, а не памятью.
Л.Н. Толстой

Я, как и многие другие учителя математики, в своей педагогической деятельности сталкиваюсь с такими проблемами: несоответствие уровня обученности учеников их реальным возможностям, низкий уровень мотивации, снижение интереса к предмету, быстрая утомляемость на уроках, высокий уровень тревожности обучающихся.

Считаю, что одним из путей решения данных проблем является активизация познавательной деятельности обучающихся на уроках и во внеурочное время. Эффективно активизировать учебно-познавательную деятельность учащихся, овладеть опытом творческой деятельности, используя потребности ребенка открывать новое, позволяет технология проблемного обучения.

Актуальность данной технологии определяется развитием высокого уровня мотивации к учебной деятельности, активизации познавательных интересов учащихся, что становится возможным при разрешении возникающих противоречий, создании проблемных ситуаций на уроке. В преодолении посильных трудностей у учащихся возникает постоянная потребность в овладении новыми знаниями, новыми способами действий, умениями и навыками.

Проблемное обучение, в отличие от любого другого, способствует не только приобретению учащимися необходимой системы знаний, умений и навыков, но и достижению высокого уровня их умственного развития, формированию у них способности к самообучению, самообразованию. Обе эти задачи могут быть реализованы с большим успехом именно в процессе проблемного обучения, поскольку усвоение

учебного материала происходит в ходе активной поисковой деятельности учащихся, в процессе решения ими системы проблемно-познавательных задач. Нужно отметить еще одну из важных целей проблемного обучения: формирование особого стиля умственной деятельности, исследовательской активности и самостоятельности учащихся.

Проблемное обучение – это обучение, при котором учитель, создавая проблемные ситуации и организуя деятельность учащихся по решению учебных проблем, обеспечивает оптимальное сочетание их самостоятельной поисковой деятельности с усвоением готовых выводов науки.

При создании проблемных ситуаций учителю следует руководствоваться правилами:

- каждое задание должно основываться на тех знаниях и умениях, которыми уже владеет ученик;
- то неизвестное, которое нужно «открыть» ученику при разрешении проблемной ситуации, должно подлежать усвоению, способствовать формированию действительно важных знаний и умений;
- выполнение проблемного задания должно вызывать у ученика интерес, потребность в усваиваемом знании.

Рассмотрим примеры заданий, ситуаций, применяемых в каждом случае.

1. Создание проблемных ситуаций через умышленно допущенные учителем ошибки.

По мнению учеников, учитель все знает и никогда не ошибается. Все утверждения, доказательства, объяснения учителя практически никогда не подвергаются сомнениям со стороны учеников. Именно на этом факте основана данная проблемная ситуация.

Пример. Тема: «Линейные уравнения» (алгебра 7 класс).

Решить уравнение и выполнить проверку $2(x-6)=-34$.

Прописываю решение уравнения на доске, проговаривая процесс решения на доске. Классу предлагается выполнить проверку. В процессе решения найденное решение не является корнем уравнения. Возникает проблемная ситуация. В процессе исследования выясняется, что корень уравнения найден неверно. Ситуация вызывает удивление. Ученики находят выход из сложившейся проблемной ситуации. Дальнейшая работа на уроке проходит при повышенным внимании и заинтересованности.

2. Создание проблемных ситуаций через использование игровых ситуаций и занимательных задач.

Пример. Игровая ситуация «Математические предсказания».

Тема: «Формулы сокращенного умножения» (алгебра 7 класс).

Предлагаю ученикам придумать задания на возведение в квадрат разности или суммы двух выражений, произведения суммы и разности двух выражений. Предложенные задания решаются учениками на доске с применением правила умножения многочленов. Учитель выступает в роли предсказателя ответов придуманных заданий: не глядя на доску, предсказывает будущие ответы. Результаты учеников и «предсказания» учителя прописываются на доску. Ответы действительно одинаковые. Ученики удивлены. В результате решения проблемной ситуации, выясняется, что секрет данного математического фокуса кроется в формулах сокращенного умножения.

3. Создание проблемных ситуаций через выполнение практических заданий.

Пример. Тема: «Функция $y=ax^2$, её графики свойства». (алгебра 8 класс)

Учащимся предлагается построить попарно графики функций $y=2x^2$ и $y= -2x^2$ и, опираясь на непосредственное изображение графиков, записывают свойства функции: область определения функции, область значения функции, нули функции, промежутки возрастания и убывания функции. После выполнения задания учащиеся делают окончательные выводы и формулируют основные свойства.

4. Создание проблемных ситуаций через решение задач на внимание и сравнение.

Тема: «Сумма углов треугольника» (геометрия 7 класс)

Учитель читает условие задачи, ученики анализируют его и выявляют ошибки, тем самым мы можем проверить учеников на внимательность. В данных задачах следует вспомнить теорему о сумме углов треугольника, полагаясь на данную теорему, мы придем к выводу, что не все условия задач поставлены корректно, тем самым некоторые треугольники не существуют.

Пример1. Построить треугольник по трем заданным углам $\angle A = 90°, \angle B = 45°, \angle C = 45°$.

$\angle A = 90°, \angle B = 60°, \angle C = 45°$.

Учащиеся, вооружившись линейкой и транспортиром, начинают строить треугольники. По окончании уже можно выдвинуть предположение о сумме внутренних углов треугольника. Здесь уместен провокационный вопрос: «В каком треугольнике, по вашему мнению, сумма внутренних углов больше, остроугольном или тупоугольном?» Практика показывает, что в каждом классе найдутся несколько человек, которые, зная, что тупой угол всегда больше острого, по анальгии скажут, что сумма внутренних углов тупоугольного треугольника, больше, чем остроугольного. Я предлагаю им на практике проверить свое утверждение.

Пример 2. Два угла треугольника равны 121º и 59º. Найти величину третьего угла.

5. Создание проблемных ситуаций через противоречие нового материала старому, уже известному.

Пример. Тема: «Формулы сокращённого умножения» (алгебра 7 класс).

Учитель дает задание, пытаясь запутать учеников. Вычислите:

$(3 \cdot 4)^2 = 3^2 \cdot 4^2 = 9 \cdot 16 = 144$

$(8:2)^2 = 8^2 : 2^2 = 64:4 = 16$

$(5+6)^2 = 5^2 + 6^2 = 25 + 36 = 61$

Решим последний пример, соблюдая порядок действий в вычислениях: $(5+6)^2 = 11^2 = 121$

Имеем: $(5+6)^2 \neq 5^2 + 6^2$. Почему в итоге получились разные результаты? И какой из результатов верный? Ученики обращают внимание на знак в последнем примере и понимают, что данный пример решается по-другому (применяя формулу для квадрата суммы).

6. Создание проблемных ситуаций через различные способы решения одной задачи. Тема: «Распределительный закон умножения относительно сложения» (математика 5 класс)

На данном уроке учащимся предлагается решить следующие задачи:

Задача 1. В школьном саду посажены фруктовые деревья в 10 рядов. В каждом ряду посажено по 5 груш и по 7 яблонь. Сколько всего деревьев посажено в саду?

Решение:

1 способ.	2 способ.
$(7 + 5) \cdot 10 = 120$	$7 \cdot 10 + 5 \cdot 10 = 120$

Ответ: 120 деревьев.

Задача 2. Две автомашины одновременно выехали навстречу друг другу из двух пунктов. Скорость первой автомашины 80 км в час, скорость второй 60 км в час. Через 3 часа автомашины встретились. Какое расстояние между пунктами, из которых выехали автомашины?

Решение:

1 способ.	2 способ.
$(80 + 60) \cdot 3 = 420$	$80 \cdot 3 + 60 \cdot 3 = 420$

Ответ: 420 км

В результате такого сравнения учащиеся пришли к следующим выводам:

- первый способ решения всех задач одинаков, второй – тоже.
- выражения, полученные при решении задач, отличаются друг от друга только числовыми данными;

- выражения, полученные при решении задачи №1 и № 2 первым и вторым способами, отличаются друг от друга числом арифметических действий и порядком действий;

- числовые значения выражений, полученные при решении задачи №1 двумя способами, одинаковы, а, значит, можно сделать такую запись:

$(7 + 5) \cdot 10 = 7 \cdot 10 + 5 \cdot 10$.

$(80 + 60) \cdot 3 = 80 \cdot 3 + 60 \cdot 3$.

Далее предлагается ученикам заменить одинаковые цифры в полученных

выражениях одинаковыми буквами. В результате получены три одинаковых выражения, а именно: $(a + в) \cdot c = ac + вc$. Ученики с помощью учителя формулируют этот закон словесно и на примерах новый закон умножения: распределительный закон умножения относительно сложения. Убеждаются в целесообразности усвоения и запоминания этого закона: он облегчает вычисления.

7. Создание проблемных ситуаций через выполнение небольших исследовательских заданий.

Пример. Тема «Длина окружности» (математика 5 класс)

Ещё древние греки находили длину окружности по формуле $C=\pi d$, d - это диаметр окружности. Вопрос: а что же такое π? Работаем в парах, выполняя необходимые измерения.

1.Опоясать стакан ниткой, распрямить нитку, длина нитки примерно равна длине окружности стакана. Чтобы получить более точный результат, нужно это проделать несколько раз. Занесите данные в тетрадь.

2.Измерьте диаметр стакана линейкой. Данные занесите в таблицу.

3.Найдите значение π, как неизвестного множителя. Можно пользоваться калькулятором

4.Каждой паре занести вычисленное значение π в таблицу. π- это бесконечная дробь, современные машины могут определить до миллиона знаков после запятой. $\pi \approx 3{,}1415926\ldots$

Для того, чтобы легче запомнить цифры надо запомнить считалку: «Надо только постараться и запомнить всё как есть: 3, 14, 15, 92 и 6».

В дальнейшей работе мы будем использовать значение $\pi \approx 3{,}14$. Исследование проведено. На уроке, кроме исследовательской работы удачно использовалась работа в парах. При помощи сотрудничества и взаимопомощи достигли желаемого результата. Проблема решена.

Имея успех в небольших исследованиях на уроках, некоторые ребята вовлекаются в более серьёзные исследования, требующие много времени. Это уникальная возможность для ученика сделать своё открытие, узнать то, что до него никто не знал. Исследования помогают расширить кругозор ученика, повысить самооценку, самоутвердиться, формировать исследовательскую компетентность.

В процессе изучения принципов развивающего обучения, применения его элементов на уроках, я пришла к выводу, что создание проблемных ситуаций в процессе обучения математике позволяет развивать мышление учеников, активизирует их самостоятельную деятельность на уроке, способствует их интеллектуальному развитию.

Проблемные уроки очень эффективны и нравятся детям. Проблемное изучение просто необходимо, так как оно формирует гармонически развитую творческую личность, способную логически мыслить, находить решения в различных проблемных ситуациях, систематизировать и накапливать знания, умеющую анализировать, планировать, делать выводы, стремящуюся к саморазвитию и самокоррекции. Постоянная постановка перед ребенком проблемных ситуаций приводит к тому, что он не «пасует» перед проблемами, а стремится их разрешить.

Таким образом, применение технологии проблемного обучения на уроках математики способствует воспитанию творческой личности, способной к поиску и исследованию.

ЛИТЕРАТУРА

1. Мельникова Е.Л. Проблемный урок, или Как открывать знания с учениками. Пособие для учителя. М., Просвещение, 2002.
2. Кудрявцева В.Т. Проблемное обучение. М., Знание, 1991.
3. Лернер И.Я. Проблемное обучение. М., Наука, 1980.
4. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. М., Просвещение.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИГРОВОЙ МЕТОДИКИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ.

Мамбетова Сауле Сапаровна
Организация образования: КГУ Чернорецкая СОШ №1, село Чернорецк, Павлодарский район,Казахстан.
Электронный адрес: zhakienovas@inbox.ru

Аннотация: Данная статья о эффективности применения игровой методики в процессе обучения русскому языку и литературе с целью увеличения мотивации и интереса учащихся. Опыт работы показывает, что использование игровых методик способствует улучшению восприятия информации, активизации учебной деятельности и обогащению знаний учащихся.
Ключевые слова: игра, методика, обучение, мотивация, деятельность, повышает, успеваемость.

Анализ современных подходов к обучению русскому языку и литературе показывает, что активизация учебной деятельности учащихся и повышение их мотивации являются важными задачами современной школьной педагогики. Опыт работы в школе показывает, что использование игровых методик в обучении русскому языку и литературе способствует повышению успеваемости учащихся, улучшению их речевых навыков, а также формированию позитивной мотивации к предмету.

При изучении русского языка в нерусских школах часто можно столкнуться с языковой проблемой, которая может помешать в освоении новой грамматики и лексики. Однако использование игр на уроках русского языка может значительно облегчить процесс обучения и сделать его более увлекательным.

1. Игры на словарь и лексику

«Мимики»: ученики играют в данную игру, выражают слова и выражения на английском языке с помощью мимики. Это помогает учащимся заменять новые слова и освоить лексику более эффективно.

«Мозаика слов»: ученикам даны буквы, из которых им нужны слова на английском языке. Эта игра способствует развитию словарного запаса и способности анализировать слова.

2. Игры на грамматику

«Глагол в движении»: ученикам раздаются карточки с глаголами, и они должны усвоить значения глаголов с помощью движений. Эта игра помогает учащимся понять правила грамматики и научиться правильно использовать глаголы в речи.

«Грамматическая викторина»: ученикам задаются вопросы о различных грамматических правилах русского языка. Эта игра позволяет учащимся практиковать грамматические навыки и соблюдать правила.

3. Игры на чтение и понимание текста.

«Кто я?»: учащиеся получают карточки с изображениями персонажей известной русской живой литературы. Они в очереди задают друг другу вопросы, чтобы узнать, кого они олицетворяют. Это помогает учащимся развивать навыки чтения и понимания текста.

"Кинорежиссер": ученикам необходимо создать свою версию продолжения истории, прочитанную в классе или посмотренную вместе. Они могут писать сценарии, рисовать комиксы или снимать короткие фильмы. Эта игра помогает обучающимся развивать навыки анализа текста и творческого мышления.

Игры по развитию русского языка для нерусских школ - это эффективный способ сделать процесс обучения более интересным и увлекательным. Они помогают ученикам развивать словарный запас, грамматические навыки, навыки чтения и понимания текста. Использование игр на уроках русского языка для нерусских школ позволяет учащимся активно взаимодействовать с речью и успешно овладевать новыми навыками.

Игровые методики при обучении русскому языку и литературе могут быть очень полезными, так как они помогают стимулировать интерес учащихся к изучаемому материалу и делают процесс обучения более увлекательным.

Ниже представлены некоторые игровые методики, которые могут применяться в обучении русскому языку и литературе

1. Создание конкурентной атмосферы:

Игры и соревнования на уроках русского языка позволяют создать конкурентную атмосферу, которая может стимулировать учащихся и повысить их мотивацию к обучению. Конкуренция может вдохновить на достижение лучших результатов и улучшение своих языковых навыков.

Примеры игр, которые можно использовать, включают игры «Скраббл», или состязания в составлении грамматически правильных предложений ,или заполнении пропусков в тексте. Эти игры позволяют учащимся применить свои знания русского языка на примерах и навыках чтения, письма и грамматики.

2. Учебные игры:

Использование учебных игр на русском языке может быть ключевым фактором заинтересованности сторон и улучшения их языковых навыков. Например, игра в «Табу» может помочь ученикам расширить словарный запас и улучшить навыки описания слов и понимания контекста.

3. Командная работа:

Соревнования в форме командной работы на уроке русского языка могут повысить мотивацию учеников, поскольку они стимулируются к совместной работе и взаимодействию. Это также помогает учащимся навыкам общения и сотрудничества, что важно в изучении русского языка.

Примеры командных игр, которые можно использовать - составление и постановка диалогов, игра "Импровизация" или создание коллективного проекта на тему русской литературы или культуры.

Использование игр на уроках русского языка не только делает обучение более интересным и увлекательным, но и способствует повышению мотивации обучения. Конкурентная атмосфера, технологические игры и командная работа помогают развивать языковые навыки и стимулируют достижение лучших результатов в изучении русского языка.

Изучение русского языка и литературы может быть увлекательным и интересным для учеников в казахских классах, если использовать игры и соревнования. Эти активности помогут развить языковые навыки, расширить словарный запас и углубить понимание литературных произведений. Вот несколько идей игр и соревнований:

1. "Словесный марафон":

Подготовьте список слов и фраз на русском языке, которые связаны с изучаемыми литературными произведениями или темами урока.

Разделите учащихся на команды.

Каждой команде дается возможность выбрать слово или фразу, начинающуюся на последнюю букву предыдущего слова или фразы, и продолжить цепочку.

Команды получают очки за каждое правильно названное слово или фразу, и побеждает та команда, которая набирает наибольшее количество очков.

2. "Литературная викторина":

Подготовьте вопросы о известных русских литературных произведениях и писателях.

Разделите учеников на команды (можно использовать интерактивную доску или приложения для создания команд).

Задавайте вопросы каждой команде по очереди. Командам даются несколько секунд на обсуждение ответа.

Каждый правильный ответ на вопрос приносит команде очки. Победителем становится команда с наибольшим количеством очков.

3. "Театральная постановка":

Разделите учеников на группы.

Дайте каждой группе задачу создать и поставить мини-постановку на основе изучаемого литературного произведения. Они могут выбрать отрывки из книги, сцены или диалоги.

Группы должны подготовить реплики, костюмы и хореографию, чтобы передать настроение произведения.

Позвольте каждой группе показать свою постановку, а затем дайте оценки за творчество, интерпретацию и языковые навыки.

4. "Кроссворды и карточки":

Создайте кроссворды или карточки с вопросами и загадками на русском языке, связанными с изучаемыми литературными произведениями и языковыми темами.

Разделите учащихся на пары или команды.

Ученики должны решить кроссворды или ответить на вопросы, используя свои знания русского языка и литературы.

Команды получают очки за правильные ответы, и побеждает та команда, которая набирает наибольшее количество очков.

5. "Блиц-диктант":

Прочитайте ученикам небольшой отрывок из известного литературного произведения.

Ученики должны написать как можно больше слов, которые они помнят из отрывка.

Откройте обсуждение и проверьте правильные ответы с учениками.

Ученики получают очки за каждое правильное слово, и побеждает тот, кто набирает наибольшее количество очков.

Важно помнить, что игры и соревнования должны быть интересными и доступными для учащихся, чтобы они могли применить свои языковые навыки и развить свою креативность и понимание русского языка и литературы.

Эти игровые методики помогают стимулировать интерес к изучению русского языка и литературы, развивают способности анализа и критического мышления учащихся, а также способствуют лучшему усвоению учебного материала. Таким образом, игровые приемы на уроках русского языка и литературы являются эффективным инструментом для стимулирования креативного мышления учащихся и создания интересной и познавательной образовательной среды.

ЛИТЕРАТУРА:

1. «Игровые технологии в обучении русскому языку и литературе» - Н.А.Казакова, Г.А.Мартынова

2. «Игровые методики в обучении русскому языку и литературе: теория и практика» - И.А.Иванова
3. «Эффективность игровых приемов на уроках русского языка и литературы» - Т.Н.Смирнова
4. «Развитие речевой активности учащихся через игровые методики» - Л.И.Петрова
5. «Игровые методики в обучении русскому языку и литературе как средство повышения мотивации учащихся» - А.В.Соколов
6. «Применение игровых приемов на уроках русского языка и литературы для развития творческого мышления» - Е.И.Ковалева
7. «Игровые технологии как стимулятор мотивации и интереса к изучению русского языка и литературы» - О.Г.Степанова
8. «Эффективность использования игровой методики на уроках русского языка и литературы для развития коммуникативных навыков» - В.А.Новикова
9. «Игровые приемы на уроках русского языка и литературы для стимулирования креативного мышления учащихся» - И.П.Григорьева

ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Каспакова Куралай Азаматовна
химия пәнінің мұғалімі
«Павлодар облысы білім беру басқармасы, Екібастұз қаласы білім беру бөлімінің Атығай жалпы орта білім беру мектебі» КММ, kaspakova75@mail.ru

Аннотация: Мақалада инновация ұғымына түсінік берілген, сонымен қатар мектеп жасындағы балалардың оқу-тәрбие процесінде қолданылатын инновациялық білім беру технологияларын пайдалану қарастырылған. Мектеп мекемелерінде қолданылатын инновациялық технологиялардың негізгі түрлері сипатталған.
Кілт сөздер: инновация, технология, шығармашылық, модификациялық, комбинаторлық, радикалдық

Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі, білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі.

Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек. Сондықтан да әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді.

Білім беру саласы қызметкерлерінің алдына қойылып отырған міндеттердің бірі – оқытудың әдіс тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды меңгеру. Қазіргі таңда мұғалімдер инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.

“Инновация” ұғымын қарастырсақ, ғалымдардың көбі оған әртүрлі анықтамалар берген. Мысалы, Э.Раджерс инновацияны былайша түсіндіреді: “Инновация – нақтылы бір адамға жаңа болып табылатын идея”. Майлс “Инновация – арнайы жаңа өзгеріс. Біз одан жүйелі міндеттеріміздің жүзеге асуын, шешімдерін күтеміз», – дейді.

Қазақстанда ең алғаш «Инновация» ұғымына қазақ тілінде анықтама берген ғалым Немеребай Нұрахметов. Ол “Инновация, инновациялық үрдіс деп отырғанымыз – білім беру мекемелерінің жаңалықтарды жасау, меңгеру, қолдану және таратуға байланысты бір бөлек қызметі” деген анықтаманы ұсынады. Н.Нұрахметов “Инновация” білімнің мазмұнында, әдістемеде, технологияда, оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыруда, мектеп жүйесін басқаруда көрініс табады деп қарастырып, өзінің жіктемесінде инновацияны, қайта жаңарту кеңістігін бірнеше түрге бөледі: жеке түрі (жеке – дара, бір-бірімен байланыспаған); модульдік түрі (жеке – дара кешені, бір-бірімен байланысқан); жүйелі түрі (мектепті толық қамтитын). [1]

Пәндік оқытудағы инновациялық технологияларды екі топқа бөлуге болады:

1. Жалпы технологиялар: - ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ);

- оқытуды ақпараттық-талдамалық сүйемелдеу және білім беру сапасын басқару;

– дидактикалық;

- денсаулық сақтау.

2. Оқытуға жеке көзқарас қолданылатын технологиялар:

- тұлғаға бағытталған;

- инновациялық технологияларды енгізуді психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу;

- зияткерлік даму мониторингі;

- тәрбиелік;

- перспективалық-озық оқыту технологиясы.

Акт артықшылықтары: оқытылатын материалдың көрнекілігі, шығармашылық жұмыс стилі, кез-келген ақпарат көзіне кедергісіз қол жетімділік.

Білім беру процесіне ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу білімнің әртүрлі салаларын информатикамен біріктіруді көздейді. Бұл оқушылардың ойлауын ақпараттандыруға және олардың қазіргі әлемдегі ақпараттандыру процестерін түсінуіне әкеледі.

Бұл технологияларды мұғалімнің іс-әрекетінде қолдану деректерді өңдеуге және сабаққа дайындалуға кететін уақытты қысқартуға мүмкіндік береді. Алайда, АКТ-ны сабақтарда қолданған кезде мұғалім қолданылатын техникалық құралдар оны мұғалім ретінде алмастырмайтынын, тек қажетті материалды неғұрлым айқын және көрнекі түрде ұсынуға мүмкіндік беретінін ұмытпауы керек.

Әдіскер С.Көшімбетова өзінің зерттеуінде оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін қолданудың мынадай ерекшеліктерін атап көрсеткен:

– дербес оқыту технологиясы оқу-тәрбие үрдісінде ғылымның негіздерін игерту үшін ізгілік, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыра отырып, жеке тұлғаның әлеуметтік-психологиялық жауапкершілін арттырады.

– қоғам мен табиғат заңдылықтарын кіріктіру негізінде меңгеруі;

– оқытушы білмейтін шығармашылық ізденіс негізінде өмірге келген жаңа қабілет;

– саралап деңгейлеп оқыту технологиясында оқытудың мазмұны мен әдіс ері шығармашылық ізденіс іс-әрекет жасау негізінде адамның инновациялық қабілеттерінің қалыптасуына бағытталады.

– ақпараттық бағдарламалап оқыту – оқытудың мазмұнын пәнаралық байланыс тұрғысынан ұйымдастыру;

– иллюстрациялы түсіндірмелі оқытуда «адам-қоғам-табиғат” үйлесімдік бағыттағы дүниетанымында жүйелі саналы мәдениет қалыптасады;

– ізгілендіру технологиясында педагогика ғылымының алдыңғы қатарлы ғылыми жаңалықтарды тәжірибеде «бала –субъект», «бала-объект» тұрғысынан енгізіле бастайды

да, ал ғылыми білімдер «оның тұрмысының әлеуметтік жағдайы мен іс-әрекетінің әлеуметтік нәтижесінің бірлігінде қарастырады. [2]

Ал жалпы инновацияны модификациялық, комбинаторлық, радикалдық деп үш түрге бөлуге болады .

Модификациялық инновация – бұл бұрын қолда барды дамытумен, түрін өзгертумен айналысу. Бұған В.Ф. Шаталовтың математикаға жазған тірек конспектісі және оны көптеген мұғалімдердің пайдалануы мысал бола алады.

Комбинаторлық модификация – бұрын пайдаланылмаған, белгілі әдістеме элементтерін жаңаша құрастыру. Бұған пәндерді оқытудың қазіргі кездегі әдістемесі дәлел.

Радикалдық инновация – білімге мемлекеттік стандарттарды енгізу жатады. Мемлекеттік стандарт білім беруде, негізінен, мөлшерлерді, параметрлерді, деңгейлік және сапалы оқытудың көрсеткіштерін қалыптастырады.

Қазір республика оқу орындары ұсынып отырған көп нұсқалыққа байланысты өздерінің қалауына сәйкес кез-келген үлгі бойынша қызмет етуіне мүмкіндік алды. Бұл бағытта білім берудің әртүрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар. Сондықтан әртүрлі оқыту технологияларын, оқу мазмұны әрбір білім алушының жас және жеке дара психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор. Ғылыми-педагогикалық әдебиеттерде іс жүзінде анықталып табылған оқыту үрдісінің нәтижесін көретін әдіс-тәсілдері, түрлері көбіне жаңашыл, инновациялық болып табылады.

Инновациялық процестерді ендіру үш өзара байланысты күштер анықталады: енгізілген технологияның ерекшеліктерімен; жаңашылдардың инновациялық әлеуетімен; жаңалықты енгізу жолдарымен.

Жаңа инновациялық оқыту технологиясы кәсіптік қызметтің ерекше түрі болып табылады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін педагогикалық аса зор тәжірибені жұмылдыру қажет. Бұл өз қызметіне шығармашылықпен қарайтын, жеке басының белгілі іскерлік қасиеті бар адамды қажет ететін жұмыс. Шындығында да әрбір педагог жаңа инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалыптастырады. XXI ғасырда болашақ мамандарды даярлау, олардың кәсіби бейімделуін қалыптастыру мәселелері – кезек күттірмейтін өзекті қоғам талабы. Сондықтай біз болашақ педагог-психологтардың жаңа педагогикалық инновациялық технологияларды қолдануға даярлығын қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасадық. Болашақ мамандардың жаңа инновациялық педагогикалық технологияларды қолдануға даярлықты қалыптастыру мына көрсеткіштерді қамтиды:

Мотивациялық өлшемдеріне танымдық қызығуды қалыптастыру бейнесі жатады. Оған болашақ мамандарды қалыптастыру, құндылық қарым-қатынас, болашақ маманның өзінің кәсіби шеберлігін дамытуға талпынуы, болашақ мамандығын ерекше жақсы көруі, ұрпақ тәрбиесінде ұстаздың жетекші орнын сезінуі, кәсіби жеке біліктілік деңгейін көтеруге бағыттылығы, инновациялық іс-әрекетке ұмтылу әрекеттері кіреді.

Мазмұндық өлшемдеріне болашақ маманның жалпы мәдениеттілік дайындығы мен мәндік әдіснамалық дайындығының деңгейі, мамандығы бойынша білімі, педагогикалық біртұтас білім жүйесі, біртұтас педагогикалық үрдістің заңдылықтары, мен қозғаушы күштерінің жалпы теориялық білім негіздерімен қарулануы кіреді. Оған біртұтас педагогикалық үрдістің теориялық негіздерін және жеке тұлға теориясының ғылыми негіздерін меңгеруі, педагогикалық іс-әрекет теориясының негіздерін білуі, білім алушылардың барлық мүмкіндіктерін пайдаланғанда инновациялық іс-әрекеттің көбіне нәтижелі болатындығын сезіне алуы жатады.

Бейімділік өлшемдерін болашақ маманның барлық жағдайға бейімделе алу қабілеті атады: бейімділік жағдаятына бағдарлана алуы, микроорта өзгерістеріне сай қолайлы инновациялық педагогикалық технологияларды таңдай алуы. Бейімділік өлшемдері болашақ маманның білімгер мәртебесінен оқытушы, ұстаз мәртебесіне ауысуының

ерекшелігін сезіне білуімен бейімділік іс-әрекетті жүзеге асырудың жаңа әдіс-тәсілдерін пайдалана алуларымен ерекшеленеді.

Танымдық өлшемдері болашақ маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны жедел тани алуымен, өзін кәсіби жүзеге асырудың нәтижелі әдіс-тәсілдерін пайдалануымен, инновациялық педагогикалық технологияларға қызығу танытумен ерекшеленеді. Оған болашақ маманның әлеуметтік кәсіби қоршаған ортаны біліп тануы, кәсіптік білімін өз тәжірибесінде қолдана білуі, инновациялық педагогикалық технологияларды оқып меңгеруі, үйренуі жатады.

Іс-әрекеттік өлшемдері болашақ маманның өзінің кәсіби іс-әрекетінің мақсаты мен міндеттерін анықтай алуы және педагогикалық қарым-қатынастық үрдісті тиімді жүзеге асыра алуымен өлшенеді. Оған болашақ маманның өз пәнін жете меңгеруі, біртұтас оқу-тәрбие үрдісінің психологиялық, педагогикалық негіздерін білуі, педагогикалық үрдісті жоспарлап, жүзеге асыра алуымен өлшенеді.

Технологияның өлшемдері оқытудың әдістемелік мақсаттары, оқыту үрдісі, оның міндетттерін анықтай алуы, оқытудың нәтижесін болжай алуы және психологиялық - педагогикалық білімдерді меңгерумен анықталады. Оған болашақ маманның біртұтас оқу-тәрбие үрдісінде сабақты тиімді ұйымдастыра білуі, оқушылармен ынтымақтастық қарым-қатынасты жүзеге асыра алуы, біртұтас педагогикалық үрдісті диагностикалай алуы және сабақтың нәтижесі жоғары болатындай ең тиімді педагогикалық технологияны таңдай алуы қажет.

Шығармашылық өлшемдеріне шығармашылық ептілікті, шығармашылық белсенділікті болашақ маманның шығармашылық-ізденушілік дамыту кіреді. Оған болашақ маманның ғылыми – зерттеу жұмыстарына өзіндік талдау жасай алуы, өз білімін көтеруге, жетілдіруге талпыныстың болуы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдануға өзіндік жаңалықтар, өзгерістер енгізумен және жаңалықты шығармашылықпен қолдана алуымен сипатталады.

Осы аталған көрсеткіштердің әсерінен білім, кәсіп, іскерлік, іс-әрекет, игеру, нәтиже құралады. Білім жалпы, кәсіби, техникалық, арнайы білім болып бөлініп кәсіппен ұштасады. Ал кәсіп – мамандық таңдау, мамандықты меңгеру. Білім алып кәсіп иесі болу үшін іскерлік қажет. Іскерлік – оқу, білім, кәсіп, тәжірибе, ізденушілік, өзіндік жұмыс, іс-шаралар, дағдыдан туындайды. Іскер болу үшін іс-әрекетті меңгеру қажет. Іс-әрекет әрекеттен, операция, қимыл-қозғалыстан тұрады. Барлық үрдіс байланыса орындалғаннан соң нәтиже көрсеткіші пайда болады. [3]

Әрбір педагогтің инновациялық іс-әрекетін қалыптастырудың педагогикалық шарттары: инновация туралы білімі; инновацияны жан-жақты меңгеру; инновациялық іс-әрекет диагностикасын меңгеру; инновацияны тәжірибеге ендіру жұмыстары; инновацияны практикада дұрыс қолдану.

Әрбір білім беру ордаларында бүгінгі таңда белең алып отырған кемшіліктері баршылық, атап айтатын болсақ: білім сапасының төмендігі; білім саласына мемлекет тарапынан реформалар жүргізілгенімен оқудың нәтижесінің болмауы; құжаттар көптеп шығарылғанымен мардымсыздығы; білім алушылардың өздігінен білім алу дағдысының болмауы; білім алушылар мен оқытушылардың бірлескен шығармашылық еңбектерінің болмауы.

Бұл тығырықтан шығудың бірден-бір жолы оқу-тәрбие процесінде инновациялық әдіс-тәсілдерін енгізу, әрбір білім алушылардың білімге деген қызығушылықтарын, талпынысын арттырып, өз бетімен ізденуге, шығармашылық еңбек етуге жол ашу. Инновациялық процестің негізі – жаңалықтарды қалыптастырып жүзеге асырудың тұтастық қызметі. Инновация білім деңгейінің көтерілуіне жағдай туғызады.

Білім сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технологияларды оқып, үйреніп, сараптай келе, мынадай тұжырым жасауға болады:

– білім алушылардың білім, білік сапасын арттырудағы жаңа инновациялық технология түрлері сан алуан, оларды таңдау және одан шығатын нәтиже оқытушының кәсіби біліктілігіне тікелей байланысты;

– жаңа инновациялық технологияларды енгізу жүйелі әрі мақсатты түрде жүргізілгенде ғана жетістікке жетуге болады;

– жаңа инновациялық оқыту технологияларын енгізу барысында әрбір оқу орнының материалдық-техникалық базасының бүгінгі талапқа сай еместігі, әрі жетіспеуі, кадрлық әлеуметтің төмендігі көп кедергі жасайды.

Қазіргі жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты – оқу орындарындағы білім беру процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Сондықтан ғылыми – техникалық прогрестен қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу - әрбір ұстаздың негізгі міндеті болып табылады. Біздің ойымызша, оқу орындарында инновациялық басқару жүйесін енгізіп, оны жүзеге асыру міндет.

Қорыта келгенде, жаңа инновациялық педагогикалық технологияның негізгі, басты міндеттері мынадай:

– әрбір білім алушының білім алу, даму, басқа да іс-әрекеттерін мақсатты түрде ұйымдастыра білу;

– білім мен білігіне сай келетін бағдар таңдап алатындай дәрежеде тәрбиелеу;

– өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру, дамыту;

– аналитикалық ойлау қабілетін дамыту.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. — //Қазақстан мектебі, №4, 2006

2. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008

3.Қазақстан мектебі. 2006. – № 4. «Инновациялық педагогикалық технологияларды қолдану тетіктері».

ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Нурумбетова Айгул Жунисбековна
С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті,
Павлодар , Қазақстан
Павлодар облысы, Екібастұз қаласы, Тай ауылы
Өлеңті негізгі білім беру мектебі
aigul.nurumbetova91@mail.ru

Аннотация: Мақала білім беру қызметінің тиімді тәсілдері мен инновациялық тәжірибелерді жүзеге асыру мәселесіне арналған. Осындай тәсілдердің негізінде немесе бірнеше деректерді көрсеткен. Нақты айтатын болсақ, автордың ойлары мен зерттеуі арқасында қандай нәтижеге жеткендігі көрсетілген. Білім беру жүйесінің ауылдық мектептерді білім сапасын арттыру мәселелері талқыланған. Негізгі міндеттерді қарастыра келіп, білім беруді нәтижеге бағыттау, яғни инновациялық жаңа технологияны меңгеру екені және оқу үдерісіне қоғамның жаңа қажеттіліктеріне сәйкес инновациялық тәсілдерді енгізу, оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісі айқын көрсеткен. Осыған орай, кез-келген оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны

дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын заманауи инновациялық технологияны ұсынған.
Түйін сөздер: инновация, білім, платформа, ұлттық, нәтиже, бағдарлама, сапа.

Дамыған елдердің тәжірибесіне қарай отыра, білім беруге бағытталған реформалар қоғам талаптарына жауап беретін интеллектуалды қоғам орнатуға, табысты жастарды тәрбиелеуге болатынына көз жеткіземіз. Мемлекеттің әр қадамы нәтижелі болу үшін тұлғаның бәсекеге қабілеттілігі де жоғары болуы керектігін де аңғардық.Қазақстанның тәуелсіздік алған жылдардан бергі білім беру жүйесін келесі кезеңдерге бөліп қарастыра өтсек, 2011 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін - жаңа кезең, инновациялық дамуға бейімделген, еңбек нарығында бәсекеге қабілетті мамандарды дайындаудың ұлттық моделін қалыптастыру еді.Білім беру саласында жүргізілген реформаға сәйкес, қазіргі уақытта бірқатар өзгерістерге қол жеткіздік. Білім беру мекемелерінің құзіреті кеңейіп,жалпы орта білім мен мемлекеттік оқу орындарында кәсіби білімді тегін оқытуға мемлекет кепілдігі берілді; үш тілде оқыту жүйесі енгізілді; мемлекет азаматтарына ҚР азаматымен тең дәрежеде білім алуға рұқсат берілді; кредиттік жүйе мен тегін оқу гранты бөлінді; жоғары оқу орындары мен ғылыми-зерттеу институттарына кәсіби білім алу мен мобильділік бойынша оқуға мүмкіндік берілді. Қазақстанда жаңа әлеуметтік стратегияның құрылуына негіз болған ұлттық жобалар дайындалды. Соның бірегейі, білім сапасын көтеруге байланысты елімізде 2005 жылға дейін «Ауыл мектебі» атты мемлекеттік бағдарлама жүргізілді. Бағдарламаның негізгі мақсаты еліміздегі ауылдық мектептерді белгілі бағыттар бойынша дамыту болды. Көптеген аймақта мектептер жетіспегендіктен, жауапты министрлік ауыл мектептерін білікті мамандармен қамтуды қолға алды. Осы шаралар «Білім» мемлекеттік бағдарламасы бойынша жалғасын тапты.Білім беруге байланысты қабылданған құжаттар экономикалық, қоғамдық жаңғыртудың барлық қажеттіліктеріне жауап береді және білім жүйесіне деген халықаралық талапты ескереді.

Қазақстанның білім беру жүйесін жаңғырту арқылы үлкен нәтижелерге қол жеткізуге болады, егер келесі жағдайлар орындалса: үкіметтің білім беру саясатында орнатқан барлық бағдарламалары білім беру жүйесінің аясында жинақталған әлем тәжірибесінің мүмкіндігіне негізделіп жасалуы қажет. Ұлттық білім беру жүйесі әлем бойынша жаһандану үрдісін кешуде. Сондықтан, көптеген мемлекеттер үшін, әсіресе, Орталық Азия үшін, өзінің білім беру жүйесін өзгертуде дұрыс бағыт таңдау мәселесі тұр. Жаңа заманның негізгі үрдістері білім беру саясатына да ықпалын тигізе бастады. Білім беру жүйесі әлеуметтік саясаттың басты бағыттарының біріне айналуда, себебі, жаңа әлемде мемлекеттің экономикалық жетістіктері білім беру жүйесімен, азаматтардың білімділігімен, мамандардың бәсекеге қабілеттілігімен анықталады.

Байқадам жалпы білім беретін білім ошағында оқыту әдістемелерін жаңғырту және үйірме жұмыстарын құра отырып, білім берудің онлайн мен офлайн жүйелерін дамытудамыз. Білім алушылар кез-келген мемлекеттің келешегін қалыптастырушы және тұрақты қолдауды қажет ететін қоғамның бөлігі екені бәрімізге айқын.Ауыл мектептері озық практик педагогтерінің кәсіби шеберлігін, жетістіктерін білім берудің перспективалық бағыттарында өзіндік нәтижесін көрсету маөсатын қолға алдық.Алға қойған міндеттеріміз төмендегідей: Үздіксіз білім беру жүйесін теориялық және тәжірибелік алаңын құру, білім сапасын арттыру, инновациялық тәжірибені қолдану. Міне, енді осы тәжірибемізді ортаға ұсынбақпыз. Аталмыш мектебіміз қазіргі уақытта инновациялық тәжірибелер «Оқу платформасы» арқылы іске асуда.Олар мына кестеде (1) көрсетілген:

№	Платформа атаулары	Платформа сілтемелері
1	Интерактивті бейне жасаушы	• https://edpuzzle.com/ • https://www.learnis.ru/ • https://h5p.org/ • https://www.narakeet.com/ • https://www.ted.com/
2	Тест	• https://www.classtime.com/ru/ • https://www.wooclap.com/ • https://onlinetestpad.com/ru • https://testmoz.com/ • https://www.quizalize.com/ • https://app.formative.com/ • https://www.plickers.com/library • https://www.zipgrade.com/ • https://www.polleverywhere.com/ • https://knowt.io/ • https://www.slido.com/?experience_id=1 • https://kahoot.com/
3	Онлайн тақта	1. https://www.classroomscreen.com/ 2. https://padlet.com/dashboard 3. https://whiteboard.fi/ 4. https://netboard.me/ 5. https://www.whiteboard.chat/ 6. https://classflow.com/ 7. https://www.mathlearningcenter.org/ 8. https://radiooooo.com/ 9. https://flippity.net/
4	Платформа	1) https://udoba.org/ 2) https://resh.edu.ru/ 3) https://uchi.ru/main 4) https://www.classdojo.com/ru-ru/?redirect=true 5) https://axma.info/ 6) https://www.eduflow.com/
5	Интерактивті жұмыс парағы	1. https://www.liveworksheets.com/ 2. https://coreapp.ai/ 3. https://h5p.org/ 4. https://teachermade.com/ 5. https://insertlearning.com/ 6. https://app.wizer.me/ 7. https://interacty.me/ru 8. https://www.brandquiz.io/
6	Дидактикалық ойындар мен жаттығуларды құрастырушылар	– https://quizwhizzer.com/ – https://www.umaigra.com/ – https://www.educandy.com/ – https://logiclike.com/ – https://flippity.net/ – https://learningapps.org/ – http://puzzlecup.com/crossword-ru/

		– https://wordwall.net/
7	GIF білім беру комикстері	– https://www.toonytool.com/ – https://brush.ninja/ – https://cloudstopmotion.com/ – https://www.animatron.com/ – https://ezgif.com/
8	Интерактивная книга	– https://bookcreator.com/pricing/ – https://www.writereader.com/

Мысалы, дәлел ретінде Қазақ әдебиеті пәнінің берілуінде өткізілген сабақтың сілтемесін ұсынамын: https://udoba.org/node/59994 Білім алушының үй тапсырмасы Абайдың «Сегіз аяқ» өлеңін «udoba» платформасымен өзіндік жұмысты істеп, сабақта оқушылармен бөліскен еді.

Шарты:Абайдың сегіз аяқ өлеңін толықтыр

Алыстан сермеп,
Жүректен
Шымырлап бойға
Қиуадан шауып,
Қисынын
Тағыны жетіп қайырған,
Толғауы тоқсан ,
Сөйлеймін десең

Міне, осындай сабақтардан қоғамның әлеуметтік-экономикалық өзгерістері кезінде, сапалы білімнің реформасын тек қана толығымен өңделген стратегия арқылы жүзеге асыруға болатынын түсіну нәтижесінде Қазақстан Республикасының білім беру жүйесі едәуір жетістіктерге қол жеткізіп, алдағы уақытта бұл үрдіс жалғасатынына көз жеткізуге болады. Қазақстанның білім беру жүйесін жаңғырту арқылы үлкен нәтижелерге қол жеткізуге болады, егер келесі жағдайлар орындалса: үкіметтің білім беру саясатында орнатқан барлық бағдарламалары білім беру жүйесінің аясында жинақталған әлем тәжірибесінің мүмкіндігіне негізделіп жасалуы қажет. Ұлттық білім беру жүйесі әлем бойынша жаһандану үрдісін кешуде.

Еліміздің білім беру жүйесін өзгертуде дұрыс бағыт таңдау мәселесі тұр. Жалпы, Жолдауда ерекше аталып өткен осы мәселелер Қазақстанның өз тәуелсіздігін жариялаған уақыттан бергі білім беру саласының олқылықтары мен жетістіктерін терең саралау нәтижесінде туындаған тапсырмалар деп білеміз. Екінші жағынан, көптеген проблемалар жыл сайын Жолдауда көрініс тауып отыратынын жасыра алмаймыз, мәселенің шешілуі лайықты деңгейде емес. Стратегиядағы ой орынды болғанымен, орындалуы ойдағыдай емес. Бұл тарапта жауапты министрлік пен атқарушы органға жүктелетін міндет күшейтілуі тиіс.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Саханов, Н.С. Жоғары математика/ Н.С.Саханов. –Алматы, 2013.
2. Минорский, В.П. Сборник задач по высшей математике/ В.П.Минорский. – М.: –Наука, 2007.
3. Пискунов, Н.С. Дифференциальное и интегральное исчисление/ Н.С.Пискунов.

«ЭЙДЕТИКА КАК СРЕДСТВО ОБРАЗНОЙ ПАМЯТИ И ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНИКА»

Корастелева Елена Ивановна
Организация образования: КГКП «Ясли - сада № 85 города Павлодара», Казахстан
korasteleva71@mail.ru

Аннотация: «Эйдетика» - эффективные занятия по развитию памяти, внимания, воображения, мышления. Новизна состоит в том, что: - образовательная технология обладает комплексными свойствами: помимо непосредственных способностей быстро запоминать информацию, материалы технологии развивают у ребёнка каналы восприятия информации, приобщают его к культурным ценностям и расширяют кругозор, развивают навыки речемыслительной деятельности, общения со сверстниками и старшими.
Ключевые слова: «Эйдетизм», «Эйдетика», эйдетическое обучение, эйдетический образ, эйдетическое мышление, эйдетическая память, образовательная технология.
Актуальность: В современном мире творческое обучение и развитие детей, исследование специфических способностей личности обретает все большую актуальность. Одним из новых направлений является изучение феномена эйдетизма.

В настоящее время эйдетикой называют учение о субъективных наглядных образах, наблюдающихся у детей и подростков в определенной фазе их развития, а также сохраняющиеся иногда, большей частью в виде исключения, и у взрослых. Термин «Эйдетизм» и «эйдетика» были введены в науку сербским ученым Виктором Урбанчичем в 1907 году, который выяснил, что это специфический вид памяти, который способен на образном уровне воспроизводить предметы или явления. В 20–30-е гг. изучением и практическим использованием эйдетики занимались ученые-психологи: П.П. Блонский, Л.С. Выготский, П.Л. Загоровский, М.П. Кононова, А.Р. Лурия, С.Л. Рубинштейн, И.В. Страхов, Б.М. Теплов, Г.С. Фейман и другие..

В конце 20 – начале 21 века исследовательский интерес к феномену эйдетизма возобновляется. В 1989 г. в России открывается первая школа эйдетики для детей и взрослых. Ее основатель – Матюгин И. Ю., доктор педагогических наук, который разработал основу эйдетики.

Всесторонне изучается история и предпосылки возникновения теории эйдетики, реализуются эксперименты, направленные на исследование смежных феноменов. Способность памяти запечатлевать, сохранять и воспроизводить сложные образы видится как метод развития творческих способностей, одаренности детей и требует глубокого, детального изучения.

В настоящее время эйдетика может представлять научный интерес, а также иметь практическую значимость при описании и объяснении развития и функционирования эйдетизма как специфического вида памяти, познавательной способности и свойства личности.

«Учите ребёнка каким-нибудь неизвестным ему пяти словам - он будет долго и напрасно мучиться, но свяжите двадцать таких слов с картинками, и он усвоит на лету»,- писал К. Д. Ушинский.

Небольшой экскурс в историю.

Название «эйдетика» (или эйдетизм) произошло от греческого слова «эйдос» - образ. Первые подробные описания этой методики принадлежат сербскому ученому Виктору Урбанчичу. Считается, что это он открыл феномен особой памяти через зрительные образы, что позволяет спустя время воссоздавать увиденное до мельчайших нюансов. Но говорить о том, что это новая методика, не совсем корректно. Ещё в Древней Греции человек-эйдетик, обладающий идеальной зрительной (эйдетической) памятью,

привлекал внимание учёных, философов и мыслителей того времени. Уже тогда они задумывались над тем, как её можно максимально развить. В античных манускриптах есть даже простейшие упражнения — они и положили начало эйдетике. Всплеск интереса к данному учению наблюдался в начале XX века в Западной Европе. Первые подробные описания содержатся в работах сербского учёного Виктора Урбанчича (1907 год). Его идеи подхватил немецкий психолог и философ Эрик Йенш (20-е гг.). Большой вклад в развитие эйдетики внесла марбургская школа психологии, основателем которой был Йенш. В России её теорией и практикой занимались П. П. Блонский, А. Р. Лурия, Л. С. Выготский. Однако после Второй мировой волна пошла на спад.

Сегодня это направление тесно связано с деятельностью И.Ю. Матюгина, который всвоих трудах он обосновал основные принципы метода, подробно описал её инструментарий и применяемые техники. Благодаря ему, по всей стране открываются Школы эйдетики, предлагающие заниматься людям все возрастов.

Что это такое?

Эйдетика – это специальная методика для развития памяти, воображения и мышления с помощью использования ярких образов. Она позволяет запоминать и быстро воспроизводить мельчайшие детали.

Эйдетизм среди обывателей известен как фотографическая память. Большинство ученых сходятся во мнении, что она заложена природой в каждом ребенке и развита сама по себе. К сожалению, если не развивать эти навыки, то со временем они утрачиваются, поэтому крайне важно использовать инструменты эйдетики для дошкольников.

Цель эйдетики:

-активизация ресурсов познавательных процессов;

-развитие зрительной и тактильной памяти, образного мышления, воображения, слухового и зрительного внимания;

-развитие речи;

-обнаружение и развитие способностей ребёнка;

-стимулирование инициативности;

-воспитание уверенности в себе, а также борьба со страхом перед неизведанным.

В чем же суть методики?

Этот метод строится на принципе образных ассоциаций, благодаря которым ребенок может быстрее, качественнее запоминать материал, сохранить его и легко воспроизвести. Все знают, как легко запомнить все цвета радуги по нехитрой прибаутке «Каждый охотник желает знать, где сидит фазан». Дело в том, что проговаривая эти стихи, мы явно представляем себе «радужного фазана». Образ доступный воображению, да плюс положительные эмоции - в результате, в памяти надолго сохраняется яркая информация. Именно, так работает память ребенка. Такую психическую особенность необходимо использовать в обучении.

Эйдетика строит работу с детьми на основании целого ряда ассоциаций: свободных, цветовых, тактильных, вкусовых, звуковых, графических, обонятельных, предметных, а также ассоциаций, связанных с геометрическими фигурами:

1.Звуковые ассоциации. Можно создать целую коллекцию звуков, распределив по разным группам: бытовые шумы, звуки природы, музыкальные звуки, звуки улицы и тому подобное. Еще есть второй способ использования звуков.

Дидактическая игра: «Звуковые мешочки» (на развитие слуховой памяти, речи, воображения для старшего дошкольного возраста)

Делаем мешочки и кладем в каждый различные предметы, порождающие звуки. Например: в один мешочек положите бумагу, в другой-монеты, в другие - шарики, камешки, фасоль и тому подобное. Ставим перед ребенком на наборном полотне ряд предметных картинок (книга, лук, еж, листок) и с помощью звукового мешочка

предлагаем выбранный звук, после чего спрашиваем: «О чем ты подумал, услышав этот звук?» (я подумал о книге, потому что когда ее листают, страницы шуршат).

2.Предметные ассоциации. Этот вид ассоциации предусматривает установление связей предметов или между собой, или с их признаками. Например, воспитатель держит монетку и говорит: «Круглое и железное». О чем вы подумали? (банка, ее закрывают крышкой.)

3.Игры со свободными ассоциациями связаны с предметными образами. Из самого названия «свободные ассоциации следует, что во время занятий нельзя использовать никаких предметных изображений. Ведь у маленьких детей еще не достаточно сформированы представления об окружающем мире, мало жизненного опыта, чтобы строить ассоциативные связи самостоятельно. Поэтому на первом этапе работы малышу нужна помощь взрослого. Начинать надо так:

Педагог: У меня есть цыпленок. О чем вы подумали?

Дети: Я подумал про арбуз, потому что цыплята любит кушать семечки арбуза.

Я подумала о солнышке, потому что оно желтое, как цыплята.

На этом этапе занятий главное, чтобы дети учились обосновывать свой ассоциативный выбор.

4.Тактильные ассоциации. Работа строится на основе тактильных картинок. Каждая из них имеет свою фактуру: мех, наждачная бумага, фланель, веревка, палочки, капельки воска, велюр.

Принципы работы остаются такими же, как и в предыдущих видах работы: «О чем ты подумал, прикоснувшись к этой картинке?» (например, я подумал про зайчика, потому что он пушистый.)

5.Вкусовые ассоциации. Пожалуй, не найдется ни одного воспитателя, который бы не играл с детьми в игру «Отгадай на вкус». Но эйдетика не предусматривает угадывать. Вопрос будет такой же, как раньше: «О чем вы подумали?» Для детей старшего возраста можно использовать комбинации сладкое и горячее, соленое и холодное. По желанию можно дать еще тактильно-вкусовые ощущения: хрустящий, сочный, твердый, жидкий и т. п.

6.Обонятельные ассоциации. Привлекая обонятельный анализатор к работе с малышами, нужно быть особенно осторожным, поскольку способность воспринимать различные ароматы еще не достаточно изучена. Можно использовать обонятельные коробочки с разными ароматами: духов, мятным ароматом, ароматов трав, специй.

7.Цветовые ассоциации. Для этого вида работы нужны карточки с нарисованными пятнами или кругами различных цветов, но не цветные изображения предметов или явлений. Воспитатель дает ребенку или же показывает всей группе картинку с пятном определенного цвета. Задача каждого – выбрать среди картинок разных предметов именно то, изображение которое у него ассоциируется с заданным цветом. Ребенок обязательно должен обосновать ответ.

8.Ассоциации, связанные с геометрическими фигурами. Для этого вида работы вам понадобятся картинки с изображениями геометрических фигур и различных предметов. Вопросы задавайте аналогично: «У меня есть круг. О каких предметах вы подумали?».

9.Графические ассоциации. Для развития ассоциативного мышления используют графические ассоциации - рисунок, о котором невозможно четко сказать, что это такое. Так круг дети могут превратить в солнышко, цветочек, яблоко, очки.

Методы:

1.Метод зрительной прорисовки.

Эта методика используется для запоминания буквенных и цифровых обозначений. Детям раздаются листы с объемными контурами изучаемой цифры. Их задача заключается в том, чтобы увидеть в ней изображение какой-то вещи, животного и т.д. К примеру, ноль похож на зеркало, а двойка – на лебедя. Таких примеров очень много,

поэтому дети достаточно быстро втягиваются в такую игру. В дальнейшем они будут мысленно вспоминать этот образ и называть то, что требует преподаватель.

2. Метод мысленной прорисовки.

Данная методика используется для запоминания объемных стихотворений. Ее суть заключается в том, чтобы максимально погрузить ребенка в атмосферу того, что происходит в стихе. Для такого погружения используются различные способы: включение каких-то характерных шумов (шелест травы, шум прибоя), показ слайдов с соответствующими картинками и т.д.

3.Метод запоминания точной информации.

Эта техника включает в себя: мнемонику, цепную реакцию, акровербальную технику.

Мнемотехника – это специальные методики запоминания определенных видов информации. Основным принципом этого метода является замена абстрактных объектов понятиями, которые имеют визуальное, аудиальное или другое чувственное представление, связывание объектов с уже имеющийся информацией для упрощения ее запоминания.

Цепная реакция. Суть его заключается в том, что можно связать между собой логическими цепочками даже самые отдаленные друг от друга предметы.

К примеру, подбирается 10-15 совершенно разных слов (пуговица, автомобиль, рис и т.д.). Задание заключается в том, чтобы создать из них рассказ или просто логическую цепочку. При этом, чем нелогичнее будет эта цепочка, тем ярче будут образы, поэтому ребенок лучше запомнит их и, как следствие этого, в его памяти отложатся несколько новых слов.

Акровербальная техника. Учебный материал зашифровывается в стихотворения, песни, различные аббревиатуры и т.д. Плюс этого метода в его наглядности, при этом упражнение интересно и познавательно.

Вот несколько примеров:

«Чтоб запомнить дни недели,
Дятел лбом стучал по ели
И бубнил себе под нос:
Пон-втор-сред-чет-пят-суб-вос!»

«В океаньем полном списке:
Атлантический, Индийский,
Тихий и нам вверенный
Ледовитый Северный».

Методы обучения, которые предлагает эйдетика, опираются на образное мышление ребенка, они соответствуют законам природы. Эйдетика, способствуя гармоничному развитию обоих полушарий, делает более гармоничным и самого ребенка. Он становится более работоспособным, его память и способность концентрировать внимание возрастают. Восприятие мира и окружающих у ребенка становится более позитивным, а психика устойчивее.

Учеными была разработана игровая система, которая строится на принципах:

- Воображение + положительные эмоции = усвоенная информация.
- Радостная атмосфера.
- Мобильность и доступность игрового материала.
- Разделение информации, в соответствии с особенностями каждого ребенка.

И главный вопрос всегда звучит так: «О чем ты подумал?»

Основные правила использования эйдетики.

При использовании эйдетических методов важно придерживаться нескольких правил:

-Каждое упражнение – это комплекс задач, которые выполняются с помощью игрушек, картинок, кубиков, тактильных карточек и других приспособлений.

-Ребенку даются задачи в разных формах: в виде схем, моделей, письменных или устных инструкций.

-Задачи должны даваться ребенку от простого к сложному, т.е. важна последовательность.

-Большинство упражнений не ограничивается предложенными образами, т.е. дети могут проявлять фантазию, высказывать свои ассоциации и т.д.

-Все упражнения должны проводиться в непринужденной обстановке, любое принуждение категорически запрещено.

Главное правило эйдетики.

Нельзя говорить ребёнку – «Запомни!». Это изначально блокирующая установка.

Если мы хотим, чтобы ребёнок запомнил, то говорим: «Представь себе». И здесь у ребёнка включается образное мышление, картинки.

Все обучение должно проходить в игре. Вот как сказал об этом Сухомлинский В. Л. - «Присмотримся внимательно, какое место занимает игра в жизни ребенка…Для него игра - это самое серьезное дело. В игре раскрывается перед детьми мир, раскрываются творческие способности личности. Без них нет, и не может быть полноценного умственного развития.

Игры подобного плана очень нравятся детям, они с удовольствием находят правильные ответы на поставленные вопросы.

Эйдетика способствует гармоничному развитию ребенка. Ребенок становится более работоспособным, лучше занимается, его память, и способность концентрировать внимание возрастает.

Эйдетика задействует все анализаторы ребенка: разрешает не только увидеть, но и пощупать, услышать, попробовать, понюхать; подает новое через хорошо знакомые детям образы и ассоциации. Восприятие мира и окружающих у ребенка становится более позитивным, а психика устойчивее. Улучшается взаимоотношения ребенка с окружающими. Нет плохой памяти, есть только неумение ею правильно пользоваться.

Использование приемов эйдетики в ежедневной работе является чрезвычайно эффективным, к тому же, интересным способом саморазвития и формирования мышления, памяти, речи, творчества у дошкольников.

Вывод: «Эйдетика» представляет новую образовательную технологию. В чем ее секрет? Все довольно просто: запоминание идет именно через образ, через игру с образом. Самое главное, что хотелось бы отметить - нужно ставить перед собой задачу не запомнить, а видеть и представлять. Что мы чаще всего говорим, когда что-то не знаем? «Не представляю!» И как правило говорим правду. Ну а когда человек не представляет, то вряд ли у него получится что-то запомнить. «Эйдетика» представляет собой веселую игру, поэтому эту методику можно применять для развития детей от 2 лет. Это инструментарий для работы с любой информацией в любом возрасте. Эйдетика тренирует мозг, связь между полушариями и готовит нас к усвоению больших объемов информации. Особую значимость эйдетика приобретает на занятиях с детьми. Их психика и когнитивные способности подобны пластилину. Если работать над развитием зрительной памяти и образно-ассоциативного мышления, начиная с раннего возраста (например, регулярно организовывать такие занятия для дошкольников), это принесёт отличные результаты. Такие дети быстро сменяют игровую ведущую деятельность на учебную, активно втягиваются в процесс школьного обучения. У них редко возникают проблемы с заучиванием материала. Это позволяет им быть успешными в учёбе и реализовывать своё творческое начало (под воздействием хорошо сформированного эйдетического воображения).

ЛИТЕРАТУРА

1.Матюгин И.Ю. Методы развития памяти, образного мышления, воображения. М.: «Эйдос», 1996, 61 с.

2.Матюгин И., Жемаева Е., Чакаберия Е., Рыбникова И. Как развить хорошую память. – М. : РИПОЛ классик, 2004.
3.Локтева И. В. Технологии развития памяти и их применение в педагогической практике // Инновационные технологии в науке и образовании. – 2015. – № 4. – С. 173-175.
4. Лурия А. Р. Эйдетизм // БСЭ. Т. 63. М., 1933. С. 135139.
5. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – 7 изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2009. – 384 с.
6.Житникова Л. Учите детей запоминать. – М. : Просвещение, 1978.
7. Аристова Т. А. Учиться успешно/Развивающие возможности обучения…Учебно-методическое пособие. – СПб. : Бостон, 2010.

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕГІ ХИМИЯ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ
ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ХИМИИ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ
THE USE OF INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGUES ON CHEMISTRY LESSONS AT A RURAL SCHOOL

Жанке Л. А.
КГУ «Инновационный центр развития образования, управления образования Павлодарской области»
Павлодар, Қазақстан
zhanke_62@mail.ru

Аннотации: Мақала бүгінгі күннің өзекті мәселесіне - әр оқу пәнінің көмегімен оқушының шығармашылық тұлғасын тәрбиелеуге арналған. Мақалада оқушылардың аз контингенті бар ауылдық мектепте оқытуды дараландыруға бағытталған педагогикалық технологиялардың тән белгілері ерекшеленеді және сипатталады.
Статья посвящена актуальной на сегодняшний день проблеме - воспитание ученика творческой личностью средствами каждого учебного предмета. В статье выделяются и описываются характерные особенности педагогических технологий, ориентированные на индивидуализацию обучения в рамках сельской школы с малым контингентом учащихся.
The article is devoted to an urgent problem today - educating a student with a creative personality by means of each academic subject. The article highlights and describes the characteristic features of pedagogical technologies focused on the individualization of education in a rural school with a small contingent of students.
Ключевые слова: технология индивидуализированного способа обучения, личностно ориентированное обучение.

В настоящее время происходит изменение системы образования, которое ориентировано на вхождение в мировое образовательное пространство. В центр школьного образования поставлено развитие и воспитание человека культуры, способного влиять на собственную образовательную траекторию, соотнося ее с национальными общечеловеческими достижениями.

Появились новые подходы к извечным проблемам: как и чему учить, новые педагогические технологии, приемы, методы, новые взгляды на взаимотношения учителя и ученика.

Особенно важно в настоящее время проблема развития творческих способностей учащихся, ведь сейчас первостепенной задачей стало воспитание ученика творческой личностью средствами каждого учебного предмета.

На современном этапе развития нашей цивилизации на детей обрушивается океан информации. Как успеть принять, обработать и применить такое количество информации? Как поддержать у учащихся интерес к изучаемому материалу и активизировать их в течение всего урока, чтобы роль преподавателя состояла не в том, как яснее и красочнее, чем в учебнике сообщить необходимую информацию, а в том, чтобы стать организатором познавательной деятельности, где главное действующее лицо ученик. Преподаватель при этом организовывает и управляет учебной деятельностью. В этих условиях учителю необходимо ориентироваться в широком спектре современных инновационных технологий, идей, направлений. Все это побуждает к поиску адекватных педагогических технологий и использование их в своей практике.

Введение новых технологий вносит радикальные изменения в систему образования: ранее ее центром являлся преподаватель, а теперь – учащийся. Это дает возможность каждому ученику обучаться в подходящем для него темпе и на том уровне, который соответствует его способностям, позволяет активизировать процесс обучения, реализовать идеи развивающего обучения, повысить темп урока, увеличить объем самостоятельной работы учащихся. Рекомендуется осуществлять выбор технологии в зависимости от предметного содержания, целей урока, уровня подготовленности обучающихся, возможности удовлетворения их образовательных запросов, возрастной категории обучающихся.

Китайская мудрость гласит: "Я слышу – я забываю, я вижу – я запоминаю, я делаю – я усваиваю”. Задача педагога организовать учебную деятельность таким образом, чтобы полученные знания на уроке учащимися были результатом их собственных поисков. Но эти поиски необходимо организовать, при этом управлять учащимися, развивать их познавательную активность. Одна из таких технологий – это Личностно ориентированное обучение. Данная технология предполагает:признание ребенка субъектом развития, обучения и воспитания, реализующим свои устремления по отношению к внешнему миру в процессе субъект – объектных образовательных воздействий; признание способности ребенка к саморазвитию и его права на индивидуальную траекторию освоения образовательных областей; смену позиции педагога на сопровождающую по отношению к деятельности ученика; приоритет внутриличностного компонента содержания образования, формируемого в процессе прохождения индивидуальных образовательных траекторий; приоритет продуктивного компонента содержания образования, выражающегося в созидающей функции ученика, над репродуктивным компонентом, который важен для передачи ученику технологий его образовательной деятельности, но не готовой информации и знаний.

При ориентированном обучении на одно из ведущих мест выходит индивидуализация обучения- процесс раскрытия индивидуальности человека в специально организованной учебной деятельности.

Можно ли говорить об индивидуализации обучения в связи с содержанием образования? Конечно, ведь все элементы содержания образования, если их рассматривать в русле концепции лаборатории дидактики, имеют не только социальную, но и личностную составляющую.

Знание - это личностно трансформированная информация, которую усваивает ученик в процессе обучения. Оно зависит от субъективного опыта ученика, от его интересов, способностей, уровня обученности, обучаемости, даже предполагаемой профессии.

Второй элемент содержания – опыт деятельности в знакомых ситуациях, те умения, которые необходимо приобрести в процессе обучения. Фиксированный результат усвоения этого элемента содержания отражения в образовательных стандартах.

Однако сам путь формирования тех или иных умений в значительной степени зависит от индивидуальности ученика, от его психофизиологических характеристик, особенностей мышления, памяти и т.д. То есть мы можем утверждать, что сам процесс приобретения опыта действия в знакомых ситуациях требует индивидуализированного обучения, в то время как результат этого процесса является социально заданным.

Третий элемент содержания образования - опыт творческой деятельности – изначально ориентирован на каждого отдельного ученика, так как в процессе творческой деятельности школьники приобретают субъективно новые знания и способы деятельности.

Четвертый элемент - опыт эмоционально - ценностного отношения к миру – связан с личностью конкретного человека. Конечно, выделены ценности, являющиеся общечеловеческими, определены те качества личности, которыми должен обладать современный человек. Однако у каждого ученика формируется своя «версия» этих качеств, которая зависит от его социально- психологических особенностей.

Индивидуализация в рамках личностно ориентированного обучения касается каждого компонента содержания образования, требуя «адаптировать» его к потребностям и возможностям каждого ученика. Вариативный учебный план и школьный компонент стандарта позволяет учебным заведениям в некоторой степени индивидуализировать содержание в соответствии с особенностями процесса обучения, педагогического, ученического и родительского коллектива.

Технология индивидуализированного обучения – это такая организация учебного процесса, при которой индивидуальный подход и индивидуальная форма обучения являются приоритетными.

Индивидуальный подход как принцип осуществляется в той или иной мере во всех существующих технологиях, поэтому индивидуализацию обучения можно также считать «проникающей технологией». Однако технологии, ставящие во главу угла индивидуализацию, делающие ее основным средством достижения целей обучения, можно рассматривать отдельно, как самостоятельную систему, обладающую всеми качествами и признаками целостной педагогической технологии.

Технологии индивидуализации обучения представляют динамические системы, охватывающие все звенья учебного процесса: цели, содержание, методы и средства.

Основные цели индивидуализированного обучения: сохранение и дальнейшее развитие индивидуальности ребенка, его потенциальных возможностей (способностей); содействие средствами индивидуализации выполнению учебных программ каждым учащимся, предупреждение неуспеваемости учащихся; формирование общеучебных умений и навыков при опоре на зону ближайшего развития каждого ученика; улучшение учебной мотивации и развитие познавательных интересов; формирование личностных качеств: самостоятельности, трудолюбия, творчества.

Общие принципы индивидуализации обучения: индивидуализация есть стратегия процесса обучения; индивидуализация является необходимым фактором формирования индивидуальности; использование индивидуализированного обучения по всем изучаемым предметам; интеграция индивидуальной работы с другими формами учебной деятельности.

Предлагаемая технология индивидуализированного способа обучения (ТИСО) основывается именно на организации эффективной самостоятельной деятельности учащихся.

ТИСО – такой способ организации процесса обучения, при котором учитель, работая в рамках классно-урочной системы, может создать условия, способствующие усвоению всеми учениками программного материала на доступном ученику уровне усвоения в полном объёме теоретических знаний и практических и творческих умений, т.е. обеспечить реализацию целей обучения в соответствии с государственным стандартом.

В структуру ТИСО входит методический модуль, в котором представлена система уроков по изучаемой теме, система целей обучения данной темы в соответствии с программой на основе стандарта содержания темы.

Дидактический модуль представлен системой заданий в учебном листе, который выполняет функции самоучителя по теме, основной дидактической базой заданий является содержание учебника. В содержании учебного листа отражены все уровни содержания темы, а система заданий предполагает продвижение ученика от репродуктивного к реконструктивному и творческому уровню усвоения знаний.

Организационный модуль определяет чёткую систему взаимодействия учителя и учеников во время учебного занятия: инструктаж учителя, самостоятельная работа учеников, проверка выполненного задания учителем, взаимообучение, взаимоконтроль, индивидуальная коррекция результатов, промежуточный контроль, планирование домашней работы, использование рейтинговой оценки знаний.

Организацию учебной деятельности можно представить в виде следующих этапов:

I этап – составление стандарта по теме (что должен знать, уметь), модуля темы (часы распределяются по типам уроков).

II этап – составление учебного листа по теме. Учебный лист – алгоритм действия ученика. Задания в учебном листе составляются по трём уровням.

Первый уровень – репродуктивный (назвать, перечислить, то есть копирование теоретического материала).

Второй уровень – реконструктивный (сравни, проанализируй, то есть формируются специальные умения).

Третий уровень – задания творческого характера (предположи, предскажи, составь схему, таблицу).

III этап – устанавливается контроль и оценка знаний с помощью проверочных работ первого и второго уровней, рейтингового листа, функцией которого является самоконтроль и взаимоконтроль.

Предлагаемая методическая система обучения химии по ТИСО будет способствовать развитию познавательного интереса, повышению уровня самостоятельности в обучении, формированию прочных знаний и умений, развитию творческого мышления. В качестве примера приводится модуль темы.

Учебный лист по теме: «Железо и его соединения» (2 часа)

Задание 1

–Используя учебник страницу 122–123, запиши строение атома железа, укажи степени окисления, его физические свойства, составь уравнения реакций получения железа.Укажи важнейшие природные соединения железа и месторождения в Республике.

–Выдели основные стадии получения чугуна и стали. (4 б).

–Записать по два уравнения реакций взаимодействия железа с простыми и сложными веществами (4 б).

Пройди проверку №1

Выполни проверочную работу № 1

Задание 2

–Составь сравнительную характеристику оксидов и гидроксидов железа (II) и железа (III) (4 б)

–Осуществи ряд превращений: $Fe \rightarrow FeCl_2 \rightarrow Fe(OH)_2 \rightarrow FeO \rightarrow FeS0_4$

$FeCl_3 \rightarrow Fe(OH)_3 \rightarrow Fe_2O_3 \rightarrow HFeO_2$ (7б)

–Как экспериментально доказать наличие ионов Fe^{2+} и Fe^{3+} (5б)

Пройди проверку №2

Выполни проверочную работу № 2

Задание 3

При взаимодействии серной кислоты с 0,89 г смеси, состоящей из магния и цинка, выделилось 0,448 л водорода (н.у.). Определите состав смеси.

Проверочная работа №1

Тест « Железо»

–Электронная формула внешнего энергетического уровня иона Fe^{2+}:

а) … $3d^6\ 4s^2$; б) …$3d^7\ 4s^2$; в) …$3d^8\ 4s^2$; г) …$3d^4\ 4s^2$;

–Какие степени окисления проявляет железо в своих соединениях:

а) +2 б) +3 в) +6 г) +8

–Пластинка, покрывающаяся красным налетом в растворе сульфата меди (II):

а) железная б) серебряная в) золотая г) платиновая

–Железо при определенных условиях реагирует с:

1) водой; 2) водородом; 3) кислородом; 4) галогенами; 5) цинком;

6) кислотами; 70 солями. Какие из перечисленных реакций возможны:

а) 2, 3, 4, 5, 6, 7; б) 2, 3, 4, 6, 7; в) 3, 4, 5. 6, 7; г) 1, 3, 4, 6, 7

–С какими веществами железо не реагирует:

а) S б) O_2 в) $Hg(NO_3)_2$ г)KCl

–Металл не реагирующий с концентрированной серной кислотой при обычных условиях:

а) серебро б) медь в) железо г) ртуть

–Вещества, которые не восстанавливают железо из соединений:

а) H_2, Al б) Ni, Sn в) Al, Mг) CO, C

–Схеме превращения $Fe^0 – Fe^{2+}$ соответствует химическое уравнение:

а) $2Fe + 3Cl_2 = 2FeCl_3$ б)$Fe + 2HCl = FeCl_2 + H_2$

в) $2FeO + H_2SO_4 = FeSO_4 + H_2$ г) $FeCl_2 + 2KOH= Fe(OH)_2 + 2KCl$

–Среда, в которой коррозия сплавов железа идет наиболее быстро:

а) дистиллированная вода; б) вода, насыщенная кислородом

в) вода, насыщенная кислородом и оксидом углерода (IV)

г) вода, насыщенная кислородом и азотом

10.Раствор медного купороса $CuSO_4{*}5H_2O$ нельзя хранить в железных ведрах, потому, что:

а) ведра ржавеют

б) при долгом хранении вытесняется водород

в) купорос разлагается, образуется сульфат меди и вода

г) железо реагирует с медным купоросом, вытесняя из него медь

Проверочная работа №2

Вариант I

1. Гидроксид железа(II) можно получить взаимодействием:

а) оксида железа (II) и воды б) хлорида железа (II) и щелочи

в) сульфата железа (II) и гидроксида натрия

г) гидроксида железа (III) и влажного воздуха

Составь уравнение реакции

2. Осуществи ряд превращений

$$Fe \xrightarrow{1} FeCl_2 \xrightarrow{2} Fe(OH)_2 \rightarrow FeO \rightarrow FeS0_4$$

1 уравнение разобрать как окислительно-восстановительное

2 уравнение по ионам

3. Задача: Какой объем оксида углерода (II) (н.у.) вступил в реакцию, если оксид железа (III) массой 320 г восстановлен оксидом оксидом углерода (II) на 80%

Вариант II

1. Укажите схемы реакций, в которых продуктом может быть $Fe(OH)_3$

а) $Fe(OH)_2 + O_2 + H_2O \rightarrow$ б) $Fe_2O_3 + H_2O \rightarrow$

в) $FeCl_3 + KOH \rightarrow$ г) $Fe(OH)_2 + H_2O_2 \rightarrow$

Допиши уравнение реакции

2. Осуществи ряд превращений

$$Fe \rightarrow \overset{1}{Fe\,Cl_3} \rightarrow \overset{2}{Fe(OH)_3} \rightarrow Fe_2O_3 \rightarrow HFeO_2$$

1 уравнение разобрать как окислительно-восстановительное

2 уравнение по ионам

3. Задача: Сколько потребуется раствора 8% соляной кислоты (р = 1,039 г/мл) для растворения гидроксида железа (III) массой 53,5 г.

Таким образом, использование новых педагогических технологий на уроках, сотрудничество учителя и учащихся способствуют повышению мотивации учащихся к обучению, организации атмосферы свободного развития каждого обучающегося, сопровождаемой радостью и высоким уровнем познавательной активности, а так же Новые технологии дают новые возможности по формированию личностного потенциала и обеспечению успешности выпускника школы.

В заключение хотелось бы сказать, что современный педагог просто обязан уметь работать с современными средствами обучения, чтобы обеспечить одно из главнейших прав обучающихся – право на качественное образование.

ЛИТЕРАТУРА:

1.Акимова М.К. и др. Индивидуальность учащегося и индивидуальный подход.-М., 1992.
2.Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса.-М.:Просвещение,1982.
3.Кирсанов А.А. Индивидуализация учебной деятельности как педагогическая проблема.-Казань, 1982.
4.Селевко Г.К. и др. Дифференциация обучения. - Ярославль, 1995.
5.Муратхожина Е.В., Загравская Е.В., Камбалина С.В. Сборник «Уроки химии в режиме ТИСО».

«САУКЕЛЕ: ВДОХНОВЕНИЕ ТРАДИЦИЕЙ И ТЕХНИКА ИСКУССТВА ИЗ НИТИ В КАЗАХСКИХ ГОЛОВНЫХ УБОРАХ»

Мулкубаева Мариям Ембергеновна
Учитель художественного труда
КГУ «Лицей-интернат «БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» для одаренных девочек»
Управления образования Павлодарской области
mariam_e@mail.ru

Аннотация: Данная статья посвящена созданию уникальных головных уборов в казахском национальном стиле, используя авторскую ниточную технику из нитей. В ней представлены работы в виде уникальных авторских головных уборов, которые сочетают в себе национальный стиль и творческое мастерство. Эти работы имеет значение для сохранения и продвижения культурных традиций, развития рукоделия и дизайна, а также для укрепления культурных связей и идентичности в многонациональном Казахстане. Статья также исследует сочетание традиционных методов с современным дизайном, подчеркивая их значение для сохранения культурного наследия и привлекательности для современной аудитории.

Аннотация: Бұл мақала авторлық жіп техникасын пайдалана отырып, қазақтың ұлттық нақышында бірегей бас киімдер жасауға арналған. Онда ұлттық нақыш пен шығармашылық шеберлікті үйлестіретін бірегей дизайнерлік бас киім үлгісіндегі

туындылар ұсынылған. Бұл жұмыстардың мәдени дәстүрлерді сақтау және насихаттау, қолөнер мен дизайнды дамыту, сондай-ақ көпұлтты Қазақстанда мәдени байланыстар мен бірегейлікті нығайту үшін маңызы зор. Мақалада сонымен қатар дәстүрлі әдістердің заманауи дизайнмен үйлесуі зерттеледі, олардың мәдени мұраны сақтаудағы және заманауи аудиторияны тартудағы маңыздылығы көрсетіледі.
Annotation: This article is devoted to the creation of unique headdresses in the Kazakh national style, using the author's thread technique. It presents works in the form of unique designer headdresses that combine national style and creative skill. These works are important for the preservation and promotion of cultural traditions, the development of handicrafts and design, as well as for strengthening cultural ties and identity in multinational Kazakhstan. The article also explores the combination of traditional techniques with contemporary design, highlighting their importance in preserving cultural heritage and appealing to modern audiences.
түйін сөздер мәдениет, сәукеле, технология, бас киім, дизайн, мәдени мұра
ключевые слова: культура, саукеле, техника, головной убор, дизайн, культурное наследие
keywords: culture, saukele, technology, headdress, design, cultural heritage

Саукеле – это не просто головной убор в казахской культуре, это настоящее произведение искусства, связанное с традициями и мастерством. В этой статье мы погрузимся в мир уникальных казахских саукеле, рассмотрим их изготовление с использованием авторской техники «нити» и узнаем больше о значении этих прекрасных аксессуаров.

Моя авторская техника изготовления казахских головных уборов из нитей представляет собой инновационный подход к сохранению традиционных элементов в новом контексте. Эта техника предоставляет возможность мастерицам воплощать оригинальные идеи, сочетая традиционные методы с современным творческим подходом.

Идея создания головных уборов пришла спонтанно и вызвала интерес, и даже появились последователи.

Используя различные виды нитей, в том числе шерсть, хлопок, шелк и другие материалы, мастерицы могут создавать уникальные узоры, отражающие дух казахской культуры. Это позволяет не только сохранить наследие и эстетику традиционных головных уборов, но и внести элементы современного дизайна и творчества.

Эта техника дает возможность экспериментировать с цветами, текстурами и формами, подчеркивая красоту и оригинальность каждого созданного головного убора. От простых узоров до сложных, авторская техника нити в изготовлении головных уборов открывает широкие горизонты для творчества и самовыражения мастериц.

Казахские головные уборы, включая саукеле, имеют глубокие исторические корни, простирающиеся на протяжении веков. Они не только являлись защитой от сурового климата, но и служили символами статуса, богатства и национальной принадлежности. Структура, узоры и использование различных материалов в головных уборах отражали региональные особенности и традиции казахского народа. Вместе с тем, эти уборы были неотъемлемой частью праздников, свадеб и других торжественных событий, добавляя красоты и величия в повседневную жизнь казахского общества.

Важно отметить, что сегодня традиционные казахские головные уборы сохраняют свою значимость как символ культурного наследия, хотя они также подвергаются влиянию современных модных тенденций и дизайнерских решений.

Эволюция дизайна головных уборов прошла через различные периоды и влияния. От классических традиционных форм до более современных интерпретаций.

Саукеле можно сравнить разве что... с цветами. Они все прекрасны, и каждое изделие индивидуально. Сколько невест - столько было саукеле. И ни один не повторял другого. По традиции головной убор был самой дорогой деталью наряда невесты. Его шили из самых дорогих тканей, украшали золотом драгоценными камнями, вышивали настоящей золотой и серебряной канителью. У богатых невест на шапочках сверкали

изумруды и рубины, но и беднейшие семьи отдавали последнее, только бы украсить головной убор своей дочери-невесты бирюзой и сердоликом. При этом ни один саукеле не надевался дважды. У казахов еще с древних времен особое отношение к головным уборам. Они никогда не дарят свои шапки другим и не носят шапку с чужой головы. Считается, что вместе с шапкой можно отдать другому свое счастье. Или принять от кого-то чужую головную боль. Потому ни одна мать не передавала свой саукеле дочери. Почему наши предки платили такую высокую цену за совсем нефункциональную деталь наряда, которая надевалась только раз в жизни? Это одна из неразгаданных тайн традиций степного народа.

К концу XIX века стоимость иных саукеле доходила до тысячи рублей - что в эквиваленте равнялось ста породистым скакунам. Конечно, не все невестины шапочки стоили таких головокружительных сумм. Но в приданом невесты саукеле традиционно был самым дорогим элементом.

Вернемся к нашей технике «нити» этот материал обладает преимуществами водостойкости и долговечности.

Использование синтетических нитей, вместо традиционных материалов при создании национальных головных уборов, связано с доступностью современных материалов, их устойчивостью к износу и особыми характеристиками, такими как яркие цвета или разнообразие текстур. Такие изменения в материалах могли вызвать дискуссии относительно сохранения аутентичности и традиций, поскольку это изменяет характер и внешний вид традиционных головных уборов. Но, результат нас обрадовал, так мы получили много положительных отзывов.

У многих учениц это вызвало интерес, и мы решили создать кружок в лицее. Продвижение традиционных головных уборов через выставки, мероприятия может привлечь внимание молодого поколения и вдохновить их на интерес к своей культуре. Планируем выставку будущих работ.

В каждом созданном саукеле прослеживается не только искусство и мастерство, но и частичка души мастера, вложенная в каждый узор и шов. Эти удивительные головные уборы не только являются символом казахской культуры, но и свидетельствуют о том, как традиционные техники искусства сочетаются с авторским видением, создавая что-то уникальное и вдохновляющее. В их изготовлении каждая нить становится нитью истории, соединяя нас с богатым культурным наследием Казахстана.

Рисунок 1

Рисунок 2

Рисунок 3

ЛИТЕРАТУРА

1) Методическое пособие по изготовлению девичьего головного убора Такия, по авторской технике «Нити», автор МулкубаеваМ.Е
2) Художественные традиции казахского национального костюма в современной практике дизайна одежды ВОЛОДЕВАЮ. Н. А.// «Простор». - Алматы, 2009. - № 10. – С. 178-183
3)https://yandex.kz/video/preview/13480453363342239057?tmpl_version=releases%2Ffrontend%2Fvideo%2Fv1.1188.0%235cffa74950d6bf707280e198691eb3201f1ed19f
4)https://yandex.kz/video/preview/9145193850025651834?tmpl_version=releases%2Ffrontend%2Fvideo%2Fv1.1188.0%235cffa74950d6bf707280e198691eb3201f1ed19f

«АКТ-НІ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ --- САПАЛЫ БІЛІМНІҢ ЖОЛЫ»

Уахиева Жазира Кусаиновна
Қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі
Павлодар облысының Білім беру басқармасы «Дарынды қыз балаларға арналған «БІЛІМ- ИННОВАЦИЯ» лицей –интернаты» КММ
uahieva_zhazira@mail.ru

Аннотация: Қазіргі таңда ең өзекті болып отырған бірден-бір мәселе - заман ағымынан қалыспай, бәсекеге қабілеттілікті дамыту. Болашақ ұрпақтың келер күнінің кемел, таңының арайлы болуы білім беру жүйесінің дұрыс жолға қойылуымен байланысты. Ал білім жүйесіндегі негізгі мақсаты – бәсекеге қабілетті, сауатты маман дайындау. Осы орайда ақпараттық коммуникалық технологияларды қолдану маңызды. Мақалада журналистика саласында, жалпы тіл сабақтарында АКТ дұрыс пайдалану жолдары мен әдістері ұсынылып отыр.
Один из наиболее актуаленьных вопросов сегодняшнего образования – идти в ногу со временем и развивать конкурентоспособность. Идеальное и светлое будущее будущего поколения зависит от правильной реализации системы образования. А главная цель системы образования – подготовить конкурентоспособного и компетентного специалиста. В связи с этим важно использовать информационно-коммуникационные технологии. В статье представлены пути и методы правильного использования ИКТ в сфере журналистики и на уроках языковедения.
The only issue that is the most urgent today is to keep up with the times and develop competitiveness. The perfect and bright future of the future generation depends on the correct implementation of the education system. And the main goal of the education system is to prepare a competitive and competent specialist. In this regard, it is important to use information and communication technologies. The article presents ways and methods of correct use of ICT in the field of journalism and general language classes.
түйін сөздер: ақпараттық коммуникациялық технологиялар, техникалар, ұялы телефондар, компьюьер, ноутбук, интернет

ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, оборудование, мобильные телефоны, компьютер, ноутбук, интернет
keywords: information and communication technologies, equipment, mobile phones, computer, laptop, Internet

Мектеп – болашақты дамытатын, алға ұмтылдыратын орта болса, оның жүрегі - мұғалім. Жай ғана мұғалім болу емес, бала жүрегіне жол тауып, жас өркеннің шамшырағының жануына себепші болу арқылы Ұстаз деген ұлы атқа ылайық болу көп жетістіктерге жол ашатыны анық. Ұстаздың негізгі мақсаты – сабақтың сапасын көтеру, түрін жетілдіру, оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру, олардың өздігінен ізденуін, танымын қалыптастыру, болашақ өмірлеріне қажетті дағдыларды қалыптастыру. Осы аталған мақсаттарға жетудің бірден бір жолы – оқытудың жаңа технологияларын қолдану. Осындай аса қажетті технологиялардың бірі – ақпараттық-коммуникациялық технологиялар. АКТ-ны игеру қазіргі заманда әрбір жеке тұлға үшін қажетті шартқа айналды. Ақпараттық технология – қазіргі компьютерлік техника негізінде ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу, тасымалдау істерін қамтамасыз ететін математикалық, кибернетикалық тәсілдер мен қазіргі техникалық құралдар жиыны.

АКТ-ның басты мақсаты – оқушыны қазіргі заман сұранысына сай, дербес компьютердің құралдарын қажетті деңгейде пайдаланатын жан - жақты дара тұлға ретінде тәрбиелеу, анығырақ айтар болсақ, оқушыны ақпараттық қоғамға бейімдеу. АКТ құралдарымен жұмыс істеу оқушыларды ізденімпаздыққа, ұқыптылыққа, нақтылыққа, дәлдікке, берілген тапсырмалардың нәтижелі орындалуына, басты мәселеге назар аудара білуге баулиды, сондай-ақ, АКТ құралдарымен жұмыс істеу барысында оқушылардың өзінің жеке өмірін, іс-әрекеті мен әр қадамын алдын-ала және дұрыс жоспарлауға, дұрыс шешімді жедел түрде қабылдай алуға дағдыландырады .

Қазіргі уақыт кез-келген мұғалімінің АКТ-ны жиі пайдалануын талап етуде. Барлық техникалар - компьютер, ноутбук, электронды оқулықтар, видеопроектор, ұялы телефон, планшет, ауқымды ақпаратты сақтағыш құрылғылар, интербелсенді тақта, фотоаппарат, интернет, т.б. мұғалімге де, оқушыға да сапалы білімге қол жеткізуге көмектесетін аса қажет дүние. АКТ-ны қолдануда оқу үрдісінің тиімділігін қамтамасыз ету үшін көрнекіліктер мен құралдарды бір қалыптылықты пайдаланбай, деңгейлер бойынша (білу, пайдалану, қолдану) оқушылар әрекетін алмастырып отыру аса қажет. Ақпараттық технологияларды пайдаланғанда баланың ойлау (зерделеу) қабілетін дамытуға бағыттау басты назарда болуы тиіс.

Әр мұғалім АКТ-ны сабақтың кез келген кезеңінде тиімді қолдана білуі басты шарт дер едім. Жаңа сабақты түсіндіру кезеңінде тақырыпқа байланысты ұялы телефон не ноутбук, планшет арқылы интернет желісінен жаңа мәліметті ұжымдасқан түрде іздеу оқушыға тың ақпараттармен танысуға зор мүмкіндік береді. Осылайша оқушылар білімге, білмекке құштарлығын арттыра алады. Қазақ әдебиеті сабағында ақын- жазушылар жайлы тың деректер оқушыны терең жұмыс істеуге, көлемді шығармаларды оқуға, көркем әдебиет әлеміне жетелейді. Осылайша оқушылар өзара пікір алмасып, бір-бірінен интернет желісін қолдану жолдарын үйренеді, алған материалды іріктеуге, талдауға, қолдануға, ортақ нәтиже шығаруға дағдыландырады.

Видеороликтер мен презентацияларды демонстрациялау оқушы қиялын жетілдірумен қатар, абстрактілі ойлауды, оқытылатын оқу материалына және пәнге қызығушылықты арттырады. Презентациялар бір жағынан оқушыларға жаңа материалды (иллюстрация, фотосуреттер, бейнелік, дидактикалық материалдар, т. с. с.) көрнекті түрде көрсету құралы болса, екінші жағынан мұғалімдерге осы материалдарды және оны қолдану арқылы сабақты меңгерту процесін жеңілдетеді.

Акт-ні әр баланың жеке қабілетін ескере отырып пайдалану мұғалімнің басты назарында болған жөн. Себебі сабақтағы санаулы уақытты тиімді пайдалану сапалы білімнің бірден-бір кепілі десе болар. Сонымен қатар қазақ тілі, қазақ әдебиеті

сабақтарында үлкен тарауды қайталау, қорытындылау мақсатында берілетін тест тапсырмаларына оқушы алдын ала дайындалуы үшін флеш-картаға сақтап беру жолдарын қарастыру да көп нәтиже береді. Осы арқылы оқушы қандай бағытта және қандай тақырыптарға дайындық қажет екендігін түсінетін болады.

Ұялы телефонның диктофонын пайдалана отырып, оқушыларға журналист роліне еніп сұхбат алу тапсырмасын ұсыну оқушы үшін аса қызық дүние. Журналист рөліндегі оқушының жанына фотоаппаратымен репортерді қосу оқушының қиялын дамытып, болашақты жоспарлауына септігін тигізетін тәсіл дер едім.

Жалпы алғанда, АКТ - ны пайдалану арқылы оқушы жаңа заманауи құрылғылармен жұмыс жасауды үйренді, оқушының білім беру үрдісінде шығармашылық қабілетін дамытуға мүмкіндік берді. АКТ-ны сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, жаңа материалды жеңіл меңгеретін болды. Сонымен қоса, оқушыларының оқуға, білім алуға деген ұмтылысы арттырса, оқу тапсырмаларын қиындық деңгейі бойынша реттеп, қажеттісін таңдауға мүмкіндігі болады. АКТ-ні тиімді пайдалану оқушының еркін ойлауына мүмкіндік беріп, ұжымдық іс - әрекетке тәрбиеледі. Өскелең ұрпақтың тілінің жатық болуы, шұрайлы тіліміздің байлығын оқушы бойына жинай білуі, жан - жақты ізденушілігінің арытуы, заман көшіне ілесе алаты тұлға болып қалыптасуы мұғалімнің шеберлігіне байланысты болмақ.

EXPLORING EFFECTIVE STRATEGIES AND TECHNIQUES FOR INCORPORATING LESSON STUDY IN ENGLISH LANGUAGE CLASSROOMS
ИЗУЧЕНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ СТРАТЕГИЙ И МЕТОДОВ LESSON STUDY В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА
АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА LESSON STUDY ЕНГІЗУДІҢ ТИІМДІ СТРАТЕГИЯЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІН ҮЙРЕНУ

A.Z. Nurzhumbayeva
“BILIM-Innovation” high school for gifted girls, Pavlodar
nurzhumbayeva@gmail.com

Abstract. The article explores effective strategies for incorporating Lesson Study in English language classrooms, highlighting its importance in enhancing teaching practices and improving student outcomes.
Аңдатпа. Мақалада ағылшын тілі сабақтарында Lesson Study енгізудің тиімді стратегиялары қарастырылады, олардың оқыту тәжірибесін жетілдірудегі және оқушылардың нәтижелерін жақсартудағы маңыздылығы атап өтіледі.
Аннотация. В статье исследуются эффективные стратегии включения Lesson Study в преподавании английского языка, подчеркивается их важность для совершенствования практики преподавания и улучшения результатов учащихся.
Key words:Lesson Study, English language teaching, collaborative planning, observation, reflective analysis, professional development, cultural diversity, teaching strategies, student engagement, continuous improvement.
Кілтті сөздер: сабақты зерттеу, ағылшын тілін оқыту, бірлескен жоспарлау, бақылау, рефлексиялық талдау, кәсіби даму,мәдени әртүрлілік, оқыту стратегиялары, студенттерді тарту, тұрақты жетілдіру, жағдайлық зерттеу.
Ключевые слова: исследование урока, преподавание английского языка, совместное планирование, наблюдение, рефлексивный анализ, профессиональное развитие, культурное разнообразие, стратегии преподавания, вовлечение учащихся, постоянное совершенствование.

Introduction:

Language learning is an ever-evolving process that requires innovative and effective teaching strategies to ensure students' success. One such approach that has gained popularity in recent years is Lesson Study. Originally developed in Japan, Lesson Study is a collaborative professional development model that focuses on improving teaching practices through lesson observation, reflection, and joint planning. This article will explore the benefits of incorporating Lesson Study in English language classrooms and provide effective strategies and techniques for enhancing language learning through this pedagogical approach. [1,38]

In today's modern educational landscape, teacher autonomy, creativity, and innovation play vital roles in creating engaging and effective lessons. To accomplish this, many educators turn to a collaborative professional development approach known as Lesson Study.

Benefits of Lesson Study in English Language Classrooms:

Implementation of lesson study in teaching English can be a highly effective professional development approach for teachers. Lesson study is a collaborative process, rooted in Japanese educational traditions, where teachers work together to plan, teach, observe, and reflect on a specific lesson.[2,117]

In the context of teaching English, lesson study can be particularly valuable as it allows teachers to focus on specific language learning goals and develop effective instructional strategies. The process starts with a team of teachers selecting a specific topic or language skill to teach, such as writing a persuasive essay or practicing conversational skills.

During the planning phase, the team identifies the learning objectives, determines the content and activities, and creates a detailed lesson plan. The lesson plan includes step-by-step instructions, materials needed, and assessment methods to measure student learning. The team can also discuss potential challenges and brainstorm strategies to address them.

Once the lesson plan is finalized, one teacher from the team takes on the role of the lead teacher and teaches the lesson to a group of students. The other team members observe the lesson, taking notes, and focusing on specific aspects they are interested in. This could include observing students' engagement, understanding of the content, or their use of language.

After the lesson, the team reconvenes to debrief and reflect on the teaching and learning process. Each member shares their observations and insights, discussing what worked well and what could be improved. The group collaboratively analyzes student work, discusses student feedback, and reflects on the effectiveness of the lesson in achieving the learning goals.

Based on the reflections and insights gained from the lesson, the team can make revisions to the lesson plan, instructional strategies, or assessment methods. They can also decide to repeat the lesson with another group of students, further refining their practice.

The benefits of lesson study in English language classrooms include enhanced teacher collaboration, improved instructional strategies, increased student engagement, and better student learning outcomes. Lesson study provides a structured and systematic approach for teachers to continuously improve their teaching practices and meet the specific needs of their English language learners.

Lesson study in teaching English has several benefits: firstly, it promotes collaboration and collective learning among teachers. By working together, teachers can benefit from the varied experiences, perspectives, and expertise of their colleagues. Additionally, lesson study provides a safe and supportive environment for teachers to experiment with new instructional approaches and take risks.[4,147]

Another advantage is the focus on student learning. Through lesson study, teachers can gain a deeper understanding of how students learn and can tailor their instruction to meet their unique needs. Lesson study also promotes ongoing professional learning and growth as teachers continually refine and expand their teaching repertoire based on the lessons they observe and the feedback they receive from their colleagues.

Collaboration and shared expertise: Lesson Study encourages teachers to collaborate and share their expertise, allowing them to collectively develop and refine teaching strategies. By

working together, teachers can pool their knowledge and experiences to create more effective lessons that address the diverse needs of their students.

Professional development: Lesson Study provides a structured framework for continuous professional development. Engaging in Lesson Study allows teachers to reflect on their teaching practices, receive feedback from colleagues, and identify areas of improvement. This process helps teachers refine their instructional techniques, deepen their subject knowledge, and ultimately enhance their language teaching skills.

Student-centered approach: Lesson Study promotes a student-centered approach to learning. By focusing on the needs and interests of their students, teachers can design lessons that cater to different learning styles and preferences. Lesson Study encourages teachers to tailor their instruction to meet the unique learning needs of each student, ensuring greater engagement and learning outcomes.[6]

Effective assessment and feedback: Lesson Study allows teachers to assess students' language proficiency levels and design appropriate instructional strategies accordingly. By incorporating formative assessment techniques, teachers can gather feedback on student progress during the lesson, enabling them to make real-time adjustments and provide immediate feedback. This approach fosters a supportive learning environment where students are encouraged to take risks, make mistakes, and actively participate in their language learning journey.[3,58]

Strategies and Techniques for Incorporating Lesson Study in English Language Classrooms:

Pre-lesson discussion and planning: Before implementing a lesson, it is essential to engage in a pre-lesson discussion and planning session. Teachers should discuss the specific language objectives, consider appropriate materials and resources, and agree on instructional techniques and strategies. This collaborative planning phase ensures alignment of goals and objectives, resulting in a more cohesive and effective lesson.

Lesson observation and data collection: During the lesson, observers should focus on collecting data related to students' engagement, participation, and language production. Observers can use a variety of tools, such as checklists or anecdotal records, to gather qualitative and quantitative data. This data collection process helps identify areas of strength and areas that require improvement, enabling teachers to reflect and refine their instructional practices.[5]

Post-lesson reflection and analysis: Following the lesson, teachers and observers should engage in a reflective discussion, analyzing the data collected and evaluating the effectiveness of the lesson. This collaborative reflection phase allows teachers to identify what worked well, what needs improvement, and what adjustments can be made to enhance future lessons. Reflection helps teachers make informed decisions and implement evidence-based instructional strategies.

Peer feedback and support: Lesson Study relies heavily on peer feedback and support. Teachers should provide constructive feedback to their colleagues, highlighting strengths and offering suggestions for improvement. Peer feedback fosters a culture of collaboration and continuous improvement, allowing teachers to benefit from different perspectives and expertise. This supportive environment encourages professional growth and leads to enhanced language learning outcomes.

Incorporating technology: Lesson Study can be further enhanced by incorporating technology into English language classrooms. Teachers can utilize digital tools and platforms to engage students in interactive activities, provide instant feedback, and facilitate collaborative learning. Technology allows for more personalized and adaptive learning experiences, catering to the diverse needs and preferences of students.

Conclusion:

Lesson Study offers numerous benefits for enhancing language learning in English language classrooms. By fostering collaboration, promoting professional development, and encouraging student-centered instruction, Lesson Study provides a platform for continuous improvement and growth. Incorporating effective strategies and techniques, such as pre-lesson planning, data collection, reflective analysis, peer feedback, and technology integration, further

enhances the impact of Lesson Study in language education. By embracing Lesson Study, educators can create dynamic and engaging learning environments that empower students to achieve their full language proficiency potential. Lesson Study offers a powerful framework for empowering teachers and unleashing their potential in the context of teaching English at school. By embracing Lesson Study, educators can enhance their autonomy in decision-making, foster creativity, and develop innovative strategies. Ultimately, this collaborative approach elevates the quality of English instruction, enriches students' learning experiences, and cultivates a culture of professional growth within the educational community.

LITERATURE

1. Dudley, P. (2014). Lesson study research and practice in mathematics education Improving Practice through Lesson Study: a handbook for head teachers, leading teachers and subject leaders.
2. Fernandez, C., & Yoshida, M. (2004). Lesson study: A Japanese approach to improving mathematics teaching and learning.
3. Johnson, B., & Golombek, P. (2017). Research on second language teacher education: A sociocultural perspective on professional development.
4. Lewis, C. (2015). What is improvement in lesson study? Educational Action Research, 23(2), 147-162.
5. Stigler, J. W., & Hiebert, J. (2009). The teaching gap: Best ideas from the world's teachers for improving education in the classroom. Free Press. archive.org.
6. Methods and Approaches in Language Teaching: CLT, TPR, TBL (eslspeaking.org).Arsava, E. M., & Tan, O. S. (2012). Lesson study: from Japanese teaching improvement to international research agenda. Educational researcher, 41(5), 211-213. (eslspeaking.org)

ТАРИХ САБАҒЫНДА ТӘЖІРИБЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

ПОВЫШЕНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ НА УРОКЕ ИСТОРИИ

INCREASING FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS THROUGH PRACTICE-ORIENTED TASKS IN THE HISTORY LESSON

Есмакаева Гульмира Болатовна
Павлодар облысының «Дарынды қыз балаларға арналған «БІЛІМ-ИННОВАЦИЯ» лицей-интернаты» КММ, Қазақстан
gulmira.esmakaeva@mail.ru

Аннотация: Бұл мақала сабақта практикалық тапсырмаларды енгізу арқылы тарихты оқу процесінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруға арналған. Автор оқу үдерісіне практикалық тапсырмаларды енгізудің тиімді стратегияларын қарастырады және білім алушының ақпаратты өз бетінше талдау және синтездеу дағдыларын дамытуға көмектесетін нақты тапсырмалардың мысалдарын ұсынады.
Данная статья посвящена повышению функциональной грамотности обучающихся в процессе изучения истории через внедрение практических задач на уроке. Автор рассматривает эффективные стратегии внедрения практических задач в учебный процесс и предлагают примеры конкретных заданий, способствующих формированию у обучающихся навыков самостоятельного анализа и обобщения информации.

This article is devoted to improving the functional literacy of students in the process of studying history through the introduction of practical tasks in the classroom. The author examines effective strategies for introducing practical tasks into the educational process and offers examples of specific tasks that help students develop the skills of independent analysis and synthesis of information.
түйін сөздер: функционалдық сауаттылық, сыни ойлау, ашық, жабық тапсырмалар, көшбасшы
ключевые слова: функциональная грамотность, критическое мышление, открытые и закрытые задания, лидер
keywords: functional literacy, critical thinking, open and closed tasks, leader

Менің ойымша қазіргі мектептегі басым мақсат: қоршаған ортамен белсенді қарым-қатынасқа түсуге, өз бетімен білім алып, өзін-өзі дамытуға дайын тұлғаны дамыту. Өз бетінше оқуға қол жеткізу үшін баланың бақылау, бағалаушылық қабілетінің болуы маңызды.

Кез келген тапсырмалар түрлері жеті түйінді құзыреттіліктер негізінде жеке тұлғаның тұтас дамуы үшін іргесін қалауы қажеттілігіне негізделген, ал бағалау жүйесі болса, білім мазмұнының жаңару үрдісіне сәйкес келуі тиіс.

Қазіргі уақытта білім алушы қандай болуы керек деген көзқарас түбегейлі өзгеруде. Замануи талаптардың бірі тиісті тақырып бойынша білім көлемін меңгеріп қана қоймай, оны әртүрлі жағдайларда сәтті қолдануы [1, 6 б.]. Тәжірибеге бағытталған тапсырмалар білім алушылардың танымдық қабілеттерін жеке тұлға ретінде қалыптастыруға, қажетті білім, білік, дағдыларды игеруге мүмкіндік береді, яғни функционалдық сауатылықттарын дамыта түседі.

«Қалай оқыту керек?» деген сұрақты өзектілікке ала отырып, сын тұрғысынан ойлануға бағыттайтын тапсырмалар топтамасын өзім әзірлеймін. Оқу мақсаттарын дәл тұжырымдап, үнемі есте ұстау өте маңызды; олардың негізінде тиімді және мәнді практикалық тапсырма әзірленеді. Тапсырма жабық түрдегі немесе ашық түрдегі тапсырма болуы мүмкін. Тапсырманың әр түрі нақты оқу мақсатына жету үшін қажетті және өзекті болып саналады. Тапсырманың дидактикалық мазмұныны сақталған жағдайда жабық тапсырмалардың ішкі құрылымы әр алуан болуы мүмкін. Бұр бір дидактикалық материал негізінде сандық және сапалық сипаттамалары әртүрлі бірнеше тапсырма дайындауға мүмкіндік береді. Ашық тапсырмалардың көптүрлілігі – білім алушының қабілетін есепке ала отырып, дифференциациялық оқытуды ұйымдастыра алатын тапсырмалар жинағы. Түрлі деңгейдегі ашық тапсырмалар оқушының өзіндік әрекеттерін, дербес жұмыс жасау және танымдық қабілеттерін артады [2, 14 б.].

Мақсаты: Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру үшін ашық, жабық тапсырмалар жинағы арқылы қоғамның сауатты, креативті, көшбасшы тұлғасын қалыптастыру, сонымен қатар тарихи процестерді жүйелі қабылдауын, талдау дағдыларын, сыни тұрғыдан ойлауын дамытуға бағыттау.

Міндеті: тарих мазмұны жайлы білімін қалыптастыру; оқушының жеке жұмысын бағалау; зерттеу жұмысын жүргізу; қарым-атынас жасаудың түрлі тәсілдерін қолдану; өзін және өзара бағалау; сын тұрғысынан талдау.

Блум таксономиясы оқуды күрделілік деңгейінің өсуі бойынша алты танымдық деңгейге бөлінеді. Оқу мақсаттарын Блум таксономиясы бойынша жіктеуде бағалау критерийлерін құруда мұғалім басшылыққа алатын зат есім мен етістіктерді дұрыс қолдану маңызды [3, 19 б.].

Жаңашылдығы: Алғаш рет бір оқулық және хрестоматия негізінде авторлық ашық және жабық тапсырмалар жинағы әзірленді, бұл оқушылардың көзқарасын толығымен өзгертуге мүмкіндік береді.

Қазақстан тарихы бойынша оқушының функционалдық сауаттылығын арттыру мақсатында мәнмәтіндік тапсырмалар ұсынылды.

Тарих сабағында білім алушылардың оқу-танымдық құзыреттілігін диагностикалауға арналған көп деңгейлі тапсырмаларды енгізу оқу үдерісін дамытады. Педагогтерді білім алушылардың қабілеті мен білімінің әртүрлі деңгейлеріне бейімдеуге арналған құнды құралдармен қамтамасыз етеді.

Мен 25 жыл бойы тарих және география пәндерін қатар берудемін. Биылғы оқу жылында педагог-шебер біліктілік санатын қорғап шықтым. Жеке тәжірибемде 2018 жылдан бастап ашық және жабық тапсырмаларды өзім құрастырып, үздіксіз сабақта пайдаланудамын. Дәлел ретінде 2020 жылы республика көлемінде география пәнінен тапсырмалар жинағы таратылды. Қазіргі уақытта Қазақстан тарихы бойынша жинақ өзге мектептерде тәжірибе пайдалануда.

Жан-жақты дамуды ынталандыру: тапсырмаларды талдау, салыстыру, зерттеу сияқты әр түрлі әрекет түрлерін қамтуы мүмкін, бұл оқушылардың жан-жақты дамуына ықпал етеді [4, 34 б.].

Құзыреттердің тиімді диагностикасы: тапсырмаларды қолдану оқушылардың оқу-танымдық құзыреттілік деңгейін дәлірек диагностикалауды қамтамасыз етеді. Бұл оқу үдерісіне неғұрлым мақсатты түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

Мотивацияны құру: тапсырмалар оқушылардың әртүрлі топтарын ынталандыру мен қызығушылықты қамтамасыз ету үшін құрылымдалған болуы мүмкін. Бұл сабаққа белсенді қатысуға мотивация жасауға көмектеседі.

Сыни тұрғыдан ойлауды дамыту: тапсырмалар талдау мен сыни ойлауды қажет етеді. Бұл оқушылардың өз бетінше ойлау қабілетін дамытуға көмектеседі [5, 42 б.].

Әртүрлі контексттерде қолдану: Зерттеу барысында әзірленген ұсыныстар мен алгоритмдердің мұғалімдер үшін практикалық мәні бар және әртүрлі білім беру контекстінде сәтті қолданылуы мүмкін.

Тарих пәні бойынша көп деңгейлі тапсырмаларды қолдану оқытудың сапасын арттырып қана қоймайды, сонымен қатар оқушыларының оқу-танымдық құзіреттіліктерін диагностикалау және дамытудың тиімді болуына ықпал етеді.

Теориялық маңыздылығы:

Оқушылардың дербестігін дамыту: Тарихи құжаттарды пайдалану оқушыларды ақпаратты өз бетінше іздеуге ынталандырады. Дайын ақпаратты жай ғана қабылдаудың орнына, олар бастапқы дереккөздерді зерттеу, талдау және бағалау дағдыларын дамыта алады.

Аналитикалық дағдыларды дамыту: Тарихи құжаттар күрделі болуы мүмкін және терең талдауды қажет етеді. Мұндай дереккөздермен жұмыс жасай отырып, оқушылардың сыни ойлауы мен негізгіні екіншіден ажырата білу қабілетін дамытады [6, 18 б.].

Практикалық маңыздылығы:

Пәнаралық байланыс: Оқытуда тарихи құжаттарды пайдалану әртүрлі пәндер арасында байланыс орнатуға көмектеседі. Мысалы, тарих сабағында оқушылар басқа пәндерде де пайдалы болуы мүмкін мәтінді өңдеу, аналитикалық ойлау және сыни бағалау дағдыларын дамыта отырып, тарихи оқиғаларды зерттей алады.

Негізгі дағдыларды дамыту: қорытындыларды талдау, сыни ойлау, зерттеу және әртүрлі зерттеу салаларында қолданылатын ақпаратты өңдеу сияқты жалпы дағдыларды қалыптастыруға көмектеседі.

Заманауи технологияға бейімделу: тарихи құжаттармен жұмыс істеу кезінде заманауи технологияны қолданғанда, бұл технологияны оқыту процесіне кіріктіруге тырысатын мұғалімдер үшін де пайдалы болуы мүмкін.

Оқу-әдістемелік құралдан күтілетін нәтиже:

Патриоттық тәрбие: көпмәдениетті және көпконфессиялы қоғам шеңберінде азаматтық бірегейлікті санаға ерекше мән бере алады. Негізгі аспектілердің бірі – Отаны – еліміздің жетістіктеріне, оның ішінде ғылым, өнер, спорт, техника салаларына, еңбек жетістіктеріне құндылық көзқарасын қалыптастыра алады. Тәрбиенің маңызды элементі – мемлекеттік рәміздерге, мемлекеттік мерекелерге, тарихи және табиғи мұраларға,

ескерткіштерге құрметпен қарайды. Туған елде тұратын түрлі халықтардың салт-дәстүрін құрметтеуге де ерекше мән береді.

Метапәндік нәтижелер:

Негізгі логикалық операцияларды меңгеру: Оқушылар кестелер мен сызбалар түрлерін пайдалана отырып, тарихи фактілерді жүйелеуге және қорытындылауға үйрене алады. Тарихи құбылыстардың өзіне тән белгілерін анықтай алады. Оқиғалардың себеп-салдарлық байланыстарын аша алады. Тарихи фактілер мен оқиғаларды талдау негізінде қорытынды жасау және дәлелдеу қабілеті дами түседі.

Когнитивтік мәселені анықтау: білім алушы зерттеу іс-әрекетіне негіз бола алатын нақты когнитивтік сұрақтарды анықтауға және тұжырымдауға үйрене алады. Мәселені шешу жолын белгілеп, тарихи материалды таңдай алады. Білім алушыда берілген мәселені шешудің стратегиясын жоспарлау және таңдау дағдысы қалыптаса алады [4, 45 б.].

Пәндік нәтижелер:

Хронологияны білу, хронологиямен жұмыс істеу: тарихтағы негізгі процестер мен маңызды оқиғалардың хронологиялық шеңбері мен кезеңдерін көрсете біледі.

Тарихи фактілерді білу, фактілермен жұмыс істеу: Аса маңызды тарихи оқиғалардың орнын, жағдайларын, қатысушыларын, нәтижелерін сипаттау шеберлігі арта түседі.

Тарихи картамен жұмыс: Аңыз бойынша тарихи картаны оқу дағдысы.

Тарихи картадан мемлекеттердің аумақтарын, халықтың маңызды топтарының қозғалу жолдарын, маңызды оқиғалар орын алған жерлерін және т.б. табу және көрсету мүмкіндігі арта түседі.

Тарихи дереккөздермен жұмыс: Әртүрлі көздерден алынған деректерді салыстыру, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау мүмкіндігі арта түседі.

Талдау, синтез: Факті (оқиға) мен оның сипаттамасын (қайнар дерек, тарихшының фактісі) ажырата біледі. Тарихи оқиғаларды, құбылыстарды салыстыра білу, олардың ортақтығы мен айырмашылығын дәлелдей алады.

Ең маңыздысы, сабақты өткізудің белсенді стратегиялары оқушылардың оқытылатын пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың шығармашылық дербестігін дамытуға және әртүрлі білім көздерімен жұмыс істеуге үйретуге мүмкіндік берді. Ең бастысы, олар оқушыны оқуға ынталандырады. Тарих пәнінен білім сапасы да 80-100 пайызға дейін көтерілді.

Апробация қорытындысы: оқушының функционалдық сауаттылығын арттыруға арналған тапсырмалар өте сапалы, құнды және тиімді нәтиже беруде.

Тапсырмалар түрлері оқушының тапсырманы орындау кезінде қажетті деңгейдегі оқу нәтижелеріне жақындауға мүмкіндік бере отырып, әр сатыда білім деңгейінің сапасын қамтамасыз етеді. Білім алушылар өзінің біліміндегі ақаулықтарын өз бетінше және саналы анықтап, мұғаліммен бірге оларды жою бойынша жұмыс жүргізеді. Педагогикалық технология түрі пәндік білімнің неғұрлым сапалы және саналы түрде меңгерілуіне, біліктілігі мен қабілеттерін мақсатты түрде қалыптастыруға ықпал етуіне, пәнді оқып-білу қабілетінін дамуына, оқушылардың психикалық және шығармашылық дамуынын оң әсеріне, тәуелсіздік, белсенділік, жауапкершілік өсуіне бастама болады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Оқушылардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау жүйесін енгізудің әдіснамалық және оқу-әдістемелік негіздері. Әдістемелік құрал.-Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015. - 58 б.

2. Негізгі және жалпы орта мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық. Оқу-әдістемелік құрал.-Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2016. -54 б.

3. Критериалды бағалаудың кіріктірілген моделі. Әдістемелік ұсыныстар. -Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ. Білім сапасын бағалау департаменті, 2013.-36 б.
4. «Қазақстан тарихы» және «Дүниежүзі тарихы» пәндері бойынша «Бағалауға арналған тапсырмаларды әзірлеу және сараптау» педагог кадрлардың біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы. Тренерге арналған нұсқаулық.-Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2018.-123б.
5. Қазақстан тарихы (XX ғасырдың басынан Екінші дүниежүзілік соғыс аяқталғанға дейін). Жалпы білім беретін мектептің 9 (8)-сыныбына арналған оқулық/ З.Е. Қабылдинов, М.Д. Шаймерденова, Е.М. Куркеев. – Алматы: Атамұра, 2019. – 192 бет.
6. Қазақстан тарихы. Хрестоматия 9 (8) (XX ғасырдың басынан Екінші дүниежүзілік соғыс аяқталғанға дейін). Алматы «Атамұра» 2019 Құрастырғандар: З.Е. Қабылдинов, Р. Оразов. – Алматы, 2019. – 96 бет.
7. https://alashainasy.kz/tul/bakyitjan-karataev-algashkyi-zanger-deputat-jane-komissar-28069/

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЕСЕП ШЫҒАРУ БАРЫСЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПАСТЫРУ

Нишанова Ш.М.
Магистр аға оқытушы
«Ә.Науаи атындағы №17 жалпы білім беретін мектеп»
коммуналдық мемлекеттік мекемесі Кентау, Қазақстан
Shahlo.2093@mail.ru

Түйіндеме: Мақалада бастауыш сыныпта есеп шығару барысында оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері білімге деген өте белсенді ақыл-ой әрекеті қарастырылады. Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері, мақсаттан әрекетті орындаудың тәсіл-амалдарынан тұрады. Оқу үрдісі оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері негізінде оқушылардың танымдық белсенділігі қалыптасады. Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің ең жоғарғы көрінісі оқушылардың алған білімдерін өмірде пайдалана білуі болып табылады.
Кілтті сөздер: шығармашылық, танымдық, қызығушылық, белсенділік, зерттеу, дағды, іс-әрекет.
Аннотация : Возможности формирования исследовательских навыков у младших школьников в процессе постановки задачи в статье - это очень активная умственная деятельность. Возможности формирования исследовательских навыков у младших школьников, состоит из целенаправленных способов и приемов выполнения действий. Учебный процесс формируется познавательной активностью учащихся на основе возможностей формирования у учащихся исследовательских навыков. Высшим проявлением возможностей формирования исследовательских навыков младших школьников является умение учащихся использовать полученные знания в жизни.
Ключевые слова: творчество, познавательные, интересы, активность, исследования, навыки, деятельность.
Annotation: The possibility of developing research skills in younger students in the process of setting the problem in the article is a very active mental activity. Opportunities for developing research skills in younger students, consists of targeted methods and techniques for performing actions. The educational process is formed by the cognitive activity of students based on the possibilities of developing students ' research skills. The highest manifestation of the possibilities of developing research skills of younger students is the ability of students to use their knowledge in life.

Keywords: creativity, cognitive, interests, activity, research, skills, activity.

Елімізде білім беру жүйесіндегі оң өзгерістер көптеп саналады. Солардың қатарына жеке тұлғаның қасиеттерін, қабілеттерін дамытып, шығармаішылығын, танымдық қызығушылығын, белсенділігін, талантын ұштаудағы оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыруды, оқытудың озық технологияларын пайдалануды жатқызуға болады Қазақстан қоғамының қазіргі даму кезеңінде мемлекеттік әлеуметтік-экономикалық дамуының құдіретті факторы ретінде білім беру жүйесін модернизациялауға ерекше назар аударылып отыр. Мемлекет басшысы білім берудің қолжетімділігін кеңейту қажеттігін атап өткен, “оқу жастарға тек білім беріп қана қоймай, сонымен бірге оларды әлеуметтік бейімделу үдерісінде пайдалана білуге үйретуі тиіс» деген. [1]. Бастауыш сыныпта есеп шығару барысында оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері олардың қасиеттерін дамытуға, танымдық жан қуаттарының оянуына ықпал етіп, ізденісіне, талабын ұштауға білім деңгейін жетілдірудің маңызы ерекше. Бастауыш сыныпта есеп шығару барысында оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері білімге деген өте белсенді ақыл-ой әрекеті болып табыладыОқу үрдісі оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері негізінде оқушылардың танымдық белсенділігі қалыптасады. Есеп шығару барысында бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерін көздейтін мүддесі, білімнің қоғамдық мәнін ұғыну, қоғамға қызмет ету қарқынын үдету қажеттілігі негізінде дамиды. Бастауыш сыныпта оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің ең жоғарғы көрінісі оқушылардың алған білімдерін өмірде пайдалана білуі болып табылады. Бастауыш сыныпта есеп шығару барысында оқушылардың зертеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері, сонымен қатар өзін-өзі саналы түсіну – адамның өзінің сезінуін білдіреді. Есеп шығару барысында бастауыш сыныпта оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері танымдық қызығушылығын дамытады деген Ә.С. Әмірова [2] бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің негізгі екі жүйесі бар деп көрсетеді. Оқушының тәжірибесінің біртіндеп көбеюі, зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері жаңа біліммен және ақпаратпен толықтырылып отырады. Бастауыш сыныпта есеп шығару барысында оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің пайда болуы мен берік бекуіне кең мүмкіндік береді. 2. Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің тереңдеуі және біртіндеп көбеюі, оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің даму жүйесін құрайды деді А.Е.Әбілқасымова [3]. Бастауыш сыныпта келесі дағдыларды меңгерту арқылы мақсатты түрде әлемді тану және оның түрленуін тану үшін тікелей оған қатысты әдістерді меңгертуге жоспарланды. Есеп шығару барысында бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері жұмыс істеу барысыда ескеретін бір жағдай: әлемді эмоционалды-сезімталдықпен меңгерудің арқасында зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері жедел жүреді. Сондықтан да оқушыларды тәрбиелеп жатқан – ата-аналар, педагогтар, үнемі еске сақтауы керек бір жай-оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің қалыптасуы үнемі үздіксіз жүріп жататынын естен шығармау керек. Бастауыш сыныпта есеп шығаруда оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің мынандай белгілерін қарастырған:

- бастауыш сыныпта есеп шығаруда зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің маңыздылығы;
- есеп шығаруда зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің оқушы бойындағы білімдік сипаты ;
- есеп шығаруда зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің білім беру барысында тиімділігі;

Есеп шығару барысында бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері жайлы өз ойларын көптеген ғұламалар еңбектерінде жазып қалдырған.Оның себептерінің бірі қазіргі таңда ғылым мен техниканың дамуына, технология саласының озық жетістіктерінің өндіріске көптеп өзгерістер енгізуіне байланысты бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің білім мен іскерлікті беру қажеттігі туындайды деген Ж.Асанов Ж, Н.П.Әбдіхалықов[4]. Бастауыш сынып оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктеріне үнемі мұғалім, топ ұжымы, ата-ана тарапынан қолдау тауып отыруы тиіс. Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері жас ерекешелігіне, психологиялық даярлығына қарап қалыптастырады. А.Қ. Рысбекова өз еңбегінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің қажеттігін көрсеткен[5]. Мұғалімнің сабақтарында ұтымды уақыт тауып бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерін қалыптастыруға болады. Мұғалім бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктеріне тапсырмаға лайықты жағдайлар іздеп табуы керек. Математика сабағында кейбір практикалық тапсырмаларды орындауда танымдық қызығушылық,белсенділік әрекеттерін арнаға бұрып, өзгертуге болады. Есеп шығару барысында бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің мынандай түрлерін жүргізуге болады.

1 Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптастыру;

2.Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптастыру мүмкіндіктерін талқылау;

3.Бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру бойынша есептер құрастыру;

Бастауыш сынып оқушыларының қызығуы, яғни, сабақ мазмұнының қызғылықты, қызғылықсыз жүргізілуі есептің мазмұнына, оның талаптарына да байланысты. Оқушыларға негізгі білім беруде бағдарламадан бастау алады. Бағдарламада теориялық материалдар ауыр-жеңілдігіне қарай бір-бірімен байланыста, өзара сабақтастықта жүйелі түрде беріледі, оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкестендіріледі. Бағдарламадағы математика пәнінің білім мазмұны мен мақсаты оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптастыру мүмкіндіктерінің оқу-тәрбие жұмысына қойылған талаптарымен ұштастырылады. Сонымен қатар оқушылардың топ бойынша математика пәнін игеретін білімі мен білік, дағдыларына қойылатын талаптар мен пәнаралық байланыста көрсетіледі. Бастауыш сынып оқушыларына математика пәнін оқыту міндеті — жеткіншек ұрпаққа ғылым негіздерінен терең де сапалы, тиянақты білім беру, оларды практикада қолдану қабілеті мен дағдыларын қалыптастыру, яғни оқушылардың танымдық қызығушылығын қалыптастыру бүгінгі күннің негізгі мақсаты болып отыр. Есеп шығару барысында бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері бірдей болмайтындығына байланысты қолданылатын да материалдарды орнымен пайдалану мұғалімнің шеберлігіне байланысты. Оқулық- білім алудың құралы. Оның ең басты міндеті — оқушылардың білімін жетілдіру. Оқулық бағдарламаның негізінде жазылып, оқушыларға берілетін білім мазмұнын құрайды, танымын, білік, дағдыны қалыптастырады.Сонымен қатар сұрау тапсырмаларымен жұмыс жасағанда, үй тапсырмасын орындағанда жетекшілік қызмет атқарады. Сондықтан да мұғалім оқу үдерісінде оқулықты басшылыққа алады. Яғни, «оқулық жақсы сабақ берудің іргетасы» - деп М.Ө. Мұсабеков [6] айтқандай бүгінгі тәуелсіз еліміздің ұлттық қадір-қасиетін сақтауға негіз болатын, үздіксіз білім жүйесінің негізгі сатысы болып табылатын математика оқулығы. Демек,оқушылардың ұйымдастырылған оқу іс әрекетте қызығушылығын арттыруда оқулықтың да өзіндік ролі бар. Оқулытың білім мазмұны мен құрылымының ғылыми тұрғыдан дұрыс бағытта болуын айқындайтын әдістемелік, педагогикалық талаптар мыналар:

- Оқулық мазмұнының бағдарламаға және оқушының жас ерекшелігіне сәйкестігі;

- Оқулық мазмұнының стандарт талаптарына сәйкестігі;
- Оқулықтың теориялық, практикалық жақтарының бір-бірімен тығыз байланыста болуы;
- Оқулық мазмұнның логикалық тұрғыда түсінікті болып, проблемалық ситуациялардың қамтылуы;
- Тілінің жатық, оқушыға түсінікті болуы:

Сондай-ақ оқулықта дүниетанымдық ұғымдар, анықтамалар да мысалдар арқылы беріледі. Әр түрлі суретті материалдарын қайталау бағытында деңгейлік сұрау — тапсырмалары оқушыларды өз бетінше жұмыс істеуге, ізденіске баулиды. Оқушыларының зерттеу дағдылары – бастауыш сынып оқушыларының жаңа білім, білік және дағдысын меңгеруге, объективті нақтылықты тануға бағыттылығы. Меңгерілген білімнің сипаты әртүрлі болуы мүмкін. Бұл бақылау оның үдеріске ешқандай араласпай-ақ танылатын сыртқы белгілері, таным нысанының қасиеті болуы мүмкін деген Е.Ж.Смағұлов [7]. Математика сабақтарындағы оқушылардың зерттеу дағдыларының негізгі түрлері бақылау, эксперимент, кітаппен жұмыс, білімді жүйелеу және т.б. болып табылады. Оқушыға бастауыш сыныпта жүйелі білім беруде мұғалім жетекші роль атқарады. «Білімдендіруді жүзеге асыратын — мұғалім» — деген. Оқулықтағы білім мазмұнының күрделенуі сияқты әрбір грамматикалық тақырыптардағы жаттығуларды бірте-бірте күрделендіре беру оқушылардың сабаққа деген белсенділігін, қызығушылығын, қабілетін арттырады, уақыттың қалай тез өткенін сезбей қалады, жаттығуды қызыға орындайды. Оқушылардың сабаққа қызығу, сабақ мазмұнының қызғылықсыз жүргізілуі жаттығулар мазмұнына, оның талаптарына да байланысты. Есеп шығару барысында бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері дидактикалық материалдар ойланатындай етіп құрылуы тиіс.Ол үшін мұғалім ең алдымен топта шығармашылық көңіл-күй тудыру үшін оқушының назарын бір нәрсеге бағыттауы тиіс. Яғни, бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері үшін үнемі елеусіз болса да шығармашылық тапсырма — жаттығу, ойын түрлерін ұсынған жөн: әрбір зертеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері оқушыға ұсынудың жолын әдіс-тәсілін білу керек;

- Есеп шығару барысында бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері тапсырмалардың мазмұны жас ерекшеліктеріне, қызығушылығына үйлесуі тиіс;

-Берілген тапсырма — міндетпен танысқаннан кейін оқушы жұмысқа кіріседі. Мұғалімнің ең үлкен міндеті — оқушы белгілі бір шешім тауып, ойын тұжырым жасап түсінгенге дейін назардан тыс қалдырмау, белсенділік бағыт-бағдар беріп отыруы;

-Сабақта есеп шығару барысында бастауыш сынып оқушыларының зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері жеке дара оқушы емес, топтың бүкіл мүшелері ойласуы үшін жағдай, мүмкіндік туғызу қажет;

- ұжымда өзара белсенділік - мұғалім- оқушы үшін қарапайым ғана жан.

Оқыту әдістері бар мұғалім мен оқушылардың оқу тәрбие жұмысының міндеттерін ойдағыдай шешуге бағытталған өзара байланысты іс-әрекетінің тәсілдері. Оқыту әдісін осылай дидактика тұрғысынан түсіндіру жалпы философиялық анықтамаға сай келеді. Бастауыш сыныпта есеп шығару барысында оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктері берілген тапсырманы басқаның көмегінсіз орындауымен, шектелмейді. Сондықтан да оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптатыру мүмкіндіктерінің оқу үдерісінде ең негізгі міндет болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы. – Астана, 2007. – 10-13 б.
2.Әмірова Ә.С. Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс- әрекетін қалыптастырудың теориясы мен әдістемесі. - Алматы, 2018 – 241-258б.
3.Әбілқасымова А.Е. Оқушылардың танымдық ізденімпаздығын қалыптастыру / Монография. - Алматы: Білім, 2016. 178- 190 б.

4.Асанов Ж, Әбдіхалықов Н.П., Педагогиканың ғылыми-зерттеу әдістері. Оқу құралы. А., 2015. 45-62б
5.Рысбекова А.Қ., Оқушылардың зерттеушілік іс-әрекетін қалыптастырудың кейбір жолдары., Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті «Педагогика ғылымдары» сериясы. № 2 (53) 2017 ж.22-27 б.
6.Мұсабеков М.Ө. Математика сабағында төменгі сынып оқушыларының зерттеушілік қызметін қалыптастыру. //Бастауыш мектеп. - №2. 2016 – 11- 17 б.
7.Смағұлов Е.Ж., Математика пәнінен зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру. – //Ізденіс. 2018- № 5. – 31-36 б.

КИІМ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ

Садыкова Г. Н.
магистр оқытушы
Түркістан жоғары көп салалы қол-өнер колледжі
Gulzhaina@mail.ru
Түркістан қ., Қазақстан Республикасы

Түйіндеме:Бұл мақалада бүгінгі таңда киім дайындау технологиясы – күрделі процессдеп қарастырылады. Бұйым сапасы мамандар мен жұмысшылардың біліктілігіне байланысты. Жаппай өндіріс киімдерін шығаратын кәсіпорындар техниканың, технологияның және өндірісті ұйымдастырудың жоғары деңгейімен сипатталады, бұл кәсіпорындарда жұмыс істейтіндерге ерекше талаптар қояды.
Кілтсөздер: киім, дайындау, технология, өндіріс, техниканың, жабдықтар, ұлттық мәдениеттің
Аннотация: В данной статье современная технология производства одежды рассматривается как сложный процесс. Качество продукции зависит от квалификации специалистов и рабочих. Предприятия, выпускающие одежду массового производства, характеризуются высоким уровнем оснащенности, технологии и организации производства, что предъявляет особые требования к работникам этих предприятий.
Ключевые слова: одежда, подготовка, технология, производство, техника, оборудование, национальная культура
Annotation: In this article, modern clothing production technology is considered as a complex process. The quality of products depends on the qualifications of specialists and workers. Enterprises that produce mass-produced clothing are characterized by a high level of equipment, technology and production organization, which places special demands on the employees of these enterprises.
Keywords: clothing, preparation, technology, production, machinery, equipment, national culture

Бүгінгі таңда киім дайындау технологиясы – күрделі үрдіс болып табылады. Бұйым сапасы мамандардың біліктілігіне байланысты. Жаппай өндіріс киімдерін шығаратын кәсіпорындар техниканың, технологияның және өндірісті ұйымдастырудың жоғары деңгейімен сипатталады, бұл осы кәсіпорындарда жұмыс істейтін мамандарға ерекше талаптар қояды. Жиырма бірінші ғасырда өз мамандығына шығармашыл әрі жоғары нәтижемен еңбек етуге қабілетті, жаңа техниканы пайдалануға епті жоғары білікті мамандарға деген қажеттілік тез өсуде. Қазіргі таңда өндіріс практикалық және теориялық жағынан жақсы дайындалған, жалпы білім беретін және арнайы пәндер бойынша терең білімі бар, техникалық мәдениеті жоғары мамандарға айтарлықтай деңгейде мұқтаж [1].Білім беру саласында тігін өндірісінің технологиясы механикаландырылған өндіріске айналуда. Оның тиімділігі арнайы машиналар мен

жабдықтарды қолданумен байланысты. Білімерлерге өндірістің ұйымдық нысандары өзгереді, кәсіпорындарды, әсіресе модельдер әзірлеу, өндірісті дайындау, киім пішу, тігу кезінде және әрлеу операцияларында автоматтандыру деңгейінің артатындығын түсіндәру қажет. Киім пішу өндірісінде қазірдің өзінде, жеке тапсырыс бойынша киім дайындау кезіндегі сияқты, материалды төсеммен пішуден жеке пішуге көшу байқалуда. Төсемде пішудің тартымды баламасы ретінде материалды жоғары жылдамдықпен жеке пішудің мәні айтарлықтай өсіп келеді. Жылдам пішуге арналған қондырғыларды қолдану, материалдың екінші немесе тіпті үшінші қабатын төсеуге қарағанда, ұтымдырақ болатынын білім алушыларға нақты түсінікпен жеткізу керек. Жаймаларды төсеуге және бөлшектерді ажыратуға қажетті уақыт пішу уақытына тең болады. Арнайы тігін машиналарының, жартылай тігін автоматтарының, тігін қондырғыларының және кешенді жұмыс орындарының қолданыста болуымен қатар, компьютерлермен басқарылатын технологиялық модульдер деп аталатын модульдер пайда болады[2]. Технологиялық модульдердің элементтерін әрекет ету принципінің мәнісі – жұмыс операциялары өңдеу процесінің басында дайындаманы қысқыш қима үлгілермен бір рет тіркей отырып, бірыңғай технологиялық циклде бірнеше тігін қондырғыларында орындалады. Қазіргі заманғы өндіріске компьютерлік техниканы меңгерген мамандар қажет, өйткені өндірістің көптеген сатылары аталмыш техникамен едәуір деңгейде жабдықталады. Кәсіпорын жұмысының жаңа мың жылдықтағы перспективалары әлеумет жілісімен тығыз байланысады. Тігін өндірісінің технологиясы тігін өндірісі саласында білім мен машықтың қажетті деңгейін қамтамасыз ететін арнайы пәндер циклінің мамандарына қажет. Киім адамзаттың материалдық мәдениетінің элементтерінің бірі болып табылады. Адамзат қоғамының әрбір тарихи даму кезеңінде тігін бұйымдарында көптеген өзгерістер болып отырады. Ол қоғамдық құрылыстың, техника мен экономика дамуының, сондай-ақ ұлттық мәдениеттің өзіндік ерекшелігін, халық тұрмысының, көркемдік талап-талғамы мен салт-дәстүрлерінің талаптарын қарастырады. Қазіргі әлемде киімнен белгілі бір дәрежеде адамның дербестігі көрініс табады[3]. Киім үнемі аймақтың, климаттық жағдайларына қарай бейімделеді, сондықтан түрлі өңірлерде ол пішіні мен материалы жағынан әртүрлі болады. Әлемнің көптеген елдерінде жалпы еуропалық киім үлгілері қабылданған, осылардың негізінде әр түрлі әлеуметтік, географиялық және экономикалық ерекшеліктерге лайықты әрқилы киім түрлері қалыптасты. Қазір жалпы еуропалық киімдермен қатар ұлттық киім түрлері де үлкен сұранысқа ие. Еуропа елдерінің арасындағы өзара ірі тауар айналымына, оның ішінде киім саудасына байланысты, әйелдер, ерлер, қыздар мен ұлдар киімдерінің өлшемдеріне арналған стандарттар әзірленген[4]. Дизайн — қоғамда болып жатқан жаңа технологиялар мен құрылғылар, процестерді белсенді түрде игеруге, өз қимылын үздіксіз болжауға, жобалауға мәжбүр заманауи әлемде өмір сүретін адам ойының образы болып табылады. Әрине, XX ғасырдың басында адам қызметінде дизайн сияқты осындай бағыттың тууы объектілік әлеуметтік-идеялогиялық және экономикалық себептерген негізделген болды. Дизайн тарихының бастауы ретінде декоротивтік-қолданбалы өнерді дамыту қабылданған [5]. Біздің түсінігіміз бойынша барлық тәсілдеме дұрыс, алайда заттық-кеңістік ортаның көркемдік жобалауы тек материалдық құндылықтарды жасау ғана болып табылмайды. Дизайнның ғылыми негізі — техникалық эстетика болып табылады. Заманауи дизайнның ерекшелігі әр зат тек пайда, сенімділік және әдемілік жағынан ғана қарастырылмайды, сондай-ақ өндіру және қызмет ету процесінде оның байланысының барлық жақтарынан да қарастырылады. Дизайн тілін оның түрлері арқылы игеруге болады[6]. Бұрын өтіп кеткен буынның және заманауи шеберлердің тілін түсінуге үйрену керек. Дизайнерлер табиғаттан, жаңа технологиядан және материалдан, техникадан, өнерден перспективалық идеяларды іздейді. Нақты айтқанда, визуалды ақпарат көзінің әр түрлілігі жаңа образдар тудыруға көмектеседі. Дизайнерлер бізді қоршаған заттық-кеңістіктік ортаны қалыптастыруда маңызды рөл атқарады, осылайша оның пайда болуына жауапты болады. Соңғы кездері жаһандану процесінің негізінде дизайнның ең үздік жетістіктерін бойына

сіңірген интернационалдық стиль дамып келе жатыр. Дизайнер өз туындыларында өзінің қолтаңбасын қалдырады [7]. Ол осыны өнеркәсіптік масштабта жүзеге асыра алады. Дизайнер жаңа формаларды жасай отырып, заттың функционалдық мақсатын, оған қойылған эргономикалық және эстетикалық талаптарды, сақталу және пайдалану шартын, сондай-ақ материалдарын, өндіру технологиясын ескереді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1 Қазақстан Республикасының Конституциясы (Ата Заңы). Астана. 30 тамыз, 1995

2. Ковешникова Н. А. Дизайн. Лаврентьев А. Тарих және и теория: оқу құралы. — М., 2009. Конструктивизм зертханасы. — М., 2000.

3.Рунге В. Ф., Сеньковский В. В. Дизайн теориясы мен әдіснамасының негіздері: оқу құралы. —М., 2003. Бейнелеу өнерінің тарихы: 2 томда. — М., 2013. Сокольникова Н. М.

4.Әмірова Э. К. Дайындау арнайы және спорттық киім / Э. К. Әмірова, О. В. Сакулина. — М.: Легпромбытиздат, 1985.

5.Апыхтина М. Н. Өндірісті ұйымдастыру өңдеу цехтарында тігін кәсіпорындары / М. Н. Апыхтина. — М.: Легкая индустрия, 1980.

6. Доможиров Ю. А. Тігін өндірісінің үрдіс ішіндегі тасымалдануы — М.: Легпромбытиздат, 1987.

7.Труханова А. Т. Иллюстрированное пособие технологиясы бойынша жеңіл киім М.: Жоғары мектеп, 2000.

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА МАМАНДЫҚ ТАҢДАУДА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕС БЕРУ

Нурымбетова Г.Е.
магистр оқытушы
Кентау гуманитарлық-техникалық колледжі
Кентау , Қазақстан
nurymbetova 1980@bk.ru

Түйіндеме: Бұл мақалада мамандық таңдау және оны игеру кәсіби өзін-өзі анықтаудан басталады. Мектеп – оқушыларға кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырушы және үйлестіруші орталық. Кәсіби бағыттылық оқушының кәсіптік жағынан өзін-өзі айқындауының маңызды бөлігі қарастырылады

Кілтсөздер: Кәсіптік бағдар беру, мамандыққа дайындау, кеңес беру, құндылық, қабілет, мүмкіндік.

Аннотация: В данной статье выбор профессии и овладение ею начинается с профессионального самоопределения. Школа является центром, который организует и координирует работу по профориентации учащихся. Профессиональная направленность считается важной частью профессионального самоопределения студента.

Ключевые слова: Профессиональная ориентация, подготовка к профессии, консультирование, ценность, способность, возможность.

Annotation: In this article, the choice of a profession and mastery of it begins with professional self-determination. The school is the center that organizes and coordinates the career guidance of students. Professional orientation is considered an important part of a student's professional self-determination.

Keywords: Career guidance, preparation for a profession, counseling, value, ability, opportunity.

Қазіргі жаңа кезеңдерде ғылымдар жүйесінде, кәсіби өзін-өзі анықтау анықтау барысында педагогикалық кеңес берудің өзектілігі қоғам талаптарына орай еңбек сипаты мен мазмұнының аумақты, жылдам өзгеруіне байланысты кәсіби кеңес пен мамандық таңдауға психологиялық дайындықты қалыптастырудың теориялық және әдіснамалық өңдеулерін жүзеге асыру мәнді сұрақтардың бірі. Кәсіби бағдарлану мен кәсіби анықталу, соған байланысты іс-әрекетті саналы өзіндік реттеу мәселелерінде дәстүрлі және диагностикалық зерттеуді қолдану педагогикалық, практикалық кеңес беруді, мамандыққа дайындауды, еңбек субьектісі ретінде болашаққа бағыт бағдар беруді кеңінен қолдануды күшейтіп негіздейді делінген Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында [1]. Кәсіби бағыттылық оқушының кәсіптік жағынан өзін-өзі айқындауының маңызды бөлігі ретінде мамандық таңдауға белсенді қарым-қатынасынан көрінеді. Кәсіптік бағыттылықты қалыптастырудың адами алғышарттары жоғары сыныптарда туындайды танымдық қызығуылық дамиды. XXI ғасыр табалдырығын аттаған шақта тәуелсіз Қазақстан дуниежүзілік білім кеңістігінде өз орнын айқындауды, еліміздің экономикалық, саяси, мәдени дамуына үлес қосатын, әлемдік өркениетке көтерілетін білімді де мәдениетті, парасатты, денсаулығы мықты азамат тәрбиелеп шығаруды мақсат етіп отыр.

Осыған орай орта білім берудің жоғары сатысындағы бағдарлай оқыту оқушыларды кәсіби дайындыққа дейінгі терең білім алудың кәсіптік оқытудың алғашқы бастамасы болып табылады.Мектеп – оқушыларға кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастырушы және үйлестіруші орталық. Ал мектепте кәсіптік бағдар беру жұмысын негізінен іске асыратын мұғалім, сынып жетекшісі, еңбек сабағының оқытушысы, сыныптан және мектептен тыс тәрбие жұмысын ұйымдастырушы, яғни бүкіл педагогикалық ұжым болып саналады.Жоғары сынып оқушыларыныі кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдау олардың қабілеттері мен ұмтылыстарын түсінуге, өз мүмкіндіктерін ашудың жолдарын іздеуге көмектесуі керек және мектептегі педагогикалық процестің ажырамас бөлігі болуы керек дейді Н.В.Самаукина [2] .Осы бағыттағы жұмыс жоғары сынып оқушыларын болашақ мамандықты саналы түрде таңдауға бағытталған өмірлік бағдарлар мен көзқарастарды қалыптастырудың мақсаты болып табылады, бұл мәселені шешу барысында психологтардың, мұғалімдердің, жоғары сынып оқушыларының ата-аналардың бірігіп жасалынатын тиімді жұмысы болып табылады. Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың негізгі бағыттары:

- жоғары сынып оқушыларына өмірлік құндылықтар, қабілеттер мен мүмкіндіктер туралы түсінік қалыптастыруға ықпал ететін жағдайлар жасау;
- жоғары сынып оқушыларын әртүрлі жағдайларды шешуде өзін-өзі талдау тәсілдеріне оқыту;
- білім беру процесін жоғары сынып оқушыларынаың кәсіби өзін-өзі анықтау практикасымен біріктіру;
- әр оқушыға оның кәсіби өзін-өзі анықтауын ескере отырып маршруттар ұйымдастыру.

Кәсіптік бағдарлау проблемасының әлеуметтік проблема ретіндегі маңыздылығы мен өзектілігі қоғамның кадрлардың теңдестірілген құрылымындағы объективті қажеттіліктері мен жастардың қалыптасқан субъективті кәсіби ұмтылыстары арасындағы қайшылықты жеңу қажеттілігінен көрінеді. Яғни, өзінің мақсаты бойынша кәсіптік бағдарлау жүйесі Еңбек ресурстарын ұтымды бөлуге, жастардың өмір жолын таңдауға, оны мамандыққа бейімдеуге айтарлықтай әсер етуі керек Л.И. Божович [3]. Мамандықтар саны өте көп. Жас кезімізде әрқайсымыз үлкен мамандық таңдау алдында тұрамыз. Әр түрлі еңбек түрлері адамнан әртүрлі және қайшылықты қасиеттерді талап етеді. Бірінші кезекте, бұл адамдармен қарым – қатынас жасау, оларды басқару немесе оларға бағыну, екінші жағдайда – қозғалыстардың жоғары мәдениеті, үшінші жағдайда-бақылаулардың ауырлығы. Орта мектеп оқушысы үшін мамандық таңдау ең маңызды, шұғыл және қиын мәселе болып табылады. Жас кезінде барлық жеке ерекшеліктер айқын көрінеді, олар

жиынтықта адамның жеке басының қорын анықтайды А.А. Грицанов [4] . Мамандық таңдау және оны игеру кәсіби өзін-өзі анықтаудан басталады. Кәсіби өзін-өзі анықтау өмірдің өзін-өзі анықтаудың бір бөлігі болып табылады және шартты түрде келесі кезеңдерге бөлінеді:

- мектепке дейінгі-бастапқы еңбек дағдылары мен іскерліктерін қалыптастыру;
- бастауыш мектеп-әр түрлі іс-шараларға (ойын, оқу, еңбек)қатысу арқылы адам өміріндегі еңбектің рөлін түсінудің пайда болуы;
- негізгі мектептің бірінші сатысы 5-7 сыныптар - мамандық таңдаумен байланысты өз мүдделері мен қабілеттерін сезіну;
- негізгі мектептің екінші сатысы 8-9 сыныптар - кәсіби сана-сезімді қалыптастырудың бастамасы;
- орта білім берудің үшінші сатысы (бітіруші сыныптар) - жеке оқу пәндерін тереңдетіп оқыту негізінде кәсіптік бағдарлау;
- кәсіптік оқу орнында оқу-мамандықты игеру;

Кәсіби қызмет - біліктілікті арттыру немесе басқа кәсіби қызметке қайта бағдарлау деген В.Н:Панферов [5].Психолог жоғары сынып оқушыларының кәсіби өзін-өзі анықтауында маңызды рөл атқарады, өйткені бұл кәсіби ниеттердің пайда болуы мен қалыптасуынан және әртүрлі еңбек салаларында бастапқы бағдарланудан басталатын процесс.Психолог оқушыға , қол жетімді қарым-қатынас және консультациялар, сондай-ақ өзі маман ретінде кәсіптік кеңес беру тиіс. Тренинг жұмысының тиімді әдістері болып табылады, оның барысында студенттер арасында белсенді кері байланыс бар. Кәсіптік бағдарлау бойынша қысқа мерзімді консультация барысында психологтың рөлі психологиялық сүйемелдеу шеңберімен және қандай да бір мамандыққа бейімділікті анықтау үшін құралдарды ұсынумен (психодиагностикалық әдістемелерді жүргізу және түсіндіру) нақты шектелуі тиіс. Психолог оқушыға өз қалауын нақты анықтауға, оларды құрылымдауға көмектеседі. Кәсіби бағдарлаудың жалпы стратегиялық мақсаты мен басты міндеттері негізінде әлеуметтік педагог өзіне жақын әрі нақты мақсаттар қояды: оқушыларды белгілі бір біліммен қаруландыру, білік пен дағдыларды қалыптастыру, шығармашылық мүмкіндіктер мен қажеттіліктерді ашу, эстетикалық сананы, адамгершілікті және т. б. Тәрбиелеу.Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келеді және оқушылардың өздерін қызықтыратын сұрақтар шеңберін қамтидыОсылайша, психолог қоғамдық тәрбие жүйесін басқарудағы орталық тұлға болуы керек. Бүгінгі таңда психологтың міндеті-жасөспірімге өмірде өз орнын табуға, тәуелсіз, шығармашылық, жан-жақты дамыған тұлға болуға көмектесу. Бұл жасөспірімге өзін-өзі жетілдіруге және өзін-өзі жүзеге асыруға көмектеседі деген Н.Н.Чистяков,Ю.А.Захаров., Новикова , Л.В.Белюк [6] . Мектеп психологы үлкен жастағы балалардың өзін – өзі тануы үшін жұмыс істеуі керек, өйткені өзін-өзі тану мамандық таңдауға жеке көзқарасты жүзеге асырудың қажетті шарттарының бірі болып табылады. Өзіңізді басқа адамдармен салыстыру, өз мүмкіндіктеріңізді, жетістіктеріңізді білу және оларды айналаңыздағы адамдардың жетістіктері мен жетістіктерімен салыстыру. Іс жүзінде, ең күрделі проблемалар жұмыс әдістерімен ғана емес, оқушыға психологиялық-педагогикалық көмектің мәнін түсінумен де байланыстыОқу-тәрбие процесінде білім алушыларды қолдауды білікті мамандардң ұйымдастыруынсыз - әлеуметтік - психологиялық, медициналық-валеологиялық, педагогикалық жас ұрпақты өмірге сапалы даярлауды қамтамасыз ету мүмкін емес.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы.Алматы, 2007.
2. Самаукина Н.В. Первые шаги школьного психолога «Феникс», 2000.
3. Божович, Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. – М.: Педагогика, 2010.
4. Грицанов А.А.. Новейший психологический словарь Мн.: Книжный Дом, 2013
5.Панферов В.Н. Психология человека. СПб.: Издательство Михайлова В.А. - 2012.

6.ЧистяковН.Н.,Захаров Ю.А., Новикова Т.Н., Белюк Л.В. Профессиональная ориентация молодежи. Учебное пособие. – Кемерово; КГУ, 2008.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ НЕГІЗІНДЕ БІЛІМГЕРЛЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС- ӘРЕКЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Кішібаева Дариха Жүнісбекқызы
педагогика ғылымдарының кандидаты.,доцент
Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан

Түйіндеме: Бұл мақалада жоғары педагогикалық білім берудің маңызды құрамдас бөлігі - болашақ мұғалімдердің инновациялық технологиялар негізінде кәсіби білігін арттыру болып табылады. Қазіргі уақытта «педагогикалық технология» ұғымы әр түрлі түсіндіріледі. Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің жаңа мазмұны пайда болғаны қарастырылады.
Кілтсөздер: бәсекеге қабілетті, шығармашыл, зияткерлік, іс-әрекетін, инновациялық білімдер.
Аннотация: В данной статье важным компонентом высшего педагогического образования является повышение квалификации будущих педагогов на основе инновационных технологий. В настоящее время понятие «педагогическая технология» трактуется по-разному. В суверенной стране создается новая система образования, и она идет по пути вхождения в мировое образовательное пространство. В связи с существенными изменениями в образовательном процессе изменилась парадигма образования, появилось новое содержание образования.
Ключевые слова: соревновательный, творческий, интеллектуальный, действие, инновационное знание.
Annotation: Summary: In this article, an important component of higher pedagogical education is the improvement of professional skills of future teachers based on innovative technologies. Currently, the concept of "pedagogical technology" is interpreted in different ways. Currently, a new system of education is being created in the sovereign country, and it is heading towards entering the world education space. Due to significant changes in the educational process, the paradigm of education has changed, new content of education has appeared.
Keywords: competitive, creative, intellectual, action, innovative knowledge.

Бүгінгі күні еліміздің әлемдік біртұтас білім кеңістігіне ену жағдайында мамандар дайындау сапасын арттыру білім беру жүйесінің ең маңызды міндеттерінің бірі болып табылуда. Қоғамдағы үдемелі өзгерістер педагогикалық білім беру жүйесінде болашақ мұғалімдерге жаңа кәсіби ойлауды қалыптастыруды көздейді. Заманауи қоғам бәсекеге қабілетті, шығармашыл, жаңа өзгермелі жағдайларға тез бейімделуге дайын, өзін-өзі дамытатын, өз бетінше шешім қабылдай білетін азаматтарды тәрбиелеуге қабілетті, кәсібилігі жоғары мұғалімдерді қажет етеді делінген Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында [1]. Осы қоғамдық сұранысқа сәйкес лайықты маман дайындауда ең бастысы олардың кәсіби шыңдалуына басымдық берілуде. Жоғары педагогикалық білім берудің маңызды құрамдас бөлігі - болашақ мұғалімдердің инновациялық технологиялар негізінде кәсіби білігін арттыру болып табылады. Қоғамның саяси, әлеуметтік-экономикалық, техникалық және мәдени дамуында білім беру жүйесінің рөлі өте жоғары екені белгілі. Тек осы білімділік қуаты ғана мемлекетіміздің лайықты бейнесін және

әлемдік қауымдастықтағы орнын қамтамасыз етеді, қоғамдағы әрбір адамның және халықтың әлемдегі статусын анықтайды. Ал, жоғары мектеп интеллекттік, ғылыми және мамандық қуаттың басты қозғаушы күші болып табылады. Еліміздегі зияткерлік және шығармашылық тұлғаны жасау мәселесі, ұлттың бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату заманауи қазақ қоғамының өзекті міндеттерінің бірі болып отыр. Осы тұрғыдан келгенде болашақ мұғалімдердің іс-әрекетін қалыптастыру мазмұны ең алдымен іс-әрекет негізінде толықтырылумен байланысты деуімізге болады [2]. Бұл әсіресе бүгінгі күнгі нарық заманындағы өте өзекті мәселеге айналып отыр. Педагогикалық іс-әрекет – мақсатты бағытталған адам іс-әрекетінің ерекше түрі, себебі мұғалім өзінің алдына белгілі бір мақсат қоймауы мүмкін емес. Кең мағынада педагогикалық іс-әрекет жинақталған адамзат тәжірибесін болашақ ересектерге беру мәңгі әлеуметтік функциясын орындауға бағытталған. Осыдан шығатыны педагогикалық іс-әрекет адам баласын қоғамдық өмірге кірістіру бойынша ерекше, әлеуметтік және тұлғалық детерминацияланған іс-әрекет.Бүгінгі білімгер - ертең білімді ұстаз, тағылымды тәрбиеші, басқадан ойы озық тәлімгер болуы маман болып қалыптасудың баспалдақтарында басталады.Еліміздің тәуелсіздік алғаннан кейінгі білім саласындағы туындаған қиындықтар ұстаздар қауымын тығырыққа тіреп, дағдарысқа әкелді. Бұл дағдарыстан шығу үшін педагогтар бас қосып, қиыншылықтан шығу мәселелерін біріге қарастырды. Республикамыздағы белсенді, ізденіс үстіндегі оқытушылар өз қолдаушыларымен бір ұжым болып, ынтымақтастық педагогикасының аясында біріге қызмет етуге ынта білдірді. Олардың ерекшеліктері: біріншіден, жаңашылдық жолындағы авторлық курстар мен ғылыми-әдістемелік семинарлар, конференциялар ұымдастыру арқылы білім беру мазмұнын тереңдетумен айналысатын даму деңгейі жоғары дәрежедегі топ. Екіншіден, өзін-өзі жетілдіруші, қалыптастырушы, басқарушы жаңашыл жүйе. Үшіншіден, әр аймақтан ерікті түрде жаңашылдық ілімін қолдаушы, сыннан өткізуші, таратушы креативті оқытушылар тобы – жаңа үдерісті толық іске асырушы жаңашыл топ. Педагогикалық білім берудің заманауи тенденциясы болашақ мұғалімдердің іс-әрекеттерін қалыптастыруға үлкен талаптар қояды. Алайда болашақ мұғалімдерді қалыптастыру процесінің өзгермейтінділігі – жоғарғы мектепке қойылатын басты міндеттердің бірі, өйткені, бүгінгі күнгі педагог жан-жақты, инновациялық білімдермен қаруланған болуы тиіс. Мұндай сипаттағы білім тұлғаның бүкіл өміріндегі қоршаған ортамен ақпарат алмасуымен жүретін тұлға қалыптастырудың үнемі жалғасын тауып отыратын процесі болып табылады. Бүгінгі күнгі іс-әрекеті қалыптасқан мұғалім дегеніміз мұғалімдердің өздерінің шығармашылық ғұмырында жасайтын әрбір іс-әрекетінің «акме» деңгейінде болуын айта аламыз [3].Қазақстан Республикасы өзінің тәуелсіз мемлекет екендігін бүкіл әлемге дәлелдеді. Ендігі басты мақсат – осы мемлекеттің өркендеп өсуі, халықтық әлеуметтік, экономикалық жағынан кемелденуі болып табылады. Мемлекеттің әлеуметтік, экономикалық өсіп-өркендеуінің түпқазығы – білім мен ғылым екендігі даусыз. Бүгінгі заманда жаңа компьютерлік технологияларды енгізумен бірге «технология» деген ұғым жиі кездеседі. XX ғасырдың 60-шы жылдарындағы АҚШ пен Англияда пайда болып, содан бұл термин өмір қажеттілігіне байланысты дүниежүзіне таралып кетті. Педагогикада бұл ұғым оқушылардың аз ғана күш жұмсап, ең жақсы жоғарғы нәтижеге жетудің тиімді принциптері мен әдістерін анықтауға бағытталған. Егер материалдық өндіріс саласында еңбек затын бірте-бірте терең меңгеру негізінде еңбек өнімінің өсуіне әкелетін жаңа технологиялар жасалса, ол білім беру саласында басқаша, технологиялар ұстаз іс-әрекетінің жеке жақтарына сай жасанды, қолдан істелген конструкциялар ретінде жасалынады.«Технология» деген термин гректің түп тамыры «techne» - өнер, шеберлік, кәсіп және «logos» - ғылым, білім деген сөздерінен шыққан. Екі түп тамырының бірлігін шеберлік туралы ғылым немесе білімді беретін деген сөзді құрайды. Ол өндірістік үдерістерді жүргізудің тәсілдері мен құралдары туралы білімдер жиынтығы деген [4].Қазіргі уақытта «педагогикалық технология» ұғымы әр түрлі түсіндіріледі. Жаңа педагогикалық технология деген не? Ол үшін алдымен «техника», «технология»

терминдерінің мағынасын түсініп, тереңінде не жатыр, соны ақылмен аңғаруымыз қажет. Ол үшін әлемдік педагогикалық тәжірибеде «технология» ұғымының тарихына көз жүгірткеніміз жөн.

«Техника» терминінің екі мағынасы бар екені айқын:

- біріншісі - өндіріс құралдарының жиынтығы;
- екіншісі - бір істі орындағанда қолданылатын тәсілдер жинағы.

«Технология» термині сол тәсілдер жүйесі (ілім) деген мағынаны білдіреді .Бүкіл дүниежүзілік білім беру кеңістігіне кіру мақсатында қазіргі кезде Қазақстанда білімнің жаңа жүйесі құрылуда. Бұл үрдіс педагогика теориясы мен оқу-тәрбие үрдісіне нақты өзгерістер енгізумен қатар елімізде болып жат-қан түрлі бағыттағы білім беру қызметіне жаңаша қарауды, қол жеткен табыстарды сын көзбен бағалай отырып, саралауды, жастардың шығармашылық әулетін дамытуды, мұғалім іс-әрекетін жаңаша тұрғыда ұйымдастыруды талап етеді.Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі - маңызды мәселелердің бірі.Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл педагогика теориясы мен оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр: білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің жаңа мазмұны пайда болды. Атап айтқанда: білім мазмұны жаңа біліктермен ақпараттарды қабылдау қабілеттілерінің дамуымен, ғылымдағы шығармашылық және нарық жағдайындағы білім беру бағдарламаларынын нақтылануымен байи түсуде; ақпараттық дәстүрлі әдістері - ауызша және жазбаша, телефон немесе радиобайланыс қазіргі заманғы компьютерлік құралдарға ығысып орын беруде; баланың жеке басын тәрбиелеу, оның жан дүниесінің рухани баюына, азамат, тұлға ретінде қалыптасуына көңіл бөлінуде; мектеп, отбасы мен қоршаған әлеуметтік ортаның бала тәрбиесіндегі рөліне мән берілуде [5Қазіргі қазақстандық білім беру кеңістігіндегі түбегейлі өзгерістер - тарихи объективті процес. Білім беру саласын реформалаудағы мақсат - білім беру жүйесін қайта қарап, оқушылардың шығармашылық бейімделуіне қарай бағдарлы, сатылы білім алуларына жағдай жасау болып табылады. Бүгінгі таңда оқушының білім сапасын бұрынғыдай білім, білігі және дағдысымен өлшеу жеткіліксіз. Қазіргі талап - білім сапасы оқушының алған білімін жеке басын әрі қарай дамытуына, тұлға ретінде қоғамның өркендеуіне пайдалана білуімен өлшенеді деп тұжырымдалады.Инновация дегеніміз (латын сөзі in - в, nous - жаңа) – жаңа мазмұнды ұйымдастыру, ал жаңалық енгізу дегеніміз – тек қана жаңалық енгізу, ұйымдастыру, яғни, инновациялық процесті мазмұнды дамыту, жаңаны ұйымдастыру, қалыптастыруды анықтайды, ал «жаңаша» деп жаңаның мазмұны, оны енгізудің әдіс-тәсілі мен технологиясын қамтитын құбылысты түсінеміз .Инновациялық технологияларды тиімді қолдану - болашақ мұғалімдердің шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыруға негіз болады. Бүгінде болашақ мұғалімдердің шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыруда көптеген инновациялық технологиялар бар, оларға: миға шабуыл, ТРИЗ, жобалау технологиясы, ойын технологиясы, кейс стади және т.б технологиялар жатады.

Болашақ мұғалімдердің шығармашылық і іс-әрекетін қалыптастырудың бір көрінісі - сабақтарда оқытудың технологияларын тиімді қолдана білуі. Кейс стади технологиясын қолдану арқылы студенттедің бойында тиянақтылық, жүйелілік іс-әрекеті қалыптасса, миға шауыл технологиясын қолдану арқылы өзіндік пікірлері қалыптасады. Осылайша, жоғарыда аталған технологияларды пайдалану арқылы болашақ мұғалімдердің шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыруға мүмкіндік аламыз. Болашақ мұғалімдердің іс-әрекетін қалыптастыру мәселелерін шешу, психологиялық-педагогикалық ғылымдардың озық жетістіктерін қолдану, оның ішінде инновациялық технологияларды қолдану, болашақ мұғалімдердің білім беру тәжірибесіне инновациялық оқыту технологиясын ендірудің тиімділігін жоғарылатуға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы Астана, Ақорда, 2007 жылғы шілденің 27-сі. № 319-III ҚРЗ

2.Таубаева Ш. Введение в методологию и методику педагогического исследования: учебное пособие. -Түркістан: «Тұран» баспасы, 2007. - 190 с.

3.Тұрғынбаева Б.А. Ұстаздық шығармашылық. - Алматы, 2007. - 236 .

4.Өстеміров К. Қазіргі педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдары: Оқу құралы: - Алматы: ЖШС «КАЗПРОФТЕХ», 2007. -144 б.

5.Еркибаева Г.Ғ., Оқыту үрдісіндегі жаңа технологиялар: теория мен практика: Оқу әдістемелік құрал. –Алматы: ГиГаТРЭЙД, 2014. - 208 б.

ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ҚҰРАЛДАРЫН САБАҚТАРДА ПАЙДАЛАНУ

Есқарава А.И.
Некрасов атындағы № 9мектеп- гимназия
Бастауыш сынып мұғалімі,магистр аға оқытушы
Түркістан қ, Қазақстан Республикасы

Түйіндеме: Бұл мақалада жаңа технологияны оқып-үйрену, болашақ ұстаздардың шығармашылық ойлауын дамыту, кәсіби білімін, шеберлігін жетілдіру, үнемі ізденіс үстінде жүруіне жол ашу ерекше орын алатыны қарастырылады. Қазіргі кезеңде білім беру саласының барлық жағына жаңаша көзқарас, жаңаша қарым-қатынас, жаңаша ойлау қалыптастырылғаны айтылады.

Кілтті сөздер:. жаңа технология, қарым-қатынас, шығармашылық, ойлау, дамыту.

Аннотация: В данной статье рассматривается, что изучение новых технологий, развитие творческого мышления будущих учителей, совершенствование их профессиональных знаний и навыков, открывает им путь к постоянному поиску. Говорят, что в текущий период во всех аспектах сферы образования сформировался новый подход, новые отношения, новый образ мышления.

Ключевые слова: новые технологии, общение, творчество, мышление, развитие.

Annotation: In this article, it is considered that studying new technology, developing creative thinking of future teachers, improving their professional knowledge and skills, opening the way for them to constantly search. It is said that in the current period, a new approach, a new relationship, a new way of thinking has been formed in all aspects of the field of education.

Keywords: new technology, communication, creativity, thinking, development.

Қазақстан қоғамының қазіргі заманғы даму кезеңінде ғылымның және білім берудің дамуы әлеуметтік-экономикалық жүйенің бәсекелі маманды даярлау жағдайында алдыңғы қатарлы мемлекеттің қатарына енді. Қазақстан Республикасында білім берудің дамуының Мемлекеттік бағдарламасына сәйкес прогрессивті технологияларды және оқыту жүйелерін жасау және енгізу жоғары білім берудің даму шарттарының ажырамас бөлігі болып табылады [1]. Өмірмізде болып жатқан түбегейлі өзгерістер қоғамымызға жаңа талаптар қойып отыр. Осыған орай бүгінгі жаңа технологияны оқып-үйрену, бастауыш сынып ұстаздарының шығармашылық ойлауын дамыту, кәсіби білімін, шеберлігін жетілдіру, үнемі ізденіс үстінде жүруіне жол ашу ерекше орын алады. Қазіргі кезеңде білім беру саласының барлық жағына жаңаша көзқарас, жаңаша қарым-қатынас, жаңаша ойлау қалыптасуда.Тиімді оқыту жолдарын бүкіл әлем педагогтары қарастыруда. Нәтижелі оқыту мәселесі педагогика мен психологияның соңғы жаңалықтарын қолдану

негізінде жүргізілуде.Мемлекеттікті нығайту және ұлттық қызығушылықтардың дамуы мәселелерінде ақпараттық технологияларды енгізуді қолдану және кеңейтуде үлкен қажеттілік туындап отыр[2]. Сонымен бірге білім беруді ақпараттандыру жағдайында бастауыш сынып мұғалімдері мамандарының ақпараттық сауаттылығын, ақпараттық мәдениетін және ақпараттық құзырлығы сияқты қабілеттіліктерді қалыптастыру мәселесі бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналып отыр. Ал, қазіргі таңда жоғарыдағы аталған мәселе қалай жүзеге асырылып жатыр деген сауал туындайды. Әсіресе, мемлекеттік тілде осы бағыттағы мәселелер әлі де жеткілікті деңгейде емес. Осыған байланысты бастауыш сынып мұғалімдерінің мамандандырылған қызметіне сәйкес оқу қызметін ұйымдастыру маман даярлау жүйесінің қажетті кешені болып табылады. Сондықтан ұрпақ тәрбиесімен айналысатын әлеуметтік, педагогикалық, психологиялық қызметтің тиімділігін арттыру, оны жаңа сапада ұйымдастыру қажеттігі туындайды. Бұл үшін әрбір бастауыш сынып мұғалімінің инновациялық іс-әрекеттің ғылыми-педагогикалық, психологиялық негіздерін меңгеруі мақсат етіледі. Инновациялық технологияны пайдалану міндетті деңгейдегі білімді қалыптастыра отырып, мүмкіндік деңгейге жеткізеді. Білім беруді ақпараттандыру – бұл ақпараттық-коммуникациялық технологияның құралдарын білім беру саласына қолданудың методологиялық және тәжірибелік құндылықтарын зерттеп, оқыту мен тәрбиелеудің психологиялық және педагогикалық мақсаттарына бағыттап қамтамасыз ету процесі. Компьютерді бастауыш сынып мұғалімі косымша материалдар, әртүрлі анықтамалық мәліметтерден акпараттар беру үшін көрнекі құрал ретінде пайдалана алады. Қажетті акпараттарды жинақтауда электрондық техникаларды енгізу уакыт үнемдейді, қарастырып отырған кезеңде акпараттың толықтығын жоғарылатады, ақпараттық-аныктамалық жүйе құрамында электрондық құрырғылармен жұмыс істеу дағдысын калыптастыруға мүмкіндік туғызады[3].Жаңа ақпараттық технология құралдарын бастауыш сынып мұғалімі сабақтарда пайдалану, оқушының шығармашылык, интеллектуалдык қабілетінің дамуына, өз білімін өмірде пайдалана білу дағдыларының қалыптасуына әкеледі. Мамандардың біліктілігін көтеру міндеттерін шешуде оқу процесінде ақпараттық және коммуникациялық технологияларды пайдаланудың келесі мүмкіндіктері ұсынылады:

- ақпараттық мәдениет элементтерін қалыптастыруда білім мекемелерінің мамандарының қажеттілігін қанағаттандыру: желілік технологиялар саласы бойынша жаңа білімдер алу;
- пән мұғалімдерін,бастауыш сынып мұғалімдерін жаңа ақпараттық технологияны өз қызметтеріне еркін пайдалана білуге үйрету;
- қашықтықтан оқыту формаларына мұғалімдердің қызметін бағыттау;
- облыстағы білім беру мекемелерін ақпараттандырудың ғылыми-әдістемелік бағыт бойынша жетекшілік ету;
- оқу процесі мен ғылыми-әдістемелік жұмыстарға жаңа ақпараттық технологияны қолдану негізінде олардың озық тәжірибелерін тарату[4].

Құзырлылық оқу нәтижелерімен қатар, білімгерлердің шығармашылық іс-әрекеттері мен құндылық бағдарларының жүйесін көрсетеді. Құзырлылық – бұл күнделікті өмірдің нақты жағдайларында пайда болатын проблемалар мен міндеттерді тиімді түрде шешуге мүмкіндік беретін қабілеттілік құзырлылықты адамның белгілі бір әрекеттер аймағына сәйкес бағыттылығы ретінде қарастырады[5].Ғалымдар құзырлылықты білім, білік, дағдының өзара байланысы деп қарап, оның төмендегідей формуласын ұсынады: білімді қолданудың жылдамдығы + әдістердің оралымдылығы + ойлаудың сынаулығы. Аталған анықтамадан кейін біз ақпараттық құзырлылық дегеніміз не? анықтамасына тоқталайық. Ақпараттық құзырлылық – бұл оқу, тұрмыс және кәсіби бағыттағы міндеттерді шешуде ақпараттық-коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан-жақты қолдану қабілеті[6].Жалпы алғанда, дәстүрлі оқыту әдістемесінде «құзырлылығын» жаңа ұғым емес. Мысалы, лингвистикалық құзырлылығын орыс, қазақ тілдерін оқыту әдістемесінің мамандары бұрыннан қолданып

келеді. Ал тіл мен информатикада коммуникативтік құзырлылығын жиі қолданылады[7].Студенттердің кәсіптік құзыреттілігі, ең әуелі, орта кәсіптік білім беретін оқу орындарында оқыту үрдісі кезінде қалыптасады. Ол оқу үрдісінің негізгі сапа көрсеткіші болып табылады және қойылған мақсатқа жетуді көздейді.Бүгінгі қоғамда маманның әлеуметтік кәсіби қызметі елеулі өзгеріске ұшырады. Қазір өз бетімен білім алу, өз жұмысын ұйымдастыра білу, өзін-өзі реттей білу, жауапкершілік, практикалық интеллект, сенімділік, жоспарлауға қабілеттілік, өзін-өзі бақылау сияқты сапалар мен қасиеттер сұранысқа ие болып отыр. Өйткені, заман талабы педагог маманның құзырлылығын сапаларын қоғамның жаңа құрылымына сәйкес белгілеп отыр[8]. Білім – қоғамды әлеуметтік, мәдени үрдіспен қамтамасыз ететін жоғары құндылық. Осы жоғары құндылық сапасын көтерудің басты шарты – педагогтардың кәсіби құзырлылығын дамыту болып табылады..Оқытушы – білім беру органы құрылымындағы өзінің мәртебелік, функциялық рольдің сипаттамаларына ие ерекше әлеуметтік-кәсіби топ. Ол – жалпы орта және жоғары білім беретін оқу орны маманның әлеуметтік құрылымындағы ерекше категория. Мұғалімдер ғана білім алушыларға, ұрпақтан-ұрпаққа үздік ұлттық–мемлекеттік және білім беру дәстүрлері мен тәжірибелерін тыңдап, сақтап, насихаттап отырады.Қазіргі таңда білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, білім беруге деген жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту бастауыш сынып мұғалімдерінің де басты міндеті болып отыр [9]. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару мұғалімнің қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың жаңа инновациялық педагогикалық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты білгір маман болу мүмкін емес. Жаңа педагогикалық технологияны меңгеру бастауыш сынып мұғалімінің зейін-зерделік, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген ұстаздық келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін жүйелі ұйымдастыруына көмектеседі. Қандай сабақтың болмасын қызықты өтуі мұғалімнің үнемі іздену, ұтымды әдіс – тәсілдерді қолдану, оқыту әдістемесін жаңартып отыруына байланысты. Барлық қоғамдық, өндірістік, және ғылыми қызметтің аясында ақпараттандырудың қазіргі кездегі жағдайы жаңа ақпараттық технологияны қолданумен байланысты ол бүгінгі күннің өзекті мәселесі.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы // Егемен Қазақстан, 1999, 7 маусым

2.Алишев, Т.Б. Система образования в Сингапуре / Т.Б.Алишев, А.Х.Гильмутдинов //Электронный ресурс. – Режим доступа: my-volga.ru/ content/ sistema-obrazov.

3.МұханбетжановаА.. Педагогикалық жүйетану негіздері. Оқулық. - Алматы, 2015ж.

4.Оқушылардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау жүйесін енгізудің әдіснамалық және оқу-әдістемелік негіздері. Әдістемелік құрал.–Астана: Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015. РМЭБ

5.Красноборова А.А. Критериальное оценивание в школе: Учебное пособие. - Пермь, 2012.

6.Бахи6шева С.М. Педагогикалықжобалау: теориясы мен технологиясы. Оқу-әдістемелік құрал. – Алматы, 2011ж.

7.Жусупова Д.Ж. «Бағалаудың өлшемдік технологиялары» пәні бойынша практикум. Әдістемелік құрал. - Костанай: ҚМПУ, 2020. РМЭБ

8.Набуова Р.А, Жұбандыкова А.М..Бағалаудың өлшемдік технологиялары. Оқу құралы. – Алматы, 2019ж

9.Уроки американской школы. Об обучении функциональной грамотности в американской школе /Курс «Развитие навыков функционального чтения» //Электронный ресурс. – Режим доступа: hij.ru/read/articles/view/243/.

ОТБАСЫ ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫНЫҢ ТЬЮТОРЫ РЕТІНДЕ: ОҚУДЫҢ БАСТАПҚЫ КЕЗЕҢІНДЕГІ АТА-АНАЛАРДЫҢ РӨЛІ
СЕМЬЯ КАК ТЬЮТОР ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ: РОЛЬ РОДИТЕЛЕЙ НА НАЧАЛЬНОЙ СТУПЕНИ ОБУЧЕНИЯ
FAMILY AS A LITERACY TUTOR: THE ROLE OF PARENTS IN THE EARLY STAGES OF EDUCATION

О.Г. Боженко
КГУ « Тогузакская общеобразовательная школа отдела образования акимата Карабалыкского района»
Управления образования акимата Костанайской области
bojenko-oksana@rambler.ru

Түйінді сөздер: отбасы, тьютор, оқу сауаттылығы, бағдарлама, нысандары, әдістері
Аннотация: Мақала бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын қалыптастырудың теориялық және практикалық аспектілеріне арналған автордың ғылыми зерттеуі болып табылады. Мақалада автор отбасы мен мектептің осы мәселедегі ынтымақтастығының маңыздылығын ашады.
Ключевые слова: семья, тьютор, читательская грамотность, программа, формы, приемы
Аннотация: Статья является научным исследованием автора, посвященным теоретическим и практическим аспектам формирования читательской грамотности обучающихся начальных классов. В статье автор не только дает информацию о значении сотрудничества семьи и школы в данном процессе, но и озвучивает практические рекомендации из своей педагогической практики.
Keywords: family, tutor, literacy, program, forms, techniques.
Annotation: The article represents a scholarly investigation by the author, delving into the theoretical and practical aspects of fostering literacy skills among elementary school students. The author explores the significance of collaboration between families and schools in addressing this issue.

Читательская грамотность — это способность понимать, интерпретировать и оценивать тексты. В контексте начальной ступени обучения она означает освоение навыков чтения и понимания текста. Читательская грамотность включает в себя не только техническое умение читать слова, но и способность осмысливать информацию, выделять главные идеи, анализировать содержание, делать выводы и использовать полученные знания. Актуальность заключается в том, что проблема формирования читательской грамотности у младших школьников подтверждается множеством исследований и наблюдений. Согласно данным отечественных и международных исследований, значительное количество учащихся по-прежнему имеют низкий уровень сформированности читательской грамотности, следствием чего является слабая успеваемость. Недостаточная читательская грамотность в раннем возрасте может привести к серьезным последствиям, таким как дальнейшая неуспеваемость, отсутствие интереса к научным и гуманитарным дисциплинам, а также низкая уверенность в собственных учебных способностях. Целью данной статьи является выявление эффективных путей формирования читательской грамотности у младших школьников. Для достижения этой цели поставлены следующие задачи:

1. Анализ существующих подходов к обучению чтению в начальной школе. Будут рассмотрены различные методики и подходы, используемые в образовательной практике, и оценена их эффективность в формировании читательской грамотности у детей.

2. Изучение роли семьи и образовательной среды в формировании читательской грамотности. Будет проанализировано, как взаимодействие семьи и образовательной

среды, включая учителей и родителей, влияет на развитие эффективных навыков чтения у младших школьников.

3. Разработка практических рекомендаций для учителей и родителей. Основываясь на проведенном анализе и изучении, будет предложен ряд практических рекомендаций, которые помогут эффективно формировать читательскую грамотность у учеников.

Важность читательской грамотности на начальной ступени обучения обусловлена несколькими ключевыми факторами:

- Основа для обучения: чтение является одним из основных навыков, на которых строится образование. Без читательских навыков ученик может испытывать трудности в усвоении информации по другим предметам.
- Развитие когнитивных функций: чтение способствует развитию когнитивных функций, таких как анализ, синтез, критическое мышление и обобщение. Эти навыки необходимы для успешной учебы и жизни в целом.
- Расширение словарного запаса: чтение разнообразных текстов помогает расширять словарный запас ученика, что влияет на его коммуникативные навыки.
- Способствование творческому мышлению: чтение стимулирует творческое мышление, воображение и способность выражать свои мысли.
- Поддержка социальной адаптации: читательская грамотность играет важную роль в социальной адаптации учеников, помогая им взаимодействовать с окружающим миром, понимать культурные особенности и разнообразие точек зрения.
- Подготовка к будущим задачам: навыки чтения необходимы для успешной учебы в более продвинутых предметах и в последующих этапах образования, а также в профессиональной жизни.

Поэтому развитие читательской грамотности на начальной ступени обучения является важной задачей, которая ложится в основу образовательного процесса и влияет на дальнейшее когнитивное и социальное развитие учеников.

Свою работу по данной проблеме я не мыслю без поддержки родителей и считаю, что в развитии читательских навыков у детей на начальной ступени обучения ключевую роль играет семья. Семейная среда формирует основу для будущего образования, и родители, выступая в роли тьюторов, могут существенно влиять на читательскую грамотность своих детей. В данной статье рассмотрим, как семья становится важным фактором в процессе развития навыков чтения у детей.

- Образец чтения в семье

Родители, как первые учителя, становятся образцом для подражания своих детей. Если в семье ценится чтение, то дети видят его как естественную и приятную часть своей жизни. Родители, читающие сами и демонстрирующие интерес к книгам, внушают детям любовь к чтению.

- Совместное чтение и обсуждение прочитанного

Семейные чтения и обсуждения прочитанных книг способствуют формированию навыков чтения и понимания текста. Вместе с родителями дети учатся выделять главные идеи, анализировать сюжет, предсказывать события и выражать свои мысли.

- Поддержка при обучении

Родители могут стать активными участниками в обучении чтению, поддерживая детей при выполнении домашних заданий. Позитивное отношение, поощрение и помощь в преодолении трудностей создают благоприятное обучающее окружение.

- Содействие индивидуальным потребностям

Семейная среда позволяет лучше понять индивидуальные потребности и интересы ребенка в области чтения. Родители могут выбирать книги, соответствующие возрасту и уровню развития, создавая комфортные условия для обучения.

- Развитие критического мышления

Семья может активно участвовать в развитии критического мышления у детей через обсуждение произведений, стимулирование анализа сюжета и выражение своего мнения по поводу прочитанного.

Более подробно хочется остановиться на пункте «поддержка при обучении». В любых вопросах касающихся обучения ребенка, считаю, что обязательно должна быть поддержка родителей со стороны учителя. Она может быть оказана в разных формах, методах и направлениях. Это могут быть как индивидуальные беседы и консультации, так и групповые встречи в виде мастер-классов, читательских посиделок или встреч за круглым столом. Важным и главным аспектом этой поддержки является систематичность и регулярность, а не единичные встречи от случая к случаю.

На протяжении нескольких лет, анализируя данную проблему и возникла потребность разработать программу «Семья как тьютор читательской грамотности на начальной ступени обучения», которая направлена на активное вовлечение семей в процесс развития навыков чтения и грамотности у детей начальной ступени обучения. Ее основная цель — создание благоприятной образовательной среды в семье, где родители становятся активными участниками и поддерживают обучение детей в области чтения. Программа предоставляет родителям инструменты и знания, необходимые для эффективного обучения чтению детей.

Так же включает в себя методики чтения вслух, использование игр для обучения буквам и словам, разнообразных форм и приемов, а также создание поддерживающей обстановки для развития грамотности.

Данная методика впервые принята в работу с начала 2022-2023 учебного года, но промежуточные результаты уже можно проанализировать, и они следующие:

1) Рост техники чтения – на 15%
2) Качество знаний по предмету «Русский язык» – 5%
3) Качество знаний по предмету «Литературное чтение» - 12%
4) Качество написания творческих работ по предметам «Русский язык» и «Литературное чтение» в общем увеличилось на 13,5% (эссе, сочинения, изложения)
5) Посещаемость родителями неформальных мероприятий выросла на 6%, что в условиях сельской школы тоже является весьма радующим результатом.

Особенностью данной методики и ее новизна , является то, что реализация программы направлена не только на обучающихся с низким уровнем техники чтения, но и на их родителей (законных представителей) и педагогов школы, с целью оказания педагогического сопровождения по вооружению приемами и методами работы по повышению читательской грамотности. Только работая в союзе «родитель + ребенок + педагог» можно добиться результатов, которые будут иметь долгосрочный эффект, распространяющийся не только на предметы гуманитарного цикла, но и на весь учебно-воспитательный процесс в целом.

ЛИТЕРАТУРА

1. Национальный отчет по итогам международного исследования PISA-2009 в Казахстане: Т.М. Амреева, У.М. Абдигапбарова, Ж.Р. Азмаганбетова,Ж.Н. Базарбекова, Н.Т. Байгелова. – Астана: НЦОКО, 2010. – 155 с. 2.
2. Послание Президента Республики Казахстан – Лидера Нации Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» от 14 декабря 2012 года. – Астана, 2012. – 54 с. 3.
3. Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012 – 2016 годы, утвержденный постановлением Правительства РК от 25 июня 2012 года № 832 [Электронный ресурс]: [сайт]. – Режим доступа: http://www.testent.ru/
4. Первова Г.М. Чтение как универсальная деятельность младшего школьника // Начальная школа : науч.-метод. журн. – 2013. – №1. – С. 11-16. file:///C:/Users/User/Downloads/karta_read.pdf

АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ УЧАЩИХСЯ В СЕЛЬСКИХ ШКОЛАХ

EFFECTIVENESS OF USING INNOVATIVE METHODS TO IMPROVE THE QUALITY OF STUDENTS ' EDUCATION IN RURAL SCHOOLS

Шарипханова Алтынай Кайратовна
«№14 жалпы орта білім беретін мектеп» КММ
Павлодар облысы, Екібастұз қаласы, Қоянды ауылы
altyn_04.89@mail.ru

Аңдатпа: Мақалада заманауи сабақта қолданылатын инновациялық әдістердің сипаттамасы мен ерекшеліктері келтірілген. Автор сабақта ұтымды қолданатын стратегиялар мен әдіс-тәсілдерге қысқаша тоқталады.
Тірек сөздер: инновация, әдістер, стратегия
Аннотация: В статье приводится описание и особенности инновационных методов, используемых на современном уроке. Автор кратко остановится на стратегиях и методах, рационально применяемых на уроке.
Ключевые слова: инновация, методы, стратегия

XX ғасырдың басында Ж.Аймауытов: «Сабақ беру –үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер» - деген екен. Солай демекші, қазіргі кезде педогогика 220 ғылымында жаңа ұғымдар көп-ақ. Солардың бірі-«инновация» ұғымы. Оны жете түсініп, инновациялық әдіс-тәсілдерді мектептерде оқу үрдісінде енгізу-оқушының саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты болып табылады. Инновация дегеніміз-жаңа жағдайдағы жаңалық болып табылатын, нақтымақсаттың нәтижеліжүзеге асуын қамтамасыз ететін идеялар, жаңалық,жаңашылдық, өзгеріс.Демек инновация –құралжәне үрдіс ретінде әлдебіржаңалықты енгізу деген сөз. Қазір бұл сөз "жаңа, өзгеру, жаңашылдық" деген мағынаны білдіреді және дәл қазіргі жаңа заманға да "жаңа, жаңаша өзгерудің" мазмұны терең және анық екендігі белгілі [1]. Бұл әдістеменің негізінде үйренушінің дербес қабілеті, белсенділігін қалыптастыру, оқыту материалдарын өзінше пайдалану арқылы танымдық белсенділігін арттыру алға шығады. Мұның ерекшеліктері негізінен мыналар: -үйренушінің белсенділік іс-әрекетін дамыту; -оқыту мен үйретудің өзара үйлесімділігін қалыптастыру; -мұнда үйренушінің дербес қабілетін дамытуға тікелей көмек беру; -үйренушінің танымдық үрдіске белсенді қатысуын анықтау мүмкіндігі; -көрнекі құралдардың көбірек пайдалану арқылы сезіміне, қабылдау эмоциясына әсер ету. Заманауи жоғары технологияларды пайдалана отырып ғана, біз ұстаздар сапалы білім беруге, тәрбиелеуге қол жеткізе аламыз. Қазіргі уақытта қолданыста жүрген 25-ке жуық оқыту технологиялары, 40-қа жуық сабақтардың түрлері бар. Бұл технологиялар өз ресурстарын таныстыруға айналды. Бүгінгі таңда әлемжаңа тың серпілістер үстінде. Қазіргі кезде мектептің оқу үрдісінде 50-ден астам педагогикалық технологиялардың қолданылып жүргені анық.Бұл технологиялардың бәрін бір сабақта қолданумүмкін емес.Сол себепті,мектептегі әрбірпәнді оқыту технологиясын таңдап, іріктеу және оны іс-әрекеттік тұрғыда жетілдіру арқылы оқушының білім жетістіктерін арттыруға болады. Мұнда оқушының әрекеті-технологияны қабылдауы, ынтасы, құштарлығына көңіл бөлінуі тиіс. Мектептердің оқу үрдісіне жаңа технологияны енгізу арқылы білім сапасын жақсартып, дамыта оқытуды жүзеге асыртып, сабақ қарқыны жеделдетіліп, жеке тұлғамен жеке жұмыс жасай отырып, саралап оқытуға мүмкіндік туады. Жаңа технология оқушының өзіндікжекежұмыс атқаруынажәне ең бастысы оқушының білім жетістіктерін жақсартуға ықпалын тигізеді. Оқыту барысында инновациялық әдістерді қолдану және оның негізгі бағыттары. «Қазіргі заманда жастарға

ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп Елбасы атап көрсеткендей, инновациялық әдістәсілдер жаңа білім берудің бірден – бір шарты. Жалпы білім беретін мектептерге инновациялық әдістерді қолдануды ұсынар едім.

-Білім беру үрдісінде жаңа технологияларды мүмкіндігінше қолдану;

-Оқушылардың резервтік мүмкіндіктерін диагностикалау;

-Пәннің түсіндірілуі мен ақпараттың жеткізілуінің жоғары сапасын қамтамасыз ету;

-Оқу – тәрбие үрдісін компьютеризациялау және технологияландыру. Мұғалімнің өз-өзіне қойған талаптары жекеше бағытталған білімнен қалыптасады. Білім беру жүйесіндегі инновациялар – бұл мұғалімдердің классикалық оқыту-тәрбиелеу-дамыту педагогикалық ұстанымдарын сақтай отырып, уақытпен бірлесе жұмыс істеу шеберліктері. Бірақ, бұл даярлық бірден,бір уақытта туындай алмайды, ол мектептегімұғалімдердің мыңдаған сабақ өткізулерінен жинақталады. Сондықтан қазіргі замандағы инновациялық замандағы сабақтың үлгісі деп, мұғалімдердің жинақталған мол әдістемелік тәжірбиесінің интеграциясындағы, ақпараттық – коммуникациялық технологиялар саласындағы әлемдік және отандық жетістіктердің трансфертін қамтамасыз ететін сабақты айтуға болады. Инновациялар мектептен, мұғалімдердің педагогикалық қызыметінен бастау алады. Қазақстан Республикасының « Білім туралы » Заңында: « Білім беру жүйесінің бастыміндеті – ұлттық құндылықтар, жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шындауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім берудегі ақпараттандыру, халықаралық желіге шығу»-делінген. Мұғалімдердің міндеті - баланың жеке басын қалыптастыру процесінде білім, білік, дағды жинақтауға бағытталған дәстүрлі оқытуды өзгерту. Оқу процесінде оқушының танымдық және шығармашылық қызметін жүзеге асыру үшін білім беру сапасын арттыруға, оқу уақытын тиімді пайдалануға және үй тапсырмасына бөлінетін уақытты азайту арқылы оқушылардың репродуктивті белсенділігінің үлесін төмендетуге мүмкіндік беретін заманауи білім беру технологиялары қолданылады. Заманауи білім беру технологиялары даралауға, оқу процесінің қашықтығы мен өзгермелілігіне, білім деңгейі мен жасына қарамастан оқушылардың академиялық ұтқырлығына бағытталған. Мектепте оқу-тәрбие үрдісінде қолданылатын педагогикалық технологиялардың кең спектрі ұсынылған. Қазіргі таңдағы ең тиімді жаңа технологиялар: -Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар -Сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы -Жоба технологиясы -Дамыта оқыту технологиясы -Денсаулық сақтау технологиялары -Проблемалық оқыту технологиясы -Ойын технологиялары Педагогикалық технологияның тиімді тұстары: -Оқушы өз бетінше жұмыс жасауға мүмкіндік алады, соған үйренеді; -Оқушының жеке қабілеті анықталады; -Іштей бір - бірінен қалмауға тырысып, талпынады; -Тапсырмалық күрделенудеңгейіне сәйкес оқушының ойлау, орындау қабілеті артады. -Өзін - өзі тексеруге дағдыланады. -Мұғалім жекелеген оқушыларға көмектесуге мүмкіндік алады. -Орындау қабілетіне қарай бағаланады. Мен өз практикамда проблемалық оқыту технологияларын, жобалық жұмыстарды, ойындарды, топтық технологияларды, ақпараттық және коммуникациялық технологиялар, белсенділік әдісін Л.Г.Петерсоннің әдісін жиі қолданамын. Оқушылар үшін ақпараттық технологияларды қолдану арқылы сабақ өткізу қызықты болады. Нәтижесінде білімді тиімді игеру пайда болады; сабақта анықтық деңгейі жақсарады. Әрине, бұған басқа әдістермен қол жеткізуге де болады (плакаттар, карталар, кестелер, жазу), бірақ компьютерлік технологиялар көрнекіліктің анағұрлым жоғары деңгейін жасайды. Сыныптағы және сабақтан кейін оқушылардың көкжиегін кеңейту үшін жаңа ақпарат алу және интернет ресурстарынан алынған материалдардың көмегімен өзім жасаған презентацияларды қолданамын. Балалар слайдтарды қуана-қуана көреді, көргендерін талқылауға белсенді қатысады. Ойын технологиясы. Ойын - бұл өмірдегі керемет құбылыстардың бірі. Қазіргі педагогикада ойын, дидактикалық ойын тақырып тұжырымдамасын, тіпті тақырыптың бөлігін, сонымен қатар жалпы технологияның элементін игеру үшін тәуелсіз технология ретінде

қолданылады. Ойын - баланы әлеуметтендірудің ең күшті құралы, өмірдегі әртүрлі жағдайларды модельдеуге, одан шығудың жолын іздеуге мүмкіндік береді. Ойын адам ретінде өзін-өзі тану саласы ретінде өте маңызды.

Quizizz- бұл мұғалімдер ойын түрінде әртүрлі викториналар мен сауалнамалар жасай алатын, сонымен қатар интерактивті сабақтар жүргізе алатын платформа. Бұл платформада сабақты әртүрлі форматта өткізсе болады.М ысалы топқа бөліп немесе жеке жұмыстарда ойнатса, оқушыларды бақылап кімнің сабаққа атсалыса қатысып отырғанын, кімнің сабаққа жақсы дайындықпен келгенін көруге болады. Оқушыларға бұл форматта өткен сабақтарға қызығушылықтарын туғызды.

Платформа Wordwall (https://wordwall.net/ru/myactivities)- оқу тапсырмаларын жасауға арналған көпфункционалды құрал болып табылады. Қарапайымдығы ондағы дайын үлгілер (шаблондар) интерактивті тақтада ойнатылады. Бұл платформа оқушылардың назарын өзіне аударта алды. Себебі көпфункционалды топпен немесе жеке түрде тапсырмалар орындатып сабақты қызықты форматта өткіздім. Барлық балалар осындай ойын түрінде өткен сабақтарға атсалыса қатысып, қызығушылықтары артты. Инновациялық технологияларды кеңінен енгізу мектеп оқушыларының білім сапасын, танымдық белсенділігі мен оқу мотивациясын жақсартуға жағдай жасайды. Қазіргі білім беру технологияларын қолдану нәтижесінде:

- Мен сабақ берген сыныптар бойынша білімнің тұрақты сапасы (55-65%), инновациялық технологияларды қолданғаннан кейін сыныпта оқушылардың 70-80% сабаққа деген қызығушылығы артты.

- Оқушылардың мотивациялық сферасын диагностикалау нәтижелері оқу-танымдық мотивтердің тар көзқарастарға қарағанда басым екенін көрсетеді. Осылайша, мен тиімді қолданған осы технологиялар - баланың жеке басын Жалпы қазіргі ғылым мен техниканың ғарыштап дамып келе жатқан заманында инновациялық әдістерді яғни жаңа технологияларды оқу - тәрбие процесінде қолдану өсіп келе жатқан жас ұрпақтың білім деңгейін жаңа өмір жағдайына сай дәрежеге жеткізу үшін өте маңызды және қажетті болып отыр. Күнделікті сабаққа инновациялық әдістерді пайдалану айтарлықтай нәтиже беріп келеді. Заман ағымына сай инновациялық әдістерді пайдалану оқушылардың қызығушылығын арттырып, зейін қойып тыңдаумен қатар, түсінбей қалған сәттерін қайталап көрге немесе тыңдауға, алған мағлұматтарды нақтылауға мүмкіндік береді. Оқушылар өздері де алынған ақпараттарды көшіріп алып онымен өз ыңғайына қарай жұмыс істей алады. Мұның барлығы білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оқушылардың жүйелі ойлауларына, құндылық бағдарламалардың қалыптасуын туғызады. Ендеше оқушылардың дүние танымын кеңейтудің, олардың белсенділік қабілетімен біліктерін жетілдірудің қоғамдық мәні зор.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Құдайбергенева К.С. Инновациялық тәжірибе орталығы- педагогикалық технология көзі. Алматы // 2001-75 б.
2.Білімдегі жаңалықтар // 2007. №4 26-28 б.
3.Педагогический мир. Педагогикалық әдіс тәсілдердің инновациялық технологиясы.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ БІЛІМ БЕРУДЕ
ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ
APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION

Касенова Айгуль Мохторбековна
КГУ «Тимирязевская казахская общеобразовательная школа-интенат» СКО
село Тимирязево Казахстан kasaigul@bk.ru

Аңдапта: ұсынылған мақалада инновациялық технологиялардың түсінігі мен түрлері, сондайақ оларды білім беруде қолдану ерекшеліктері қарастырылады.
Түйінді сөздер: инновациялар, білім беру, жобалық оқыту, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, интерактивті оқыту.
Аннотация: в представленной статье рассматривается понятие и виды инновационных технологий, а также особенности их применения в образовании.
Ключевые слова: инновации, образование, проектное обучение, информационно-коммуникационные технологии, интерактивное обучение.
Abstract: the article discusses the concept and types of innovative technologies, as well as the features of their application in education.
Key words: innovation, education, project-based learning, information and communication technologies, interactive learning.

В настоящее время сфера образования не стоит на месте, с каждым днем появляются новые методы работы. Вместе с этим меняются цели и задачи обучения.

В современном образовательном процессе имеется множество современных технологий, которые с каждым разом увеличивают свою эффективность. Следовательно, применение инновационных образовательных технологий в образовательном процессе является одним из главных направлений деятельности современной школы.

Инновационные формы обучения – это нововведения, применяемые педагогами на занятии.

Применение инновационных образовательных технологий при обучении школьников позволяет более дифференцированно подходить к изучению материала, а также позволяет работать с группами обучающихся, которые имеют разный уровень подготовленности.

Благодаря использованию инновационных образовательных технологий, у учащихся появляется познавательный интерес и потребность к изучению предметов, тем самым создаются внутренние условия для усвоения нового материала.

Проблемой, которая находится в центре внимания педагога, является проблема формирования интереса к обучению в школе. Современный школьник вправе сам сделать выбор в образовательной траектории, но при этом, педагог обязан найти подходящие методы и приемы, которые смогут ему помочь придерживаться своего индивидуального образовательного пути. Образование становится личностно-ориентированным, оно обращается к сфере личных интересов и потребностей школьника.

Цель инновационного обучения – создания условий, при которых у учащихся происходит формирование самостоятельности, инициативности и креативности.

Из преимуществ инновационного обучения следует отметить самостоятельность обучающихся и формирование научного взгляда на мир, развитие личностной автономии школьников как условие их конкурентоспособности.

Виды инновационных технологий систематизированы и представлены в таблице 1.

Таблица 1 – Виды инновационных технологий в образовании

Виды инновационных технологий	Цели	Преимущества	Недостатки

Интерактивный метод обучения	Формирование мотивации, способности к самостоятельному обучению и критическому мышлению	Активное участие школьников в процессе обучения	Сложность подбора метода под индивидуальные психологические особенности школьников
Проектное обучение	Формирование у школьников самостоятельности, инициативности и креативности	Формирование научного взгляда на мир	Отсутствие критериев оценки из-за нестандартности заданий
Информационно-коммуникационные технологии	Обеспечения качества методики преподавания, учитывая современные потребности в сфере образования	Дополнительные возможности для проведения всех форм учебных занятий	Необходимо дорогостоящее оборудование. Недостаток живого общения

Применение инновационных технологий в обучении помогает решать различные задачи современного образования, в частности, организации процесса обучения, определения роли преподавателя на занятиях, подбора эффективных способов представления информации.

Новые технологии, интерактивные игры, разминки и упражнения на занятиях всегда дают хорошие результаты, позволяют устранить однообразие образовательной среды и монотонность учебного процесса. Эти компоненты учебной деятельности помогают преподавателю в проведении занятий с опорой на различные формы коллективной и групповой работы, а также взаимоотношение учащихся с преподавателем будет более близким, в режиме сотрудничества [1, с.7].

В современном образовании Казахстана, существует две основные проблемы:

- большой разрыв в качестве образования между школами;
- отсутствие индивидуального подхода.

Решить эти проблемы без внедрения инновационных технологий невозможно.

Для успешного проведения реформы образования необходимо создать условия вследующих направлениях:

- редизайн управления образованием;
- переподготовка преподавателей;
- развитие цифровой инфраструктуры;
- интеграция с дополнительным образованием [2, с.58].

В Казахстане не только проводят конференции и обсуждают, какие технологии можно внедрить в образовательный процесс в будущем, но и работают с новыми технологиями обучения. Так, Казахский язык теперь можно учить с помощью мобильного приложения Onai qazaqsha. В нем есть тематический словарь, тексты, заложены основы грамматики. Если ежедневно заниматься, то закладывается лексический запас, который актуален в повседневной жизни. В Павлодарской области открыто 48 бесплатных IT-классов для детей по обучению навыкам программирования, из них 22 – в сельских школах. 20 сельских школ области подключили также к системе спутникового интернета Starlink. 80% казахстанских учебников переведены в цифровой формат. На сегодня в стране в электронный формат переведено 94% учебников для начальных классов, 81% учебников для 5-9-х классов, 61% учебников для 10-11-х классов. В 2024 году Минпросвещения планирует перевести в цифровой формат все школьные учебники.

Одной из успешных инновационных технологий, применяемых в образовании, стало дистанционное обучение. Так, условия сложной эпидемической обстановки COVID-19 показали, насколько дистанционное обучение стало не только современным, но и

единственно возможным форматом преподавания, технологией обучения. Образовательные учреждения довольно короткий срок изменили свой привычный формат обучения, нарабатывая опыт эффективной реализации образовательных программ с использованием определенных информационно-обучающих платформ.

В школах широко используется социальная сеть ВКонтакте, а также платформа Zoom. Кроме того, широко используются мультимедийные учебные материалы, электронные формы учебников, электронные библиотечные системы [3, с.9].

Работа с обучающимися может вестись как онлайн, так и офлайн, то есть либо с прямым, непосредственным взаимодействием ученик-преподаватель (синхронное дистанционное обучение), либо посредством электронных писем (асинхронное дистанционное обучение).

Следует отметить, что внедрение новых технологий в образование не только делает процесс учебы более релевантным в современном мире, но и открывает новые возможности для обучения в отдаленных и труднодоступных районах Казахстана. Благодаря открытию IT-классов и обеспечению доступа к интернету для учащихся из сельских школ их выпускники потом могут на равных конкурировать за места в вузах с выпускниками городских школ [4, с.7].

Таким образом, инновационные технологии в образовании – это новшества, применяемые в процессе обучения. Благодаря инновационным технологиям в обучении, возможно, выявлять и сформировать у учащихся способности к конкретным видам будущей профессиональной деятельности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аширова А. Особенности использования инновационных технологий в учебном процессе/А. Аширова // Вестник Казну. – 2019. – № 6. – С. 125-131.
2. Нурбек С. Современные тренды цифровизации науки и высшего образования в Казахстане//Сборник материалов XI Международной научно-практической конференции «Цифровая трансформация образования: отечественный и зарубежный опыт», 2023.
3. Газалиев А.М. Открытие Международной научно-практической конференции «Цифровая трансформация образования: отечественный и зарубежный опыт», посвященной 90-летнему юбилею академика НАН РК З.М. Мулдахметова. // Сборник материалов XI Международной научно-практической конференции «Цифровая трансформация образования: отечественный и зарубежный опыт», 2023. – С. 9-10.
4. Подымова Л.С. Инновационная образовательная среда как средство развития профессионализма педагога / Л.С. Подымова // Высшее образование сегодня. – 2019.

ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНЫП, ОҚУШЫЛАРДЫҢ ПӘНГЕ ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ
ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ К ПРЕДМЕТУ
EFFECTIVE USE OF DIGITAL RESOURCES TO INCREASE STUDENTS' INTEREST IN THE SUBJECT MATTER

Мұханов Абзал Маратұлы
Әлихан Бөкейханов атындағы орта мектебі
Жамбыл облысы, Қазақстан
mukhanov.abzal@mail.ru

Андатпа: Мақалада қазіргі білім беру саласындағы өзекті мәселелердің бірі – жаңа инновациялық технологияларды қолданудың тиімді әдіс-тәсілдері туралы жазылған. Бұл

оқушылардың цифрлық ресурстарды пайдалану арқылы танымдық белсенділігін дамытуға бағытталған.
Аннотация: В статье рассказывается об одной из актуальных проблем в современной сфере образования – эффективных методах и способах применения новых инновационных технологий. Он направлен на развитие познавательной активности учащихся посредством использования цифровых ресурсов.
Annotation: The article tells about one of the actual problems in the modern sphere of education - effective methods and ways of applying new innovative technologies. It is aimed at the development of cognitive activity of students through the use of digital resources.
Түйін сөздер: Инновация, білім беру технологиялары, онлайн тақта, интерфейс.
Ключевые слова: Инновация, образовательные технологии, онлайн доска, интерфейс.
Key words: Innovation, educational technology, online whiteboard, interface.

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға», – демекші ұстаздар әрдайым оқушыларды білім нәрімен сусындандырып қана қоймай өздері де даму үстінде қызмет жасауда. Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі.

Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту білім беру мекемелерінің басты міндеті болып отыр. Ол бүгінгі білім беру кеңістігіндегі ауадай қажет жаңару оқытушының қажымас ізденімпаздығы мен шығармашылық жемісімен келмек. Сондықтан да әрбір оқушының қабілетіне қарай білім беруді, оны дербестікке, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді.

«Адам ұрпағымен мың жасайды», – дейді халқымыз. Ұрпақ жалғастығымен адамзат баласы мың емес миллиондаған жылдар жасап келеді. Жақсылыққа бастайтын жарық жұлдыз – оқу. Қазіргі мектеп мұғалімдерінің алдында тұрған басты міндет - оқушылардың шығармашылық білім дағдыларын қалыптастыру.

Шәкәрім Құдайбердіұлы: «Адамның жақсы өмір сүруіне үш сапа негіз бола алады, олар барлығынан басым болатын адал еңбек, мінсіз ақыл, таза жүрек. Бұл сапалар адамды дүниеге келген күннен бастап тәрбиелейді», – деп есептейді. Ұрпақ тәрбиесі – бұл болашақ тірегі, мемлекеттік маңызды іс. Міне, өз ұрпағының өнегелі, өнерлі, еңбексүйгіш, абзал азамат болып өсуі үшін халық педагогикасының негізгі мақсатын шығармашылықпен оқу-тәрбие үрдісіне тиімді пайдалану әрбір ұстаздың міндеті болып табылады. Ұстаз қауымының алдына өте үлкен міндет жүктелді. Бүгінгі таңда жас ұрпаққа пәнді тиімді ұғындырудың бірі – жаңа технология негіздері болып табылады. Қазіргі уақытта елімізде білім беру саласында түбегейлі өзгерістер орын алуда.

«Инновация» ұғымын қарастырсақ, ғалымдардың көбі оған әртүрлі анықтамалар берген. Мысалы, Э.Раджерс инновацияны былайша түсіндіреді: «Инновация – нақтылы бір адамға жаңа болып табылатын идея». Майлс «Инновация — арнайы жаңа өзгеріс. Біз одан жүйелі міндеттеріміздің жүзеге асуын, шешімдерін күтеміз», — дейді.

Қазіргі заманымыздың жүйесі талап еткендей мұғалім жақсы ұйымдастырушы бола отырып, нәтижеге бағытталған тұлғаны қалыптастыруы қажет. Олай болса, тұлғаны қалыптастыратын жаңа форматтардағы педагог болып табылады. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттар ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту мектептің басты міндеті болып тұр.

Бүгінгі білім кеңістігінде қажымас ізденімпаздыққа, шығармашылыққа тәрбиелеуді жүзеге асыратын жаңартылған педагогикалық технологияны меңгеруге үлкен бетбұрыс жасалуы қажет. Өйткені мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқу үрдісін ұйымдастыру жаңа педагогикалық технологияны ендіруді міндеттейді.

А.Құсайыновтың «Әлемдегі және Қазақстандағы білім беру сапасы» еңбегіндегі:

«Өте жақсы американдық мұғалім зейнетке шыққанда әдістемелерін өзімен бірге алып кетеді, ал жапондық мұғалім бар білгенін артына қалдырып кетеді» деп құнды мысал келтірген. Міне, осыдан мұғалімдер арасында іс-тәжірибе алмасудың ең бір дамыған тиімді тәсілі Lesson Study екендігіне көз жеткізуге болады. Маған ұнағаны сабақ беретін пән мұғалімнің ізденуіне жан-жақты жағдай қалыптасады, білім сапасы және мұғалімнің өз жұмысына деген жауапкершілігі артады. ізденеді, оқушылардың сабақ барысындағы ақпаратты меңгеру деңгейлері зерттеледі. Мектеп тәжірибесіне жаңаша әдіс-тәсілдер ене бастайды.

Қазіргі таңда қоғамда табыспен өмір сүру үшін балалар сындарлы оқудың тиімді тәсілдеріне тартылуы қажет, ол үшін біз күнделікті беріп жүрген дәстүрлі сабағымызға көз жүгіртіп, өзіміздің оқыту үрдісімізді, әдіс-тәсілдерімізді өзгертуіміз керек. Бұл проблеманы шешу үшін мұғалімдер бірлесіп жұмыс істеп жаңартылған тәсілдер бойынша, инновациялық тиімді идеялармен алмасып күнделікті оқу мен оқытудағы тәсілдерінің ықпалын арттыра түсуіміз керек.

Мұғалімдердің міндеті – баланың жеке басын қалыптастыру процесінде білім, білік, дағды жинақтауға бағытталған дәстүрлі оқытуды өзгерту. Оқу процесінде оқушының танымдық және шығармашылық қызметін жүзеге асыру үшін білім беру сапасын арттыруға, оқу уақытын тиімді пайдалануға және үй тапсырмасына бөлінетін уақытты азайту арқылы оқушылардың репродуктивті белсенділігінің үлесін төмендетуге мүмкіндік беретін заманауи білім беру технологиялары қолданылады. Заманауи білім беру технологиялары даралауға, оқу процесінің қашықтығы мен өзгермелілігіне, білім деңгейі мен жасына қарамастан оқушылардың академиялық ұтқырлығына бағытталған. Мектепте оқу-тәрбие үрдісінде қолданылатын педагогикалық технологиялардың кең спектрі ұсынылған.

Қазіргі таңдағы ең тиімді жаңа технологиялар:

1. Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар
2. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы
3. Жоба технологиясы
4. Дамыта оқыту технологиясы
5. Денсаулық сақтау технологиялары
6. Проблемалық оқыту технологиясы
7. Ойын технологиялары
8. Модульдік технология
9. Семинарлық технология
10. Іс-технология
11. Интегралды оқыту технологиясы
12. Ынтымақтастық педагогикасы.
13. Деңгей саралау технологиялары
14. Топтық технологиялар.
15. Дәстүрлі технологиялар (сынып-сабақ жүйесі)

Осы көрсетілген ең тиімді жаңа технологиялардың арасындағы бұл мақаладағы қарастырғаным ақпараттық және коммуникациялық технологиялар. Кәдімгі сабақты қалай ерекше ету керек, материалды қалай таныстыру керек, қазіргі балалармен заманауи тілде қалай сөйлесу керек? Бүгінгі сабаққа келгенде өзімізге осы және басқа да көптеген сұрақтар қоямыз. Мұғалім мектепте оқуға дайындықтың әр түрлі деңгейлерін ескеретін тұлғалық-бағдарлы, дамытушылық білім беру технологияларына ие болуы керек. Оқушылардың қазіргі тұлғалық дамуы жаңа білімді «ашуға» бағытталған өзіндік іс-әрекет процесінде жүзеге асырылады. Заманауи білім беру технологияларының ішінде мен оқушыларымен жұмыс

жасауда қолдануға болатын тәсілдерді таңдадым. Мысалы: Whell of names, Jamboard, Word wall net, Padlet.com, Mindmeistet, Canva, Новая форма, Планета т.б. Қазіргі заманғы сабақтарда проблемасыз оқыту технологиясынсыз немесе оның элементтерінсіз оқыту мүмкін емес. Оның өзектілігі неде? Бұл технологияның өзектілігі оқушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыра отырып, оқу іс-әрекетіне деген мотивацияның жоғары деңгейімен анықталады, бұл туындайтын қарама-қайшылықтарды шешуде, сыныпта проблемалық жағдайларды жасау кезінде мүмкін болады. Әрбір тәсілдерге тоқтала кетсем:

Whell of names (1-сурет) – айналмалы доңғалақ көптеген опциялардан кездейсоқ нәтиже алудың қызықты жолы. Бұл ұтыс ойынының генераторы немесе рандомизатор дөңгелегі ретінде жұмыс істейтін Google Spinner және Picker Wheel-ге балама құрал – сәттілігіңізді сынайтын ойындарға өте ыңғайлы!

Jamboard – интербелсенді онлайн тақта. Берілген Google Jamboard онлайн-тақтада жазуға, стикерлерді бекітуге және суреттерді қолдануға болады. Онымен қоса, барлық жазылғанды pdf және png форматында сақтап алуға болады

Wordwall – онлайн тақта. Өз сабағыңды викториналық сұрақ-жауаптар бойынша құрастыруға болады. Сабақты қызықтыра отырып ойын түрінде жүргізуге тиімді тақта.

Padlet – онлайн қызметі сіз немесе кез келген адам өз қолтаңбаңызды қалдыра алатын, суретті тіркей алатын, файлды немесе хабарландыруды орналастыра алатын қалалық қабырғаның тікелей сандық ұрпағы болып табылады.

Mindmeistet – онлайн және офлайн режиміндегі басқа қуатты және пайдалы бағдарламалармен қатар, аталған ақыл-ойды картаға түсіру құралы өзінің мүмкіндіктері мен, ең алдымен, тартымды интерфейсінің арқасында танымал.

Canva – тегін онлайн графикалық дизайн құралы. Оны әлеуметтік желідегі жазбаларды, презентацияларды, плакаттарды, бейнелерді, логотиптерді және т.б. мүмкіндіктері бар.

Новая форма (2-сурет) – Google жүйесіндегі тест тапсырмаларын құрастыруға арналған тиімді әдістің бірі. Осы форманы мен Ұлттық біріңғай тестілеуге дайындық барысында 11-сыныпқа қолданамын. Бұл жүйенің тиімділігі тест жұмыстарын жылдам тапсыруға, есте сақтау қабілетінің жақсаруына ықпалын тигізеді. Жәнеде мұғалімнің қолдануына тиімді. Себебі жүйе өзі тест тапсырмаларының қате кемшіліктерін шығарып береді.

Планета – Google жүйесіндегі әлемдік карта. Дүние жүзінің картасын 2D – 3D форматында оқушыларға көрсетуге болады. Бұл жүйенің мүмкіндігі кез келген картада көрсетілген мекенжайды жақындатып көруге болады.

Оқушылардың оқу үрдісінде интербелсенді әдіс-тәсілдер түрлерін пайдалану біріншіден оқушылардың білімін берік меңгерту құралы болса, екіншіден балалардың сабаққа деген қызығушылығын белсенділігін арттырып сапасын көтеру болып табылады. Тұйық оқушылардың сабаққа ынтасын артады және мінез құлқы қалыптасады. Оқуға деген таным қабілеті қалыптасады. Осы тәсілдер бойынша оқушы ойын үстінде білімді игеріп жатқанын, ал оқу үрдісінің ойынға қалай ұласып кеткенін аңғармай қалады. Сонда ғана ойын мен оқу табиғи үйлесімді болып, пәндік білім, білік және дағдыны игеруге толық ықпал жасайды. Әр ұстаз оқу-тәрбие жұмысына шығармашылықпен қарап, жаңа заман талабына сай, сабақты түрлендіру мақсатында оқытудың түрлі әдіс-тәсілдерін пайдаланса, игі нәтижеге жетері сөзсіз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Роберт И.В., «Теория и методика информатизации образования». 2010 г.

2.Савелова Е. В. Цифровые образовательные ресурсы в школе: методика использования. Обществознание. Сборник учебно-методических материалов для педагогических вузов. – М.: Университетская книг, 2008 г.

3.Қадірбаева Р.І. Жаңа ақпараттық-білім технологиясын пайдаланып оқытудың ерекшеліктері //Шығармашылық іс-әрекетті дамыту арқылы бәсекеге қабілетті жеке

тұлғаны қалыптастыру мәселелері: Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. 2009 ж.
4.Құсайынов А., «Әлемдегі және Қазақстандағы білім беру сапасы» еңбегі – 2013 ж.
5.«Мектеп директоры» республикалық ғылыми-әдістемелік журнал №6, 2013 ж

ГЕОГРАФИЯЛЫҚ АҚПАРАТТЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДІ ҚОЛДАНУ НЕГІЗІНДЕ СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАЛЫҚ АУДАНЫНДАҒЫ ХАЛЫҚТЫҢ ТЫҒЫЗДЫҒЫ КАРТАСЫН ЖАСАУ ӘДІСІ

МЕТОДИКА СОЗДАНИЯ КАРТЫ ПЛОТНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ СЕВЕРО-КАЗАХСТАНСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЙОНА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ

METHODOLOGY FOR CREATING A POPULATION DENSITY MAP OF THE NORTH KAZAKHSTAN ECONOMIC REGION USING GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEMS.

Курманиязова Алтыншаш Аслановна
(«Сәулет» мектеп-лицейі, БҚО, Тасқала ауданы)
Kalt94@mail.ru

Аннотация: Әлеуметтік-демографиялық үдірістердің кеңістіктік таралуын және динамикасын картографиялау әдістерін жасау картография ғылымы үшін және әлеуметтік-экономикалық әрекеттің негізгі субъектісі болып табылатын мемлекет үшін ғылыми-тәжірибелік маңызы бар өзекті мәселе. Бұл мақаланың мақсаты – географиялық ақпараттық жүйелердің көмегімен халықтың тығыздығы карталарын құру кезінді «сырғымалы терезе» әдісін қолдану жолдарын қарастыру.
Аннотация: Создание методов картографирования пространственного распределения и динамики социально-демографических процессов является актуальной задачей, имеющей научное и практическое значение для картографической науки и для государства, которое является основным субъектом социально-экономической деятельности.
Цель данной статьи – рассмотреть способы использования метода «скользящего окна» при создании карт плотности населения с использованием геоинформационных систем.
Annotation: The creation of methods for mapping the spatial distribution and dynamics of socio-demographic processes is an urgent task that has scientific and practical significance for cartographic science and for the state, which is the main subject of socio-economic activity. The purpose of this article is to look at ways to use the sliding window method to create population density maps using geographic information systems.
Түйенді сөздер: ГАЖ, сырғымалы терезе, кері өлшенген қашықтықтар әдісі (КӨҚ), Солтүстік Қазақстан облысы.

Географияда XX ғасырдың 60-шы жылдары орын алған математикалық революциядан кейін құбылыстар мен объектілердің кеңістіктегі таралуын картографиялау үшін «сырғымалы терезе» әдісін қолдана бастады. Сырғымалы терезе әдісі эмпирикалық қисықтықтардан кездейсоқ құбылыстарды алып тастап зерттелу белгісінің кеңістіктегі өзгеру заңдылықтарын ашатын көрсеткішті локалды ортақтастыру әдісі. Қазіргі таңда сырғымалы терезе әдісі тәріздес инструменттер барлық заманауи ГАЖ аналитикалық құралдарына енгізілген.

«Сырғымалы терезе» әдісі – көрсеткіштің локалды орташалауы, бұл әдіс кездейсоқ құбылыстардың әсерін азайту арқылы зерттелу белгілерінің кеңістіктегі өзгеру заңдылықтарын анықтауға мүмкіндік береді.

«Сырғымалы терезе» әдісін қолдану арқылы картаны құру принципі келесідегідей: тікбұрышты тесік ойылған картонды парақ, карта үстінде горизонталды және вертикалды бағытта тікбұрышты тесік жандарына тең адыммен қозғалады. Осының барысында «терезеге» түсетін объектілер саны есептеліп арнайы кестеге енгізіледі. Көршілес терезелер жапсарласып алынады – бұл қарапайым түйіндеу кестені фильтрациялауды қамтамасыз етеді.

Бұл әдісті ГАЖ іске асыру кезінде екі мәселе туындайды: біріншіден «сырғымалы терезенің» адымын анықтайтын ұяшық өлшемдерін анықтау және екіншісі, «сырғымалы терезе» әдісін қолдану арқылы тегістелген мәндерді табу алгоритмдерін қайталайтын кеңістіктік статистика формулаласын анықтау.

Әдетте карталарда халық тығыздығы, мәндердің өзгеруі изосызықтар арқылы берілетін үзіксіз (дискретті емес) бедер ретінде ұсынылады. Осындай картаның әр бір нүктесіндегі халықтың тығыздығы, мәндері белгілі нүктелерге дейінгі интерполяция арқылы анықталуы мүмкін.

ГАЖ карталарды құру кеңістіктікте таралған ақпараттың сипаттамаларын (атрибуттарын) талдауға негізделетіні белгілі. «Сырғымалы терезе» әдісі көмегімен халықтың тығыздығы картасын құру кезінде осындай кеңістіктік объект ретінде ұяшықтағы халықтың тығыздығы туралы атрибутивті ақпаратқа ие ұяшық центроиды қарастырылады.

Бұл ұяшықтың ауданын келесі математикалық жолмен есептеуді ұсынамыз. Халықтың тығыздығы картасы құрылатан аумақты сол территорияның ауданына S тең квадрат деп, ал бұл аумақтағы елді мекендердің санын n арқылы белгілеп, квадрат ауданына тең таралған нүктелер деп есептесек, 1 елді мекенге келетін ауданды мына қатынас арқылы анықтауға болады[3]:

$S_o=S/n$. (1)

Осылай, 1 елді мекенге шаққандағы ауданды, жандары «сырғымалы терезе» адымына тең болатын ($\sqrt{S_o}$) участкінің ауданы деп қабылдауды ұсынамыз.

Әр ұяшықтағы халық тығыздығын С ұяшыққа түскен елді мекендердің жиынтық санының (ΣPi) участкі ауданына қатынасы (S_o) арқылы анықталады:

$C=\Sigma Pi/S_o$. (2)

«Сырғымалы терезе» моделін іске асыру мақсатында талдау аумағын, әр ұяшықтарында халықтың тығыздығы есептелген тормен жабу қажет[3].

Мысалы, Солтүстік Қазақстан облыстарының жиынтық ауданы – 565,7 мың км^2 құрады, елді мекендер саны – 2594 тең. Карта экстентын жабатын тор, халықтың тығыздығы есептелген ұяшықтар жиынтығы болып табылады. Ұяшық ауданы (1) формула бойынша анықталады. Солтүстік Қазақстан үшін ол 218,1 км^2, осылай ұяшықтың әр жанының ұзындығы 14,8 км тең болды.

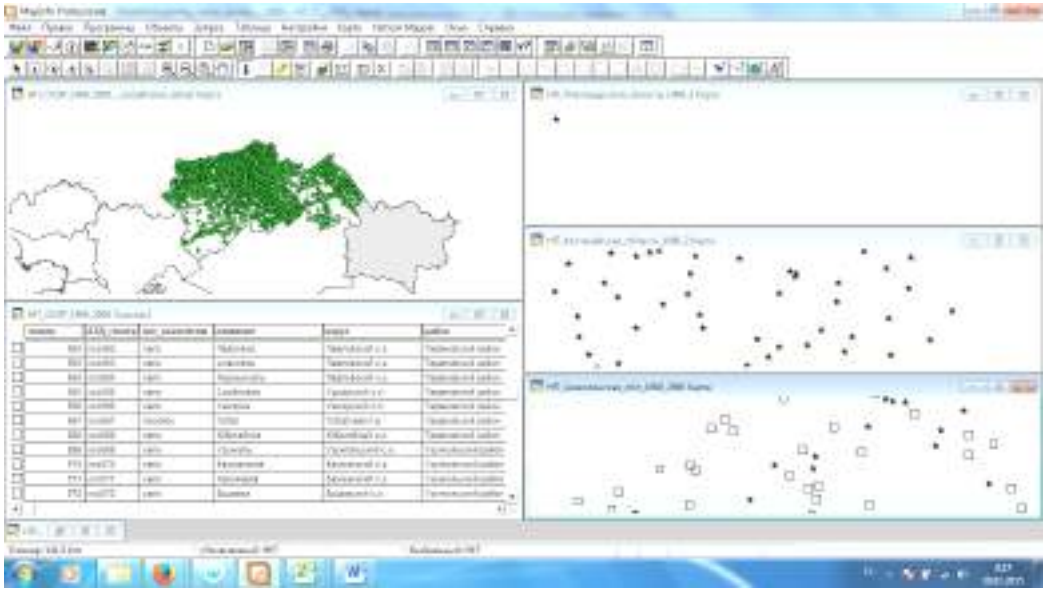

1 сурет. «Солтүстік Қазақстан елді мекендері және олардағы 1999 және 2009 жылдардағы халық саны» георeляциялық деректер қоры.

[автор құрастырған. 6,7]

Автор [1, с. 90] «сырғымалы терезенің» тегістеуші мәндерін есептеудің амалдарын ұсынады, оның мағынасы карта бетімен терезенің қозғалуы кезінде ұяшықтардағы мәндердің орташа арифметикалық шамасын анықтауға болады.

2-суретте «сырғымалы терезенің» теңдестіруші мәндерін есептеу алгоритмы келтіріледі, қос сызықпен корреляциялық тор, ал қалың сызықпен – «сырғымалы терезе».

Қалың сызықпен көмкерілген терезе үшін теңестіру функциясы келесі түрде болады:

a00a01a02

a10a11a12

a20a21a22

$a_{11ТЕҢ} = (a_{00} + a_{01} + a_{02} + a_{10} + 2a_{11} + a_{12} + a_{20} + a_{21} + a_{22})/10$. (3)

Содан соң терез оңға қарай ығысады және осылай соңына дейін. Нәтижелері сайкес ұяшыққа жазылып көмкеріледі.

2 сурет. «Бедердің» кеңістіктіктегі таралуын «тегістейтін» мәндерді анықтау [1, с. 92].

Тегістелген бедер белгілердің кеңістіктегі таралу ерекшеліктерін айқын көрсетеді.

Яғни, «сырғымалы терезе» мәндерін есептеу алгоритмы фокалды функцияның аналогиясы болып табылады. Фокалды функция, немесе төңірек функциясы бойынша қортынды мәліметтердің матрицалық жиынтығындағы әр ұяшықтың мәнін, сол нүктедегі және берілген төңіректегі онымен көршілес ұяшықтардағы енгізілген мәндердің функциясы ретінде анықтайды. Біздің жағдайда берілген төңірек болып «сырғымалы терезе» қабылданады.

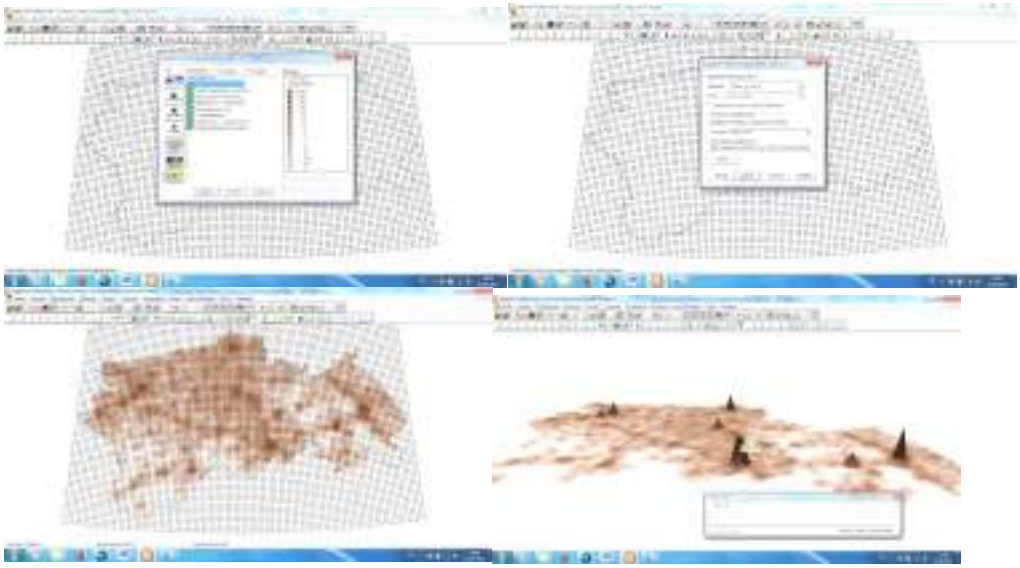

3-сурет. Халықтың тығыздығын бейнелейтін апроксимация бетін интерполяциялау барысы және оның үш өлшемді көрінісі.

Торлық фунцияны құру функцияларын, екі топқа бөлуге болады: интерполяциялаушы және тегістеуші. Кейбір интерполяциялаушы фунциялар тегістеуші параметрлерді қамтиды. Егер оның мәні нөлге тең болмаса, интерполятор тегістеушіге айналады. Осындай әдістердің бірі кері өлшенген қашықтықтар әдісі (КӨҚ, орыс. - обратно взвешенные расстояния, ОВР; ағыл.- Inverse Distance to a Power, IDW).

КӨҚ ұяшықтар мәнін әр ұяшық маңайында орналасқан нүктелердің мәндерінің қосындысының орташасы ретінде анықтайды. Нүктенің бағаланушы ұяшықтың ортасына жақын болған сайын, оның салмағы немесе оның мәндерінің орташа мәнің есептелуіне әсері артады. Бұл әдіс өлшенген айнымалы мәнінің әсері өлшеу нүктесіне дейінгі қашықтық артқан сайын азаяды деп бағамдайды. Мысалы, дүкендердің сауда-саттығын талдау үшін клиенттердің сатып алу қабілеттілігі бетін интерполяциялау кезінде, ең алыс орналасқан нүктедегі сатып алу қабілеттілік ең төмен болады, өйткені адамдар сауданы үйге жақын жерде жасауды қалайды [5, с. 136].

Математикалық тілмен КӨҚ өрнектелуі келесі:

$$z = \frac{\sum_{j=1}^{n} w_j z_j}{\sum_{j=1}^{n} w_j}$$ (4) мұнда, w – d қашықтығының функциясы, мысалы:

немесе $w=e^{-d}$ [4, с. 212].

КӨҚ әдісінің «сырғымалы терезе» көмегімен «тегістеуші» шамаларды есептеу алгоритмдерінен негізгі айырмашылығы бағалау ұяшығына «өлшеу салмағын» беретін қашықтық фунциясы болып табылады. Алайда нүктелер тең таралса, біздің жағдайда бұл халық тығыздығы анықталатын ұяшықтар ортасы, онда «салмақ» мәні жойылып, екі әдіске ортақ, өлшеу нүктелері мәндері қосындыларының орташалары қалады. Сонымен қатар, ГАЖ-де КӨҚ әдісін қолдану кезінде ұяшық мәндерін интерполяциялауға қатысатын бастапқы нүктеледің санын шектейтін бекітілген іздестіру радиусын тағайындауға немесе интерполяцияға қатысатын нүктелердің санын шектеуге болады.

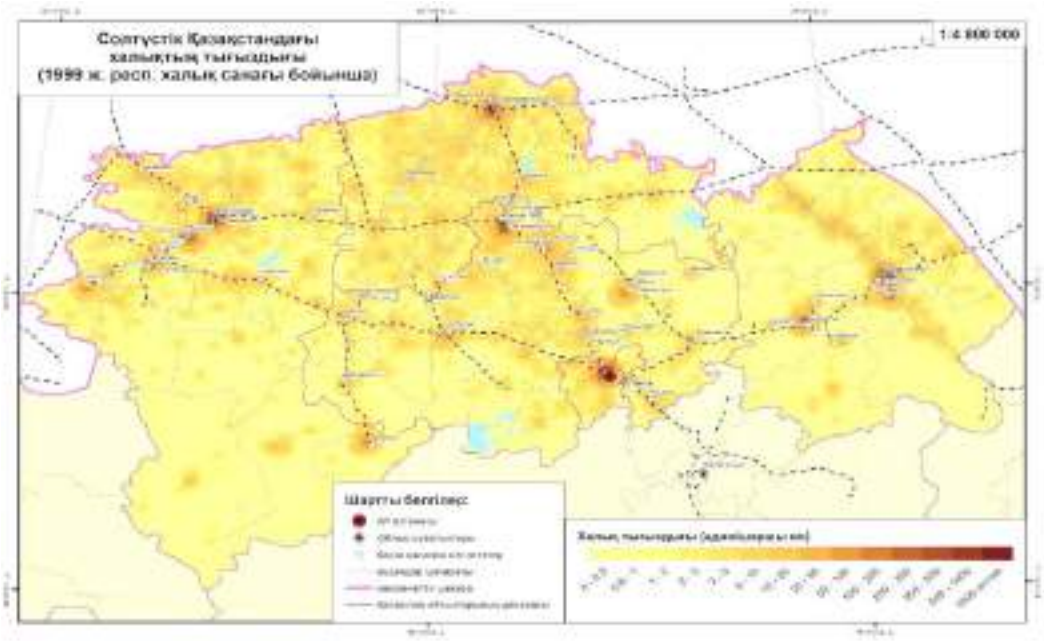

4 сурет. СҚЭА халықтың тығыздығы (1999 ж. респ. халық санағы бойынша) [автор құрастырған].

Осы жұмыста ұсынылған әдіс бойынша дайындалған Солтүстік Қазақстан аймағындағы халықтың тығызыдығы карталары (қосымша 1, 2) аймақтағы халықтың қоныстануының агломерациялық және сызықтық сұлбаларын жақсы бейнелейді. Ірі елді мекендер маңайында, темір жолдары және маңызыд автожолдар бойында, өзен аңғарларында халық тығыз орналасқаны анық байқалады.

Сонымен қатар 1999 ж. және 2009 ж. санақ деректері бойынша жасалған карталарды өзара салыстыру барысында соңғы жылдары халықтың қоныстану ареалдарының қысқаруын және халық қоныстанған ареалдарда оның тығыздығының төмендеуін байқаймыз, яғни зерттеу аумағында демографиялық кеңістіктің тартылуы орын алып отыр. Алайда карталарды салыстыру барысында, ірі қалалар маңайында халықтың тығыздығының артуын байқауға болады (4 сурет).

Ұсынылған халықтың тығызыдығы картасын құру алгоритмы көптеген геоақпараттық бағдарламалық өнімдерде іске асыруға қолданылмалы. Сонымен қатар халықтың тығызыдығы картасын құрудың ұсынылған логикасы кездейсоқ құбылыстардың әсерін зерттеу және кез келген кеңістікте таралған объектілердің кеңістіктік құбылуының заңдылықтарын анықтау кезінде қолдануға болады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Архипов Ю.Р., Блажко Н.И, ГригорьевС.В., ЗаботинЯ.И, ТрофимовА.М., Р.Г. Хузеев Математические методы в географии. Казань, Издательство Казанского университета, 1976. Роджер Ф. Томлинсон. Изменение облика географии: ГИС и МГС. ArcReview. Современные геоинформационные системы. [Электронный ресурс] - 2009. - № 51. – www.dataplus.ru/ARCREV/Number_51
2. Волков Н. М. Принципы и методы картометрии. М., Издательство АНСССР, 1956.
3. Искалиев Д.Ж. Геоинформационные методы построения карт плотности населения / География в современном мире. – Уральск. Издательский центр ЗКГУ им. М.Утемисова, 2012 г. – с. 177.
4. Лурье И. К. Геоинформационное картографирование. Методы геоинформатики и цифровой обработки космических снимков. М.: КДУ, 2008.

ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕРІН ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ ДАМЫТУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ПАЙДАЛАНУ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВО САМОРАЗВИТИЯ УЧАЩИХСЯ
USING MODERN TEACHING METHODS AS A MEANS OF SELFDEVELOPMENT FOR STUDENTS

Мухаметкаримова Динара Бектемировна
Северо-Казахстанская область Уалихановский район село Кулыколь
erbol_dinara@mail.ru

Аннотация: в статье рассматриваются вопросы повышения эффективности преподавания русского языка в школах Казахстана.
Ключевые слова: методики обучения, русский язык, инновации в образовании.
Abstract: the article discusses the issues of improving the effectiveness of teaching Russian in schools in Kazakhstan.
Keywords: teaching methods, Russian language, innovations in education.
Аннотация: Мақалада Қазақстан мектептерінде орыс тілін оқытудың тиімділігін арттыру мәселелері қарастырылады.
Түйінді сөздер: оқыту әдістері, орыс тілі, білім берудегі инновациялар.

В настоящее время все большее распространение в образовании получают мультимедийные технологии. Они позволяют сделать процесс обучения более наглядным, интересным и интерактивным.

Особенно актуально использование мультимедиа на уроках русского языка в школах Казахстана. Благодаря ярким презентациям, видеороликам и аудиозаписям можно не только разнообразить формы работы, но и значительно повысить мотивацию учеников к изучению предмета.

Так, применение мультимедийных презентаций позволяет в красочной и доступной форме представить новый материал, систематизировать уже имеющиеся знания школьников. Эффективно использовать презентации при объяснении новых тем, закреплении пройденного, проведении лексических и грамматических разборов. В презентациях удобно размещать тексты, рисунки, схемы, таблицы. Это визуализирует информацию, облегчает ее усвоение.

Большие возможности в изучении русского языка открывает использование учебных видеороликов. Они могут сопровождать объяснение нового материала, иллюстрировать правила и языковые закономерности. Также полезно смотреть отрывки из художественных фильмов, мультфильмов для анализа выразительных средств русского языка, изучения диалектов и акцентов. Видео позволяет погрузиться в языковую среду, услышать живую русскую речь.

На уроках полезно использовать и аудиоматериалы: записи стихов в исполнении известных артистов, отрывки рассказов и повестей, а также учебные аудиозаписи с произношением и объяснением различных языковых явлений. Аудиофайлы можно включать при выполнении упражнений на слух, отработке навыков говорения и интонации. Особенно это актуально при подготовке учеников к олимпиадам по русскому языку[1].

Таким образом, мультимедийные средства обучения являются эффективным инструментом современного учителя. Они решают сразу несколько важных задач: активизируют познавательный интерес школьников, повышают наглядность материала, обогащают уроки русского языка яркими образами и звуками. Главное при этом – четко продумать дидактическую цель использования каждого мультимедийного элемента,

встроить его в систему урока. Только тогда новые технологии действительно оживят процесс обучения, сделают его по-настоящему современным и результативным.

Современные информационные технологии открывают немало дополнительных возможностей для изучения русского языка. Это касается как использования образовательных платформ и онлайн-ресурсов непосредственно на уроках, так и для самостоятельной работы учеников дома.

Образовательные интернет-платформы позволяют учителю создавать персональные кабинеты для школьников, формировать для них индивидуальные траектории обучения с учетом особенностей каждого. На таких платформах обычно представлено большое количество разноуровневых тренировочных заданий и тестов, структурированных по темам и разделам школьной программы. Это отличный инструмент для отработки и закрепления различных навыков — от фонетики до пунктуации. Встроенные автоматизированные проверки позволяют ученику в режиме реального времени узнать о своих ошибках и улучшить результат.

Также сегодня существует немало познавательных онлайн-ресурсов, которые учитель может рекомендовать своим ученикам для самостоятельной работы. Это и мультимедийные словари, справочники по правописанию, интерактивные упражнения для запоминания орфограмм и пунктограмм. Особый интерес вызывают игровые формы, викторины, кроссворды, головоломки по русскому языку. Такие элементы геймификации повышают мотивацию школьников, помогают усваивать материал в увлекательной интерактивной форме.

Кроме того, в последнее время широкое распространение получили онлайн-курсы по различным предметам. Курсы по русскому языку как раз очень востребованы у казахстанских школьников. Здесь обучение выстроено в формате видео-уроков с подробным разбором определённых тем и многочисленными тренировочными заданиями. Проходя такой курс, ученик получает возможность дополнительно потренироваться в тех разделах программы, которые вызывают у него затруднения [2].

Таким образом, онлайн-ресурсы и образовательные платформы являются отличным подспорьем для современного учителя, позволяющим существенно расширить инструментарий обучения. Главное — подобрать по-настоящему качественные и полезные для конкретного класса и уровня ресурсы, а также разумно сочетать их использование с традиционной классно-урочной системой. Это поможет сделать процесс изучения русского языка по-настоящему современным, интересным и результативным.

Интерактивные упражнения и тесты - это очень перспективное направление для повышения качества обучения русскому языку. В отличие от традиционных бумажных вариантов, они позволяют сделать процесс отработки и контроля знаний более увлекательным и эффективным.

К примеру, интерактивные тренажёры для отработки различных орфограмм и пунктограмм как нельзя лучше подходят для формирования прочных правописных навыков. В таких тренажерах ученику последовательно предъявляются упражнения на пропущенные буквы, выбор окончаний, расстановку знаков препинания. Система мгновенно проверяет ответ и сообщает о допущенной ошибке. Количество предлагаемых заданий практически не ограничено, поэтому каждый школьник имеет возможность потренироваться столько, сколько ему лично необходимо для формирования устойчивого навыка.

Для самопроверки знаний и навыков очень удобно использовать интерактивные тесты на школьных образовательных платформах. Во-первых, они содержат задания разного уровня сложности, что позволяет оценить разные стороны подготовки по предмету. Во-вторых, тесты обычно связаны с общей системой учёта успеваемости, автоматически генерируют подробную статистику ответов учащегося. Это даёт возможность отслеживать проблемные места и оперативно их корректировать.

Немаловажно и то, что работа с интерактивным контентом хорошо мотивирует школьников. Ведь у них появляется возможность учиться в индивидуальном темпе, самостоятельно выбирая уровень сложности заданий. Результат ученики видят сразу же в виде набранных баллов, полученных медалей и значков. Эти игровые элементы способствуют выработке устойчивого интереса к повторению и закреплению материала.

Таким образом, интерактивные формы работы делают процесс обучения русскому языку по-настоящему современным и технологичным. А главное, они доказали свою высокую результативность на практике, помогая школьникам быстрее и качественнее осваивать новый материал, формировать прочные языковые навыки.

Коммуникативный подход сегодня считается одним из наиболее эффективных в преподавании русского языка, особенно в неязыковой среде. В отличие от устаревших подходов, делавших акцент на зубрежке грамматических правил и механическом заучивании текстов, коммуникативный подход ставит во главу угла развитие речевых навыков учащихся. Его смысл в том, чтобы создавать на уроках аутентичную языковую среду и максимально приближать процесс обучения к реальной коммуникации [3].

Применительно к обучению русскому языку в казахстанских школах это означает, что упор должен делаться на формирование навыков говорения и аудирования. Учащиеся должны как можно больше слышать, говорить, обсуждать на русском языке актуальные для них темы из повседневной жизни, культуры, литературы. При этом важно использовать ситуации реального общения, диалоги, ролевые игры, дискуссии. Эффективность коммуникативного подхода объяснятся тем, что язык усваивается в естественном контексте. Необходимо не просто заучивать отдельные слова и правила, а научиться гибко использовать язык для решения определённых коммуникативных задач.

Реализация коммуникативного подхода требует от учителя постоянной креативности и владения целым арсеналом интерактивных приёмов. Это могут быть разнообразные дискуссии, обсуждения видеофрагментов, ролевая анимация сказок и других литературных произведений, соревнования ораторов и многое другое. Главное при этом – создание на уроке непринуждённой творческой атмосферы, которая раскрепостит даже самых стеснительных учеников. Нужно добиваться того, чтобы ребята забывали о своих комплексах, страхе сделать ошибку и начинали свободно общаться на русском языке.

Такой подход помогает значительно активизировать познавательную деятельность школьников, повысить их интерес к предмету. Изучение языка превращается в увлекательный процесс творческого самовыражения, а не бессмысленную зубрежку. Это и делает коммуникативную методику по-настоящему эффективной основой для обучения русскому языку в Казахстане.

Помимо коммуникативного подхода, сегодня активно применяется и деятельностный подход в обучении русскому языку. Его суть заключается в том, что усвоение материала происходит в процессе выполнения учащимися определенных практических заданий творческого и прикладного характера. Это могут быть разного рода проекты, кейсы, исследования, ролевые и деловые игры и так далее.

Так, на уроках русского языка целесообразно предлагать школьникам различные творческие и исследовательские проекты. Это может быть создание буклета или видеоролика на определённую лингвистическую тему, расследование истории какого-либо слова или выражения, диалектологическое исследование. В ходе работы над такими проектами ребята не только углубленно изучают выбранную тему, но и самостоятельно совершенствуют навыки устной и письменной речи. А главное - осознают практическую значимость полученных знаний по русскому языку.

Еще один интересный вариант - кейсы, предполагающие выработку решения в заданной речевой ситуации. К примеру, ученикам можно предложить проанализировать конкретное выступление, статью или доклад с точки зрения уместности использования различных языковых и речевых средств, составить рекомендации по его оптимизации.

Работая над решением кейса, школьники учатся творчески применять полученные знания о функциональных стилях, изобразительно-выразительных возможностях русского языка.

Наконец, ещё одна эффективная форма деятельностного подхода - дидактические и ролевые игры. Здесь можно использовать игры-викторины на знание различных разделов науки о языке, театрализованные представления культуры речи, импровизации на заданную тему и многое другое. Подобные игровые формы работы, основанные на соревновательности и сотрудничестве, вызывают повышенный интерес у детей, помогают лучшему пониманию и запоминанию материала [4].

Таким образом, деятельностный подход, помимо коммуникативного, позволяет заметно активизировать учебно-познавательную деятельность на уроках русского языка, сформировать прочные практико-ориентированные знания, которые пригодятся школьникам во взрослой жизни.

Для успешного овладения русским языком очень большое значение имеет погружение учащихся в языковую среду. К сожалению, возможности для этого в казахстанских школах весьма ограничены. Поэтому одна из важнейших задач учителя - максимально эффективно использовать тот небольшой объем учебного времени, который отводится на уроки русского языка.

Прежде всего, принципиально важно добиваться того, чтобы сам урок проходил исключительно на русском языке. Любое использование казахского или других языков должно быть сведено к минимуму. Конечно, это требует от учителя особых усилий и высокого педагогического мастерства, чёткого отбора доступной для понимания лексики. Однако постоянное звучание русской речи является необходимым элементом языкового погружения.

Кроме использования исключительно русского языка в коммуникации с учениками, очень полезно насыщать урок различными аутентичными аудио- и видеоматериалами. Это могут быть отрывки из художественных и документальных фильмов, записи телепередач, радиопостановок, интервью известных людей. Работа с таким контентом позволяет «окунуться» в реальную русскоязычную среду со всем богатством и разнообразием живой разговорной речи. К тому же это отличный повод для последующего обсуждения на актуальные для подростков темы.

Другой эффективный приём языкового погружения - ролевое моделирование типичных ситуаций речевого общения: интервью с известным человеком, дискуссии в ток-шоу, мозговые штурмы и прочее. Здесь важно максимально детализировать сценарий: распределить роли, очертить круг обсуждаемых вопросов, указать формат высказываний. Ролевая игра позволит учащимся получить бесценный опыт построения собственных диалогов и монологов в различных коммуникативных ситуациях.

Итак, языковое погружение на уроках русского языка имеет колоссальное значение для формирования и improvement речевых навыков учащихся, особенно в неязыковом окружении. Задача учителя состоит в том, чтобы использовать весь арсенал доступных средств для создания и поддержания на занятиях атмосферы русскоязычия. Это кропотливая, но чрезвычайно важная работа.

Помимо урочной деятельности, очень большое значение для языкового развития учащихся имеет организация различных внеклассных мероприятий на русском языке. Это могут быть всевозможные познавательные и творческие конкурсы, интеллектуальные игры, проекты - словом, любая полезная и увлекательная активность.

Одно из самых распространённых мероприятий такого рода - предметные олимпиады и викторины по русскому языку. К примеру, интересный вариант - "Русский медвежонок" - международная олимпиада, которая проводится дистанционно на нескольких уровнях сложности. Участвуя в ней, ребята могут проверить свой уровень владения различными разделами науки о языке и, конечно же, получить мотивацию к его дальнейшему совершенствованию.

Ещё одно популярное направление - разнообразные конкурсы чтецов стихотворений, рассказчиков прозы, сочинителей, эрудитов и так далее. Здесь каждый может проявить свои таланты, выйти за рамки стандартной программы и попробовать себя в творчестве на русском языке. А публичные выступления перед одноклассниками и учителями как нельзя лучше способствуют развитию самостоятельности и повышению мотивации к изучению языка.

Наконец, в старших классах крайне полезно вовлекать школьников в проектную деятельность на русском языке вне рамок урока. Это может быть исследовательская, просветительская, творческая, социальная тематика. Работа над проектами в группах не только оттачивает коммуникативные умения, но и учит решать прикладные задачи средствами русского языка.

Главный смысл всех этих внеклассных активностей заключается в расширении возможностей практического использования языка, повышении мотивации к его изучению.

В условиях отсутствия языковой среды особую роль играет вовлечение школьников в русскоязычное информационное пространство: литературу, кинематограф, СМИ, видеоблогинг. Целенаправленное знакомство с этим контентом позволит учащимся не только совершенствовать восприятие и понимание русской речи, но и приобщиться к культурному наследию России.

Во-первых, стоит как можно раньше познакомить ребят с произведениями классической и современной русской литературы в адаптированном варианте, а в старших классах - в оригинале. Вокруг изучения рассказов, повестей, сказок легко выстроить систему творческих заданий, обсуждений, что послужит хорошей мотивацией для чтения.

Во-вторых, огромные возможности даёт кинематограф - как художественные, так и документальные ленты. Просмотр и последующее обсуждение фильмов на актуальные для подростков темы - это всегда живая дискуссия и повод поразмышлять о важных вещах. К тому же, кино позволяет окунуться в языковую стихию, лучше почувствовать все богатство русской речи.

Наконец, полезным источником аутентичной речи могут служить русскоязычные СМИ: как традиционные (радио, ТВ), так и новые медиа (подкасты, видеоблоги). Главное - правильно подобрать каналы, которые соответствуют возрасту и интересам конкретных учеников. Анализ языка СМИ, работа с инфоповодами крайне увлекательны и полезны в учебном плане.

Таким образом, вовлечение школьников в русскоязычный медиа- и культурный контекст даёт колоссальный образовательный эффект. И главная роль здесь отводится именно учителю, который должен стать проводником в этот безграничный и увлекательный мир.

Рассмотренные выше методики и подходы к обучению будут по-настоящему эффективны только в том случае, если ученики имеют стойкую внутреннюю мотивацию к изучению предмета. Поэтому очень важно вопросу мотивации уделять самое пристальное внимание.

Один из действенных инструментов здесь - применение системы поощрений и достижений. Например, за выполнение определенных учебных задач (прохождение модулей, успешную сдачу тестов, выполнение проектов) ученики могут получать баллы, знаки отличия, цифровые награды. Эти элементы игрофикации придают процессу обучения состязательный характер, стимулируют к более активной учебной работе.

Еще один распространенный и эффективный метод повышения мотивации - вовлечение школьников в олимпиадное движение по русскому языку. Успешное участие в олимпиадах и конкурсах различного уровня, пусть даже небольшие победы, укрепляют веру ребят в свои силы, вдохновляют на дальнейшее саморазвитие и совершенствование своих знаний и умений.

Ну и конечно, очень хорошим стимулом к изучению языка является поддержка интереса школьников к русской культуре в целом. Это может быть знакомство с литературой, кинематографом, музыкой и другими культурными феноменами. Важно нацеливать ребят на то, что язык - это не просто предмет в школе, а ключ, открывающий дверь в удивительный мир русской культуры. Такой подход меняет отношение к предмету, придаёт процессу обучения подлинный смысл и значимость.

Таким образом, вопросам мотивации нельзя не придавать первостепенного значения. Правильная мотивационная стратегия зачастую определяет успех или неудачу всей образовательной программы по русскому языку. И в этом плане на плечах учителя лежит огромная ответственность.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бадалян Л.О. Детская неврология. М.: МЕДпресс, 2012. - 448 с.
2. Менджерицкий А.М. Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. М.: Просвещение, 2007. - 125 с.
3. Формирование универсальных учебных действий в основной школе: от действия к мысли / А.Г. Асмолов [и др.]. - М.: Просвещение, 2010.
4. Развитие универсальных учебных действий на уроках русского языка: методическое пособие / С.В. Жолован. – М.: Вентана-Граф, 2018. – 296 с.

ҚҰРЫЛЫС - БҰЛ КІШІ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУЫН ДАМЫТУ.
КОНСТРУИРОВАНИЕ – РАЗВИТИЕ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ.
CONSTRUCTION IS THE DEVELOPMENT OF LOGICAL THINKING IN YOUNGER SCHOOLCHILDREN.

О.Е. Рыжнева
КГУ «Железинская ОСШ №2» отдела образования Железинского района, управления образования Павлодарской области.
Павлодарская область, Железинский район, село Железинка
e-mail: ledi_helga@mail.ru

Аннотация: Бұл есептің мақсаты: Шығармашылық әрекеттер арқылы бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын, ұсақ моторикасын, көркемдік талғамын, кеңістіктік ойлауын және қиялын дамыту жолдарын көрсету.
Негізгі сөздер: дамыту, шығармашылық, логикалық ойлау, қиял, көркемдік талғам.
Цель данного доклада показать, как через творческую деятельность, развивать логическое мышление, мелкую моторику, художественный вкус, пространственное мышление и воображение у младших школьников.
Ключевые слова: развитие, творчество, логическое мышление, воображение, художественный вкус.
The purpose of this report is to show how, through creative activities, to develop logical thinking, fine motor skills, artistic taste, spatial thinking and imagination in primary schoolchildren.
Key words: development, creativity, logical thinking, imagination, artistic taste.

Конструирование – это развивающий вид деятельности детей младшего школьного возраста, мотивирующий и направленный на создание предмета, слово из латинского

языка, construere означает «построение модели предмета», что особенно актуально в современном образовательном процессе, изучении предмета информатики.

Конструирование, как вид деятельности, играет важную роль в интеллектуальном, творческом развитии детей, носит развивающий, познавательный и творческий характер, на занятиях по конструированию также развивается логическое мышление, мелкая моторика, художественный вкус, пространственное мышление и воображение.

Существует два типа детского конструирования - техническое и художественное, которые различаются материалами, используемыми на занятиях.

В своей деятельности я остановилась на художественном конструировании, из бумаги, чаще всего, по шаблону. Это достаточно сложный вид деятельности, особенностью которой является то, что ребенок в процессе работы должен знать четкий алгоритм действий, который нужно строго выполнять, так как можно испортить поделку на любом этапе и потребуется делать все заново.

Следует учитывать возраст учащихся и в начале практики конструирования давать шаблоны попроще, к примеру, коробочка в виде домика, и лишь по прошествии времени и когда учащиеся легко смогут выполнять простые поделки, переходить к более сложным шаблонам, так называемым 3D. Немалой мотивационной составляющей для изготовления поделок является то, что учащиеся зачастую дарят эти поделки родственникам и друзьям.

Необходимо предварять сами занятия, «мастер-классы», какой –либо занимательной составляющей по теме изготовления шаблона, будь то рассказ, аудио-сказка, небольшой мультфильм или раскраска. Потом обсудить, как вы будете выполнять поделку, в буквальном смысле, составляя алгоритм последовательных действий, который можно учителю записать на доске, попросить детей записать на бумаге и оставить в группе, чтоб каждый мог сверяться с инструкцией, по необходимости.

Особенно важным мне представляется акцентировать внимание учащихся на построении алгоритма действия выполнения работы, которое дает понять ребенку, каким образом он выполнит задание, и какой результат в итоге получит. Для демонстрации результата, дополнительной мотивации учащегося, учителю можно изготовить игрушку по шаблону в процессе подготовки к занятию, показать на экране ноутбука, в начале занятия, или вставить картинку в угол шаблона, в качестве образца.

В алгоритме выполнения поделки из бумаги по шаблону дети выделяют следующие этапы

- раскрашивание шаблона
- аккуратное вырезание шаблона по контуру
- сгибание по линиям сгиба
- пробную сборку поделки, без склеивания
- склеивание поделки
- сравнение, оценивание и анализ поделки с образцом.

Такая работа может выполняться индивидуально, в парах и в группах. Выполнение в группах особенно ценно тем, что дети обсуждают не только процесс работы, зачастую помогая друг другу, но и обсуждают сложности поделки и результаты, получившиеся у них. Это развивает внимание, ответственность и коммуникационные навыки учащихся.

Логическое мышление — процесс, необходимый для нормального развития ребенка, как психического, так и социального. Алгоритм является неотъемлемой частью развития логического мышления учащихся. На понятии и осознании учащимися значение алгоритма в нашей жизни строится понятие алгоритмического, то есть упорядоченного, мышления. Благодаря логике и посредством алгоритма дети способны:

- анализировать и прогнозировать ситуации,
- выявлять следствия и закономерности,
- устанавливать причинно-следственные связи,
- подводить итоги и делать выводы.

На занятиях по конструированию я акцентирую внимание детей на важности выполнения алгоритмов не только при создании поделки, но и привожу примеры бытового применения алгоритма, актуализируя социальную составляющую, например: поведение на улице, в магазине, госучреждениях, быту, пешеходную безопасность.

Из этого дети делают вывод, что алгоритмы играют очень важную и нужную роль в нашей жизни. Они научились буквально «видеть» алгоритмы в повседневной жизни, превращая это в увлекательную игру.

Широкое применение понятия алгоритма облегчает учебный процесс, в особенности, выполнение домашнего задания. К примеру, решение задач и примеров в математике, выполнение письменных упражнений по казахскому языку, русскому языку и английскому языку, пересказ текстов по литературному чтению, познанию мира, естествознанию, музыке.

Из своей вышеизложенной практики я могу сделать вывод, что применение понятия алгоритма для развития логического мышления младших школьников в теории и на практике имеет положительные результаты, и занятия по конструированию способствуют внедрению понятия алгоритма, применению его на практике.

Благодарю за внимание!

ЛИТЕРАТУРА

1. Гайсина, И. Р. Развитие робототехники в школе / И. Р. Гайсина // Педагогическое мастерство : материалы II Междунар. науч. конф. — М. : Буки-Веди, 2012. — С. 105-107.

2. Тормахова, Н. В. Лего-конструирование - предметно игровая среда развития и обучения ребенка / Н. В. Тормахова // Эксперимент и инновации в школе. - 2012. - № 5.

ИНФОРМАТИКА ПӘНДЕРІНДЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕДМЕТАХ ИНФОРМАТИКИ ВОЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВЫ
THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN COMPUTER SCIENCE SUBJECTS OPPORTUNITIES AND PROSPECTS

Садыкова Асель Джумабаевна
«Сәулет» мектеп-лицейі,
Орал, Қазақстан
aselyok92@mail.ru

Аннотация: Информатиканы оқыту процесінде интернет қызметтерін пайдалану Желілік редакторлардың көмегімен нақты уақыт форматында әртүрлі оқу тапсырмаларын орындау, оқу материалдарының ашықтығы мен қолжетімділігін қамтамасыз ету, желілік топтық жобаларды орындау сияқты мүмкіндіктер береді.

Аннотация: Использование интернет-сервисов в процессе обучения информатике предоставляет такие возможности, как выполнение различных учебных задач в режиме реального времени с помощью онлайн-редакторов, обеспечение прозрачности и доступности учебных материалов, выполнение групповых онлайн-проектов.

Abstract: The use of Internet services in the process of teaching computer science provides such opportunities as performing various educational tasks in real time using online editors, ensuring transparency and accessibility of educational materials, and performing online group projects.

Түйін сөздер: интернет қызметтер, интернет сервистер, желілік қызметтер, веб-технологиялар

Қазіргі таңда Интернет-сервистер бұл мұғалімге шығармашылыққа шексіз мүмкіндіктер беретін, балалардың оқуға деген ынтасын арттыратын, оқу процесін үздіксіз және интерактивті ететін заманауи оқыту құралы. Қызметтердегі жұмыс мұғалімге де, оқушыларға да қызықты. Желілік қызметтер пайдаланушыларға желі арқылы саяхаттап қана қоймай, сонымен бірге желіде мәтіндік және медиа ақпаратты орналастыру арқылы бірлесіп жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Жаңа цифрлық технологияларды игеру жаңа міндеттерді шеше алатынымызға ғана емес, сонымен қатар әлемді жаңа көзқараспен көруге мүмкіндік беретін дүниетанымымызға да әсер етуде. Осылайша, интернет-сервистер бірлескен қызметті ұйымдастыру үшін табиғи білім беру ортасына айналады, оларды оқу мақсатында пайдаланудың орындылығы айқын.

Мен информатика сабақтарында бірлескен және жеке жұмысты ұйымдастыруға арналған желілік қызметтердің мысалдарын келтіремін.

Calameo-интерактивті басылымдарды журнал, брошюра немесе презентация түрінде жасауға және бірлесіп өңдеуге арналған қызмет. Осы қызметтің көмегімен сіз желіде дайын жарияланымды орналастыра аласыз, оның ерекше дизайнын таңдай аласыз.

TripAdvisor-мультимедиялық слайдшоулар жасауға арналған ең ерекше қызметтердің бірі. Сервис өзекті шаблондарды ұсынады, онда сіз жай ғана түсіру орнын көрсетіп, фотосуреттеріңізді тіркеуіңіз керек. Бір сәтте қызмет сізге қызметіңізде пайдалануға болатын дайын слайдшоуды ұсынады.

Glogster-бұл фото, аудио, видео, анимация және мәтінді қамтуы мүмкін онлайн плакаттар жасауға арналған таптырмас қызмет. Бұл қызметтің Білім беру нұсқасы мұғалімге виртуалды сыныптар құруға мүмкіндік береді, онда әр оқушы өзінің өзекті плакаттарын жариялай алады, оларға түсініктеме бере алады және өз шығармашылығын басқа балалармен оңай бөлісе алады.

Edmodo-оқу процесін ұйымдастыруға және белгілі бір тақырыпта пікірталастар өткізуге арналған сервис, оған сіздің сыныптың барлық білім алушылары қатыса алады. Оқушылардың бірлескен іс-әрекетін ұйымдастыруға өте қолайлы.

Bubble.us -бірлескен редакциялау мүмкіндігі бар ақыл-ой карталарын немесе білім карталарын құруға арналған ең қызықты қызмет және дайын карталардың көптеген қызықты шаблондары. Осы қызметтің көмегімен сіз схемалар жасай аласыз, сонымен қатар оқушыларға ақыл-ой картасын бірлесіп құруға тапсырма бере аласыз.

Linoit-жазбаларды жариялауға арналған ең ыңғайлы онлайн қызмет. Осы қызметтің көмегімен сіз басқа пайдаланушыларға қол жетімді болатын онлайн тақтаға маңызды жазбалар қалдыра аласыз. Сыныпта миға шабуыл жасау үшін өте ыңғайлы. Жазбалардың түстері мен тақтаның фонын өзгертуге болады. Осы қызметтің көмегімен әр оқушы сабақ барысында ортақ тақтада өз пікірін қалдыра алады.

Wikiwall-кез-келген тақырыпта тақырыптық немесе салқын газеттер жасау үшін пайдалануға болады. Сілтемесі бар кез-келген адам газетті оңай өңдей алады, бейнелер, суреттер мен мәтіндер қосады.

AnyMeeting-нақты уақыт режимінде қатысушылардың кез келген санымен вебинарлар өткізу үшін пайдалануға болатын қызмет. Вебинар уақытында әркімнің қолданбаларды бөлісу және экранды бөлісу мүмкіндігі бар.

TimeToast – уақытша оқиғалар желісін бірлесіп құруға және өңдеуге арналған таңдаулы қызмет. Бұл қызметтің көмегімен әр оқушы бірнеше минут ішінде өзінің дидактикалық ойынын немесе оқу кестесін оңай жасай алады.

Жоғарыда айтылғандардан басқа келесі интернет қызметтерін қосуға болады:

- ✓ Концептборд-бірлескен редакциялау, виртуалды тақта;
- ✓ DabbleBoard-тіркеусіз бірлескен редакциялау;
- ✓ Scrumlr – стикерлері бар виртуалды тақта;

✓ LearningApps – әртүрлі пәндер бойынша интерактивті оқу – әдістемелік құралдар жасау;
✓ JigZone-басқатырғыштар жасау;
✓ Flashcard Machine-викториналар, сабақтар, тренингтер өткізу үшін онлайн-карточкалар жасау;
✓ кроссвордтар фабрикасы-кроссворд генераторы;
✓ 99Polls-сауалнамалар құру;
✓ Usaura-графикалық кескіндерге негізделген тесттер құру;
✓ Artpad-онлайн сурет салғыш;
✓ Aviary-фото редактор-фотосуретті өңдеу;
✓ Aviary Phoenix-суреттерді бірлесіп өңдеу;
✓ BannerSnack-баннерлер жасау;
✓ Prezi-презентациялар жасау және жариялау;
✓ Powtoon-презентациялар скрайбингін жасау;
✓ Playcast-мультимедиялық ашықхаттар жасау;
✓ Blabberize-анимация элементтері бар кейіпкерлерді, көріністерді дауыстау;
✓ Mp3Cut-музыканы кесу және онлайн қоңырау үндерін жасау.

Жұмыста қызметтердің тиімділігі мен ыңғайлылығын ескеру қажет. Егер сіз бірнеше қызметтерді қолдансаңыз, олардың әрқайсысында тіркелу кезінде логиндер мен парольдерді есте сақтау мәселесі туындайды.

Google қызметтері басқа қызметтерге қарағанда артықшылыққа ие, өйткені бір есептік жазба арқылы Google құрамына кіретін кез-келген қызметке қол жеткізуге болады. Көптеген құралдар тегін. Google қызметтері адамдардың желілік байланысына бағытталған және осы ортада білім алу үшін байланыс пен ынтымақтастық мүмкіндіктері маңызды.

Ыңғайлы және қарапайым интерфейс, онда кез-келген оқушы сайтты ұйымдастырудың күрделі құрылымдарына жүгінбей-ақ өзінің жеке сайтын құра алады. Сіз сайтты бірлесіп өңдей аласыз, бұл оқушылардың іс-әрекетін оңтайландырады. Жаңа құралдарды қолданудың тұрақты тәжірибесі мінез-құлықтың жаңа стиліне үйретеді, оқу жағдайларының педагогикалық және ұйымдастырушылық шешімдерін ұсынады.

Сандық технологиялардың алуан түрлілігі мұғалімдерге әртүрлі бағдарламалық ортаны зерттеуде өзін және оқушыларын шектемеуге мүмкіндік береді. Web-технологияларды пайдалану бұрын қол жетімді болмаған бағдарламаларды зерттеу мүмкіндіктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Қазіргі мектепте информатика және АКТ сабақтарында жұмыс істеу үшін интернет-сервистерді пайдалану мүмкіндік береді деп санаймын:
✓ оқушылардың пәнге деген ынтасын арттыру;
✓ информатика және АКТ материалдарын және басқа да жалпы білім беретін пәндерді өз бетінше игеруге дайындау;
✓ практикалық қызметте қолдану үшін қажетті нақты білімді игеру;
✓ білім алушыларды интеллектуалды дамыту;
✓ білім алушыларға коммуникативтік тәжірибе алу;
✓ оқушылардың іс-әрекетін ұйымдастыру және бақылау түрлері мен формаларының әртүрлілігін арттыру.

Осылайша, информатиканы оқыту процесінде интернет қызметтерін пайдалану Желілік редакторлардың көмегімен нақты уақыт форматында әртүрлі оқу тапсырмаларын орындау, оқу материалдарының ашықтығы мен қолжетімділігін қамтамасыз ету, желілік топтық жобаларды орындау сияқты мүмкіндіктер береді.

Веб-технологиялардың қарқынды дамуымен мектеп мұғалімдері сабақтарда бірлескен қызметті ұйымдастырған кезде интернет қызметтерін пайдаланғанды жөн көреді деп үміттенеміз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. [Карпутина А. Ю. Образовательная робототехника // Современные научные исследования и инновации. 2016. № 12. URL: http://web.snauka.ru/issues/2016/12/74896]
2. [Хуторская Л. Н. Информационная педагогика // Эйдос. 2002. 25 августа. URL: http://www. eidos.ru/journal/2002/ 0825]
3. [Цифровая трансформация и сценарии развития общего образования / А.Ю. Уваров; Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики», Институт образования. М.: НИУ ВШЭ, 2020. 108 с.]
4. [https://melimde.com/liveworksheets-platformasinda-interaktivti-tapsirmalardi-dajin.html]
5. [https://startpack.ru/application/realtimeboard-whiteboard]

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ТИІМДІ ҚОЛДАНУ
ЭФФЕКТИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ
EFFECTIVE USE OF DIGITAL RESOURCES FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Дюсебаева Зауре Мураткановна
«№14 жалпы орта білім беретін мектеп» КММ
Екібастұз қаласы, Қазақстан
zaure_0224@mail.ru

Аннотация: «Сабақ беру – үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер» — деген екен Жүсіпбек Аймауытов. Сондықтан да оқушыларға саналы тәрбие мен сапалы білім беру үшін оқыту тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыруға міндеттіміз. Олай болса шығармашыл тұлғаны қалыптастыру үшін сабағымызды оқулық шеңберіндегі білімді үйретумен ғана шектеліп қалмай, кең түрде әр баланың деңгейіне сай жұмыстарды саралап, жасауымыз керек. Тұлға құзіреттілігін дамыту үшін, яғни бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын арттыруда жаңа инновациялық әдіс – тәсілдердің ең тиімдісін пайдалану жоғарғы нәтиже береді

Аннотация: "Преподавание-это не просто навык, это искусство находить новое", - сказал Жусупбек Аймаутов. Поэтому мы обязаны постоянно совершенствовать подходы к обучению, чтобы дать учащимся осознанное воспитание и качественное образование. Поэтому для формирования творческой личности мы должны не ограничиваться преподаванием знаний в рамках учебника, а в широком смысле дифференцировать и делать работы, соответствующие уровню каждого ребенка. Наилучшие результаты дает использование новых инновационных методов и приемов для развития компетенций личности, т. е. повышения функциональной грамотности младших школьников

Annotation: "Teaching is not just a common skill, it is an art that finds a new one," said Zhusupbek Aimautov. Therefore, we are obliged to constantly improve the approaches to teaching in order to provide students with a conscious upbringing and high-quality education. Then, for the formation of a creative personality, we should not limit our lessons to teaching knowledge within the framework of the textbook, but broadly analyze and create works that correspond to the level of each child. The most effective use of new innovative methods and techniques for the development of personal competence, that is, improving the functional literacy of Primary School students, will give the highest result

Түйін сөздер: Цифрлық ресурстар,білім, тәжірибе, тиімділік.
Ключевые слова: Цифровые ресурсы, знания, опыт, эффективность.
Key-words: Digital resources, knowledge, experience, efficiency.

Қазіргі білім беру процесінің негізгі компоненттерінің бірі –сандық білім беру ресурстары. Олар бастауыш сынып оқушыларына білімді игеруге және дағдыларды дамытуға көмектесетін әртүрлі электрондық материалдар мен қолданбалар. Мектеп мұғалімнің негізгі мақсаттарының бірі - баланы дамытуға жағдай жасау. Сол үшін де сандық ресурстарды тиімді қолдану арқылы баланың бойына дағдылар мен білімді қалыптастыруға болады.

Сандық ресурстарды бастауыш сыныптарға қолданар кезде көптеген сұрақтар туындайды.

Балаға ақпараттық сауатты болуға қалай көмектесуге болады?

Сандық білім беру ресурстарын интерактивті тапсырмаларды, ойындарды және жаттығуларды көбірек қолданған жөн. Бұл сабақтарды оқушылар үшін тартымды және қызықты етеді.

Қандай жағдайларда балалар ақпаратпен жұмыс істегенде жиі қателеседі? Сарапшылардың тәжірибесінде айтылғандай, бастауыш сынып оқушылары ақпаратты талдау кезінде жақсы нәтижені көрсете алады. [3].Себебі олар көптеген дидактикалық мәселелерді тиімді шешуге мүмкіндік береді:

Сандық білім беру ресурстарын пайдалану арқылы оқушылардың өзін-өзі дамытуға қолайлы жағдайлар тудыра алады. Алайда, сабақ барысында қолданатын ресурстар түсінікті, қызықты және оқу бағдарламасына сәйкес келуі маңызды.

Сондай ресурстардың бірі:

Flippity мүмкіндігі: сабақ барысында уақытты үнемдеу барысында бұл нұсқаулық арқылы оқушыларды автоматты түрде жұпқа,топқа бөлуге болады.

Өз оқыту тәжірибемізде осы платформаны пайдаланудың келесі артықшылықтарын атап өтсек:

1. Ойын түрінде ынталандырушы тапсырмаларды құру.
2. Оқушылардың білімін үздіксіз бақылау үшін қарапайым және жылдам қолдану.
3. Барлық пәндер үшін қолайлы.
4.сабақтың әр түрлі формаларын, соның ішінде белсенді сабақтарды сүйемелдеу;

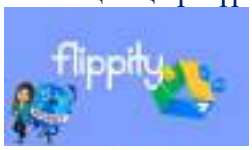

Plickers – бұл барлық сыныптың жауаптарын бірден бағалауға және статис тиканы жинауды жеңілдетуге мүмкіндік беретін қосымша.

Бағдарлама оқушылармен кері байланысты ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Plickers Интернет және Wi-Fi бар компьютерді, камерасы бар телефонды және QR-коды бар карточкаларды пайдаланады.

Мұғалім оқушылардың өзіндік белсенді танымдық іс-әрекетін ұйымдастырушы, кеңесші және көмекші болып табылады. Оның кәсіби шеберлігі оқушылардың білімі мен дағдыларын бақылауға ғана емес, сонымен қатар білікті іс-әрекеттерге уақытында

көмектесу, білімді тану мен қолданудағы қиындықтарды жою үшін олардың қызметін диагностикалауға бағытталған. Бұл рөл дәстүрлі оқытуға қарағанда әлдеқайда күрделі және мұғалімнен шеберліктің жоғары деңгейін талап етеді [4].

Қорытынды:

«Цифрлық Қазақстан» атты мемлекеттік бағдарламада білім беру жүйесіде тыс қалмады. Заманауи технологияларды пайдалану — заман талабы. XXI ғасыр — озық технологиялар ғасыры болғандықтан білім беру жүйесінде жаңа технологияларды тиімді пайдалану заман талабына айналып отыр. Бастауыш сынып оқушылары үшін озық технологияларды сабақ кезінде дұрыс пайдалану бұл мұғалімнің шеберлігіне байланысты. Жаңа білім парадигмасы бірінші орынға баланың білімін, дағдысын ғана емес, оның жеке бас тұлғасын, білім алу арқылы азамат ретінде қалыптасуын алға қойып отыр.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Жалпы орта білім беру мекемелеріндегі электрондық оқыту жүйесі үшін цифрлық білімдік ресурстарды дайындау стандарты (www.nci.kz)

2.АҚ «Білім беруді ақпараттандырудың ұлттық орталығы» (www.nci.kz)

3.Қадірбаева Р.І. Жаңа ақпараттық-білім технологиясын пайдаланып оқытудың ерекшеліктері //Шығармашылық іс-әрекетті дамыту арқылы бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру мәселелері: Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. -Шымкент-Москва, 2009. — Т. III. — Б. 174–178.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАС БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУДА STEAM ТЕХОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ STEAM ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ НАВЫКОВ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА. DEVELOPMENT OF COGNITIVE SKILLS OF YOUNG PRESCHOOL CHILDREN, FEATURES OF THE USE OF STEAM TECHNOLOGY

Акжигитова Раушан Жумановна
«Шәріптоғай негізгі мектебі» КММ Көкпекті ауданы Абай облысы
raushan.74.ru@mail.ru

Аннотация. Баяндамада мектепке дейінгі жас балалардың танымдық дағдыларын дамытуда STEAMтехнологиясын қолдануы талқыланды. Аталған технологияның модульдеріне сипаттама берілді. «Математикалық даму» мен «Өлі және тірі табиғат нысандарымен эксперимент жасау» модульдеріне практикалық тапсырмалар ұсынылды.

Түйін сөздер STEAMтехнологиясы, жаратылыстану ғылымдар, 6 модуль, танымдық дағдылар.

Ключевые слова STEAMтехнология, естественные науки, 6 модулей, познавательные навыки.

Keywords: STEAM technology, natural sciences, 6 modules, cognitive skills.

XXI ғасыр – жаңа технологиялардың, жаңаша ойлаудың ғасыры. Күнделікті өмірдің өзі өзгермелі, бір күн екінші күнге ұқсамайды. Бұл өзгерістердің қарқындылығы білім беру жүйесіне, оның ішінде мектепке дейінгі білім беру жүйесіне, жаңа талаптар қояды. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту білім беру жүйесінің алғашқы деңгейі болғандықтан, оның мазмұны мен даму бағыттары өте маңызды. Бұл процесс мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарларына, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына сәйкес жүзеге асырылады. Жоспарлау

кезінде вариативтілік және балалар іс-әрекетін ұйымдастырудың түрлі формаларын, әдістері мен тәсілдерін қолдануды көздейді, тәрбиеленушілердің қызығушылықтары, қажеттіліктері, жас және жеке ерекшеліктері ескеріледі. Жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиеленушілерді толыққанды дамыту мен әлеуетін ашу үшін физикалық дамыту, коммуникативтік дағдыларын, танымдық және зияткерлік дағдыларын дамыту, шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін, әлеуметтік-эмоционалды дағдыларын қалыптастыру көзделеді[1]. Бұл мақсатқа жетудің негізгі бағытының бірі - оқыту мен тәрбие беру үрдісіне заманауи әдістерін енгізу.

Мектепке дейінгі жас балалардың танымдық және зияткерлік дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға нәтижелі технологиялардың бірі - STEAM– технологиясы.[4] Бұл технология бүкіл әлемде білім беру жүйесінде кеңінен таралған**.** STEAM дегеніміз не екен?

S – science – жаратылыстану ғылымдары

T – technology – технология

E – engineering – инженерлік іс

A – art – өнер, шығармашылық

M – mathematics математика

Мектепке дейінгі білім беру жүйесінде STEAM– технологиясы дегеніміз математика, логика, жаратылыстану ғылымдарының қарапайым ұғымдарын кешенді түрде меңгерту және бір мезгілде шығармашылыққа тарту. Бүлдіршіндер ойын арқылы санауға, салыстыруға, логика тұрғыдан ойлауға, әр түрлі оқиға, жағдайлардың өзара байланысын, себеп-салдарын анықтап, түсінуге үйренеді. Кешенді оқыту принципі баланы білімге деген қызығушылығын оятады, дамытады. STEAM– технологиясының шағын орталық жағдайында қолданудың ерекшелігі - балалардың зерттеу, эксперимент жасау қызметіне мүмкіндік беру. Олар таныс, күнделікті көріп жүрген заттардың бейтаныс қасиеттерін анықтайды. Бұл бүлдіршіндердің бойында инженерлік, математикалық дағдыларын, қиялын дамытуына оң ықпал етеді, жұмыс барысында өзара байланысқа түсетіндіктен, олардың тілі дамиды, коммуникативтік дағдылары да жетіледі.

STEAM–технологиясының мектепке дейінгі ұйымдарында қолданылатын әдістері: эксперимент жасау, зерттеу жұмысын жүргізу, құрастыру, математикалық тапсырмаларды орындау, шығармашылық тапсырмаларман айналысу.

Қарап отырсақ, бұл технология мектепке дейінгі білім беру мен тәрбиелеудің жаңа бағдарламасы ұсынған кіріктірілген іс-әрекеттің принципіне сай келеді. Балалардың түрлі ғылымдарға танымдық қызығушылығын, тәжірибелік әрекет ету дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. STEAM-технологиясын қолдану нәтижелелі болу үшін ең маңыздысы заттық-кеңістік дамытушы орта құру. Оған қойылатын талаптар: қауіпсіз, қолжетімді, балалардың жас ерекшелігіне сай, мазмұнды, көп атқарымды [3]. Негізгі фактор – табиғи материал, әмбебап дидактикалық құрал мен ойын құралдарын ұсыну, олар балаларға өз бетімен әрекет етуге, нәтижесін көруге және көрсетуге жағдай жасау болып табылады.

STEAM-технологиясы 6 модульден тұрады: «Lego құрастыру», «Математикалық даму», «Өлі және тірі табиғат нысандарымен эксперимент жасау», «Ф.Фребельдің дидактикалық жүйесі», «Мультстудия «МЕН ӘЛЕМДІ ЖАСАЙМЫН», «Роботехника» (1 сурет)

STEAM-технологиясының негізгі модулі

болып «Ф.Фребельдің дидактикалық жүйесі» саналады, себебі бұл модульде ғылым, техника, инженерлік іс, математикадан білімдері жүйеленген. Ф.Фребельдің дидактикалық құралдары қоршаған ортаның заттарымен эксперимент жасауға, түрлі геометриялық пішіндер мен денелермен әрекет жасау арқылы математикалық ұғымдарды меңгеруге, кеңістік қатынастарды меңгеруге, құрастырудың түрлі нұсқаларын қолдануға мүмкіндік береді.

«Lego құрастыру» модулі балалардың түрлі құрастыру әрекеттері арқылы техникалық шығармашылықтарын дамытуға, құрастыруға қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді.

Мультстудия «МЕН ӘЛЕМДІ ЖАСАЙМЫН» модулі мектепке дейінгі ересек жас балаларын қамтиды және көркем мен техникалық шығармашылықтың синтезі ретінде қарастыруға болады. Бұл модульде балалар педагогтың көмегімен мультфильм түсіреді. Жұмыс барысында Легодан құрастырғанын, қамырдан, не ермексаздан мүсіндеген бейнелерін қолдануға болады.

«Робототехника» модулі бүлдіршіндердің логикасын дамытады, оларды жоспарлауға, модельдеуге, ақпаратты өңдеуге үйретеді, дегенмен ауылды жерлердегі көптеген мектепке дейінгі ұйымдарда робототехникадан жұмысты ұйымдастыру мүмкіндік болмай жатыр.

Біздің мектеп жанындағы шағын орталығында ағымдағы оқу жылында «Өлі және тірі табиғат нысандарымен эксперимент жасау» мен «Математикалық даму» модульдеріне баса назар аударылады. «Өлі және тірі табиғат нысандарымен эксперимент» модулі балалардың қоршаған ортаны зерттеуге табиғи қызығушылығына негізделеді. Бүлдіршіндер әрдайым қоршаған ортаны тануға тырысады: ойыншықтарды бөлшектейді, қағазды умаждайды, жыртады; құстарды, жануарларды, жәндіктерді бақылайды. Баланың бұл әрекеті – оның дамуының негізгі көзі. Зерттеу жұмысы, эксперимент жасау мектеп жасына дейінгі балалардың ойынбен қатар негізгі қызметтің түрі. Эксперимент жасаудың ең басты артықшылығы – шынайы жағдайда өлі және тірі табиғат нысандарының өзара байланысын ашу. Зерттеу жұмысы мен эксперимент барысында балалардың есте сақтау қабілеті дамиды, салыстыру, топтастыру, талдау әрекеттері арқылы ойлау үдерістері белсендіріледі. Бұл жұмыс түрлері әдетте топпен, не жұппен орындалады, жұмыс барысында анықталған қатысушылар ақпаратпен бөліседі, әңгімелеседі, сол арқылы тілі дамиды. Экологиялық мәдениетті қалыптастыруда бұл модульдің рөлі ерекше екені анық.

Топтың «Зерттеу бұрышында» орналасқан құм, тұз, қант, тас, балшық, мақта секілді табиғи материалдарды ортаңғы және ересек топ балалары зерттеп, олардың қасиеттерін анықтайды

Мысалы, құмды зерттегенде, балалар оның түсін, сусымалы екенін анықтайды. Лупамен қарап, оның ұсақ түйіршіктерден құралағанын айтады. Құм үрлесе, жеңіл ұшатынын анықтайды. Су құйса, құмнан мүсіндеуге болады. Құмға сурет салуға болатынын, жазда құмда ойыншықтармен ойнайтынын айтады. Зерттеуді жобалық жұмыс ретінде де жалғастыруға болады. «Көкөністер» тақырыбын өткенде балалардың сүйікті көкөнісі - сәбізбен түрлі эксперимент жасадық, кейін оның емдік қасиеттерін ата-аналармен ізденіс жұмыс арқылы білді, мектепалды баққа сәбізді ектік, солай оның екіжылдық өсімдік екенін анықтадық. Осылай эксперименттен басталған әрекет зерттеу жұмысқа айналды. «Жабайы жануарлар мен үй жануарлары» тақырыбын өткенде, жануарларды топтастырып, әр топ жануарларының ерекшелігін атады. Ізденіске баулу мақсатында ит пен қасқырды салыстыруға ұсынуға болады. Сырт келбетіндегі ұқсастығын атайды, қасқыр туралы бейнероликтерді көрсету арқылы қандай айырмашылығы бар екенін анықтап, Венн диаграммасын толтырады.

Бала, ересек адамнан қарағанда, күнделікті өмірінде бейтаныс математикалық ұғымдармен жиі кездеседі, себебі ойын барысында да, құрастырғанда, сурет салса да, жапсырса да, мүсіндеумен айналысса да, оған геометриялық пішіндермен әрекет жасауға, шама, көлем жағынан заттарды салыстыруға, санауға тура келеді, сондықтан бұл дағдыларды қалыптастыру, дамыту ауадай қажет[6]. «Математикалық даму» модулі геометриялық пішіндермен танысу, шама, сан, уақыт ұғымдарды кешенді меңгеруді қамтиды. Мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру мемлекеттік бағадарламасының да міндеті бақылау арқылы қоршаған орта заттарының санын, пішінін, шамасын, олардың кеңістікте орналасуын ажыратуға үйрету болып табылады[2] Математикалық дағдыларды қалыптастыру ойын мен практикалық әрекетті қатар қолданғанда нәтижелі болады.

Осыған орай жұмыс келесі бағыттарда жүргізіледі: геометриялық пішіндермен танысу; шамамен танысу; сандармен танысу; дамытушы ойындар және ұйымдастырылған іс әрекет кезінде де, серуен кезінде де, тіпті Ертеңгілік пен мерекелер өткізу барысында да жүргізуге болады.

Мысалы, ортаңғы топта шаршы пішінімен таныстыруда алдымен балаларға түрлі көлемдегі шаршы пішіндері ұсынылып, оны зерттеуге ұсынылады. Пішіннің төрт бұрышы бар екенін, сондықтан шеңбер секілді домала алмайтынын айтады. Пішіннің қабырғаларын салыстырып, төрт жағы да бірдей екеніне көздері жетеді. Сол кезде педагог шаршы деген терминмен таныстырады. Түрлі көлемдегі шаршыларды беттестіру, не қатар қою арқылы салыстырып, шаршы үлкен де, кішкене де болатынына назар аударады. Ал ересек топта осы тақырыпқа көру диктантын өткізуге болады. Ол үшін тәрбиеші ауызша балаларға нұсқау беріп отырады: ортаға домалақты орналастырыңдар, жоғарғы жағына 3 шаршыны қойыңдар, домалақтың астына 4 тіктөртбұрышты орналастырыңдар. Парақтың бұрыштарына үшкір жағын бұрышқа келтіріп үшбұрыштарды орналастырыңдар. Неше үшбұрышты пайдаландыңдар? Балалар орындау барысында пішіндерді қайталап қоймай кеңістікті бағдарлау, шаманы, санау дағдыларын да бекітеді.

Шамамен танысуды балалар заттарды өлшеусіз салыстырудан басталады. Балалар не көз мөлшермен, не беттестіру, қатар қою, бірінің үстіне бірін қою тәсілдері арқылы «ұзын-қысқа», «жалпақ-жіңішке», «жуан – жіңішке», «үлкен-кішкентай» ұғымдарын меңгереді. Ересек топ балаларына өлшеу үшін қоршаған ортадан бір затты ұсынуға болады, немесе балалар өздері таңдап алады. Мысалы, берілген ыдысқа неше кружка су сыяды, немесе үстелдің ұзындығы неше қарындаш болады? Бұл тәсіл балаларға сандарды практикада қолдануды көрсетеді.

Мектепке дейінгі жас балалардың сандармен танысуы жиын деген түсініктен басталады. Ортаңғы топта біртекті заттарды топтастыру және олардың біреуін бөліп көрсету, қоршаған ортадан бір немесе бірнеше бірдей затты табу, "қанша? неше?" сұрағына жауап беру дағдылары дамытылса, ересек топта жиынның әртүрлі түстегі, пішіндегі, өлшемдегі заттардан тұратындығы туралы түсінік беріледі, заттарды жұппен қою арқылы оларды санамай-ақ салыстыру негізінде тең немесе тең еместігін анықтай білуге үйренеді. Жиынды түсінгеннен кейін балалар нақты сан мен цифрлармен танысады. Мысалы, 3 санымен танысқанда, балаларға үш тотықұс салынған сурет көрсетіледі. Енді неше тотықұс бар, астына сонша тор орналастыру ұсынылады. Қанша тотықұс екенін санап айтады. Қызыл тотықұс нешінші отыр, жасыл тотықұс нешінші деген сұрақтар қою арқылы балалар қанша? нешінші? деген сұрақтарды ажыратуға үйренеді. Цифра дегеніміз жазылған сан екенін түсіндіріліп, келесі тәсілдермен цифрларды жазуға үйретіледі: ауада жазу, құмда жазу, ермексаздан мүсіндеу, таяқшалардан құрастыру, конструктордың бөлшектерден құрастыру, цифрларды түрлі түстілерге бояу. Сандармен танысу ертегілер оқу барысында да жалғасады, себебі ертегілер арқылы балалар кез келген ақпаратты жеңіл меңгереді.

Математикалық модульде дамытушы ойындар туралы айтқанда, алдымен біз шығармашылық ойындар туралы сөз қозғаймыз, себебі мұндай ойындарда балаларға еркіндік, уақыт, өз қатесін түзетуге мүмкіндік беріледі. Аралас топ балаларына ұсынылған ойындардан ең тиімдісі – Б.П.Никитинның текшелерімен ойыны деп есептеймін[5]. Б.П. Никитин баланы ерте дамыту керек екенін және мектепке дейінгі жас ең қолайлы кезең екенін айтқан алғашқы педагогтардың бірі . Оның 27 текшесі үш түсті – қызыл, сары, көк. Барлық тапсырмалар осы үш түске байланысты болады. Балалардың жас ерекшеліген сай тапсырмалар күрделеніледі. Кіші балаларға бір түсті текшелерді бір қатарға қою, немесе бір түсті шаршы құрастыру ұсынылса, ересек балалар үлгіге қарап өрнек құрастырады. «Уникуб» ойыны күрделі, баладан төзімділік талап етеді, оның логикасын, ойлау, салыстыру, кеңістіктік бағдарлау қабілеттерін, түс пен пішіндерді үйлестіруге үйретеді, өз жұмысының нәтижесін көріп, бағалауға жетелейді.

STEAM технологиясының маңыздысы шығармашылыққа, эмоцияға жауап беретін бала миының оң жақ жартыбөлігін дамытады. Өзгеріп жатқан қоғам мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту педагогтарынан тиімді жаңа оқыту әдіс-тәсілдерді қолдануды талап етеді. Баланы сыни ойлауға, өз бетімен шешім қабылдауға үйрету – бұл заманауи технологиялардың негізгі стратегиялары. Егер біз өскелең ұрпақтың болашағына баспалдақ болатын білім мен тәрбие берсек, келешекте олар білікті ді, білімді, елін, жерін сүйетін тұлға болатынына сенімдімін.

ӘДЕБИЕТ

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты 2022ж. 3 тамыз № 348 бұйрық
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы 2022ж. 14 қазан № 422 бұйрық
3. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында 2023-2024 оқу жылында тәрбелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік-нұсқау хат (2023 жылғы 26 шілдедегі №7 хаттама).
4. О.Маркова «Использование «STEAM» технологий в дошкольном образовательном учреждении» //https://www.maam.ru/detskijsad/-ispolzovanie-steam-tehnologii-v-doshkolnom-obrazovatelnom-uchrezhdeni.html//
5. Б.П.Никитин «Ступеньки творчества или развивающие игры» Москва «Просвещение» 1990г.
6. Сообщение "Математическое развитие по СТЕМ технологии в детском саду" //https://infourok.ru/soobshenie-matematicheskoe-razvitie-po-stem-tehnologii-v-detskom-sadu-5694196.html//

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ХИМИЯ ПӘНІНЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДАҒЫ ҮЙ ТӘЖІРИБЕЛЕРІНІҢ РӨЛІ.
РОЛЬ ДОМАШНИХ ЭКСПЕРИМЕНТОВ В ПОВЫШЕНИИ ИНТЕРЕСА УЧАЩИХСЯ К ХИМИИ.
THE ROLE OF EXPERIMENTS IN INCREASING STUDENTS' INTEREST IN CHEMISTRY

Керешова Бибигул Асылбековна
Подстепный жалпы орта білім беретін мектебі,
Батыс Қазақстан облысы, Теректі ауданы, Подстепное ауылы.
bibigul.kereshova.83@mail.ru

Аңдатпа: Қызықты тәжірибелер жасау арқылы оқушының ойлау, өз ойын еркін жеткізе алу, ғылым білімге деген ынтасы артады, шығармашылық қабілеттері дамиды, дүниетанымы кеңейеді, пәнге қызығушылығы артады.

Аннотация: Путем постановки интересных экспериментов увеличивается мышление ученика, способность свободно выражать свои мысли, его энтузиазм к науке и образованию, развиваются творческие способности, расширяется мировоззрение, возрастает интерес к предмету.

Annotation: By setting up interesting experiments, the student’s thinking increases, his ability to freely express his thoughts, his enthusiasm for science and education, his creative abilities develop, his worldview expands, and his interest in the subject increases.

Түйін сөз: Үй тәжірибелері, қызығушылық, шығармашылық, сыныптан тыс шара, пәнге қызығушылық, эксперимент

Мемлекетімізді дамыған өркениетті елдер деңгейіне көтеру үшін болашақ ұрпақты мектеп қабырғасынан бастап жан-жақты білімді, кәсіпкерлік ортаға бейімді етіп тәрбиелеу басты бағытымыз. Әрбір баланың болашағы мектепте қаланған білімге байланысты. Себебі, ертеңгі тәуелсіз еліміздің болашағы – бүгінгі мектеп оқушылары.

Қазіргі заман мектебі бала үшін қызмет ету керек, ол білімді өмірде қолдана білетін, көпшілікпен араласа алатын, ішкі мәдениеті, ойлау және сезіну қабілеті бар адам дайындау керек.

Мақсатымыз – мектеп бітірушінің барынша көп білуі емес, оның өзіне қажетті білімді өзі біліп, іздеп табуға үйренуі, оқу, кәсіптік, тұрмыс мәселесін кез келген жағдайда шешіп, іс-әрекет жасай алатын болу керек.

Жаратылыстану ғылымы қиын болғаны мен өте қызықты. Соған қарамастан ғылым мен техниканың дамыған заманында өмір сүрген жеткіншектердің зор ынта мен қызығушылық аудару біздің басты міндетіміз. Оқушылардың танымдылық белсенділігі мен қызығушылығын арттырып, теориялық алған білімдерін өмірмен ұштастыру білімге деген ынтасын аттыруда сарамандық жұмыстармен қатар сыныптан тыс өткізілетін іс-шараларда өз қолымен жасаған тәжірибелердің алатын орны ерекше. Әрбір өз қолымен істелген тәжірибелік жұмыстар оқушылар бойында белгілі бір икемділік, іскерлік дағды қалыптастыру білім мен білік, іс - әрекет дағдыларын тығыз қалыптастыра отырып, есте сақтау, тез ойлау, дұрыс жауап беру, өз пікірін айту, дәлелдей алу әрекеттері күшейіп, ой-өрісі шыңдала түседі. Қызықты тәжірибелер жасау арқылы оқушының ойлау,өз ойын еркін жеткізе алу, ғылым білімге деген ынтасы артады, шығармашылық қабілеттері дамиды, дүниетанымы кеңейеді. Өйткені белгілі бір «сиқырлы құпиясы» бар, «ғажайыптар» жасау – жаратылыстану ғылымдарын өмірмен байланыстыратын тамаша әдіс.

7–8 сынып оқушылары қызықты тәжірибелер жасау арқылы оқушылар жаратылыстану ғылымдарының негізгі ұғымдарымен қаруланып, берілген әр тақырып бойынша химиялық тәжірибелік жұмыстар жасауға мүмкіншілік алып, ғылыми зерттеулер жүргізуге үйренеді.

Барлығы ғылыми экспериментпен тек арнайы лабораторияда арнайы ғалымдар айналысады деп ойлайды. Бірақ біздерде ол олай емес.

Бұл нағыз эксперименттің энциклопедиясы болып саналады. Жас ғалымдарға жаңа жарқын тамаша әлемді ерекше заңдылықтарымен ашады. Бұл қызықты тәжірибелерді орындау үшін заманауи құрылғылармен жабдықталған зертхананың қажеті жоқ, бұл тәжірибелерді үйде отырып бөлмеде, ас үйде, саяжайда тіпті көшеде де жасай алады. Қажетті құрал – жабдықтар ретінде асханалық ыдыстар, пластикалық және шыны бөтелкелер, шырпы, май шам, термометр т.б. заттар пайдаланылады.

Жаратылыстану ғылымдарының, яғни физика, химия, биология, география ғылымдарынан көрсетілетін қызықты тәжірибелердің оқу бағдарламасы шеңберінде белгілі бір тақырыптарға, сыныптан тыс жұмыстарға қолдануға болатын түрлері мен жасалу әдістері көрсетілген.

Оқушыларға қызықты тәжірибелерді көрнекі көрсету арқылы,іскерлік дағдыларын қалыптастыруға,өз бетімен жұмыс жасау шеберліктерін дамытуға, ұқыптылықпен тиянақтылыққа тәрбиелейді.

Мектептегі қызықты тәжірибелердің алатын орны.

Оқушыларға жеке пәннен тек теориялық білім беріп қана қою жеткіліксіз және пәнге қызығушылығын арттыру үшін қызықты тәжірибелерді жасату арқылы, кейбір заңдылықтарды өмірде қолдануға дағдыландырады. Сонымен қатар сыныптан тыс жұмыстарда үнемі қызықты тәжірибелерді кірістіре отырып жүзеге асырылады.

Оқушылармен өткізілетін химиялық кештердің бір бөлімінде үнемі 7 – 8 сынып оқушылары қызықты тәжірибелерді көрнекті көрсетуге арналады. Онда әрбір тәжірибеге бір немесе бірнеше оқушыдан бөлінеді оқушы өзі істейтін тәжірибені бірнеше рет қайталап жасап дағдыланады.

Тәжірибені әр түрлі қызықты әңгімелермен байланыстыра көрсету өте тиімді. Қызықты тәжірибелерді «кілтін» немесе мәнін бірден айтудан гөрі оқушылардың өздерін ойландырып айтқызған дұрыс. Тәжірибе жасайтын оқушыларды таңдап алудың да өзіндік ерекшелігі бар. Тәжірибе жасайтын оқушы өзінің сөзімен, іс-қимылымен оқушыларды шын мәнінде «сиқыршы» тәрізді тартатындай болуға тиіс.

Соңғы кезде сыныптан тыс жұмыстарда кештер мен иннтеллектуалды ойындарда танымдық сұрақтар көбінесе өмірмен байланысты болады және кейде тәжірибенің жасалу жолдарын беріп, қандай заңдылыққа негізденгенін түсіндіретін жарыс түрінде жиі ұйымдастырылады.

Мектепте өткізілетін химиялық кештер тақырыбына қарай бірнеше түрге бөлінетіні белгілі сол кештердің бір бөлімі қызықты тәжірибелер көрсетіліміне арналса кешіміз қызықты болып өтеді.

Тақырыбы: Қалқыған жұмыртқа

Мақсаты: Жұмыртқа қабығы мен сірке қышқылының арасындағы реакция нәтижесін қызықты тәжірибе арқылы көрсету

Қажетті заттар:

- піскен жұмыртқа,
- үлкен стақан;
- сірке қышқылының ерітіндісі (1:1қатынаста)

Жалпы түсінік

Сен піскен жұмыртқаның суда бататынын білетін боларсың . Ал біз саған піскен жұмыртқаның ешкімнің көмегінсіз жоғарыға қалқып шығатын бір тәжірибе жасаймыз

Тәжірибе :

Үлкен стақанға сірке қышқылын толтыр . Піскен жұмыртқаны стақанға сал . Жұмыртқаның ыдыстың түбінен жоғарыға қарай көтеріліп жатқаның бақыла . Ол төменге түспей тұрып ұстап ал!

Нәтиже:

Піскен жұмыртқа стақан түбіне бірден қонды . Бірақ жұмыртқа қабықшасы мен сірке қышқылының арасында газ бөлу реакциясы байқалды. Оның көпіршіктері жұмыртқа қабықшасына қонады . Олардың саны артып, көлемі ұлғаяды . Бір уақытта көпіршіктермен толығымен жабылған жұмыртқа жоғарыға қозғалады . Жайлап , бірақ дұрыс жолмен жұмыртқа жоғарыға қарай ұмтылды . Содан кейін жұмыртқа сұйықтықтың шекарасына тиеді , сосын қайта батып кетеді . Газдың бөлінуі түбінде де жалғасады . Жаңа көпіршіктер жұмыртқаның тысын басады , соған қарамастан қайта жоғарыға шығады , ал кейін қайта батады. Эксперименттен кейін жұмыртқаны жеуге болмайды . Алайда тәжірибенің көрінісі азаймайды . Неге жұмыртқаға осылай болып жатыр ?

Қорытынды:

Жұмыртқа қабығының негізгі компоненті карбонаттар деп аталған тұз . Қышқылдармен әсер еткенде, ыдырап көмірқышқыл газы түзіле бастайды. Тап осы газдың кішкене көпіршіктерімен жұмыртқаның қабығы жамылады . Бір уақытта көпіршіктің саны жұмыртқаның қабығында көбейгені сонша , судың итеру күшінің әрекетінен жұмыртқа жоғарыға қалқып шығады . Жұмыртқаның бетіне ауа тиген соң , көпіршіктің көпшілігі жарылады да , жұмыртқа ауырлық күшінің әсерінен төменге түседі . Содан соң осы әрекеттер қайталанады : көпіршіктің саны көбейеді, жұмыртқа қайтадан жоғарыға көтеріледі.

Тақырыбы: Кофейн алу

Мақсаты: қара түйіршік шайдан қарапайым жағдайда кофеин алу.

Қажетті заттар:

- Қара шай,
- су,

- шағын металл ыдыс,
- отқа төзімді шыны стакан,
- келіше мен келі сап,
- қасық.

Жалпы түсінік

Шай мен кофе адам ағзасына сергіткіш қасиетке ие. Ал сол сергіткіш қасиетке ие затты алып көрейік.

Тәжірибе:

Келішеге бір ас қасық қара шайдың түйірлерін салып, келі саппен езгілейміз. Ұсақталған қара шайды металл ыдысқа салып, оны орташа жанған отқа қою керек. Оның үстіне отқа төзімді шыны стаканға су толтырып қою керек. Шыны стаканның түбінің диаметрі металл ыдыстан үлкен болуы шарт. Металл стаканды қыздыруды 7-12 минут жалғастырып, болған соң отты сөндіріп шыны стаканның түбіне назар аудар.

Нәтиже:

Стаканның түбіне ақ түсті қақ тәрізді зат пайда болады. Бұл не?

Қорытынды:

Стакандағы ақ зат бұл – кофеин. Кофеин – шай мен кофе құрамындағы сергіткіш зат. Реакция нәтижесінде кофеин қатты күйінен газ күйіне бірден ауысады. Газ күйіндегі кофеин салқын стаканға жанасып, қайтадан қатты күйге ауысады

Тақырыбы: Бөтелкедегі лава.

Мақсаты:Оқушыларға бөтелке ішінде лава жасауды үйрету.

Қажетті заттар:

- көлемі 1литрлік таза пластмасса бөтелке,
- құйғы,
- үлкен қолшам,
- тағамдық бояғыш (қандай түсті болса да бәрібір),
- өсімдік майы,
- көпіргіш (шипучая) таблетка.

Жалпы түсінік:

Өсімдік майы мен су қандай жағдайда да араласпайтыны бәрімізге мәлім. Енді осы қасиеттерге сүйеніп тәжірибе орындайық.

Тәжірибе:

Көлемі 1литрлік таза пластмасса бөтелкеге ¾ стакан су құй. Бұл үшін құйғыны пайдалан. Суға азғана тағамдық бояу сеуіп, әбден шайқап араластыр. Бояу еріген соң бөтелке аузына 2 – 3 сантиметр жетпейтіндей етіп өсімдік майын құйып, сұйықтар бөлініп шыққанша бірнеше минут күт. Боялған сұйықтық бөтелкенің түбінде қалады. Көпіргіш таблетканы тең екіге бөл. Қолыңа қолшамды алып, жарықты өшір. Қолшамды бөтелкенің астыңғы жағына ұстап, жарты көпіргіш таблетканы бөтелкеге тастап жібер. Енді болған жайды бақыла.

Нәтиже:

Көпіргіш таблетка боялған су бөлігіне түсе салысымен одан әртүрлі мөлшердегі түрлі түсті боялған тамшылар көптеп бөліне бастайды. Олар май бөлігінен өтіп бөтелке аузына қарай беттеп және осы жолдарын қайталау үшін төмен қарай қайтады. Ал, қолшамның жарығы бұл үдерісті одан сайын әрлендіре түседі. Сонда не болып жатыр?

Қорытынды:

Бөтелкенің су бөлігіне түсе салысымен таблетка ери бастайды. Бұл құбылыс газдың бөлінуімен ерекшеленеді. Бөлінген газ көпіршіктері жоғары көтеріліп, өздерімен бірге боялған су тамшыларын май қабатынан ала жөнеледі. Ауа көпіршіктері бөтелке аузына жеткен соң, тамшылар кейін қарай ағады. Себебі, олар майда ери алмайды. Егер саған тәжірибе ұнаса, таблетканың екінші бөлігін пайдаланып, тәжірибені жалғастыруыңа болады.

Қ О Р Ы Т Ы Н Д Ы

Сонымен, білім беретін жалпы орта мектептерде оқушылардың пәнге деген қызығушылықпен танымдылық белсенділікті арттырып, дүниетанымдық көзқарастарын дамыту үшін әртүрлі тақырыптардан өткізілетін кештер, үйірмелер т.б. жұмыстар кезінде қызықты тәжірибелерді өткізудің зор ықпалы болатынын нақ айтуға болды. Себебі өзі қолдан жасаған тәжірибені еш уақытта ұмытпайды және өзгерістің пайда болу себебін ғылыми тұрғыда дәлелдей алады. Теориялық білімнің сарамандыққа айналып өмірмен байланысы нақ осы арада жүзеге асатыны көрінеді. Бұл берілген қызықты тәжірибелер тек сыныпта, әртүрлі шараларда орындалатын тәжірибе ғана емес, сонымен қатар сабақ өту барысында да пайдалануға болады. Тәжірибеге қатысушылардың қызығушылығын арттырып, білімін жоғарылатады және мұндай тәжірибелерді пайдалану оқушылардың сабаққа деген белсенділігін арттыру үшін маңызы ерекше.

Пайдаланылған әдебиеттер

1.Э.Г.Злотникова Урок окончен-занятия продолжается Москва «Просвещение»1992

2.М. Яковлева, С.Болушевский «Большая книга научных опытов для детей и взрослых» ЭКСМО Москва2013ж

3. А.Мырзабаев.Химиядан кластан тыс жұмыстар.Алматы, «Мектеп»,1973.

4. А.Мырзабаев.Химиядан практикалық сабақтар. Алматы, «Мектеп»,1973.

5. А.Мырзабаев. Химияның қызығы. Алматы,1963.

6. А.Мырзабаев, Н.Тұрбекова Химиядан сыныптан тыс жұмыстар және танымдық ойындар. Алматы, «Рауан», 1993

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕБЕРЛІКТІҢ ШЫҢЫ
ВЕРШИНА ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА.
THE PINNACLE OF PEDAGOGICAL EXCELLENCE.

Масалимова Рысгул Ергазиевна
Подстепный жалпы орта білім беретін мектебі
Батыс Қазақстан облысы, Теректі ауданы
Masalimova71@mail.ru

Аңдатпа: Педагогикалық шеберлік-үнемі жетіліп отыруды қажет ететін оқыту мен тәрбиелеу өнері. Педагогикалық шеберлік-балаларды сүйетін, жүрек қалауымен жұмыс істейтін, әрбір педагогтың қолы жетерлік тәрбие мен оқытуда тұрақты жетілдіріп отыратын өнер

Аннотация: Педагогическое мастерство – это искусство преподавания и воспитания, требующее постоянного совершенствования.

Педагогическое мастерство – это искусство, которое любит детей, работает от души, и каждый педагог постоянно совершенствуется в воспитании и обучении.

Annotation: Pedagogical skill is the art of teaching and education, requiring constant improvement. Pedagogical skill is an art that loves children, works from the heart, and every teacher is constantly improving in education and training

Түйін сөз: педагогикалық шеберлік, жаңа әдіс – тәсілдер, шығармашылық, тұлға қалыптастыру

Мұғалім педагогикалық теориясын қаншама жетік білгенмен, педагогикалық шеберліктің қыр-сырын меңгермейінше бұған оның қолы жетпейді.
К. Д. Ушинский

Ұстанымым: Шәкірт – ұшқын, тек жүрегіне жол табылған ұшқын ғана жалын болып жанады”дегендей, шәкіртімді өз баламдай сүю.

Күтерім – шәкірттерімнің жетістігі

Ұсынарым – АДАМДЫҚ

Сүйенерім – ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Менің қалауым – шәкірт сүйіспеншілігі

Педагогикалық тұжырымдамам: Үнемі жаңалыққа ұмтылып, алдыңғы қатардан көріну және әр оқушының бойына білім мен тәрбиені сеуіп, биік мақсаттарға жетелеу.

Менің педагогикалық тұғырнамам:

- Оқытуды бүгінгі күн талабына сай –шығармашылық іс – әрекетке қабілетті, дарынды, елжанды, жеке тұлға тәрбиелеу;
- Интеллектуалдық, зиялы және білімді тұлға тәрбиелеу үшін өз әдістемелік шеберлігімді, тәжірибемді жетілдіріп отыру;
- Оқытудың заманауи әдіс – тәсілдерін игеру арқылы білім беру үрдісін жетілдіру;
- Оқытудағы проблемалық тақырыбым: «Жаңа әдіс-тәсілдер арқылы оқушылардың сауаттылықтары мен ойлау қабілеттерін арттыру»

Осы тақырыпта өзімнің сабақ жоспарыммен бөліскім келеді.

Білімге алғаш қадам басқан шәкірттерге «Әліппе» сабағында дыбыстарды таныстыруда Саралау тапсырмасымен жұмыс ұйымдастыруға болады.

-Дыбыссыз басындағы жасырынған сөзді тап. «Ө» дыбысы сөздің қай жерінде келетінін анықта. Төлдер сөзімен сөйлем құра.

- Көбелек сөзіне дыбыстық талдау жаса, сөйлем құра.

-Мына сөйлемдердегі сөздерден Ө дыбысын тап.

-Мен қазақ болып туылғанымa, осындай байтақ өлкеде өмір сүріп жатқанымa қуаныштымын. Өйткені, мен Тәуелсізбін, тәуелсіз елдің ұланымын!

- Өлең шумақтарын мәнерлеп оқып бер. Ө дыбысы бар сөздерді тап, орнын анықтап, дыбыстық талдау жаса. Ө дыбысы бар сөздерді тап.

-Қу-ат	ал-ған	ө-зің-нен,
Ту-ған	ел-дің	ұ-лы-мын.
Ба-қыт-ты	е-тіп	ө-сір-ген
О-та-ным-ның ұ-лы-мын!		

Сабақты қорытындылау бөлімінде: «Сөздік қор жинағы» ойыны. Бүгінгі танысқан әріпке байланысты сөздерді қорапқа салады. - Қазақ, көрпе, өзен, көл, өтірік, шаңғы, өсиет, Өркен, көмек, кітап, тұмар, төсеніш, көрме, құрал, дөңгелек.

Әдебиеттік оқудан «Кім болам? Азамат бол!» тақырыбында «Бұл кім?» әдісі арқылы мамандықтар туралы оқушының ойлау қабілеттерін дамыта отырып, жаңа пәннің тақырыбын аштым. Одан әрі «Суреттер сөйлейді» әдісі арқылы интербелсенді тақтадан слайдтағы суреттерді көрсете отырып, сұрақтар қою арқылы айтылым жүргізілді. 1.Мына суреттерден нелерді көріп тұрмыз? Оларды ата. 2. Мамандық дегеніміз не? 3. Оларға сипаттама бер. 4. Белгілі бір маман иесі болу үшін не істеу керек? Бұл сұрақтарға жауап беруде оқушылардың ойлау қабілеттері дамыды.

Критерий: Шығарманы іштей оқып, сұрақтар қоя отырып талдау жасай алады және сын тұрғысынан бағалап оқи алады

Дескриптор:

1.Суреттегі бейнеленген нәрселердің атауын айта алады

2.Мамандық сөзіне түсінік бере алады

3.Мамандық түрлеріне сипаттама береді

4.Маман иесі болу үшін не істеу керектігін айта алады.

Оқылым. "Үштік" әдісі арқылы шығарма оқылады, талданады.

Дескриптор:

1.Шығарманы рөлге бөліп оқи алады, талдайды

2.Бір-біріне сұрақтар қойып, жауап бере алады.

3. Өзгені тыңдай отырып, өз ойын жеткізе алады

4. Шығарманы қызыға оқиды.

"Мамандықтар сан түрлі" айдары

1-топ: "Мен кім боламын?" Өз армандарыңды айт.

2-топ:Берілген сөздерден мамандық түріне байланысты жұмбақ құрастыр.

3-топ: Қазіргі кезде қандай жаңа мамандықтар пайда болды? Оларды ата.

Қазақ тілінен «В дыбысы 20-23 жаттығулар» тақырыбын меңгерткен кезде «Бір қадам алға» әдісімен өткен сабақты қайталау барысында бірнеше сұрақтарға жауап алу арқылы оқушылардың ойын дамытып, пәнге деген қызығушылығын арттырдым. «Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі арқылы топтық жұмыс ұйымдастыру барысында бірнеше тапсырмалар беру арқылы оқушының ойлау қабілеті дамып, шығармашылықпен жұмыстанды.

1-топ: Мәтін мазмұны бойынша бірнеше сұрақтар құрастырыңдар.

1. Велосипед сөзі қандай ұғымды білдіреді?
2. Велосипедтің қанша түрі бар?
3. Велосипедтің қоршаған ортаға әсері қандай?
4. Велосипедтің пайдасы қандай?

2-топ:«Велосипед – пайдалы көлік» тақырыбында өз ойыңмен бөлісіңдер.

3-топ: Велосипед суретіндегі үшбұрыш пен дөңгелек санын анықта.

Жеке тұлғаның дамуы үшін баланың белсенді іс-әрекеті қажет. Алайда кез-келген іс-әрекет баланың қабілетін, дарынын, мінез-құлық белгілерін, білік пен дағдыларын дамыта алмайтыны да белгілі. Осы орайда жеке тұлғаны тәрбиелеуде сабақ үдерісінде цифрлық технологиялардың мүмкіндіктерін тиімді әрі ұтымды пайдалану қажет.

Әрбір адамның заманауи ақпараттық-технологияларды пайдалануға мүмкіндігі зор. Мамандардың айтуынша, оның ең сапалысы — цифрлы технология. Қай салада болмасын, бұл технология жұмысты жеңілдетуге бірден-бір ықпал етіп отыр.

Ақпараттық технологияларды пайдаланудың артықшылықтары мынадай:

1. Олар оқытудағы тақырып шеңберіндегі немесе белгілі бір уақыт аралығында айтылуға тиіс мәліметтер көлемін ұлғайтады.

2. Білімге бір – бірінен үлкен ара қашықтықта орналасқан әр түрлі оқу орнында отырып қол жеткізуге болады. Оқытудың жүйесінің көп денгейлі жетілдіруі олардың таралымдалуы мен оқу сапасын арттырады.

3. Оқушы өз бетінше немесе өзге оқушылармен топтасып бірге жұмыс істеуге мүмкіндік алады.

4. Оқушының танымдық іс-әрекеттері күшейіп, өзіндік жұмыстарды тез орындау мүмкіндіктері артады. Осылайша оқыту құралдарының бірі – электрондық оқулық.

Ол оқушыларды даралай оқытуда жаңа информацияларды жеткізуге, сондай-ақ игерілген білім мен біліктерді тесттік бақылауға арналған программалық құрал. Білім беру жүйесінде электронды оқулықтарды пайдаланып, үлкен табыстарға жетуге болады. Электронды оқулықтарды пайдалану барысында оқушы екі жақты білім алады: біріншісі -пәндік білім, екіншісі — компьютерлік білім. Электронды оқулықтарды пайдалану оқушының өз бетінше шығармашылық жұмыс жасауына, теориялық білімін практикамен ұштастыруына мүмкіндік береді. Электронды оқулық арқылы оқушы көптеген қосымша материал ала алады, осы алған мәліметтерін компьютерден көргендіктен есінде жақсы сақтайды, өз бетінше жұмыс жасау қабілеті қалыптасады. Осылайша жас ұрпақты оқытуда инновацияны пайдаланудың – шығармашылық жетістіктің негізгі көзі.

Бастауыш сыныптарда оқушыларды сөйлеуге үйрету, тілін дамыту, сөйлеу мәдениетіне тәрбиелеу, тіліміздегі көптеген сөздердің мағынасын оқушы санасына жеткізуде, өз беттерімен жұмыстандыруда жеке тұлға тәрбиелеуде мұғалімнің орны ерекше. Қазіргі таңда білім берудегі басты нәрсе оқушының ой-өрісін арттырып, ойлау қабілеттерін дамыту. Ұлы ғұлама Әл-Фараби айтқандай "Білімді болу деген сөздің мағынасы- белгісіз нәрсені ашуға қабілетті болу" деген екен. Қазіргі кезде егеменді еліміздің ертеңі-өсіп келе жатқан жас ұрпақтың білімінің тереңдігімен өлшенеді. Білімді, жан-жақты қабілетті ұрпақ-ұлтымыздың баға жетпес қазынасы. Цифрлық

технологияларды барлық сабақта қолдануға болады. Технологияларды кеңінен пайдалану емес, мәселе — тұлғаны нәтижеге бағыттай білім беруде. Яғни, бұрынғы көрнекілік әдісін ақпараттық — коммуникативтік технологияның бір өзі атқара алады компьютерді қолдану мәтіндер мен ақпаратты білуге жол ашады. Оқушыларды компьютердің алдына әкеліп, аудио оқулықтармен, аудио тақырыптармен жұмыс жасатуда олардың пәнге деген қызығушылығын арттырамыз. Әліппені жаңа бастап оқып жатқан оқушыларға өте тиімді. Математика сабақтарында интербелсенді тақтада есептер шығаруда оқушылардың белсенділігі артады. Жаратылыстану, дүниетану сабақтарында гугл формаға тест құрып, оның сілтемесін оқушыларға беріп орындатуда да оқушының пәнге деген қызығушылы артып, білімдері тиянақталады.

Халықаралық PIRLS, TIMS бағдарламалары бойынша да жүргізілетін жұмыстарда оқушылардың ойлау қабілеттерін арттырады. Міне, әр мұғалім өз сабағына үлкен дайындықпен түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы өткізетін болса, мұғалім өзінің проблемалық тақырыбын аша отырып, өмірге білімді, шығармашыл тұлға қалыптастыра алады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Бастауышмектеп №5, 2021
2. https://edunews.kz
3. Бастауыш сыныпта оқыту, №3, 2020
4. Қазақ білімі журналы
5. Stud. kzсайд

БАСТАУЫШ - БОЛАШАҚТЫҢ БАСПАЛДАҒЫ
НАЧАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ - ЭТО ЛЕСТНИЦА БУДУЩЕГО
PRIMARY EDUCATION IS THE LADDER OF THE FUTURE

Сайнова Нұрлы
Подстепный жалпы орта білім беретін мектебі
Батыс Қазақстан облысы, Теректі ауданы
mansurnurli1976@mail.ru

Аңдатпа: Бұл мақалада бастауыш білім берудің негізгі ерекшеліктері мен заңдылықтары туралы сөз қозғалады. Білім берудің жаңа бағыттары мен оны меңгертудегі түрлі технологиялар, әдіс-тәсілдер, тәжірибелер де көрініс табады. Өйткені, бастауыш – болашақтың бастауы.
Аннотация: В данной статье рассматриваются основные особенности и закономерности начального образования. Отражены новые направления образования и различные технологии, методы и практики его освоения. Ведь начальное образование– это начало будущего.
Annotation: In this article, the main features and regularities of primary education are discussed. New directions of education and various technologies, methods and practices of its development are reflected. After all, the beginning is the beginning of the future.
Кілт сөздер: бастауыш, білім беру, мектеп, құндылықтар, жаңа технология, болашақ, ізденістер.

Білім мен тәрбиенің бастауы – бастауыштан қаланатыны белгілі. Кез келген құбылыстың қайнар бұлағы, негізі бар. Міне, соған дәлел, бастауыш – білім негізі. Алғаш қолға қалам алғызып, әріптермен танысып, «ғылым» деген үлкен әлемді зерттеуге қадам басқызатын кезеңнің өз қызықтары мен қиындықтары да болатыны сөзсіз. «Жаста берген тәрбие – жас шыбықты игендей» екендігімен бастауышта білім беретін әрбір ұстаз жақсы таныс.

Білім беру саласында қызмет етіп келе жатқаныма 29 жылдан аса уақыт өтсе де, өз ісіме, мамандығыма деген махаббатым мен құлшынысым, ізденуге де талпынысым еш өшкен емес. Өйткені, балалармен жұмыс жасай отырып, қоғамның бір бөлшегін қалыптастырып жатқаныңды түсінесің. Ол дегенің еліннің дамуына, көркеюіне титтей де болса өз үлесіңді қосып жатырғаның деген сөз.

Егемен еліміздің, жарқын болашағымыздың өскелең ұрпағын өз-өзіне сенімді, интеллектуалдық деңгейі биік, дүниетанымы дұрыс қалыптасқан азамат пен азаматша етіп тәрбиелеуде бастауыш сынып мұғалімінің алар орны ерекше. Өйткені ол алдына келген әр балаға жаңа әлемнің есігін ашып беріп, рухани тұрғыда қалыптасуына септігін тигізеді.

Бастауыш саты – бұл оқушы тұлғасы мен санасының қарқынды дамитын құнды, қайталанбайтын кезеңі. Тәуелсіз ел тірегі – білімді ұрпақ екенін ескерсек, бастауыш білім – үздіксіз білім берудің алғашқы басқышы. Осы орайда бастауыш сынып мұғалімдері жас жеткіншектерді оқытуда қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды кеңінен қолдана отырып, білімді терең және жанжақты игерудің жолдарын, әр пәннің ғылыми негіздерін меңгерту мәселелерін, шәкірттің ойлау қабілеті мен шығармашылық әрекетін дамыту сияқты ең ұтымды әдіс-тәсілдерді қолдану қажеттілігі туындайды.

Қазіргі кезеңде республиканың білім беру жүйесінің ең басты мәселесі – қазақ мектебі түлегінің білім сапасының деңгейін халықаралық дәрежеге жуықтату. Ол үшін мектепке заман талабына сай мемлекеттік білім стандартын енгізу, соған сәйкес кәсіби шеберлігі дамыған кадрлармен қамтамасыз ету, өркениетті ғылыми әдістемелік бағытқа ынталандыру, жаңа базистік оқу жоспары мен жаңа буын оқулықтарына көшу, орта білімді ақпараттандыру, тағы сол сияқты білім беру саласында жүйелі жұмыстар атқару – еліміздегі ең маңызды әрі кезек күттірмейтін ауқымды істер.

Өткенге қарап басымызды иеміз, ертеңге қарап білек сыбанамыз демекші, бүгінгі бала – ертеңгі жаңа әлем. Демек бұрыннан қалыптасқан бағдарлама мен тәртіп ол үшін ескірген, тозған. Ал қазір ол барлық тұлғасымен жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейімделуі тиіс. Сондықтан оған жүйелі жәрдем беріп, ынта-ықыласын дұрыс бағыттайтын, қабілет-қасиеттерін дамытатын мектеп шаңырағы қажет.

Қазіргі кезде егемен елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл оқу-тәрбие үдерісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр. Себебі, білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болуда. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі.

XXI ғасырда қоғам қажеттілігін қанағаттандыру үшін білім беру саласында төмендегідей міндеттерді шешу көзделіп отыр. Олар: білім сапасын көтеру, компьютерлендіру, интернет, компьютерлік желі, электронды және телекоммуникация, электронды оқулықтар даярлау [2, 20б]. Бұлардың оқушылардың қазіргі заман талабына сай білім алуына, білік сапасын көтеруге тигізетін әсері мол. Жаңа электронды оқулықтардың дүниеге келуімен берілетін білім мазмұны да өзгерері сөзсіз. Болашақта әр оқушы компьютерлік технология арқылы интернет, электронды желі, электронды пошта арқылы дүниежүзілік білім әлеміне еніп, онда өзінің қажетін өтейтін, білімді толығымен алуға, қажет ақпараттық мәліметтерді, ғылым саласына байланысты озық тәжірибелерді, осы мәселенің шетелдегі жағдайымен танысуына толық мүмкіндік туады.

Болашақ ұрпаққа сапалы да саналы білім беру – қоғам талабы. Жас ұрпақты осындай азамат етіп тәрбиелеу үшін оқу үдерісіне көптеген өзгерістер мен жаңалықтар енгізілуде. Ол өзгерістер мен жаңалықтарды жүзеге асыратын ұстаздар қауымы. Мұның өзі ұстаздарға асқан жауапкершілік пен ізденісті, білім беру көкжиегіндегі жаңалықтарды еркін меңгере отырып, әлемдік білім кеңістігіне енуге батыл қадам жасай алатындай болуды талап етері сөзсіз. Ол үшін білім беру саласында оқытудың білім технологиясын меңгерудің қажеттілігі туындайды. Ол мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына әсерін тигізеді. Оқыту технологиясын таңдап іріктеу оқушының оқу-танымдық іс-әрекетін басқарудың бір буыны десек, оны жүзеге асыратын – бүгінгі мектеп мұғалімі [3, 1б].

Мен үшін ұстаздық – бұл мамандық емес, өмір салты іспеттес. Ұстаздық – бұл менің жаратылысым. Сондықтан, «Ұстаздық – бұл адамға берілетін сый, ұстаздық – бұл талант, ұстаздық – ізденіс, ұстаздық – өмірлік ұлы іс» дер едім. Ұстаздық жолдағы педогогикалық ұстанымым – үнемі жаңалыққа ұмтылып, алдыңғы қатардан көріну және әр оқушының бойынан жақсылық тауып, бұлақтың көзін ашу арқылы биік мақсаттарға жетелеу. Жақсы ұстаз – бұл қай кезде де ең алдымен кәсіби деңгейі жоғары интелектуалдық, шығармашылық қабілеті мол тұлға. Ол оқытудың жаңа технологияларын өмірге ендірге даяр, оқу-тәрбие ісіне шынайы жанашырлық танытатын қоғамның ең озық бөлігі болуы қажет. Қазіргі таңдағы өтілетін сабақтарды жаңа әдіс-тәсілдер мен технологияларсыз елестету мүмкін емес, сондықтан өз іс-тәжірибеме әр оқушының өз бетінше жұмыс жасау қабілетін, оны дамыту, жетілдіру жолдарын ескеремін.

Әдебиеттік оқу сабағындағы ақын-жазушылар шығармаларындағы табиғат құбылыстарын суреттеудегі ерекшеліктерді, жаратылыстану мен дүниетану сабақтарындағы табиғатты өз өлкеміздің табиғатымен салыстырып, зерттеулеріне тапсырма беріп, ізденіс жұмыстарына жұмылдырамын. Қазір кез-келген жер-су атауларын гуглдан іздеп, қайда орналасқанын картамен табуға болатын мүмкіндіктер өте зор. Ақын-жазушылардың өмірі мен шығармашылығына түсірілген деректі фильмдер, сұхбаттарды тек қағаз бетінен емес, қосымша интернеттен жүктеп, молынан ақпарат алуға, оны жүктеп, барлығымен бөлісуге болады.

Әр сабағымды шығармашылықпен жоспарлап, оқушыға дайын білімді бермей, бағыт бере отырып қиындықты жеңуге, ізденіс дағдыларын қалыптастыруға байланысты

тапсырмалар дайындаймын. Әрбір сабақтың қызықты, тартымды өтуін, әрбір оқушы сыныптан шыға бере өзінің бүгінгі нәтижесі мен мүмкіндіктерін мақтан ететіндей сезімде болуын қадағалаймын.

Оқушы үшін білім алатын орта қалыптастыру, оқушының ішкі қалауын, ынтасын ояту, оған өзінің біліміне өзі жауапты екенін көрсету, өзін-өзі бағалау, өзіне деген сенімділкті арттыру, сыни тұрғыдан ойлауға үйрету, алған білімін күнделікті өмірде қолдана алуына түсінік беру деген секілді әрекеттер – менің басты міндеттерімнің қатары.

Әр адам – қайталанбас тұлға. Оның жан дүниесі – өзінше бір әлем, ал ұстаз сол әлемді шартарапқа жетелеуші, шамшырағын жағушы. Ұстаз – бала болмысына өзгеріс енгізуші, бағыт-бағдар беруші, ата-ананың сенімді көмекшісі. Өмірдегі көп мамандықтардың ішінде жан-жақты білімділікті, икемділікті, шеберлікті, ерекше мейірбандылықты қажет ететін мамандық та – ұстаздық. Олай деуге мебеп, мұғалім еңбегі біріншіден, адамзат қоғам тарихында жинақталған ғылым негіздерінен білім беруге тиіс болса, екіншіден үнемі шәкірттерімен қарым-қатынаста болып, білсем, үйренсем деген бала арманы мен оның сырлы тағдырына басшылық етуді мойнына алған маман.

Ал жаңашыл ұстаз қандай болуы тиіс? Әрине, ол өз кәсібінің майталманы, осы мақсатқа рухани күшжігерін, парасат-пайымын салу керектігін айтпаса да түсінеміз. Бұл еңбек жолы әркімеің қолынан келе бермейтін, ерекше талантты қажет ететін, бай қиялды адамға ғана тән қасиет. Сондай-ақ, ұстаз күнделікті өзінің көп қырлы еңбегінле мазмұны әр түрлі кездейсоқ жағдайлардың туындап отыратынын алдын ала сезіп, болжап және оның оң шешімін табуға дайын болуы керек.

Өмірдің көшінен қалмау, яғни білімі мен біліктілігін әркез жетілдіріп, жаңа инновациялық технологияларды меңгеріп отыруы тиіс. Сондықтан да ұстазды, әр баланы жан-дүниесін танып-білуші әрі оны жеке тұлға етіп қалыптастырушы, ел болашағының мүсіншісі деуге болады.

Қазіргі мұғалім:

1. Педагогикалық үдерісте жүйелі жұмыс істей алатын;
2. Педагогикалық өзгерістерге тез төселгіш;
3. Жаңаша ойлау жүйесін меңгере алатын;
4. Оқушымен ортақ тіл табыса алатын;
5. Білімді, шебер, іскер болуы тиіс.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында педагогикалық қызметкерлердің құқықтары мен міндеттері айқын көрсетілген. Заңды құрметтей отырып, педагог қызметкерлер өз міндеттері мен жауапкершілігіне сергек қарауы қажет. Оқушы білімінің санасы, тәрбиесінің нәтижесі ұстаздың кәсіби шеберлігі мен интеллектуалдық байлығына тіреледі. Беделді ұстаз – мектептің жүрегі де тірегі. Оған жетудің бір ғана жолы: білім мен білігіңді оқу арқылы толықтырып отыру [1]. Мемлекетіміздің 2030 жылға дейінгі стратегиясы халқымыздың рухани, ғылыми және шығармашылық қабілеті жоғары болған жағдайда ғана Қазақстанның дамуындағы ұзақ мерзімге межеленген мақсаттарға жетуге болатындығын анықтап берді. Білімнің айрықша басымдылық алуы қазіргі қоғамдық прогрестің заңдылықтарынан туындайды. Өресі биік, білімдар адамдар мемлекеттің экономикалық даму деңгейін айқындайды. Келер ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс-әрекеттің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі — маңызды мәселелердің бірі. Ал ғылым мен техниканың жедел дамыған, мәліметтер ағыны күшейген XXI ғасырда жан-жақты дамыған шығармашыл жеке тұлғаны қалыптастыру мектептің басты міндеті болып саналады. Дәстүрлі оқыту әдістемесінің білімді мемлекеттік стандарт деңгейінде толық меңгеруге кепілдік бермейтінін мектеп тәжірибесі көрсетіп отыр. Сондықтан жаңартылған әдістемелік жүйенің оқыту үдерісінде іске асуы үшін оны технологияландыру қажеттігі туындайды.

Қазіргі бастауыш мектеп жағдайындағы білім берудің ұлттық моделіне өту уақыты мен тәрбиелеудің соңғы әдіс-тәсілдерін, жаңа инновациялық педагогикалық технологияны игерген, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық

жұмыста қалыптасқан бұрынғы ескі сүрлеуден тез арада арылуға қабілетті және нақты тәжірибелік іс-әрекет үстінде өзіндік даңғыл жол салуға икемді, шығармашыл педагог-зерттеуші, ойшыл бастауыш сынып мұғалімі болуын қажет етеді [4, 16б].

Қазіргі кезде еліміздің білім беру саласында, оқытуда өзгерістер аз емес. Білім беру стандарттарымен бағдарламаларының, оқулықтар мен оқу құралдарының мазмұндары қайта қаралып, жаңашыл әдіс-тәсілдерді іздеу, оларды өмірге ендіру жүргізіліп жатыр. Бүгінгі күні дидактикалық «нені оқытамыз?» «не үшін оқытамыз?» «қалай оқытамыз?» деген дәстүрлі сұрақтармен бірге «қалай тиімді оқытуға болады?» деген мәселесі ғалым, әдіскерлер мен мектеп мұғалімдерін толғандыруда. Осы сұрақтың айналасында бірқатар ғылыми-зерттеу жұмыстары жүргізілген [5, 22б]. Зерттеудің нәтижесін талдау барысы педагогика ғылымында жаңа «педагогикалық технология» бағытының пайда болып, қалыптасып келе жатқанын көрсетеді және ол оқушының өз бетінше білім алуын ұйымдастыруға бағытталған.

Әрбір мемлекеттің болашағы мектебінде шыңдалады. Ертең осы елге ие болып, тізгінін ұстар азаматтар – бүгінгі мектеп оқушысы болғандықтан, қазақстандық барлық мектептерге үлгі болуға тиісті қазақ тілінде оқытатын мектептердің бүгінгі жайы, даму бағыттары, келешегінің көкжиектері бокал қоғамның, мемлекеттің назарында.

Қазіргі кезде инновациялық мектептердің бірнеше түрі қалыптасты. Олар ерекшеліктерін, онда оқитын оқушылардың мүмкіншіліктерін ескере отырып, қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды түзеу, бұл мектептерде оқыту мен тәрбиелеу мүмкіндіктерін кешенді түрде шешу проблемасын қарастырады. Мемлекеттік білім стандарты деңгейінде оқыту үдерісін ұйымдастыру қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды ендіруді міндеттейді [6, 2б]. Кез келген елдің экономикалық қуаты, халқының өмір сүру деңгейінің жоғарылығы, дүниежүзілік қауымдастықтағы орны мен салмағы сол елдің технологиялық даму деңгейімен анықталмақ. Жалпы қоғам дамуы мен қазіргі заманғы технологияларды енгізу сапалығы осы елдегі білім беру ісінің жолға қойылғандығы мен осы саланы ақпараттандыру деңгейіне келіп тіреледі. Экономикалық күшті дамыған елдердің тәжірибесі білім беру жүйесін ақпараттандыру экономика, ғылым және мәдениеттің қарқынды дамуының негізгі кілті екендігін көрсетіп отыр.

Бастауыш білім берудің басты мақсаты – кең ауқымды дағдылардың негіздерін меңгерген оқушы тұлғасының үйлесімді қалыптасып дамуына қолайлы білім беру ортасын құру болса, төмендегі дағдыларды (1-сызба) меңгерген оқушы болашаққа үлкен ресурпен қадам басады.

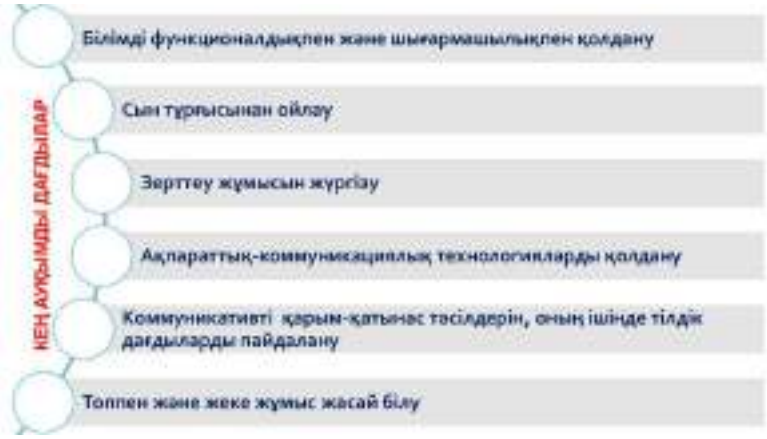

1-сызба

Сабақта қандай жаңа интерактивті бағдарламаларды интернет желісі арқылы, яғни онлайн түрінде ноутбук, смартфон, гаджеттерге қолдануға болады, оқушылардың білім алуға қызығушылығын қалай арттыруға болады? Аталған дағдыларды оқушылардың бойынан қалай көруге болады?

Бұл сұрақты шешімі ретінде сабақ кезінде интерактивті оқыту қосымшаларын енгізу арқылы нәтижеге қол жеткізу. Сондай бағдарламаның бірі – Kahoot, яғни осы

бағдарлама негізінде мұғалімдер барлық оқушылардың білім алу үрдісіне қызығушылықпен, ауыртпалықтарсыз және барынша мұғалім мен білім алушылар уақытының аз жұмсалуы нәтижесінде жетуімізге болады. Kahoot — әр түрлі платформалар арасындағы қайшылықты аудитория ішінде шешкен сервис болып табылады. Ол арқылы көптеген тест тапсырмаларын сурет, видео қойып жасауға болады. Онымен тест тапсырмасын құрастырып, тест өткізу үшін интернетке қосылу керек. Бұл сервис арқылы сондай-ақ сайыс өткізуге болады. Мысалы мұғалім компьютері арқылы бір мезетте бір тесті әртүрлі гаджеттермен қатыстыра аласыз. Ең маңыздысы Kahoot — тегін білімді тексеруде ыңғайлы қызықты ресурс болып саналады. Сервис арқылы құрылған бір викторинаға жалпы саны 30-ға дейін оқушы қатыса алады. Вебсервис оқушының әр тақырып бойынша білімін бекітуге, тексеруге мүмкіндік береді. Викторинаны жүргізу барысында оқушылар расында байқау ұйымдастыруға болады. Сонымен қатар, қашықтан оқыту мақсатында да қолдануға болады. Құрылған тестті әлеуметтік желілер арқылы немесе электронды пошта арқылы сілтемесін жіберіп, басқа әріптестермен бөлісуге болады. Бұл қосымшаны пайдаланғалы оқушылықтардың қызығушылықтары артып, барлық игерілген білімді мүлтіксіз көрсетуге талпынып, көздерінің оты жанып тұратынын байқадым.

Сондықтан да, кез келген ел өзінің жан-жақты дамуы үшін халықтың денсаулығына, мәдениетіне, соның ішінде біліміне инвестиция құюы керек. Ал мұғалім алдына келіп отырған шәкіртінің санасына, өзінің дамуын алға тартып отыруы керек деп есептеймін. Себебі, білімді ұрпақ қана озық болмақ.

Бастауыш білім беретін мектептерде оқушылардың үлгерімі мен потенциалын арттыру үшін жалпы ауыл-қала мектептерінде мынадай өзгерістерді енгізуді ұсынамын:

1. Материалдық-техникалық базаны толықтыру, яғни жиһаздар алу. Оқушылардың қоңырау кезінде еркін уақыт өткізуіне мүмкіндік жасау.
2. Әр сынып мұғалімдеріне «Тиімді қоңырау» уақытын өткізу. Ол үшін шығармашылықты, сыни ойлауды дамытатын ойындар жүйесін құрастыру.
3. Мектеп әкімшілігі тарапынан балалардың бос уақыттарын ұйымдастыруды қолдауы. Мысалы: тақырыпқа байланысты оқушыларды зоопаркке, мұражайға, театрға, табиғи, мәдени, спорт, танымдық орындарға апару.

Бұл аталғандар оқыту үрдісінен бөлек, таным көкжиектерін кеңейтуге бағытталған ұсыныстар. Әрине, әр мұғалім өзінің сыныбында мүмкіндігінше енгізіп, дамытып, жан-жақты әдістерді қолданып та жатыр. Десе де «Жұмыла көтерген жүк жеңіл» демекші, жарқын болашақ, Жаңа Қазақстанның бір бөлшегі ретінде қолдау, әрекет, ізденіс болса үлкен нәтиже болары сөзсіз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы, 2007 ж. (2023 жылғы енгізулер мен өзгерістер).
2.Ф.Б. Бөрібекова, Н.Ж. Жанатбекова. Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар. Оқулық. – Алматы, 2014. -360 б.
3.Омарова Г.Ж. Бастауыш сыныптарда жаңа педагогикалық технологияларды қолданудың мәні. Мақала.
4.Байтикова Ж.А. Бастауыш сыныпта оқытудың жаңа технологияларын қолдану. Әдістемелік кітапша. 2016 ж.
5.«Бастауыш сыныпта оқыту. Барлық пәндер бойынша» журналы, 2014ж.
6.Д.Исабаева «Ақпараттық-коммуникациялық технология құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының танымдық қызығушылығын қалыптастыру мазмұны» Бастауыш мектеп 12/ 2008.

ӘРТҮРЛІ ДИКТАНТТАР АРҚЫЛЫ ТІЛ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ
ПОВЫШЕНИЕ ЯЗЫКОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ЧЕРЕЗ РАЗНЫЕ ВИДЫ ДИКТАНТОВ
INCREASING LANGUAGE LITERACY THROUGH DIFFERENT TYPES OF DICTIONS

Шиленко Е. С.
КГУ «Келлеровская средняя школа имени Героя Советского Союза И.М. Бережного»
Тайыншинский район
Северо- Казахстанская область
shilenkoelena@mail.ru.

Аннотация: Мақалада диктанттардың алуан түрлері және оларды жүргізу әдістемесі ұсынылған. Бұл оқушылардың алған білімдерін қызықты түрде бақылауға , коммуникативті дағдыларды дамытуға, орфография бойынша білімді арттыруға, оқу және бақылау жаттығуларын жеке-мәнді мағынамен, жаңашылдық әсерімен толтыруға мүмкіндік береді.Осының барлығы ережелерді есте сақтау мен оларды практикалық қолданудың беріктігін қамтамасыз етеді.
Түйінді сөздер: диктант, релелік, бәсекелестік, сауаттылық, эмоционалды зарядтау, білімді бақылау
В статье представлены разные виды диктантов и методика их проведения. Это позволит контролировать полученные знания учащимися в интересной форме , развивать коммуникативные умения, работать над повышением знаний по орфографии, наполнит учебные и контрольные упражнения лично-значимым смыслом, эффектом новизны, что увлекает, мотивирует и обеспечивает прочность запоминания правил и практического их применения.
Ключевые слова: диктант, релейный, соревнование, грамотность, эмоциональная зарядка, контроль знаний
The article presents different types of dictation and the methodology of their implementation. This will allow students to control their knowledge in an interesting form, develop communication skills, work on improving their knowledge of spelling, fill educational and control exercises with a personally significant meaning, novelty effect, which captivates, motivates and ensures the strength of remembering the rules and their practical application.
Keywords: dictation, relay, competition, literacy, warming up, knowledge control

Государство ставит учителя перед необходимостью поиска оптимальных средств, способных повысить грамотность учащихся, языковую культуру. В связи с этим, рассмотрим вопрос о видах диктантов. Я хочу предложить подробно познакомиться с некоторыми из них. Начнем с диктанта-соревнования и релейного диктанта.

На мой взгляд, ценность этих видов диктантов состоит в том, что, помимо контролирующей функции, они выполняют и функцию обучающую. С помощью этих диктантов не только проверяются знания и проводится самоконтроль, но и развиваются языковые умения и навыки учащихся.

Диктант- соревнование и релейный диктант можно проводить при изучении орфографии и пунктуации. Это своего рода подготовленные диктанты, но не по тому тексту, который предстоит писать, а по программному материалу, который изучался в течение учебной четверти или полугодия.

При проведении диктанта –соревнования учитель заранее готовит текст, куда включается все изученное в течение четверти или учебного года. Например, в 5 классе проводится диктант-соревнование по тексту из учебника этого же класса предназначенного для проверки знаний по окончанию полугодия , из раздела

«Повторение и обобщение изученного». В тексте большое количество слов еще не изученных правил и объем грамматического задания тоже сложный. Примерно за две недели до диктанта учитель анализирует текст, выявляет все орфограммы и пунктограммы и классифицирует их.

Предлагаемый диктант предназначен для проведения в конце учебного полугодия, поэтому насыщен орфограммами, чем диктанты четвертные или после изучения большой по объему темы. Допустим, в диктанте 16 различных орфограмм. Можно предоставить возможность самостоятельно изучить детям их и подготовиться к диктанту – соревнованию без помощи учителя.

Однако работа будет более эффективной, если ее проводить на уроке или в группе по 5-6 человек. Так, орфограммы, наиболее трудные и широко представленные в диктанте, целесообразно отработать на уроках, главным образом во время орфографических пятиминуток, доводя правописание данных слов до автоматизма и добавляя при этом другие слова данного правила. Остальные орфограммы изучают самостоятельно. Для этого учитель примерно за две недели вывешивает в классе объявление, в котором сообщает о дне проведения диктанта-соревнования. В объявлении указываются: 1) трудные слова, которые целесообразно выучить; 2) слова, о назначении которых нужно справиться в толковом словаре; 3) правила, которые необходимо повторить; 4) упражнения, которые надо выполнить устно или письменно, а также дается рекомендация готовиться к диктанту группами.

Обучающиеся при подготовке к диктанту должны выполнить 1-2 упражнения на каждую орфограмму из учебника русского языка, выбирая наиболее сложные. Так, повторяя правило «Правописание корней с чередованием гласных » из нескольких упражнений, имеющихся на данную тему в учебнике, выполняют под диктовку друг друга 2-3 упражнения, но небольшие по объему. Подбирая текст для записи, обучающие невольно просматривают все упражнения, заостряя внимание на трудных случаях правописания и заучивая отдельные слова. Такая работа способствует успешному усвоению данного правила.

Затем повторяют следующую орфограмму, например «Не с глаголами». В таком плане отрабатывается и оставшиеся правила, указанные в объявлении. Таким образом, те темы, которые нашли отражение в тексте контрольного диктанта, будут прочно отработаны и усвоены ребятами к моменту его написания.

Слова с безударными гласными, с трудно проверяемыми гласными и согласными, имеющимися в тексте диктанта, могут не встречаться обучающимся в выполняемых ими упражнениях, поэтому объявление и рекомендует выучить их наизусть и обратиться к словарю.

Диктанты –соревнования выполняются значительно лучше обычных контрольных диктантов. Школьники прочно запоминают трудные случаи, усваивают все правила, изученные за данную четверть, при выполнении упражнений закрепляют умения и навыки. Те, кто попустил ту или иную тему или плохо усвоил материал, при подготовке к диктанту- соревнованию выравнивают свои знания за четверть.

Занимаясь группами, учащиеся вместе повторяют правила, пересказывая их друг другу, обсуждают написанное, пишут под диктовку друг друга, что способствует лучшему усвоению материала. Кроме того, в процессе работы складываются еще более тесные дружеские отношения в коллективе класса.

Такой вид диктанта, на мой взгляд, целесообразно проводить не чаще одного раза в четверть, чтобы не снизился интерес к работе.

Релейные диктанты или контрольные работы предназначены для проверки знаний по русскому языку один раз за полугодие для учащихся старших классов и один раз в четверть для учащихся 5- 7 классов.

Релейный диктант может состоять из связного текста или отдельных слов, предложений, которые учащиеся записывали в течение этого времени как тренировочные или при проверки отдельных правил.

В начале учебной четверти или полугодия учитель ставит обучающихся в известность, что по изученному программному материалу в конце четверти (или полугодия) будет проводиться контрольный диктант. Но, в отличие от обычных проверочных работ , текст этого диктанта будет составлен из материала тренировочных и контрольных работ, выполненных за этот промежуток времени. Поэтому необходимо ребятам серьезнее относиться к записям и сохранять все тетради.

Примерно за две недели до релейного диктанта учитель объявляет о дне его проведения. Чтобы хорошо справиться с работой, обучающимся предлагается вновь просмотреть свои письменные работы, обратить внимание на слова, в которых допускались ошибки, учесть трудные случаи орфографии и пунктуации, может быть, позаниматься группами.

Школьники 5 классов изучают темы: «Словообразование. Морфология. Орфография», «Имя существительное», «Имя прилагательное» за одну четверть. За это время они выполняют большое количество упражнений и проведенных контрольных работ, из них учитель подбирает текст релейного диктанта. В диктант должны быть включены все правила, изученные за данный период. Это своего рода обобщающий контрольный диктант. В 9-11 классах уроков русского языка меньше, поэтому релейный диктант целесообразно проводить один раз в полугодие.

Опыт показал, что ценность этого диктанта бесспорна. Ученик не знает, какой текст возьмет учитель, поэтому все тренировочные и контрольные задания выполняет добросовестно, сохраняет тетради и работы, периодически просматривает их, обращая внимание на то или иное орфографически трудное слово. В результате количество ошибок у обучающихся значительно уменьшается, повышается их грамотность, проявляется интерес к урокам русского языка. Однако учащиеся должны знать , что релейные контрольные диктанты оцениваются значительно строже, так как с материалом, включенным в диктант, они уже знакомы.

Таким образом, диктант-соревнование и релейный диктант позволяют не только выявлять знания по изученным темам, но и сформировать умения и навыки , самостоятельно добываться каждому ученику улучшения личных результатов. Особенно важно это для тех, кто по разным причинам пропустил занятия или не усвоил материал, есть возможность повторить или разобрать с товарищами в группе, а также научить самостоятельно добывать знания из других источников, например, из справочников или словарей.

«Диктант с вопросами» - этот вид можно проводить после серии уроков изучения нового материала, как актуализация полученных знаний.

Дети, записывая текст под диктовку, по изученному правилу, должны поставить знак вопроса (на полях) напротив слова или предложения, вызвавшего у них затруднение, или оставляют пропуск вместо «трудной» буквы, и это не будет ошибкой. Учитель видит проблему и сможет доработать пробелы в знаниях. Может быть ошибок больше у тех, кто слишком был самоуверен и не обозначил свои сомнения знаком вопроса, в итоге допустил ошибки. В данном случае такой прием, разработанный А.И. Кобызевым и описанный им в работе «Новый вид диктанта- «Проверяю себя» , может стать рабочим, когда ученики пишут любое упражнение, диктант, изложение, сочинение и другие виды письменных работ.

В начале урока или для предтекстовой работы можно предложить провести диктант «Эмоциональной зарядки». На доске или на отдельных листах написаны яркие высказывания о русском языке или ,конкретно, по изучаемой теме разных выдающихся деятелей. Можно предложить противоположные мнения, например, если на уроке рассматривается понятие «диспут», «деловая беседа», «дискуссия». Но важный элемент

такого диктанта не только правильно записать текст, но и потом выразительно прочитать, желательно, хором. Учитель, словно дирижирует оркестром, понятным для детей движением рук показывает паузу, повышение голоса и так далее. А дети с увлечением повторяют слова и, постепенно запоминая их, учатся или совершенствуют выразительное чтение. Это «эмоциональная зарядка» - как основа, камертон, на музыку которого настраивается весь урок. Такие диктанты – зарядки, могут готовить и сами дети, подбирая высказывания к теме урока.

Таким же увлекательным может стать и «диктант-болтунья».

Это вид может применяться на уроках для повышения мотивации, уровня усвоения материала при изучении сложных тем. Текст от имени Болтуньи может прочитать любой ученик, суть состоит в том, что надо читать быстро, скороговоркой («болтать»). Такой вид диктанта требует небольшой подготовки. Например, при изучении серии правил, где есть слова- исключения или правописание слов надо запомнить, то в течение нескольких уроков, эти слова выносятся на доску, стенд или в памятки, повторяется несколько уроков. А потом для контроля применяем «диктант-болтунью», быстро проговариваем слова, а класс их записывает, какие их продиктованных слов не успевают записать, восстанавливают по памяти. На это дается определенное время. Конечно, все памятки и записи закрыты, ими пользоваться запрещено.

«Дырявый» диктант. Такой вид диктанта строится на пропущенных фразах, словах или даже целых абзатцев. Строится он на информации, полученной из СМИ. Учитель диктует текст и делает остановки или паузы, которые дети заполняют с помощью вырезок из газет или напечатанных фраз из новостей, подбирая их по смыслу. Такие «разговорные» формы должны проводиться регулярно (хотя бы раз в неделю), чтобы ученики увидели в учителе не только словесника, но и человека готового общаться с ними на жизненные темы, знать их интересы, вкусы, склонности, суждения, быть в курсе современных событий, которые волнуют в данный момент ребят. Но и еще учитель должен быть интересным собеседником, уважительным и искренним и повернуть в нужном русле подготовленный материал. С одной стороны связь с жизнью, а с другой стороны новая форма работы с текстом.

«Диктант – эстафета». Рассмотрим его суть.С последней парты передается листочек со словами или предложениями на какое-либо правило. Выигрывает тот ряд, чья работа быстрее дойдет до учителя с меньшим количеством ошибок в записанных словах или предложениях, все зависит от класса. Для такого вида диктанта нужна подготовительная работа. Продумать декскрипторы для оценивания и четко их проговорить перед началом работы. Должна быть и четкая позиция у учителя: сдерживать эмоции детей, настрой на качество работы, строгий контроль за выполнением задания. Текст диктует учитель, останавливаясь для передачи листочка другому участнику. Весь класс пишет один текст, но например, только 2 предложения один ученик, а дальше передает другому и следующие 2 предложения пишет другой. А первому ученику также передают листок с написанными предложениями, он тоже продолжает писать диктуемые фразы. В итоге, получается текст, написанный всем классом, но на каждом листке будет только несколько предложений, записанных под диктовку, разными учениками. И еще один момент. Это эстафета, а значит , обращаем внимание на качество по дескриптору и плюс время выполнения. Этот вид диктанта вызывает эмоциональный всплеск, коллективную ответственность, а также каждого за общее дело. Здесь, конечно, проверяются полученные знания.

Парный диктант "спина к спине". Что это? Это дается один тот же текст, но с разными пропусками у двух партнёров, когда они помогают друг другу восполнить эти пропуски в тексте. Что это даёт ученикам? Отсутствие страха перед контролем со стороны учителя, развитие коммуникативных умений, умений работы в паре, работа над орфографией, наполнение учебного упражнения лично-значимым смыслом, эффект новизны, что увлекает, мотивирует и обеспечивает прочность запоминания.

На уроках русского языка возникают различные ситуации, вызывающие затруднения у детей в процессе овладения языком и речью. Преодолеть возникающие трудности могут помочь разные инновационные технологии, которые призваны повысить уровень образования. И не все зависит только от учителя, но только он является тем стержнем, который способен все изменить и поднять на новую ступень нашу современную школу. Новая организация общества, новое отношение к жизни предъявляют и новые требования к школе. Сегодня основная цель обучения - это не только накопление учеником определённой суммы знаний, умений, навыков, но и подготовка школьника как самостоятельного субъекта образовательной деятельности. В основе современного образования лежит активность и учителя, и, что не менее важно, ученика. Именно этой цели - воспитанию творческой, активной личности, умеющей учиться, совершенствоваться самостоятельно, и подчиняются основные задачи современного образования.

ЛИТЕРАТУРА

1. Интернет ресурсы: https://www.prodlenka.org/metodicheskie-razrabotki/61037-doklad-vidy-diktantov
2.https://uchitelya.com/russkiy-yazyk/76638-metodicheskiy-material-klassifikaciya-diktantov.html
3. Т.А. Ладыженская, Л.М.Зельманова Практическая методика русского языка: книга для учителя. –М., «Просвещение», 1992г
4. Букатов Вячеслав «Русский язык». Издательский дом "Первое сентября" 2005
5. Вакулина Н. Е. Диктант как приём обучения орфографии, пунктуации, развития речи учащихся: учеб.-метод. пособие - 3-е изд., перераб. И доп. - М.: ФЛИНТА, 2012.
6. Воителева Т.М. Теория и методика обучения русскому языку /– М., «Дрофа», 2006
7. Канакина В. П., Щёголева Г. С. Русский язык. Сборник диктантов и самостоятельных работ: пособие для учителей общеобразовательных организаций. - 3-е изд. - М.: Просвещение, 2013.

ИНТЕГРАЦИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Дзюба Ольга Николаевна
КГУ "Начальная гимназия им. А.Байтурсвнова отдела образования города Аркалык"
olga0679@mail.ru

Аннотация: Данная статья обсуждает современные тенденции и перспективы интеграции информационных технологий в начальные классы. Описываются ресурсы, способы и преимущества использования ИТ в обучении. Автор подробно анализирует текущее состояние образования, выявляя вызовы и возможности. Статья заключается в рассмотрении перспектив развития этого инновационного подхода для достижения более эффективного и интерактивного обучения в начальной школе.
Ключевые слова: интеграция, информационные технологии, начальная школа, обучение, онлайн ресурсы, интерактивный метод.

Современное образование сталкивается с вызовами и изменениями, требующими постоянного развития и адаптации. Одним из ключевых аспектов этой трансформации является интеграция информационных технологий в учебный процесс начальных классов.

Эта тема становится все более актуальной в контексте стремительного технологического развития и необходимости подготовки нового поколения к цифровой реальности.

Актуальность проблемы в первую очередь проявляется в роли, которую технологии играют в формировании современного образовательного ландшафта. В современном мире невозможно не учитывать динамичные изменения в технологической среде, и, следовательно, важно осознанно интегрировать информационные технологии в учебный процесс начальных классов. Следует проанализировать, как эта интеграция может повлиять на уровень образования, обогатить учебный процесс и подготовить детей к вызовам современного мира. В данной статье будут рассмотрены преимущества, вызовы и методы успешной интеграции информационных технологий в начальные классы, а также способы преодоления возможных препятствий на этом пути.

В настоящее время, вопрос использования информационных технологий в образовании привлекает повышенное внимание. И. В. Роберт выделяет положительный потенциал современных информационных технологий, особенно в контексте целенаправленного подхода в обучении. По мнению исследователя, компьютерные технологии способствуют расширению объема и оптимизации поиска необходимой информации, развитию умений обработки данных и принятия рациональных решений среди различных вариантов [1, 13 стр.].

Рефлектируя о роли информационно-коммуникационных технологий в образовательной деятельности, В. А. Красильникова подчеркивает необходимость совершенствования информационно-методического обеспечения педагогической работы. Она выделяет важность обеспечения педагогов информационно-методической поддержкой и расширения возможностей сотрудничества на базе компьютерных средств коммуникации [2]. Давно установлено, что учащиеся различаются в своем усвоении новых знаний. Ранее учителям было сложно находить индивидуальный подход к каждому студенту. С использованием компьютерных сетей и онлайновых ресурсов, теперь школы имеют возможность представлять новую информацию таким образом, чтобы соответствовать индивидуальным потребностям каждого ученика [3, 31 стр.].

Анализ уровня технологической подготовленности начальных школ играет важную роль в контексте интеграции информационных технологий в учебный процесс. Оценка доступности оборудования, стабильности интернет-соединения и наличия актуального программного обеспечения является первоочередным заданием. Не менее важным аспектом является выявление проблем и вызовов, с которыми сталкивается образовательная система. Недостаток подготовки педагогов в использовании технологий может сдерживать успешную интеграцию. Ограниченный бюджет школ часто ограничивает возможности приобретения и обновления современного оборудования. Сопротивление родителей, опасения по поводу безопасности и возможные отрицательные влияния технологий также могут представлять проблему. Важным является также поиск баланса между традиционными методами обучения и инновационными технологиями.

В начальных школах информационные технологии активно применяются в образовательном процессе с целью улучшения и повышения качества обучения учащихся, а также для улучшения их академических возможностей и успеха. В этот перечень входят инструменты, которые преподаватели используют для выдачи домашних заданий, разработки учебных материалов и проведения классных занятий. ИТ играют ключевую роль в создании новых средств смешанного обучения и обеспечивают свободный и открытый доступ к информации по всему миру. Они обладают способностью эффективно поддерживать процесс обучения учащихся, содействуя его эффективности и интерактивности.

Интеграция информационных технологий в учебный процесс начальных классов обладает существенным значением, привнося в образовательную систему ряд положительных изменений.

Во-первых, она способствует улучшению доступности образования. Использование технологий позволяет расширить границы обучения за пределы учебных стен, обеспечивая доступ к образовательным материалам и ресурсам в любое время и из любой точки мира. Это особенно важно в контексте современного образования, где гибкость и мобильность становятся ключевыми качествами.

Во-вторых, она способствует индивидуализации обучения. Использование персонализированных образовательных программ и онлайн-платформ позволяет адаптировать учебный материал под индивидуальные потребности каждого ученика. Этот подход позволяет учителям лучше учитывать уровень знаний, темпы обучения и стиль восприятия каждого ребенка, обеспечивая более эффективное и гибкое обучение.

Во-третьих, интеграция информационных технологий способствует развитию навыков цифровой грамотности. Учащиеся, начиная с раннего возраста, приобретают не только знание о технологиях, но и умения эффективно работать с цифровой информацией. Этот аспект становится все более важным в современном обществе, где цифровые навыки считаются неотъемлемой частью успешной адаптации к быстро меняющемуся миру.

Во-четвертых, использование информационных технологий способствует развитию творческого и критического мышления. Обучение с использованием интерактивных задач, креативных проектов и онлайн-ресурсов стимулирует учащихся к активному мышлению, поиску решений и выработке собственных идей. Это важно для развития у детей навыков самостоятельного мышления и принятия обоснованных решений.

В-пятых, интеграция информационных технологий способствует мотивации учащихся через интерактивные методы обучения. Использование визуализации, мультимедийных материалов, обучающих игр и интерактивных задач делает учебный процесс более привлекательным и интересным для детей. Этот подход способен поддерживать более эффективное усвоение знаний и стимулировать учащихся к активному участию в учебном процессе.

И наконец, в-шестых, интеграция информационных технологий обогащает учебный процесс через *визуализацию и интерактивные материалы*. Использование мультимедийных ресурсов, графики и виртуальных экспериментов не только делает учебный материал более доступным, но и обогащает его, делая обучение более увлекательным и запоминающимся.

Таким образом, интеграция информационных технологий в учебный процесс начальных классов играет ключевую роль в формировании современной образовательной среды, способствуя повышению доступности образования, развитию цифровой грамотности и мотивации учащихся.

Применение информационно технологий обеспечивает:

1. Создание новых физических условий обучения.
2. Эффективное взаимодействие между учеником и учителем.
3. Повышение уровня успеваемости учащихся.
4. Возможность индивидуального обучения.
5. Расширение словарного запаса учащихся [4, 36 стр.].

Интеграция информационных технологий в учебный процесс начальных классов приносит с собой множество значительных преимуществ, содействуя формированию современной и эффективной образовательной среды.

Существует огромное количество разных ИТ технологий и муль- тимедийных средств, применяемых на уроках в начальной школе.

Выделяют несколько направлений в сфере информационных технлогий:

1. Работа с ресурсами сети Интернет;
2. Создание и работа с презентациями;
3. Использование готовых обучающих программ;
4. Использование возможностей интерактивной доски;
5. Использование собственных авторских программ.[5, 161 стр.]

Для обучения разных дисциплин в начальной школе с помощью информационных технологий можно использовать разнообразные ресурсы. Далее представлены ресурсы, использующееся мною:

SMART Board и SMART Notebook. Интерактивные доски, такие как SMART Board, позволяют учителям создавать динамичные уроки, визуализировать математические операции, проводить интерактивные упражнения и игры. Программное обеспечение, такое как SMART Notebook, предоставляет возможность создавать интерактивные уроки с использованием множества инструментов, таких как перетаскивание, рисование и математические символы.

Promethean ActivInspire. ActivInspire от Promethean предоставляет учителям возможность создавать интерактивные уроки с использованием графиков, таблиц, и даже виртуальных манипулятивов для изучения арифметических операций.

Khan Academy Kids. Мобильные приложения, такие как Khan Academy Kids, предлагают интерактивные задания и игры для начальных классов. Они адаптированы к индивидуальным потребностям учащихся, предоставляют обратную связь и поддерживают процесс обучения в любом месте и в любое время.

DreamBox. DreamBox – это мобильное приложение, использующее технологии искусственного интеллекта для предоставления персонализированных математических заданий, соответствующих уровню подготовки каждого ученика.

StoryJumper. Позволяет создавать свои собственные электронные книги, стимулируя языковое творчество. StoryJumper предоставляет библиотеку интерактивных иллюстраций, которые ученики могут использовать для визуализации своих историй.

BBC Bitesize. Игры и уроки от BBC, предназначенные для обучения английскому и другим языкам. Контент BBC Bitesize включает в себя мультимедийные элементы, такие как аудио и видео, что обогащает языковой опыт учеников. Уроки разработаны с учетом различных уровней языковой подготовки, обеспечивая адаптированный подход к обучению.

Seesaw. Платформа для создания домашних заданий и обмена материалами для улучшения навыков языка. Учителя могут предоставлять обратную связь и оценивать языковые задания, способствуя активному обучению и саморегуляции. Seesaw предоставляет родителям возможность отслеживать языковой прогресс своих детей и взаимодействовать с учителями.

Перспективы развития интеграции информационных технологий в начальных классах обещают быть обнадеживающими. С развитием технологий ожидается появление новых образовательных платформ, виртуальных инструментов и методик, специально адаптированных для младших школьников. Важно обеспечивать обучение учителей современным методам работы с технологиями, чтобы они могли максимально эффективно использовать их в учебном процессе. Таким образом, интеграция информационных технологий в начальные классы не только улучшает качество образования, но и готовит учеников к успешной адаптации в быстро меняющемся мире, где цифровая грамотность и умение работать с информацией становятся необходимостью.

ЛИТЕРАТУРА

1. Роберт И. В. Распределенное изучение информаци- онных и коммуникационных технологий в общеобразова- тельных предметах // Информатика и образование. 2001.
2. Красильникова В. А. Информационные и коммуника- ционные технологии в образовании : учеб. пособие. М. : Дом педагогики, 2006. 231 с.
3. Захарова Н. И. Внедрение информационных технологий в учебный процесс //Начальная школа. – 2008. – №. 1. – С. 31-33
4. Хайитов У. Х. Причины использования информационных технологий при обучении в начальных классах //Вестник науки и образования. – 2021. – №. 14-3 (117). – С. 34-37.
5. Сергеева М. Э. Новые информационные технологии в обучении англий- скому языку

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ

Кененбаева Гулшат Енсебековна
Ә.Бөкейхан атындағы №15 тірек мектеп-лицей
Жамбыл облысы, Жуалы ауданы, Қазақстан
gul.kenenbaeva@mail.ru

Аннотация: Егемен елдің еңсесі тіктеліп, болашағымыз айқындала бастады. Сан қилы заманды басынан өткерген қазақ халқы қазіргі таңда білім мен ғылым жолында көптеген жетістіктерге жетіп келеді. Ол үшін қала мектептері мен ауыл мектептерінің арасында ешқандай алшақтық болмауы тиіс. Материалдық база сапалы білім кепілі.

«Білім алудың тамыры ащы, бірақ жемісі тәтті»
(Аристотель)

Елімізде «Ауылдық жерлерде тірек мектептердің әлеуетін дамыту» жобасы арқылы «Қазақстан халқына» қоры мен «Білім беру саласын тұрақты дамыту» қорының қолдауымен мектебіміздің материалдық-техникалық базасы толығымен жаңартылды. Мектепте модификациялық кабинеттер, заманауи зертханалар, пәндік сыныптар, ART-студия, STEM –лаборотория, 3D және робототехника, TELE-студия, кітапхана, мәжіліс залы жабдықталған. Осындай жабдықталған мектебіміздің мұғалімдері мен ата-аналарының, оқушылардың қуанышында шек жоқ. Еліміздегі мектептердің 71%-ы нақты айтқанда 5262-сі ауылды жерлерде орналасқан. 1,5 млн оқушы ауылды жерлерде білім алады. Сол себепті осындай жобалардың арқасында ауыл мектептерінің әлеуетін дамыту арқылы білім сапасын арттыруға толық негіз бар. [1-сурет]

Білім сапасының көтерілуіне тек қана мариалдық база ғана емес білікті маманның да үлесі ұшан-теңіз. Әркез іздемпаз ұстаздан білім мен білік негізі қаланған тұлға қалыптасады. Білім беру жүйесінің басты міндеті-ұлттық және жалпыазаматтық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері. Ұстаздар біліктілік курстарынан өтіп тұрса, әрдайым білім беру әдіс-тәсілдерін жетілдіріп тұрса ғана баланың санасында шамшырақ болып жануы хақ. [2-сурет]

Қазіргі таңда білім беру парагдимасы өзгеріп, білім берудің мазмұны жаңарды, білім беруге деген жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болды. Білім беру саласында болып жатқан ауқымды өзгерістер түрлі бастамалар мен түрлендірулерге кеңінен жол аша отырып, тәрбие мен білім беру ісін жоғары деңгейге көтеруді қажет етеді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті-ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологиясы мен инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу»,- деп білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері атап көрсетілген.

Бүкіл әлемде білім беру жүйелерінің келешек ұрпаққа қандай білім беретіні туралы мәселе қайта қаралуда. Осы мәселе аясында «Балалар XXI ғасырда табысты болу үшін нені үйрену керек?» және «Оқытудың тиімді әдістері қандай?» деген тәрізді негізгі сұрақтар туындайды. Бұл сауалдар оқу бағдарламасымен және оқу бағдарламасын жүзеге асыруда пайдаланылатын педагогикалық тәсілдермен тығыз байланысты. Қазіргі кезде оқу бағдарламасындағы ұлттық стандарттарға, бағалауға, оқулықтар мен оқыту әдістеріне қатысты білім беру саласындағы өзекті құндылықтар мен мақсаттар мектеп білім алушыларының жалпы үлгерімін арттыруды, сондай-ақ инновация мен көшбасшылықты енгізу үшін талап етілетін дағдыларды дамытуды, іске асыруды және ауқымды халықаралық тәжірибемен өзара әрекеттесуді көздейді. Жаңартылған оқу бағддарламасы

мен бағалау жүйесін енгізу аталған міндеттерді шешу үшін қабылданған шаралардың бірі болып табылады.

Оқу бағдарламалары мен оқу жоспарлары белгілі бір пән және сынып аясында білім алушылардың нені оқып, нені үйрену қажет екендігін айқындау үшін қолданылады. Сонымен қатар, жекеленген пәнді оқыту мазмұнына қысқаша шолу ұсына отырып, бұл құжаттар мүдделі талаптарға оқушылардың белгілі сынып аясында оқу бағдарламасы бойынша жалпы түсінік алуына, белгілі бір сыныпта оқушылардың қандай білім, білік, тәжірибе жинақтайтынын анықтауға мүмкіндік береді. Мұғалім әрбір кезеңде қолданатын оқыту үлгілеріне (жеке, жұптық, топтық, бүкіл сыныптық), оқытудың әдіс-тәсілдеріне мән беруі керек, себебі белсенді сабақта мұғалім мен білім алушының атқаратын қызметі мен іс-әрекеттерінде үлкен өзгеріс бар; сабақты жоспарлағанда мұғалім педагогикалық іс-әрекетінің мазмұнын анық көрсетеді, яғни өзінің және білім алушыларының орындайтын әрекеттерін ашып көрсетеді. Белсенді сабақта білім алушылардың әрекеті танымдық, коммуникативтік және өзін-өзі басқару тұрғысында көрініс табады. Оқу мақсаттары нені оқып-білу және нені бағалай алу керектігін көрсетеді. Егер нәтижесінде неге қол жеткізуіміз керектігін білмесек, оқу мен оқытудың табыстылығын бағалау да мүмкін емес. Бағалау критерийлері оқу мақсатына жетуге бағытталған қадамдар ретінде қарастырылады. Бағалау критерийлерін нақты анықтамай қалыптастырушы бағалауды тиімді жүргізу мүмкін емес. Сабақтың әдістемелік жобасын құру барысында мұғалім белсенді оқу әдістерін ұтымды қолдану арқылы оқу мақсаттарының орындалуына барынша қол жеткізуді ұстанады. Мұнда оқу-танымдық үдерістердің табыстылығына әсер ететін ынталандыру, жағымды психологиялық орта орнату, білім алушылардың жеке және жас ерекшеліктерін ескеру сияқты маңызды мәселелерді басты назарға алу керек.

Жаңаша білім беру жүйесінде белсенді оқытудың әдістері жеке тұлғаның қалыптасуында маңызы зор. Оқытудың белсенді әдістері-оқу материалын игеру үдерісінде білім алушыларды белсенді ойлау және практикалық әрекетке итермелейтін әдістер. Белсенді оқыту мұғалімнің дайын білімді баяндауына, оларды есте сақтауы мен қайта жаңғыртуына емес, білім алушылардың белсенді ойлау және практикалық әрекет үдерісінде өз бетінше білімдер мен біліктерді меңгеруіне бағытталған әдістер жүйесін пайдалануды білдіреді. Белсенді оқыту әдістерінің ерекшеліктері олардың негізінде практикалық және ойлау әрекетіне ояту жатыр. Онсыз білімдерді игеру алға жылжушылық болмайды. Оқытудың белсенді әдістерінің пайда болуы және дамуы оқытудың алдына білім алушыларға білім ғана беріп қоймай, танымдық қызығушылықтар мен қабілеттердің, шығармашылық ойлаудың, өз бетінше ақыл-ой еңбегінің қалыптасуы мен дамуын қамтамасыз ету т.б. жаңа міндеттер қойылумен байланысты. [3-сурет]

Белсенді оқытудың мәні-оқу үдерісі іс жүзінде барлық білім алушы таным үрдісіне тартылатындай болып ұйымдастырылуында.

Сабақтың тиімділігін және табыстылығын қамтамасыз ету- мұғалімнің айтарлықтай күш-жігерін жұмсауын қажет етеді. Дегенмен, сабақтың тиімділігін арттыру әрбір педагогтің қолынан келетіні анық. Тиімді сабақты ұйымдастыруда кездесетін мәселелер: сабақта қолданатын әдіс-тәсілдердің бірсарындылығы; сабақта уақытты тиімді қолданбау; проблемалық оқыту элементтерін сирек қолдану; сабақта АКТ тиімді қолданбау; барлық білім алушылардың танымдық әрекетке тартылуын қамтымау; сабақтың және тапсырмалардың логикалық құрылымына мән бермеу; сабақта көрнекі құралдардың жеткіліксіздігі; жаттығулар мен тапсырмаларды немқұрайлы таңдау; оқушыларды шектен тыс көп тапсырмалармен жалықтыру.

Аталған қиындықтарды шешу жолдарының бірі-сындарлы оқыту теориясын басшылыққа алып сабақты белсенді әдістер қолдану арқылы тиімді жоспарлау болып табылады.

Табыстылыққа ұмтылу-оқу мен оқытудың негізгі мақсаты. Білім алушыларды оқыту және тәрбиелеу алдын ала болжауға мүмкін болмайтын көптеген жағдайларға тәуелді күрделі үдеріс. Оқудың табыстылығы пәннің ерекшелігіне сәйкес тиімді әдістерді

таңдай білетін мұғалімнің шеберлігіне байланысты болатыны анық. Сонымен қатар мұғалімнің мәдениеті мен білім алушыларға деген сүйіспеншілігінің ең маңызы зор. Егер білім алушы сабақтан жаңа нәрсе үйреніп, өзіне көңілі толып шықса, сабақтың жақсы өткені, мұғалімнің еңбегі табысты болғаны, ал егер білім алушы сабақтан ештеңе үйренбей, немқұрайлы көңіл-күймен шықса-сабақтың сәтсіз болғаны; демек мұғалімнің ойлануы керек деген сөз. Дегенмен сабақтың табысты болуы тек мұғалімге қатысты нәрсе емес, білім алушының ынта-жігері мен өзінің білім алуына деген жауапкершілігіне де байланысты. Сабақта әрбір білім алушының өзіндік маңызын және өзінің қаншалықты табысты болғанын сезіне білуі қажет. Бұл үшін мұғалім дайын, жаттанды білім беруден арылып, білім алушыны жаңа білімді өздігінен игеруіне бағыттауы керек.

Сабақта белсенді әдістер қолдану білім алушының өзіндік рефлексия жасау дағдыларының дамуына, сыныптағы жалпы жұмысқа үлес қосып, қатысқанын сезінуге, оқу үдерісінің белсенді мүшесі болуына, танымдық белсенділігінің артуына мүмкіндік береді. Сондай-ақ , мұғалімнің сабағын қызықты ұйымдастыруына, білім алушыларының танымдық әрекетін күшейтіп, өзінің кәсіби шеберлігін шыңдай түсуіне ықпал етеді.

Оқу пәндері арасында байланыс орнату білім беру бағдарламасының аясын кеңейтіп, теңестіреді, тереңірек білім алуға мүмкіндік береді, көптеген дағдыларды қалыптастырады, түсінік пен дағдыларды дамытуға көмектесе алады, оқудың анағұрлым саналы меңгерілуіне көмектеседі, оқуға деген уәжді арттыра алады.

Білім алушылардың қажеттілігін қанағаттандыру тәсілінде білім алушылардың оқуға қолдау көрсету мақсатында тексеру және кері байланыс ұсынылады. Яғни, уәжді және өзін-өзі бағалау деңгейін арттыра отырып қай бағытта оқыту керектігі анықталады. Сонымен бірге білім алушылардың өз жұмысын жақсартуына мүмкіндік беріп, білім алушылардың барынша тиімді оқу жолдарын түсінуіне көмектеседі.

Қорыта айтқанда, сабақта тиімді әдіс-тәсілдерді тиімді қолдансақ, баланың танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алып, шығармашылық, зерттеушілік қабілеттерінің қалыптастыруға ықпал етеміз. Білім алушылар бойына мейірімділік, бір-біріне деген сенімділік қасиеттерін ұялата аламыз, себебі олар топпен жұмыс жасағанда бірлесіп жасауға үйренеді, білімнің тереңдігі, әрі тиянақтылығы артады. Міржақып Дулатовтың «Жалғыз сүйеніш, жалғыз үміт-оқуда. Теңдікке жетсек те, жұрттығымызды сақтасақ та, дүниедегі сыбағалы орнымызды алсақ та, бір ғана оқудың арқасында аламыз. Жақсылыққа бастайтын жарқын жұлдыз-оқу. Надан жұрттың күні –қараң, келешегі – тұман» деген сөздерімен аяқтағым келіп отыр. XXI ғасыр-ғылым ғасыры. Мақсатты білім беру-тұлға дамуын жүзеге асыратын мәселе. Ал осы жалпыеуропалық стандартқа сай жаңа білім беру-жеке тұлғаның жан-жақты дамуына әкелетін бірден-бір жол. [4-сурет]

Ауыл мектептерін дамыту үшін және ауыл мектептерін тәмамдаған оқушылардың өмірде табысты болуына нені өзгерту қажет?

Бірінші. Типтік оқу жоспарын ауыл мектептеріне арнайы икемді қылу, сол негізде оқушының индивидуалды даму траекториясын қалыптастыру қажет. Ауылдық мектептерде білім беруде индивидуалды даму траекториясын енгізу мүмкіндіктері сөзсіз нормативті-құқықтық реттелуі қажет деп атап өтеміз. Оқушылардың жеке негіздемесін ескеріп, қоғамға қажетті құндылықтар мен мемлекет бөлуге дайын ресурстар негізінде болашақ экономикаға жұмыс күші ретінде қарастыру өзекті. Базалық пәндер, бейіндік пәндер, таңдау пәндері және қосымша білім беру, атап айтқанда элективті курстар және кәсіби бағдар жұмысы ауыл мектептерінде толықтай қамтылуы қажет. Еңбек нарығында алдағы он жылда әмбебап дағдылар, коммуникативтілік, ашықтық, креативтілік, аналитикалық ойлау, өзінің бос уақытын тиімді ұйымдастыру, білімді шығармашылыққа және қиындықтарды еңсеру ұстамдылығына басымдық берілетін болады. Ауыл мектептеріндегі оқу бағдарламасы осы, біз атап өткен ұстанымдардың жүзеге асырылуын қамтамасыз ету маңызды.

Екінші. Ауылдағы мектеп оқушыларының адам капиталын дамыту, интеллектуалды әлеуетін жетілдіруде ауылдық мектептердегі тәрбие жұмысы маңызды.

Біз ауыл мектептеріндегі гуманитарлық білімнің мазмұнын, тәрбие жұмысын естен шығармауымыз қажет. Туған Отанына шексіз сүйіспеншілікпен қызмет ету, оның дамуына үлес қосу, патриоттылықты қалыптастыру және дамыту секілді қасиеттер мен құндылықтарды сіңіретін, төл тарихы, ана тілін білетін, құрметтейтін, еркін ойлап, күрделі сұрақтардың шешімін табатын тәрбие жұмысына басымдық берілуі керек.

Үшінші және негізгі басымдықты бұл ауыл мектептерін сапалы педагог кадрлармен қамтамасыз ету.

М. Барбердің халықаралық зерттеулерінің нәтижесіне сәйкес, «Кез келген білім жүйесінің сапасы сол жүйедегі мұғалімдердің сапасына байланысты». Ауыл мектептеріндегі мұғалімнің пәндік білім деңгейінің сапасын арттыруға кешенді шаралар қабылдау қажет. Мұғалімдердің білім сапасын көтеруге жағдай жасау. Арнайы педагог кадрларды дайындайтын жоғары оқу орындарына қойылатын талаптар мен критерийларды, білім беру бағдарламаларының мазмұнын жаңарту маңызды.

Ауыл мектептерін дамытудың басты әрі негізгі факторы – мұғалімдердің шығармашылықпен айналысуына және кәсіби біліктілігін жүйелі негізде арттыруына жағдай жасау. Ауыл мектептерінің мұғалімдерінің кәсіби біліктілігін арттырудың жалпыұлттық жүйесін құруды ұсынамыз. Сонымен қатар ауыл мектептерінің директорларының да оқу процесін тиімді ұйымдастыру, стратегиялық басқару, корпоративті жоспарлау біліктіліктерін арттырудың қажеттіліктерін атап өтеміз.

Ауыл мектептерінің түлектеріне туған ауылдарына мұғалім болып еңбек етудің жаңа ірі масштабтағы жобасын ойластыруды ұсынамыз.

Төртінші. Ауыл мектебі – цифрлық қоғам мен ақпараттық заман талаптарына сай дамуы қажет. Бірыңғай онлайн білім беру платформасын енгізуді ұсынамыз. Аталған онлайн платформада оқу материалдары, дәрістер, сабақ үлгілері, әдістемелік құралдар қамтылып, әр оқушы қазіргі заманның бағыт-бағдарына сай ақпараттық ресурстар және оқыту бағдарламаларымен қамтылуы міндетті. Сапалы интернетпен қамтамасыз ету, электронды базаларға, тегін негізде білім беру контентіне қолжетімділікті қамтамасыз ету.

Бесінші. Ауыл мектептеріндегі инфрақұрылымды дамыту арқылы қосымша білім беруді жүзеге асыру. Ауыл мектептерінде қосымша білім беруді дамыту, атап айтқанда техникалық үйірмелер, инженерлік сыныптар, био, нано, квант технологияларына бағытталған, робототехника, жасанды интеллект, өндірістік процесстерді қашықтықтан басқару, шығармашылық студиялар, спорттық секциялардың жұмысын жандандыру қажет. Бұл ретте, ауыл мектептерінің бірыңғай қосымша білім беру кеңістігін құру, инфрақұрылымын дамыту, педагог кадрлармен қамтамасыз ету маңызды.

Алтыншы. Ауыл мектептерінің оқушылары арасында кәсіби бағдар жұмысын дамыту. Бүгінде кез-келген мектеп оқушысы үшін өмірлік жолын анықтау, дұрыс бағыт пен бағдардың негізінде мамандық таңдау маңызды. Осы ретте, ауыл мектептерінің оқушыларына экономиканың нақты секторларына адам капиталы ретінде үлес қосуға негіз болатын кәсіби бағдар жүйесін енгізу қажет.

Жетінші. Ауыл мектептерін дамытуға жергілікті атқарушы билік органдарының бюджеті есебінен гранттар тағайындау. Аталған гранттар ауыл мектептерінің даму бағыттарына жұмсалуы маңызды. Мысалы, агро-мектептер, қолөнер мектептері, қолданбалы шаруашылық және басқа да бағыттарда кәсіпкерлікті дамытуға, сол негізде жоба жұмысын жүзеге асырып, кәсіби бағдарды енгізуге мүмкіндік берер еді.

Агромектептерді дамыту ауыл мектептерін аграрлық тұрғыдан кәсіпкерлікті дамытуға жағдай жасайды, кәсіби бағдар жүзеге асырылуына негіз болады, ауылдың әлеуметтік мәдени әлеуетін толыққанды тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

Білім – басты құндылық. Сапалы әрі жоғары білім азаматтардың өмірлік табысының негізгі және маңызды факторы.

Орта білім беруді, атап айтқанда ауыл мектептеріндегі орта білім беретін ұйымдардың жүйелі және концептуалды модернизациясын жүзеге асыру ауылды дамытуға мүмкіндік беретін негізгі фактор деп білеміз.

Мектепте баланы жан-жақты дамытатын үйірмелер мен дайындық курстары болса бала үздіксіз даму үстінде болады. Ауыл мектептерінде спорттық, музыкалық, өнер, ағылшын тілдерін, математика пәнінен үйірмелер мен дайындық курстары және де заманауи зертханалармен жабдықталған кабинеттер болса ауыл балалары мен қала балалары арасындағы білім сапасында ешқандай алшақтық болмас еді. Білімді ұрпақ болашақтың кепілі.

[1-сурет] [2-сурет] [3-сурет]

ӘДЕБИЕТТЕР

1. https://kazbilim.kz/?p=10380
2. https://bilimdinews.kz/?p=134786
3. https://infourok.ru/auil-mektebinde-zhaaliti-engizude-kezdesetin
4. https://massaget.kz/okushyilarga/mektep_omiri/59706/
5. https://egemen.kz/article/212263
6. https://www.gov.kz/memleket/entities/

ХИМИЯ САБАҚТАРЫНДАҒЫ ФУНКЦИЯЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ
ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ГРАМОТНОСТЬ НА УРОКАХ ХИМИИ
FUNCTIONAL LITERACY IN CHEMISTRY LESSONS

Алистратенко Елена Васильевна
КГУ «Средняя общеобразовательная школа имени Махмета Кайырбаева», отдела образования Актогайского района, управления образования Павлодарской области, с.Актогай, Казахстан aelena7373@mail.ru

Аннотация: бұл мақалада 8,9 сыныптарда химия сабақтарында функционалдық сауаттылықты қалыптастыру бойынша тапсырмалар берілген бұл. Тапсырмалар оқушыларды диагностикалық жұмысқа дайындау, МОДО-ға дайындық, қорытынды аттестаттау үшін пайдалануға болады.
Аннотация: в данной статье представлены задания по формированию функциональной грамотности на уроках химии в 8,9 классах. Заданий можно использовать для подготовки учащихся к диагностической работе, подготовке к МОДО, итоговой аттестации.
Annotation: this article presents tasks for the formation of functional literacy on chemistry lessons in 8th and 9th grades. Assignments can be used to prepare students for diagnostic work, preparation for Monitoring of students' educational activities, and final certification.
Түйінді сөздер: функционалдық сауаттылық, тәжірибеге бағытталған тапсырмалар, Блум таксономиясы, МОДО, қорытынды аттестаттау сыни ойлау, шығармашылық.
Ключевые слова: функциональная грамотность,практико-ориентированных задания, таксономия Блума,МОДО, итоговая аттестация, критическое мышление, креативность.
Keywords: functional literacy, practice-oriented tasks, Bloom's taxonomy, Monitoring of students' educational activities, final assessment, critical thinking, creativity.

В быстро меняющемся современном мире, функциональная грамотность - один из базовых факторов, способствующих активному участию людей в социальной, культурной, политической и экономической деятельности, а также обучению на протяжении всей жизни.

Функциональная грамотность – тот уровень образованности, который может быть достигнут учащимися за время обучения в основной школе, и предполагает способность человека решать стандартные жизненные задачи в различных сферах жизни и деятельности на основе преимущественно прикладных знаний, т.е. социализацию личности.

Что же такое функциональная грамотность?

Впервые термин «функциональная грамотность» был введен 8 сентября 1957 году в Тегеране на Всемирном конгрессе министров просвещения, проходившем под эгидой ЮНЕСКО, наряду с понятиями «грамотность» и «минимальная грамотность». Повышение функциональной грамотности населения первоначально рассматривалось как задача увеличения количества людей, охваченных общим образованием.

По мнению Алексея Алексеевича Леóнтьева, доктора психологических наук и доктора филологических наук, «функционально грамотный человек — это человек, который способен использовать все постоянно приобретаемые в течение жизни знания, умения и навыки для решения максимально широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений».

Обучение учащихся процессу самостоятельной добычи, анализа и эффективного использования информации для максимальной самореализации, и полезного участия в жизни общества, выступает ведущим направлением процесса модернизации системы образования ряда государств Европы и Азии, в частности Республики Казахстан. В моем понятии, функциональная грамотность – способность человека вступать в отношения с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней.

Функциональная грамотность – понятие метапредметное, и поэтому она формируется при изучении разных школьных дисциплин и имеет разнообразные формы проявления.

Виды функциональной грамотности:

1. Читательская грамотность
2. Математическая грамотность
3. Естественнонаучная грамотность
4. Финансовая грамотность
5. Глобальные компетенции
6. Креативное мышление

Все виды грамотностей направлены на формирование ключевых компетенций обучающихся, позволяющих школьникам решать сложные задачи: критическое мышление, креативность, коммуникативность, сотрудничество в решении проблем. При решении школьниками задний в новых ситуациях – формируются такие черты характера как: любознательность, инициативность, приспособляемость, социальная и культурная осведомленность, упорство, лидерство.

Особое место в представлении о функциональной грамотности занимает деятельностная грамотность, или способность ставить и изменять цели и задачи собственной деятельности, осуществлять коммуникацию, реализовывать простейшие акты деятельности в ситуации неопределенности, применяя химическую грамотность. Так, в образовательных стандартах вводится понятие химической грамотности, под которым понимается не только владение учащимися традиционными умениями производить вычисления и решать задачи на определение массовой доли вещества в растворе или количества вещества, нахождение массы веществ, но и получение теоретических знаний, усвоение основ химического языка, овладение элементами логического мышления. Такими же будут требования за пределами школы: в жизни надо уметь читать инструкции и этикетки по использованию различных химических веществ, стиральных порошков, чистящих средств в быту, приготовление растворов в консервировании, солении и т. д., читать инструкции по применению лекарств.

Обществу необходим человек функционально грамотный, умеющий работать на результат, способный к определенным, социально значимым достижениям. Для осуществления технологической модернизации РК естественнонаучная грамотность населения необходима в той же мере, в какой нужны и сами профессионалы - учёные, конструкторы, инженеры. К сожалению, как показывают результаты международного исследования PISA, именно с формированием естественнонаучной грамотности большинства учащихся наша система образования пока справляется неудовлетворительно. По данным анализа работ, казахстанские учащиеся недостаточно готовы эффективно работать с ситуацией, требующей сделать выводы о роли естественных наук, выбрать и объединить объяснения из разных естественнонаучных дисциплин и применить эти объяснения непосредственно к аспектам жизненных ситуаций. Изучая различные источники, содержащие задания по формированию естественнонаучной грамотности я пришла к выводу, что таких заданий по химии очень мало, особенно для учащихся 8,9 классов. Именно в среднем звене закладываются основы химических знаний, формируются основные понятия науки. И очень важно заинтересовать предметом и показать значение химических знаний в повседневной жизни. Задания по формированию естественнонаучной грамотности способствуют этому. Поэтому я стала составлять данные задания и применять их на уроках, при подготовке к МОДО и итоговой аттестации. Приведу примеры практико-ориентированных заданий для учащихся, все задания составлены согласно таксономии Блума.

1.Химические изменения веществ.(8 класс)

Процесс горения отлично знаком человеку. Помните, как первобытные люди дорожили огнём? Да и сегодня огню приписывается символическое значение: олимпийский огонь, который зажигают в преддверии игр, или вечный огонь, горящий в

память о погибших. Если мы сжигаем какое-то вещество в воздухе, а потом его же сожжём в чистом кислороде, то во втором случае процесс будет куда интенсивнее. Всё дело в том, что в воздухе кислорода содержится всего 21 процент, то есть концентрация его меньше, чем в собственно чистом кислороде. Поэтому и горение на воздухе менее интенсивное, чем в чистом кислороде. И это первое, что нужно запомнить. Все видели, как что-то горит, и все знают, что при этом появляется свет и выделяется тепло. Это тоже особенность процесса горения – он, как правило, протекает с выделением энергии (тепловой и световой). Но иногда для запуска горения требуется нагреть компоненты. Например, бумага воспламенится и при обычной температуре, а вот чтобы поджечь металлическую проволоку или стеклянный стакан, понадобится их сильно нагреть.

Выполни задания:

1.Чем отличается горение простых и сложных веществ? (знание и понимание)

2.Составьте уравнения реакции горения следующих веществ: (применение)

А) фосфора

Б) алюминия

В) сульфида цинка (ZnS)

Г) ацетилена(C_2H_2)

3. Вычислите массу оксида цинка, образующегося при сгорании 25 г цинкам в кислороде. (анализ)

4. Существует определённая порода кур, которые своё гнездо строят из мусора (ветки, мох, листва, сухая трава). Они так и называются - сорные куры. Курица откладывает в это гнездо яйца. Петух, время от времени, опускает в гнездо свой клюв, и затем либо разрывает его, либо подгребает новый мусор. Объясните действия петуха и происходящие процессы. (анализ и синтез) https://urok.1sept.ru/articles/538097

№	критерии оценивания	баллы
1	Описывает отличие горения простых и сложных веществ	2
2	Составляет реакцию горения фосфора	1
	Составляет реакцию горения алюминия	1
	Составляет реакцию горения сульфида цинка	1
	Составляет реакцию горения ацетилена	1
3	Составляет уравнение реакции	1
	Производит дополнительные вычисления	1
	Вычисляет массу вещества	1
	Пишет правильный ответ	1
4	Представлен правильный ответ на вопрос и приведено достаточное обоснование, не содержащее ошибок	3
	Представлен правильный ответ на вопрос, но его обоснование не является достаточно полным	2
	Представлен только правильный ответ на вопрос	1

2. Экзо- и эндотермические реакции. (8 класс)

В каждом веществе запасено определенное количество энергии. С этим свойством веществ мы сталкиваемся уже за завтраком, обедом или ужином, так как продукты питания позволяют нашему организму использовать энергию самых разнообразных химических соединений, содержащихся в пище. В организме эта энергия преобразуется в движение, работу, идет на поддержание постоянной (и довольно высокой!) температуры тела. Энергия химических соединений сосредоточена главным образом в химических связях. Любая химическая реакция заключается в разрыве одних химических связей и образовании других. Когда в результате химической реакции при образовании новых связей выделяется энергии больше, чем потребовалось для разрушения "старых" связей в исходных веществах, то избыток энергии высвобождается в виде тепла. Примером могут

служить реакции горения. Например, природный газ (метан CH_4) сгорает в кислороде воздуха с выделением большого количества теплоты такие реакции называются экзотермическими от латинского "экзо" - наружу (имея в виду выделяющуюся энергию).

В других случаях на разрушение связей в исходных веществах требуется энергии больше, чем может выделиться при образовании новых связей. Такие реакции происходят только при подводе энергии извне и называются эндотермическими (от латинского "эндо" - внутрь). Примером является образование оксида углерода (II) CO и водорода H_2 из угля и воды, которое происходит только при нагревании

Выполни задания:

1. Заполни пропуски (знание и понимание)

Реакции, протекающие с выделением теплоты и света, называют _____реакциями. Это реакции_____.

Выберите пропущенные слова:

а) разложения; б) горения; в) эндотермические; г) экзотермические.

2. Какая запись, соответствует эндотермической реакции? (знание и понимание)

а) $C(тв) + O_2(г) = CO_2(г) + 394$ кДж

б) $CaCO_3 = CO_2 + CaO – 310$ кДж

г) $H_2 + I_2 = 2HI – 52$ кДж

д) $3Fe + O_2 = Fe_3O_4 + 118$ кДж

3. Какие термины не относятся к химической реакции, которую можно записать при помощи следующего уравнения: $2NaHCO_3$ (тв) = Na_2CO_3 (тв) + CO_2 (г) + H_2O (г) - Q?

А. Соединения

Б. Разложения

В. Окислительно-восстановительная

Г. Эндотермическая

Д. Не окислительно-восстановительная.

4. Определите количество выделяющейся теплоты при горении 2,4 г магния согласно уравнению: 2Mg (тв) + O2 (г) = 2MgO (тв) + 1204 кДж. По тепловому эффекту, к какому типу относиться данная реакция?

№	критерии оценивания	баллы
1	Заполняет пропуски, выбирая из предложенного перечня	2
	Допускает 1 ошибку	1
	2 и более ошибки	0
2	Определяет эндотермическую реакцию	1
3	Находит не верную классификацию предложенной реакции 2 признака	2
	Находит не верную классификацию предложенной реакции 1 признак	1
4	Находит дополнительные данные	1
	Определяет количество теплоты	1
	Пишет правильный ответ	1
	Определяет тип реакции по тепловому эффекту	1

3.Влияние температуры на скорость химической реакции. (9 класс)

Магазинный торт хранится в холодильнике от недели до двух недель, а домашние торты, например, со сливочным сыром или сметаной, хранятся около трех дней. Особые ингредиенты и условия хранения могут продлить или сократить срок службы вашего торта. Самые скоропортящиеся торты – с кремом из взбитых натуральных сливок. Их срок хранения всего 6 часов. Интересно, что дольше всего «живут» изделия со сливочным кремом из растительных компонентов. Хранить их можно до 5 суток абсолютно без риска. Поскольку зачастую одним из основных ингредиентов является скоропортящийся крем, то срок хранения торта вследствие этого короток. Поэтому кремовые торты необходимо хранить в холодильнике и исключительно при температуре воздуха от +2 до +4 градусов.

Выполни задания:

1.Назовите основной фактор, влияющий на срок хранения торта? (знание и понимание)

2.Используя доп. материал составьте рекомендации хранения тортов разных составов. (применение)

3.Таня купила йогуртовый торт, который при температуре $+18^0$ храниться 36 часов, сколько он будет храниться при температуре $+24^0$? (анализ)

№	критерии оценивания	баллы
1	Называет фактор, влияющий на скорость химической реакции	1
2	Представлен правильный ответ на вопрос и приведено достаточное обоснование, не содержащее ошибок	3
	Представлен правильный ответ на вопрос, но его обоснование не является достаточно полным	2
	Представлен только правильный ответ на вопрос	1
3	Пишет формулы необходимые для расчета	2
	Производит вычисления	2
	Пишет правильный ответ	1

Обучающихся необходимо на уроках и на внеурочных занятиях постоянно погружать в деятельность по объяснению процессов и явлений в знакомых ситуациях на основе имеющихся научных знаний. Учащимся для развития естественнонаучной грамотности полезно делать выводы на основе простых исследований, устанавливать прямые связи и буквально интерпретировать результаты исследований или технологические решения. Если систематически организовывать такую работу, то учащиеся начнут демонстрировать такой уровень естественно-научной грамотности, который позволит им активно участвовать в жизненных ситуациях, относящихся к области науки и технологии. Функциональная грамотность ученика – это цель и результат образования. Формирование функциональной грамотности – обязательное условие работы учителя. Эту задачу мы должны решать независимо от планов и мониторингов вышестоящих организаций, преодолевая сложности и риски, радуясь успехам. Решения, которые мы принимаем в этом направлении, не должны быть скоропалительными. Работа должна быть хорошо продумана, тщательно спланирована, проводиться системно, а не «по запросу», Должна быть возможность оценивания результатов во времени. А в итоге, ребёнок должен обладать: готовностью успешно взаимодействовать с изменяющимся окружающим миром, возможностью решать различные (в том числе нестандартные) учебные и жизненные задачи, способностью строить социальные отношения, совокупностью рефлексивных умений, обеспечивающих оценку своей грамотности, стремлением к дальнейшему образованию». Поскольку мы живем в эпоху глобализации и взаимодействия, наши дети должны быть успешными и конкурентоспособными в современном мире. И наша с вами задача как педагогов выстроить свою работу так, чтобы дети обладали всеми необходимыми навыками 21 века и были готовы к жизни в постиндустриальном информационном обществе.

ЛИТЕРАТУРА

1.Новый взгляд на грамотность. По результатам международного исследования PISA-2000. М.: Логос, 2004. -296

2.Особенности формирования функциональной грамотности учащихся старшей школы по предметам естественно-научного цикла Методическое пособие. Астана.2013.

3.Развитие функциональной грамотности обучающихся основной школы: методическое пособие для педагогов / Под общей редакцией Л.Ю. Панариной, И.В. Сорокиной, О.А., Смагиной, Е.А. Зайцевой. – Самара: СИПКРО, 2019

«АУЫЛ МЕКТЕБІ: БҮГІНІ, МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ»

Идирисова Дариға Түймебайқызы
Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы Сарысу ауданының білім бөлімінің «Жарылқасын Отарбаев атындағы орта мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің директоры
idirisova.d@bk.ru

Түйінді сөз «Ашығын айтар болсақ ауыл мектебі дегеніміз - қазақ мектебі»

Андатпа: Кез – келген мемлекеттің өркениеттілігі онда өмір сүретін халықтың өнегелігімен бағаланады, ал өркениеттіліктің негізі мектепте қаланып, мектепте өркен жаяды. Жылдам өзгеретін әлем, ақпаратты қабылдаудың жаңа тәсілдері, мәдени әртүрлілік, XXI ғасырдағы ортаны технологияландыру оқыту мақсаттарын білім алушылардың метапәндік және жеке тұлғалық нәтижелерге қол жеткізуіне, олардың қабілеттері мен алған білімдерін қолдана отырып, нақты өмірдегі мәселелерді шешуге дайын болуына, цифрлық технологияларды қолдана отырып, өзекті ақпарат негізінде шешім қабылдауға баса назар аударуды қажет етеді.

Аннотация: Цивилизованность любого государства ценится нравственностью проживающих в нем людей, а основа цивилизованности закладывается в школе и процветает в школе. Быстро меняющийся мир, новые подходы к восприятию информации, культурное разнообразие, технологизация среды XXI века требуют сосредоточения целей обучения на достижении обучающимися метапредметных и личностных результатов, их способности и готовность решать реальные проблемы, используя полученные знания, принимать решения на основе актуальной информации с использованием цифровых технологий.

Abstract: The civility of any state is valued by the morality of the people living in it, and the foundation of civility is laid at school and flourishes at school. The rapidly changing world, new approaches to information perception, cultural diversity, and the technologization of the 21st century environment require the concentration of learning goals on students' achievement of meta-objective and personal results, their ability and willingness to solve real problems using the knowledge gained, and make decisions based on relevant information using digital technologies.

К І Р І С П Е

Ұлтымыздың ұлы ұстазы Ахмет Байтұрсынов «Білім біліктілікке жеткізер баспалдақ, ал біліктілік сол білімді іске асыра білу дағдысы», - деп бағаласа, халық даналығы «Қыран түлегіне қайыспас қанат сыйлайды, ұстаз түлегіне алға бастар талап сыйлайды» - деп бекер айтпаған. Бүгінгі ауыл мектебінің өзекті мәселелері баршылық. Оны бірден мектептен бастау үстірт ұғым. Бұл бағытта шешімдерге қол жеткіземіз десек онда, төмендегі мәселелердің шешімін іздеу керек.

- Ауылдағы тұрмыс тіршілік;
- Ауыл экологиясы;
- Отбасын сақтау, отбасын құру, ұрпақтың қалыптасуы;
- Ауыл мәдениеті;
- Ауыл мектебі, оның оқу-тәрбиені сапалы беру мүмкіндігі;
- Ауыл , мектеп, жаһандасуға дайындық;
- Ауыл мектебі басшысы, педагог, тәрбиешілерінің сапалық деңгейі;
- Ауыл мектебі - даму болашағы.

АҚПАРАТТЫҚ АНЫҚТАМА

Атауы: Жарылқасын Отарбаев атындағы орта мектебі коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Негізгі мекен жайы: М.Абишов №1

Телефоны: (72634) 2-15-45 директор, (72634) 2-15-45 факс, қабылдау бөлмесі,

(72634)2-12-56 директор орынбасарлары кабинеті
E-mail: shotarbaev72@mail.ru

2022-2023 ОҚУ ЖЫЛЫНДАҒЫ МЕКТЕП ЖҰМЫСЫН ТАЛДАУ

Мектепте 177 оқушы оқиды, 20 сынып-комплект орта есеппен
15 оқушыға есептелген.

Бастауыш кезеңінде 1- 4 сыныптарда – 66 оқушы (7 сынып-комплект), негізгі орта кезеңде 5-9 сыныптар – 95 оқушы(9 сынып-комплект), жоғарғы кезең 10-11 сыныптар (16 оқушы (2 сынып-комплект).

Үш жылға арналған сынып-комплект саны

Оқу жылы	Бастауыш сынып	Негізгі орта	Жалпы орта
2022-2023	1 сынып – 2	5 сынып-1	10 сынып - 1
2 сынып – 2	2 сынып – 2	6 сынып-2	11 сынып – 1
3 сынып – 2	3 сынып – 2	7 сынып-3	
4 сынып – 2	4 сынып – 2	8 сынып-2	
		9 сынып-2	
Барлығы: 80	8 сынып	10 сынып	2 сынып
2022 - 2023	1 сынып-2	5 сынып-2	10 сынып - 1
	2 сынып-2	6 сынып-2	11 сынып – 1
	3 сынып-2	7 сынып-2	
	4 сынып-2	8 сынып-2	
		9 сынып-2	

Мектептің мұғалімдер ұжымының кадрлық құрамы

Мектептегі әкімшілік жұмысының негізгі бағыты кадрлық құрамын нығайту қызметі болып табылады.

Қазақстан Республикасы «Білім туралы» заңы мен Мектеп жарғысы негізінде мұғалімдер ұжымының құрамын білім беру ұйымының басшысы қалыптастырады, қызметкерлерді жұмысқа қабылдауеңбек шарты негізінде жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 15 мамырдағы Еңбек кодексінің №252-III сәйкес 2010 жылдан бері қабылданған мұғалімдердің барлығымен еңбек шарты жасалған.

Мектептің педагогикалық кадрлық құрамының саны қажеттілікке байланысты анықталады (2020 - 2021 оқу жылы - 56 мұғалім, 2021 - 2022 оқу жылы – 53 мұғалім),осыған орай 2022-2023 оқу жылында 53 адам анықталды.

Педагогикалық кадрлардың білім деңгейі:

2022 -2023 оқу жылында педагог қызметкерлерінің білім деңгейі жоғары білімді мұғалімдер саны көп болуына байланысты тұрақты деңгейді көрсетеді, 92% құрайды (53 мұғалім).

Педагог қызметкерлерінің білім беру және сапалық деңгейі жоғары,
53 педагогтың ішінен:
жоғары біліммен – 51 (95,5%);
шебер - педагог – 1 (10 %) ;
педагог- зерттеуші – 10 (18%);
педагог-сарапшы – 12 (18%);
педагог - модератор – 7 (7 %).

Санаты бар мұғалімдер бөлшегі 80 %, оның ішінде жоғары санат 10%, педагог-зерттеуші – 18%, педагог-сарапшы – 11% педагог- модератор -7 %, яғни лицензия талаптарына сәйкес келеді.

Бүгінгі таңда мектепте деңгейлік курстарды жаңа форматта бітірген
6 мұғалім жұмыс істейді, бұл мұғалімдердің жалпы санының 11% құрайды.

Үшінші деңгей бағдарламасы бойынша: А.А.Сарсенбаев, А.А.Усманова, К.А.Жуматаева, Г.М.Бексейтова, Д.О.Сатмаханова , К.А.Тажибаева. «Мектепте мұғалімнің көшбасшылығы» бағдарламасы бойынша: Д.Т.Идирисова, Б.С.Мырзахмет. «Желілік қоғамдастықтағы мұғалімнің көшбасшылығы» бағдарламасы бойынша А.А.Усманова, О.Л.Сатмаханова, Б.С.Мырзахмет, К.А.Тажибаева, Г.Т.Абилдаева, Д.О.Сатмаханова.

Экомектеп" 2012 жылдан «Өрлеу біліктілікті жетілдіру институты» тығыз байланыста жұмыс жүргізудеміз.

МЕКТЕП ЖЕТІСТІГІ:

Экологиялық бағыттағы авторлық бағдарламалар

Стратегиялық мақсат инновациялық қажетін мәдениетін игеру-адами потенциялды ашу. Жетістікке апаратын стратегиялар тиімді болып есептеледі. Патриоттық тәрбие, Тұлғаның білімдік дамуы, Өзін дамыту, Баланың физикалық психикалық және моральді денсаулығы,

Көркем эстетикалық тәрбие. «Даму – 2020-2025» шағын жинақталған мектептің дамытудың стратегиялық бағдарламасы.

Өрлеудің 1 сатысы «Педагог кәсібінің жоғары мәртебесін қамтамасыз ету, білім беруді үнемі жаңғыртып отыру»
Өрлеудің 2 сатысы «Сапалы білім беруде қауіпсіз және жайлы ортақ құру»
Өрлеудің 3 сатысы «Педагогтардың кәсіби біліктілігін арттыру»
Өрлеудің 4 сатысы «Білім алушылардың үздік практикалар негізінде білім сапасына қол жеткізу»
Өрлеудің 5 сатысы «Кәсіби бағдар беру мен кәсіптік даярлау»
Өрлеудің 6 сатысы «Тәрбиелік құндылықтар және салауатты өмір»
Өрлеудің 7 сатысы «Цифрлық инфо құрылымен, заманауи материалдық-техникалық базамен қамтамасыз ету»
Өрлеудің 8 сатысы «Басқару және қажыландыру жүйесі»
Өрлеудің 9 сатысы «Сапалы қосымша білім беру алаңы»
Өрлеудің 10 сатысы «Ғылыми зияткерлік әлеуметін нығайту»

Жарылқасын Отарбаев орта мектебінде 2020 – 2021 оқу жылында жүзеге асып жатқан өрлеу жобалар

«Әрбір бала жарық жұлдыз жарқырауына көмектес» жобасы;
«Жеңіс мектебінің тұлғасы» жобасы;
«Кел, балалар оқылық!» жобасы;
«Мектептегі ЭКО» жобасы;
«Ұстаз білім айнасы» жобасы;
«Бақытты мекен құндылықтары» жобасы;
«Эковолонтерлар қозғалысы» жобасы;
«Тәуелсіздікке тарту» жобасы;
«Бақыттың кілті отбасында» жобасы;
«Болашаққа нық қадам» жобасы;
«Салауатты мектеп» жобасы;
«Ақпаратқа ақиқат» жобасы;
«Әрбір бала жарық жұлдыз жарқырауына көмектес» жобасы.

- «Менің спорттық отбасым»
- «Біздің отбасылық тәжірибе»
- «Әжем – қамқоршым, анам-ақылшым»
- «Үлгілі отбасына саяхат»
- «Анам жайлы әңгімелесейікші...»
- «Мен үшін ең қымбат жан»
- «Рухани жаңғыра» алдық па?

- «Отбасымның дерек дәстүрі»
- «Балаңызды жұмысқа апарыңыз»
- «Табысқа жетелер баспалдақ»
- «Мамандығым - мақтанышым»
- «Бала бағдар болашақ»

Жобасын жүзеге асыру – бүгінгі қоғам алдындағы басты мақсат өмірдің барлық саласында белсенді, шығармашылық іс- әрекетке қабілетті, еркін тұлға тәрбиелеу ісінде бала тәрбиесімен айналысатын отбасы, мектеп, қоғам және жұртшылықтың тәрбие ісі кіріктіріліп, жүзеге асуын қамтамасыз ететін шаралардың бірі.

Жобаның мақсаты: тәрбие жұмысында , алуан түрлі бірлескен іс-шаралар барысында оқушы, ұстаз, ата – ана арасындағы берік ынтымақтастықты қалыптастыру , отбасы тәрбиесінің үздік үлгілерін анықтау және тарату. Жоба іске асырылатын мерзім: 2021 жылғы наурыз – сәуір айлары.

«Жеңіс мектебінің тұлғасы» жобасы

Жеңіс мектебі

Жеңіс мектебі Жобаны жүзеге асыру – бүгінгі қоғам алдындағы мақсат өмірдің барлық саласында белсенді, шығармашылық іс – әрекетке қабілетті, еркін тұлға тәрбиелеу ісінде бала тәрбиесімен айналысатын отбасы, мектеп, қоғам және жұртшылықтың тәрбие ісу кіріктіріліп, жүзеге асуын қамтамасыз ететін шаралардың бірі.

Жобаның мақсаты: Рухани дамыған, шығармашыл, саналы, дені сау, өмірлік ұстанымы бар тұлғаны қалыптастыруға жағдай жасау болып табылады.

«Кел , балалар оқылық!» жобасы

Мақсаты: Өз елінің тарихын, мәдениетін, рухани құндылықтарын терең меңгерген, әлеуеті биік, мәдениеті жоғары, көзі ашық, көкірегі ояу маман қалыптастыру үшін жастарды кітап оқуға үндеуді күн тәртібіне қойды.

Үштілділікті қолдау бағыты бойынша, тарихты білуге, Қазақ халқының мәдениетін және өзге ұлттардың мәдениетін сыйлауға тәрбиелеу мақсатында, көркем әдебиетті қазақ, орыс, ағылшын тілінде оқыту арқылы «Кітап оқу уақыты» жүзеге асырылуда,

«Мектептегі ЭКО» жобасы

Мақсаты: «Менің Эко-мектебім» жобасының аясында өсімдік түрлерінің әр түрлілігін және декоротивті-өсетін өсімдіктерді (биоәртүрлілікті) көбейту;

Күтілетін нәтиже:

Білім алушылар үйде және оқу орындарында энергияны тұтынудың құрылымы және оны азайту жолдарын (энергияны үнемдеу) меңгереді;

Мектепте және үйде суды үнемдеп пайдалану мүмкіндіктері (суды үнемдеу); қоқыстардың пайда болу көздері, оны азайту жолдарын анықтау, қоқыстарды бөлшектеп жинауды енгізу (қалдықтармен жұмыс) әдістерін зерттеу ұсынылады.

Зерттеу жұмыстарының қорытындысы ретінде «FLORDINIYA» атты жинақ шығарылады.

«Ұстаз білім айнасы» жобасы

Мақсаты: Шығармашылық жұмыс істейтін ой-өрісі кең, парасатты, өзінің авторлық жаңашыл идеясы бар, ғылыми-әдістемелік щеберлігі жоғары, ұстаз мәртебесін көтеретін ерекше тұлғаны анықтау.

Міндеттері:

Мұғалімдерді шығармашылық ізденіске, креативті, өздігінен белсенді жұмыс істеуге ынталандыру.

Нәтижеге, ынтымақтастыққа бағытталған оқыту, тәрбие беру мен дамытудың инновациялық технологияларын және белсенді әдістерін іздестіру.

Үздік педагогикалық іс-тәжірибені насихаттау мен тарату.

«Бақытты мекен құндылықтары» жобасы

Мақсаты:«Қазақтану» жобасы – өзге ұлттарға қазақ елінің тарихын, мінезін, тілін танытады. Бір сөзбен айтқанда, елді біріктіретін ұлттық бірегей.

Міндеті:Ұлттың қорғаны – тіліміз, салт-дәстүріміз, ұлттық бірегейлігімізді көрсететін рухани жан-дүниеміз. Батырларымыз кезінде қазақ халқын сыртқы жаулардан аянбастан «ақ найзаның ұшымен, ақ семсердің күшімен» ерекше жанкештілікпен қалай қорғаса, тіліміз, салт-дәстүріміз, ұлттық болмысымызды қазіргі ұрпақ соншалықты жанкештілікпен сыртқы факторлардан қорғай білуі тиіс.

«Эковолонтерлар қозғалысы» жобасы

Мақсаты: волонтерлердің нақты әлеуметтік міндеттерді шешуге, халықтың қорғалмаған топтарына көмек көрсетуге бағытталған.

Міндеттері:

- татулық пен келісімнің қазақстандық үлгісінің идеяларын тарату бойынша жұмыс жүргізу.
- волонтерлерінің әлеуметтік маңызды жобаларды ұйымдастыруға және өткізуге қатысуы;
- халықтың әлеуметтік осал топтарына көмек көрсету;
- қайырымдылық және медициналық институтын дамыту;

Қазақстан халқының табиғи тарихи мұрасын сақтау бойынша тарихи-экологиялық іс-шараларды ұйымдастыру.

«Тәуелсіздікке тарту» жобасы

Мақсаты: Еліміздің тәуелсіздік алу жолындағы ата-бабаларымыздың ерлігін паш ету, туған өлкемізге деген сүйіспеншілігін, сезімдерін ояту.

Міндеттері:

Қазақстан Республикасы туралы, оның Тәуелсіздігі туралы мәлімет беру.

Тәуелсіздікке қалай жеткенін баяндау, көрсету.

Өз елін сүюге, қастерлеуге, осы елдің ұланы екенін мақтан етуге баулу, өз ана тілін сүюге үйрету.

«Бақыттың кілті отбасында» жобасы

Мақсаты -Отбасы – бұл адамның тұмары, қорғаны және ол өзін бақытты сезінетін орын. Ата-ана мен оқушы арасындағы қарым қатынасты нығайта отырып, бала мерейін өсіру, сенімді дамыту.

«Болашаққа нық қадам» жобасы

Мақсаты:

Болашақ мамандығын таңдауға бағыт – бағдар беру, кәсіби тұрғыдан дамуға деген құштарлықты арттыру

Міндеттері:

- Кәсіби бағдар алудың тиімді жолдарын ұйымдастыру ;
- Кәсіби қызметтің мазмұнын түсінуге үйрету;
- Мамандық таңдауда жеке қасиеттерін басшылыққа алудың жолдарын түсіндіру;

Жоба бағыттары:

Кәсіби диагностика;

Кәсіби кеңес беру;

Әлеуметтік – кәсіби адаптация;

Қызығушылықтары мен бейімділіктерін дамыту;

Кәсіби тәрбиелеу;

Кәсіби ағарту.

«Салауатты мектеп» жобасы

Мақсаты: «Дені саудың – тәні сау» деп көне рим ойшылы Ювенал айтпақшы, әр адам өз денсаулығының кепілі. Әу бастан өскелең ұрпаққа салауатты өмір салтының қағидаларын құлаққа сіңіре берсе, оған қоғам мен ата-аналардың ақыл-кеңестері, берер үлгілері үлкен сабақ болары анық. Қай қоғамда болсын дені сау, алға қойылған мақсат-міндеттерді орындай алатын, қажет болған жағдайда өз елін дұшпаннан қорғай алатын жан-жақты дамыған, көзі ашық, көкірегі ояу азамат қажет.

Бүгінгі күнге дейін бізде өскелең ұрпаққа салауатты өмір салтын қалыптастыру процесі дене тәрбиесімен теңестірілді.

«Ақпаратқа ақиқат» жобасы

Мақсаты: Оқушыларды кәсіпкерлікке, қазіргі заман талабына сай басқару, білу, ұйымдастыру, іске асыру жұмыстарына бейімдеу басшылыққа негіз болады.

КӨЗІ, АҚПАРАТ-АҚПАРАТ ҚАБЫЛДАУШЫ

ҚОРЫТЫНДЫ

Бүгінде шағын комплекті мектеи тек білім ошағы емес, руханият ошағы да болып отыр.

Сондықтан да әлеуметтік мәселенің шешілуі мемлекет тарапынан қолдау тауып отыр. Бүгінгі заманның сұранысын болашақтың талаптарымен ұштастыра отырып, ауыл жағдайында жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шындауға бағытталған.

Білім берудің құндылықтары мен күтілетін нәтижелерін терең зерделей білуі тиіс. Қандай әрекеттер мен жобаларды іске асыруға болатынын, өзгерістерді жоспарлау және орындау барысында ол өзгерістер немен өлшенетінің білуі қажет.

Біз бүгінгі күніміз бен ғылым үлесінде екенің білеміз. Тек ғылыми тұрғыдан жаңалыққа ұмтылған қоғамдар табысты болары сөзсіз!

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңы – Астана: 27.07.2007.01.07.2012 өзгерістері мен толықтырылуы

2. «2023 – 2024 оқу жылында Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарындағы оқу – тәрбие процесінің ерекшеліктері туралы» әдістемелік нұсқаухат.
3. Садвакасова З.М. Менеджмент в образовании – Алматы 2006
4.Тәуірбекова С.Ж. Білім беруді жетілдіру жағдайында педагогикалық кадрлардың кәсіби дамуын басқару , әдістемелік құрал Алматы 2008 .
5. Поташкин М.М. Качество образования: проблемы и технология управления М 2002
6. Тәуірбекова С.Ж. Үздіксіз білім беру жағдайында жалпы орта білім беруді ұйымдастыру , әдістемелік құрал Алматы 2008
7. Лизинский В.М. мектептегі әдістемелік жұмыс - М 2008
8. Мажикеев Т.М. Тәуірбекова С.Ж. Инновоционные процессы в методической работе и управление школей – Алматы 2002.

«БІЛІМ БЕРУДІҢ ДЕРБЕС МАРШРУТЫ»

Сатмаханова Лаззат Ораковнаның
Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы
Сарысу ауданының білім бөлімінің «Жарылқасын Отарбаев атындағы орта мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің директордың оқу – тәрбие ісі жөніндегі орынбасары
Satmahanova 69@vail.ru

Андатпа: Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды, адамның өмірі мен денсаулығын, жеке тұлғаның еркін дамуының басымдықтарын, патриотизмді, еңбекқорлықты, адам құқықтары мен бостандықтарын құрметтеуге тәрбиелеуді көздейді. Бұл тәсіл білім беру процесінің тәрбиелік әлеуетін арттыруға, оқыту мен тәрбиелеуді интеграциялауға, білім беру әдістемесін, мазмұны мен құрылымын жаңартуға бағытталған.
Аннотация: Воспитание общечеловеческих и национальных ценностей, жизни и здоровья человека, приоритетов свободного развития личности, патриотизма, трудолюбия, уважения прав и свобод человека. Данный подход направлен на повышение воспитательного потенциала образовательного процесса, интеграцию обучения и воспитания, обновление методологии, содержания и структуры образования.
Abstract: Education of universal and national values, human life and health, priorities of free personal development, patriotism, hard work, respect for human rights and freedoms. This approach is aimed at increasing the educational potential of the educational process, integrating learning and education, updating the methodology, content and structure of education.

Білім алушылардың бойында жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды қалыптастыру .

Қазіргі таңдағы білім беруді дамытудың басым бағыттарының бірі тұлғаға бағытталған педагогикалық іс-әрекет. Осы іс-әрекетке баса назар аударудың өзіндік себептері бар.

Олар!

Еліміздің, қоғамның динамикалық дамуы бүгінгі өзгермелі заманға лайық өмір сүре алатын тұлғаны қалыптастыруды талап етуде.

Бүгінгі мектеп оқушыларының іс-әрекетке бейімдігі, еркіндігі, тәуелсіз болуы педагогтарға оқушылармен қарым-қатынаста, жаңа әдістер мен тәсілдерді қолдануды қажет етеді.

Бүгінгі мектептегі балалар мен үлкендер арасындағы қарым-қатынастың адамгершілік, демократиялық жағынан басым болу қажеттіліктерінің туындауы, қазіргі білім беру жүйесінің парадигмасының өзгеруінен болуда.

Тұлғаға бағытталған көзқарас: үш компоненттен тұрады: негізігі түсініктер, ережелері мен бас жағдайы, педагогикалық іс-әрекеттің технологиясы.

Тұлғаға бағытталған біздің мектептің мақсаты:

Әр педагогтың, оқушының дара тұлға ретінде қалыптасуына ерекше педагогикалық, психологиялық жағдай туғызу.

Әр адамның қанаты бар, бірақ тек алға талпынушылар ғана қалықтай алады екен. Әр бала бұл дүниеге белгілі себеппен келген: Ол туылу керек болғандықтан туылды, ол адамдардың шақыруы бойынша келді. Оның біз білмейтін өзіндік өмірлік миссиясы бар. Сол үшін де оған рухтың ең үлкен энергиясы берілген. Оны орындауға көмектесу – біздің парызымыз.

Еліміздің дамуымен өркениетке қол жеткізуінің жалғыз жолы – ұлт болашағын, ұлттық тәрбие және жаңашыл білім нәрімен сусындату болып табылады. Біз көбіне білім туралы айтамыз, ал тәрбие қалыс қалып барады. Сапалы білім алса деген ұмтылыс қазір ерекше көрініс табуда, әлеуметтік, белсендік , жаңа кәсіпкерді меңгертуге тырысу айқын байқалады. Сонымен қатар тәрбие жүйесінде жағадан алған жаһандану үдерісімен шиеленісіп отырған бір проблемалар бар. Жастар мен оқушылардың батыстың бұқаралық – мәдени делінетін құндылық смағына еліктеуі сескентеді. Жастар ортасында радикальдық идеялар мен көзқарастардың енуі , әлеуметтік жетімдік, суицид, секталарға қатысу т.б қоғамды қатты алаңдатып отырғаны анық. Мұндай кемшіліктердің негізгі себептерінің бірі – оқыту процесінің тәрбие жұмысынан басым болуы деп білемін. Мен бұған білім мазмұнының тәрбиелік әлеуетінің әлі де болса жеткіліксіздігінің қосар едім. Дұрыс ұйымдастырылған оқу процесінің өзі де оң тәрбие.

Отбасы тәрбие институты ретінде ролі төмендеп кеткендігі. Қоғамда жантүргішігерлік оқиғалар кездесіп қалып жатады. Өз баласының өмірін қию, не оны біреуге сату, оқушылардың бір – біріне жасаған қаныпезерлік қылмыстары туралы айтпай кетуге тағы болмайды. Отбасында көп жағдайда рухани адамгершілік және ұлттық құндылықтар екінші орынға ысырылып қалуда. Бізге бала тәрбиесіне ата – ананың жауапкершілігін күшейту керек деп ойлаймын. Отбасы мен байланысын да нығайта түсу қажет. Сондықтан да баланың бойына өзіне деген сенімді ұялату үшін ол әр ісіне , сөзіне жауап беретін, көргенді , тәрбиелі ата- ананы көріп өсуі тиіс.

Адамды тәрбиелеу және дамыту үшін оны барлық жағынан білу керек. Қазіргі таңда адам баласының психологиясы өзгеріске ұшырады. Мейірбандық, қамқорлық, аяушылық, адамгершілік қасиеттері жоғалып бара жатқан сияқты. Үлкенге құрмет, кішіге ізет, бір-бірін сыйлау, жоғарғы сынып оқушыларымыз кішіге қамқорлық жоқтын қасы.

Ұлы ғұлама, адамзаттың екінші ұстазы Әбу Насыр Әль-Фараби «Адамға ең бірінші, білім емес, тәрбие берілуі керек дегені, ол шындық.

Ауыл баласының бойында жалпыадамзаттың құндылықтардың қалыптасып, дамып, инабатты, кешіпейіл жеке тұлға болып өсуі үшін ауыл мектебі киелі орта болып табылады.

Ауыл мектебі мен қала мектебінде оқыған оқушылардың өмірінен аңғарғанымыздай, олардың арасындағы айырмашылықтарға тоқталатын болсақ: Оларды білім деңгейіне қарай ажыратамыз. Ал оның тәлім -тәрбиесіне аса мән бермейміз. Олардың бойындағы тектілік, ізеттілік, имандылық баршылық, ал дарындылықты аңғармаймыз. Сөйтіп, ауыл мектебін бітірген текті баладан білікті маман шығара алмау себебін сырттан іздейміз.

Оның алған білім негіздерінің деңгейі, қала мектебіндегі ақпарат – жаңалықтардың көлемімен салыстырып, нәтижесінде, ауыл мектебі түлегінің білімі төмендегідей жансақ пікір орын алып келеді. Әр адамның бойында ар, ұят, намыс, әділдіктен берілсе, бұл

одақта күші асар ешнәрсе болмайды, егер бұл төртеуі ынсап, әділет, мейірім, яғни ұжданмен біріксе, мұндай адам имандылық нұрын шашқан, алып сәулеге айналады – дейді халық даналары. Ерекше имандылықтың негізі де ауыл мектебінде қаланады. Сондықтан, ауыл мектебінің беретін біліміне күмән келтіруден гөрі, керсінше оның іс-тәжірибесіне тереңірек үңіліп, мән беру қажет.

Мектептегі жеке тұлға Зада Алинұрға жасалған «Даму бағдарламасының», «Жеңіс баспалдағы» білім берудің дербес маршрут, жобасына тоқталатын болсам 7 қадамнан тұрады.

1. Оқу – шеберлікке апаратын жол.
2. Мейірімділігі әлемді құтқарады.
3. Жаны саудың – тәні сау.
4. Отан оттан да ыстық.
5. Іске уақыт-ермекке сағат.
6. Бақыттың кілті отбасында .
7. Сыпайылылыққа барлық есіктер ашық.

«Жеңіс баспалдағы» даму бағдарламасының мақсаты: Рухани дамыған, шығармашыл, саналы, дені сау, өз өмірінің ұстанымы бар тұлғаны қалыптастыруға жағдай жасау болып табылады.

Мектептегі жеке тұлға «Мен білемін» «Мен жасаймын» «Мен жасай аламын» баспалдағы арқылы «Мектеп бітіруші» «Азамат» баспалдағына жеткізу жолдары. Тұлғаны жетілдірудің, ең жоғарғы қажеттілік өзін-өзі жүзеге асыру, өзін-өзі дамыту, адамның өмір

жолында болу қажеттілігі өзін жүзеге асыру, реттеу, анықтау, тәрбиелеу, бекіту, оқыту, тану бойынша жүргізіледі.

Бағдарламаның іске асыру технологиясы 2 кезеңнен тұрады.

1. Диагностикалық кезең ;
2. Түзету, дамыту.

Бірінші қадамға тоқталатын болсам «Оқу- шеберлікке апаратын жол» мақсаты : Қазіргі әлемдегі тіршілікк әрекетінің шарты ретінде өмірдегі білімнің

жетекші рөлін түсінуі.

Жеке тұлғаның таңдауында көшбасшыларға жағдай жасау. Жеке және топтық жұмыстарды жасауда көмек беру. Берілген тапсырманың оқуға қонымды шектерде болуын қамтамасыз ету.

Екінші қадам : Мейірімділік – әлемді құтқарады қадамының міндеті – қоршаған ортаға моральдік қатынасты қалыптастыру адам өмірінің құндылықтарын түсіну. Күтілетін нәтиже мейірімді адам болу қажеттілігін түсіру. Қоршаған ортаны жақсарту үшін – ізгілікті, мейірімді болу. Құрмет сезімін арттыру. Жауапкершілікті қалыптастыру.

Үшінші қадам: Жаны саудың – тәні сау қадамы : Салауатты өмір салтын қалыптастырудағы қажеттілік. Дене шынықтыру мәдениеттің бір жиегі болғандықтан, адамның жұмыстағы, оқудағы тұрмыс тіршіліктегі мінез-құлықты анықтайды.

- Ұлт денсаулығын сақтау бойынша алдыңғы ұрпақтың тәжірибесімен, дәстүрімен таныстыру, өз денсаулығын сақтау және жетілдіру мәртебесін қалыптастыру.

Төртінші қадам: «Отан оттан да ыстық қадамы: Тұлға құндылықтың мәдениеттің қалыптасуы, адамгершілік, өзін-өзі дамыту және өзін-өзі жетілдіру

проблемаларына байланысты құқықтық білім беру мәселелерін шешуге үйрету. Өз елінің алдында адамзаттың борышын түсінуге үйрету.

Бесінші қадам: «Іске уақыт – ермекке сағат» қадамы:. Тұлғаның бос уақытты өзін-өзі дамыту құралы ретінде түсінуі. Сабақтан тыс уақытта жеке тұлғаны дамыту үшін жағдай жасау.

Алтыншы қадам: «Бақыттың кілті отбасында» қадамы: күтілетін нәтижесі. Балалардың ата-аналарды адами борышын орындау, қамқорлығы мен шексіз махаббаты адамның парызын өткеру болып табылады.

Жетінші қадам: «Сыпайылылыққа барлық есіктер ашылады. Күтілетін нәтиже «Төзімділік пен зұлымдықтарғы төзбейтін болу».

«Жеңіс баспалдағы» даму бағдарламасынан күтілетін нәтиже.

- Өз дамуындағы жеке жауапкершілікті дамыту.
- Білім деңгейін көтеру.
- Физикалық даму өмірлік өзін-өзі басқару.
- Қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.
- Тұлғаның өзін-өзі тануы және өзін-өзі жүзеге асыруы.

- Барлық мектепішілік, аудандық, облыстық, республикалық сайыстарға қатысуы.
- Достарымен, жақындарымен, айналасындағыларымен достық қарым-қатынаста болу.
- Пәндік олимпиадаларға жүлдегер болу, ғылыми-практикалық конференциялардың жеңімпазы, жыл оқушысы болу.

«Ұрпақтан – ұрпаққа» жалғасатын жеке тұлға, өз мақсаттарына жетеді; нені қалайтынын біледі, қалаған нәрсеге қол жеткізеді.Жеңіс мектебінің қалыптасқан шәкірті мақсатқа ұмтылушы, сауатты, белсенді, бойында мәдениеті қалыптасқан, құндылықтарды бойына сіңірген, достыққа берік жолдастарын қорғай білетін, қолдау демеу көрсететін;

- Бірін - бірі тыңдай білетін , сөзінде тұра алатын, ешкім туралы жаман айтпайтын;
- Командалық рух қалыптасқан , жоғары сынып оқушылары һзінен кіші оқушыларды қамқорлыққа алатын;

Талапты өзіне емес, өзіне қоя алатын , нақты қол жетімді мақсаттар қоя алатын табысты түлек болып шығады.

Мектепті аяқтағанда, бағдарлама бойынша өмір сүру мен адам болуды , нағыз тұлға болуды үйреніп, игеріп шығатын нағыз тұлға қалыптасады.

Табысты мектеп болу үшін , біздің шәкірттеріміз табысты болу үшін бізде өзгеруіміз қажет деп ойлаймын.

ӘДЕБИЕТТЕР

1.Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңы – Астана: 27.07.2007.01.07.2012 өзгерістері мен толықтырылуы
2. «2023 – 2024 оқу жылында Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарындағы оқу – тәрбие процесінің ерекшеліктері туралы» әдістемелік нұсқаухат.
3. Тәуірбекова С.Ж. Білім беруді дамыту жағдайында шағын жинақты мектептің жұмыс мазмұны және болашағы, – әдістемелік құрал: Алматы : 2009
3.Конаржевский Ю.А. Менеджмент и внутришкольное управление, - М. Педагогический поиск. 2000
4. Жадрина М.Ж. Нәтижеге бағытталған білім беру мектепте білім берудің жаңа үлгісі ретінде - «Открытая школа» №12 Алматы 2003
5. Тәуірбекова С.Ж. Нәтижеге бағытталған білім беру жағдайында шағын жинақты мектептің жұмыс мазмұны және оны басқару, әдістемелік құрал Алматы 2010.

СУЩНОСТЬ И КЛАССИФИКАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕЧЕВОМ РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Садыкова Майшат Госмановна
методист КГУ «Инновационный центр развития образования»
Павлодарской области

Аннотация: в статье идет речь о путях повышения качества речи детей дошкольног возраста, посредством использования инновационных технологий, а именно: мнемотехники, моделирования, сказкотерапии, синквейна, приводятся достоинства и недостатки рассматриваемых технологий. Показано, что обучение с помощью инновационных технологий обеспечивает и ускоряет процесс развития речи каждого ребенка, а значит, способствует улучшению качества образования. В представленной публикации поднят вопрос о сущности и классификации инновационных технологий образования.
Ключевые слова: инновационные технологии, речевое развитие, дошкольный возраст.

Сегодня перед педагогами дошкольных образовательных организации встает главная проблема: формирование речевых умений ребят. Воспитатели должны сформировать условия, в которых дети смогут свободно овладеть разговорной речью, поэтому необходим поиск эффективных методов и приемов обучения, дающих возможность любому ребенку проявить себя в речевой активности. С каждым днем актуальным становится введение в обучение детей дошкольного возраста инновационных технологий, способствующих развитию речи, формированию мышления, улучшению гибкости памяти, фантазии, воображения.

Инновация – означает нововведение, новшество.

Инновационные технологии – это новые способы, методы, приемы взаимодействия педагогов и воспитанников, обеспечивающие эффективное достижение результата педагогической деятельности.

Так мы понимаем под этим внедрение педагогами следующих инновационных технологий: мнемотехнику, моделирование, сказкотерапию, синквейн.

Сперва необходимо рассмотреть такую технологию как мнемотехника. Значение слов «мнемотехника» и «мнемоника» обозначают одно и то же – техника запоминания.

Считается, что это слово придумал Пифагор Самосский (6 век до н.э.). Данную методику применял Цицерон, для запоминания своей речи. Он выстраивал определенный путь по комнатам, связывая с предметами или местами различные изречения. Это помогало вспомнить их при выступлении перед публикой, пройдя этот путь уже в своей голове, собирая «разложенные» по местам факты и слова.

Мнемотехника – является системой разных приемов, дающих возможность легче запоминать и увеличивать объем памяти через создание дополнительных ассоциаций. Подобные приемы имеют особое значение для детей, потому что наглядный материал усваивается намного лучше вербального.

Особенности технологии заключаются в использовании не изображенного предмета, а знаков с целью опосредованного запоминания. Это существенно упрощает детям отбор и усвоение слов. Знаки максимально приближены к речевому материалу, к примеру, с целью обозначения диких животных используют елку, домашних животных обозначают домом.

Мнемоника всегда создается на основе работы от простого к сложному. Нужно приступать к работе, начиная с простых мнемоквадратов, затем переходя к мнемодорожкам, и далее – к мнемотаблицам, потому что у детей в памяти закрепляются отдельные образы: кошечка – пушистая, клубничка – сладкая. Потом – затруднять либо замещать другой заставкой – показать персонажа в графическом варианте. Информация, которую запоминают, применяя мнемомику, похожа на расположение папок в компьютере. Однако вместимость каждой «папки» не так уж и велика.

Следующая технология приобрела большое использование в обучения детей знаково-символической деятельности (моделирования). Данный способ может помочь воспитателям четко отметить простые взаимосвязи и взаимоотношения с объектами действительности.

Модели очень результативны при разучивании произведения в стихотворной форме. Содержание состоит в следующем: главное слово либо сочетание слов в любой строке стихотворения «кодируется» в похожей картинке, поэтому, все стихотворение состоит полностью из иллюстраций. Далее дошкольники то, что запомнили, смотря на иллюстрации, воссоздают полностью. На первом этапе предлагается готовый план-схема, затем в ходе изучения они создают собственную схему. Кодирование можно производить от простого вида к сложному. В исследовании С.Н. Карповой и И.Н. Колобовой написано о том, что дети дошкольного возраста не всегда могут осознанно отделять языковые элементы: особенно слова, которые не имеют предметное содержание (предлоги и др.), тяжелее морфемы.

Развивая речь детей, применяются предметно - схематические модели. Формируя у детей дошкольного возраста представления о словах и предложениях, показывают графические схемы предложений. Воспитатель рассказывает им о том, что, предложение можно написать в виде схемы. Черточки в предложениях – слова. Дети дошкольного возраста предлагают составить предложение – «Пришла морозная зимушка. Задувает ледяная метель».

Графические схемы могут помочь дошкольникам наиболее точно почувствовать пределы слов и их раздельное написание в предложениях. В данной работе допускается применение различных иллюстраций и объектов.

Далее считается наиболее эффективным методом при работе с детьми, которые имеют речевые нарушения – сказка, оказывающая коррекционное воздействие.

Сказка является средством погружения ребенка в атмосферу той жизни и истории, которую проживает герой. Это «ключ» к ребенку и приобретению им новых знаний, накапливаемому им опыту. Для того чтобы развить речь дошкольников воспитателем применяется методика сказкотерапии. Сказкотерапия проводится единожды в неделю. В младшей и средней группе сказкотерапия длится 15 – 20 минут. В старшей и подготовительной группе 25 – 30 минут. Проводя, сказкотерапию в младшей и средней

группе применяют прием словесно-режиссерской игры, психогимнастики, словесного комментирования, совместной словесной импровизации – учат продолжению предложений педагога. В старшей группе применяют подобные методы, но с усложнением, занятно выполняют дети пантомимические этюды, упражнения на ритмизацию и др.

Сказки влияют не только на эмоциональное состояние детей, но и на их речевую активность. При использовании на занятиях сказкотерапии активизируется словарь детей. Ее применяют при нарушениях речи, а также работая над связной речью. В сказке заключаются речевые и коммуникативные функции: лексико-образная, потому что формируется языковая культура дошкольника; активизируется и развивается внутренняя слуховая память; слушая либо читая сказки, происходит преобразование вербально-знаковой формы сказок; развиваются коммуникативная и экспрессивная функции языка.

Все разновидности сказок можно преподнести в разном виде: анализе, рассказывании, сочинении, постановках и рисовании. Но необходимо помнить о том, что это делается с целью создания интереса и положительной мотивации ребят. Жизненные ценности, вот что является ядром сказкотерапии. Поэтому, становится возможным сделать вывод о том, что влияние сказкотерапии уникально в коррекционных целях, потому что другая деятельность не сможет оказать комплексное воздействие на речь дошкольника.

Если вы впервые услышите о следующей технологии, которая называется «синквейн», может показаться, что это название какого-то экзотического блюда или растения. Однако это всего лишь стихотворение, которое считается эффективным методом развития речи детей. В начале 20 века данный вид стихотворения разработала поэтесса американского происхождения – Аделаида Крэпси, опираясь на знакомые всем японские хайку и танка.

Легкость синквейна позволяет быстро его составить, однако это может не сразу получиться. Для того чтобы он получился правильным, необходимо обратить внимание на его структуру построения. Синквейн строится из пяти строк. По своей форме он похож на елку: одно слово, два слова, три слова, четыре слова, одно слово.

У некоторых детей могут возникнуть трудности в написании синквейна. Устранить эту проблему можно, разделив детей по парам. Назвав тему синквейна, им дается шесть-восемь минут на его написание. Далее оба партнера поворачиваются друг к другу и из своих частей составляют один синквейн. Это предоставит им возможность проанализировать, написанное и прийти к общему решению задачи, которая перед ними стоит. В результате вся группа может прослушать синквейны каждой пары. Для лучшего понимания детьми того, что от них требуется лучше привести пример нескольких готовых синквейнов.

При составлении синквейна обогащается и расширяется словарь дошкольников. Их знакомят с таким понятием, как «слово, которое обозначает предмет» либо «слово, которое обозначает действие». Таким образом, закладывается «фундамент» для дальнейшей работы над предложением. Далее усваивают понятия «живой и неживой» предмет. Дети свои работы могут оформить графически либо в виде сочинений.

Синквейн помогает успешно корректировать всю речевую систему: активизируется и обогащается речевая лексика, усваиваются навыки образования слов, развивается умение описания предметов и составления синквейна по картине, использования в речи различных по составу предложений.

Из выше сказанного, следует вывод о том, что инновационные технологии являются ключевым средством развития образования в целом и дошкольной организации в частности. Тем более, решая задачи формирования речевой активности детей, которая основана на знаниях, невозможно без перехода образовательной системы на путь инноваций. Инновации затронули все компоненты образовательной деятельности целиком и полностью.

ЛИТЕРАТУРА

1. Григорьева А.А. Качество дошкольного образования: интеграция науки и практики / А.А. Григорьева, Л.В. Николаева, Т.И. Никифорова, Л.С. Ядрихинская. Якутск: МЦНИП, 2013.
2. Карпова С.Н. Особенности ориентировки на слово у детей / С.Н. Карпова, И.Н. Колобова. М., 1978. 281 с.
3. Козаренко В.А. Учебник мнемотехники // Система запоминания «Джордано» [Электронный ресурс], 2007. Режим доступа: http://mnemonikon.ru (дата обращения: 10.03.2017).
4. Студопедия. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://studopedia.ru/ (дата обращения 10.03.2017).

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ
ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ КАЗАХСКОМУ ЯЗЫКУ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ
EFFECTIVE WAYS OF TEACHING THE KAZAKH LANGUAGE IN PRESCHOOL EDUCATION

Жармагамбетова Лаура Уахитовна
«Павлодар қаласының №27 сәбилер бақшасы – Дамыту орталығы» КМҚК
қазақ тілі мұғалімі, uahitovnalaura@gmail.com

Аннотация: Бұл мақалада балалардың тіл үйрену қазақ тілінде сөйлеуін дамытудың өзекті мәселесі зерттеледі. Осы жұмысты нәтижелі жүргізу мәселелерінің бірі баланың тілге деген қызығушылығын, ықылас, ынтасын ояту және осы қызығушылықты жоғалтпай қалай үйретуіміз керектігі ұсынылды.
Аннотация: В данной статье исследуется актуальная проблема изучение языка детей дошкольного возраста. Одной из проблем продуктивного ведения данной работы было предложено привить ребенку интерес к языку желание, мотивацию и как научить его, не теряя этого интереса.
Annotation: This article examines the actual problem of learning the language of preschool children. One of the problems of the productive conduct of this work was proposed to instill in the child an interest in language, desire, motivation and how to teach him without losing this interest.
Түйін сөздер: комуникативті дағдылар, төл дыбыстар, байланыстырып сөйлеу, жүйе, ойын.

Тәрбие басы - тіл, сондықтан балабақшада қазақ тілін үйрету оқу-тәрбие жүйесінің барлық саласын қамтиды. Қазақ даналығында «Тіл - ұлттың жан дүниесі, сезімінің, ойдың жанды көрінісі» деп тегін айтылмаған. Өзге ұлт өкілдері балаларына тіл үйретудің қиындығы мен қызығы да осы шақтан басталады. Сондай қиындықтарды қызыққа жендіріп, әр ұйымдастырылған іс-әрекетте баланың жаңа сөздерді меңгеріп, өз ойын айта білуіне және толық жауап беруіне ұмтылу қажет, жаңа сөздер мен сөз тіркестерін түсініп қолдана білуге дағдыландыра білу керек.

Еліміздің ертеңі бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздардың қолында» деп елбасымыз айтқандай еліміз өркениетті елдер қатарынан орын алып, ұрпағымыз қоғам қажеттілігіне сай болып жатса, бұл - ұстаздар еңбегінің жемісі. Олай дейтініміз ақынды да, батырды да, алыпты да, дананы да, тіпті баланы да ұстаздар тәрбиелейді.

Мектепке дейінгі ұйымдарда өзге ұлт балалары қазақ тілін өздерінің белсенді іс-әрекеттері кезеңдерінде игере отырулары тиімді бір жол болып табылады. Ол үшін оқу-тәрбие процессін жүргізіп отырған педагог ең алдымен өзі жиі өмірде кездесетін сөздерді меңгере отыра қарапайым болсын сөздерді сауатты құрастыра білу деңгейлігінде болу керек. Тілді үйрету өте қиын да көп жақты педагогикалық-психологиялық үрдіс. Осы жұмысты нәтижелі жүргізу мәселелерінің бірі баланың тілге деген қызығушылығын, ықылас, ынтасын ояту және осы қызығушылықты жоғалтпай қалай үйретуіміз керектігі.

Тәжірибеде көрінгендей жұмыс барысында ең қиынға түсетіні ол ауызша сөз байланысын құрастыру. Оның ішінде келесі міндеттерді жүзеге асыру өте күрделі:

1. Қазақ тілді үйренуге, түсінуге және оны ықыласпен тындауға деген ынтасын, қызығушылықтарын арттыру.
2. Қазақ тіліне тән дыбыстардың дұрыс айтылуымен сөйлеу мәдениетін дамыту.
3. Қарапайым диалогты жүргізуге жеткілікті, қажетті ең аз мөлшердегі лексикалық, граматикалық база жасау.

Мектеп жасына дейінгі балалардың жеке және жас ерекшеліктерін ескере отырып, балалардың денсаулығын сақтау мен нығайтуды қамтамасыз ететін қолайлы педагогикалық жағдайларын жасап, ойын қызметінен оқу қызметіне біртіндеп өтуге дайындықты көздеп отыр.

Жаңа бағдарламаға сай мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде оқу жүктемесіне өзгерістер енгізілді. Балалардың тілді үйренуге деген қызығушылығы және де заман талабына сай қоғамның сұранысы пайда болды.

Қазақтың ғұлама ғалымы Ж. Аймауытов айтқандай: «Сабақ беру – жай ғана шеберлік емес, ол жаңадан жаңаны табатын өнер» дегендей, бүгінгі оқыту жүйесінде әр түрлі инновациялық технологияларды пайдалану тәжірибеге еніп, нәтижелер беруде. Оқытудың тиімді жолдары оқытудың әр түрлі әдістері арқылы анықталады. «Инновация дегеніміз – жаңа мазмұнды ұйымдастыру, яғни жаңалық енгізу, әдіс-тәсілі мен технологиясын қамтитын құбылыс деп түсінеміз» делінген.

«Білім алу – батылдық, оны толықтыру – даналық, ал шебер қолдана білу –өнер» деген халқымыздың қанатты сөзі.

Технология мен әдіс-тәсілдің ара-жігін ажырату да қарапайым мұғалім үшін кейде қиын болып жатады. Қазіргі оқытудың басты талабы – білім берудің сапасын арттыра отырып ойын түрлері мен оқыту әдістерін танымдылық, білімділік деңгейге жеткізу.

Білім беру саласындағы қазақ тілінің функцияларын кеңейту және оны қолдану мәдениетін арттыру көзделген және мемлекеттік тілді дамытудың басымдығына негізделген, тілдік қажеттіліктерін толыққанды қанағаттандыруға бағытталған. Бүгінгі күннің басты талабы мектепке дейінгі ұйымдарды жаңа бағдарламалармен, технологиялармен қамтамасыз ету арқылы білім сапасын арттыру. Тілді оқыту әдістемелерін мектепке дейінгі ұйымдардың қазақ тілі мұғалімдеріне бейімдеп, әдістемелік қолдау көрсету. Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін оқыту бойынша оқу-әдістемелік құралдар әзірлеу. Жаңа технологияларды қолдана отырып тілдерді оқыту бойынша халықаралық тәжірибені зерделеу. Сонымен мектеп пен балабақша арасында сабақтастық болу.

Тілді меңгерту − балалардың сөз мағынасын қабылдауына, пайымдауына, танымдық ерекшеліктерін ескеруге, олардың түрлі өмірлік жағдаяттарда өз ойын, пікірін еркін жеткізуіне үлкен көмек береді.

Мектеп жасына дейінгі балаларға тілді үйретудегі ұйымдастырылған іс-әрекетте барлық жұмыс түрлерінің жан-жақты орындалуы, ұйымдастырылуы педагогтың біліктілігі мен әдістемелік шеберлігіне байланысты. Уақыт талабына сай, білім беруді одан әрі жетілдіру мәселесі толассыз дамыған тұста мемлекеттік тілді меңгертуде балалардың коммуникативтік, танымдық және басқа да белсенділіктерін арттыру жолдарын басты назарда ұстау өте маңызды. Сонымен қатар, мектепке дейінгі ұйым педагогтары баланың ой-өрісін дамыту мақсатында көру қабілеті арқылы әсер ететін түрлі көрнекіліктерге, яғни

қуыршақ театры, балаға арналған қызықты бейне-көрініс, суреттер, табиғат аясындағы жан-жануар, құс, өсімдік әлеміне саяхат арқылы назарларын аударта отырып, осы жұмыстарды тілді үйрету әрекетімен шебер ұштастыра білуі қажет.

Ғалымдардың зерттеулері бойынша мектепке жасына дейінгі балалардың тілін дамыту тек қарапайым ситуациялық түрде ғана көрінеді. Бала мақсатсыз түрде ойындағы жалғыз бір көріністі бір ғана сөзбен сипаттайды. Басқа да ой елегінен өткізіп, толық, мәнді айту оның ойына келмейді, тек сұраққа нақты бір сөзбен жауап беруге тырысады. Сол себептен балада өзіне деген сенімсіздік пайда болады. Балаға мемлекеттік тілді меңгерту мектепке дейінгі берілер білімнің маңыздысы болып табылады. Ол қазіргі мектепке дейінгі білім беру ісінде бала тәрбиесінің негізгі ірге тасы ретінде бағаланады. Мектепке дейінгі баланың тілді меңгеру үдерісі үлкендер және балалар мен қарым-қатынас жасауы мен және қоршаған ортаны тануда, өзінің ойы мен сезімдерін толыққанды айта білу мүмкіндігімен тығыз байланысты.

Мемлекеттік тілде сөйлеу мәнеріне қатысты проблемаларды оңтайлы шешу мектепке дейінгі жастағы өзекті тақырыптардың бірі болып табылады. Бүгінгі күні балалардың сөйлеу мәнерін дамытуды реттеуге болатын көптеген әдістемелер қолданылып жүр. Балабақшада балаға білім берудің жетістіктері ретінде ең маңызды және ең алғашқы жағдай ол – баланың байланыстырып сөйлеу тілін дамыту. Бала байланыстырып сөйлеуді жақсы меңгерсе ғана кез келген сұраққа толық, мәнді жауап бере алады. Сол себепті балалардың сөздік қорын байыту.

Мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту барысында балалардың тұрақсыздық көңілдерін ескере отырып, қызмет түрлерін жиі ауыстырған жөн.

Педагогикалық технологиялардың негізгі мақсаттары Бір технологияның өзі педагогтің шеберлігіне орай әртүрлі жүзеге асырылуы мүмкін. Қазіргі кезде әдебиеттерден қазіргі заманғы білім берудің даму бағыты мен технологияларын қамтитын елуден астам педагогикалық технология қолданылып жүргендігі мәлім. Сондықтан білім беру жүйесінде қолданылатын педагогикалық технологиялардың негізгі мақсаттарын білу қажет. Мектепке дейінгі ұйымдарда қолданылатын басты технологиялар олар:

Ойын арқылы оқыту - дидактикалық; - тәрбиелік; - дамытушылық; - әлеуметтендірушілік.

Проблемалық оқыту - білім, білік, дағдыға ие қылу; - өз бетімен әрекеттену әдістерін меңгеру; - танымдық және шығармашылық икемділікті дамыту.

Тірек сызбалар арқылы оқыту - білім, білік, коммуникативті дағдыны қалыптастыру; жеке мәліметтерге қарамастан барлық баланы оқыту;

Деңгейлік саралап оқыту - баланы оның қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне қарай оқыту; оқытуды балалардың әртүрлі топтарының ерекшелігіне сәйкес бейімдеу, ыңғайлау.

Бағдарламалап оқыту - ғылыми негізде түзілген бағдарлама негізінде оқытудың тиімділігін арттыру.

Дамыта оқыту - бала бойында еркіндік, мақсаткерлік, ар-намыс, мақтаныш сезім, дербестік, адамгершілік, еңбексүйгіштік, белсінділік, т.б. қасиеттерді дамыту. Дамыта оқытудың басты мақсаты: баланы оқыта отырып жалпы жан-жақты дамыту.

«Мұғалім әдісті көп білуге тырысу керек. Оларды өзіне сүйеніш, қолғабыс ретінде қолданған жөн» деп Ахмет Байтұрсынұлы атып кеткендей балабақшадағы тәрбиеленушілерге қазақ тілін үйрету үшін өз жұмысымда «Ботақандар керуені» атты бағдарлама әзірленді, ол жерде түрлі боталар арқылы балалардың зейінін аударып, олардың қоржынындағы тапсырмаларды орындауға шақырамын.

Балаларға материалды меңгертуде жеңілдік жасау үшін карталар блоксызба түрінде берілген. Әрбір тақырыптар мен тапсырмаларды педагог меңгеруге оңай болу үшін ботақандар әр түрлі түспен көрсетілген. Ұйымдастырылған іс-әрекет барысында түрлі тапсырмалар қолдануға болады. Осыған байланысты әрбір түс нақты бір тақырыпшаларға сәйкес келеді.

1-бота.

Бірінші ботаның қоржынында қазақ тіліне тән дыбыстарға арналған тапсырмалар жинағы берілген. Ол жерде сөздік минимумдағы сөздер сурет түрінде берілген, балалар суреттерді құрастыру, жинақтау топтастыру арқылы сөздерді есте сақтауға тырысады.

2-бота

Екінші ботаның қоржынында сөздік қорды бекітуге арналған тапсырмалар түрлі диактикалық ойындар арқылы берілген, білімді бекіту және ойын іс-әрекеттер бойынша стандартты және жағдаяттарда білімді қолдану үлгісін құрау, өз беттерінше қолдану.

3-бота

Білім білім ұқсас түзету.

Үшінші ботаның қоржынында байланыстырып сөйлеуге арналған әдіс-тәсілдер мен жаттығулардан мысал келтірілген. мен іс-әрекеттер тәсілдерін кешенді қолдану бойынша оқыту, мен іс-әрекеттер тәсілдері кешендерін өзектендіру, жаңа және жағдаяттарда өз беттерінше білімін қолдану, бақылау және

4-бота

Төртінші ботаның қоржыныда шығармашылық тапсырмалар жобалар берілген. Білім және іс-әрекеттер тәсілдерін жалпылау мен жүйелеу бойынша оқыту, оқу материалдарының мазмұнын талдау, оқу материалдарының негізгісін бөліп алу, жалпылау және жүйелеу, пәнаралық байланысты қалыптастыру.

5-бота

Бесінші ботаның қоржынында суретті мақал-мәтелдер жаттау, есте сақтау, өз беттерінше тапсырмаларды орындау, өзіндік бақылау, эксперимент жасау, талдау, бағалау, түзету, шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Оқыту тілі орыс тілінде жүргізілетін топтарда балаларға қазақ тілін үйрету тілдік сананың жаңа жүйесін қалыптастырудың күрделі процесі болып табылады. Неғұрлым балаға ерте қазақ тілін үйренуге, яғни қолайлы сәйлеу ортасын құруға, мемлекеттік тілді үйрену бойынша жұмысты жүйелі түрде ұйымдастыруға мүмкіндік берсе, нәтижелер соғұрлым табысты әрі тиімді болады.

Мектепке дейінгі ұйымдарда қазақ тілін оқыту бойынша әдістемелік ұсынымдар бойынша кез келген мұғалім сабақты қызықты, тартымды өткізе білуі тиіс. Уақыт талабы балалардан олардың белсенділігін, жеке дара жұмыс жасауға ынталануын, жеке көзқарастарының қалыптасуын, дамуын, оқу еңбегі нәтижесінің тиімді болуын талап етеді. Тірек сызбасын, тапсырмаларды оқу іс-әрекеттерінде кеңінен пайдалану - мұғалімнің жан-жақты дайындалуына, уақытты ұтымды өткізуіне әсері зор.

Бұл бағдарламаның негізгі мақсаты - балаларды қазақша сөйлете білуге үйрету болғандықтан, мұндағы негізгі жұмыс – балдырғандардың сөздік қорларын молайту. Сонымен қатар ойын іс-әрекеттері барысында жаңа әдіс – тәсілдерді қолдана отырып, балаларға қазақша сөздерді дұрыс айта білуге, қойылған сұрақтарға жауап беруге, естіген сөздерін бұзбай жеткізе білуге, әсіресе құрамында қазақ тіліне тән дыбыстары бар сөздер

мен сөз тіркестерін дұрыс айтуға, сөйлемді дұрыс құрауға, ауызекі тілде сөйлей білуге үйретеміз.

Қазіргі кезде қазақ тілін оқытуда инновациялық технология әдістерін қолдана отырып, сапалы білім беру, балалардың ойлау, есте сақтау, көру қабілеттерін жетілдіре отырып, танымдық күшін қалыптастыруға жағдай жасау, баланың жеке басының интелектісін, оқу әрекетін, өтетін тақырып мазмұнын аша білу – басты мақсат болып табылады.

Қазақ тілі пәнінен ұйымдастырылған оқу іс - әрекеттерінде жаңа технологиялардың элементтерін қолдана отырып, мектеп жасына дейінгі балалардың тілді меңгеруге деген қызығушылығын арттырады. Жалпы жаңа педагогикалық технологиялар баланың жеке тұлғалық күшін арттырып, шығармашылық ойының дамуында басты рөл атқарады. Баланың жан - жақты дамып, жетілуіне, шығармашылықта жұмыс істеуге бейімделуіне, топта, жұпта жұмыс істей алу қажеттілігіне жетелейтін бірден - бір әдіс. Атап айтсақ, сын тұрғысынан ойлау, тірек – сызба технологиясы, дамыта оқыту, деңгейлеп – саралап оқыту технологиясы және т. б.

Инновациялық технологияның бірі - деңгейлеп оқыту технологиясы баланың жеке мүмкіндігіне, жеке тұлғаның жан - жақты дамуына бағытталған. Деңгейлеп оқыту баланың жан - жақты мүмкіндігін ескере отырып, жеңілден ауырына қарай деген принципті қолданып, өз бетімен жұмыс істеу қабілетінің дамуына ықпал етіледі.

Деңгейлеп оқыту технологиясының негізгі сатылары мыналар:

1. Жаңа тақырыпты түсіндіру.
2. Төменнен, жоғарыға қарай деңгейлік тапсырмалар беру;
3. Балалардың тақырыптан алған білімдерін бекіту.
4. Балалардың білімін бағалау.

Мақсаты:

1. Әр баланы оның қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне қарай оқыту.
2. Деңгейі төмен балалармен жеке жұмыс жасау, қолдау көрсету;
3. Дарынды баланың тереңірек білім алуына жағдай жасау;
4. Баланың ынтасын, қабілетін арттыру.
5. Ұйымдастырылған оқу іс - әрекеті барысында жағымды эмоция сезімдерімен қанықтыра алу;

Ерекшелігі:

1. Талантты, дарынды балалар өздерінің қабілеті мен икемділігін одан әрі бекіте түседі, әлсіздер тіл үйренуге ниет білдіріп, сенімсіздіктен арылады.
2. Балалардың оқуға деген ынтасы артады. Мысалы, осы әдісті мектепалды және ересектер топтарында қолдануға болады. Топтағы балалардың деңгейлері әртүрлі болғандықтан тапсырмаларды да деңгейлеріне қарай беру арқылы оларға тіл үйретуде елеулі жетістіктерге жетуге болады.

Мектепалды топтарындағы деңгейі төмен балаларға тақырыпқа сәйкес естиярлар немесе ересектер топтарындағы балаларға арналған тапсырмаларды беріп, орындалған соң деңгейі жоғары балалармен бірдей бағалап, мадақтаған жөн. «Тапсырманы орындадым», - деп қуанған балада алға қарай ұмтылыс пайда болары анық.

Осы технологияны пайдаланудың тиімді тұстары:

- баланың пәнге деген жеке қызығушылығын оятады;
- танымдық қабілеттілігін қалыптастырады;
- баланы шығармашылық жұмысқа баулиды;
- мұғалімнің уақытын үнемдейді; қосымша мәліметтер береді.

Яғни, барлық жұмыстың табыстылығы сауатты, жан-жақты, жоспарлы және жүйелі тәсілге байланысты.

Мемлекеттік тілді үйрету білім беру сипаты бойынша күрделі процесс, ол әртүрлі құралдарды, әдістерді ғана емес сонымен қатар ұзақ уақытты қажет етеді.

Орыс тілінде оқытатын топтарда балалармен қазақ тілін оқыту бойынша бағдарламаны іске асырудың негізгі нысандарының бірі –Қазақстан Республикасы халықтарының ұлттық дәстүрлері негізінде дамытушы заттық-кеңістіктік ортаны ұйымдастыру болып табылады.

Балаларды қазақ халқының мәдениеті мен салт-дәстүрлерімен таныстыру бойынша мақсатты, жүйелі жұмыс нәтижесінде балаларда Қазақстан туралы толық саналы, түсініктер қалыптасады. Осы жұмыстар бастауыш сыныпта жалғасын тауып алып кетсе, сабақтастық жалғасады.

«Қазақ тілі» ұйымдастырылған іс-әрекеті бағдарламаның мазмұнын меңгеруде балада коммуникативтік құзыреттілік негіздерін қалыптастыруға, дыбыстарды дұрыс айтуға, негізгі лексикалық және сөздік қордың жинақталуына ықпал етуге мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасының тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы
2. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі (ҚРҮҚ 2021 ж. 15 наурыздағы № 137 қаулысы).

МАЗМҰНЫ

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА		**2**
1.	БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІ КӨРІНІСІ – СЕРІКТЕСТІК ҚҰРУ **Нурбаева Райгуль Кайратовна**	**3**
2.	ПОЛИЛИНГВАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ **Бексултанова Гулзада Азимкановна**	**7**
3.	ТАБЫСТЫ МЕКТЕП ЖҮЙЕСІН ҚҰРУДАҒЫ ТИІМДІ ЖОБАЛАР **Койшиманова Нурила Сейсембаевна**	**11**
4.	АДАПТАЦИЯ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА **Новицкий Евгений Станиславович**	**14**
5.	РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ В УРОЧНОЙ И ВНЕКЛАССНОЙ РАБОТЕ **Турганалиева Динара Турганалиевна**	**18**
6.	УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ **Габдуллина Анара Адиетовна**	**22**
7.	ПОЛИЯЗЫЧЬЕ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ **Кубасова Елена Владимировна, Чайковская Елена Леонидовна**	**25**
8.	ОСОБЕННОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СЕЛЬСКОМ СОЦИУМЕ **Серикбаева Лазат Сайлаубаевна**	**29**
9.	«ҚАЗАҚ ТІЛІ ӘЛЕМІНЕ САЯХАТ» ГЕЙМИФИКАЦИЯСЫ, ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМЫТУ РЕСУРСЫ **Сәкен Ақерке Жанабайқызы**	**32**
10.	ҰЛТТЫҚ АСЫҚ ОЙЫНДАРЫ АРҚЫЛЫ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ **Гульжанат Ертаевна Тулкина**	**36**
11.	«ТҮСПЕН ӘСЕР ЕТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ» АРҚЫЛЫ АУЫЛ БАЛАБАҚШАЛАРЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ДЕНСАУЛЫҚТАРЫН НЫҒАЙТУ **Саликова Акку Аскеновна**	**42**
12.	МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ЗАМАНАУИ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМЫТУ **Сапарова Замира Ақылбекқызы**	**45**
13.	ОСНОВА ОБРАЗОВАНИЯ — ПРОЧНЫЕ ЗНАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ **Жолдыбаева Нагима Назымбековна**	**48**
14.	НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ МОТИВАЦИИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА **Кушубаева Б.Ж.**	**51**
15.	БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫН ОРЫНДАУ КЕЗІНДЕ МОТИВАЦИЯЛЫҚ КОМПОНЕНТТІ ПАЙДАЛАНУ **И.Е. Колесникова**	**54**
16.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ **Разина Асемгуль Каскырбаевна**	**58**
17.	ФОРМИРОВАНИЕ ОБЪЕКТИВНОЙ САМООЦЕНКИ ПОСРЕДСТВОМ	**62**

	ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНИК ФОРМИРУЮЩЕГО ОЦЕНИВАНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ **Е.В. Стогова**	
18.	БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ ҮШІН ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕМЕЛЕРДІ ҚОЛДАНУ **Ю.В.Артемьева**	**63**
19.	ГЕЙМИФИКАЦИЯ БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ҚҰРАЛЫ **Б. Ж. Мәрен**	**68**
20.	МЕКТЕПТІ БАСҚАРУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСІ **Айтимова Баян Зейнуллиевна**	**71**
21.	ТІРЕК МЕКТЕПТЕРІНІҢ МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН БОЛАШАҒЫ **Усербаев Султан Мыктыбекович**	**76**
22.	«ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ АУЫЛДЫҚ МЕКТЕПТЕРІНІҢ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУ» ЖОБАСЫНЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛУЫ **Әнеш Жұлдыз Мұратқалиқызы**	**78**
23.	АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІН ҚОЛДАУ МЕН ДАМЫТУДАҒЫ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТЫҢ РӨЛІ **Кашкымбекова Толкын Карыбековна**	**81**
24.	РЕСУРСТЫҚ МЕКТЕПТЕРДЕГІ MICROSOFT: ОҚЫТУДАҒЫ ЖАҢА ТӘСІЛДЕР МАЙКРОСОФТ В РЕСУРСНЫХ ШКОЛАХ: НОВЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ **Закирин Д.К**	**86**
25.	МАГНИТТІК МЕКТЕПТЕРДІҢ ЗАМАНАУИ ДАМУЫ ҮШІН РЕСУРС ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ТАБЫСТЫЛЫҒЫ **Сарсенова Айнур Токтаровна**	**89**
26.	РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТЫҢ ОҚУШЫҒА ДҰРЫС БАҒЫТТА КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДЕГІ ЖҰМЫСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ **Мурсалова Шынар Ильдебаевна**	**93**
27.	ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ ПОСРЕДСТВАМ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОЕКТОВ И ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПУТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СТАНОВЛЕНИЯ **Людмила Станиславовна Юхневич**	**96**
28.	«ТАБЫСТЫ 50 МЕКТЕП» ЖОБАСЫ **Нәдірбеков Нұрлан Еркінбекұлы**	**101**
29.	МЕДИАТЕКА: ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДЫ ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ АЛАҢЫ **Кусбекова Ардана Канатовна**	**103**
30.	МЕКТЕПТЕГІ БУЛЛИНГ ӘЛЕУМЕТТІК-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕ РЕТІНДЕ **Кошанова М.К.**	**105**
31.	ИНТЕРАКЦИЯ – КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ УСПЕШНОГО УЧЕНИКА **Андрющенко Дарья Николаевна**	**111**
32.	КОМАНДНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ МЕТОД TEAM BASED LEARNING (TBL) НА УРОКАХ ИСТОРИИ **Касаткина Т.Н.**	**112**
33.	НОВЫЙ РАКУРС В РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОГО ПРОЕКТА	**114**

	«ГОРОД-СЕЛУ» **Р.Т. Сулейман**	
34.	СЕЛЬСКИЕ И ГОРОДСКИЕ СООБЩЕСТВА И ШКОЛА: ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ, СХОДСТВА И РАЗЛИЧИЯ **Н. Н. Костикова, А.В. Голубицкий**	**118**
35.	СЕТЕВОЕ СООБЩЕСТВО ВЕДУЩЕЙ ШКОЛЫ - ЭФФЕКТИВНАЯ ФОРМА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ УЧИТЕЛЕЙ **Н. К. Евтушенко**	**123**
36.	ПРОФЕССИОНАЛЬНО-СЕТЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВЕДУЩИХ ШКОЛ В ФОРМАТЕ «ГОРОД – СЕЛО» «LESSON STUDY»: ОПЫТ ГОРОДСКИХ И СЕЛЬСКИХ ШКОЛ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ **Д.А. Суртубаева, А.А. Анафина**	**125**
37.	ЖЕЛІЛІК АБАЙ МЕКТЕПТЕРІ – КӘСІБИ ДАМУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТЕТІГІ **Казиева Багда Адилхановна**	**129**
38.	СЕТЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ПРАКТИКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ **Е.Л. Тюменцева**	**132**
39.	THE QUALITY TRAINING OF THE TEACHING STAFF, IN THE SPIRIT OF THE NEW TENDENCIES, FOR THE EDUCATION OF THE NEW GENERATION - MISSION, STRATEGY AND RESPONSIBILITY FOR THE FUTURE OF THE NATION **Дончева Юлия Георгиевна**	**137**
40.	ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ ОРИЕНТИРЫ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА **Ахмедиева Ляззат Кайратовна**	**140**
41.	ЖАС ПЕДАГОГ – ЖАҢА БУЫН **Дүйсенғали Талшын Нұрланқызы**	**141**
42.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЕНСОРНЫХ ИГР, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СЕНСОМОТОРНЫХ ФУНКЦИЙ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С РАССТРОЙСТВАМИ АУТИСТИЧЕСКОГО СПЕКТРА **Манатов Аслан Айтжанович**	**145**
43.	ШАҒЫН ЖИНАҚТАЛҒАН МЕКТЕПТЕРДЕ ГЕОГРАФИЯНЫ ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ **Кішкене Мұратбек Серікұлы**	**149**
44.	АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЖЕКЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫ НЕГІЗІНДЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЯЛАНҒАН ТҮРЛІ ГЕЙМИФИКАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ **Нәметқұл Құралай Мұратбекқызы**	**150**
45.	SOFT SKILLS МҰҒАЛІМНІҢ ҚАЖЕТТІ ҚҰЗЫРЕТТЕРІ РЕТІНДЕ **Сулейменова Надира Туяковна**	**154**
46.	ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ АУЫЛ МЕКТЕБІ МЕН КОЛЛЕДЖДЕР АРАСЫНДА САБАҚТАСТЫҚТЫ КАМТАМАСЫЗ ЕТУДІҢ ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ **Абилова Х.Ж.**	**156**
47.	EMBRACING CHANGE: THE NEW GENERATION OF YOUNG TEACHERS **A.A.Ismurzinova**	**162**
48.	БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА ТАНЫМАЛ ТЕХНОЛОГИЯЛАР **Ахметова Гульмира Кабатаевна**	**164**
49.	АУЫЛ ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЖЕКЕ ҚАСИЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	**167**

	ЖӘНЕ ТӘРБИЕЛЕУ ҮШІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ **Фарида Байбосинова Бакытовна**	
50.	ОСНОВНЫЕ ПАРАМЕТРЫ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ **Джумауглова Амина Казьякберовна**	**172**
51.	АУЫЛ МЕКТЕБІ: ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ **Кудайбергенов Осиет Бейсенович**	**176**
52.	МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ТОЛЕРАНТТЫЛЫҚТЫҢ ШЫДАМДЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ **А.Қ.Рысбекова**	**180**
53.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Утениязова Айзада Берсаидовна**	**184**
54.	ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СТАРШИХ КЛАССАХ **Тасыбаева Г.А.**	**186**
55.	USING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH **Mukanova Bahytzhamal Tasbulatovna**	**191**
56.	СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КАЗАХСТАНЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ **Махамбетова Г.И.**	**194**
57.	ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ НЕГІЗГЕ АЛА ОТЫРЫП ТІЛ ИГЕРТУ МӘСЕЛЕСІ **Тастемирова Назипа Эксановна**	**197**
58.	АУЫЛ МЕКТЕБІНІҢ ПРОБЛЕМАЛАРЫ МЕН ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ **Узбекова Айнаш Сапаровна**	**202**
59.	РАЗВИВАЮЩИЕ ИГРЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ **Макульбекова Гульжайнат Аманжол**	**205**
60.	ИГРА В ДОШКОЛЬНОМ ДЕТСТВЕ КАК СОЦИОКУЛЬТУРНАЯ ПРАКТИКА **Сушина Кунсулу Сатыбалдиновна**	**207**
61.	БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН ОҚЫТУДА БЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРДІ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ ЖОЛДАРЫ **Баянбаева Асем Бекмуханбетоавна**	**210**
62.	САБАҚТЫ ЗЕРТТЕУ: КӘСІБИ ДАМУ ЖӘНЕ НӘТИЖЕ **Базылбаева Эльмира Егинбаевна**	**214**
63.	АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ **С.М.Ельшебаева**	**218**
64.	САТЫЛАР АРАСЫНДАҒЫ САБАҚТАСТЫҚТЫ НЫҒАЙТУ-БІЛІМ САПАСЫНЫҢ КЕПІЛІ **Заирова Гулжан Сайлаубаевна**	**223**
65.	РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ ТИІМДІЛІГІ **Кабенова Алмагуль Социаловна**	**226**
66.	ҚАЗІРГІ АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ: ТӘЖІРИБЕ ЖӘНЕ БОЛАШАҚТАҒЫ ДАМУЫ **Такибаева Меруерт Сагадатовна**	**228**
67.	BABY SKILLS - МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН	**230**

	КӘСІБИ БАСТАУ **Есмагамбетова Айжан Ереновна**	
68.	МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ **Уралтаева Аягоз Канатовна**	**234**
69.	ҚАЗАҚ ТІЛІН ОРЫС СЫНЫПТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ **Атажанова Балнур Айтбаевна**	**239**
70.	ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ ЧЕРЕЗ ВНЕКЛАССНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ **А.Д. КАЛИМОВА, А.А. ЖАКИЕНОВА**	**242**
71.	МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ **А. А. Рахимбекова**	**247**
72.	ВНЕДРЕНИЕ МЕТОДОВ ПРОЕКТОВ КАК ОСНОВА STEAM-ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ ХИМИИ В УСЛОВИЯХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ **Ж. Т. Мынбаева**	**250**
73.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Кайржанова Карлыгаш Маратовна**	**255**
74.	БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ СЫНИ ОЙЛАУ ЖҮЙЕСІ **Ибрагимова Ляйля Пазыловна**	**259**
75.	БИОЛОГИЯ САБАҒЫНДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ **Дженаева Акмарал Гаптуловна**	**262**
76.	THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON ENGLISH LANGUAGE LEARNING **Магжанова Айгуль Оразовна**	**266**
77.	МЕТОДЫ АКТИВИЗАЦИИ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ И ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ **Шплецер Елена Владимировна**	**270**
78.	ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН АРТТЫРУ, НАЗАРЫН АУДАРУДЫҢ ШАРТТАРЫ **А.М.Абдрахманова**	**276**
79.	ФОРМИРОВАНИЕ ПАТРИОТИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ У УЧАЩЕГОСЯ В ОРГАНИЗАЦИИ ВНЕКЛАССНОЙ РАБОТЫ **А.Н.Жакупова**	**279**
80.	ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЗДІК ҚОРЛАРЫН ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ **Тилеукулова Замира Кенжебековна**	**285**
81.	ИНСТРУМЕНТЫ УСПЕШНОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ШКОЛЕ **Ибраимова Ж.Е**	**287**
82.	БІЛІМ БЕРУДІҢ ЖАҺАНДАНУЫ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ **Тургунбаева Б.А., Аширбаева У.Н.**	**288**
83.	«ТІРЕК МЕКТЕБІ – МАГНИТТІ МЕКТЕП» ЖОБАСЫНЫҢ НЕГІЗДЕМЕСІ **Сапаева Калампыр Жолдасбековна**	**292**

84.	БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ТАПСЫРМАЛАР ЖҮЙЕСІ НЕГІЗІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРА ОТЫРЫП ТИІМДІ ОҚЫТУ **Мактабаева Асем Абилкасымовна**	**297**
85.	ҚҰЗІРЕТТІЛІКТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ АРҚЫЛЫ ЖАС ҰРПАҚТЫ ТӘРБИЕЛЕУ **Молдағалиева Жайна Абайқызы**	**301**
86.	БІЛІМ БЕРУДЕ ИНТЕРБЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ **Сарманшаева Асия Ыкласовна**	**304**
87.	ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫНДА ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНДЕРІНДЕ САРАЛАП ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ **Шолахова Аида Дүйсенбекқызы**	**307**
88.	ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ НЕГІЗДЕРІ **Жанабеков Аскар Жолдобаевич**	**310**
89.	ЖАҢҒЫРУ ЖОЛЫНДАҒЫ ЖАС МАМАНДАР **Кумашева Жаухазын Шафхатовна**	**313**
90.	ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУ: ПРОБЛЕМАЛАР МЕН ШЕШІМДЕР **Иманбалинова Алтын Каиржановна**	**318**
91.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР **Саметова Алия Жанатовна**	**321**
92.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЛАТФОРМ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКА ПИСЬМА И НАВЫКА ГОВОРЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА **Мизамбаева Алтынай Салимовна**	**324**
93.	21 ҒАСЫРДЫҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМЫТУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТИІМДІ ТӘСІЛДЕР МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР **Сапар Мөлдір Даниярбекқызы**	**327**
94.	ПРОБЛЕМЫ, ПОИСКИ, ПУТИ РЕШЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ **Рожкова Жанна Валерьевна**	**331**
95.	ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫ ЖАН-ЖАҚТЫ ДАМЫТУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖОЛДАРЫ **Текебаева Айганым Тунгышевна**	**334**
96.	МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ЗАМАНАУИ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМЫТУ **З.А.Сапарова**	**339**
97.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТА МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ **Ж.Т.Жанабекова**	**342**
98.	ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ДАМЫТУ **Баймагамбетова Айнагуль Амангельдыевна**	**344**
99.	ПЕДАГОГТЫҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ **Ермекбаева Гүлдана Тлеубаевна**	**346**
100.	«ПЕДАГОГТІҢ ЗЕРТТЕУ ҚЫЗМЕТІ: ACTION RESEARCH ЖӘНЕ LESSON STUDY» ТІКЕЛЕЙ ТРАНСЛЯЦИЯЛАНҒАН WORKSHOP **Г.А.Шотанова**	**349**
101.	БІЛІМ САПАСЫ: ТАБЫСТЫ МЕНЕДЖМЕНТ (БАСҚАРУ) ҚҰРАЛЫ	**350**

	Абугалиева Асемгуль Камеловна	
102.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПОДХОДЫ И ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ **Сеитова Зайтуна Нурмухамбетовна**	**354**
103.	ИННОВЦИЯЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТ – БҰЛ ЖҮЙ, ЗАМАНАУИ МЕНЕДЖМЕНТ **Кәрімжан Әлішер Тұрарұлы**	**362**
104.	ХИМИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ЖАҢА ТРЕНД **Иманқожа Ақерке Бақытқызы**	**367**
105.	МИССИЯ РЕСУРСНОЙ ШКОЛЫ: ОПЫТ, СОТРУДНИЧЕСТВО, УСПЕХ **С. М.Абдулкаримова**	**369**
106.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ӘДІСТЕРІ МЕН ФОРМАЛАРЫ **Хасенова Сандугаш Бауржановна, Заирова Бибигуль Бейсенбековна**	**374**
107.	ҰЛТТЫҚ МЕКТЕП – ҰЛТ КЕЛЕШЕГІ **Кыдырманова Кенжегуль Сеитгановна**	**379**
108.	АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚАҒИДАТТАРЫНЫҢ ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ІСІНДЕГІ ӨЗЕКТІЛІГІ **Мамбетбаева Эльмира Рахимбергеновна**	**382**
109.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА БЕНЧМАРКИНГА В МЕТОДИЧЕСКОЙ СЛУЖБЕ **Нурахметова Гульмира Джунисовна**	**386**
110.	АУЫЛДЫҚ ЖЕРЛЕРДЕ МЕКТЕПТЕРДІҢ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУ **Тогасова Айгуль Есмуратовна**	**389**
111.	АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЕКТТІ ҚОЛДАНУ **Искакова Динара Сериковна**	**392**
112.	АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ТИІМДІ ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ ДАМЫТУ **Майманова Альмира Акылбековна**	**398**
113.	САБАҚ БАРЫСЫНДА ТИІМДІ ӘДІС - ТӘСІЛДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ **Нурмолдина Карлыгаш Кайргельдиновна**	**402**
114.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Икенова Инабат Амангельдыевна**	**404**
115.	ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ – ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ ТЕНДЕНЦИЯ БАСПАЛДАҒЫ **Омарова Камшат Сапарбековна**	**407**
116.	РЕАЛИИ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ: ПРОБЛЕМЫ, ПОИСКИ И ПУТИ РЕШЕНИЯ **Сапкиреева Ермек Маратовна**	**412**
117.	СФЕРЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РОСТА СЕЛЬСКОГО ПЕДАГОГА **М.С.Шумейко**	**417**
118.	НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ МОТИВАЦИИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА **Кушубаева Б.Ж.**	**419**
119.	ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЁМЫ КАК ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ УЧАСТНИКОВ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА **А.Ж.Тенизова**	**421**
120.	«STEM IDEA» - ХИМИЯ ЖӘНЕ БИОЛОГИЯДА **Алайдарова Жанат Калдарбековна**	**424**
121.	БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ	**429**

	ДАМЫТУ ҮШІН ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕМЕЛЕРДІ ҚОЛДАНУ **Ю.В.Артемьева**	
122.	ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ДАМЫТУ **Шайкенова Асем Бейсенбековна**	**434**
123.	САБАҚ ҮРДІСІНДЕТИІМДІ ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ҚОЛДАНУ **Файзулина Асем Гарипуллақызы**	**437**
124.	«АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНЕ ТИІМДІ ХИМИЯ ПӘНІ САБАҚТАРЫНДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН WEB- ҚОСЫМШАЛАР» **Рахова Акбобек Сериккалиевна**	**441**
125.	«ӘДІСТЕМЕЛІК ДЕСАНТ»- ШЖМ ПЕДАГОГТЕРІНЕ ӘДІСТЕМЕЛІК КӨМЕК КӨРСЕТУДІҢ ЗАМАНАУИ НЫСАНЫ **Кужиева Аида Руслановна**	**444**
126.	«ТАБЫСТЫ МЕНЕДЖМЕНТТІҢ ІС-ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ БІЛІМ САПАСЫНЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ» **Искакова Шарипа Санатовна**	**448**
127.	«РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТА КОМАНДАЛЫҚ САБАҚТЫҢ ТИІМДІЛІГІ» **Давлетова Жаркынай Сагиндыковна**	**451**
128.	РЕСУРСТЫҚ МЕКТЕПТІҢ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ: ҮЗДІК ДӘСТҮРЛЕРДЕН БОЛАШАҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРҒА ДЕЙІН **Бисенгалиева Айкерим Кенесовна**	**454**
129.	THE PERSPECTIVE OF THE COMMUNICATIVE TEACHING METHOD AMONG THE ENGLISH TEACHING METHODS **Esra Diner**	**456**
130.	УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ **Габдуллина Анара Адиетовна**	**459**
131.	ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ **Хамитова Н.М.**	**462**
132.	«ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР АРҚЫЛЫ ДАРЫНДЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТУ» **Егинбаева Майгуль Сериккаливна**	**467**
133.	«ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕПТЕРДЕ КАДР МӘСЕЛЕСІН ШЕШУ ЖӘНЕ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА «МОБИЛЬДІ МҰҒАЛІМ» ЖОБАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ **Жакаева Асемгул Ескабыловна**	**471**
134.	НОВЫЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНИВАНИЮ УРОВНЯ ЯЗЫКОВЫХ ЗНАНИЙ **Жапарханова К.Б.**	**477**
135.	РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У УЧАЩИХСЯ НА ЗАНЯТИЯХ ШКОЛЬНОГО АРХЕОЛОГИЧЕСКОГО КРУЖКА **Исмагамбетова Раушангуль Тулегеновна**	**480**
136.	ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ АНАЛИЗА ПРИОРИТЕТОВ РАЗВИТИЯ УЧИТЕЛЕЙ ШКОЛЫ **Кабиева Диана Сериковна**	**485**
137.	ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҰЛТТЫҚ БАСЫМДЫҒЫ: БАЛАЛАР ЖӘНЕ БІЛІМ **Исмаилова Сайда Махсутовна**	**488**
138.	«НОВЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЁМЫ РАБОТЫ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ	**494**

	ШКОЛЕ» **Лигостаева Наталья Викторовна**	
139.	АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ТИІМДІ ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ ДАМЫТУ **Майманова Альмира Акылбековна**	**498**
140.	ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕҢГІЗУ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН ДАМЫТУ **Бейсенова Айымгуль Ихласовна**	**502**
141.	ЖАС ПЕДАГОГ-ЖАҢА БУЫН **Зине Дина Қолдашқызы**	**505**
142.	ЕЛ ТІРЕГІ – БІЛІМДІ ҰРПАҚ **Жуманбаева Айгуль Оразовна,**	**508**
143.	МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР **Какимова Молдир Кабиденована**	**514**
144.	ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРИЁМЫ И МЕТОДЫ ИЗУЧЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ В УСЛОВИЯХ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ **Муглиева Роза Тилесовна**	**516**
145.	ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫН ОҚЫТУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР **Мукажанов Азамат Токмадиевич**	**521**
146.	АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ **Ж.К. Мухамединова**	**525**
147.	СОДЕРЖАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МОЛОДЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБРАЗОВАНИИ **Мырзаханова Лаура Ауесхановна**	**529**
148.	ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРДЫ ТАРИХ ПӘНІНЕН ОЛИМПИАДАҒА ДАЙЫНДАУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ **Нугманова Гулдана Максимовна**	**532**
149.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Мамбетова Айжан Нагызхановна**	**535**
150.	ДАРЫНДЫ ШӘКІРТТІ ТӘРБИЕЛЕУ ҮШІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІН ІСКЕ АСЫРУ **Жумашев Адил Кажибаевич**	**539**
151.	ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРМЕН ҰШТАСҚАН SOFT SKILLS ДАҒДЫЛАРЫ **Серкенова Маржан Ардаққызы**	**543**
152.	ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ДАМУ МОДЕЛІ СЫРТҚЫ ЖӘНЕ ІШКІ ЖҮЙЕЛЕРДІҢ ИНТЕГРАЦИЯСЫ РЕТІНДЕ **Р. Б. Смекенова**	**546**
153.	ПРОБЛЕМА ИЗУЧЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЦИОНАЛЬНОЙ ШКОЛЕ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ **Егисинова Гулназ Бахытовна**	**549**
154.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ ПРЕДМЕТА «ПОЗНАНИЕ МИРА» В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ **Кушубаева Б.Ж.**	**555**
155.	ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СТАНОВЛЕНИЕ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННЫХ ТРЕБОВАНИЙ К КАЧЕСТВУ ОБРАЗОВАНИЯ	**557**

	Д.С. Жакупова	
156.	ИГРА КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ **Стригунова Елена Ивановна**	**560**
157.	«ЖАС БОТАНИК» ҮЙІРМЕСІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫНА ЖОЛ АШУ **Тұрсын Ардақ Жемісқанқызы**	**562**
158.	ШАҒЫН СЫНЫПТАРДА МАТЕМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР **Тюлюкпаева Бакыт Секеновна**	**566**
159.	ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА **Холина Марина Петровна**	**570**
160.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТА МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМЫТУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ **Малгаждарова Асель Мырзабаевна**	**574**
161.	LESSON STUDY ТӘСІЛІ – БІЗДІҢ ТӘЖІРИБЕМІЗДЕ **Кожахметова Гульзат Ергалиевна**	**576**
162.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Орынханова Алуа Думановна**	**579**
163.	ПЕДАГОГТІҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС – ҚИМЫЛ **Жамалова Айзада Камалдиновна**	**581**
164.	АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІН ҚОЛДАУ МЕН ДАМЫТУДАҒЫ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҚТЫҢ РӨЛІ **Кашкымбекова Толкын Карыбековна**	**586**
165.	ПЕДАГОГТЫҢ КӘСІБИ ДАМУ ЗЕРТХАНАСЫ ЖӘНЕ ЖЕЛІЛІК ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ **Ермекбаева Гүлдана Тлеубаевна**	**591**
166.	ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ШКОЛЕ: ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ВНЕДРЕНИЮ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС **Стамкулова Дана Абдижапаровна**	**596**
167.	МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ ҮШІН КӘСІБИ-ЖЕЛІЛІК ҚОҒАМДАСТЫҚТЫҢ МАҢЫЗЫ **Оспанкулов М.З.**	**601**
168.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РАБОЧИХ ЛИСТОВ, КАК СРЕДСТВО ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ **Лысенкова Оксана Васильевна**	**603**
169.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УСЛОВИЯХ МАЛОКОМПЛЕКТНОЙ ШКОЛЫ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЗНАНИЯ **Жусупова А.А**.	**607**
170.	БИОЛОГИЯ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ІЗДЕНУШІЛІК, ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚАБІЛЕТТЕРІН АРТТЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР **Адилбекова Самал Сарсенбаевна**	**611**
171.	ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА БЕЙНЕ ОЙЫНДАРДЫҢ ӘЛЕУЕТІ **Сексенов Нурсултан Рамазанович**	**615**
172.	ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ФИЗИКЕ	**617**

	Бейсенбаева Куралай Тулегенкызы	
173.	РАЗВИТИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ У УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ 5 КЛАССЫ **Амренова Алия Хамзаевна**	**622**
174.	«ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ ИНФОРМАТИКИ ОТ ИССЛЕДОВАНИЯ УРОКА К УЛУЧШЕНИЮ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ» **А.С. Айтказинова**	**625**
175.	АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАУ ЖҰМЫСТАРЫН ЖҮРГІЗУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ **Айтекова Анар Рапильбековна**	**628**
176.	ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ **Адуова Айгуль Тулешовна**	**632**
177.	АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ **Қойшиева Ақерке Қайратқызы**	**636**
178.	АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЖАҢҒЫРТУ ЖАҒДАЙЫНДА ШЖМ ДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ **Утемисова Маргарита Жаманкуловна**	**640**
179.	APPLICATION OF THE PROJECT METHOD IN THE ENGLISH CLASSES AS A WAY TO DEVELOP SOFT SKILLS (ON THE EXAMPLE OF USING A PROJECT PLAN DESIGNED BY GET INVOLVED COURSE OF ENGLISH LANGUAGE) **Karpayeva Gulnara**	**644**
180.	«МҰҒАЛІМДЕРГЕ АРНАЛҒАН AI-КӨМЕКШІЛЕР: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ОҚУ ПРОЦЕСІН ҚАЛАЙ ЖЕҢІЛДЕТЕДІ» **Жолтайұлы Қуандық**	**647**
181.	«ЖАҢА ҚАЗАҚСТАН-ЖАҢАШЫЛ ПЕДАГОГ: ПЕДАГОГ МӘРТЕБЕСІҢ КӨТЕРУДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ» **Ахметов Самат Бактагалиевич**	**651**
182.	ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ИНТЕГРАЦИЯЛАУ **Даулетова К. Т.**	**654**
183.	ПРОФЕССИОНАЛЬНО-СЕТЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВЕДУЩИХ ШКОЛ В ФОРМАТЕ «ГОРОД – СЕЛО» «LESSON STUDY»: ОПЫТ ГОРОДСКИХ И СЕЛЬСКИХ ШКОЛ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ **Суртубаева Д.А., Анафинаа.А.**	**660**
184.	ЗАТТЫҚ ДАМЫТУШЫ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАНЫ ДАМЫТУ **Жагипарова Ермек Кабылдиновна**	**664**
185.	STEAM ТЕХНОЛОГИЯСЫМЕН ОҚЫТУ – БОЛАШАҚ БИО ЖӘНЕ НАНОТЕХНОЛОГТАРДЫ ОҚЫТУ **Саипов Динмухамет Абибуллаұлы**	**668**
186.	САМОРЕФЛЕКСИЯ – ОСНОВА ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ **А.А.Турлубаев**	**670**
187.	КАК ПРОБЛЕМНОЕ ОБУЧЕНИЕ АКТИВИЗИРУЕТ САМОСТОЯТЕЛЬНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ **Б.К.Турлубаева**	**675**
188.	ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИГРОВОЙ МЕТОДИКИ НА	**679**

	УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ **Мамбетова Сауле Сапаровна**	
189.	ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Каспакова Куралай Азаматовна**	**682**
190.	ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ МЕН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ **Нурумбетова Айгул Жунисбековна**	**686**
191.	«ЭЙДЕТИКА КАК СРЕДСТВО ОБРАЗНОЙ ПАМЯТИ И ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНИКА» **Корастелева Елена Ивановна**	**690**
192.	ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ХИМИИ В СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЕ **Жанке Л. А.**	**695**
193.	«САУКЕЛЕ: ВДОХНОВЕНИЕ ТРАДИЦИЕЙ И ТЕХНИКА ИСКУССТВА ИЗ НИТИ В КАЗАХСКИХ ГОЛОВНЫХ УБОРАХ» **Мулкубаева Мариям Ембергеновна**	**700**
194.	«АКТ-НІ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ --- САПАЛЫ БІЛІМНІҢ ЖОЛЫ» **Уахиева Жазира Кусаиновна**	**703**
195.	EXPLORING EFFECTIVE STRATEGIES AND TECHNIQUES FOR INCORPORATING LESSON STUDY IN ENGLISH LANGUAGE CLASSROOMS **A.Z. Nurzhumbayeva**	**705**
196.	ТАРИХ САБАҒЫНДА ТӘЖІРИБЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ **Есмакаева Гульмира Болатовна**	**708**
197.	БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЕСЕП ШЫҒАРУ БАРЫСЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПАСТЫРУ **Нишанова Ш.М.**	**712**
198.	КИІМ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ НЕГІЗДЕРІ **Садыкова Г. Н.**	**716**
199.	МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА МАМАНДЫҚ ТАҢДАУДА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕС БЕРУ **Нурымбетова Г.Е.**	**718**
200.	ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ НЕГІЗІНДЕ БІЛІМГЕРЛЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС- ӘРЕКЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ **Кішібаева Дариха Жүнісбекқызы**	**721**
201.	ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ҚҰРАЛДАРЫН САБАҚТАРДА ПАЙДАЛАНУ **Есқараева А.И.**	**724**
202.	СЕМЬЯ КАК ТЬЮТОР ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ: РОЛЬ РОДИТЕЛЕЙ НА НАЧАЛЬНОЙ СТУПЕНИ ОБУЧЕНИЯ **О.Г. Боженко**	**727**
203.	АУЫЛ МЕКТЕПТЕРІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ **Шарипханова Алтынай Кайратовна**	**730**
204.	ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ **Касенова Айгуль Мохторбековна**	**733**
205.	ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНЫП, ОҚУШЫЛАРДЫҢ	**735**

	ПӘНГЕ ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ **Мұханов Абзал Маратұлы**	
206.	ГЕОГРАФИЯЛЫҚ АҚПАРАТТЫҚ ЖҮЙЕЛЕРДІ ҚОЛДАНУ НЕГІЗІНДЕ СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАЛЫҚ АУДАНЫНДАҒЫ ХАЛЫҚТЫҢ ТЫҒЫЗДЫҒЫ КАРТАСЫН ЖАСАУ ӘДІСІ **Курманиязова Алтыншаш Аслановна**	**739**
207.	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВО САМОРАЗВИТИЯ УЧАЩИХСЯ **Мухаметкаримова Динара Бектемировна**	**744**
208.	КОНСТРУИРОВАНИЕ – РАЗВИТИЕ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ **О.Е. Рыжнева**	**749**
209.	ИНФОРМАТИКА ПӘНДЕРІНДЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ **Садыкова Асель Джумабаевна**	**751**
210.	БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ТИІМДІ ҚОЛДАНУ **Дюсебаева Зауре Муратковна**	**754**
211.	МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАС БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУДА STEAM ТЕХОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ **Акжигитова Раушан Жумановна**	**756**
212.	ОҚУШЫЛАРДЫҢ ХИМИЯ ПӘНІНЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУДАҒЫ ҮЙ ТӘЖІРИБЕЛЕРІНІҢ РӨЛІ **Керешова Бибигул Асылбековна**	**760**
213.	ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕБЕРЛІКТІҢ ШЫҢЫ **Масалимова Рысгул Ергазиевна**	**764**
214.	БАСТАУЫШ - БОЛАШАҚТЫҢ БАСПАЛДАҒЫ **Сайнова Нұрлы**	**768**
215.	ПОВЫШЕНИЕ ЯЗЫКОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ЧЕРЕЗ РАЗНЫЕ ВИДЫ ДИКТАНТОВ **Шиленко Е. С.**	**773**
216.	ИНТЕГРАЦИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ **Дзюба Ольга Николаевна**	**777**
217.	ЖАРАТЫЛЫСТАНУ **Кененбаева Гулшат Енсебековна**	**781**
218.	ХИМИЯ САБАҚТАРЫНДАҒЫ ФУНКЦИЯЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ **Алистратенко Елена Васильевна**	**786**
219.	«АУЫЛ МЕКТЕБІ: БҮГІНІ, МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ» **Идирисова Дариға Түймебайқызы**	**791**
220.	«БІЛІМ БЕРУДІҢ ДЕРБЕС МАРШРУТЫ» **Сатмаханова Лаззат Ораковнаның**	**797**
221.	СУЩНОСТЬ И КЛАССИФИКАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕЧЕВОМ РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА **Садыкова Майшат Госмановна**	**802**
222.	МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ **Жармагамбетова Лаура Уахитовна**	**805**